

ULUSLARARASI

HZ. NUH ve CUDİ DAĞI SEMPOZYUMU

INTERNATIONAL

NOAH AND JUDI MOUNTAIN SYMPOSIUM

ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ

27-29 Eylül 2013 / ŞIRNAK / 27-29 September 2013

T.C. ŞIRNAK VALİLİĞİ

DİKA dicle kalkınma ajansı / tigris development agency

ULUSLARARASI HZ. NUH VE CUDİ DAĞI SEMPOZYUMU

International "Noah and Judi Mountain" Symposium

27-29 EYLÜL 2013 ŞIRNAK

Editörler

Doç. Dr. Hamdi GÜNDOĞAR

Yrd. Doç. Dr. Ömer Ali YILDIRIM

Yrd. Doç. Dr. M. Ata AZ

Baskı/Publication
Grafik Tasarım
DÜZEY AJANS
0212 417 92 92
Baskı
İLBEY MATBAA

Basım Yeri ve Tarihi
İstanbul, 2014

Şırnak Üniversitesi Yayınları-3

ISBN: 978-605-88496-2-4

2014 Şırnak

ULUSLARARASI HZ. NUH VE CUDİ DAĞI SEMPOZYUMU
International "Noah and Judi Mountain" Symposium
27-29 EYLÜL / 2013 ŞIRNAK

SEMPOZYUM KURULLARI / *Symposium Committees*

SEMPOZYUM ONUR KURULU / *Honour Committees*
Hasan İPEK (Şırnak Valisi)
Prof. Dr. Ali AKMAZ (Şırnak Üniversitesi Rektörü)
Faik SALTAN (Şırnak Belediye Başkan V.)
Osman GELİŞ (Şırnak TSO Başkanı)

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU / *Organizing Committees*
Başkan / *President*
Doç. Dr. Hamdi GÜNDOĞAR (Şırnak Üniversitesi)

Başkan Yardımcıları / *Vice-Presidents*
Yrd. Doç. Dr. Ömer Ali YILDIRIM (Şırnak Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ata AZ (Şırnak Üniversitesi)

ÜYELER / *MEMBERS*
Doç. Dr. İbrahim KUTLUAY (Şırnak Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. İbrahim BAZ (Şırnak Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin GÜNEŞ (Şırnak Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Adem AHISKALI (Şırnak Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Bülent DARICI (Şırnak Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Dilan ALP (Şırnak Üniversitesi)
Abdullah KAPLAN (Şırnak İl Müftüsü)
Teymur EROL (Şırnak Kültür İl Müdürü)
Faik BUĞDAY (Şırnak DİKA)
İsmail İKE (Şırnak Belediyesi)
Cihad SAKIN (Şırnak TSO)

FOTOGRAF (GALERİ BÖLÜMÜ)
Selim Arafat KEMALOĞLU

SEKRETERYA / *SECRETARIAT*
Yrd. Doç. Dr. Teysir ez-ZİYADAT, Öğr. Gör. Jivanhan SELBİBEG, Öğr. Gör. Ahmet GÜL,
Okt. Abdurrahman ENSARİ, Arş. Gör. Dilek COŞKUN, Arş. Gör Muzaffer BARLAK
Arş. Gör. Sait DEMİR, Arş. Gör. Ali BAYER, Arş. Gör. Ahmet Yasin TOMAKİN

BİLİM KURULU
Prof. Dr. Hasan Kamil YILMAZ (Diyanet İşleri Başkan Yard.)
Prof. Dr. Şerafeddin GÖLCÜK (Diyanet İşleri Başkanlığı)
Prof. Dr. İhsan Süreyya SIRMA (Siirt Ü.)
Prof. Dr. Ömer Faruk HARMAN (Marmara Ü.)
Prof. Dr. Şinasi GÜNDÜZ (İstanbul Ü.)
Prof. Dr. Abdüsselam ULUÇAM (Batman Ü.)
Prof. Dr. Abdulgaffar ASLAN (Süleyman Demirel Ü.)
Prof. Dr. Abdurrahman ACAR (Dicle Üniversitesi)
Prof. Dr. Abdulbaki GÜNEŞ (Yüzüncüyıl Ü.)
Prof. Dr. Adnan ÇEVİK (Muğla Ü.)
Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN (Harran Ü.)
Prof. Dr. Ahmet AĞIRAKÇA (İstanbul Ü.)
Prof. Dr. Ahmet YÜCEL (Marmara Ü.)
Prof. Dr. Ana Gabriela BABUCEA (University of Targu Jiu)
Prof. Dr. Bahattin DARTMA (Yüzüncüyıl Ü.)
Prof. Dr. Baki ADAM (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Bahaüddin VAROL (Necmettin Erbakan Ü.)
Prof. Dr. Ekrem SARIKÇIOĞLU (Süleyman Demirel Ü.)
Prof. Dr. Christopher TUPLİN) (Liverpool University)
Prof. Dr. George GRIGORE (Bucharest University)
Prof. Dr. İsmail TAŞ (Necmettin Erbakan Ü.)
Prof. Dr. Kenan HASPOLAT (Dicle Ü.)
Prof. Dr. Marcel SIGRIST (University of Jerusalem)
Prof.Dr. Moise BRANCUSI (University of Targu Jiu)
Prof. Dr. Ramazan ALTINTAŞ (Necmettin Erbakan Ü.)
Prof. Dr. Said ÖZERVARLI (Yıldız Teknik Ü.)
Prof. Dr. Seyit AVCI (Şırnak Ü.)
Prof. Dr. Süleyman TOPRAK(Necmettin Erbakan Ü.)
Prof. Dr. Yahya MICHOT (ABD Hartford Seminary Institution)
Doç. Dr. İsmail TAŞPINAR (Marmara Ü.)
Doç. Dr. Mehmet AKBAŞ (Mardin Artuklu Üniversitesi)
Doç. Dr. Mustafa ALICI (Erzincan Ü.)
Doç. Dr. Mustafa Sabri KÜÇÜKAŞÇI (Marmara Ü.)
Assoc. Prof. Nicolae ECOBICI (University of Targu Jiu)
Doç. Dr. Nuh GÖNÜLTAŞ (Marmara Ü.)
Yrd. Doç. Dr. İbrahim GÜRBÜZER (Şırnak Ü.)

KATILIMCILAR

Prof. Dr. Abdurrahman ACAR	(Dicle Ünivresitesi)
Prof. Dr. Gıyaseddin BAYDAŞ	(Bingöl Üniversitesi Rektörü)
Peof. Dr. Faruk İSMAİL	Mardin Atuklu Üniversitesi
Prof. Dr. Abdurrahman ACAR	Dicle Üniversitesi
Prof. Dr. Ali AKMAZ	(Şırnak Üniversitesi Rektörü)
Prof. Dr. Bahattin DARTMA	Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. Benjamin BRAUDE	Smith College, USA
Prof. Dr. Durmuş BOZTUĞ	(Tunceli Üniversitesi Rektörü)
Prof. Dr. Ebu Bekir CEYLAN	(Hakkari Üniversitesi Rektörü)
Prof. Dr. İbrahim Halil MUTLU	(Harran Üniversitesi Rektörü)
Prof. Dr. İsa YÜCEER	Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. İskender OYMAK	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. John BAUMGARDNER	National Laboratory, Los Alamos, USA
Prof. Dr. Marcel SIGRIST	Jarusalem, (EBAF) Israel
Prof. Dr. Mark WILSON	Regent University, Virginia USA
Prof. Dr. Miroslaw PATALON	Pomeranian University in Slupsk, Poland
Prof. Dr. Murat ERMAN	(Siirt Üniversitesi Rektörü)
Prof. Dr. Peyami BATTAL	(Yüzüncüyıl Ünv. Rektörü)
Prof. Dr. Selim ÖZARSLAN	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Şerafettin GÖLCÜK	(Diyanet İşleri Başkanlığı)
Prof. Dr. Yahya J. MİCHOT	(Hardford Seminary, USA)
Doç. Dr. Cavid KASIMOV	Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi
Doç. Dr. Fatma Asiye ŞENAT	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Doç. Dr. Hamdi GÜNDOĞAR	Şırnak Üniversitesi
Doç. Dr. Hayri KAPLAN	Çukurova Üniversitesi
Doç. Dr. İbrahim KUTLUAY	Şırnak Üniversitesi
Doç. Dr. Sami BAYBAL	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bekir KÖLE	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Eldar HASANOV	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Fadıl AYĞAN	Siirt Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin GÜNEŞ	Şırnak Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. İbrahim BAZ	Şırnak Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. İhsan AKDAŞ	Süleyman Demirel Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. İskender DÖLEK	Muş Alpaslan Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mahmut ÇINAR	Gaziantep Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Nadir ÖZDEMİR	Bülent Ecevit Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Nurullah AKTAŞ	Şırnak Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin GÜNEŞ	Şırnak Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Muammer ULUTÜRK	Batman Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Nurgül SUCU	Selçuk Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Nurullah AGİTOĞLU	Şırnak Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ramazan ŞAHAN	Muş Alpaslan Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Şaban KARASAKAL	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Şehabettin KIRDAR	Şırnak Üniversitesi
Dr. Ahmed ZEMZEMİ	Câmi'âtu'l-Ummu'l-Kura, Suudi Arabistan
Dr. Gordon FRANZ	Associates for Biblical Research, Akron, PA, USA
Dr. Hamid Ashaf HAMDANI	Câmi'âtu Bencap, Pakistan
Dr. İmad Abdülaziz YUSUF	Câmi'âtu'l Musul, Irak
Dr. Kafait Ullah HEMDANI	Câmi'âtu'l Vataniyye, Pakistan
Dr. Sa'd Amr Muhammed EMİN	Câmi'âtu'l Musul, Irak
Öğr. Gör. Ahmet GÜL	Şırnak Üniversitesi
Öğr. Gör. Kudret SAVAŞ	Şırnak Üniversitesi
Arş. Gör. Mesut KAYA	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Abdullah YAŞIN	Araştırmacı Yazar
Ahmet GÜLENÇ	Gaziantep Ünv. SBE, Tarih Bölümü
Anne HABERMEHL, B.Sc.	New York, U.S.A.
Bill CROUSE	The President of Chiristian Information Ministries,Texas, USA
Guhdar ZEYREK	Diyanet İşleri Başkanlığı
Hayrettin SUÇİN	Batman Üniversitesi
Joseph Gabriel BOUDOUI	Muş Alpaslan Üniversitesi
Natela B. POPKHADZE	Fazisi Academy of The Sciences, Tbilisi, Georgia
Ramazan ERGİN	Araştırmacı-Yazar
Rex GEİSSLER	Archeologist, Researcher, USA
Süleyman POLAT	Batman Üniversitesi
Timo ROLLER	Morıja Medien, Wildberg, Germany
Faik BUĞDAY	DİKA

İÇİNDEKİLER

SELAMLAMALAR **13**

TAKDİM YAZILARI

Prof. Dr. Ali AKMAZ Şırnak Üniversitesi Rektörü 21
Hasan İPEK Şırnak Valisi 22
Faik SALTAN Şırnak Belediyesi Başkan Vekili 23
Osman GELİŞ Şırnak Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı,
TOBB TSO Konsey Başkan Yardımcısı 24
Tabip GÜLBAY Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA) Genel Sekreteri 25

İSLAM TARİHİ KAYNAKLARINDA HZ. NUH, NUH TUFANI VE CUDİ DAĞI

İslami Kaynaklara Göre Nuh Kavmi, Nuh Tufanı ve Nuh'un Gemisinin Yeri **27**
Selim ÖZARSLAN

Temel İslam Tarihi Kaynaklarında Geçen İbn Abbas Rivayetleri Bağlamında Nuh Tufanı **33**
Hüseyin GÜNEŞ

KUTSAL KİTAPLARDA HZ. NUH, NUH TUFANI VE CUDİ DAĞI

Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim'de Hz. Nuh: Karşılaştırmalı Bir İnceleme **45**
Fadıl AYĞAN

Noah's Flood: The Key to Correct Interpretation of Earth History **55**
John BAUMGARDNER

Noah, the Ark, and the Flood in Early Christian Literature **99**
Mark WILSON

The Great Flood and Noah's Ark According to Christian Writings (In Comparison with Other Traditions) **111**
Miroslaw PATALON

قصة نوح عليه السلام في القرآن الكريم: دروس وعبر **119**
Eşref HAMDANİ

Kitab-ı Mukkades'e Göre Nuh Tufanı **143**
İskender OYMAK

Yahudi Kaynaklarında Hz. Nuh'la Ahit **163**
Eldar HASANOV
Êzidi İnanç Esaslarında Hz. Nuh (Su)Tufanı ve Söylenceleri **169**
Ramazan ERGİN

MİTOLOJİLERDE HZ. NUH,
NUH TUFANI VE CUDİ DAĞI

Su Kültü ve Tufan **183**
Ahmet GÜL
Flood in Mesopotamian Mythologies **197**
Marcel SIGRIST
Gılgamış Destanı'nda Geçen Nuh Tufanı'nın Tevrat'taki Yansımaları Üzerine **209**
Sami BAYBAL
Noah/Nuh in the Manuscripts of Prof. Emeritus Mose G. Janashvili and Prof. Mikheil Tamarashvili **223**
Popkhadze N.B.
Yeryüzünde Neslin Tek Bir İnsanla Yeniden Başlamasının Örneği Olarak Hint Mitolojisinin Nuh'u: Manu ve Tufan Olayı **245**
Muammer ULUTÜRK
قراءة في قصة الطوفان السومرية
ومقارنة مضمونها مع ما ورد في الكتب المقدسة **251**
Saad Omar Mohammed Ameen
Imad Abdul Azez Yousif

TEFSİR ve HADİSLERDE Hz. NUH,
NUH TUFANI ve CUDİ DAĞI

بعض الملاحظات على موقف السفينة **267**
Molla Ömer NAS
Taberî Tefsirinde Geçen Rivâyetler Çerçevesinde Nûh Tûfanının Sebepleri... **269**
Mehmet Nurullah AKTAŞ
Hz. Nûh'un Gemisi ile İlgili Tâbiî Katâde'den Gelen Bazı Rivâyetler Üzerine **285**
Nurullah AGİTOĞLU
Hz. Nûh ve Tûfanla İlgili Rivayetlerin Hadis Tekniği Açısından Değeri ve Bu Rivayetlere İsrâiliyat'ın Tesiri **295**
İbrahim KUTLUAY

Tefsirlerde Cûdî Dağı **319**
Şehabeddin KIRDAR

Çağdaş Tefsirlerde Hz. Nuh ve Cudi Dağı *Tefsîru'l-menâr* ve *Tefhîmu'l-Kur'an* Örneği **327**
Mesut KAYA

HZ. NUH VE NÜBÜVVET MÜCADELESİ

Hz. Nuh'un Nübüvvet Mücadelesi **343**
Hamdi GÜNDOĞAR

Şırnak'la Özdeşleşen Peygamber Hz. Nuh'la İlgili Bir Eleştirinin Değerlendirilmesi **351**
Mahmut ÇINAR

Hz. Nuh'un Tevhide Çağrı Yöntemi **359**
İsa YÜCEER

Hz. Nuh: Zaferle Yenilgi Arasında **383**
Fatma Asiye ŞENAT

ARKEOLOJİK VE COĞRAFİ BİLGİLER EKSENİNDE Hz. NUH, NUH TUFANI VE CUDİ DAĞI

Five Reasons Noah's Ark Did not Land on Mt. Ararat; Five Reasons Why It Did Land on Cudi Dagh **393**
Bill CROUSE

411 ..... **مياه الطوفان مصادرها و مصيرها**
Joseph-Gabriel BAUDOUIN

Did Sennacherib, King of Assyria, Worship Wood from Noah's Ark as a Deity? **419**
Gordon FRANZ

Cudi Dağı'nda Kadim Bir Mesken: Şah Köyü **429**
İbrahim BAZ

The Role of Science in Determining the Resting Place of the Ark **443**
Anne HABERMEHL

The German Explorers of Cudi Dağı 114 years of examining the real landing place **461**
Timo ROLLER

Cûdî'nin Coğrafî Konumuna Dair **477**
Bahattin DARTMA

Nuh Tufanı, Cudi Dağı ve Şehr-i Nuh **489**
Ahmet GÜLENÇ

Tarih Kaynakları Işığında Kur'ân'da Geçen Cûdî Dağının Şırnak Bölgesinde Olduğuna Dair Coğrafi Bazı Deliller **503**
Guhdar ZEYREK

Arkeolojik Buluntular ve Cudi Dağı'nda Yapılan Araştırmalar **515**
Abdullah YAŞIN

EDEBİYAT VE TASAVVUFTA HZ. NUH, NUH TUFANI VE CUDİ DAĞI

حكاية الطوفان في أدب بلاد الرافدين **529**
The Flood Story in Mesopotamian Literature
Farouk ISMAİL

Şah Köyü Dergâhı ve Şeyh Yahya Derşevî **551**
İbrahim Baz

Seyyid Feyzullah Erzen'in *Levâmi'u'l-cevâhir*'inde Tufan Kıssası **561**
Şaban KARASAKAL

Mevlânâ'nın (672/1273) Mesnevî'sinde Gemi Metaforu **573**
Bekir KÖLE

"Be Sîne Mescida Cûdim" Diyen Cizreli Seyyid Muhammed Kadrî'nin Hz. Nuh, Tufan ve Cudi Dağı Hakkındaki Tartışmalı Konulara Dair Keşfî Bilgilerinin Tasavvuf Açısından Değerlendirilmesi **589**
Hayri KAPLAN
Seyyid Muhammed Kadrî

Modern Türk Edebiyatında Hz. Nuh ve Tufan **599**
Kudret SAVAŞ

Cudi ve Tufan Kelimelerinin Semantik ve Morfolojik Analizi Işığında Tufan Gerçeği **607**
İhsan AKDAŞ

Hz. Nuh, Cudi ve Kalkınma İlişkisi **641**
Faik BUĞDAY

GALERİ **648**

SELAMLAMALAR

Kıymetli misafirlerimiz hepiniz Hz. Nuh ve Cudi Dağı sempozyumuna hoş geldiniz. Şırnak Üniversitesi olarak dördüncüsünü düzenlediğimiz uluslararası bir etkinlikte sizlerle buluşmaktan kıvanç duyuyoruz. Üniversite olarak hedefimiz Şırnak bölgesinin sahip olduğu tarihi, kültürel ve iktisadi imkanları ülke gündemine taşımak ve bölgemizin kalkınmasına katkıda bulunmaktır. Güzel niyetlerle çıktığımız yolda sizleri yanımızda görmenin bizlere ayrı bir kıvanç verdiğini belirterek bir kez daha hepinize hoş geldiniz diyor ve saygıyla selamlıyoruz.

Mévanén meyén pir bi qiymet hun bixerhatin sempozyuma meya bi navé Nebi Nûh û Çiyayé Cûdî. Weke Zanîngeha Şırnexé em gelek kéfxweşin ku hun di tevli sempozyuma ma ya çaremîn ya navnetewî dibin. Armanca me ew e ku jı dîrok, çand û xebatén herema Şirnexé bénin ziman û ji bo péşveçûna Şirnex û devdora wé, gaveke girîng bavéjin. Ser riya kû hun ji gel xwe dîtin pé pir kéf xweşbûn û carek dî jî em dibéjin hun bi ser seran serçawan hatin.

ضيوفنا الأعزاء الكرام أهلا وسهلا بكم في مؤتمر سيدنا نوح و جبل الجودي.

جامعة شرناق تحييكم بأطيب التحيات وتفرح بقدومكم ولقائكم في مؤتمرها الدَولي الرابع الذي قامت باعداده وتحضيره.

إن هدفنا الأساسي من تنظيم هذا المؤتمر هو أن نعرف بتراث منطقة شرناق من النواحي التاريخية والثقافية والجعرافية والإقتصادية وننشره بين أبناء الوطن والعالم وأن نُسهم في تنمية منطقتنا و تقدمها.

ومرة أخرى نحييكم بأطيب المنى و التحيات ويسرنا أن نراكم بيننا ونأمل أن تقضوا أياما جميلة في ربوع منطقة شرناق ونتمنى أن تتواصل لقاءاتنا في المستقبل.

Dear guests! We would like to welcome you all to the Noah and Judi Mountain Symposium. It is an honor for us to have you in the fourth international event, organized by Şırnak University. By this symposium, we aim to bring the historical, cultural and economic opportunities of Şırnak region to the attention and shade the light upon it as well as to contribute to the development of this region. With this good intention we have initiated our symposium and indeed we are delighted to have you here and once again we would like to welcome and greet you all.

Editörlerden

Uluslararası Hz. Nuh ve Cûdi Dağı Sempozyumu

Hz. Nuh, insanlık ve peygamberler tarihinin en önemli şahsiyetlerinden biridir. Uzun bir ömür süren nübüvvet mücadelesi, ulu'l-azm peygamberlerden olması ve kavminin üzerine Tufan'ın gerçekleşmesi onu öne çıkaran unsurlardır.

Kutsal kitaplardan Tevrat ve Kur'an'da Hz. Nuh'un nübüvvetinden ve Tufan olayından birçok yönüyle bahsedilmiştir. İlahi dinlerin yanı sıra farklı coğrafyalarda ve farklı kültürlerde, kutsal kitaplarda anlatılan Hz. Nuh ve tufan olayı ile ilişkilendirilebilecek birçok mitolojik veri ve efsaneler mevcuttur.

İlahi kitaplardaki bilhassa da Kur'andaki tufanın anlatımına bakıldığında bu kitapların doğaları gereği daha ziyade insanlara ulaştırılması istenen ahlaki mesajın öne çıkardıkları görülür. Buralardaki anlatımda olayın farklı boyutları hakkında insan zihnini tahrik eden soruların cevapları ya da meselenin teknik boyutundan bahsedilmez. Bu durum da konunun dini kaynakların yanısıra farklı disiplinler bağlamında incelenmesini gerekli kılmaktadır. Özellikle Cudi dağı ve Tufan olayı ile ilgili araştırılması gereken çok sayıda konu başlığı bulunmaktadır. Bu kanaatten yola çıkarak Şırnak Üniversitesi öncülüğünde, Şırnak Valiliği, Şırnak Belediyesi, Şırnak Ticaret ve Sanayi Odası ve DİKA tarafından Hz. Nuh ve Cudi Dağı" başlıklı uluslararası bir sempozyum düzenlenmiştir.

Yeni bir üniversite olmasına rağmen Şırnak Üniversitesi bugüne kadar her yıl uluslararası bir sempozyum gerçekleştirmek suretiyle akademik dünyaya önemli hizmetlerde bulunma başarısını göstermiştir. Uluslararası Hz. Nuh ve Cudi sempozyumuna başta Amerika olmak üzere birçok ülkeden 22 bilim insanı, yurt içinde de 35 bilim insanı katılarak önemli tebliğler sunmuşlardır.

Sempozyum ilmi bakımdan yüksek düzeyli tartışmalara sahne olmuş, doyurucu ve zengin yorumların yapılmasına zemin teşkil etmiştir. Konu hakkında eskiden beri devam eden eleştiriler ve kanaatler tartışılmış, zihinlerdeki mevcut sorulara yeni cevaplar aranmıştır. Aynı zamanda görsel öğelerin de kullanıldığı tebliğlerle konunun tarihi boyutu daha da belirgin hale gelmiştir. Bu yönüyle Uluslararası Hz. Nuh ve Cudi Dağı Sempozyumunun bilim dünyasına önemli bir katkı sunduğunu düşünüyoruz. Ayrıca İki gün boyunca devam eden Uluslararası Hz. Nuh ve Cudi Dağı Sempozyumu Şırnak'ın tarihi, kültürel ve coğrafi zenginliğinin konuşulmasına ve tanıtılmasına fırsat sunmuştur.

Hz. Nuh, Cudi dağı, Tufan ve diğer konularda bildirileriyle katılıp bu bilgi şölenine katkıda bulunan yurt içi ve yurt dışından katılan değerli tebliğcilere şükranlarımızı sunuyoruz.

Uluslararası Hz. Nuh ve Cudi Dağı sempozyumunun gerçekleştirilmesinde birçok paydaşın emeği geçmiştir. Öncelikle şahsı ve temsil ettiği kurumu ile Şırnak'ın

ve bölgenin tarihi, bilimsel, kültürel vb. değerlerini tanıtmaya büyük gayret gösteren, sempozyumun her aşamasında ilgi ve alakasını esirgemeyen Şırnak Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali AKMAZ'a şükranlarımızı sunuyoruz.

Sempozyuma maddi ve manevi destek veren Şırnak valisi Hasan İPEK'e, Belediye Başkan vekili Faik SALTAN'a, sempozyuma yakın ilgi ve alaka gösteren, Dika Genel sekreteri Tabib GÜLBAY'a teşekkür ediyoruz.

Ayrıca başından beri sempozyuma yakın ilgi ve alaka gösteren, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen Şırnak sevdalısı Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Osman GELİŞ'e şükranlarımızı sunuyoruz.

Sempozyumun gerçekleşmesinde katkıları olan Yrd. Doç. Dr. İbrahim BAZ, Yrd. Doç. Dr. Hüseyin GÜNEŞ, Yrd. Doç. Dr. Dilan Alp, Teymur EROL, Faik BUĞDAY, İsmail İKE ve Cihad SAKIN'a teşekkür ederiz.

Sempozyum icrasında büyük emek sarfeden sempozyum sekreteryasından Yrd. Doç. Dr. Ali BAYER, Yrd. Doç. Dr. Teysir ez- ZİYADAT, Yrd. Doç. Dr. Ahmet GÜL, Öğr. Gör. Jivanhan SELBİBEG, Öğr. Gör. Enes VELİ, Okt. Abdurrahman ENSARİ, Araş. Gör Sait DEMİR, Arş. Gör. Dilek COŞKUN, Arş. Gör. Muzaffer BARLAK, Arş. Gör. Ahmet Yasin TOMAKİN'e teşekkür ederiz.

Ayrıca icra ettikleri musiki konseri dolayısıyla Arş. Gör. Tayyip DURCEYLAN ve Ekibine, Folklör gösterisi imkanını hazırlayan İl Gençlik ve Spor Müdürü Selahattin GÜRENÇ'e, Şehr-i Nuh Otel'i müdürü Veysi ASMA ve otel çalışanlarına, teşekkür ederiz.

Editörler

TAKDİM YAZILARI

Prof. Dr. Ali AKMAZ
Şırnak Üniversitesi Rektörü

Bilimsel bir kurum olarak yaşadığımız bu değerli coğrafyaya nasıl faydalı olabiliriz, daha fazla neler yapabiliriz sorularını sürekli sormakta ve bu sorularının cevabına ve çözümüne ilişkin büyük bir gayret ve çaba sarf etmekteyiz. Temel ilkesi, bütün çabası hem bölge halkına, hem Şırnak halkına hem de Şırnak Üniversitesi ailesine en iyi hizmeti sunmak olan bizlerin tek amacı bilimsel bir kurum olmanın verdiği bilinç ve sorumlukla hareket ederek düşünen, üreten, geliştiren nesiller yetiştirmektir.

İşte bu nedenle Şırnak Üniversitesi olarak, her yıl uluslararası düzeyde bir sempozyum yapmak temel gayelerimizden biri haline gelmiştir. Gerek bilimsel alanda, gerekse kültürel alanda gerçekleştirdiğimiz bu çalışmalar vesilesiyle, uluslararası katılım düzeyinde tartıştığımız, araştırdığımız konuların ve ortaya çıkan envanterlerin bilime katkı sunduğu inancını taşıyarak yolumuza devam etmekteyiz.

Kuruluş aşamasını tamamlamış bir bilim yuvası olarak, uluslararası platformlarda sesimizi bir kez daha duyurmamıza vesile olacak olan Uluslararası Hz. Nuh ve Cudi Dağı Sempozyumu'nun altına imza atan kurumlardan biri olmanın haklı gururunu yaşamaktayız..

Dünden bugüne tartışıla gelen Hz. Nuh'un Gemisi'nin nerede olduğuna yönelik farklı görüşler ile Cudi Dağı'nın dini açıdan taşıdığı önemin kendi alanında yetkin bilim adamlarının araştırmaları ışığında tartışılmış olmasını bilim dünyası adına büyük bir kazanç olarak görmekteyiz. Bunun yanı sıra Şırnak adının ve bölgesinin uluslararası platformlarda anılmasının ilin turizm potansiyeline katkılarını da göz ardı etmemek gerekiyor.

Uluslararası Hz. Nuh ve Cudi Dağı Sempozyumu Kitabı'nı siz kıymetli okurlarımıza takdim ederken, İcra Kurulunda yer alan Valiliğimiz, Belediye Başkanlığımız, Şırnak Ticaret ve Sanayi Odamız, Dicle Kalkınma Ajansımız ile değerli basın mensubu arkadaşlarımıza şükranlarımı sunar, bundan sonraki çalışmalarımızda da desteklerinizi ve katılımlarınızı beklediğimizi belirtmek isterim.

Hasan İPEK
Şırnak Valisi

Çok Kıymetli Okurlar ve Araştırmacılar,

Uluslararası Hz.Nuh ve Cudi Dağı Sempozyumu'nun konusu itibariyle hem Şırnak adına hem de bölge adına ne kadar hassas ve bir o kadar önemli bir noktaya değindiği aşikardır. Öyle ki Hz. Nuh'un Gemisi'nin nerede olduğuyla ilgili çeşitli spekülasyonlar devam ederken, Cudi Dağı'nın, ihtişamı ve turizm açısından ne kadar önemli olduğu değil de yıllardır terör ve korku ile eş değer algılanıyor olması konun öneminin ve hassasiyetini göstermek açısından önemlidir. Bizler büyük bir medeni cesaret göstererek bu sempozyumda Hz. Nuh'un Gemisi'nin nerede olduğunu bilimsel araştırmalara dayandırarak tartışmaya açtık. Ayrıca tüm bunları bilimsel bir ortamda yurt içi ve yurt dışından gelen kendi alanında ihtisas sahibi değerli bilim adamlarının, araştırmacılarının tebliğleriyle yaptık.

Unutmayalım ki ilimizle ilgili her türlü sorunun çözümünde kamu, özel, yerel ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte hareket etmenin, fikir alışverişi yapmanın, ortak bir payda da buluşmanın önemi yadsınamaz. Kurumlar arası birlikteliğimizi pekiştiren ve uluslararası arenada sesimizi duyurmamıza vesile olan sempozyumun gerçekleşmesinde desteklerini esirgemeyen Şırnak Üniversitesi, Şırnak Belediyesi, Şırnak Ticaret ve Sanayi Odası, Dicle Kalkınma Ajansı'na ve basınımızın değerli mensuplarına huzurlarınızda bir kez daha teşekkürlerimi sunarken bilimsel çalışmalara, araştırmalara iyi bir örnek teşkil edeceğine inandığımız Uluslararası Hz. Nuh ve Cudi Dağı Sempozyumu Kitabı'nın siz değerli okurlarla buluşması da bizleri bir o kadar mutlu etmiş ve gururlandırmıştır.

Faik SALTAN
Şırnak Belediyesi Başkan Vekili

Hakikat Terazisinde Nuh Tufanı ve Cudi

Yaratılış tarihinden günümüze dek birey ve onun örgütlenmiş hali olan devletlerde, birey daima iktidar olma ve her şeye sahip olma arzusu konusunda sürekli tazeliğini korumuştur. Bireyin toplam hali olan örgütlü devletlerde, bireyin hakkını korumak ve örgütlü biçimini belli bir düzlemde tutmak için muktedirler bazı yasalar ve normlar icat etmişlerdir. Fakat bu nizam kuralları bireyin bencilliğinden olsa gerek, tüm zamanlarda istenilen düzeni ve nizamı sağlayamamıştır. İhtilafı ortadan kaldırmak ve toplum ile birey arasında ki hakları korumak için kanun ve yasaları çıkartan muktedirler zaman içerisinde kendi yasalarını çiğnemiş ve bunu zalimane güdülerini gerçekleştirmek için ayrıcalıklarla donatmıştır. Dolayısıyla bu anlayış nesilden nesle miras bırakılarak insan aklının da üstünde bir kült olarak kendini bireye dayatmıştır. Hal böyle olunca, sürekli hareketli olan, çoğalıp genişleyen toplumlarda da negatif anlamda bir dünya görüşü ve sapkın bazı ahlak anlayışları çoğalarak günümüze dek ulaştı. Bunun sonucunda birlikte yaşayarak ihya olunacak anlayışı yerini güçlünün zayıfı ezdiği, hak talebinde bulunanın ezilerek sindirildiği, itibarsızlaştırıldığı ve en sonunda, birlikte yaşamaya dair oluşturulan kanun ve yasaların kendilerine verdiği güçten cesaret alarak, iktidarlarının yanlış olduğunu ve bu yanlıştan biran önce dönülmesi gerektiğini telkin eden bireyler daima bu örgütlü gücün içinden dışlanarak farklı şekillerde cezalandırılmışlardır. Mağdurun gün geçtikçe mağrurlanmaya yol aldığı böylesi bir düzende, toplumda gün geçtikçe aralarında, zulüm, zorbalık, fitne, ahlâksızlık gibi kötülükler artıp yayıldı. Evet Hz. Nuh (s.a.v)'de tamda böylesi bir dönemde yaşamış ve Hak tarafından, sapkınlığa boğulmuş, adalet duygusunu kaybederek zalimleşmiş kullarına, bir nizam ve izan vermek için gönderilmişti. Ama ne yazık ki Hz. Nuh'un peygamber olarak gönderilmesi dahi kendi kavminin gönlüne hükmedememiş ve kavmini boğazına kadar batmış olduğu sapkınlığın kuyusundan çekip alamamıştır. Onlar küfür ve isyanlarına devam edip, yeryüzünde katlandıkları suç ve günahları çoğaldıkça ve Hz. **Nuh**'a karşı olan tecavüzleri arttıkça, hal ve işleri de o nispette kötüleşti. **Nuh,** onlardan pek çok eziyet çekti, belalara katlandı. Bir nesil gelip geçtikten sonra, gelecek olan nesillerin iman edeceklerini beklediyse de, onlardan sonra gelen nesiller, ötekilerinden daha kötü oluyordu. Onlardan bazıları: 'Bu adam bizim atalarımızla birlikte yaşadı, o zamanda şimdiki gibi mecnundu, atalarımız onun hiçbir sözünü kabul etmediler' derlerdi. Nihayet **Nuh**, Yüce **Allah**'a şikâyetlerde bulundu. Hz. Nuh'un bu şikâyeti Hak'tan cevabını buldu ve kendilerine bahşedilmiş nimetlerden ihya olmayan kavmine, kendi adaletini 40 gün 40 gece yağmur yağdırarak gösterdi. Fakat yine de yola gelmeleri ve Hak yolunu seçmeleri için kavmine bir fırsat vererek hak yoluna gelmeleri ve Hz. Nuh'un yapmış olduğu gemiye binerek bu kıyametten kurtulmaları ve Hz. Nuh'a katılmaları için vahiy edilmişse de, basiretini kaybetmiş olan kavmine bu vahiy işlememiş ve karanlık dehlizlerde kaybolmuş kalplerine tesir edememiştir. Bu minvalde kendi adaletini oluşturmaya çalışan ve Hak yolunda ayrılarak hakikatleri kendi sapkınlıklarının hizmetine almaya çalışan mekruh anlayışların terazideki tasavvuru da bu şekilde olmuştur. Bize düşen bireye yeniden adaleti aşılamak ve karanlık hücrelerinde, yeniden adalet anlayışını nakşetmek olmalıdır. Geçmişin yolumuzu aydınlatan bir meşale olduğunu unutmamalı, içine düştüğümüz gafletten biran önce sıyrılmak için yeniden bireyi aydınlatma yolunda süratle adımlar atmalıyız.

Osman GELİŞ
Şırnak Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı,
TOBB TSO Konsey Başkan Yardımcısı

Şırnak, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde, sıcakkanlı ve misafirperver insanlarımızın yaşadığı şirin bir ilimizdir. Tarihi şehirlerimiz söz konusu olduğunda, insanlığın doğduğu yer olan Cudi Dağı ve Hz Nuh'un gemisi akla gelen ilk yerleşim alanıdır. Kültürel zenginliği ve tarihi kimliği, bilinenin çok ötesinde bir geçmişe sahiptir. En güçlü rivayete göre Şırnak ilimiz, ismini Hz Nuh Peygamberin torunu olan, Şernem'den almıştır.

Hz. Nuh Gemisinin Tufandan sonra Cudi Dağına oturduğu, hem ulusal hem de uluslararası bilim adamlarınca kanıtlanmıştır. Bu durum "**Kur'an-ı Kerim'in Hud suresi 44. Ayetinde**" de açık bir şekilde belirtilmektedir.

Bilindiği üzere Hz. Nuh, Hz. Âdem' den sonra insanlığın ikinci atasıdır. Güvenilir tarihi ve dini kaynakların belirttiğine göre; Hz. Nuh Tufanı, içinde bulunduğumuz Mezopotamya topraklarında meydana gelmiştir. Tufandan sonra Hz. Nuh'un gemisi de Cudi Dağına oturmuştur. Peygamberler diyarı olan bu topraklar büyük âlimlerin yetiştiği ve günümüzde de İslamiyet'in gelişmesine ev sahipliği yapan yerlerdir. Bu mübarek topraklar tekrardan insanlığı ve kadim milletleri bağrına basmaya hazırdır.

Ekonomisiyle, tarım faaliyetleriyle, hayvancılıkla, kömür rezervleriyle ve Habur Sınır kapısıyla Şırnak ilimiz hem bölge hem de ülke ekonomisine ciddi bir katkı sağlamaktadır. İlimizde çalışmaları devam eden yollarımız, Şırnak merkez, Cizre ve Silopi ilçelerimizde yapılmış ve yapılacak olan organize sanayi bölgeleri, seracılık sektörü, açılmış olan hava limanı ve serbest bölgenin kurulması ile ilimizin ekonomisini cazibe merkezi haline getirecektir. Bizler bütün bu zenginliklerimizin farkındayız.

Amacımız Sosyal ve kültürel değerlerimizi gün yüzüne çıkararak; Şırnak'ta yatırımın, üretimin, ihracatın ve istihdamın önündeki engelleri kaldırarak, istikrara kavuşturmaktır. Huzur ve güven ortamının sağlanmasıyla ilimizin kalkınmadaki gerçek yerini almasını sağlamaktır. Ayrıca İlimiz kaplıca ve inanç turizmi açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyeli ortaya çıkarmak, gündeme taşımak, ilimizin vizyonuna etki edecek değerlerle anılmak, en büyük arzumuzdur.

Ülkemizin küllenen insanlık ve tarihi değerleri, çözüm sürecinin de etkisiyle yeniden alevlenmeye başladı. Bu süreç, ülkemizin gelecekteki hedeflerine ulaşması için engel teşkil eden sorunları geçmişte yaşanan olumsuzluklardan ders alarak aşmak ve geleceğimize ışık tutma zamanıdır. Dünyada gelişmiş 10 büyük ülke sıralamasına girmek için yıllardır toplum içinde yaşanan güvensizliği ortadan kaldırmak, kimseyi ötekileştirmeden önyargılarımızdan arınmak ve kültürler arası gerginliği sonlandırmak en büyük hedefimizdir. Ülkemizin en büyük açığı "cari açık değil, gönül açığıdır." Gönül açığını kapattığımız zaman, cari açığın kapanmasına da ciddi katkı sunmuş oluruz.

Gün, ilimiz için kuvvetlerimizi birleştirip, ortak gayeler ve başarılar için yılmadan çalışma günüdür. Bu azimle ilimizde; huzur, barış, istikrar, refah ve istihdam üreten bir kurum olmak istiyoruz.

Uluslararası düzeyde yapılan, Hz. Nuh ve Cudi Dağı Sempozyumu ve bu sempozyum kitabının hazırlanmasında emeği geçen, Şırnak Valiliğimize, Belediye Başkanlığımıza, Üniversitemize, Dicle Kalkınma Ajansımıza ve katkı sunan tüm halkımıza teşekkür ederim.

Tabip GÜLBAY
Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA) Genel Sekreteri

5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunda belirtildiği üzere Kalkınma Ajansları kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak üzere kurulmuştur.

Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA) kuruluş Kanunundaki amaçlar çerçevesinde TRC3 Bölgesi olarak adlandırılan Mardin, Batman, Siirt ve Şırnak illerinde faaliyet göstermektedir. Faaliyet alanımız olan TRC3 Bölgesi maalesef gelişmişlik ve kalkınma açısından hak ettiği yerde değildir. Bu kapsamda yerel dinamiklerin harekete geçirilmesi özellikle Bölgemiz açısından büyük önem arz etmektedir.

DİKA olarak Şırnak'ın ve Bölgemizin özellikle inanç turizmi potansiyelini harekete geçireceğine inandığım "**Hz. Nuh ve Cudi Dağı Sempozyumu**" ilgili diğer kurumlar ile işbirliği halinde destekliyor olmaktan mutluluk duyduğumuzu belirtmek istiyorum. Bu sempozyum da sunulan bilimsel çalışmaların Hz. Nuh'un gemisinin Cudi dağına indiğinin bilimsel veriler ile ortaya konmasında ciddi katkılar yapacağına ve bunun Şırnak ve Bölge kalkınmasına çok olumlu yansıyacağına inanıyorum.

Hz. Nuh tufanı Dünya tarihinde çok önemli bir mihenk noktası durumundadır. Hz. Nuh'un gemisinin karaya oturduğu dağ olarak bilinen Cudi Dağı tarihi ve dini açıdan büyük önem arz etmektedir. Uzun bir geçmişi olan Tufan hadisesinin nerede noktalandığı bilimsel olarak bilinmemekle birlikte, pek çok bilim adamı ve tarihçinin eserlerinde Hz Nuh'un Gemisi'nin Cudi Dağı üzerinde durduğu yazılmaktadır. Hz. Nuh'un Türbesi'nin Cizre'de oluşu, Cizre surlarının gemi şeklinde olması, bazı kitabe ve kabartmalarındaki bilgiler Tufan'ın Cudi'de noktalandığına işaret etmektedir. Ayrıca Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayınlanan tefsir kitabında (ve ayrıca başka tefsir kitaplarda) Kuran-ı Kerimin Hud Suresi'nin 44 üncü Ayeti'nin tefsirinde Hz. Nuh'un Gemisi'nin oturduğu dağın Cudi Dağı olabileceği ifade edilmektedir. Bu bakımdan Şırnak ili insanlığın ikinci kez doğduğu yerdir diyebiliriz.

Bu kapsamda bu bulguları bilimsel parametreler ile ortaya koyacağına ve Bölgemiz için oldukça önemli sonuçlar ortaya koyacağına inandığım bu Sempozyumun Şırnak ve Ülkemiz için hayırlı olmasını, Bölgemizin insan odaklı sürdürülebilir kalkınmasına katkı yapmasını diliyor, yurtiçinden ve yurtdışından gelen bilim adamlarına, Ajansımız Şırnak Yatırım Destek Ofisi Koordinatörü Faik BUĞDAY'ın da yer aldığı düzenleme kuruluna ve emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

İSLAM TARİHİ KAYNAKLARINDA HZ. NUH, NUH TUFANI VE CUDİ DAĞI

İslami Kaynaklara Göre Nuh Kavmi, Nuh Tufanı ve Nuh'un Gemisinin Yeri

Selim ÖZARSLAN*

Giriş

Günahları sebebiyle çeşitli musibetlere maruz bırakılarak yok edilen birçok kavmin ve insan topluluklarının bulunduğuna insanlık tarihi tanıklık ettiği gibi Kur'an-ı Kerim de bunlardan bahseder. Kur'an'ın geçmiş milletlerin günahları yüzünden maruz kaldıkları akibetten söz etmesindeki amaç, insanları bu kavimlerin sonu üzerinde düşünmeye ve ibret almaya davet etmektir. Günahları ve bozgunculukları sebebiyle yok edilen toplumların ilki, Nuh tufanına maruz kalan Nuh milletidir.

1. Hz. Nuh ve Nuh Kavmi

Hz. Nuh, kavmine peygamber olarak gönderildiğinde elli yaşındaydı ve onların arasında dokuz yüz elli sene kaldı ve onları uzun süre sabır, metanet, şefkat ve merhametle Allah'ın dinine davet etti.[1]Kaynaklarda Irak'ta iskân ettiği belirtilen[2]Nuh Peygamber Vedd, Süvâ', Yağus, Yauk, Nesr diye anılan putlara tapan ve fitne fesadın yaygın olduğu kavmini başlarına gelecek azapla korkutmak, bir olan Allah'a tazim ve ibadete davet etmek üzere Allah'ın elçisi olarak gönderilince, birkaç kişi hariç kavmi onu doğrulamayıp inkâr ettiler. Ona yalnızca basit görüşlü alt tabakadan fakir insanların inandığını ileri sürerek kendisinin yalancı olduğunu söylemişler, onun yapıp ettikleriyle alay etmekten uzak durmamışlardır. Kavmi onunla alay etmekle de yetinmeyerek, onun cinnet getirmiş olduğunu ileri sürdüler, bu da sonuç vermeyince isyan edip onu taşa tutarak öldürmekle tehdit ettiler.[3]Bunun üzerine çaresiz kalan Hz. Nuh (a.s) da Kur'an'ın belirttiği üzere " Zalimlerin helakinden başka bir şeyini de artırma"[4]," Ben artık mağlubum! Benim intikamımı al"[5]," Benimle onlar arasındaki hükmü Sen ver de, beni ve beraberimdeki müminleri kurtar"[6] diyerek Allah'a niyazda bulundu ve inkârcıların yok edilmesi için dua etti. Bunun üzerine Nuh kavmi bu azgın davranışlarından dolayı büyük bir musibet olan meşhur Nuh tufanında azgın sular içerisinde boğularak yok oldular. Kur'an'da bu durum şöyle betimlenmekte-

* Prof. Dr., Fırat Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Kelâm ABD.
sozarslan1@firat.edu.tr

1 Bkz. Sa'lebî, Ebu İshâkAhmed b. Muhammed b. İbrahim en-Nîsâbûrî, *Arâisu'l-Mecâlis*, Daru'l-Ma'rife, Beyrut, trs, 47.
2 Dineveri, *el-Ahbar*, 1; M. Asım Köksal, *Peygamberler Tarihi*, T. Diyanet Vakfı Yay.,Ankara, 2004, I, 87.
3 el-A'raf, 7/59; Hûd, 11/25-49; el-Mü'minun, 23/25; Şuarâ, 26/116; el-Ankebût, 29/14; el-Kamer, 54/ 9; Nuh, 71/1-2; 26-27.
4 Nuh, 71/28
5 Kamer, 54/10.
6 Şuarâ, 26/118.

dir: "Gerçekten onlar fena bir kavim idi; bu yüzden hepsini birden (suya) gömdük."[7] "..Ve kendilerini insanlar için bir ibret yaptık."(Furkan 25/37) Bu musibet, Allah'ın da Kur'an'da zikrettiği gibi Allah'ın onlara bir zulmü değil, bizzat kendilerinin kendilerine zulmetmesinden başka bir şey değildi.[8] Dolayısıyla Nûh kavmi doğru yolda olmamaları sebebiyle cezalandırılmışlardır.

2. Nuh Tufanının Gelişimi

Kur'an-ı Kerim'de de belirtildiği gibi Yüce Allah, Nuh'a Kendi gözetimi altında gemi yapmasını, helak emri geldiğinde her cins hayvandan birer çift ile ailesini gemiye bindirmesini, gemiye bindikten sonra zalimler güruhundan selamete erdiren Allah'a hamd etmesini ve "Rabbim, beni bereketli bir menzile kondur! Sen, konduranların hayırlısısın"[9]diyerek dua etmesini vahyetti. Bu ayetin ifadesine göre Hz. Nuh'un yani Nuh'un içinde bulunduğu geminin bereketli diğer bir deyişle uğurlu bir yere kondurulmuş olması gerekmektedir. Bu yer yani Nuh'un gemisinin sular çekilince oturduğu yer neresidir? Bu soruya cevap aramadan önce Nuh Tufanında kullanılan geminin neden ve nasıl inşa edildiğini irdelemeye çalışalım.

Müslüman bilginlerin yazdığı tarihî kaynaklara göre Yüce Allah, Nuh'a gemi yapması için ağaç dikmesini, yetişmiş olan ağaçları kesip gemi yapımında kullanmasını emretti. Nuh (a.s) marangozdu. Sac ya da Abanus olduğu rivayet edilen ağaçları keski, kuruttu ve kendisine bildirilen biçimde tahtaları biçerek ve demirden çiviler yaparak gemiyi başı horuz gibi, orta kısmını kuş karnı gibi ve kuyruk kısmını da horuz kuyruğu gibi meyilli yaparak üç yılda inşa etti. Bu sırada kavmi onunla karada gemi mi yapıyorsun diye alay ediyorlardı.[10] Nuh da kendisiyle alay edenlere Kur'an'da belirtildiği üzere "Bizimle alay ediyorsanız, sizin bizimle alay ettiğiniz gibi biz de sizinle alay edeceğiz.Artık, geldiği kimseyi rezil eden azabın kime geleceğini, kimin üzerine sürekli bir azabın ineceğini ileride anlayacaksınız."şeklinde cevap vermişti.[11]

3. Gemiye Ne zaman ve Kimlerin Bindiği

Nihayet tufan zamanı gelip gemiye binme anı gelince Yüce Allah, Hz. Nuh'a:Nihayet emrimiz gelip, tandır kaynamaya başlayınca (sular coşup taşınca) Nûh'a dedik ki: "Her cins canlıdan (erkekli dişili) birer çift, bir de kendileri hakkında daha önce hüküm verilmiş olanlar dışındaki âilen ile iman edenleri ona yükle." buyurdu.[12] Yine Kur'an'ın bildirdiğine göre, onunla beraber sadece pek az kimse iman

7 el-Enbiya, 21/77; Ayrıca bkz. el-Mü'minun, 23/23-27; el-Kamer, 54/10-12.
8 Bkz. et-Tevbe, 9/70.
9 Müminun, 24-29.
10 Mesudî, *Ahbar'uz- Zaman,* 59; Sa'lebî, *Arâisu'l-Mecâlis*, 55; Köksal, *Peygamberler Tarihi*, 95-95; "(Nûh) gemiyi yapıyordu. Kavminden ileri gelenler her ne zaman yanına uğrasalar, onunla alay ediyorlardı." Hûd, 11/38.
11 Hûd, 11/38-39.
12 Hûd, 11/40.

etmişti. Bunun üzerine Nuh peygamber gemiye binecek olanlara "Binin ona. Onun yüzüp gitmesi de durması da Allah'ın adıyladır. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." dedi."[13]

Nuh peygamber, gemiye oğulları Sam, Ham, Yâfes ve bunların eşleri[14] ile kendisine iman etmiş olan altı bireyi bindirdi. Diğer oğlu Yam (Kenan) ise binmeyerek geride kaldı. Çünkü o babası Nuh'a inananlardan değildi. Nuh'un karısı Naile de inananlardan olmadığından halka Nuh'un mecnun olduğunu söylerdi. İçinde yaşadığı kavmi gibi küfür üzerinde direnerek onlarla birlikte suda boğulmuştur.[15]Nuh'un gemisine binenlerin sayısı konusunda kaynaklarda farklı sayılar verilmiştir. Kimisi Nuh'un oğulları ve eşleriyle birlikte sekiz kişi[16], kimisi onbeş erkekle beş kadın veya on erkekle on kadın olduklarını[17] diğer bazıları da seksen kişiyi bulduklarını aktarmışlardır.[18] Kaynaklar Hz. Adem'in Cebrail tarafından getirilen Tabutunun da gemiye alınarak erkeklerle kadınlar arasına konulduğunu belirtmektedir.[19]

4. Tufan Haberi, Telaşlanma ve Tufanda Boğuluş

Nuh Peygamberin yanındakilerle birlikte gemiye bindiği ve yiyeceklerini gemiye yüklediğini haber alınca, gemiyi yakmak maksadıyla geminin yanına gelen Kral Dermesil, Hz. Nuh ile bu konuda konuşurken, bir şahıs gelip bir kadının ekmek pişirdiği tandırından su fışkırmaya başladığını haber verdi. Kral'ın "tandırdan su fışkırmaz" demesi üzerine Nuh aleyhis-selam "yazıklar olsun sana! O ilahî azabın geliş belirtisidir. Rabbim, bana böyle vahyetti. Bu, bütün yeryüzünün delinip deşileceğine, atını, durduğu yerden ayıracağına ve atının ayağının altından su fışkıracağına işarettir" dedi. Kral atını durduğu yerden ayırınca, ayağının altından su fışkırdığını gördü ve atını başka bir yere sürünce orada da aynı suyun fışkırdığını gördü. Araştırma için gönderdiği adam dönüp suyun çoğaldığını ve kaynadığını haber verince Kral, aile fertlerini alıp kendisi için dağ başında yaptırmış olduğuMaakil'e (Sığınak) götürmek için acele olarak evine döndü. Kral ve aile bireyleri dağa çıkmak istedikleri zaman, dağın tepesinden kayaların başlarının üzerine atıldığını, kendilerine doğru yuvarlandığını gördüler. Nereye sığınacaklarını bilmiyorlardı. Yeryüzünden fışkıran sular, kötü kokulu ve çok sıcaktı.[20] Gökyüzünden boşalan yağmurların ve yeryüzünden fışkıran suların oluşturduğu seller, yeryüzünü tuttuğu gibi dağları da kapladı. Güneş

13 Hûd, 11/41
14 Sa'lebî, *Arâisu'l-Mecâlis*,57; İbnü'l-Esir, Ali b. Ebi'l-Kerim, *el-Kamil fi't-Tarih*,Beyrut, 1965, I, 70.
15 Tahrim, 66/10.
16 Sa'lebî, *Arâisu'l-Mecâlis*, 57; İbnü'l-Esir, *el-Kamil fi't-Tarih*, I, 70; Zamahşeri, Muhammed b. Ömer, *Tefsiru'l-Keşşâf an HakâikiGavâmidi't-Tenzîli ve Uyunu'l- Ekâvîli fî Vucuhi't-Te'vîl*, Daru'l-İhyâi't-Türasi'l-Arabî, Beyrut, 1417/1997, II, 269
17 Zamahşeri, *Tefsiru'l-Keşşâf,* II, 269
18 Mesudî, *Ahbaru'z- Zaman,* 60; Sa'lebî, *Arâisu'l-Mecâlis*, 57; İbnü'l-Esir, *el-Kamil fi't-Tarih,* I, 70.
19 Mesudî, Ebu'l-Hasen Ali b. Hüseyin, *Murucu'z-Zeheb ve Meâdinü'l-Cevher*, Kahire, 1964, I, 40; Sa'lebî, *Arâisu'l-Mecâlis*, 57.
20 Mesudî, *Ahbaru'z- Zaman,* 60-61.

ve ayın ışığı karardı. Dünya karanlığa büründü. Gece gündüz bir oldu. Yağmurun yağması kırk gün sürdü.[21] Seller yeryüzünde taşmadık, ulaşmadık yer bırakmadı. [22]

Nuh Peygamber ve gemidekilerden başka yeryüzünde bulunanların hepsi Tufan Selinde boğularak helak oldular. [23]

5. Nuh'un Gemisinin Yeri ve Değerlendirme

İslâmî kaynaklara göre, Nuh Peygamber'in gemisi, bütün dünyayı dolaştı. İlkin sağ yöne gitmeye başlayarak Habeşistan'a gitti. Oradan Cidde tarafına yöneldi. Akabinden Rum bölgesine doğru yol almaya başladı. Rum diyarını geçince, geri dönüp Mukaddes Arz'a kadar geldi ve Mekke Haremine ulaştı. Harem-i Şerif'in etrafında yedi kez dolaştıktan sonra Yemen'e doğru gitti. Oradan tekrar dönüpCûdi dağına ulaştı. Yüce Allah, gökyüzüne, "suyunu tut", yeryüzüne de "suyunu yut" emrini verip de yağışlar durduğu ve dağların üzerinden aşan suların seviyeleri düşmeye başladığı zaman yani yeryüzünün de suyunu içine çekmeye başladığı an, gemi, Cudî dağının üzerine oturmuştur. [24]

İslâm tarih ve tefsir kaynaklarının Hz. Nuh'un gemisinin Cûdi dağına oturduğunu söylemeleri hiç kuşkusuz ki tarihî bilgi ve belgelere dayandığı kadar Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerime de dayanmaktadır.

Kur'an-ı Kerim'de Nuh Tufanı, suların çekilmesi ve geminin Cûdi dağına oturması şu şekilde betimlenmektedir: *"Gemi, dağlar gibi dalgalar arasında onları götürüyordu. Nûh, ayrı bir yere çekilmiş olan oğluna, "Yavrucuğum, bizimle beraber sen de bin, inkârcılarla birlikte olma" diye seslendi. O, "Ben, kendimi sudan koruyacak bir dağa sığınacağım" dedi. Nûh, "Bugün Allah'ın rahmet ettikleri hariç, onun azabından korunacak hiç kimse yoktur" dedi. Derken aralarına dalga giriverdi de oğlu boğulanlardan oldu. "Ey yeryüzü! Yut suyunu. Ey gök! Tut suyunu" denildi. Su çekildi, iş bitirildi. Gemi de Cûdî'ye oturdu ve "Zalimler topluluğu Allah'ın rahmetinden uzak olsun!" denildi."*[25]

Nuh'un gemisinin dalgalar arasında ne kadar süreyle kaldığı da kesin olarak bilinmemektedir. Hz. Nuh'un döneminden beri semavi dinlerde makbul bir gün olarak bilinen aşurâ gününün önemine işaret eden müfessir Taberî'nin naklettiği bir rivayete göre Hz. Nuh Recep ayının ilk gününde gemiye binmiş, altı ay sonra Muharrem ayının onunda aşurâ günü gemi Cûdî dağında karaya oturmuştur.[26]Geminin yüz elli

21 Sa'lebî, *Arâisu'l-Mecâlis*, 58; Zamahşeri, *Tefsiru'l-Keşşâf*,IV,37.
22 Mesudî, *Murucu'z-Zeheb,* I, 40.
23 Mesudî, *Murucu'z-Zeheb*, I, 40; İbnü'l-Esir, *el-Kamil fi't-Tarih,* I, 72.
24 İbnSa'd, Ebu Abdullah, *et-Tabakatü'l-Kübrâ,* Beyrut, 1985, I, 42; Mesudî, *Murucu'z-Zeheb*, I, 40; Sa'lebî, *Arâisu'l-Mecâlis*, 59; İbnü'l-Esir, *el-Kamil fi't-Tarih,* I, 72-73.
25 Hud, 11/42-44.
26 Taberi, *Tefsiru't-Taberi*, XII, 47;İbnSa'd, *et-Tabakatü'l-Kübrâ,* I, 41; Sa'lebî, *Arâisu'l-Mecâlis*, 58; İbnü'l-Esir, *el-Kamil fi't-Tarih,* I, 72; Karaman, Hayreddin ve Arkadaşları, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, Ankara, 2007, III, 173.

gün yani 5 ay süreyle sularda dolaştığı yönünde başka rivayetlerde var ise de[27] bu konuda en güvenilir yol Kur'an verdiği bilgilerle yetinmek olacaktır.O da Nuh'un gemisinin Allah'ın dilediği kadar su üzerinde kaldıktan sonra Allah'ın emri istikametinde göklerin suyunu tutması, yeryüzünün de suyu çekmesi sonucunda geminin Cûdî dağına oturmasıdır. Hz. Nuh Cûdî dağında bir ay kalıp sular çekildiği, yerler kuruduğu zaman, yanındakilerle birlikte Muharrem ayının onuncu gününde dağdan indi. Gemide bulunanlar o gün şükür orucu tuttular. [28]

Üzerinde Hz. Nuh'un gemisinin oturduğu bildirilen Cûdî dağı[29], Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Dicle kıyısındaki Cizre'nin 32 kilometre kuzeybatısında, Şırnak ilinin 17 kilometre güneydoğusunda, Mardin ve Siirt illeri sınırı üzerinde, Türkiye Irak sınırından 15 kilometre uzaklıkta bulunmaktadır.Cûdî dağının yüksekliği, Birinci Dünya Savaşının ilk yıllarında Türk kartoğrafları tarafından 2100 metre olarak belirlenmiştir. İster Cûdi dağının yapısı veisterse de konuyla ilgili yukarıda andığımız tarihî bilgi ve belgeler, ayette geminin "üzerinde oturduğu" bildirilen Cûdî dağının bu dağ olduğu şeklindeki kanaati pekiştirir niteliktedir.

Gayri Müslimlerden bazıları ise Tevrat'ın (Eski Ahit/ Ahd-i Atîk'in) Tekvin Kitabının 8. babının 4. fıkrasındageçen "Ararat" ifadesine dayanarak geminin Ararat (Ağrı) dağına oturduğuna kanidirler ve buna inanmaktadırlar. Söz konusu ifade şöyledir: " 1-Ve Allah Nuh'u ve onunla beraber gemide olan bütün hayvanları ve bütün sığırları hatırladı ve Allah yerin üzerinden bir rüzgâr geçirdi ve sular alçaldı. 2-Ve enginin kaynakları ile göklerin pencereleri kapandılar. Ve göklerden yağmurun ardı kesildi 3-ve gittikçe sular yerden çekildiler. Ve yüz elli gün bittikten sonra, sular azaldılar. 4-*Ve gemi yedinci ayda, ayın on yedinci gününde, Ararat dağları üzerine oturdu.* 5- Ve sular onuncu aya kadar, gittikçe azaldılar; onuncu ayda ayın birinde, dağların başları göründüler."

Tevrat'ın tahrif olduğu ve asli yapısını koruyamadığı bilinen bir gerçektir ve bu tarîhen de sabittir. Böyle bir kitabın sunduğu bilgimuteber ve geçerli sayılamayacağından üzerine inanç bina edilemeyeceği aşikârdır.O halde Nuh'un gemisinin Kur'an'da anılan Cûdi dağına oturduğu ve bu dağın da Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi Şırnak ili sınırlarında bulunan Cûdî dağı olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Sonuç olarak Yüce Allah, Hz. Nuh'un kavmini, zulme yani Allah'a ortak koşup, putlara tapmak ve peygambere isyan etmeye devam edip durdukları esnada tufan sularında helak etti. Bu sonuç Hz. Nuh'un duasında Allah'tan istediği yeryüzünde yürüyen bir tek kâfir kalmaması arzusuna uygun bir neticedir. Yüce Allah Hz. Nuh ve ge-

27 Mesudî, *Murucu'z-Zeheb*, I, 40;Zamahşeri, *Tefsiru'l-Keşşâf,* II, 272.

28 İbnSa'd, *et-Tabakatü'l-Kübrâ,* I, 41; Sa'lebî, *Arâisu'l-Mecâlis*, 59; Zamahşeri, *Tefsiru'l-Keşşâf,* II, 272; İbnü'l-Esir, *el-Kamil fi't-Tarih,* I, 72;

29 Hud, 11/44.

mide bulunan inananları selâmete erdirdi. Gemisini de eski adı Cezire, yeni adı Cizre olan yerleşim yerinin sınırları içerisinde bulunan Cûdî dağının tepesinde insanlara ibret olması için bıraktı. Gemi uzun süre orada kaldı. Hz. Nuh'un soyundan gelen birçok kimse onu ziyaret edip gördükten sonra gemi çürüyüp yok oldu. Başta Kur'an olmak üzere, İslam tarihi kaynaklarının anlatımından ulaştığımız sonuçbudur.

Kaynakça

İbnSa'd, Ebu Abdullah, *et-Tabakatü'l-Kübrâ,* Beyrut, 1985.
İbnü'l-Esir, Ali b. Ebi'l-Kerim, *el-Kamil fi't-Tarih,*Beyrut, 1965.
Karaman, Hayreddin ve Arkadaşları*, Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, Ankara, 2007.
Komisyon, *Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli*, TDVY. Ankara, 1993.
Kitab-ı Mukaddes (Ahd-i Atîk ve Ahd-i Cedid), İstanbul, trs.
M. Asım Köksal, *Peygamberler Tarihi*, T. Diyanet Vakfı Yay.,Ankara, 2004.
Mesudî, Ebu'l-Hasen Ali b. Hüseyin, *Ahbar'uz- Zaman,* Kahire, trs.
Mesudî, Ebu'l-Hasen Ali b. Hüseyin, *Murucu'z-Zeheb ve Meâdinü'l-Cevher*, Kahire, 1964.
Sa'lebî, Ebu İshâkAhmed b. Muhammed b. İbrahim en-Nîsâbûrî, *Arâisu'l-Mecâlis*, Daru'l-Ma'rife, Beyrut, trs.
Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerir, *Tefsiru't-Taberi*, Daru'l-Fikr, Beyrut, 1415/1995.
Zamahşeri, Muhammed b. Ömer, *Tefsiru'l-Keşşâf an HakâikiGavâmidi't-Tenzîli ve Uyunu'l-Ekâvîli fî Vucuhi't-Te'vîl*, Daru'l-İhyâi't-Türasi'l-Arabî, Beyrut, 1417/1997.

Temel İslam Tarihi Kaynaklarında Geçen İbn Abbas Rivayetleri Bağlamında Nuh Tufanı

Hüseyin GÜNEŞ*

Giriş

Çok yönlü bir âlim olan Abdullah b. Abbâs (68/687), tefsir, hadis ve fıkıh alanındaki otoritesinin yanı sıra tarih alanında da müracaat edilen şahsiyetlerden birisidir. Zira o, kendi dönemindeki tarihi gelişmelerin yanında daha önceki dönemler, hatta insanın yaratılışı sürecinden başlamak üzere tarihte geçen olaylar hakkında fikir beyan etmiştir. Onun bu konularda Ehl-i Kitâb'ın yanı sıra, özellikle Ka'b el-Ahbâr (32/652) gibi Yahudi asıllı mühtedilerden çokça istifade ettiği söylenmektedir. İbn Abbâs'ın topladığı bilgileri, Kur'ân ve Sünnet süzgecinden geçirdikten sonra aktardığı muhakkaktır. Bununla birlikte onun adına rivayetlerin uydurulduğu gerçeği, ona nispet edilen bilgilerin değerini zedelemektedir.[1]

Nûh kıssası ve tûfan hadisesini ele alan İslâm tarihi kaynaklarına bakıldığında bunların İbn Abbâs'a nispet edilen rivayetlerden fazlasıyla yararlandıkları görülmektedir. Burada farklı senet zincirleriyle İbn Abbâs'a atfedilen dokuz adet rivayete yer verilmiştir. İlk sıradaki rivayet, İslâm tarihçileri arasında en geniş şekliyle İbn Sa'd'ın eserinde nakledilmiştir. Taberî ve diğer tarihçiler de bu rivayetten yararlanmışlardır. Rivayette anlatılanlar büyük ölçüde Tevrat'ta geçen tûfan kıssasıyla paralellik arz etmektedir. Nûh'un yaşı, tûfanın başlama tarihi, süresi ve kapsamı ile geminin ölçüsü hakkında aynı verilere sahiptirler. Bununla birlikte söz konusu rivayette gemiye binen insan sayısı "sekiz" değil, Nûh'la birlikte üç oğlu ve üç gelini ile yetmiş üç mü'min ilavesiyle "seksen" olarak zikredilmiş; ayrıca Recep, Muharrem, Kâbe ve Cûdî gibi İslâmî motifler de konuya dâhil edilerek Tevrat'ta bulunmayan başka detaylara girilmiştir.[2]

Taberî ve sonraki kaynaklarda yer alan ikinci rivayette Hz. İsa'nın, tûfana tanıklık etmiş bir adamı mezarından kaldırıp tûfan hadisesini anlattırması konusu işlenmektedir. Ancak burada geminin ölçüleri hakkında verilen rakamlar birinci rivayette geçen rakamlarla tezat halindedir.[3]

Taberî'nin kaydettiği üçüncü rivayette gemiye ilk alınan hayvanın karınca oldu-

* Yrd. Doç.Dr., Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi ABD.

1 Bk. İbn Sa'd, Muhammed (230/845), *Kitâbü't-Tabakâti'l-Kebîr,* thk. Ali Muhammed Ömer, I-XI, Kahire 2001, II, 314-321; Ali Akbıyık, *Abdullah b. Abbâs Hayatı ve Şahsiyeti*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2007, s. 52-57; Özcan Hıdır, *Yahudi Kültürü ve Hadisler*, İnsan Yayınları, 2. bs., İstanbul 2010, s. 283-299.

2 İbn Sa'd, *Tabakât*, I, 23-25.

3 Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr (310/922), *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk*, I-XI, thk. M. Ebü'l-Fadl İbrahim, Dârü'l-Meârif, 2. bs., Kahire 1969, I, 181-182.

ğu belirtilmekte ve eşeğin gemiye alınması sırasında şeytanın da içeri girdiği anlatılmaktadır. Kur'ân-ı Kerîm ve Tevrat'tan alıntılar yapılarak yerden ve gökten suların boşaldığı; Nûh'un, tahtadan yapılmış ve çivilerle çakılmış gemiye yanındakilerle birlikte bindiği; Nûh'un çağrısına kulak vermeyen oğlunun dağlar gibi yükselen dalgalar arasında nasıl kaybolduğu; tûfandan sonra ağaçlar dâhil bütün canlıların yok olduğu, ancak gemidekilerin yanı sıra 'Ûc b. Unuk'un[4] kurtulanlar arasında olduğu bilgisine yer verilmektedir.[5]

İbn Asâkir'in kaydettiği dördüncü rivayette Nûh'un kavminden gördüğü şiddete rağmen davasındaki azmine değinilmekte, Kur'ân-ı Kerîm ayetlerine yer verilerek Nûh'un Rabbine kavmini şikâyet etmesi, cevap olarak gemi yapma emrini alması ve geminin nasıl yapılacağını bilmeyen Nûh'a işin nasıl öğretildiği retorik bir dille anlatılmaktadır. Burada geminin hacmiyle ilgili verilen ölçüler de diğerlerinden farklılık arz etmektedir. Ayrıca yırtıcı hayvanlarla diğer hayvanların nasıl bir arada tutulduğuna cevap verilmiştir.[6]

Yine İbn Asâkir'in kaydettiği beşinci rivayette Nûh'un gemide namaz vakitlerini nasıl tespit ettiği ve dünyada çok daha yüksek dağlar bulunmasına rağmen geminin Cûdî Dağı üzerinde durmasının sebebi açıklanmıştır.[7]

Altıncı rivayette ise gemidekilerin sayısı, sekseni erkek olmak üzere yüz elli kişi olarak zikredilmiştir. Bu rivayete göre Mekke'de kırk gün dolaşan gemi Allah (a.c.)'ın emri doğrultusunda Cûdî Dağı'na oturmuştur. Ayrıca tûfandan sonra Semânîn Köyü'ne yerleşenlerin bir gecede seksen tane farklı dili konuşmaya başladığı ve artık birbirlerini anlamaz hale gelen insanlara Nûh'un tercümanlık ettiği anlatılmaktadır.[8]

Yedinci rivayette, tandırın Hindistan'da taştığı belirtilirken;[9] sekizinci rivayette,

4 'Ûc b. Unuk (عُوج بن عُنق) denilen kişinin, Nûh (a.s.) öncesinden Musa (a.s.) zamanına kadar yaşayan zâlim ve haddini aşan bir kâfir olduğu; Unuk bnt. Âdem'in gayrı meşru ilişkisi sonucu doğdu; üç bin üç yüz otuz üç arşın uzunluğunda dev bir adam olduğu ve bu uzun boyu sayesinde denizlerin derinliklerinden eliyle yakaladığı balıkları güneşe tutarak pişirdiği; Nûh (a.s.)'a *"Senin şu tencereciğin ne işe yarar?!"* diyerek dalga geçtiği söylenmektedir. Çeşitli tefsir ve tarih kaynaklarında zikredilen bu bilgileri hem akıl hem de nakille bağdaştırmanın mümkün olmadığını ifade eden İbn Kesîr, bunları "hezeyan" olarak nitelendirmiştir. Bk. İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ İsmail b. Ömer (774/1372), *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, I-VIII, thk. Samî b. Muhammed es-Selâme, Dâru Taybe, 2. bs., Riyad 1999, I, 266-267. Başka bir efsane de Cürhüm hakkındadır. Rivayete göre bir melek, günah işleyince meleklik vasfını yitirerek insanların arasına karışmış ve Mekke taraflarında beraber olduğu bir kadından Cürhüm adında bir çocuk dünyaya gelmiştir. İşte bu Cürhüm, Nûh'un gemisine binenler arasında yerini almış ve tûfandan kurtulmuştur. Bk. Fâkihî, Ebû Abdullah Muhammed b. İshâk el-Mekkî (272/885), *Ahbâru Mekke fî Kadîmi'd-Dehr ve Hadîsih*, I-VI, thk. Abdülmelik b. Abdullah b. Dehîş, Dâru Hadar, Mekke 1986, V, 139.

5 Taberî, *Târîh,* I, 184-185.

6 İbn Asâkir, Ebü'l-Kâsım Ali b. Hasan (571/1175), *Târîhu Medîneti Dımaşk*, I-LXXV, thk. Ömer el-Amrâvî, Dârü'l-Fikr, Beyrut 1997, LXII, 248.

7 İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dımaşk*, LXII, 262.

8 Ezrakî, Ebü'l-Velid Muhammed b. Abdullah (250/865) *Ahbâru Mekke ve ma Câe fîha mine'l-Âsâr*, I-II, thk. Abdülmelik b. Abdullah b. Dehîş, Mektebetü'l-Esedî, Mekke 2003, I, 95; Ayrıca bk. İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dımaşk*, LXII, 267; İbn Kesîr, *el-Bidâye,* I, 272. Farklı dillerin ortaya çıkması ile ilgili Tevrat'ta geçen benzeri bir anlatım için bk. Tekvin, 11/1-9.

9 Ezrakî, *Ahbâru Mekke,* I, 95; İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dımaşk*, LXII, 267.

Nûh'un kavmi arasında fuhşun nasıl başladığı anlatılmaktadır.[10] Dokuzuncu rivayette ise Nûh'un yaşı ile ilgili öncekilerden farklı rakamlar verilmiştir.[11] Söz konusu rivayetlerin sened zinciriyle birlikte Türkçe çevirileri şu şekildedir:

Birinci Rivayet: İbn Sa'd'ın ifadesine göre Hişâm b. Muhammed b. Sâib el-Kelbî'nin kendi babasından, onun da Ebû Sâlih'ten aktardığına göre İbn Abbâs, şöyle demiştir:

"Nûh doğduğu zaman (babası) Lamek, (yüz) seksen iki[12] yaşındaydı ve o zamanlar halkı kötülüklerden sakındıracak kimse yoktu. Onun için Allah, Nûh'u dört yüz seksen yaşında iken onlara peygamber olarak gönderdi. Nûh, peygamberlik görevi kapsamında yüz yirmi sene onlara davette bulundu. Sonra Allah, ona gemi yapması emrini verdi. O da gemiyi yaptı. Nûh, altı yüz yaşında iken gemiye bindi ve boğulanlar boğuldu. Tûfandan sonra üç yüz elli sene yaşadı. Nûh'un oğlu Sâm doğdu ki beyaz ve kızıl tenliler onun neslindendir; ardından Hâm doğdu ki siyah tenliler onun neslinden olup aralarında beyaz tenli olanlar azdır; akabinde Yâfes doğdu ki onlarda kumrallık ve kırmızı tenlilik vardır ve Kenân doğdu ki boğulan kişi budur. Araplar ona Yâm adını verirler. Nitekim Arapların şöyle bir sözü var: "Muhakkak ki Hâm, amcamız Yâm; her ikisinin annesi ise birdir."[13] Nûh, gemiyi Nevz[14] dağında inşa etti. Ondan sonra tûfan başladı. Nûh ve beraberindeki bu oğulları, oğullarının hanımlarından oluşan gelinleri ve ona inanmış olan Şîtoğullarından yetmiş üç kişi gemiye bindiler. Gemide seksen kişiydiler. Ayrıca beraberinde her cinsten birer çift bindirmişti. Geminin uzunluğu, atam Nûh'un arşınıyla üç yüz arşın, eni elli arşın ve yüksekliği otuz arşındı. Su yüzeyinde kalan kısmı ise altı arşındı. Gemi çok katlıydı; onun için biri diğerinin altında bulunan üç adet kapı yapılmıştı. Allah, kırk gün ve kırk gece yağmur indirdi. Vahşi hayvanlar ve bütün kuşlar, yağmura tutulunca Nûh'a yöneldiler ve onun emrine girdiler. O da Allah'ın ona emrettiği şekilde her cinsten birer çifti gemiye bindirdi. Âdem'in naaşını da yanına aldı ve onu kadınlarla erkeklerin arasına engel olarak koydu. Recep ayından on gece geçe gemiye bindiler ve Muharrem ayında Aşure günü dışarı çıktılar. Onun için Aşure günü oruç tutanlar oruç tuttu. Sular, Allah'ın şöyle buyurduğu gibi iki koldan gelmişti: "Bardaktan boşanırcasına dökülen bir suyla göğün kapılarını açtık. Yerden de pınarlar fışkırttık. Takdir edilmiş bir iş için sular bir araya gelmişti."[15] Dolayısıyla suyun bir kısmı gökten, bir kısmı da

10 İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dımaşk*, LXII, 279.

11 İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dımaşk*, LXII, 279.

12 Tevrat ve Tevrat'tan nakil yapan diğer İslâm tarihi kaynaklarında Nûh'un doğumu sırasında babası Lamek'in yaşı "yüz seksen iki" şeklinde verilmiştir. Sadece İbn Sa'd'ın eserinde bu sayı "seksen iki" olarak geçmektedir. Bunun yazım hatasından kaynaklanmış olma ihtimali büyüktür. "Seksen iki"nin başındaki "yüz" ibaresi sehven yazılmamış olabilir. Onun için biz, "yüz" ibaresini parantez içinde gösterdik.

13 إنما هام عمنا يام: فأم هؤلاء واحدة

14 Nevz (نوذ), Serendîb'te bir dağdır. Âdem'in cennetten atılırken indiği yerin yakınındadır. (Yâkût, Ebû Abdullah Yâkût b. Abdullah el-Hamevî (626/1228), *Mu'cemü'l-Büldân,* Dâru Sâdır, Beyrut 1977, V, 310) Serendîb ise Hindistan taraflarında bir adadır. (Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, III, 215-216.)

15 Kamer, 54/11-12.

yerdendi. Sular, yeryüzündeki en yüksek dağın on beş arşın üstüne çıkmıştı. Gemi, altı ay boyunca herhangi bir şeyin üzerinde durmadan içindekilere yeryüzünün tamamını gezdirdi. Hatta gemi, Harem'e gelmiş ve içine girmeden etrafında bir hafta dolaşmıştır. Âdem'in inşa ettiği ev (Kâbe) yükseltilerek su altında kalmaktan kurtarılmış; Beytülma'mûr[16] ve Hacerülesved, Ebûkubeys Dağı'nın üstüne çıkarılmıştı. Gemi, Harem'in etrafını dolaştıktan sonra içindekilerle birlikte yoluna devam etti ve nihayet Cûdî'de durdu ki burası Musul topraklarından el-Hısnen'de bulunan bir dağdır. Gemi, altı ay sonra Cûdî'ye inmişti. Altıncı ayın sonunda "Zalimler topluluğu yok olsun!"[17] denildi. Gemi Cûdî'ye oturduğunda da "Ey yer, suyunu çek ve ey gök sen de tut!"[18] denildi. Böylece yer, suyu içine aldı. Gökten inen sular, yeryüzünde gördüğünüz şu denizlere dönüştü. Yeryüzünde tûfandan kalan son şey, Hısmâ'daki sudur; tûfandan sonra kırk sene varlığını korumuş, sonra yok olmuştur. Nûh, bir köye indi; onlardan her bir kişi kendisine bir ev inşa etti. Onun için burası, Sûku's-Semânîn diye adlandırıldı. Kâbiloğullarının tamamı boğulmuştu. Nûh ile Âdem arasında kalan atalar İslâm dinine mensuptular. Nûh, aslanın hummaya yakalanması, güvercinin evcilleşmesi ve karganın geçim sıkıntısı çekmesi için dua etmişti. Nûh, Kâbiloğullarından bir kadınla evlendi ve bu evlilikten Yûnâtin adını verdiği bir çocuğu doğdu. Çocuk, Ma'lenûr Şemsâ denilen doğudaki bir şehirde doğmuştu. Semânîn Köyü onlara dar gelmeye başlayınca Bâbil'e taşınmış ve o şehri kurmuşlardı. Şehir, Fırat ile Sarât[19] nehirleri arasındadır. Yüzölçümü on ikiye on iki fersah[20] civarındadır. Kapısı, Kûfe köprüsünü geçince sağ tarafta bulunan bugünkü Dûrân mevkiindeydi. Burada çoğaldılar; öyle ki sayıları yüz bine ulaştı ve hala İslâm dini üzereydiler. Nûh, gemiden indiğinde Âdem'i Beytülmakdis'te defnetmişti. Sonunda Nûh, (tûfandan üç yüz elli sene sonra) öldü."[21]

İkinci Rivayet: Taberî'nin Kâsım, Hüseyin, Haccâc, Mufaddal b. Fedâle, Ali b. Zeyd b. Cüd'ân ve Yusuf b. Mihrân kanalıyla rivayet ettiğine göre İbn Abbâs şöyle

16 Burada ifade edilen Beytülma'mûr (البيت المعمور), yeryüzündeki Kâbe binası şeklinde tavsif edilmiştir. Oysa yeryüzündeki Kâbe binasının izdüşümünde ve gökyüzünde olduğu düşünülen ruhanî mekâna Beytülma'mûr denir. Bk. Ezrakî, *Ahbâru Mekke*, I, 91.

17 Hûd, 11/44.

18 Hûd, 11/44.

19 Bağdat taraflarından bir nehirdir. Bk. Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, III, 399.

20 Bilginlere göre dünyanın etrafı 360 derecedir; her bir derece 25 fersah ve bir fersah üç mildir. Bir mil ise dört milyon zirâ' (arşın)dır. Buna göre bir fersah, 12 bin zira'dır. Zira' ise 24 parmaktır. Parmak ise ortaları birleştirilerek dizilmiş altı adet arpa tanesidir. Bk. Yâkût, *Mu'cemü'l-Büldân*, I, 36. Günümüz ölçü birimleriyle karşılaştırıldığında bir fersah, yaklaşık 5685 metreye tekabül etmektedir. Bk. http://tr.wikipedia.org, Erişim tarihi: 14.03.2013. (Bölgelere göre farklılık arz eden fersahın metre karşılığı için bk. Halaçoğlu, Yusuf, "Fersah", *DİA*, İstanbul 1995, XII, 412.)

21 İbn Sa'd, *Tabakât*, I, 23-25. Farklı mekân ve zamanlarda anlatıldığı anlaşılan bu rivayet, Taberî'nin *Târîh*'inde farklı yerlerde parça parça nakledilmiştir. Bk. Taberî, *Târîh*, I, 179-180, 182, 185-185, 187, 189, 191. Ayrıca bk. İbnü'l-Kelbî, Ebü'l-Münzir Hişâm b. Muhammed (204/819), *Kitâbü'l-Asnâm*, thk. Ahmed Zeki Paşa, Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye, 3. bs., Kahire 1995, s. 53, 54; İbn Asâkir, *Târihu Medîneti Dımaşk*, LXII, 245-247; İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Abdurrahman b. Ali (597/1200), *el-Muntazam fi Tarihi'l-Mülûk ve'l-Ümem,* I-XVII, thk. Muhammed Abdulkadir Ata – Mustafa Abdulkadir Ata, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut ty, I, 239-244; İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed (630/1232), *el-Kâmil fi't-Târîh,* I-XI, thk. Ebü'l-Fidâ Abdullah el-Kâdî, Beyrut 1987, I, 57-58; İbn Kesîr, *el-Bidâye,* I, 260.

demiştir:

"Havariler, İsa b. Meryem'e "Gemiye tanıklık etmiş bir adamı diriltseniz de bize ondan bahsetse!" dediler. O da havarileri götürüp bir toprak kümesinin yanında durdu. Eliyle topraktan bir avuç aldı ve "Bunun ne olduğunu biliyor musunuz?" dedi. "Allah ve Resulü daha iyi bilir" dediler. O da "Bu, Hâm b. Nûh'un kabridir" dedi. Ardından tümseğe asasıyla vurdu ve "Allah'ın izniyle kalk!" dedi. Kabirdeki adam, başındaki toprağı silkeleyerek birden kalkıverdi. Adam ihtiyardı. İsa ona "Sen bu vaziyette mi ölmüştün?" diye sordu. "Hayır, ben öldüğümde gençtim. Fakat ben, (siz beni kaldırınca) kıyamet koptu sandım; onun için ihtiyarladım" dedi. İsa, "Bana Nûh'un gemisinden bahset." dedi. O da "Uzunluğu bin iki yüz arşın, eni altı yüz arşındı. Üç kattan müteşekkildi. Katın birinde kara hayvanları ve vahşi hayvanlar, bir katında insanlar, bir katında da kuşlar vardı. Hayvanların pisliği çoğalınca Allah, Nûh'a filin kuyruğunu çekiştirmesini vahyetti. O da filin kuyruğunu çekince ondan bir çift domuz düştü ve pisliğe yöneldiler. Fare geminin tahtalarını kemirerek onu delmeye çalışınca da Allah, Nûh'a aslanın alnına vurmasını vahyetti. Böylece aslanın burnundan bir çift kedi çıkıverdi ve fareye yöneldiler." İsa, adama "Nûh, suların şehirlerden çekildiğini nasıl öğrendi" diye sordu. O da "Haber getirmesi için kargayı gönderdi. Fakat karga, bir leşe dadanıp dönmeyince Nûh, korku içinde yaşaması için ona beddua etti. Onun için karga, evlere yanaşmaz. Sonra güvercini gönderdi. Güvercin, gagasından bir zeytin yaprağı ve ayaklarında çamurla geri döndü. Böylece Nûh, şehirlerdeki suların çekildiğini anladı. Güvercinin boynundaki yeşil gerdan işte o zaman oluştu. Nûh, güven ve rahatta olması için ona dua etti ki ondan sonra güvercin evlere ısınıverdi, evcilleşti." dedi. Havariler, "Ya Resûlallah, şunu alıp ailemize götürsek de yanımızda otursa ve bizlere olup bitenleri anlatsa olmaz mı?" dediler. O da "Rızkı kesilmiş birisi, sizi nasıl takip etsin." dedi ve diriltilmiş olan adama "Allah'ın izniyle dön!" dedi. Adam da birdenbire toprağa dönüşüverdi."[22]

Üçüncü Rivayet: İbn Humeyd'in Seleme, İbn İshâk, Hasan b. Dînâr, Ali b. Zeyd ve Yusuf b. Mihrân kanalıyla rivayet ettiğine göre İbn Abbâs şöyle demiştir:

"Nûh'un gemiye aldığı ilk hayvan, küçük kırmızı karıncaydı; son aldığı da eşekti. Eşeği gemiye aldığında gövdesi içeri girerken, şeytan (Allah'ın laneti üzerine olsun) eşeğin kuyruğuna yapışmış, arka ayaklarını hareket ettiremiyordu. Nûh, "Kahrolası gir!" diyordu. Eşek, uğraşıyor ama yapamıyordu. Sonunda Nûh: "Kahrolası gir, yanında şeytan bile olsa!" dedi. Nûh, dil sürçmesinden kaynaklanan bir kelime kullanmıştı; fakat bu ifadeyi kullanmakla şeytana yol vermişti. Onun için eşek içeri girdiğinde şeytan da onunla birlikte içeri girmişti. Nûh, şeytanı görünce "Seni kim yanımıza aldı Allah'ın düşmanı!" dedi. Şeytan: "Sen demedin mi, şeytan bile yanında olsa gir, diye?" karşılığını verdi. Nûh, "Çık yanımızdan Allah'ın düşmanı!" dese de

22 Taberî, *Târîh*, I, 181-182. Ayrıca bk. İbn Asâkir, *Târihu Medîneti Dımaşk*, LXII, 265, 266, 267; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, I, 271-272.

şeytan: "Artık beni de taşımak zorundasın." dedi. İddiaya göre şeytan o zaman geminin tepesindeydi. Nûh, gemiye yerleşip kendisine inanan herkesi içeri alınca ki bu hadise Nûh'un ömrünün altı yüzüncü senesinden sonra giren senenin ilk ayının on yedinci gecesinde gerçekleşmişti. Nûh, gemiye girip alacaklarını da yanına alınca yer altı kaynakları harekete geçti ve göğün kapıları açıldı; tıpkı Allah'ın, Nebisine (s.a.v) buyurduğu gibi: "Bardaktan boşanırcasına dökülen bir suyla göğün kapılarını açtık. Yerden de pınarlar fışkırttık. Takdir edilmiş bir iş için sular bir araya gelmişti."[23] Nûh, yanındakilerle birlikte gemiye binmiş ve kendisiyle onların üstünü bir çatıyla kapatmıştı. Allah'ın suyu göndermesiyle suyun gemiyi taşıması arasında kırk gün kırk gece vardı. Tevrat ehlinin iddiasına göre ondan sonra sular çoğalmış, şiddetini artırarak yükselmiş ve gemiyi taşımaya başlamıştır. Allah (a.c.), nebisi Muhammed (s.a.v.)'e şöyle buyuruyor: "Nûh'u tahtalardan yapılmış, çivilerle çakılmış gemiye bindirdik. İnkâr edilmiş olana (Nûh'a) bir mükâfat olmak üzere gemi, gözlerimizin önünde akıp gidiyordu."[24] Ayette "düsür" tabiri geçiyor ki bu "demir çiviler" demektir. Gemi, dağlar gibi yükselen dalgaların arasında Nûh ve beraberindekileri taşıyarak akıp gidiyordu. Nûh, Allah'ın vaadinin yerine geldiğini müşahede ettiği sırada kenarda duran oğlunu gördü; helâk edilenlerle birlikte olan oğluna seslendi: "Yavrucuğum! Gel yanımıza bin, kâfirlerle birlikte olma."[25] Oğlu o sırada günahkârdı, içine küfür sinmişti; "Beni sudan koruyacak bir dağa sığınacağım"[26] dedi. Normalde dağlar, kişiyi yağmur sularından korur. O, bu sefer de bunun böyle olacağını düşünüyordu. Nûh, "Bugün kendilerine rahmet ettiklerinin dışında Allah'ın emrinden kurtulacak yoktur"[27] dedi. Bu sırada aralarına bir dalga girdi ve o da boğulanlardan oldu. Sular, çoğalarak taştı ve Tevrat ehlinin iddiasına göre dağların üzerinde on beş arşın yükseldi. Yeryüzündeki yaratıklar, ağaçlar ve ruh taşıyan her şey telef oldu. Nûh, onunla birlikte gemide olanlar ve Tevrat ehlinin iddiasına göre 'Ûc b. Unuk hariç yaratıklardan hiçbir şey geriye kalmadı. Allah'ın tûfanı göndermesiyle suların çekilmesi arasında altı ay ve on gece vardı."[28]

Dördüncü Rivayet: Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ahmed'in, Muhammed b. Ahmed b. Ömer, Ebû Nuaym, Ahmed b. Sindî, Hüseyin b. Aleviye el-Kattân, İsmâil b. İsa el-Attâr, İshâk b. Bişr ve Mukâtil b. Abdullah kanalıyla, onun da Mukâtil, Abdullah b. Ziyâd ve Cüveybir'den, onların da Dahhâk'tan aktardığına göre İbn Abbâs şöyle demiştir:

"Nûh, dövülür, sonra da öldü diye bir keçeye sarılıp evine atılırdı. Ancak o, tekrar

23 Kamer, 54/11-12.
24 Kamer, 54/13-14.
25 Hûd, 11/42.
26 Hûd, 11/43.
27 Hûd, 11/43.
28 Taberî, *Târîh,* I, 184-185. Ayrıca bk. İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam*, I, 240, İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, I, 56. Mukâtil b. Süleymân ve Dahhâk b. Müzâhim'e nispet edilen benzeri iki rivayet için bk. İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dımaşk,* LXII, 257-258.

dışarı çıkar ve imanlarından ümidini kesinceye kadar kavmine davette bulunurdu. Bir keresinde ancak asasına dayanarak yürüyebilen bir adam oğluyla birlikte Nûh'un yanına gelmiş ve "Oğlum bak! Sakın şu ihtiyar seni yoldan çıkarmasın." demişti. Oğlu da babasını yere oturtarak eline aldığı asayla Nûh'a saldırmış, kafasına vurarak derin bir yara açmış ve onu kanlar içinde bırakmıştı. Bu olay üzerine Nûh, "Rabbim, kullarının bana ne yaptığını görüyorsun. Eğer kullarına ihtiyacın varsa onları doğru yola ilet; yok eğer değilse benim hakkımdaki hükmünü ver. Kuşkusuz sen, en güzel hükmü verensin." demişti. Cenabı Allah da "Kavminden şimdiye kadar iman etmiş olanların dışında artık kimse iman etmeyecek. Onların yaptıklarından dolayı üzülme!"[29] buyurarak ona kavminin imanından ümidini kesmesini, ne erkeklerin sulbünde ne de kadınların rahminde artık iman edecek kimsenin kalmadığını bildirdi ve "Nezaretimiz altında gemiyi yap"[30] emrini verdi. Nûh, "Ya Rab, gemi nedir?" diye sordu. Allah, "Su üzerinde yüzebilen tahtadan yapılmış bir evdir. Bana isyan edenleri boğacağım ve yeryüzünü onlardan arındıracağım" buyurdu. Nûh, "Ya Rab, su nerede?" diye sordu. Allah, "Ey Nûh, ben dilediğimi yapabilecek kudretteyim." buyurdu. Sonunda Cenabı Allah'ın "Andolsun, Nûh bize seslenmişti de ne güzel cevap vermiştik!"[31] ayetinde buyurduğu gibi Nûh, yanındakilerle birlikte gemiye binmiş; gökten oluk oluk sular gönderilmiş, yeryüzünden kaynaklar fışkırmıştır."[32]

İbn Asâkir, başka bir isnatla yukarıdaki rivayete şu ilaveyi yapmıştır:

"… Nûh, "Ya Rab, peki tahta nerde?" dedi. Allah, "Ağaç dik." buyurdu. O da sâc ağacını dikip yirmi senede yetiştirdi. Bu arada Nûh, daveti bıraktı; halkı da onunla alay etmeyi. Oysa halk, onunla dalga geçiyordu. Ağaç yetişince Nûh, Rabbinin emri doğrultusunda onu kesti, kuruttu ve tahta haline getirdi. Ardından "Ya Rab, bu evi nasıl yapacağım?" dedi. Allah, "Onu üç şekil üzere yap. Başı horoz başı gibi, gövdesi kuş gövdesi gibi ve kuyruğu horoz kuyruğu gibi olsun; onu çok katlı yap ve kapılarını yanlarına koy. Ayrıca onu demir çivilerle perçinle." buyurdu. Nûh'a gemi yapımını öğretmesi için Cebrâil'i gönderdi. Artık Cebrâil, usta olmuş; Nûh da marangoz. Ne güzel usta ve ne güzel marangoz! Halk, yanından geçiyor ve onunla alay ederek "Şu deliye bakar mısınız, suda yüzdürecek bir ev yapıyor! Peki, su nerde?" diyorlardı. Ancak Allah, "Bana isyan edenlere öfkem artmıştır." buyurarak ona gemi yapımına hız vermesini vahyetti. Bunun üzerine Nûh, yanında çalışacak iki marangoz kiraladı. Sâm, Hâm ve Yâfes de onunla birlikte çalışarak gemi tahtalarını yontuyorlardı. Sonunda gemiyi uzunluğu altı yüz arşın, eni üç yüz otuz arşın, yüksekliği (su yüzeyinden) yere doğru altmış arşın, yukarı doğru ise otuz üç arşın olacak şekilde tamamladı. İçine ve dışına da zift sürmüştü. O zamanlar yeryüzünde zift yoktu. Onun

29 Hûd, 11/36.
30 Hûd, 11/37.
31 Saffât, 37/75.
32 İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dımaşk*, LXII, 248.

için Cenabı Allah, geminin yapıldığı yerde zift çeşmesini fışkırtmış ve gemiyi ziftleyinceye kadar onu akıtmıştı. Nûh, gemiyi bitirince yan taraflarına üç kapı yaptı ve üstünü kapattı. Ardından gemiye yırtıcı ve diğer hayvanları yerleştirdi. Cenabı Allah, aslana kendisiyle meşgul olup diğer hayvanlara saldırmasın diye humma hastalığını gönderdi. Yabani hayvanlar ve kuşları ikinci kata aldı ve üzerlerini kapadı. Kırk erkek ve kırk kadından oluşan Âdemoğullarını üst kata yerleştirdi ve üzerlerini kapadı. Küçük kırmızı karıncayı, zayıflığından dolayı diğer hayvanlar tarafından ezilmesin diye üst kata yanına aldı. Akabinde "Ya Rab, benimle tûfan arasındaki işaret nedir?" dedi. Allah da "Tandır taştığında" buyurdu.[33]

Beşinci Rivayet: İshâk'ın Cüveybir ve Mukâtil, onların da Dahhâk'tan rivayet ettiğine göre İbn Abbâs, kendisine sorulan "Gemide namaz vakitlerini nasıl biliyorlardı?" şeklindeki soruya şöyle cevap vermiştir:

"Cenabı Allah, Nûh'a iki inci vermişti. Biri gündüz aydınlığı gibi beyaz, diğeri ise gece karanlığı gibi siyahtı. Akşama girdiklerinde birinin siyahlığı öbürünün beyazlığına galip gelirdi. Sabahladıklarında da ötekinin beyazlığı diğerinin siyahlığına galip gelirdi. Bu, on iki dilimlik saat sistemine göreydi. Bu sistemi eksiksiz bir şekilde ilk defa icat eden kişi Nûh'tur, ki bunu namaz vakitlerini bulmak için uygulamıştır. Gemi, Mekke'den Yemen'e geçmiş ve Habeşistan'a ulaşmıştır. Sonra sapmış ve Cidde'ye dönmüştür. Ardından Anadolu'ya yönelmiş ve onu geçmiştir. Tekrar dönmüş ve yeryüzündeki kutsal dağların üzerinde dolaşmıştır. Bu sırada Cenabı Allah, bir dağın başında geminin duracağını Nûh'a vahyetmişti. Bu haberi duyan dağların hepsi köklerini yerden çıkararak geminin üzerlerine inmesi için yarıştılar. Cûdî dağı ise Allah (a.c.)'a karşı mütevazı davrandı. Onun için gemi, bütün dağları geçerek Cûdî'ye varmış ve onun üstüne oturmuştur; tıpkı Cenabı Allah'ın şu ayetinde buyrulduğu gibi: "Gemi, Cûdî'nin üzerine oturdu ve zalimler topluluğu yok olsun denildi."[34] Bunun üzerine dağlar, Allah Teâlâ'ya şikâyette bulunarak: "Ya Rabbi, Nûh'un gemisi için köklerimizi yerden dışarı çıkararak başımızı uzattık. Fakat gemi, geride duran basık vaziyetteki Cûdî'nin üstüne oturdu." dediler. Cenabı Allah da "İşte ben böyle yaparım. Bana karşı mütevazı olanı yükseltir; büyüklük taslayanı ise küçültürüm." buyurdu."[35]

Altıncı Rivayet: Ebü'l-Kâsım Zâhir b. Tâhir ve Ebü'l-Hasen Ubeydullah b. Muhammed'in, Ebû Ya'lâ İshâk b. Abdurrahman es-Sabunî, Ebû Saîd Abdullah b. Muhammed b. Abdülvehhâb er-Razî, Muhammed b. Eyyûb, Ali b. Osman, Davud b. Ebi'l-Furat, 'Albâ b. Ahmed ve İkrime kanalıyla rivayet ettiğine göre İbn Abbâs şöyle demiştir:

"Gemide Nûh'la birlikte yanlarında aileleri de bulunan seksen adam vardı. Onlar

33 İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dımaşk*, LXII, 248-249.
34 Hûd, 11/44.
35 İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dımaşk*, LXII, 262.

gemide toplam yüz elli kişiydiler. Allah, gemiyi Mekke'ye yönlendirdi. Gemi, Kâbe'de kırk gün dönüp durdu. Sonra Allah, onu Cûdî'ye yönlendirdi; o da gidip onun üzerine yerleşti. Nûh, yerin durumunu öğrenmek için kargayı gönderdi. Karga, gidip bir leşin üzerine kondu ve onunla meşgul oldu. Bunun üzerine Nûh, güvercini gönderdi. Güvercin, gidip bir zeytin yaprağıyla ona geri döndü. Ayakları da çamura bulanmıştı. Böylece Nûh, suların çekildiğini anladı ve Cûdî'nin aşağısına indi. Semânîn adını verdiği bir köy kurdu. Oradakiler, bir sabah kalktıklarında dillerinin farklılaştığını ve aralarında Arapçanın da bulunduğu seksen farklı dile dönüştüğünü gördüler. Artık hiç kimse bir diğerini anlamıyordu. Nûh, onlara tercümanlık yapıyordu.[36]

Yedinci Rivayet: Ebû Küreyb'in Abdülhamid el-Himmânî, Nadr Ebû Amr el-Hezzâz ve İkrime kanalıyla rivayet ettiğine göre İbn Abbâs, "… ve tandır taştı"[37] ayeti hakkında "Hindistan'da taştı" yorumunu yapmıştır.[38]

Sekizinci Rivayet: Ebü'l-Kâsım Zâhir b. Tâhir'in Ebû Bekir el-Beyhakî, Ebû Abdullah el-Hâfız, Ali b. Hemşâd, Hişâm b. Ali es-Seddûsî, Musa b. İsmâil, Davud b. Ebi'l-Furat, 'Albâ b. Ahmed ve İkrime yoluyla rivayet ettiğine göre İbn Abbâs, "İlk cahiliye dönemindeki gibi açılıp saçılmayın"[39] ayetini yorumlarken şöyle demiştir:

"Nûh ile İdrîs arasında bin sene vardı. Âdem'in çocuklarından bir batın ovada diğeri dağda yaşardı. Dağdakilerin erkekleri yakışıklı, kadınları çirkindi. Ovadakilerin ise kadınları güzel, erkekleri çirkindi. İblîs, bir oğlan kılığında ovadakilerden bir erkeğin yanına gitti, daha önce duyulmamış güzel bir sesle şarkı söyledi. Onun için halk o günü bayram ilan etti ve her sene bir araya gelip o günü kutlamaya başladılar. Ovadakiler bu şekilde bayram yaparken dağdakilerden bir erkek aralarına girdi. Gördüğü kadınların güzelliği karşısında hayran kaldı ve arkadaşlarının arasına geri dönüp onlara durumu bildirdi. Onlar da bu kadınlara meylettiler ve onlarla birlikte oldular. Bunun neticesinden aralarında fuhuş ortaya çıkmış oldu."[40]

Dokuzuncu Rivayet: Ebû Muhammed Abdülcebbâr'ın, Ali b. Ahmed b. Muhammed, Ömer b. Ahmed b. Ömer ez-Zâhid, Abdullah b. Muhammed b. Abdülvahhâb es-Sufî, Muhammed b. Eyyûb, Hedbe, Hammâd b. Seleme, Ali b. Zeyd ve Yusuf b.

36 Ezrakî, *Ahbâru Mekke,* I, 95; Ayrıca bk. İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dımaşk*, LXII, 267; İbn Kesîr, *el-Bidâye,* I, 272. Farklı dillerin ortaya çıkması ile ilgili Tevrat'ta geçen benzeri bir anlatım için bk. Tekvin, 11/1-9.

37 Hûd, 11/42.

38 Ezrakî, *Ahbâru Mekke,* I, 95; Ayrıca bk. İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dımaşk*, LXII, 267; İbn Kesîr, *el-Bidâye,* I, 272. Farklı dillerin ortaya çıkması ile ilgili Tevrat'ta geçen benzeri bir anlatım için bk. Tekvin, 11/1-9.

39 Ahzâb, 33/33.

40 İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dımaşk*, LXII, 279. Bu rivayet, Tevrat'ta geçen "*Yeryüzünde insanlar çoğalmaya başladı, kızlar doğdu. İlahi varlıklar (melekler ya da Şît soyundan gelen insanlar) insan kızlarının güzelliklerini görünce beğendikleriyle evlendiler" (Tekvin, 6/1-2)* şeklindeki ayetin bir versiyonu gibi durmaktadır. Ancak Tevrat mütercimlerinin, "evlendiler" şeklinde lanse ettikleri husus, normal bir evlilikten ziyade gayrı meşru ilişki olmalıdır. Nitekim Ya'kûbî'nin verdiği bilgiye göre Nûh zamanında dağdakilerin tamamı ovaya inmiş ve Kâbiloğullarının arasına katılarak günahlara gark olmuşlardı. Geriye sadece ölüm döşeğindeki Lamek, oğlu Nûh, torunları Sâm, Hâm ve Yafes'le eşlerinden oluşan sekiz kişi kalmıştı. Bk. Ya'kûbî, Ahmed b. Ebî Ya'kûb b. Ca'fer (284/897), *Târîhu'l-Ya'kûbî*, I-II, thk. Abdülemir Mehnâ, Müessesetü'l-A'lemî, Beyrut 1993, I, 37.

Mihrân'dan oluşan sened zinciriyle rivayet ettiğine göre İbn Abbâs şöyle demiştir:

"Nûh, kırk yaşından sonra peygamber olarak gönderildi. Kavminin arasında dokuz yüz elli sene kalarak onlara davette bulundu. Tûfandan sonra da insanlar çoğalıp yayılıncaya kadar altmış sene yaşadı."[41]

İbn Abbâs'a nispet edilen bütün bu rivayetlerin gerçekten ona ait olduğunu ve onun konuyla ilgili fikir ve düşüncelerini yansıttığını söylemek mümkün değildir. Zira söz konusu rivayetlerde birbiriyle tezat teşkil eden görüş ve anlatımların olduğu bariz bir şekilde görülmektedir. Belki ilk sırada yer verdiğimiz rivayetin ona ait olabileceği söylenebilir. Çünkü burada anlatılanlar genel itibariyle Tevrat'ta geçen bilgilerle paralellik arz etmekte, diğer yandan Kur'ân-ı Kerîm'den de alıntılar yapılmaktadır. Bununla birlikte bu rivayetin geldiği Muhammed b. Sâib el-Kelbî ve Ebû Sâlih tariki son derece zayıf görülmüştür. Aynı şekilde Yusuf b. Mihrân, Ali b. Zeyd b. Cüd'ân, İbn Cüreyc, Dahhâk b. Müzâhim ve Mukâtil b. Süleymân tariklerinin de güvenilmez olduğu söylenmektedir.[42]

Sonuç

İslam tarihi kaynaklarında İbn Abbas'a nispet edilen rivayetlerin, gerçekten onun görüşlerini yansıttığını söylemek güçtür. Rivayetlerde geçen çelişkili bilgilerin yanı sıra senet zincirinde ismi geçen şahısların güvenilir olamamaları söz konusu görüşlerin İbn Abbas'a ait olmadığı sonucuna bizi götürmektedir. Muhtemelen bu bilgileri ya râvilerin kendileri ya da duydukları kişiler Ehl-i Kitap'tan almışlardır. Rivayetlerde serdedilen görüşler tufan gerçeğini yansıtmasa da ilk dönem İslam toplumunun tufan hakkındaki inancını yansıtması açısından değer taşıdığını düşünüyoruz.

İbn Abbas'a nispet edilen rivayetlerden ilkini esas alarak ve diğerlerinde zikredilen malumatı göz önünde bulundurarak tufan ile ilgili şöyle bir anlatım biçimi çıkarabiliriz:

Nuh (a.s.), babası Lamek 182 yaşındayken doğmuştur. 480 yaşındayken peygamberlik görevi verilen Nuh, 120 sene boyunca halkı hakka çağırmıştır. 600 yaşında girdiğinde davetine icabet etmeyen kavmini helak eden tufan başlamıştır. Tufandan sonra da 350 sene hayatta kalarak toplamda 950 sene ömür sürmüştür.

Tufanın sebebi olarak İbn Abbas rivayetlerine yansıyan gerekçeler fuhuş ve Nuh'a yapılan zulümdür. Buna göre kâfirlerin baskısına daha fazla dayanamayan Nuh, Rabbinden yardım istemiş O da tufanı göndermek suretiyle bu çarşıya karşılık vermiştir.

41 İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dımaşk*, LXII, 279.

42 Bk. İbnü'l-Mulakkin, Ebû Hafs Ömer b. Ali (804/1402), *el-Bedrü'l-Münîr fî Tahrîci'l-Ahâdîs ve'l-Asâri'l-Vâkıa fi'ş-Şerhi'l-Kebîr*, I-IX, thk. Mustfa Ebü'l-Gayz, vd., Dârü'l-Hicre, Riyad 2004, II, 483; İbn Hacer, Ebü'l-Fadl Ahmed b. Ali el-Askalânî (852/1448), *Telhîsu'l-Habîr fî Tahrîci Ahâdîsi'r-Râfiiyyi'l-Kebîr*, I-IV, thk. Adil A. Abdülmevcud ve Ali M. Muavviz, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1998, IV, 480-481; İsmail Lütfi Çakan ve Muhammed Eroğlu, "Abdullah b. Abbas", *DİA*, İstanbul 1988, I, 78.

Daha önce geminin nasıl yapılacağını bilmeyen Nuh'a bizzat Cebrail gelip işi öğretmiştir. Seksen adet insanın yanı sıra karıncadan eşeğe kadar, bütün canlılardan birer çift gemiye bindirilmiştir. Yerden ve gökten kırk gün ve kırk gece akan sular bütün yeryüzünü kaplamış, en yüksek dağları dahi aşmıştır. Gemideki canlılar dışında dünyadaki bütün canlılar yok olmuştur.

Altı ay boyunca suda sürüklenen gemi, en sonunda Cudi Dağı'nın üstünde durmuştur. Cudi, günümüz Şırnak il sınırları dâhilinde bulunan dağdır. Nuh ve yanındakiler, sular çekildikten sonra gemiden inerek dağın yamacına yerleşmişlerdir. Bu mekâna seksenler anlamında "Semânîn" adı verilmiştir. İnsanlar çoğalıp buraya sığamaz olunca bir kısmı buradan ayrılarak Babil şehrini kurmuşlardır.

Kaynakça

Ali Akbıyık, *Abdullah b. Abbâs Hayatı ve Şahsiyeti*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2007.
Ezrakî, Ebü'l-Velid Muhammed b. Abdullah (250/865) *Ahbâru Mekke ve ma Câe fîha mine'l-Âsâr*, I-II, thk. Abdülmelik b. Abdullah b. Dehîş, Mektebetü'l-Esedî, Mekke 2003.
Fâkihî, Ebû Abdullah Muhammed b. İshâk el-Mekkî (272/885), *Ahbâru Mekke fî Kadîmi'd-Dehr ve Hadîsih*, I-VI, thk. Abdülmelik b. Abdullah b. Dehîş, Dâru Hadar, Mekke 1986.
İbn Asâkir, Ebü'l-Kâsım Ali b. Hasan (571/1175), *Târîhu Medîneti Dımaşk*, I-LXXV, thk. Ömer el-Amrâvî, Dârü'l-Fikr, Beyrut 1997.
İbn Hacer, Ebü'l-Fadl Ahmed b. Ali el-Askalâni (852/1448), *Telhîsu'l-Habîr fî Tahrîci Ahâdîsi'r-Râfiiyyi'l-Kebîr*, I-IV, thk. Adil A. Abdülmevcud ve Ali M. Muavviz, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1998.
İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ İsmail b. Ömer (774/1372), *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, I-VIII, thk. Samî b. Muhammed es-Selâme, Dâru Taybe, 2. bs., Riyad 1999.
İbn Sa'd, Muhammed (230/845), *Kitâbü't-Tabakâti'l-Kebîr,* thk. Ali Muhammed Ömer, I-XI, Kahire 2001.
İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Abdurrahman b. Ali (597/1200), *el-Muntazam fî Tarîhi'l-Mülûk ve'l-Ümem,* I-XVII, thk. Muhammed Abdulkadir Ata – Mustafa Abdulkadir Ata, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut ty.
İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed (630/1232), *el-Kâmil fi't-Târîh,* I-XI, thk. Ebü'l-Fidâ Abdullah el-Kâdî, Beyrut 1987
İbnü'l-Kelbî, Ebü'l-Münzir Hişâm b. Muhammed (204/819), *Kitâbü'l-Asnâm*, thk. Ahmed Zeki Paşa, Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye, 3. bs., Kahire 1995.
İbnü'l-Mulakkin, Ebû Hafs Ömer b. Ali (804/1402), *el-Bedrü'l-Münîr fî Tahrîci'l-Ahâdîs ve'l-Asâri'l-Vâkıa fi'ş-Şerhi'l-Kebîr*, I-IX, thk. Mustfa Ebü'l-Gayz, vd., Dârü'l-Hicre, Riyad 2004.
İsmail Lütfi Çakan ve Muhammed Eroğlu, "Abdullah b. Abbas", *DİA*, İstanbul 1988.
Özcan Hıdır, *Yahudi Kültürü ve Hadisler*, İnsan Yayınları, 2. bs., İstanbul 2010.
Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr (310/922), *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk*, I-XI, thk. M. Ebü'l-Fadl İbrahim, Dârü'l-Meârif, 2. bs., Kahire 1969.
Ya'kûbî, Ahmed b. Ebî Ya'kûb b. Ca'fer (284/897), *Târîhu'l-Ya'kûbî*, I-II, thk. Abdülemir Mehnâ, Müessesetü'l-A'lemî, Beyrut 1993.
Yâkût, Ebû Abdullah Yâkût b. Abdullah el-Hamevî (626/1228), *Mu'cemü'l-Büldân,* Dâru Sâdır, Beyrut 1977.
Yusuf Halaçoğlu, "Fersah", *DİA*, İstanbul 1995, c. XII, s. 412.

KUTSAL KİTAPLARDA HZ. NUH, NUH TUFANI VE CUDİ DAĞI

Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim'de Hz. Nuh: Karşılaştırmalı Bir İnceleme

Fadıl AYĞAN*

Giriş

İnsanlık tarihiyle birlikte başlayan nübüvvet süreci ve buna ilişkin anlatılan peygamber kıssaları Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim'in ortak konularından birini oluşturmaktadır. Çoğunlukla bu iki dinî metin aynı peygamberlerden bahsetmekte ve aralarında önemli ölçüde benzerlik ve paralellikler bulunmaktadır. Bundan dolayı erken dönemlerden itibaren Hz. Peygamber'in önceki peygamberler ve Ehl-i Kitaba ilişkin bilgilerinin Kitab-ı Mukaddes kaynaklı olduğu iddia edilmiştir.[1]Bununla birlikte aralarında gerek muhteva gerek üslup bakımından ciddi farklılıkların olduğu da âşikardır[2] Bu bağlamda Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an'ın ele aldığı ortak peygamberlerin başında insanlığın ikinci atası olarak kabul edilen Hz. Nuh gelir. Her iki dinî metin de Hz. Nuh, onun tevhid mücadelesi, temel mesajı ve gerçekleşen Tufan hadisesinden bahseder. Ana konular bakımından Hz. Nuh ve tebliği hakkında her iki kutsal kitap benzerlik göstermektedir. Her ikisinde de Hz. Nuh, Allah'ın seçkin bir peygamberi olarak değerlendirilir ve onun inançsızlar veya müşrikler ile mücadelesi anlatılır. Bu mücadelenin sonunda Allah'ın bir cezalandırması olarak tufan gerçekleşir. Sonunda ise bu tufandan sadece Allah'a inananlar ve neslin devamını sağlamak üzere birer çift canlı kurtarılır. Bununla birlikte Hz. Nuh kıssasının anlatımında Kur'an ile Kitab-ı Mukaddes arasında önemli ölçüde farklılıklar da mevcuttur.

Bu çalışmada Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim'de Hz. Nuh ve tevhid merkezli tebliği karşılaştırmalı bir analizle ele alınacaktır. Bu kıssanın anlatımında Kitab-ı Mukaddes ile Kur'an arasındaki paralellikler ve farklılıklar incelenecektir. Öncelikle ayrı ayrı iki kıssanın ana konuları ve ayrıldıkları noktalar tespit edilecek daha sonra bu veriler değerlendirilecektir. Böylelikle muhteva ve üslup bakımından iki dinî metin arasındaki paralellik ve farklılıklar tespit edilmeye çalışılacaktır.

Hz. Nuh'un İsmi ve Nesebi

Hz. Nuh Kur'an-ı Kerim'de de Tevrat'ta da salih ve doğru insanlardan olduğu belirtilen Allah'ın kulları arasından seçtiği bir kuldur. Hz. Nuh'un isminin nereden

* Yrd.Doç.Dr., Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

1 Bkz. Abraham Geiger, *Judaism and Islam: a Prize Essay*, çev. F.M.Young, Vepery: M.D.C.S.P.C.K Press, 1898; Charles Cutler Torrey, *The Jewish Foundation of Islam*, New York: Jewish Institute of Religion Press, 1993; Abraham Isaac Katsh, *Judaism in Islām: Biblical and Talmudic Backgrounds of the Koran and Its Commentaries: Suras II and III*, New York: New York University Press, 1954; J.M.Gaudeul, *Encouncers and Clashes: Islam and Christianity in History,* Roma 2000, II, 243-254; 262-263.

2 Kur'an-ı Kerim ve Tevrat kıssaları arasında yapı ve muhteva farklılığına dair bir değerlendirme için bk. Şinasi Gündüz, "Kur'an Kıssalarının Kaynağı Eski Ahit mi? Yapı, Muhteva ve Kaynak açısından Torah Kıssaları", *IV. Kur'an Haftası Kur'an Sempozyumu*, Ankara 1998, s. 41-75.

geldiği, nesebi ve ailesine ilişkin bilgilere yer verilmez. Tevrat'a göre ise Hz. Nuh, Lamek'in oğlu olup babası bu ismi ona "Tanrının lanetlediği toprak yüzünden çektikleri eziyeti ve harcadıkları emeği bu çocuk azaltıp hafifletecek" diyerek vermiştir (Tekvin 5/28-29).

Tevrat'ta kullanılan Noah kelimesi İbranice "נחם" kökünden türediği ve rahatlık, teselli (ing. Comfort) gibi anlamlara geldiği belirtilmektedir.[3] Bu ismin ona onun ilk defa şarap yapan kişi olduğu, şarabın da insanı rahatlatması sebebiyle verildiği ifade edilmekle birlikte bunun doğru bir görüş olmadığı kaydedilmektedir. Yunanca'da ise "Noe" şeklinde ifade edilmektedir.[4]

Hz. Nuh'un nesebiyle ilgili Tevrat'ta iki liste yer alır. Ruhban metnine göre soyu, Âdem'in oğlu Şit yoluyla gelmekte ve Tufan'ın gerçekleşmesine kadar insanlık tarihinde on şahsiyetten söz edilmektedir (Tekvin 5/1-32). Diğer bir şecerede de Hz. Nuh, Âdem'in oğlu Kabile dayandırılmakta ve babası Lamek'e kadar götürülmektedir (Tekvin 4/17-24). Hz. Nuh'un yaşadığı dönem ve Tufanın tarihi konusunda farklı Tevrat nüshalarında değişik rakamlar verilmiştir. İbranice Masoretik metne göre Âdem'in yaratılışı ile Nuh Tufanı arasında 1656 yıl vardır. Septauginta'ya (Yetmişler çevirisi) göre iki olay arasında 2242 veya 2262 sene, Sâmirîce Tevrat'a göre ise 1307 yıl geçmiştir.[5] Tevrat'taki Hz. Nuh'un soyuna ilişkin söz konusu şecere ve on nesil veya şahsa dair ifadeler İslam geleneğine de geçmiş, tarih kitapları ve tefsirler bu rivayetlere yer vermişlerdir.

Kur'an'da ise isminin ve nesebinin kaynağına ilişkin bilgiler verilmezken İslam kaynaklarında çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Buna görüşleri ortaya koyan bazı âlimlere göre Nuh kelimesi Arapça olup çok ağlayan, bağıran, sızlayan anlamlarına gelir. Bu iddia sahiplerinin bir kısmına göre çok ağlayıp sızladığı için bu isim verilmiştir. Bazı âlimler ise Nuh kelimesinin Süryanice olduğu ve "sakin" anlamına geldiğini ifade etmiştir. Âlimlerin büyük bir bölümü ise Nuh isminin yabancı bir kelime olup daha sonra Arapçalaşmış olduğunu belirtmekle yetinmişlerdir.[6] İslamî kaynaklarda Hz. Nuh'un nesebi Tevrat'taki gibi Âdem ile Lamek'e kadar aynı isimlerle nakledilir. Muhtemelen İsrailiyata dayanan bilgiler bu rivayetlerin kaynağını teşkil etmiştir. Elmalılı, İslam kaynaklarında geçen, Âdem ile Nûh arasında on asır veya on nesil olduğuna ilişkin rivayetlerin ihtiyatla karşılanması gerektiğini bu bilginin insanlık tarihiyle çok fazla örtüşmediğini ve teyit edilmesinin mümkün olmadığını belirtir.[7]

Kitab-ı Mukaddes'te Hz. Nuh ve Tebliği

Hz. Nuh, tebliği ve Tufan Hadisesi, Tevrat'ın Tekvin bölümünde dünyanın baş-

3 F.H.Woods, "Noah", *Dictionary of Bible*, ed. James Hastings, Edinburgh: T&T. Clark, 1901, III, 555.
4 Ömer Faruk Harman, "Nuh", *DİA*, XXXIII, 224
5 Harman, "Nuh", *DİA*, XXXIII, 224
6 Bk. Ebû Fazl Mahmud, Âlusî, *Rûhu'l-Meânî*, Beyrut: Dâru İhyai't-Türâsi'l-Arabî, ty. VII, 211.
7 Elmalılı Muhammed Hilmi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, İstanbul: Azim Yayıncılık, ty. VIII, 348.

langıcından başlayarak olayların kronolojik verildiği kıssalarda anlatılır. Tevrat'a göre Hz. Nuh 500 yıl Tufan öncesi, 450 yıl Tufan sonrası olmak üzere 950 sene yaşamış, Ham, Sam ve Yafes adında üç oğlu olmuştur (Tekvin, 5/32). Hz. Nuh, yeryüzünde kötülüğün çok arttığı bir dönemde yaşamış bir peygamberdir. Söz konusu dönemde insanların bozulması ve kötülüğün çok artması dolayısıyla Tanrı insanı yarattığına pişman olmuş, insanları, hayvanları, sürüngenleri ve kuşları helak etmeye karar vermiştir. Nuh ise Tanrı katında lütuf bulmuş, doğru ve Tanrının yolundan yürüyen bir kimseydi (Tekvin, 6/5-9).

Tevrat'ta anlatılan kıssaya göre Tanrı, Nuh Peygamber'e insanlığa son vereceğini bildirerek ona bir gemi yapmasını emreder. Tevrat kıssalarının genel özelliğinde olduğu gibi burada da ayrıntılı bilgilere yer verilir. Buna göre Tanrı, Nuh'a nasıl bir gemi yapacağı hakkında bütün bilgileri verir. Gemi gofer ağacından, içi dışı ziftle kaplı, uzunluğu 300, genişliği 50 metre ve yüksekliği 30 arşın olacaktır. Pencereleri ve kamaraları olacak, kapısı geminin yan tarafında yer alacaktır Gemiye Nuh Peygamber ve eşi ile oğullarıyla gelinleri binerler (Tekvin 6/14-20). Canlıların devamını sağlamak üzere eti yenen hayvanlardan erkek ve dişi olmak üzere yedişer çift, kuşlardan da yedişer çift, diğer hayvanlardan ise birer çift gemiye alınmıştır. Tanrının bu emirlerinden 7 gün sonra Hz. Nuh 600 yaşındayken Tufan başlamıştır. Kırk gün kırk gece yağmur yağmış, sular bütün yeryüzünü kaplamıştır. Hatta Tevrat anlatımına göre sular dağları on beş arşın geçmiştir. Tufan sonrasında yeryüzündeki bütün canlılar yok olmuş sadece Hz. Nuh ile birlikte gemide olanlar kalmıştır. Tufanın akabinde sular yüz elli gün yeryüzünü kaplamıştır (Tekvin, 7/10-24)

Tevrat'ta, Tufanın bitmesinden sonraki olaylar ve geminin karaya oturması da ayrıntılı tasvirlerle anlatılır. Buna göre Tufan sona erdiğinde yağmurlar diner ve sular çekilmeye başlar. Yüz elli gün geçtikten sonra sular azalır ve gemi yedinci ayın on yedinci günü Ararat dağına oturur. Sular onuncu aya kadar sürekli azalmış, onuncu ayın birince dağların doruğu görünmüş, kırk gün sonra da Nuh peygamber geminin penceresini açmıştır. Akabinde suların çekilip çekilmediğini anlamak için önce kuzgun sonra da güvercin göndermiştir. Güvercin ilk uçuşunda konacak yer bulamayarak geri dönmüş, yedi gün sonra tekrar gönderildiğinde ise ağzında zeytin dalıyla geri dönmüştür. Sonunda Nuh Peygamber 601 yaşındayken birinci ayın birinde sular kurumuş, ikinci ayın yirmi yedinci günü ise toprak tamamen kurumuş ve gemidekiler Tanrının emriyle karaya çıkmıştır. Tanrı, Nuh aracılığıyla emirlerine uymaları konusunda, insanlarla ahit yapmış ve yeryüzünü lanetlemeyeceği, insanları helak etmeyeceğini vaat etmiştir (Tekvin 8/3-22).

Tevrat'a göre Nuh Peygamber gemiden indikten sonra çiftçilik yapmaya başlamış, bağ dikmiş, üzüm yetiştirmiş ve şarap üretmiştir. İnsanlık da Nuh peygamberin üç oğlunun soyundan türemiş ve yayılmıştır. Tevrat'ın anlatısına göre Nuh Peygamber 950 yaşındayken vefat etmiştir (Tekvin 9/18-29).

Kitab-ı Mukaddes araştırmacıları, Tevrat'tan aktardığımız Hz. Nuh ve tufana ilişkin söz konusu anlatımın iki kaynağı olduğunu belirtmişlerdir. Bunlar Yahvist ve Ruhban metnidir. Yahvist metin milattan önce X ve IX. yüzyıllarda Ruhban metni ise milattan önce V. yüzyılda yazılmıştır. Tevrat metni son olarak düzenlendiğinde bu metinler birleştirilmiş ve bugünkü hali ortaya çıkmıştır. Son düzenlemede gerekli düzeltmeler yapılmadığı için de metinler arasındaki bilgi ve üslup farkları olduğu gibi kalmıştır. Bu kıssada da Tevrat metni içerisinde önemli ölçüde farklar mevcuttur. Tufan olayına ilişkin Tevrat metninin büyük bir kısmı Ruhban metnine aittir. Kıssa bu metinler bağlamında mukayese edildiğinde geminin ayrıntılı tasviri Yahvist metinde bulunmaz, sadece Ruhban metninde bulunur. Gemiye binen hayvanlarla ilgili bilgilerde iki metin arasında farklar mevcuttur. Yahvist metne göre temiz hayvanlardan erkek ve dişi olarak yedişer, temiz olmayan hayvanlardan ise erkek ve dişi olarak ikişer alınması emredilirken (Tekvin 7/12), Ruhban metnine göre her türden erkek ve dişi olarak iki hayvanın gemiye alınması (Tekvin 6/19) bildirilmiştir. Yahvist metinde Nuh peygamberin yaşıyla ilgili bilgi yokken, Ruhban metninde onun yaşı, Tufan'ın başlama tarihi ay ve gün olarak verilir. Yahvist metinde Tufan sadece yağmurla gerçekleştiği anlatılırken, Ruhban metninde kaynaklardan da söz edilmiştir. Tufan, Yahvist metinde 40, Ruhban metninde ise 150 gün sürer. Geminin indiği yer ismi olarak verilen Ararat sadece Ruhban metninde yer alır.[8] Görüldüğü üzere mevcut Tevrat metninde Hz. Nuh ve Tufan hadisesi hakkında yer alan bilgiler kendi içerisinde farklılıklar barındırmaktadır. Kitab-ı Mukaddes araştırmacılarına göre bu farklılıklar, metnin farklı kaynaklardan oluşması sebebiyledir.

Tevrat kıssasında olaylar kronolojik anlatılmış, ayrıntılı bilgiler ve tasvirlere yer verilmiştir. Tevrat'ta bu kıssa tarihin bir kesitinin anlatımı şeklinde sunulmuştur. Bu bağlamda tarihî bilgi veriliyormuşçasına şahıs ve yer isimlerine çokça yer verilir, tarihler vurgulanır, gemi yapısı ve gemiye alınan canlılar hakkında ayrıntılı bilgilere ve tasvirlere başvurulur.

Kitab-ı Mukaddes'te anlatılan peygamber kıssalarında İslam nübüvvet inancıyla bağdaşmayan bazı veriler yer almaktadır. Bu rivayetlerden biri de göre Nuh Peygamber'in kıssasında anlatılmaktadır. Buna göre Nuh peygamber Tufan'dan sonra bir üzüm bağı oluşturur ve buradan şarap elde eder. Bu şaraptan içerek sarhoş olmuş ve çadırında çıplak halde uyuyakalmıştır. Nuh'un oğlu Ham, babasını bu halde görmüş ve kardeşlerine haber vermiştir. Sam ve Yafes, geri geri gelerek babalarını görmeden onun üstünü örtmüşlerdir. Bir müddet sonra Nuh, sarhoşluğundan ayılmış ve kendisine yapılanı anlayarak büyük tepki göstermiştir. O, bu olay dolayısıyla Ham'ın oğlu Kenan'ı lanetlemiş, onu ve soyunu Sam ve Yafes'in soyuna köle olmakla cezalandırmıştır (Tekvin 9:21-25).

8 Bk. Ömer Faruk Harman, "Kitab-ı Mukaddes ve Diğer Dinlere Göre Hz. Nûh ve Tûfan", *Hz. Nuh'tan Günümüze Cizre Sempozyumu*, Yayına Hazırlayan: Said Özervarlı, İstanbul 1999, s. 16-19.

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Nuh ve Tebliği

Kur'an'da anlatılan peygamber kıssalarının en önemlilerinden biri Hz. Nuh kıssasıdır. Kur'an-ı Kerim'de Hz. Nuh'tan bahsedilirken Tevrat'ta olduğu gibi, kronolojik sıraya göre bilgi verilmek yerine başta Nuh suresi olmak üzere çeşitli yerlerde münasebet düştükçe onun genel inanç tarihindeki yeri, mesajının ana hatları ve özellikleri, tebliğ faaliyetleri ve yöntemleri, kişiliğinin dinî, ahlâkî, sosyal ve ailevî boyutları tanıtılmış, bu konularla ilgisi ölçüsünde hayatından da bazı kesitlere yer verilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de Hz. Nuh, kırk üç yerde ismen zikredilmiş, bir süre onun ismiyle anılarak bütünüyle onun tevhid mücadelesi anlatılmıştır[9] Kur'an kıssaları,Tevrat'la aynı konuları işlemekle birlikte muhteva ve üslup bakımından önemli ölçüde farklılaşır. Bu bağlamda Kur'an'da tarihî olaylar kronolojik verilmez ve kıssalarda ayrıntılı tasvirler yapılmaz. Hz. Nuh ve tufan kıssasında da Nuh peygamberin, nübüvvet öncesi hayatına temas edilmez. Sadece şirk ve Tanrı tanımazlığa karşı mücadelesi, verilen ilahî mesajlar bağlamında anlatılır.

Kur'an'da, Hz. Nuh'un, Allah tarafından seçilmiş (Âl-i İmrân 3/33), kavmine peygamber olarak gönderilmiş (Nuh 71/1) ve kendisine vahiy verilmiş bir kul olduğu bildirilir (en-Nisa 4/163). Aynı zamanda onun çok şükreden (el-İsra 17/3) ve sabrı insanlara örnek gösterilen bir kimse olduğu belirtilir. (Hûd 11/49). O, Kur'an'da resûl (eş-Şuarâ 26/107), apaçık uyarıcı (ez-Zâriyât 51/50), mübarek (Hûd 11/48), muhsin (es-Saffât 37/80) gibi sıfatlarla anılır. Hz. Nuh, kavmi arasında 950 sene kalmış (el-Ankebût 29/14), onları Allah'a davet etmiştir (Yûnus 10/71, Hûd 11/25-26). Kavmini Allah'tan başkasına ibadet etmemeleri hususunda uyarmış, aksi takdirde başlarına gelecek azabı onlara haber vermiştir (Nûh 71/1-4). Ancak onun kavmi yoldan çıkmış, zalim ve azgın bir toplum (ez-Zâriyât 51/46; en-Necm 53/52) olduğundan Nuh'a inanmamış, mecnun diyerek onu taşlamakla tehdit etmişlerdir (eş-Şuarâ 26/116). Bunların yanı sıra onu yalancılıkla itham etmiş, toplumun alt tabakasından ona uyanları uzaklaştırmasını istemiş[10] ve başlarına gelecek azabı hemen getirmesini istemişlerdir (Hûd 11/32).

Hz. Nuh'un, gönderildiği topluma yönelik tebliğ faaliyetleri sonucunda çok az kimse iman eder. Hz. Nuh "ben yenildim, bana yardım et'" (el-Kamer 54/10) diye rabbine dua eder. Yine Allah'tan yeryüzünde hiç bir inkarcı bırakmamasını, çünkü bırakması halinde kullarını saptıracaklarını, ahlaksız ve inkârcı insanlar yetiştirecekleri şeklinde dilekte bulunur (Nûh 71/26/27). Bunun üzerine Kur'an'ın bildirdiğine göre Allah Teâlâ, o zamana kadar iman edenlerden başka kimsenin ona iman etmeyeceği, bu sebeple artık onun kavminin yapmış olduğu günahlar dolayısıyla üzülmemesini ona emreder (Hûd 11/36). Hz. Nuh neticede kendisini, anasını, babasını, evine inanmış olarak gireni, mü'min erkek ve kadınları bağışlaması, zalimleri ise ce-

9 Muhammed Fuad Abdülbaki, *el-Mu'cemü'l-müfehres li-elfâzi'l-Kur'âni'l-Kerim*, Kahire: Dârü'l-Hadis, 2001, s. 815.
10 el-A'râf 7/59-63; Hûd 11/27; el-Kamer 54/9.

zalandırması konusunda Yüce Allah'a dua eder (Nûh 71/28).

Kur'an, tufanı hazırlayan süreci aktardığı gibi söz konusu olayı da anlatır. Buna göre iman etmemekte, zulüm ve ahlaksızlığa devam etmekte ısrarcı olan toplumun cezalandırılması için Yüce Allah, Nuh peygambere, ilâhî vahiy doğrultusunda gemi yapmasını ve zulmedenler hakkında bir istekte bulunmamasını, onların boğulacağını bildirir (Hûd 11/37). Hz. Nuh, gemiyi yapmaya başlayınca inkârcı kavmin ileri gelenleri yanına uğradıklarında onunla alay ediyor, o ise onları başlarına gelecek çetin azabın yaklaşması konusunda onları uyarıyor ve tehdit ediyordu (Hûd 11/38-39).

Nihayetinde tufan başlayıp sular yükselmeye başladığında Yüce Allah, Hz. Nuh'a her canlıdan birer çift ile boğulacakları bildirilenler hariç ailesini ve iman edenleri gemiye almasını emretti. Ona inananlar toplumun çok az bir kısmıydı.[11] Kitab-ı Mukaddes'ten farklı olarak Kur'an'da Hz. Nuh'un yapmış olduğu gemiye ilişkin ayrıntılı tasvirler ve bilgiler yar almaz. Sadece mü'minlerin taşınarak kurtulduğu geminin tahtadan ve çivilerle çakılmış bir gemi olduğu bildirilir (el-Kamer 54/13). Kur'an bağlamında düşünüldüğünde esas verilmek istenen mesaj, Allah'ın inkarcıları cezalandırması, inananları ise azaptan kurtarmasıdır.

Tufan sırasında Hz. Nuh'un oğlu gemiye binmeyenlerdendi. Hz. Nuh oğluna kafirlerle beraber olmamasını ve gemiye binmesini ister. Fakat oğlu bir dağa sığınacağını söyleyerek reddeder. Bunun üzerine Hz. Nuh, Yüce Allah'tan onun da ailesinden olduğunu belirterek bağışlanmasını talep eder. Allah Teâlâ ise oğlunun onun ailesinden olmadığını, çünkü isyankâr birisi olduğunu bildirerek Hz. Nuh'a, bilgisi olmayan bir şey hakkında talepte bulunarak cahillik yapmamasını emreder. Bu uyarı üzerine Hz. Nuh af diler, oğlu ise kâfirlerle birlikte sular arasında boğulur.[12] Burada dikkat çekilmesi gereken durum, Kur'an'da, Kitab-ı Mukaddes'ten farklı olarak kurtulanlara ilişkin olarak etnisite merkezli bir yaklaşım yerine tevhid eksenli bir yaklaşımın sunulmasıdır. Zira Tevrat'ta Nuh peygamberin ailesinin kurtulanlardan olduğu anlatılmakta, Kur'an'da ise isimler verilmeden ailesinden bazı kimselerin inanmadıkları için cezaya maruz kaldıkları bildirilir. Kur'an, mesaja dikkat çekerek gerçek ailenin inançla oluştuğunu vurgular.

Kur'an'ın Tufan kıssasında dikkat çekilmesi gereken hususlardan biri de Kitab-ı Mukaddes'ten farklı olarak, gemiye binenlerin sadece Hz. Nuh ve ailesinin olmamasıdır. Tevrat'a göre gemiye Allah'ın seçilmişleri olarak Hz. Nuh ve ailesi binmiş, dolayısıyla bütün insanlık onun soyundan türemiştir. Halbuki Kur'an'ın anlatımına göre Hz. Nuh ve ailesinin yanı sıra sayıları az da olsa iman edenlerden bir grup gemiye binip Allah'ın azabından korunmuştur. Ayrıca "ey Nuh ile beraber gemide taşıdıklarımızın çocukları" (İsrâ 16/3) ayetindeki hitap, insan soyunun sadece Hz. Nuh'tan

11 el-Mü'minûn 23/27; Hûd 11/40.
12 bk. Hûd 11/43-47.

gelmediğine işaret etmektedir.

Tufan'ın nasıl gerçekleştiğine dair tasvirler de Kur'an'da yer alır. Ancak bu tasvirlerde ayrıntılı zamansal ve mekansal bilgilere temas edilmez. Buna göre tufan nehir gibi akan bir yağmurla başlar. Yeryüzünde de kaynaklar fışkırır. Bu iki su bir ölçüye göre birleşir (el-Kamer 54/11-12). Sular tamamen yükseldiğinde Kur'an'ın ifadesiyle gemi inkâr edilen Nuh peygambere bir mükafat olarak sular üstünde akıp gidiyordu (el-Kamer 54/14), gemi içindeki mü'minleri dağlar gibi dalgalar arasında götürüp kurtarıyordu (Hûd 11/42). Kur'an'da tufanın ne kadar sürdüğü hangi bölgeleri kapsadığına ilişkin bilgiler yer almaz. Tufan'ın evrensel olup olmadığına ilişkin kesin bir ifade Kur'an'da yer almamaktadır. Bununla birlikte Tevrat anlatımına göre Tufan evrensel olup bütün insanlığın yok olmasıyla neticelenmiştir.

Kur'an'ın anlatımına göre tufan Allah'ın emriyle son bulur ve gemi Cûdi'ye oturur. (Hûd 11/44). Allah, Nuh peygambere beraberindekilerle birlikte selamet ve bereketle birlikte gemiden inmelerini emreder (Hûd 11/48). Kaynaklarımız genel olarak Cûdi dağının Ceziretu İbn Ömer veya Musul'a yakın bir dağ olduğunu kaydetmektedir.[13]

Kur'an'da Hz. Nuh'un temel mücadelesinin toplumda yaygınlaşmış olan putperestlik ve ahlaksızlığa karşı olduğu anlatılır. İlgili ayetlerde onun kavmine yönelik tasvirler söz konusu dönemde yaygın dinî-ahlakî sorunları gösterir mahiyettedir. Buna göre Hz. Nuh'un geldiği toplumda en yaygın problem putperestlikti.

Hz. Nuh toplumun bu inancıyla mücadele etmiş, gizli ve açık bir şekilde bu inançtan vazgeçilmesi için tebliğ faaliyetinde bulunmuştur. Öğütlerinin fayda vermemesi üzerine Hz. Nuh, Yüce Allah'a kavminin kendisine karşı geldiğini, onların malı ve çocuğu kendi ziyanını arttırmaktan başka işe yaramayan kimseye uyduklarını bildirir. Hz. Nuh'un kavmi, birbirlerini, kendi ilahlarını bırakmamaları, hele Ved'den, Suva'dan, Yeğus'tan, Yeuk'tan ve Nesr'den asla vazgeçmemeleri konusunda teşvik etmekteydiler.[14] Bu isimlerin aslında daha önce yaşamış salih insanların adları olduğu, daha sonra onlara olan hürmetin ibadete yöneldiği veya bu putların her birinin bir kabilenin olduğu ve bu şekilde isimlendirildiği nakledilir.[15] Kavmine yönelik bu tasvirler Hz. Nuh'un geldiği toplumun putperest yapısı ve onun tebliğinin özünün tevhid olduğuna ilişkin veriler vermektedir.

Putperestliğin yanı sıra Hz. Nuh'un gönderildiği kavim, zalim ve azgın bir kavimdi (en-Necm 53/52). Onlar günahkar (ez-Zâriyât 51/46), kötülükte ileri bir millet (el-Enbiya 21/77) ve gerçekleri görmeyen bir kavimdi (el-A'râf 7/64).

Hz. Nuh kıssasında temel kavramlardan biri de onun tebliğini engellemeye ça-

13 Muhammed b. Cerir et-Taberî, *Câmiu'l-beyan fi te'vili âyi'l-Kur'an*, Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 2000, XV, 338.
14 bk. Nûh 71/20-23.
15 bk. Taberî, *Câmiu'l-beyan*, XXIII, 639-640.

lışan ileri gelenler anlamında "mele'" ifadesidir. Bu kavram, toplumun eşraf ve ileri gelenlerinden oluşan bir sınıf veya bir grubu ifade ettiği şeklinde açıklanmıştır.[16] Kavminin bu ileri gelenleri Hz. Nuh'u sapkınlıkla suçluyor, o ise kendisinde bir sapıklığın bulunmadığını, bilakis Allah'ın onlara öğüt vermek, bilmediklerini bildirmek ve merhametine aracılık yapmak üzere peygamber olarak gönderdiğini tebliğ ediyordu (el-A'râf 7/61/63).

Kur'an'daki kıssaya göre toplumun söz konusu ileri gelenleri, Hz. Nuh'a toplumun alt tabakasında değerlendirilen kimselerin inanmasını da eleştirmekte ve büyüklük taslamaktaydılar. Bu kimseler ona "sana düşük seviyedeki insanlar inanmışken biz sana nasıl inanalım" demişlerdir. Hz. Nuh ise kendisine inanan kimseleri hiç bir sebeple terk etmeyeceğini onlara bildirir. Onlar da Peygamberi, toplumun söz konusu kesimleriyle ilişki kurup tebliğine devam ettiği takdirde taşlamakla tehdit ederler.[17] Bu kimseler kendi sapkınlıkları yanında bir çoklarını da saptırmışlardır (Nûh 71/24). Bu husus, peygamber kıssalarının çoğunda temel temalardan biri olarak sunulmaktadır. Buna göre toplumun mali bakımdan güçlü, iktidar sahibi ileri gelenleri, sade bir yaşam süren peygamberleri ve onlara inanan toplumun ezilen, fakir ve değer bakımından düşük kabul edilen tabakasını küçük görerek kibirlenme temayülünde olmuşlardır.

Toplumun ileri gelenleri, kendi konum ve itibarlarını kaybedecekleri korkusuyla da Hz. Nuh'un tebliğine karşı çıkmışlardır. Onlara göre peygamber bir beşer olamazdı. Kendileri gibi olmayan beşer üstü bir varlık ancak bu görevi yerine getirmeliydi. Bu sebeple ileri gelenlerden inkar edenler, mü'minlere Hz. Nuh'un da onlar gibi bir insan olduğunu, onlar üzerinde bir üstünlük ve hakimiyet kurmak istediğini, şayet Allah elçi göndermek isteseydi bir melek göndereceğini, atalarından böyle beşer bir peygamberi duymadıklarını söylemekteydiler (Mü'minûn 23/24). Bu söylemleriyle Hz. Nuh'un sosyal ve ekonomik statü elde etmek için bu faaliyetleri yaptığını iddia etmekteydiler. Esas korkuları Hz. Nuh'un tebliğinin kendi egemenliklerine son verecek olmasıydı.

Kur'an-ı Kerim'de anlatılan Nuh kıssası, onun peygamberlik kimliği ve kavmine yapmış olduğu tebliğ faaliyeti merkezli anlatımdır. Bu bağlamda öncelikle Hz. Nuh'un Allah Teâlâ ile ilişkisi vurgulanır, onun Allah'ın seçkin bir kulu olduğu belirtilir. İkinci olarak da kavminin inkârcılığı ve onun kavmine yönelik sabırla yapmış olduğu tebliğ faaliyeti konu edilmektedir. Kur'an'ın temel hedefi Allah-insan ilişkisinde tevhid merkezli bir inancı vurgulamak, toplumda varlık gösteren inkârcılığın ve şirkin yapısal özelliklerini tanıtmaktır. Bu bakımdan tarihî şahıs, mekân ve ayrıntılar çok önemli değildir. Bundan dolayı ayrıntılı bilgiler ve tasvirlere yer verilmez. Ayrıca olaylar kronolojik olarak aktarılmadığı için farklı yerlerde ve farklı bağlamlarda aynı

16 Fahreddin Râzî, *Mefâtîhü'l-ğayb*, Beyrut: Daru İhyai't-Türâsi'l-Arabî, ty. XVII, 345.
17 bk. eş-Şuarâ 26/111-116.

kıssa tekrarlanabilmektedir.

Sonuç

Kendisinden önceki dinî gelenekleri reddetmeyen ve Hz. Âdem ile başlayan nübüvvet silsilesinin bir parçası ve son halkası olduğunu bildiren Kur'an, önceki kitapları tasdik ettiği gibi müheymin vasfıyla da mevcut kitaplardaki bilgileri değerlendirir. Bu bağlamda Kur'an'ın, tarihî süreçte pek çok kültürel yapıdan beslenip yeniden inşa edilseler de, kendisinden önceki nebevi geleneğin de kaynaklık ettiği Kitab-ı Mukaddes metinleriyle ortak konuları paylaşması doğaldır. Nuh kıssası ve Tufan hadisesi de söz konusu ortak konuların başında gelmektedir. Bu kıssada Kur'an'da Kitab-ı Mukaddes metinlerinden Tevrat'ta aynı hadiseden bahsetmektedirler. Ancak aralarında temel farkların da olduğu görülmektedir.

Kur'an ile Tevrat'ta anlatılan Nuh kıssasının farklılaşması iki çerçeveden ele alınabilir. Bunlar üslup ve muhteva bakımından farklılaşmadır. Kur'an ile Tevrat'ın Nuh ve Tufan kıssasını anlatım üsluplarında önemli farklar mevcuttur. Bunlar örnekleriyle ele alındığı üzere Tevrat'ta anlatımın kronolojik ve tarihî bilgi verici oluşudur. Kur'an'da ise olaylar kronolojik anlatılmadığı gibi Hz. Nuh'un dönemi ve Tufan hadisesi tarihin bir kesiti olarak da sunulmaz. Yani tarihî bilgi verme hedefi yoktur. Üslup farklılığına dair diğer bir husus, ayrıntılı tasvir , şahıs ve yer isimlerine ilişkin bilgilerin verilmesidir. Tevrat, gerek Hz. Nuh'un şahsiyeti gerekse Tufan hadisesinin gelişimi ve gemi hakkında oldukça ayrıntılı bilgilere ve tasvirlere yer verir. Nuh ve Tufan kıssası Kur'an'da en ayrıntılı şekilde ele alınan kıssa olmasına rağmen ayrıntılı bilgi ve tasvirlere temas edilmez. Geminin ebadı, nasıl olduğu, Tufanın kaç gün sürdüğü gibi bilgiler Kur'an'da mevcut değildir. Esasında Kur'an bağlamında kıssanın amacı muhataba, Hz. Nuh'un tevhid mücadelesini ve inkârcıların temel özelliklerini anlatmaktır. Dolayısıyla mesaj merkezli bir anlatım esas alınmakta diğer hususlara yer verilmemektedir.

Kur'an ile Tevrat arasında muhteva yönünden de Nuh kıssası ve Tufan hadisesinde farklar mevcuttur. Bunlardan biri inanca dair bazı hususlarda temel farkların olduğu görülür. Uluhiyyet ve nübüvvet tasavvuru bakımından kıssanın anlatımında Kur'an'ın Tevrat'tan farklılaştığı görülür. Tevrat'ta Allah'ın insanları yarattığına pişman olması, kızması gibi beşeri vasıflar Allah'a nispet edilmekte, Hz. Nuh'un şarap içerek sarhoş olduğu, kendini kaybedip sızdığı nakledilmektedir. Bunun uluhiyyet ve nübüvvet tasavvuru bakımından Kur'an'ın tenzihe dayalı uluhiyyet ve ismete dayalı nübüvvet anlayışından oldukça farklı bir yaklaşım olduğu görülmektedir. Bu hususlar, her ne kadar aynı hadiseyi anlatsalar da üslup ve muhteva bakımından Kur'an ile Kitab-ı Mukaddes metinleri arasında önemli farkların olduğunu gösterici mahiyettedir.

Kaynakça

Abdülbaki, Muhammed Fuad, *el-Mu'cemü'l-müfehres li-elfâzi'l-Kur'âni'l-Kerim*, Kahire: Dârü'l-Hadis, 2001.
Âlusî, Ebû Fazl Mahmud, *Rûhu'l-Meânî*, Beyrut: Dâru İhyai't-Türâsi'l-Arabî, ty.
Elmalılı, Muhammed Hilmi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, İstanbul: Azim Yayıncılık, ty.
Harman, Ömer Faruk, "Nuh", *DİA*, XXXIII, 224-227.
---------,"Kitab-ı Mukaddes ve Diğer Dinlere Göre Hz. Nûh ve Tûfan", *Hz. Nuh'tan Günümüze Cizre Sempozyumu*, Yayına Hazırlayan: Said Özervarlı, İstanbul 1999, s. 16-19
Gaudeul J.M., *Encouncers & Clashes: Islam and Christianity in History,* Roma 2000.
Geiger, Abraham, *Judaism and Islam: a Prize Essay*, çev. F.M.Young, Vepery: M.D.C.S.P.C.K Press, 1898.
Gündüz Şinasi, "Kur'an Kıssalarının Kaynağı Eski Ahit mi? Yapı, Muhteva ve Kaynak açısından Torah Kıssaları", *IV. Kur'an Haftası Kur'an Sempozyumu*, Ankara 1998, s. 41-75.
Katsh, Abraham Isaac, *Judaism in Islām: Biblical and Talmudic Backgrounds of the Koran and Its Commentaries: Suras II and III*, New York: New York University Press, 1954.
Râzî, Fahreddin, *Mefâtîhü'l-ğayb*, Beyrut: Daru İhyai't-Türâsi'l-Arabî, ty. XVII, 345.
Taberî, Muhammed b. Cerir, *Câmiu'l-beyan fî te'vili âyi'l-Kur'an*, Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 2000.
Torrey, Charles Cutler, *The Jewish Foundation of Islam*, New York: Jewish Institute of Religion Press, 1993.
Woods, F.H., "Noah", *Dictionary of Bible*, ed. James Hastings, Edinburgh: T&T. Clark, 1901.

Noah's Flood: The Key to Correct Interpretation of Earth History

John BAUMGARDNER*

Introduction

The account of Noah's Flood in the Bible, when interpreted according to the normal sense of the words, speaks of a global scale cataclysm that destroyed all the air-breathing terrestrial life on earth within the span of a single year. Indeed, the Flood is the only event mentioned in the Biblesince the creation of the earth itself up to the present capable of producing global-scale geological change. Certainly an event of this magnitude should have left an abundance of unmistakable physical evidence across the face of the earth. Many well-trained people today adamantly insist, however, that there is no such evidence to be found. What is the logic behind their conclusion?

Crucialto that conclusionis the assumption that the standard geological timescale is largely correct. Under this assumption, there simply is no physical evidence for a global-scale event that destroyed most of the earth's land-dwelling, air-breathing life sometime during the third millennium BC. According to the standard timescale no geological activity of even regional scale has occurred since the retreat of the glaciers from the Ice Age, which, according to that timescale took place about 10,000 years ago. The issue therefore is plain. Either the standard time scale is correct and there was no Flood as described in the Bible and Qur'an, or, the time scale is incorrect in a profound way and a global Flood cataclysm is a genuine possibility. I and several of my colleagues have come to the conclusion that the latter choice is the one that corresponds to reality.

In this paper I review briefly the results of the Radioisotopes and the Age of the Earth (RATE) research effort completed in 2005 that found several independent lines of radioisotope evidence that the earth itself is only thousands, not billions, of years old. The clearest line of evidence is that zircons in granite, with U-Pb ages of more than a billion years, retain as much as 80% of their radiogenic helium. The carefully measured diffusion rate of helium in zircon limits significant He retention in these rocks to only a few thousand years. A second line of evidence is an abundance of damage patterns known as radiohalos caused by alpha particle radiation from radioisotopes of polonium whose half-lives vary between 164 microseconds to 138 days. Extremely rapid radioactive decay of uranium in the close proximity seems logically required to account for the high concentrations of polonium required to generate these Po radiohalos in the short time window available.

1 Ph.D., Los Alamos National Laboratory, Retired

A third line of evidence is the consistent presence of readily measurable levels of ^{14}C inplants and animals fossilized and buried deep within the geological record. Due to the short ^{14}C half-life (5,730 years),^{14}C in the remains of living organisms, with the best technology available today, ought to be entirely undetectable beyond 100,000 years (17.5 half-lives). Yet accelerator mass spectrometry (AMS) technology routinely reveals significant levels of ^{14}C in organic samples from the Paleozoic, Mesozoic, and Tertiary portions of the geological record. According to the standard time scale, samples from that portion of the rock record should bemillions to hundreds of millions of years old and hence should be entirely ^{14}C-free. How is it then that such samples, without exception, astonishing as this may seem to many, contain levels of ^{14}C that limit their ages to at most a few tens of thousands of years?

These three lines of evidence, largely independent of one another, led the RATE team to a startling conclusion, namely, that nuclear decay rates must have been much higher during brief episodes in the earth's past than they are today. Certainly, more research is needed to confirm and sustain such a profound challenge to the prevailing outlook. If the RATE conjecture turns out to be true, then the reason for the huge discrepancy between the standard geological time scale and the Bible's time line for earth history is clear. The reason is that the assumption on which radioisotope methods have relied, namely, that decay rates have been constant in the past, is not valid.

When the radioisotopetime scale is removed as a conceptual barrierand one dares to analyze the rock record in light of the Biblical account of history, then it becomes plainthat the fossil-bearing sedimentary rocks must correspondtosediments which were suspended, transported, and deposited during the global cataclysm of Noah's Flood. Indeed, sediment layers from this portion of the rock recordcommonly containinternal evidence for high-energy processes and display large lateral transport scales. Six global-scale erosional unconformities partition this record vertically into six global mega-sequences. In addition, a vast amount of lateral plate motion, seafloor spreading, and subduction accompanied the formation of this sediment sequence. Most of the second part of this paper describes work done since the mid-1980's relating to the concept of catastrophic plate tectonics. Based on the experimentally measured deformation behavior of silicate minerals, this research reveals how under realistic stress conditions mantle rockcan weaken by many orders of magnitude, accompanied by runaway mantle avalanching and overturn. That research argues that the Flood of Noah was not only a hydrological cataclysm also a tectonic one that moved continental blocks by thousands of kilometers across the face of the earth and renewed the entire ocean floor. Even these brief insights into the nature of the event imply that Flood of Noah played a major role in shaping the earth as we observe it today.

Radioisotope Dating—Why the Standard Time Scale Cannot be Absolute

Radioisotope dating methods rely critically on the assumption that nuclear decay rates have remained constant over the entire course of earth history. Apart from this assumption, a true absolute chronology is not possible from these methods. In 1997 a team of seven researchers, with expertise in physics, geophysics, and geology, began a project specifically to explore why radioisotope methods yield an age for the earth of some 4.6 billion years, while the age of the earth according to a straightforward reading of the Bible is less than ten thousand years. This eight-year research effort known as RATE, for Radioisotopes and the Age of the Earth, yielded several independent lines of radioisotope evidence which argue forcefully that the assumption of constant nuclear decay rates throughout the earth's past is false. The final technical report for this project is *Radioisotopes and the Age of the Earth: Results of a Young-Earth Creationist Research Initiative, Volume II*, edited by L. Vardiman, A. Snelling, and E. Chaffinand published in 2005. This report is available online, with each of the ten chapters available as a separate PDF file, at http://www.icr.org/rate2/. Figure 1 is a photo of the RATE team.

Figure 1. The RATE team included seven research scientists. Middle row, L-R: Andrew Snelling, Ph.D., geology; Steven Austin, Ph.D., geology; Donald DeYoung, Ph.D., physics. Front row, L-R: John Baumgardner, Ph.D., geophysics, Larry Vardiman, Ph.D., geophysics; Russell Humphreys, Ph.D., physics; Eugene Chaffin, Ph.D., physics. Back row, L-R: John Morris, Ph.D., President of the Institute for Creation Research; Kenneth Cumming, Ph.D., Dean, Institute for Creation Research Graduate School; William Hoesch, M.S., laboratory technician; Steven Boyd, Ph.D., professor of Biblical Hebrew.

High Levels of He Retention in Zircons

The clearest and simplest line of evidence undergirding this conclusion involves the high levels of helium retention in zircon crystals from Proterozoic crustal

basement rock of mid-continent North America. Zircon, $ZrSiO_4$, is a common auxiliary mineral in granitic rocks and typically contains from 10 ppm to 1 weight percent uranium. Because of its hardness, its high melting temperature, and the fact that essentially no Pb is included in its structure when it crystallizes, zircon has been used widely for dating crustal igneous and metamorphic rocks. The samples used in this study werefrom core recovered from a 4.3 km deep research well designated as GT-2 near Fenton Hill, New Mexico, drilled by researchers at Los Alamos National Laboratory in the 1970's to explore the feasibility of hot dry rock geothermal energy extraction. The radioisotope age determined for this core, based on the U, Th, and Pb levels measured in its zircons was 1.50±0.02 Ga (Zartman 1979). Samples of this core were sent to Oak Ridge National Laboratory in the late 1970's for additional analysis. Researchers there found extraordinary levels of radiogenic helium in the zircons. For example, in a sample from a depth of 960 m, 58% of the Hearisingviaalpha decay of U and Th decayover the rock's history was still present (Gentry et al., 1982). RATE analysis of rock from this same core found 80% retention from a sample at 750 m depth and 42% retention from a sample at 1490 m depth (Vardiman et al. 2005, 29). Table 1 below provides the helium retention measurement data for five samples (numbered 1-5) reported by Gentry et al.(1982), plus the two (2002 and 2003) analyzed by the RATE team. Temperatures logged during the drilling process for the sample depths ranged from 96°C at 750 m to 313°C at 4310 m depth. The varying helium retentionratios are consistent with the fact that diffusion rates increase with temperature.

Table 1. Helium retention in zircons from core from drill hole GT-2, Fenton Hill, New Mexico. Q/Q_0 is the ratio of the measured helium concentration in the zircons to the amount generated by U and Th decay based on the measured amount of radiogenic Pb present. Samples 1-5 are from Gentry et al.(1982). Samples 2002 and 2003are from the RATE study reported in Vardiman et al.(2005).

Sample (m)	**Depth (°C)**	**Temperature**	**Helium ($10^{-9}cm^3/\mu g$)**	**Q/Q_0**	**Uncertainty**
2002	750	96 ~12.1	~0.80	—	
1	960	105	8.6	0.58	±0.17
2003	1490	124	6.3	0.42	±0.13
2	2170	151	3.6	0.27	±0.08
3	2900	197	2.8	0.17	±0.05
4	3502	239	0.16	0.012	±0.004
5	3930	277 ~0.02	~0.001	—	

Even before the RATE study, it was clear that the retention levels reported by Gentry et al. (1982) were nearly impossible to reconcile with the U-Pb age of the samples. Published diffusion rates for helium in other solids suggested that the

radiogenic helium in the zircons ought to be undetectable if the granitic material was truly 1.5 billion years old since it crystallized. Because the helium diffusivity in zircon had never been measured, the RATE team considered it of high priority to obtain that experimental data. The RATE team therefore contracted withwhat they deemed the best laboratory in the world to measure He diffusivity in zircon. The laboratory was provided with 1200 zircons, 50-75 μm in length, separated from core from borehole GT-2 at a depth of 1490 m, some of which are shown in Figure 2. The laboratory procedure involved measuring the amount of helium that escaped from the zircons as they were maintained at carefully controlled temperatures under vacuum conditions for one-hour intervals. Escaped helium was measured for each of 28 separate temperature values as the temperature was stepped multiple times over the range 200-500°C. A total of 1356×10^{-9} cm^3 helium at STP was collected from 216 μg of zircon. These values are the basis for the entries in Table 1 of 6.3×10^{-9} $cm^3/\mu g$ helium and 42% helium retention shown for sample 2003.

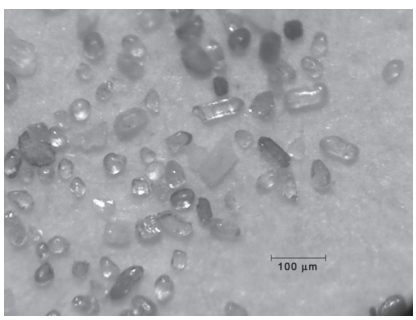

Figure 2. Photo of zircons used in the He diffusivity analysis. These were separated from core extracted from borehole GT-2 at Fenton Hill, New Mexico, from a depth of 1490 m. Figure 3 displays the zircon He diffusivity values provided by these laboratory measurements. It also highlights the fact that the helium retention values shown in Table 1 are indeed dramatically higher than one should expect if indeed the actual rock crystallization age is 1.5 Ga. These data suggest a much briefer history for this crustal rock, on the order of only 6000 years. The zircons provide two nearly independent clocks for determining rock age, one based on the rate of nuclear decay of U and Th to Pb and He in the zircons, and the second based on the rate of diffusion of He through zircon into the much more diffusive biotite that hosts the zircons in the polycrystalline granitic rock. There is a discrepancy of a factor of approximately 250,000 in the elapsed time the two clocks provide. The obvious question is what is the explanation for this huge discrepancy?

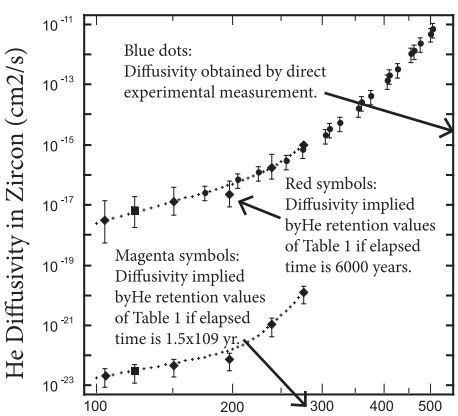

Figure 3. Helium diffusivity in

zircon from direct experimental measurement compared with diffusivities implied by helium retention values from Table 1 for two different values of elapsed time since zircon formation. Error bars represent 95% confidence intervals. Note that there is approximately a factor of 10^5 between the diffusivities implied by the two elapsed times.

Much more detail on the experimental procedures, assumptions involved in the translation of the measurements into diffusivity values, and discussion of many possible alternative explanations of the results is included Chapter 2 of Vardiman et al. (2005) [also available as (Humphreys 2005)].

Polonium Radiohalos—from Where Does the Po Arise?

A second major study undertaken by the RATE team focused on the phenomenon of polonium radiohalos.Radiohalos are microscopic spherical shells of damage to the crystalline lattice of a mineral produced by alpha particles emitted by radioactive elements localized at the center of the spherical pattern. These features were first reported in the 1880's, but their cause remained a mystery until after the discovery of radioactivity in the 1890's. In the following decade Joly (1907) and Mügge (1907) independently suggested that the patterns of darkening observed around small inclusions within minerals such as biotite was due to alpha particles emitted by radioactive species within the centralinclusions. Subsequently,it was confirmed thatcommonlya tiny crystal of zirconcontaining U ora tiny crystal of monazite containingThoccurs at the centers of most radiohalos.

For the case of ^{238}U, there are eight alpha-emitting species, ^{238}U, ^{234}U, ^{230}Th, ^{226}Ra, ^{222}Rn, ^{218}Po, ^{214}Po, and ^{210}Po, in the decay chain which culminateswith^{206}Pb, which is stable. Eachalpha-emitting specieshas a distinctive alpha particle energy. Because the radius of the shell of damage is related to the alpha energy, a mature ^{238}U radiohalo ideally has eight distinct shells. However, because the alpha energies of some of the species are so similar, often it is difficult under the microscope to distinguish some of theshells from others that have similar energies. In biotite these shells vary in radius from about 13 to 35 μm. About 500 million to a billion ^{238}U decays are required to generate a mature halo. Zircons 1 μm in diameter typically have sufficient U to produce mature halos. A photograph of a ^{238}U halo is displayed in Figure 4. For the case of radiohalos produced by^{232}Th, there are seven rings corresponding to the seven alpha-emitting species in the ^{232}Th decay chain whichculminates with stable^{208}Pb.

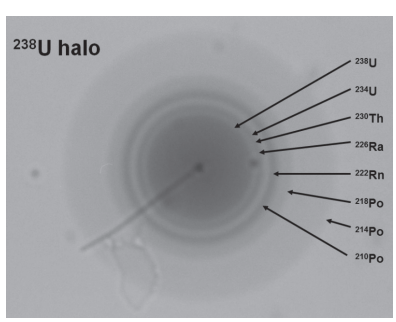

Figure 4. ^{238}U radiohalo in biotite. Alpha

particles, consisting of two protons and two neutrons, from the eight alpha-emitting radioisotopes in the ^{238}U decay chain which are localized within a central zircon crystal generate eight spherical zones of damage in the surrounding lattice of a larger host biotite crystal. Each radioisotope has its own characteristic alpha particle energy. Penetration distance in the biotite depends on alpha particle energy. The radius of the ^{238}U ring is about 13 μm, while that of the ^{214}Po ring is about 35 μm.(Photograph courtesy of Mark Armitage)

Biotite, a common mica mineral in crustal crystalline rocks, has been the mineral of choicein the study of radiohalos. This is because biotite is the majority mineral in which U and Th radiohalos occur. It is also because of the ease of thin section preparation and the clarity of the halos in these thin sections. Biotite is a sheet silicate, with the sheets weakly bound together by potassium atoms. The sheets cleave easily, exposing radiohalos in cross-sectionwhen halos are present. Using clear Scotch™ tape, biotite flakes can readilybe cleaved and dozens of individual biotite sheets transferred toa single microscope slidefor inspection. Of particular interest are sheets that intersect mid-planes of a spherical radiohalo. When viewed under a microscope, such sheets display the halo in cross-section withconcentric circular rings, as Figure 4 illustrates.

Some unusual radiohalo types have been discovered besides those formed by ^{238}U and ^{232}Th. The most notable ones are those formed by polonium. There are three Po isotopes in the ^{238}U decay chain, ^{218}Po with a half-life of 3.1 minutes, ^{214}Po with a half-life of 164 μs, and ^{210}Po with a half-life of 138 days. Po radiohalos withrings produced exclusively by one or more of these Po alpha-emitting isotopes have been recognized for more than 90 years. Joly (1917, 1924) was probably the first to identify ^{210}Po radiohalos and was unable to account for their origin. Schilling (1926) found Po halos along cracks in fluorite and proposed that they originated from preferential deposition of Po from U-bearing solutions. Henderson (1939) and Henderson and Sparks (1939) advanced a similar hypothesis to explain Po radiohalos along conduits in biotite. The reason for invoking secondary processes to explain the origin of Po radiohalos is simple—the half-lives of the Po isotopes are far too short to be explained by their original presence in the granitic magma that cooled and crystallized to yield the rocks in which Po halos are presently found. For example, the half-life of ^{218}Po is only 3.1 minutes. Moreover, there are no crystalline inclusions at the centers of the Po radiohalos similar to the zircons that are typically at the centers of ^{238}U radiohalos. Instead there are voids. Figure 5 displays a ^{218}Po halo.

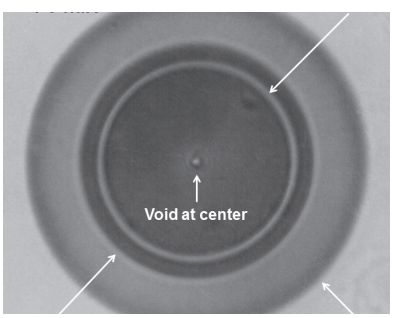

Figure 5. ^{218}Po radiohalo in biotite. This halo is overexposed in terms of the amount of alpha radiation that has formed it. This overexposure has caused its rings to be reversed, that is, to be light in color instead of being dark. Note the lack of a crystal at the center.

Yet accounting for these radiohalos by secondary processes is also fraught with difficulty. First, if the Po is derived from ^{238}U, then there is the need to separate the Po isotopes and/or their beta-decay precursors from the parent ^{238}U, since evidence in these halos for prior presence of alpha-emitting precursors is missing. Second, the number of Po atoms needed to produce a mature ^{218}Po, for example, at the center of the halo is vast. Gentry (1974) estimated that as many as $5x10^8$ atoms, or greater that 50% of the volume of the radiocenter, are required. It has been difficult to imagine what sort of physical process might yield such high localized concentrations of Po atoms within a very short time available, especially if these atoms had to migrate or diffusefrom their sourceinto the biotite crystals where the radiohalos are now found. A third problem is that if rock temperature exceeds 150°C the damage caused by the alpha particles is annealed and the radiohalo disappears. Hence, whatever the secondary process might have been for transporting the Po from its source to the radiocenter, temperatures must have been modest.

The restrictions on Po radiohalo formation are so extreme that it seems that highly extraordinary circumstances were in play for radiohalosderived from Po to exist at all.In its beginning attempts to understand how Po halos might have formed, the RATE team reasoned that almost certainly that,because of the short isotope half-lives,the Po could not be associated with the primary crystallization of the rocks in which Po halos are found. This implies, as the early investigators surmised, that the Po had to be transported to the Po radiocenters by some secondary process. Moreover, the RATE team concluded that one almost indispensable requirement was an adequate nearby source of Po atoms.^{238}U in close proximity seemed to be the most likely Po source. Further, the RATE team reasoned that the lack of alpha-emitting precursors to Po in the radiocenters and the constraint of low temperatures in the preservation of the halos pointed to aqueous fluid as the likely transport agent.

Because the RATE team realized keenly that further investigation of the phenomenon of Po radiohalos could possibly shed important light of the history of nuclear decay in the earth, a campaign was launched to sample granitic bodies at many localities around the world and to search for the presence of radiohalos, especially Po halos. Fairly early in this campaign a major discovery was made. It was found that Po halos, especially ^{210}Po halos, were spectacularly abundant in Paleozoic and Mesozoic granitic plutons. They seemed to be most abundant near the pluton axis, where the final vestiges of hydrothermal fluids would have been retained as the plutons cooled and crystallized.

Amazingly, in the majority of the 32 different Paleozoic/Mesozoic granite bodies studied,^{210}Po radiohalos outnumbered all other radiohalo types, including those of^{238}U. Sums over all 32 granite bodies yielded 14,384 ^{210}Po halos, 1,331 ^{214}Po halos, 390 ^{218}Po halos, 10,917 ^{238}U halos, and 264 ^{232}Th halos.Radiohalos of all types were significantly less abundant in the 19 different granite bodies studied of Precambrian age. Sums over these 19 granite bodies yielded 1,736 ^{210}Po halos, 23 ^{214}Po halos, two ^{218}Po halos, 508 ^{238}U halos, and three ^{232}Th halos. In the seven granites of Tertiary age investigated, radiohalos were found in only one of them, in whichnine ^{210}Po halos and two ^{238}U halos were identified. The obvious reason for the near absence of radiohalos of Tertiary age is that not enough nuclear decay has elapsed since the beginning of that point in the rock record to generate mature radiohalos. A plausible reason for fewer radiohalos in Precambrian rocks is that heating from metamorphic activity and burial likely annealed many of the halos which earlier may have been present.

The discovery and documentation of such an astonishing number Po radiohalos in Phanerozoic rocks, hundreds to thousands in some individual samples, makes the enigma of their origin all the more acute. The finding that the Po halos were generally most abundant in the cores of granitic plutons where convective cooling of the plutonic bodies by aqueous fluids was the most prolonged strongly suggested that such hydrothermal fluids played a key role in their formation.Snelling (2000) pointed out that there are reports of ^{210}Po as a detectable species in present-day volcanic gases, in hydrothermal fluids associated with subaerial volcanoes and fumaroles as well as in hydrothermal fluids from mid-ocean ridge vents and in associated chimney deposits [LeCloarec et al. 1994; Hussain et al. 1995; Rubin 1997].^{210}Po has also been well documented in groundwater [Harada et al. 1989; LaRocket al. 1996]. The distances involved in this fluid transport of the Po in some cases are several kilometers.

Despite the fact that Po isotopes are usually present in hydrothermal fluids in crustal magmatic contexts today, their concentrations are so minute that it is difficult to conceive how such water-borne Po could possibly form a radiohalo in biotite in a granitic rock.The constraint that halo formation must occur at temperatures below 150°C implies that the plutonic bodies had already crystalized and were in the final stages of cooling when the Po halos that exist today actually formed. The time window for cooling from 150°C until the temperature drops below what is needed to sustain convective flow is brief. How could there be sufficient Po generated, presumably from ^{238}U in the close proximity, to produce these halos? The RATE team concluded, similar to their conclusion relative to the cause for the high He retention in zircons in granite, that dramatically increased rates of ^{238}U decay during the interval of halo formation is close to a logical necessity.

An issue still unsolvedis, even if high concentrations of Po were present in the fluids in the final-stage cooling of a granitic pluton, what might trigger localized

precipitation of Po from solution to emplace a billion or so Po atoms in a spherical volume a fraction of a μm in diameter within the stacked leaves of a biotite crystal. The RATE team speculated that some sort of positive feedback mechanism involving Po and Pb and likely some other chemical species might have played a role. Precipitation of a few atoms of Po out of solution at the site of a crystalline defect in the biotite could have initiated the process. If the chemical presence of Pb resulted in increased scavenging of Po from solution, then the decay of Po to Pb could conceivably accelerate the Po accumulation at the local site to a point of runaway. Further research is clearly appropriate.

^{14}C still present in Paleozoic and Mesozoic fossils

A remarkable discovery that accompanied the introduction in the early 1980's of accelerator mass spectrometry (AMS) for measuring radiocarbon levels was the finding that organic samples from every part of the Phanerozoic portion of the geological record displayed significant and reproducible levels of ^{14}C. This finding was entirely unexpected because the half-life of ^{14}C, 5730 years, is so brief relative to the span of time conventionally assigned to the Phanerozoic portion of earth history. Indeed, ^{14}C decays to levels undetectable by any technology available today after only 100,000 years (17.5 half-lives).After one million years (175 half-lives) the amount of ^{14}C remaining is only $3x10^{-53}$ of the starting concentration. So investigators were puzzled to find ^{14}C/C ratios of 0.1-0.5% of the modern value (percent modern carbon, or pMC) in samples they assumed would be entirely ^{14}C-free because of their location in the geological record. At first the anomalous ^{14}C was assumed to be a result of faulty laboratory proceduresthat somehow allowed the samplesto be contaminated with a modest amount of modern carbon. Because this phenomenon was being observed at most of notall of the AMS ^{14}C laboratories around the world, it generated a significant number of professional papers in the peer-reviewed radiocarbon literature. A few minor sources of contamination were identified in the laboratory procedures. However, after these were corrected, the bulk of the ^{14}C signal still remained.

Table 1 on pp. 596-597 in Vardiman et al. (2005) [also available as (Baumgardner 2005a)] lists over 40examples from these professional papers of fossil materials,such as wood, coal, bone, and shell, from fossilized organisms that, based on their location in the geological record, ought to be entirely ^{14}C-free. Each of these samples, however, displayed a^{14}C value in the range of 0.1-0.65 pMC. A specific example was that ofanthracite coal described by Vogel et al. (1987). In this study, designed to look for sources of contamination in their AMS procedures, the researchers varied the sample size over a range of 2000, from 10 μg to 20mg. Samples 500 μg and larger yielded a ^{14}C level of 0.44±0.13 pMC, independent of sample size. The smaller sample sizes indicated a constant level of contamination, independent of sample size, which the

researchers were able to identify and eliminate. After making corrections to their laboratory procedures, they concluded that the remaining^{14}C they were measuring was intrinsic to the coal itself. They chose to refer to it as "contamination of the sample *in situ*," "not [to be] discussed further." This example is representative of the others listed in that table.

The range of0.1-0.5 pMCso routinely measured in organic Paleozoic, Mesozoic, and Tertiary samples corresponds to ^{14}C ages between 57,000 and 44,000 years. In recent times it has become standard policy for AMS labs not to assign an 'age' to samples that otherwise would date older than 50,000 years. For example, the AMS laboratory at the University of Arizona states on their home page, "The maximum radiocarbon age which can be measured at the facility is about 48,000 B.P."This policy is employed to hide this embarrassing state of affairs as much as possible. Yet the AMS hardware is technically able to resolve ^{14}C/C ratios as low as 0.001 pMC, corresponding to 95,000 years—more than two orders of magnitude smaller than the 0.24 pMC that corresponds to 50,000 years. The excuse the AMS laboratories give for not reporting ages for samples greater than 50,000 years is that the ^{14}C levels in older samples fall below the laboratory's 'standard background' value. Yet the peer-reviewed radiocarbon literature of the 1980's and 1990's reveals that standards such as natural gas werethen commonly used by major AMS laboratories as their 'standard background, with^{14}C/C ratios below 0.1 pMC (e.g., Beukens 1990). The present practice of choosing a high 'standard background' value has nothing to do with the technical capabilities of the AMS hardware or with thecurrent state-of-the-art in sample processing methods. The high value is employed solely to allow a laboratory not to be asked to explain the high pMC value in a sample that ought to be entirely ^{14}C-free by virtue of its location in the geological record.

Because significant^{14}C levels in fossils from Paleozoic and Mesozoic strata conflict so profoundly with the standard time scale, the RATE team decided to see if it could reproduce these findings. The team obtained ten coal samples from the U.S. Department of Energy Coal Sample Bank that is maintained at Pennsylvania State University forthe purpose of coal research. Samples in this repository are from the economically most important coalfields of the United States. Theses samples were collected originally in 180 kg quantities from recently exposed areas in active coal mines and quickly sealed under argon in 115 liter steel drums. As soon as feasible after collection, these large samples were processed to obtain representative300 g samples with a 0.85 mm particle size (20 mesh). The smaller 300 g samples were sealed under argon in multi-laminate foil bags and have since been kept in refrigerated storage at 3°C. The RATE team selected a set of ten of the 33 coals available with the objectives of good coverage geographically and with respect to depth in the geological record. The set contained three Eocene, three Cretaceous, and four Pennsylvanian coals.

The RATE team sent samples from these ten coals to what it deemed to be the best AMS ^{14}C laboratory in the world and requested the highest precision analysis that the laboratory offered. High precision was achieved by generating four separate AMS targets for each sample, analyzing 16 separate spots on each of the targets, and performing a variance test on the 16 spots, eliminating any of the 16 that failed the variance test. The laboratory's standard background standard was0.077±0.005 pMC, one of the lowest in the world at that time.This background was subtracted from the actual measured values. The results for the ten samples are summarized in Figure 6. The mean value across the ten samples was 0.247 pMC. There was no significant difference statistically in ^{14}C levels among the samples grouped according to position in the geological record. The results from these RATE samples agree closely with what was already well established in the radiocarbon literature, namely, that organic remains from the Paleozoic, Mesozoic, and Tertiary routinely yield $^{14}C/C$ ratios in the range 0.1-0.5 pMC. Again, these results are in stark conflict with what should be expected if the standardgeological time scale is correct. The four RATE samples from the Pennsylvanian Period, with conventionalages of about 300 million years, for example,yielded^{14}C ages of 44,500 years, 54,900 years, 51,800 years, and 48,300 years.

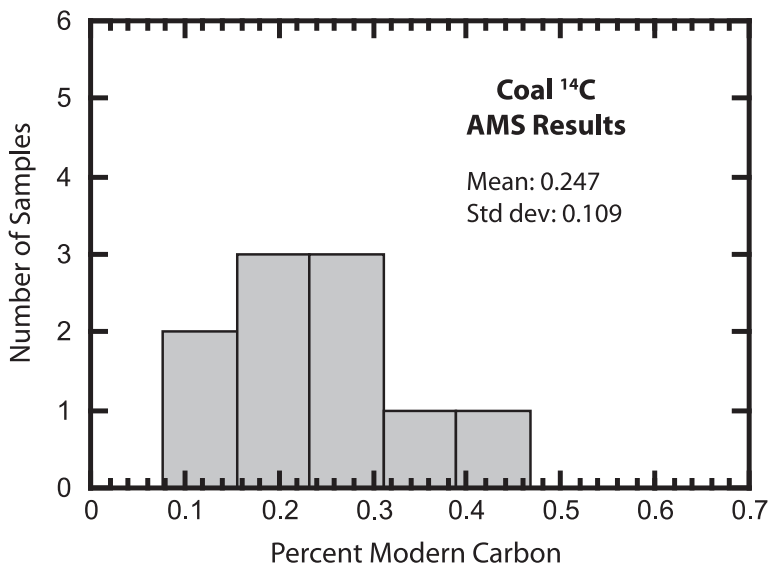

Figure 6. Histogram of ^{14}C results for the ten RATE coal samples. Translating percent modern carbon to ^{14}C age gives a range for these samples between 44,500 years and 57,100 years and an average of 49,600 years. (From Vardiman et al. 2005, 606)

How does the RATE team account for this huge discrepancy? What is the source

of the ^{14}C?If one is inclined to view the Bible as a trustworthy account of history, one that includes a world-destroying Flood in the third millennium B.C., and also infers that the fossil-bearing sediment layers are a physical record of that cataclysm, then the time scale is brief enough for some of the ^{14}C present in the organisms alive before the Flood to still exist in their fossilized remains today. The RATE team also noted that the $^{14}C/C$ ratio in organisms that lived before the Flood might well have been perhaps a hundred times lower than the present atmospheric $^{14}C/C$ ratio due the very large amount of plant and animal life alive at the time of the Flood as implied by the vast stores of coal and oil in the fossil-bearing rock record. If the total amount of ^{14}C was roughly the same as today, then the $^{14}C/C$ ratio would be significantly smaller in the atmosphere and in living organisms before the Flood. Taking this possibility into account could explain how organisms alive at the time of the Flood, perhaps only 5,000 years ago, actually yield ^{14}C ages today in the range of 50,000 years.

However, the large variance in the $^{14}C/C$ ratios in the remains of the fossilized plants and animals indicates the full explanation is more complex.The RATE teamalso noted that accelerated nuclear decay of U and Th during the Flood must have generated high fluxes of neutrons in the continental crust, including its sediment layers. Section 7 in Chapter 8 in Vardiman et al. (2005) provides a survey of measurement data for the thermal neutron flux levels in granitic environments today. It also provides an estimate of the amount of ^{14}C generation that would occur in carbon-bearing materials in crustal environments, if accelerated nuclear decay occurred during the Flood, as thermal neutrons interacted both with ^{14}N and ^{13}C to form ^{14}C.The levels of ^{14}C generated in this manner can readily account for the variance in ^{14}C levels measured in fossil material in Flood deposited sediments. The variance arises mostly from the large variations from place to place in crustal environments in the concentrations of U and Th.

Although the high levels of ^{14}C in fossilized organisms from Paleozoic, Mesozoic, and Tertiary portions of the rock record do not directly demonstrate that accelerated nuclear decay in radioactive species with long half-lives such as ^{238}U,^{232}Th,^{40}K, and^{87}Rb occurred, the high ^{14}C levels are highly consistent with that inference. They are consistent, first, because accelerated decay of the long half-life species collapses the time scale of the portion of the rock record associated with the Flood from roughly 600 million years to a single year a few thousand years ago. This means that ^{14}C in organisms alive at the onset of the Flood should still be detectable today. Second, ^{14}C produced from neutrons generated by accelerated decay in crustal rocks seems to be able to account for the large variance in ^{14}C levels in the organisms buried by the Flood and preserved today as carbon-bearing fossils. Thirdly, ^{14}C produced in this manner also seems to account for the rapid rise in atmospheric ^{14}C levels after the Flood cataclysm, as indicated by increasing ^{14}C levels occurring during the

lifetimes of individual Pleistocene organisms (Nadeau et al. 2001; Vardiman et al. 2005, 598-600) as CO_2 containing high levels of ^{14}C outgassed from crustal rocks into the atmosphere.

It is noteworthy to point out that the quantum transitionsinvolved with beta decay of ^{40}K, ^{87}Rb, ^{187}Re, and ^{176}Lu are, what are referred to as 'forbidden', and result in long half-lives. By contrast, beta decay of ^{14}C to ^{14}N involves an 'allowed' nuclear transition and results in a short half-life. There is reason to suspect that, whatever the cause for the accelerated decay of the long half-life species whose decay involved a 'forbidden' nuclear quantum transition, the cause did not affect radioactive species whose decay involved an 'allowed' transition. These issues are discussed in Chapter 7 of Vardiman, et al. (2005).

A Radically Revised Time Scale

To summarize this long section describing the work of the RATE team, this research identified three largely independent lines of radioisotope evidence that each supports the conclusion that nuclear decay rates for the long half-life species commonly used for radioisotope dating have not been constant over the earth's physical history. The retention of large fractions of the radiogenic helium in Proterozoic crustal zircons points directly to this conclusion. The frequent occurrence of Po radiohalos in Phanerozoic granitic plutons logically seems to require accelerated decay during the Flood to account for the extreme concentrations of Po needed to generate Po radiohalos in Flood age rocks.Finally, the high levels of ^{14}C in fossilized organisms that were living before the Flood seem logically to require an episode of accelerated nuclear decay during the Flood to collapse of the standard Phanerozoic time scale accordingly. The ^{14}C formed in crustal rocks from neutrons resulting from such an episode of rapid nuclear decay also explains the large variance in ^{14}C levels in the fossilized samples as well as the required rapid increase in atmospheric ^{14}C levels after the Flood to yield near modern levels by about 3500 years ago. Finally,the high levels of He retention in zircons that had a U-Pb age of 1.5 Ga in the RATE study also seems to require an episode of accelerated decay prior to the one during the Flood to account for all its decay products within the 6,000 year limit implied by the measured zircon He diffusivity. The RATE team conjectured that the very rapid formation of the earth as described Genesis 1 in the Bible was accompanied by approximately $4x10^9$ years' worth of accelerated nuclear decay during that brief time interval of the earth's formation. The resulting time scale constrained by the Bible as it relates to the eons, eras, periods, and epochs of the standard geological time scale is summarized in Figure 7.

Figure 7. Geological time scale based on the Torah's account of Creation, the

Flood, and the genealogical data of the patriarchs.

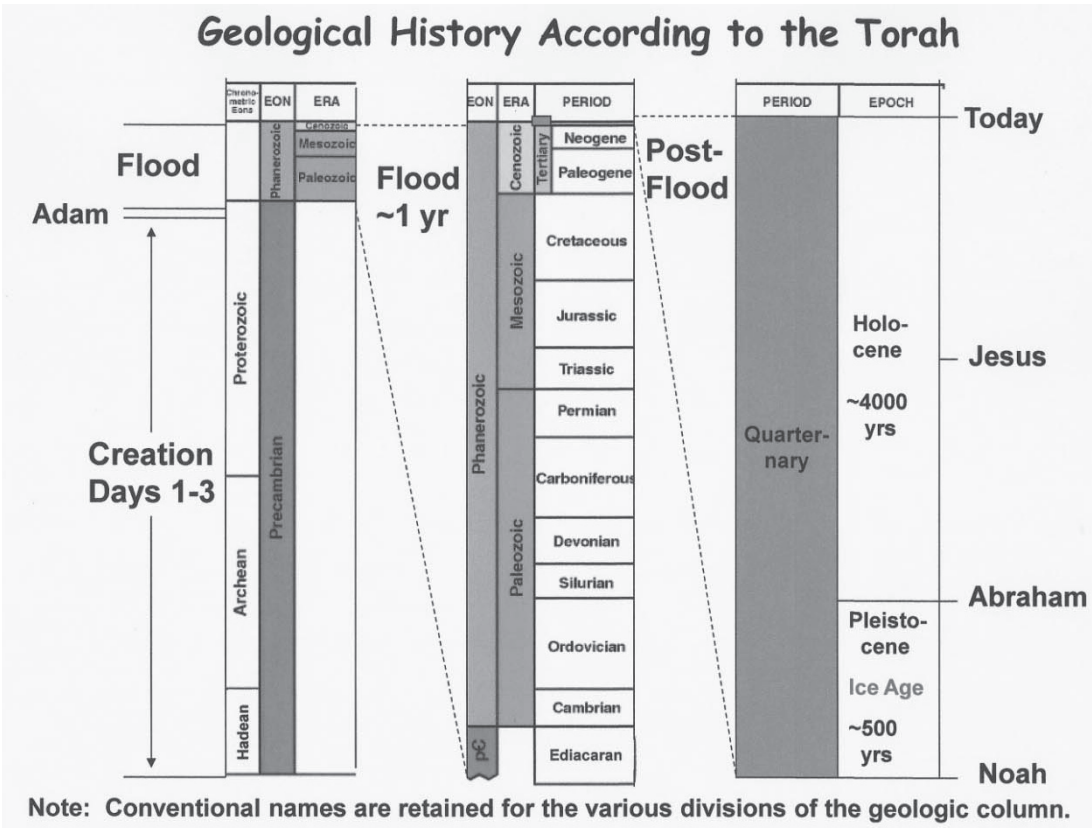

Original Tissue Preservation in Fossils Affirms the Rate Conclusions

Not only does the RATE research strongly point to the conclusion that the assumption of time-invariant nuclear decay rates causes the standard radioisotope time scale to be seriously in error, other recent findings confirm that the fossil record was formed, not over a span of a half billion years, but quite recently over a brief interval of time. One example is the finding of well-preserved soft tissue in bone from a *T. rex*recovered from the Hell Creek Formation in Montana, U.S.A. The soft tissue included flexible blood vessels containing red blood cells. This astonishing result was reported in the March 25,2005, issue of the journal *Science,* volume 307, pages 1852 and 1952-1955. Figure 8 are photographs from this report. More recently, preserved original tissue has been documented in horn of a *Triceratops* also recovered from the Hell Creek Formation as reported in Armitage and Anderson (2013). It is unimaginable that such soft tissue could be preserved for the 65 million years as asserted by the standard geological time scale.

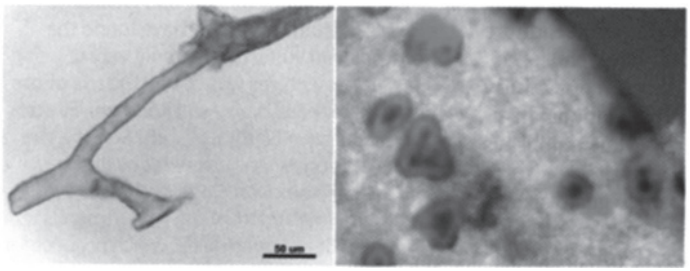

Figure 8. Images of flexible blood vessels (left) and red blood cells within them (right) extracted from a hind limb of a *T. rex* dinosaur found in the Hell Creek Formation in Montana as reported in Mary H. Schweitzer et al., 2005,"Soft-tissue vessels and cellular preservation in **Tyrannosaurus rex,"** *Science*307:1952-1955.

Prominent Physical Aspects of Noah's Flood

When the barrier of the radioisotope timescale is removed, spectacular physical evidence for a global catastrophic Flood of the sort described in the Bible becomes obvious. The complete destruction of all land-dwelling, air-breathing life on earth, except that preserved on the ark of Noah, as described in these accounts, immediately suggests that the fossils preserved in the sediment record must represent plants and animals destroyed in the Flood. The logical place in the rock record for the onset of this cataclysm therefore must be where five striking global-scale geological discontinuities—a mechanical-erosional discontinuity, a time/age discontinuity, a tectonic discontinuity, a sedimentary discontinuity, and a paleontological discontinuity—all coincide (Snelling 2009, 707-711). This unique boundary lies at the base of the Ediacaran in the late Neoproterozoic part of the geological record. Where Ediacaran sediments are missing, it coincides with the Precambrian-Cambrian boundary, where Cambrian sediments are present. Although the paleontological discontinuityis commonly referred to as the 'Cambrian explosion' because of the sudden appearance of almost every modern animal phylum in the lower Cambrian strata, it is now clear that the organisms fossilized in the Ediacaran sediments also are part of this explosion, because the Ediacaran sediments lie above the global scale erosional discontinuity.

The Great Unconformity

Thisstriking erosional unconformity, which simultaneously corresponds to time/age, tectonic, sedimentary, and paleontological discontinuities, is indeed of global extent (Ager 1973, 10-11). In much of North America, the sedimentary layer just above this discontinuity is the Tapeats Sandstone and its equivalents. The violence of

the erosion at this discontinuity is revealed by huge quartzite boulders in the basal portion of the Tapeats Sandstone in the Grand Canyon. Figure 9 is a photograph of one of these boulders that is 4.5 m in diameter and weighs 200 tons. Figure 10 is a map showing the lateral extent of the Cambrian Tapeats Sandstone and its equivalents across North America. This prominent erosional discontinuity,here beneath the Tapeats Sandstone but worldwide in its distribution, has become known as the Great Unconformity. The fact that it is also represents the abrupt first appearance of so many animal phyla makes it the logical choice for the location in the rock record for the onset of the catastrophic Flood that occurred during the lifetime of Noah as described in the Torah. In fact, this seems to be only reasonable choice that aligns with the Bible's account of the history of the world.

Figure 9. Large boulder of Shinumo Quartzite 4.5 m in diameter near the base of the Lower Cambrian Tapeats Sandstone in the Grand Canyon that illustrates the intensity of the catastrophism that deposited this extensive sandstone layer. (From Austin 1994,46)

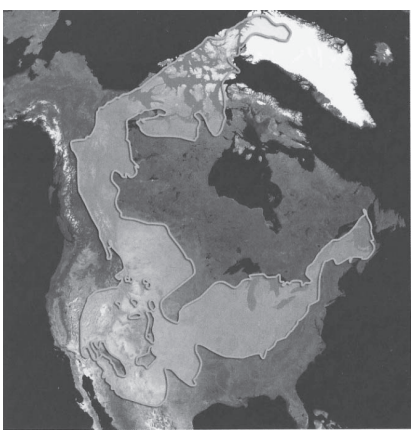

Megasequences

Figure 10. Map showing the distribution of the Lower Cambrian Tapeats Sandstone and its equivalents across North America. (From Morris 2012, 149)

The Tapeats Sandstone corresponds to the base of what is known as the Sauk Megasequence, the lowest of six sediment megasequences, originally identified and described by Sloss (1963) in North America, that are separated from one another by global-scale erosional unconformities (Snelling 2009, 528-530, 740-741). Figure

11 is a simplified representation of how these six large packages of sediment are distributed in an east-west direction across the North American continent. What is striking is that separating each megasequence from the next is a craton-wide erosional unconformity. The six erosional unconformities essentially beveled the continental surface flat before the deposition of the next thick sequence of sedimentary layers. As just mentioned, the Tapeats Sandstone and its equivalents lie just above the first of these six erosional unconformities. It is also useful to note here that where Neoproterozoic Ediacaran sediments are present, this first erosional unconformity occurs just beneath these sediments. The basal formation of the next megasequence, known as the Tippecanoe Megasequence, is the widely distributed St. Peter Sandstone. Figure 12 displays the lateral distribution for this distinctive sandstone formation.

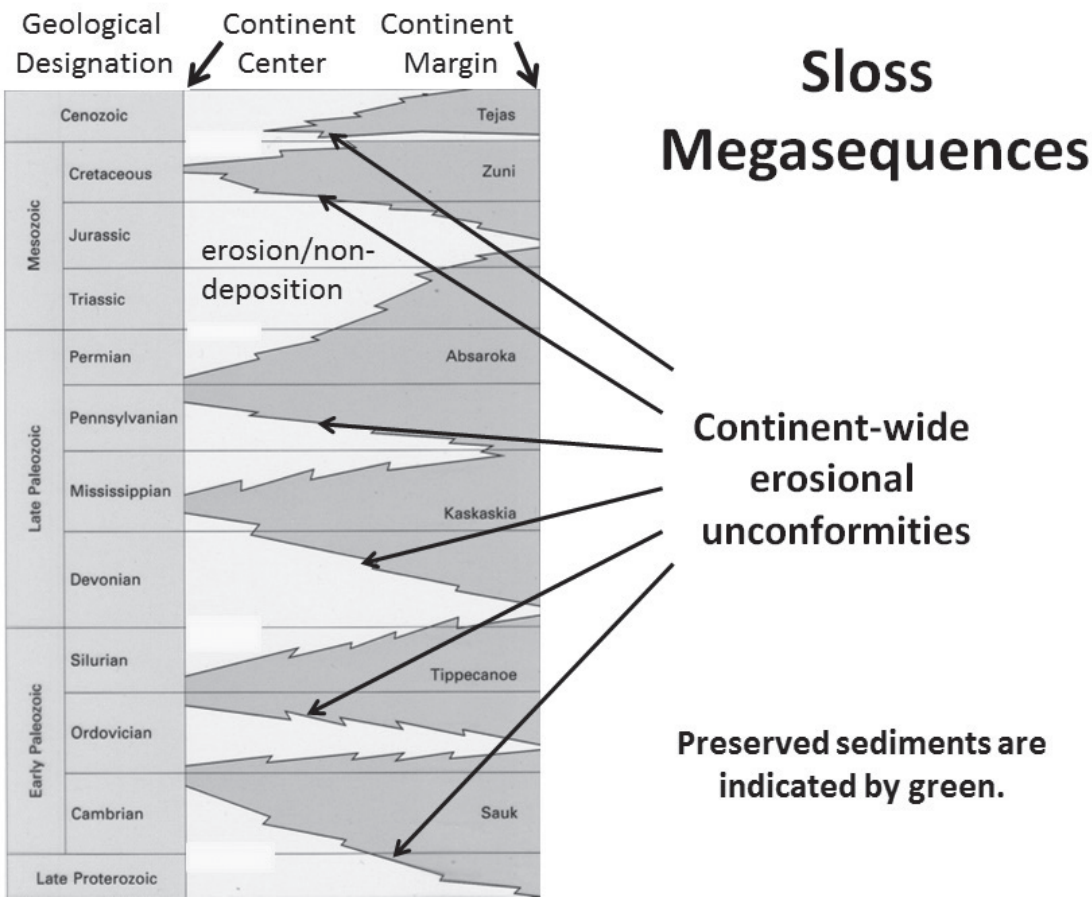

Figure 11. Diagram showing the six Phanerozoic megasequences described

originally by Sloss (1963) for the North American craton. These six huge packages of sediment are thickest near the craton margins and thinnest near the craton center. They are separated from one another by craton-wide erosional unconformities. The Tapeats sandstone and its equivalents are the basal unit of the Sauk megasequence in North America.

Figure 12. Distribution of the St. Peter Sandstone and its equivalents in North America. This formation is the basal unit of the Tippecanoe Megasequence. (From Morris 2012, 111)

Global-Scale Numerical Modeling of Flood Erosion and Sedimentation

In the context of the global Flood described in the Bible, what could possibly have been the mechanism that resulted in such a large-scale pattern of erosion and sedimentation? Recently Baumgardner (2013) has developed a numerical model designed to explore this issue. The numerical approach applies the equations of open channel turbulent flow to model sediment transport and deposition within the framework of a scheme that solves the shallow water equations on a rotating sphere. The treatment of erosion is restricted to cavitation. Up to this point in the research the continental geometry has been restricted to a single circular supercontinent that covers 38% of the spherical surface. Numerical experiments so far suggest that large tidal pulses are required to drive the water strongly enough to erode, transport, and deposit the required volumes of sediment.

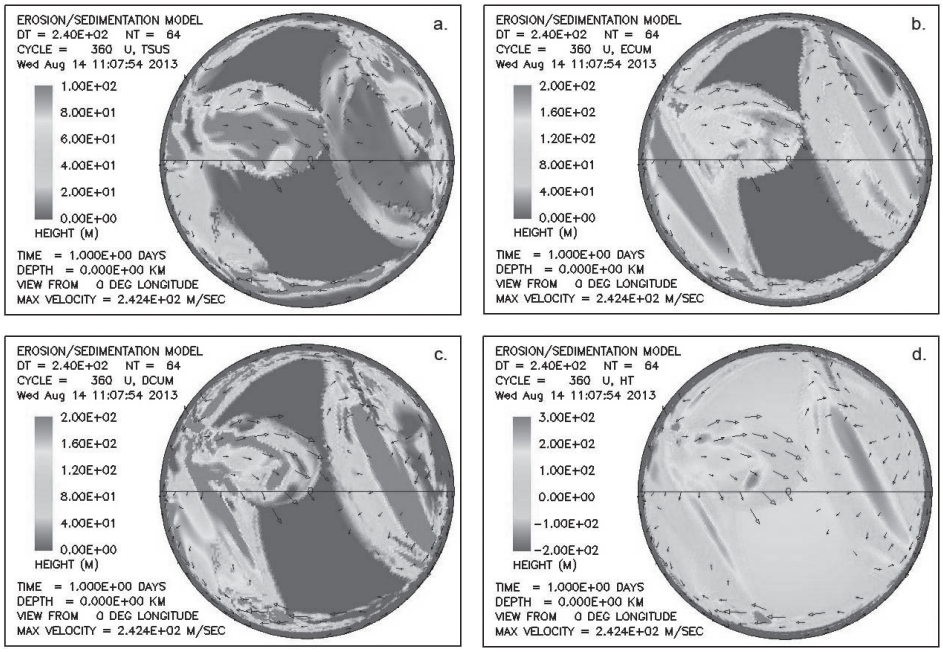

Figure 13. Snapshots at time of one day after the onset of a 2500 m high tidal pulse of (a.) suspended sediment load, (b.) cumulative bedrock erosion, (c.) net cumulative sedimentation, and (d.) topographic height relative to sea level in a global erosion/sedimentation model.

Figure 13 contains snapshots of the solution from this model at a time of only one day after the onset of a tidal pulse of amplitude 2500 m centered at 30° latitude and 90° longitude relative to the center of the continent. The circular continent initially is slightly domed, with a height of 150 m above sea level at its center and 24 m below sea level at its margin. The surrounding ocean has a uniform depth of 4000 m.

The velocities indicated are the velocities near the top of the moving water layer. The vertical water velocity profile decreases to zero in a logarithmic manner at the land surface according to standard turbulence theory. Cavitation erosion of crystalline bedrock is assumed to produce sediment that is 70% fine sand with a mean grain size of 0.063 mm, 20% medium sand with a mean grain size of 0.50 mm, and 10% coarse sand with a mean grain size of 1.0 mm. A modest amount of isostatic compensation is folded into the topography calculation. Bottom friction and turbulent eddy viscosity are included in the momentum equation and cause the water velocities to diminish with time. Nevertheless, moderate erosion and sedimentation continues for several weeks after the tidal pulse. A significant amount of erosion occurs at the continent margin.

The experiments conducted thus far indicate that six such pulses spaced about

30 days apart are adequate to erode, transport, and deposit, on average, the 1,800 m of sediment observed to blanket the continental surface today. The strong, global-scale tsunami-like waves these pulses initially generate do indeed result in erosional unconformities that affect most of the continent surface. Much work, of course, remains to include more realism into the model and to explore the parameter space more fully. Nevertheless, this initial reconnaissance effort has provided at least some idea what is required to account for some of the largest scale aspects of the sediment record. For more details of the model and a more complete description of this specific case, see Baumgardner (2013).

General Characteristics of the Sediment Record Consistent with A Global-Scale Flood

Already discussed isclear physical evidence associated with the Tapeats Sandstone and its equivalents of global-scale catastrophic process at the Flood's onset. Equally clear indicators of high-energy laterally-extensive processesare also abundant throughout the subsequent geological record. There is space here to highlight only a few examples. Figure 14 provides a summary glimpse into some of the general characteristics of this record.One feature is the thickness of the sequence, originally some 5000 m in this Colorado Plateau region before later erosion removed a significant fraction. What physical process would lower the surface of the normally high-standing continents so that they could receive so much sedimentary deposition? Why is there so little erosional channeling at formation boundaries within the thick layer-cake like succession of layers, as illustrated in Figure 15 (Snelling 2009, 591-592)?These features of the record are sufficient by themselves to falsify the claim that "the present is the key to the past" as far as the sediment record is concerned. Nowhere on earth is there currently such a sequence of layers, mostly of marine affinity, with such vast lateral extent being deposited within continent interiors.

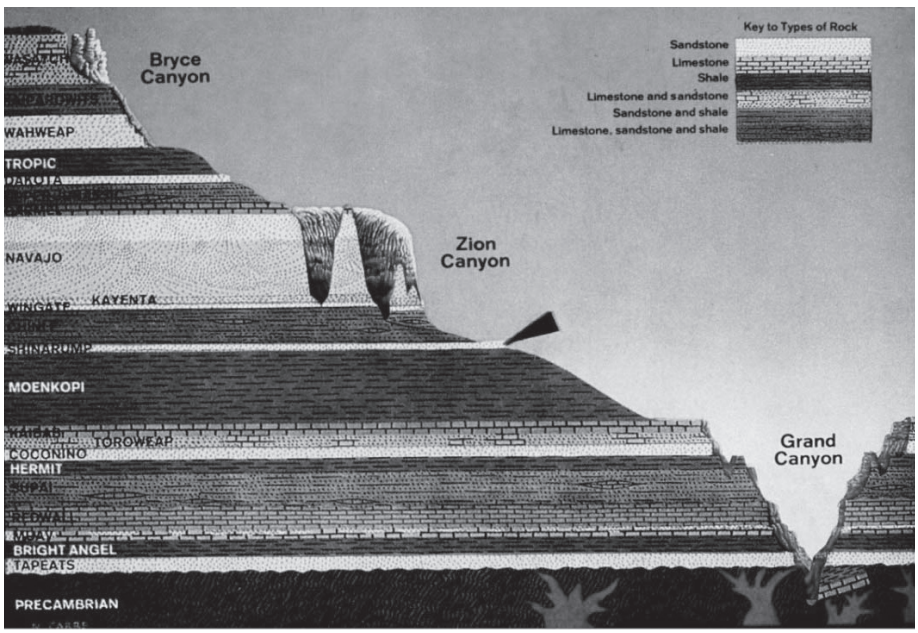

Figure 14. Illustrative north-south cross section of the western Colorado Plateau region of North America. Note the generally smooth contacts at formation boundaries, in contrast with the channelized topography of the continental surface today. Most of the formations shown here are laterally continuous over hundreds of thousands of square km. Some with their equivalents are global in lateral extent.

Figure 15. View of the contact between the Coconino Sandstone (above) and the Hermit Shale (below) in the Grand Canyon along the Bright Angel Trail. Note the lack of erosional channeling along this contact. This is not uncommon for contacts between successive formations across the geological record. (From Austin 1994, 49)

Evidences of Catastrophic Process Internal to the Sediment Layers

Moreover, many formations throughout the Phanerozoic sedimentary record display pervasive internal evidence for rapid, even catastrophic, deposition. This is true for many of the formations in the Colorado Plateau shown in Figure 14, especially several of the strongly cross-bedded sandstone formations, beginning with the Cambrian Tapeats Sandstone (Snelling 2009, 506, 508, 528-530), but also including the Permian Coconino Sandstone (Snelling 2009, 501-510, the Triassic Shinarump Conglomerate (Snelling 2009, 519-520), and the Jurassic Navajo Sandstone (Morris, 2012, 163). The Permian Coconino Sandstone is easy to recognize in the Grand Canyon. Figure 16 is a photograph taken by the author from the Hance Trail that begins on the south canyon rim. Well-developed cross-bedding is evident in this photo.

Figure 16. Exposure of the Permian Coconino Sandstone near the

south rim of the Grand Canyon (foreground). Note the evident cross-bedding. The formation is also easy to identify on the opposite side of the canyon.

Although the Coconino crossbeds are interpreted in the conventional literature as eolian, there are several compelling reasons to reject that interpretation and instead conclude that they must be the product of water action. The first reason is the grain size distribution. The Coconino sand is poorly sorted with a bimodal distribution consisting of two populations of grain sizes, each of which is log-normal distributed. By contrast, wind-borne sand in a desert environment is almost always well-sorted with a unimodal grain size distribution. The second reason concerns the crossbed angle relative to the horizontal. In desert dunes, the bedding angle is close to the angle of repose of dry sand, which is 31°. By contrast the crossbed angle observed in modern marine environments is 20-25°, which is what is observed for the Coconino. A third reason involves mineralogical composition. The Coconino sand includes biotite, a type of mica, at approximately the 1% level. Because biotite grains are so fragile, there are quickly destroyed underdesert wind conditions. A fourth reason is the presence of recumbent foldingobserved within the Coconino crossbeds. This phenomenon is common today in alluvial settings where gravity-induced shear occurs at the base of sand waves as grains are able to rotate in water-supported sand, and the sand wave partially collapses. Such a process does not occur, however, in dry sand. A fifth reason is the abundance of well-preserved animal trackways on many crossbed surfaces in the Coconino. Wet sand is essential for such preservation. It is difficult to conceive how trackways could possibly be a common feature in desert dunes. Finally, the Coconino has inter-tonguing layers of water-deposited dolomite near its boundary with the overlying Toroweap Formation, which itself is clearly marine.

A key line ofevidence supporting a catastrophic, world-destroying Flood is the huge lateral extent of so many of the sedimentary formations and the staggering volumes of sediment they represent. This is certainly true of the Coconino Sandstone. Figure 17 is an isopach map of a portion of the Coconino Sandstone and its equivalents, corresponding to an area of than 500,000 km^2 and a volume of more than 40,000 km^3.

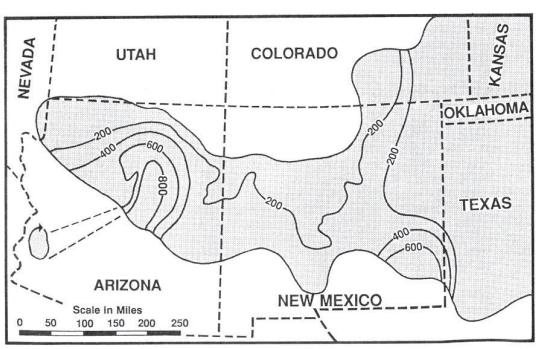

Figure 17. Isopach map of the Coconino Sandstone and its equivalents. The area displayed for the Coconino is more than 500,000 km^2 and the volume is more than

40,000 km^3. Contour lines are in feet (0.305 m/ft). (From Austin 1994, 36)

The uniformity of a formation as laterally extensive as the Coconino suggests a coherent rapidly moving water column capable, by virtue of its turbulence, of suspending a considerable thickness of sediment and transporting it a considerable distance before deposition finally takes place.Under such conditions it is not surprising that sand waves could result in the deposition zone. Figure 18 shows how crossbeds can form in response to sustained water flow with a sustained supply of sand falling from suspension. To depositthe 1800 m, on average,of Phanerozoic sediment present of the continents today during the 150 day interval the Bible indicates for the main phase of the Flood requires an average deposition rate of 12 m/day. Thisin turn requires—on average—tens of m of sediment in suspension in a tsunami-like column of water which is thick enough to support such a sediment load,moving with a speed of at least tens of m/s (Baumgardner 2013). The presence of many layers in the sediment record whose internal structure imply such conditions for their formation testify to the reasonableness of such conclusions.

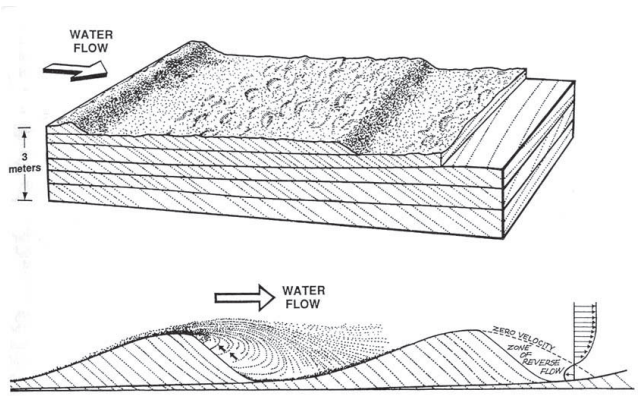

Figure 18. Diagrams illustrating the formation of cross beds on a sandy bed in response to sustained water flow. Top: Diagram showing the formation of tabular cross beds by down-current migration of sand waves beneath sustained water flow. Bottom: Cross-sectional diagram showing how sand waves migrate and form inclined beds on the down-current side of the sand wave where the flow direction is reversed. For clarity, the bottom diagram is drawn with a large vertical exaggeration. (From Austin 1994, 33)

Fossil Graveyards

Another related line of evidence for the reality of catastrophic conditions is fossil graveyards (Snelling 2009, 537-548and 569-575). To preserve a fossil generally requires catastrophically rapid burial. Otherwise, scavengers, insects, and bacteria

will quickly degrade the organism such that little is left. Throughout the record well-preserved fossils are abundant. The standard community currently is astonished by the rapidly increasing number of reports of original tissue preservation, including, as mentioned above, still elastic blood vessels containing red blood cell in dinosaur bone. Even apart from the issue of original tissue preservation, there is clear evidence in many cases for catastrophic conditions associated with the burial of the organisms. One example is the dinosaur graveyard preserved at Dinosaur National Monument near the Colorado-Utah border just east of Vernal, Utah.At this site there are several dozens of dinosaurs which were buried together under violently catastrophic conditions. Most of the dinosaurs were torn apart, with burial was so rapid that, within individual portions of the dinosaur carcasses, the bones remained articulated, as displayed in Figure 19. The fossils at Dinosaur National Monument are in the Morrison Formation, which has yielded more dinosaur fossils than any other formation in North America (Snelling 2009, 571).

Figure 19. Dinosaur bones in the Jurassic Morrison Formation at Dinosaur National Monument on the border between Colorado and Utah. Bones from a large number of dinosaurs are here found jumbled together, yet in several cases, vertebrae are still articulated in sections of spinal column, suggestive of violent conditions of death and burial. (Photo from U. S. Park Service)

The vast lateral extent of the Morrison Formation of more than 1.5 million km^2 is shown in Figure 20.Noteworthy is the astonishing amount of volcanic ash this formation contains throughout its range, probably from catastrophic, subduction-related volcanic activity to the southwest in what is now California.

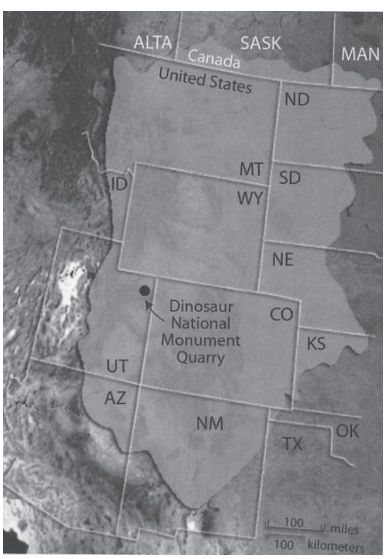

Figure 20. Lateral distribution of the Jurassic Morrison Formation, covering an area of more than 1.5 million km^2. (From Morris 2012, 112)

Coal Deposits Point to Catastrophic Process

The sediment record also displayswidespread evidence for transport and burial of staggering volumes of plant material (Snelling 2009, 549-568). The Powder River Basin in northeastern Wyoming and southeastern Montana is a spectacular example. Containing the largest coal deposit in North America, it supplies the United Stateswith 40% of its coal. With its low sulfur content, much of it is exported. The coal bed, shown in Figure 21, locally reaches 30 m in thickness and covers an area of more than 50,000 km^2. Structural indicators within the coal itself reveal that the majority of the plant material was originally conifer trees thatgrew elsewhere and were transported to their present location. The volume of plant material required to form such thick, laterally extensive layers of coal testifies unmistakably to catastrophic circumstances.

Figure 21. Strip mining of the Paleocene Powder River Basin coal in northeastern Wyoming. Seam is up to 27 m in thickness at this location. This is the largest coal deposit in the United States and supplies 40% of the nation's coal. Evidence is compelling that the plant material from which the coal formed was transported from elsewhere and buried here.

Massive Removal of Sediment from Continent Interiors During Final Stages of the Flood

Not only were catastrophic processes involved in the creation of the thick accumulation of sediment layers on the continents, but observations reveal that a significant fraction of this deposited sediment was subsequently stripped away in a rapid manner near the end of the cataclysm. This shown in a relatively clear way in the Colorado Plateau region of North America as indicted in Figure 22. Massive sheet erosion seems to be required to remove huge volume of sediment once present but now missing from much of the Colorado Plateau region (Snelling 2009, 595-596). This suggests that a rapid increase in the volume of the oceans and a consequent rapid lowering of the global sea level may be responsible a rapid runoff of water from the continent interiors that removed a notable fraction of the upper layers of sediment that had not yet been cemented and lithified. Figure 23 shows the global distribution of sediment today. It is clear from this map that the thickest accumulations of sediment are along the continent margins, mostly on the continental shelves.

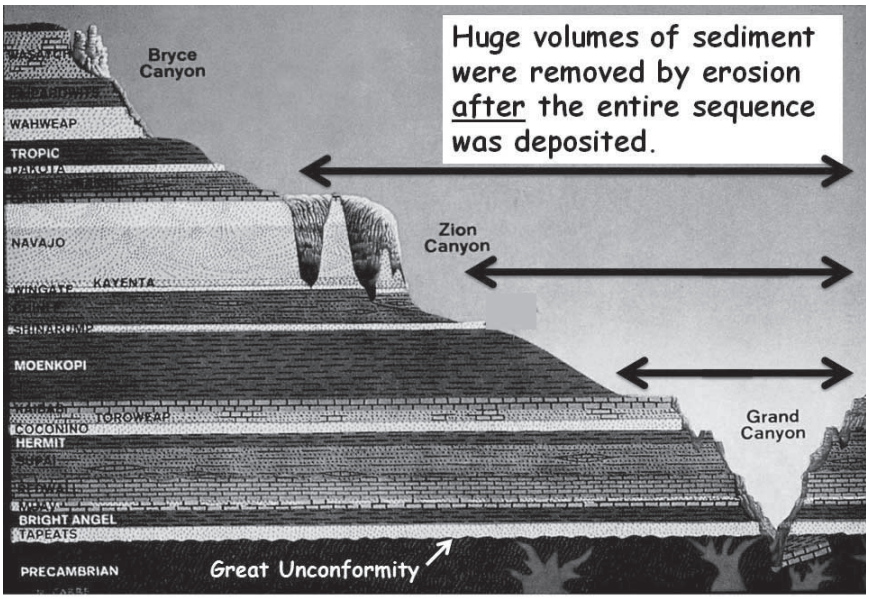

Figure 22. Diagram illustrating the huge volumes of sediment stripped away from continent interiors in the latter stages of the Flood cataclysm.

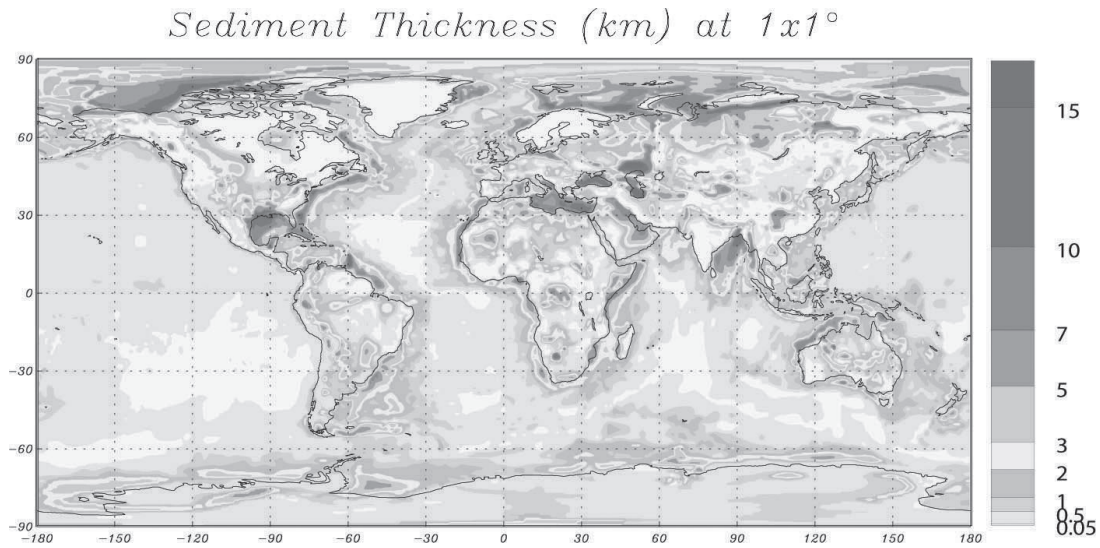

Figure 23. Global map of sediment thickness. Thickness scale is in km. Sediment thickness averaged over the continents today is 1800 m. Thickest accumulations are on the continental shelves, presumably the result of runoff during the final stages of

the Flood. (From Laske and Masters 1997)

Rapid Uplift of Today's High Mountain Ranges and an Ice Age After the Flood

A major enigma in continental geology today is why a major portion of the uplift of the earth's major mountain belts occurred so recently, during the Pliocene and Pleistocene (Ollier and Pain 2000), while, presumably, most of the crustal thickening required to support such elevated topographical features had taken place millions or even tens of millions of years earlier. The Flood, involving catastrophic tectonic processes to be described later in this paper as well as a dramatically compressed timescale, readily solves this enigma (Baumgardner 2005b). The Flood also nicely accounts for an Ice Age afterward. The warming of the oceans during the Flood caused higher evaporation rates over the oceans and significantly increased precipitation rates, especially at high latitudes, following the Flood. This resulted in more snowfall at high latitudes and at high mountain elevations during the winters than could melt in the summers, resulting in rapidly growing ice sheets and mountain glaciers (Austin et al. 1994; Snelling 2009, 769-786).

New Insights Concerning the Flood from the Ocean Bottom

Thus far, the focus has been on the evidence for the rapid, catastrophic formation of the fossil-bearing sediment record on the continents during the Flood. What occurred in the ocean basins? A major development following World War II, as the sonar technology developed to find and track submarines was applied to mapping the topography of the seafloor, was the discovery of the mid-ocean ridge system that winds around the sea bottom like the seam of a baseball. Figure 24 shows the segment of this global feature known as the Mid-Atlantic Ridge that bisects the North and South Atlantic Ocean basins. The subsequent quest to understand this remarkable global feature led to the development and acceptance of the concepts of plate tectonicsin the 1960's (Snelling 2009, 365-415).

Figure 24. Topographical map of the Atlantic Ocean Floor. (From National Geographic Society, 1968) All the basaltic ocean crust on the earth today is of Mesozoic age or younger.

As rocks and sediment cores from the ocean floor were recovered and analyzed, it was discovered that today's ocean floor is all younger than early Mesozoic. All ocean floor from earlier in the earth's past has been subducted into the earth's interior, except for tiny fragments that have been thrust onto the continents and preserved as ophiolites. Figure 25 shows the point in the continental recordbelow which no ocean floor exists at the earth's surface. In other words, all the igneous ocean crust on earth today cooled from a molten state at a mid-ocean ridge as shown in Figure 26 since that point in the continental record.

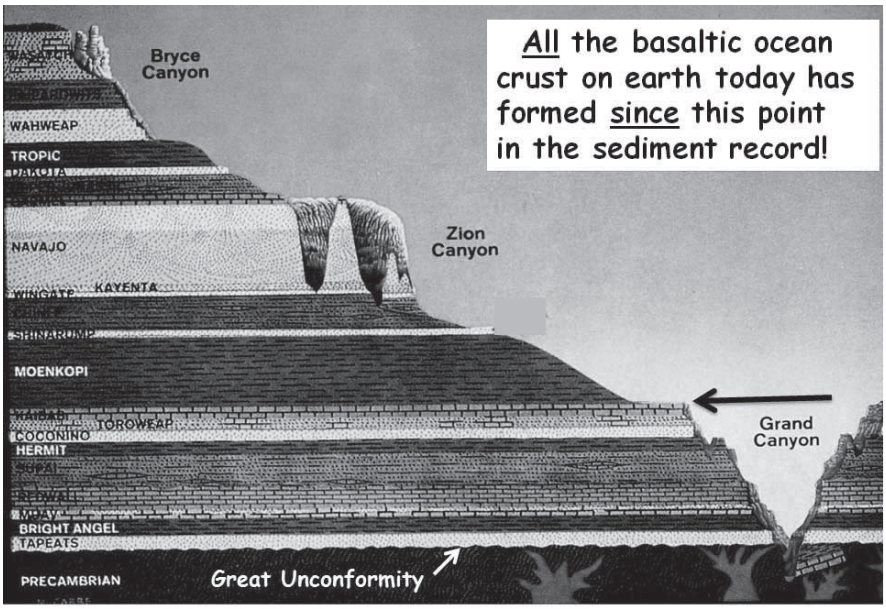

Figure 25. Diagram marking the point in the continental stratigraphic record where the history of the current ocean floor begins.

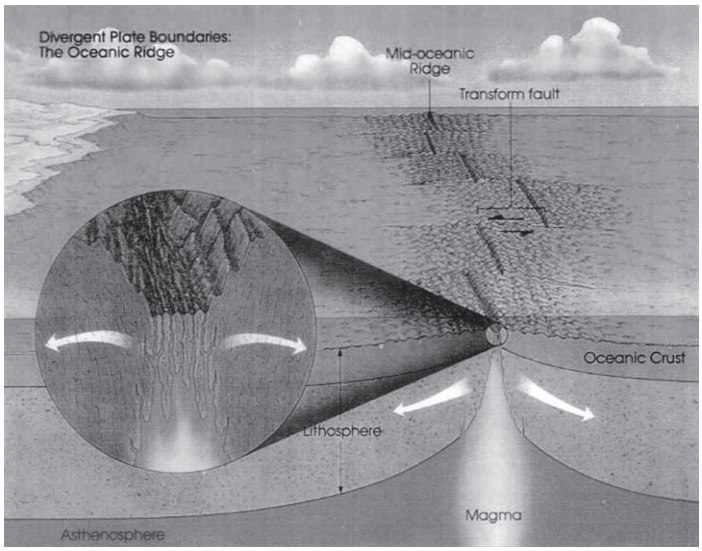

Figure 26. Diagram illustrating the structure of the mid-ocean ridge system, formed as adjacent plates of oceanic lithosphere diverge. Partial melting of upper mantle rock occurs beneath the ridge axis to generate molten basalt that rises, cools, and crystallizes to form new ocean crust between the spreading plates.

Catastrophic Plate Tectonics—a Logical Necessity

What does this imply about mechanics of the Flood cataclysm? It implies that a vast amount of subduction and seafloor spreading must have unfolded during the Flood and that subduction and seafloor spreading must have been a major aspect of the overall Flood cataclysm(Baumgardner 1986; Austin et al. 1994; Snelling 2009, 691). Because none of the pre-Flood or Paleozoic ocean floor is to be found at the earth's surface today, all of this ocean lithosphere must have been cycled into the earth's interior during the year of the Flood. The logic is just that tight. The author reached this conclusion in the spring of 1978 and recognized thecrucial importanceof including the tectonics aspects of the Flood in defending the Bible's account of earth history. The basic idea is that, instead of subduction and seafloor spreading at speeds of only cm/yr as is currently observed for the earth, during the Flood speeds must have been on the order of m/s, some 10^8 to 10^9 times higher.Figure 27 shows a cross section of the earth with a slab of ocean lithosphere subducting beneath South America. To illustratethe rates of subduction that occurred during the Flood, the downgoing slab is shown moving at m/s speed. Such speeds turn out to be possible because silicate minerals, based on laboratory experiments, can weaken by factors of 10^9 under the stress and temperature conditions that can arise within the mantle. With this sort of weakening, cold, gravitationally unstable ocean lithosphere can sink

to the bottom of the mantle in the span of a few weeks' time. This concept, involving runaway sinking of the ocean lithosphere, has come to be known as catastrophic plate tectonics (Austin et al. 1994; Baumgardner, 2003; Snelling 2009, 683-706). Catastrophic plate tectonics is similar to conventional plate tectonics except thatthe spectacular weakening throughout the mantle associated with the runaway physics yields dramatically higher plate speeds as well as dramatically more rapid motions within the mantle itself.

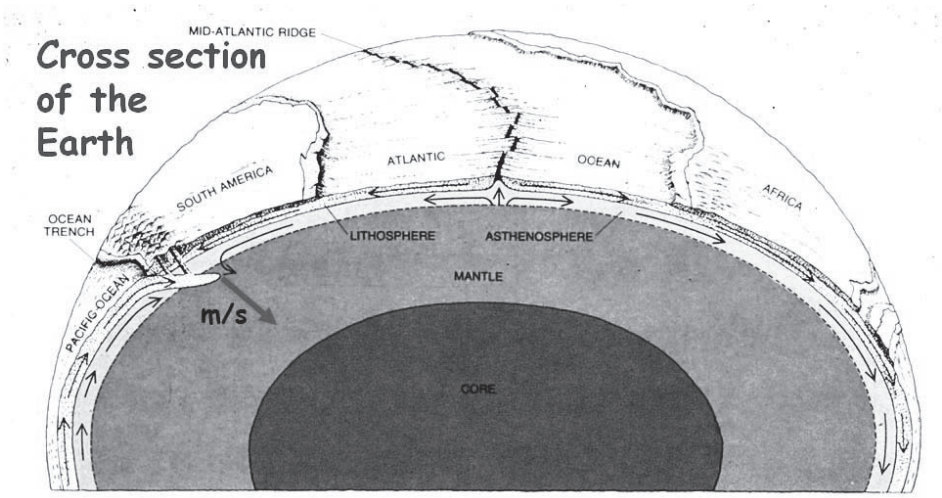

Figure 27. Cross section of the earth showing the core, mantle, asthenosphere, and lithosphere. In catastrophic plate tectonics, the cold dense ocean lithosphere is recycled into the mantle at m/s speeds because of an instability that arises due to stress weakening inherent in silicate rheology.

My Own Journey

Driven by the awareness that something like catastrophic plate tectonics almost certainly must have accompanied the Flood, I began a Ph.D. program in earth science at UCLA to acquire the training and credentials to investigate this topic at a professional level. As part of my thesis research, I collaborated with a mathematician at Los Alamos National Laboratory to develop a 3D spherical finite element code for modeling the flow inside the mantles of terrestrial planets like the earth (Baumgardner 1985). This code became known as TERRA. The code is still used by several solid earth geophysics research groups around the world.

After completing my Ph.D. in geophysics from UCLA in 1983, I accepted a staff scientist position in a computational fluid dynamics group at Los Alamos where I worked for the next 20 years. During that time I was able to explore in considerable

depth the physics associated with catastrophic plate tectonics. I was keenly aware of the laboratory experiments that show that, under the stress and temperature conditions that can exist in the mantle of a planet with the mass and gravity field of the earth, mantle minerals can weaken by a billion-fold or more. However, from a numerical standpoint it was a dauntingchallenge to find a numerical method that could handle the extreme gradients which arise under these runaway conditions (Baumgardner 1994a). It was not until the late 1990's, that a graduate student I helped to advise at the University of Illinois found a solver scheme that was able to overcome this computational barrier (Yang and Baumgardner 2000). Applied in 2D, this newly discoveredsolver method demonstrated spectacular runaway solutions (Baumgardner 2003) using experimental data published for the rheological behavior of the mineral olivine (Kirby 1983).

Application of Advanced Material Models Developed for Metals to Study Rock Deformation

With the numerical issues largely in hand, a next important task was to gain deeper insight into the physics responsible for such dramatic weakening behavior. From research activities in my computational fluid dynamics group at Los Alamos, I became aware of models being developed for predicting the deformational behavior of metals under extreme conditions. I began collaborating with Mark Horstemeyer, then with Sandia National Laboratories, to apply these advanced material models to rock (Horstemeyer 1998; Horstemeyer and Baumgardner 2003). Since both metals and rock are polycrystalline solids, the same basic physics applies to both. A crucial advantage of these advanced models is their ability to represent and track important features of the deformational history of the crystalline material the lattice level, including the history of dislocation density. This tracking of the deformational history is accomplished my means of auxiliary variables known as internal state variables.

Application of an internal state variable model to silicate rock with the additional parameters fit to experimental data has provided important insight into the physical mechanism responsible for the weakening associated with runaway in the mantle. The chief mechanism appears to be what is known as dislocation glide (Sherburn et al. 2013). Figure 28 provides a series of snapshots from a 2D calculation from Sherburn et al. (2013) in which runaway occurs. The initial width of the cold anomaly is 300 km. In a companion case with all conditions identical except that the cold anomaly width is 100 km, no runaway occurs. From these investigations we believe that our conclusion that cold lithospheric material can indeed undergo runaway avalanching behavior to the base of the mantle is indeed on a secure experimental and theoretical footing.

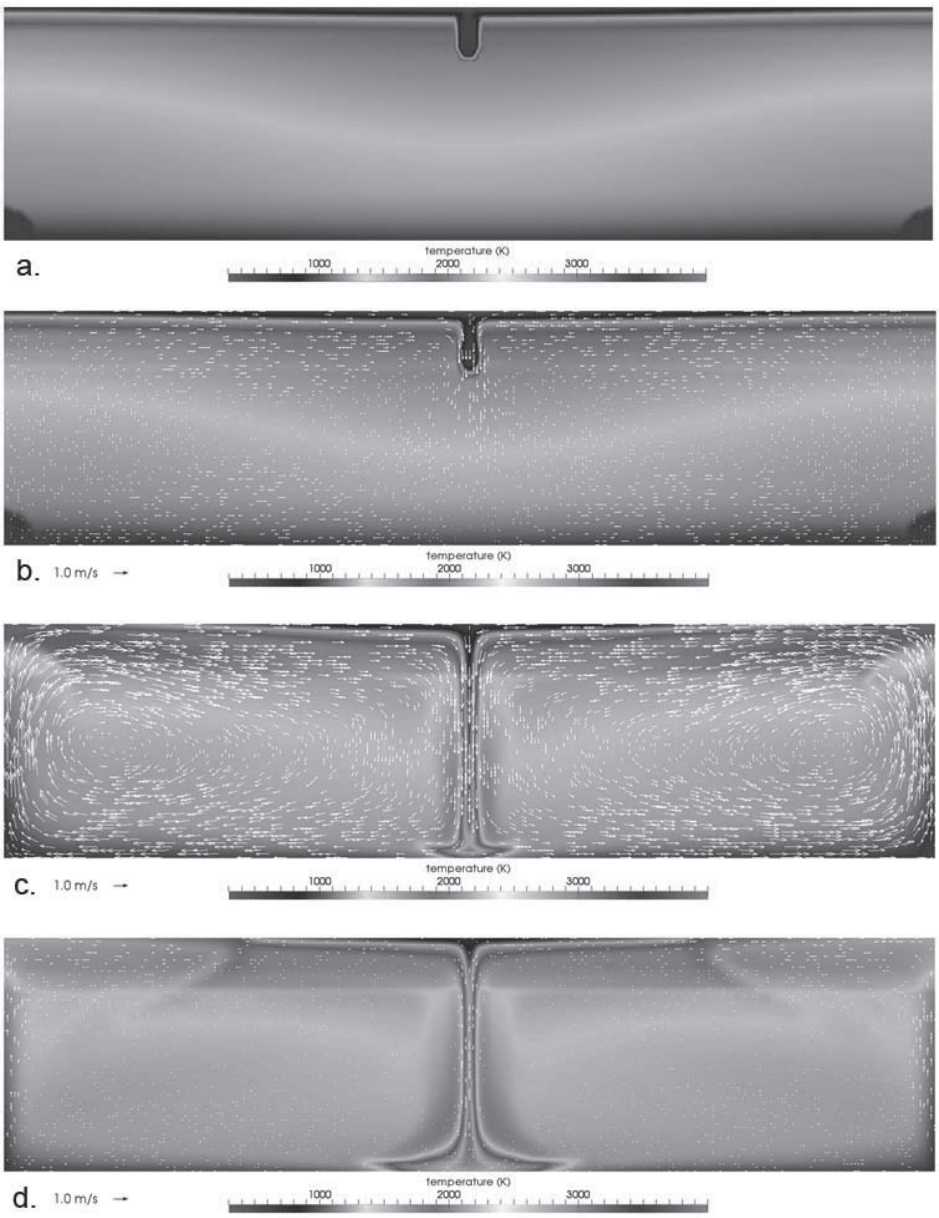

Figure 28. Snapshots from a 2D finite element calculation that includes a material model with internal state variables that track features of the material's stress-strain history, including its dislocation density. Snapshots are at times of (a.) 0 days, (b.) 2 days, (c.) 45 days, and (d.) 80 days. Height of the computational domain is 2890 km, the thickness of the earth's mantle. In the hardening-recovery format of

this model, it is the dynamic recovery resulting from dislocation glide that causes dramatic weakening and enables the cold, gravitationally unstable material at the top boundary to plunge to the bottom of the domain in only a few weeks' time. (From Sherburn et al. 2013)

Seismic Tomography Support for a Recent Episode of Catastrophic Plate Tectonics

In terms of observational support for an episode of runaway subduction in the earth's recent past, a prominent feature in all seismic tomography models for the mantle since the mid-1980's is the ring of material at the base of the mantle roughly below the circum-Pacific subduction zones that displays astonishingly high seismic wave speed (Baumgardner 2003). At the center of this ring, on either side of the earth, are two blobs of material in the lower mantle with surprisingly low seismic wave speeds. The latter two features, one beneath the south central Pacific and the other beneath Africa, are often referred to as 'superplumes'. These features are displayed in Figure 29, with blue isosurfaces bounding regions with high seismic wave speeds and the red isosurfaces bounding the regions with low seismic wave speeds. The difference in seismic wave speed between the blue and red isosurfaces—if due solely to temperature—implies a temperature difference of at least 3000°C. This represents a major problem for the conventional earth science community, since at present subduction speeds, it requires some 50-100 million years for subducted material from the earth's surface to reach the base of the mantle. During such a time interval the subducted rock ought to lose most of its temperature contrast with the surrounding mantle. Therefore, there has been a concerted effort to account for most of the seismic wave speed difference in terms of difference in chemical composition (for example, Kellogg et al. 1999).However, in my opinion all these attempts are highly contrived. The most straightforward explanation is that the contrast in seismic wave speeds reflects a genuine temperature difference. If that indeed is correct, it represents powerful support for a recent episode of catastrophic plate tectonics involving runaway transport of large amounts of cold rock from the earth's surface and upper mantle to the base of the lower mantle.

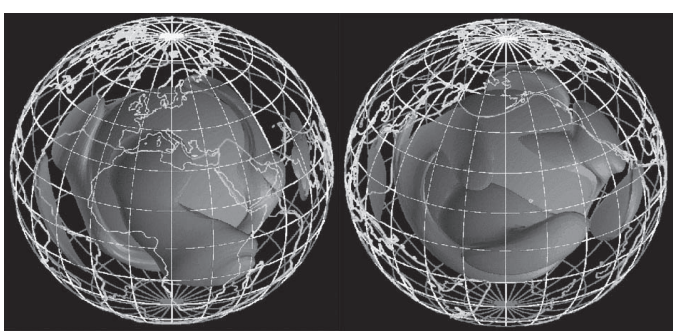

Figure 29. Two isosurfaces of seismic wave speed from global seismic tomography. The blue isosurface surrounds regions of high seismic wave speed, while the red isosurface surrounds regions of low seismic wave speed. The left panel is a view along the zero longitude meridian above Europe and Africa, while the right panel is a view along the 180° longitude meridian above the Pacific. If the contrast in seismic wave speed is due solely to temperature differences, the temperature contrast between red and blue regions is at least 3000°C.

Numerical Modeling of Flood Tectonics in 3D Spherical Geometry

In regard to modeling the runaway tectonics associated with the Flood in 3D, I haveapplied what is sometimes known as the Newtonian analog method for scaling the rock strength in 3D to mimicthe runaway conditionsactually demonstrated in 2D. With this approach the effects of a highly nonlinear stress-dependent rheology realized in 2D are partially accounted for by using a linear Newtonian deformation law and reducing the value of the viscosity in 3D. This approach led to papers in 1986, 1990, and 1994 with increasing levels of realism in the 3D models (Baumgardner 1986, 1990, 1994b). The 1994b paper used particles to track the motions of plates at the earth's surface and modeled the breakup of a Pangean-like supercontinent with runaway motion of the ocean lithosphere. Increased spatial resolution and the addition of a yield criterion for the surface layer in the deformation law have provided even better realism (Baumgardner 2003).

Snapshots from an illustrative 3D calculation are provided in Figure 30. The case is initialized with plates covering the entire surface. Portions of these plates are defined to have a layer of continental crust that gives them buoyancy. The initial distribution of continental crust is intended to approximate,in a rough sense,that of late Paleozoic Pangea. Particles are used to track the plates as they move across the surface.Each plate, with its own Euler rotation pole, moves as a rigid unit over the surface of the spherical domain. On each time step, an iterative Newton-method procedure is used to find the Euler rotation for each plate that yields zero net torque on that plate. In zones of divergence between oceanic portions of plates, new plate is added to each of the diverging ones. In zones of convergence, if one or both of the plates is oceanic, plate area is removed to represent subduction. When two continental sections of plate collide, edge forces are applied to both plates that resist the convergence, affect their Euler rotations, and prevent significant overlap.

The TERRA code uses an iterative multigrid technique on each time step to solve for velocity at each grid point from a balance of forces on each cell. In conjunction with this velocity calculation is an iterative scheme for solving for pressure that enforces mass conservation. The energy equationis also advanced in time in an energy conserving manner. These calculations are performed relative to a reference

model for the earth matched to the Preliminary Reference Earth Model (PREM) of Dziewonski and Anderson (1981) using the Birch-Murnaghan equation of state (Birch 1947). This calculation includes viscosity variation within the mantle using a temperature-dependent power-law formulation, much simpler than that of the 2D calculation of Figure 28, combined with the Newtonian analog method mentioned above to mimic runaway conditions. More details of the numerical approach are provided in Baumgardner (1994).

The 3D case of Figure 30 applies a relatively simple initial temperature perturbation of a zone of cold rock around much of the margin of the supercontinent, with an additional zone through what is now southeastern Asia, Indonesia, and Australia. Advancing the conservation and force balance equations in time yields a solution in which Pangea pulls apart and the resulting continental blocks move approximately toward their present locations. Utilizing the reduced viscosity which the 2D calculation displays during runaway, the plate motion in 3D unfolds over the short span of a few months. By the third snapshot in time in Figure 30, much of the cold rock that initially had been at the surface is now spread out overthe bottom boundary.

One of the major difficulties to this sort of forward modeling approach is the lack of knowledge of the initial conditions. It is surprising that initial conditions as simple as the ones used in this example could yield as realistic a result as they do. However, hundreds of trial cases were run to obtain even this level of realism. It would be exciting to be able to start the calculation even further back in time to reproduce some of the Paleozoic plate motions. But that will require an even more extensive exploration of the possible starting mantle temperature distributions. Including plumes at appropriate locations almost certainly will yield improved results. I am hopeful that a graduate student who currently is eager to apply and modify TERRA for his thesis research in the process will be able to discover some starting conditions that result in realistic plate motions for at least some of the Paleozoic part of earth history.

The insights gained thus far by the application of numerical modeling tools to investigate various physical aspect of the Flood hopefully will encourage others to join this enterprise. There is a veritable wealth of new understanding about the true history of the earth just waiting to be discovered.I encourage anyone with the skills and motivation to join this exciting quest.

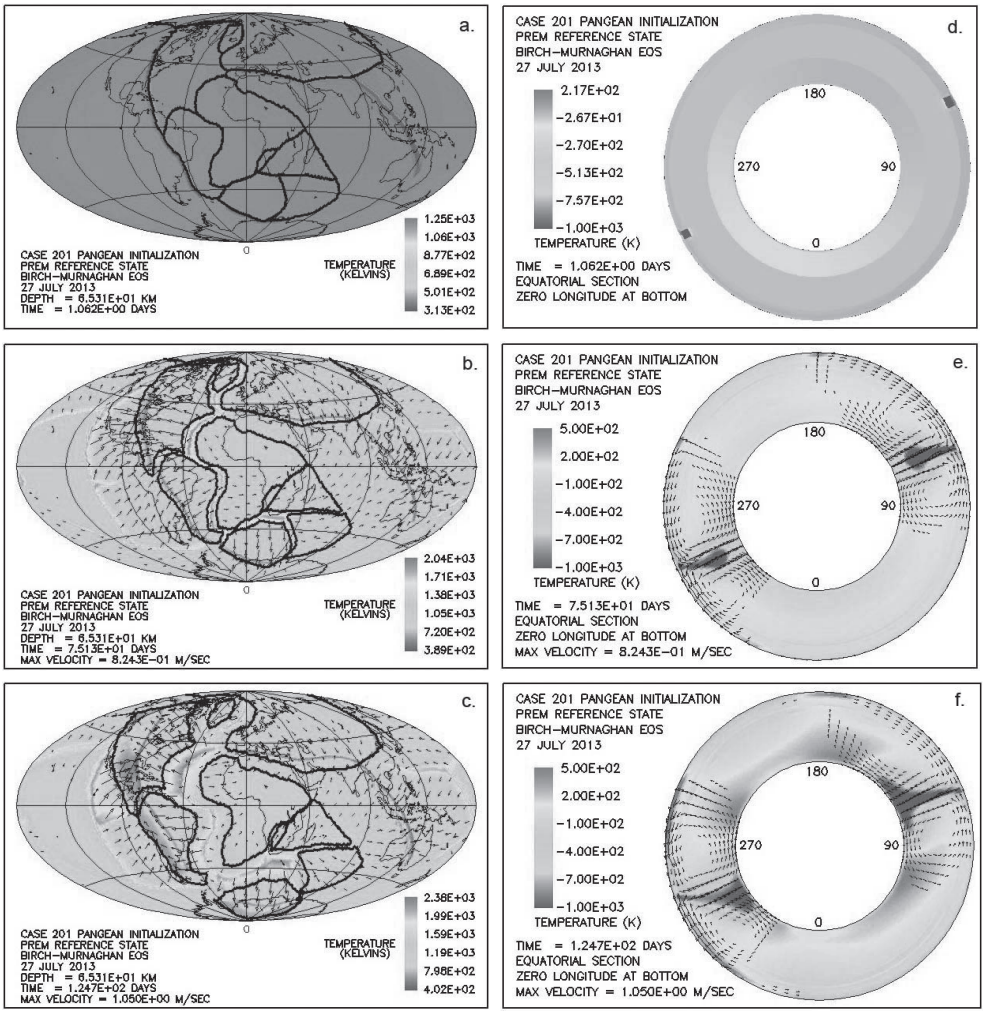

Figure 30. Snapshots from a 3D finite element calculation using the planetary mantle dynamics code TERRA. Calculation is initialized with a Pangean-like distribution of plates and continental blocks with insipient subduction in narrow zones as indicated in panels a. and d. Snapshots at 75 days are shown in panels b. and e. and at 125 days in panels c. and f.

Conclusions

We have seen that one of the main reasons that people trained in the sciences today ignore the account in the Bible and Qur'an of a recent global Flood cataclysm is that they are persuaded that the standard geological time scale is in large measure

correct. Several generations of scientists now have come and gone with no serious challenge to this nearly universal perspective. Recently, however, there have emerged diverse lines of evidence that call this long-held outlook into question. Probably the easiest one for mostpeople to grasp is the discovery of well-preserved original tissue in all sorts of organisms from deep in the geological record. A spectacular example published in 2005 by Mary Schweitzer is that of flexible blood vessels still containing red blood cells from a *T. rex* femur. However, it is radioisotope dating of rocks that undergirdsthe conviction of most scientists that the earth truly is billions of years old and that some 65 million years have elapsed since dinosaurs were alive. It is this radioisotope data that causes most scientists to remain steadfast in their convictions regarding the age of the earth's rocks in spite of the soft tissue discoveries.

To me this is why the research results of the RATE team are so significant. The RATEfindings reveal the precise reason why the radioisotope data have mistakenly been interpreted to implythat the earth is billions of years old while, by contrast, the Bible reveals that it is only thousands. The reason for this mistake is simply that the assumption of the constancy of nuclear decay rates, used to translate radioisotope data into age, is wrong.The high retention levels of radiogenic helium in zircons are a direct affirmation of this conclusion. Although not quite as direct, the widespread presence of polonium halos in granitic rocks and the ubiquitous presence of C-14 from deep in the geological record, also RATE findings, likewise affirm that nuclear decay rates must have been considerably higher during episodes in the past than they are today.

Therefore, if one is inclined to accept the Torah, the first five books of the Bible, as truly being revelation from God to Moses, there no longer remains any good reason for not accepting at face value the Torah's time line for the earth's physical history. The only major event with geological consequences mentioned in the Torah after God's creation of the heavens and the earth and His filling the newly formed earth with living creatures is the Flood in the days of Noah. Therefore, the logic seems simple that the portion of the rock record filled with fossils must be the portion of the rock record generated by the Flood. The implication is that the Flood was a global cataclysm of a magnitude and intensity that is almost beyond the human mind to imagine. In some regions kilometers of crystalline rock was eroded away by turbulent water, while in others kilometers of sediment was deposited in laterally extensive layers, many covering hundreds of thousands of square kilometers. Below the oceans, all the seafloor from before the Flood was rapidly subducted into the mantle at ocean trenches while entirely new seafloor was createdby seafloor spreading at mid-ocean ridges. The rapid plate motionrifted apart the pre-Flood continent, moving the resulting continent blocks thousands of kilometers across the face of the earth.

This paper summarizes a few of the physical aspects of this cataclysm that

have been investigated by numerical modeling. Included is a beginning attempt to model the erosion, sediment transport, and sediment deposition of the Flood at the global scale. One objective is gain insight into the mechanisms responsible for the megasequences that are a prominent aspect of the fossil-bearing sediment record across the world, including the erosional unconformities that separate them from oneanother. The paper also summarizes efforts to investigate some of the large-scale tectonics aspects of the cataclysm. Some progress seems to have been made to understand how ocean lithosphere from near the earth's surface could possibly plunge through some 2800 km of solid rock to reach the core-mantle boundary within only a few weeks' time. Some progress also appears to have been made in modeling surface plate motionsduring the cataclysm.

Pulling all these threads together, the Flood of Noah comes into view as the essential key to a correct understanding of earth history. Especially important in putting the puzzle together correctly is the recognition that the Flood is responsible for the fossil-bearing sediment record, from the Ediacaran to the early Piocene. Since so few professional earth scientists have ever considered this even as a possibility, there is currently no shortage of exciting research issues to explore. The field is wide open for new discoveries and research contributions.

References

Ager, Derek V. 1973. *The Nature of the Stratigraphical Record*. London: The MacMillan Press.

Armitage, Mark H., and Kevin L. Anderson. 2013."Soft sheets of fibrillar bone from a fossil of the supraorbital horn of the dinosaurTriceratops horridus."*Acta Histochemica*115:603–608.

Austin, Steven A., ed. 1994. *Grand Canyon: Monument to Catastrophe*.Santee, CA: Institute for Creation Research.

Austin, Steven A., John R. Baumgardner, D. Russell Humphreys, Andrew A. Snelling, Larry Vardiman, and Kurt P. Wise. 1994. "Catastrophic Plate Tectonics: A Global Flood Model of Earth History." In *Proceedings of the Third International Conference on Creationism, Technical Symposium Sessions*, edited by Robert E. Walsh,609-621. Pittsburgh, PA: Creation Science Fellowship, Inc.
http://static.icr.org/i/pdf/technical/Catastrophic-Plate-Tectonics-A-Global-Flood-Model.pdf

Baumgardner, John R. 1985. "Three-dimensional treatment of convective flow in the earth's mantle." *Journal of Statistical Physics* 39:501-511.

Baumgardner, John R. 1986. "Numerical Simulation of the Large-Scale Tectonic Changes Accompanying the Flood." In *Proceedings of the First International Conference on Creationism,*edited by R. E. Walsh, Christopher L. Brooks, and Richard S. Crowell, 17–28. Pittsburgh, PA: Creation Science Fellowship,
Inc.http://www.icr.org/i/pdf/technical/Numerical-Simulation-of-the-Large-Scale-Tectonic-Changes.pdf

Baumgardner, John R. 1990."3-D Finite Element Simulation of the Global Tectonic Changes Accompanying Noah's Flood." In *Proceedings of the Second International Conference on Creationism,* edited byRobert E. Walsh and Christopher L. Brooks, 35–44.Pittsburgh, PA: Creation Science Fellowship, Inc.http://qa.icr.org/i/pdf/technical/3-D-finite-element-simulation-of-

the-global-tectonic-changes.pdf
Baumgardner, John R. 1994a. "Runaway Subduction as the Driving Mechanism for the Genesis Flood." In *Proceedings of the Third International Conference on Creationism, Technical Symposium Sessions*, edited by Robert E. Walsh,63-75. Pittsburgh, PA: Creation Science Fellowship, Inc. http://qa.icr.org/i/pdf/technical/Runaway-Subduction-the-Driving-Mechanism-for-the-Genesis-Flood.pdf
Baumgardner, John R. 1994b. "Computer Modeling of the Large-Scale Tectonics Associated with the Genesis Flood."In *Proceedings of the Third International Conference on Creationism, Technical Symposium Sessions*, edited by Robert E. Walsh,49-62. Pittsburgh, PA: Creation Science Fellowship, Inc.
http://media.wix.com/ugd/a704d4_0cc7e2509825f676ee7e154c04e30d5b.pdf
Baumgardner, John R. 2003. "Catastrophic plate tectonics: The physics behind the Genesis Flood." In *Proceedings of the Fifth International Conference on Creationism*, edited Robert L. Ivey Jr., 113-126.Pittsburgh, PA: Creation Science Fellowship, Inc. http://media.wix.com/ugd/a704d4_bfc60d3bb5aad292ce1e8d9384b9eb87.pdf
Baumgardner, John R. 2005a. "^{14}C Evidence for a Recent Global Flood and a Young Earth."In *Radioisotopes and the Age of the Earth: Results of a Young-Earth Creationist Research Initiative, Volume II*, edited by Larry Vardiman, Andrew A. Snelling, and Eugene F. Chaffin, 587-630. El Cajon, CA: Institute for Creation Research and Chino Valley, AZ: Creation Research Society. http://www.icr.org/i/pdf/technical/Carbon-14-Evidence-for-a-Recent-Global-Flood-and-a-Young-Earth.pdf
Baumgardner, John. 2005b."Rapid uplift of today's mountains," ICR Impact #381. Santee, CA: Institute for Creation Research.http://www.icr.org/i/pdf/imp/imp-381.pdf
Baumgardner, John R.2013."Explaining the continental fossil-bearing sediment record in terms of the Genesis Flood: Insights from numerical modeling of erosion, sediment transport, and deposition processes on a global scale." In *Proceedings of the Seventh International Conference on Creationism*, edited by Mark Horstemeyer.Pittsburgh, PA: Creation Science Fellowship, Inc.http://media.wix.com/ugd/a704d4_70de439475d229ba9231b545de57d670.pdf
Beukens, R. P. 1990."High-precision intercomparison at IsoTrace."*Radiocarbon*32:335–339.
Birch, Francis. 1947. "Finite elastic strain of cubic crystals." *Physical Review*71(11): 809–824.
Dziewonski, Adam M., and Don L. Anderson. 1981. "Preliminary reference Earth model." *Physics of Earth and Planetary Interiors*25:297-356.http://www.gps.caltech.edu/uploads/File/People/dla/DLApepi81.pdf
Gentry, Robert V. 1974."Radiohalos in a radiochronological and cosmological perspective."*Science*184:62–66.http://www.halos.com/reports/science-1974-perspective.htm
Gentry, Robert V., Gary J. Glish, and Eddy H. McBay. 1982. "Differential helium retention in zircons: Implications for nuclear waste management."*Geophysical Research Letters* 9(10):1129–1130.http://www.halos.com/reports/grl-1982-helium-in-zircons.pdf
Harada, K., W. C. Burnett, P. A. LaRock, and J. B. Cowart. 1989."Polonium in Florida groundwater and its possible relationship to the sulfur cycle and bacteria."*Geochimica et Cosmochimica Acta*53:143–150.
Henderson, G. H. 1939."A quantitative study of pleochroic haloes—V. The genesis of haloes."*Proceedings of the Royal Society of London, Series A*173:250–264.
Henderson, G. H. and F. W. Sparks. 1939."A quantitative study of pleochroic haloes—IV. New types of haloes."*Proceedings of the Royal Society of London, Series A*173:238–249.
Horstemeyer, Mark F. 1998. "Use of history dependent material models for simulating geophysical events related to the Bible." In *Proceedings of the Fourth International Conference on*

Creationism, edited by Robert E. Walsh, 303-314. Pittsburgh, PA: Creation Science Fellowship, Inc.
Horstemeyer, Mark F. and John R. Baumgardner. 2003. "What initiated the Flood cataclysm?" In *Proceedings of the Fifth International Conference on Creationism*, edited Robert L. Ivey Jr., 155-163. Pittsburgh, PA: Creation Science Fellowship, Inc. http://www.icr.org/i/pdf/technical/What-Initiated-the-Flood-Cataclysm.pdf
Humphreys, D. Russell. 2005. "Young helium diffusion age of zircons supports accelerated nuclear decay."In *Radioisotopes and the Age of the Earth: Results of a Young-Earth Creationist Research Initiative, Volume II*, edited by Larry Vardiman, Andrew A. Snelling, and Eugene F. Chaffin, 25-100. El Cajon, CA: Institute for Creation Research and Chino Valley, AZ: Creation Research Society. http://www.icr.org/i/pdf/technical/Young-Helium-Diffusion-Age-of-Zircons.pdf
Hussain, N., T. M. Church, G. W. Luther III, and W. S. Moore. 1995. "^{210}Po and ^{210}Pbdisequilibrium in the hydrothermal vent fluids in chimney deposits from Juan de Fuca Ridge."*Geophysical Research Letters*22:3175–3178.
Joly, J. 1907. "Pleochroic halos."*Philosophical Magazine* 13:381–383.
Joly, J. 1917."Radio-active halos."*Philosophical Transactions of the Royal Society of London, Series A*217:51–79.
Joly, J. 1923."Radio-active halos, *Proceedings of the Royal Society of London, Series A*102:682–705.
Kellogg, Louise H., Bradford H. Hager, and Rob D. van der Hilst. 1999."Compositional stratification in the deep mantle." *Science*283:1881–1884.http://igitur-archive.library.uu.nl/geo/2006-0126-201213/hilst_1999_compositional_stratification.pdf
Kirby, Stephen H. 1983. "Rheology of the lithosphere."*Reviews Geophysics and Space Phys*ics21:1458-1487.
LaRock, P. A., J.-H. Hyun, S. Boutelle, W. C. Burnett, and C. D. Hull. 1996."Bacterial mobilization of polonium." *Geochimica et Cosmochimica Acta* 60:4321–4328.
Laske, Gabi and Guy Masters. 1997."A Global Digital Map of Sediment Thickness." *EOS Trans. AGU* 78: F483.http://igppweb.ucsd.edu/~gabi/sediment.html
LeCloarec, M. F., M. Pennisi, E. Corazza, and G. Lambert. 1994."Origin of fumerolic fluids emitted from a nonerupting volcano: radionuclide constraints at Vulcano (Aeolian Islands, Italy)." *Geochimica et Cosmochimica Acta*58:4401–4410.
Morris, John D. 2012. *The Global Flood: Unlocking Earth's Geologic History*. Dallas, TX: Institute for Creation Research.
Mügge, O. 1907."Radioaktivität als ursuche der pleochroitischen höfe des cordierite." *Zentralel. Mineralogie und Geologie*1907:397–399.
Nadeau, M.-J., P. M. Grootes, A. Voelker, F. Bruhn, A. Duhr, and A. Oriwall. 2001."Carbonate ^{14}C background: does it have multiple personalities?" *Radiocarbon* 43:169–176.
Ollier, Cliff, and Colin Pain. 2000. *The Origin of Mountains*. London:Routledge.
Rubin, K. 1997."Degassing of metals and metalloids from erupting seamount and mid-ocean ridge volcanoes: observations and predictions."*Geochimica etCosmochimica Acta*61:3525–3542.
Schilling, A. 1926."Die radioacktiven höfe im flusspat von Wölsendorf."*Neues Jahrbuch für Mineralogie, Geologie und Palaeontology, Abteilung A*53:241–265.
Schweitzer, Mary H., Jennifer L. Wittmeyer, John R. Horner, and Jan K. Toporski. 2005. "Soft-tissue vessels and cellular preservation in Tyrannosaurus rex."*Science* 307:1952-1955.http://www.rpgroup.caltech.edu/~natsirt/stuff/Schweitzer%20Science%202005.pdf

Sherburn, Jesse A., John R. Baumgardner, and Mark F. Horstemeyer. 2013."New material model reveals inherent tendency in mantle minerals for runaway mantle dynamics." In *Proceedings of the Seventh International Conference on Creationism*, edited by Mark Horstemeyer. Pittsburgh, PA:Creation Science Fellowship, Inc.http://media.wix.com/ugd/a704d4_131cfb5ab517b7c4f5c9ee0fab5ca351.pdf

Snelling, Andrew A. 2000. "Radiohalos in granites: Evidence for accelerated nuclear decay" In *Radioisotopes and the Age of the Earth: A Young-Earth Creationist Research Initiative*, edited by Larry Vardiman, Andrew A.Snelling, and Eugene F. Chaffin, 381–468.El Cajon, CA: Institute for Creation Research and St. Joseph, MO: Creation Research Society.http://www.icr.org/i/pdf/technical/Radiohalos-in-Granites.pdf

Snelling, Andrew A. 2009. *Earth's Catastrophic Past: Geology, Creation and the Flood*. Dallas, TX: Institute for Creation Research.

Sloss, L. L. 1963. "Sequences in the cratonic interior of North America." Geological Society of America Bulletin,74:93-114.

Vardiman, Larry, Andrew A. Snelling, and Eugene F. Chaffin, editors. 2005. *Radioisotopes and the Age of the Earth: Results of a Young-Earth Creationist Research Initiative, Volume II*. El Cajon, CA: Institute for Creation Research and Chino Valley, AZ: Creation Research Society. http://www.icr.org/rate2/

Vogel, J. S., D. E. Nelson, and J. R. Southon. 1987."^{14}C background levels in an accelerator mass spectrometry system."*Radiocarbon*29:323–333.

Yang, Woo-Sun, and John R. Baumgardner. 2000. "Matrix-dependent transfer multigrid method for strongly variable viscosity infinite Prandtl number thermal convection." *Geophysical and Astrophysical Fluid Dynamics*92:151-195.http://media.wix.com/ugd/a704d4_65178cde9b14de5265bae2fddb5bba5c.pdf

Zartman, R. E. 1979."Uranium, thorium, and lead isotopic composition of biotitegranodiorite (Sample 9527-2b) from LASL Drill Hole GT-2."*Los AlamosScientific Laboratory Report LA-7923-MS*.

Noah, the Ark, and the Flood in Early Christian Literature

Mark WILSON*

I. Introduction

This article surveys the literary traditions of Noah, the ark, and the flood in early Christian literature. Five of the documents—Matthew, Luke, Hebrews, 1 Peter, and 2 Peter—are found in the canonical New Testament (İncil). These five books are generally dated to the latter half of the first centuryA.D.[1] The other two documents—1 Clement and 2 Clement—are found in a collection called *The Apostolic Fathers* and date to the early second century A.D.[2]The passages in these documents related to our topic will be discussed in turn. Significant historical and grammatical issues related to the text will also be noted. Finally, the rhetorical function of Noah, the ark, and the flood in each document will be discussed. The traditions related to Noah were very important for early Christians, and an attempt will be made to elucidate the significance for each writer.

II. Noah and the Flood in the Synoptic Gospels

A. Noah in the Genealogy of Jesus

In the Gospel of Luke 3:36 Noah is mentioned as one of the ancestors in the genealogy of Jesus. To the ancient Jews the preservation of their heritage using genealogical tables was customary. For example, Josephus (*Life*1.3) wrote that his genealogical background was to be found "in the public records." He likewise records in *Against Apion* 1.7 that Diaspora Jews would send the names of their children to Jerusalem to be recorded officially. Families of Levitical descent (the priestly line) and Davidic descent (the kingly line) were especially eager to preserve their heritage. Rabbi Hillel (1st centuryA.D.) was able to confirm his descent from David using the public registries. Jesus' extensive genealogy beginsin 3:23 with the words: "Now Jesus himself was about thirty years old when he began his ministry. He was the son, so it was thought, of Joseph, the son of Heli." The list contains 66 persons to Noah where in 3:36 it states: "the son of Arphaxad, the son of Shem, the son of Noah…."Nine persons follow, including his father Lamech, until the genealogy ends in 3:38 with: "the son of Enosh, the son of Seth, the son of Adam, the son of God." Luke's list from

* D.Litt. et Phil., Director, Asia Minor Research Center, Antalya, Turkey; Visiting Professor of Early Christianity, Regent University, Virginia USA

1 A discussion of the dating of these books can be found in David deSilva, *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods & Ministry Formation* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Academic, 2004), ad loc.

2 A discussion of the dating of 1 and 2 Clement can be found in Clayton N. Jefford, *Reading the Apostolic Fathers: An Introduction* (Peabody, Mass.: Hendrickson, 1996), ad loc.

Noah to Adam follows exactly the genealogy given in 1 Chronicles 1:1–4.[3] There are a total of 76 persons in the genealogy of Jesus descending in reverse order from the presumed and adoptive father of Jesus, Joseph, to Adam the first man created by God. The list emphasizes not only the royal lineage of Jesus through King David (Luke 3:31) but also his descent from the patriarchs Abraham, Isaac, Jacob, and Judah (Luke 3:34). Luke's genealogy differs greatly from the genealogy found in Matthew 1:1–17, which begins with Abraham.[4]

But what was Luke's purposeforadding this genealogy that includes Noah? It follows the account of Jesus' baptism by John the Baptist with the subsequent descent by the Holy Spirit as a dove upon Jesus. A voice from heaven then affirms: "You are my Son whom I love; with you I am well pleased" (Luke 3:21–22). Fitzmyer proposes the likely reason that "the connection has rather to be sought with what precedes, since it is the genealogy of Jesus, the Son of God, whose relation to heaven was set forth in the preceding episode."[5] Thus two witnesses are given by Luke—the heavenly voice at baptism and the genealogical record —that Jesus is the chosen Son of God.[6]

B. Noah in Jesus' Eschatological Teaching in Luke and Matthew

Luke mentions Noah a second time in his Gospel in chapter 17. There, in answer to a Pharisee's question about when the kingdom of God would come, Jesus gave an extended teaching to his disciples about the conditions on earth surrounding his return (Luke 17:20–36). Those future days, by analogy, will resemble the conditions on earth during the times of Noah and Lot when God brought judgment upon the earth.[7]But first he warns that "he must suffer many things and be rejected by this generation" (17:25). Jesus then goes on to statein verses 26–27: "Just as it was in the days of Noah, so also will it be in the days of the Son of Man. People were eating, drinking, marrying and being given in marriage up to the day Noah entered the ark.

3 According to Jewish tradition, Ezra wrote the book of Chronicles. Whether Ezra or a contemporary, the Chronicler probably wrote the genealogy in the latter half of the fifth century B.C.

4 Matthew's genealogy flows chronologically beginning with Abraham and ascends to Jesus, thus recording only 41 names. Luke's list descends from Jesus to Abraham using 57 names. The lists overlap with the names of Shealtiel and Zerubbabel as well as the sequence of 14 names from Abraham to David. Even the name of Joseph's father is different in Matthew—Jacob (1:16). The proposed solutions for reconciling these genealogies as well as a detailed discussion of their differences is given in Joseph A. Fitzmyer, *The Gospel according to Luke* (I–IX) (New York: Doubleday, 1970), 488–97.

5 Fitzmyer, *Luke*, 498. Craig A. Evans, on the contrary, sees the answer as relating to Adam, the last human name on the list. He writes: "Because of his universalistic emphasis, Luke wishes to trace the lineage of Jesus back to the first human being, the father of all nations….By going back to Adam, Luke find biblical support for his presentation of Jesus as the Savior of all humankind" (*Luke* [Peabody, Mass.: Hendrickson, 1990], 58).

6 A minimum of two witnesses were required under biblical law to affirm the truth of a statement (see Deuteronomy 17:6; 19:15; Matthew 18:16; 2 Corinthians 13:1; 1 Timothy 5:19; Hebrews 10:28).

7 The linkage of Noah and Lot, absent in Matthew 24, as well as the events connected with each often appeared in Jewish Intertestamental literature (e.g., *Testament of Naphtali* 3.4–5; 3 Maccabees 2:4–5; Philo, *Life of Moses* 2.52–65) "as examples of the punishment of the wicked and often also of the redemption of the pious" (I. Howard Marshall, *The Gospel of Luke* [Grand Rapids: Eerdmans, 1978], 662).

Then the flood came and destroyed them all."Jesus' discussion of Lot follows next (17:28–35).

In his Gospel, Matthew places Jesus' mention of Noah in a different context. During the last week in Jerusalem before his crucifixion, Jesus was teaching his disciples on the Mount of Olives. After Jesus prophesies that the magnificent temple will be destroyed, the disciples ask two questions: when will the temple's destruction take place and what will be the sign of his return (*parousia*) and the end of the age (Matthew 24:2–3). Noah is mentioned in Jesus' answer to the second question immediately after he introduces it with these words: "No one knows about that day or hour (i.e., of his return), not even the angels in heaven, nor the Son, but only the Father" (Matthew 24:36). He thenadds, ""So it was in the days of Noah, so it will be at the coming of the Son of Man. For in the days before the flood, people were eating and drinking, marrying and giving in marriage, up to the day Noah entered the ark" (Matthew 24:37–38). The time period around the return of the Lord is likened to that at the time of Noah. As Kikawada writes, "The Flood is seen here as an epoch divider, and the Son of Man event will be analogous to it; the Son of Man (i.e., Jesus) is another Noah."[8]

A comparison of the text in Luke and Matthew reveals that each passage is independent withoutcopying theother.When Jesus taught about the end of the age and his return before various audiences, he undoubtedly used this *topos* of Noah on several occasions. In terms of organization and vocabulary the pericopae are almost identical. Both are introduced with a reference to the "days of Noah." The phrase "days of the Son of man" in Luke becomes the "coming of the Son of Man" in Matthew.[9]Both mention four activities that will occur on earth at the time: eating, drinking, marrying, and giving in marriage.[10] While these "normal" affairs of life were going on, Noah "entered into the ark".[11]To describe the flood, both use the Greek word *kataklysmos*, which is used twelve times in the third century B.C.

8 Isaac M. Kikawada, "Noah and the Ark," in D. N Freedman, ed., *The Anchor Bible Dictionary* (New York: Doubleday, 1992), 4:1129.

9 The *technicus terminus* for Jesus' second coming,*parousia*, used by Matthew and especially by Paul in the New Testament, is never used by Luke in his Gospel or the book of Acts.

10 The only verbal difference is that Luke uses *esthiō* for eating while Matthew uses its synonym *trōgō*.

11 The Hebrew word *tēbâ*is used 26 times in Genesis chapters 6-9 to denote the enormous, rectangular, box-shaped vessel that Noah entered with his family to escape the flood. In the Hebrew Bible it is distinguished from the more commonly used word for ark, ʾărôn, which is used particularly for the ark of the covenant. The Greek translators of the Jewish Scriptures chose the Greek word *kibōtos* to translate both Noah's boat and the ark of the covenant. Both senses are used by the writer of Hebrews (9:4; 11:7). In secular usage *kibōtos* later came to be used for the packing cases that carried cargo throughout the Roman Empire. This ambiguity in meaning was later exploited famously in ApameaCelaenaewhere a tradition developed that the nearby source of the Marsyas River in Phrygia was the final resting place of Noah's ark. Coinage was issued in the early third century whose reverse contained two figures inside an ark (*kibōtos*) with a dove flying above whose beak held an olive branch. To their left the same two figures, certainly Noah and his wife, are standing on dry ground. See Peter Thonemann, *The Maeander Valley* (Cambridge: Cambridge University Press, 2011), 88–93.

Greek translation of Genesis(called the Septuagint or LXX) to translate the technical Hebrew word *mabbûl*.[12]Only in the Luke's version is the result of the flood given: "it destroyed them all."

It seems that Jesus on two different occasions used a similar analogy about Noah to teach his disciples about the conditions on earth before his return. The location of this teaching in Luke is not given but it is outside of Jerusalem. Matthew, however, provides the location—the Mount of Olives opposite the temple in Jerusalem across the Kidron valley. On both occasions Jesususes "the days of Noah" as a negative paradigm for the immoderate actions and lackadaisical attitudes of people on earth that will likewise precede his return to earth at the end of the age.As Geldenhuys writes, "As in the time before the Deluge, the great masses of people will, even up to the moment of His advent, be completely engrossed in earthly, material and evanescent affairs and will not take heed to be prepared for His coming."[13]On the other hand, Noah and the ark serve as a positive harbinger of deliverance for the righteous who look forward to the day when Jesus will return again.

III. Noah and the Flood in the Book of Hebrews

The writer of Hebrews in chapter 11lists Noah among the righteous people in the Jewish Scriptures: "By faith Noah, when warned about things not yet seen, in holy fear built an ark to save his family. By his faith he condemned the world and became heir of the righteousness that comes by faith" (11:7).Noah is third in the encomiastic list of eighteen "ancients" (*presbyteroi*) whom the author mentions by name as examples of the kind of faith pleasing (11:5, 6) to God. In fact, he begins each citation with the same Greek word*pistei*("by faith"), whose repetition 18 times leaves no doubt in the audience's mind what his subject is.The author's enumeration differs fromthat of Philo who viewed Noah as the first exemplary righteous man (*Congr*. 90). In Hebrews Noah's name follows those of Abel (11:4) and Enoch (11:5); like Abel he offered a sacrifice that was pleasing to the Lord (Genesis 8:20–21). Noah precedes Abraham who is listed after himas an exemplar of faith (Hebrews 11:8–12).Lewis observes: "There can be little doubt that this picture of Noah has been influenced by Ez. 14:14, 20. Its general treatment of Noah's righteousness parallels the ideas of *Sir*. 44:17 and *Wis*. 10:4."[14]

12 Although an Akkadian background for *mabbûl* has been suggested, its etymology remains uncertain. The flood was such a well-known eventthat *mabbûl*generally occurs with the definite article (except in Genesis 9:11, 14) and is found only once outside Genesis chapters 7–11 in Psalm 29:10. See R. Laird Harris, Gleason L. Archer, Jr. and Bruce W. Waltke, *Theological Wordbook of the Old Testament* #1142.0; BibleWorks accessed 6/7/2013.

13 NorvalGeldenhuys, *Commentary on the Gospel of Luke* (Grand Rapids: Eerdmans, 1983), 441.

14 J. P. Lewis, *A Study of the Interpretation of Noah and the Flood in Jewish and Christian Literature* (Leiden, Brill, 1981), 101.

The writer, in these two verses, constructs an intense portrait of Noah's faith.[15] Like Moses (Hebrews 8:5) and Abel (Hebrews 12:25), Noah had been warned by God to do a specific action. Since faith was defined in 11:1 as "the evidence of things not seen," Noah is held up as a paradigm of an individual who, being warned about things not yet seen (i.e., the coming flood), did something to save not only himself but also his family. He built an ark motivated by*eulabētheis*.Two possible nuances are reflected in the various English translations; they emphasize either "fear" (NIV, ESV, NKJ)[16] or "obedience" (NLT; CEV).[17]The author's two uses of the noun form *eulabeia*—characterizingJesus' response to God (Hebrews 5:7) and how his audience should worship God (Hebrews 12:28)—also suggest both an attitude and an action. So perhaps the best way to characterize Noah's response to the divine warning is to combine both dimensions in translation such as "with reverent obedience."Thus motivated, Noah saved his family. The author gives no details about Noah's family, apparently presuming that if his audience were Jews or Gentile Godfearers,[18] they would know Genesis 7:18which mentions that his family consisted of a wife, three sons—Shem, Ham, and Japheth—and their wives.

The author identifies two spiritual outcomes after Noah heeded God's warning and obediently built the ark. First, his actions condemned the world, an element not stated explicitly in Genesis. What served as salvation for his family brought condemnation to the world. Those inside the boat were saved, while those outside drowned.[19] Second, Noah became an heir of the righteousness that comes by faith.[20] Although Noah is the only one of the eighteen ancients to be called an heir of faith's righteousness, this description would implicitly characterize all the others in his list. By specifically naming only Noah in this regard, the author seems to be in awe of the tremendous act of faith on Noah's part to build such a large boat, despite ridicule by his friends and neighbors, before the rains began to fall. Noah then "is seen as a

15 Luke Timothy Johnson rightly notes that some dimensions of the Genesis account are not developed by the author. "Hebrew does not, for example, make use of the plain statement in Genesis that Noah was a righteous man….More fascinating is the author's omission of another phrase in Gen 6:9, namely that Noah was 'perfect' (*teleios*) in his generation" (*Hebrews: A Commentary* [Louisville: Westminster John Knox, 2006], 284). On the other hand, the focus in Hebrews on Noah's response of faith is not found in Genesis.

16 The Turkish translation, "Tanrı korkusuyla," follows this line of interpretation. Likewise, *Sibylline Oracle* 1.147 interprets Genesis stating that "an immeasurable fear seized the man."

17 The *Louw and Nida Greek-English Lexicon of the New Testament* (New York: United Bible Societies, 2nd ed. 1992) emphasizes this translation option by placing *eulabeomai* in domain 36.C "Obey, Disobey" and in 53.A "Religious Practice" with subsequent discussions of each nuance (BibleWorks accessed 2/7/2013).

18 The identity of the audience of Hebrews continues to be a point of discussion for scholars. That they are all believers in Jesus, including Jews and Gentile converts/Godfearers, seems the most plausible reconstruction. For a complete discussion see D. A. Carson and Douglas J. Moo, *An Introduction to the New Testament* (Grand Rapids: Zondervan, 2005), 609–12.

19 For a discussion of the various Jewish interpretations of Noah and his actions, see Johnson, *Hebrews*, 285–86.

20 The Son has been appointed "the heir of all things" (1:2), while the Hebrews are the potential "heirs of the promise" (6:17). Heirship is likewise an important theological concept in Paul's writings (Romans 4:13–14; 8:17; Galatians 3:29; 4:1, 7; Titus 3:7), which suggests that the author of Hebrews was probably aware of and influenced by the apostle's teachings.

bridge between the condemned world and the new age."[21]

Why is Noah cited as an example to motivate the audience of Hebrews? Since they were told earlier that such former realities and personages were spiritual types (Hebrews 8:5), the author creates a further typological correspondence between Noah's action of building and Jesus' work of salvation.Mosser suggests another possible motivation: "Noah is depicted as the recipient of an oracle warning him about impending destruction. Echoing Noah's commendation, the author uses the same term for the reception of a prophetic oracle (*chrēmatizo*) when he exhorts this audience not to refuse the one warning them from heaven (Hebrews 12:25). Why? They, like Noah, have been warned about an impending cataclysmic judgment (Hebrews 12:26–27). Salvation from destruction can only be had by obeying the oracle."[22] The audience of Hebrews, like Noah, had already suffered ridicule and persecution for their faith (10:32–35). The author, using the example of Noah, was exhorting them not to turn back to their former religious persuasion. Thus he reminds them that "faith is not just an alternative way to salvation but the only way to salvation. As the story of Noah has already hinted (11:7), all other lifestyles lead to destruction."[23]Noah becomes an important case study to make the author's point.

IV. Noah and the Flood in the Letters of Peter

A. The Ark and Salvation by Water in 1 Peter

The reference to Noah in Peter's first letter to Christians living in the Roman Anatolian provinces of Pontus, Galatia, Cappadocia, Asia, and Bithynia (1 Peter 1:1) is located in one of the most difficult passages in the New Testament to interpret. As Elliott writes, "This complex passage has long challenged scholars and poses a host of questions…."[24] While a full discussion of its interpretive points is beyond the scope of this paper, the salient high points will be mentioned.[25]The text of 1 Peter 3:19–21 reads: "through whom also he (Jesus) went and preached to the spirits in prison who disobeyed long ago when God waited patiently in the days of Noah while the ark was being built. In it only a few people, eight in all, were saved through water, and this water symbolizes baptism that now saves you also – not the removal of dirt from the body but the pledge of a good conscience toward God. It saves you by the

21 Kikawada, "Noah and the Ark," 4:1130.

22 Carl Mosser, "Rahab Outside the Camp," in R. Bauckham, D. R. Driver, Trevor A. Hart, and Nathan MacDonald, eds., *The Epistle to the Hebrews and Christian Theology* (Grand Rapids: Eerdmans, 2009), 390.

23 Loveday Alexander, "Prophet and Martyrs as Exemplars of Faith," in *The Epistle to the Hebrews and Christian Theology*, 407.

24 John H. Elliott, *1 Peter* (New York: Doubleday, 2000), 638. Karen H. Jobes likewise writes, "Even among today's interpreters this passage has the reputation for being perhaps the most difficult in the NT.… Moreover, there are an unusual number of textual and lexical difficulties within these few verses" (*1 Peter*(Grand Rapids: Baker, 2005), 236.

25 Elliott provides such a discussion (*1 Peter*, 638–709) as well as Jobes (*1 Peter*, 234–60).

resurrection of Jesus Christ."

Several certain observations can be made regarding Peter's mention of Noah. Jesus, after his death and burial, preached to the imprisoned spirits in the same way that Noah preached to the disobedient in his generation (1 Peter 3:19–20).[26]While God waited patiently during the building of the ark, his patience was finally exhausted; and divine judgment came through the torrential rain that fell upon the earth. Out of all the persons who inhabited the earth at this time, only eight were saved from the floodwaters. The other seven are not identified, again suggesting that Peter thought his audience was familiar with the account in Genesis 7. Peter views the salvation of these eight through water as an antitype (*antitypon*), or spiritual correspondence, with water baptism.Such salvation is assured not just through baptismal cleansing but through the resurrection of Jesus Christ. The second clarification seems to be added by Peter, lest someone think that water baptism per se ensured the regeneration of the human spirit. Although only eight were saved in the ark, Peter nowhere hints that the salvation offered through Christ will be limited to a select few. Indeed the fact that his audience, who had certainly experienced water baptism subsequent to their acceptance of the gospel, lived far from Israel indicated the universal nature of Jesus' salvation. Sufferingis a major theme in 1 Peter appearing fifteen times (2:19–21, 23; 3:14, 17–18; 4:1, 15, 19; 5:9–10). Noah's salvation through water, despite being mocked and persecuted by his neighbors, would have surely encouraged these besieged believers living in these Anatolian.[27]

B. Noah, the Preacher of Righteousness in 2 Peter 2:5

The mention of Noah in 2 Peter 2:5—"if he did not spare the ancient world when he brought the flood on its ungodly people, but protected Noah, a preacher of righteousness, and seven others"—sits between two topoi that we have seen in previous passages.The spirits in prison to whom Jesus is said to have preached in 1 Peter 3:19 are now described in 2 Peter 2:4 as the angels who sinned and were sent to hell to await judgment. A Jewish tradition, preserved in the pseudonymous Intertestamental bookof *1 Enoch*, mentions a group called the Watchers. This account is an elaboration of the cryptic story in Genesis 6:4 where "the sons of God went to the daughters of men and had children by them." As Jobes observes, "this story immediately precedes the Noah narrative and appears to give justification for the flood."[28]This linkage of the Watcher spirits in prison with Noah thus seems to grow

26 One line of interpreting this verse suggests that through Noah the pre-incarnate Christ preached repentance to the sinful generation soon to be judged by the flood. Jobes (*1 Peter*, 239–40) rightly rejects the viability of this interpretation because of its problems handling the Greek syntax in 3:18.

27 The topic of Noah's persecution and mocking, despite its absence in Genesis, is picked up also in latter Rabbinical literature (Sanhedrin 108a, b; Pirke de Rabbi Eliezer xxii.; Genesis Rabba 30.7; Leviticus Rabba 27.5; "SeferhaYashar").

28 Jobes, *1 Peter*, 244.

out of the text of Genesis. A subsequent link between Noah and Lot, seen already in Luke 17, likewise appears in the discussion of Lot that follows in 2 Peter 2:6–7.

The spirits in prison, Noah, and Lot are also linked grammatically as part of a long conditional sentence starting with"For if" (2 Peter 2:4). The main clause of the sentence is verse 9: "then the Lord knows how to rescue the godly from trial." As Bauckham writes, "Putting the lesson concerning the righteous first enables the writer to end emphatically with the lesson concerning the wicked, applied to his opponents."[29] This then is why the author includes the mention of Noah: the flood account emphasizes how God is able to discern the righteous and the unrighteous by saving the former and destroying the latter.

Regarding several specifics of Noah's presentation in 2 Peter 2:5, first of all, he is called a "preacher of righteousness." The Jewish Scriptures nowhere state that Noah preached to those around him. However, several later Jewish writings attribute such a role to him (e.g., Josephus, *Antiquities* 1.3.1; Genesis Rabbah 30.7; *Sibylline Oracle* 1.128–29, 145–49, 199)

The author uses a classical Greek idiom here*ogdoonNōe*that means "Noah with seven others."Both 1 and 2 Peter emphasize the number eight, which is the sum of those rescued but whose total is never given in Genesis or the Jewish Scriptures and later Jewish writings. This stress, according to Bauckham, "is perhaps to be found in the eschatological symbolism of the number eight, which represented an eighth day of new creation, following the seven days of the old creation's history."[30]The author sees in Noah a man from the antediluvian world who was protected and preserved to be the first man of the new world after the Flood. Thus he is a "type of faithful Christians who will be preserved from the present world to inherit the new world after the judgment."[31]

One final allusion to the flood occurs in 2 Peter 3:6: "by which (i.e., the waters) the world of that time was deluged with water and perished." This verse is in the midst of a refutation of the "scoffers" who are denying that a second coming of Jesus will occur. They premise their denial on an uniformitarian perspective: "Everything goes on as it has since the beginning of creation" (2 Peter 3:4). The beginning of creation recalls the events of Genesis chapters 1–2 (cf. Mark 10:6; 13:19). The author reminds them, however, of a flaw in their reasoning. They are deliberately ignoring the fact that God by his word created the world from water and by water (2 Peter

29 Richard J. Bauckham, *Jude, 2 Peter* (Nashville: Word, 1996), 253.

30 Bauckham, ibid., 250. Early Christians commonly associated the symbolism of the eighth day to Sunday, the Lord's Day; see *Epistle of Barnabas* 15.9; Justin, *Dialogue with Trypho* 24.1; 41.4; 138.1.

31 Ibid., 250.

3:5). Through this same water he deluged[32] the same world he created and destroyed it with judgment. The author then reminds the mockers that a similar judgment and destruction, however this time with fire, is awaiting the ungodly (2 Peter 3:7). The author of 2 Peter, according to Bauckham, "seems to envisage world history in three great periods, divided by two great cataclysms: the world before the Flood, the present world which will end in the eschatological conflagration (v 7), and the new world to come (v 13)."[33]The recollection of the flood here serves the author's parenetic purpose to refute the faulty reasoning of the scoffers. It also frames his argument regarding the two global judgments: one by water in the past in Noah's day, the other by fire in the future at Jesus' return.

V. Noah and the Flood in the *Apostolic Fathers*

The final references to Noah and the ark are found in*The Apostolic Fathers*—1 and 2 Clement.First Clement was written to the church in Corinth, a congregation also addressed by the apostle Paul in two canonical letters. Clement's exhortation here is strongly influenced by Sirach 44:17 and Hebrews 11:7.The text of 1 Clement 7:5–6 reads: "Let us review all the generations in turn, and learn that from generation to generation the Master has given an opportunity for repentance to those who desire to turn to him. Noah preached repentance, and those who obeyed were saved."To prove his point, Clement cites two representative examples from the Jewish Scriptures—Noah and Jonah. Noah is again portrayed as a preacher of repentance, as in 2 Peter. The results of his preaching, however, are more open-ended; it sounds like many obeyed and were saved, as in the case of the Ninevites (1 Clement 7:7; cf. Jonah 3:5–10). It would hardly serve his rhetorical purpose to indicate that the fruit of his preaching was only seven persons, all his immediate family!

Two chapters later Clement again introduces Noah: "Let us fix our eyes on those who perfectly served his magnificent glory[34].… Noah, being found faithful, proclaimed a second birth to the world by his ministry, and through him the Master saved the living creatures that entered into the ark in harmony" (1 Clement 9:2, 4).Clement introduces several elements about Noah not seen in previous texts. First, he uses the language of Genesis 6:9 to describe Noah's service as perfect.This service, described both as a verb (9:2) and a noun (9:4), was rendered usually by the

32 Regarding the use of this word and its noun form in 2:5, Louw and Nida, *Greek-English Lexicon of the New Testament*, 14.34 write: "In the NT κατακλύζω and κατακλυσμός occur only in 2 Peter and are used exclusively of the catastrophic flood in the time of Noah" (BibleWorks accessed 7/9/2013). The use of each is a *hapax* in the New Testament; however, it is used of the flood in Wisdom 10:4; Josephus Ant. 5.566;

33 Bauckham, *Jude, 2 Peter*, 299. He notes further that this periodization with its typological correspondence between the Flood and a coming eschatological judgment is found in some Jewish literature, e.g., *1 Enoch* 10:1–11:2 and *Sibylline Oracles* 1:189–95; 7:7–11.

34 Bauckham (*2 Peter*, 218) notes that Clement shares with 2 Peter a predilection for grandiose terms. He writes that the same phrase used in 2 Peter 1:17 (*tēsmegaloprepousdoxēs*) is used here by Clement.In my view this suggests further that Clement had 2 Peter as a source when he later wrote his letter.

priests and Levites who performed their liturgies in the wilderness sanctuary or at the temple in Jerusalem (e.g., Numbers 18:2–6; Luke 1:23). Clement's use of such priestly language suggests that he saw Noah as the first priest of the new world to offer sacrifices to God (Genesis 8:20). Because of this pleasing offering, God promised never again to destroy all living creatures with a flood (1 Clement 8:21).Noah also preached to the world about a second birth. Clement uses the Greek word *kērusso,* used numerous times in the New Testament to speak of the preaching of John the Baptist (e.g., Matthew 3:1), Jesus (e.g., Matthew 4:17), and Paul (e.g., Galatians 2:2. The content of this preaching is said to be "renewal" (*palingenesia*). This rare Greek word is used only twice in the New Testament. In Matthew 19:28 Jesus states that there will be a renewal or rebirth of all things at his second coming. Then in Titus 3:5 Paul writes that Christians are saved by the washing of rebirth (e.g., water baptism) and the renewal of the Holy Spirit. Clement'suse of*palingenesia* is the spiritual sense in which Paul uses it. The objects of Noah's preaching is said to be the cosmos, the world.[35]As in 2 Peter 3:5, it means primarily the world's inhabitants. But, according to Bauckham, "the word also emphasizes the universal scope of the Flood and invites comparison with the coming eschatological judgment, the second such universal judgment."[36]The parallel between Noah and his family being saved through water in 1 and 2 Peter is likewise reflected here in 1 Clement. Finally, Clement seems to be making the ark an incipient type of the church wherein the harmony[37] exemplified by the animals should likewise characterize God's people in the church.[38]

Second Clementcontains one reference to Noah.[39]Chapter 6:8 alludes to Ezekiel 14:14–20 and paraphrases verse 20 specifically. This presbyter specifically warns his audience that disobedience to Christ's will can only result in eternal punishment (2 Clement 6:7). He concludes using Ezekiel's references to Noah, Job, and Daniel: "Now if even such righteous men as these are not able, by means of their own righteous deeds, to save their children, what assurance do we have of entering the kingdom of God if we fail to keep our baptism pure and undefiled?" (2 Clement 6:9). Noah is thus said to be a righteous man (cf. Genesis 6:9; [7:1 LXX]) who did a righteous deed. The prophet Ezekiel's point was that if a country such as Judah sinned so egregiously against God's commands, even a righteous man like Noah could only save himself.

But would 2 Clement's audience have understood the analogy? Familiarity

35 The Greek word*kosmos* is never used in the account of the flood in Genesis 6–9. Instead*gēs*("earth") is used repeatedly throughout these chapters.

36 Bauckham, *2 Peter*, 250.

37 The Greek word*homonoia*, translated "harmony" or "concord," is never used in the New Testament. However, it is a virtue extolled in Psalm 55:14 (54:15 LXX), Wisdom 18:9, and Sirach 25:1.

38 Lewis, ibid., 104.

39 As Michael W. Holmes notes, "The so-called second letter of Clement is not a letter, nor is it by Clement. It is, in fact, a sermon or 'word of exhortation' composed by an anonymous presbyter (17:3)" (ed. and rev., *The Apostolic Fathers: Greek Texts and English Translations* [Grand Rapids: Baker, 1999], 102).

with the context of the elusive quotation from Ezekiel would certainly have been required. The more familiar story was that of Noah who, in fact, saved his children by the righteous act of building the ark. Nevertheless, the author used the example of Noah as a warning that those who have been saved through water baptism needed to produce fruit consistent with their new life in the Spirit.

VI. Conclusion

This paper has demonstrated that the tradition about Noah, the ark, and the flood was well known to Jesus and the early Christians. For them the Old Testament was a vital and literal record whose interpretation "assumed and demanded that it be valid history."[40] This is particularly true of Jesus who used the flood account to warn that future judgment will be like that in the antediluvian period. On the other hand, as Lewis notes, "More interest was displayed…in the lessons to be drawn from this past than in the literal past itself."[41] He then delineates two purposes for the mention of Noah, the ark, and the flood byearly Christian writers: moral andhomiletical. Regarding the moral purpose, Noah is portrayed as the exemplary righteous man whose obedience made him a model of faith. Like Enoch and Lot before and after him, Noah believed the divine warning and built the ark that also saved the seven other members of his family. Early Christian authors saw the same forces of unbelief and idolatry at work in their day, so Noah served as a type for their audiences to emulate.

As for its homiletical purpose, the portrait of Noah is one of a preacher to his generation. Each Christian writer also saw himselfas a preacher whose job was to exhort his audience to live righteous lives so they would not perish like the ungodly in the flood. False teachers had infiltrated the Christian fellowships and their heterodox teaching was threatening the salvation gained by the believers. Thus their appeals pointedly connected these apostates with those who perished in the flood.

Two additional purposes suggest themselves from the texts discussed above. First is an eschatological purpose. Jesus warned his audiences on at least two occasions that the events surrounding his return would resemble those in the antediluvian period. "The days of Noah" thus became an eschatological catch phrase to characterize the *laissez faire* attitude of the world's inhabitants who would soon experience unexpected catastrophe. At his second coming (*parousia*) those who were repentant will be saved while the disobedient will be judged. Peter notes that God was patient during the days of Noah as the ark was being built (1 Peter 3:20). But once it was finished the rains came. Similarly, since the resurrection of Jesus, God has been patient with the world but one day his patience will expire and only those saved and baptized in water

40 Lewis, *A Study of the Interpretation of Noah and the Flood*, 101.
41 Ibid.

will escape the coming judgment.

A final purpose is an ecological one, which accords with the present environmental concerns in our world today. Noah is portrayed as the savior of the living creatures who entered into the ark. God's complaint was not with the animal kingdom above, below, and on the earth that he had created on days 5–6(Genesis 1:20–25). Instead his grievance was with humanity whom he had also created on day 6 (Genesis 1:26–27). The command to rule over the animal kingdom as responsible stewards (Genesis 1:28–30) was violated when humanity polluted the earth with its idolatry. Clement's portrayal of Noah leading the creatures to safety inside the ark proved to be salvation for God's created order as well as for Noah and his family. God promised never to destroy the world again with a flood (cf. Isaiah 54:9), thus the inhabitants of the earth must live on this earth until its renewal at the *parousia*. Therefore the account of Noah and the flood serves as a reminder not only to persons of all monotheistic faiths—Christian, Muslim, and Jew—but also to everyone that we must be stewards of the earth in an environmentally responsible way. The plants, animals, birds, and fish, as creations of God, are to be a blessing to humanity both to use and to enjoy.

The Great Flood and Noah's Ark According to Christian Writings (In Comparison with Other Traditions)

Miroslaw PATALON*

In my presentation I examine mainly the Christian record on the flood and the role of Noah in this event. In the Gospel of Mathew it is depicted as the warning of the last days and the end of time. As the ark was the only rescue for people so now the Son of Man – Jesus Christ is the only savior for those who do not want to perish. Additionally, it says that being alert is necessary since the last events will not start with revolutionary changes or rapid collapse of nature; quite the contrary – everything will look and run normally: "In the days before the flood people ate and drank, men and women married, up to the very day Noah went into the boat; yet they did not realize what was happening until the flood came and swept them all away. That is how it will be when the Son of Man comes.At that time two men will be working in a field: one will be taken away, the other will be left behind. Two women will be at a mill grinding meal: one will be taken away, the other will be left behind. Watch out, then, because you do not know what day your Lord will come. If the owner of a house knew the time when the thief would come, you can be sure that he would stay awake and not let the thief break into his house. So then, you also must always be ready, because the Son of Man will come at an hour when you are not expecting him" (Matt. 24, 38-44).

In the New Testament Noah appears as the man and symbol of faith. In spite of all circumstances he trusted God and followed his voice. Everything looked stable and yet he called people to repent predicting radical changes. Based on reasonable thinking and sensual experience view of the future appeared contrary to God's plans and Noah was the one who trusted rather God than man. The author of the Letter to Hebrews says that "itwas faith that made Noah hear God's warnings about things in the future that he could not see. He obeyed God and built a boat in which he and his family were saved. As a result, the world was condemned, and Noah received from God the righteousness that comes by faith" (Heb. 11, 7).

Also Peter in his letter treats flood as punishment for people who do not choose to follow God's voice. In this sense flood is like the cleaning water and baptism erasing sins but not magically by its own power but as a symbol of the death and resurrection of Christ: "These were the spirits of those who had not obeyed God when he waited patiently during the days that Noah was building his boat. The few people in the boat – eight in all – were saved by the water, which was a symbol pointing to baptism, which now saves you. It is not the washing off of bodily dirt, but the promise made

* Pomeranian University in Slupsk, Poland

to God from a good conscience. It saves you through the resurrection of Jesus Christ, who has gone to heaven and is at the right side of God, ruling over all angels and heavenly authorities and powers" (I Pt. 3, 20-22). According to this interpretation all the following events: the great flood, death of Jesus Christ on the cross and his resurrection, repentance of a man and his or her new life reflected in the symbol of baptism are build on the same structure of meaning. This is parallel with the meaning of the analyzed story and it's various interpretations in the history of Christian theological writings (among others: Hippolytus of Rome, Origen, Augustine of Hippo) shaping the ark as the symbol of Christ and the church, and describing the whole event in the eschatological context.

Let's now examine the basic differences between Christian records and the other traditions. In many cultures there are some kinds of written records or spoken from generation to generation stories about ancient big flood. Korean's legends for example depicts brother and sister survived from such a flood that almost destroyed the mankind. They were floating on a tree for many days and finally stepped out on a peak of the mountain. Being afraid of sexual relations between siblings they waited for a sign from heavens: two stones rolling down from the hill stopped one on the other. This was understood as a permission to multiply. Another Korean story tells about a boy named MokDorjong who helped another boy to survive from the flood. They both landed on a big mountain where a woman with two daughters lived. The new generation of mankind was started by those two couples (Ogarek-Czoj, 92-93; see also Clark 1961).

It seems that the idea of destruction as a mean to renovation and creation of a new order is present in many other religions and myths. There are differences how it was done – some pictures use fire other water. In both cases the goal is to start a new beginning because of some mistake (or sin) in the old world. In the Nordic mythology there are some pictures of the flood caused by the big snake Midgardsorm (Slupecki, 63). Also in Indian mythology the world is destroyed at the end of each age of the universe (Mackenzie, 107).

Both fire and water are synonyms of power overcoming evil. Additionally, water is a symbol of life – in the ancient Egypt the waters of Nile were the source of life and the river itself had God and holiness connotations. In a Catholic tradition the holy water is used to cast out demons and protect believers from Satan and his authorities. In the symbolism of all Christian traditions water has got a purifying power, especially in the ceremony of baptism. It is obvious in the Baptist type churches conducting this ceremony by immersion which is the symbol of both Jesus' death and resurrection, and also the end to the old life of the baptized person starting at the same time his or her new history. Jesus himself is called the water of life – those who drink it will live forever (John 7, 37-38). It is interesting also that Christians throughout the

ages used the symbol of fish as the manifestation of their faith. It came out from the abbreviation of Jesus Christ, the son of God, savior (in Greek: IChTIS) but also is connected with the meaning of water as the natural environment for a fish – flowing in the water means being close to God or being in God himself.

The sacredness of water is surely connected with the natural notion of waters in the womb out of which human life is driven. Gerardus van der Leeuw says that in many religions water is a symbol of the community with God (van der Leeuw, 52). All this means that being purified by water is like being purified by God himself. Also Hindu text Atharvaveda says that waters heal and cast out every sickness ("The Waters verily bring health, the Waters drive disease away. The Waters cure all malady: may they bring medicine for thee"Atharvaveda, VI, 91, 3). MirceaEliade points out that in many religions immersion in water symbolizes going back to the beginnings – to deformation and new formation. Water cancels all differences and takes back to preexistence. Coming out of water means getting new life and new strength. This is connected with lunar beliefs that grasp the reality in a cyclic and periodical way of thinking (Eliade, 208).

Genesis says that in the beginning the raging ocean that covered everything was engulfed in total darkness, and the power of God was moving over the water (Gen. 1, 2). We can find similar imaginations in Hindu and Babylonian myths – Narayana was moving over the waters and then everything was formed (Eliade, 210). Also according to Greek mythology many gods were born out of waters (Wach-Brzezinska, 16). In Pacific myths there are notions about great floods and new life begun by lunar creatures that survived them. Australian tribe Dajeri believes that the water covered everything and then slowly new shape of the earth was visible (Zbikowski, 177). But probably the most known legend telling about covering the earth by water is the story of Atlantis. An interesting notion here is that the story is mentioned by Plato and after him was discussed by other philosophers both in real and symbolic way (Plato, 24e-25a).

Of course the biggest similarities as far as the great flood is concerned appear within the group of the Semitic religions since they all come out from the same roots. At the same time there are some important differences between them. For example Abu al-Hasan Ali ibn al-Husayn ibn Ali al-Masudi depicts that the final resting place of the ark was the Mount Judi while Hippolitus points out the Mount Kardu and another authors say that the landing place was Mount Ararat. There are also contradictions as far as the size and shape of the ark, the number of people and animals taken inside. Yet it seems that such differences do not change the main meaning of the flood as the turning point in the history of the world and the line of division in the sphere of time.

Looking at more extensive ancient Christian writings quotations – most of them view the flood and the ark as a figure and anticipation of the future events. Hippolytus of Rome sees many other parallels between the story of the flood and the story of Jesus Christ. For example the dove plays the role of an ambassador and promise for good future in both of them: "For this reason did the Father send down the Holy Spirit from heaven upon Him who was baptized. For as in the ark of Noah the love of God toward man is signified by the dove, so also now the Spirit, descending in the form of a dove, bearing as it were the fruit of the olive, rested on Him to whom the witness was borne. For what reason? That the faithfulness of the Father's voice might be made known, and that the prophetic utterance of a long time past might be ratified" (The Discourse on the Holy Theophany). By this means and interpretation the whole story at the same time has tragic and happy connotation – the end of something opens the possibility for a new beginning of the other. The symbolic role of a water is visible in Hippolytus' argumentation as well: "But give me now your best attention, I pray you, for I wish to go back to the fountain of life, and to view the fountain that gushes with healing. The Father of immortality sent the immortal Son and Word into the world, who came to man in order to wash him with water and the Spirit; and He, begetting us again to incorruption of soul and body, breathed into us the breath (spirit) of life, and endued us with an incorruptible panoply. If, therefore, man has become immortal, he will also be God. And if he is made God by water and the Holy Spirit after the regeneration of the layer he is found to be also joint-heir with Christ after the resurrection from the dead" (Ibidem). The water covering the old world and making it dead at the same time is the fountain of life. Not only the dove is a symbol of the Holy Spirit. It seems that the same meaning is attached to the water that with conjunction with the Spirit brings man from slavery to liberty. Here also the universal meaning of water occurs: it is the source of the earth richness by which plants grow.

Origen in this context is not so positive and sees the flood much more as punishment for those who reject God and who are unworthy. From them the Spirit of God is taken away and the flood is just a mean of this process. But at the same time God renews the earth andcreates new people. Yet the warning is clear and refers to: "the time of the flood, when all flesh had corrupted their way before God, it is recorded that God spoke thus, as of undeserving men and sinners: 'My Spirit shall not abide with those men forever, because they are flesh.' By which, it is clearly shown that the Spirit of God is taken away from all who are unworthy. In the Psalms also it is written: 'Thou wilt take away their spirit, and they will die, and return to their earth. Thou wilt send forth Thy Spirit, and they shall be created, and Thou wilt renew the face of the earth;' which is manifestly intended of the Holy Spirit, who, after sinners and unworthy persons have been taken away and destroyed, creates for Himself a

new people, and renews the face of the earth, when, laying aside, through the grace of the Spirit, the old map with his deeds, they begin to walk in newness of life. And therefore the expression is competently applied to the Holy Spirit, because He will take up His dwelling, not in all men, nor in those who are flesh, but in those whose land has been renewed. Lastly, for this reason was the grace and revelation of the Holy Spirit bestowed by the imposition of the apostles' hands after baptism" (De Principiis, Book I). In this interpretation the church is like e new mankind and those who reject Jesus as a savior will perish.

For Augustine of Hippo the ark is a figure of the city of God, the church itself saved by the wooden cross of Jesus Christ: "Moreover, inasmuch as God commanded Noah, a just man, and, as the truthful Scripture says, a man perfect in his generation, – not indeed with the perfection of the citizens of the city of God in that immortal condition in which they equal the angels, but in so far as they can be perfect in their sojourn in this world, – inasmuch as God commanded him, I say, to make an ark, in which he might be rescued from the destruction of the flood, along with his family, *i.e.*, his wife, sons, and daughters-in-law, and along with the animals who, in obedience to God's command, came to him into the ark: this is certainly a figure of the city of God sojourning in this world; that is to say, of the church, which is rescued by the wood on which hung the Mediator of God and men, the man Christ Jesus. For even its very dimensions, in length, breadth, and height, represent the human body in which He came, as it had been foretold" (City of God and Christian Doctrine). All this is written – as Augustine says – for purpose and with allegorical meaning referring to the Church. Historical facts at the same time are prophecies preparing people for the future and praising God's name.

Bishop of Hippo goes then into technical details defending the accuracy of the size and finding allegories for every number: „They say, too, that the area of that ark could not contain so many kinds of animals of both sexes, two of the unclean and seven of the clean. But they seem to me to reckon only one area of 300 cubits long and 50 broad, and not to remember that there was another similar in the story above, and yet another as large in the story above that again; and that there was consequently an area of 900 cubits by 150. And if we accept what Origen has with some appropriateness suggested, that Moses the man of God, being, as it is written, 'learned in all the wisdom of the Egyptians', who delighted in geometry, may have meant geometrical cubits, of which they say that one is equal to six of our cubits, then who does not see what a capacity these dimensions give to the ark? For as to their objection that an ark of such size could not be built, it is a very silly calumny; for they are aware that huge cities have been built, and they should remember that the ark was an hundred years in building. Or, perhaps, though stone can adhere to stone when cemented with nothing but lime, so that a wall of several miles may be constructed,

yet plank cannot be riveted to plank by mortices, bolts, nails, and pitch-glue, so as to construct an ark which was not made with curved ribs but straight timbers, which was not to be launched by its builders, but to be lifted by the natural pressure of the water when it reached it, and which was to be preserved from shipwreck as it floated about rather by divine oversight than by human skill" (Ibidem).

Then Augustine digs deeper and deals with questions about food supply in the ark etc. One is extremely important to him – "For the nations have already so filled the church, and are comprehended in the framework of its unity, the clean and unclean together, until the appointed end, that this one very manifest fulfillment leaves no doubt how we should interpret even those others which are somewhat more obscure, and which cannot so readily be discerned. And since this is so, if not even the most audacious will presume to assert that these things were written without a purpose, or that though the events really happened they mean nothing, or that they did not really happen, but are only allegory, or that at all events they are far from having any figurative reference to the church; if it has been made out that, on the other hand, we must rather believe that there was a wise purpose in their being committed to memory and to writing, and that they did happen, and have a significance, and that this significance has a prophetic reference to the church, then this book, having served this purpose, may now be closed, that we may go on to trace in the history subsequent to the deluge the courses of the two cities, – the earthly, that lives according to men, and the heavenly, that lives according to God" (Ibidem).

In the end of my presentation I would like to point out some questions which do not have the straight answers but they play extremely important role as the shaping power for the paradigms of thinking. The story has its consequences in some philosophical aspects since it deals with the problem of creation and re-creation – one event or many, cyclic or linear understanding of time? Also the picture and understanding of the universal space is connected with the levels within the ark. It seems that both religious as well as the philosophical concepts have got some roots in the story of the great flood.

Another problem that can be examined is the state of the society in the time of Noah. According to the Bible it was because of the sin that God wanted to destroy the mankind saving only those who would repent. In what sense Noah was good enough to be accepted by God? What does it mean to be God's prophet and servant? The Bible and many theological exegesis underline that the clue here is the fact that Noah walked faithfully with God. In some Christian traditions, especially in Protestantism, such a faithful walk with God makes a man righteous and blameless and this is why in the New Testament Noah is the example of faith.

This problem at the same time creates the question about the specific picture

of God himself. Is He merciful and always ready to forgive and work with a man as long as the sin is overcome or is He holy in such a way that everything that is unclean cannot stay in his presence? So the story about great flood and Noah's ark becomes crucial not only from the historical or cultural point of view but is also fundamental for the whole theology.

***Bibliography*:**

Clark Charles Allen, *Religions of Old Korea*, Seoul:Christian Literature Society of Korea, 1961.
Eliade Mircea, *Traktat o historii religii*, Warszawa:Wydawnictwo KR, 2000.
Good News Bible, London: Collins, 1979.
Griffith Ralph T.H., trans.,*Hymns of the Atharva Veda*, at sacred-texts.com, http://www.sacred-texts.com/hin/av/av06091.htm (10.07.2013).
Hippolytus of Rome, *The Discourse on the Holy Theophany*, in: Roberts-Donaldson English Translation: *The Extant Works and Fragments of Hippolytus: Dogmatical and Historical*, http://www.earlychristianwritings.com/hippolytus.html (10.07.2013).
Leeuv van der Gerardus, *Fenomenologia religii*, Warszawa:Książka i Wiedza, 1977.
Mackenzie Donald A., *Myths of Babylonia and Assyria*, London:The Gresham publishing company limited, 1930.
Ogarek-Czoj Halina, *Mitologia Korei*, Warszawa:Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, 1988.
Origen, *De Principiis, Book I*, in: Roberts-Donaldson English Translation, http://www.earlychristianwritings.com/text/origen122.html (10.07.2013).
Platon, *Timajos*, Warszawa:PWN, 1986.
Slupecki Leszek Paweł, *Mitologia Skandynawska w epoce Wikingow*, Kraków:Zaklad Wydawniczy Nomos, 2011.
St. Augustine, *City of God and Christian Doctrine*, in: http://www.ccel.org/ccel/schaff/npnf102.iv.XV.26.html (10.07.2013).
Wach-Brzezinska Alicja, *Mity Grekow i Rzymian*, Wrocław:Wydawnictwo Astrum, 2006.
Zbikowski Tadeusz, *Religie Australii i Oceanii*, in: Keller Jozef, Kotanski Wieslaw, Tyloch Witold, Kupis Bogdan (ed.), *Zarys dziejow religii*, Warszawa:Iskry, 1988.

قصة نوح عليه السلام في القرآن الكريم: دروس وعبر

Eşref HAMDANİ*

الحمد لله وحده والصلاة والسلام على من لا نبيّ بعده وبعد:

فإن الله سبحانه وتعالى قد قص علينا في القرآن الكريم أخباراً كثيرة، للاعتبار بما جاء فيها، والاستفادة من القصص الواردة فيها، قال سبحانه وتعالى: (لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُوْلِي الأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ)[١].

ومن أهم وأبرز القصص القرآني: قصص الأنبياء صلوات الله وسلامه عليهم أجمعين، فهي المنهج الذي يجب السير عليه، والاهتداء بهديه، كما قال سبحانه وتعالى: (أُوْلَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهُدَاهُمْ اقْتَدِهِ)[٢]، وقال سبحانه: (قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنْ الْمُشْرِكِينَ)[٣]، ففيها الدروس والعبر الكثيرة التي يستفيد منها السائرون في الدعوة إلى الله تعالى، ذلك أن الأنبياء هم الصفوة من الخلق الذين اختارهم الله تعالى لتبليغ رسالته، وعصمهم من الوقوع في الخطأ، وترفعوا عن الأهواء، واهتدوا بهدي الله، واستناروا بنور الله تعالى.

ولقد تفاوت عرض القرآن لقصص الأنبياء، واختلف كثرة وقلة، إيجازاً وإطناباً. ومن الأنبياء الذين كثر الحديث عنهم في القرآن نوح عليه السلام، فقد جاء الحديث عنه عليه السلام في سور كثيرة، ذلك أنه عليه السلام أول الرسل، وهو من أولي العزم منهم، وقد نصّ الله على اصطفائه عليه السلام على العالمين، إضافة إلى آدم وآل إبراهيم وآل عمران، كما قال سبحانه: (إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ)[٤].

وقد لبث نوح عليه السلام فترة طويلة يدعو فيها قومه، وهي تسعمائة وخمسون عاماً، كما أخبر الله عز وجل بذلك في قوله: (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلاَّ خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمْ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُون)[٥].

وورد ذكر نوح عليه السلام في القرآن الكريم في سور كثيرة، تحدثت عن قصته مع قومه، وحواره معهم، وصبره عليهم، وأبرزت نهايته ونهايتهم. ومن أبرز هذه السور سورة نوح التي سميت باسمه عليه السلام، وقصة نوح عليه السلام في القرآن الكريم اشتملت على

* أستاذ مشارك، بقسم اللغة العربية
جامعة بنجاب، لاهور، باكستان

١ يوسف:١١١
٢ الأنعام:٠٩
٣ يوسف:٨٠١
٤ آل عمران:٣٣
٥ العنكبوت:٤١

كثير من الدروس والعبر، فلذا اخترت لهذا المؤتمر القيم بحثاً بعنوان: "قصة نوح في القرآن الكريم : دروس وعبر".

وقد قسمت البحث إلى مباحث تالية:

المبحث الأول: القصة القرآنية أنواعها وأهدافها

المبحث الثاني: قصة نوح عليه السلام في القرآن الكريم

المبحث الثالث: دروس وعبر مستفادة من قصة نوح عليه السلام في القرآن

وفيمايلي تفصيل ذلك:

المبحث الأول: القصة القرآنية أنواعها وأهدافها

الحادثة المرتبطة بالأسباب والنتائج يهفو إليها السامع . فإذا تخللتها مواطن العبرة في أخبار الماضين كان حب الاستطلاع لمعرفتها من أقوى العوامل على رسوخ عبرتها في النفس ، والموعظة الخطابية تسرد سردًا لا يجمع العقل أطرافها ولا يعي جميع ما يلقي فيها ، ولكنها حين تأخذ صورة من واقع الحياة في أحداثها تتضح أهدافها، ويرتاح المرء لسماعها ، ويصغي إليها بشوق ولهفة، ويتأثر بما فيها من عبر وعظات، والقصص الصادق يمثل هذا الدور في الأسلوب العربي أقوى تمثيل، ويصوره في أبلغ صوره : قصص القرآن الكريم .

أنواع القصص في القرآن:

والقصص في القرآن ثلاثة أنواع :

النوع الأول: قصص الأنبياء ، وقد تضمن دعوتهم إلى قومهم ، والمعجزات التي أيدهم الله بها، وموقف المعاندين منهم ، ومراحل الدعوة وتطورها وعاقبة المؤمنين والمكذبين . كقصة نوح ، وإبراهيم، وموسى، وهارون، وعيسى، ومحمد، وغيرهم من الأنبياء والمرسلين، عليهم جميعًا أفضل الصلاة والسلام.

النوع الثاني: قصص قرآني يتعلق بحوادث غابرة ، وأشخاص لم تثبت ثبوتهم ، كقصة الذين أخرجوا من ديارهم وهم ألوف حذر الموت . وطالوت وجالوت ، وابني آدم ، وأهل الكهف ، وذي القرنين ، وقارون ، وأصحاب السبت ، ومريم ، وأصحاب الأخدود ، وأصحاب الفيل ونحوهم.

النوع الثالث : قصص يتعلق بالحوادث التي وقعت في زمن رسول الله صلى الله عليه وسلم كغزوة بدر وأُحد في سورة آل عمران، وغزوة حنين وتبوك في التوبة، وغزوة الأحزاب

في سورة الأحزاب، والهجرة ، والإسراء ، ونحو ذلك .[٦]

فوائد قصص القرآن:

وللقصص القرآني فوائد نجمل أهمها فيما يأتي :

١- إيضاح أسس الدعوة إلى الله ، وبيان أصول الشرائع التي يبعث بها كل نبي : (وما أرسلنا من قبلك من رسول إلا نوحي إليه أنه لا إله إلا أنا فاعبدون)[٧].

٢- تثبيت قلب رسول الله صلى الله عليه وسلم وقلوب الأمة المحمدية على دين الله وتقوية ثقة المؤمنين بنصرة الحق وجنده، وخذلان الباطل وأهله: (وكلاً نقص عليك من أنباء الرسل ما نثبت به فؤادك ، وجاءك في هذه الحق وموعظة وذكرى للمؤمنين)[٨] .

٣- تصديق الأنبياء السابقين وإحياء ذكراهم وتخليد آثارهم .

٤- إظهار صدق محمد صلى الله عليه وسلم في دعوته بما أخبر به عن أحوال الماضين عبر القرون والأجيال.

٥- مقارعته أهل الكتاب بالحجة فيما كتموه من البينات والهدى ، وتحديه لهم بما كان في كتبهم قبل التحريف والتبديل ، كقوله تعالى : (كل الطعام كان حلاً لبني إسرائيل إلا ما حرم إسرائيل على نفسه من قبل أن تنزل التوراة ، قل فأتوا بالتوراة فاتلوها إن كنتم صادقين)[٩].

٦- والقصص ضرب من ضروب الأدب ، يصغي إليها السامع ، وترسخ عبره في النفس : (لقد كان في قصصهم عبرة لأولى الألباب) [١٠].[١١]

٧-بيان حكم الله تعالى فيما تضمنته هذه القصص لقوله تعالى : (ولقد جاءهم من الأنباء ما فيه مزدجر حكمة بالغة فما تغني النذر)[١٢]

٨- بيان عدله تعالى بعقوبة المكذبين لقوله تعالى عن المكذبين : (وما ظلمناهم ولكن ظلموا أنفسهم فما أغنت عنهم آلهتهم التي يدعون من دون الله من شيء لما جاء أمر ربك)[١٣] .

٩- بيان فضله تعالى بمثوبة المؤمنين لقوله تعالى : (إلا آل لوط نجيناهم بسحر نعمة من عندنا كذلك نجزي من شكر) [١٤] .

٦ د. مناع القطان: مباحث في علوم القرآن ، مكتبة وهبة، القاهرة ، مصر، الطبعة السابعة، بدون التاريخ، ص ٧١٣
٧ الأنبياء : ٥٢
٨ هود: ٢١
٩ آل عمران: ٣٩
١٠ يوسف: ١١١
١١ () د. مناع القطان: مباحث في علوم القرآن ، ص٧١٣-٨١٣
١٢ القمر: ٤-٥
١٣ هود: ١٠١
١٤ القمر: ٤٣-٥٣

١٠- تسلية النبي صلى الله عليه وسلم عما أصابه من المكذبين له لقوله تعالى : (وإن يكذبوك فقد كذب الذين من قبلهم جاءتهم رسلهم بالبينات وبالزبر وبالكتاب المنير ثم أخذت الذين كفروا فكيف كان نكير)(١٥).

١١- ترغيب المؤمنين في الإيمان بالثبات عليه والازدياد منه إذ علموا نجاة المؤمنين السابقين وانتصار من أمروا بالجهاد لقوله تعالى : (فاستجبنا له ونجيناه من الغم وكذلك ننجي المؤمنين) (١٦) .

٢١- تحذير الكافرين من الاستمرار في كفرهم لقوله تعالى : (أو لم يسيروا في الأرض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم دمر الله عليهم وللكافرين أمثالها) (١٧).

إثبات رسالة النبي صلى الله عليه وسلم فإن أخبار الأمم السابقة لا يعلمها إلا الله عز وجل لقوله تعالى : (تلك من أنباء الغيب نوحيها إليك ما كنت تعلمها أنت ولا قومك من قبل هذا)(١٨) وقوله (ألم يأتكم نبأ الذين من قبلكم قوم نوح وعاد وثمود والذين من بعدهم لا يعلمهم إلا الله)(١٩) (٢٠).

أهداف القصص القرآني:

المتتبع لقصص القرآن الكريم يجد فيها أهدافاً كثيرة لا تقع تحت الحصر ، فقد حققت القصص أهدافاً عامة تتحقق في كل قصة من قصص القرآن ، كما اشتملت على أهداف خاصة ، ترد بمواطن خاصة ، وبمناسبات مختلفة ، فمن الأهداف العامة للقصص(٢١):

١. التفكر: قال تعالى: (فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ) (٢٢)، أُمر الرسول صلى الله عليه وسلم بقصّ القصص – والأمر له أمر للأمة - لما في القصص من رجاء تفكر من يسمعه ، ذلك أن التفكر والتأمل والتدبر في القصص إن كان بعقل سوي وقلب نقي فإنه يقود حتماً إلى الإيمان القوي.

٢. أخذ العبرة : قال تعالى: (لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ)(٢٣)، فأولو الألباب أصحاب العقول السليمة يجدون في قصص القرآن عبرة ، لأنها – بحق- مجال فسيح

١٥ فاطر: ٥٢- ٦٢
١٦ الأنبياء: ٨٨
١٧ غافر: ١٢
١٨ هود: ٩٤
١٩ إبراهيم: ٩
٢٠ العثيمين، محمد بن صالح : أصول في التفسير، دار ابن الجوزي للنشر والتوزيع ١٤٣٢هـ، ص٣٥- ٤٥
٢١ الخالدي ، صلاح، القصص القرآني - عرض وقائع وتحليل أحداث، دار القلم، دمشق، ط(١)، ١٩٩٨م ، ج١ص ٢٣ – ٦٣.
٢٢ الأعراف : ١٧٦
٢٣ يوسف:١١١

للاعتبار ، يعتبر من يقرؤها ويسمعها بما حل بالقرون الأولى من هلاك للمعرضين المكذبين ، وما آل إليه أمر المؤمنين أتباع المرسلين من نصر وتمكين ، وما رحم الله به عباده المصطفين من النصر المبين ، ينظر المعتبر إلى هذه الأحوال فيتوصل من حال إلى حال ، إلى ما سوف يكون عليه المآل ، فيقع له الاعتبار.

٣. تثبيت قلب الرسول صلى الله عليه وسلم والمؤمنين على المضيّ في طريقهم : قال تعالى: (وَكُلًّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ)[٢٤] ، إن مما يثبّت القلب ويزيده ثقة وطمأنينة أن يجد الإنسان نفسه على طريق كَثُر سالكوها ووصلوا نهايتها فنجوا وفازوا، عند ذلك يطير قلبه شوقاً إلى الوصول إلى ما وصلوا إليه، حتى وإن تعطل المسير بكثرة الدماء والأشلاء ، وزاد الأذى والبلاء ، يثبت القلب ويطمئن ولا يبالي، فهو على الحق وغيره على الباطل، سبقه إلى هذا الطريق إخوة كرام بررة من بني البشر هم أهل للاقتداء، صبروا على ما أصابهم من لأواء، وما نزل بهم من الابتلاء ، عندها يجد في حياتهم لنفسه ضياءً ، ويحصل له من اليقين في القلب والسمو في النفس والثبات على الحق ما يحقق الهدف من قصص القرآن بإذن الله تعالى .

وبعد أن بانت أهداف قصص الأنبياء عليهم السلام بشكل عام - وهي التي تظهر في كل قصة – فلا بدَّ من بيان الأهداف الخاصة والتي تظهر في بعض القصص دون غيرها ، فلكل قصة هدف أو عدة أهداف تحققها وتظهر من خلال سرد القصة ، وهذه الأهداف لا يمكن حصرها ولا استقصاؤها فهي كثيرة ومتعددة، بعضها يتكرر كثيراً ، وبعضها يظهر في قصص مخصوصة ، وإن من أهم هذه الأهداف ما يأتي[٢٥]:

١. تثبيت العقيدة في النفوس : فإن مما يزيد العقيدة رسوخاً والإيمان صلابة معرفة قصص خيرة البرية عليهم جميعا الصلاة والسلام كيف كانت حياتهم ؟ وكيف واجهوا أقوامهم ؟ وكيف صبروا على ما أوذوا وصبروا على تكاليف الدعوة ؟ فلقد صبروا على المحن وصابروا بقوة وعزة وإباء ، ومضوا في طريقهم سائرين إلى ربهم لا تقف في طريقهم قوة مهما عظمت ، مستعينين بقوة العليّ الأعلى .

٢. إثبات الوحي والرسالة : وقد بين الله تعالى هذا الهدف ووضحه في أكثر من قصة ، فقال جل شأنه : (وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ إِذْ قَضَيْنَا إِلَى مُوسَى الْأَمْرَ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ)[٢٦] .

ولقد ذكر الله تعالى في معرض المجادلة هذا الأمر فقال: (وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذًا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ)[٢٧]، وبهذا يكون في القصص دليل صدق على

٢٤ هود : ٠٢١

٢٥ () انظر في هذا الموضوع: قطب، سيد، التصوير الفني في القرآن، دار الشروق، الطبعة الرابعة ٨٧٩١م، ص٠٢١ وما بعدها و: القطان، مناع، مباحث في علوم القرآن، مؤسسة الرسالة، الطبعة التاسعة ٠٨٩١م، ص ٧٠٣.

٢٦ القصص:٤٤

٢٧ العنكبوت: ٨٤

إثبات الوحي والرسالة ، ومن ثَمّ إثبات صدق نبينا محمد صلى الله عليه وسلم ودليل على نبوته.

٣. إثبات وحدة الدين : فالدين عند الله الإسلام ، والذي يعني الاستسلام والعبودية التامة لله تعالى ، وما من رسول إلا ودعا قومه إلى الله تعالى، قال تعالى على لسان كل من : نوح ، وهود ، وصالح ، وشعيب ...: (يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ)[٢٨]، وعيسى عليه السلام يقول: (إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ)[٢٩] ، فهي دعوة الأنبياء كلهم بلا استثناء ، هذا وقد ظهر اسم دينهم - دين الله - الإسلام - في كثير من قصصهم وعلى ألسنتهم وألسنة أتباعهم ، فأتباع عيسى عليه السلام يقرون بالإسلام ويقولون : (وَاشْهَدْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ)[٣٠]، حتى فرعون لما أدركه الغرق قال : (... وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ)[٣١]، فهو يعلم أن الدين عند الله الإسلام ، ويُثبت أن دين موسى عليه السلام الذي كان يدعو إليه هو الإسلام .

٤. الدعاة المخلصون يتخذون من سيرة أنبيائهم نبراساً يستضيئون به ويهتدون بهديه ، فهم عليهم السلام المثل الأعلى، وتاريخهم هو التاريخ المشرّف في حياة البشرية ، وهو مليء بألوان من المآثر والمفاخر ؛ انظر إلى يونس عليه السلام وهو في بطن الحوت ينادي ربه: (لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ)[٣٢] كيف استجاب الله تعالى له بهذا الدعاء ونجاه من الغمّ ، ثم كان التعقيب على الآية: (وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ)[٣٣]، ففي فعله وقوله عليه السلام قدوة لكل مؤمن يقع في ذنب أو ابتلاء أو بلاء.

٥. تظهر في قصص الأنبياء البشرى للمؤمنين مع بيان فضل الله الكريم ، كما وأن فيها تحذيراً للكافرين وبيان عدل الله العظيم ، فقد قال تعالى: (ثُمَّ نُنَجِّي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا كَذَلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نُنْجِ الْمُؤْمِنِينَ)[٣٤]، وقال: (فَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا وَبِئْرٍ مُعَطَّلَةٍ وَقَصْرٍ مَشِيدٍ ، أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ)[٣٥] .

٦. وكان من أغراض قصص الأنبياء عليهم السلام أن تكون حجة على أهل الكتاب ، فقد سألوا عن بعض القصص التي لا يعرفها غيرهم تحدياً للرسول صلى الله عليه وسلم وتعجيزاً له وتعنتاً ، فأخبرهم الله تعالى بها فكانت القصص حجة عليهم، ومن ذلك أنهم سألوه عن قصة ذي القرنين، قال تعالى: (وَيَسْأَلُونَكَ عَنْ ذِي الْقَرْنَيْنِ قُلْ سَأَتْلُو عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا)[٣٦].

٢٨ الأعراف: ٥٩- ٥٦- ٣٧- ٥٨
٢٩ آل عمران: ١٥
٣٠ آل عمران : ٢٥
٣١ يونس :٠٩
٣٢ الأنبياء : ٧٨
٣٣ الأنبياء: ٨٨
٣٤ يونس:٣٠١
٣٥ الحج : ٥٤-٦٤
٣٦ الكهف :٣٨

٧. هذا وتعد القصص أسلوباً من أساليب الدعوة إلى الله عزوجل، فقد تنوعت أساليب الدعوة في القرآن الكريم؛ وذلك لتنوع الناس واختلاف اتجاهاتهم ، وعدم التساوي في مستوياتهم العقلانية ، ففيهم من يُصلحه الوعد، وفيهم من لا يُصلحه إلا الوعيد ، ومنهم من يجد في الترغيب حاجته ، وفيهم من لا يُقنعه إلا الترهيب ، وفيهم من يتأثر بالمثل ، وفيهم من يتأثر بالقصة ويأخذ العبر ، ... فالناس معادن شتى، لا يعلمها إلا الله، (أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ)[٣٧].

٨. بيان بعض سنن الله تعالى في الكون ، فمن ذلك سنة الصراع بين الخير والشر والحق والباطل ، فالصراع لا ينتهي إلا مع نهاية الدنيا أو قُبيل ذلك بقليل ، يذكر لنا القرآن قصة ابني آدم ، وهما نموذجان : أحدهما يمثل الخير ، والآخر يمثل الشر، قال تعالى: (وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ)[٣٨].

هذه الأغراض وغيرها الكثير تظهر لنا من خلال قراءتنا لقصص الأنبياء ، فقد حققت القصص أغراضاً عظيمة كبيرة ، وفوائد شتى متنوعة ، تُظهر بحق وصدق أن هذا القصص من كلام الله رب العالمين ، كان نموذجاً لحياة بعض المرسلين ، الذين هم رجال الله تعالى ، صنعهم على عينه ، واصطفاهم لدينه ، وأيدهم بنصره ومعجزاته.[٣٩]

المبحث الثاني: قصة نوح عليه السلام في القرآن الكريم

إن قصص الأنبياء تمثل مراكز للتأهيل للدعوة إلى إظهار الحق وإبطال الباطل، كما أنها تعدُّ مدارس للتدريب على الصبر والجهاد من أجل إرشاد العباد إلى ما فيه صلاحهم في الدنيا، وفلاحهم في الآخرة.

وقصة نوح عليه السلام في القرآن الكريم تعدُّ منارة للدعاة يستضيئون بهديها في طريق دعوتهم، كما تعد مدرسة للمجاهدين في سبيل إعلاء كلمة الحق وإزهاق الباطل. وهي قبل هذا وذاك تعتبر مثالاً يحتذى للمضي قدماً في طريق الثبات على المبدأ، وتحمل المشاق والصعاب من أجل نشره بين الناس.

وقد تكررت قصة نوح عليه السلام مع قومه في القرآن الكريم في سور عديدة، وبأساليب متنوعة، فجاءت في سورة هود أكثر تفصيلاً. وجاء الحديث عنها في سور الأعراف، ويونس، والمؤمنون، والشعراء، والعنكبوت، والصافات، والقمر بشيء من التفصيل. وجاءت إشارة إليها في سور الأنبياء والفرقان والذاريات. وثمة سورة كاملة في القرآن

٣٧ الملك: ٤١

٣٨ المائدة : ٧٢

٣٩ أ.د. فضل حسن عباس: محاضرات في علوم القرآن، دار النفائس، الطبعة الأولى، ١٤٢٧هـ/ ٢٠٠٧م، ص ٨٠٣ ، و ـ د.مريم عبدالقادر السباعي: القصة في القرآن الكريم، دار نهضة مصر للطباعة والنشر والتوزيع، القاهرة ، مصر، بدون طبعة ، ١٩٨٧م، ص ٠٣

سميت باسم سيدنانوح عليه السلام، تحكي لنا ما دار بين نوح وقومه، وما قاله لقومه، وما ردوا به عليه.

إن قصة نوح مع قومه قصة عظيمة مليئة بالدروس والعبر، ومما يكسبها أهمية خاصة ما تميزت به، ومن ذلك:

(أ) أن نوح، عليه السلام، أول رسول إلى البشر، وكل أول له خصوصيته وميزته.

(ب) طول المدة التي قضاها في قومه، حيث مكث (٩٥٠) سنة.

(جـ) أن نوحاً، عليه السلام، من أولي العزم من الرسل.

(د) كثرة وروده في القرآن، حيث ورد (٤٣) مرة. في (٢٩) سورة من سور القرآن، أي في ربع سور القرآن ـ تقريباً.

حاصل القصة:

وحاصل قصة نوح مع قومه، أنه عليه السلام أرسله الله إلى قوم كانوا يعبدون الأصنام، ويتخذون لها أسماء ما أنزل الله بها من سلطان، فأخذ نوح عليه السلام يدعو قومه بكل السبل الترغيبية والترهيبية ليتركوا عبادة تلك الأوثان، ويعبدوا الله الواحد القهار. وقد أخبرهم عليه السلام أنه لا يبتغي من وراء ذلك أي أجر، بل هو يبتغي الأجر من الله، (وما أسألكم عليه من أجر إن أجري إلا على رب العالمين)[٤٠]، فهو عامل لله، ومبلِّغ رسالة ربه، بيد أن قومه لم يستجيبوا له، ووصفوا دعوته بالضلال، فقالوا: (إنا لنراك في ضلال مبين)[٤١]، ليس هذا فحسب، بل أصروا على كفرهم وشركهم، (وقالوا لا تذرن آلهتكم ولا تذرن وداً ولا سواعاً ولا يغوث ويعوق ونسراً)[٤٢]. وقد مكث نوح في دعوة قومه ما يقرب الألف سنة، بيد أن قومه لم يستجيبوا لندائه، ولم يلبوا دعوته، حتى أخبره سبحانه: (وأوحي إلى نوح أنه لن يؤمن من قومك إلا من قد آمن فلا تبتئس بما كانوا يفعلون)[٤٣]. ولما لم تنفع معهم أساليب الدعوة كافة، أغرقهم الله سبحانه، وجعلهم عبرة لمن يعتبر، كما قال تعالى: (إنهم كانوا قوم سوء فأغرقناهم أجمعين) [٤٤].

المبحث الثالث: دروس وعبر مستفادة من قصة نوح عليه السلام في القرآن

كما ألمحنا بداية، فإن قصة نوح من أكثر القصص التي تكرر ذكرها في القرآن الكريم، وما ذلك -فيما نحسب- إلا لأنها تحمل العديد من العبر والدروس التي يستفيد منها المسلم عموماً، والداعون إلى الله على وجه الخصوص، قال الله تعالى : (إنا لما طغى الماء

٤٠ الشعراء:١٠٩
٤١ الأعراف:٠٦
٤٢ نوح: ٣٢
٤٣ هود:٦٣
٤٤ الأنبياء:٧٧

حملناكم في الجارية لنجعلها لكم تذكرة وتعيها أذن واعية)[٤٥] فقد حوت قصة نوح عليه السلام من الفوائد عجبًا، ومن العبر دررًا، ومن العظات حسنًا وجمالاً، لن تغيب عبرها عن داعية صادق، ولا عظاتُها عن مربٍ نابه، ولا أسرارها عن ناصح صابر، فمن أشهر فوائدها ودروسها وعبرها مايلي:

١ـ دروس عقدية

(١) النهي عن الشرك بالله سبحانه وتعالى نهياً قاطعاً، بكل أشكاله وصوره، والتأكيد على تنزيه الله جل وعلا عن الشريك والشبيه، والمنازع، والصاحبة، والولد، وعن كل وصف لايليق بجلاله، والتحذير من عواقب الشرك الوخيمة في الدنيا قبل الآخرة.

(٢) الإيمان بالله تعالى والإيمان بملائكة الله وكتبه، ورسله. والتصديق بكل من اليوم الآخر وبما فيه من بعث وحساب وجزاء.

(٣) إن دعوة الرسل واحدة على مر الأزمان وهي الدعوة إلى التوحيد الخالص وعدم الإشراك بالله تعالى (اعبدوا الله مالكم من إله غيره)[٤٦].

(٤) إن عبادة الأصنام بدأت في قوم نوح عليه السلام وتكررت بعده في أجيال متعاقبة مثل قوم إبراهيم عليه السلام وقوم إلياس ثم تكررت في قريش حتى جاء خاتم النبيين محمد صلى الله عليه وسلم وكسرها، ثم بعد حين تكررت نفس العبادة والاعتقاد في الأموات والصالحين بعد قرون من عهد رسول الله محمد عليه السلام إلى هذا اليوم .. وهذا من إغواء الشيطان اللعين ومكره ببني آدم.

قال سيد قطب "إن قوم نوح هؤلاء .. هم ذرية آدم .. وآدم - كما نعلم من قصته في سورة الأعراف من قبل - وفي سورة البقرة كذلك - قد هبط إلى الأرض ليقوم بمهمة الخلافة فيها...وإذن فقد هبط آدم إلى الأرض مسلماً لله متبعاً هداه .. وما من شك أنه علم بنيه الإسلام جيلاً بعد جيل وأن الإسلام كان هو أول عقيدة عرفتها البشرية في الأرض حيث لم تكن معها عقيدة أخرى! فإذا نحن رأينا قوم نوح - وهم من ذرية آدم بعد أجيال لا يعلم عددها إلا الله - قد صاروا إلى هذه الجاهلية - التي وصفتها القصة في هذه السورة - فلنا أن نجزم أن هذه الجاهلية طارئة على البشرية بوثنيتها وأساطيرها وخرافاتها وأصنامها وتصوراتها وتقاليدها جميعاً. وأنها انحرفت عن الإسلام إليها بفعل الشيطان المسلط على بني آدم وبفعل الثغرات الطبيعية في النفس البشرية".[٤٧]

(٥) اليقين بالآخرة، وبأن الأجل الذي حدده الله تعالى لها لا يؤخر، والتسليم بإمكانية وقوع عذاب الله تعالى في الدنيا قبل الآخرة.

٤٥ الحاقة: ١١ـ ٢١

٤٦ الأعراف: ٩٥

٤٧ سيدقطب: في ظلال القرآن، الطبعة العاشرة، ١٤٠٢هـ-١٩٨٢م، دار الشروق، بيروت، والقاهرة ، تحت تفسير الآيات ٦٤ـ ٨٤ من سورة هود.

(٦) التصديق بقصة نبي الله نوح عليه السلام مع قومه كما جاءت في القرآن الكريم، وبإغراق الكفار والمشركين، والعصاة الملاحدة الظالمين منهم، ونجاة عباد الله الصالحين من بينهم وهم أسلاف أهل الأرض من بعدهم إلى يوم الدين.

(٧) دلالة قصة نوح عليه السلام على مصدر القرآن، نص القرآن الكريم في ختام قصة نوح عليه السلام على دلالة القصة التي أوردها على أن القرآن الكريم كلام الله: (تِلك من أنبآء الغيب نوحيها إليك ما كنتَ تعلمها أنت ولا قومك من قبل هذا فاصبر إن العاقبة للمتقين)[٤٨]، أي لم يكن عندك ولا عند أحد من قومك علم بها حتى يقول من يكذبك أنك تعلمتها منه، بل أخبرك الله بها مطابقة لما كان عليه الأمر الصحيح، كما تشهد به كتب الأنبياء قبلك".[٤٩]

(٨) التسليم بحاجة البشرية إلى الهداية الربانية والتي بدونها لاتستقيم الحياة علي الأرض، ولايتعرف الإنسان علي حقيقة رسالته في الدنيا، ولا علي مصيره من بعدها.

(٩) اليقين بأن من رحمة الله تعالى بعباده إرسال الأنبياء الواحد تلو الاخر من أجل هداية الناس الي دين الله الحق، علي الرغم من إعراض الغالبية الساحقة من البشر عنهم، ومحاربتهم لهم، واضطهادهم إياهم، ومطاردة الذين آمنوا بهم وبرسالاتهم في كل أرض.

يقول سيد قطب رحمه الله: "تبدأ السورة بتقرير مصدر الرسالة والعقيدة وتوكيده: (إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ)[٥٠]، فهذا هو المصدر الذي يُتلقى منه التكليف، كما يتلقون حقيقة العقيدة، وهو المصدر الذي صدر منه الوجود كله، وصدرت منه الحياة، وهو الله الذي خلق البشر، وأودع فطرتهم الاستعداد لأن تعرفه وتعبده، فلما انحرفوا عنها وزاغوا أرسل إليهم رسله، يردونهم إليه"[٥١].

(١٠) الإيمان بالوحي المنزل من الله تعالى على فترة من الرسل والذي تكامل في بعثة النبي والرسول الخاتم صلى الله عليه وسلم والتأكيد على وحدة رسالة السماء، وعلى الأخوة بين الأنبياء، وعلى اكتمال رسالاتهم جميعاً في الرسالة الخاتمة التي بعث بها الرسول الخاتم صلوات الله وسلامه عليه وعليهم أجمعين.

(١١) التصديق بأن الله تعالى غفار للذنوب جميعاً إلا أن يشرك به سبحانه، أو أن تكون الذنوب حقوقاً مغتصبة من العباد لأن حقوق العباد مقدسة عند رب العباد، والتسليم بأنه تعالى هو الذي ينزل المطر من السماء، ويرزق خلقه بما يشاء من المال والبنين ومختلف أشكال الرزق.

٤٨ هود: ٩٤

٤٩ ابن كثير، إسماعيل الدمشقي: تفسير القرآن العظيم، دار إحياء الكتب العلمية، بيروت، ج٤ ص٤٨٢.

٥٠ نوح: ١

٥١ سيدقطب، في ظلال القرآن، ج ٦ ص ٠١٧٣ .

٢ـ دروس دعوية

١) الصبر على أداء التكاليف التي كلفنا الله بها، والصبر على أذى السفهاء والجهلاء، والصبر في مواجهة الأعداء، والصبر على صعاب الحياة كافة. فقد بعث الله نوحاً وهو في سن الأربعين، ومكث يدعو قومه ألف سنة إلا خمسين عاماً، والمقصود بذكر هذه المدة الطويلة التي قضاها نوح مع قومه تسلية الرسول صلى الله عليه وسلم عما يلاقيه من مشاق الدعوة، وتثبيته على الحق المبين.

٢) إن الإنسان العاقل الحكيم هو الذي يتلقى شبهات خصمه وأكاذيبه بقلب سليم، وعقل رحب، ثم يرد عليها بما يدحضها من قواعدها.

٣) الشجاعة في إبداء الرأي، والغيرة على الحق، وإفهام المعترضين على دعوته أنه سيمضي قدماً في طريقه، لا يلوي على شيء، ولا يثنيه عن ذلك وعد أو وعيد. فهذا نوح – عليه السلام – يعلن الدعوة لقومه، كما قال سبحانه: (ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا)[٥٢].

٤) إن الإنسان العاقل، والداعي الحكيم هو الذي يسوق لغيره النصائح والإرشادات بأساليب متنوعة، تارة عن طريق الترغيب والترهيب، وتارة عن طريق الدعوة إلى التأمل والتدبر في خلق الله، وأحياناً أخرى عن طريق بيان مظاهر نعم الله على عباده.

وقد رغب نوح – عليه السلام – قومه، وأطمعهم في خيري الدنيا والآخرة.

يقول سيد قطب: "وفي أثناء ذلك كله أطمعهم في خير الدنيا والآخرة، أطمعهم في الغفران إذا استغفروا ربهم، فهو سبحانه غفار للذنوب: (فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا)[٥٣]، وأطمعهم في الرزق الوفير الميسور من أسبابه التي يعرفونها ويرجونها، وهي المطر الغزير، الذي تنبت به الزروع، وتسيل به الأنهار، كما وعدهم برزقهم الآخر من الذرية التي يحبونها – وهي البنين – والأموال التي يطلبونها ويعزونها: (يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا، وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَل لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَل لَكُمْ أَنْهَارًا)[٥٤]"[٥٥].

وقال أبو السعود: "ولذلك وعدهم بما هو أوقع في قلوبهم وأحب إليهم من الفوائد العاجلة"[٥٦].

إذا كان الترغيب عاملاً مهماً من عوامل الاستجابة لله والإيمان به، فإن التخويف عامل آخر، بل إنه العامل الأقوى؛ ذلك لأنه لا شيء يعدل سلامة الإنسان ونجاته من العذاب، ولذلك توعد الله عز وجل الكفار من قوم نوح بالعذاب الأليم، فقال سبحانه: (أَنْ أَنذِرْ قَوْمَكَ

٥٢ نوح: ٨
٥٣ نوح: ١٠
٥٤ نوح: ١١ـ ٢١
٥٥ سيدقطب، في ظلال القرآن، ج ٦ ص ٣١٧٣ .
٥٦ أبو السعود محمد بن محمد العمادى : إرشاد العقل السليم إلى مزايا القرآن الكريم، دار إحياء التراث العربي، بيروت، ج ٩ص٨٣.

مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ)[٥٧].

يقول ابن جزي: "(عَذَابٌ أَلِيمٌ): يحتمل أن يريد عذاب الآخرة، أو الغرق الذي أصابهم"[٥٨].

٥) استغلال عموم الأوقات واختيار الأسلوب المناسب والأقرب للاستجابة، ومن الأساليب التي اتبعها نوح عليه السلام في دعوته لقومه أن دعاهم سائر الأوقات، فلم يقتصر على وقت دون وقت، فكانت دعوته عليه السلام بالليل والنهار، قال سبحانه: (قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوتُ قَومِي لَيلاً وَنَهَارًا)[٥٩].

وفي هذا دلالتان:

الأولى: أن ذلك يدل على اجتهاده عليه السلام في الدعوة إلى الله تعالى، فلم يفرط في ضياع وقت من الأوقات، بل حاول استغلال الأوقات المناسبة، ولم يحصر الدعوة في وقت معين، فالهدف هو هداية الناس ببذل ما يستطيع من جهد في دعوة قومه دون أن يحصر هذه الدعوة في وقت محدد.

الثانية: أنه عليه السلام يحاول اختيار الأنسب والأقرب لاستجابتهم، ويراعي اختلاف طبائعهم، فمن لم تنفع معه دعوة النهار دعاه بالليل، ومن لم تنفع معه دعوة الليل دعاه بالنهار.

يقول الطاهر بن عاشور رحمه الله: "وجعل دعوته مظروفة في زمني الليل والنهار؛ للدلالة على عدم الهوادة في حرصه على إرشادهم، وأنه يترصد الوقت الذي يتوسم أنهم فيه أقرب إلى فهم دعوته منهم في غيره، من أوقات النشاط، وهي أوقات النهار، ومن أوقات الهدوء وراحة البال، وهي أوقات الليل"[٦٠].

ويقول سيد قطب: "ومع الدأب على الدعوة، وتحيّن كل فرصة، والإصرار على المواجهة.. اتبع نوح – عليه السلام – كل الأساليب، فجهر بالدعوة تارة، ثم زاوج بين الإعلان والإسرار تارة: (ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا، ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا)"[٦١][٦٢].

٦) العفاف عما في أيدي الناس، وعدم التطلع إلى ما في أيديهم من أموال..والاستخفاف بكل ما يملكون من حطام الدنيا، وإيثار ما عند الله على ما عندهم، أرشد إلى كل ذلك مصارحة نوح قومه بأنه لا يريد أجراً منهم على ما يدعوهم إليه، وأن ما يدعوهم إليه فيه صلاحهم في الدنيا و سعادتهم في الأخرى.

---

٥٧ نوح: ١

٥٨ محمد بن أحمد بن محمد بن جزي الكلبي: التسهيل لعلوم التنزيل، الطبعة الرابعة، ١٤٠٣هـ ١٩٨٣م، دار الكتاب العربي – بيروت، ج٤ ، ص٩٤١، وانظر: أبو عبدالله محمد بن أحمد الأنصاري القرطبي : الجامع لأحكام القرآن، طبعة ١٣٨٧هـ١٩٦٧م دار الكتاب العربي للطباعة والنشر ٨٩٢/٨١ .

٥٩ نوح: ٥

٦٠ محمد الطاهر ابن عاشور : التحرير والتنوير، دار سحنون للنشر والتوزيع – تونس، ج ٤١ ص٤٩١ .

٦١ نوح: ٨ـ ٩

٦٢ سيد قطب: في ظلال القرآن، ج ٦ ص٢١٧٣ .

٧) الدعاء للنفس والوالدين والصالحين والأقارب، ومهما كان انشغال الداعية بالقوم المكذبين، ومحاجتهم ومواجهتم، فلا ينبغي أن يشغله ذلك عن طلب الخير لنفسه وأهله وسائر المؤمنين. فهذا نوح عليه السلام في الوقت الذي يدعو على قومه، لم يهمل الدعاء لنفسه، ولوالديه، وللمؤمنين من قومه، بل دعا عليه السلام لجميع المؤمنين والمؤمنات، وسأل الله تعالى أن يغفر لهم، فقال: (رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ)[٦٣].

ويستفاد من هذا جواز التخصيص في الدعاء قبل التعميم، فقد خص نوح عليه السلام نفسه، ووالديه، ثم الداخلين بيته من المؤمنين، ثم دعا لعموم المؤمنين والمؤمنات.

وقد اختلف المفسرون في المراد ببيته، فقيل: منزله، وقيل: مسجده، وقيل: سفينته[٦٤].

٨) اهتمام الداعية بقومه وأقاربه..

من حكمة الله تعالى أن أرسل الرسل صلوات الله وسلامه عليهم إلى أقوامهم بلسانهم، كما قال سبحانه وتعالى: (وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلاَّ بِلِسَانِ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ)[٦٥]، وهذا أدعى إلى قبول الدعوة وفهمها، وأدعى إلى تصديق الرسول. وأمر آخر، وهو أن الرجل يهتم بقومه ويحرص على مصلحتهم وهدايتهم أكثر من غيرهم، ولذا أمر الله عز وجل نوحا عليه السلام بدعوة قومه وإنذارهم، بقوله سبحانه: (أَنْ أَنذِرْ قَوْمَكَ)[٦٦].

يقول الطاهر بن عاشور: "وعدل عن أن يقال له: أنذر الناس، إلى قوله: (أنذر قومك)؛ إلهاباً لنفس نوح؛ ليكون شديد الحرص على ما فيه نجاتهم من العذاب، فإن فيهم أبناءه وقرابته وأحبته، وهم عدد تكوّن بالتوالد في بني آدم في مدة ستمائة سنة من حلول جنس الإنسان على الأرض، ولعل عددهم يوم أرسل إليهم نوح لا يتجاوز بضعة آلاف"[٦٧]. 131

٩) إن من يريد أن يدعو إلى الحق عليه أن لا يصاب بالملل والضجر فإنه لن يصل في الدعوة إلى ما وصل إليه نبي الله نوح عليه السلام الذي أمضى الألف سنة إلا خمسين عاماً في دعوته لقومه لم يكل ولم يمل من دعوتهم إلى طريق الله رغم أنه لم يجد نتيجة بعد كل هذه السنين.

١٠) إن عدم ظهور أثرٍ للدعوة وإصرار الآخرين على الباطل لا يعني اليأس عن دعوتهم إلى الحق، بل على الإنسان أن يستمر بكل طاقاته لأداء التكليف الإلهي الذي أنيط به، وبكل

٦٣ نوح: ٨٢

٦٤ انظر: أبو الفرج جمال الدين عبدالرحمن بن علي بن محمد الجوزي القرشي البغدادي : زاد المسير في علم التفسير، الطبعة الثالثة ١٤٠٤هـ- ١٩٨٤م، المكتب الإسلامي، بيروت، ج٨ ص٥٧٣، و- أبو الفضل شهاب الدين السيد محمود الآلوسي البغدادي : روح المعاني في تفسير القرآن العظيم والسبع المثاني، دار الفكر، بيروت، ج ٩٢ص١٠٠ .

٦٥ إبراهيم:٤

٦٦ نوح: ١

٦٧ الطاهر بن عاشور: التحرير والتنوير، ج ٤١، ص ٧٨١ .

ما أعطاه الله من قوة.

١١) إن من يريد أن يدعو إلى الله عز وجل لا بد وأن يتحلى بالصبر الشديد فهذا نوح اتهمه قومه بالجنون (إِنْ هُوَ إِلاَّ رَجُلٌ بِهِ جِنَّةٌ فَتَرَبَّصُوا بِهِ حَتَّى حِينٍ)[٦٨]. وهددوه بأن يرجموه (قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا نُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنْ الْمَرْجُومِينَ)[٦٩]، فلم يمنعه تهديدهم بالتصفية الجسدية، ولم يخف من مكائدهم، بل صبر على أذيتهم إلى أن جاء أمر الله تعالى في عذابهم. وتنويهًا بصبر نوح عليه السلام أرشد الله تعالى نبينا محمّداً صلى الله عليه وسلم إلى ذلك فقال تعالى: (اصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُوْلُوا العَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلاَ تَسْتَعْجِل لَّهُمْ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبَثُوا إِلاَّ سَاعَةً مِّن نَّهَارٍ بَلاَغٌ فَهَلْ يُهْلَكُ إِلاَّ القَوْمُ الفَاسِقُونَ)[٧٠]. ونوح عليه السلام أول أولي العزم، وأطولهم دعوة وجهادًا، وأول رسول إلى أهل الأرض.

١٢) استشعار أهمية الدعوة وفضلها، وما فيها من الأجر العظيم والنعيم المقيم، فإن نوحًا عليه السلام لم يكن ليرهق نفسه لو لم يكن في الدعوة الأجور الوافرة والذخائر الباقية، قال تعالى: (مَنْ أَحْسَنُ قَوْلاً مِّمَّن دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ المُسْلِمِينَ)[٧١]. وبمثل هذا الشعور والتصور يهون على الداعية متاعب الطريق، ويطغى على متع الحياة ولذائذها.

١٣) التأكيد على مسئولية الدعاة ومنها الصبر على المدعوين، والاستعداد للتضحية في سبيل تبليغ دعوة الله، وإنذار الخلق من مغبة مخالفة أوامره، وتحمل نتائج ذلك، وتأكيد ضرورة التوجه إلى الله تعالى بالدعاء في كل شدة، وبالحمد والثناء في كل رخاء وسعة.

١٤) التوجه بالشكوى إلى الله عز وجل: الداعية يبلغ دعوة الله سبحانه وتعالى، وهو بذلك يؤدي ما أمره الله عز وجل به، فإذا وقف الباطل أمام الدعوة اتجه الداعية إلى الله عز وجل يرفع إليه شكواه، فهذا نوح – عليه السلام – يشكو قومه إلى ربه، قال تعالى: (قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَوَلَدُهُ إِلاَّ خَسَارًا)[٧٢].

وقال ابن عاشور: "وهذا الخبر مستعمل في لازم معناه، وهو الشكاية والتمهيد لطلب النصر عليهم؛ لأن المخاطب به عالم بمدلول الخبر.... وفائدة حكاية ما ناجى به نوح ربه إظهار توكله على الله، وانتصار الله له، والإتيان على مهمات من العبرة بقصته، بتلوين لحكاية أقواله وأقوال قومه وقول الله له"[٧٣].

١٥) وجوب المسارعة لتنفيذ أمر الله: يمكن استظهار إجابة نوح عليه السلام لأمر الله تعالى له بدعوة قومه بسرعة تنفيذ ذلك الأمر.

---

٦٨ المؤمنون: ٥٢
٦٩ الشعراء: ٦١١
٧٠ الأحقاف: ٥٣
٧١ فصلت: ٣٣
٧٢ نوح: ١٢
٧٣ الطاهر بن عاشور: التحرير والتنوير، ج ٣١ ص٣٩١ .

يقول الطاهر بن عاشور: "جرّد فعل (قال) هنا، من العاطف؛ لأنه حكاية جواب نوح عن قول الله له (أنذر قومك)، عومل معاملة الجواب الذي يُتلقى به الأمر على الفور ... تنبيها على مبادرة نوح بإبلاغ الرسالة إلى قومه، وتمام حرصه في ذلك، كما أفاده قوله: (ليلاً ونهاراً)، وحصول يأسه منهم، فجعل مراجعته ربه بعد مهلة، مستفادة من قوله: (ليلاً ونهاراً) بمنزلة المراجعة في المقام الواحد بين المتحاورين"[٧٤].

١٦) وضوح الطلب: إن مما يميز دعوة الأنبياء صلوات الله وسلامه عليهم أجمعين وضوح دعوتهم، واتضاح مطالبهم التي يدعون إليها، فهم يصرحون بما جاءوا به وما أرادوه من قومهم، وهي عبادة الله سبحانه وتعالى وتوحيده، ونبذ كل ما يعبد من دونه، قال سبحانه: (وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولاً أَنِ اُعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ)[٧٥].

ونجد هذا المنهج واضحاً في دعوة نوح عليه السلام لقومه، فهو يوجههم إلى عبادة الله تعالى، قال سبحانه: (أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُونِ)[٧٦].

فهو يفصح إفصاحاً تاماً عن المطلب الذي يريده منهم، ويبين لهم ما يريد منهم أن يفعلوه.

يقول سيد قطب: "وما يدعو إليه بسيط واضح مستقيم (أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُونِ).. عبادة لله وحده بلا شريك، وتقوى لله تهيمن على الشعور والسلوك، وطاعة لرسوله، تجعل أمره هو المصدر الذي يستمدون منه نظام الحياة وقواعد السلوك"[٧٧].

١٧) من مهام الداعية إصلاح الأجيال: والمصلحون يهتمون بإصلاح جيلهم الحاضر ولا يهملون تأسيس أسس الأجيال الآتية إذ الأجيال كلها سواء في نظرهم الإصلاحي وهذا واضح في دعاء نوح عليه السلام: (وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لاَ تَذَرْ عَلَى الأَرْضِ مِنْ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا، إِنَّكَ إِنْ تَذَرْهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلاَ يَلِدُوا إِلاَّ فَاجِرًا كَفَّارًا).[٧٨]

يقول الطاهر بن عاشور: "وفي كلام نوح دلالة على أن المصلحين يهتمون بإصلاح جيلهم الحاضر، ولا يهملون تأسيس أسس إصلاح الأجيال الآتية، إذ الأجيال كلها سواء في نظرهم الإصلاحي"[٧٩].

ويقول سيد قطب عند تفسير قوله: (إِنَّكَ إِنْ تَذَرْهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ): "ولفظة: (عبادك) توحي بأنهم المؤمنون، فهي تجيء في السياق القرآني في مثل هذا الموضع بهذا المعنى، وذلك بفتنتهم عن عقيدتهم بالقوة الغاشمة، أو بفتنة قلوبهم بما ترى من سلطان الظالمين وتركهم من الله في عافية"[٨٠].

٧٤ الطاهر بن عاشور: التحرير والتنوير، ج ٤١ ص٣٩١ .
٧٥ النحل:٦٣
٧٦ نوح: ٣
٧٧ الطاهر بن عاشور: التحرير والتنوير، ١١٧٣/٦ .
٧٨ نوح: ٦٢ـ ٧٢
٧٩ الطاهر بن عاشور: التحرير والتنوير،٤١٢/٤١ .
٨٠ سيدقطب: في ظلال القرآن ٧١٧٣/٦ .

٣ـ دروس تربوية وتعليمية

١) إن طريق الدعوة إلى الله عز وجل لا بدَّ وأن ينطلق دائماً من الحوار الذي يعتمد على المنطق والاستدلال ولذلك نجد أن القرآن عندما يحدثنا عن قصة نوح يحدثنا عن الحوار الذي دار بينه وبين قومه. فإنه مع وصفهم له بأنه في ضلال مبين قال لهم وبلين ومحبة أنَّه ليس على ضلال، بل على الحق وأنه لا يريد من دعوته لهم سوى ما به مصلحتهم.

(قَالَ الْمَلأُ مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي ضَلاَلٍ مُبِينٍ * قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلاَلَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ * أُبَلِّغُكُمْ رِسَالاَتِ رَبِّي وَأَنصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنْ اللَّهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ * أَوَعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ)[٨١].

وبالنظر إلى آيات سورة "نوح" نجد أنها حوت ثلاثة أنواع من الحوارات، وهي:

١) حوار بين الله عزوجل ونبيه الكريم نوح عليه السلام.[٨٢]

٢) حوار بين نوح عليه السلام وقومه[٨٣]

٣) حوار بين الكافرين من قومه. [٨٤]

ومن ضوابط الحوار في سورة نوح:

أ) الإخلاص والتجرد والبعد عن الهوى والتعصب.

ب) البدء بالنقاط المشتركة ومواضع الاتفاق.

ج) الوضوح التام وحسن البيان لموضوع الحوار وقضية النقاش، والإجابة الشافية عن التساؤلات المطروحة.

د) التلطف في العبارة وحسن القول وتهذيب الألفاظ والبعد عن الطعن والتجريح والاستهزاء والفحش والسخرية والاحتقار.

ه) الصبر والتحمل وضبط النفس عن الانفعال، مع الثبات والاستمرار وعدم اليأس.

و) الرحمة والشفقة بالطرف الآخر، والحرص على إيصال الرسالة إليه وإقناعة بالحق لا إفحامه وفضحه والتشهير به.

---

٨١ الأعراف ٠٦ـ ١٦

٨٢ راجع للتفصيل: سيد قطب: في ظلال القرآن، ج٦، ص ٦٠٧٣ و ص ٣١٧٣ـ ومحمد بن أحمد القرطبي: الجامع لأحكام القرآن، دارالكتب العلمية، بيروت، ط، الأولى، ٨٠٤١هـ، مجلد ٩، ج٨١، ص ٣٩١ـ ومحمد بن علي الشوكاني: فتح القدير، دارالفكر للطباعة ـ بيروت، ٣٠٤١هـ، ج ٥، ص ٢٠٣

٨٣ راجع للتفصيل: سيد قطب: في ظلال القرآن، ج ٦، ص ٣١٧٣

٨٤ راجع للتفصيل: الطبري، أبوجعفر محمد بن جرير: جامع البيان في تأويل القرآن، دارالكتب العلمية، ط أولى، ٢١٤١هـ، ج ٢١، ص ٣٥٢، سيد قطب: في ظلال القرآن، ج٦، ص ٦١٧٣، السعدي عبدالرحمن بن ناصر: تيسير الكريم المنان، مطبعة المدني، جدة، ج٥ ص ٤١٣ـ ومحمد سليمان الأشقر: زبدة التفسير من فتح القدير، ط، الثانية، ٨٠٤١هـ، ص ٩٦٧.

ز) اختيار الوقت المناسب[٨٥]

٤ـ دروس اجتماعية

١) مصاحبة المؤمنين لا تفيد إذا لم يكن المصاحب مؤمناً. إن امرأة نوح لم تكن من أهل نوح الذين وعد الله نوحاً بإنجائهم، وإنما كانت من الذين سبق عليهم حكم الله بالغرق لكفرهم، وعلمنا ذلك بإخبار الله لنا بأن امرأته كانت من الكافرين، ولذلك استحقت دخول النار.

٢) إن الانتصار هو انتصار المنهج لا الأفراد، والعبرة ليست بكثرة المؤمنين والمستجيبين للحق، وإنما في المنهج الذي يحمله أولئك سواء أ قلوا أم كثروا، ولذا فإن بضعة نفر أو يزيدون، يحملون الإسلام ويحققون معنى العبودية، يهلك أهل الأرض جميعاً حماية لهؤلاء وللمنهج الذي يمثلونه ويحملونه، ما دام أن هناك خطراً يهدد بزوالهم، ومن ثم زوال المنهج الذي يحملونه: (إِنَّكَ إِنْ تَذَرْهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِراً كَفَّاراً)[٨٦]

٣) وفي قصة نوح عليه السلام مع ابنه دروس وعبر: قال تعالى :

(وَنَادَى نُوحٌ رَّبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ، قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلاَ تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَن تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ)[٨٧]

أولاً: إن الولد غير الصالح قد يأتي من بيئة صالحة بل لربما كان والده نبياً ولكن التكليف يشمل كل إنسان وكل إنسان يتحمل نتائج عمله.

ثانياً: إن القضاء الإلهي إذا أبرم على الكافرين فلا تنفعهم الشفاعة ولا تكون القرابة شفيعاً لهم أمام العذاب الإلهي الذي يستحقه الإنسان.

ثالثاً: التسليم أمام الأمر الإلهي وإقرار الإنسان بجهله أمام العلم الإلهي، والتسليم يعني عدم الإعتراض، والخضوع لكل ما يحكم به الله عزَّ وجل.

٥ـ دروس تتعلق بالعبادة

١) ضرورة عبادة الله تعالى بما أمر، وتقواه وطاعته، وتوقيره وخشيته، ورجاء ثوابه، والخوف من عقابه.

٢) وجوب الدعوة إلى دين الله تعالى بمختلف الأساليب المشروعة مهما لقي الإنسان في سبيل ذلك من عنت.

٨٥ د. يحيى بن محمد زمزمي: الحوار القرآني في سورة نوح ـ دراسة تحليلية، ص ٧٢ـ ٢٣
٨٦ نوح: ٧٢
٨٧ هود٤٥ـ ٦٤

٣) النهي عن الظلم، وعن اتباع العصاة، وعن معاداة الصالحين أو الكيد لهم.

٤) الأمر بضرورة التعرف على الخالق العظيم، وعلي شيء من صفاته العليا وذلك بالتأمل في بديع صنعه في خلقه، وباستخلاص الدروس والعبر من ذلك.

٥) الحرص على التوجه إلى الله تعالى بالدعاء للنفس، وللوالدين، وللمؤمنين والمؤمنات جميعاً بظهر الغيب لعل الله تعالى أن يستجيب لذلك الدعاء.

٦) إن القرابة والنسب، وكذلك الجاه والمال والسلطان، لا اعتبار لها في ميزان الشرع، بل العبرة بداية ونهاية للعمل الصالح، وتصحيح العلاقة مع الخالق، وغير ذلك لا يجدي عند الله شيئاً.

قال سيد قطب: إن الوشيجة التي يتجمع عليها الناس في هذا الدين وشيجة فريدة تتميز بها طبيعة هذا الدين، وتتعلق بآفاق وآماد وأبعاد وأهداف يختص بها ذلك المنهج الرباني الكريم.

إن هذه الوشيجة ليست وشيجة الدم والنسب وليست وشيجة الأرض والوطن ، وليست وشيجة القوم والعشيرة ، وليست وشيجة اللون واللغة ، وليست وشيجة الجنس والعنصر ، وليست وشيجة الحرفة والطبقة..

إن هذه الوشائج جميعها قد توجد ثم تنقطع العلاقة بين الفرد والفرد كما قال الله سبحانه وتعالى لعبده نوح عليه السلام وهو يقول : (رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي)[٨٨] .. (يا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ)[٨٩] ثم بين له لماذا يكون ابنه .. ليس من أهله .. (إنه عمل غير صالح)[٩٠] .. إن وشيجة الإيمان قد انقطعت بينكما يا نوح: (فَلا تَسْئَلْنِ ما لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ)[٩١] فأنت تحسب أنه من أهلك ، ولكن هذا الحسبان خاطئ. أما المعلوم المستيقن فهو أنه ليس من أهلك ، ولو كان هو ابنك من صلبك! وهذا هو المعلم الواضح البارز على مفرق الطريق بين نظرة هذا الدين إلى الوشائج والروابط ، وبين نظرات الجاهلية المتفرقة ..“[٩٢]

٦ـ دروس عامة

١) القناعة بحتمية نزول عذاب الله في الدنيا قبل الآخرة إذا كثر الخبث، وانتشر الفساد في الأرض، وعمت المظالم الناس.

٢) تأكيد عناية الله تعالى بالقلة المؤمنة وتجسيد تعهده بنصرهم، والجزم بحتمية عقابه سبحانه وتعالى للكثرة الفاجرة، فمهما تضافرت جهود أهل الباطل، ومهما بلغت إمكاناتهم

٨٨ هود: ٤٥
٨٩ هود: ٤٦
٩٠ هود: ٤٦
٩١ هود: ٤٦
٩٢ سيد قطب: في ظلال القرآن، تحت تفسير الآيات المذكورة من سورة هود.

المادية فإن جند الله هم الغالبون، ومهما تطاول أهل الباطل على الحق وأهله، وتجاوزوا كل الحدود في حربه فلابد من تنزل نصر الله الموعود على القلة المؤمنة، المجاهدة الصابرة، المحتسبة بإذن الله.

٣) التأكيد على أن الصراع بين الخير والشر، والحق والباطل، والهدى والضلال هو سنة من سنن الله في الخلق، وحتمية من حتميات الوجود علي الأرض، والتسليم بأن أغلب أهل الأرض ليسوا بمؤمنين إيماناً صحيحاً بالله تعالى.

٤) إن التجبر والعناد والتكبر والظلم والطغيان والفسوق والعصيان نهايته الخسران والهلاك والحسرة والندم وإن طال الأمد، والفوز والنجاة والفلاح للمتقين الموحدين وإن طال الوقت.

٥) تثبيت النبي الخاتم والرسول الخاتم صلى الله عليه وسلم على طريق الحق، وتثبيت جميع المؤمنين برسالته من بعده إلى قيام الساعة على هذا الطريق، وتشجيعهم على تحمل تبعات الدعوة الإسلامية ومسئولية التبليغ عن الله سبحانه وتعالى وعن خاتم أنبيائه ورسله صلى الله عليه وسلم.

٦) إن العاقبة للمتقين المؤمنين، قال تعالى: (فأنجيناه ومن معه في الفلك المشحون)[٩٣]، وأن العدوان على الظالمين: (ثم أغرقنا بعد الباقين) [٩٤].

٧) الإيمان الصادق واليقين البالغ الذي حمله نوح عليه السلام تجاه أراجيف قومه وإغراءاتهم، قال تعالى: (يَا قَوْمِ إِن كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُم مَّقَامِي وَتَذْكِيرِي بِآيَاتِ اللَّهِ فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لاَ يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ وَلاَ تُنظِرُونِ)[٩٥] .

٨) سمت القصة بالهمة العالية لدى نوح عليه السلام والتضحية البالغة والإصرار التام، وفيها تمسكه ورسوخه على مبادئه، وهوان نفسه عنده، وتأهله بالعلم والهدى واليقين، وحسن جداله لقومه، ودوام الشفقة والرفق بهم، واحتمال أذاهم واستهزائهم، مع صبر لا يضاهيه صبر في زمن طويل وعمر مديد.

٩) عدم الاغترار بالكثرة، بل القليل غالباً هم الذين يستقيمون. فقد أخبر الله تعالى عن الذين آمنوا بنوح عليه السلام وصدقوه بعد دعوة دامت ألف سنة إلا خمسين عاماً(... وَمآ آمَنَ مَعُه إلا قَليلٌ)[٩٦] . ولم يبين لنا الله تعالى ولا رسوله عددهم، فكل ما قاله المفسرون فيهم

٩٣ الشعراء:٩١١
٩٤ الشعراء:٠٢١
٩٥ يونس: ١٧
٩٦ هود: ٠٤

مردود لا دليل عليه[٩٧]، وقد صرح بذلك ابن جرير الطبري[٩٨] .

يقول الدكتور صلاح الخالدي: "بقي أن نقول: ما دلالة هذا القليل الذي آمن بنوح عليه السلام؟.

إنه يدل ـ من جملة ما يدل عليه ـ على أن الأكثرية من الناس تتبع الباطل دائماً، وتسير مع الشيطان، وترفض الحق. وأن أنصار الحق دائماً قليلون من حيث العدد، وأن هذه القلة المباركة هي المؤثرة في الحياة، المقدمة عند الله. وقد قررت آيات القرآن هذه الحقيقة.

قال تعالى: (وما أكثر الناس ولو حرصت بمؤمنين)[٩٩]. وقال تعالى: (.... وقليلٌ من عبادي الشكور)[١٠٠]،[١٠١].

قال سيد قطب: "ثم نقف الوقفة الأخيرة مع قصة نوح لنرى قيمة الحفنة المسلمة في ميزان الله سبحانه :

إن حفنة من المسلمين من أتباع نوح عليه السلام ، تذكر بعض الروايات أنهم اثنا عشر ، هم كانوا حصيلة دعوة نوح في ألف سنة إلا خمسين عاماً كما يقرر المصدر الوحيد المستيقن الصحيح في هذا الشأن إن هذه الحفنة - وهي ثمرة ذلك العمر الطويل والجهد الطويل ـ قد استحقت أن يغير الله لها المألوف من ظواهر هذا الكون وأن يجري لها ذلك الطوفان الذي يغمر كل شيء وكل حي في المعمور وقتها من الأرض! وأن يجعل هذه الحفنة وحدها هي وارثة الأرض بعد ذلك ، وبذرة العمران فيها والاستخلاف من جديد .... وهذا أمر خطير.. إن طلائع البعث الإسلامي التي تواجه الجاهلية الشاملة في الأرض كلها والتي تعاني الغربة في هذه الجاهلية والوحشة كما تعاني الأذى والمطاردة والتعذيب والتنكيل .. إن هذه الطلائع ينبغي أن تقف طويلاً أمام هذا الأمر الخطير ، وأمام دلالته التي تستحق التدبر والتفكير! إن وجود البذرة المسلمة في الأرض شيء عظيم في ميزان الله تعالى .. شيء يستحق منه سبحانه أن يدمر الجاهلية وأرضها وعمرانها ومنشآتها وقواها ومدخراتها جميعا كما يستحق منه سبحانه أن يكلأ هذه البذرة ويرعاها حتى تسلم وتنجو وترث الأرض وتعمرها من جديد!"[١٠٢]

٧ـ دروس كونية

١) التأكيد على مرحلية الحياة الدنيا مهما طالت، وعلى حتمية الآخرة مهما بعدت.

٩٧ انظر. الرازي، أبو عبدالله محمد بن عمر بن حسين القرشي. التفسير الكبير، دارالكتب العلمية، طهران، ايران ج٧١ ص ٨٢٢ ـ ومحمد رشيد رضا: تفسير القرآن الحكيم الشهير بتفسير المنار ، دارالمعرفة، بيروت ، الطبعة الثانية، ج٢١ ص ٦٧.

٩٨ الطبري، جامع البيان (٢١/ ٣٤)

٩٩ يوسف: ٣٠١

١٠٠ سبا:٣١

١٠١ الخالدي، صلاح عبدالفتاح: القصص القرآني عرض وقائع وتحليل أحداث. دارالقلم، دمشق، ط.١، ١٩٩٨م، ج١ ص ١٨١ـ ٢٨١

١٠٢ سيد قطب: في ظلال القرآن، تحت تفسير الآية المذكورة من سورة هود.

٢) الاشارة إلى ضرورة تنويع أساليب الدعوة وطرائقها بما يتناسب والظروف النفسية للمدعوين، وحسب الظروف المتاحة للداعين، وذلك من القواعد الأساسية في علم النفس الحديث.

٣) تقرير أن الله تعالى هو الذي ينزل المطر بعلمه وحكمته وقدرته، وهو سبحانه الرزاق ذو القوة المتين الذي يمد خلقه بالمال والبنين، ويحيل الأرض القاحلة إلى جنات تجري من بينها الأنهار، إذا أراد ذلك.

٤) الاشارة إلي خلق الناس في أطوار متتالية وهو ماتؤكده العلوم المكتسبة.

٥) التأكيد علي أن الله تعالى خلق سبع سماوات طباقاً، ولولا هذا التأكيد ما استطاع الانسان معرفة ذلك أبداً، وهو المحبوس في حدود السماء الدنيا.

٦) التفريق العلمي الدقيق بين كل من الضياء والنور، وذلك بوصف القمر بأنه نور، ووصف الشمس بأنها سراج، والتصريح بأن القمر نور في السماوات السبع مما يشير إلى شفافية وتطابق تلك السماوات حول مركز واحد يشمل كلاً من الأرض والقمر.

٧) الإشارة إلى إنبات الخلق من الأرض، ثم إعادتهم فيها، ومن بعده إخراجهم منها.

٨) وصف تمهيد سطح الأرض بجعله في معظمه كالبساط، وذلك بتكوين السهول المنبسطة، وبشق الفجاج والسبل بين سلاسل الجبال والهضاب الأرضية التي تسوي بسطح البحر بالتدريج حتى تتحول إلى تلك السهول وذلك بواسطة مختلف عمليات التعرية.

٩) الإشارة إلى واقعة طوفان نوح الذي تؤكده الدراسات العلمية الحديثة.[١٠٣]

٨ـ دروس إدارية

وفيمايلي بعض الحكم والعبر التي استفادها بعض علماء الإدارة من قصة سيدنا نوح عليه السلام...

١. لا تتأخر عن مواعيدك حتى لا تضيع فرصة النجاة.

٢. تذكر أننا جميعاً في سفينةواحدة، و غرَق أحدنا يعني غرق الجميع.

٣. خطط للمستقبل، فلم يكن هناك مطر عندما شرع نوح عليه السلام ببناء سفينته.

٤. حافظ على صحتك و لياقتك فقد تضطر لإنجاز بعض المهام الشاقة و أنت في الستين من العمر.

٥. لا تعبأ بالنقد الهدام و بلغو الكلام ، بل استمر في العمل و إنجاز المهام.

٦. ابن مؤسستك و حياتك و مشروعاتك على أرض صلبة.

٧. اتخذ لك صديقاً و رفيقاً و لا تعبر زحمة الحياة وحدك .

١٠٣ الدكتور زغلول النجار : الإشارات الكونية في القرآن الكريم ومغزي دلالتها العلمية (٧٦١)

٨.حاول الاسترخاء عندما تزداد الضغوط تماماً مثل السفينة التي تخفف سرعتها عندما تشتد الرياح.

٩. كن مع الله و لا تبال، فمهما بلغت شدة العاصفة، يبقى الإيمان سبيل النجاة.[١٠٤]

وأخيراً أوصي الباحثين من العلماء وطلبة العلم تكرار النظر في آيات القرآن الكريم، والاستفادة منه، والاهتداء بهديه، إذ ليس للقرآن نهاية يُنتهى إليها، ومهما بذل الإنسان من جهد في استنباط الفوائد من كتاب الله تعالى، فلا يمكنه الإلمام إلا بشيء يسير من هدي القرآن الكريم، وصدق الله سبحانه القائل: (وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلاَّ قَلِيلاً) [١٠٥].

وفي الختام أسأل الله تعالى أن يجعلنا من أهل القرآن الذين هم أهله وخاصته، وأن يجعله لنا شفيعاً يوم القيامة، وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين.

المصادر والمراجع

ابن كثير، إسماعيل الدمشقي: تفسير القرآن العظيم، دارإحياء الكتب العلمية، بيروت، ج٤ ص٤٨٢.

أبو السعود محمد بن محمد العمادى : إرشاد العقل السليم إلى مزايا القرآن الكريم، دار إحياء التراث العربي، بيروت، ج ٩ص٨٣.

الخالدي، صلاح عبدالفتاح: القصص القرآني عرض وقائع وتحليل أحداث. دارالقلم، دمشق، ط.١، ١٩٩٨م

الرازي، أبو عبدالله محمد بن عمر بن حسين القرشي. التفسير الكبير، دارالكتب العلمية، طهران، ايران

الدكتور زغلول النجار : الإشارات الكونية في القرآن الكريم ومغزي دلالتها العلمية (٧٦١)

السعدي عبدالرحمن بن ناصر: تيسير الكريم المنان، مطبعة المدني، جدة

سيد قطب: التصوير الفني في القرآن، دار الشروق، الطبعة الرابعة ١٩٧٨م

سيدقطب: في ظلال القرآن، الطبعة العاشرة، ١٤٠٢هـ-١٩٨٢م، دار الشروق، بيروت، والقاهرة

الطبري، أبوجعفر محمد بن جرير: جامع البيان في تأويل القرآن، دارالكتب العلمية، ط أولى، ١٤١٢هـ

عبدالرحمن بن علي الجوزي القرشي البغدادي : زاد المسير في علم التفسير، الطبعة الثالثة ١٤٠٤هـ-١٩٨٤م، المكتب الإسلامي، بيروت

العثيمين، محمد بن صالح : أصول في التفسير، دار ابن الجوزي للنشر والتوزيع ١٤٢٣هـ

فضل حسن عباس: محاضرات في علوم القرآن، دارالنفائس، الطبعة الأولى، ١٤٢٧هـ/ ٢٠٠٧م

محمد بن أحمد بن محمد بن جزي الكلبي: التسهيل لعلوم التنزيل، الطبعة الرابعة، ١٤٠٣هـ- ١٩٨٣م، دار الكتاب العربي – بيروت

محمد بن أحمد الأنصاري القرطبي : الجامع لأحكام القرآن، طبعة ١٣٨٧هـ-١٩٦٧م دار الكتاب العربي للطباعة والنشر

محمد الطاهر ابن عاشور : التحرير والتنوير، دار سحنون للنشر والتوزيع – تونس

مريم عبدالقادر السباعي: القصة في القرآن الكريم، دار نهضة مصر للطباعة والنشر والتوزيع، القاهرة

١٠٤ مجلة المختار الإداري.

١٠٥ الإسراء:٥٨

، مصر، بدون طبعة ، ٧٨٩١م
مناع القطان: مباحث في علوم القرآن ، مكتبة وهبة، القاهرة ، مصر، الطبعة السابعة، بدون التاريخ
محمد بن أحمد القرطبي: الجامع لأحكام القرآن، دارالكتب العلمية، بيروت، ط، الأولى، ٨٠٤١ه
محمد بن علي الشوكاني: فتح القدير، دارالفكر للطباعة ـ بيروت، ٣٠٤١هـ
محمود الآلوسي البغدادي : روح المعاني في تفسير القرآن العظيم والسبع المثاني، دارالفكر، بيروت
محمد رشيد رضا: تفسير القرآن الحكيم الشهير بتفسير المنار ، دارالمعرفة، بيروت ، الطبعة الثانية
محمد سليمان الأشقر: زبدة التفسير من فتح القدير، ط، الثانية، ٨٠٤١هـ
يحيى بن محمد زمزمي: الحوار القرآني في سورة نوح ـ دراسة تحليلية

Kitab-ı Mukkades'e Göre Nuh Tufanı

İskender OYMAK*

Türkçe sözlüklerde Tufan, Nuh peygamber zamanında yağan ve bütün dünyayı su altında bırakan şiddetli yağmur olarak tanımlanır. Mecaz olarak tufan şiddetli yağmur, yoğun veya şiddetli şey anlamında kullanılır[1]. Genel anlamıyla Tufan: sel, karanlık ve ölüm gibi felaketlerin aşırı derecede olmasına verilen isimdir. Ibranice "Mabul" ile ifade edilen Tufan sözcüğü genelde, sadece Nuh zamanında gerçekleşmiş olan Büyük Tufan'ı ifade eder. Bazı açıklamalara göre sözcüğün kökü, ölüm ifade eden "Naval"dır [*Nevela* = Leş]\ ve dolayısıyla "Mabul", bir anlamda öldürme aracıdır. Diğer otoriteler arasında bunun kökünün "Bala; Yıpranmak, ezilmek", "Balbal; Akıl karıştırmak", ya da [yüksekten alçağa akan suyun önüne gelen her şeyi taşımasından] "Yaval; Nakletmek, ulaştırmak" olduğunu söyleyenler vardır. Sözcük aynı zamanda "Balal; Karıştırmak" köküyle de bağlantılıdır[2].

Nuh tufanının evrensel veya bölgesel olduğu konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Tevrat, evrensel bir tufan tezini ileri sürerken Kur'an bu konuda bilgi vermemektedir. Ancak Jeologlar ve Tabiat bilimcileri tüm varlıkları bir anda suyla boğarak yok eden evrensel bir tufan olayına olumlu bakmazlar. Tabi bu konu bizim sunacağımız bildirinin tamamen dışında olduğu için üzerinde durmayacağız. Biz daha çok Yahudi kaynakları açısından Nuh Tufanını ele almaya çalışacağız. Aslında konu Yahudilik açısından önem arzettiğ gibi İslam ve Hıristiyanlık açısından da önemlidir. Bu sebeple yeri geldikçe de Kur'an ve diğer kültürlerle karşılaştırma yapmaya çalışacağız.

Tebliğ konumuz Nuh Tufanı olduğu için öncelikle Nuh (as) hakkında kısa bilgi vermemiz gerekmektedir. Nuh hakkında mevcut bilgiler çoğunlukla Yahudi kaynaklarına dayanmaktadır. İlk dönem İslam Tarihi kaynakları bile aktardıkları bilgileri büyük oranda Tevrat ve diğer Yahudi sözlü gelenekten aktarmışlardır. Tevrat'a göre Hz. Nuh'un babası Lemek'tir. Nuh'un yaşadığı dönem tam olarak bilinmemekle beraberdaha çok M.Ö. 2500-2000 yılları ifade edilir. Yahudi kaynaklarına göre Nuh, dünyanın yaratılışının 1056 yılında doğmuştur. Tufan 1656 yılında meydana gelmiş ve Nuh 2006 yılında yani Babil kulesi olayının ardından gerçekleşen dağılıştan on yıl sonra ölmüştür. İbrahim 1948 yılında doğmuş ve Nuh öldüğünde 58 yaşındadır[3]. Tevrattaki "Lemek 182 yaşındayken bir oğlu oldu" (Tekvin=Bereşit, 5/28) ifadesinden Nuh'un dünyaya geldiği belirtilir. İnsanların çektiği eziyeti hafifletecek ve onları rahatlatacak anlamında Nuh isminin çocuğa verildiği Tevrattaki "RAB'in lanetlediği

* Prof. Dr., Fırat Üniversitesi, İlahiyat Fak. Dinler Tarihi A.B.D.

1 D. Mehmet Doğan, *Büyük Türkçe Sözlük*, (İstanbul, 1987), 1105.

2 *Tora ve Aftara, 1. Kitap, Bereşit*, Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla, Çev. MoşeFarsi, vd., (İstanbul, 2010), 40-41.

3 *Tora, Bereşit*, 59. Buradaki tarihler Yahudi takvimine göre verilmiştir.

bu toprak yüzünden çektiğimiz eziyeti, harcadığımız emeği bu çocuk hafifletip bizi rahatlatacak" diyerek çocuğa Nuh adını verdi" (Tekvin, 5/29) ifadelerdenanlaşılmaktadır. Yine Tevrat'a göre, Nuh'un doğumundan sonra Lemek 595 yıl daha yaşamış, başka oğulları ve kızları olmuştur (Tekvin, 5/30). Lemek toplam 777 yıl yaşadıktan sonra ölmüştür (Tekvin, 5/31). Nuh ise, 500 yıl yaşadıktan sonra Sam (Şem), Ham ve Yafes (Yefet) ismindeki çocuklara sahip olmuştur (Tekvin, 5/32). İslam Tarihi kaynakları, Nuh'un Hz Adem'in vefatından 126 yıl sonra dünyaya geldiğini ve babası Lemek'in bu dönemde 182 yaşında olduğunu ve oğluna yanlış yolda yürüyen bir ümmeti izlememesi öğüdünü verdiğini nakletmektedir. Ayrıca Nuh zamanında kötülüğü yasaklayan bir kimse olmadığı için Yüce Allah'ın bu kötü yoldaki topluma Nuh peygamberi 480 yaşında iken gönderdiği ve onun kesintisiz 120 yıl kavmine nasihat ve uyarılarda bulunduğu, onları Allah'ın birliğine ve yoluna davet ettiği nakledilir. Ancak Nuh'un bütün çabalarına rağmen kavminin küfür yolunda direnmesi üzerine Yüce Allah, Peygamberi Nuh'a bir gemi yapmasını emretmiştir. Nuh gemisine bindiği zaman 600 yaşında idi. Bu sırada tufanın başladığı ve tufandan sonrada Nuh'un 350 yıl yaşadığı ifade edilir. Bazı rivayetlerde Hz. Âdem ile Nuh arasında 10 asır, yani bin sene olduğu, bu döneme kadar gelen milletlerin hak yolda oldukları ancak Allah'a itaatsizlik ve küfrün, Nuh'un bu kavimlere peygmber olarak gönderildiği yılda başladığı ifade edilir[4].

Kutsal kitaplardan Tevrat, İncil ve Kur'an'da Nuh Tufanı hakkında bilgiler bulunmaktadır. Ancak bu konuda en detaylı bilgileri Tevrat'ın (Tora) Tekvinkitabında (Bab 6-9) görüyoruz. Söz konusu bilgiler: tufan öncesi Nuh kavminin itaatsizliği, Nuh'a hakaret ve zulümleri, Tanrı'nın Nuh'a vaadi ve sonrasında Nuh'un kendisine vahyedildiği doğrultuda gemi yapması, tufanın başlaması, sona ermesi ve sonrasında ortaya çıkan durum şeklinde sırayla verilmektedir.

Tevrat'ta Nuh Tufanı'nın meydana gelişsebebi olarak insanların kızları ile tanrının oğullarının evlenmeleri neticesinde çoğalmaları sonucu yeryüzünde kötülüğün yaygınlaştığı gösterilir. Bu durum Tekvin, 6/1-2'de "Ve vaki oldu[5] ki, yeryüzünde insanlar çoğalmaya başlayıp kızları doğunca"ve "Tanrının oğulları insan kızlarının iyi olduklarını gördüler ve her seçtiklerinden kendilerine eş aldılar" şeklinde ifade edilir. Bazılarına göre burada belirtilen Tanrının oğulları düşmüş meleklerdir. Bazıları bunu "yöneticilerin oğulları" ya da "hakimlerin oğulları" olarak çevirirler; Bu durumda "insan kızları" genel halkın (SaadyaGaon) veya alt sınıfın kızlarıdır ve bu durumun sebebi, kendi üstlerine karşı gelemiyor olmalarıdır. Yine başka görüşlere göre, "Tanrı'nın oğulları" Şet'in Tanrı'ya bağlı yaşayan soyunu, "insan kızları" da

4 İbnu'l Esir, *El-Kamil Fi't-Tarih*, I, Çev: A. Ağırakça, A. Özaydın, vd. (İstanbul, 1985), 55; İbn Kesir, *el-Bidaye ve'n-Nihaye*, Büyük İslam Tarihi, Çev: Mehmet Keskin, (İstanbul, 1994), 137, vd.

5 "Vayi Oldu" terimini Talmud, Tanah boyunca kullanıldığı yerlerin çoğunda dert ve nahoş olayları ifade ettiğini belirtirmektedir. Bunun bir sebebi sözcüğün kulağa geliş şeklidir: "Vay! - Vah!" Bu durum, insanoğlunun karanlık derinliklere doğru hızlı batışını anlatmaktadır (Talmud - Megila 10b). *Tora, Bereşit, 37.*

Kayin'in maneviyatı daha düşük düzeyde olan soyunu anlatmaktadır. Tevrat'ınTekvin, 6/3 pasajında "Tanrı«Ruhum insanı sonsuza dek yargılamayacak, çünkü o etten başka bir şey değil. Günleri yüz yirmi yıl olacak[6]»dedi"bilgileri yer alır. Burada ruhum yargılamayacak-İbranice "LoYadon" "tartışmayacak", "bu konuyu ele almaya devam etmeyecek" demektir. İnsan, "etten başka bir şey olmamasına karşın" yine de Tanrı'nın egemenliğine karşı gelmekten çekinmemiştir. Tanrı bu sebeple, onları günahları sebebiyle yok etme ya da onlara merhamet etme konusunda adeta Kendi Kendisi'yle bir tartışma içine girmiştir. Bu, insanlara yönelik son bir merhamet belirtisidir. Zira insan "etten başka bir şey olmadığı"ndanmerhamet olmaksızın devamlılığını sürdüremez. Tekvin, 6/4'de "Devler, o günlerde ve daha sonraları yeryüzündeydiler…" şeklinde yer alan Devler-ya da "Titanlar" İbranice Nefilim-tam çeviriyle "düşmüş olanlar"dır. Bu şekilde sıfatlandırılmalarının sebebi, düşmüş meleklerin çocukları olmalarıdır (TargumYonatan). Bu sözcüğün İbranice'deki "Nafal; Düşmek" köküyle bağlantılı olmasının sebebi, normalin üstündeki günahkârlıkları yüzünden hem kendileri düşmüş, hem de başkalarının düşmesine sebep olmuş olmalarıdır. ["kalbin düşmesi" İbranice'de korku belirten bir deyimdir].Tekvin, 6/5'de Tanrının yeryüzünde insanın kötülüğünün artmakta olduğunu gördüğü ve [İnsanın] en derin düşüncelerinin gün boyunca, sadece kötüye yöneldiği bildirilir. Burada Tevrat, o dönemde yaşayan insanların günahkârlıklarına vurgu yapmaktadır. İnsanların bu günahkârlıkları karşısında Tanrının pişman olduğu ve kalbindeızdırap çektiği Tekvin, 6/6'da ifade edilir. Tanrı'nın bu olaylar karşısında hissettikleri ile ilgili AkedatYitshak, buradaki "pişmanlık" açıklamasının, hemen ardından gelen "kalbinde ıstırap çekti" sözleri olduğunu belirtir. Tora burada Tanrı'nın insana vermiş olduğu değeri vurgulamak için insani terimler kullanmakta ve O nun "ıstırap çektiğini" söylemektedir. Tanrı, insan kötülük çamuru içinde artık geri dönülemez derinliklere inene kadar beklemiştir. Merhamet Niteliği'ni ancak bundan sonra bir kenara bırakmış ve Yargı Niteliği'ni ön plana çıkarmıştır[7]. Tekvin, 6/7 pasajı, Tanrının insanı yaratmasındaki pişmanlığını "Tanrı "Yaratmış olduğum insanoğlunu yeryüzünden sileceğim. İnsandan evcil hayvanlara, yer hayvanlarına ve gökyüzündeki kuşlara kadar. Onları yaptığım için pişmanım" dedi"ifadeleriyle aktarmaktadır. Tekvin, 6/8'de ise Nuh'un imanı ve çabasıyla Tanrı katında lütuf bulduğunavurgu yapılmaktadır. Nuh'un, Tanrı'nın gözünde beğeni bulması veya lütuf bulması, Nuh'un ailesinin de kurtulabilmesine imkân sağladığı şeklinde yorumlanır.

Nuh'un soyu ve kişiliği konusunda da Tevrat önemli bilgiler vermektedir. Tekvin6/9'da "Bunlar, Nuh'un soyudur[8]: Nuh dürüst biriydi, kendi neslinde kusur-

6 Bir açıklamaya göre bu noktadan itibaren, "Tanrı'nın Ruhu insanda uzun süre barınmayacak" ve insan yaşam süresi bir kısalma trendine girerek sonunda azami 120 yıl olacak duruma gelecektir. Tora, Bereşit, 37.

7 *Tora, Bereşit*, 36-37.

8 Midraş'a göre Tora burada şu dersi vermek istemektedir: Tsadikler'in iyi davranışları onların çocuklarıdırlar. Zira kişinin iyi hareketleri onun en önemli mirasıdır. Rabi MoşeFeinstein, Tora'nın, yapılan iyi davranışları

suzdu. Nuh, Tanrı ile birlikte yürüdü" şeklinde yer alır. Burada Nuh'un kavminin içinde bulunduğu putperestlikle bir ilişkisinin olmadığı, Tanrı'nın kendisine gösterdiği yolda yürüdüğü anlaşılmaktadır. Bazı Hahamlar, Nuh dürüst biriydi ifadesinin Nuh'a yönelik bir övgü olduğu fikrindedirler: Nuh, kendi nesli bu kadar bozuk olmasına rağmen Tsadik (salih kişi) kalabilmiştir. Başka Hahamlar ise "kendi nesli" ifadesinin özellikle vurgulanışını, Nuh'a yönelik bir eleştiri olarak kabul ederler: Nuh, sadece kötü insanların bulunduğu kendi nesli göz önünde bulundurulduğunda bir Tsadiktir. Neslinde kusursuz ifadesi İbranice Tamim kelimesi ile ifade edilir. Sözcük "bütün", "eksiksiz", "mükemmel", "masum", "dindar, Tanrıya bağlı" ya da "dürüst" şeklinde çevrilmektedir[9]. Devamında "Nuh üç oğul babası oldu: Sam (Şem), Ham ve Yafes (Yefet)"[10] (Tekvin, 6/10)şeklindeki ifadelerde üç oğlunun isimleri belirtilir.Buradaki liste büyüklük sırasına göre verilmemiştir; zira en büyük kardeş Yafes'tir. Sam'ın buna rağmen başta yazılma sebebi, Tora'nın sıralamayı yaşa değil, bilgelik düzeyine göre yapmış olmasıdır (Talmud -Sanedrin 69b)[11]. Bazı otoritelere göre doğum sırası, Yafes, Sam ve Ham şeklindedir ve böylece Ham en küçüktür (Tekvin, 6/10). Ancak Talmud'a göre doğum sırası Yafes, Ham ve Sam şeklindedir (Talmud - Sanedrin 69b) ve soyların anlatımı da bu sırayla gerçekleşmektedir.

Yine Tevratta, Nuh döneminde insanların ahlaki ve inanç durumları "Dünya Tanrı'nın önünde yozlaşmıştı ve yeryüzü suçla dolmuştu. Tanrı yeryüzünü gördü ve işte yozlaşmıştı. Zira her vücut, yeryüzü üzerinde yolunu saptırmıştı" şeklinde ifade edilmektedir(Tekvin, 6/11-12). Yozlaşma"yı ifade eden sözcükler İbranice Şahat kökünden gelmektedir. Bu kök, "çürümüşlük", "sapkınlık", "yıkım" veya "zarar" anlamlarında kullanılabilir. Genel olarak cinsel ahlaksızlık ve putperestliği ifade eder. Burada insanlar "yozlaşmışlar", işledikleri ahlaksızlık ve "Putperestlik" suçlarından dolayı bozulmuşlardır. Zira insanoğlu tüm dünyanın özüdür ve dolayısıyla, insanoğlunun bozulması, tüm dünyanın da bozulmasına neden olur. Bunun üzerine Tanrı yeryüzündeki insanların olumsuzluklarına "Tanrı Nuh'a, «İnsanlığa son vereceğim» dedi, «Çünkü onlar yüzünden yeryüzü zorbalıkla doldu. Onlarla birlikte yeryüzünü de yok edeceğim" (Tekvin, 6/13)şeklinde müdahale edeceğini belirtmektedir. Tevrat yorumcularına göre Tanrı, bu kadar ahlaksızca davranan bir neslin, varolma hakkını kaybettiğine karar vermiş, fakat buna rağmen onlara merhamet göstermeden de edememiştir. Biraz düşünürsek; Tanrı, Nuh'u 120 yıl boyunca gemi inşa etmek

niçin insanın çocuklarına benzettiğini şu şekilde açıklar: Kişi, iyi davranışları kendi öz çocuklarını sevdiği gibi sevmelidir. İyi davranışları, sadece bir görev olarak değil, aynı zamanda "iyi"ye yönelik sevgisinden dolayı da gerçekleştirmelidir. Geniş bilgi için bkz: Tora, Bereşit, 39.

9 *Tora, Bereşit,* 39.

10 Bu bakış açısına göre Ham "en küçük" değil, "en düşük seviyedeki" oğuldur. Zira Ham, yaptığı hareketle "yaramaz ve hakir görülesi" bir konuma düşmüştür. Nuh ve oğullarının bu bölüm başında tekrar sıralanmasının sebebi, onların tüm insanlığın yeni babaları olacak olmaları gözterilir.*Tora, Bereşit*, 38-39.

11 *The Babylonian Talmud* (Complete Soncino English Translation) https://ia600507 .us.archive.org/ 12/items/ TheBabylonianTalmudcompleteSoncinoEnglishTranslation/The-Babylonian-Talmud-Complete-Soncino-English-Translation.pdf (15.09.2013).

gibi ağır bir işle görevlendirmekle, İnsanlar 120 yıl boyunca gemi yapımı ile uğraşan Nuh'u görecekler ve merak edip niçin bu kadar uzun zaman bu işle uğraştığını soracaklardı. Nuh da "Tanrı, günahlarınız yüzünden dünyaya bir tufan getirmek üzere!" cevabını verecek ve insanların Teşuva[12]'ya yönelmelerini sağlayacaktı. Fakat ne yazık ki Nuh'un neslindekiler bu şansı kullanmak yerine onunla alay etmeyi seçmişlerdir[13].

Tevrat'a göre, Tanrı'nın yeryüzüne müdahale edeceği ve insanları yeryüzünde yok edeceğini belirtmesiyle beraber Nuh'a da kurtuluş için yol göstermiştir. Bunu kendisinin kurtuluşunu gerçekleştireceği geminin nelerden ve nasıl yapılacağını "Kendine servi (gofer)[14] ağacından bir gemi[15] yap. Gemiyi bölmelere ayır; içten ve dıştan ziftle[16] sıva. Onu şu şekilde inşa edeceksin: Geminin uzunluğu 300 ama, genişliği 50 ama ve yükseliği30 ama olacak. Gemiye [ışık için] bir pencere yap. Üstteki açıklığı 1 ama[17] [genişliğinde] olacak şekilde [eğik] olsun. Geminin kapısını da onun yanına yerleştir. [Gemiyi] Alt, ikinci ve üçüncü [güverteler olacak şekilde] yap"(Tekvin, 6/14-16) şeklinde anlatmaktadır.Burada geçen pencere,IbraniceTsoar kelimesi ile ifade edilir. Bu sözcük, güneşin en tepede olduğu ve ışığının en güçlü olduğu zaman olan "öğle üzeri" anlamındaki Tsaorayim kelimesiyle de bağlantılıdır. Bazı açıklamalara göre bu bir dam penceresidir. Otoritelerin çoğuna göre, Nuh'un Tufan'dan sonra açtığı pencere budur (Tekvin, 8/6). Bazılarına göre ise bu bir pencere değil, ışık verme özelliğine sahip bir taştır ve geminin içini aydınlatma amacıyla yerleştirilmiştir. Görüldüğü gibi Tevrat, geminin özelliklerini çok detaylı bir şekilde vermektedir.

Yine TevrattaTanrı, tufan sularıyla yeryüzünde bulunun bütün canlıları yok edeceğini ancak Nuh, eşi, oğulları ve onların eşlerini kurtaracağını "…göklerin altında bulunan, yaşam nefesine sahip tüm vücutları yok etmek için, yeryüzüne Tufan sularını getiriyorum. Yeryüzündekilerin hepsi helak olacak. Ama sana olan sözümü ye-

12 Yapılan hatalardan pişmanlık duyup, iyiye doğru dönüş ve değişme isteğine Teşuva adı verilir. Pişmanlık diye tercüme edilen Teşuva, aslında anlam olarakTanrı'ya/saf benliğe dönüşü simgeler. Kişi, Teşuva yaptığı zaman, Tanrı için, sanki o günahı hiç işlememiş, geçmişi tamamen silinmiş gibi kabul edilir. Teşuva, dört bölümden oluşur. Geniş bilgi için bkz: http://www.salom.com.tr/newsdetails.asp?id=80577#.Ugc7ROJrPIU. (10.08.2013).

13 *Tora, Bereşit*, 38-41.

14 Servi – Ibranice Gofer. Bu sözcük genellikle ya çevrilmeden "gofer ağacı" olarak bırakılır ya da, Yunanca'da "servi" anlamındaki kyparissos kelimesinin İbranice'denUafar ya da gafar kökünden türediği fikriyle, "servi" olarak çevrilir. Abravanel bunun bir tür çam ağacı olabileceğini belirtir. TargumOnkehs ise, bunu kadrom olarak çevirir ve Talmud'a göre bu kelime "sedir" ağacını ifade eder (Talmud -Roş Aşana 23 a). Talmud'un kendi çevirisi ise mabliga ya da golmiş şeklindedir -ki her ikisi de sedir türüdür (Talmud - Sanedrin 108b, Roş Aşana 23a; Ancak Septuaginta'ma çevirisine göre bu "kare şeklinde kesilmiş kereste"dir.*Tora, Bereşit*, 41.

15 Tufan, aynı zamanda "Me Nuh - Nuh'un suları" olarak da adlandırılır (Yeşayau 54/9). Gemi - Ya da "mavna". IbraniceTeva. Tam çeviriyle "sandık". Bu sözcük kullanımı, Nuh'un gemisinin, aslında bir gemi şekline sahip olmadığını göstermektedir. *Tora, Bereşit*, 41.

16 Ibranice Kofer. Sözcük aynı zamanda "asfalt" ya da "katran" olarak da çevrilebilir. Bkz. *Tora,Bereşit*, 11.

17 Ama - 48cm karşılığında bir uzunluk ölçüsü. Buna göre geminin uzunluğu 144m, genişliği 24m, yüksekliği de 14.4 m. olmalıdır. Bu hesapla, geminin hacmi 49.766m, üç katın her birinin alanı da yaklaşık 3.456m'dir. Bazı otoritelere göre Ama'nın karşılığı 62cm.dir. Buna göre boyutla" 186m., 31m. ve 18.6m, hacim yaklaşık 107.248m, kat alanı da 5.766m'dir. Geminin çatısı, suların üstünden kaymasını sağlamak amacı ile eğimli olacaktır. Çatının iki yönde eğimli bölümü, en üstte bulunan 1 Ama genişliğindeki düz bölüme bağlanacaktır. Alt, ikinci ve üçüncü - Üst güverte insanlar, ortadaki hayvanlar, en alttaki ise çöpler ve artıklar içindir .*Tora, Bereşit,* 41.

rine getireceğim -Sen, yanında oğulların, eşin ve oğullarının eşleri ile birlikte gemiye gireceksin(Tekvin, 6/17-18) ifadeleriyle bildirmektedir. Sana olan sözüm, İbranice Berit ile ifade edilip tam çeviriyle "antlaşma" demektir. Burada "Yanına hem kendin, hem onlar için yenebilecek ne varsa al, ilerde yemek üzere depola. Nuh, Tanrı'nın kendisine emrettiği her şeyi yaptı"(Tekvin, 6/21-22) ifadeleri yer alır.Bu bağlamda antlaşma ifadesi, gemide stoklanan bir senelik yiyeceğin bozulmayacağına ve meyvelerin çürümeyeceğine dair Tanrı'nın verdiği sözü, ya da Tanrı'nın, tufandan sonra yaptığı ve dünyayı bir daha bir tufan yoluyla yok etmeyeceğine (Tekvin, 9/8-17) dair antlaşmayı ifade etmektedir[18].

Bütün hazırlıklardan sonra Tanrı, Nuh'a "Gemiye gel -sen ve tüm ailen" dedi. "Çünkü bu nesilde önümde dürüst olarak [sadece] seni gördüm (Tekvin, 7/1)emriyle ailesi ile beraber gemiye girmesini emreder. Burada gemiye alacağı hayvanlar temiz ve temiz olmayan olarak sınıflandırılarak sayıları farklı verilmektedir Tekvin, 7/2-3)[19].Devamında "Zira yedi gün sonra yeryüzü üzerine kırk gün kırk gece boyunca yağmur yağdıracağım. Yaratmış olduğum tüm varlığı toprağın yüzeyinden sileceğim" (Tekvin, 7/4) ifadeleri yer alır[20].

Tevrat, Nuh'un Tanrı'nın kendisine emrettiğher şeyi yaptığını (Tekvin, 7/5) ve Tufan gerçekleştiğinde 600 yaşında olduğunu (Tekvin, 7/6) belirtmektedir.Yine Tevrat, Nuh'un, oğulları, eşi ve gelinleriyle birlikteTufan'ın sularından öncegemiye geldiği (Tekvin, 7/7)bilgisini vermektedir. Pasaj (Pasuk)"Tufanın suları sebebiyle" şeklinde de çevrilebilir. Buna göre, Nuh'un ve ailesinin, ancak yükselen sular onları kaçacak bir yer aramaya zorladıktan sonra gemiye sığındıklarını ima etmektedir. Gerçekten de, Midraş'ın açıklamasına göre, Nuh'un Tanrı'ya güveni tam değildir. Hatta, sular ayak bileklerine kadar yükselmeden önce gemiye girmemiştir. Her ne kadar Nuh bir ihtimal Tanrı'nın, merhameti sayesinde insanlara acıyacağını veya insanların son dakikada Teşuva yapacaklarını düşünmüş olabilirse de, bu pasajdan, Nuh'un şüphesinden dolayı eleştirildiği anlamı çıkmaktadır[21]. Tevrat, temiz olan hayvanlardan, temiz olmayan hayvanlardan[22], kuşlardan ve toprakta hareket eden her canlıdan ikişer ikişer -Tanrı'nın Nuh'a emrettiği gibi erkek ve dişi olarak -Nuh'a, gemiye geldiklerini (Tekvin, 7/8-9) ifade etmektedir. Rabi Yaakov Kamenetsky, sadece temiz olmayan

18 *Tora, Bereşit*, 40.

19 Sadece "ikişer tane"den söz eden Tekvin: 6/19'da Tanrı'nın yargı niteliği'ni belirten E-lo-im İsmi kullanılmışken, "yedişer çift"in istendiği bu bölümde A'do'nayİsmi'nin kullanıldığını görmekteyiz. Dolayısıyla, Kaşer hayvanlar arasında ilk çiftlerin haricindekilerin, kurban amaçlı olduğunu anlayabiliriz (bkz: Tekvin:8/20). A-do-nayİsmi'nin burada özellikle kullanılması Tanrı'nın merhametinin bir başka boyutunu da yansıtmaktadır. Zira burada, Tanrı sadece Nuh'u kurtarmakla kalmayıp, tüm ailesini ve sahip olduğu her şeyi kurtarmaktadır. *Tora, Bereşit*, 43.

20 *Tora,Bereşit*, 43; Başka bir rivayette bu yedi gün, Metuşelah'ın ölümünü takip eden yedi yas günüdür. Metuşelah henüz ölmüştür ve Tanrı, onun onuru için Tufan'ı ertelemektedir.

21 *Tora, Bereşit,* 42.

22 İbranice Taor sözcüğü, "manevi açıdan temizlik, saflık ifade eder. Bunun karşıtı ise Tame'dir. Tora'nın tek bir kelime kullanarak "Tame" demek varken, "EnenaTeora-temiz olmayan" şeklindeki nispeten uzun ifadeyi kullanmayı seçmesi, bir ders vermek içindir. *Talmud - Pesahim 3a*.

hayvanların kendi başlarına geldiklerini vurgulamaktadır. Temiz olan hayvanlar ise ikinci pasajda vurgulandığı gibi Nuh tarafından getirilmişlerdir (Tekvin, 6/2). Temiz olmayan hayvanların gemide bulunma amaçları nesillerini korumaktır. Fakat temiz olan hayvanlar bu amacın yanında, Tufan'dan sonra kurban olarak kullanılacaklardır. Ramban'ın açıklamasına göre, temiz olanlar dâhil, tüm hayvanlardan birer çift kendi istekleri ile gelmiştir. Başka bir deyişle Tanrı onların içgüdüsel olarak gelmelerini sağlamıştır. Bunun dışında Nuh, kurban olarak getireceği, kalan altı çift temiz hayvanı kendi başına toparlamalıdır[23]. "Yedi gün geçti ve Tufan'ın suları yeryüzündeydiler" (Tekvin, 7/10). Buna göre tufan bütün dünyayı kaplıyor

Tevrat (Tekvin, 7/11), tufanı, o yılın ikinci ayının on yedinci günü enginlerin bütün kaynaklarının fışkırdığı ve göklerin kapaklarının açıldığı ifadeleriyle vermektedir. Tora, Tufan'ın "ikinci ayda" başladığını tam tarih ve olayların ayrıntılarını vererek anlatmaktadır. Talmud'ta, ayların numaralandırılmaları hakkında bir fikir ayrılığı görülmektedir. Tevrat'a (Tekvin, 7/12) göre tufan yağmuru kırk gün kırk gece sürmüştür. Tevrat, Nuh, oğulları Sam, Ham, Yafes, karısı ve üç gelini olmak üzere gemiye tam olarak o günde[24]girdiklerini (Tekvin, 7/13), onlarla birlikte her tür hayvanın gemiye girdiğini (Tekvin, 7/7) ve soluk alan her tür canlının çifter çiftergeldiklerini (Tekvin, 7/15) belirtmektedir. Devamında (Tekvin, 7/16-18)Rab'in, Nuh'un ardından kapıyı kapadığınıve Tufanın kırk gün sürdüğünü ve bu sırada suların gemiyi yerden yukarı kaldırdığı ve suların çoğaldıkça çoğaldığı; anlatılmaktadır. Hatta Tekvin, 7/19'da suların yükselmesiyle yeryüzündeki bütün yüksek dağların su altında kaldığı belirtilir.Tufan şiddetini artırdıkça gemi, yönü belirsiz bir şekilde sürüklenmeye başlar (Radak). 18. Pasajda geçen "Meod - Fazla, Çok" kelimesi, suların ne kadar büyük bir şiddetle yükseldiğini vurgulamak amacı ile pasaj 19'da iki kez daha kullanılmaktadır.Tekvin, 7/20'desuların yukarıya doğru 15 ama (arşın) kadar kabarmasıyla dağların örtüldüğü belirtilir[25].Günümüzde Ararat Dağı'ndan çok daha yüksek olan birçok dağ, Tufan sonucu meydana gelen yer kabuğu değişimleri dolayısıyla ortaya çıkmışlar veya bugünkü yüksekliklerine ulaşmışlardır. Diğer bir rivayete göre,suların yüksekliği bu kadar olmamasına karşın güçlü akıntılar sebebiyle oluşan dalgalar, suları bazı zamanlarda bu yüksekliğe ulaştırmaktadır. Böylelikle, Tufan'ın azgın sularından kaçmak için en yüksek dağlara tırmananlar bile, kaçacak yer bulamayıp boğulmuşlardır. Buna ek olarak, yer kabuğunda meydana gelen yüksek ısı ve jeolojik karmaşa, yeryüzü katmanlarının kaymasına ve altüst olmasına neden olmuş olabilir.

Tufan neticesinde yeryüzünde hareket eden her canlı ve tüm insanların helak

23 *Tora,Bereşit*, 45.

24 Tam olarak o günde ya da "günün en aydınlık vaktinde.

25 Yukarıya doğru 15 ama - 7,2 m -9,3m arası (bkz: Tora, Bereşit, 6/15.açıklama). Pasajın basit anlamına göre sular öylesine çok yükselmiştir ki, en yüksek dağların bile 15 ama üstündedirler (Talmud - Yoma 76a;). Aamek Davar, Ararat Dağının (Tekvin:8/4) Tufan zamanında yeryüzünün en yüksek dağı olduğunu ve suların bu dağı örttükten sonra 15 Ama daha yükseldiklerini öne sürer.*Tora,Bereşit*, 40-41.

olduğu[26](Tekvin, 7/21) ve karada bulunan ve yaşamı nefes sayesinde süren her şeyin öldüğü[27](Tekvin, 7/22) belirtilmektedir. Böylece Tufan toprak üzerindeki tüm varlıkları tamamen silmiş -insandan çiftlik hayvanına, kara hayvanlarından gökyüzünün kuşlarına kadar [hepsi] yeryüzünden tamamen silinmişlerdir. Sadece Nuh ve gemide onunla birlikte bulunanlar[28] kalmıştır(Tekvin, 7/23). Yine Tevrat, tufan sonrasında suların yüz elli gün sonra çekilmeye başladığını (Tekvin, 7/24) belirtmektedir.

Tevrat'ın Tekvin 8. bölümü, Tanrı'nın merhametinin tekrar ağır basmaya başladığını anlatmaktadır. Tevrat bu süreci "Sonra Tanrı, Nuh'u ve gemideonunla beraber bulunan tüm evcil ve yabanıl hayvanları hatırına getirdi[29]. Tanrı Yeryüzünde bir rüzgâr estirdi ve sular çekilmeye başladı" (Tekvin, 8/1) ifadeleriyle vermektedir.Raşı ve başka birçok otoriteye gore"rüzgâr estirdi" sözcüğün çevirisi "ruh" olmasına karşın, Ramban ve başka otoritelere göre çeviri "rüzgâr" şeklindedir. Bu ruh veya rüzgâr, suların azgınca kaynayan ve köpüren öfkesinin durmasını sağlamış ve ikinci pasajda söylendiği gibi her yöndeki su kaynaklarını mühürleyerek tufan sularının çekilmesine neden olmuştur. Suların çekilmeye başlaması da Tanrı'nın merhametinin tekrar ağır basmaya başladığını anlatmaktadır. Çünkü sular çekildikçe yeryüzü de Nuh'un tekrar yerleşebileceği ve normal hayatını sürdürebileceği bir yer haline gelmektedir[30]. Devamında vurgu anlamında "Enginlerin kaynakları, göklerin kapakları kapandı. Yağmur dindi" (Tekvin, 8/2). Sular yeryüzünden çekilmeye başladı. Yüz elli gün geçtikten sonra sular azaldı (Tekvin, 8/3) ifadeleri kullanılır. Gemi yedinci ayın on yedinci günü[31] Ararat dağlarına oturdu (Tekvin, 8/4). Kaynaklar Ararat Dağlarının Ermenistan'a yakın bir dağ olduğunu belirtirler (TargumYonatan; JosephusFlavius, Antiquités 1:3:5). Bu, Türkiye'nin doğusundaki Ağrı Dağı'dır. Bazı kaynaklar Ararat'ı Kordu ya da Kardunya olarak açıklar ve bu da Ağrı Dağı'nın bulunduğu bölgeyi işaret etmektedir.Josephus, Ermeniler'in burayı Apobaterion -"alçalma yeri" olarak tanımladığına dikkat çeker. Yazdığına göre, Kaideli Berosus (M.Ö. 330-250 civarı) bu

26 Pasaj yalnız kara hayvanlarından bahsetmektedir. Bunun amacı, Tanrı'nın balıkları hayatta bıraktığını vurgulamaktır. Zira balıklar insanların günahlarına katılmamışlardır. Talmud-Zevahim 113b; Tora, Bereşit, 47.

27 Tam çeviriyle "yaşam ruhunun nefesine sahip olan" ya da "içinde yaşam veren nefese sahip olan".

28 Tufandan Nuh ve ailesi dışında kurtulan bir kişi daha vardır. Bir dev olan Başan kralı Og, gemiye gelip, Nuh ve oğullarına köle olacağına dair yemin eder. Geminin dışındaki küçük bir kalas üzerine oturur ve Nuh ona her gün, gemi duvarından açmış olduğu bir delikten yiyecek verir (Midraş-YalkutŞimonu). Bkz: *Tora, Bereşit,* 47.

29 Tam çeviriyle "hatırladı". Tora, birçok yerde olduğu gibi burada da insanlara özgü bir dilde konuşmakta ve geçen olaylar dizisini anlamamızı kolaylaştırmak için bu ifadeyi kullanmaktadır: Tanrı'nın bilgeliği, yarattıklarının bulundukları kötü duruma, bu ana kadar aldırmamaya karar vermiştir. Şimdi ise, onlara merhamet göstermeyi uygun gördüğü zaman gelmiştir ve bu durumda onları "hatırlamış" gibidir (Midraş). *Tora, Bereşit,* 46-47.

30 *Tora, Bereşit*, 46.

31 Tufan'ın yedinci ayında (I. Sivan); yağmur durur. 27 Kislev'den 150 gün sonra - sular çekilmeye başlar. 17 Sivan'da ise gemi Ararat Dağı'na oturur. Yağmurun başlamasından dağların zirvelerinin tekrar gözükmesine kadar geçen süre on aydır. Bundan 40 gün sonra ise Nuh, gemiden çıkıp yeryüzünde hayatını kurabileceği zamanı anlayabilmek için geminin dam penceresini açar.Malbimifadesi buharlaşmaya başladı şeklinde de çevrilebilir. Raşinin açıklamasına göre ise, 150 günün sonunda suların kabarması durmuş ve sonra da sular azalmaya başlamışlardır. 4. Ayın 17. Gününde - Standart kronolojiye göre - yani ilk ayın Tişri olduğu düşünüldüğünde bu (İbrani takvimindei Nisan ayıyla) 17 Nisandır. Bu durumda söz konusu tarih, 23 Mayıs'a rastlamaktadır. *Tora, Bereşit*, 46.

geminin bir bölümünün halen Cordyne Dağları'nda bulunduğundan ve insanların bundan, uğur getireceği inancıyla parçalar aldıklarından bahsetmiştir (krş. Talmud-Sanedrin 76a). Josephus bunun dışında Şam'lıNickolas'ın (doğumu M.Ö. 64) bu geminin Minyas yakınlarındaki Baris olarak bilinen bir dağda bulunduğunu söylediğini yazar. Ağrı Dağı iki dağdan oluşur: Büyük Ağrı 5165m, Küçük Ağrı da 3925m.dir. Ağrı Dağı'nın, Fırat Nehri'ni besleyen ırmaklardan biri olan Murat Irmağı'na yakın olması da dikkat çekicidir. Zira bu, Nuh'un, başladığı yerden çok fazla uzaklara sürüklenmediği anlamına gelecektir[32].

Tufanın bitme sürecini Tevrat şöyle anlatmaktadır: "Sular onuncu aya kadar azalmaya devam etti. Onuncu ayda[33], ayın birinde dağların zirveleri göründü" (Tekvin, 8/5). Devamında dağların zirvelerinin görünmeye başlamasını müteakip kırk gün sonra, Nuh'un yapmış olduğu geminin penceresini açtığı(Tekvin, 8/6) ve kuzgunu dışarı gönderdiği belirtilir. Kuzgun, sular yeryüzünde kuruyuncaya kadar sürekli çıkmış ve dönmüştür(Tekvin, 8/7). Burada Nuh, havadaki nem oranının ne durumda olduğunu ölçmek için kuzgunu göndermiştir. Fakat hava kuzgunun bile dayanamayacağı kadar nemlidir; zira kuzgun ileri geri uçmaktan başka bir şey yapmaz (Sforno). Dahası, kuzgun, ağzında hiçbir şey getirmez. Bunun anlamı, henüz bitkilerin büyümeye başlamamış olmasıdır. Kuzgun genel olarak insan ve hayvan leşleri ile beslenir. Nuh, kuzgunun ağzında bir miktar leşle dönmesinin, suların buna olanak verecek kadar alçaldığının bir göstergesi olacağını düşünmüştür. Kuzgun, toprak kuruyup Nuh'un gemiden ayrılmasına kadar, sürekli bir ileri bir geri uçmuştur (Ibn Ezra)[34]. Bunun üzerine Nuh suların yeryüzünden çekilip çekilmediğini anlamak için güvercini göndermiştir(Tekvin, 8/8). Nuh, kuzgunu gönderdikten yedi gün sonra güvercini gönderir. O konacak bir yer bulursa gemiye dönmeyecektir. Dağ tepeleri çoktan görülebilir duruma gelmiş olmasına rağmen, güvercin için bir "konacak yer" teşkil etmemektedirler. Zira ağaçlardan yoksun oldukları için oralarda güvercinin yuva yapabilmesine imkân yoktur. Başka bir açıklamaya göre ise, toprak uzun süreli tufandan dolayı halen fazlasıyla nemlidir ve güvercinin konmasına bu sebeple uygun değildir. Ancak Güvercin konacak bir yer bulamadı, çünkü her yer suyla kaplıydı. Gemiye, Nuh'un yanına döndü. Nuh uzanıp güvercini tuttu ve gemiye, yanına aldı(Tekvin, 8/9). Nuh'un bu merhametli hareketi bize, başarılı bir elçiye gösterilen davranışı, suç kendisinde olmadığı sürece, başarısız bir elçiye de göstermenin önemini öğretmektedir.

Tevrat, Nuh'un güvercini tekrar gönderdiğini "Yedi gün daha bekledi, sonra güvercini yine dışarı saldı"(Tekvin, 8/10),ifadesinden anlıyoruz. Devamında "Güvercin gagasında yeni kopmuş bir zeytin yaprağıyla akşamleyin geri döndü, O zaman

32 *Tora, Bereşit*, 49.
33 Bu 1 Temmuz tarihidir.
34 *Tora,Bereşit*, 49.

Nuh suların yeryüzünden çekilmiş olduğunu anladı" ifadeleri yer alır (Tekvin, 8/11). Tevrat, güvercinin "ona" geldiğini vurgulayarak, onun, Tanrı'dan Nuh'a mesaj getirme görevini de yerine getirdiğine işaret etmektedir. Zira bu geri dönüş, Tanrı'nın "Nuh'a" verdiği cevabı içermektedir. Başka bir deyişle güvercin gemiye, sadece yuvasına dönmek amacıyla da yorulduğu için dönmüş değildir. Rabi SamsonRaphael-Hirsch bunu şöyle açıklar: Güvercin tam bir yıl boyunca yemeğini kendi çabalarıyla bulamamış, bunun sonucunda ortaya çıkan açlık, onu Nuh'un merhametine bağımlı kılmıştır. Daha sonra normal şartlarda yemeyeceği acı bir zeytin yaprağı bulmuş ve onu Nuh'a getirmiştir. Bu yaptığıyla, bir anlamda Hahamlar şu prensibini iletmektedir: "Özgürken yenen en acı yiyecek bile, kölelikte yenen en lezzetli yiyecekten daha iyidir.Tevrat'ın diğer pasajlarında gemiden çıkış süreci şöyle özetlenmektedir: "Yedi gün daha bekledikten sonra güvercini yine gönderdi. Bu kez güvercin geri dönmedi"(Tekvin, 8/12). Nuh altı yüz bir yaşındayken[35], birinci ayın birinde yeryüzündeki sular kurudu[36]. Nuh geminin üstündeki kapağı kaldırınca toprağın kurumuş olduğunu gördü(Tekvin, 8/13). İkinci ayın yirmi yedinci günü[37] toprak tümüyle kurumuştu(Tekvin, 8/14). Tanrı, Nuh'a «Karın, oğulların ve gelinlerinle birlikte gemiden çık[38]» dedi, «Kendinle birlikte bütün canlıları, kuşları, hayvanları, sürüngenleri de çıkar. Üresinler, verimli olsunlar, yeryüzünde çoğalsınlar"(Tekvin, 8/15-17). Buradaki çıkar emri -İbranice "Aytse" şeklindedir. Bu sözcük "Geleneksel Yazım"a göre "Otse" olarak yazılmasına karşın, "Geleneksel Okunuş" uyarınca "Aytse" şeklinde okunur. Raşi bu ikiliği şöyle açıklamaktadır: "Aytse" sözcüğü "Onlara dışarı çıkmalarını söyle" demektir. Ancak onlar kendileri dışarı çıkmak istemezlerse, bu kez "Otse"; "Onları zorla dışarı çıkar". Yeryüzü üzerinde -Hayvanlar sadece yeryüzünde çoğalabilir ve semereli olabileceklerdir, zira gemide cinsel ilişki yasak olduğu için dişi ve erkek ayrı tutulmuşlardır. Bir sonraki pasajda da erkek ve kadınların ayrı olarak sıralanması, bu yasağın, Tufan'dan sonra da halen yürürlükte olduğunu akla getirmektedir. Ancak Tanrı dünyaya tekrar tufan getirmeyeceğine dair yemin edince, Nuh

35 Bu, 1 Tişri 1657 [2 Eylül MÖ 2104], yani İbrani takvimine göre Roş Aşanadır (yılbaşı).

36 Yeryüzü kuruyor. Yeryüzünün yüzeyi, kurumuş olmasına karşın, halen üstünde yürünebilecek sertliğe kavuşmamıştır. Nuh bu yüzden gemiyi terk etmeden önce T anrı'nın "emrini beklemiştir. Tora, Bereşit, 48.

37 27 Heşvan, bu 27 Ekime, yani güneş takvimine göre, Tufan'ın başlangıcından tamı tamına bir yıl sonraya rastlamaktadır. Dünya tam 365 gün boyunca canlı barındırmamıştır. *Tora, Bereşit,* 48.

38 Tanrı Nuh'a, kendisini bi gemi ile kurtaracağını söylediğinde Merhamet Niteliği'ni belirtirken A-do-nay kullanılır (Tekvin:7/1), normal yaşantısına dönmesini söylerken ise, tüm anlatım boyunca E-lo-im İsmini kullanmaktadır. Tanrı'nın doğaya her yönüyle hükmettiğini ve amaçlarını gerçekleştirmek için onu bir araç olarak kullandığını da belirtir. Tıpkı yargı gibi, doğanın da açıkça belirlenmiş kuralları vardır. Tanrı doğayı kontrol eder ve eğer arzu ederse bu kuralları geçersiz kılar ve sonucunda bizim "mucize" olarak adlandırdığımız olayları meydana getirir. E-lo-im İsmi, Tanrı'nın dünyaya tamamen hakim olduğunu ifade eder ve O'nun, "Yukarıdaki [manevi dünyadaki] ve aşağıdaki [fiziksel dünyadaki] tüm varlıkların üstünde Otorite Sahibi Olan Kudretli Varlık" ve "BaalAyeholot - Tüm Yeteneklerin Sahibi" olduğunu belirtir. Tanrı burada da, Nuh'u gemiden çıkıp dünyayı yeniden kurmaya çağırırken, "Doğasal dünyayı Yaratan ve Koruyan Tanrı" kimliğiyle tam bir yıl boyunca cansız kalan doğayı canlandıracak olanın da, yine Kendisi olacağını vurgulamaktadır (Aamek Davar). Hahamlar, E-Io-im İsmi ile ilgili açıklamalarında, bu İsim'in sayısal değerinin "Ateva-Doğa" sözcüğününkine eşit olduğuna dikkat çekerler ki; bu da Tanrı'nın tüm doğaya hükmettiğini ifade eder. Tora, *Bereşit*, 48, 51.

da ikna olmuştur[39]. Üresinler -Tam çeviriyle "verimli olsunlar".Nuh karısı, oğulları ve gelinleriyle birlikte gemiden çıktı(Tekvin, 8/18). Bütün hayvanlar, sürüngenler, kuşlar, yeryüzünde yaşayan her tür canlı da gemiyi terk etti(Tekvin, 8/19).

Tevratın verdiği bilgilere göre Nuh, gemiden çıktıktan sonra, Rab'e bir sunak yaptı. Her temiz çiftlik hayvanından ve her temiz kuştan (bir miktar) aldı ve mezbahta tamamen yakılan kurbanlar sundu(Tekvin, 8/20). İbranice "Olot" [Tekil: "Ola"]. Tam çeviriyle "yükselen"; zira kurbanın tamamı, yakıldığı zaman yükselmektedir. Genelde "yakılan sunu" olarak çevrilir. Diğer yandan başka otoriteler bunu "[insanı] yükselten/yücelten sunu" olarak açıklarlar. Kurbanlarla ilgili ayrıntılar için Vayikra kitabına bakınız. Nuh, "Tanrı beni Tufan'ın sularından kurtardı ve [geminin temsil ettiği] hapisten çıkardı. En azından bir kurban getirmem gerekmez mi?" diye düşünmüştür. Nuh, Tanrı'nın temiz hayvanlardan yedişer çift getirmesi konusundaki emrinin sebebinin, istediği takdirde Tanrı önünde kurban yapması olduğunu anlamıştır. İnşa etmiş oldukları mezbahların hepsinin aynı yerde -Bet-Amikdaş'ın inşa edildiği yer olan Moria Dağı'nda- bulunduklarını hatırlatır.Daha sonra "Tanrı güzel kokuyu kokladı[40] ve Tanrı Kendi'ne[41] "Toprağı bir daha insanlar yüzünden lanetlemeyeceğim" dedi. "Çünkü insan kalbinin eğilimi, çocukluğundan beri kötüdür. Tüm hayatı bir daha hiçbir zaman, [şimdi] yapmış olduğum gibi vurmayacağım"(Tekvin, 8/21). İnsanoğlu, Yetser Ara olarak bilinen "Kötü Eğilim"ine, doğduğu andan itibaren -onu kontrol altına almak için gereken akıl ve olgunluktan bile henüz yoksunken- sahip olur. Başka bir deyişle insanın hayvansal dürtüleri doğasında vardır. Buna karşılık, zekâ ve [öz-gelişim için duyulan] manevi istek ise, zaman ve olgunlukla birlikte benliğine aşılanır. Bu yüzden, her ne kadar bireyler kendi günahlarından sorumlu iseler de, bundan böyle tüm insanlık sadece günah sebebiyle silip süpürülmeyecektir. Dolayısıyla Tanrı, gerektiğinde insanları, daha az şiddetli başka yollarla cezalandıracaktır[42]. "Dünya durdukça ekin ekmek, biçmek, sıcak, soğuk, yaz, kış, Gece, gündüz hep var olacaktır"(Tekvin, 8/22).Tanrı, dünya varoldukça mevsimlerin doğal döngüsünün durmayacağına dair garanti vermektedir. Bu pasajdan çıkan sonuç, Tufan sırasında bu döngünün askıya alınmış olduğudur.

Tanrı tufanın sona ermesi ve Nuh'un kurban sunumundan sonra kendisiyle bir antlaşma yaptığı Tevratta, "Tanrı, Nuh'u ve oğullarını kutsayarak, «Verimli olun,

39 Tora, *Bereşit*, 51.

40 İbranice Nihoah. Bu sözcük Nuh ismiyle de ilişkilidir. Bazıları bunu "teskin edici koku", "tatmin edici esans", ya da "[kurbanı getiren kişinin] itaatkarlık ifadesi" (Hirsch) olarak çevirirler. Bu figüratif ifadenin anlamı, Tanrı'nın bu kurbandan hoşnut kaldığı şeklindedir. Tora, *Bereşit*, 50.

41 Tam çeviriyle "Kalbine". Tora bu ifadeyi kullanarak, Tanrının, kararını gizli tuttuğunu ve dönemin peygamberi Nuh'a kurban hakkındaki görüşünü bile açıklamadığını vurgulamaktadır. Diğer yandan Tanrı, Nuh'un kurbanını kabul ettiğini ve bunun sonucunda, dünyanın tümünü yok edecek başka bir tufan getirmeyeceğine dair kesin karar verdiğini, Tora'yı yazdırması sırasında Moşe'ye açıklamıştır. *Tora, Bereşit*, 50

42 *Tora,Bereşit*, 50.

çoğalıp[43] yeryüzünü doldurun» dedi"[44] (Tekvin, 9/1) ifadeleriyle vermektedir. Yine Tevratta"Yerdeki hayvanların, gökteki kuşların tümü sizden korkup ürkecek. Yeryüzündeki bütün canlılar, denizdeki bütün balıklar sizin yönetiminize verilmiştir" (Tekvin 9/2) ifadeleri yer alır. Korkup ürkmesi ile ilgili Nuh, zaten az kalan insanların, vahşi hayvanlar sebebiyle sürekli tehlikede olacaklarından korkmuştur. Bu yüzden Tanrı, hayvanların içine içgüdüsel bir insan korkusu yerleştirdiğine dair onu temin etmektedir. Zoar'ın açıklamasına göre; insanın ideal düzeyi olan ve yaratılışında bulunan Tanrının Görüntüsü, yaratılışın daha düşük derecesinde bulunan hayvanların korkmasını sağlamak için yeterlidir. Fakat yozlaşarak hayvanların düzeyine inen Tufan Nesli, bu tılsımı bir ceza olarak kaybetmiştir. Tanrı şimdi bu berahayı[45] tekrar vermektedir. Buna göre, kişi Tanrısal görüntüsüne uygun davrandığı sürece hayvanlardan korkmasına gerek yoktur. Fakat Tufan Nesli'nde olduğu gibi, bu düzeyinden aşağı düştüğü takdirde, korkmak gayet yerinde olacaktır.Yine Tufan'dan önce sadece bitkilerin yenmesi sözkonusu iken (Tekvin 1/30) bütün canlıların yeşil bitkiler gibi insanlara yiyecek olarak verildiği (Tekvin, 9/3) belirtilir. Burada insana et yeme izni çıkmaktadır. Tanrı böylece, Nuh ve nesline, daha önce ne Âdem'e ve soyuna vermediği bir hak tanımaktadır. Tanrı'nın Nuh'a et yeme hakkını vermesi, Âdem'e bitki ile beslenme hakkını vermesiyle tamamen paraleldir. Çünkü Nuh bir Tsadikolmakla beraber gemideyken, hayvanları çeşitli zorluklara karşın beslemiş ve ihtiyaçlarını karşılamıştır[46].

Tanrının insanlarla beraber bütün canlılarla antlaşmasını sürdürmek istediğinibelirten ifadeler Tevratta şöyle sıralanmaktadır: "…Verimli olun, çoğalın. Yeryüzünde üreyin, artın"(Tekvin, 9/4-7)."Tanrı Nuh'a ve oğullarına şöyle dedi: Sizinle ve gelecek kuşaklarınızla, sizinle birlikteki bütün canlılarla -kuşlar, evcil ve yabanıl hayvanlar, gemiden çıkan bütün hayvanlarla- antlaşmamı sürdürmek istiyorum" (Tekvin, 9/8-10),"Sizinle antlaşmamı sürdüreceğim: Bir daha tufanla bütün canlılar yok olmayacak. Yeryüzünü yok eden tufan bir daha olmayacak."Tekvin, 9/11. Burada "Dünya nüfusunun "bir bölümü" herhangi bir sebepten dolayı yok edilebilir; fakat insanlargünahkâr bile olsalar, dünya -ister tufanla veya isterse de herhangi başka bir felaketle olsun-asla "tümüyle" yok edilmeyeceği" vurgulanmaktadır. Zira Tanrı tekrar tufan getirmeyeceğine dair söz vermiştir. Devamında Tanrı konuşmasını: "Sizinle ve

43 Burada, insan neslinin bereketli olacağına dair bir beraha iken, aşağıda ise, çoğalma konusundaki bir emirdir. Nuh gemiden ayrıldığı zaman dünyanın yerle bir olduğunu ve tüm kalanların sadece dört çift insan olduğunu görünce dehşete düşmüştür. Tanrı, Nuh'un bu endişesini, dünyanın tekrar insanla dolacağını garantileyen berahayı vererek yatıştırmaktadır.*Tora, Bereşit*, 53.

44 Dünya, Tanrı'nın Adam'a verdiği berahadan (Tekvin, 1/28), Tufan Nesli, içine girdiği yozlaşma sonucu onu geçersiz kılana kadar yararlanmıştır. Dolayısıyla Nuh, gemiyi terk ettiği zaman, Tanrı berahayı yenilemiş, yeni bir yaratılışın gereksinim duyduğu bereket berahasmı, bu kez Nuh ve oğullarına vermiştir (Midraş - Tanhuma Yaşan). *Tora, Bereşit*, 53.

45 Yahudilerin, tanrı'ya yönelik tesekkür ve övgü sözlerinden oluşan duaları ifade eder. Kutsama duasıdır.

46 *Tora, Bereşit*, 53.

bütün canlılarla kuşaklar boyu sonsuza dek sürecek antlaşmamın belirtisi şu olacak[47]: Yayımı bulutlara yerleştireceğim ve bu, yeryüzüyle aramdaki antlaşmanın belirtisi olacak. Yeryüzüne ne zaman bulut göndersem, yayım bulutların arasında ne zaman görünse, sizinle ve bütün canlı varlıklarla yaptığım antlaşmayı anımsayacağım: Canlıları yok edecek bir tufan bir daha olmayacak(Tekvin, 9/12-15, 17). Burada Tanrı, Nuh, oğulları ve tarihin sonuna kadar yaşayacak her canlı ile bir antlaşma yaptığını, bunun da somsuza dek gökkuşağı ile simgeleneceğini[48] belirtmektedir.

Gemiden çıkan Nuh'un üç oğlunun Sam, Ham ve Yafesolduğu, yeryüzüne yayılan bütün insanların onlardan üreldiğiTekvin, 9/18-19'de anlatılır. Tora, bu pasajlarda söz konusu kişilerin "Nuh'un oğulları" olduklarını iki kere belirtmektedir. Tora, böyle dürüst bir babadan, birbirlerinden tamamen farklı olan üç çocuğun olduğunu vurgulamaktadır. Bununla birlikte oğulların üçünün de Tufan'dan kurtulmaya hak kazandığı gözden kaçmamalıdır.Sforno'nun açıklamasına göre; Tanrı "verimli olup çoğalma" berahasını, kötü olan Ham dâhil hepsine vermiştir ve sonuç olarak tüm dünya onların sayesinde tekrar insanla dolmuştur. Nuh'un oğullan üç büyük kıtayı paylaşmışlardır: Asya kıtasını Sam, Afrika kıtasını Ham ve Avrupa kıtasını ise Yafes almıştır[49].Tekvin, 9/20-25'de "Nuh çiftçiydi, ilk bağı o dikti, yaptığı şaraptan içti ve sarhoş oldu. Çadırın içinde soyundu. Ham babasının çıplaklığını gördü… "Kenan lanetledir" gibi ifadeler yer almaktadır. Ancak Nuh'un kavmiyle yıllarca olumsuz davranışlarından dolayı mücadele ettiği ve neticede isteği üzerine kavminin cezalandırılması için tufanın vuku bulduğu gerçeğinden hareketle, tufanı yaşayan ve kavminin helakına şahit olan Nuh'un tufan sonrası olumsuz davranışlara girmesinin mantıkla izah edilemeyecek bir durum olduğu kanaatindeyiz.

Nuh tufandan sonra üç yüz elli yıl daha yaşadı (Tekvin, 9/28). Toplam dokuz yüz elli yıl yaşadıktan sonra öldü (Tekvin, 9/29). Nuh'un oğulları Sam, Ham ve Yafes'in Tufandan sonra bunların birçok oğlu olduğu ve bunların yeryüzüne dağılıp yaşadıkları ve birçok şehir kurdukları anlatılır (bkz: Tekvin, 10/1-.29). Tufandan sonra kayda geçen, ulus ulus, boy boy yeryüzüne yayılan bütün bu insanlar Nuh'un soyundan gelmedir (Tekvin, 10/32). Başlangıçta dünyadaki bütün insanlar aynı dili konuşur, aynı sözleri kullanırlardı (Tekvin,11/1).

Kitab-ı Mukaddes eleştirmenleri, metinlerde başlangıçta kaynakların yüzeysel

47 Antlaşmanın işareti olarak -Gökkuşağı gören kişi şu berahayıokur: "Baruh Ata A-do-nay, E-lo-enu Meleh Aolam, ZoherAberit, NeemanBivrito veKayam Bemaamaro- "Antlaşmayı hatırlayan, antlaşmasına sadık olan, ve sözünü yerine getiren, Evrenin Kralı Sen, Tanrımız; Mübareksin". Potansiyel olarak başka bir tufanın habercisi olabilecek bir yağmur fırtınasından sonra gökkuşağının gözükmesi, bu antlaşmanın, yani Tanrının insanları bir daha kesinlikle tufan ile yok etmeyeceğinin garantisi olacaktır. İbn Ezra'ya göre, Tanrı yağmur fırtınasından sonra gökkuşağının gözükmesini sağlayan atmosfer şartlarını Tufan'dan sonra yaratmıştır. *Tora, Bereşit*, 54.

48 Geniş Bilgi için bkz: "Gökkuşağını gördüğünüz zaman, bu size Tufan'ı hatırlatsın ve hem kendiniz silkinin, hem de etrafınızdaki insanları kendilerini düzeltmeye ve günahtan dönerek Teşuva yapmaya çağırın". Tora, Bereşit, 55.

49 *Tora, Bereşit*, 57. Aynı eserde Nuhun soyu ve onlardan türeyen 70 ulus konusunda geniş bilgi için bkz: 58, 60-61; Nuh'un soyunun yeryüzüne dağılışı konusunda İslam Tarihi kaynakları için bkz: Yakubi, *Tarihi Yakubi, I*/18-22; M. Asım Köksal, *Peygamberler Tarihi*, I, İstanbul 2004, 107-113.

biçimde birbirine karıştırılmış olduğunu göstermektedirler. Bu kaynaklardan biri Rahip Metni (PriestlyCode) adı verilen ve eleştirmenlerin "P" harfi ile gösterdikleri metindir ki Yahudiler Babil esaretleri esnasında veya daha sonra, yani M.Ö. 586 civarında yazmışlardır. Diğeri ise tanrı "Yahve"ye istinaden eleştirmenlerin "Yahvist" diye isimlendirdikleri ["J" harfi ile gösterilen] bir metin olup M.Ö. 8. veya 9. asra aittir. Sonraki bir yazar bu metinleri, aralarındaki farklılıklara bakmadan hepsini bugün elimizde bulunan "Tekvin" kitabı içinde bir araya toplamıştır. İbranî kitapları açısından, "Yahvist Metin" daha çok detay vermektedir. Yahvist Metin yedi sayısına özel bir önem vermiştir. YahvistMetin"de Nuh, tufanın gerçekleşmesinden yedi gün önce haberdar edilmiştir; gemiye kendisiyle beraber yedi çeşit temiz hayvan almıştır; gemiden kuşları yedişer gün arayla salıvermiştir. Tufanın şiddeti yedi gün devam etmiş; hayvanlar gemiden yedişer yedişer çıkarılmıştır. Gemiden önce karga sonra güvercin salıverilmiştir. Tanrıya kurban takdim edilmiş, kurbanın hoş kokusunu alan Tanrı'nın hiddeti sükûnet bulmuştur. Diğer yandan, ayrıntılarda ise Rahip Metni önplana çıkmaktadır. Geminin yapılma şekli ve içerisinin kamaralara ayrılması, su almaması için geminin dışardan ve içerden ziftlenmesigibi detaylar verilir. Yine Yahvist Metin'de yağmurun kırk gün kırk gece yağdıktan sonra dindiği, yeryüzünde suların tamamen çekilmesi için Nuh'un gemide üç hafta beklediği, dolayısıyla tufanın altmış bir gün devam ettiği söylendiği halde, Rahip Metni'nde suların yeryüzünde yüz elli gün kaldığı, tufanın toplam on iki ay sürdüğü bildirilmiştir. Bunun dışında, Yahvist Metin tufana sadece yağmurları sebep gösterdiği halde Rahip Metni buna yerden fışkıran suları da ilâve etmiştir[50].Yahvist Metin ile Rahip Metni karşılaştırıldığında söz konusu farklılıklarıbirçok konuda görmek mümkündür.

Tufan konusu kutsal kitabın Yeni Ahit kısmında az da olsa yer almaktdır. Nuh ve Tufan ile ilgili bilgi, Matta İncilinde üç, Luka'da iki yerde, Petrus'un iki mektubunda da birer kez ve son olarak da İbranilere mektupta bir yerde geçmektedir. Bunlar: Matta 24/37'de "Nuh'un günlerinde nasıl olduysa, insanoğlu'nun gelişinde de öyle olacağı" Yine Matta 24/38'de tufandan önceki günlerde insanların yiyip içtikleri ve evlendikleri, tufan başlayıncaya kadar insanların normal yaşamlarını sürdürdükleri vurgulanmaktadır. Aynı şekilde Matta 24/39'da Nuh kavminin Tufan gelinceye, hepsini süpürüp götürünceye dek başlarına geleceklerden habersiz olduklarıbelirtilir. Benzer bir ifade Luka 17/27'de "Nuh'un gemiye bindiği güne dek insanlar yiyip içiyor, evlenip evlendiriliyorlardı. Sonra tufan gelip hepsini yok etti" şeklinde yer almaktadır.

Petrus'un I. Mektubu 3/20'de Nuh'un günlerinde gemi yapılırken, Tanrı'nın sabırla beklemesine karşın bu ruhların söz dinlemedikleri, O gemide birkaç kişi, daha doğrusu sekiz kişinin kurtulduğu ifade edilmektedir. Petrus'un bu mektubunda sekiz

50 Hilmi Ömer Budda, *Kurban ve Tufan Üzerine Makaleler*, (Sad: Bekir Zakir Çoban) İstanbul 2003,128-129.

sayısı verilirken Petrus'un II. Mektubu 2/5'da ise Nuh'a karşı gelerek inançsızlıklarını sürdürenleri tufanla yok ettiği ve Nuh'un yanısıra yedi kişinin kurtulduğu belirtilir. Bu pasajda doğruluk yolunu bildiren elçisi Nuh ve ona itaat eden yedi kişinin korunduğu belirtilmektedir. Petrus'un II. Mektubu 3/6'da dünyanın suyla, tufanla mahvolduğu veİbraniler'e Mektup 11/7'de İman sayesinde Nuh, Tanrı tarafından uyarılınca, Tanrının korkusuyla ev halkının kurtuluşu için bir gemi yaptığı ve bununla dünyayı yargıladığı anlatılmaktadır

Kur'andada Nuh tufanı birçok ayette ele alınmaktadır[51]. Bunlardan Tevratın verdiği bilgiler açısından farklılık arzedenlerden bahsedeceğiz. Diğerlerinden sadece bazı ayet numaralarını vermekle yetineceğiz. Hud, 11/32'de Nuh'un kavmi ile sürekli mücadele ettiği veTanrı'dan yardım talebinde bulunduğu; Müminun, 26ve Hud 11/38'de ise Nuh'un gemiyi yaparken, kavminden ileri gelenlerin ise, yanına her uğradıkça onunla alay ettikleri anlatılır. Ayetin devamında Nuhda onlara: "Eğer bizimle alay ediyorsanız, iyi bilin ki siz nasıl alay ediyorsanız biz de sizinle alay edeceğiz!"ifadeleri yer alır.Neticede Tanrı, Nuh'a kurtuluşu için,gözlerimizin önünde ve vahyimiz (emrimiz) uyarınca gemiyi yapmasını ve zulmedenlerin mutlaka boğulacaklarını (Hud, 37; Müminun, 27) bildirmektedir. Bir rivayete göre burada, sen gözlerimizle hıfz olunmuş gibi biz seni ve senin gemiye bindirdiklerini hıfzeder ve geminin sanatına dair olan keyfiyeti biz sana vahyederiz anlamı bulunmaktadır[52]. Gözler kelimesi ise, mükemmel bir itina ve tam manasıyla gözetim anlamında kullanılmıştır[53]. Fahruddin Razi, gözlerimizin önünde tabirinin manasınını "Hz. Nuh'a, geminin nasıl yapılacağını öğreten meleğin gözetimi ile… yap…" şeklinde vermektedir. Başka bir rivayete göre burada göz, mecaz anlamıyla nezaretçi manasındadır[54].

Kur'an'da geminin malzemesi ile ilgili Kamer13'de tahtalardan yapılmış, çivilerle çakılmış gemi bilgisi bulunmaktadır. Yine Kur'anda Tanrı, Nuh'a "… Emrimiz gelip tandır kaynayınca, ailenle birlikte her türden iki çifti gemiye sok..." emrini vermektedir (Müminun, 27). Bu ayette ifade edilen suyun tandırdan fışkırması Nuh'un bir mucizesidir. Bir rivayete göre tandır, yeryüzü demektir. Yani bütün yeryüzü fışkıran kaynaklar haline geldi. Hatta ateşin üstündeki tandırlarda sular fışkırmaya başladı. Araplar yeryüzü için tandır ismi kullanmaktadırlar[55]. Razi'de verilen bir başka rivayette, Tennur, yeryüzünün en kıymetli ve en yüksek yeri olarak tanımlanır. Tufan suyu, Hz. Nuh için mucize olsun diye, o yüksek yerden çıkarılmıştır. Manası "su yeryüzünün yüksek tepelerinden ve yerlerinden kaynayıp fışkırınca, bu yerler, yüksek-

51 Kur'an'da Nuh peygamber, Onun kavmi, onların yalanlamaları ve Hz. Nuh'un onlarla mücadelesi ve tufanla başlarına gelenler konusunda geçen diğer bazı ayetler için bkz: Şuara, 105, 106, 112, 116, 117; İbrahim, 9; İsra, 3-17; Meryem: 58; Hac: 42; Tevbe, 70; Hud, 89;Müminun, 5, 23; Kaf, 12; Zariyat 46;Kamer, 9; Hadid 26; Nuh, 1, 5, 21; Saffat, 75; Hud, 25, 28, 32, 33, 36, 46- 48, 89; En'am: 84; Araf, 59, 61; Yunus,7; Tahrim, 10; Kamer, 14-15; Enbiya, 76.

52 Ahmet Vehbi, *Hülasat'ül Beyan*,VI, 2337.

53 Vehbe Zuhayli, *Tefsiru'l Münir*, VI, Çev: Hamdi Arslan, A. Efe, vd., (İstanbul, 2005), 316.

54 Fahruddin er-Razi, *Tefsirul Kebir, Mefatihu'lGayb*, XIII, Çev: Suat Yıldırım, L. Cebeci, vd., (Ankara, 1992), 16.

55 Er-Razi, *Tefsirul Kebir*,XIII/21; Zuhayli, *Tefsiru'l Münir*, VI, 317.

liğinden ötürü tandırlara benzetildi" denilmiştir. Diğer bir manası "iş şiddetlendi" (hızlandı) manasıdır. Nitekim Arapça'da "tandır kızdı" yani (iş kızıştı) denilir. Buna göre Ayetin manası "Ey Nuh, işin kızıştığını ve suyun çoğaldığını gördüğünde…" şeklinde olur[56]. Kur'an da tufanın başlangıcı ile berabercanlı çeşitlerinin her birinden iki eş ile Nuh'un ailesi ve iman edenleri gemiye alması emredilir(Hud, 40). Burada Tevrat'tan farklı olarak canlı çeşitlerinden iki eş ile ailesi ve iman edenleri gemiye almasıdır.Hud, 41'e göre Nuh, tufanın başlangıcının da tufan esnasındaki rahmetinde Allah'a ait olduğu,geminin akıp gitmesi ve demir atmasının da Allah'ın takdirinde olduğubilgisine sahiptir. Yine Kur'an'da, Nuh'un Tevratta da belirtilen üç oğlunun dışında bir oğlunun gemiye binmediğini ve babanın "**…**gemiden uzakta bulunan oğluna: Yavrucuğum! (Sen de) bizimle beraber bin, kâfirlerle beraber olma!.." (Hud, 42)şeklindeki çağrılarına oğlu:" Beni sudan koruyacak bir dağa sığınacağım", dediği, (Nuh): "Bugün Allah'ın emrinden (azabından), merhamet sahibi Allah'tan başka koruyacak kimsenin olmadığını" söylediği ve bu sırada aralarına dalga girdiği, böylece onun da boğulanlardan olduğu (Hud, 43) nakledilir.Kur'anda Nuh kavminin Resulleri yalanlamaları sebebiyle boğuldukları ve insanlara bir ibret yapıldıkları (Furkan, 37) belirtilir.

Nuh'un yaşadığı süre konusunda Ankebut, 14'de "...O, onların arasında bin yıldan elli yıl eksik kaldı. Sonunda onları tufan yakaladı..." şeklinde bilgi verilmektedir. Ankebut, 15'de ise "Biz, Nûh'u ve gemi halkını kurtardık ve o gemiyi âlemlere ibret yaptık" ifadeleriyle Nuh'un gemisini âlemlere ibret yaptığı belirtilmektedir

Kur'anın farklı olarak verdiği diğer önemli bir nokta da tufanın bitiş süreci ve geminin oturduğu yerdir. Bu durum Kur'an Hud, 44'de (Nihayet) "Ey yer suyunu yut! Ve ey gök (suyunu) tut!" emriyle suyun çekildiği; geminin deCûdî (dağının) üzerine yerleştiğişeklinde anlatılmaktadır[57]. Tevratın Ağrı Dağı olarak belirtmesinin aksine Kur'an Cûdî dağından bahsetmektedir.

İbnu'l Kesir, Nuh kavminin Allah'a karşı gelmekten ve sapıklıktan vazgeçmemeleri sebebiyle, Allah tarafından bir yol gösterici olarak Nuh'u 50 yaşında iken onlara bir peygamber olarak gönderderdiğini, onlar arasında 950 yıl kaldığını, ondan sonra da 350 yıl yaşadığını nakletmektedir. Yine İbnu'l Kesir, başka bir rivayetteNuhun kavminde gördüğü zulmü şöyle anlatmaktadır: "Nuh kavmi, Hz. Nuh'un üzerine çullanır, boğazını sıkar, bayıltıncaya kadar onu döverlerdi. Nuh kendisine gelince ellerini göğe kaldırarak "Ey rabbim! Beni ve kavmimi affet, çünkü onlar cehalet içinde olduklarından bir şey bilmemektedirler" diye dua ederdi". Nuh kavminin artan günah ve zulümleri karşısında Nuh, çaresiz bir şekilde ellerini kaldırarak Rabbine: "Ey Rabbim! Kullarının bana ne yaptıklarını görmektesin… onlar hakkında hükmünü

56 Er-Razi, *Tefsirul Kebir*XIII/21.

57 Cudi dağının bulunduğu yerler konusundaki rivayetler için bkz; Köksal, *Peygamberler Tarihi,* I/102-103.

ver" diyerek dua ederdi[58]. Kavminin imana gelmeyeceğinin anlayan Nuh, Rabbinden onların cezalandırılması için "Rabbim! Yeryüzünde, kâfirlerden yurt tutacak/gezip dolaşacak hiç kimse bırakma!" (Nuh, 71/26) şeklinde talepte bulunmuştur. Nihayetinde Hz. Nuh'un duası Allah katında kabul olunarak gemi yapması (Hud, 11/37) emredilir.

Tefsirlerde Nuh'un gemi yapmak için ihtiyacı olan kereste, demir, zift gibi malzemeleri hazırlamaya başladığı, bu sırada kavminin ona bakarak alay ettikleri,ancak aldığı emir üzerine Nuh'un gemisini Sac denilen, Hindistan'da yetişen bir nevi karaağaçtan yapmaya başladığı nakledilir. Geminin uzunluğu 80 arşın, yüksekliği de 30 arşın olarak hesaplanmıştı. Bir rivayete göre geminin boyu 600 arşın olduğu söylenir. Bir başka rivayette Nuh'un yaptığı geminin boyu 300, eni 50, yüksekliği ise 30 arşın olduğunu belirtmektedir[59]. Bu en sonda verilen ölçüler Tevratın belirttiği ölçülerle aynıdır.

Geminin yapılış süresi İslam kaynaklarında farklı şekilde verilmektedir. Bir rivayette Nuh'un gemiyi iki yılda yaptığı, başka bir rivayette 30 yılda yaptığı ve diğer bir rivayette ise 100 senede yaptığı belirtilir[60]. Ancak Yahudi kaynakları bu süreyi 120 olarak verirler. Hazin'in beyanı, Nuh'un gemiyi iki veya dört yılda yaptığı ve ağaçlarının abanoz olduğu ve geminin üç tabakadan oluştuğu şeklindedir (alt tabakada yırtıcı hayvanlar ve haşerat, ortada diğer hayvanların, en üst tabakada Nuh ve maiyetinde bulunun ehli iman sahipleri).[61]İbnü'l Esir'e göre Nuh, kuş cinsinden zararsız hayvanlarla, bunlara benzeyenleri en aşağı kata, vahşi hayvanları orta kata, kendisi ile birlikte binenleri de üst kata yerleştirmiştir[62]. Söz konusu geminin katları ve yerleşim planı bilgileri Tevrat'ın bilgileri ile paraleldir.

Bir rivaye göre, Hz. Nuh'un gemiye Receb'in onuncu günü bindiği ve Muharremin onuncu günü geminin Cudi dağına oturduğu ve gemiden indiği böylece helaktan kurtulduğuna şükür olarak oruç tuttuğu belirtilir[63].İbnu'l Esir, Nuh'un Yam adındaki oğlununkâfir olduğunu, gemiye binmediğini[64], başka bir rivayette ise Müslüman olmayan eşi ile beraber gemiye binmeyen oğlunu Yam veya Kenan olarak belirtmektedir[65]. Razide Nuh'un iman etmeyen eşi ile beraber oğlu olarak Ken'an ismini vermektedir[66]. Elmalılı da Nuh suresinin tefsirini yaparken Nuh tufanın bölgesel ol-

58 İbnü'l Esir, *El-Kamil Fi't-Tarih*, I/60-61.

59 İbnü'l Esir, *El-Kamil Fi't-Tarih*,I/62; Ahmet Vehbi, *Hülasat'ül Beyan Fi Tefsiril Kur'an*, VI, (İstanbul, 1968), 2338-2340; Zuhayli, *Tefsiru'l Münir*, VI, 319'da geminin uzunluğunu 300 zira (yaklaşık 120m) genişliğ 50 zira (yaklaşık 20m), yüksekliği 30 zira (yaklaşık 15 m) olarak vermktedir. Geminin malzemesi, planı ve ölçüleri hakkındaki rivayetler için bkz: Köksal, Peygamberler… I, 95-96.

60 Razi, *Tefsirul Kebir*,XIII/18; Zuhayli, *Tefsiru'l Münir*, VI, 319.

61 Razi, *Tefsirul Kebir*,XIII/18; Ahmet Vehbi, *Hülasat'ül Beyan*, VI, 2338.

62 İbnü'l Esir,*El-Kamil Fi't-Tarih*, I/63

63 Er-Razi, *Tefsirul Kebir*,XIII/27; Ahmet Vehbi, *Hülasat'ül Beyan*,VI, 2348.

64 İbnü'l Esir, *El-Kamil Fi't-Tarih*,I/63

65 Zuhayli, *Tefsiru'l Münir*, VI, 317.

66 Razi, *Tefsirul Kebir*, XIII/17.

duğundan bahsetmektedir[67].

Tevrat ve Kur'anda belirtilen tufan hikâyelerinden başka en eski tufan hikâyesiSümerler'e aittir. Bazı kaynaklar Babilliler ve Samîler'in bu hikâyeyi kendilerinden önceki Sümerler'den almış olduğunu ifade etmektedir.Babil[68] ve Sümer[69] Tufan hikâyelerindehükümdar isimleri farklı olmakla beraber, tüm insanlığı yok edecek bir felaket olduğu, belli ölçülerde yapılan gemiye akrabalarını ve dostlarını bindirmesi, yiyecek ve içecek alması söz konusudur. Her iki tufan hikâyesinde tufan esnasında yağmur sularının her tarafı kapladığı ve canlıların öldüğü belirtilir. Yine her iki tufan hikayesinde, tufanın sona ermesiyle önce karga sonra güvercin gönderdikleri ve kahramanlarınTanrı'ya şükretmek için geminin oturduğu dağ üstünde bir sunak yapıp kurban takdim ettikleri belirtilir. Yine her ikisinde de takdim edilen kurbanın güzel kokusunu alan Tanrı, artık bir daha insanlara lanet etmemeye karar verir. Tevrat, Nuh ismini belirtirken; Babil tufan hikâyesindeXisuthrus; Sümer tufan hikâyesinde ise Ziudsudda isimleri belirtilmektedir. Görüldüğü üzere, İbranî, İslâm, Babil ve Sümer tufan hikâyeleri birbirine sıkıca bağlıdır. Tevrat ve Babil tufan hikâyelerinin çeşitli karşılaştırmaları yapılmıştır[70].

Sonuç olarak Kitab-ı Mukaddesin Tekvin kitabının 6-9. bablarında Nuh kavminin durumu, Nuh'un mücadelesi, kavmin zulmü, Nuh'un bu zulme son vermesi için Allah'a yalvararak dua etmesi ve Allah'ın O'nun duasını kabul etmesi ve gemi yapma konusunda emri anlatılmaktadır. Ayrıca geminin yapılacağı ağaç cinsi ve kullanılacak diğer malzemeler; geminin nelerden ve nasıl yapılması gerektiği bilgilerinin yanısıra geminin uzunluğu, yüksekliği, genişliği ve katları konusunda bilgiler verilmektedir. Yine Tevrat, tufanın başlangıcı, suların kabarmasıyla beraber canlılardan ve insanlardan kimlerin gemiye alınacağı belirtilmektedir. Ancak Tekvin, 6/18-19'da her canlıdan erkek ve dişi olarak iki çift ifadesi yer alırken Tekvin, 7/2'de her canlıdan yedi çiftifadesi yer almaktadır. Aynı şekilde Tevrat, tufandayağmurların kırk gün kırk gece devam ettiğini ve suların çekilme sürecinin yüz elli gün sürdüğünü belirtmektedir. Suların çekilme sürecinde karaların görünmesiyle beraber Nuh'un önce karga sonrasında güvercini gönderdiği, karaya çıkmasıyla beraber Tanrı için bir mezbah yap-

67 Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, VIII, İstanbul 1982, 5367-5375; Tufan, geminin yapılışı vb. konular için ayrıca bkz: *Hak Dini*, IV/2777-2786.

68 Bkz: Budda, *Kurban*, 115-118.

69 Sümer tabletlerindeki tufan hikâyesinin metni için bkz. S.N. Kramer, *Tarih Sümer'de Başlar*, (Çev:Muazzez İlmiye Çığ), Ankara, 1990, 128-132. Burada Ziusudda ismi "Ziusudra" biçiminde yazılmıştır. Sümer tufan hikayesi ana çizgileri itibarıyla Gılgamış Destanının aynısıdır. Gılgamış Destanı'nın Türkçe çevirisi için bkz.*Gılgamış Destanı*, (Çev. M. Ramazanoğlu), Ankara, 2001. Sümer tufan hikayesi ile Gılgamış Tufan hikayesindeki benzerlikler Hilmi ÖmerBudda tarafından değerlendirilmiştir. Bkz: Budda, Kurban…, 120-127; Tufan hikâyesinin tercümeleri veya özetleri için bkz: Eberhard Schrader, D. D., PH. D.,*Cuneiform Inscriptions and The Old Testament*, Vol:1 (Translated from the Second Enlarged German Edition With an Introductory, Rev: Oven C. Whitehouse, M. A.), London, 1885, I/46 vd.; M. Jastrow, *The Religion of Babylonia and Assyria*, 49 5 vd.; *Hebrewand Babylonian Traditions*, s. 325 vd.

70 Schrader and Others, *Cuneiform Inscriptions, I/* 45-52.

tığı ve kurban sunumunda bulunduğu geniş bir şekilde yer almaktadır.Yine Tevrat'ta her fırsatta tufanın evrenselliğine vurgu yapılmaktadır.Tevratta yer alan bu bilgiler, benzer ifadelerle Babil ve Sümer tufan hikâyesinde de yer almaktadır.Kur'an da ise Tevratta olduğu gibi detay olmamakla beraber bazı ayetlerdekonu hakkında bilgi verilmektedir.Tufan hikâyelerindeki benzerliklere bakılarak Babillilerin bu hikâyeyi İbranilerden aldıklarını ileri sürmek zordur. Çünkü Babillilerin İbranilerden yaklaşık bin yıl önce o coğrafyada varlık gösterdikleri tarihi bir gerçektir. Tufanın Babil gibi önemli su kaynaklarının olduğu bir coğrafyadacereyan etmesi hikâyenin kökenine de biraz ışık tutmaktadır. Böylece bu hikâyenin Babil'de ortaya çıktığı ve ardından Filistin'e geçtiği söylenebilir.İbranîler'inise bu hikâyeyi Babil esaretleri esnasında öğrendikleri ileri sürülmektedir. Ancak tufan hikâyesininTekvin kitabının Babil esareti sırasında (M.Ö. 6.yy.) yazılan Rahip kaynağında yer almasının yanısıra, M.Ö.8. veya 9. Yüzyılda yazıldığı iddia edilen Yahvist metinde de yer alması bu görüşü zayıflatmaktadır.

Netice olarak bütün dünyaya yayılan tufan hikaylerindeki bu benzerliklerden bazılarınının toplumlarınbirbirini etkilemesinden, diğerlerinin ise aynı şartlar karşısında insan zihninin ortak işleyişi sonucu birbirinden bağımsız olarak ortaya çıkmış olabileceği kanaatini uyandırmaktadır.

Bibliyografya

Ahmet Vehbi, *Hülasat'ül Beyan Fi Tefsiril Kur'an,* VI, İstanbul 1968.
Budda, Hilmi Ömer;*Kurban ve Tufan Üzerine Makaleler*, Sad: Bekir Zakir Çoban, (İstanbul, 2003).
Doğan, D. Mehmet;*Büyük Türkçe Sözlük*, (İstanbul, 1987).
Gılgamış Destanı, Çev. M. Ramazanoğlu, (Ankara, 2001).
http://www.salom.com.tr/newsdetails.asp?id=80577#.Ugc7ROJrPIU. (10.08.2013).
İbn Kesir, *el-Bidaye ve'n-Nihaye, Büyük İslam Tarihi*, Çev: Mehmet Keskin, (İstanbul, 1994).
İbnu'l Esir, *El-Kamil Fi't- Tarih,* I, Çev: A. Ağırakça, A. Özaydın, vd., (İstanbul, 1985).
Jastrow, Morris, JR., PH. D.;*The Religion of Babylonia and Assyria*, (New York, 1893).
----------; *Hebrew and Babylonian Traditions*: The Haskell Lectures, (New York, 1914).
Köksal, M. Asım, *Peygamberler Tarihi***,** I, (İstanbul, 2004).
Kramer,S.N;*Tarih Sümer'de Başlar*, Çev. Muazzez İlmiye Çığ, (Ankara, 1990).
Kur'an-ı Kerim Meali, Diyanet Vakfı Yayını, (Ankara, 2005).
Kutsal Kitap, Eski ve Yeni Antlaşma, (İstanbul, 2001).
Razi, Fahruddin; *Tefsirul Kebir, Mefatihu'lGayb*, XIII, Çev: Suat Yıldırım, L. Cebeci, vd., (Ankara, 1992).
Schrader, Eberhard, D. D., PH. D., *Cuneiform Inscriptions and The Old Testament*, I, Translated from the Second Enlarged German Edition With an Introductory, Rev: Oven C. Whitehouse, M. A., (London, 1885).
The Babylonian Talmud (Complete Soncino English Translation) Translation/The-Babylonian-Talmud-Complete-Soncino-English-Translation.pdf (15.09.2013).
Tora ve Aftara, I. Kitap, Bereşit, Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla, Çev., MoşeFarsi, vd., (İstanbul, 2010).
Vehbe Zuhayli, *Tefsiru'l Münir*, VI, çev. Hamdi Arslan, A. Efe, vd. (İstanbul, 2005).
Yakubi, Ahmet b. Ebi Yakub b. Cafer b. Vehb İbni Vahid, *Tarih-i Yakubi*, I, Beyrut 1412 (1992).
Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, IV, VIII, İstanbul 1982.

Yahudi Kaynaklarında Hz. Nuh'la Ahit

Eldar HASANOV*

Ahit kavramı Yahudilikte merkezi yeri tutmaktadır. Bu kavram İsrailoğulları'nın Tanrı ile bağını ve iletişimini ifade etmesi bakımından çok önemlidir. Yahudi yaşam biçiminin ahde dayalı yaşam biçimi olduğu, nitekim Yahudi teolojisinin ahit teolojisi olduğu ifade edilmiştir. Yahudilik'te ahit olgusunun merkezi yer tutması bu kelimenin kavramsal şemsiyesinin genişliğinde de tebarüz eder. Bu bağlamda kutsal metinlerde söz konusu kavrama izafe edilerek "ahit levhaları",[1] "ahit sandığı",[2] "ahit konutu",[3]"ahit çadırı",[4] "ahit kitabı" ve "ahit kanı"[5] gibi yeni kavramların kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca, özellikle dikkat edilmelidir ki ahit rabbilerin zihninde bir değer konumunda olup birçok diğer kavramlar için temel teşkil etmiştir. Kurtuluş, sözlü vahiy, peygamberlik, seçilmişlik, Arz-ı Mevud, dünya üzerinde İsrailoğulları'nın egemenliği sağlayacak Mesih'in gelişi ve dini liderin otoritesi gibi kavramlar ahitle organik bağa sahip olup onun üzerine bina edilmiştir. Holokost'tan sonra Tanrı ve İsrailoğulları arasındaki ilişkinin sorgulanmasıyla Holokost sonrası teolojinin temel vurgusu da ahit olmuştur.[6]

Hz. Nuh'la Yapılan Ahit

Hz. Nuh ile yapılan ahit hakkında ilk elden bilgiyi Tevrat vermektedir. Yahudi teolojisinde Tanrı ile insanlık arasında daha önceden de ahit yapıldığı kabul edilse de Tevrat'taki bilgilerde ilk ahit yapılan kişi olarak Hz. Nuh öne çıkmaktadır.

Kuran'da da Hz. Nuh ile ahit konusu yer alır.[7] Diğer peygamberlerle birlikte Hz. Nuh ile de ahit yapıldığı belirtilmiş,[8] fakat bu ahdin tufandan önce veya sonra oluşu konusunda bir şey denmemiştir. Kuran'da Allah'ın Hz. Âdem'i ve Hz. Nuh'u seçtiği,[9] Hz. Nuh'a vahyettiği ve buyurduğu[10] zikredilir. Ayrıca Kuran Hz. Nuh'a hükümler verilmesinden ve bu hükümlerin sonraki peygamberlere de tekrarlanmasından bahsetmektedir.[11] Erken dönem tefsir kaynakları, Nuh Kanunları kavramına işaret oldu-

* Yrd.Doç.Dr., Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi A.B.D.

1 Çıkış 31:18, 32:15, 34:29; Tesniye 9:9.

2 Çıkış 25:22, 26:33-34, 30:6, 26, 39:35, 40:3, 5, 21; Sayılar 4:5, 7:89; Yeşu 4:16.

3 Çıkış 38:21; Sayılar 1:50, 53.

4 Sayılar 9:15, 17:22, 18:2.

5 Çıkış 24:7-8.

6 Bu konuda detaylar için bkz. Elazar, *Covenantandpolity*, 377-381; Kirşenbaum, "ha-Berît 'im BeneyNoaḫ", *DY*, 32 ve dvm.

7 Kuran'da Hz. Nuh'tan bahseden ayetlerin listesi için bkz. Abdulbaki, *el-Mu'cemu'l-mufehres*, 892-893.

8 Ahzâb 33/7.

9 Âl-i İmrân 3/33. (Ayette ayrıca Hz. İbrahim'in ailesi ve Hz. Musa'nın mensup olduğu İmran ailesinin de seçildiği belirtilmiştir.)

10 Nisâ 4/163; Hûd 11/36, 46, 48; 'Enbiyâ 21/76.

11 Şûra 42/13. ("*Dini dosdoğru tutun ve onda ayrılığa düşmeyin" diye Nûh'a emrettiğini, sana vahyettiğini, İbrâhim'e, Mûsâ'ya ve İsâ'ya emrettiğini size de din kıldı.*)

ğunu düşündüğümüz bu ayetin tefsirine ya girmemiş[12] ya da ayetin peygamberlere verilen ahkâmdan bahsettiğini söylemekle yetinmiş,[13]spesifik olarak Nuh Kanunları kavramından bahsetmemiştir. Bu durum, o dönemde söz konusu kavramın bilinmediği veya gündemde pek de olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Bu ahit Yahudiliğin dışa açık boyutunu temsil etmektedir. Sonraki ahitlerden farklı olarak bu ahit bütün canlıları, tüm insanlığı muhatap almıştır.[14] Tufan'dan sonra yapıldığı için Nuh Ahdi ikinci yaratılış olayıyla ilişkilendirilmiş ve Tanrı'nın egemenliği evrensel olduğu için bu ahdin soyut evrenselliği temsil ettiği kabul edilmiştir. Tanrı ahdin muhatabı olan her şeyin yaratıcısı olduğu için bu ahit Yaratıcı ile yaratılan arasında evrensel bir ilişkiyi temsil etmektedir.[15] Rabbinik düşünceye göre, Nuh Kanunları kapsamındaki hükümler de bu ahit içerisinde verilmiştir. Fakat Yahudi geleneğinde bu ahdin fazla gündeme getirilmediği görülmektedir. Bunun ideolojik sebeplerden kaynaklandığı ileri sürülmüş, İsrailoğulları'yla ahit yapılmasıyla Nuh'la yapılmış ahdin ikinci sıraya geçmesi ve özel olarak İsrailoğulları'nı hedef almaması sebebiyle rabbilerin bu ahit hakkında konuşmaya gerek duymadıkları şeklinde yorumlanmıştır.[16] Fakat objektif olarak bakılınca koşulların da buna elverişli olmadığı dikkate alınmalıdır. Çünkü Yahudiler uzun süre başka devletlerin otoritesinde yaşamışlardır. Bu sebeple onların kendi içlerine kapanmaları da bu ahdin gündeme gelmemesinde önemli bir etken sayılabilir.[17] Nitekim tarih boyunca bu ahit akademik bir mesele olarak gündemde bulunmuştur. Hz. Nuh ile yapılan ahdin İsrail Devleti'nin kurulmasıyla müesseseleşerek dünyanın çeşitli noktalarında müntesipler edinmekte olduğu görülür. Bu müesseseleşme, Nuhîlik Hareketi olarak bilinir. Bu hareketin sosyal alana yansıması özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinden gerçekleşmiştir.

Eski Ahit'te Hz. Nuh ile Ahit

Eski Ahit'te anlatıldığı üzere, yeryüzünde kötülüklerin artması sonucu Tanrı insanlığı yok etmek istemiştir. Fakat Nuh ve ailesi dürüstlerden oldukları için kurtuluşa layık görülmüşlerdir. Tanrı Nuh'a bir gemi yapmasını, ailesiyle birlikte gemiye binmesini, her bir canlı türünden erkek ve dişi olmak üzere çift olarak[18] gemiye almasını emretmiştir. Daha sonra Tanrı yeryüzüne tufan göndermiş,[19] kırk gün kırk

12 Mücahid b. Cebr, *Tefsirü'l-imam Mücahid b. Cebr*, 589.

13 Mukâtil b. Süleyman, *TefsirüMukâtil b. Süleyman*, III, 765-766; et-Taberî, *Tefsîrü't-Taberî:* XX, 479-481; İbnKesîr, *Tefsîrü'l-Kur'âni'l-'Azîm*, XII, 261-263.

14 Tekvin 9:8-17.

15 Novak, *TheJewishsocialcontract*, 50.

16 Schiffman, *QumranandJerusalem*, 236-237. Dallen, Yehuda ha-Nasi'nin bu ahitle ilgili bilgileri Mişna'ya almadığını belirtir. (Dallen, *TheRainbowCovenant*, 76, dn. 52.)

17 "*Roma istilası ve sürgün hayatı nedeniyle rabbiler bu müesseseyi geliştirememiş, Nuh Kanunları'nın araştırılması sadece akademik çevreyle sınırlı kalmış, topluma inememiştir. Hatta birçok Yahudi bile bu konudan habersiz kalmış olup Tevrat'ın evrenselliği iddiasıyla karşılaştığında şaşırmaktadır.*" (Dallen, *Therainbowcovenant*, 42.)

18 Temiz sayılan hayvanlardan yedişer çift, kirli sayılan hayvanlardan birer çift, kuşlardan yedişer çift. (Tekvin 7:2-3)

19 Tufan'ın ne zaman vuku bulmasıyla ilgili farklı hesaplamalar sunulmuştur. Tufan, yaratılışın 1656. yılında vuku bulduğu; bunun M.Ö. 2104 yılına tesadüf ettiği (Biberfeld, *Universal Jewish History*, I, 74) bilgisinin yanında Tufan'ın,

gece yağmur yağmış, "*… Yahve insanlardan evcil hayvanlara, sürüngenlerden kuşlara kadar bütün canlıları yok etmiş, … yalnız Nuh'la gemidekiler kalmıştır.*" Yahudi kutsal metinleri Tufan'ın evrensel olduğu istikametindedirler. Tufan bittikten sonra Nuh sunak yaparak Tanrı'ya yakmalık takdimeler sunmuş, Tanrı kokudan hoşnut olmuş ve bir daha canlıları yok etmeyeceğini vaat etmiş, belli kurallar üzerinden Nuh ve oğullarıyla ahitleşmiştir. "*Sizinle ve gelecek kuşaklarınızla, bütün canlılarla –kuşlar, evcil ve yabanıl hayvanlar, gemiden çıkan bütün hayvanlarla- ahdimi sürdürmek istiyorum*" diyen Tanrı bir daha tufan göndermeyeceğini vaat etmiştir. Aradaki ahdin sembolü olarak yayını/gökkuşağını belirlemiş, ahdinin bütün canlılarla kuşaklar boyu sonsuza kadar süreceğini vaat etmiştir.[20] Ahit iki taraf arasında karşılıklı münasebet olmasına rağmen Nuh ahdinde bu özellik bulunmaz. Nuh Tanrı'nın gözünde lütuf bulduğu için[21] Tanrı onu kurtarmış, onunla sonsuza kadar ahitleşmiştir. Yahudi geleneğine göre Tanrı, ahdin içeriği olarak daha önce Âdem'e verilmiş hükümleri tekrarlamış ve bunlara yeni bir hüküm eklemiştir. Tanrı bitkilere ilave olarak bütün canlıları ona yiyecek olarak vermiş, fakat bunu sınırlayarak kanlı et yemeği yasaklamıştır. Bu bağlamda kan dökmeyi yasaklamış, bir insanı öldüreni cezalandıracağını bildirmiştir.[22]

Konuyu Eski Ahit çerçevesinde kapsamlıca sunmak bakımından işaret edilmelidir ki kutsal metin tenkitçilerine göre Yahvist Metin'de Nuh ahdi ile ilgili hiçbir bilgi bulunmayıp bu konu Ruhban Metni'nde geçmektedir. Tenkitçiler daha ileri giderek Nuh'la yapılan ahdin –yine Ruhban Metni'nde geçen- İbrahim'le yapılan ahitten esinlenerek kurgulandığını ileri sürmüşlerdir.[23] Dikkat edilmelidir ki Yahvist Metin'de "*berît*" kelimesi insanlar arası anlaşma bağlamında, yani seküler anlamda kullanılır. Buna karşılık Ruhban Metni'nde bu kelime her zaman Tanrı ve insan arasındaki bağlılık bağlamında, yani dini anlamda kullanılmıştır.[24]

Nuh'la ahdin alameti Eski Ahit'te "*keşet*/קשת" olarak geçer.[25] Kelime hem "gökkuşağı", hem de "yay" anlamına gelip yorumcular tarafından her iki şekilde anlam verilmiştir. Ortaçağ Yahudi müfessirlerinden Nahmanides kendinden önce bazı yorumcuların bu kelimeyi yay anlamında aldıklarını ve uçları aşağıya dönük bir yay ok atmayacağı için barışı simgelediğini söylediklerini belirtir.[26] Kendisi ise SaadiyaGaon ve İbn Ezra gibi kelimeyi gökkuşağı olarak yorumlar ve barışı sembolize ettiğini belirtir. İbn Ezra, SaadiyaGaon'un görüşünü kabul etmeyip gökkuşağının Tufan'dan

dünyanın yaratılmasının 1569. yılında vuku bulduğu söylenmiştir. (Ginzberg, *Thelegends of theJews*, I, 172.)

20 Detay için bkz. Tekvin 6-9.

21 Tekvin 6:8.

22 Tekvin 9:3-6.

23 Barr, "Reflections on the covenant with Noah", *Covenant as context*, 11-22, 13; Poole, *The history of the covenant concept*, 13.

24 Eichrodt, *Theology of the Old Testament*, I, 56.

25 Tekvin 9:13, 16. Kelimenin Eski Ahit'te kullanımları için bkz. Kronholm, T., "qeset", *TDOT*, XIII, 201-208, 204.

26 Bu yorumun metnin genel anlatımı tarafından desteklenmediği, dolayısıyla burada kastedilenin gökkuşağı olduğunun daha uygun olduğu görüşünün detayı ve delilleri için bkz. Turner, "Therainbow as thesign of thecovenant",*VT*, 119-124.

sonra yaratıldığını savunmuş,[27]Nahmanides ise SaadiyaGaon'un görüşünü paylaşarak gökkuşağının daha önceden de var olduğunu, ahdin sembolü olarak seçilmesinin ise Tufan'dan sonra olduğunu söylemiştir.[28] Raşi de kelimenin anlamını gökkuşağı şeklinde yorumlayarak onun ne zaman yaratıldığı konusuna değinmemiş, bu gökkuşağının Nuh'la yapılmış ahdin tasdiki ve yürürlüğe konulmasının alameti olduğunu söylemiştir.[29]

Nuh'la yapılan ahit Ölü Deniz Yazmaları'nda hem müstakil fasıllarda hem de fragmanlarda zikredilirse de konuyla ilgili geniş bilgi yer almaz. *GenesisApocriphon*'da Tanrı'nın Nuh'a lütufları zikredilerek "*sonsuza kadar seninle ve senin gibi olacak evlatlarınla birlikte olacağım*" buyurduğu bildirilir. Burada Nuh'la ilgili anlatılanlarla Masoretik nüshada Tekvin faslında anlatılanlar arasında önemli bir fark bulunmamaktadır. Ancak Nuh'la ilgili bilgi olmasına rağmen spesifik olarak ahit kelimesi geçmez.[30]*Tufan uyarısı*[31] adlı bir fragmanda Tufan olayının anlatılmasının ardından ahitleşme ve gökkuşağının sembol olarak belirlenmesi ifade edilir.[32]*DamascusDocument*'te de Nuh'la yapılan ahitten bahsedilerek insanların bu ahde uymadıkları belirtilir.[33]*Yubiller*'de Nuh'la yapılan ahit hakkında bilgi[34] bu kaynaklara nispetle daha geniştir. Burada anlatılanlar Tekvin'dekilerden farklı olmamakla birlikte -her ne kadar Nuh'a verilmiş kan yeme yasağına riayet bağlamında işaret edilse de- Atalar'la yapılmış ahit zikredilmeyerek doğrudan İsrailoğulları'yla yapılmış ahde işaret edilir.[35]

Rabbinik Kaynaklarda Hz. Nuh ile Ahit

Rabbinik kaynaklarda bu ahit fazlaca gündeme getirilmediği gibi rabbiler arasında ihtilaflara sahne olduğu da görülmektedir. Rabbiler bu ahdin içeriğini teşkil eden hükümlerin çoğunlukla daha önce Âdem'e verildiğini, ancak sonuncu hükmün ilk olarak Nuh'a verildiğini ifade etmişlerdir. Bunun üzerine, bu kurallar mecmuu, Nuh'un adıyla "Nuhoğulları'nın yedi hükmü" olarak adlanmıştır.[36]Rabbinik düşünceye göre bu hükümler şöyledir: adil hukuk düzeni oluşturulması; puta tapmama; Tanrı'ya küfretmeme; cinsel ahlaksızlıktan sakınma; adam öldürmeme; hırsızlık yapmama; canlı hayvandan et koparıp yememe. Ancak dikkat edilmelidir ki bu hüküm-

27 Ibn Ezra, *Commentary on the Torah,*Noah9:13-14.
28 Ramban, *Commentary on the Torah*, Noah9:12. Ayrıca bkz. Cassuto, *A commentary on the book of Genesis II*, 133-140.
29 Rashi, *Commentary on theTorah*, Noach9:9-11.
30 IQ20 11:15-12:10. (Vermes, *The Complete*, 451).
31 İngilizce kaynaklarda *Admonition Associated with the Flood*, *Admonition based on the Flood*, *Exhortation based on theFlood* gibi adlarla geçer.
32 4Q370 1:5. (Vermes, *The Complete*, 518)
33 CD 3:1-4. (Vermes, *The Complete*, 129) Bu konuda detaylı bilgi sunan bir kaynak olarak bkz. Peter, *Noahtraditions in theDeadSeaScrolls*, 151-170.
34 İlgili fasılda pasajları takip ederek konuyu ele alan tasnif için bkz. Van Ruiten, "TheCovenant of Noah", *Theconcept of thecovenant*, 167-190.
35 *Yubiller*6:1-21. (Kullanılan kaynak: Charles, *TheApocryphaandthePseudepigrapha*, I-II.)
36 Nuh'la yapılan ahit bir varlık türü olarak insanlığın garantisi olduğu için rabbiler bu hükümleri Nuh'a nispetle adlandırmışlardır. (Schultz, *JudaismandtheGentilefaiths*, 360.)

ler üzerinde de ihtilaf edilmiş, hem sayı hem içerik bakımından farklı hükümler teklif edilmiştir.[37]Rabbilerin düşüncesinde standart bir anlayışın olmamasından hareketle rabbilerin düşüncesinde Nuh ahdinin sınırlı, ara bir ahit türü olarak görüldüğü ifade edilmiştir.[38] Nuh'la yapılan ahde yönelik yaklaşımın bu olması, rabbilerin Tevrat'ta ahdin alameti olarak belirlenen gökkuşağının kutsallığa sahip olduğunu düşünmelerine engel olmamıştır; rabbiler kişinin gökkuşağını gördüğünde "*Sana şükürler olsun [ey Yahve]. Sen ki ahdine sadık kalan, ahdini hatırlayansın*" diye dua okumasını önermişlerdir.[39]

Kabalist Algıda Hz. Nuh ile Ahit

Gökkuşağı simgesi Yahudi mistik düşüncesinde de önemli yere sahip olmuştur. Gökkuşağına bakmanın Şehina'ya saygısızlık olduğu ileri sürülerek bu yasaklanmıştır. Gökkuşağının Eski Ahit'te Tanrı'nın çevresini saran parlaklık olarak geçtiğini[40] delil gösteren R. Simeon gökkuşağı ile ahdi birbiriyle kucaklaşmış şeklinde tasvir etmiş ve dürüstlükle ahdin de birbirinin tamamlayıcısı olduğunu söylemiştir. O, Nuh'la yapılan ahdin simgesi olarak gökkuşağının belirlenmesini de Nuh'un dürüst birisi olduğuna bağlamıştır.[41]

Yahudi mistik düşüncesinin Nuh'la yapılmış ahdin içeriğini teşkil eden hükümleri, Hayat Ağacı'ndakiSefirot'la[42] ve gökkuşağının renkleriyle eşleştirmeye çalıştığı görülür. Modern kaynakların sunduğu bu eşleştirmenin rastgele olmayıp renklerin sembolize ettiği anlama ve Hayat Ağacı'ndaki ilgili Sefira'ya bağlı olarak seçildiği ifade edilmiştir.[43] Muhtemelen bu eşleştirmenin sebebi, konunun genel Yahudi düşüncesi sistemi içerisinde konumunun desteklenerek fikri bütünlüğün temin edilmesi olmuştur.

Kaynakça

Abdulbaki, Muhammed Fuad, *el-Mu'cemu'l-mufehres li-elfâzi'l-Kurâni'l-Kerîm*, 3. bsk.,Kâhire: Dâru'l-Hadis, 1991/1411.

Barr, James, "Reflections on thecovenantwithNoah", *Covenant as context: essays in honour of E.W. Nicholson*, [ed. A.D.H. Mayes, R.B. Salters], New York: Oxford UP, 2003

Biberfeld, Philip, *Universal JewishHistory I: Ancient JewishHistory*, New York: Spero Foundation, 1948.

Cassuto, Umberto, *A commentary on thebook of Genesis II: fromNoahto Abraham*, [tr. IsraelAbrahams], Jerusalem: TheMagnesPress, 1964, 133-140.

37 Bu müessesenin temel kaynaklardanasıl ele alındığından bahsedilirken bu hükümler belirtilecektir.

38 Schiffman, *QumranandJerusalem*, 237.

39 T.Berakhot6:5.

40 Hezekiel1:28.

41 *Zohar*, Noah 71b.

42 Buradaki Sefira'lar, vasıflar ve alt dereceden olup insanın fiziksel, hayvani yönünü sembolize eder. Bu konuda bkz. Ginsburgh, *Kabbalahandthemeditationforthenations*, 58 ve dvm.

43 Renklerle Sefira'lar arasındaki eşleştirme için bkz. Ginsburgh,*Kabbalahandthemeditationforthenations*, 75-76.

Charles, Robert Henry, *TheApocryphaandthePseudepigrapha of theOldTestamnet*, Oxford UP, 1913, I-II
Dallen, Michael Ellias, *TheRainbowCovenant: Torahandthe seven universallaw*, Springdale: LightcatcherBooks, 2003,
Eichrodt, Walther, *Theology of theOldTestament*, [tr. John Baker], Philadelphia: The Westminster Press, 1961, I-II.
Elazar, Daniel J.,*Covenantandpolity in BiblicalIsrael: BiblicalfoundationsandJewishexpressions I: TheCovenantTradition in Politics,* New Jersey: TransactionPublishers, 1995
et-Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerir, *Tefsîrü't-Taberî: Câmi'u'l-beyân 'an te'vili 'âyi'l-Kur'ân*, [thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî], Riyad: DâruÂlemi'l-Kütüb, 2003/1424, XX, 479-481;
Ginzberg, Louis, *Thelegends of theJews*, [tr. HenriettaSzold, Paul Radin], Baltimore: The Johns Hopkins UP, I-VII, 1998.
Ginsburgh, Yitzchak, *Kabbalahandthemeditationforthenations*, [ed. MosheGenuth], Jerusalem: GalEinai, 5767/2006.
IbnEzra'sCommentary on thePentateuch, [tr. H. Norman Strickman, Arthur M. Silver], New York: Menorah Publishing Company, I-V.
İbnKesîr, Ebu'l-Fidâİmâdüddinİsmail b. Ömer, *Tefsîrü'l-Kur'âni'l-'Azîm*, [thk. Heyet], Kahire: Mektebetü'l-Evladi'ş-Şeyh li't-Türas, 2000/1421, XII, 261-263.
Kirşenbaum, 'Aharon, "Ha-Berit 'im BeneyNoaḫmul ha-beritba-Sinay", *Dine Yisrael*, VI (1975), 31-48.
Kronholm, T., "qeset", *Theological Dictionary of theOldTestament (TDOT)*, [ed. JohannesBotterweck, HelmerRinggren, Heinz-Joseph Fabry], XIII, 201-208,
Mukâtil b. Süleyman, Ebu'l-Hasan, *TefsîrüMukâtil b. Süleyman*, [thk. Abdullah MahmûdŞehhâte], Kahire: el-Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-'Âmmeli'l-Kitâb, 1984, III, 765-766;
Mücahid b. Cebr, Ebu'l-Haccâc el-Mekkî, *Tefsirü'l-imam Mücahid b. Cebr*, [thk. Muhammed Abdusselam Ebu'n-Nîl], Nasr: Dârü'l-Fikri'l-İslâmî, 1989, 589.
Novak, David,*JewishSocialEthics*, Oxford UP, 1992
Peter, Dorothy M.,*Noahtraditions in theDeadSeaScrolls: conversationsandcontroversies of antiquity*, Atlanta: Society of BiblicalLiterature, 2008, 151-170.
Poole, David, *Thehistory of thecovenantconceptfromtheBibletoJohannesCloppenburg: De FoedereDei*, San Fransisco: Melen Research UP, 1992.
Ramban-Nachmanides, *Commentary on theTorah*, [R. NossonScherman, R. Meir Zlotowitz], Brooklyn: Mesorah Publications, 2005, I-V.
Schiffman, Lawrence H.,*QumranandJerusalem: studies in theDeadSeascrollsandthehistory of Judaism*, Grand Rapids: Eerdmans Publishing, 2010.
Schultz, P. Joseph, *JudaismandtheGentilefaiths: comparativestudies in religion*, New Jersey: Associated UP, 1981, 360.
TheTorahwithRashi'sCommentary, [R. NossonScherman, R. Meir Zlotowitz], Brooklyn: Mesorah Publications, I-V
TheZohar, 2. bsk. [Harry Sperling, Maurice Simon, Paul P. Levertoff], London: TheSoncinoPress, 1984, I-V.
Turner, Laurence A., "Therainbow as thesign of thecovenant in Genesis IX 11-13", *VetusTestamentum*(*VT*), c. 43 (1993), 119-124.
Van Ruiten, Jacques, "TheCovenant of Noah in Jubilees6:1-38", *Theconcept of thecovenant in the Second Templeperiod*, [S.E. Porter, J. C.R. de Roo], Leiden: Brill, 2003, 167-190.
Vermes, Geza, *ThecompleteDeadSeaScrolls inEnglish*, London: PenguinBooks, 1997.

Êzidi İnanç Esaslarında Hz. Nuh (Su)Tufanı ve Söylenceleri

Ramazan ERGİN*

Giriş

Bildirinin konusu Nuh Tufanının Ezidi yaradılış efsanesi ile ilişkisidir. Ezidi yaradılış efsaneleri kutsal kitapları yanında ilahilerin önemli konularından birisidir. Bu nedenle konu daha az bilinen Ezidi ilahileri merkeze alınarak işlenmiştir.

Ezidi inançları ve uygulamalarında yaratılışla ilişkili olarak Ezidi topraklarının ve bu toprakların kuşattığı alan içerisindeki toprak ve su gibi temel unsurların önemi birincil konumdadır. Bu nedenle Nuh ve Tufanın anlamı da Ezidi kutsal çemberi (alanı) çerçevesinde şekillenmektedir.

Ezidi inanç ve uygulamaları sır kabul edilen kutsal metinler üzerinden biçimlenmektedir. Bu nedenle Nuh Tufanına ilişkin hususlar da sır inancıyla doğrudan ilişkilidir. Bu durum Ezidi sır metinleri üzerinden yapılan araştırma ve incelemeleri etkilerken sonuçları kısıtlamakta ve sınırlandırmaktadır. Dolayısıyla Ezidi inanç ve uygulamalarının kendi iç anlamını yakalamayı zorlaştırmaktadır. Bu sorunu bir nebze olsun aşmada Ezidi ilahileri ve söylenceleri ve Laleş'teki yerinde gözlem ve görüşmeler değerlendirilmiştir.

Bahsedilenler doğrultusunda konu "Ezidi Sır Metinleri", "Ezidi Yaradılış Efsanesi ve Nuh Tufanı", "Ezidi Yazılı Kutsal Metinlerinde Yaradılış, Sır Metinler ve Reenkarnasyon" ve "Tufan Sonrasından Günümüze Yerleşim Alanlarının Adları" başlıkları altında ele alınmıştır.

Çalışmada Ezidi kutsal metinleri, Nuh Tufanı ve Ezidi söylenceleri barındırdığı her şeyiyle kutsal bir anlam içeren Ezidi coğrafi alanıyla bir bütünlük oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

I- Ezidi Yaradılış Efsanesi ve Nuh Tufanı İlişkisi

Ezidi Yaradılış İlahisi'ne (*Qewlê Zebunî Meksûr*)[1] göre kâinatın yaratılışı şöyledir: "Allah kâinata seslendi. Kâinat sıçrayıp hareketlendi. Her yer su ile kaplıydı. Allah'ın Sır'rı Kandil'e gittiği ve mayayı su okyanusuna attığı zaman bu dünya maya tutmamış yoğurt gibi oldu. Toprak olmadı. Yeryüzü uymadı. "Toprağın oluşum öncesinde yeryüzünün "Beni yılda üç defa beşeriyetin günahlarından temizlemezseniz kaynaşmam." isteğini ileten dört meleğe Allah: "Kararımdır: Yılda üç defa beşeriyetin günahlarından arınacaksın." der.

Yeryüzünün kaynaşmasından sonra sadece kırmızı toprak oluşur. Kâinatta olu-

* Araştırmacı-Yazar, Öğretmen.

1 http://www.youtube.com/watch?v=yaFyn5McRoA (Temmuz 2013)

şan çorak kırmızı toprakları üzerinde dört meleği ile ve "merkeple uçan" dört etrafı dolaşan Allah'ın "hak yerdir" dediği alanın üzerinde dururlar. Oraya bütün canlılardan (bitki-hayvan-insan) önce mekân iner. Sayılı tam kırk (40) yıl sonra yeryüzüne Laleş (mekânı) iner. Laleş oluştuğunda ve Muhabbet nurunun Sır'rı-kubbesine vurduğunda yeryüzü şenlenir ve renklere bürünür.

Bugüne kadar Allah ve melekleri ile yeryüzünün akdi-antlaşması vardır. Ne zaman yeryüzü üstünde kötülük yapılırsa, insanlık ve merhamet kalmazsa yeryüzü mutlaka Allah katında şikâyet eder ve bedelini ister. Bu bedel mutlaka "Su Tufanı" ya da felaketlerle zarar görme şeklinde olur. Nebi Nuh tufanı su tufanı şeklinde olan bedellerden birisidir. Nuh tufanı haricinde bedel anlamlı başka tufanlar da olmuştur.

Nebi Nuh zamanında beşeriyet ile birlikte kötülükler de çoğalır. Yeryüzü bu kötülüklerin bedelini melekler vasıtasıyla Allah nazarından ister. Kötülük oranında Su Tufanı, felaket ve zarar da büyük olur.

Bütün yeryüzünü kaplayan Nuh Tufanı için Êzidiler "Tufan suyu kalktı" (*Ava Tufanê rabu*) ifadesini kullanırlar. Su tufanı gibi felaketlerle temizlenme bedelini yeryüzü, Allah'tan istediğinde bütün sular bulanıklaşırken bir tek Laleş'te bulunan ve bütün canlılığın-insanlığın mayası olarak görülen Beyaz Kaynak Su (*Kanya Spî*) berrak kalır. Ezidi ilahilerinde bu suyun kutsal yönleri "Laleş'in eskiliği Beyaz Kaynak Su'dur. Yeryüzünün mayası Beyaz Kaynak Su'dur." sözleriyle ifadesini bulur. Bu su Laleş'te yüzeye yakın bir yamaçta üstü kapalı bir kuyudan çıkar. Yeni doğan Êzidi çocukları dine yeni girme anlamında Beyaz Kaynak Su'da mühürlenirler. Ayrıca mühürleme, günahlardan arınma (tövbe) anlamında tekrarlanan bir ritüeldir. Mühürleme Ezidilerce "mühür yapma" anlamında *mohrkirin* diye isimlendirilir. Mühürleme töreni ile aday Ezidilerin yer aldığı "beyaz nokta"ya (*niqta spi*) dahil olur. Bu törende şeker ve para dağıtılır. Genetik ve inançsal anlamda Êzidi olmayanlar bu su kaynağına giremezler. Bunun sebebi Ezidi olmayan birisinin kutsal suyu görmesi, ona dokunmasının dahi "günah" kabul edilmesidir. Çünkü suyun bu şekilde kirleneceğine inanırlar. Dolayısıyla kutsal suyun bulunduğu alan özenle korunmaktadır. (Hecci Xwedêda, Kişisel Görüşme, 2011)

Toprağın yüzeyine iki ayrı kanalla akan Beyaz Kaynak Su'yun sol kanalın aktığı havuzda bayanlar, sağ kanalın aktığı havuzda ise erkekler mühürlenir. Mühürleme ritüeli tekrarlanan bir uygulamadır. Kişi ölünceye kadar koşulların uygunluğu oranında yılda en az bir kez günahlardan arınma amacıyla mühürlenir. Bunun temel nedeni "beyaz nokta"da arınmış bir şekilde kalmak içindir. Ezidi yönetici, ruhani ve muritle bu temizlik ve arınmanın sembolu– kutsal gün ve ayinlerde tamamen beyaz elbiseler giyerler. (Hecci Xwedêda, 2011)

Mühürleme ritüeli Laleş'te görevli ruhani tarafından aday üzerinde icra edilir. Ruhani bir taraftan sesli olarak "Allah'ın ve Şeyh Adi'nin eliyle!" (*Destê Xwedê û Şex*

adibit) sözünü ifade ederken diğer tarafta avucunun içine aldığı kutsal suyu adayın başına serper. Bu, ardarda üç defa uygulanır. (Hecci Xwedêda, 2011)

Laleş'e gelemeyen bütün akraba, eş, dost, komşular için erkek havuzunun hemen yanında bulunan ve üstü demir çubuklarla örtülü küçük kaya parçasının üstüne bu suyu avuçları ile birer defa dökerek onlar adına da mühürleme vazifesini görmüş olurlar. Ezidi inanç sisteminde bireyin Kutsal Su ile arınması ile yeryüzünün Su Tufanı ile kötülüklerinden arınması arasında tanrısal bir döngü ve arınma olarak görürler. Kendilerinden olan ve Êzidi inanç esaslarının gereğini yapmamış ya da başka inançlarla ilişki kurmuş kişiler "siyah nokta" veya "kara leke" (*niqta reş*) alanına girmiş kabul edilirler. Dolayısıyla Ezidi toplumundan dışlanacak günahlı alana girmişler anlamına gelmektedir. (Hecci Xwedêda, 2011)

Kâinatın ve canlıların oluşumunda Allah'ın kutsal tini olarak gördükleri Beyaz Kaynak Su için kâinatın yaradılışından günümüze sayısız tufanda bir tek yeryüzünde bu suyun pir u pak kaldığına inanılır. Bütün kaynak suların mayası olarak görülen Laleş'teki beyaz suyun karıştığı toprağı da şifa kaynağı olarak kabul ederler. Bu nedenle toprağı yemek, yaraları iyileştirici olarak vücuda sürmek gibi uygulamalar söz konusudur. Ayrıca, özellikle Şeyh Adi'nin mezar toprağı kutsal su ile karılarak misket büyüklüğünde kurutulur. Bunlar evlerinde ve üstlerde muska amaçlı olarak taşınırlar.

Her Yedi-On iki yılda bir büyük bir Su Tufanı olduğunu söyleyen Êzidiler bu suyu "evvel ve ahir" olarak değerlendirirler. Êzidiler, Nebi Nuh'un Tufan sonrası gemisinin indiği kabul edilen alana "geminin durduğu su kaynağı" anlamında "*Êsivnê*" (*Êyn Sıfnê*) derler. Bu alan tel örgülerle çevrilidir. Ancak son dönemlerde içine evler de inşa edilmiştir. Bahsi geçen bu alan, kaynak suyu ve toprağı ile kaşıntı, yara gibi hastalıklara iyi geldiğine inanılan bir vadidir. Bu vadide bulunan kereste ve çivi gibi maddelerin Nuh'un Gemisinin kalıntıları olduğu kabul edilir. (Babê Şeyh, Kişisel Görüşme, 2011)

Irak Kürdistan'ı Dihok kentinin Şeyhan kasabası Laleş ile Êzidi köylerine çok yakındır. Beyazid ilçesinden Viranşehir'e, Mardin'den Musul'a kadarki alan Ezidi kutsal toprakları içerisinde kabul edilir. Bu inançlarından dolayı İranlılar-Yahudi, Hıristiyan ve Müslümanların saldırıları karşısında bir kısım Êzidilerin ölmemek için onların dinlerine geçtiğini, sadece Osmanlı döneminde kendilerine yüz yirmi üç sefer düzenlendiğini anlatırlar. (Babê Çavış, Kişisel Görüşme, 2011)

Êzidi genetik kast sisteminde geçişlerin ve evliliklerin kendi inançlarınca mümkün olmadığı gibi dışarıdan biriyle evliliğe, hatta kendilerini açık edecek her türlü ilişkiye dahi hoş bakamıyorlar. İç inanç disiplinini sağlamak, başka inanca geçişi engellemek ve dışarıdan saldırıları azaltmak için Êzidi inancına kimseyi almadıklarını söylüyorlar. Ancak "mürit" olarak inancı benimsemenin uygun koşullarda mümkün olduğu ifade edilmektedir. Büyük Su Tufanı ve felaketlerle gark olan insanlığa ge-

len ehl i kitap sahibi peygamberler (Hz. İbrahim-İsa) ve evliyalar (Hallac-ı Mansur, Şeyh Abdulkadir-i Geylani) bir tür reenkarnasyon inancıyla beyaz nokta sınıfından değerlendirirler. Her Êzidi inananın bir şeyhi, piri ve "ahiret için elverme kardeşi" (*destbirakê axretê*) olmak zorundadır. Zaman içinde genetik manada kadim ruhani aileler içinde emir (*mîr*), bey (*beğ*) sıfatlı idareciler ve onlara bağlı ağaların yanı sıra ilahi okuyucular (*qewwal*), kâhin özelliği olan *koçek*ler bulunmaktadır. Laleş merkezli kutsal alan sınırları yaşamsal anlamda olduğu kadar genetik anlamda da dokunulmaz, değiştirilemez iç yasaklı alanları da barındırır.

Yine bu yedi ayrı meleğin soyundan geldiği söylenen ve Laleş'te bu aileleri temsilen oluşturulan boş mekânlar vardır. Bu mekânların Hêsani, Adani, Kettani vb ailelerin kutsal alanlarıdır. Ancak genetik kadim şeyh ve pir aileleri ancak kendi sınıfında biriyle evlenebilirler. Bunlar için dışarıdan, mesela mürit soylarından biriyle evlilikleri kesinlikle yasaklanmıştır. Her genetik kast kendi içinde evliklerini sürdürmek zorundadır. Bu nedenle farklı etnisite ve inançlardan kişilerin bu inancı benimsemesi durumunda bu ruhani ve yaşamsal kastı kabullenmesi kutsal sırra ve yaşama ayak uydurması gerekmektedir.

Ezidi takvim ve ay adları "*Çil rojên çilê havînê, çil rojên çilê zivistanê*" Kırk gün Yaz kırkı, kırk gün Kış kırkı sadece ruhanilere farz olan oruç aylarında Ezidiler yaz kırkında oruç tutan şeyh ve ruhanileri ziyarete gelirler. Bu oruç ve kırk sayısı, Tufanda Nebi Nuh gemisinde kırk erkek ve kırk kadın bulunmaktadır. Bu kırk erkek kırk peygamber sırasındalar. Gemide bulunan kırk peygamber hatırına ruhaniler oruç farzını yerine getirirken muritler onların ziyaretine gelir. Padişamızın bin bir adı var. İbrahim Halil demişti: Güneş, Ay, Yıldızlar, Êzdiliği tanımıştır. Bunlar Allahın (Xuda-Huda) adlarındandır. Nuh demiş Rab, İbrahim Halil Demiş Huda, Nebi Musa demiş El, İsa demiş İli, Ella, Muhammed demiş Ella, Allah. Allah'ın adları bunlardır. Ezidi inancına göre Ezidiler Arı ırkından gelmektedir. Allah bütün semavi dinlerden önce Ezidiliği yaratmıştır. Alfabesi, ibadet dili, ilahi, dua ve beyitleri Kürtçedir. Kürtçe dinimizde ibadet ederken aynı zamanda kadim kültüründe yaşatmış oluyoruz. İki şeyi, Eski dini ve Kürt dilinin kültürünü yaşatmış oluyoruz. (Qewwal Şex Êlo, Kişisel Görüşme, 2011)

II- Êzidi Sır (Sur) Metinleri

Êzidiler kendilerini Ehl-i Kitap sayarlar ve bütün kainatın ilk metinleri arasında Mizhef a Reş ve Kitab i Cilva(e)'yi yerleştirirken kutsal kitap olarak kabul ederler. Bu kitapların kendine has alfabesi vardır. Bu coğrafyadaki mevcut alfabelerden farklıdır. Ezidi alfabesi ile Kürtçe sır metinleri yazılmıştır.

Ezidi sır metinlerinin bütününe *qewl* de denir. *Qewl* sözcüğü, insan ile Allah arasındaki antlaşmayı kapsayan tanrısal söz anlamını barındırır. Bunların bir kısmı deşifre edilerek yaygınlaştırılmıştır. Böylece Mıshefa Reş ve Kitabı Celve gibi özel

isimleriyle anılan bu yazılı metinler Ezidi kutsal kitapları olarak bilinir hale gelmiştir. Ezidi sır alfabesi ile yazılmış olan bu metinlerin şimdiye kadar Kürtçenin Soran ve Kurmanç lehçeleriyle yazılanları kısmen deşifre edilebilmiştir. Sır alfabesi ya da Êzidi kutsal alfabesinin dışında günümüze kadar gelen Arapça dilsel işaretlerle Kürtçenin yanı sıra Arapça ve Farsça nüshaları da bulunmaktadır.(Geniş bilgi için şu eserin tamamına bkz. Bittner 1913:).

Qewl diye isimlendirilen Ezidi metinlerinin önemli bir kısmı yazılı metinlerin ana çerçevesini çizdiği ve anlamını belirlediği sözlü olarak aktarılanlardır. Bunları ilahiler şeklinde isimlendirmek mümkündür. Ezidi ibadetlerinde ve ritüellerinde okunan ve dua ve beyitler şeklinde olan Ezidi ilahileri, sadece Allah dostu denen okuyucular (*qewwal*) tarafından Ezidilere okunabilir. Bu nedenle diğer Ezidilerce ve inancın dışındakilerce alfabenin bilinmesi ve metinlerin okunması vb. günah ve yasaktır. (Qewwal Şex Êlo, Kişisel Görüşme, 2011) Bu yasağın en geniş ifadesini Kitabı Celve'de bulmak mümkündür. Buna göre: "*Size verilen bilgiyi saklayın. Sır'larımı saklayanlar vaatlerime nail olurlar. Kitaplarımızı başkalarına vermeyiniz. Sonra haberiniz olmadan değiştirirler ve kaybederler. İsim ve sıfatlarımı zikretmeyin. Çünkü yabancıların ne yapacaklarını bilemezsiniz.*"(Turan 1986: 162)

İlahiler günümüzde kısmen kayıt altına alınmaya başlanmıştır. Diasporada yaşamak zorunda olanlar için yazıya dökme çabaları bulunmaktadır. Bazı ilahiler çeşitli Êzidi web sitelerinde mevcut olmasına rağmen derleme çalışmaları halen sürdürülmektedir.[2] Êzidi sır alfabe ve metinleri üzerine çok şey söylenmesine rağmen bu metinleri yakından görmüş ve bilen insan sayısının azlığı metni daha bir değerli kılmaktadır.

Geçtiğimiz yüzyılın başında Avrupalı araştırmacıların ele geçirdikleri ve bir nüshası İngiltere British Müzesi'nde olan metnin üzerinde Dr. Maximilian Bittner'in akademik çalışması dikkate değerdir. Ancak bunun dışındaki çalışmaların bilimsel değeri, ilk öngörüler (Süryani-Arap metinler) üzerine inşa edildiğinden dolayı tartışılabilir konumdadırlar. Bu çalışmaların bilimsel değerini tartışılır kılan diğer önemli bir etken de Kürtçenin herhangi bir lehçesini bilen ve herhangi bir akademik disiplini kavramış, herhangi bir inancın penceresinden hareket etmeyen kişilerce ele alınmış olmamalarıdır.

Kürtlerin içinde bulunduğu gerek inanç ve gerekse yaşamsal koşullarda bulunulan parçaların gelişmişlik düzeyi oranında eğitim görmüş Kürtler geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısından sonra politik inkârcılığın karşısında geliştirilen ideolojik mücadele algılarının gölgesinde bilim, sanat, edebiyata yönelmişlerdir. Bu iç ve dış nedenlerle gecikmiş aydınlanma sürecinde Êzidi inancı ile ilgili batılı oryantalistler ile Türkiye, İran-Irak, Suriye, Lübnan ve Mısır'da Arap-İslam inancının etkisiyle doğulu şarki-

2 http://www.lalish.de/. (Temmuz 2013); http://www.kaniya-sipi.de/kurdish/kovaralalish24-07.htm (Temmuz 2013)

yatçılar konu ile ilgili kendi inanç pencerelerinden sayısız bilimsel değeri tartışılır çalışma yürütmüşlerdir.

Konunun zorluklarını aşabilmenin bir öteki yolu da bilişim çağında gerek Irak Kürdistanı Dıhok kentinde bulunan Êzidi kültür merkezi (Bingeha Laleş) ve Avrupa'da yaşamak zorunda bırakılan Êzidi aydınlarının Tipen Sır'rı alfabesi ile gazete çıkarmaya başlamalarıdır.(Davud Murad, Kişisel Görüşme, 2011)

III- Ezidi Kutsal Çemberi İçinde Yer Alan Nuh ve Tufan İle İlgili Yerleşim Yerleri ve Adları

Farklı kutsal metinlerde Hz. Nuh'un gemisinin indiği söylenen Cudi, büyük-küçük Ararat, Sıncar dağları Ezidi kutsal sır çemberinin genetik ve coğrafi etki alanının içinde değerlendirilirler. Kendi içinde ve dışında sadece çember içinde çember oluştururken her çemberin kendi hâkimiyet, dokunulmazlık, etki alanının öteki çemberlere geçişi ve geriye dönüşü mümkün görünmemektedir. Kutsal mekan Laleş'in içinde asıl ve en küçük çember öteki büyük çemberlerin merkezini oluşturmaktadır. Mevcut coğrafi alanların ve üzerinde yaşayan aşiret adlarını farklı adlandırmaları dikkate değerdir. Su tufanını merkeze Alan Ezidi öğretileri Hz. Nuh ve ardıllarının adını fazla merkez almamaktadırlar.

Nebi Nuh'un gemisinin indiği yer ve etrafında oluşturulan yerleşim alanlarına verilen adlar dikkate değerdir. Nebi Nuh'un gemisinin indiği coğrafi yer Şeyhan-Laleş ile Ezidilerin çoğunlukla yaşadığı Sencer (Şengal) Dağı yaklaşık üç yüz elli kilometre mesafededir.

Tarihin farklı dönemlerinden geçtiğimiz yüzyıl öncesine kadar imparatorluklar ve onların yayılmacı inançları söz konusu olan Ezidi coğrafyasında hem fetih hakkını hem de temsiliyet ve teslimiyet hakkını kendilerinde görmelerine yol açmıştır. Güç, iktidar ve temsiliyetlerini alfabe, inanç ve aidiyet sembolleri ile ritüel ve kavramları üzerinden dayatmışlardır.

Mezopotamya, tarih boyunca savaş sanatı tarihini kuranlarca kuşatılmıştır. Bu kuşatma dünyanın hemen tamamı üzerinde kurgulananlar kadar geniş bir boyutta olmuştur. Mezopotamya'yı emperyal amaçlar için çekici kılan temel neden bereketli ve korunaklı bir coğrafya olmasıdır. Ovaların etrafını kuşatan dağlardan akan nehir ve kaynak suları yaşama bereket katmaktadır. Ayrıca tek tanrılı inançların kutsal dil ve alfabeleri ile yazılan kutsal metinlerine konu olan bu coğrafyanın ikinci Âdem Hz. Nuh'un gemisinin indiği ve yaşamı yeniden başlattığı alan olarak kabul edilmesi söz konusudur.

Tarihte ilk defa evrensel anlamda bütün kavimler ve kaynaklarında "Su Tufanı"ndan bahsetmeleri gözleri bu coğrafyada yaşayanların ardıllarının merak edilmesi ve kendi kutsallarının izine yöneltmiştir. Bu nedenlerle bilinen en eski Êzidi yerleşim alanlarının adları (Heştan-Hêştikan) Seksen-Seksenler, Hint, Fars, Kürtle-

rin (Awesti-Sanskrist alfabe) kullandıkları rakamların isimleriyken (Sefin-Sefine-Eyn Sıfnê, Êsifnê) Sami geleneğe bağlı dillerde (İbranice, Süryanice ve Arapça gibi) de gemi çeşmesi anlamına gelmektedir.

"Ex-Ax" toprak-yurtluk anlamında kullanılan günümüze "Şehr Nex" Şırnak ili için kullanılırken yakın yerleşim alanlarının benzer "Ex-Ax" eki alanlar Êzidi-Yahudi-Keldani Mesihi-Müslüman Kürtler tarafından hala aynı adlarla adlandırılmaktadır. Bunlara Şêrnex, Hewrex, Nerex, Hezex, Kéwex, Zinarex, Erzanax, Mizezex, Mazizah, Hexé, Helexê, Herdex, Şax, Şemrex, Darax gibi yerleşim adları örnek olarak verilebilir. (İskender Debasso, Kişisel Görüşme, 2012)

Türkiye sınırları içinde kalan Ezidi yerleşim birimlerine Mardin-Midyat-Hakkâri bölgelerinde daha sıklıkla rastlanılmaktadır. Son yıllarda boşaltılan Ezidi köylerinin İslam dışı inanç sahibi olan Ermeni ve Süryani Hıristiyan köylerine yakın ve iç içe olması durumu anlaşılır kılmaktadır.

Sonuç

Bu çalışmada Ezidi kutsal alan ve uygulamalarının Ezidi yaşamını, bireyin hayatını şekillendirirken kainatın ve Tufan'ın oluşum öncesi ve sonrasında yaşamı var eden ve arındıran tanrısal sır–su-mekan üçgeni üzerine kurulu olduğu görülmüştür.

Kutsal Mekan (Laleş), Kutsal Su (Kanya Spi) ve Kutsal Tufan (lar) (Ava Tofanê) ilişkisinin kesintisiz bir döngü içinde gerçekleştiği ve inanç gereği bireyin ve yeryüzünün tanrısal arınma-cezalandırma sebep-sonuç ilişkisi üzerinden kendi içinde anlaşılır olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Laleş merkezli iç içe geçmiş kutsal alan sınırları ile ilgili yazılı-sözlü sembol ve ritüeller küçükten büyüğe genişleyen sır çemberleri etrafında oluşum arınma, kesintiye uğrama ve tekrar yinelenirken yaşamla paralellik içinde olduğu gözlenmiştir.

Mitolojide ve hem Ezidi hem de tek tanrılı dinlerin kutsal metinlerinde Nuh'un gemisinin indiği yer olarak adı geçen Ararat (Ağrı), Cudi Sıncar, Nemrut, Küçük Ağrı ve Süphan dağlarının Ezidi kutsal Sır çemberi içinde geçen yerleşim alanları olduğu ve hala bu alanların etrafında yaşamlarını sürdürdükleri görülmektedir.

Bibliyografya

Kaynak Kişiler

Babê Çavış, Laleş'i bekleyen ruhani, 50 yaşında Laleş'te Temmuz 2011'deki görüşme kaydı.
Babê Şeyh, Ezidilerin tek ruhani lideri, Şeyhan'a bağlı Êsivne Köyü'nde Temmuz 2011'deki görüşme kaydı.
Davud Murad, Ezidi Yazar ile Xetera Köyü'nde Temmuz 2011'de yaptığımız görüşmenin ses kaydı.
Hecci Xwedêda, 55 yaşında, Şeyh Adi'nin türbesini bekleyen aileden, Temmuz 2011'deki görüşme kaydı.

İskender Debasso, Süryani (Melfono) öğretmen, Midyat, 2012 tarihli e-mail kayıtları.
Qewwal Şex Êlo (İlahi Okuyucu Şeyh Ali) ile Temmuz 2011'de Dihok'taki görüşme kaydı.

Kaynak Eserler

AYCIL, Emine: (2010). *Mehmet Şerafettin Yaltkaya'nın Dârülfünun İlahiyat Fakültesi Mecmuası'ndaki "Yezidiler" İsimli Makalesinin Çeviriyazısı*, Basılmamış Lisans Tezi, Diyarbakır.
BİTTNER, Maximilian: (1913). *Die Heiligien Bücher der Jeziden oder Teufelsanbeter Kurdish un Arabish*, Wien.
COLLINS, Andrew: (2001). *Meleklerin Küllerinden*, Avesta Yay., İstanbul.
http://www.kaniya-sipi.de/kurdish/kovaralalish24-07.htm (Temmuz 2013)
http://www.lalish.de/. (Temmuz 2013)
http://www.youtube.com/watch?v=yaFyn5McRoA (Temmuz 2013)
TURAN, Ahmet: (1986). "Yezidi İnanç ve İbadetleri", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 1, Samsun, ss. 137-172.

EKLER

EK 1. Ezidi Sır Alfabesi'nden (Tîpên Surri) Örnekler

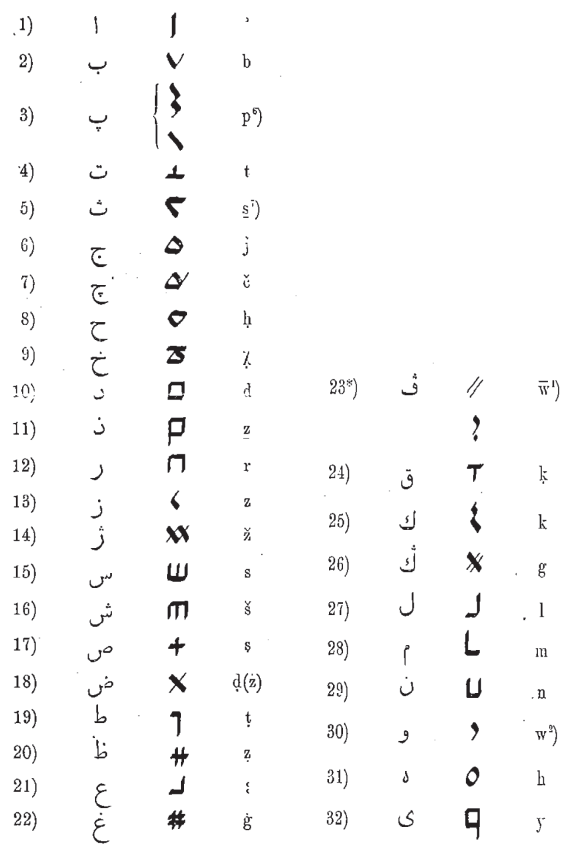

I. Kitēb-ī jālwā (Das Buch der Offenbarung).
I. Kitēb-ī jālwā.
Blatt 1.
Blatt 2.

II. Maṣḥaf rāš (Die schwarze Schrift).
II. Maṣḥaf rāš.
Blatt 1.
Blatt 2.

EK 2. Qewlê Zebunî Meksûr	***-Yaratılış İlahisi***
"Av ji Durrê verîya	-Kainattan (Kozmos) sular aktı
Bu Bahr u pengiya	-Deniz oldu ve sıçradı
Padşaha Merkeb best bu	-Padişahlar Merkep (Eşek) liydi?
U linav gerîya"	-Ve içinde (su deryasında) dolandılar
"Padşa u her çar yara	-Allah ve dört sevgili (Melek)
İl Merkebê dibu Siwara	-Merkebe biniyorlardı
Seyrîne çar kinara	-Seyrediyorlardı dört etrafı
Rasta Laleşê sekinin	-Laleş düzünde durdular
Gotin ev heq vara."	-Dediler budur hak yurdumuz
"Hêvên avate Bahr, Bahr meyini"	-Maya attı denize deniz mayalandı
"Duxanêk jê duxinî"	-Duman bulutları ondan çıktı
"Heft êzman jê dinijinîn"	-Yedi gök ondan oluştu

"Wextê Surra Rebbilalemîn çu Qendîl u havên avête Bahrê. Surra Vî çu Qendîl ev Dunya vekî mastekî nêymeyî lê hat. Nebu Ax. Êrdê xwe lêk neda."

(Allah'ın Sır'rı Kandil'e gittiği ve mayayı su okyanusuna attığı zaman "O'nun Sır'rı Kandil'e gitti, bu dünya maya tutmamış yoğurt gibi oldu. Toprak olmadı. Yeryüzü uymadı.)

"Laleş ku dihatê	-Laleş geldiği zaman
Li Êrdê şîn dibu Nebatê	-Yeryüzünde yeşerdi bitkiler
Belê go zeyninî qasî kinyata	-Fakat yeşerirdi kâinat kadar?
Kewnîya Laleşê Kanya Spî'ye	-Laleş'in eskiliği Beyaz Kaynak'tır
Hêvênê Êrda Kanya Spî'ye	-Yeryüzünün mayası Beyaz Kaynak'tır.

"Adem pexember sed (100) sali êmrê xwe d'perat	-Adem peygamber yüz yıl ömründen geçirdi.
O gava Adem pexember ji Buhiştê derat	-Adem peygamber cennetten atıldığında
Go girî hêstir liber çavê vî bune vekî Ferat	- Dedi ağlamaktan gözyaşları olmuş Fırat gibi
Padşe minî Rebbil Semede	-Her şeye hakim olan Rab padişahımdır
O ji Adem virekirin co qete	-Ve Adem'den oluşturdular çift kişi
Jêva vatin heftê u du (72) millette	-Onlardan oluştu yetmiş iki millet
Kire bedîla Nuh'ê Nebîye	-Nebi Nuh'un bedeli yapıldı
O Qewmek dêde harbit	-Bir kavm içinde kudurursa
Di dil'êt vande nemîne xofa îmanê	-Yüreklerinde kalmasa iman korkusu
Ev ji bixeriqin Ava Tofanê	-Onlarda Tufan suyuyla gark olurlar.
Piştî van bedîla(Tofana)	-Bu Tufan bedelinden sonra
Qewmek dî dirabin nedAdîla	-Bir kavm oluşacak adil olmayan
O noqtêk D'nazilbit ji Qendîla	-Kusal nurdan(dağ) bir nokta oluşacak
Dinav vande hebit İbrahîm Xelil	-İçlerinde var olacak İbrahim Halil
Îbrahîm Xelîl ji noqteq sadiqe	-İbrahim Halil sadık bir noktadandır.
Ev sê (3) êrfa buye mintiqa	-O üç şey- olmuş mantık?
Xwedêye xwe naskirîye bi heqqa	-Sahibini tanımış hakikatle
Îbrahîm bi sê (3) tişta xwedê nasê	-İbrahim üç (3) şeyle Allah'ını tanır
Estêr, Roj u Heyv	-Yıldız, Güneş ve Ay
Em d'kêmit xwedê temama	-Biz eksiğiz Allah tamamdır
Hezar rehmete xwedê	-Allah'ın bin rahmeti
L' Day î Bab'ê guhdara	-Dinleyenlerin Anne ve Babasına (olsun).

EK 3. Farklı Kutsal Metinlere Göre Yukarı Mezopotamya'da Nuh'un Gemisinin İndiği Yerler[3]

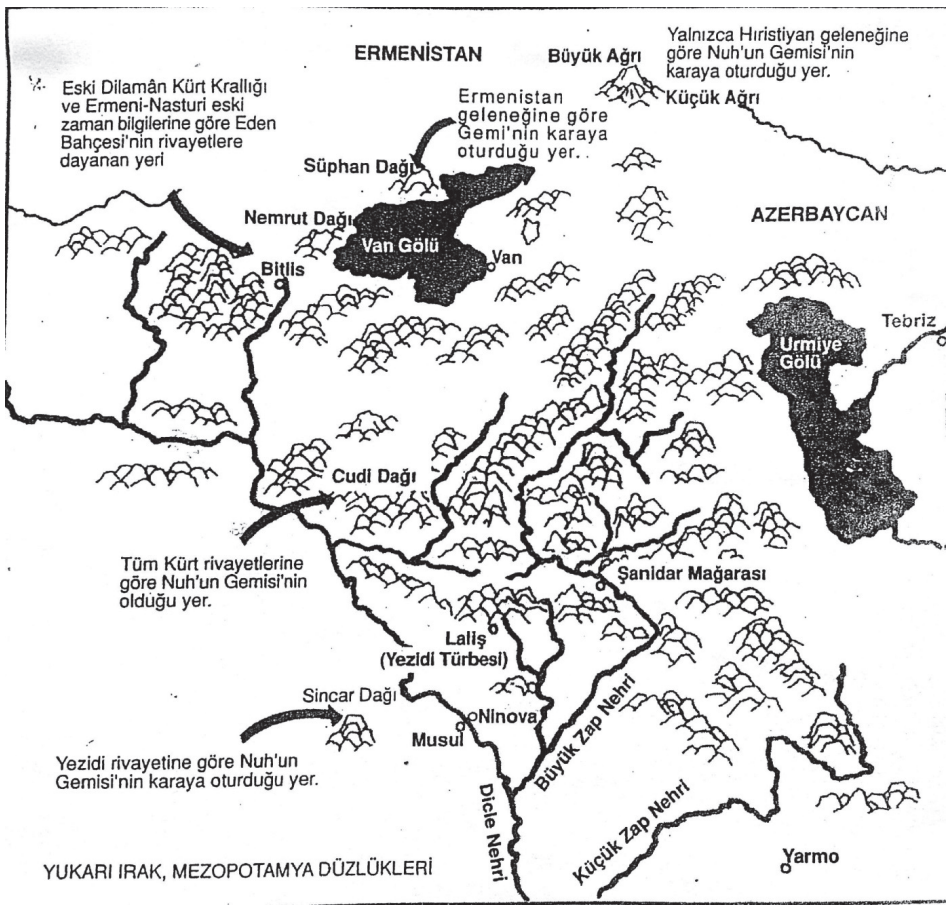

3 Collins, a.g.e., s. 277.

MİTOLOJİLERDE HZ. NUH, NUH TUFANI VE CUDİ DAĞI

Su Kültü ve Tufan

Ahmet GÜL*

Giriş

Su canlıların yaşam hammaddesi olma yönüyle birçok fonksiyonu olan, kimyasal olarak iki hidrojen ve bir oksijen atomundan müteşekkil bir maddedir. Katı hali, doğal hali olan sıvıdan daha hafif olan bu madde, en büyük çözücü olarak iş görmekte, çözemediklerini ince parçalara ayırmaktadır. Yoğunluğunun, yapışkanlığının az olması nedeniyle bitki ve hayvan hücrelerinde kolay hareket etme ve iç organlarda dolaşma kabiliyetine sahip olan yaşamın devamlılığının sağlanabilmesi açısından önemli işlevler üstlenmiştir.

Su insan yaşamı için elzem olduğundan kimi dil ve kültürlerde ona yönelik söz dağarcığı gelişmiştir. Örneğin, çöllerde yaşayan Arapların hayatında vazgeçilmez bir yeri olduğu için Arapçada su ve yağmur ile ilgili çok sayıda kelime oluşmuştur. Bu, yağmurun bulut, bulut kümeleri ve türlerinden başlayıp yağan yağmurun şiddeti ve özeliklerine kadar değişik isimlerle adlandırılmasına yol açmıştır.[1]

Yukarıda ifade edildiği üzere kimyevi bir terkip olmasının ötesinde öneme haiz olan su, insan ve diğer canlıların hayatında oynadığı rol sayesinde onunla ilgili inanışlar ortaya çıkmıştır. Su kültü olarak ifade edebileceğimiz bu inanışlar tufan hadisesiyle de ilişkilidir. Bu yüzden tufan hadisesi ve su ile ilgili inanışlara geçmeden önce bazı kavramların üzerinde durulmasına ihtiyaç vardır.

Tufan: t-v-f kökünden türeyen tufan, " bela, zifiri karanlık, ölüm, ekin ve meyveleri telef eden sağanak, çok miktardaki sel sularının etrafı kuşatıp sarması" anlamlarına gelir.[2] Ancak Kur'an-ı Kerim'de daha çok sel sularının etrafı kuşatması anlamına geldiği ifade edilmektedir.[3]

Tufan, sel, dönme, tavaf anlamlarıyla bir ilişki içerisindedir. Bu yönüyle tufan kelimesi semantik anlam dairesi içerisinde bir döngüyü, kozmogonik başlangıcın, eskatolojik sonu da içerdiğini, hayatın yenilenebilir bir işlevselliğe haiz olduğunu da -ileride üzerine durulacağı üzere- bildirmektedir.

Mit(os): *Myth* söz veya konuşma, masal hikâye anlamlarına gelen Grekçe *mythos* kelimesinin karşılığıdır. Bu kelime geçmişte yaşamış insan topluluklarının inandıkları Tanrıların, doğaüstü varlıkların, kahramanların, olayların ve bunların etrafın-

* Öğr. Gör., Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Belagatı A.B.D.

1 Bkz.Sealibi, Ebu Mansur Abdulmalik b. Muhammed.b. İsmail, Fıkhul-Luğa ve Sırru'l Arabiyyeti,Mektebetu'l Hanci, Kahire 1998, II/113-119.

2 İbn Manzur, Ebu'l-Fadl Cemaluddin Muhammed b. Mukerrem, Lisanu'l-Arab, Daru'l-Mearif, y.y, t-v-f mad.

3 Kurtubi, Ebu Abdillah Muhammed b. Ahmed, el Cami' li Ahkâmi-l Kur'an, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî, Müessesetu'r-Risale, Beyrut 2006, IX/309.

da gerçekleştirilen anlatıların olağanüstü unsurlarla şekillendirilip ortaya çıkarıldığı olağandışı hikâyelerdir.[4]

Mitler, tanrıların hikâyesi, dünyanın başlangıcının, yaratılışın temel olayların dini hikâyesidir. Konu edindiği doğanın, toplumun ve kültürün yaratıldığı saha hakkında model davranışlar üstlenir. Bu anlamda mit, toplumların dini değerlerini ve normlarını ifade etmektedir. Bu anlamda mitler yaşadıkları kültürlerin kutsal ve mutlak doğrularıdır. Mit kutsal bir hikâyedir. Bu yüzden yaratılışa dair kökensel anlatımlara yer verirler.[5]

Mitler, kökensel (etiyolojik) ve eskatolojik mitler olarak iki kısımda sınıflandırılabileceği gibi, genel ve özel kategoriler altında toplanabilir. Genel kategoriler, dünyanın tüm milletlerinde görülen mitler olup, kozmogonik mitler, yaratılış mitleri, türeyiş ve takvim mitleri olarak ifade edilebilir. Özel kategorilerde yer alan mitler, dünya halklarının tümünde bulunmayıp veya bir halkta bulunan mitlerdir. Teogoni, köken, eskatoloji, totem, kahramanlık mitleri olarak tasnif edilmektedir.[6] Mitoloji ile ilgili kısa bu girişten sonra su kültü ile ilgili anlatımlara geçebiliriz.

1. Su Kültü

Su hayatta mücazatın yüzünü gösterdiği için, kültürlerde onun ile ilgili çeşitli inanışlara rastlanmaktadır. Bu inanışlar su kültünü oluşturmuştur.

Yüce ve kutsal olarak bilinen varlıklara gösterilen saygı ve onlara tapınma[7] olarak ifade edilen kült; ona konu oluşturabilecek nesne ve kişinin varlığı, bir nesne veya kişiden zarar geleceğine ilişkin inancın varlığı, bu inancın sağlayacağı fayda, uzaklaştıracağı zararlar için ziyaret, adak, kurban vb. uygulamaların olması[8] şeklinde de tanımlanabilir. Yukarıda ifade edildiği üzere kült bir anlamda inanışların dışavurumu, kurumsallaşmasıdır. Bu anlamda bazı toplumlarda yer alan kültleri ele almak konuya açıklık getirme sadedinde yararlı olacaktır.

Su parçalanamayan bütünlüğüyle, tüm potansiyelleri barındıran bir yaşam pınarıdır. Su kozmogoni, mit ikonografi, ritüellerde birçok fonksiyon görür, her biçime bir öncül, her yaratıya da bir destek olur. Suya batma, ilk biçime geri dönüşü, yeniden yaradılışı, doğumu sembolize etmektedir. Zira suya batma, şekillerin biçimlerini kaybedişidir ve var oluş öncesindeki ayrışmamış olanla yeniden bütünleşmedir; sudan çıkış, biçimin ilk kez dışa vurulduğu yaradılış eyleminin tekrarıdır. Suyla temas etmek her zaman yenilenmeyi temsil eder; çünkü eriyip giden daha sonra yeniden

4 Can, Şefik, Klasik Yunan Mitolojisi, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1994, s.1.
5 Eliade, Mircea, Mitlerin Özellikleri, trc. Sema Rifat, Om Yayınevi, İstanbul 2001, s.11,15,28; Seyidoğlu, Bilge, Mitoloji Üzerine Araştırmalar, Dergâh Yayınları, İstanbul 2002, s.16; Çobanoğlu, Özkul, 2009, s.142.
6 Bayat, Fuzuli, Mitolojiye Giriş, Karam Yayınları, Çorum 2005, s. 8-9.
7 Emiroğlu, Kudret-Aydın, Suavi, Antropoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 2003, s.519; Tezcan, Mahmut, Kültürel Antropoloji, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1996, s. 120.
8 Artun, Erman, Anonim Halk Edebiyatı Nesri, Karahan Kitabevi, İstanbul 2011, s.2.

doğacaktır; çünkü suya batış, yaşamın ve yaratıcılığın potansiyelini çoğaltır ve geliştirir. Erginleme ritüellerinde[9] su yeni bir doğuş bahşeder; sihir ritüellerinde sağaltır, cenaze törenlerinde ölümden sonra doğumu garantiler. Bütün potansiyel güçleri kendinde toplayan su, hayat suyu/ab-ı hayat, yaşamın simgesidir.[10]

Suyun vahiy gücü bizi, çok geniş bir coğrafyada rastlanan kadim bir inanışa götürmektedir. Örneğin okyanus, Babilliler tarafından bilgelik evi olarak adlandırılmıştır. Babil mitolojisinin yarı balık yarı insan kahramanı Oannes, Erythrai (İran Körfezi) denizinde çıkmış ve insanlara kültürü, yazıyı, astrolojiyi getirmiştir[11]. Altaylılarda bulunan ve sudan çıkarak yaratma ilhamını veren Ak-ene'de ve Moğol metinlerinde, bu bilgeliğin izleri sürüle bilir.[12]

Suyun metafizik değerleriyle dini değerleri kusursuz bir bütün oluşturur. Sudan neşet eden kâinat mefhumuyla -antropolojik düzlemde- insan türünün sudan doğduğu inanışları ve su cinleri inanışları kesişmektedir. Kıtaların su altında kalması ya da tufan kavramıyla ruhun ikinci ölümü ya da vaftiz edilenin ayinsel ölümü kavramları uyuşmaktadır. Bununla birlikte, ister kozmik zeminde ister insani zeminde olsun, sular altında kalma kesin bir yok oluş değil, geçici bir yeniden bütünleşme sürecidir ve bu sürecin ardından yeni bir yaradılış, yeni bir yaşam ve yeni bir insan doğar. Bu bağlamda, söz konusu olan kozmik, biyolojik ya da ölümden sonrasına ait bir andır. Yapısal açıdan tufan, vaftizle kıyaslanabilir.[13] Su, burada hayat suları olarak ve tufan yani ölüm suları olarak iki şekilde karşımıza çıkmaktadır.

İnsanın su ile tanışıklığı ana rahmindeki amniyotik sıvı ile başlar. İnsan ırkı en rahat dönemini ana rahminde geçirir. Bu da sulara yüklenen işlevlerin insan psikolojisindeki yerini göstermesi bakımından önemlidir. Tertemiz, kötülük bilmeyen, masum bir insan yavrusunun ilk mekânı olan su, onun hayata gözlerini açtığı günden ölümüne kadarki yaşamında da bu kadar öneme haizdir. Mesela, insanın öldükten sonra yine su ile yıkanarak defnedilmesi su ile insan arasındaki bağı ortaya koymaktadır. Halkın, ölülerin susamış olduklarını düşünerek onları tazeleyeceğine inandıkları suyu mezarlarının üzerindeki toprağa dökmesi; mezar ziyaretlerinde ölü toprağının sulanması bu düşünüşün eseri olmalıdır.[14]

Mitler hem yaratılışı hem de yeniden yaratılışı anlatıp betimler. Bu tasvirlerde su önemli bir rol üstlenir. Dinlerde abdestin su ile alınması[15] ve Hıristiyan inancındaki

9 Erginlenme ritüelleri için bkz. Eliade, Mircea, Kutsal ve Dindışı, trc. M.Ali Kılıçbay, Gece Yayınları, Ankara 1991, s.160-176.

10 Eliade, Mircea, Dinler Tarihi İnançlar ve İbadetlerin Morfolojisi, trc. Mustafa Ünal, Serhat Kitabevi, Konya 2005, s.225 a.mlf; Dinler Tarihine Giriş, trc. Lale Arslan, İstanbul, Kabalcı Yayınları 2003, s.196-197.

11 Eliade, Dinler Tarihi İnançlar ve İbadetlerin Morfolojisi, s.243; a.mlf, Dinler Tarihine Giriş, s. 208 .

12 Beydili, Celal, Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük, trc. Eren Ercan, Yurt Kitap-Yayın, Ankara 2003, s.26; Roux, Jean Paul, Türklerin ve Moğolların Eski Dini, trc. Aykut Kazancıgil, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2002, s.146.

13 Eliade, Dinler Tarihine Giriş, s. 198.

14 Eliade, Dinler Tarihine Giriş, s. 204.

15 Hadislerde geçen abdestin günahtan arındırdığı ifadesi bu bütünlüğü korumaya yönelik bir değerlendirme olarak görülebilir. İlgili hadislerden birinde Ebu Hüreyre 'dan naklen Resulullah şöyle buyurur: "*Müslüman veya mü'min*

vaftiz töreninde de su unsurunun kullanılması yenilenmeyi, günahın böldüğü ruhsal bütünlüğü yeniden kurgulamayı amaçlar.[16] Buradan ilksel okyanus ile tufan suları arasında bir ilginin olduğu sonucuna varılabilir.[17]

Su, tüm hayat alanlarında yaşamanın ve büyümenin kaynağıdır. Hindu mitolojisinde, *Nârâyana*'nın, göbeğinden çıkan kozmik ağaca tutunarak yüzmesi ve suyla ilk temasının işlendiği pek çok değişik anlatım vardır. *Purana* geleneğinde, ağacın yerini lotus (nilüfer) çiçeği almıştır ve bu çiçeğin ortasından Brahma (*abjaja*, lotustan doğan) tevellüt etmiştir. Su, tüm yaratılışın, tüm yapının her evren ifadesinin öncülü ve desteğidir. Dünyaların doğduğu ilksel sularla ilgili geleneğin, eski ve ilkel kozmogoni mitlerinde pek çok farklı versiyonu vardır.[18]

İnsan yaratılışı icabı, kendisine sunulmuş bir çevreden bir dünya kurmaya kabiliyetli bir varlıktır. Bu bakımdan çevreyi oluşturan her olgu ve kâinatta meydana gelen her vaka, onu derinden etkilemiş ve dikkatini çekmiştir. Evrenin oluşumunu sağlayan dört temel unsurdan biri olan su öğesi, çevreyi dünyalaştırma çabası içinde kendini gerçekleştirme imkânı bulan insanoğlu için, hemen bütün farklı kültürlere rağmen ortak bir sıvı kozmogonisi oluşturmuştur.[19]

Bütün var oluş imkânlarını içinde taşıyan su, mitsel anlamda bilfiil vuku bulmuş mevcudiyetlerin evrensel yekûnunu temsil etmektedir[20]. Orta Asya mitolojisinde her şeyin başlangıcı uçsuz bucaksız denizdi. Toprak ve yer ikincil kalmakta; bu sonsuz denizi tamamlayan birer unsur olarak görünmekteydiler. Altay yaratılış mitinde (yerding pütkeni) tanrının uçsuz bucaksız su üstünde uçması, suyun kendi içinde soyut bir bilgeliği barındırdığı düşüncesini kuvvetlendirir mahiyettedir.[21]

Su, bütün potansiyel ve üretken güçleri simgelemektedirler; bunlar fons et origo'durlar, tüm kevni imkânların kabı; her biçimin öncülü ve her yaratının desteğidir. Suya batma ilk biçime geri dönüşü, yeniden yaradılışı, doğumu temsil etmekte; sudan çıkış, biçimin dışavurumunu, yaradılışın yinelenmesini, açığa çıkarmaktadır.[22]

Türk mitolojisinde de dünyanın ve insanın yaratılışında temel unsurun, su oldu-

bir kul, abdest alır da yüzünü yıkarsa, gözleriyle baktığı her günah, su ile ya da suyun son damlasıyla yüzünden çıkar. Ellerini yıkadığı vakit ellerinin tuttuğu her günah, su ile veya suyun son damlasıyla beraber ellerinden çıkar. Ayaklarını yıkadığı vakit ayaklarının yürüyerek işlediği her günah su ile ya da suyun son damlasıyla birlikte çıkar. Nihayet o kul, günahlardan tertemiz olur çıkar!". Müslim, Kitabu't-Tahare, 11; Tirmizî, Kitabu't-Tahare, 2; Neseî, Kitabu't-Tahare, 85; İbn Mace, Kitabu't-Tahare, 6; İmam Malik Muvatta, Kitabu't-Tahare, 30-31; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, II/.240-242.

16 Eliade, Mircea, Mitlerin Özellikleri, trc. Sema Rifat, Om Yayınevi, İstanbul 2001, s. 82

17 Eliade, Mircea, İmgeler ve Simgeler, trc. Mehmet Ali Kılıçbay, Gece Yayınları, Ankara 1992, s.181.

18 Eliade, Dinler Tarihine Giriş, s. 198-199.

19 Korkmaz, Ramazan, " Dede Korkut Hikâyelerindeki Su Kültünün Mitik Yorumu", Türk Kültürü, sayı:418 (Mart1998), s. 91

20 Korkmaz, agm, s.91

21 Artun, Erman, age, s 229;Radloff, Wilhelm, Türklerin Kökleri Dilleri ve Halk Edebiyatı, trc. Hasan Yıldız-Arzu Ekinci-Yasemin Kaya, Ekav Yayınları, Ankara 1999, I/175; Ögel, Bahaeddin, Türk Kültürünün Gelişme Çağları, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 2001, s.415-420.

22 Eliade, İmgeler ve Simgeler, s. 181; a.mlf, Dinler Tarihine Giriş, s.196.

ğu görülmektedir. Kendinde pek çok kutsal gücü bulunduran su, Türk kültürü içinde asırlar boyunca halkın düşünce gücünü şekillendirmiş; tabiatın ve insanın ortaya çıkarak gelişmesinde her zaman rol oynamıştır. Eski Türkler 'de su kültünün varlığı ırmak, göl gibi çeşitli sulara kurban veya takdimelerin temsili olarak sunulmasından anlaşılmaktadır.

Eski Türkler' de beş unsurun her birisinin bir iyesi olduğu, bu unsurların içinde yer alan suyun da bir iyesi (ruhu) olduğuna inanılmaktaydı. Bu yüzden bu ruhları memnun etme çabalarına girmişlerdir. Yılın belli zamanlarında su ruhlarını hoşnut etmek maksadıyla kurbanlar kesildiği de bazı Çin kaynaklarında yer almaktadır. Su iyesi adı verilen su ruhlarına kurban dışında çeşitli nesneler (saçı) de suya atılarak takdimeler sunulmuş olurdu. Çin kaynakları Köktürklerin gök ayini hakkında şöyle demektedir: "Beşinci ayın orta on günü içinde (yaz tahavvülü: Kâşgarî'nin Ulug-ay dediği devir) Temir suyunda buluşur gök (veya su ile gök) tanrısına kurban sunarlar.[23] Yer-su ruhlarına Kök-Türkler, beşinci (yaz tahavvülü tevri: Türkçe Ulug-ay) ve sekizinci (güz itidâli) Çin aylarında kurban verirdi. Uygurlar ise M. 567 tarihli Çin takvimine uyarak, baharda, güzde ve kış tahavvülünde yer ayini yaparlardı.[24] Bu ayinler için mekân olarak da ziyade su kenarları seçilirdi. Tu-Kiu belgelerinde ve Çin yıllıklarında beşinci ayın ikinci on gününde Türkler' in akarsu kıyısında toplanarak Gök adına iduk kurbanı sunmaları, onların su kültüne bağlılıklarını göstermektedir.[25]

Su yaratılışın en önemli unsurlarından biridir; sahip olduğu kuvvetle de ölümün habercisidir. Böyle bir güce sel ve tufan sularında rastlanmaktadır. Tufanın suları insanlığı çoğunu yok etmiştir. Su şekli ve kalıbı yoktur. Zaman döngüsünde, var eden hem de tufan sularında olduğu gibi yok edendir. Kompleks bir yapıya arz eden su, aynı zamanda hayat suyu / ölümsüzlük suyu (bengisu) olarak ebedi yaşamın da simgesidir. Dünyayı yaşanabilir bir dünyaya dönüştüren su, insan açısından da aynı işlevi hastalıkları sağaltarak göstermektedir[26]. Suların şifa verici özelikleri sayesinde şifalı sular tarihten beri insanlara sağlık dağıtmaya devam etmesi bunun güzel bir örneğidir.

Dünyanın ve insanın yaratılışında önemli bir yere sahip olan su, kutsalın muhafaza edicisidir. Tufan suları Tanrı tarafından oluşturulmuş ilahi nizamın bozulması üzerine yeryüzünü kaplamıştır. Suya olan bu bakış açısı semavi dinlerdeki ve mitolojilerdeki tufan hikâyelerinde karşılaşılmaktadır. Sular fonksiyonlarını değişikliğe uğramayacak bir şekilde korumakta; formları bozmakta, lağvetmekte, günahları yıkamakta rafine etmekte, saflaştırıcı aynı zamanda zinde bir hale getirmektedir. Onlar yaradılışı öncelemekte ve kendi ontik varlıklarını aşamadıklarından, yani formlar

23 Esin, Emel, Türk Kozmolojisi, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2001, s.52.
24 Esin, Türk Kozmolojisi, s. 86
25 Roux, Jean Paul, Türklerin ve Moğolların Eski Dini, trc. Aykut Kazancıgil, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2002, s.145.
26 Eliade, Dinler Tarihine Giriş, s. 200.

halinde tezahür edemediklerinden, yaradılışı temsil etmektedirler. Formu olan her şey onlardan koparak suların üzerine tezahür eder. Su ilk unsurdur, o sıralar, onu diğer unsurlara tercih eden tanrısal akıl makamıdır. O, gökyüzünden tezahür etmiş, varlığıyla kutsallaştırdığı sularda durmuştur. Böylelikle takdis edilen/ kutsallaştırılan sular, kendi adlarına kutsallaştırma erkiyle bezenmişlerdir. Beden hastalıklarına ilaç olan sular, ruhu sağaltmakta; eskiden geçici selameti sağlarlarken, şu anda ebedi hayatı diriltmektedirler.[27]

Ak- Ana'nın içinde kaybolduğu su, Şamanizm'in başlangıcından geç dönemlerine kadar çok önemli bir kült olmuştur. Kimi zaman hayat veren olarak kutsanmış, kadınların gebe kalmaları ona bağlanmış; bazen de kötü ruhların orada barındığına, Erlik'in âleminde yer alan deniz canavarının, kimi yerde şamanı kötü ruhlardan muhafaza ettiğine, kimi yerde Erlik'in en büyük yardımcılarından olduğuna inanılmıştır.[28]

Su, yaratıcı potansiyelin, doğurganlığın ana rahminin sembolüdür. Bilinçdışının, yaratıcı potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda, suyun doğrudan bilinçdışının da sembolü olduğu çıkarsana bilir. Bilinç/insan sudan çıkar, "doğar". Hint mitolojisinin ve dininin önemli kaynaklarından Veda metinlerinde suya verilen ad "mâtritamâh", yani "annelerin en yücesi", "annelerin annesi"dir. Su,"anne"nin en güzel olduğu kadar, en ürkütücü özelliklerini de taşır. İyi ve kötüyü bir arada içeren, çift kutuplu bir kavramdır: Hem can veren, hem de can alandır. Hem ölümü (suda batmak, kaybolma, boğulma) hem doğumu ve yeniden doğumu (sudan çıkma) simgeler. Hem susuzluğu giderici; hem yutucu boğucudur. Hem sıcak, hem soğuktur. Hem mutlak ihtiyaç, hem tehlikedir.[29] Eğer yaşantılar iyi/hoş ve kötü/nahoş şeklinde iki zıt kutupta toplanacak olursa, temel bir sembol olan suyun her iki kutba ait özellikleri bir arada taşıdığı söylenebilir. Bilinçdışını da kapsayacak şekilde, suyun dişil özelliği ve annenin temel sıfatlarını taşıması, birincil süreç düşüncesinin çok bilinen bir anlatım şeklidir. Yaşam sudan çıkar; bu saptama bilinçdışı sembolizm için olduğu kadar, bireyoluş ve soyoluş için de geçerlidir. İnsanın da çıktığı yer, Miletli bilge Thales'in her şeyin özü olarak kabul ettiği, bütün varlıkları doğuran sudur.[30]

İnsan ilk bulunduğu bölge olan anne rahmi su ile kaplıdır. Bu su, insanı dış tehlikelerden koruduğu gibi ona var olduğu ilk andan itibaren sükûnet verir. Psikolojinin insanoğlunun bu dünyadaki tüm hayatı boyunca en mutlu olduğu mekân olarak ana rahmindeki zamanı göstermesi de, suyun insanın psikolojisindeki olumlu etkilerini açıklama sadedinde önemli bir veridir.

27 Eliade, Mircea, Kutsal ve Dindışı, trc. M.Ali Kılıçbay, Gece yayınları, Ankara 1991, s.110-111
28 Türköne, Mualla, Eski Türk Toplumunda Cinsiyet Kültürü, Ark Yayınevi, Ankara 1995, s. 118; Karakurt, Deniz, Türk Söylence Sözlüğü, I Basım, Ağustos 2011, s.15.
29 Eliade, İmgeler ve Simgeler, s.181-186.
30 Saydam, M. Bilgin, Deli Dumrul'un Bilinci, Metis Yayınları İstanbul1997, s. 117.

Yaşamın kendiliğinden, tesadüfen ortaya çıktığına inancı 1700'lü yılların başında yapılan deneylerde yıkılmış; yeryüzündeki canlı yaşamının kendilerinden önceki ilkel canlıların gelişmesiyle şekillendiği teziyle açıklanmıştır.[31] Söz konusu edilen ilkel formlar ise ilk olarak okyanuslarda ortaya çıkmıştır. Mitolojilerdeki ilksel okyanus düşüncesi bu tezle ilginç bir şekilde örtüşmektedir.

Suyla arınma çeşitli özelliklere sahiptir; suda, her şey erir, her form parçalanır, her geçmiş tarih olur; geçmişte olan her şey suya battıktan sonra yok olup gider; hiçbir biçim, hiçbir işaret, hiçbir olay varlığını sürdüremez.[32]

İnsanlar açısından, suya batma ölümle eşdeğer bir anlama gelir. Kozmik düzlemde dünyayı hayat kaynağı okyanusun içinde eriten felaketle (tufan) eşdeğerdir. Her tür biçimi parçaladığı, her geçmişi sildiği için suyun arındırma, yeniden oluşturma ve yeniden doğurma nitelikleri vardır; çünkü suya batan her şey ölür. Suya batan kişi, tıpkı günahsız bir çocuk gibidir, geçmişi yoktur, yeni bir hayata başlayabilir, yeni bir aydınlığın eşiğindedir. Su, arındırır ve yeniler; çünkü geçmişi siler, ilk baştaki bütünlüğü -yalnızca bir an için de olsa- yeniden kurgular. Yıkanmak, suçtan arındırır, ölüleri varlığından kaynaklanan kötülükleri temizler, deliliği geçirir, günahları da fiziksel ya da ruhsal bölünmeyi de giderir. En önemli dini âdetlerin kökeninde yer alır. Böylece insanın kutsalın idaresine girmesini sağlar. Mabetlere girmeden önce ve kurban merasimlerinden önce yıkanılması buna örnek verilebilir.[33]

Kadın ve toprak arasındaki üreme benzerliği su ve erkek arasında da kurulmaktadır. Yaşam döngüsünün devamı için toprağın verimliliği suya muhtaçtır. *Islaklık,* verimliliğin, yani doğurgan tabiatın, dişil prensibin özelliğidir. Su, doğuma ve yeniden doğuma imkân verirken, aynı zamanda çözen, eriten özellikleriyle *biçim*e düşmandır. Zıddı olan *kuruluk* ise, organik yaşamı imkânsız kılar; doğanın can-vericiliğinin tükenmesi anlamını taşır. Kadın, âdet görmesi ile yaştır. Doğa'nın doğurganlığı *ıslaklığı* ile doğru orantılı olduğu gibi, kadının doğurganlık ürünü çocuk, bir sıvı *amnion* kesesinde taşınır. Sıvı, erkek bilinç için kavranması zor olan dişil gizemin ve yaratıcılığın kaynağıdır. Su, suyu çeker: erkeğin ıslaklığı, yani menisi, onu kadının nemli içine bağlar. Bu bağ(ım)lılıkta, *için derinliklerinde* kaybolma korkusu kuruluğun, *bedensizleşmenin* ve *ruhlaşmanın* yüceltilmesine götürür. Antik felsefede evreni oluşturan dört öğeden su (*eril-dişil karakterli madde*) ıslak, hava (*ruh*) ise kuru öğelerdir.[34]

Su, evrenin tüm potansiyelini ve tüm tohumlarını içinde barındığı rahim olduğu için, insan türünün ya da özel bir ırkın sudan çıktığını anlatan mitleri ve efsaneleri

31 İnan, Yalçın, Kozmos 'tan Kuantuma, Doruk Yayınları, İstanbul 2003, s. 235.
32 Eliade, Dinler Tarihine Giriş, s.201.
33 Eliade, Dinler Tarihine Giriş, 215-217.
34 Saydam, Deli Dumrul'un Bilinci, s. 120.

rahatlıkla açıklanabilmektedir.[35]

Mitolojilerde su tanrılarıyla ilgili anlatımlara rastlanmaktadır. Bu anlatımlarda suların dağlar gibi yükselip gemileri yutan dalga olup canavarlaştığı, beyaz köpüklerle kabaran ırmakların birçok can aldığı görülmektedir. Ayrıca deniz ve göller büyüsel bir kazan oluşturmakta, sihir ritüellerinde de kullanılmakta ve tanrı/çalarla özdeşleştirilerek ebedi gençliği temin etmekte veya ona sahip kahramanları ilahlaştırmaktadır.[36]

Suyun cenaze törenlerinde de kullanılmaktadır. Su ölünün özlemini/susuzluğunu giderir, onu yok eder ve varlıkların kökeniyle birleştirir. Su, ölüyü öldürür, geriye çeker, daimi bir yok oluştan kurtarır. Bu esnada acı çeken ruh, kurtuluşu beklerken ıstırabını susuzlukla ifade eder. Ölülerin susuzluktan ıstırap çektiği inancı, özellikle sıcaktan ve kuraklıktan kavrulan kimseler için dehşet vericiydi. Mezopotamya, Anadolu, Suriye, Filistin, Mısır'da ölülere su verilir ve böylece acıları dindirilmeye çalışılırdı.[37]

Özetle, su, varlığın başlangıç noktasını oluşturmuş, hayatın devri daim kazanmasını sağlamıştır. Kimi zaman günahlardan arındırıcı bir temizleyici, kimi zaman yok eden bir canavar, kimi zamanda şefkatli bir baba olarak toprak anayla kucaklaşmış, yaşam döngüsünün süreklilik kazanmasını sağlamıştır. O bazen bir sel, bazen bir tufan olarak insanları yok etmiş, dünyayı tahrip etmiş fakat yeni bir sayfanın insan hayatında açılmasına da imkân vermiştir.

Mitoloji ve halk inançlarında yukarıda ifade edildiği gibi birçok fonksiyona sahip olan su, Kur'an'da öncelikle Allah'ın bir nimeti olarak sunulmakta kendisine ilahi güçler yüklenmemektedir. Kur'an'da suyun işlenişi bu konuda aydınlatıcı olacağından konuyu o çerçevede ele almak yararlı olacaktır.

2. Kur'an'da Su ve Tufan

Kur'an'da su kelimesi 63 yerde geçmektedir. Bu kelimenin geçtiği ayetlerin 48'i Mekki diğerleri Medeni'dir. Bu ayetlerde suyun gökten indirilmesiyle yeryüzündeki hayatın devamı ve gelişimi arasında bağlantı kurulmakta, ilahi bir nimet olarak suyun insanlık açısından önemine dikkat çekilerek insanların bu konuda tefekkür etmeleri tavsiye edilmektedir.[38]

Kur'an'da su, canlıların yaratıldığı asıllardan birisi olarak gösterilirken canlı varlıkların ondan yaratıldığına dikkat çekilmektedir. Nitekim ayeti kerimede *"Her canlı şeyi sudan yarattığımızı görüp düşünmediler mi*?"[39] vurgusu yapılırken, canlı olmanın

35 Eliade, Dinler Tarihine Giriş, s. 199.
36 Eliade, Dinler Tarihi İnançlar ve İbadetlerin Morfolojisi, s.248-249.
37 Eliade,Dinler Tarihine Giriş, s. 205;a.mlf, Dinler Tarihi İnançlar ve İbadetlerin Morfolojisi, s.238-239.
38 Temel, Nihat, Kur'an-ı Kerimde ve Sosyo-Kültürel Hayatımızda Su, Çamlıca Yayınları, İstanbul 2013, s.18
39 Enbiya21/30.

asıllarından birisi su olarak gösterilir. Ayette;

وهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَراً فَجَعَلَهُ نَسَباً وَصِهْراً وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيراً

"*Sudan (meniden) bir insan yaratıp onu nesep ve sıhriyet (kan ve evlilik bağından doğan) yakınlığa dönüştüren O'dur. Rabbinin her şeye gücü yeter*[40]."buyrulmaktadır. Görüldüğü üzere insanın yaratılışı su ile ilişkilendirilir ve onun insanın yaratılmasındaki gücünün Rabbin kudretiyle gerçekleştiği ortaya konmaktadır. Başka bir ayette insanın neyden yaratıldığına bakması gerektiği ve bu suyun hangi kanallardan geldiği ifade edilerek insanın yaratılışına dikkatler çekilmektedir.[41]

İnsanın yaratılış aşamaları anlatılırken su-toprak birlikteliğine vurgu yapılmış, toprağı mayalayan suyun insanın şekillendirilmesine başat rol oynadığı belirtilmiştir. Ayette "*O, sizi çamurdan yaratan, sonra size bir ecel tayin edendir. Belirli bir ecel O'nun katındadır; sonra bir de şüphe edersiniz*[42]" buyrularak insanın yaratılış hammaddesinde toprak-su birlikteliği ifade edilmiştir.

Bitkilerin ölümden sonra yeniden canlanmaları su ile mümkün olmakta, onlar adeta yeniden dirilmektedir. "*Rahmetinin önünde, müjdeci olarak rüzgârları gönderen Allah'tır. Rüzgârlar, yağmur yüklü bulutları taşıdığında, onu ölü bir memlekete gönderir, su indirir ve onunla her türlü ürünü yetiştiririz; ölüleri de bunun gibi diriltip, çıkarırız; belki bundan ibret alırsınız.*"[43] "*O, suyu gökten bir ölçüye göre indirir. Biz onunla ölü memleketi diriltiriz. İşte siz de böyle diriltileceksiniz.*" [44] Ayetlerde ifade edildiği üzere bitkilerin yeniden dirilişi, insan diriltilmesinin kanıtı olarak serdedilmektedir.[45]

Su hayat kaynağı ve Allah'ın bir nimeti olmanın yanında bir imtihan aracıdır da. Talut kıssasında İsrail oğullarının denenmiş, emre itaat edenler kazanmış, etmeyenlerde asiler sınıfında yer alarak samimiyetsizliklerini ortaya koymuşlardır.[46] Aynı şekilde Hz. Salih'in kavmi Semud bir mucize olarak kendilerine gönderilen devenin su hakkına riayet etmedikleri için helak edilmişlerdir.[47]

Su şifa kaynağı, hastalıkları sağaltıcı bir unsurdur. Hz. Eyyub'un yakalandığı hastalıktan şifa bulmasına vesile olmuştur.[48]

Su yukarıda zikredildiği gibi insanların ve diğer canlıların hayatını idame vasıtası olarak tavsif edilirken öte yandan insanlara bir ceza olarak da kendini göster-

40 Furkan 25/54

41 Tarık 86/5-7. İlgili ayette şöyle buyrulmaktadır: "*Öyleyse insan neden yaratıldığına bir baksın. O, erkek ve kadının beli ile kaburga kemikleri arasından atılagelen bir sudan yaratılmıştır.*"

42 En'am 6/2 ayrıca bkz. Mü'minûn 23/12; Sâffât 37/11; Hicr 15/26

43 A'raf 7/57

44 Zuhruf 43/11.

45 Nitekim yağmurun yağdıktan sonra, bitkilerin yeşermesi gibi, insanın acbu'z-zenebden yeniden diriltileceği hadisi bunu desteklemektedir. İlgili hadis için bkz. Buhari, Tefsir 39/3; 78/1; Müslim, Fiten 14.

46 Bkz. Bakara 2/249.

47 Hz. Salih ve kavmi ile ilgili bkz. A'raf 7/73-79; Şuara 26/142-152; 153-157; Isra 17 / 59; Hûd 11 / 64; el-Kamer 54/27

48 Bkz. Enbiya 21/83-84; Sad 38/41,43-44.

mektedir. Kur'an'da insanların davranışları yüzünden yerde ve gökte fesadın çıktığı haber verilerek şöyle buyrulmaktadır: "*İnsanların elleriyle işledikleri yüzünden karada ve denizde fesat çıkar; Allah da belki dönerler diye yaptıklarının bir kısmını böylece kendilerine tattırır.*" [49] Ayette ifade edilen fesadın çıkması, bereketin azlığı, günahların çoğalması, şirkin çoğalması, yağmurun azlığı" olarak yorumlanmıştır.[50] Nitekim şirkte, günah işlemede haddi aşan Nuh kavmine Allah tufanı göndermiştir.[51] Tufan sonrasında suda boğularak helak olan kâfirler cezalarını bulmuşlardır.[52]

Kur'an'da Nuh tufanından bahsedildiği gibi Firavun ve kavmine de tufanın gönderildiği ifade edilmektedir. "*Biz de kudretimizin ayrı ayrı delilleri olarak onların üzerine tufan gönderdik, çekirgeler gönderdik, haşerat gönderdik, kurbağalar gönderdik, kan gönderdik. Yine de inat edip büyüklük tasladılar ve suçlu bir topluluk oldular.*"[53] Ayrıca Sebe kavminin yok olmasına sebep olan Seylu'l-Arim'den bahsedilmektedir. Bayındır bir belde olan Sebe ülkesinin halkı, büyük su taşkınından sonra bentlerinin yıkılmasıyla göç etmek zorunda kalmışlardır.[54] Bu da tufanın müteaddit defalarda farklı coğrafyalarda gerçekleştiğinin kanıtıdır.

Görüldüğü üzere su insanın hem dostu, hem düşmanı, hem hizmetkârı hem de efendisidir. Bulunmadığında susuzluktan ölüme, fazlalığı taşkınlara neden olmakta rahmet azaba dönüşmektedir. Kontrol altına alındığında yeryüzünü yemyeşil bir cennete dönüştürebilmektedir.[55]

Kur'an'da su hem uhrevi bir ceza hem de mükâfat vesilesi olarak gösterilmektedir. Uhrevi bir ceza ve azap vesilesi olarak değişik kavramlarla ifade edilmektedir. Bunlardan biri de sadid'tir. Kanla karışık sulu irin anlamına gelen sadid "*Orada kendisine kanlı irinli su içirilecek, yutmaya çalışacak ama boğazından geçiremeyece*k[56]" ayetinde cehennemliklerin içeceklerinden birisi olarak gösterilmektedir. Cennet ehline altlarından akan ırmaklar bahşedilmekle birlikte onlar zencebil[57] (zencefil karışımlı su veya bir pınar[58]), selsebil[59] (şiddetli akan su[60]), rahik[61] (saf, temiz, sarhoşluk vermeyen şarap), tesnim[62] (en yüksekten akan su pınarı, en iyi şarap), main[63] (yoğun

49 Rum 30/42.
50 İbnu'l-Cevzi, Ebu'l-Ferec Cemaluddin Abdurrahman b. Ali, Zadu'l-Mesir fi İlmi't-Tefsir, el-Mektebu'l-İslami, Beyrut 1984, VI/305.
51 Kur'an'da A'raf, Hud, Muminun, Şuara, Kamer, Nuh surelerinde kısa anlatılmıştır.
52 Hûd 11/37-44.
53 A'raf 7/131.
54 Bkz. Sebe 34/15-16.
55 Temel, age, s.205.
56 İbrahim 14/16-17.
57 İnsan 76/ 17.
58 Taberi, Ebu Cafer Muhammed b. Cerir, Camiu'l Beyan an Tevili Ayi'l Kur'an, thk. Abdullah Abdulmuhsin et-Türkî, Daru Hicr, Kahire 2001, XXIII/560.
59 İnsan 76/18.
60 Semerkandî, Ebu'l-Leys Nasr b. Muhammed b. Ahmed, Tefsiru's-Semerkandi, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1993, III/432.
61 Sâffât 37/37.
62 Mutaffifîn 83/25-27.
63 Vâkıâ 56/17-18.

akan su, şarap akan çeşme), kafur[64] (serin, kokusu ve tadı güzel cennet pınarı)[65] adlı sulardan içecekleri ifade edilmektedir.

Su temizliğin ve temizlenmenin bir aracıdır. Kur'an'da "*Ey iman edenler! Namaza kalkmak istediğinizde yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayın! Başlarınızı meshedip topuklarınızla birlikte ayaklarınızı da yıkayın! Cünüp iseniz tastamam yıkanın (boy abdesti alın)! Eğer hasta veya yolcu iseniz veya tuvaletten gelmişseniz yahut kadınlarla münasebette bulunmuş olup da su bulamazsanız temiz toprağa teyemmüm edin, (mânen arınma niyeti ile) ondan yüzlerinize ve ellerinize meshedin. Allah size güçlük çıkarmak istemez, fakat şükredesiniz diye sizi temizleyip arındırmak ve size olan nimetlerini tamama erdirmek ister*[66]" buyrularak suyun arındırıcı fonksiyonu vurgulanmıştır.

Sonuç

Kur'an'da su, canlıların yaratıldığı asıllardan birisi olarak gösterilirken canlı varlıkların ondan yaratıldığına dikkat çekilmektedir. Nitekim ayeti kerimede "Her canlı şeyi sudan yarattığımızı görüp düşünmediler mi?[67]" vurgusu yapılırken, canlı olmanın asıllarından birisi su olarak gösterilir. Felsefede anasırı erbaa olarak tanımlanan ve hayatın vazgeçilmezleri olarak bilinen hava, su ve toprak, ateş maddeleri arasındaki sıkı ilişki Kur'an'da çeşitli ayetlerde işlevsel olarak ele alınmış, nimet olma yönleri vurgulanmıştır. Birçok ayette suyun yaratıcı veya aşılayıcı özelliğine dikkat çekilmiştir. Su bir yandan erkek unsur olarak tohumunu, dişil unsur toprağa akıtırken, yeni bir inkılaba yola açmakta ölü, toprağı yeniden canlılığına kavuşturmaktadır. Bu yönleriyle toprak-su birlikteliği hayatın çağrısı olarak nitelendirilebilir.

Su bir yandan yaşamı canlandırırken, öte yandan büyük bir taşkın olarak yeryüzüne bir ceza tufanı olabilmekte, yıkımı beraberinde getirmektedir. Burada da suya, Allah'a karşı direngen ve inkârcı bir tutum sergileyen kâfirleri yok edici, dünyayı kötü ve kötülüklerden arındırıcı bir fonksiyon yüklenmektedir. Hz. Nuh'un duası bu anlamdaki arındırma veya arınmanın vesilesini açıklama örneği teşkil etmektedir. Yeryüzünde tek bir kâfirin kalmamasını isteyen Hz. Nuh bir yandan müminlerin kurtuluşunu istemekte bir yandan da dünyanın sadece Salihlerin vatanı olmasını istemektedir. Bu Nuh'un belki de kendisinden sonra gelenlere dünyanın zindan olmadığı Salihlerin yurdu olabileceğine dair ince bir mesajı olarak da algılanabilir. Kur'an'ı Kerim dünyada ve ahirette iyiliği istemek gereğine yaptığı vurgu bunu kuvvetlendirir görünmektedir.[68]

Hülasa; su, manevi anlamda günahtan yeryüzünün arındırılmasıdır. Rabbini ve

64 İnsan 76/5-6.
65 İbnu'l-Cevzi, Zadu'l-Mesir, VII/480.
66 Maide 5/6.
67 Enbiya21/30.
68 Bakara 2/201.

peygamberini unutup ona diklenen insanlar tufanla yok edilerek, temiz ve itaatkâr bir toplumun oluşmasına zemin hazırlamıştır. Böylece tufan yeni bir başlangıca, yeni bir hayata, kapı açmış; arkada kalanlara ibretamiz tablolar sunmuş, fertlerin doğruyu düşünerek ona göre hareket etmelerini salık vermiştir.

Kaynakça

Bayat, Fuzuli, Mitolojiye Giriş, Karam Yayınları, Çorum 2005
Beydili, Celal, Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük, trc. Eren Ercan, Yurt Kitap-Yayın, Ankara 2003
Can, Şefik, Klasik Yunan Mitolojisi, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1994
Çoruhlu, Türk Mitolojisinin Ana Hatları, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2002
Eliade, Mircea, Dinler Tarihi İnançlar ve İbadetlerin Morfolojisi, trc. Mustafa Ünal, Serhat Kitabevi, Konya 2005
----------, Dinler Tarihine Giriş, çev. Lale Arslan, İstanbul, Kabalcı Yayınları 2003
----------, Kutsal ve Dindışı, trc. M.Ali Kılıçbay, Gece yayınları, Ankara 1991
----------, Mitlerin Özellikleri, trc. Sema Rifat, Om Yayınevi, İstanbul 2001
Emiroğlu, Kudret-Aydın, Suavi, Antropoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 2003
Esin, Emel, Türk Kozmolojisi, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2001
İbn Manzur, Ebu'l-Fadl Cemaluddin Muhammed b. Mukerrem, Lisanu'l-Arab, Daru'l-Mearif, y.y
İbnu'l-Cevzi, Ebu'l-Ferec Cemaluddin Abdurrahman b. Ali, Zadu'l-Mesir fi İlmi't-Tefsir, el-Mektebu'l-İslami, Beyrut 1984
İnan, Yalçın, Kozmos'tan Kuantum'a, Doruk Yayınları, İstanbul 2003
Kalafat, Yaşar, Dedem Korkut Daş Oğuz Elleri, Berikan Yayınları, Ankara 2008
Korkmaz, Ramazan, " Dede Korkut Hikâyelerindeki Su Kültünün Mitik Yorumu", Türk Kültürü, sayı:418 (Mart1998)
Kurtubi, Ebu Abdillah Muhammed b. Ahmed, el Cami' li Ahkâmi-l Kur'an, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî, Müessesetü'r-Risale, Beyrut 2006
Ögel, Bahaeddin, Türk Kültürünün Gelişme Çağları, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı yayınları, İstanbul 2001
Radloff, Wilhelm, Türklerin Kökleri Dilleri ve Halk Edebiyatı, trc. Hasan Yıldız-Arzu Ekinci-Yasemin Kaya, Ekav Yayınları, Ankara 1999
Roux, Jean Paul, Türklerin ve Moğolların Eski Dini, trc. Aykut Kazancıgil, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2002
Sealibi, Ebu Mansur Abdulmalik b. Muhammed.b. İsmail, Fıkhul-Luğa ve Sirru'l Arabiyyeti,Mektebetu'l Hanci, Kahire 1998
Semerkandî, Ebu'l-Leys İmamu'l-Huda Nasr b. Muhammed b. Ahmed, Tefsiru's-Semerkandi, Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1993
Seyidoğlu, Bilge, Mitoloji Üzerine Araştırmalar, Dergâh Yayınları, İstanbul 2002
Taberi, Ebu Cafer Muhammed b. Cerir, Camiu'l Beyan an Tevili Ayi'l Kur'an, thk. Abdullah Abdulmuhsin et-Türkî, Daru Hicr, Kahire 2001
Temel, Nihat, Kur'an-ı Kerimde ve Sosyo-Kültürel Hayatımızda Su, Çamlıca Yayınları, İstanbul 2013
Türköne, Mualla, Eski Türk Toplumunda Cinsiyet Kültürü, Ark Yayınevi, Ankara 1995

Flood in Mesopotamian Mythologies

Marcel SIGRIST*

Texts mentioning a flood and an ark (a boat) to save some humans are almost universal in world literature although coming from different sources. Before considering one of the main features of the flood and the rescue of a few persons thanks to an arch, I would like to present a theological context to the flood in the Bible and Mesopotamia.

We must marvel that 2 different authors utilize the same text. This can only happen because both conway identical questions central to the life of mankind. In Genesis after the flood a new creation is needed as the old one is destroyed. This creation comes from God and the seasons and the new world organization will cease no more despite sin, evil and violence. Fertility is no longer depending on human cults but is structurally in the creation. In Mesopotamian mythology the same revolt against fertility cults finds its manifestation in the questions about divine justice and death. In the character of Gilgamesh appears the revolt against the ancient world view, death is an evil, a punishment, in fact the supreme punishment. In a world of justice this question has a sting, where is justice the gods should be giving.

From this perspective the stories of the flood in Genesis and Mesopotamia are of course stories but if they passed over to many cultures it is because they conveyed the deeper questions to which all human beings where sensitive. Why is the world organized in this way that all should know the netherworld, this place of no light, of no good water, of no return.

Of course it is interesting to study and compare the texts, but in the story is embedded from the beginning of humanity the questions of life and death.

We base and transmit our knowledge of the world through texts, speech, a group of words creating in some way a world. Therefore it could be of extreme importance to consider the functioning of the words in a speech.

Speaking, building and transforming the world through tools, living morally and in society are the 4 markers of human rationality. We say the world by the means of words, we build and transform the world by the ability of our hands and mind, we live together in organized and structured societies and challenge ourselves to be better persons.

I take in consideration only the first aspect; humanity is speaking, not simply by producing sounds but by conceptualizing the world by means of words. This is the important point "by means of words". This put in light the central position the word has in the language.

* Jarusalem, (EBAF) Israel

The word can function according to 3 goals:

1. The word has most often a scientific goal. The speaker will try to choose a word that fits the most closely what he wants to describe, like the physicist will find the mathematical formula expressing to the best his discovery; the painter finds the colors and the shapes that will bring to life his dreams. This means that the word goes to the world and adjusts to the reality of the world. This is the success of the writer, the painter or sculptor to model the word or other means to fit the reality. This is science accorded to the research in the world; this is the writer creating endlessly new scenes to express his views, his feelings, his experiences. The word goes to the world.

2. This scientific goal can have its exact opposite, the mythological goal. This time the word is not adjusted to the world but quite the opposite. The world goes to the word. If I speak about a flying dragon or flying lion, there is no difficulty to represent it, even if I have never seen one, the case unicorn is of course similar. It means pronouncing a word makes the thing to exist. All the fabulous animals in the children stories, in the fairytales, the fables are of this nature. In modern times we have science-fiction, which in the modern technic takes elements together and they exist and function. This is mythology, a creation of a world through words. Some of the mesopotamian texts are of this nature, are simple myths, creating a world through words without connection to reality, ignoring partially the constraints of time and space, like the seven miles boots, like the flying saucer, like all the incredible performances of the heroes of these texts. The word makes the world. A flood, an ark could be elements of these myths where a reality comes into been by the simple enunciation of words.

3. The mythological and scientific goals are in relation with the world and one is no better than the other. Both are capacities of the word : the word goes to the world (science) or the world goes to the word (mythology) while the third goal the poetic one is simply autoreferencing the words, through assonances, rythmes, etc…. Modern poetry is mostly of this type.

Without going any further in this complicated system of the articulation of the word, we immediately see that the story of the flood and the arch can be interpreted as a scientific reference or a mythological one, one describing an historical event, the second explaining the situation of the world.

A. Flood

Since satellites observe the solar planets we know that these planets have a life of their own, with winds, quakes, erosions and other atmospheric manifestations. They are close if not identical to the phenomena happening on earth. Observed directly today or proven by their traces in the geological floods, tsunamis, volcano eruptions,

earthquakes, wildfires, droughts causing famines, pestilences of all kind, are among the more common disasters and plagues mankind suffered about and may still suffer today.

B. Flood, a Natural Phenomenon

These natural phenomena, expression of the life of the planet earth, occur since the world exists and are known through geological and archaeological evidences and later even through written records.

Some of these cataclysms, even in modern days, reach such a magnitude that they can affect large areas of land (earthquake, wildfire, flood or famine) putting in jeopardy many lifes, animal and human. Remember the plague in Europe[1]. Flood, even in modern days, can cover large areas and destroy housing and agriculture. Microbian, viral or infectuous diseases (like the flu, typhus, malaria, and many others) can spray quickly over the whole world, causing the death of millions of people.

Atmospheric phenomena and specially floods are connected to the seasonal weather cycle, and therefore can almost be predicted. Melting of snow, important downpour of rain or snow bring the level of rivers to a rise and lead the river waters to jump their banks. This situation was usual in Mesopotamia when the Euphrates and the Tigris were yearly inundating the lower valleys of what is today the south of modern Iraq. More difficult is to predict the magnitude and violence of these floods and the quantity of destruction they will leave behind them. It can also happen that geological basins filled up with water burst under its pressure and they will inundate the plains below creating another form of flood. Some think that this is what happen long time ago to the black sea. Tsunamis more recently appear as huge movements of see water devastating large stretches of coastal land. Big catastrophes found in the past can take place even today. The possibility of a flood covering the whole world has always stirred the imagination of people, and the story of the ark filled with all the animals of the creation floating on the waters keeps the imaginations going; artists and even scientists are on the search of the arch of Noah, the remain of its wood structures. Some simple remarks: Had Noah the skill and the aptitude to built such a large structure resisting the tempests of the sea, or from where could come in such a short time all the water to raise the level of seas at such high.

C. Atra-hasis

History starts with the mastery of writing, around 3200 BC in Uruk, south of Iraq; before that time we are in prehistory. SBy writing sounds, words can be fixed on clay or stone and brought back to life by reading, even much later in time. A message can be revived at any time. Although floods and other disasters happened before that time and are well attested in geological strata, there are early texts in

Mesopotamia mentioning already the flood as a pivotal moment in civilization. In a famous text called « the Sumerian kinglist » "kingship is said coming down from heaven" and after a time came the flood whipping out culture and civilization. But after the flood, kingship came again down from heaven and civilization spread over all Mesopotamia. This text could not emphasize more the central role of kingship in Mesopotamia and a kind of memory of the flood. The regular spring floods of the 2 rivers must have kept in the mind of the Mesopotamian people the regular recurrence of this water overflows and their destructive power. The whole saga of the beginnings of history turns around this central event. Many literary cuneiform texts integrate in their material the flood as a central moment of mesopotamian history. Its stays in the mind of people as a moment of the past when everything shifted. In many curses written on the statues of the kings is mentioned the wish that another king who would erase the inscription of the statue, or worse even destroy it, would see his land transformed like a tell after the flood, it means that nothing would be remaining standing from the work of civilization. The picture of a tell after the flood could simply find its origin from the regular destructions after more severe floods over years and the ruins that it brought about, leaving nothing standing, specially no building made out of clay.

The picture and thought of the flood is present in Mesopotamia because of its regular recurrence and was integrated in the general vision of history and human life; catastrophe arising almost regularly with its disasters. In Mesopotamia, people had some questions about the unwrapping of the flood. If everything was destroyed, let's say the progresses of culture, had everything to be started allover again? This should have been the case. But the scribes found another answer to this objection. All the wisdom discovered by man was written before the flood and the tablets were hidden in the tells of the city of Shurupak. So after the flood, the humans had just to dig them out and culture, technic could just continue. Even if there was a big break with the destruction of the flood, nothing was lost and life continued. Of course the author does not take into consideration the disparition of so many persons. The focus point is the preservation of the culture on clay tablets.

D. Flood in Literature

Flooding in Mesopotamia is a natural phenomenon, abundance of destructive waters, mostly waters from the 2 rivers, Euphrates and Tigris. Therefore it would not be totally surprising to see this event integrated in literary compositions.

The flood appears in number of texts but surely the most important is the Babylonian text called Atra-hasis; the first line is : *Inumailuawilum*, when gods were like men. This text is written in cuneiform script on clay tablets. As for a part of the text the main hero is a man called Atra-hasis. Wilfred Lambert published the

text under the name of this hero. The translation of the 3 opening words of the text created a big uproar and debate for the translation : when the gods were like men, or when the gods were still men.

It is always difficult to date these old documents, because we don't have the original of these texts. The ones reaching us can be dated through the type of writing or if they have the mention of a year name, which is an event during the reign of a king.

The copy of the myth of Atra-hasis goes back to 1700 BC at least. We are talking about the writing of the text which reached us and not the actual cosmic event, but even not the moment it was written for the first time.

The texts mentioning the flood, Atra-hasis, Shurupak and the Sumerian kinglist mention the flood but don't help to date it. Probably for a very simple reason, the event of the flood has been magnified to be a cosmic event while it was only a regular devastatinf phenomenon of nature in the spring.

It is very important to say a word about the event of the flood and the writing about it. As the story of Atra-hasis unfolds, it will appear clearly that the flood has to be seen as only one of the many ways and means the gods used to eliminate an excess of creatures because they make too much noise. So the importance given to the flood in the Bible and its uniqueness is without parallel in these earlier Mesopotamian texts.

It is also important to say a word about the literary nature of the composition dealing with the flood in Mesopotamia. Atra-hasis is not a history or even less a science book. But this text attracted research as it can be put in direct connection with the biblical flood and Gilgamesh. Theologians as well as geologists and other scientists analyzed these texts to find an historical truth, a moment in time when such an event could have taken place. This type of text (Atra-hasis) is called by the scholars a myth, which means introducing in a human history unatural elements. Wikipedia defines it as a traditional or legendary story, usually concerning some being or hero or event, with or without a determinable basis of facts or a natural explanation, especially one that is concerned with deities or demigods and explains some practice, rite, or phenomenon of nature.

Atra-hasis enters perfectly in this description. Let me take a few minutes to present this myth or story. At the beginning of time, *in illo tempore*, there was a world without human beings, only divinities are on earth and in heaven. The great gods lived in heaven while the small gods were toiling on earth doing irrigation work in order to provide food for the gods in heaven (picture of the king and his subjects). Their work/toil was hard (as was the one of the slaves at the time). And so we assist at a social industrial uprising/revolt, the first described in history. The small or little

gods take their tools, spades and burned them in front of the palace of the gods. Enlil, one of the main gods, living in this palace runs up the stairs to heaven and has the doors barred. There in heaven we assist at the council of the gods to decide how to solve the cause of this upraising and have it stopped. A most original idea comes about. Why not create man whose labor for the digging of the canals will replace the one of the gods. So as we see Atra-hasis is an anthropogony, a history telling us in a specific way how and why mankind appeared on earth.

This text is most interesting as we learn about the creation of man. Clay is taken by Nintu, the divinity of birth, and mixed with the blood of the god who stirred up the revolt. And therefore there will be also mind/spirit in this creation, in mankind. The text has a play of words between temu : understanding and etemmu which could be translated as the soul. So this new creation, which has intelligence, will solve the problem of labor and food for the gods. Man / *awilum* will be the one who until today toils in the fields and will bring through his offerings food to the gods in their temples. This man has a soul and questions his destiny.

The whole myth/story could stop at this point as we know now about the creation of mankind by the gods and the solution of their problem. Fortunately for us the story goes on and in an unexpected way.

Mankind is growing in number, multiplying and at a given point of time the noise they make is such that the gods namely Enlil cannot sleep anymore. Just imagine you are around a highway, the permanent noise generated by the passing of cars, the frotting of the tires on the macadam. It must have been the same for the priests standing on the ziggurat and hearing all day long the noise rising from the humans living in the city. A meeting of the gods is called and in their assembly they decide the destruction of mankind (forgetting that they provide them with food). Successively several means and modes are proposed. The first one is to send the plague upon the human race which should annihilate them. Enki a main god living in the underground waters is petionned by Atra-hasis to save mankind. Here is the first mention of the hero of the second part of this myth. Atra-hasis (the most clever one) is called Ut-napisztim (he searched for life) in the Gilgamesh story and Noah in the Bible. Atra-hasis is friend of Enki/Ea the god of the subterranean waters, and always friendly with mankind and helps in the difficult moments. Enki at the request of Atra-hasis suggests to pray to Namtar the god of plague. People do so and plague fades away and life continues.

Again mankind increases in number and Enlil cannot sleep anymore because of the noise they make. This time he has recourse to famine created by the absence of rain, a drought. The god Adad, god of rain, will withhold the heavenly waters from heaven. There are vivid descriptions of the situation of dryness of the vegetation and

the land and the hunger suffered by the people. But the same happens. Atra-hasis at the advice of Enki prays Adad (god of rain) with all the people; rain comes again and vegetation grows.

Enlil is now suspicious that the decisions of his heavenly counsel are passed over to mankind, reason of their constant failure. Although the text from the tablets is badly preserved at this point we can understand that all the gods are requested to take a special oath to keep the secret of the plot prepared in heaven, in fact the decision of the chief gods in heaven. Enlil renews a harsher drought. He sets guards at all the corners of the earth and heaven to prevent any coming of water. But despite all these precautions water comes on earth and the plot is again a failure. Mankind continues to live and to make noise.

Of course the author could have continue the story by presenting many other universal plagues or large destruction modes like in the 1001 nights tales. And probably was it like this during the recitation of this text for the population. In any case to make it short Enlil decides to have again recourse to water. This time it is not the absence of water that is to be deplored but excess of water covering everything, in other words Enlil has recourse to the flood. At least we see that the flood is in the mind of people because of its tremendous power to annihilated vegetation and all living beings.

Enlil having used plague and drought without success, he has recourse to water, the flood, sociological indicator that all these natural phenomena were thought to have the power to be universal and to cause the most grievous harm to life on earth as their effect is universal. In this assumption appears again the mythological aspect of the text. The words create the reality. Writing or speaking about the flood is seeing a world globe filled with water without asking how is it possible. Drought, plague and flood are all 3 natural realities experimented by mankind. But at the same time their universality comes close to what is a myth. The word creates the reality of plague, drought, flood touching all human beings. Myth has a foot in reality, but its universalism, its power to touch everyone brings it close to mythology.

The great gods in their general assembly decide to send the flood. But tired of all the leaks originating in the divine council and to avoid what happened previously all the gods swear again to keep the secret of this divine decision. It will be impossible to escape the rising of water over all the earth. Mankind will finally disappear, everything will be wiped out and there will be silence on earth and the gods will be able to sleep.

But again the god Enki/Ea, friend of mankind, devises a trick not to keep the oath while giving the impression of keeping it. He comes down to earth and goes to the house of Atra-hasis (the name means the most intelligent one) or Ut-napishtim, the one who choses life in Gilgamesh. Atra-hasis is in his hamac and takes his afternoon

nap. Ea comes from behind the fence stays there outside the fence and starts to speak to the fence: fence, fence, listen what I am about to say. Atra-hasis of course hears this call and notes in his mind what is say. This is a beautiful trick used by the god Ea to keep the secret of the heavenly decision about the coming of the flood. He swore not to reveal this decision to mankind, but by telling it to the fence he could inform his friend Atra-hasis without apparently violating his oath. So he explains to Atra-hasis (speaking to the fence) how to built the ark and to get ready on the day the rain starts. Other clever point in the story. When people will ask him: why do you built an ark, you who are to far away from the sea, he should reply to the people: my god is not in good terms with your god and so I prepare myself to go back to the sea. He will take his reed house and out of the reed built a boat. He will coat it with bitumen, which is quite abundant, to make it tight against the water, so that it can float. The boat is very simple in its construction not like the 6 floor construction talked about in the Gilgamesh story.

The flood arrives 7 days after having set the water cloak, after been announced. Atra-hasis with his family is saved as they stay in the ark (built like a ziggurat). Before entering the boat he gives a banquet to his fellow citizens. Being overcomed by grief at the incoming disaster he cries and can't participate at the meal.

The gods were not pleased at what happened, the destruction of mankind through the flood. The goddess who created mankind, Nintu, and the other gods were getting hungry for lack of offerings. The flood lasted 7 days and 7 nights, annihilating all life on earth.

Unfortunately the tablet is badly broken at this point and find later that he ark has rested on some point at the end of the rain. This gap is unfortunate because it is at this point that in the Gilgamesh epic Ut-napishtim sends 3 birds to ascertain that the waters were subsiding. By disembarking Atra-hasis makes an offering to the gods as they have again to eat. It is said that the gods like flies were coming to eat the offerings. The mother-goddess was emphatic in her condemnation of the great gods, Anu and Enlil. Enlil is still furious at the collapse of his scheme to find peace and quiet. And rightly accuses Ea/Enki of having done it. He obtains that Enki and the mother goddess organize better mankind.

Nothing more appears on Atra-hasis in Mesopotamian literature. But this is not the end of the of the flood story.

The flood, like the plague and drought are means to destroy humanity. It has to be recognized that all these 3 phenomena are natural, and happen all the time in the life of the planet earth. Their universalism is questionable. And the easiness with which all this happen is also surprising. These 2 points put them in the line of mythology. You say it or decide it and there it is: drought, plague and flood are almost

instantaneous, would it not be the time needed for building the ark.

Magical stick. A decision of the gods and the reality exists. Time is almost totally absent, except the building of the ark. Because of that we are in mythology and not history. Again it has to be accepted that these calamities have happen in the past and can happen again. But their globality is questionable.

E. Gilgamesh

One of the greatest Mesopotamian epic of old times, dealing namely with friendship, adventures and also death and the greatest question of all, will we all dye someday? In other words the question of eternal life. Of course I have no time to detail with all these questions which cover over 12 tablets. I will deal just with the last one: is human destiny ending in death for everyone ?

Full of questions about afterlife or survival, after the death of Enkidu his friend, Gilgamesh goes on the quest of immortality. At this point emerges the story of the flood. Gilgamesh remembers that someone overcame death, surviving the flood, this is Ut-napishtim (the name meaning « the one who searched life (by escaping from the flood) ». Ut-napishtim is leaving with his wife in a far off island. Gilgamesh after many efforts suceed to find the way to the island of Ut-napishtim. He tells him the great story of his life, how the flood occurred. From his narrative of the flood one sees that his description is much more technical in the timings and the construction of the ark.

Jumping over the preliminaries, the decision of the gods to destroy mankind, we start again with the reed hut from where Enki speaks to Ut-napisztim son of Ubar-Tutu. The boat you shall built shall have her dimensions in proportion. Her width and length shall be in harmony. Roof it like the apsu temple.

Again Ea gives him the excuse when people ask why he wants to built an ark far from the sea. « Enlil has rejected me, I want to live with Ea my god ». He gives the explanation of the work and the peculiarities of each of the craftmen.

"I laid down her structure, drew it out

Gave her six decks

Divided her into seven, her middle I divided into nine,…. poured bitumen, prepared oil. I fed the workmen and provided oil."

The hour is fixed, the boat is loaded with all things and the animals of the creation. A cloud is coming, Adad is rumbling and darkness covers the earth.

Six days and seven nights, no more land to see.

Then the boat landed on the mount Nimush.

Birds, dove, swallow are send out of the ark and come back ; finally a raven send

out did not come back. Sign of the end of the flood. Ut-napishtim makes sacrifices to the gods.

Enlil blesses the couple, Ut-napisztim and his wife and gives them immortality, a life far away on an island.

This is not possible for Gilgamesh and cannot be transferred to him; it is a special gift of the gods. Nevertheless Gilgamesh is told to pick from the deep of the sea the grass of life. He leaves it near a spring and falls asleep. When he awakes the grass is gone, eaten by a snake who has changed its skin and is rejuvenated. It was the grass of life but he missed it. So Gilgamesh goes back to its city Uruk and there writes on its walls the story of his life and so achieves a different kind of immortality.

Although using the same story of a whole destructive flood, the story is completely different between Atra-hasis and Gilgamesh. In Gilgamesh the pretext of the flood is not very clear. But the flood is to destroy mankind, permanent obsession of the Mesopotamian mind. The gods don't like us and want to destroy us.

F. Bible

Long before cuneiform script could be read by modern man, the great story of the flood was known from the Bible. This story appears in Genesis at the beginning of the creation of the world in Gen 7 5 to 8 22. No more context of overpopulation but of sin. God wants to clean the land from sinful persons.

God decides to destroy mankind because of its great sins. But he will spare Noah and his family. God told Noah: It is the end for all mankind. Make for yourself an ark in wood, you will make in reed covered with bitumen inside and outside. We note here the amalgam of the previous traditions of reed in Mesopotamia and wood in the near east. He gives the exact dimensions of the ark and some modern builders try to follow these indications to make possible replica of the primitive ark: three stairs and the entry of the side.

God announces the flood to Noah but also that he will make a covenant with him. He shall fill the ark with all the animals of earth, in pairs. And to take food for himself and his family.

The Bible gives the exact age of Noah, 600 years when this happened. In this year came the flood, raining for 40 days and nights. Water reached 15 elbows above all mountains and so everything was annihilated except the ones in the ark. Came than a wind that dried out all the water during 150 days and the ark rested on the mount Ararat. After 40 days Noah open the ark and the crow flew out and came back, he sent a dove, the dove came back, than he let it out after 7 more days and the dove came back with the olive branch in his pic. He waited some 7 days more and let out the dove which didn't come back. The whole event lasted exactly one year. Noah open the

ark, the soil was dry and all the ark got empty. Noah made a sacrifice and God in turn promised never to send again a flood over mankind.

Conclusion

We can find 3 stories of the flood in the literature and cultures of the ancient near east. The flood as meteorological event is a yearly experience for the population of these regions. Because of its destructive power the flood is integrated in the existence of the whole population as a decisive event in the past and seen also as a mean available to the gods to annihilate or chastise mankind. This brings about the question, why did God or the gods permit this destruction. From to much noise in Atra-hasis we pass to sin. Mankind is sinful and God punishes it through this massive destruction.

Later the story of the flood enters in mythological and religious texts.

In Atra-hasis, to get silence after the creation of mankind the gods utilize a number of means to reduce the population and the flood is one of them. Fortunately Enki/Ea the friend of men saves through his tricks the family of Atra-hasis and so humanity survives. In Gilgamesh, with different names the same story is told but with a different goal. How could the survival fate of Ut-napisztim be passed over to Gilgamesh. It is deemed impossible. Gilgamesh tells what became a story and no longer a myth.

The biblical story of the flood with Noah was probably received in Babylon and passed from Mesopotamian scribes to hebrew scribes. We are out of polytheism. It is the one God who wants to clean earth from its sins by annihilating all mankind but saving Noah. The scheme of the flood works perfectly and as intended Noah survives. And more important a covenant is established through a big sacrifice between God and man that such catastrophe will never happen again to punish the sinful people.

We can follow here from a real event, massive inundations, its entering in a mythological narrative and its reutilization in the Bible, a religious text, as the basis of an alliance between God and man.

Atra-hasis, absolute mythology , life of the gods needing the creation of man. Mankind multiplies and its noise is such that sleepless gods decided to get rid of them, not pondering what will happen after it. The flood is not the absolute mean to destroy mankind but only one of many possible. They could have been efficient would not Enki have divulgated what is going on and how to find an escape. Famine could have been as efficient as flood. But flood was something that could have been experimented at a large scale and was immediate, just the time of the rising of the water and not years of famine.

Gilgamesh The story is told just to explain the special fate of Ut-Napisztim. He is the one who escaped the flood and tells Gilgamesh how this happen. The flood is

considered as a simple atmospheric event. To be noted is the name of the mountain where the ark lasted, Nimush and also the better technical description of the ark. The destiny of Noah is special but cannot be achieved by other humans. It was given by Enlil. Mortality will remain the fate of all humans and they cant escape it.

Andrew R. George submits that the flood story in Genesis 6–8 matches the Gilgamesh flood myth so closely, "few doubt" that it derives from a Mesopotamian account. What is particularly noticeable is the way the Genesis flood story follows the Gilgamesh flood tale "point by point and in the same order", even when the story permit so ther alternatives.

The most likely assumption we can make is that both Genesis and Gilgamesh drew their material from a common tradition about the flood that existed in Mesopotamia. These stories then diverged in the retelling."

We can summarize that in the semyths the lesson is that the god spunish mankind because of their desorders (noise) or because of their sins (Genesis). The gods remain in control.

[1] From Wikipedia: The Black Death was one of the most devastating pandemics in human history, peaking in Europe between 1348 and 1350, and killing between 75 million and 200 million people. Although there were several competing theories as to the etiology of the Black Death, recent analysis of DNA from victims in northern and southern Europe indicates that the pathogen responsible was the Yersinia pestis bacterium probably causing several forms of plague.
The Black Death is thought to have started in China or central Asia. It then travelled along the Silk Road and reached the Crimea by 1346. From there, it was probably carried by Oriental rat fleas living on the black rats that were regular passenger sonmerchantships. Spreading through out the Mediterranean and Europe, the Black Death is estimated to have killed 30 to 60 percent of Europe's population. All in all, the plague reduced the world population from an estimated 450 million to a number between 350 and 375 million in the 14th century.

Gılgamış Destanı'nda Geçen Nuh Tufanı'nın Tevrat'taki Yansımaları Üzerine

Sami BAYBAL*

Giriş

Bazı tarihçiler tarihin Sümerliler ile başlamış olduğunu söyler ve buna kanıt olarak da çivi yazısını gösterirler. Yazıyı bulmuş olan Sümerliler tarihi başlatan ulustur.

Batı medeniyetleri topluluğu asıl kaynağını M.Ö. beşinci yahut dördüncü binin Mezopotamya'sının verimli topraklarında, ilk medeniyet merkezi kurup kendilerine yurt yapmış olan Sümerlilerin ülkesinde bulmuştur. Konar-göçerlikten, yerleşerek tarımla, zanaatle uğraşan, üreten, ticaret yapan söz konusu insanların toplum yapısı karmaşıklaşırken, bölgedeki bu filizlenen tutum yepyeni bir dönem olarak tarihe damgasını vurmuştur.

Sümerlilerin en önemli edebî başarısı olan Gılgamış Destanı, benzerleri gibi ilkin sözlü gelenek hâlinde iken, üçüncü binde yazının bulunmasıyla da tarihin en eski yazılı edebiyat başarısı olduğunun izlerini, bize ilk kez, Asur kralı Asurbanipal (M.Ö. 668-627)'in kütüphanesinin öreninden 1872'de çıkarılan levhalarla gösterilmiştir.[1]

İlkçağ Akdeniz medeniyetlerini derinden, Eskiçağ Ege medeniyetini de dolaylı olarak etkilemiş olan söz konusu destan, Sümer şehir devletlerinden Uruk hükümdarı Gılgamış'ın halkının yararına kötülüklere ve ölümlülüğe verdiği çetin mücadelenin hikâyesidir. Onun belirgin farkı, evrenin ve insanlığın doğuşu gibi son derece soyut ve genel konulardan çok, sonluluk yahut ölüm hâdisesiyle karşı karşıya kalan insanoğlunun güçsüzlüğü ile açmazını; bunun insanda oluşturduğu birçok çeşitten duygu durumlarını çarpıcı biçimde işlemesidir. Bu destanda aynı zamanda Nuh Tufanı'nın bir bölümü de anlatılmaktadır.

Destana konu edilen Kral Gılgamış gerçekten yaşamış bir tarihî kişiliktir. M.Ö. 28. yüzyılda Mezopotamya'da bulunan bir Sümer kenti olan Uruk kentinde doğmuş, yaşamış ve hüküm sürmüştür. Ölümsüzlük bilgisinin peşindeki insanı yücelterek anlatan Gılgamış Destanı, Gılgamış'ın ölümünden bin yıl kadar sonra yazılmış ve günümüze kadar gelebilmiştir. İşte biz de bu tebliğimizde, dünya edebiyatının ilk büyük destanı olarak bilinen Gılgamış Destanı'nda karşımıza çıkan tufan mitosunun Tevrat'ta anlatılan Nuh Tufanı'yla ilişkilendirilip ilişkilendirilemeyeceğine birbirlerini ne kadar etkilediklerine dair bazı ipuçları vermeye çalışacağız.

1- Gılgamış Destanı ve Gılgamış

Gılgamış (Gilgameş) Destanı (Akkadca adı: "Sha Nagba İmuru" = Her şeyi gör-

* Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi A.B.D

1 Ş. Teoman Duralı, giriş ile terc., *Gılgamış Destanı* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2011), 12.

müş olan), Eski Mezopotamya menşeli bir destandır. Tarihi bilinen en eski destanlardandır. Gılgamış Destanı, Akad ve Sümerlilere ait olan mitolojilerde geçmektedir. Bu destanın günümüze ulaşmış en kapsamlı metni Akad dilinde yazılmış on iki tabletten oluşmaktadır; ancak hâlâ ortaya çıkarılmamış tabletler de söz konusudur. Gılgamış Destanı'nın eksik bölümlerinin kayıp tabletler ile tamamlanacağı düşünülmekte; bu tabletlerde destana ek bölümlerin olduğu zannedilmektedir. Çeşitli kazılar sırasında bu konu ile ilgili olduğu düşünülen bir başka tablet bulunmuş; ama bulunan bu tabletin olayların akış sırasına uymadığı fark edildiğinden üzerindeki verilerin hikâyenin bir başka versiyonu olduğu kanaati oluşmuştur.[2]

Gılgamış Destanı'nın elimizde Sümerlerce kaleme alınan (Akad menşeli de olmayan) bir şekli vardır. Bu ilk şekil Babilli şairler tarafından birçok kere yeniden elden geçmiş ve değişikliğe uğratılmıştır. Sümerlerdeki eski şekline ait bölümler gibi, Babil hanedanının ünlü çağına kadar giden (aşağı yukarı M.Ö. 1900-1600 yılları) Akadlardaki şekline ait bölümler de ele geçmiştir. Fakat bu destanın bütünüyle olmasa bile, en önemli bölümleriyle bugün okuyabildiğimiz metni, 1852'de, ardından da 1872 yılında Ninova'da yapılmış olan kazılarda ortaya çıkarılan Asur kralı Asurbanipal'ın ünlü kütüphanesinde bulunan sûretinden alınmıştır. Bu kitaplık bugün Londra'da British Museum'dadır.[3] Asurbanipal, Ninova'daki sarayına ülkesinin geniş edebiyat ürününün büyük bir bölümünü bir araya getirtip yaklaşık 5000 tablet üzerine kopyalatmıştır ki; işte bunların arasından çıkan levhalara, daha sonra Türkiye-İran sınırında bulunan bölgeler ile Irak'ta bulunan Nippur antik kenti kazılarında ortaya çıkan tabletler de eklenmiştir. Ayrıca Türkiye'de Sultan Tepe ve Boğazköy'de yapılan kazılarda ortaya çıkarılan tabletlerde de destanın izi bulunmuşsa da henüz tamamı ortaya çıkarılamamıştır.[4]

Destanın başkahramanı Gılgamış (Gilgameş), Sümerliler tarihinde, hem mitolojik hem de tarihî bir kahraman olarak tanınmaktadır. Mezopotamya'nın güneyinde bulunan Uruk kentinin (Günümüzde Gaziantep'in Suriye'ye sınır ilçesi Karkamış'ın) 5. kralıdır ve II. Er Sülaleler = Mesilim (İ.Ö. 2650-2550) döneminde yüz yirmi altı yıl hüküm sürmüştür.[5] Dolayısıyla Kiş hükümdarı Agga'nın çağdaşıdır. Tufan'dan sonra hüküm sürmüş krallara ilişkin Sümer kaynaklarında da Uruk'lu Gılgamış'tan söz edilir. Ama destanda ve şiirde Gılgamış'la ilişkilendirilen olaylarla ilgili tarihsel bulgu yoktur.[6]

Tabletlerdeki metinler incelendiğinde Gılgamış Destanı, Gılgamış'ın nitelikle-

2 Mehmet Ali Atak, *Gılgamış Destanı*, (İstanbul: Anonim Yayıncılık, 2011), 5-6.
3 Atak, *a.g.e.*, 6; *Meydan Larousse* (İstanbul: Meydan Yayınevi, 1971), "Gılgamış Destanı" maddesi.
4 M. Şemseddin Günaltay, *Yakın Şark Elâm ve Mezopotamya,* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1937), 219; Atak, *a.g.e.*, 6.
5 Güngör Karauğuz, *Âdem'in Çocukları Çiviyazılı Kaynaklar, Tevrat, İnciller ve Kur'ân'a Göre* (Konya: Çizgi Kitabevi, 2013), 108; ayrıca bk. J. Campbell, *Batı Mitolojisi*, çev., Kudret Emiroğlu (İstanbul: İmge Kitabevi, 1995), 78.
6 Ana Britannica, (İstanbul: Ana Yayıncılık, 1987), "Gılgamış" maddesi.

rinin ve özelliklerinin övgüyle anlatılmasıyla başlamaktadır. Destanda konu edilen kahraman Gılgamış, yarı insan yarı tanrı bir kişidir; karada ve denizde var olup biten her şeyin farkındadır. Başarılı bir yapı ustası olmasının yanı sıra, yenilmez bir savaşçı olmak gibi önemli bir başka özelliği de bulunmaktadır.[7]

Gılgamış Destanı'nın ilk yazılış tarihi M.Ö. 3000-2500 yılları arasına tekabül etmektedir. Bugün, Gılgamış Destanı'nın ardında, Kutsal Kitap döneminin de ötesine, yaklaşık 2000'e kadar giden uzun bir edebî tarih vardır. Daha önce ifade ettiğimiz gibi destan Sümerce on iki adet kil tablet üzerine kaydedilmiştir. İlk kez yazımından sonra, Babil döneminde, iki kez daha kil tabletler üzerine Babil dilinde yazılmıştır. Gılgamış Destanı'nda toplam iki bin dokuz yüz satır olduğu düşünülmektedir. Destanın en önemli bölümleri ise hâlâ eksiktir. Destanın Sümer dilinde yazılmış olan versiyonunun anlaşılması kolay olmamıştır. Babil kralı Hammurabi (M.Ö. 1792-1750) döneminde[8] yeniden kaleme alınmış olan Gılgamış Destanı'nın üç farklı tableti de bulunamamıştır. Destanın en son yazılım tarihi tam olarak ortaya çıkarılmamış olsa da, destanı kaleme alan son ozanın Orta Babil (M.Ö. 1300 civarı) döneminde yaşayan "Sîn-Lekke Unninî" isminde bir sanatçı olduğu düşünülmektedir.[9] Adı geçen bu şahsın Ninova versiyonu artık her yere yayılmıştır.

Gılgamış Destanı'nın ünlü 12 tabletlik, Yeni Asur yazmasındaki tufan anlatısının büyük oranda İ.Ö. 1700'lü yılların az öncesinde büyük bir ihtimalle Babil'de yazılmış olan Atra-hasis (Yüce Bilge Şiiri) Destanı'ndan devralındığı söylenmektedir. Gılgamış Destanı'nda bazı satırlar neredeyse Atra-hasis ile aynıdır. Tufan anlatısı, Atra-hasis Destanı'nda anlatının temel bir parçasıdır. Bütün bir öykü ile aradaki bağlantısı rahatlıkla kurulabilmektedir; çünkü insanlığı yok etmek isteyen Enlil, önce bir veba ardından da kıtlığa sebep olur. Onun son hamlesi ise bir tufandır. Gılgamış Destanı'nda ise tufana kadar anlatılan olayların son bölümle bir ilgisi yoktur. Yine Gılgamış'ın 11. tabletinde Utnapistim, tufan öyküsünü bir tanrılar listesi ile açar: Anu, Enlil, Ninurta, Ennugi ve Enki (Ea). Aynı liste Atra-hasis Destanı'nın en başında aynı sıralama ile görülür. Ayrıca Gılgamış Destanı, anlatı boyunca taşkından hayatta kalan kahraman için Utnapiştim adını kullanırken, sadece tufanın anlatıldığı 11. tablette bu kişi bir defa Atra-hasis olarak geçmektedir. Son olarak Atra-hasis Destanı'nın şu sözlerle sona erdiği hatırlanmalıdır: "Bütün insanlara tufanın şarkısını söyleyeceğim. Onu dinleyin!" Dolayısıyla Atra-hasis destanının bütünü, sayıları çok fazla artan insanların bir felaketle yok edilmeleri ile ilgilidir ve bu felaketlerin en önemlisi bir su taşkınıdır. Anlaşıldığına göre Yeni Asur nüshasının kâtibi, Atra-hasis

7 Atak, *a.g.e.* 6; Yeni Türk Ansiklopedisi (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1985), "Gılgameş (Gılgamış) Destanı" maddesi.

8 J. Campbell, *Doğu Mitolojisi Tanrının Maskeleri*, çev., Kudret Emiroğlu (İstanbul: İmge Kitabevi, 1993), 135.

9 Jean Bottéro, *Gılgamış Destanı*, çev., Orhan Suda (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2011), 51; aynı yazar, "Gılgamış Destanı", *Eski Yakındoğu Sümer'den Ktusal Kitap'a,* der., Jean Bottéro, çev., Adnan Kâhiloğulları, Pınar Güzelyürek, Lale Arslan Özcan (Ankara: Dost Kitabevi, 2005), 230; Dany P. Jackson, *Gılgamış Destanı*, çev., Ahmet Antmen (Ankara: Arkadaş Yayınları), XV; Atak, *a.g.e.*, 11-12.

Destanı'nın tufan kısmını Gılgamış Destanı'na eklemiştir.[10]

Dünya edebiyatının bu ilk büyük destanı, sağlam bir yapı, kuvvetli ve canlı bir üslûp, şairâne bir dil üzerine kurulmuş, kişileri ustaca belirlenmiştir. Destanda, olay yerleri sık sık değişmiş, monolog ve diyaloglara, bu arada da rüyaların anlatılmasına çokça yer verilmiştir. Gılgamış Destanı, Babillilerin millî destanıdır. Bunun nedeni, herkese hitap etmesi, insan hayatı ile ilgili problemlere destanda geniş yer verilmiş olmasıdır. Çeşitli kazılardan anlaşıldığına göre, Gılgamış Destanı Hitit ve Hurri dillerine de çevrilmiş, bütün Eski Önasya'da okunmuştur. Ne Mısırlılar ne de Hititler Gılgamış Destanı ayarında bir eser meydana getirebilmişlerdir. İsraillilerin uzun hikâyelerinde, Fenike eposlarında, bu destanda görülen azamet, derinlik ve üslup güzelliği yoktur.[11] Dolayısıyla Gılgamış Destanı ciddî ve üstün bir üslupla yazılmış bir kahramanlık destanı, uzun ve görkemli bir efsanedir. Bize bir çıkarsama değil bir model sunar.

Orijinal Sümer destanlarında Gılgamış'ın ölümü de anlatılmıştır. Kahraman, ölümsüzlüğe ulaşma çabasının boşluğunu anlamış ve tanrı Enlil'in öğütleriyle, insanın ancak büyük bir nam bırakmakla gerçek ölümsüzlüğe erişebileceğini kabul etmiştir.[12]

Dolayısıyla Gılgamış Destanı'nın ana teması şudur: İnsanlar fânidir. Fâni hayatlarını dostluk, arkadaşlık ve dayanışma içinde çalışarak değerlendirmeye bakmalıdırlar. Tanrılara mahsus ebedî hayata özenmemelidirler.[13]

Gılgamış Destanı, İlyada'dan ve Mahabbarata'dan yüzyıllarca önce yazılmış, bilinen en eski edebî metindir. Ona ilk elde üstün destan sıfatını veren, dilinin yüceliği, etkisi, esin gücü, konusunun seçkinliği ve evrenselliğidir.[14]

Gılgamış Destanı'nın en önemli özelliklerinden biri de, anlattığı "Tufan" öyküsünün küçük değişimlerle üç büyük dinin (Yahudilik - Hıristiyanlık - İslâmiyet) kutsal kitaplarında aynen yer almasıdır.

2- Gılgamış Destanı ve Tufan

2 Aralık 1872 yılında Londra Kraliyet Akademisi'nde, Messer Shmit adında bir İngiliz, verdiği konferansta, Mezopotamya'dan gelen çivi-yazılı tabletler arasında, tufan hikâyesinin yazılı olduğu bir tabletin bulunduğunu söylüyordu. Bu haber, dinleyicileri büyük bir heyecana düşürdü. Zira ancak Tevrat'ta Tanrı tarafından yazdırılmış olduğuna inanılan bu olay, nasıl olur da bir tablette bulunabilirdi? Konuşmacı,

10 Kurtuluş Kıymet, "Hititler'de Bir Tufan Öyküsü; Atra(m)hši" *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS),* 6/II(2013): 736.
11 Türk Ansiklopedisi (Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1969), "Gılgamış Destanı" maddesi.
12 Türk Ansiklopedisi, aynı madde.
13 Yeni Türk Ansiklopedisi, aynı madde.
14 Bottéro, *Gılgamış Destanı*, çev., Orhan Suda, 17.

tablette Tufan'la ilgili okunabilen kısımları anlattıktan sonra, bu Tufan hikâyesinin Gılgamış adındaki bir kahramana ait olan destanın son bölümü olduğunu açıkladı. Bir de 12. tablet vardı. O da Gılgamış'a ait, fakat iki dilde yazılmış başka bir öyküyü kapsıyordu.[15]

Bu açıklamadan sonra öncelikle şunu söylemeliyiz ki; söz konusu on iki tabletten en uzunu ve en iyi korunmuş olanı, Tufan öyküsünü içeren on birinci tablettir. Tufanı anlatan bu metnin pek çok nüshası mevcuttur.

Sümerlilerin Tufan hikâyesinde yani Sümerce metinde tufanın kahramanı ya da Tanrı'ya yakın insanın adı Ziusudra iken Akadca versiyonda Utnapiştim (Utanapiştim) ve Babilce anlatımda ise bu destana adını veren kahramanın adı Atra-hasistir.[16]

Gılgamış Destanı'nın, içinde Tufan öyküsünü de barındıran on birinci tableti tam metin olarak pek çok kaynakta[17] yer almakla birlikte biz hem tebliğ başlığımızdan hareketle hem de konuyu fazla uzatmamak için Nuh Tufanı'nın Gılgamış Destanı'nda ve Tevrat'ta nasıl geçtiğine ilişkin bir karşılaştırmayı özet olarak ve tablo halinde tebliğimizin bir sonraki bölümünde sunmak istiyoruz. Bu sunumda tufan mitosunun hem Sümer, hem Babil versiyonuna, hem de Tekvin kitabında verilen biçiminde öykünün iki versiyonuna yer vermenin, bir mukayeseye fırsat tanıması açısından faydalı olacağını düşünüyoruz.

3- Gılgamış Destanı'nda Geçen Tufan Hikâyesinin Tevrat'taki İzdüşümleri, İki Anlatım Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar

Bilindiği gibi tufan hâdisesi, Dinler Tarihi'nin olduğu kadar, medeniyetler tarihinin de önemli bir dönüm noktasını oluşturmaktadır. Bu nedenle de semavî kitapların yanı sıra mitolojik ve arkeolojik bulgular da, insanlık tarihinde böyle bir hâdisenin vukû bulduğuna tanıklık etmektedirler.

Antik belgeler ve dinî belgeler, Nuh Tufanı'nın Mezopotamya bölgesinde geçtiğini söylemektedir. Arkeolojik bulgulara göre tufan olayının Kahramanlık çağı / I. Er Sülaleler devrinde (İ.Ö. 2850-2650) gerçekleştiği düşüncesi bilim adamlarında hâkimdir.[18] Bu olayın Gılgamış Destanı ve Tevrat'taki izdüşümlerini iyi tahlil edebilmek için Tufan mitosuyla ilgili birkaç noktaya işaret etmenin, tebliğ başlığının doğru anlaşılması açısından gerekli olduğu kanaatindeyiz.

Herhangi bir toplumda mitosların varlığı iki yoldan açıklanabilir; biri oraya yayılma yolu ile gelmiş olmalarıdır; ötekisi, benzeri durumlarla karşı karşıya gelen

15 Muazzez İlmiye Çığ, *Gılgameş Tarihte İlk Kral Kahraman* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2013) 77; Jean Bottéro, "En Eski Tufan Hikâyesi", *Eski Yakındoğu Sümer'den Kutsal Kitap'a,* der., Jean Bottéro, çev., Adnan Kâhiloğulları, Pınar Güzelyürek, Lale Arslan Özcan (Ankara: Dost Kitabevi, 2005), 214.

16 Sedat Erkut, "Gılgameş Destanında Tufan", *Nuh Kitabı*, edt., Emine Gürsoy Naskali, (İstanbul: Kitabevi Yayınevi, 2013), 207; Karauğuz, *a.g.e.,* 105.

17 Bottéro, *Gılgamış Destanı*, çev., Orhan Suda, 188-210; Jackson, *a.g.e.,* 71-83; Atak, *a.g.e.,* 117-133.

18 Karauğuz, a.g.e., 108.

bir toplulukta, düş gücünün, öteki topluluktan bağımsız çalışmasının ürünü olarak, benzeri mitosların oluşması yoludur. Usener'in araştırmaları, Tufan mitosunun dünyanın hemen her bölgesinde bulunabileceğini göstermiştir. Tufan mitosunun Sümer ve Babilonya biçimlerini incelediğimizde, bu mitosun, Dicle-Fırat Vadisi'nde bulunuşunun, belli aralarla görülen yıkım getirici sellerin ürünü olarak açıklanabileceğini söyleyebiliriz. Fakat, örneğin Yunanistan ya da Kenan ülkesi gibi bu tür sellerin görülmesi imkânının bulunmadığı ülkelerde Tufan mitosu ile karşılaşmamız, o mitosun hangi yoldan yayılıp geldiğini izleme olanağının artık bulunmadığı durumlarda bile, onun kaynağından buralara taşındığını gösterir.[19]

Sümer Tufan mitosunun odağındaki motif, tanrıların insanlığı yok etmeye karar vermeleridir; bunu hangi yollardan yapacakları ikincil bir sorun olup, bunun tek yolu yukarıda bir nebze değindiğimiz gibi sel değildir. Bazı araştırmacılara göre Kitab-ı Mukaddes'teki Tufan öyküsünün Babilonya mitosuna dayandığı öteden beri bilinmektedir. Ne var ki, mitosun Babilonya biçiminin de, kendisinden daha önceki bir Sümer versiyonuna dayandığı, Amerikalı bilgin Adorno Poebel'in, üzerinde açıkça Tufan mitosuna ait olan episodların bulunduğu bir Sümer tabletini yayınladığı 1914 yılına dek bilinmiyordu.[20] Sami Babillilerin Gılgamış Destanı'nın on birinci tabletinin bulunması ve çözülmesinden bu yana -yarım yüzyılı aşkın bir süredir- İbrani yazıcıların anlattığı biçimiyle Kitab-ı Mukaddes'teki Tufan öyküsünün özgün olmadığı da erbabınca malumdur. Bununla birlikte, Babil tufan mitinin kendisi de -tekrar vurgulamak gerekirse- Sümer kökenlidir. 1914'te Poebel, Üniversite Müzesi'nin Nippur Koleksiyonunda bulunan ve içeriğinin büyük bölümü tufan mitine ayrılmış altı sütunlu bir Sümer tabletinin üçüncü kısmını kapsayan alt bölümünü özenle çevirmiş ve yayımlamıştır. Ne yazık ki bu parça tektir ve bugüne kadar eşi bulunamamıştır.[21]

Az önce ifade etmeye çalıştığımız gibi İbrani Tufan mitosunun Tekvin kitabında karşımıza çıkan biçiminde, öykünün iki versiyonu yani Yehovacı versiyonla (J versiyonuyla) Rahip kökenli yazarın versiyonu (P versiyonu), onu son olarak kaleme alan yazar tarafından bir araya getirilerek işlenmiştir.[22] Aşağıdaki tabloda göreceğimiz söz konusu versiyonlar konumuzun anlaşılması açısından bize çok daha net bir fikir verebilecektir.

19 S.H.Hooke, *Ortadoğu Mitolojisi*, çev. Alâeddin Şenel, (Ankara: İmge Kitabevi, 1993), 15-16.
20 Hooke, *a.g.e.*, 31-32.
21 Samuel Noah Kramer, *Sümer Mitolojisi*, çev., Hamide Koyukan (İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 1999), 173; aynı yazar, *Tarih Sümerde Başlar*, çev. Hamide Koyukan, (İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 1999) 1987; Ahmet Musaoğlu, *Nuh (A.S) Tufanı,* (İstanbul: Vural Yayıncılık, 1998), 127.
22 Hooke, *a.g.e.*, 156.

SÜMERLİ	BABİLONYALI	YEHOVACININ	RAHİBİN
İnsanların gürültü yaptıkları için yok edilmesi kararını Enlil alır	Tufan kararını tanrılar alır	İnsanların günahkârlıklarından dolayı yok edilmesi kararını Yehova alır.	Tüm canlıların bozulmalarından dolayı yok edilmeleri kararını Elohim alır
Nintu (İştar) karşı çıkar	İştar karşı çıkar	-	-
Tufan'ın kahramanı Ziusudra (Akadcada Atrakhasis)	Tufan'ın kahramanı Utnapiştim	Tufan'ın kahramanı Nuh	Tufan'ın kahramanı Nuh
Ziusudra'nın sofuluğu	-	Nuh'un Yehova'nın inayetine ermesi	Elohim'in gözünde tek doğru adamın Nuh olması
Enki (Ea) Tufan için Ziusudra'yı bir düş ile uyarır (Ea kamış kulübeden konuşarak uyarır)	Ea kamış kulübe duvarından konuşarak Utnapiştim'i uyarır	-	Elohim Nuh'u uyarır
Ziusudra'nın teknesi büyük bir gemidir	Gemi 120x120x120 boyutunda küp biçiminde 7 katlı 9 bölümlü	-	Tekne 300x50x50 boyutunda 3 katlı
-	-	Tekneye nasıl girileceği yönergesi verilir	-
-	Hayvanların her türü	7 çift tahir, 2 çift murdar hayvan	Tüm hayvanlardan ikişer tane
-	-	Nuh'u tekneye Yehova kapatır	-
Sel ve yel (fırtına)	Sağanağın ve fırtınanın yol açtığı Tufan	Yağmurun yol açtığı Tufan	Büyük derinliğin (enginin) pınarları patlar ve göğün pencereleri açılır

SÜMERLİ	BABİLONYALI	YEHOVACININ	RAHİBİN
-	-	-	Tufan'ın başlayışının ve bitişinin kesin tarihleri verilir
Tufan 7 gün sürer	Tufan 6 gün sürer	Tufan 40 gün sürer, 7'şer günlük iki (üç?) dönem içinde çekilir	Tufan 150 gün sürer, sular 150 günde çekilir
-	Gemi Nisir Dağı'na oturur	-	Gemi Ararat Dağı'nda karaya oturur
-	Utnapiştim güvercin, kırlangıç ve kuzgun yollar	Nuh kuzgun ve güvercin yollar	-
Ziusudra güneş tanrıya gemide kurban sunar	Utnapiştim Nisir Dağı'nda kurban sunar	Nuh sunakta kurban sunar	-
-	Tanrılar kurban etinin üzerine sinekler gibi üşüşürler	Yehova kurbanın hoş kokusunu koklar	-
Ziusudra'ya ölümsüzlük verilir	Utnapiştim'e ve karısına ölümsüzlük verilir ve tanrılaşırlar	Yehova insanın hatırına toprağı yeniden lanetlememe kararı verir	Tanrı, Nuh ile yeryüzünü bir daha yıkmayacağı yolunda ahit keser
-	İştar Lapis lazuli gerdanlığını tufanı anımsatacak işaret olarak koyar	-	Tanrı tufanın anımsatıcısı olarak gökkuşağını verir.[23]

Yehovacı versiyonla Rahip kökenli yazarın versiyonu arasındaki benzer ve farklı noktalar ve her ikisinin Mezopotamya kaynaklarına bağımlılık durumu, yukarıda verdiğimiz tablodan izlenebilir. Tufan mitosunun Babilonya ve İbrani anlatımları arasında hatırı sayılır benzerliklerin dikkatimizi çekmesine karşın, mitosun Mezopotamya kökenli olduğu yine aynı tablodan açıkça anlaşılmaktadır. Yehovacı versiyonla Rahip kökenli yazarın versiyonu arasındaki farklılıklar, ikincisinin, mitosun birincisindekinden farklı bir biçimini kullandığını ve Rahip kökenli yazarın versiyonunun, bazı bakımlardan Mezopotamya kaynaklarına daha yakın olduğunu göster-

23 Hooke, *a.g.e.*, 157-159.

mektedir.[24]

Bütün bu açıklamalardan sonra Nuh Tufanı'nın Gılgamış Destanı'nda ve Tevrat'ta anlatılışı bakımından birleşen ve ayrılan noktaları kabaca şöyle sıralayabiliriz:

Tanrıların insanlara kızması ve tufana karar vermesi, gemi yapılması önerisi, geminin yapılması, canlıların içine alınması, Tufan kahramanının tüm hane halkını (eşi, oğulları ve gelinleri) gemiye binmesi, Tufan'ın olması, gemidekilerin kurtulması, kurbanlar, bunların kokusuna Tanrı veya Tanrıların gelişi birleşen noktalardır.[25]

Ayrılan noktalar ise şöyle sıralanabilir: Babil efsanesinde Tanrılar, insanların çoğalması dolayısıyla gürültülerinin artarak Tanrıları rahatsız etmeleri sebebiyle; Sümer versiyonunda ve Tevrat'ta ise insanların kötü olması yüzünden tufan yapmaya karar vermişlerdir. Sümer ve Babil metninde bu kararı gizlice bildiren Bilgelik Tanrısı, Tevrat'ta ise Allah'ın kendisidir. Tufan Sümer'de 7 gün, Babil'de 6 gün 6 gece sürüp, 7. gün bitmiştir. Tevrat'ta 40 gün devam etmiş, gemidekiler gemiden çıkmak için de aylarca beklemişlerdir. Babil'de Tufan'ı başlatan Tanrı Enlil kurtarıldıkları için çok kızmış, fakat bilgelik tanrısı onu yatıştırmış ve kurtulana ölümsüz bir yaşam verilerek tanrıların bahçesine gönderilmiştir. Tevrat'ta; Tufan'a karar veren, Nuh'u kurtaran, yaptığına pişman olan, Nuh'u uzun ömürle ödüllendiren hep Tanrıdır. Gemi yapan kişi Sümerce metinlerde Utnapiştim, Asurca yazılı metinlerde Ziusudra, Tevrat'ta ise Nuh adıyla anılmıştır.[26]

Birkaç kez tekrar ettiğimiz gibi Nuh'un tufan olayının kahramanı oluşu, bu hâdisenin Sümer versiyonundaki Ziusudra, Babil versiyonundaki Utnapiştim ve Atra-Hasis ile karşılaştırılmasına yol açmış, Nuh'un bunlarla aynı şahıs olup olmadığı tartışılmış, Tevrat'ta tufana kadar geçen şahsiyetlerle Babil geleneğine ait tufan öncesi krallık listelerindeki isimler arasında benzerlikler kurulmuştur. Nitekim Tevrat'ta Âdem'den Nuh'a kadar olan bu soy ağacı Babil'in ilk krallık listelerine benzemektedir. Tufan öncesi şahsiyetlerin sayıları ile Babil krallarının sayısı da aynıdır. Ayrıca tufan kahramanının adı olarak geçen Ziusudra, Sisouthros ve Utnapiştim'in aynı şahıslar olduğu ve Nuh ile aynı kişiye delâlet ettiği ifade edilmektedir. Nuh'un yaşadığı dönemle tufanın tarihi konusunda da farklı rakamlar verilir. Âdem'in yaratılışından Nuh tufanına kadar İbranice Masoretik metne göre 1656 yıl, Tevrat'ın Yunanca Yetmişler çevirisine göre 2242 veya 2262 yıl, Sâmirîce Tevrat'a göre ise 1307 yıl geçmiştir.[27]

Kitab-ı Mukaddes münekkitleri Tevrat'ta biri tufan kahramanı, diğeri toprakla meşgul olup bağ diken iki ayrı Nuh tasviri bulunduğuna, Tekvin'de (9/20-27) anla-

24 Hooke, *a.g.e.*, s. 160.
25 Muazzez İlmiye Çığ, *Kur'an, İncil ve Tevrat'ın Sümer'deki Kökeni*, (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2013), 59.
26 Çığ, *Kur'an, İncil ve Tevrat'ın Sümer'deki Kökeni,* 59.
27 Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, Ömer Harman (İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 2007) "Nûh" maddesi.

tılan Nuh kıssasının tufan kıssasından farklı bir kaynaktan geldiğine ve bu iki anlatımın birbiriyle uzlaştırılmasının zor olduğuna kanidir. Buna göre toprakla meşgul olup bağ yetiştiren kişinin gemi yapanla pek alâkası yoktur.[28]

Tevrat'ın Musa'dan 900 yıl sonra ancak şekillendiğini hatırlarsak, bu kadar uzun bir müddet içerisinde, türlü etkiler, savaşlar, tahripler ve sürgünler arasında ne derece Musa'ya sadık kalınabileceğini tahmin etmek güç olmasa gerektir. Örneğin, Tevrat'ta tufan süresinin kâh 40, kâh 150 gün sürdüğü, Nuh tarafından Nuh'un gemisine getirilen hayvanların her cinsinden bazen 2, bazen 7 alındı denilmesi, tenakuzlar zincirinin bir halkası olarak karşımıza çıkmaktadır.[29]

Gılgamış'taki "Potiphar'ın karısı motifi"nden daha çok bilinen ve ilk duyulduğunda ortalığı karıştıran öykü 11. tablette Utnapiştim tarafından aktarılan tufan öyküsüdür. Bu öykünün, Eski Ahit'in ilk kitabındaki Nuh tufanıyla olan benzerliği büyük şaşkınlık yaratmıştır. Danny P. Jackson'a göre gemilerini inşa etmelerinden tufanlarının dindiğini anlamak için kuşları salıvermelerine kadar öylesine çok benzer yönleri var ki, bunların tesadüf olması hemen hemen imkânsızdır. Fakat olayların sonunda, bakış açılarındaki farklılık da aynı derecede dikkat çekmektedir. Örneğin Nuh kurtulunca kutsal şükranlarını sunmuş, yaşamına kaldığı yerden devam etmiş, üremiş ve çoğalmıştır. Ancak, büyük selin yarattığı kıyımı gören Utnapiştim'in ilk işi ağlamak olmuştur. Vicdan azabı içindeki Mezopotamya tanrıları tufanlarından pişman olmuşlardır. Tevrat'ın Tanrısı yapıp ettikleri üzerine düşünmemiştir. Onun kararlarını sorgulayacak herhangi biri de yoktur.[30]

Gılgamış'ı çok sayıda modern insana ulaştırmak için epey çaba harcayan Alexander Heidel bile Eski Ahid'in ilk kitabındaki tufanı daha gelişkin ve ahlâkî açıdan daha üstün bulur. Heidel'e göre Gılgamış'taki tufanın ne ahlâkî ne de etik bir dürtüsü vardır. Tufanın nedeni kapristir, çoktanrılı dinin tanrıları aptaldır, korkaktır ve kafaları karışmıştır.[31]

Jackson, Heidel'in bu görüşlerine saygı duymakla birlikte, ona göre iki tufan hikâyesini başka bir açıdan incelemek faydalı olacaktır. Jackson şöyle demektedir: "Heidel'in İncil okumasından -konumuzun biraz dışında- oradaki tufanın, dünyanın hep özlemi çekilen bir biçime bürünmesi için olduğu sonucunu çıkaracağız: kararlı, adil ve Biri'nin gözetimi altında. Mezopotamya anlatımındaysa dünya, deneyimlerimize daha uygun olarak, çelişkileri ve hepimize özgü korkuları içinde aktarılmış. Böylesi bir yaklaşımın kışkırtıcı bir takım soruları da beraberinde getirmesi kaçınılmazdır. Örneğin: Peki ya selin ezip geçtiği çocuklar ne olacak; Kutsal Kitap'ın yaşam belirlenimine göre iyi mi günahkâr mı; yüce mi sıradan mı olacaklarını tercih edebil-

28 Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, aynı madde.
29 Hikmet Tanyu, *Tarih Boyunca Yahudiler ve Türkler*, (Ankara: Bilge yayınları, 1979), I,59-60.
30 Jackson, *a.g.e.*, XLVII-XLVIII.
31 Jackson, *a.g.e.*¸ XLVIII.

me şansından mahrum kalan çocuklar?"[32]

Burada çok önemli bir noktaya daha işaret etmek istiyoruz. Aslında, Tufan, en çok eski zamanlardan beri Yakındoğu'ya yerleşmiş olan değerli ve muhteşem Mezopotamya'nın oluşturduğu tanrıbilimsel, mitolojik, ideolojik ve daha başka birçok konulardaki geniş ürün yelpazesinin bir parçasıdır: Ne kadar eskiye dayandığını görmek için, III. binyılın ortasında karşımıza çıkan Suriye Ebla'daki inanılmaz buluntulara bakmak yeterlidir! Tıpkı diğerleri gibi, Tufan konusu da bu muhteşem kültürel zenginliğin bulunduğu Sümer ve Babil ülkesine yerleşen Yahudiler, hatta ataları tarafından alıntılanmıştır. Hattâ kendi anlayışlarına uyarlamışlardır. Aslında, insanın kadim tarihi, bu dünyadaki durumunun tanrıbilimsel bir tablosudur. Zira Tekvin'in ilk 11 bab'ı da bize, İbrahim'le birlikte tam anlamıyla tarih başlamadan önce, evrenin ve insanların nasıl yaratılıp yeniden biçimlendirildiğini, nasıl düzenlenip işlevsel kılındığını, kendi yolumuzu belirlememiz için, anlatmaktadır. Ancak onlar alıntıladıkları kültürün ne bakış açısını ne de tanrıbilimini korumuşlardır: Antik Babillilerden aldıkları her şeyi kendi dinsel ideolojilerinin içine sindirerek değiştirmişlerdir. Ayrıca sistemleri de tanrı merkezcidir. Ancak, tektanrıcılığın yaratıcısı olan bu kültürün kutsal diyarında, insana en ufak benzerliği olmayan, yaşamını sürdürmek için bir tek hizmetliye bile ihtiyaç duymayan tek ve yüce bir tanrı bulunmaktaydı. İşte bu nedenle tanrıların çokluğu konusunu sorgulayıp onun yerine tek tanrıyı ve yine aynı şekilde, evrenin efendilerinin kaprisleri ve boş sözlerinin yerine de ahlâkî gereklilikleri getirmişlerdir. Tanrı'nın insanlara felâket göndermesinin nedeni onların bozulmuş olmalarıdır (Tekvin, 6/5 vd.) Bu yüzden Tanrı, en azından en iyi temsilcilerinin (İbrahim'in soyundan gelen toplum) yüksek bir etik ve dinsel yaşam süreceği yeni bir insanlığı yaymayı amaçlar.[33]

Sonuç

İnsanlığın bir tufanla yok edilmesi anlayışı, Mezopotamya'nın en eski halklarının inançlarında önemli yer tutmaktadır. Tanrıların göndermiş olduğu bir su taşkını ile insanoğlunun ortadan kaldırılmasını anlatan edebî metinlerden biri de Gılgamış Destanı'dır ki; bu destanın Ninova versiyonunda anlatılan tufan hikâyesinin başka bir edebiyat yapıtı olan Atra-hasis Destanı'ndan alınarak sonradan eklenmesi kuvvetle muhtemeldir. Atra-hasis'te karşımıza çıkan tufan hâdisesi bilâhare Gılgamış'taki XI. bölümün yazarları tarafından zengin folklor malzemeleri kullanılarak daha da abartılmıştır.

Bazı araştırmacıların ifadesiyle, Kutsal Kitap'ı okuyan ve üzerinde biraz olsun

32 Jackson, *a.g.e.*, XLVIII-XLIX.

33 Bottéro, "En Eski Tufan Hikâyesi", *Eski Yakındoğu Sümer'den Kutsal Kitap'a*, 223-224; Moşe Farsi, çev., *Tora ve Aftara (1. Kitap: Bereşit)* (İstanbul: Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş., 2010), I, 39; ayrıca bu bağlamdaki birtakım yorumlar için bk. William MacDonald, *Kutsal Kitap Yorumu (Eski Antlaşma Serisi)* (İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 2004), I, 41.

düşünen herhangi biri, öncelikle kendine şunu itiraf etmelidir: Su baskınlarıyla ünlü herhangi bir nehri ve buna elverişli bir vadisi bulunmayan, Filistin gibi kayalık bir ülkede böylesi bir su taşması olması tuhaftır. Bu soruna öncelikle verilecek en mantıklı cevap, hikâyenin alıntılanmış olduğudur. Bununla birlikte, Tekvin'de geçen tufan hikâyesi, her ne kadar Babil Tufanı'yla temel benzerliği hiç kuşkuya yer vermese de, Akkadca yazılmış Atra-hasîs ya da Gılgamış metinlerinin basit bir kopyası olarak algılanamayacak kadar farklı ayrıntı içermektedir.

Gılgamış Destanı'nda yer alan tufan öyküsünün Tevrat'ta zikredilen Nuh Tufanı'yla ilişkilendirilip ilişkilendirilemeyeceği meselesine gelince; bu hususta birkaç noktaya dikkat çekmek istiyoruz:

Malum olduğu üzere Hz. Nuh ikinci Âdem'dir, dolayısıyla insanlığı ikinci atası sayılır. Zira insanlık, Nuh Tufanı'ndan sonra kötülerin ve Allah'a karşı çıkanların helâk olmasının ardından, gemide yer alıp büyük felâketten kurtulanlarla yeniden türemiştir. Bu insanlar büyük bir ihtimalle yeryüzünün değişik bölgelerine dağılarak başlarından geçen söz konusu hadiseyi anlatmışlardır. Bu nedenle tufan hadisesinin çeşitli kültürlerde ve birtakım efsanelerde kendine yer bulması son derece doğaldır.

Bir kere dünyanın her tarafında yapılan araştırmalar, tufan konusunun hemen bütün toplumların efsanelerinde yer aldığını göstermiştir. Bütün efsanelerde ise birtakım alıntılar ve ilaveler vardır. Bu nedenle dünyanın çeşitli bölgelerinde farklı zamanlarda çok sayıda tufan diye nitelendirebileceğimiz hâdisenin vuku bulması ve bunların nesilden nesile ya da kültürden kültüre aktarılması imkân dahilindedir.

Evrensel bir olay gerçekleşmişse -ki Nuh Tufanı bunlardan biridir- bu, halkların hafızasında mutlaka vardır. Dolayısıyla Nuh Tufanı'nın hem Gılgamış Destanı'nda hem de başka edebî-kutsal metinlerde geçmesi, çok da yadırganacak bir durum değildir. Aksine Nuh Tufanı'nın üç ilâhî dinin kutsal kitabında da yer bulması, böyle bir hâdisenin uydurma değil, gerçek olduğunu gösterir.

Gılgamış Destanı ile Tevrat arasında Nuh Tufanı'yla ilgili olarak bir muhteva benzerliğinin olması, abartılacak ve problem teşkil edecek bir durum değildir. Gerek Gılgamış Destanı'nda, gerekse Tekvin'de zikredilen tufan kahramanının değişik isimler taşıması (Özel isimler bile farklı dillerde farklı telaffuz edilebilir) ya da olayın içerisinde geçen bir takım rakamların ve ölçülerin farklılık arzetmesi çok önemli sayılmaz. Önemli olan, konunun temel unsurlarıdır. İlâhi bir kitap ne kadar tahrif edilirse edilsin, tam beşerî olamaz. Kitabın beşerîlik tarafı aksesuarlardan anlaşılır. Tevrat'ta geçen bir olay beşerî çabalarla (ilmî kurallarla) destekleniyorsa, destekleyen delillerin sıhhati önemlidir. Biz bunu, iman açısından değil bilgi açısından kabul ederiz. Dolayısıyla Gılgamış Destanı'nın ilk versiyonunun Hz. Musa'dan aşağı yukarı on yedi asır önce karşımıza çıkmasından hareketle, "Tevrat'ta anlatılan Nuh Tufanı, Sümerce ve Akkadca yazılmış çivi yazılı belgelerden türetilmiştir ve kökeni Sümerlerdir" demek,

isabetli bir tercih olmasa gerektir.

Kaynakça

Ana Britannica. 32 cilt. İstanbul: Ana Yayıncılık, 1987.
Atak, Mehmet Ali. *Gılgamış Destanı.* İstanbul: Anonim Yayıncılık, 2011.
Bottéro, Jeon. "En Eski Tufan Hikâyesi", *Eski Yakındoğu Sümer'den Kutsal Kitap'a.* Der., Jeon Bottéro. Çev., Adnan Kâhiloğulları, Pınar Güzelyürek, Lale Arslan Özcan. Ankara: Dost Kitabevi, (2005): 213-225.
_____. "Gılgamış Destanı", *Eski Yakındoğu Sümer'den Kutsal Kitap'a.* Der., Jeon Bottéro. Çev., Adnan Kâhiloğulları, Pınar Güzelyürek, Lale Arslan Özcan. Ankara: Dost Kitabevi, (2005): 226-240.
_____. *Gılgamış Destanı.,* Çev., Orhan suda. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2011.
Campbell, J., *Batı Mitolojisi.* Çev., Kudret Emiroğlu. İstanbul: İmge Kitabevi, 1995.
_____. *Doğu Mitolojisi Tanrının Maskeleri.* Çev., Kudret Emiroğlu. İstanbul: İmge Kitabevi, 1993.
Çığ, Muazzez İlmiye. *Gılgameş Tarihte İlk Kral Kahraman.* İstanbul: Kaynak Yayınları, 2013.
_____. *Kur'an, İncil ve Tevrat'ın Sümerdeki Kökeni.* İstanbul: Kaynak Yayınları, 2013.
Duralı, Ş. Teoman, Giriş ile terc. *Gılgamış Destanı.* İstanbul: Dergâh Yayınları, 2011.
Erkut, Sedat. "Gılgameş Destanında Tufan", *Nuh Kitabı.* Edt. Emine Gürsoy Naskali. İstanbul: Kitabevi Yayınevi, (2013): 207-211.
Farsi, Moşe, Çev. *Tora ve Aftara (1. Kitap: Bereşit).* İstanbul: Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş., 2010.
Günaltay, M. Şemseddin. *Yakın Şark Elâm ve Mezopotamya.* Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1937.
Hooke, S.H. *Ortadoğu Mitolojisi.* Çev., Alâeddin Şenel. Ankara: İmge Kitabevi, 1993.
Jackson, Danny P. *Gılgamış Destanı.* Çev., Ahmet Antmen. Ankara: Arkadaş Yayınları, 2012.
Karauğuz, Güngör. *Âdem'in Çocukları Çiviyazılı Kaynaklar, Tevrat, İnciller ve Kur'ân'a Göre.* Konya: Çizgi Kitabevi, 2013.
Kıymet, Kurtuluş. "Hititler'de Bir Tufan Öyküsü; Atra (m)hši" *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)* 6/II(2013): 731-746.
Kramer, Samuel Noah. *Sümer Mitolojisi.* Çev., Hamide Koyukan. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 1999.
_____. *Tarih Sümerde Başlar.* Çev., Hamide Koyukan. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 1999.
MacDonald, William. *Kutsal Kitap Yorumu (Eski Antlaşma Serisi)* I-II. İstanbul: Yeni Yaşam-Yayınları, 2004.
Meydan Larousse. 12 cilt. İstanbul: Meydan Yayınevi, 1971.
Musaoğlu, Ahmet. *Nuh (A.S) Tufanı.* İstanbul: Vural Yayıncılık, 1998.
Tanyu, Hikmet. *Tarih Boyunca Yahudiler ve Türkler.* Ankara: Bilge Yayınları, 1979.
Türk Ansiklopedisi. 33 cilt. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1969.
Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Ömer Faruk Harman. 43 cilt. İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 2007.
Yeni Türk Ansiklopedisi. 12 cilt. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1985.

Noah/Nuh in the Manuscripts of Prof. Emeritus Mose G. Janashvili and Prof. Mikheil Tamarashvili

Popkhadze N.B.*

There are texts and songs written in my native language by my nation/ ethnicity in a pair of our own National writings including the cuneiform Sumerian, Akadian and in our two National alphabets called Asomtavruli and Nuskha Khutsuri alphabets, created in remote days by our nation, concerning Noah', the Flood and Noah's dwelling place. They may be interesting to the participants of this event and to the readers at large. As an introduction to this report, I ought to inform readers that the ancient regional names of our country: Aia, Kolkheti /Kulhitu(m), Ki Engur, Kardunia / Kartu are attested in the cuneiform Sumerian and Akadian writings. Letters of the kings of Kardunia are attested in remote days in the cuneiform Sumerian and Akadian texts. King Gilgamesh of Uruki land travelled a long way north from the Southern Mesopotamia to see his ancestor Utunopistim and learn from him the information as to how the eternal life could be obtained. Gilgamesh desired to become immortal and never die. Gilgamesh was the son of the king Lugalbanda and the goddess Ninsun, hence he was not an ordinary human, but was half man and half god he was a semi-god. Why Gilgamesh travelled north? He went north because scholars he knew were of the opinion that the sun-god was a male god, was ever young, toiled during day, travelling across the sky and giving light and warmth to the regions of the planet Earth. At night he descended to the underworld where the dead lead their grey life in a dim light of the sun-god. The idea that the dead do not stop existence in a certain way and go on their existence in the underworld where the sun shines dimly is preserved in our national folk saying pronounced *mkudaris mze*; it means *the Sun of the dead persons*. The Sumerian texts inform us that Utunopistim / Utu-No-pistim was a king and he and his wife survived the Great Flood. The reason of the Flood was the wrath of the gods against the humans because they made much noise and this disturbed the gods in the sky. The gods summoned the council of the principal gods to decide the fate of the human race. After a long discussion they decided that all humans were guilty of making disturbing noise and hence all deserved punishment. One goddess protested and lamented the fate of the humans. One god, called Ea, decided to help indirectly the king called Utunopistim to survive with his family and with pairs of the animals, including birds and fish. The text of the clay tablet said that king Utunopistim visited a sacred hut in a remote place alone, as was the habit of the local king at a certain day of the year. His obligation was to pray and

* Phazisi National Academy, member. Head of its Information Center. Tbilisi.
Aiiaiberiakarti@gmail.com

stay there for a night. He prayed there and fell asleep there in the hut at night. God Ea made so that the wind/ the breeze came to the hut and murmured to the wall of the hut, so that king Utunopistim would perceive/ hear the wind/s words in a sleep, that in several days the Flood would be there and all would perish. Utunopistim was instructed in a dream, in a slumber, that he ought to summon workers, destroy his palace and construct a quadratic ship large enough to hold this king and his family and pairs (male and female) of beasts, birds and fish to survive the flood and be replenished after the Flood would subside. The king believed what he heard in a sleep in a dream. He followed the instructions immediately. The ship was built. It is very interesting what this king told his subjects when they gathered around the ship and enquired what they ought to do, where the king, his family and the beasts were going to travel and **why**. I shall not go into the details of this part of the *Story about Gilgamesh*. Readers may consult the full text in publications. Let me inform readers that the first full translation of the cuneiform Sumerian text of Gilgamesh into the modern variety of my native language *Kartu*-li /Kartu was published in 1924 in Istanbul in its Feri-koy region in a small publishing house. The author of the translation was Prof. Mikheil Tseretheli. He learned the Sumerian, the Akadian and the Hittite cuneiform materials at the Tbilisi university and then at the Universities in Berlin, in London, at Oxford and elsewhere. His Kartu-li translation was made when translations into German, English and French existed only - of that splendid literary piece of work. Translations into other modern languages appeared much later. Our gratitude is due to Istanbul for that publication of the year 1924. This translation was republished from the Istanbul edition recently in Tbilisi. The effort and the idea was of Prof. Nino Samsonia. She teaches the Sumerian literature and Sumerian seals at the Ivane Javakhishvili University in Tbilisi, where Prof. Mikheil Tseretheli taught students the Sumerian literature in 1020-ies. She delivered a report at the International Conference held at the Oxford University a couple of years ago on the M. Tseretheli' brilliant translation of Gilgamesh Epic. The Conference was dedicated to the Gilgamesh Epic , its translations and interpretations. We ought to thank George Smith who was the first person that noticed the resemblance of the Flood story contained in the Gilgamesh Epic's one of the tablets kept at the British Museum, to the Flood story already known from the Koran and the Bible. It happened in 1870-ies. G. Smith's discovery of that text was so important that he was summoned to deliver a special report on that theme at the Parliament session in London. A very good painter reproduced the scene when G. Smith talked enthusiastically of the text of Gilgamesh Story, of the part where king Utunopistim's survival of the Flood is described. The hall of the parliament of the Great Britain was full of its members and all listened attentively to G. Smith's report. That painting can be viewed at the WWW. The painting is indeed very impressive. The story of Utunapistim told that only one

god and one goddess were against the decision of the council of the great gods concerning the punishment of the dwellers of the area so that humans, animals and the vegetation would perish entirely in that area. Let us considere the name of the king – Utunopistim. Utu is the first part of this complex word. Utu is the name of the Sun god in the Sumerian texts. Utu, pronounced [Utu] is a very popular males' first name among my nation to this day. There was a famous man Utu Miqava (Miqava was his surname) in the 1880-ies that became a leader of the peasants fighting for the equality of the social status of all classes for every male man. He was influenced by the ideas of the French Revolution. He was later imprisoned and died as an exile in a faraway region. The ancient Akadian name for the Sun god, Shamash, in the form Shamshe, pronounced [Shamshe], is also very popular among our men. We have a folk song followed by a round dance, both called *Erekheli var* , meaning, I am from the kingdom called Erekhi. It is universally known that Erekhi is a variety of the name of the kingdom called Uruki /Uru-ki, where the word *ki* means land, area, state /country/ kingdom. This ancient word *ki* has survived in our language to this day and is used in the same meaning as it was used in the II millennium BCE in the kingdoms called Kardunia and Ki Engur. The notation and the text of this Erekheli song and dance have been published several times in Tbilisi. The text says: I am from Erekhi kingdom. I have witnessed the terrible *merekhi* there. The word *m-erekh*i means in our language a terrible natural disaster including the pouring heavy rain, hail, torrents and floods. This song and dance surely refers to the ancient Flood and is its reminiscent It is an optimistic song and dance of the survivors of the Flood. Our country / republic is not called Erekhi nowadays. Hence the song tells of the Flood that happened in very remote days in the area called Erekhi /Uruki. Readers ought to remember also that the main name of Mount Agri is Mount Kartu (Mount of the Kartu ethnicity and Kartu kingdom). At the remote time when the Flood happened there were no Ermenians /Armenians in those areas. Prof. M. Janashvili, Prof. Mikheil Tamarashvili both wrote clearly on this matter in their several books and newspaper articles as well as in their hitherto unpublished papers. It is important to remember that **Noah antropos Georgos –** says the Latin text describing Noah's life, his Arc. Scholars understand this phrase as being the real testimony of the fact that Noah was an ethnic Georgian /ethnic Kartu / Aiakolkhetikardugeorgian person (Gasviani A. 2009: 24, Intskirveli Ts. 1976: 34). My interest in the Sumerian, the Akkadian, the Hittite, the Chaldean//Urartian and the Pharaonic Egyptian languages arose from the necessity of learning the ancient names for regions, kingdoms, languages, nations, mountains, rivers etc. Most (though not all) of the modern scholars modify the historical Proper Names with modern names that appeared millennia later; this activity confuses readers very much and hinders them from proper understanding the political, geographical and other phenomena of the ancient times. This concerns also the name

of my republic and my ethnicity. I have to deal with this main problem of my nation and republic in this paper because I will deal with excerpts from the historical texts that are discovered to this day in my native language and in other languages, i. e. the Sumerian, the Akkadian, the Hittite, the Hellenic, the Roman languages. I have to inform readers at least in a few words on the name of our language and country, before I move to the topic of my paper on Noah's landing place after the Flood. The modern official name of our republic is Sakartuelo in my native language. The meaning of this word Sa-Kartu-elo, where "Sa-" is a prefix, "Kartu" is the root, and "–elo" is a suffix, is this: The area of the *Kartu* ethnicity; the area called Kartu. Nowadays it is situated only in the part of the South Caucasia. Its indigenous area has been in the adjacent regions also, in former times. It is universally known that this nation has more ancient names than the name Kartu. These names are: Aia, Kolkheti, Aiakolkheti. These names are nowadays mostly used in poetry and in the names of the journals, newspapers and books written on the historical as well as on the literary topics. The best persons for us that ever lived and represent our ethnicity in all times are our king Aieti, pronounced [ʻAieti], his sister Tsiratsa misspelled by the aliens as Circea and/or Kirke, and his daughter Medeia. The name of king Aieti is too sacred, hence no one dares give this name to his son. The name of this king's daughter is very popular with my ethnic compatriots and we have many girls and women named Medeia. It is advisable that Aia or Aiakolkheti *precede* the name of our country Kartu and be followed by the youngest name Georgia, as Georgia is known to be the name of only part of our ancestral country, and not that of the entire ancestral area of our nation. The term Georgoi as an ethnic regional term of our nation is attested in texts at first only in the first century. *Georgia* was the name of the area situated only in what now are the Crimean peninsula, also the basin of the Dniepr River with its western influent the Bug, and the lowland of the River Volga (Strabo's Geographica, Pliny's Natural History, Pomponius Mela's *Description of the world*, Tacitus's *Description of the World* and his *Germania*). Hence Aiakolkhetikardugeorgia seems to be the best appropriate name in all languages for this area and for the ethnicity that created its kingdom long ago. Aia means a *father* in the so-called Sumerian cuneiform inscriptions and texts. Consequently, apparently it has also the meaning of *a fatherland*, of *the area of the ancestors of the creators of the kingdom of that name* (Aia). Readers ought to remember that men in ancient times had an insufficient knowledge of the planet Earth, they were aware only of the part of the earth that is described on ancient maps. One of those maps is made on a clay tablet discovered in Northern Mesopotamia and carried to the British Museum where it is on display attracting the attention of most visitors. Its photo has been published in various journals, newspapers and books several times. The center of the inhabited world on that map is in the city Babylon in Mesopotamia. I shall talk about that ancient map

and the geographical Proper names displayed there in the cuneiform Akadian script. Another ancient popular interesting map is displayed below here.

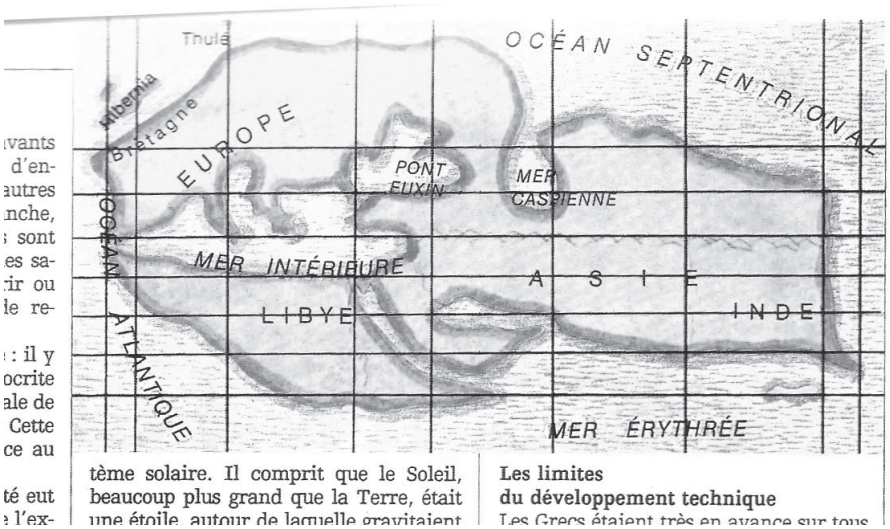

Figure 1. Earth as imagined in I c. from the French Juvenile Encyclopedia, vol. 3. 1978.

Noah/Nuh in the Manuscripts of Prof. Emeritus Mose G. Janashvili

M. Janashvili (died in 1934 and is buried in the Pantheon for the Eminent Persons in Tbilisi on Mount Mtatsminda) learned Kartuli//Georgian, French, German, Latin, English, Russian and ancient languages: Sumerian, Acadian, Urartian//Khaldean and even the Ancient Pharaonic Egyptian writings and literatures. Mikheil Tamarashvili (died in 1911 in Rome, was reburied to the Didube Pantheon in Tbilisi) was a historian and worked in Rome in the archives for decades. He and Prof. Mikheil Tamarashvili had important viewpoints concerning the identification of the place where the famous Noah/Nuh landed in his ark after the Flood. The Wikipedia article tells readers this:

Mose Janashvili (March 19, 1855 – April 19, 1934) was a historian, ethnographer, and linguist. He was born into a Georgian community at the village Kakhi (now in Azerbaijan), educated at Tbilisi and Kutaisi. He worked as a teacher for several years, from 1875 to 1920, and later served as a professor at the Tbilisi State University. He mostly engaged in study of medieval Georgian chronicles and hagiographic literature. – This text is from Wikipedia. His works in the Urartian/Chaldeian, Sumerian studies are not mentioned there. The reason of this is that his archive and his publications dedicated to these topics are unknown to the scholars and I am the first person that

read and commented on those writings and praised the author for the meticulous investigations of texts and brilliant findings based on his extremely vast knowledge of the ancient and modern several languages as well as of the super knowledge of his /our mother tongue – the Georgian /the Kartu/ the Aiakolkhetikardugeorgian language.

I shall talk about an important folklore material (text) concerning the origin of the entire nation of the Kartuels/ the Georgians from Nebroti, considered in the text to be the first king ever known in the ancient world. Nebroti of that text is king Nimrod attested in many texts in several ancient languages. The Georgian text in the Life of King Vakhtang Gorgasali / Gorga-sar tells that the ancient king Nebroti was the ancestor of all known kings of the Kartu / Georgians; all persons -ethnic Kartu/ Georgians - including the nobles, the peasants, the merchants and the rest, are the offspring of the Georgian kings, and king Nebroti is the ancestor of all Georgian kings. This is what the text teaches readers. Hence the entire masses of ethnic Kartu have ONE ancestor and the hero king Nebroti is that ancestor of theirs. This theory, this hypothesis is important for the fact that it promotes the feeling of the unity, of the close relationship of all individual ethnic Kartu/ Georgians of all the times: those that lived in remote days, those that live today in the Republic called Sakartuelo / Georgia and abroad, and those that will be born in the future. The Georgian manuscript No. 153 deposited at the National Centre of the Manuscripts in Tbilisi contains an important text concerning 'The Book of Nebroti (*Nebrotis tsigni*) . Its content was so interesting to the scholar in Beirut that he wrote a letter to Prof. Korneli Kekelidze in Tbilisi and posed many questions concerning that Georgian text in the abovementioned manuscript. Dr. Stocks of Beirut apparently did not get answers to his questions. I shall answer now the questions posed by that scholar in 1933. Besides, I shall briefly review the material published in this decade and available to me in several languages – concerning king Nebroti / Nimvrod. In 1920-ies he was considered to be the very king known now as Gilgamesh, son of king Lugal-banda; the latter was also son of a king . It is interesting what was the name of the country / kingdom where Lugalbanda and later, his son Gilgamesh ruled. The epic called Gilgamesh contains materials concerning the Great Flood, the king that was saved by one of the gods and became immortal like gods and lived beyond many mountains from the city where he once ruled his kingdom.

I shall talk about an important song preserved in our language and called *Erekheli voreq* (My remote, ancient fatherland is in Erekhi). Erekhi is the name of one of the most ancient cities ever known; it was and is situated in the Southern Mesopotamia. The well-known fact that it was part of the kingdom called Kardunia/ Kartu by kings of that area themselves - attests that a certain part, group of the modern Kardu/Kartu/Kartueli nation originated in that area. That area is universally

perceived to be one of the first centers where the civilization of the humans was born. That area is one of several cradles of the civilization. The text of the song Erekheli tells of the astounding natural disaster witnessed by the composer of this ancient folk song. Musical notations for that ancient song were published by Prof. Grigol Kokeladze in Tbilisi in 1978. That song was aired on the local radio in Tbilisi every day. Schoolchildren were taught to sing it among other songs at schools, hence it was widely popular and universally performed in the Republic of Sakartvelo / Georgia. It was often performed by the amateur and Republican National chores of Sakartvelo abroad. The video of the schoolchildren singing that song and the musical notations will be presented for the Erekheli song.

There is an important map made of clay at least in VII c. BCE. It was excavated by archaeologists in Mesopotamia and is displayed at the British Museum.

The Reason why Many Persons Desire to Learn the Sumerian Language Nowadays

Economies of the population of the country called nowadays Kartu//Sakartuelo// Georgia and of the population of the neighboring areas are damaged by the interethnic wars inspired by Russia; these wars raged in the last two decades. The fights are revived to this day in several areas of Dagestan, Ingushetia, Chechnya, at the border between Armenia and Azerbaijan. The cause of most fights is pseudo-history.

Peace is desirable and there is no peace without justice. True history starts with ancient inscriptions and writings found in these areas. Information concerning the population of these areas, at times true, at times false, is obtained also from travelers. They wrote in Greek, Latin, English, French, German and other languages in various centuries.

The name Georgian has several meanings. Georgia is a name of a state in the USA named after king George II of England in recent centuries. Searching on the WWW the term *Georgia* or *Georgian* delivers on the screen of the computer information on the State of Georgia in the USA. This fact causes difficulty when the country called Georgia in 20th c. situated at the eastern coast of the Black Sea is searched. This fact of Georgia having various meanings can be easily avoided if the latter be called Aiakolkhetikardugeorgia or Aiakardugeorgia. Aia is the name of the kingdom of king Aieti, his daughter Medea, his sister Tsiratsa. The name Tsiratsa has been modified to Tsirtsea in Russian literature and to Kirke in Latin texts. These three persons are revered to this day. They are most noteworthy persons in our national history. Our modern poets in Tbilisi call king Aieti *our father* and Medea - *our sister*. Poets Akaki Tsereteli, Tedo Razikashvili, Ioseb Noneshvili devoted to king Aieti and his daughter Medea (she was the ruler of the kingdom called *Media* after her name) verses and large poems. Modern historians teach students in Tbilisi that the term Georgia is a

distortion from *Gurji* – a term used in recent centuries for only part of our nation in the Persian language; the other parts of our nation are called other names by modern historians in Persia. Even a French traveler P. Turnefort in 18th c. was well aware of the fact and wrote in his book of voyages that the name of the certain area near the Pontos//Sea was called Georgia in 1st c. by Mela. Readers have to learn that Mela mentioned in that book of P. Turnefort was the great politician, warrior and scholar Pomponius Mela that wrote the description of the world in 1st c. What P. Turnefort did not write is that P. Mela mentioned the population *Georgoi* in the area situated in the peninsula called Kherson and Kru-metopon in 1st c., Aia – in 14 c. BCE and Crimea nowadays, also the population in the basin of the river Hypanis (modern the Dniepr+the Bug) and in the adjacent areas. The supposition on the etymology of the term *Georgian* from the Persion word Gurji first appeared in Mary Brosset's History of Georgia in French in 1878 and was repeated by David Lang in his book The history of the Georgian nation, published in London in 1956. Both authors misinform readers on that topic. I shall use the term Kardu//Georgian below instead of only Georgian as a better term for the nation and country situated at the eastern coast of the Black sea.

II. Ease of Use

A. Selecting Textbooks

There are a number of publications written in our language Kartu//Georgian concerning the area, the population, the history, the scripts, the inscriptions and the literature that had been written in Sumerian in III-I millennia BCE. There are publications of that matter available in the Russian language also in Tbilisi in two libraries only. Most materials in this sphere of science are written and/or published in English, German and French. The role of Pietro Della Valle – an Italian traveler and scholar that lived in 17th c. that spent years in many places in Asia - and the role of his Kartu//Georgian wife Tina is great. It was Tina that insisted that Pietro Della Valle encourage scholars at large in the countries he passed or lived in, to find out the meanings of the ancient inscriptions made on stone and on clay tablets in strange small lines. That script was later arbitrarily called the *Cuneiform* script in 1700 CE by the scholar Thomas Hyde from London.

Tina was a ten years old Kartu//Georgian princess when Pietro Della Valle was introduced to her by two sisters of Tina's father in Isphahan. Tina's father died a heroic death in a war in his country - against the invading Persian army of Shah Abbas I. Tina's mother died soon in distress. The young lady and her aunts were forcibly sent to Isphahan by Shah Abbas where that shah had a capital and lived there; Tina was related to the royal family of Kartu//Georgia and might desire to defend the throne. The role of Pietro Della Valle in the Cuneiform studies is acknowledged in materials written by the Italians in the Italian language. Scholars that write in English,

French, German and Russian do not even mention Pietro Della Valle's contribution to the revival of the Sumerian studies – after two millennia since I c. when that script was still used in some areas of the Eurasian continent. His and his wife's role is important in that sphere of science. P. Della Vale's book *Viaggi* (The Travels) in Italian may be downloaded free of charge at Gutenberg.org. He writes about the cuneiform inscriptions found by his family near Isphahan and elsewhere. He copied several texts there and one of his sons published the material later in Rome.

A simple and nice introduction to the Sumerian studies for the Kartu//Georgian readers is in the book called *Qvata ghaghadi // Inscriptions on stones tell the truth[1].* The author is the Kartu//Georgian Prince Ilia Tchavtchavadze. He was a politician, an editor of the newspapers and journals at various times and a writer. The Russian translation of that book was published in Tbilisi in 1902 [2].

B. Selecting on-line Tutorials

Persons that are able to read the Kartu//Georgian texts are encouraged to read Prince Mikheil Thereteli's publications concerning the Sumerians and their writings. These are printed in Kartu//Georgian in the publication of several authors and several reports; the book is entitled Gvirgvini [3]. The word *gvirgvini* means *The Crown* in the language Kartu//Georgian nation speaks and writes. The investigation of the language of the Sumerians was published in English in 1913-1916 in London by M. Tsereteli and is available online [4]. Those that can read texts in English are advised to visit John Halloran's website http://sumerian.org . His site may be used as the first step in learning the Sumerian language and literature.

Prince Mikheil Tsereteli (1878-1965) studied in Tbilisi. He graduated from the Heidelberg University in Germany in 1911. He learned the Sumerian language in Germany, England, Belgium and France later. He was Head of the Chair at the Tbilisi University later and was a politician as well in Tbilisi. In 1918-1919 he was Ambassador of Kartu//Georgia to the League of the Nations. After the invasion of the Red Army of Russia and emigration of the government of the Independent Republic of Sakartuelo / Georgia he emigrated and worked in several countries abroad. In 1921-1933 M. Tsereteli was a professor of the University of Brussels (Belgium), in 1933-1945 he was a professor of the Berlin University. His only son died fighting in the war for France (where he lived as an emigrated person) against Germany. M. Tsereteli died in Munich and was buried near Paris beside other members of the emigrated members of the government of Sakartuelo//Kartu//Georgia. His biography is posted on the Internet.

Videos appeared at http://www.youtube.com/ recently where a young lady, apparently a student, under a nickname Gisk Akina teaches spectators the way to write numbers and simple words in Sumerian and in Akadian using the Cuneiform

signs. An interested person ought to search on Google or Yahoo the phrase *you can write in Sumerian*. Over sixteen You Tube sites of this young lady pop up instantly. A more recent other video site at You Tube for learning the Sumerian cuneiform signs and simple words has been published by Prof. Eleanor Robson. She teaches students at the university. The next step to master the Sumerian language may be a visit at the website prepared by the eminent professors at the Oxford University at ETCSL.org. *ETCSL* are initial letters for the Electronic Text Corpus of the Sumerian Literature; readers can view the Sumerian texts, their Latinized pronunciations, their translations into the English language. Next step may be viewing the Sumerian materials at the University of Pennsylvania and the Oriental Institute at the Chicago University.

C. Ancient Witnesses

Persons learning the Sumerian language at some level in the cuneiform writings or even in their Latinized transcriptions, are able to read proper names of countries, rivers, mountains, areas, kings and other rulers, warriors etc. that were known in III, II, I millennia BCE. They make suppositions on the history of countries mentioned in those texts. Afterwards they pay attention to the names of mountains, valleys, kings and/or national leaders of this or that population known in those remote days that became eponyms of this or that nation. The information obtained in that way precedes the information known from the Hellenic, Latin and other later texts in order to have some idea whether there are remnants of the ancient peoples and their cultures in subsequent periods including XX, XXI cc. Persons that find affinities among the ancient nations and their own nation are extremely proud of those data and spread this information far and wide. Since the decipherment of the ancient Sumerian inscriptions and other writings in XIX c., several scholars wrote about the possible kinship of the ancient people called by scholars since XIX c. *the Sumerians, the Akadians, the Hatti* with the modern nation Kartu//Kardu//Kartu-eli. This nation is called Georgian in English nowadays. The country of the Kartu nation is called Sa-Kartu-elo and is squeezed nowadays in a tiny region situated between the Black Sea and the Caspian Lake. Formerly, in 15th c., even in 1919-1921, even in 1943-1956 the territory of Sakartuelo//Georgia was much larger compared to the modern territory in 2013.

Politics, history, geography and linguistics are intertwined and lead to the territorial-administrative and other modifications that at times burst into wars. Prof. Genadi Burtchuladze read his reports/papers on the historical linguistics during the decades of the occupation of the Kartu//Georgian nation by the Russian Red Army. He appeared several times during several months on the Radio-1 in Tbilisi in recent years. Later, he published his book on the General Linguistics of the Kartu//Georgian language and on the Moscow-minded political debate on its relation to the ancient

languages of Asia: the Sumerian, the Akadian and the Hatti languages. He wrote: "Maybe some data are insufficient in this work, we will go on their search to bring them to the present days, but, nevertheless, whatever information is already available to us, it is displayed before the honest readers. We believe that if you want a real scientific question to be answered - who lived here in remote days, say, in the town Gori in Sakartuelo//Georgia, who is our ethnic relative in this country, and with whom we had neighborly relations beyond our country, we know it already. The concepts of G. Burtchuladze on the history of ethnic names of his nation Kartu//Georgian are based mainly on the views published by Acad. Simon Janashia in 1945-ies. G. Burtchuladze shared the views of S. Janashia on these problems. G. Burtchuladze wrote about it in newspaper articles, in journals, talked about it on the radio. He published these materials in a book and entitled it:"Sheitsan tavi sheni". The title says: *Cognize and Understand Your Self, Define Your Motto and Ability*. He treated in detail the problem of the appearance of the name of the country called Kardu//Sakartuelo. He told readers that at times it denoted Sakartuelo's one region Kartli only, ruled by one king, while later it denoted several kingdoms of one and the same national territory ruled by two, three and/or more kings and *Mtavars* (regional rulers); nevertheless they were united into one political super-area under one ethnic Kartu//Georgian king-of-kings (*mepet-mepe*). *Mepe* means a *king* in Kartu//Georgian, while *Mepet-mepe* means the *Supreme king that rules over several kings//king of kings*. G. Burtchuladze did not publish accompanying maps neither in his book nor in his papers. As an illustration to his text, I present to readers a map of the kingdom of Georgia// Sakartuelo painted by the royal cartographer for the king of Spain and his (king's) son in 15th c. That map has been revealed by Dr. Badri Gogia at the National Library of France in Paris. Georgia on that map is on the entire area situated between the Black Sea and the Caspian Lake. That map renders honestly the territory of Kartu//Georgia in those days. B. Gogia obtained his doctoral degree in historical geography in Paris at the Sorbonne University in 2000. He has published two huge books in that field of science. G. Burtchuladze published an important paper in the Materials of Papers Delivered at the Third international symposium in Kartuelian Studies in Tbilisi. After reading that volume I had the impression that G. Burtchuladze had not read important papers written and published by Prof. Mose Janashvili. The latter worked for decades at the Tbilisi State University; he was a highly esteemed scholar, a historian, a linguist, a translator and an archaeologist. He has left a great amount of reports. Some of them were published; most of them are unpublished and are kept in his archives stored at the Centre of the Manuscripts in Tbilisi and at the Archive of the Museum of Literature in Tbilisi. I shall make an overview of G. Burtchuladze's publications concerning the Sumerian language, its important data and their interpretation by scholars in the USSR that led to the political debate in Moscow as well as in Tbilisi after

Ioseb Jughashvili's //Joseph Stalin's assassination in Moscow in 1953. I shall review M. Janashvili's extracts from two papers on the historical names of kingdoms: Sumer, Akad, Hetta, Kardu//Kardunia. M. Janashvili learned the Sumerian language and a famous scholar Karl Lehman-Haupt was his teacher when the latter was in Tbilisi in 1887. M. Janashvili wrote in 1906 that the country Karduniash mentioned in the Cuneiform inscriptions and literary texts was the first Kartuelian kingdom and one of the ancient Kartuelian areas known in history. An archaeologist, Sir Leonard Woolly published a map in 1927 of the kingdom called Karduniash in II-I millennia BCE. The map was compiled by him according to letters of kings of Karduniash written in the cuneiform script. That map is printed at the end of his book published in London and entitled: *The forgotten kingdom*. Letters of kings of Karduniash written on clay tablets are translated in several modern languages: English, French, German, Italian, Spanish etc. and are available to readers in books as well as in on-line publications. They reveal the dynastic contacts that these kings had with the pharaohs ruling the kingdom called Nizra//Mizra situated along the great river Nil on another continent. The name *Egypt* did not exist in those remote days and was created after millennia as Egi-Ptah. Ptah was one of the ancient local gods there. The king Kurigalzu of Karduniash had his ruler acting in the north near the mountain called Kardu in the valley of the river known as the Passa and nowadays as the Arax; *Passis* means *sacred*, divine in the cuneiform inscriptions. Rivers and mountains were venerated in remote days, hence the name Passa//Passis – The sacred river. That mountain is called Kardu in the Quran. It is called Kardu also in the Peschitta and some other manuscripts of the Bible. In several publications of the Bible that mountain is called *Ararat*. Artifacts of 1340-ies BCE when Kurigalzu rulled Karduniash were discovered, described and published by Prof. Goderdzi Narimanashvili 40 km east from Tbilisi in 1980-ies in Sakartuelo//Georgia and by Prof. Emma Khanzadian in the valley of the river Arax in 1989 in what is now the Republic of Armenia.

Many persons desire to learn what the oldest map of the world is, in what language it was inscribed, when it was made and what countries and/or regions, rivers, mountains were depicted on that map. The enquiring and curious person will search on the Internet *the oldest map of the world*. A map carved on the clay tablet will be displayed on the screen of the computer. Inscriptions are made in the Cuneiform Sumerian script. The tablet was carried to the British museum and is displayed there. The British Museum staff scanned it and made it available to viewers anywhere on the WWW. Readers may see explanatory comments to that map made by local scholars in London.

Unfortunately there are websites made by historians in other countries that misinterpret the data of that map. Below is a picture of that map but with misinforming comments. The word *Armenia* is artificially added nowadays to the

existing inscriptions - made in English and displayed at the website of the British Museum. The inscription at the British Museum is simply *Urartu*. The word *Armenia* is not in the Cuneiform inscriptions on that clay tablet. I had to learn the Sumerian language on-line and later at the University in Tbilisi to reveal that inaccuracy. See both maps from the Internet below [8].

D. World's Oldest Map

'The Babylonian World Map, the earliest surviving map of the world (c. 600 BCE), is a symbolic, not a literal representation. It deliberately omits peoples such as the Persians and Egyptians, who were well known to the Babylonians. The area shown is depicted as a circular shape surrounded by water, which fits the religious image of the world in which the Babylonians believed.'

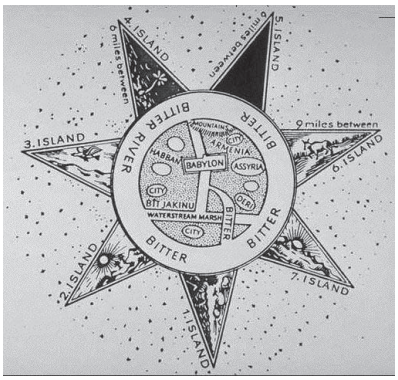

- **Wikipedia**

…

Reconstruction by Eckhard Unger

November 1st, 2011

III. Conclusions

Modern Information technologies enable interested persons of all ages to learn the Sumerian writing and literature to the level that is sufficient to be able to read, if not the Cuneiform inscriptions themselves, - at least the Latinized transliterated transcriptions of diplomatic letters of ancient kings of Karduniash. The terms Sumer, Akkad appeared in texts only since the 6th c. BCE. Previously the area between the rivers

called Puranunu (Euphrates later) and Diglat (the river Tigris later) was called the kingdom of Karduniash. Kings of Karduniash wrote letters on gold, silver, clay, wood. They are deciphered by scholars, translated into English, French, German, Italian, Spanish, Kartu//Georgian, Russian and other languages. They are available on the WWW and used by thousands of persons in various countries of the world. Reading in the cuneiform scripts the names of the ancient kingdoms, administrative regions, mountain ranges, rivers, and eponyms in the cuneiform scripts enable diligent readers to detect inaccuracies in the information supplied by the Greek, Roman and other later and modern authors' texts concerning the political situation in those remote days. This helps reveal the exaggerated and false political and ethnic history of this or that ethnicity and/or ethnic group that in fact were aliens in these areas and were forced to flee their homeland countries situated elsewhere; their representatives annoy the international organizations the United Nations Organization, The Council of Europe, the European Union and the UNPO (the Organization for the Unrecognized Nations) with baseless demands to create their political-administrative units or to enlarge their already existing administrative units where they abide with the undoubtedly indigenous population nowadays in the so-called Caucasus area and elsewhere.

Revealing inaccuracies concerning ethnic histories and disputed indigenous territories will reduce the tensions between the local population and the invaders imposed upon Georgia//Sakartuelo in 19th and 20th cc. by the Russian emperors and leaders of the Soviet- and post-Soviet Russia.

The best way of revealing the true ancient history is learning the ancient languages: Sumerian, Akadian and other languages. Interested persons of any age may nowadays learn and/or teach these languages using the fascinating possibilities of the Modern Information technologies.

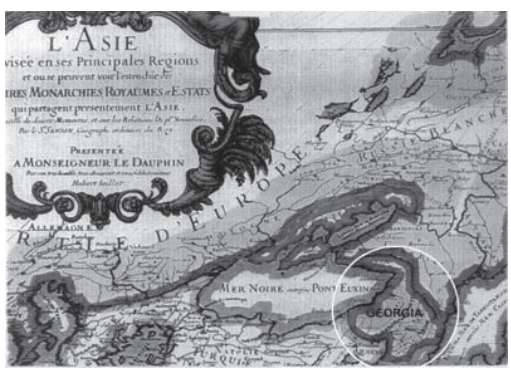

Map made in 17th c. by G. Sanson in Paris. A copy is at the National Library in Paris : Maps: Ge C:8008; 72 C: 55642 and 77c: 80858. [10]

I shall talk about Prof. Leonard Woolley's archaeological findings concerning the Flood illustrated in his book in 1956 in London. This eminent archaeologist discovered a trace of the great inundation of the area that happened millennia ago in the southern area of the Puranunu river that was later named the Euphrates. This scholar was knighted for this discovery, i.e. he was granted the honorable title of a lord of the British Empire. According to Sir Leonard Woolley, the Flood was not near the Mount Ararat/Agri, but elsewhere in the South, near Alalakh.

I shall talk about Utunopistim/Utu-**No**-pistim (hence the name Noah/Nuh) that was a person known in the Sumerian Flood story demonstrating and analyzing the text in the Cuneiform transliterated form from an acclaimed publication.

I have my own hypothesis based on the meaning of the Sumerian term *mashu* that denotes 'a pair' of something and "two similar things The word Mashu survived to this day as a name of a place situated near the highest mountain in Europe . There are several mountains in Eurasia that may claim the honor of the name of the mountain of the Flood. The highest mountain in what is known as Modern Europe may have a chance to be among the possible areas of the Great Flood. Of course, the mountain Noah/Nuh/Jude retains the chance to be the place where the Flood once was. References

Janashvili Mose Giorgis-dze. Manuscript no. 148 of his fund at the National Center of Manuscripts in Tbilisi. 1916: 13-14;

Janashvili Mose Giorgis-dze. Manuscript no. 149 of his fund at the National Center of Manuscripts in Tbilisi. 1918: 13-14;

Tamarashvili Mikheil / Tamarati Michele. E'Eglise Georgienne. Rome. 1910: 1-25;

Woolley Leonard, Sir. The forgotten kingdom. London. 1956: 112;

Smith George. The Chaldean Account of Genesis. 1887: 56-57;

Tchavtchavadze Ilia G. Qvata ghaghadi (In Kartu//Georgian). 1898. pp. 23-54. Tbilisi.

Tchavtchavadze Ilia G. Kamni vopiiut. In Russian. 1902. pp. 26-59. Tbilisi.

Tsereteli Mikheil. Sumeruli da Kartuli (The Sumerian and the Kartu language// Georgian. Gvirgvini. 1912. pp. 64-107. Tbilisi.

Tsereteli Mikheil. Sumerian and Georgian: comparative philology. The Journal of the Royal Asiatic Society, 1913; 45: 01. Pp. 783-821. DOI: 10.1017/s0035869x00045573 London.

www.sumerian.org

www.ETCSL.org

www.oi.uchicago.edu.com/

www.retronaut.co/2011/11/works-oldest map/

www.youtube.com/watch?v=I4inUz5Bh3w You can write the Sumerian word for country

Addition for reading: Prof. Arno Piobel's text published at www. Gutenberg.org . It concerns the king Izdubar (this was the reading of the Sumerian name in 1913 when the text was written) and his travel to see his ancestor that became god after surviving the Great Flood. . . : "There is only one point which I think should not be avoided in this matter : it is the view of a large section of scholars that the Book of Genesis contains, in some form, matter taken from two principal independent sources ; one is termed the Jehovistic narrative, the other the Elohistic. The authorship and dates of the original documents and the manner, date, and extent of their combination, are points which I shall not require to notice, and I must confess I do not think we are at present in a position to form a judgment upon them. I think all will admit a connection of some sort between the Biblical narrative and those of Berosus and the cuneiform texts, but between Chaldea and Palestine was a wide extent of country inhabited by different nations, whose territories formed a connecting link between these two extremes. The Aramean and Hittite races who once inhabited the region along the Euphrates and in Syria have passed away, their history has been lost, and their mythology and traditions are unknown ; until future researches on the sites of their cities shall reveal the position in which their traditions stood towards those of Babylonia and Palestine, we shall not be able to clear up the connection between the two.

There are some differences between the accounts in Genesis and the Inscriptions, but when we consider the differences between the two countries of Palestine and Babylonia these variations do not appear greater than we should expect. Chaldea was essentially a mercantile and maritime country, well watered and flat, while Palestine was a hilly region with no great rivers, and the Jews were shut out from the coast, the maritime regions being mostly in the hands of the Philistines and Phoenicians. There was a total difference between the religious ideas of the two peoples, the Jews believing in one God, the creator and lord of the Universe, while the Babylonians worshipped gods and lords many, every city having its local deity, and these being joined by complicated relations in a poetical mythology, which was in marked contrast to the severe simplicity of the Jewish system. With such differences it was only natural that, in relating the same stories, each nation should colour them in accordance with its own ideas, and stress would naturally in each case be laid upon points with which they were familiar. Thus we should expect beforehand that there would be differences in the narrative such as we actually find, and we may also notice

that the cuneiform account does not always coincide even with the account of the same events given by Berosus from Chaldean sources.

The great value of the inscriptions describing the Flood consists in the fact that they form an inde pendent testimony in favour of the Biblical narrative at a much earlier date than any other evidence. The principal points in the two narratives compared in their order will serve to show the correspondences and differences between the two.

	Bible Genesis	**Bible Genesis**
	Chap. vi.	*Col. I.*
1. Command to build the ark	v. 14	I.21
2. Sin of the world	v. 5	I.22
3. Threat to destroy it	v. 7	I.22
4. Seed of life to be saved	v. 19	I.23
5. Size of the ark	v. 15	I. 25, 26
6. Animals to go in ark	v. 20	I. 43
		Col. II.
7. Building of ark	v. 22	I. 1-9
8. Coated within and without with bitumen	v. 14	I. 10, 11
9. Food taken in the ark	v. 21	I. 19
	Chap. vii	
10. Coming of flood	v. 11	I. 40
	chap. vii	*Col. III*
11. Destruction of people	v. 21	I. 1-15
12. Duration of deluge	v. 12, 17, 24 &c.	I. 19-21
	chap. viii	
13. End of deluge	v. 13	I. 21-26
14. Opening of window	v. 6	I. 27
15. Ark rests on a mountain	v. 4	I. 33
16. Sending forth of the birds	v. 7-12	I. 384-4
17. Leaving the ark	v. 18, 19	I. 45
18. Building the altar	v. 20	I. 46
19. The sacrifice	v. 20	I. 47, 48
20. The savour of the offering	v. 21	I. 49
	Chap. ix	*Col. IV*
21. A deluge not to happen again	v. 11	I. 17-20
22. Covenant and blessing	v.9	I. 26
	Chap. v	
23. Translation of the patriarch (in Genisis of Enoch)	v. 24	I. 28

There is no unexpected or material difference in the first four of these points, but

with reference to the size of the ark there is certainly a discrepancy, for although the Chaldean measures are effaced it is evident that in the inscription the breadth and height of the vessel are stated to be the same, while these are given in Genesis as fifty cubits and thirty cubits respectively.

With regard to those who were saved in the ark there is again a clear difference between the two accounts, the Bible stating that only eight persons, all of the family of Noah, were saved, while the in scription includes his servants, friends, and boatmen or pilots ; but certainly the most remarkable difference between the two is with respect to the duration of the deluge. On this point the inscription gives seven days for the flood, and seven days for the resting of the ark on the mountain, while the Bible gives the commencement of the flood on the 1 7th day of the second month and its termination on the 27th day of the second month in the following year, making a total duration of one year and ten days. Here it may be remarked, that those scholars who believe in two distinct documents being included in Genesis, hold that in the Jehovistic narrative the statement is that the flood lasted forty days, which is certainly nearer to the time specified in the cuneiform text. Forty is, however, often an ambiguous word, meaning "many," and not necessarily fixing exactly the number. There is again a difference as to the mountain on which the ark rested ; Nizir, the place mentioned in the cuneiform text, being east of Assyria, probably between latitudes 35 and 36 (see " Assyrian Discoveries," pp. 216, 217), while Ararat, the mountain mentioned in the Bible, was north of Assyria, near Lake Van. It is evident that different traditions have placed the mountain of the ark in totally different positions, and there is not positive proof as to which is the earlier traditionary spot. The word Ararat is derived from an old Babylonian word Urdu, meaning " highland," and might be a general term for any hilly country, and I think it quite possible that when Genesis was written the land of Armenia wa.s not intended by this term. My own view is that the more southern part of the mountains east of Assyria was the region of the original tradition, and that the other sites are subsequent identifications due to changes in geographical names and other causes.

In the account of sending forth the birds there is a difference in detail between the Bible and the Inscriptions which cannot be explained away; this and other similar differences will serve to show that neither of the two documents is copied directly from the other.

Some of the other differences are evidently due to the opposite religious systems of the two countries, but there is again a curious point in connection with the close of the Chaldean legend, this is the translation of the hero of the Flood.

In the Book of Genesis it is not Noah but the seventh patriarch Enoch who is translated, three generations before the Flood.

There appears to have been some connection or confusion between Enoch and Noah in ancient tradition ; both are holy men, and Enoch is said, like Noah, to have predicted the Flood.

It is a curious fact that the dynasty of gods, with which Egyptian mythical history commences, shows some similar points.

This dynasty has sometimes seven, sometimes ten reigns, and in the Turin Papyrus of kings, which gives ten reigns, there is the same name for the seventh and tenth reign, both being called Horns, and the seventh reign is stated at 300 years, which is the length of life of the seventh patriarch Enoch after the birth of his son.

I here show the three lists, the Egyptian gods, the Jewish patriarchs, and Chaldean kings.

Egypt.	**Patriarchs.**	**Chaldean Kings.**
Ptah.	Adam.	Adam.
Ra.	Seth.	Alaparus.
Su.	Enos.	Almelon.
Seb.	Cainan.	Ammenon.
Hosiri.	Mahalaleel.	Amegalarus.
Set.	Jared.	Daonus.
Hor.	Enoch.	Ædorachus.
Tut.	Methusaleh.	Amempsin.
Ma.	Lamech.	Otiartes.
Hor.	Noah.	Xisuthrus.

I think it cannot be accidental that in each case we have ten names, but on the other hand there is no resemblance between the names, which appear to be independent in origin. What connection there may be between the three lists we have at present no means of knowing. It is probable that the lite rature of the old Syrian peoples, if it should ever be recovered, may help us to the discovery of the connection between these various accounts.

The seal which I have figured, p. 106, belonged to a Syrian chief in the ninth century B.C., and the devices upon it, the sacred tree, and composite beings, show similar stories and ideas to have prevailed there to those in Babylonia.

One question which will be asked, and asked in vain is : " Did either of the two races, Jews or Babylonians, borrow from the other the traditions of these early times, and if so, when ?"

There is one point in connection with this question worth noticing : these traditions are not fixed to any localities near Palestine, but are, even on the showing of the Jews themselves, fixed to the neighbourhood of the Euphrates valley, and

Babylonia in particular ; this of course is clearly stated in the Babylonian inscriptions and traditions.

Eden, according even to the Jews, was by the Euphrates and Tigris ; the cities of Babylon, Larancha, and Sippara were supposed to have been founded before the Flood. Surippak was the city of the ark, the mountains east of the Tigris were the resting-place of the ark, Babylon was the site of the tower, and Ur of the Chaldees the birthplace of Abraham. These facts and the further statement that Abraham, the father and first leader of the Hebrew race, migrated from Ur to Harran in Syria, and from there to Palestine, are all so much evidence in favour of the hypothesis that Chaldea was the original home of these stories, and that the Jews received them originally from the Babylonians ; but on the other hand there are such striking differences in some parts of the legends, particularly in the names of the patriarchs before the Flood, that it is evident further information is required before at tempting to decide the question. Passing to the next, the twelfth and last tablet, the picture there given, the lament for Heabani, and the curious story of his ghost rising from the ground at the bidding of Merodach, serve to make this as important in relation to the Babylonian religion as the eleventh tablet was to the book of Genesis.

Asakku is the spirit of one of the diseases, and Simtar is the attendant of the goddess of Hades ; the trouble appears to be that Simtar and Asakku would not receive the soul of Heabarii, while he was equally repudiated by Nergal and shut out from the region appointed for warlike heroes. The soul of Heabani was confined to the earth, and, not resting there, in tercession was made to transfer him to the region of the blessed. I at one time added to this tablet a fragment which then appeared to belong and which I interpreted to refer to Heabani s dwelling in hell and taking his way from there to heaven. The discovery of a new fragment has forced me to alter both the translation and position of this notice, which I now place in the seventh tablet. This considerably weakens my argument that the Babylonians had two separate regions for a future state, one of bliss, the other of joy.

Under the fourth column I have provisionally placed a curious fragment where Izdubar appears to call on his cities to mourn with him for his friend. This tablet is remarkable for the number of cities mentioned as already existing in the time of Izdubar. Combining this notice with other parts of the legends, the statements of Berosus and the notice of the cities of Nimrod in Genesis, we get the following list of the oldest known cities in the Euphrates valley.

1. Babylon.
2. Borsippa.
3. Cutha.
4. Larancha.
5. Surippak.

6. Eridu.
7. Nipur.
8. Erech.
9. Akkad.
10. Calneh.
11. Sippara.
12. Kisu.
13. Harriskalama.
14. Ganganna.
15. Amarda.
16. Assur.
17. Nineveh.
18. Rehobothair.
19. Resen.
20. Calah.

So far as the various statements go, all these cities and probably many others were in existence in the time of Nimrod, and some of them even before the Flood; the fact, that the Babylonians four thousand years ago believed their cities to be of such an tiquity, shows that they were not recent foundations, and their attainments at that time in the arts and sciences proves that their civilization had already known ages of progress. The epoch of Izdubar must be considered at present as the commencement of the united monarchy in Babylonia, and as marking the first of the series of great conquests in Western Asia, but how far back we have to go from our earliest known monuments to reach his era we cannot now tell.

It is probable that after the death of Izdubar the empire he had founded fell to pieces, and was only partially restored when Urukh, king of Ur, extended his power over the country and founded the Chaldean or Southern Surnerian dynasty.

Every nation has its hero, and it was only natural on the revival of his empire that the Babylonians should consecrate the memory of the king, who had first aimed to give them that unity without which they were powerless as a nation.

Yeryüzünde Neslin Tek Bir İnsanla Yeniden Başlamasının Örneği Olarak Hint Mitolojisinin Nuh'u: Manu ve Tufan Olayı

Muammer ULUTÜRK*

Giriş

Hemen hemen bütün dünya mitolojilerinde, önemli mitolojik epizotların büyük bir çoğunluğu kutsal metinlerin adeta değişik birer versiyonudur. Yaratılış, ilk insan, ilk insanın bir günahla iyilikler âleminden sıkıntılar âlemine atılması, ilk insan-ilk kadın, yılan, tufan, vs. Bir tufan anlatısı olmayan bir mitoloji neredeyse yoktur. Bütün bu anlatılara göre insanların işlediği günahlar yüzünden insanlık cezalandırılmış ve yeryüzü sular altında kalmıştır.[1] Sular ölüm kadar, yeniden doğumu da içermekte, suyla temas her zaman bir yeniden doğumu anlatmaktadır: çünkü bir yandan çözülmenin arkasından bir "yeni doğum" gelmektedir.[2] Karşımıza hangi dinsel bütün içinde çıkarlarsa çıksınlar, Sular her zaman aynı işlevleri korumaktadırlar: biçimleri çözmekte, ilga etmekte, "günahları yıkamakta", böylece hem saflaştırıcı, hem de yeniden hayat verici olmaktadırlar.[3] Her dinde kutsal sözlerle takdis edilmiş veya kutsallaştırılmış bir takım şeylerle temasta olan temizleyici sular mevcuttur. Bu sular, temizler, takdis eder, iblisleri kovar ve yeni bir hayat bahşederler. İşte dinlerdeki abdest, su serpme, banyo gibi çok sayıdaki pratiklerin anlamı budur. Kutsal Kitap geleneğinde, su, aynı şekilde hayat gücü ve hayat kaynağı olarak tasarlanmıştır. Çölü verimlileştiren, insanları ve sürüleri sulayan, yıkayan ve temizleyen sudur. Yine su tufanlarla, sağanaklarla, baskınlarla ilahi bir ceza olarak tahrip edici de olabilmektedir.[4] Hayatı idame unsurlarının en önemlilerinden olan su, Hint tanrılar koleksiyonunun temelinde yer almakta ve su kozmogonik unsurlarına dayanmaktadır.[5]

Su "öldürücüdür"; her biçimi çözer, yok eder. Çok sayıda gelenek, "insanlığa" (topluma) son veren bir afetten söz etmektedir; tek bir kişi hariç ki bu da felaketten sonra yeni bir insanlığın efsanevi atası haline gelecektir. Nuh ve tufanın olayının benzeri, çok sayıda gelenekte vardır. "Ölüm suları" eski Doğu'nun, Asya'nın ve Okyanusya'nın efsanelerinin nakaratlarından biri[6] ve bütün Akdeniz, yakın doğu ve Pasifik ve Hindistan'ı da içine alan ülkelerde ortak temadır.

"Tufan yapısal açıdan "vaftiz"le ve ölü ile yeni doğanın yıkanmasıyla veya sağlık ve üretkenlik sağlayan ayinsel ilkbahar yıkanmalarıyla karşılaştırılabilir niteliktedir.

* Yrd. Doç. Dr., Batman Üni. Fen Ed. Fak. Tarih Bölümü

1 Dursun Ali Tökel, "Kutsal Metinleri Anlamada Mitolojinin Rolü", *Milel ve Nihal*, 6 (1), 180

2 Bkz. Mircea Eliade, İmgeler Simgeler, (Gece Yay., Ankara, 1992), 181-182.

3 Eliade, a.g.e., s. 183

4 Albert M. Besnard, "Katolik Mezhebi", Çev., M. Aydın, (Din Bilimleri Yay., Konya, 1993), s. 181.

5 Muammer Ulutürk, "Dinlerde Su Tasavvurları", *Su Medeniyeti Sempozyumu Bildirileri*, (Konya, 2010), s. 465.

6 Eliade, a.g.e., s. 189.

Suların kaderi yaradılışı öncelemek ve kendi tarzlarını aşma yeteneğine sahip olmadıklarından, yani biçim haline giremediklerinden, yaradılışı yoketmektir. Sular hayali olanın, tohumların ve gizilliklerin koşulunu aşamazlar. Biçim olan her şey suların üzerinde ortaya çıkar ve sulardan kopar. Buna karşılık her "biçim", sulardan koptuğu, hayali olmaktan çıktığı andan itibaren zamanın ve hayatın yasasına tabi hale gelir; sınırları olur, evrensel oluşuma katılır, tarihe maruz kalır, yozlaşır ve sonunda özü boşalır; ama sulara devrevi olarak dalarak ve "kozmogonik" karşılığıyla birlikte "tufan"ı tekrarlayarak kendini yenileyebilir. Su ile yapılan ayinsel parlatma ve saflaştırmaların amacı, yaradılışın meydana geldiği zamandışı anın geçici olarak güncelleştirilmesidir; bunlar dünyaların veya "yeni insan"ın doğumunun simgesel tekrarlarıdır. Su tufanlarla, sağanaklarla, baskınlarla ilahi bir ceza olarak tahrip edicidir, hayatın ve ahlaki maceranın üç veçhesi olarak mükâfat, korkunç ceza ve temizleme vasıtasıdır.[7]

Hint Mitolojisinde Manu

Yaşadığı devrin M.Ö. 300 kadar erken veya M.S. 300 kadar geç bir tarihe tekabül ettiği söylenen Manu, rivayetlere göre ilk kanun yapıcıdır. Sanskritçe "manava" kelimesi gibi İngilizce "man" (insan) kelimesinin kökünün, etimolojik açıdan Manu kelimesine kadar götürülebileceği ileri sürülmüştür.[8] Ünlü Hintolog Max Muller'in tahminlerine göre Manu, M.Ö. 72 ile 184 yılları arasında yaşamış olmalıdır. Fakat Prof. M. Monier Williams bu tarihi V. Yüzyıl olarak sabitlemiştir.[9] Hindu mitolojisinde tanrılar ilk insan olan Manu'yu yaratmış ve o bütün insanlığa hayat vermiştir. Manu dünyanın ilk kralı ve bütün Hindistan krallarının atasıydı.[10]

Bazı Hint geleneklerine göre ise Manu, insanlığın eski ataları göz önüne alınarak verilmiş bir unvandır. Şu anki periyod yedinci Manu tarafından yönetilmektedir ve ona Vaivasvata Manu denir. Kendisi Vivasvân ve onun karısı Samjnâ'nın oğludur. Karısı ise Sraddha idi.Vaivasvata Manu'nun asıl adı Satyavrataydı. Bu, yedinci Manu olup dünyanın ilk yöneticisidir. Hikâye,"Satapatha Brahmana"gibi ilk Hindu yazıtlarında bahsedilir ve genellikle dünya genelindeki diğer kültürlerde bulunan büyük tufan felaketleri ile mukayese edilir. Özelliklede Nuh ve gemisi ile kıyaslanır. Bir başka iddiaya göre Manu'nun (Nuh) 3 oğlu vardı. Charma, Sharma ve Yapeti. Bu adlar etimolojik anlamda eski kültürlerin anlattığı Ham, Shem ve Japheth'i çağrıştırmaktadır. Değişik Hint gelenekleri içinde Manu, insanoğlunun atası ve dünyayı yöneten kral olarak tanınır. Buna göre Manu,Vishnu'nun avatarı olan Matsya tarafından uyarılıp büyük bir gemi yaparak içine onun hayvan familyasını ve 9 çeşit tohumu doldurup büyük tufandan insanoğlunu kurtaran kişidir. Gemideki

7 Eliade, s. 182-183.

8 P. T. Raju, Asya Dinleri, "Manu'nun Ahlak Kanunları", Çeviren Abdullah Davutoğlu, İnkılap Yay., 2002, s. 132; ayr. bkz.http://www.mythfolklore.net/india/encyclopedia/manu.htm (erişim: 10.08.2013).

9 http://ramm.hubpages.com/hub/ANCIENT-INDIAN-LEGAL-PHILOSOPHERS-MANU (erişim: 07.07.2013).

10 http://www.mythencyclopedia.com/Le-Me/Manu.html (erişim: 12.08.2013).

tohumlar "sular çekildikten sonra yeni ağaçlar, çimler ve bitkilerin yetişmesi için konulmuştur.[11]

Ünlü Hint klasiği Mahabharata, Manu hakkında şunları kaydetmiştir:

"Ve Manu'ya büyük bilgelik bahşedildi ve erdeme adandı. Ve o bir soyun atası oldu. Ve Manu'nun soyundan bütün insan ırkı doğdu. Brahmanas, Kshettriyas ve diğerleri onun soyundan türemiştir ve buyüzden hepsine Manavas dendi. Daha sonra, Brahmanas Kshattriyas ile birleşti ve Manu'nun oğulları (Brahmanas) kendilerini Veda öğretilerine adadı. Manu'nun sahip olduğu diğer 10 çocuğun isimleri Vena, Dhrishnu, Narishyan, Nabhaga, Ikshakus, Karusha, Saryati, bir kız olan Ila, Prishadhru ve Nabhagarishta. Onların hepsi kendilerini Kşatriya'nın uygulamalarına adadılar. Bunlara ek olarak, Manu'nun dünyada 50 oğlu vardı. Fakat biz duyduk ki onların hepsi birbirleri ile kavga edip yok oldular."[12]

Matsya Purana'ya göre bilge Manu, tanrı tarafından yaratılan ilk adam ve ilk insandı. Purana'da bahsedildiği şekliyle Tanrı Brahma kutsal gücünü kullanarak tanrıça Shatrupa'yı (Saraswatinin ilk adlandırıldığı gibi) yarattı. Manu, Brahma ve Shatrupanın çiftleşmesi ile doğdu. Manu karısı Ananti'yi uzun bir kefaret (günahlardan arınma) yoluyla kazandı. Geriye kalan tüm insan ırkı Manu ve Ananti'den gelmedir. Manu ve Ananti'nin çocukları hakkındaki detaylar Bhagavata Purana'da bulunmaktadır. Ayrıca Manu (Manu Smriti=Manu kanunları) adlı eserin yazarı olarak düşünülmektedir. Bu eser Manu'nun birkaç keşişe verdiği nutukların özetlerini içermekteydi.[13]

İlk Manu'ya Svâyambura denir; kendini doğurmuş olanın yani Brahma'nın oğludur. Rivayetlere göre insanlar için kanun tanzim eden ve mükevvin olan yedi Manu vardır. İlkini yaratıcı Brahma doğurdu. Diğer altı Manu, sırasıyla ilkinin torunlarıdır. Bu yedi Manu'nun-Svayambuva ve diğerleri- büyük güçleri vardı. Kendi devirlerinde onların her biri, tüm bu hareket eden ve etmeyen varlıklar dünyasını yaratıp ona hükmetti.[14] Bunların her biri bir Manu çağında hüküm sürmüştür. Meşhur hukuk kanunlarının derleyicisi olduğuna inanılan ilk Manu'nun Svayambhu'dan zuhur ettiği düşünülür. İnanışa göre tufandan kurtarılan Manu yedinci Manu'dur. Bu Manu'nun ilk kadın Shatarupa'nın kocası ya da oğlu olduğuna da inanılır. Bundan başka Hint Mitolojisinde, ilk insan Manu'nun tanrıça İla ile ilişkisini konu alan birçok mitolojiye rastlanır.[15] Veda ve Hinduizme göre dünyanın yaratılışından sonra ilk defa kurban

11 http://powerpointparadise.com/blog/2012/10/manu-the-indian-noah-his-flood-story-agrees-with-other-deluge-accounts/ (erişim: 12.08.2013).

12 The Mahabharata of Krishna-Dwaipayana Vyasa, Vol. I Adi Parva, Calcutta, s. 183.

13 http://articles.timesofindia.indiatimes.com/2007-09-30/open-space/27955659_1_sanskrit-first-man-saraswati (erişim: 14.08.2013).

14 Raju, a.g.e., s. 146-147.

15 TheMahabharata, of Krishna-DwaipayanaVyasa, Vol I Adi Parva, Calcutta, s. 183; Şinasi Gündüz, Din ve İnanç Sözlüğü, Vadi Yay., Ankara, 1998, s. 246.

takdim eden insan; bir tufan esnasında, o zaman balık şeklinde dünyaya gelen Vişnu tarafından kurtarılmıştır. Manu'ya atfedilen eser, Brahmanların vazife, hak ve ahlakından malumat veren, M.Ö. 2. asır ile M.S. 2. asır arasında yazılan "Manu Kanunları" adlı hukuk kitabıdır.[16]

Tufan Niçin Gerçekleşti?

Bazı Hint kaynakları tanrı Brahma'nın ağzından tufanın gerçekleşme sebebini birkaç gerekçeye bağlar. Bunlar;

1) Tanrılarla bağlantısını kaybetmiş insanların çoğalması,

2) Dünyada insanoğlunun "dharma"[17]yı günlük yaşantısından çıkarması ve tanrıların yeni bir başlangıcın sırada olduğuna karar vermiş olmaları,

3) Kardeşin kardeşten çalması, oğulların babalarını kandırmaları ve gençlerin büyüklerine daha fazla önem göstermemeleridir.

Tanrılar bu sebeplerle insanoğlunu helak etmeden önce güçlü bir inançla dharmaya yeniden bağlanmaları konusunda onlara üç yıl süre vermeyi kararlaştırırlar.

Tanrı Vishnu Manu'ya Tufanı Haber Veriyor

Fakat kaos ve karmaşıklık zamanı üç yıl boyunca devam eder. İşte bu sırada Tanrı Vishnu'nun ilgisi halen daha inancına ve imanına karşı dindar kalabilen birine çekilir. Tanrı Vishnu bu adamın (Manu) kurtarılmaya değer olduğuna karar verir. Vishnu ilk defa dünyadaki şekline (avatarına) girerek cennetten aşağıya iner. Bu avatarın adı Matsyadır ve tanrı Vishnu bir balık formundadır. Matsya, Manu'ya giderek onu eli kulağında olan kıyamet konusunda ve Manu'nun kurtuluşu hakkında uyarır. Manu'ya içine hayvanları ve bitkileri sığdırabileceği büyük bir gemi inşa etmeyi emreder. Manu bu duruma şaşırır. Çünkü O, okyanusun yakınlarında bile yaşamamaktadır.[18]

Geminin Yapımı

Matsya bu sure zarfında dünyada kalmaya karar verir. Manu'ya görevinde yardım edecek ve insanoğlunun ne kadar daha kendilerinden uzaklaşabileceğini görecektir. Manu'nun gemiyi tamamlaması birçok ayını alır. Elimizdeki bilgiler geminin özellikleri hakkında bilgi vermemektedirler.

Tufanın Gerçekleşmesi

Manu ve Tufan öyküsü, antik Sümer mitolojisinde, Kitab-ı Mukaddes'te ve

16 Annamarie Schimmel, Dinler Tarihine Giriş, (Kırkambar Yay., İstanbul, 1999), s. 236

17 Dharma, Sanskrit dilinde "dhar" veya "dhri" sözcüğünden türetilmiş olup, Doğu dinleri ve mistisizminde 10'dan fazla farklı anlamda kullanılmaktadır. Anlamlarından bazıları şunlardır: Evrenin düzenini ve ruhsal gelişimi sağlayan kozmik doğa yasaları (bu yasalardan ikisi karma yasası ve samsara yasası olarak bilinir), ulu düzen, hakiki doğa, hakikat, vazife, doğruluk, erdem, ahlak, bilgelik, öğreti, yüksek hakikatlere götüren yol.

18 http://students.ou.edu/w/aimee.k.wendt-1/storybook%202-%20story%201.html (erişim: 13.08.2013).

Kur'an-ı Kerim'de anlatılan kıssaya oldukça benzerlik göstermektedir.[19]

Manu Tufanı'nın öyküsü, Manu'nun elini suyla yıkarken küçük bir balığın kendisine gelmesiyle başlar. Balık dile gelerek bir selin bütün mahlukatı alıp götüreceğini ancak bunu kendisine yardım etmesi şartıyla yapacağını, öncelikle büyümesi gerektiğini söyler.

Manu, balığı bir kavanoza koyar. Ona sığamayacak kadar büyüyünce bir gölcük kazıp balığı onun içine bırakır. Ona da sığamayacak kadar büyüyünce, Manu balığı denize salar. Büyüyen balık böylece tehlikeden uzak olur. Balık kısa bir zamanda, ileride (tüm balıkların) en büyüğü olacak "Caşa" haline gelir. Sonra da Manu'ya "sel, filan filan yıl gelip çatacak. Bu yüzden beni dinle ve bir gemi inşa et. Sel suları yükselince onun içine gir. Ben seni sel sularından koruyacağım" der. Manu, balık tarafından ona önceden söylenen yıl geldiğinde tavsiyesine göre hareket edip bir gemi yapar. Sel suları yükseldiğinde gemiye girer. Sonra balık yüzüp onun yanına gelir. Manu geminin halatını balığın boynuzuna bağlar ve böylece hızla Kuzey Dağı'nın (Himalaya) oraya erişir. Balık o zaman şöyle der: "Ben seni kurtardım. Gemiyi bir ağaca bağla ve dağın tepesindeyken suların seni karaya oturtmasına müsaade etme. Sular çekildikçe sen de aşağı in." O da bunun üzerine tedricen aşağı iner. İşte bu yüzden de Kuzey Dağı'nın o bayırına "Manu Yokuşu" denmektedir. Sel bütün mahlukatı alıp götürür, geriye bir tek gemidekiler ve Manu canlı olarak kalır.[20]

Tufandan Sonra

Bir süre sonra evlat arzusuyla tapınıp kendini cezalandırmaya başlayan Manu, pişmiş aştan bir adak hazırlar ve sulara adak olarak, erimiş yağ, ayran, süt yağı ve lor sunar. Bir yıl içinde bu adaklardan bir kadın yaratılır. Kadın, üzerinden damlalar dökülür halde ayağa kalkar; erimiş yağ onun ayak izlerinde birikir. Manu bu defa evlat arzusuyla eşiyle birlikte tapınmaya ve kendini cezalandırmaya devam eder. İşte o kadın vasıtasıyla Manu'dan bir ırk türer. Bu, Manu'nun ırkıdır. O kadının vasıtasıyla hangi nimeti istediyse ona tevcih edilir (Satapatha Brahmana, 1:8).[21]

Sonuç

Ölüm suları yahut tufan felaketlerinin başlama-bitiş ve sonrasını aktaran rivayetlerin birbirine hayli benzediği görülen tufan öykülerinin genel olarak ortak konusu, yeryüzünü günahlarla doldurarak kutsal yasalara karşı gelen insanlar, içlerinden onları uyarmakla görevlendirilmiş kimseler, tanrısal bir cezanın yeryüzünü temizlemesi ve hayatın yeniden başlaması noktasına birleşmektedir.

19 http://powerpointparadise.com/blog/2012/10/manu-the-indian-noah-his-flood-story-agrees-with-other-deluge-accounts/ (erişim: 12.08.2013).
20 P. T. Raju, a.g.e., s. 71.
21 P. T. Raju, a.g.e., s. 72.

Çok sayıda gelenek, insanlığın yaşamasına son veren böylesi bir felaketten söz etmekte ve insanlığın efsanevi atası olacak birine vurgu yapmaktadır. Hint tanrıları tarafından görevlendirilen Manu, öyküsü itibarıyla bu efsanevi atalardan biri olmaktadır.

Manu, "büyük tufandan insanoğlunu kurtaran kişi" olarak zikredildiğinden kanaatimizce Manu tufanı bugünkü Kuzey Hindistan ve Nepal civarında gerçekleşmiş ve belirli bir bölge felaketten etkilenmiş olmalıdır.

Kaynakça

-Albert M. Besnard, "Katolik Mezhebi", Çev., M. Aydın, (Din Bilimleri Yayınları, Konya, 1993).
-AnnamarieSchimmel, Dinler Tarihine Giriş, (Kırkambar Yayınları, İstanbul, 1999).
-Dursun Ali Tökel, "Kutsal Metinleri Anlamada Mitolojinin Rolü", *Milel ve Nihal*, 6 (1), 180.
-Mircea Eliade, İmgeler Simgeler, (Gece Yayınları, Ankara, 1992).
-Muammer Ulutürk, "Dinlerde Su Tasavvurları", *Su Medeniyeti Sempozyumu Bildirileri*, (Konya, 2010), s. 465.
-The Mahabharata, of Krishna-Dwaipayana Vyasa, Vol I, p. 183, (Adi Parva, Calcutta, trs).
-P. T. Raju, Asya Dinleri, "Manu'nun Ahlak Kanunları", Çev.,Abdullah Davutoğlu, (İnkılap Yayınları, 2002).
http://articles.timesofindia.indiatimes.com/2007-09-30/open-space/27955659_1_sanskrit-first-man-saraswati
http://www.bythegods.net/post/536093506.
http://decodehindumythology.blogspot.com/2012/04/manu-first-man.html.
http://www.fordham.edu/halsall/india/manu-full.asp.
http://historel.tripod.com/orient/10inde.htm.
http://www.mythencyclopedia.com/Le-Me/Manu.html.
http://powerpointparadise.com/blog/2012/10/manu-the-indian-noah-his-flood-story-agrees-with-other-deluge-accounts/
http://ramm.hubpages.com/hub/ANCIENT-INDIAN-LEGAL-PHILOSOPHERS-MANU.
http://students.ou.edu/W/Aimee.K.Wendt-1/Storybook%202-%20Story%201.html.

قراءة في قصة الطوفان السومرية

ومقارنة مضمونها مع ما ورد في الكتب المقدسة

Saad Omar Mohammed Ameen*

Imad Abdul Azez Yousif**

الملخـــص :

لقد تحدثت نصوص كثيرة في القران الكريم حول هذا الطوفان ولكنها لم تتعرض الى تفاصيل خارج اطار الهدف المرسوم للقصة في القرآن الكريم وعلى العكس من ذلك ، فقد وقعت التوراة او العهد القديم بمغالطات وأخطاء جعلت رواية الطوفان تأخذ مسار الأسطورة . بينما حافظ النص القراني على تماسكه واعجازه ولم يدع أي مجال وثغرة لتخطيئها واكتشاف تناقضات في ثنايا عرض قصة الطوفان في مواضع مختلفة من سور القران الكريم.

ان حادثة الطوفان التي ورد ذكرها في النصوص المسمارية السومرية والبابلية حادثة حقيقية حصلت فعلا في الزمن الموغل في القدم, ولهول هذه الحادثة وعظمتها فقد بقيت في ذاكرة الاجيال على مر العصور ، فضلا عن ورود اشارات الحادثة في العهد القديم والقرآن الكريم . فهي ليست من نسج خيال القدماء بل حادثة جرت على الارض بعد ان عصى البشر خالقهم وأفسدوا في الارض .

يتناول البحث موضوع " الطوفان " في المراجع المسمارية بصورة رئيسية أي في النصوص السومرية والبابلية والأشورية ، كما يتناول ما ورد في التوراة ، وما جاء به القرآن الكريم ومقارنة مضامين ذلك من خلال ما سيتم تناوله في البحث في قصة الطوفان السومرية ،وقصة الطوفان البابلية ، وقصة الطوفان في ملحمة كلكامش ، فضلا عن قصة الطوفان في الكتب المقدسة ,ومقارنة ماورد في مضامينها لتقديم الصورة التاريخية عن هذه الحادثة العظيمة.

والله ولي التوفيق

* Dr, Musul Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Tarih Bölümü

** Dr, Musul Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Tarih Bölümü

A Reading in the Sumerian Flood Story and Comparing its Content with the Holy Books

Abstract :

Many texts in the glorious Quran narrated the event of flood but they didn't mention details outside the aim drawn for the story in the glorious Quran, however, the old testament committed many mistakes and controversies which made the story takes the form of a myth while the Quranic text stuck to its coherence , wonderous nature, and didn't leave any gap for mistakes and contradictions in narrating the story of flood in various places in the Quranic verses.

The event of flood which is mentioned in the Babylonian and Sumerian cuneiform texts is a real event happened in ancient times, and because of its greatness it remained in the minds of generations. This event is also mentioned in the Old Testament and in the glorious Quran. It is not an imaginary event woven by the minds of ancient people but a real event happened on the ground after people disobeyed their creator and done mischief on the earth.

The research mainly deals with the topic of flood in the cuneiform references i.e. in the Assyrian, Babylonian and Sumerian texts.

The research also deals with the flood in the old testament and in the glorious Quran and compares the implications of these stories through this research and the Sumerian and Babylonian flood stories and the story of flood in the epic of of Gilgamesh, and the story of flood in the holy books, and in the glorious Quran. In addition to narrating the implications of these stories in an academic framework to get the historical image of this great event which happened in ancient times closer to the mind of the reader.

تمهيـد :

يتناول هذا البحث موضوع "الطوفان" في المراجع المسمارية بصورة رئيسية اي في النصوص السومرية والبابلية والاشورية ومقارنة ماورد ضمن اشارات في العهد القديم وايات القران الكريم. كما يتضمن في النهاية الاشارة الى "الطوفان" في ضوء المكتشفات الاثارية في بلاد الرافدين.

المدلول اللغوي لكلمة الطوفان في السومرية والبالية :

تعني الكلمة السومرية (a-ma-uru٥) والبابلية (abubu) "الطوفان" يرادفها قي اللغة العربية كلمة عباب أي ارتفاع وطغيان المياه وهو حادث تصوروه الاقدمون انه وقع في عصر موغل في القدم لم يقتصر حدوثه على ارض الرافدين وانما شمل العالم القديم باسره.

وبمرور الزمن توسع المدلول اللفظي لكلمة (a-ma-uru٥) ومرادفتها (abubu) واشتق منها معاني جانبية لها علاقة بشكل او باخر باحدى صفات الطوفان. وقد اصبح الطوفان لاتساع مدياته وشدته شبحا مخيفا في ذاكرة البشرية على مد العصور .ولذلك صارت كلمة (abubu) في الاكدية مرادفة لمعنى الدمار والبأس والضراوة[١]. وبالمثل ولان الطوفان كان في معتقدات الاقدمين حادثة بعيدة في زمن وقوعها فان الكلمة صارت عند البابليين نقطة لتاريخ الحوادث القديمة . فنحن نقرأ مثلا عن البطل كلكامش (في حدود ٢٠٠٧ ق.م) انه "جاء باخبار تعود الى ما قبل الطوفان" وعن اشور بانيبال "٨٦٦-١٣٦ ق.م" قوله : "وامعنت النظر في كتابته على حجر تعود الى ما قبل الطوفان" . واخيرا ولهول الطوفان وما سببه من دمار للبشرية صارت لكلمة (abubu) تدل على (شيطان) او (عفريت) اسطوري اطلق عليه الاقدمون صفات جسدية مخيفة[٢].

قصة الطوفان السومرية :

من الحقائق المعروفة عن اصول التراث الحضاري في بلاد الرافدين انه كان للسومريين الفضل الاكبر في ابتداع مقوماته الاساسية في حين يتجلى فضل من جاء بعدهم من البابلين (ابتداء من العصر البابلي القديم على وجه الخصوص) في عملية الجمع والتنسيق والاضافات والتي تمخض عنها بالتالي نتاج جديد في شكله لكنه قديم في اصوله[٣].

وقصة الطوفان السومرية ، مثل غيرها من المؤلفات والمعتقدات والافكار السومرية الاخرى ، كانت المنبع الذي استقى منه السومريين قصة الطوفان التي سنأتي على تفاصيلها فيما بعد [٤].

لقد وصلنا من قصة الطوفان السومرية رقيم واحد فقط كان قد اكتشف في مدينة نفر ونشره لاول مرة الاستاذ بوبل عام ١٩١٤. والرقيم الذي نحن بصدده لم يصل كاملا اذ لم يبق منه الا ثلثه الاخير فقط . وعلى الرغم من ان هذا الرقيم السومري ، في نظر بعض الباحثين ،

قد دون في شكله الحالي في الجزء الاخير من العصر البابلي القديم (في حدود ٢٠٠٦١ ق.م) الا اننا لا نشك في انه نسخة من تاليف سومري اقدم من هذا التاريخ بقرون عديدة خاصة وان الاشارة الى الطوفان قد وردت فعلا في نصوص ادبية – دينية تتعلق بالملك اشمي-دكان (Ishme-dagan ٣٥٩١-٥٣٩١ ق.م) ومن اجل توضيح الاثر الذي تركه السومريون في تراثهم في المعتقدات الخاصة بالطوفان ، لابد لنا من اعطاء ملخص لتفاصيل قصة الطوفان السومرية لكي نستطيع من خلال ذلك تبيين اوجه الالتقاء والاختلاف بينهما وبين نظيراتها من القصص والاساطير اللاحقة. ذكرنا بان الرقيم موضوع البحث مهشم ونتيجة لذلك فقد ضاع سبعة وثلاثون سطرا من البداية .وعندما ينتظم النص ثانية فاننا نقرأ على لسان احد الالهة ما معناه انه يريد انقاذ البشرية من الدمار ويريد ان يرجع الناس الى مواطن سكناهم . بعد ذلك يطرق النص وباختصار (الاسطر ٧٤-٠٥) الى خلق الانسان على يد الالهة انو (Anu) وانليل (Enlil) وننخرساك (ninhursag) والى تكاثر الحيوانات والماشية في كل مكان. ثم تأتي فجوة في النص (الاسطر ١٥-٧٥) تقرأ بعدها عن نزول الملوكية من السماء الى الارض وعن توزيع السلطات بين الالهة ليحكم كل منهم في مدينة معينة[٥] .

وتذكر القصة السومرية للطوفان بهذا الخصوص ان الاله نوديمد (nudimud) نصب في مدينة اريدو (Eridu) والالهة نوكك (nugiq) في بادتبيرا (badtibira) وبابلساك (pablisag) في لارك (larak) واتو (utu) في سبار والالهة سود (sud) في مدينة شروباك (shurupak) ثم تاتي فجوة اخرى الاسطر (٠٠١-٩٣١) بعدها ينتظم النص ثانية فنقرأ عن بكاء الالهة ننتو (nintu) والالهة انانا (inanna) على البشر لما حل بهم من دمار بسبب احداث الطوفان من دون شك[٦].ونقرأ في الاسطر (٢٤١-٤٤١) عن عدم رضا انكي اله (العمق) على ما اقدمت عليه الالهة مجتمعة بهذا الخصوص – وسيكون للاله انكي دور رئيسي في قصة الطوفان برمتها اذ يعود الفضل اليه في انقاذ البشرية من دمار كلي محقق .وفي الاسطر (٥٤١) من النص ياتي ولاول مرة ذكر زيوسدرا (ziusudra) بطل قصة الطوفان في النسخة السومرية ، الذي له ما يناظره تحت اسماء اخرى في قصص الطوفان البابلية والتي سنأتي على ذكرها . والذي يهمنا ذكره في الوقت الحاضر ان زيوسدرا يوصف بكونه "ملك" علما بان اسمه لم يذكر في قائمة الملوك السومرية[٣]. ومن جهة اخرى لا نعرف في الوقت الحاضر المدينة التي كان يحكم فيها "زيوسدرا" خلافا لما هو معروف عن نظيره اوتو- نابشتم (utonapishtim) بطل قصة الطوفان في ملحمة كلكامش الذي كان يعيش في مدينة شروباك (تل- فاره). ويظهر من النص السومري لقصة الطوفان ان زيوسدرا كان يقف الى جوار جدار عندما سمع صوت اله يهمس ويقول : "ايها الجدار اريد ان تحدث اليك فاستمع الى كلماتي واصغ الى وصاياي ..." ثم يخبره بان الطوفان ات وانه سيقضي على البشر[٨]. بعد ذلك تاتي فجوة في النص (الاسطر ١٦١-٠٠٢) والتي لابد وان تضمنت تفاصيل وافية عما حدث في البلاد من دمار وما لحق بالبشر من هلاك بسبب الطوفان ومن المحتمل انها تضمنت ايضا نصيحة الالهة المتكلم (وهو انكي اله

مياه العمق) الى زيوسدرا بان يشرع الاخير بصنع سفينة تنقذه واهله على غرار ما جاء في قصة الطوفان البابلية . وذلك لاننا نقرأ بعد الفجوة مباشرة (أي من السطر ١٠٢) من النسخة السومرية بان الطوفان قد اكتسح الارض وانه استمر سبعة ايام وسبع ليالي كان خلالها زيوسدرا ومن معه قابعين في سفينتهم وسط الامواج الهائجة. بعد هذا ينخرم النص (الاسطر ٢٢٢-٢٥٢) وعندما ينتظم ثانية نقرأ ان الملك زيوسدرا كان يقدم الصلوات الى الالهين انوا وانليل اللذين دفعاه الى الحياة الازلية مثل الالهة ويتضح من هذا المقطع ان الملك زيوسدرا قد كوفيء مقابل انقاذه نسل البشرية من الفناء بان منحته الالهة في النهاية حياة ازلية فاصبح بذلك يتمتع بصفة الخلود مثل الالهة، وانها جعلت مسكنة في مدينة دلمون الواقعة على البحر والتي يتفق اغلبية الباحثين على تشخيصها بجزر البحرين. يظهر من هذا العرض الموجز لتفاصيل قصة الطوفان في النسخة السومرية انها تتناول بصورة رئيسية ثلاث قضايا اساسية اولها خلق الانسان (وما تبع ذلك من خلق الحيوانات والنباتات ونشوء المدن), وثانيها حدوث الطوفان الذي اريد به القضاء على البشر كليا وثالثها ان هناك منقذا يقوم ببناء سفينة للنجاة وانه يكافأ مقابل ذلك بالخلود . ان هذه النقاط ستكون هي الاخرى المحور الاساسي الذي تدور حوله قصة الطوفان في المراجع البابلية والاشورية [٩].

ترجمة الاسطورة[١٠] :

(الاسطر من ١-٣٧ مخرومة)
"اريد ايقاف تدمير اناسي من البشر"
"ومن اجل ننتو اريد ايقاف هلاك خلقي"
فلتشيد مدنهم، وتستقر اشباحهم (أراحهم)
وليوضع اجر جميع المدن في مواضع مقدسة
ليستقر الجميع ... في اماكن مقدسة
والماء العذب الذي يطفيء الظمأ ساعده هناك
لقد اكملت الاحكام والفروض (الاقدار) المقدسة
وستروي الارض ، وعزمت على ان يعم السلام
وبعد ان خلق "آنو" و "أنليل" و "ننخر ساك"
ذوي الرؤوس السود (البشر)
تكاثرت الحيوانات في كل مكان
واوجدت الحيوانات من ذوات الاربع ومن كل صنف
وازينت بها السهول
..... (نقص في النص)
"اريد ان اقدر وارعى جهودهم المضنية"

وعلى بنائي البلاد ان يحفروا اسسا متينة
وحين هبطت الملوكية من السماء
اسست المدن
(بعد ان) عينت مواضعها وسميت باسمائها
فاولي تلك المدن كانت "اريدو" التي خصصت الى "نودمد"(١١)
والثانية "باد-تبيرا" خصصت الى "نوگك"
والثالثة "كراك" الى "بابل ساك"
والرابعة "سبار" ,الى البطل "اوتو"
والخامسة "شرو باك" خصصت الى "سد"
لقد نظم تطهير القنوات الصغيرة وجداول الري
(..... انخرام في النص يبدو انه يتضمن خبر حدوث الطوفان)
ثم ان "ننتو" ..... خلقها
لقد ناحت "إنانا" المقدسة من اجل الناس
وفكر "أنكي" في الامر مليا
و "آنو" و "أنليل" و "أنكي" و "ننخر ساك"
واقسم آلهة الكون باسم "آنو" و "أنليل"
وفي ذلك الحين كان (يحكم) الملك "زيو - سدرا" الممسوح بالزيت
وكان تقيا ورعا يكثر من الدعاء والتضرع
كان يقوم على الدوام خاشعا "للالهة"
ولم يكن ما سمعه حلما
تعوذ منه بالسماء والارض السفلى ...؟
وسمع "زيو - سدرا" وهو واقف الى جانبه
كان يقف الى الجانب الايسر من الجدار :
"يا جدار اريد ان اكلمك فاستمع لكلامي"
وتفهم قولي وارشادي :
ستهب عاصفة الطوفان وتجرف المدن والمنازل
وان تدمير نسل البشرية
هو القرار المحتوم من مجمع (الالهة)
انه القرار الذي اصدره "آنو" و "أنليل" و "ننخر ساك"
والقضاء على الملوكية ....
(انخرام في النص)
تجمعت كل الرياح والعواصف المدمرة

وجرف عباب الطوفان جميع المدن
وبعد ان ظل الطوفان يجرف البلاد سبعة ايام وسبع ليال
وجرفت العواصف المدمرة السفينة الضخمة وسيرتها في المياه العالية
اشرقت الشمس واضاءت الارض والسماء
واحدث "زيو - سدرا" فتحة في السفينة الضخمة
ودخلت اشعة الشمس الى السفينة العظيمة
وسجد الملك "زيو – سدرا" على الارض ، امام الالهة – الشمس
وقرب الملك عددا كبيرا من البقر والظأن
(انخرام في النص)
ادعوك بحق السماء والارض السفلى
اتوسل الى "آنو" و "أنليل" بالسماء والارض السفلى
واخرجت الحيوانات وتجمعت من الارض
وسجد الملك "زيو - سدرا" امام "آنو" و "أنليل"
اللذين منحاه الحياة الخالدة مثل الالهة
وحافظ الملك "زيو-سدرا" على ذرية البشر من الفناء
لقد اسكناه في ارض عبر البحار ، في المشرق ، في ارض "دلمون"[١٢]

(النهاية مخرومة)

قصة الطوفان البابلية :

تاثر الكتاب البابليون بقصة الطوفان السومرية بصورة مباشرة فاخذوا موضوعها وخطوطها العريضة ولكنهم اضافوا اليها كما فعلوا ذلك بالنسبة لمعظم التاليف الادبية ذات الاصل السومري ، جوانب وافاق وشخصيات جديدة مما اسفر عن ظهور نتاج ادبي جيد في شكله قديم في اصوله[١٣].

وصلنا عدد لا بأس به من رقم الطين التي تحتوي على اجزاء من قصة الطوفان البابلية التي اصطلح المختصون في المسماريات على تسميتها ايضا بقصة اتراخاسيس (atrahasis) نسبة الى بطلها الذي يقابله اوتو- نابشتم في ملحمة كلكامش والذي سنأتي على ذكره تفصيلا في موضع لاحق. واقدم هذه الرقم يعود الى العصر البابلي القديم وقد استنسخ زمن الملك البابلي امي صدوقا (amisaduga ٦٤٦١-٦٢٦١ ق.م) كما ان اغلبها جاء من مدينة سبار[٤١].

وهناك نصان من هذه القصة البابلية يعودان الى العصر البابلي الوسيط. ومن الجدير بالذكر ان واحدا منهما كان قد عثر عليه في اوغاريت (رأس شمرة). وهناك ما لا يقل

عن اربعة عشر رقيما من القصة تعود الى العصر الاشوري الحديث حيث انها وجدت في مكتبة اشور بانيبال في مدينة نينوى. ان معظم هذه الرقم وصلتنا مهمشة وان احسنها حفظا ثلاثة تعود الى العصر البابلي القديم كتبت بخط ناسخ اسمه كو-ايا (Ku-Ayal) في زمن الملك امي صدوقا. ومن اهم ما يذكر بخصوص هذه الرقيم انها جاءت مذيلة ومؤرخة بخط الناسخ. يقول الناسخ كو- ايا في التذييل على الرقم الاول انه كتب فيها الملك امي صدوقا تمثالا لنفسه (يمثله) وهو يحمل جديا على صدره وان تمثاله ..... منتصرا . اما الرقيم الثاني فق استنسخ في اليوم الثامن والعشرين من شهر شباط في السنة التي أنشأ فيها الملك امي صدوقا دور (حصن) امي صدوقا عند فوهة قناة سبار[٥١]. ويقول الناسخ عن الرقيم الثالث بانه انتهى من استنساخه في اليوم الثامن والعشرين من شهر ايار في السنة التي (صنع فيها) الملك امي صدوقا تمثالا لنفسه. واستنادا الى قوائم الحوادث التاريخية يكون كو – ايا قد انتهى من كتابة الرقيم الاول في حدود سنة ٤٣٦١ قبل الميلاد. ولم يكتف الناسخ كو – ايا بذكر تاريخ كتابته للرقم الثلاثة وانما احصى عدد اسطر كل رقيم منها (والتي كانت على التوالي ٩٣٤، ٦١٤ ، ٠٩٣ سطر) واعطى مجموع اسطر الرقم الثلاثة الذي بلغ ٥٤٢١ سطر على حد قوله. واخيرا فانه ذيل الرقيم الاول بالعبارة التالية : الرقيم الاول عندما كانت الالهة مثل البشر عدد اسطره ٩٣٤ ، بخط كو – ايا ، صغير النساخ، اما تفاصيل قصة الطوفان "اتراخاسيس" موضوعة البحث فاننا سنأتي على ذكرها في موضوع لاحق من هذا البحث يكفي ان نذكر هنا بانها تتناول ثلاثة امور رئيسية ,خلق الانسان ليحل محل الالهة في تحمل مشقة العمل . تكاثر الناس وازدياد ضجيجهم وقرار انليل بانزال الوباء والقحط عليهم لانقاص عددهم,ثم حدث الطوفان لابادتهم[٦١] .

قصة الطوفان في ملحمة كلكامش :

من المعروف ان الرقيم الحادي عشر من ملحمة كلكامش يتناول موضوع الطوفان الذي اجمعت الالهة على احداثه لافناء البشرية. وتدور حوادث القصة في هذا الرقيم من ملحمة كلكامش في شروباك المدينة التي قامت فيها اخر سلالة حاكمة قبل حدوث الطوفان . وبطل هذه القصة هو اوتو- نابشتم (utu-napishtim) الذي قصده كلكامش ليسأله عن سر خلوده الابدي. وقد روى اوتو-نابشتم من خلال الحوار الذي دار بينه وبين كلكامش انه كان يعيش في مدينة شروباك وكيف ان الالهة (ايا) كشف له النقاب عن قرار الالهة باحداث الطوفان. ثم ياتي اوتو- نابشتم بعد ذلك على ذكر تفاصيل لبنائه لسفينة النجاة التي حملته ومن معه من بشر وحيوانات وطيور ومؤن خلال الطوفان الهائل وكيف ان الالهة وهبته الخلود في نهاية المطاف.

والملاحظ في قصة الطوفان كما جاءت في ملحمة كلكامش انها لا تحتوي على تفاصيل اخرى في قصة الطوفان البابلية "اتراخاسيس" والتي تتعلق بخلق الانسان وبانزال الوباء والقحط في الارض. ومن الواضح ان قصة الطوفان كما هي واضحة في الرقيم الحادي عشر من ملحمة كلكامش تعتمد بصورة رئيسية على قصة الطوفان البابلية "اتراخاسيس"

والتي جئنا على ذكر اولياتها في الفقرة الاولى ، سواء في الهيكل العام للقصة ام في مضمونها وحتى في تشابه بعض التعابير[٧١].

الطوفان في الكتب المقدسة والمصادر الاخرى:

هناك مصادر اخرى عن الطوفان يمكن ان نسميها بالمصادر غير المسمارية والتي تشمل الكتب المقدسة وما كتبه بعض المؤرخين المتأخرين مثل بيروسيس (berossus) وغيره. ولما كان هذا البحث يعنى اساسا بموضوع الطوفان في المراجع المسمارية فقط لذلك فاننا سوف لا نتطرق الى ذكر ومناقشة ما ورد عن الطوفان فان المراجع المذكورة في هذه الفقرة باستثناء اشارة عابرة الى التوراة (التكوين ، الاصحاحات ٦-٩لاظهار مقدار الاثر الذي تركه تراث بلاد الرافدين في معتقدات العبرانيين الخاصة بالطوفان).

الطوفان في التوراة : سفر التكوين ألأصحاح السادس:

وحدث لما ابتدأ الناس يكثرون على الارض وولد لهم بنات ، ان أبناء الله رأوا بنات الناس انهن حسنات. فاتخذوا لانفسهم نساء من كل ما اختاروا ، فقال الرب: (لاتدوم روحي في الانسان الى الابد. فهو بشر وتكون ايامه مئة وعشرين سنة)، كان في الارض طغاة في تلك الايام ، وبعد ذلك ايضا اذ دخل بنو الله على بنات الناس وولدن لهم اولادا. هؤلاء الجبابرة الذين منذ الدهر ذوو اسم ورأى الرب ان شر الانسان قد كثر على الارض. وان كل شر تصور افكار قلبه انما هو شرير كل يوم . فحزن الرب انه عمل الانسان في الارض وتأسف في قلبه، فقال الرب امحو عن وجه الارض الانسان الذي خلقته هو والبهائم والدواب وطيور السماء . لاني حزنت اني علمتهم ، واما نوح فوجد نعمة في عيني الرب. هذه مواليد نوح : كان نوح رجلا بارا كاملا في اجياله . وسار نوح مع الله . وولد نوح ثلاثة بنين : سام وحام ويافث . وفسدت الارض امام الله ، وامتلأت الارض ظلما. ورأى الله فاذا هي فسدت.

اذ كان كل بشر قد افسد طريقة على الارض. (فقال الله لنوح نهاية كل بشر قد اتت امامي. لان الارض امتلأت ظلما منهم . فها انا مهلكهم مع الارض. اصنع لنفسك فلكا من خشب جفر. تجعل الفلك مساكن. وتطليه من داخل ومن خارج بالقار. وهكذا تصنعه ثلثمائة ذراع يكون طول الفلك وخمسين ذراعا ارتفاعه. وتضع كوى الفلك وتكمله الى حد ذراع من فوق . وتصنع باب الفلك في جانبه . مساكن سفلية ومتوسطة وعلوية تجعله ، فها انا ات بطوفان الماء على الارض لاهلك كل جسد فيه روح حياة من تحت السماء. كل ما في الارض يموت. ولكن اقيم عهدى معك. فتدخل الفلك انت وبنوك وامرأتك ونساء بينك معك. ومن كل حي ، من كل ذي جسد اثنين من كل تدخل الى الفلك لاستبقائها معك. تكون ذكرا او انثى. من الطيور كأجناسها ومن كل دبابات الارض كأجناسها . اثنين من كل تدخل اليك لاستبقائها. وانت فخذ لنفسك من كل طعام ما يوكل واجمعة عندك. فيكون لك طعاما ففعل نوح حسب كل ما امره به الله. هكذا فعل)[١٨].

كيفية حدوث الطوفان وفق ماوردت الاشارةاليه في التوراة :

(فقال الرب لنوح ادخل انت وجميع بنيك الى الفلك لاني اياك رايت بارا في هذا الجيل .... لاني بعد سبعة ايام امطر على الارض اربعين يوما واربعين ليلية وامحوا عن وجه الارض كل قائم عملته)... وحدث بعد سبعة ايام ان مياه الطوفان صارت على الارض في ١٧-٢-٦٠٠ من عمر نوح وانفجرت كل ينابيع الغمر العظيم وانفتحت طاقات السماء وكان المطر على الارض اربعين يوما وليلة. وفي ذلك اليوم عينه دخل نوح وذووه الى الفلك مع الوحوش والبهائهم والدبابات والطيور وكل ذي جناح[١٦].

وتكاثرت المياه ورفعت الفلك وتعاظمت المياه. فكان الفلك يسير على وجوه المياه فتغطت جميع الجبال الشامخة التي تحت كل السماء خمسة عشر ذراع في الارتفاع تعاظمت المياه فوق الجبال ، فمات كل حي وكل ما في انفه نسمة روح. تعاظمت المياه على الارض ١٥٠ يوم ثم امتنع المطر فرجعت المياه عن الارض ١٥٠ يوم . واستقر الفلك في ١٧-٧-٦٠١ من عمر نوح على جبال ارارات. وفي ١-١٠-٦٠٠ ظهرت رؤوس الجبال ، ثم تاتي قصة الحمامة وورقة الزيتون. وفي ١-١-٦٠١ نشفت الارض وبقيت اوحالها. وفي ٢٧-٢-٦٠١ جفت الارض وزالت اوحالها[١٩].

فمن حساب بسيط من تاريخ اول يوم طوفان ١٧-٢-٦٠٠ الى ان جفت الارض أي ٢٧-٢-٦٠١ يبقى سنة كاملة وعشرة ايام ، علما ان الطوفان كان اخره اكثر شرا على الارض من اوله لان الارض اصبحت تحت ضغط عمود من الماء ارتفاعه ٧٠٠٠م. واخره اصبحت جميع رمال الارض اوحال جفت خلال ٥٧ يوما. أي ان المياه التي كان ارتفاعها ٧٠٠٠م جفت بـ ٣١٣ يوم والاوحال بـ ٥٧، وان هذه المياه على زعمهم حصلت من امطار اربعين يوم بلياليها مع تفجير عيون الارض فغطت جبال الدنيا صارت مقابر المياه تعادل اكثر من خمسة امثال مياه البحار والمحيطات[٢٠].

قصة الطوفان في القران الكريم :

بسم الله الرحمن الرحيم :

وقال تعالى في كتابه الكريم ((**وَأُوحِيَ إِلَى نُوحٍ أَنَّهُ لَن يُؤْمِنَ مِن قَوْمِكَ إِلاَّ مَن قَدْ آمَنَ فَلاَ تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُواْ يَفْعَلُونَ{*} وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا وَلاَ تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُواْ إِنَّهُم مُّغْرَقُونَ**))[٢١].

ارسل الله تعالى نوحا عليه السلام الى قومه بعد ان امتلأت الارض بشركهم وشرورهم وخوفهم من عذاب الله اذا لم يؤمنوا واستمر نوحا عليه السلام على هذا المنوال زمنا طويلا ولكن مع طول هذه الفترة الطويلة التي قضاها معهم في الدعوة الى الله الا انه لم يؤمن معه الا نفر قليل. فقد ورد في الاخبار والروايات ان نوحا عليه السلام مكث ٩٥٠ عاما يدعو قومه الى عبادة الله فلم يستجب له الا نفر قليل اشخاص معدودين وهنا اوحى الله تعالى الى نوح عليه السلام ان قومه لن يؤمنوا وامره ان يصنع سفينة يحمل فيها الذين امنوا بدعوته

وكذلك امره ان يحمل فيها من كل زوجين اثنين كما قال تعالى – ((**حَتَّى إِذَا جَاء أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِن كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلاَّ مَن سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَ وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلاَّ قَلِيلٌ**))[٢٢]. لان الله سبحانه وتعالى قد حكم عليهم جميعا بالغرق ان الله ارسل عليهم المطر اربعين يوما وليلة وخرج الماء من الارض بينابيع كما قال تعالى ((**فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاء بِمَاء مُّنْهَمِرٍ**{*} **وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُوناً فَالْتَقَى الْمَاء عَلَى أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ**))[٢٣]. أي على امر قد قدره الله تعالى فيقال ان الماء ارتفع فوق اعلى الجبل اربعين ذراعا حتى اغرق كل شيء وعندما تم تنفيذ الحكم بحق الكفرة انتهى كل شيء، هنا امر الله سبحانه وتعالى الارض بان تبتلع المياه كما امر السماء بان تقلع وتكف عن المطر قال تعالى ((**وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءكِ وَيَا سَمَاء أَقْلِعِي**))[٢٤]. أي انه امر قدره الله ثم قضاه حين شاء.

ألى ذلك ورد الاشارة الى الطوفان في القران الكريم في اثنتان وعشرون سورة من سور القران الكريم وهي "الانعام ، الاعراف ، يونس ، هود ، ابراهيم ، الاسراء، مريم ، الانبياء ، المؤمنون ، الفرقان ، الشعراء، العنكبوت ، الصافات، ص ، الشورى ، ق, الذاريات ، النجم ، القمر ، الحاقة ، نوح". أماكيفية حدوث الطوفان فأن القران العظيم لم يحدد زمان الطوفان ومكانه ومقدار المياه وارتفاعها بل ترك لك الى فهم ذوي الادراك من الناس . واقتصر على النقاط الاساسية التي توصل الى تفهم الموضوع . وكذلك يجب ان يكون كلام رب العالمين في اعلى مرتبة من الايجاز والبلاغة منزها عن كل حشو وعيب واما الاستنباط فيكون من جانبنا كما في قوله : ((**لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنبِطُونَهُ مِنْهُمْ**))[٢٥]. ومن بين ما بينه القران عن الطوفان انه قال :

١- ان الطوفان بدأ بحدث بركاني عظيم شاهده كل قوم نوح على تباعد منازلهم، وعلامة لنوح ولمن امن معه ببدأ الطوفان. وقد سكت عن بيان ما ينشأ عن فوران البركان من تقلبات جوية توجب حصول اشد الامطار وتشقق الارض وتفجير عيونها ، لان ذلك مفهوم علما واستنباطا وليس هو من الاخبار الغيبية[٢٦].

٢- بين القران الكريم ان الله سبحانه وتعالى فتح ابواب السماء بماء منهمر أي كاشد ما يحصل في الصفد وفي سائر الجهات حين تحصل الفيضانات وطغيان المياه وقد اشار القران الى سعة الماء وغزارته فقال : ((**فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاء بِمَاء مُّنْهَمِرٍ**))[٢٧]. ولم يقل ففتحنا باب السماء، نعلم ان سماء القوم وسماء الديار المجاورة كلها انهمرت بالمياه الغزيرة حتى تعالت سجدة وجيزة بما يقدر مساحة الارض التي نزلت عليها هذه المياه بحوالي ١٢٠٠٠٠ كم٢ كلها تعرضت لاشد الامطار في ان واحد.

٣- اشار القران العظيم الى مدة نزول الامطار بانها كانت قليلة على قدر ما تقتضيه الحكمة الالهية وذلك بقوله تعالى : ((**وَقُضِيَ الأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ**)) أي ان نزول الامطار ومقدار المياه كان على قدر ما يقتضيه (قضاء الامر) من اغراق قوم نوح(ع) واغراق جميع ملكهم وعلى قدر ما يقتضي لرسو السفينة على سفح الجبل الجودي وان ذلك تم في

ساعات قليلة وليس لمدة اربعين يوما.

ومن هذه الايضاحات القرانية الفرق الذي يدعيه اليهود عن كمية المياه وعن ما يشير اليه القران الكريم فالنسبة بينهما تساوي واحد الى مليون أي ان اليهود بالغو في وصف مقدار ماء الطوفان حيث جعلوه مليون مرة اكثر من الواقع ، وكذلك مدة نزول المياه ومدة بقائها وعمومتها[٢٨].

اوصاف السفينة في القران الكريم :

الوصف العام للسفينة : ان السفينة كانت للشحن والركوب والجري والرسو ، وذكر القران الكريم ست ايات مما اخبر به عن وصف السفينة :

١- ((**قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِن كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ**)).

٢- ((**وَقَالَ ارْكَبُواْ فِيهَا بِسْمِ اللّهِ مَجْرَاهَا وَمُرْسَاهَا**)).

٣- ((**وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ**)).

٤- ((**فَاسْلُكْ فِيهَا مِن كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ**)).

٥- ((**فَإِذَا اسْتَوَيْتَ أَنتَ وَمَن مَّعَكَ عَلَى الْفُلْكِ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ**)).

٦- ((**فَأَنجَيْنَاهُ وَمَن مَّعَهُ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ**)).

ومن خلال ما انزل الله سبحانه في هذه الست ايات تبين نوع السفينة وشكلها ، بالاضافة الى ما سياتي من الاوصاف ، فهي تحمل وتقوي على هذا الحمل وتركب ويسلك فيها وسيقوى عليها. فركوبها ركوب استواء كما نستوي على ظهور الانعام ونملك زمامها الركوب ودخول واستلام وهي قادرة على مقاومة الامواج كالجبال وليس فيها من الطول ما يجعل كسرها او من الشحنة ما يوجب غرقها وهي ترسي كما ترسو سائر السفن ، وكانت مشحونة بالركاب والحمل كسائر سفن البحر يومئذ. ولو تناولنا شكل السفينة وابعادها ؛ وصف القران سفينة نوح(ع) باوصافها الاساسية ليفهم الناس شكلها وحجمها على وجه الصواب من غير اوهام تعاكس العقل[٢٩].

وكذلك بين القران الكريم ان السفينة ليس لها حس وادراك ، ولا تسير بارادتها ولا تستقر على قمة برغبتها تلك القمة المهلكة التي يستحيل ان ينحدر منها الفيلة ، والابل ، والخيل ، والجاموس ، والحمير وعشرات الالوف من المخلوقات بل يصعب على الانسان ان يحدد منها ولو كان معه الحبال والحراب والسلالم. وصور القران السفينة بصورتها الصحيحة باجمل العبارات والطف الاشارات وقد جمعت من دلالة القران تسعة اوصاف لها وهي :

١- انها مصنوعة بوحي الله سبحانه وارشاده وليس فيها ما يخالف سنته في خلقه.

٢- انها من صنع انسان واحد فهي ليست من العظم في شيء فوق ذلك.

٣- انها مصنوعة من الالواح والمسامير وفيها كسائر السفن اطواق وقضبان.

٤- انها تشابه السفن البحرية الشائعة في القرون القديمة.

٥- كان يقودها الراكبون بما يناسبها من سكان ومجاذيف.

٦- انها لا تتسع لاكثر من بضعة عشرات من الناس مع اثنين من كل زوجين من ماشيتهم ودوابهم ومع بعض حوائجهم.

٧- لم يكن لها باب ولا طاقة ولا سقف بل كان لها غطاء من نسيج.

٨- لم ينقص ولا يزيد في صناعتها شيء ليسبب في غرقها او من الطول ليسبب في كسرها او انقلابها.

٩- انها جرت من مكان معلوم ورست في مكان معلوم، ولم تدور حول العالم كما اشارت الصف ولم تبق في الماء اكثر من ثلاثة ايام.

الى ذلك فان ما توصل اليه الانسان من العلم والمعرفة لا يمكن ان يتوصل الى حل كل رموز القران الكريم ، ويزيح الستار من حقائقه الناصعة لان القران بحر لا ساحل له مملوء بالنفائس الزاخرة والدرر الناضرة المحفوظة بين الالفاظ المحكمة المتآزرة . فاسراره لا يوصل اليها الا بتحقيق وبفك رموزه بالاخلاص وحسن التدقيق. لذلك فقد تاه في بيدائه كثير من فطاحل السالكين ولم يهتد الى شاطئ رسوه اجله المحقق [٣٠].

فوران التنور الذي لا يعرفه اليهود :

وهو البركان الذي كان علامة لبدء الطوفان فان وكان اخر انذار لقوم نوح. حتى اذا راى نوح(ع) ومن معه التنور يفور ركب في السفينة وادخل فيها كل من امن معه وسائر ما يحتاجونه وعافوا كل ما يملكون واستعدوا لمواجهة الطوفان، ويجب ان يكون فوران التنور امرا عظيما ، وكما ورد في سورة هود قوله تعالى : ((**حَتَّى إِذَا جَاء أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا**...)) ويشعر من خلال الاية الكريمة بان المدة كانت واسعة بين فوران التنور وبين الركوب في السفينة بحيث يستطيع سيدنا نوح (ع) من تحميل سفينته ونقل شحنتها اليها في يوم الفوران ليلا كان او نهارا وقبل ان يداهمهم الماء. وان مكالمة نوح (ع) لولده العاص تدل على بدء الطوفان كان في النهار بحيث استطاع ان يشاهده عن بعد ويناديه[٣١].

ويتضح ان القران الكريم جعل الفوران علامة وأنذار لبدء الطوفان، اما المفسرون رحمة الله عليهم ففسروا الفوران بتفجير الماء ، ثم قالوا ان امراءة نوح (ع) هي التي رأت الماء قد ظهر من التنور, والذي فار وشاهده القريب والبعيد والمؤمن والكافر، انه هو ذلك التنور الذي وعد به نوح (ع) قومه على وعد ربه. فيكون فورانه علامة لبدء نزول العقاب وسببا له . الى ذلك ان قوم نوح (ع) أي الذين امنوا معه استعدوا بجد في استقبال هذا النذير اما الكافرون فكان عندهم شيء طبيعي ولم ينبهوا له ويأخذونه بالحسبان لذلك كان وبالا عليهم.

وهذا ما سيدل عليه من خلال الاية الكريمة التي وردت اعلاه ((**حَتَّى إِذَا جَاء أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ**)). فان ذلك فوران التنور معهودا غير مبهما ولا منكرا[٣٢].

الخلاصـــة :

ان كل الاكتشافات الاثرية الحديثة في بلاد الرافدين لها اثر كبير في الكشف عن اثار وجود طوفان عظيم حدث في العصور القديمة ، والتي ورد ذكرها من خلال ما تم العثور عليه من النصوص المسمارية السومرية والبابلية. اوضحت هذه النصوص بما لا يقبل الشك ان حادثة الطوفان حصلت فعلا في الزمن الموغل في القدم، ولسهولة هذه الحادثة وعظمتها فقد بقيت في ذاكرة الاجيال ، اضافة الى ان هذه الحادثة قد ورد ذكرها في التوراة والقران الكريم، أي انها حادثة ليست من نسج الخيال بل هي حادثة جرت على الارض في فترة عصى فيها البشر خالقهم وتركوا تعاليم نبيهم "نوح عليه السلام" الذي كان يدعوهم الى ترك المعاصي وينذرهم من وقوع العذاب ، ولكنهم استكبروا وعصوا خالقهم ، فاغرقهم الله سبحانه وتعالى ، ونجى نوحا والذين امنوا معه لتكون عبرة وعظمة لمن خلفهم.

الهوامـــش :

1- Heide L.A., “The Gilgamesh Epic and the old Testament” parallels , (1949-51), P.25.

2- Kvamer, S.N., “From the Tablets of Sumer”; The Sumerian (1463), P. 15 ff.

٣- علي ، فاضل عبد الواحد ، الطوفان ، بغداد ، ١٩٧٥ ، ص٨.

٤- نفر : من المدن السومرية الشهيرة وتقع بالقرب من عفك وتبعد عنها بمسافة سبعة كيلومترات ، كان مركز لعبادة الاله انليل وتلفظ باللغة السومرية ”بزو“ والاكدية ”بيبور“ ، رشيد ، فوزي ، الشرائع العراقية القديمة ، بغداد ، ١٩٨٧ ، ص٢٢٨.

٥- على ، فاضل عبد الواحد ، المصدر السابق ، ص١٠-١١.

٦- ما ورد من اسماء الالهة لزيادة ينظر : النجفي ، حسن ، معجم المصطلحات والاعلام في العراق القديم ، بغداد ، ١٩٨٢ ، ص١٤٦-١٥١، وكذلك ينظر: رشيد ، فوزي ، المصدر السابق ، ص٢٢٨-٢٣٢.

7- Heidel , A., “The Babylonian Genesis” (1942-1951). PP.30-40.

٨- زيوسيدرا ،اتو – نا بشتم : لايعلم بوجه التاكيد صيغة الاسم بالاكدية أي زيوسيدرا والذي فسر بانه ”حياة الايام الطويلة“ ، باقر ، طه ، ادب العراق القديم ، بغداد ، ٢٠٠٤ ، ص١٠٥.

٩- باقر ، طه ، المصدر نفسه ، ص١٠٣-١٠٦ يتصرف.

١٠- ترجمة الاسطورة نقلا عن : باقر ، طه , ملحمة كلكامش ، بغداد، ١٨٩٠، ص٥٠٢-٨٠٢ وكذلك ينظر : Poeble in publications of the Babylonian section university of pennsylvania,V, No ,١, LXXXIV : IV ,١٧-٧٠

١١- للاستزادة في معرفة مواقع المدن ينظر: طه ، باقر المقدمة في تاريخ الحضارات القديمة ، الجزء الاول ، بغداد ، ١٩٧٣.

٢١- دلمون ، هي البحرين وقد جاء ذكر دلمون في اساطير سومرية منها اسطورة ”أنكي“ و ”ننخر ساك“ وفي الكتابات الاشورية في كتابات الملك الاشوري سرجون ، باقر ، طه ، مقدمة في ادب العراق القديم ، بغداد ، ١٩٦٧، ص٨٨.

٣١- المصدر نفسه ، ص٦١.

٤١- سبار : وتسمى خرائبها ماليا باسم "ابو حبة" وتقع بالقرب من مدينة المحمودية ، رشيد ، فوزي ، المصدر السابق، ص٦٢٢.
٥١- باقر ، المصدر السابق ، ص٠١١-١١١.
٦١- المصدر نفسه ، ص٧٥١ ، ينظر : ترجمتها المعتمدة في Speiser in ANET, (١٩٦٩), P.١٠٤ FF.
١٧- التوراة ، سفر التكوين:٧-٨,ص٦-٧.
١٨- التكوين : ٧,ص٨.
١٩- جاء في كتاب "الرياضيات المسلية" لـ "ياكوف بيريلمان" فصل الرياضيات واسطورة الطوفان حرفيا وذكر خلالها قصة الطوفان حسب ما وردت في التوراة حرفيا، ومن ثم طرح سؤالين :
١. هل كان ممكنا حدوث مثل هذا السيل الذي غطى الكرة الارضية كلها؟
٢. هل كان يستطيع فلك نوح ان يتسع لكل اصناف حيوانات الارض؟
ثم اجاب وعلى لسان الباحثين في هذا الموضوع : عن الاول انه غير ممكن لان مياه الجو لا تكفي لاحداث الفيضان ، وعن الثاني بان السفينة كانت ضيقة فلا يمكن ان تتسع لكل الحيوانات.
وانتهوا ان الاسطورة القديمة عن الطوفان العظيم لا تتفق مع الحسابات الرياضية اليسيرة ومن الصعب ان أي شيء يطابق الواقع، وان الحقيقة هي انه حدث فيضان جزئي في مكان من الارض ، والباقي هو كله من ابتداع الخيال الشرقي الفني، بيريلمان، ياكوف، "الرياضيات المسلية"، ترجمة ابراهيم محمود شوشة، موسكو ، ١٩٧٧، ص٢٣٦.
٢٠- التكوين : ٧-٨.ص٧-٨.
٢١- سورة هود ، الاية : ٣٦-٣٧.
٢٢- هود ، الاية : ٤٠.
٢٣- القمر ، الاية : ١٢ .
٢٤- هود ، الاية : ٤٤.
٢٥- النساء ، الاية : ٨٣.
٢٦- القرطبي ، الجامع لاحكام القران ، دار احياء التراث العربي ، بيروت ، ١٩٨٥م، ج٩ ، ص٣٢.
٢٧- القمر ، الاية : ١١.
٢٨- النجار ، عبد الوهاب ، قصص الانبياء ، مكتبة دار التراث ، القاهرة، ط١، ١٩٨٥م، ص٤٥ وبعدها بتصرف.
٢٩- البكري ، عبد المجيد شوقي ، قصة الطوفان ، الموصل ، ١٩٦٧، ص١٢٥.
٣٠- المصدر نفسه ، ص١٢٦ وبعدها.
٣١- المصدر نفسه ، ص٥٠.
٣٢- المصدر نفسه ، ص٥١.

TEFSİR ve HADİSLERDE Hz. NUH, NUH TUFANI ve CUDİ DAĞI

بعض الملاحظات على موقف السفينة

Molla Ömer NAS*

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين ، والصلاة والسلام على خير المرسلين،وعلى آله وصحبه وأحبائه أجمعين. هذه العبارات التالية النقلية والعقلية في إثبات موقع جبل جودي بشرق جزيرة ابن عمر المشهورة الآن بين سكانها الأكراد بجزيرة بوطان. **قوله تعالى: (وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ)** سورة هود (الآية ٤٤) ، جواب لقوله تعالى على لسان نوح عليه السلام حين ما دعى ربه بقوله : **(وَقُلْ رَبِّ أَنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ)** (سورة المؤمنون الآية ٢٩) أي ربى يا مرلي لا رب لي إلا أنت ولا أتضرع وارفع حاجتي إلا إليك (أنزلني) بلطفك ومرحمتك (منزلا) موضعا (مباركا) ذا بركة لا عيش فيه مع أولادي وذريتي من بعدي عيشة مرضية وننتفع بجوه ومائه وغذائه وكل يلزم لي ولذريتي من بعدي فأجاب الله دعاء عبده ورسوله الصالح المتفرغ بقوله (واستوت على الجودي) كأنه قال الله له هاك الموضع المبارك الذي طلبت مني واخترت لك من بين مواضع الدنيا وهو موضع جود فيه كل ما تحتاج إليه أنت وذريتك من بعدك لأني جعلته مباركا وجودا وبين له ذلك الموضع بقوله (واستوت على الجودي) أي استقرت وعدلت على الجودي . هاك شرح وبيان وزكاة ألفاظ هذه الآية الكريمة : كلمة (على) تفيد فوقيه كاملة

بقاعدة إذا ذكر الشيء مطلقا أريد منه الفرد الكامل .الفوقية الكاملة هنا هي استقرار السفينة على ذروة وقمة الجبل كما نرى أن موضع السفينة على ذروة وقمة الجبل .وكلمة (الجود) في اللغة العربية من جاد يجود جودا بمعنى السخاء أي السخاء كاملا . وجبل الجود يجود وينجني سخاء كاملا كما نشاهده مما عليه من أشجاره النافعة المأكولة والمملوقة وأحجاره المعدنية وعيونه النافعة وأنهاره الجارية ومنه الحلو الذي يقع على قليل الأماكن من الأرض وفواكهه المتنوعة كما يجود بباطنه من معادنه النفطية والفحم الحجرية للخرجة وغير المحرجة حتى الآن.

الألف وكلام على لفظ الجود للعهد الخارجي ومدخول اللام العهد الخارجي هو المعلوم والمعروف بين المتكلم والمخاطب . كأنه قال الله تعالى استوت السفينة على الجبل المعلوم لديكم مقاس الإنسان المخاطبين جيلا جيلا ونسلا نسلا ومازال الجبل معلوما ومعروفا بالجودي من نزول الوحي إلى الآن بين المفسرين والجغرافيين إسلاميين وغيرهم فالمفسرون حين ما عرفوا وبينوا جبل الجودي منهم من قال هو في شرق جزيرة ابن عمر

* Hacı Şükrü Geliş Medresesi, Şırnak

ومنهم من قال في شمال الموصل ومنهم من قال في شمال دجلة ومنهم من قال في شمال (بارسورني) البلدة القديمة بين قضاء (سلوبي) ونهر دجلة الآن وهي قرية خربت وحولت إلى القرية وتحافظ اسمها القديمة أعني بارسورني ومنهم من قال في الشرق باقردى وباقردى الآن غير معمورة ولا يرى فيها الآن إلا آثار قديمة من الجسر وحولت اسمها إلى (باقرنال) . وهي بين بلدة (فسركاكلن) والجزيرة بين الشارع العام للجزيرة وانتهاء بجبل (كابار) (والألف واللام) تفيد اللمع أيضا كما قال ابن مالك في ألفيته :

وبعض الأعلام عليه دخلا للمع ما قد كان عنه نقلا

أعنى الألف واللام اللمحية تشير إلى أن الجود والسخاء والبركة ثابت في جبل الجود كما هو مشاهد الآن بكل ما فيه وما عليه من المنافع والمعادن الظاهرة وغير الظاهرة حتى الآن وتدل على ذلك إحاطة الجود بأنهار جارية ونافعة في جنوب نهر دجلة وفي غرب نهر (فردوش) وفي شرقه نهر خابور الثاني وفي شماله نهر (جفانه) وأيضا جبل جودي مصيف أهل المنطقة لا تزال الثلج من أخواره حتى الشتاء ثم تعال ننظر إلى عبارة التوراة في نزول السفينة. نقل ياقوت الحموي في كتابه معجم البلدان عبارة التوراة وقال هذا تعريب التوراة حرفا حرفا ويقول : نزل نوح ومن معه من السفينة في اليوم السابع والعشرين من الشهر الثاني) تمت عبارة التوراة باختصار ، وأنا أقول وفي ذلك اليوم أي يوم السابع والعشرين من الشهر الثاني كان الربيع في جنوب وشمال وغرب الجودي يتم ويكمل بأحسن الشكل في بعض السنوات وتخضر الأشجار وتطلع النباتات المأكولة وغير المأكولة وتكثر العشب حتى يلف بعضه بعضا . ويشهد بذلك أهل المنطقة فإذاً الذين كانوا في السفينة مع نوح عليه السلام من الإنسان والحيوان يمكنهم أن يعيشوا بخضروات الأرض زمنا طويلا . ويلزم قول على من يدعي أن السفينة نزلت على جبل (أغري) في اليوم السابع والعشرين من الشهر الثاني أنهم أصابوا طوفانا من الثلج والبرد اشد من طوفان الماء ولم يعش أحد منهم ويموتون جوعا وبردا ولم يمكنهم أن ينزلوا من الجبل إلى الصحراء . فإذاً اعتمد واقر بصميم قلبي بهذه الإشارات القرآنية والدلائل العقلية والنقلية أن السفينة استقرت على جبل جودي الكائن في محافظة شرنخ المحفوظة من شرق الجزيرة وشمال نهر دجلة كما وصفه المفسرون من أول هذه الأمة إلى الآن . والقول بأنها على جبل (آغري) قول كاذب بعيد من النقل والعقل .

هذا والسلام على من نظر الكلام وأنصف بما قاله ذوي الأحلام لا من اتبع الأوهام وأغمض عينيه عن الحقيقة ونام وهو متعسف وراء الإعلام جدير أن يطرح من بين الأنام .

بقلم عمر الصغير الدوريئ المدرس في مدرسة الحاج شكري كليش في محافظة شرنخ.

Taberî Tefsirinde Geçen Rivâyetler Çerçevesinde Nûh Tûfanının Sebepleri

Mehmet Nurullah AKTAŞ*

Giriş

Nûh Tûfanının sebeplerine geçmeden evvel giriş mahiyetinde Tûfan hadisesini ve sebeplerini anlamamıza yardımcı olacak Hz Nûh (as) ile ilgili bazı hususları zikretmek gerekir.

Kur'ân-ı Kerîm'de zikredilen peygamber kıssalarından birisi Hz. Nûh kıssasıdır. Kur'ân-ı Kerîm'deki 114 sûreden birisi olan Nûh Sûresi de baştan sona bu kıssadan bahsetmiştir. Nûh kıssasının anlatıldığı sûrelere[1] bakıldığında bunların Mekkî sûreler olduğu görülecektir.

Hz. Nûh, ulu'l-azm olarak nitelenen beş büyük peygamberden birisidir. Aralarında Hz. Nûh'un da olduğu bu peygamberler ile ilgili olarak Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: "*Hani biz peygamberlerden sağlam söz almıştık. Senden, Nûh'tan, İbrahîm, Mûsâ ve Meryem oğlu İsa'dan da. Evet biz, onlardan sapa sağlam bir söz almıştık.*"[2] Ata el-Hurasânî'den gelen bir rivayette "*(Ey Muhammed!) O hâlde, yüksek azim sahibi peygamberlerin sabretmesi gibi sabret. Onlar için acele etme.*"[3] âyetinde zikri geçen azim sahibi peygamberlerin, Hz. İbrâhîm (as), Hz. Nûh (as), Hz. Mûsâ (as), Hz. İsâ (as) ve Hz. Muhammed (sav) olduğu bildirilmiştir.[4]

Mü'min kullardan birisi olan[5] Hz. Nûh (as), tevhid dinine davet ederken[6] Allah'ın vahdâniyyetine delâlet eden delilleri zikretmiş,[7] Yüce Allah'ın nimetlerini de şu şekilde hatırlatmıştır: *'(Bağışlama dileyin ki,) üzerinize gökten bol bol yağmur indirsin. Sizi mallarla, oğullarla desteklesin ve sizin için bahçeler var etsin, sizin için ırmaklar var etsin. Size ne oluyor da Allah için bir vakar (saygınlık, büyüklük) ummuyorsunuz?'*[8] Hz. Nûh'un (as) *'Hâlbuki O, sizi evrelerden geçirerek yaratmıştır.'*[9] sözü, inkârcı kavmine insanın yaratılış evrelerini hatırlatmış[10] ve onları düşünmeye davet etmiştir.

Yüce Allah, resûlleri sadece tek olan Allah'a kulluk etmeleri, haram kılınan hu-

* Yrd. Doç. Dr., Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tefsir ABD.

1 A'râf, 7/59-64; Yûnus, 10/71-73; Hûd, 11/25-49; Enbiyâ, 21/76-77; Mü'minûn, 23/23-30; Şu'arâ, 26/105-122; Ankebût, 29/14-15; Sâffât, 37/75-83; Kamer, 54/9-16.

2 Ahzâb, 33/7.

3 Ahkâf, 46/35.

4 Muhammed b. Cerîr et-TABERÎ, Câmiu'l-Beyân 'an a'vîli âyi'l-Kur'ân (Tefsîr), Lübnan, Dâr İbn Hazm, 2002, XIII (26. Cüz), 47.

5 Sâffât, 37/81.

6 A'râf, 7/59; Mü'minûn, 23/23; Şu'âra, 26/ 122.

7 Nûh, 71/ 15-18.

8 Nûh, 71/11-13.

9 Nûh, 71/ 14.

10 Taberî, Tefsîr, XIV (29. Cüz), 116.

suslardan sakınmaları ve emrine itaat etmeleri için göndermiştir.[11] Bütün peygamberlere vahiy geldiği gibi muhsînlerden olan[12] Hz. Nûh'a (as) da vahiy gelmiş,[13] helâl olanın helâlliğini, haram olanın haramlılığını bildirmek üzere şeriat ile gönderilmiştir.[14] Taberî, *"O, kendi katından bana bir rahmet vermiştir."*[15] âyetinde geçen "rahmet" lafzını "nübüvvet", "hikmet" ve "tevfîk"[16] olarak tefsir etmiştir.

İkrime'den gelen bir rivâyette Hz. Âdem (as) ile Hz. Nûh (as) arasında on asır geçmesine rağmen bu dönemde yaşayanların tümünün İslâm üzere oldukları,[17] Mücahit'ten gelen bir rivayette, bu süre içerisinde on peygamberin gönderildiği,[18] başka bir rivâyette ise nebî olarak gönderilen ilk peygamberin Hz. Nûh (as) olduğu[19] zikredilmiştir.

Kur'ân-ı Kerîm, Hz. Peygamber dönemindeki Yahûdilerin vahiy ile ilgili itirazlarına cevap verirken Hz. Nûh'a gelen vahye vurgu yapmıştır. İbn Abbâs'tan gelen bir rivâyette Sukeyn ve Adiy b. Zeyd'in, "Yâ Muhammed! Biz Musa'dan sonra Allah'ın her hangi bir beşere vahiy gönderdiğini duymadık" iddiaları üzerine "*Biz, Nûh'a ve ondan sonra gelen peygamberlere vahyettiğimiz gibi, sana da vahyettik.*"[20] âyeti nâzil olmuştur.[21]

Kur'ân-ı Kerîm, Nûh kıssasını aktarırken "*Gerçek şu ki, o çok şükreden bir kuldu.*"[22] denilmek suretiyle Hz. Nûh'un (as) ahlâkını övmüştür. Taberî, Hz. Nûh'un (as) bu vasıfla tanıtılmasının sebeplerini şu şekilde aktarır: Hz. Nûh (as), yemek yediğinde "aç bırakma gücüne sahip olmasına rağmen beni yediren Allah'a hamd olsun" derdi. İçtiği zaman "susuz bırakma gücüne sahip olmasına rağmen su içiren Allah'a hamd olsun" derdi. Elbise giydiğinde "çıplak bırakma gücüne sahip olmasına rağmen beni giydiren Allah'a hamd olsun" derdi. Ayakkabısını giydiğinde "yalın ayakla dolaştırma gücüne sahip olmasına rağmen ayakkabı giydiren Allah'a hamd olsun" derdi. Bir ihtiyacı giderdiğinde "sıkıntıyı devam ettirme gücüne sahip olmasına rağmen sıkıntıyı benden gideren Allah'a hamd olsun" derdi.[23] İbn Mes'ud'dan gelen bir rivâyette ise yeni bir elbise giydiğinde veya yemek yediğinde mutlaka Allah'a hamd ederdi.[24]

Taberî'de geçen bir rivâyette Hz. Nûh'un (as) kavminin namazı ile Hz.

11 Taberî, , Tefsîr, XIV (29. Cüz), 111.
12 En'âm, 6/85.
13 Nisâ, 4/163.
14 Taberî, Tefsîr, XIII (25. Cüz), 21.
15 Hûd, 11/28.
16 Taberî, Tefsîr, VII (12. Cüz), 38.
17 Taberî, Tefsîr, XIV (29. Cüz), 120; Taberî, Tefsîr, II (2. Cüz), 445.
18 Taberî, Tefsîr, II (2. Cüz), s. 446.
19 Taberî, Tefsîr, II (2. Cüz), 445; Taberî, Tefsîr, XI (2. Cüz), 152.
20 Nisâ, 4/163.
21 Taberî, Tefsîr, IV (6. Cüz), 39.
22 İsrâ, 17/3.
23 Taberî, Tefsîr, IX (15. Cüz), 27.
24 Taberî, Tefsîr, IX (15. Cüz), 27.

Muhammed'in (sav) ümmetinin kıldığı namaz karşılaştırılımış, "Öyle bir namaz kılarlar ki Nuh kavmi bu namazı kılsaydı helâk olmazdı."[25] Denilmiştir. Hz. Nûh (as), başta ailesi olmak üzere inananlara Yüce Allah'ı tesbih etmeyi emretmiştir. Câbir b. Abdillah'tan gelen bir rivâyette Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur: Nuh'un kendi oğluna neyi emrettiğini size haber vereyim mi? Nuh oğluna şöyle demişti: Yavrum! "Subhânellahi ve bihamdih (Ya rabbi! Sen eksik sıfatlardan münezzehsin ve Sana hamd olsun)" demeyi emrediyorum. Çünkü bu tesbîh, yaratıkların namazı ve tesbîhidir. Bununla insanlara rızık verilir.[26] Ayrıca Nûh Sûresinde kendi kavmine davette bulunurken *"Dedim ki: 'Rabbinizden bağışlama dileyin; çünkü O, çok bağışlayıcıdır.'*[27] demek sûretiyle Yüce Allah'a yönelmeyi, günahlarının bağışlanmasını dilemeyi istemiştir.

Hz. Nûh'un (as) kullandığı üslûpta, O'nun kavmine olan düşkünlüğünü rahatlıkla görmek mümkündür. Mücâhid'den gelen bir rivâyette kavmi bayıltıncaya kadar O'nu dövdükleri, kendine gelince "Ey Rabbim! Kavmimi bağışla. Onlar bilmiyorlar." dediğini aktarmaktadır.[28] Farklı ortamlarda kavmine hitaben "يَا قَوْمِ /ey kavmim",[29] oğluna hitaben " يَا بُنَيَّ/ yavrum!",[30]Hz. Nûh'tan bahsedilirken "اَخُوهُمْ نُوحٌ / kardeşleri Nûh" [31] ifadeleri onun şefkat ve merhametini ortaya koymaktadır.

Kur'ân-ı Kerîm, Hz. Şuayb'in (as),[32] Hz. Mûsâ'nın (as)[33] ve Hz. Mûsâ'ya (as) iman eden mü'min kişinin[34] diliyle Nûh kavminin başına gelenlerden ders çıkartmak gerektiği ifade edilmektedir. Peygamberlerin diliyle aktarılan bu husus, Nûh Tufânının toplumların zihnine yerleştiği ve herkesçe bilindiğini ortaya koymaktadır.

Hz. Nûh (as), dokuz yüz elli yıl kavminin içerisinde kalmasına ve bu süre zarfında kavmini Allah'ın dinine davet etmesine rağmen[35] O'na inanan insan sayısı yok denecek kadar az olduğu, *"Ama onunla beraber sadece pek az kimse iman etmişti."*[36] âyet-i kerîmesinden anlaşılmaktadır. Katâde'den gelen bir rivâyette sekiz,[37] başka bir rivâyette yedi,[38] İbn Abbâs ve Sufyân'dan gelen bir rivâyette ise seksen kişi oldukları nakledilmiştir.[39] Taberî, onların az olduğunu, bundan dolayı miktarının belirlenme-

25 Me'âric, 70/24.
26 Taberî, Tefsîr, IX (15. Cüz), 116.
27 Nûh, 71/10.
28 Taberî, Tefsîr, XIV (29. Cüz), 123.
29 A'râf, 7/59, 61; Yûnus, 10/71; Hud,11/ 28, 29, 20; Mü'minûn, 23/23; Şu'ârâ, 26/117; Nûh, 71/2, 5.
30 Hûd, 11/42.
31 Şu'ârâ, 26/106.
32 Hûd,11/89.
33 İbrâhîm,14/ 9.
34 Ğâfir, 40/30-31.
35 Ankebût, 29/14.
36 Hûd,11/ 40.
37 Taberî, Tefsîr, VII (12. Cüz), 55.
38 Taberî, Tefsîr, VII (12. Cüz), 55.
39 Taberî, Tefsîr, VII (12. Cüz), 56.

diğini, Hz. Peygamberden de sahih bir rivâyet gelmediğini bildirmiştir.[40]

Hz. Nûh (as) kıssasının Kur'ân'da zikredilmesi ile Mekkeli müşrikler[41] ve Medîneli münafıklar[42] uyarılmıştır. İbn Abbâs'tan gelen bir rivâyette, "Sizin kâfirleriniz, Nuh ve Lût kavminin kâfirlerinden daha hayırlı değildir."[43] denilmek sûretiyle Mekkelî müşrikler ciddi bir şekilde uyarılmıştır.

Benzer şekilde Hz. Nûh kıssasının anlatılması ile Hz. Muhammed'e (sav) ve O'na inan mü'minlere de teselli verilmiştir.[44] Kur'ân-ı Kerîm, Hz. Peygamber (sav)'e kavminin yalanlamasına karşın Nûh, Âd ve Semûd kavmine bakmasını istemekte ve O'nu teselli etmektedir.[45] Bu yalanlamanın Allah'a şirk koşan evvelki toplulukların âdeti olduğu, tüm peygamberlerin başına geldiği, Yüce Allah'ın onları cezalandırmak için acele etmediği fakat onları yakaladığında da başlarına neler getirdiğini düşünmesini istemektedir.[46]

Nûh Tufânının Sebepleri

Nûh Tûfânı, Kur'ân-ı Kerîm'de ana hatlarıyla zikredilmiştir. Yüce Allah bir âyette şöyle buyurmaktadır: "*Gemi, inkâr edilen kimseye (Nuh'a) bir mükâfat olarak gözetimimiz altında yüzüyordu.*"[47] "*Derken biz onu ve beraberindekileri dolu geminin içinde (taşıyıp) kurtardık. Sonra da geride kalanları suda boğduk.*"[48]

Kur'ân-ı Kerîm, tarihte vuku bulmuş kıssaları aktarırken ibret alma ve ders çıkartma çerçevesinde zikretmiş ve bu hususu açıkça ifade etmiştir. Nûh (as) kıssasının anlatıldığı Kamer sûresinde, "*Andolsun, biz onu (tufan olayını) bir ibret olarak bıraktık. Var mı düşünüp öğüt alan? Benim azabım ve uyarılarım nasılmış (gördüler)!*"[49] şeklinde buyrulmuştur.

Hz. Nûh'un (as) davetine icabet etmeyen ve küfürde ısrar eden kavminin yok

40 Taberî, Tefsîr, VII (12. Cüz), 56.

41 "*(Ey Mekkeliler!) Sizin kâfirleriniz onlardan daha mı hayırlı? Yoksa sizin için kitaplarda bir berat mı var?*" (Kamer, 54/43).

42 "*Onlara kendilerinden öncekilerin; Nûh, Âd ve Semûd kavimlerinin; İbrahim'in kavminin; Medyen halkının ve yerle bir olan şehirlerin haberleri ulaşmadı mı? Peygamberleri onlara apaçık mucizeler getirmişti. (Ama inanmadılar, Allah da onları cezalandırdı.) Demek ki Allah onlara zulmediyor değildi, ama onlar kendilerine zulmediyorlardı.*" (Tevbe, 9/70).

43 Taberî, Tefsîr, XIII (27. Cüz), 134.

44 "*Onu yine de yalanladılar. Biz de onu ve onunla beraber gemide bulunanları kurtardık ve onları ötekilerin yerine geçirdik. Âyetlerimizi yalanlayanları da suda boğduk. Bak, uyarılan (fakat söz anlamayan)ların sonu nasıl oldu!*" (Yûnus, 10/73). Ayrıca bakınız: Hûd, 11/49.

45 "*Ey Muhammed! Eğer seni yalanlarlarsa bil ki, onlardan önce Nûh, Âd ve Semûd kavimleri de (peygamberlerini) yalanlamışlardı.. İbrahim'in kavmi ile Lût'un kavmi ve Medyen halkı da (yalanlamışlardı). Mûsâ da yalanlandı ve nihayet o inkârcılara mühlet verdim, sonra da onları yakalayıverdim. Beni inkâr etmek nasılmış, (gördüler). Halkı zulmetmekteyken helâk ettiğimiz, böylece duvarları, çökmüş çatılarının üzerine yıkılmış nice memleketler, nice kullanılmaz kuyular, nice muhteşem saraylar vardır! Yeryüzünde gezip dolaşmadılar mı ki, düşünecek kalpleri, işitecek kulakları olsun? (Dolaştılar, ama ibret almadılar). Çünkü gerçekte gözler değil, göğüslerdeki kalpler (kalp gözleri) kör olur.*" (Hac, 22/42-46).

46 Taberî, Tefsîr, X (17. Cüz), 227-228.

47 Kamer, 54/14.

48 Şu'ârâ, 26/119-120. Ayrıca bakınız: Hûd, 11,Kamer, 54/11-12.

49 Kamer, 54/15-16.

oluşunu beraberinde getiren Tûfân hâdisesinin sebeplerini şu şekilde tespit etmek mümkündür:

A. Tevhid İnancı İle İlgili Sebepler

Tevhîd inancı ile ilgili sebepler, Tûfân hâdisesinin temelini teşkil etmiştir. Nûh'un kavmi, putlara tapmış, yapılan davete kulak vermeyerek küfürde direnmiş ve muvahhidlerin mukaddes gördükleri inançlara saygısızlıkta bulunmuşlardır. Şimdi tevhîd inancı ile ilgili sebepleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Putlara Tapmaları

Hz. Nûh'un peygamber olarak gönderildiği kavim putperestti.[50] Mezopotamya ve Mısır'da olduğu gibi güneşe, aya ve diğer yıldızlara, onları temsil eden putlara taparlardı.[51] Taptıkları putlara bağlılıklarını ve onları ilâh olarak görmelerini Kur'ân-ı Kerîm şöyle anlatmaktadır: *"Şöyle dediler: 'Sakın ilâhlarınızı bırakmayın. Hele hele Vedd'i, Süvâ'ı, Yeğûs'u, Ye'ûk'u ve Nesr'i hiç bırakmayın."*[52]

Yukarıdaki âyette ismi geçen ve aynı zamanda Arapların da taptıkları bu putlar,[53] Hz. Nûh (as) zamanında kendilerine ibadet edilen putlardır.[54] Bunlardan Ye'ûk ve Nesr, Hz. Âdem'in çocuklarından sâlih kimselerdi. İnsanlar bunlara tabi olurlardı. Bunlar vefat edince onların yolundan gidenler, "Keşke onların heykelini yapsaydık, ibadet ederken onları hatırlar böylece bağlılığımızı daha güçlü bir şekilde gösterseydik." dediler. Böylece heykellerini diktiler. Bunlar ölünce şeytan, sonraki nesle atalarının bu putlara taptıklarını, yağmurun yağmasını bunlardan talep ettiklerini söyledi. Onlar da, böylece bu heykellere taptılar.[55]

2. Küfürde Israr Etmeleri

Taberî, Hz. Nûh'un kavminin küfür ve şerde direndiğini aktarmıştır.[56] Yüce Allah şöyle buyurur: *"Kuşkusuz sen onları bağışlayasın diye kendilerini her davet edişimde parmaklarını kulaklarına tıkadılar, elbiselerine büründüler, inanmamakta direndiler."*[57]

Hz. Nûh (as)'un kavmi inanmamakta direnince, suda boğuldular.[58] Bunun üzerine Hz. Nûh (as), şöyle dedi: *"Ey Rabbim! Kâfirlerden hiç kimseyi yeryüzünde bırakma! Çünkü sen onları bırakırsan, kullarını saptırırlar; sadece ahlâksız ve kâfir kimseler yetiştirirler."*[59]

50 Ömer Faruk Harman, "Tûfan" maddesi, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, İstanbul 2012, 41. Cilt.
51 Ekrem Sarıkçıoğlu, "Kur'ân ve Arkeoloji Işığında Hz. Nûh ve Tufan Olayına Yeni Bir Yaklaşım", İslâmî Araştırmalar, 9/1-2-3-4, 1996, s. 203.
52 Nûh, 71/23.
53 Taberî, Tefsîr, XIV (29. Cüz), 120.
54 Taberî, Tefsîr, XIV (29. Cüz), 120.
55 Taberî, Tefsîr, XIV (29. Cüz), 120.
56 Taberî, Tefsîr, XIV (29. Cüz), 112.
57 Nûh, 71/7.
58 Nûh, 71/25.
59 Nûh, 71/27.

3. Allah'a Saygı Göstermemeleri

Hz. Nûh (as)'un kavmi, Allah'a saygılı olmayı,[60] O'nun azametini umursamayı,[61] O'na kulluk etmeyi[62] ve O'ndan korkmayı[63] önemsemiyorlardı. Hz. Nûh (as), kavmine davette bulunurken bağışlayıcı olan Yüce Allah'a istiğfârda bulunurlarsa bahşedeceği nimetleri peş peşe hatırlatmış,[64] ardından düşünmeleri için *"Size ne oluyor da Allah için bir vakar (saygınlık, büyüklük) ummuyorsunuz?"*[65] şeklinde seslenmiştir.

4. Beşer Olması Hasebiyle Hz. Nûh'a (as) İnanmamaları

Hz. Nûh'un (as) kavmi, beşer olması hasebiyle O'nu inkâr ediyor, ilâhî mesajın kendileri gibi yiyen, içen ve uyuyan birisi vasıtasıyla değil bir melek aracılığıyla aktarılması gerektiğini söyleyerek zımnen O'nun peygamberliğini inkâr ediyorlardı.

Kavmin ileri gelenleri, "Allah'tan başkasına kulluk etmeme" mesajının, bir beşer vasıtasıyla değil mutlaka bir melek gönderilerek aktarılması gerektiğini savunuyorlardı. Ayrıca atalarından da Nuh'un söylemlerine benzer bir söylemi de duymadıklarını iddia ediyor,[66] bunu da inkârın gerekçesi olarak görüyorlardı: *"Kavminin inkâr eden ileri gelenleri şöyle dediler: "Biz, senin ancak bizim gibi bir insan olduğunu görüyoruz."*[67] *"Bu ancak sizin gibi bir beşerdir, size üstünlük taslamak istiyor. Eğer Allah dileseydi, bir melek gönderirdi. Biz önceki atalarımızdan böyle bir şey duymadık."*[68]

Kavmin önde gelenleri Hz. Nûh'a (as) hem yaratılışta hem de sûrette insan olması hasebiyle karşı çıkıyorlardı. Buna göre onlar Allah'ın yarattığı insanlara onların cinsinden bir beşer göndermesini inkâr ediyor,[69] Kur'ân-ı Kerîm, onların bu şaşkınlıklarını şöyle aktarıyordu: *"Sizi uyarması ve sizin de Allah'a karşı gelmekten sakınıp rahmete ulaşmanız için, içinizden bir adam aracılığı ile Rabbinizden size bir zikir (vahiy ve öğüt) gelmesine şaştınız mı?"*[70]

B. İlâhî Dine Davet İle İlgili Sebepler

Nûh Tûfanının sebeplerinden birisi de Hz. Nûh'un (as) davetine icabet etmemeleri ve daveti engellemeye çalışmalarıdır. Bununla ilgili şu hususları zikretmek mümkündür:

1. Hz. Nûh (as)'u İlâhî Mesajı Aktarmaktan Alıkoymaları

Allah'ı inkâr etme geleneği, Hz. Nûh (as)'un peygamber olarak gönderildiği asır-

60 Taberî, Tefsîr, XIV (29. Cüz), 114.
61 Taberî, Tefsîr, XIV (29. Cüz), 115.
62 Taberî, Tefsîr, XIV (29. Cüz), 116.
63 Taberî, Tefsîr, XIV (29. Cüz), 116.
64 Nûh, 71/14-16.
65 Nûh, 71/13.
66 Taberî, Tefsîr, X (18. Cüz), 23.
67 Hûd, 11/27.
68 Mü'minûn, 23/24.
69 Taberî, Tefsîr, VII, (12. Cüz), 37.
70 A'râf, 7/63.

da baş göstermiştir.[71] Kur'ân-ı Kerîm, Hz. Nûh'u ilâhî mesajı aktarmaktan men etmelerini, *"Kulumuz (tebliğ görevinden) alıkonuldu."*[72] şeklinde ifade etmektedir. Onların alıkoyması, çirkin söylemlerle O'na iftiralarda bulunmaları ve O'nu taşlamaya çalışmalarıdır.[73] *Nûh, dedi ki: "Rabbim! Gerçekten onlar bana karşı geldiler."*[74]

Nuh kavmi, Hz. Nûh'un (as) kendileriyle tartıştığını, bunu ileri noktaya götürdüğünü, bir daha bu konuyu kendileriyle tartışmaması gerektiğini söylemişlerdir. Bu da Hz. Nûh'un (as) peygamberliğini engellemenin başka bir metodu olarak karşımıza çıkmaktadır. "*Dediler ki: "Ey Nûh! Bizimle tartıştın ve tartışmayı uzattın. Eğer doğru söyleyenlerden isen, haydi kendisiyle bizi tehdit ettiğin azabı getir."*[75] İbn Cureyc, bu âyeti, "Onlar azabı yalanladıkları için azabın gelmesini istiyorlardı."[76] şeklinde anlamıştır.

2. Hz. Nûh'un (as) Davetine Kulak Vermemeleri

Hz. Nûh, kavmini Allah'ın birliğini ikrar etmeye, O'na itaat etmeye davet edip Allah'tan başkasına kulluk etmekten men edince onlar, bu mesajı duymazlıktan gelmiş ve parmaklarıyla kulaklarını kapatmışlardır:[77] *"Kuşkusuz sen onları bağışlayasın diye kendilerini her davet edişimde parmaklarını kulaklarına tıkadılar, elbiselerine büründüler, inanmamakta direndiler."*[78]

Kur'ân-ı Kerîm, Nuh kavminin hakkı görmezlikten gelmeleri sebebiyle suda boğulduklarını şöyle bildirmektedir: *"Âyetlerimizi yalanlayanları da suda boğduk. Çünkü onlar (vicdanları hakka kapalı) kör bir kavim idiler."*[79]

3. Davetten Yüz Çevirip Dünyevîleşmeyi Esas Alan Zihniyetin Peşine Takılmaları

Nûh kavmi, peygamberlerine karşı gelmekle kalmamış, mal ve evlat hırsına kendilerini kaptırmışlardır. Onlar, mal ve evlat çokluğuyla övünmüş ve Hz. Nûh'a (as) isyan edenlerin yolundan gitmişlerdir. Hz. Nûh (as), kavminin bu isyanını Yüce Allah'a şikâyet ederek şöyle dile getirmiştir: "*Nûh, dedi ki: "Rabbim! Gerçekten onlar bana karşı geldiler, malı ve çocuğu ancak kendi hüsranını artıran kimselere uydular."*[80]

Nûh kavmi, mal ve servet düşkünü oldukları için[81] Hz. Nûh (as), davette bulunurken bu hususlara vurgu yapmıştır. Taberî'den gelen bir rivâyette *'Sizi mallar-*

71 Taberî, Târîhu'l-Umemi ve'l-Mulûk (Târîh), Beyrût, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye 1417/1997, I/ 111.
72 Kamer, 54/9.
73 Taberî, Tefsîr, XIII (cüz, 27), 114.
74 Nûh, 71/21.
75 Hûd, 11/32.
76 Taberî, Tefsîr, VII (12. Cüz), 42.
77 Taberî, Tefsîr, XIV (29. Cüz), 112.
78 Nûh, 71/7.
79 A'râf, 7/64.
80 Nûh, 71/21.
81 Taberî, XIV, (29. Cüz), 114.

la, oğullarla desteklesin ve sizin için bahçeler var etsin, sizin için ırmaklar var etsin."[82] âyetinin tefsiri ile ilgili olarak şöyle denilmektedir: "Nûh, kavminin dünya hırsına daldıklarını görünce, "Allah'a kulluk etmeye koşun. Zira dünya ve âhiret kurtuluşu buradadır." demiştir."[83]

4. Hz. Nûh'u (as) Tebliğde Bulunmamakla Suçlamaları

Hz. Nûh (as), dine davette toplumu zorlamamış, ikna yoluyla onları İslâm'a davet etmiştir: "*Nûh dedi ki: "Ey Kavmim! Söyleyin bakalım; Şâyet ben Rabbimden gelen apaçık bir delil üzerinde isem ve O, kendi katından bana bir rahmet vermiş de siz ona karşı kör kalmışsanız, onu istemediğiniz hâlde, biz sizi ona zorlayacak mıyız?"*[84] Taberî, Bu âyetten "Siz istemiyorsanız sizi zorla İslâm'a sokacak değiliz. Sizi Allah'a havale ediyoruz." hususunun anlaşıldığını ifade etmektedir.[85]

Hz. Nûh, davette bulunurken mükâfatını Allah'tan beklemiş, onların mal ve mülkünde gözünün olmadığını sık sık hatırlatmıştır.[86] Hz. Nûh, dokuz yüz elli yıl toplumun içinde kalıp[87] onlara davette bulunmasına rağmen Taberî'de gelen bir rivâyette Nûh'un kavminin kıyamet gününde "Ey Nuh! Niçin bize tebliğde bulunmadın?" sorusunu soracakları, bunun üzerine Hz. Nûh'un çağrılacağı,"Sen tebliğde bulundun mu?" sorusuna "Evet" cevabını vereceği, "Şahitlerin var mı?" sorusuna da "Ahmed ve ümmeti şahidimizdir." diyeceğini aktarmaktadır. Bu cevap üzerine Onların "Evet, Nûh onlara tebliğde bulundu" diyecekleri, Nûh kavminin, "Bizim zamanımızda yaşamamanıza rağmen aleyhimizde nasıl şahitlik edersiniz?" itirazına Allah'ın nebisinin gelmesiyle ve ona nâzil olan vahiyle[88] bunu öğrendiklerini aktarmıştır.[89]

Bu rivâyette geçen "Ey Nuh! Niçin bize tebliğde bulunmadın?" sorusunu Hz. Nûh (as)'a yönelten bir kavmin inkârda ne kadar aşırı gittiklerini açıkça ortaya koymaktadır.

5. Müslümanların Sırlarını ifşa Etmeleri

Taberî, "*Derken onlara hainlik ettiler de kocaları, Allah'ın azabından hiçbir şeyi onlardan savamadı."*[90] âyetinde Hz. Nûh'un (as) karısının ihanet etmesi ile ilgili rivâyetler aktarmıştır. İbn Abbâs'tan gelen bir rivayette karısının Hz. Nûh'un (as) sır-

82 Nûh, 71/8-12.
83 Taberî, Tefsîr, XIV (29. Cüz), 114.
84 Hûd, 11/28.
85 Taberî, Tefsîr, VII (12. Cüz), 38.
86 Yûnus, 10/72: Hûd, 11/31.
87 Ankebût, 29/14.
88 "*Böylece, sizler insanlara birer şahit (ve örnek) olasınız ve Peygamber de size bir şahit (ve örnek) olsun diye sizi orta bir ümmet yaptık. Her ne kadar Allah'ın doğru yolu gösterdiği kimselerden başkasına ağır gelse de biz, yönelmekte olduğun ciheti ancak; Resûl'e tabi olanlarla, gerisingeriye dönecekleri ayırd edelim diye kıble yaptık. Allah, imanınızı boşa çıkaracak değildir. Şüphesiz Allah, insanlara çok şefkatli ve çok merhametlidir.*" (Bakara, 2/143).
89 Taberî, Tefsîr, II (2. Cüz), 15.
90 Tahrîm, 66/10.

larını ifşa ettiğini zikretmiş iman eden birisinin çıkması durumunda kavmin azgınlarına bildirdiğini kaydetmiştir.[91]

C. Ortaya Attıkları İthamlar İle İlgili Sebepler

Taberî Tefsîrindeki rivâyetlerden hareketle Hz. Nûh kıssasının sebeplerini bakıldığında Hz. Nûh'un (as) şahsına yönelik tüm peygamberlerin karşılaştıkları sıkıntıları, ithamları ve engellemeleri en üst seviyede görmek mümkündür. Bu ithamları maddeler halinde şu şekilde ele alabiliriz:

1. Hz. Nûh (as) ile Alay Etmeleri

Hz. Nûh uzun davetten sonra icabet edecek kimselerin kalmadığını gördükten sonra Allah'ın emriyle gemi yapımına başladı. Geminin yapımı, Kamer sûresinde şöyle anlatılmaktadır: "*Biz Nûh'u çivilerle perçinli levhalardan oluşan gemiye bindirdik. Gemi, inkâr edilen kimseye (Nuh'a) bir mükâfat olarak gözetimimiz altında yüzüyordu.*"[92]

Hz. Nuh'un (sa) gemi yapımına karşılık kavminin ileri gelenleri "Peygamberlikten sonra marangoz mu oldun? Bir de karada gemi yapıyorsun? Peki nasıl yürüyecek?"[93] diyerek alay ediyorlardı. Yüce Allah Hz. Nûh'un (as) alay edenlere tepkilerini şöyle anlatmaktadır: *"(Nûh) gemiyi yapıyordu. Kavminden ileri gelenleri her ne zaman yanına uğrasalar, onunla alay ediyorlardı. Dedi ki: "Bizimle alay ediyorsanız, sizin bizimle alay ettiğiniz gibi biz de sizinle alay edeceğiz."*[94]

2. Hz. Nûh'u (as) İnsanları Aldatmakla İtham Etmeleri

Katâde'den gelen bir rivayette *"Fakat benim davetim ancak onların kaçışını artırdı."*[95] âyetiyle ilgili olarak şöyle der: Bize anlatıldığına göre onlardan bir adam oğlunun elini tutarak Hz. Nuh'a götürür ve oğluna "Bu adamdan uzak dur, seni aldatmasın. " derdi. Ardından "Babam da beni bu şekilde getirir ve seni uyardığım gibi o da beni sakındırırdı."[96] derdi.

Bu rivâyet, nesilden nesile toplumun Hz. Nûh'un (as) davetine olan kin ve nefretlerini, taşımış oldukları ön yargılarını, yeni neslin aklına ve vicdanına ipotek koyma çalışmalarını ortaya koymaktadır.

3. Hz. Nûh'u (as) Yalanlamaları

İlâhî davette bulunan peygamberlere verilen tepkilerin başında, "yalanlama" gel-

91 Taberî, Tefsîr, XIV (28. Cüz), 209.
92 Kamer, 54/13-14.
93 Taberî, Tefsîr, VII (12. Cüz), 45- 47.
94 Hûd, 11/38.
95 Nûh, 71/6.
96 Taberî, Tefsîr, XIV (29. Cüz), 112.

mektedir. *"Onlardan önce de Nûh kavmi, Âd kavmi, kazıklar sahibi Firavun, Semûd kavmi, Lût kavmi ve Eyke halkı da Peygamberleri yalanlamışlardı. İşte onlar da (böyle) gruplardı. (O grupların) her biri peygamberleri yalanladı da onları cezalandırmam hak oldu."*[97] Hz. Nûh'a (as) gösterilen tepkilerin başında yalanlama olduğunu, *"Nûh'un kavmi de Peygamberleri yalanladı."*[98] *"Onlardan önce Nuh'un kavmi de yalanlamıştı."*[99] âyetlerinde görmek mümkündür. Başka âyetlerde de Hz. Nûh'un (as) mücadelesi ve Tûfan hâdisesi anlatılırken O'nu nasıl yalanladıkları aktarılmaktadır: "*…Âyetlerimizi yalanlayanlara karşı ona yardım etmiştik. Şüphesiz onlar kötü bir toplumdu. Bu yüzden biz de onları topyekûn suda boğduk."*[100] *"Kavminin inkâr eden ileri gelenleri, "Biz, senin ancak bizim gibi bir insan olduğunu görüyoruz. İlk bakışta sana uyanların da ancak en aşağılıklarımızdan ibaret olduğunu görüyoruz. Sizin bize karşı herhangi bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz. Aksine sizin yalancı kimseler olduğunuzu sanıyoruz" dediler.* [101]

Katâde'den gelen bir rivâyette evvelki toplulukların sonrakilere Hz. Nûh'un davetini yalanlamayı tavsiye ettikleri[102] görülmektedir. Bundan dolayı Kur'ân-ı Kerîm, Hz. Peygamberi yalanlayan Mekke şirk toplumuna tarihten Hz. Nuh, Hz. Lût ve Hz. Sâlih kavmini örnek göstererek başına gelenlerden[103] ders çıkartmak gerektiğini şöyle bildirmiştir: *"Sizden önce(ki milletlerin başından) nice olaylar gelip geçmiştir. Yeryüzünde gezin dolaşın da yalanlayanların sonunun nasıl olduğunu bir görün."*[104]

Hz. Nûh (as), yalanlamalara karşı yenilgiye uğradığını söyleyerek[105] Allah'tan yardım dilemiştir.[106] Taberî, helâkın onların amelinin eseri olduğunu, Allah'a isyan etmeleri ve resullerini yalanlamaları helâkı beraberinde getirdiğini söylemiştir.[107]

4. Hz. Nûh'u (as) Sapıklıkla Suçlamaları

İlâhî mesajın toplumun tüm kesimlerine ulaşmasına tahammül edemeyenler, Hz. Nûh'u (as) sapıklıkla itham etmişlerdir. Hz. Nûh ise sabır ve metanetle onlara nasihat etmeye, âlemlerin Rabbi tarafından gönderildiğini anlatmaya devam etmiştir. Kur'ân-ı Kerîm bu durumu şöyle anlatır: *"Kavminin ileri gelenleri, "Biz seni açıkça bir sapıklık içinde görüyoruz" dediler. (Nûh onlara) şöyle dedi: "Ey kavmim! Bende herhangi bir sapıklık yok. Aksine ben, âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamberim." "Ben size Rabbimin vahyettiklerini tebliğ ediyorum ve size nasihat ediyorum.*

97 Sâd, 38/12-14. Ayrıca bakınız: Ğâfir, 40/5; Yûnus, 10/73-74; Murselât, 77/16-19; A'râf,7/ 64.
98 Şu'arâ, 26/105.
99 Kamer, 54/9.
100 Enbiyâ, 21/76-77. Ayrıca bakınız A'râf, 7/64.
101 Hûd, 11/27.
102 Taberî, Tefsîr, XIII (27. Cüz), 15.
103 Taberî, Tefsîr, III (4. Cüz), 126.
104 Âl-i İmrân, 3/137.
105 Kamer, 54/10.
106 Mü'minûn, 23/26.
107 Taberî, Tefsîr, VI (10. Cüz), 223.

Sizin bilmediğiniz şeyleri de Allah tarafından gelen vahiy ile biliyorum."[108]

5. Hz. Nûh'u "Deli" Olmakla Suçlamaları

Tevhîd dinini anlatmak üzere gönderilen peygamberleri susturmak ve toplum nezdinde itibarsızlaştırmak için başvurdukları söylemlerden birisi de "deli" suçlamasıdır: *"İşte böyle! Onlardan öncekilere hiçbir peygamber gelmemişti ki, "O bir büyücüdür" yahut "bir delidir" demiş olmasınlar. Onlar bunu birbirlerine tavsiye mi ettiler (ki hep aynı şeyleri söylüyorlar)? Hayır, onlar azgın bir topluluktur."*[109] Bu iftiraya Hz. Nûh'un (as) da maruz kaldığını Kur'ân-ı Kerîm'den anlıyoruz: "*Onlardan önce Nuh'un kavmi de yalanlamıştı. Onlar kulumuzu yalanlayıp "Bu bir delidir" dediler ve kulumuz (tebliğ görevinden) alıkonuldu."*[110] *"Bu, ancak cinnet getirmiş bir adamdır. Öyle ise bir müddet onu gözetleyiniz."*[111]

Kur'ân-ı Kerîm, Hz. Nûh'un (as) karısı ile oğlunun inkârcılardan olmaları sebebiyle cezalandırıldığını[112] beyân etmiştir. Taberî, "*Derken onlara hainlik ettiler de kocaları, Allah'ın azabından hiçbir şeyi onlardan savamadı."*[113] âyetinde geçen "hainlik"ten maksadın, Hz. Nûh'un karısının O'nu toplum içerisinde "deli" olmakla suçlama olduğunu söylemiştir.[114]

6. Kibirlenip İnanları Hor Görmeleri

Nûh kavminin ileri gelenleri Hz. Nûh'u (as), üstünlük taslamakla suçlayıp[115] "büyük bir kibir göstermişlerdir."[116] Bir âyette Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Kavminin inkâr eden ileri gelenleri, "Sizin bize karşı herhangi bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz." dediler.* [117]

Taberî, Nuh kavminin ileri gelenlerinin Hz. Nûh (as) ve inanları, putlara tapmaktan vazgeçirip Allah'a ibadet etmek suretiyle muhalefet etmelerini anlamadıklarını, bu şekilde üstünlük taslama anlayışını tanımadıklarını onları yalanladıklarını ifade etmektedir.[118]

Nûh kavminin ileri gelenleri, ilâhî mesajın toplumun tüm kesimlerine ulaşmasını engellemekle kalmayıp inanları hor görmüşlerdir. Kur'ân-ı Kerîm bu hususu şöyle anlatır: *"Kavminin inkâr eden ileri gelenleri, "İlk bakışta sana uyanların da ancak*

108 A'râf, 7/60-62.
109 Zâriyât,51/ 52-53.
110 Kamer, 54/9.
111 Mü'minûn, 23/25.
112 Tahrîm, 66/10.
113 Tahrîm, 66/10.
114 Taberî, Tefsîr, XIV (28. Cüz), 208; Ayrıca bakınız Taberî, Tefsîr, XIV (28. Cüz), 209.
115 Mü'minûn, 23/24.
116 Nûh, 71/7.
117 Hûd, 11/27.
118 Taberî, Tefsîr, VII (12. Cüz), 37; Ayrıca bakınız Hûd, 11/27.

en aşağılıklarımızdan ibaret olduğunu görüyoruz." dediler.[119] İbn Cureyc'ten gelen bir rivâyete göre Hz. Nûh'a (as) "Ey Nûh! Sana tabi olmamızı istiyorsan onları kov. Aksi takdirde bizimle onların aynı konumda olmalarına asla rıza göstermeyiz."[120] diyerek inan insanları küçük düşürmüş ve onlarla alay etmişlerdir.

Kur'ân-ı Kerîm'de geçen *"Dediler ki: "Sana hep aşağılık kimseler uymuş iken, biz hiç sana inanır mıyız?"*[121] âyetinden de anlaşıldığı üzere Nuh'un kavmi, toplumda hatırı sayılır ve eşraftan olanların değil de alt tabakadaki yoksul insanların kendisine inanması sebebiyle[122] bunu bir ayıp ve eksiklik olarak görmüşlerdir.

Hz. Nûh (as) ise, onların bu propagandasına karşılık inanlara sırtını çevirmemiş, tam aksine onlara kucak açmaya devam etmiş ve kavmin ileri gelenlerinin tekliflerini reddetmiştir: *"Ben o iman edenleri (teklifinize uyarak) kovacak da değilim. Çünkü onlar Rablerine kavuşacaklardır. Fakat ben sizin bilgisizce davranan bir toplum olduğunuzu görüyorum. Ey kavmim! Eğer ben onları kovarsam, beni Allah'tan kim koruyabilir? Hiç düşünmüyor musunuz?"*[123]

D. Uyguladıkları Şiddet İle İlgili Sebepler

Tarih boyunca düşüncesini savunmaktan aciz olanlar, başkalarının inanç ve düşüncelerini şiddet kullanarak bastırmaya ve susturmaya çalışmışlardır. Hz. Mûsâ'nın (as) davetine karşılık Firavun'un tavrını, Hz. İbrâhîm'in (as) davetine karşı Nemrûd'un ceberut tutumunu, Hz. Muhammed (sav)'in davetine karşılık Mekke şirk toplumunun tepkisini hatırladığımızda bunu daha iyi anlama imkânını bulmuş oluruz. Hz. Nûh'un davetine karşılık kavminin uyguladığı şiddet de Tûfân hâdisesinin oluşmasına sebebiyet vermiştir. Bu sebepleri şu şekilde sıralamamız mümkündür:

1. İnanlara Tuzak Kurmaları

Hz. Nûh, kavmini Allah'ın dini ile tanıştırmak için gecesini gündüzüne katarak gezli açık bütün meşru metotları uygulamıştır. Onlar ise bunu engellemenin derdine düşmüşlerdir: *"Bunlar da, çok büyük bir tuzak kurdular."*[124]

İbn Zeyd'den gelen bir rivâyette yukarıdaki âyetin "çokça tuzak kuranlar"[125] şeklinde açıklanmıştır.

2. Hz. Nûh'u (as) Dövmeleri ve Taşlayarak Öldürmek İstemeleri

Hz. Peygamber (sav) başta olmak üzere bütün peygamberler ağır hakaretlere

119 Hûd, 11/27.
120 Taberî, Tefsîr, VII (12. Cüz), 40.
121 Şu'arâ, 26/111.
122 Taberî, Tefsîr, VII (12. Cüz), 36.
123 Hûd, 11/29-30.
124 Nûh, 71/22.
125 Taberî, Tefsîr, XIV (29. Cüz), 119.

uğramış, bir kısmı da işkencelere maruz kalmıştır. Mücâhid'den gelen bir rivâyette, Nûh'un kavmi, bayıltıncaya kadar Hz. Nûh'u (as) dövdükleri, Hz. Nûh'un (as) kendine gelmesi üzerine, "Ey Rabbim! Kavmimi bağışla. Onlar bilmiyorlar." dediklerini[126] aktarmaktadır.

Tarih boyunca düşüncelerini anlatmaktan aciz olanlar, başka fikirlere tahammül göstermeyenler ve kendi düşüncelerine güvenmeyenler şiddete başvurmuşlardır. İlâhî mesajların anlatımına tahammül etmeyenlerin Hz. İbrâhîm'i (as),[127] Hz. Mûsâ'yı (as),[128] Hz. Şuayb'i (as)[129] ve benzerlerini[130] taşlayarak öldürme tehdidinde bulunduklarını görüyoruz: *"Onlardan önce Nûh'un kavmi ve onlardan sonra gelen topluluklar da yalanlamıştı. Her ümmet kendi peygamberini yakalayıp cezalandırmaya azmetmişti. Hakkı yok etmek için batıl şeyler ileri sürerek tartışmışlardı"*[131] Katade'den gelen rivâyette "*Her ümmet kendi peygamberini yakalayıp cezalandırmaya azmetmişti.*" âyetinde geçen "cezalandırma" ifadesini "ödürme" ile açıklamıştır.[132]

Hz. Nûh (as), başka bir âyette de taşlanmakla tehdit edilmiştir: *"Dediler ki: "Ey Nûh! (Bu işten) vazgeçmezsen mutlaka taşlananlardan olacaksın!"*[133] Taberî, burada geçen "mercûmîn" lafzını "meştûmîn" yani "taşlananlardan" değil "hakarete uğrayanlardan" ve "sövülenlerden" olarak tefsir etmiştir.[134]

3. Zâlim ve Fâsık Olmaları

Kur'ân-ı Kerîm, Hz. Nûh'un (as) kavmini zalim olarak nitelemiş, Tûfan hâdisesinde zâlimler için yalvarmamasını emretmiştir. Bir âyette Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: "*Gözetimimiz altında ve vahyimize göre gemiyi yap. Zulmedenler hakkında bana bir şey söyleme. Çünkü onlar suda boğulacaklardır.*"[135] Taberî bu âyette geçen "*zalemû*" lafzının kavminden kendilerine zulmeden ve Allah'ı inkâr edenler olarak açıklamıştır.[136]

Taberî, *"Sen ve beraberindeki kimseler, gemiye bindiğiniz zaman: "Bizi zalim kavmin elinden kurtaran Allah'a hamd olsun" de."*[137] âyetinde geçen "zâlimûn/zulmedenler" lafzını "müşrikûn/Allah'a ortak koşanlar" olarak tefsir etmiştir.[138] Bu tefsîr,

126 Taberî, Tefsîr, XIV (29. Cüz), 123.
127 "*Eğer vazgeçmezsen, mutlaka seni taşa tutarım.*" (Meryem, 19/46).
128 "*Şüphesiz ki ben, beni taşlamanızdan, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a sığındım.*" (Duhân, 44/20).
129 "*Eğer kabilen olmasaydı, seni taşa tutardık.*" (Hûd, 11/91).
130 "*Dediler ki: "Şüphesiz biz sizin yüzünüzden uğursuzluğa uğradık. Eğer vazgeçmezseniz, sizi mutlaka taşlarız ve bizim tarafımızdan size elem dolu bir azap dokunur.*" (Yâsîn, 36/18).
131 Ğâfir, 40/5.
132 Taberî, Tefsîr, XII (24. Cüz), 53.
133 Şuara, 26/116
134 Taberî, Tefsîr, XI (19. Cüz), 108.
135 Hûd,11/ 37.
136 Taberî, Tefsîr, VII (12. Cüz), 45.
137 Mü'minûn, 23/28.
138 Taberî, Tefsîr, X (18. Cüz), 24.

Lokmân Sûresinde geçen *"Şüphesiz şirk, büyük bir zulümdür."*[139] âyetindeki şirk-zulüm ilişkisine uygun bir açıklamadır.

Başka bir âyette onların azgınlıkları şöyle anlatılmaktadır: "*Daha önce de Nûh'un kavmini helâk etmişti. Şüphesiz onlar daha zalim ve daha azgın kimselerdi."*[140] Katâde'den gelen bir rivâyete göre Nûh kavminden daha zâlim ve daha azgın bir kavim gelmemiştir. Allah'ın peygamberi onları dokuz yüz elli yıl davet etti. Bir asır geçip yeni nesil yetişince davetini yenilerdi. Anlatıldığına göre bir adam oğlunun elini tutarak Hz. Nûh'a (as) götürür ve şöyle derdi: "Evlâdım! Ben senin yaşındayken babam beni de bu adama getirirdi." Bu şekilde Allah'ın emrini inkâr etmeyi ve sapıklıkta onun yolundan gitmeyi esas alırdı.[141]

Yüce Allah, tarih boyunca zalimlere mühlet vermiş fakat zâlimleri zulümleriyle baş başa bırakmamıştır. Kur'ân-ı Kerîm, Hz. Musâ (as) ile Firavun, Hz. İbrâhîm (as) ile Nemrûd arasındaki mücadeleyi, Nûh kavminin Hz. Nûh'a (as) olan yaptıklarının eseri olarak Tûfân hâdisesi ile cezalandırılmalarını bize aktarmaktadır.

Kur'ân-ı Kerîm, Hz. Nûh (as)'a gemi yapma işini tamamlayıp bindikten sonra[142] Allah'a hamdetmesi gerektiğini, *"Sen ve beraberindeki kimseler, gemiye bindiğiniz zaman: "Bizi zalim kavmin elinden kurtaran Allah'a hamd olsun" de."*[143] şeklinde bildirdikten sonra sular çekilip gemi Cûdî'ye oturunca helâk olmuş kavmin zulmüne vurgu yaparak şöyle denilmiştir: *"Ey yeryüzü! Yut suyunu. Ey gök! Tut suyunu" denildi. Su çekildi, iş bitirildi. Gemi de Cûdî'ye oturdu ve "Zalimler topluluğu, Allah'ın rahmetinden uzak olsun!" denildi.*[144]

Kur'ân-ı Kerîm'in Nûh kavmini tanıtırken kullandığı ifadelerden birisi de, "fâsık" olmalarıdır. Yüce Allah, Nûh kavmini helâk ediş sebebini bildirirken şöyle buyurur:*"Bunlardan önce de Nûh kavmini helâk etmiştik. Çünkü onlar fâsık bir toplum idiler."*[145]

Taberî, fâsık toplumu, Allah'ın emrine muhalefet eden ve Allah'a itaat etmekten kaçınan şeklinde tefsir etmiştir.[146]

4. Tûfan'a Meydan Okumaları

Hz. Nûh dünyevî makam ve mevki vaadinde bulunmamış, onların iyiliğini istemiştir.[147] Verecek cevabı bulamayan kavmi Nûh'u (as) tehdit etmeye, Nûh'un kendi-

139 Lokmân, 31/13.
140 Necm,53/ 52.
141 Taberî, Tefsîr, XIII (27. Cüz), 98.
142 "*Zulmeden kimseler hakkında bana hiç yalvarma! Şüphesiz onlar suda boğulacaklardır.*" (Mü'minûn, 23/27.)
143 Mü'minûn, 23/28.
144 Hûd, 11/44.
145 Zâriyât, 51/46.
146 Taberî, Tefsîr, XIII (27. Cüz), 12.
147 "*Size ben, "Allah'ın hazineleri yanımdadır", demiyorum; gaybı da bilmem. "Ben bir meleğim" de demiyorum. Sizin hor gördüğünüz kimseler için, "Allah, onlara asla hiçbir hayır vermez" de diyemem. Allah, onların içlerindekini daha*

lerini tehdit ettiği azaba meydan okumaya başlamışlardır: "*Dediler ki: "… Eğer doğru söyleyenlerden isen, haydi kendisiyle bizi tehdit ettiğin azabı getir.*"[148] Bunun üzerine Hz. Nûh (as), azabın gelip gelmeyeceğinin Allah'ın iradesine bağlı olduğunu hatırlatarak, *"Onu size, dilerse ancak Allah getirir ve siz (Allah'ı) âciz bırakamazsınız.*"[149] demiştir.

Tûfan musibetine meydan okuma, Hz. Nûh'un (as) bizzat aile fertlerinde de görülmüştür. Nûh'un oğlu Tûfan başlayınca dağa sığınmış,[150] Hz. Nûh'un (as) baba şefkati ile yaptığı ısrarlı daveti[151] geri çevirmiştir. Nûh'un oğlu *"iyi olmayan bir iş"*e[152] girişerek gelen azaptan korkmadığını, dağın kendisini koruyacağını söyleyerek[153] Tûfân hâdisesine meydan okumuştur.

Sonuç

Nûh Tûfanı hadisesi, Hz. Muhammed (sav)'e nâzil olan Kur'ân-ı Kerîm'de ibret almak ve ders çıkartmak için zikredilmiştir. Bu hâdisenin sebepleri, Hicrî 310'de vefat eden Muhammed b. Cerîr et-Taberî'nin "*Câmiu'l-Beyân 'an Ta'vîli Âyi'l-Kur'ân*" adlı tefsirindeki rivâyetler esas alınarak tespit edilmiştir.

Tûfânın evrensel mi bölgesel mi olduğu, geminin indiği dağın Cûdî veya bir başkası olduğu, geminin büyüklüğü ve kimlerin gemiye bindiği şeklindeki tartışmaların yanında Tûfân hâdisesinin oluş sebepleri Taberî Tefsîrindeki rivâyetler çerçevesinde ortaya konuluştur. Bu şekilde kıssasının daha iyi anlaşılması için bu hususların dikkatli okunmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Taberî Tefsîrindeki rivâyetlerden hareketle Nûh Tûfanı hâdisesinin sebeplerine bakıldığında birçok sebep görülecektir. Tevhîd inancıyla alakalı sebepler olduğu gibi ilâhi daveti kabul etmeme veya inkâr etme ile ilgili sebepler de vardır. Benzer şekilde Nûh (as)'un şahsında vahiy ve aktardığı davet töhmet altında bırakılmak istenmiş ve Hz. Nûh (as)'a şiddet uygulanmışlardır.

Tarih boyunca taşıdıkları düşünceleri savunmaktan aciz olan kesimlerin şiddet ve güç kullanarak hakkı bastırmaya çalıştıkları, peygamberleri dövdükleri hatta taşlayarak öldürmek istedikleri ortadadır. Hz. Nûh (as) da bu sıkıntıları yaşayanların başında gelmiş ve neticede Tûfân hâdisesi vuku bulmuştur.

iyi bilir. Böyle bir şey söylersem, o zaman ben gerçekten zâlimlerden olurum." (Hûd, 11/31).

148 Hûd, 11/32.
149 Hûd, 11/33.
150 Hûd, 11/43.
151 Hûd, 11/42.
152 Hûd, 11/46.
153 Hûd, 11/43.

Kaynakça

Ekrem Sarıkçıoğlu, "Kur'ân ve Arkeoloji Işığında Hz. Nûh ve Tufan Olayına Yeni Bir Yaklaşım", İslâmî Araştırmalar, 9/1-2-3-4 1996, s. 197-203.
Ömer Faruk Harman, "Tûfan" maddesi, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, İstanbul 2012, I-41. Cilt,
TABERÎ Muhammed b. Cerîr, Câmiu'l-Beyân an Ta'vîli Âyi'l-Kur'ân (Tefsîr), Lübnan 2002, Dâr İbn Hazm, I- XV.
TABERÎ Muhammed b. Cerîr, Târîhu'l-Umemi ve'l-Mulûk (Târîh), Beyrût 1417/1997, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, I-IV.

Hz. Nûh'un Gemisi ile İlgili Tâbiî Katâde'den Gelen Bazı Rivâyetler Üzerine

Nurullah AGİTOĞLU*

Giriş

İnsanlığın ikinci atası sayılan Hz. Nûh'un kıssası Kur'an'da genişçe yer almaktadır. İlgili ayetlerde Hz. Nûh'un bir peygamber olarak kavmine gönderildiği, onları sadece Allah'a kulluk yapmaya davet ettiği, kavminden bazılarının buna karşı çıktığı, Hz. Nûh'un gemi yapmakla emredildiği, (gelecek azap/tufan neticesinde) zalimlerin boğulacaklarının haber verildiği, gemiyi yaparken kavminden bazılarının buna anlam veremeyip kendisiyle alay ettikleri anlatılmaktadır.[1]

Tufan meydana geldikten sonraki olaylar da ayetlerde yer bulmuştur. Bu bağlamda tufanın meydana gelmesi, her canlıdan bir çiftin gemiye alınması, geminin dağlar gibi dalgalar arasında savrulup yüzmesi, suların çekilip geminin Cûdî dağına oturması anlatılır.[2]

Hz. Nûh'un kavmi tarafından yalanlanması ve bunun neticesinde Rabbinden yardım istemesi hususu başka bir surede de işlenmektedir. Bunun devamında da tufanın meydana gelişi ve geminin özelliklerinden bahsedilmiştir. Özellikle geminin bir âyet/ibret olarak bırakıldığı hususu da vurgulanmıştır.[3]

İşte yukarıdaki ayetlerde de görüldüğü gibi her yönüyle dikkat çekici olan Hz. Nûh, kavmi ve tufan hadisesi rivayetlerde de yer almaktadır. Bu rivayetler içinde özellikle gemi ile ilgili olanlar da bulunmaktadır.

Gemi ile rivayetlere bakıldığında, bu rivayetlerin bazılarının Katâde b. Diâme'den gelmiş olduğu hususu göze çarpmaktadır. Hasan el-Basrî'nin yanında on iki yıl kalıp ondan kıraat, tefsir, hadîs vb. ilimleri okuyan, sahâbeden Enes b. Malik, tâbiûndan Said b. el-Museyyeb gibi şahsiyetlerle görüşüp onlardan hadîs dinleyen Katâde'nin Hz. Nûh'un gemisi ile ilgili Sahih-i Buhârî'de geçen ve bab başlığında kullanılan bir rivayetinin yanı sıra diğer rivâyetleri ise daha çok tefsirlerde yer almaktadır. Zaten kendisi de daha çok tefsir alanında öne çıkmış bir âlimdir.

Çalışmanın birinci bölümünde Katâde b. Diâme'nin hayatı ve rivayetçilği hakkında kısa bir bilgi verilecek, ikinci bölümde ise ondan gemi ile ilgili gelen rivayetler sıralanıp bunlar hakkında yeri geldikçe değerlendirmelerde bulunulacaktır. Çalışma sonuç kısmıyla bitirilecektir.

* Yrd. Doç. Dr., Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hadis A.B.D. nurullahagitoglu@gmail.com

1 Bkz. Hud, 13/25-38.

2 Bkz. Hud, 13/40-44.

3 Bkz. Kamer, 54/15.

Katâde B. Diâme

60/680 yılında Şeyban oğullarından Sedûs kabilesine mensup olarak doğan Katâde bin Diâme, âmâ olarak dünyaya gelmiştir. Künyesi Ebu'l-Hattâb'tır. Katâde b. Diâme her ne kadar âmâ olsa da tamamen kör olmadığı, kendini Basra sokaklarında gezdirecek kadar ve eli kalem tutacak kadar gördüğü kaynaklardaki ifadelerden anlaşılmaktadır. Doğum yeri kaynaklarda çok net belli olmamakla birlikte ömrünü Basra'da geçirdiğinden dolayı kendisine Basralı denmiştir. Kaynaklara göre tefsir, hadîs, fıkıh, Arap dili ve şiiri, nesep ilmi gibi birçok alanlarda söz sahibi olup eserler vermiştir. Aynı zamanda yaşayış olarak bildikleriyle âmel eden, sürekli vaaz ve nasihatleriyle insanlara rehberlik yapan, ömrünün sonuna kadar İslâmî ilimlerin eğitimi konusunda fedakarca hayatını geçiren tâbiûn dönemi fakihlerinin Basra'da yetişmiş en ileri gelenlerinden birisidir.[4]

Katâde, Arap dili, şiir, neseb ilmi gibi alanlarda kendini yetiştirmiş olmakla beraber özellikle tefsir sahasında uzmanlaşmış ve dönemin önde gelen âlimleri arasında zikredilmiştir. Hadîs alanında özellikle sahâbeden hocalarının olması ve bunların arasında uzun süre Hz. Peygamber'in (sas) yanında kalan Hz. Enes'den hadîs rivayetinde bulunması onu adeta hadîs alanında önemli biri yapmıştır. Rivayet ettiği hadîsler İbn Ebî Şeybe'nin Musannefi'nde, Kütübi Sitte'de ve başka kaynaklarda yer almaktadır. Katâde'den zamanın geleneğine bağlı olarak aynı zamanda birçok tâbiûn âlimi hadîs rivayetinde bulunmuştur.[5]

Şu'be hadîs rivayetinde güvenilirlik hususunda Amr b. Dînar, Hakem ve Katâde gibisini görmediğini belirtir.[6] Sika bir râvî olduğu aktarılmıştır.[7] Yine Şu'be'nin aktardığına göre Hişamed-Dustuvâî, "benden Katâde'den gelmiş rivayetleri ezberleyin" demiştir.[8] Şu'be, Katâde'nin "Haddesenâ" siğasıyla rivayet ettiklerine özen gösterdiğini, bu siğayı kullanmadığı rivayetlere özen göstermediğini de ifade eder.[9] Süfyân es-Sevrî de Katâde'yihadîs konusunda övenlerdendir.[10] Ancak Kaderî olmakla itham edilen[11] Katâde'nin "hatıbuleyl/gece odun toplayıcısı" gibi rivayetlerinde özensiz ve dikkatsiz olduğu da ileri sürülmüştür.[12]

4 İbnSa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ, Beyrut, 1958, V, 229; Yakût, Mu'cemu'l-Üdebâ, Beyrut, XVII, 9; el-Iclî, Ma'rifetu's-Sikât, 2/215; el-Cerh ve't-Ta'dil 1/127;
Fahri Gökcan, Katade bin Diâme ve Tefsiri (Doçentlik Tezi), Erzurum 1977; Abdülhamit Birışık, DİA, "Katâde" XXV, Ankara, 2002, s. 23.

5 İbnSa'd, V, 229; el-Iclî, Ebu'l-Hasan, Ahmed b. Abdullah, *Marifetu's-Sikât*, Medine 1985, 2, 126; 2, 134;

6 İbnHıbban, Muhammed el-Bustî, *el-Cerh ve't-Ta'dil*,Daru'l-Fikr, Beyrut 1975, 1, 139.

7 İbn Hacer el-Askalanî, *Takrîbu't-Tehzîb*,Daru'r-Reşîd, 1400, 1, 453; a. mlf.,Tehzîbu't-Tehzîb, I-XIV, Daru'l-Fikr, Beyrut 1984, 8, 315.

8 İbnHıbban, 1, 155.

9 İbnHıbban, 1, 169; el-Kâmil fî Duafâi'r-Ricâl, 1, 68.

10 İbnHıbban, 2, 18.

11 el-Iclî, 2, 215.

12 İbnAdiy, Abdullah el-Cürcanî, el-Kâmil fî Duafâi'r-Ricâl, Daru'l-Fikr, Beyrut 1988, 1, 55.

Katâde b. Diâme'den hz. Nûh'un Gemisi İlgili Gelen Rivâyetler

حدثنا بشر قال ، حدثنا يزيد قال ، حدثنا سعيد، عن قتادة قال: ذكر لنا أن طول السفينة ثلاث مائة ذراع، وعرضها خمسون ذراعًا، وطولها في السماء ثلاثون ذراعًا، وبابها في عرضها

1-) Bize BişrYezid'den, o Said'den, o Katâde'den geminin uzunluğunun üç yüz zira', genişliğinin elli zira', yüksekliğinin otuz zira' olduğunu ve kapısının da genişliği kadar olduğunu haber verdi.[13]

İbnEbîHâtim'inİbn Abbas'tan bir rivayetinde de geminin uzunluğunun dörtyüz zira', yüksekliğinin otuz zira' olduğu geçmektedir.[14]

حدثني الحارث قال ، حدثنا عبد العزيز قال ، حدثنا مبارك، عن الحسن، قال: كان طول سفينة نوح ألف ذراع ومائتي ذراع، وعرضها ست مائة ذراع.

2-) Bana HârisAbdulaziz'den, o Mubarek'ten, o Hasan'dan Hz. Nûh'un gemisinin uzunluğunun bin iki yüz zira', genişliğinin de altı yüz zira' olduğunu haber verdi.[15]

حدثنا بشر، قال: ثنا يزيد، قال: ثنا سعيد، عن قتادة، قوله(وَآيَةٌ لَهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ) الموقر، يعني سفينة نوح .

3-) Bize BişrYezid'den, o Said'den, o Katâde'den şöyle dediğini haber verdi:

(وَآيَةٌ لَهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ) ayetinde geçenin Hz. Nûh'un gemisi olduğunu ifade etmiştir.[16]

بَاب { جَزْيِ بِأَعْيُنِنَا جَزَاءً لِمَنْ كَانَ كُفِرَ وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ } قَالَ قَتَادَةُ أَبْقَى اللَّهُ سَفِينَةَ نُوحٍ حَتَّى أَدْرَكَهَا أَوَائِلُ هَذِهِ الْأُمَّةِ

4-) "Gemi bizim gözetimimizde küfredenlere bir ceza olsun diye akıp gitmişti. Biz o gemiyi bir mucize bir işaret olarak bıraktık. İbret alan olur mu?" babı. Katâde dedi ki: Allah Hz. Nûh'un gemisini (bir ibret olarak) bıraktı. Öyle ki bu ümmetin ilkleri onu gördüler.[17]

حدثنا بشر، قال: ثنا يزيد، قال: ثنا سعيد، عن قتادة، قوله(وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) قال: أبقاها الله بباقردى من أرض الجزيرة، عبرة وآية، حتى نظرت إليها أوائل هذه الأمة نظرا، وكم من سفينة كانت بعدها قد صارت رمادا.

5-) Bize Bişr, Yezid'den, o Said'den, o Katâde'den (Biz o gemiyi bir mucize bir işaret olarak bıraktık. İbret alan olur mu?) ayeti ile ilgili şöyle dediğini nakletti: Allah o gemiyi Cezîre'ninBâkardâ denilen yerinde bir ibret ve ayet olarak bıraktı. Öyle ki

13 Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerîr, *Câmiu'l-Beyân fî Te'vîliÂyi'l-Kur'an,* I-XXIV, Tahk. Ahmed Muhammed Şakir, Müessesetu'r-Risale, Beyrut 2000, 15, 311; Abdullah el-Hamrânî, *ed-Dürrü'l-Mensur,* (Şamile cd'si içerisinde)8/43; İbnu'l-Cevzî, Abdurrahman b. Ali, *Zâdu'l-Mesîr fî İlmi't-Tefsîr,* I-IX, el-Mektebu'l-İslamî, Beyrut 1404, 4, 102.

14 el-Hamrânî, 8, 45.

15 Taberî, 15, 311; el-Hamrânî, 8, 43.

16 Taberî, 20, 522.

17 Buhârî, Ebu Abdillah Muhammed b. İsmail, *el-Câmiu's-Sahîh,* I-VI, DaruİbnKesir, Beyrut 1987, Kitabu't-Tefsir, 346 (4, 1844).

bu ümmetin ilkleri de ona bakmış ve görmüşlerdir.[18] Ondan sonra gelen nice gemiler vardır ki kül olmuşlardır.[19]

Mücahid "Gemi Cûdî üzerinde durdu" ayetini açıklarken, Cûdî'ninCezîre (Şırnak-Cizre) bölgesinde bir dağ olduğunu, diğer dağların adeta boğulmamak için tufan sırasında boylarını uzattıkları ancak Cûdî'nin tevazu gösterdiğini ve boğulmadığını, bunun üzerine de Hz. Nûh'un gemisinin onun üzerinde durduğunu belirtmiştir.[20]

Abdullah Yaşin de yukarıdaki rivayette geçen "Bâkardâ" ile ilgili şu bilgileri verir: "Tevrat'ın tefsiri Talmud'da geminin Kardâ'da olduğu yazılıdır. Talmud'un bir yerinde şöyle anlatılır: "Sennakherib Asur'a döndükten sonra, bir tahta bulmuş ve ona bir put olarak tapmıştı, çünkü söz konusu tahta, Nûh'u tufandan kurtaran geminin bir parçasıydı. Sennakherib bir sonraki seferinde başarılı olması durumunda oğullarını bu puta kurban edeceğine yemin etti. Ancak bunu duyan oğulları, babalarını öldürüp Kardu'ya kaçtılar." Kardunya, Van Gölü'nun güneyinden Ninova'ya kadar olan bölgedir. Kardunya'nın ana merkezi Cudi'nin Cizre, Silopi, Şırnak, ve Uludere'yi içine alan güney tarafının adı Karda'dır. Gudiler savaşçı ve cengaver bir kavim olduklarından, Akadlar onlara Kardu-Gordu demiş olduklarından, dağa da Gordiyen, Kardiyen-Karduk, Karda denilmiştir. Şu anda Cizre'nin ismini Kardâ'dan alan Bakardâ köyü mevcuttur. Cizreli tarihçi İbnul-Esir "Bakardâ nahiyesi, Cezire-i İbn-i Ömer'e bağlı olup, 200 köy ihtiva ediyordu ve Dicle'nin sol tarafında Bazibda (Katran denilen mevki) karşısında bulunuyordu" demektedir. Birçok tarihçinin bahsettiği Bazibda, Bakardâ, Karda, Cizre havalisidir.[21]

حدثنا ابن عبد الأعلى، قال: ثنا ابن ثور، عن معمر، عن قتادة، في قوله(وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً) قال: ألقى الله سفينة نوح على الجوديّ حتى أدركها أوائل هذه الأمة.

6-) Bize İbnAbdil'l-A'lâİbn Sevr'den, o Ma'mer'den, o Katâde'den "Biz onu bir ayet olarak bıraktık" ayetiyle ilgili şöyle dediğini haber verdi: Allah Hz. Nûh'un gemisini Cudi'de bıraktı. Öyle ki bu ümmetin ilkleri onu gördüler.[22]

حدثنا أبو زرعة ثنا صفوان ثنا الوليد ثنا خليد عن قتادة يعني قوله : واستوت على الجودي : فاستقرت على الجودي شهراً

18 O geminin levhalarının Cûdî'de olduğu söylenmiştir.(Maverdî, Ebu'l-Hasan Ali b. Muhammed, *Tefsîru'l-Maverdî*, I-VI, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, Trz., 6, 80.

19 Aynî, Bedruddin, *Umdetu'l-KârîŞerhuSahîhi'l-Buhârî,*Trz., yy., 28/317;Taberî, 22, 582; 23, 578; İbnEbîHâtim, 6, 2037; İbn Kesir, Ebu'l-Fida İsmail ed-Dımaşkî, *Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azîm,* I-VIII, Tahk. Sami b. Muhammed Selame, DaruTaybe, yy.,Trz., 4, 323-324; el-Hamrânî, 8/76; Seâlibî, Abdurrahman b. Muhammed, *el-Cevahiru'l-Hisan fi Tefsîri'l-Kur'an,* I-IV, Beyrut trz., 4, 235; Sem'ânî, Ebu'l-Muzaffer, *TefsiruSem'anî*, Tahk. Yasir b. İbrahim, Daru'l-Vatan, Riyad 1997, 5, 312; 6, 36; el-Endelusî, Ebu Muhammed Abdulhak, *el-Muharreru'l-Vecîz fi Tefsiri'l-Kitabi'lAziz,* I-V, Tahk. AbdusselamAbduşşafî Muhammed, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Lübnan 1993, 5, 330; Kurtubî, Ebu Abdillah Muhammed b. Ahmed, *el-Câmi' liAhkâmi'l-Kur'an*, Tahk. Hişam Semir el-Buhârî, DaruÂlemi'l-Kutub, Riyad 2003, 17, 133; 17, 118; İbn Hacer el-Askalanî, *Tağliku't-Ta'likalâSahîhi'l-Buhârî*, Tahk. Said Abdurrahman Musa, Beyrut 1405, 4, 328.

20 Taberî, 15, 337-338; İbnEbîHâtim er-Râzî, *TefsiruİbnEbîHâtim*, I-X, Tahk. Es'ad Muhammed et-Tayyib, el-Mektebetu'l-Asriyye, Trz., yy., 6, 2037.

21 http://www.abdullahyasin.org/Makaleler/cudi-da-ve-Nûh-tufan

22 Taberî, 22, 582; Ebu Hayyan el-Endelusî, *Tefsiru'l-Bahri'l-Muhît*, I-VIII, Tahk. Adil AhmedAbdulmevcud, Beyrut 2001, 8, 317;Mısrî, Şihabuddin,*et-Tibyân fî Tefsiri Garibi'l-Kur'an,*,Daru's-Sahâbe, Kahire 1992, 1, 398.

7-) Bize Ebu Zür'aSafvan'dan, o el-Velid'den, o Halîd'den, o Katâde'den şöyle dediğini nakletti: Gemi Cudî'ye oturdu. Orada bir ay kaldı.[23]

حدثنا أبي . ثنا هشام بن خالد . ثنا شعيب بن اسحاق . عن سعيد بن أبي عروبة . عن قتادة قوله : فانجيناه ومن معه قال : ذكر لنا انه لم ينج ممن في السفينة الا نوح وثلاثة بنين له ونساؤهم فجميعهم ثمانية .

8-) Bize Übeyy,Hişam b. Halid'den, o Şuayb b. İshak'tan, o Said b. EbîArûbe'den, o Katâde'den "Onu ve yanındakileri kurtardık" ayeti ile ilgili şöyle dediğini haber verdi: Bize gemiden sadece Hz. Nûh ve eşleri beraber üç oğlunun toplamda sekiz kişinin[24] kurtulduğu zikredildi.[25]

فقال قتادة والحكم وابن جريج ومحمد بن كعب القرضي : لم يكن في السفينة إلاّ نوح وامرأته وثلاثة بنيه . سام وحام ويافث أخوة كنعان وزوجاتهم (وَرَحْلِهم) فجميعهم ثمانية . فأصاب حام امرأته في السفينة فدعا اللّه نوحٌ أن يغير نطفته فجاء بالسودان . وقال الأعمش : كانوا سبعة : نوح وثلاث كنائن وثلاثة بنين له

9-) Katâde, el-Hakem, İbnCüreyc ve Muhammed b.Ka'b el-Kardî şöyle dediler: Gemide sadece Hz. Nûh, eşi, oğulları Ham, Sam, Yafes ve eşleri (Hz. Nûh'un gelinleri) olarak sekiz kişi idiler...[26]

İbn İshak ise eşleri hariç on kişi olduklarını, Hz. Nûh, üç oğlu ve inananlardan altı kişi ve bunların eşleri ile beraber (gemide olduklarını söylemiştir.) Mücahid, kadın-erkek yetmiş iki kişi olduklarını belirtmiştir. İbn Abbas'ın görüşü ise (Katâde'ninki ile paralel olarak) yarısı erkek yarısı kadın sekiz kişi oldukları yönündedir.[27]

Abdullah Aydemir konuyla ilgili farklı rakamları şöyle bir araya getirmiştir:

a) Gemide bulunanların sayısı (yedi) kişi idi.

b) Nûh (a.s.)'un gemisinde ancak, Nûh kendisi, eşi, sonra üç oğlu ile onların eşleri yani topu bir arada (sekiz) kişi bulunuyordu.

c) Ham, Sam, Yafes adlı üç oğlu ile onların ailelerini ve kendisine iman etmiş olan altı kişiyi gemiye aldı ki, tamamı on kişi eder (bazı rivayetlerde de, bu altı kişiden başka Nûh'un kendi oğulları, gelinleri ve Nûh'un kendisi dahil olmak üzere on üç kişi kaydı vardır).

d) Nûh (a.s.)'un gemisine binenler-kadınlar hariç- on kişidir.

e) İbn Abbas'tan nakle göre, Nûh'un gemisinde kendisiyle beraber 80 kişi vardı. Bu 80 kişi içinden oğulları Ham, Yafes, Sam'la onların eşleri olan gelinleri de vardı.

23 İbnEbîHâtim, 6, 2037; İbn Kesir, 4, 323-324.

24 İbn Abbas'tan gemidekilerin seksen kişi olduğuna dair gelen bir rivayet için bkz. İbn Kesir, 7, 441; Sa'lebî, Ebu İshak Ahmed b. Muhammed en-Nîsâbûrî, *el-Keşfve'l-Beyân*, I-X, Tahk. Ebu Muhammed b. Aşur, DaruİhyaiT-Turâsi'l-Arabî, Beyrut 2002, 5, 169.

25 İbnEbîHâtim, 8, 2791; Beğavî, Muhyi's-Sunne Ebu Muhammed el-Huseyn, Mealimu't-Tenzil, I-VIII, DaruTaybe, yy., 1997, 4, 177; Sa'lebî, 5, 169.

26 Sa'lebî, 5, 169; Şirbinî, Muhammed b. Ahmed, *Tefsiru's-Siraci'l-Munîr,* I-IV, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut Trz., 2, 48.

27 Şirbinî, 2, 48.

Bunlardan başka Şit oğullarından kendisine iman etmiş olan 73 kişiyi de gemiye aldı ki hepsi bir arada seksen kişi eder.[28]Taberî'ye göre bu konuda en doğru görüş, "Onunla beraber az kişi iman etmişti" ayetine uygun olarak gemideki kişilerin "az" olarak nitelendirildiği hususudur. Zira ne Kur'an'da ne de sahîhhadîslerde bu konuyla ilgili sayı verilmediği görülmektedir. Râzî'nin de bu görüşte olduğu belirtilmiştir.[29]

وقال قتادة وغيره: ركبوا في عاشر شهر رجب فساروا مائة وخمسين واستقرت بهم على الجودي شهرًا. وكان خروجهم من السفينة في يوم عاشوراء من المحرم.

10-) Katâde ve başkaları anlattı: Gemiye Recep ayının onunda bindiler. Yüz elli gün gittiler. Gemi Cudî'de bir ay kaldı. Gemiden çıkışları Muharrem ayından aşûra gününde idi.[30]

وأخرج عبد الرزاق وعبد بن حميد وابن جرير وابن المنذر عن قتادة في قوله "ولو يؤاخذ الله الناس بظلمهم ما ترك عليها من دابة > ! قال : قد فعل الله ذلك في زمان نوح أهلك الله ما على ظهر الأرض من دابة إلا ما حملت سفينة نوح

11-) Abdurrezzak, Abd b. Humeyd, İbnCerîr ve İbnü'l-MünzirKatâde'den "Eğer Allah zulümlerine göre onlara muamelede bulunsaydı onun üzerinde tek bir canlı bırakmazdı." ayeti ile ilgili olarak şöyle dediğini naklettiler: Allah bunu Hz. Nûh zamanında yapmıştır. Hz. Nûh'un gemisinin taşıdıkları hariç yeryüzündeki tüm canlıları helak etmiştir.[31]

فكانوا يمرون به ويقولون : هذا الذي يزعم أنه نبي صار نجاراً ؟ وقيل : كانت الملائكة تعلمه . واستأجر أجراء كانوا ينحتون معه . وأوحى الله إليه أن عجل عمل السفينة فقد اشتد غضبي على من عصاني . وكان سام وحام ويافث ينحتون معه . والخشب من الساج قاله : قتادة . وعكرمة . والكلبي . قيل : وغرسه عشرين سنة . وقيل : ثلاثمائة سنة يغرس ويقطع ويبس .

12-) Hz. Nûh gemiyi yaparken yanından geçen bazıları alay ederek, peygamber olduğunu iddia edip sonra da marangoz olan kişi bu mu? diyorlardı. Allah Teala, bana isyan edenlere gazabım şiddetlenmiştir diyerek ona gemi işini acele bitirmesini vahyetmiştir. Sâm, Hâm ve Yâfes onunla beraber gemiyi yapıyorlardı. Bunu Katâde ve İkrime söylemiştir.[32]

"Biz onu bir ayet (ibret) olarak bıraktık." ayeti ile ilgili üç görüş beyan edilmiştir:

1- Biz bu kıssayı sonrakiler için bir ibret olarak bıraktık.

2- Biz Hz. Nûh'un gemisini bıraktık ki sonrakiler onu görüp ibret alsınlar, Allah'ın müminleri kurtarıp kafirleri helak ettiğinden ders çıkarsınlar.

3- Burada maksat, sonrakilere bırakılan şeyin gemi cinsi olmasıdır. Yani biz gemileri insanlara öğrettik ki, Allah'ın nimetinden ibret alsınlar. Aynı şekilde Hz. Nûh'u

28 http://www.tevbe.org/islam/oku/peygamberlertarihi/ptarihiabdullahaydemir/004.htm#_ftn9
29 Şirbinî, 2, 48.
30 İbn Kesir, 4, 324.
31 el-Hamranî, 9, 65; Sa'lebî, 8, 117.
32 Ebu Hayyan, 5, 222.

ve müminleri böyle gemilerle kurtardıktan sonra ibret olarak zürriyetini bıraktık (devam ettirdik).[33]

Sonuç

Hz. Nûh'un (as) tufan olayı ve gemisi ile ilgili Kur'an-ı Kerim ve hadislerde bilgiler vardır. Kıssası ayet ve hadislerde geniş yer bulan Hz. Nûh'un gemisiyle ilgili özellikle Katâde b. Diâme'den gelen rivayetler göze çarpmaktadır.

Hasan el-Basrî'nin yanında on iki yıl kalıp ondan kıraat, tefsir, hadîs vb. ilimleri okuyan, sahâbeden Enes b. Malik, tâbiûndan Said b. el-Museyyeb gibi şahsiyetlerle görüşüp onlardan hadîs dinleyen Katâde'nin Hz. Nûh'un gemisi ile ilgili rivâyetleri de bulunmaktadır. Bir rivâyeti Sahih-i Buhârî'de de geçen Katâde'nin, diğer rivâyetleri ise daha çok tefsirlerde yer almaktadır. Kendisi de daha çok tefsir alanında öne çıkmış bir âlim olduğu için bu durum doğal karşılanmalıdır. Şu'behadîs rivayetinde güvenilirlik hususunda Amr b. Dînar, Hakem ve Katâde gibisini görmediğini belirtir Sika bir râvî olduğu aktarılmıştır. Şu'be, Katâde'nin "Haddesenâ" siğasıyla rivayet ettiklerine özen gösterdiğini, bu siğayı kullanmadığı rivayetlere özen göstermediğini de ifade eder. Süfyân es-Sevrî de Katâde'yihadîs konusunda övenlerdendir. Ancak Kaderî olmakla itham edilen Katâde'nin "hatıbuleyl/gece odun toplayıcısı" gibi rivayetlerinde özensiz ve dikkatsiz olduğu da ileri sürülmüştür.

Katâde'den, Hz. Nûh'un (as) gemisi ile bu çalışmada on iki (12) rivayet tespit edilmiştir. Şüphesiz çok daha geniş taramalarda bu sayı artabilecektir. Bu rivayetlerden bir tanesi Sahîh-i Buhârî'de de yer almaktadır. Ancak bu rivayet bab başlığında ve senedsiz olarak kullanılmıştır. Diğer rivayetlerinin ise genelde tefsîrlerde geçtiği görülmektedir.

Tespit edilen rivayetlerden iki (2) tanesinde geminin boyutlarından bahsedilmekte ve farklı rakamlar zikredilmektedir. İki (2) rivayet daha gemiden bahsetmekte ve bunların birinde geminin acele ile bitirilmesinin Allah tarafından emredildiği belirtilmektedir. Gemidekiler hariç yeryüzündekilerin hepsinin helak olduğu da ayrı bir (1) rivayette geçmektedir. Geminin Cûdî dağında bir ay kaldığı ile ilgili de iki (2) rivayet tespit edilmiştir. Geminin bir ibret nişanesi olsun diye bırakılıp bu ümmetin ilklerinin onu gördüğü hususu da üç (3) rivayette kaydedilmiştir. Bu rivayetlerin birinde geminin Cezire'nin Bâkardâ denilen mevkiinde bırakıldığı vurgulanmıştır. Bâkardâ Şırnak ili sınırları içinde Cizre'ye bağlı bir yer olup hakkında kaynaklarda bilgiler mevcuttur. İki (2) rivayette de gemidekilerin sayısı ile ilgili bilgiler verilmektedir. Farklı rakamların zikredildiği bu hususta önemli olanın ayette vurgulandığı gibi "az" kişinin Hz. Nûh'a iman ettiği noktasıdır. Ancak Cûdî dağı eteklerinde tufan sonrası kurulduğuna inanılan bir köy bulunmaktadır. Arapçada bu köyden "Semanîn"

33 M. Salih, *MuncidFetâvâ'l-İslam,* (Şamile cd'si içerisinde) 2, 435.

(Seksenler) köyü olarak bahsedilmesi, gemiden seksen kişinin kurtulduğuna dair İbn Abbas'tan gelen bazı rivayetlere dayanmaktadır. Ancak Katâde'den gelen rivayetlerde bu sayı sekizdir. Geçmişten günümüze söz konusu köyün halk arasında "Heştân" diye isimlendirilmesi seksen kişi değil de sekiz kişi olduklarına dair rivayetlere daha uygun düşmektedir. Zira Kürtçede "heşt" sekiz, "heştî" seksen demektir. Köyün Heştiyan değil de Heştan isminin kullanılması bu kanaati güçlendirmektedir. Öte yandan tufanda yeryüzündeki insanların hepsinin ölüp sadece Hz. Nûh ve ailesinin kurtulduğu inanışı yani Hz. Nûh'un insanlığın ikinci atası olarak kabul edilmesi hususu gemiden sadece kendisi, eşi, oğulları ve gelinleri olmak üzere sekiz kişinin kurtulduğuna dair rivayetlerle örtüşmektedir.

Kaynakça

Abdullah el-Hamrânî, *ed-Dürrü'l-Mensur,* (Şamile cd'si içerisinde).

Aynî, Bedruddin, *Umdetu'l-Kârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî,*Trz., yy.

Beğavî, Muhyi's-Sunne Ebu Muhammed el-Huseyn, Mealimu't-Tenzil, I-VIII, DaruTaybe, yy., 1997.

Birışık Abdülhamit, DİA, "Katâde" XXV, Ankara, 2002

Buhârî, Ebu Abdillah Muhammed b. İsmail, *el-Câmiu's-Sahîh,* I-VI, Daru İbn Kesir, Beyrut 1987.

Ebu Hayyan el-Endelusî, *Tefsiru'l-Bahri'l-Muhît*, I-VIII, Tahk. Adil Ahmed Abdulmevcud, Beyrut 2001.

Endelusî, Ebu Muhammed Abdulhak, *el-Muharreru'l-Vecîz fî Tefsiri'l-Kitabi'l Aziz,* I-V, Tahk. Abdusselam Abduşşafî Muhammed, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Lübnan 1993.

Gökcan Fahri, *Katade bin Diâme ve Tefsiri* (Doçentlik Tezi), Erzurum 1977.

Iclî, Ebu'l-Hasan, Ahmed b. Abdullah, *Marifetu's-Sikât*, Medine 1985.

İbnAdiy, Abdullah el-Cürcanî, el-Kâmil fî Duafâi'r-Ricâl, Daru'l-Fikr, Beyrut 1988.

İbn Hacer el-Askalanî, *Tağliku't-Ta'likalâSahîhi'l-Buhârî,* Tahk. Said Abdurrahman Musa, Beyrut 1405.

.....*Takrîbu't-Tehzîb,*Daru'r-Reşîd, 1400.

.....Tehzîbu't-Tehzîb, I-XIV, Daru'l-Fikr, Beyrut 1984.

İbnHıbban, Muhammed el-Bustî, *el-Cerh ve't-Ta'dîl,*Daru'l-Fikr, Beyrut 1975.

İbn Kesir, Ebu'l-Fida İsmail ed-Dımaşkî, *Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azîm,* I-VIII, Tahk. Sami b. Muhammed Selame, Daru Taybe, yy.,Trz.

İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ,* Beyrut, 1958.

İbn Ebî Hâtim er-Râzî, *Tefsîru İbn Ebî Hâtim*, I-X, Tahk. Es'ad Muhammed et-Tayyib, el-Mektebetu'l-Asriyye, Trz., yy.

İbnu'l-Cevzî, Abdurrahman b. Ali, *Zâdu'l-Mesîr fî İlmi't-Tefsîr,* I-IX, el-Mektebu'l-İslamî, Beyrut 1404.

Kurtubî, Ebu Abdillah Muhammed b. Ahmed, *el-Câmi' liAhkâmi'l-Kur'an*, Tahk. Hişam Semir el-Buhârî, Daru Âlemi'l-Kutub, Riyad 2003.

M. Salih, *Muncid Fetâvâ'l-İslam,* (Şamile cd'si içerisinde).

Maverdî, Ebu'l-Hasan Ali b. Muhammed, *Tefsîru'l-Maverdî*, I-VI, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut Trz.

Mısrî, Şihabuddin,*et-Tibyân fî Tefsiri Garibi'l-Kur'an,* Daru's-Sahâbe, Kahire 1992.

Sa'lebî, Ebu İshak Ahmed b. Muhammed en-Nîsâbûrî, *el-Keşfve'l-Beyân*, I-X, Tahk. Ebu Muhammed b. Aşur, DaruİhyaiT-Turâsi'l-Arabî, Beyrut 2002.
Seâlibî, Abdurrahman b. Muhammed, *el-Cevahiru'l-Hisan fî Tefsîri'l-Kur'an,* I-IV, Beyrut Trz.
Sem'ânî, Ebu'l-Muzaffer, *Tefsiru Sem'anî*, Tahk. Yasir b. İbrahim, Daru'l-Vatan, Riyad 1997.
Şirbinî, Muhammed b. Ahmed, *Tefsiru's-Siraci'l-Munîr,* I-IV, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut Trz.
Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerîr, *Câmiu'l-Beyân fî Te'vîliÂyi'l-Kur'an,* I-XXIV, Tahk. Ahmed Muhammed Şakir, Müessesetu'r-Risale, Beyrut 2000.
Ya'kût, el-Hamevî, *Mu'cemu'l-Üdebâ,* Beyrut, Trz.
http://www.abdullahyasin.org/Makaleler/cudi-da-ve-Nûh-tufan
http://www.tevbe.org/islam/oku/peygamberlertarihi/ptarihiabdullahaydemir/004.htm#_ftn9

Hz. Nûh ve Tûfanla İlgili Rivayetlerin Hadis Tekniği Açısından Değeri ve Bu Rivayetlere İsrâiliyat'ın Tesiri

İbrahim KUTLUAY*

Özet

Kur'ân'ın açık beyanı, arkeolojik, jeolojik ve diğer ilmî bulgular, Nûh tûfanının gerçekleştiğinde şüphe bırakmamaktadır. Ayrıca bu hâdise, bütün ilahî kitaplarda yer aldığı gibi, Nûh tûfanı pek çok din ve kültürde yer alan müşterek fenomenlerden biridir. Bu bağlamda, hadis mecmualarında pek fazla olmasa da bilhassa İslâm tarihi ve tefsir kaynaklarında Hz. Nûh ve tûfan kıssası hakkında çok sayıda rivayet yer almaktadır. Söz konusu rivayetler, *Hz. Nûh, Tûfan Hadisesi, Nûh'un Gemisi* ana başlıkları altında toplanabilir. Bu tebliğde, öncelikle bu konudaki rivayetlerin tahric ve tasnifi yapıldıktan sonra bunların hadis tekniği açısından değeri üzerinde durulacak ve rivayetler değerlendirilecektir. Bu sebeple Tevrat'taki verilerle İslâm tarihi ve tefsir kaynaklarında ve hadis mecmualarında geçen rivayetlerin mukayesesi yapılarak mezkûr rivayetlerde *İsrâiliyat*'ın ne ölçüde etkili olduğu tespit edilmeye gayret edilecektir. Benzerliklerin din ve kültürlerin birbirlerinden etkilenmelerinin yanında, tûfan örneğinden hareketle bir gerçekliğin pek çok dinde yer alıp almadığı sorusuna cevap aranacaktır.

Giriş

Âyetlerde[1] açıkça ifade edildiği üzere tûfan, tarihî bir gerçektir. Ayrıca coğrafî veriler ve bazı arkeolojik bulgular, tûfanın gerçekleştiğine delil teşkil etmektedir.[2] Bu sebeple tûfan bir mit değil, gerçekleşmiş bir hâdisedir. Hz. Nûh'un kavminin inanç yapısı, Hz. Nûh'un kavmi ile mücadelesi, tebliğ metodu ve tûfanı hazırlayan sebepler,[3] Nûh kıssası ve tûfan konusunda pek çok çalışma yapılmıştır.[4]

İslam tarihi ve tefsir kaynaklarında Hz. Nuh, tûfan ve Nûh'un gemisine dair çoğu

* Doç. Dr., Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Hadis ABD.

1 Müminûn, 23/27); Nûh 71/1-28, A'râf 7/59-64, Hûd 11/25-44, Mü'minûn 23/23-30, Kamer 54/9-15, Ankebut 29/13-14.

2 Harman, "Kitab-ı Mukaddes ve Diğer Dinlere Göre Hz. Nuh ve Tûfan", s. 14. "Tûfan, Ur şehrindeki tepenin altında bulunan, insanlık tarihindeki iki yerleşme devresini ayıran balçık tabakasının mümkün olan tek izahı tûfandı. Deniz, balçığa gömülmüş deniz hayvancıklarından ibaret şüphe götürmez izlerini bırakmıştı." Maksudoğlu, "*Nûh tûfanı*", s. 106; ayrıca bk. Mallowan, "Noah's Flood Reconsidered", s. 74-77. O bu çalışmasında tûfanın gerçekleştiği söylenen yerlerdeki tûfan iz ve kalıntıları ile ilgili bulguları ve yapılan bazı çalışmaları değerlendirir.

3 Yılmaz, "Kur'an-ı Kerim ve Tefsirlerde Hz. Nûh ve Tûfan", s. 21-29. Mallowan, "Noah's Flood Reconsidered", (s. 62-82) başlığını taşıyan makalesinde "değişik din ve kültürlerdeki tûfan kıssalarını ele alır.

4 Mesela bk. Lewis, "Noah and the Flood: In Jewish, Christian, and Muslim Tradition" *The Biblical Archaeologist*, c. 47, no. 4 (Dec., 1984), s. 224-239; Mallowan, "Noah's Flood Reconsidered", s. 62-82'de değişik din ve kültürlerdeki tûfan kıssalarını ele alır. Biz diğer çalışmaların bir kısmını kaynakçada zikrettik. Kendisiyle konuyu müzakere imkânı bulduğum *İslâm Tarihi Kaynaklarına Göre Nûh Tûfanı ve Cûdî Dağı* adlı kitabın müellifi değerli dostum Hüseyin Güneş'e özellikle teşekkür etmek istiyorum.

İsrâiliyât[5] kaynaklı rivayetler mevcutsa da hadis kaynaklarında -sanılanın aksine- bu konuda muteber pek fazla rivayet bulunmamaktadır. Biz kaynaklarda yer alan bu konudaki rivayetlerin önce bir dökümünü verecek, kaynaklarını zikredecek ve sıhhat durumları hakkında tebliğ sınırları çerçevesinde kısa değerlendirmelerde bulunacağız. Evvela rivayetlerin atıfta bulunduğu Kitab-ı Mukaddes'teki ifadelere ve sübutu kati olan Kur'ân âyetlerine kısaca işaret etmek ve konuyu temellendirmek istiyoruz. Ardından hadis, tabakât ve İslâm tarihi kitaplarındaki rivayetleri, kendi ifadelerimizle ve konu bütünlüğü olması bakımından -kitap türü ayırımı yapmaksızın- bir arada zikredeceğiz. Böylece kaynaklarda hangi konularda ne tür rivayetlerin yer aldığını toplu olarak ve aynı konu altında görecek, rivayetlerin sonunda genel bir değerlendirme yapacağız. Âyetler ve rivayetler arasındaki benzerlik ve farklılıkların daha iyi anlaşılabilmesi için -asıl konumuz olmamakla beraber- önce konunun ilahî kitaplarda nasıl geçtiğine çok kısa da olsa işaret etmek istiyoruz.

I. İlahî Kitaplarda Hz. Nûh, Tûfan ve Gemi

Kitâb-ı Mukaddes tûfan hadisesine geniş bir şekilde yer verir.[6] Öyle ki **Tevrat**'ın Tekvîn bölümünde, 6. bâbtan 9. bâbın sonuna kadar tûfan olayı anlatılır.[7] İlgili bölümde Tanrı Yahve, insanların kötü olmaları ve devamlı kötülük düşünmeleri sebebiyle onları helak edeceğini[8] ifade etmiştir. Tekvîn'de Hz. Nûh'un üç oğlu olduğundan söz edilmiş[9] ve geminin boyutları verilmiştir.[10] Hz. Nûh'un kendisi, eşi, üç oğlu ve Nûh'un gelinleri dâhil olmak üzere bütün ailesinin gemiye bindiği,[11] diğer canlılardan kuşlar, sığırlar, sürüngenler, her canlı türünden erkek ve dişi olmak üzere birer, eti yenilen hayvanlardan ise yedişer çiftin gemiye alındığı belirtilmiştir.[12] Ayrıca tûfan öncesinde kırk gün kırk gece yağmur yağdığı[13] ifade edilmiştir. Tûfan başladığında Hz. Nûh'un yaşının 600 olduğu zikredilmiş,[14] tûfanın yeryüzünün her yerini kapsadığı ve ikinci ayın on yedinci günü başladığı, 150 gün sürdüğü[15] ve geminin yedinci

5 Yahudi kaynaklarından, geniş manâda Hıristiyanlık ve diğer kültürlerden İslâm"a giren her türlü bilgiye *İsrâiliyat* denmektedir. Aydemir, *Tefsirde İsrâiliyat*, s. 29; İsrailiyatın türleri ve taksimatı ile ilgli olarak bk. A. mlf. a.g.e. s. 29-33; 34-42.

6 Lewis, "Noah and the Flood: In Jewish, Christian, and Muslim Tradition", s. 224 vd.

7 Tevrat'taki tûfan hadisesinin sonradan kitaba eklendiği ve bunun M.Ö. VIII asra tarihlendiren *Yahvist rivayet* ile M.Ö. VI. asra kadar tarihlendiren *Ruhban rivayet*ten müteşekkil olduğu iddia edilmiştir. Harman, "Tûfan", *DİA*, 41/320; ayrıca bk. Açmaz, *Muhtelif Dinlerde tûfan*, Erciyes Ü.S.B.E. (Yayımlanmamış doktora tezi), Kayseri, 1991, s. 11-19.

8 Tekvîn 6/5-13.

9 Tekvîn 6/9- 10.

10 300 arşın uzunluk, 50 genişlik, 30 yükseklik şeklindedir (Tekvîn 14/16).

11 Tekvîn 7/1,7.

12 Tekvîn 7/2-3. Bu, *Yahvist metn*e göredir; *Ruhban metn*inde ise her türdeki kuş, evcil hayvan, sürüngenden erkek ve dişi olmak üzere iki hayvan alınması emredilmiştir. Tekvîn 6/19- 20.

13 Tekvîn 7/7, 12.

14 Tekvîn 7/6.

15 Tekvîn, 8/3.

ayın on yedinci günü Ararat dağına oturduğu kaydedilmiştir.[16] 150 günün sonunda sular çekilmeye başlamış, onuncu ayda dağların zirveleri ortaya çıkmıştır. Kırk gün sonra geminin kapısının açıldığı,[17] yeryüzündeki bütün insanların Nûh'un oğulları Sâm, Hâm ve Yâfes'ten[18] çoğaldığı vurgulanmıştır.[19] Tevrat'taki bilgilere göre -gemiye alınanlar hariç- diğer canlılar helak olmuş,[20] sular yeryüzünde 150 gün kalmıştır.[21] Bu hâdise, tûfanın başlamasından sonra yedinci ayın on yedinci gününe denk gelmiştir.[22] **Tevrat**'ta yer alan bilgilere göre, Hz. Nûh'a gemiyi nasıl inşa edeceği hususunda Allah tarafından detaylı bilgi verilmiştir.[23] Tûfan bitiminde geminin yerleştiği dağa gelince Tevrat'ta bunun Ararat (Ağrı dağı) olduğu ifade edilmekte[24] ise de Kur'ân bunu Cûdî dağı şeklinde zikreder.[25]

İnciller'de Tevrat'ta anlatılanlara atıfta bulunulmuş[26] ve tûfana "ibret maksadıyla" kısaca temas edilmiştir. Matta İncili'nde[27] tufan öncesinde insanların gaflet içinde oldukları, Luka İncili'nde[28] tûfanın isyan ve gaflet içinde olanların hepsini yok ettiği, I. Petrus'ta[29] ise sudan kurtulmanın vaftizin bir simgesi olduğu, II. Petrus'da (2/5) [30] Tanrı'nın Nûh'u ve onun dışındaki yedi kişiyi tûfandan kurtardığı, İbrânîlere'de[31] Nûh'un ev halkının kurtuluşu için gemi inşa ettiği belirtilmiştir. **Kur'ân**'da ise Nûh kıssası ve tûfan, Nûh 71/1-28, A'râf 7/59-64, Hûd 11/25-44, Mü'minûn 23/23-30, Kamer 54/9-15, Ankebut 29/13-14'de fazla detaya girilmeden anlatılmaktadır. Kur'ân'ın bu hâdiseden -farklı sûrelerde farklı bağlamlarda tekrar edilmekle birlikte- özet hâlinde yarım sayfa ile bahsetmesi ve asıl hâdiseye ve neticeye dikkat çekmek istemesi, onun ayrıntılarla fazla ilgilenmediğini gösterir.

Gemi ile ilgili olarak Kur'ân'da ifade edilen yegâne husus -ileride ayrıca değinileceği üzere- sadece geminin ahşaptan olduğu ve yapımında çivi kullanıldığıdır.[32] Bununla birlikte İslâm tarihi kaynaklarında Kitâb-ı Mukaddes'teki bilgilerle benzerlik arz eden, geminin eni ve boyu hakkında muhtelif rivayetlerde bizi Kur'ân'ın kıssayı

16 Tekvîn, 8/4, 5.
17 Tekvîn, 8/6.
18 Tekvîn, 7/12.
19 Tekvîn, 9/18.
20 Tekvîn, 7/24.
21 Tekvîn, 7/24.
22 Tekvîn, 8/24.
23 Geminin uzunluğu, genişliği, yüksekliği, geminin hangi ağaçtan ve ne şekilde olacağı Allah Teâlâ tarafından Hz. Nûh'a bildirilmiştir. Bk. Tekvîn. 6/14-21; 7/22.
24 Tekvîn 7/1-3; ayrıca bkz. Tabatabâî, *el-Mîzân*, X, 271.
25 Hûd 11/44.
26 I. Petrus, 3/20-21; Harman, "Tûfan", *DİA,* 41/ 321.
27 Matta, 24/37-38.
28 Luka, 24/37-38; 17/27.
29 I. Petrus, 3/20-21; II. Petrus, 2/5; İbrânîlere, 11/7.
30 II. Petrus,2/5.
31 İbrânîlere, II/7.
32 "*Nûh`u da tahtalardan yapılmış, çivilerle çakılmış gemiye bindirdik. İnkâr edilmiş olana (Nûh`a) bir mükâfat olmak üzere gemi, gözlerimizin önünde akıp gidiyordu. Andolsun ki onu bir ibret olarak bıraktık, ibret alan yok mudur?*" (el-Kamer 54/13-15).

zikretmedeki asıl maksadından uzaklaştıran, bilmemizin çok da gerekli olmadığı birtakım detaylar yer almaktadır. Ebû Şehbe'nin de vurguladığı gibi, aslında "Hz. Nûh'un marangozluğunun olup olmadığı, gemiyi hangi ağaçtan yaptığı, geminin eni ve boyunun ne kadar olduğu gibi soruların gereksizliği ortadadır."[33] Nitekim Kur'ân, kıssayı ibret alınması amacıyla ayrıntıya girmeden özünü vererek zikretmiştir.

II. Hadis, İslâm Tarihi ve Tabakât Kitaplarında Hz. Nuh ve Tûfanla İlgili Rivayetler

Bu konudaki rivayetleri *Hz. Nûh*, *Tûfan*, *Gemi ve Yerleştiği dağ*: *Cûdî* başlıkları altında toplayıp inceleyeceğiz.

"İbn Sa'd, tûfan olayını sadece İbn Abbas rivayetine dayanarak anlatmış, Kur'ân'a ve Tevrat'a bir atıfta bulunmamıştır.[34] İbn Kuteybe (ö. 276/889) ise *el-Meârif* adlı eserinde Vehb b. Münebbih rivayetinin yanında Tevrat'tan da iktibaslarda bulunmuştur.[35] Taberî (310/922), *Târih*'inde genel olarak Kur'ân'ı esas alarak konuyu işlemiş, yer yer Tevrat'a atıflarda bulunmuş; İbn Abbas'ın, diğer sahâbîlerin ve tâbiînin görüşlerine de yer vermiştir.[36] Ya'kubî (284/897) ve Mes'ûdî (346/957) kaynak zikretmeden hadiseyi nakletmişlerdir.[37] İbn Asâkir (571/1175) *Târihu medîneti Dımaşk* adlı eserinde tûfan hadisesini geniş bir şekilde incelemiştir.[38] İbnü'l-Cevzî (597/1200),[39] İbnü'l-Esîr (630/1232)[40] ve İbn Kesîr (774/1372)[41] büyük ölçüde önceki kaynaklarda geçen bilgileri tekrar etmişlerdir."[42]

Şimdi hadis, İslâm tarihi, tefsir ve tabakât kitaplarında Hz. Nûh ve tûfan kıssasının nasıl yer aldığını, *Hz. Nûh, Nûh Tûfanı ve Gemi* başlıkları altında ele alacağız.

A. Hz. Nûh ile İlgili Rivayetler

1. Peygamberlerin Seyyidlerinin Beş Peygamber Olduğu

Kur'ân'da belirtildiğine göre, Allah tarafından seçilmiş[43] ve kendisine vahyedilmiş[44] olan Hz. Nûh, *ülü'l-azm* peygamberlerden[45] biridir. Nitekim hadis kaynak-

33 Ebû Şehbe, *el-İsrailyyât ve'l-mevduât,* s. 210; Ayrıca bk. Yılmaz, "Kur'ân-ı Kerîm ve Tefsirlerde Hz. Nûh ve Tûfan", s. 24.
34 İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ,* IX, I 23-29.
35 İbn Küteybe, *el-Meârif,* s. 21-24.
36 et-Taberî, *Târihü ümem ve'l-mülûk*, I, 179-193. Taberî, Hz. Nûh'un tûfan sırasında 350 yaşında olduğu, tûfandan sonra 500 sene daha yaşadığını naklettikten sonra, bu konuda farklı rakamları içeren rivayetleri de zikretmiştir. Bk. Taberî, *Târihü ümem ve'l-mülûk*, I, 179.
37 Yakubî, *Tarihu Yakubî,* I-III, I, 10-14.
38 İbn Asâkir, *Târihu medîneti Dımaşk*, LXII, 240-288.
39 İbnü'l- Cevzî, *el-Muntazam fî târihi'l-mülûk vel-ümem*, Beyrut, I, 239-252.
40 İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil fi't-târih*, I, 54-58.
41 İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'nihâye*, I-XXI, 2997, I, 237-282.
42 Geniş bir değerlendirme için bk. Güneş, *Nûh Tûfanı ve Cûdî Dağı,* s.16-19.
43 Âl-i İmrân 3/33.
44 en-Nisâ 4/163.
45 el-Ahzâb 33/7; el-Ahkâf 46/35.

larında el-Ahzâb 33/7; el-Ahkâf 46/35'e mutabık olarak Hz. Nûh'un en hayırlı beş kişiden biri olduğu[46] belirtilmiş, ayrıca bu durum "*Peygamberlerin seyyitleri beştir: Muhammed, Nûh, İbrahim, Mûsâ ve Îsâ*" [47]şeklinde ortaya konmuştur.

2. Hz. Nûh'un Tam Olarak Tebliğde Bulunduğu

Kıyamet gününde Nûh'un (a.s.) çağrılarak kendisine Allah'ın emirlerini ümmetine tebliğ edip etmediğinin sorulacağı, onun "Evet, tebliğ ettim" cevabı üzerine kavmine aynı sorunun yöneltileceği, onların ise kendilerine tebliğde bulunan ve kendilerini âhiret azabından korkutan bir peygamberin gelmediğini iddia edecekleri nakledilmektedir. Hadisin devamında Hz. Nûh'tan şahit isteneceği, onun da "Muhammed ümmeti benim tebliğde bulunduğuma şahitlik eder" diyerek onları şahit göstereceği, Ümmet-i Muhammed'in Hz. Nûh'un tebliğ vazifesini yerine getirdiklerine dair şahitlikte bulunacağı belirtilmektedir.[48]

Ebû Said el-Hudrî'nin Hz. Peygamber'den naklettiği bu *müsned hadis*te, Hz. Nûh'un kendinden çok sonra yaşamış olan Ümmet-i Muhammed'den tebliğ vazifesini hakkıyla yerine getirdiğine dair tanıklık yapmasını istemesi, yoruma muhtaç bir husustur.[49] Ümmet-i Muhammed'in muhtemelen Kur'ân'da Hz. Nûh'un bu görevini yerine getirdiğine ilişkin âyete[50] dayanarak böyle bir şahitliği yapacakları söylenebilir. Nitekim İbn Hacer, bu hadisle ilgili olarak ashâbın ve ümmetin "Allah Resûlü bize Nûh, Hûd, Salih, Şuayb ve diğer resûllerin vazifelerini yaparak tebliğde bulunduklarını haber verdi, biz de onu tasdik ettik" diyecekleri yorumunda bulunmuştur.[51] Allah Teâlâ'nın bunu bildiği hâlde Nûh'tan şahit getirmesini istemesi, inkârcı kavme tutunacakları hiçbir gerekçe bırakmamak olarak izah edilebilir.

İbn Ömer'den gelen başka bir hadiste, bütün peygamberlerin kavimlerini deccâle karşı uyardıkları, Hz. Nûh'un da kendi kavmini deccâle karşı uyardığı haber verilmiştir.[52] Tâbiîn neslinin önde gelen müfessirlerinden Ebü'l-Haccâc Mücâhid b. Cebr el-Mahzumî'den (103/721) İbn Asâkir'in kaydettiği rivayette Hz. Nûh'un davet süreci

46 Muttakî, *Kenzü'l-ummâl*, XI, 483, no: 32282.

47 Hâkim'e göre bu hadis her ne kadar Ebû Hüreyre'den *mevkûf* olarak nakledilmişse de isnadı sahihtir. Zehebî de Hâkim'in bu görüşüne katılmaktadır. Bk. Hâkim, *el-Müstedrek,* II, 595, h. no: 4007.

48 Buhârî, "Tefsîrü's- sûre" 2/143; Tirmîzî, "Tefsîrü's- sûre" 2/8; Müsned, III, 32; V,11, 123; İbn Mâce, "Siyâm" 32.

49 Şeker, "Hz. Nûh (a.s.) İle İlgili Hadislerin Değeri ve Yorumu", s. 503-511.

50 Âl-i İmrân 3/146.

51 İbn Hacer, *Fethü'l-bârî*, IX, 15.

52 Buhârî, "Megâzî" 77; Müslim, "Fiten ve eşrâti's-sâa" 95; Ebû Dâvûd, "Sünne" 26; Müsned, II, 149. Diğer bir rivayet: "*Nûh'tan sonra deccâle karşı kavmini uyarmayan hiçbir peygamber gelmemiştir*" şeklindedir. Bk. Ebû Dâvûd, "Sünne" 25; Tirmîzî, "Fiten", 55; *Müsned,* I, 195; Hâkim, *Müstedrek*, IV, 585, h. no: 8630. Bazı hadislerde ise deccâlin özellikleri sıralanmış ve onun fitnesine karşı Kehf sûresinin okunması tavsiye edilmiştir. bk. Buhârî, "Enbiya" 3, 77; "Fiten", 26; Müslim, "Fiten" 95. Deccâle işaret ettiği iddia edilen âyetlerin yorumu ve bu konudaki hadislerin problemli olduğu ve sahih olanların ise tevil edilerek onun tek bir şahsiyet ve insan olmaktan çok, "her dönemde şerri temsil eden bir tip" olarak anlaşılmasının daha doğru olacağı şeklindeki yorumlar ve kaynakları ile ilgili olarak bk. Sarıtoprak, "Deccâl", *DİA*, IX, 69-72.

içinde uğradığı sıkıntılar uzun uzadıya zikredilmiştir.[53]

Kaynaklarda Mücâhid'den Hz. Nûh'un dokuz yüz elli sene boyunca kavmine davette bulunduğu, önce gizli bir şekilde, daha sonra açık bir şekilde Allah'a davet ettiği, ancak halkın onu dövdüğü, bayılana dek boğazını sıktığı, buna rağmen Nûh'un (a.s.) "*Allah'ım, halkımı bağışla, çünkü onlar bilmiyorlar…*" dediği nakledilmiştir.[54]

3. Hz. Nûh'un Bütün İnsanlığa Gönderildiği

Kur'ân'da Hz. Nûh'un ancak kendi kavmine peygamber olarak gönderildiği[55] ifade edilmekle beraber, bazı kaynaklarda tûfanın umumi olduğu iddiasının bir sonucu olarak onun kendi zamanında yaşayan bütün insanlara gönderildiği ondan öncen bütün insanlara gönderilen başka peygamber olmadığı ileri sürülmüştür.[56] Ancak bi'setin umumi olması, sadece *Hatemü'l-enbiyâ* olan Resûl-i Ekrem'e mahsus bir özelliktir. Bu bakımdan pek çok müfessir Hz. Nûh'un küfürde inatları sebebiyle kâfirlere beddua etmişse de[57] arzın hepsine gönderilmediği kanaatindedir.[58]

Son tahlilde tûfanın umumi olması meselesi ileride de ele alınacağı üzere tartışmalı olduğundan Hz. Nûh'un bütün insanlığa gönderildiği görüşü isabetli değildir.

4. Kıyamet Günü İnsanların Şefaat İçin Hz. Nûh'a da Başvuracakları

*Şefaat hadisi*ne göre, kıyamet günü insanlar Hz. Âdem'den sonra Hz. Nûh'a gelerek "*Sen yeryüzüne [Hz. Âdem'den sonra] gönderilen ilk elçisin (insanlığın atasısın)", Allah seni çok şükreden bir kul olarak nitelendirdi...*" derler. O ise Allah Teâlâ'nın o gün çok gazaplı olduğunu, daha önce hiç bu kadar gazaplanmadığını belirterek, kendisinin bir dua hakkının olduğunu, onu ise dünyada iken küfürde inat eden kavmine beddua ederek kullandığını[59] ifade eder. Bu hatası sebebiyle insanların şefaat için başka bir peygambere, Hz. İbrahim'e gitmelerini tavsiye eder.[60] Rivayetin devamında insanlar sırasıyla Hz. İbrahim, Mûsâ ve Îsâ'ya (a.s.) giderler. Ancak hepsi bir gerekçe

53 İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 248-249; İbn Kesîr, III, 552. Aslana humma hastalığı verildiği ile ilgili rivayet *mevkûf*tur. Bk. İbn Kesîr, *el-Bidâye*, I, 111.

54 Bu rivayet Ebü'l-Berekât el-Enmâtî > Ebü'l-Fadl b. Hayrûn > Ebü'l-Kâsım b. Bişrân > Muhammed b. Ahmed b. Hasan > Muhammed b. Osman b. Ebî Şeybe > Müncâb, Ebû Âmir el-Esedî > Abdullah b. Mücâhid: isnadıyla nakledilmiştir. "*...Rivayet edildiğine göre tandır, Kûfe'de mescidin bir köşesinde bulunmakta idi.. Tandın taştığını görünce Hz. Nûh, Allah'ın kendisine emrettiği üzere müminleri ve bazı hayvanları gemiye almaya başladı ve "Yâ Rabbî! Erkek ve dişi aslanla erkek ve dişi fille nasıl baş edeyim?" diye sordu. Allah Teâlâ, "Onlara humma hastalığı vereceğim de başlarını kaldırmayacaklar buyurdu. Hz. Nûh, ailesini, oğullarını, kızlarını ve gelinlerini gemiye aldı. Dışarıda kalan oğlunu da çağırdı; ancak oğlu(Kenan) babasının davetine icabet etmedi...*" İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 250. Ayrıca bk. Güneş, *Nuh Tûfanı ve Cûdî Dağı*, s. 67-68.

55 eş-Şuarâ 26/106.

56 Tahâvî, *Müşkîlü'l-âsâr,* XIV, 385, no: 385.

57 Nûh 71/26.

58 Âlûsî, *Tefsîr,* XXIII, 132-133; Elmalılı, *Tefsîr,* VI, 4060.

59 Hz. Nûh'un kavmine azap göndermesi için Allah'a dua ettiği ile ilgili bk. eş-Şuarâ 26/118-119; Nûh, 71/1-28.

60 Buhârî, "Tefsîrü's- sûre" 17/5; 2/1; "Rikâk" 51; "İ'tisam" 19; Müslim, "Îmân" 327; Tirmîzî, "Sıfat-ı kıyamet" 10; "Tefsîrü's- sûre" 17/18; İbn Mâce, "Zühd" 37; Dârimî, "Rikâk" 84; *Müsned,* I, 4, 187, 190 281, 290; II, 149, 170, 435; IV, 116, 244, 248; krş. İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef,* 60/13):18/353

ileri sürerek şefaat edemeyeceklerini belirtirler. İnsanlar en sonunda Resûl-i Ekrem'e başvururlar; bunun üzerine o Allah Teâlâ'dan şefaat talebinde bulunur.[61]

5. İnsan Neslinin Hz. Nûh'un Üç Oğlu Hâm, Yâm, Yâfes İle Devam Ettiği

Doğrusu insanlığın tûfandan sonra sadece gemiye binip tûfandan kurtulan Hz. Nûh'un oğulları ve kadınları yoluyla mı yahut da bunların yanısıra gemiye binen az sayıdaki müminlerin neslinden mi devam ettiği meselesi müfessirler[62] ve diğer âlimler arasında tartışmalıdır.

Bu konudaki görüşleri iki ana grupta değerlendirmek mümkündür: İnsan neslinin sadece Hz. Nûh'tan devam ettiği görüşünü benimseyenler, "*Biz sadece Nûh'un soyunu kalıcı kıldık*" mealindeki âyeti[63] esas almışlar ve ayrıca bu görüşü destekleyen bazı hadislere dayanmışlardır. Meselâ *Müsned*'de ve Tirmîzî'nin *Sünen*'inde[64] Semûre b. Cündeb'e dayandırılan ve yukarıda zikredilen âyetin açıklaması sadedinde nakledilen rivayette "*Sâm Arapların, Yâfes Rumların, Hâm da Habeşlilerin atasıdır*"[65] denilmektedir. Hâkim'in bu konudaki rivayeti "*Nuh'un üç oğlu vardı: Hâm, Sâm ve Rumların atası olan Yâfes*" şeklindedir.[66] Zayıf olarak değerlendirilen bir rivayete göre Arap, Fâris (Fars) ve Rûmlar Sâm'dan; Türkler, Sakâlebe ve Ye'cüc ve Me'cüc Yâfes'ten; Kıbtîler, Sûdanlılar ve Berberîler Hâm'ın soyundan gelmişlerdir.[67] Kurtûbî'nin İbn Abbâs'a dayandırarak naklettiği rivayete göre "*Hz. Nûh ve beraberindekiler tûfan bitip gemiden çıktıklarında Nûh'un çocukları ve kadınları hariç diğer müminler vefat*

61 Buhârî, "Tefsîrü's- sûre" 17/5; 2/1; "Rikâk" 51; "İ'tisam" 19; Müslim, "İmân" 327; Tirmîzî, "Sıfat-ı kıyamet" 10; "Tefsîrü's- sûre" 17/18; İbn Mâce, "Zühd" 37; Dârimî, "Rikâk" 84; *Müsned,* I,4, 187, 190 281, 290; II, 149, 170, 435; IV, 116, 244, 248; İbn Kesîr, *Tefsîr*, s. 1104.

62 Taberî, (*Tefsîr,* XXIII, 67) Ebû Hâyyân el-Endelûsî, Nesefî (*Tefsîr,* IV, 22) Fahreddîn er-Râzî, (Râzî, *Tefsîr*, VII, 129; krş. VI, 190). İbn Kesîr (*Tefsîr*, s. 1104) ve Hâzin'in de (*Tefsîr*, VI, 24) içinde bulunduğu pek çok müfessir bilhassa Sâffât sûresinin 77. âyetine, ayrıca Katâde'den ve diğerlerinden nakledilen "*Arap Sâm evladından, Sudan Hâm evladından, Türk ve bazı halklar Yâfes evladından*" şeklindeki rivayete ve benzer diğer rivayetlere dayanarak Allah Teâlâ'nın sadece Nûh'un soyunu ibkâ ettiğini ifade etmişlerdir. Öyle ki Fahreddîn er-Râzî, İbn Kesîr, Hâzin gibi müfessirler, Sâffât sûresinin 77. âyetindeki "hüm" zamirinin hasr ifade ettiğini belirterek tûfan sonrası insan neslinin sadece Nûh evladı ile devam ettiği, gemiye binip kurtulan müminlerin ise çocukları olmadan kısa zamanda vefat ettikleri görüşünü benimsemişlerdir.

63 es-Saffât 37/77.

64 Tirmîzî, "Tefsîr sûre-i Saffât", 37/4. Semure'ye dayandırılan diğer rivayette ise "*Sâm Arapların, Yâfes Rumların, Hâm da Habeşlilerin atasıdır*" bilgisi yer almaktadır. Tirmîzî, "Tefsîr Sûre-i Saffât" 37/4. Tirmîzî bu hadisle ilgili bir değerlendirme yapmaz.

65 Hadisin isnadı Abdülvehhâb > Said > Katâde > Hasan > Semure b. Cündeb > Nebî (a.s.) şeklinde olup "*Sâm Arapların, Yâfes Rumların, Hâm da Habeşlilerin atasıdır*" diye geçmektedir. *Müsned*, V, II; Tirmîzî, ""Tefsîr Sûre-i Saffât", 38. Bu rivayetler esas alınırsa bütün insanlar Hz. Nûh'un soyunundandır. Nitekim Tirmîzî, Taberî, İbn Ebî Hâtim; Saîd b. Beşîr > Katâde > Hasan > Semûre b. Cündeb > Nebî (a.s.) isnadıyla kaydettikleri rivayette "*Biz sadece Nûh'un soyunu kalıcı kıldık*" (es-Saffât 37/77) âyeti "Hâm, Yâm ve Yâfes" diye açıklanmaktadır. (Tirmîzî, "Tefsîrü sûreti's-Saffât", 38). Tirmîzî'nin isnadı Beşîr b. Muaz el-Akadî > Yezîd b. Zürey' > Said İbn Ebû Urve > Katâde şeklindedir. Ancak Tirmîzî bu son hadisin "hasen-garîb" olduğunu Said b. Beşîr'in rivayeti dışında tanınmadığını kaydetmektedir. Ayrıca bk. İbn Kesîr, *Tefsîr*, s. 1588.

66 Her ne kadar Şeyhân tahric etmesler de bu rivayet sahihtir demekte, Zehebî de onu onaylamaktadır. Bk. Hâkim, *Müstedrek*, IV, 509, h. no: 8429; Muttakî, *Kenzü'l-ummâl,* XI, 264 h. no: 32394, 32395.

67 İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ,* I, 26. Muttakî, *Kenzü'l-ummâl,* XI, 264, 295, h.no: 32397,(İbn Asakir'den naklen) İbn Kesîr, *Tefsîr*, s. 1588. İbn Kesîr, Vehb b. Münebbih'ten de benzerinin nakledildiğini kaydeder. Aynı yer. Bu hadisin isnadında zayıflık bulunduğunu kaydeder. İbn Hacer, *Fethü'l-bârî,* XIII, 107.

etmişlerdir."[68] Dolayısıyla bu rivayetlere göre insanlık sadece Hz. Nûh'un soyundan devam etmiştir.

Bununla birlikte "*Ey Nûh ile beraber gemide taşıdıklarımızın zürriyeti*!"[69] ile "*… Bugün Allah'ın rahmet ettikleri hariç O'nun azabından korunacak hiç kimse yoktur…*" mealindeki âyetlere[70] dayanarak insan neslinin Nûh'un üç oğlunun yanı sıra diğer müminlerin soyundan da devam etmiş olabileceğini muhtemel gören müfessirler[71] bulunmaktadır.

6. Hz. Nûh'un Oğlu Hâm'a Beddua Ettiği

Yukarıda bazı kaynaklarda siyah tenlilerin Hâm'ın neslinden geldiğinin nakledildiğini ifade etmiştik. Hâm'ın siyah tenli olması, İbn Mesud'a atfedilen mevkûf bir rivayette Hz. Nûh'un yıkanırken oğlu Hâm'ın kendisine baktığını görmesi üzerine ona 'Ben yıkanıyorken bana bakıyorsun. Allah yüzünü karartsın' diye beddua etmesine bağlanmıştır. Bu sebeple Hâm'ın yüzü siyahlaşmış ve o Sudanlıların atası olmuştur.[72] İbn Cüreyc (150/767) ise Hâm'ın siyahlaşmasını başka bir sebebe bağlar.[73] Kanaatimizce bir peygamberin oğluna bu şekilde beddua etmesi sonucu bütün siyah tenlilerin renginin sırf buna bağlanması doğru değildir. Nitekim Hâkim'in ilgili rivayeti mevkuf olduğu gibi isnadda mecrûh râviler[74] bulunmaktadır.

7. Nûh'a Eman Verildiği

Tevrat'ta "eman"la ilgili ifadeler bulunduğu gibi[75] bazı hadis kaynaklarında da gök kuşağının Hz. Nûh'tan sonra yer ehli için suda boğulmama konusunda bir *eman*

68 Taberî, *Tarih,* I, 192; Kurtûbî, *Tefsîr*, XV, XVI, 80.

69 el-İsrâ 17/3. Kurtûbî bu âyette hitabın yeryüzünde olan herkesi kapsadığı bilgisine yer verdiği gibi, Mâverdî'den naklettiği görüşe göre, hitab Hz. Mûsa'ya ve İsrâil oğullarınadır. bk. Kurtûbî, *Tefsîr*, X, 188.

70 Hûd 11/43.

71 Meselâ Âlûsî ise insan neslinin Nûh'un üç oğluna hasredilemeyeceğini ifade eder.(*Tefsir*, XXIII, 132);Keza Ebû Hâyyân el-Endelûsî ve "*Ey Nûh ile beraber gemide taşıdıklarımızın çocukları*! (el-İsrâ, 16/ 3) âyetini "Nûh'un maiyyetinde gemiye bindirip tûfandan kurtardığımız birkaç müminin zürriyyeti" şeklinde açıklayan Elmalılı, bütün insanların Nûh'un neslinden gelmemiş olabileceği görüşünü savunur. (Elmalılı, *Tefsîr,* V, 3154; krş. VI, 4059-4060).; ayrıca bk. Yılmaz, "Kur'an-ı Kerim ve Tefsirlerde Hz. Nûh ve Tûfan", s. 27.

72 Hâkim, *el-Müstedrek,* II, 596, h. no: 4008; İbn Asâkîr, *Târihu medineti Dımaşk*, LXII/278; Sehâvî, *Makâsidu'l-hasene*, I, 215, h.no: 259. Hâkim bu hadisi İbn Mesud'dan *mevkûf* olarak tahriç etmiş, "Her ne kadar Şeyhân *Sahîh*'lerinde tahriç etmesler de bu hadisin isnadı sahihtir" demiştir. Zehebî de Hâkim'e bu görüşünde katılmışsa da isnadda yer alan râvilerden **Vekî İbn Ebî Lebîbe** diye tanınan Muhammed b. Abdurrahman, altıncı tabakada yer alan bir râvi olup Ebu Dâvud, Nesâî ondan hadis tahric etmişlerdir. Ancak hakkında "kesîrü'l-irsâl" denilerek bu râvi cerh edilmiştir. Bk. Buhârî, *Tarihü'l-kebîr*, I, 159; İbn Hacer, *Tehzîbü't-tehzîb*, IX, 301; İbn Hacer, *Lisânü'l-mizân,* VII, 366.

73 *"...Hâm, gemide eşiyle ilişkiye girmişti. Nûh da ona nutfesinin değişmesi bedduasında bulunmuştu. Onun için çocukları siyah tenli doğmuştur.*" (Taberî, *Târîh*, I, 188). Tevrat'ta da Hâm'ın eşiyle cinsi münasebette bulunduğu ifade edilir. Bu ve diğer örnekler için bk. Lewis, "Noah and the Flood: In Jewish, Christian, and Muslim Tradition", s. 233.

74 Rivayetin isnadı: Ali b. İsâ el-Hayrî > Müsedded b. Kutn > Osman b. Ebî Şeybe > Vekî İbn Ebî Lebîbe (Muhammed b. Abdurrahman) > Dedesi > İbn Mesûd şeklindedir.

75 *Eski Ahid,* "*Tekvîn*", 8-9, s.11-12; Harman, "Nûh", *DİA*, XXXIII, 225.

olduğu,[76] suda boğulmayacağı konusunda Hz. Nûh'a Allah Teâlâ'dan eman verildiği nakledilmiştir.[77] Suda boğulmama ile kastedilen "toplu olarak helak edilmeme" denebilir.

8. Nûh'un ve Geminin Kâbe'yi Tavaf Ettiği

Bazı tefsir ve hadis kaynaklarında Hz. Nûh'un Kâbe'yi tavaf ettiği,[78] ayrıca Nûh'un gemisinin de sular altında kalan Kâbe'nin etrafında dönerek onu yedi defa tavaf ettiği, tûfanda sular altında kaldığından Kâbe'nin sadece temellerinin harap olmaktan kurtulduğu, Hz. İbrahim zamanında, "önceki temeller üzerine" yeniden inşa edildiği nakledilmektedir.[79] Ayrıca Muhammed b. İshâk'ın kaydettiğine göre Urve b. Zübeyr (94/713) Hûd ve Sâlih dışında bütün peygamberlerin Kâbe'ye gelip hac ziyaretinde bulunduklarını ileri sürmüştür.[80] Bazı rivayetlerde ise Kâbe'nin tûfanda sular altında kalmaktan korunduğu nakledilmiştir.

Netice itibariyle her şeyden evvel Kâbe'nin Hz. Nûh zamanında mevcudiyeti âlimler arasında tartışmalıdır.[81] Ayrıca yukarıda geçen rivayetler arasında tenakuz bulunmaktadır. Birinci ve ikinci derece hadis kaynaklarında geçmeyen bu tür zayıf rivayetlere dayanarak geminin tavaf ettiğini ileri sürmek pek isabetli değildir.[82] Kanaatimizce Hz. Nûh'un tûfan hengâmesinde Kâbe'yi tavaf etmesine, geminin Harem çevresinde yedi kez tavaf etmesine ilişkin rivayetler problemlidir. Sular altında kalmış bir bölgede Kâbe'nin yerini tespit etmek, geminin rotasını buna göre ayarlayabilmek pek güçtür.[83]

9. Hz. Nûh'un Ömrü

Hz. Nûh'un kavmi arasında 950 yıl kaldığı Kur'ân'da beyan edilmiş olmakla beraber[84] tûfan öncesi ve sonrasında ne kadar yaşadığı konusu tartışmalıdır. Tevrat'ta Nûh'un tûfan sırasında 600 yaşında olduğu[85], tûfandan sonra 350 yıl daha yaşadığı ve 950 yaşında vefat ettiği belirtilmektedir.[86] Hadis kaynaklarında Kur'ân'da haber verildiğine benzer şekilde Hz. Nûh'un kavmi arasında 950 sene kalıp onları dine dâvet

76 İbn Abdilberr, *et-Temhîd,* VI, 50; Muttakî, *Kenzü'l-ummâl*, II, 565, H.No: 4740; Münavî, *Feyzü'l-kadîr*, h. no: 1612.
77 Muttakî, *Kenzü'l-ummâl*, II, 565, no: 4740; İbn Asâkir, *Târihu medîneti Dımaşk,* LXII, 268-269.
78 Taberânî, *Mu'cemü'l-kebîr*, XI, 276, h. no: 11723.
79 Abdurrezzâk, *el-Musannef*, V, 66-68, no: 9153, 9155; Taberî, *Tefsîr,* IV, 8.
80 İbn İshâk, *es-Sîretü'n-Nebeviyye,* I, 27.
81 Bk. Kutluay, *Mukaddes Zaman ve Mekânlar,* s. 173.
82 Ebû Şehbe geminin Kâbe'yi tavaf etmesini akla aykırı bulur. Ebû Şehbe, *İsrâiliyyât ve'l-mevdûât,* s. 212.
83 Geniş bir değerlendirme için bk. Ebû Şehbe, *İsrailiyyât ve'l-mevdûât,* s. 211-212.
84 el-Ankebût 29/14. Bu sürenin tûfana kadar olan süreyi mi yoksa bütün ömrünü mü kapsadığı konusunda iki farklı görüş bulunmaktadır. Bk. Harman, Nûh", *DİA*, XXXIII, 226. Beyzavî Hz. Nûh'a kırk yaşında peygamberlik verildiğini, kavmi arasında 950 sene kalarak onları dine davet ettiğini, tûfandan sonra altmış yıl daha yaşadığını belirtmiştir. Bk. Beyzavî, *Tefsir*, II, 229; krş. Muttakî, *Kenzü'l-Ummâl,* XI, 264, h. no: 32396.
85 *Tekvîn*, 7-6.
86 *Tekvîn,* 9/28-29.

ettiği,[87] tûfandan sonra 60 sene daha yaşadığı, nihayet insanların çoğalıp yeryüzüne yayıldıkları nakledilmiştir.

Başka bir rivayette de Hz. Nûh'un uzun bir ömür yaşadığına, "Aşare-i mübeşşere'den birinin Allah Resûlü'nün yanında savaşırken yalnız yüzünün tozlanmasının dahi herhangi bir kimsenin Nûh (a.s.) kadar uzun bir ömür sürüp bu ömür içinde işleyeceği amellerden daha hayırlı olduğu" şeklinde işaret edilmektedir.[88]

Bazı kaynaklarda Hz. Âdem'le Nûh arasında 1000[89] veya 1000-1200 yıl olduğu,[90] Hz. Âdem'le Resûl-i Ekrem arasında ise 5800 sene geçtiği kaydedilmekte,[91] Hz. Nûh ile İbrahim arasında ise 10 asır geçtiği şeklinde bilgiler yer almaktadır.[92] Hz. Nûh'un yaşı ile ilgili olarak İbn Asâkîr, Hz. Nûh'un kavmine gönderildiğinde 250 yaşında olduğunu, onların arasında 950 sene yaşadığını, tûfandan sonra 250 sene daha ömür sürdüğünü, ölüm meleğinin "Dünyayı nasıl buldun?" diye sorduğunda ona "Bir kapısından girip biraz bekledikten sonra diğerinden çıkmış gibi" dediğini ihtiva eden rivayetleri zikretmiştir.[93]

İbn İshak'ın, ehl-i kitaba mensup âlimlerin ve bazı ilim erbabının görüşü olarak naklettiğine göre Allah Teâlâ, Hz. Âdem'in yeryüzüne inmesinden 2256 yıl sonra ve Nûh'un ömründen 600 sene geçince tûfanı göndermiştir.[94] Tevrat ehlinin iddiasına bakılırsa Hz. Nûh, gemiden indikten sonra 348 sene daha yaşamıştır. Buna göre Nûh'un ömrünün tamamı yaklaşık 950 sene olmuş olur.[95] İbn Sa'd, Taberî, İbn Asâkîr, İbnü'l- Cevzî ve İbn Esîr'in kaydettiklerine göre, 40 yaşından sonra peygamber olarak gönderilen Hz. Nûh, kavmi küfürde inat edip onların iman etmelerinden hiçbir ümidi kalmayınca Allah Teâlâ'nın emri ile gemiyi yapmış, 600 yaşında iken gemiye binmiş, tûfanda sonra 300 sene daha yaşamıştır.[96] Bununla birlikte tûfandan sonra

87 Hâkim, *el-Müstedrek,* II, 596, h. no: 4010.

88 Ebû Dâvûd, "Kitâbü's-sünne", 7, 8; Müsned, I, 187.

89 Hâkim, *el-Müstedrek,* II, 288, h. no: 3039; II, 596, h. no: 4009.

90 Taberî, *Tefsîr*, II, 34; XIX, 99.

91 İbn Esîr, *Câmiu'l-usûl,* XII, 802, no: 2245.

92 Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 599, h. no: 4016; II, 654, h. no: 4172; Taberânî, *Mu'cemü'l-kebîr*, VIII, 118; Heysemî, *Mecmaü'z-zevâid*, I, 196; II, 596; VIII, 210. Muttakî, *Kenzü'l-ummâl,* XI, 249, h.no: 32274. Meselâ bir rivayette "*Allah Teâlâ Nûh'u kavmine peygamber olarak gönderdiğinde o 250 yaşında idi. Kavmi arasında 950 sene yaşadı. Tûfandan sonra 250 sene daha yaşadı. Kendisine ölüm ölüm meleği Azrail gelip 'Ey Nûh, nebilerin büyüğü, uzun ömürlü, duaları makbul olan! Dünya hakkında ne dersin?' diye sordu. Hz. Nûh 'dünya sanki bir kişiye iki kapılı bir ev yapılmış, o evin bir kapısından girip diğer kapısından çıkmış gibi bir şey' diye cevap verdi*" diye nakledilmektedir. Suyûtî, *Câmiu'l-ehâdis, XVIII, 32,* h. no: 18785.

93 Ebü'l-Ferec Gays b. Ali > Ebû Bekir Ahmed b. Ali el-Hatîb > Ebû Mansûr Muhammed b. Ali b. İshâk el-Kâtib > Ahmed b. Bişr b. Saîd el-Haremî > Ebû Ravk Ahmed b. Muhammed b. Bekr el-Hezzânî > Ebû Hâtim es-Sicistanî, İsmâil b. Ebî Ziyâd > ve Ebân b. Ebî Ayyâş el-Abdî > Enes b. Malik > Resûlullah (s.a.v.) isnadıyla nakledilmiştir. İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 281. Bk. Muttakî, *Kenzü'l-Ummâl,* III, 235.

94 Taberî, *Târîh*, I, 189.

95 Taberî, *Târîh*, I, 191.

96 İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 23-24; Taberî, *Târih,* I, 179-180, 182, 185, 187, 189, 191; İbn Asâkir, *Târihu medineti Dımaşk*, LXII, 245-247; İbn Cevzî, *el-Muntazam*, I, 239-244; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil,* I, 57-58; Muttakî, *Kenzü'l-ummâl*, XI, 32396.

60[97] veya 350 sene[98] daha yaşadığına ilişkin görüşler vardır. Allah Teâlâ, Hz. Nûh'u yaşı 482 iken onlara peygamber olarak göndermiş, o da peygamberlik görevi çerçevesinde 120 sene onlara davette bulunmuştur.[99]

Görüldüğü gibi bazı rivayetlerde Hz. Âdem'le Nûh arasında 1000 yıl, bazılarında tûfanın olduğu zamana kadar geçen süre de dâhil edilirse 1250, 1656 yıl gibi farklı zamanlar zikredilmiştir. Tûfan sırasında 250, 600 yaşında olduğu, tûfandan sonra altmış, 250 ve 350 yıl daha yaşadığı şeklinde farklı rakamlar telaffuz edilmiştir. Netice olarak bütün bunlar gaybî hususlardır. Dolayısıyla bunları bir *nass* olmadan kesin olarak bilmek mümkün değildir. Hz. Nûh ve tûfanla ilgili olarak İslâm tarihi kaynaklarında geçen yukarıda kaydettiğimiz rivayet ve ifadelerin ise genel olarak tâbiîne ve daha sonraki dönemlerde yaşamış şahıslara atfedilen İsrâiliyat kökenli bilgiler ya da onların kendi görüş ve tahminleri olması muhtemeldir; bu bakımdan bunlara ihtiyatla yaklaşmak gerekir. Hz. Nûh'un uzun bir ömür sürmesine gelince o dönemde insanların az, ömürlerinin ise uzun olduğu anlaşılmaktadır.[100] Nitekim hadiste insan ömrünün zamanla kısaldığı ifade edilmiştir.[101]

B. Nûh Tûfanı İle İlgili Rivayetler

Yukarıda da zikredildiği üzere vukuu kesin olmakla beraber tûfanın bütün dünyayı mı kapsadığı veya belli bir bölgeye mi mahsus olduğu meselesi âlimler arasında tartışmalıdır. Hz. Nûh kavminin küfürde inat ettikleri ve Nûh'un onları azapla korkutmasına aldırmadıkları ve tûfanı ummadıkları, Nûh'la alay ettikleri,[102] tûfandan

97 İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 279. Rivayetin isnadı: Ebû Muhammed Abdülcebbâr > Ali b. Ahmed b. Muhammed > Ömer b. Ahmed b. Ömer ez-Zâhid > Abdullah b. Muhammed b. Abdülvahhâb es-Sûfî > Muhammed b. Eyyûb > Hedbe > Hammâd b. Seleme > Ali b. Zeyd > Yusuf b. Mihrân > İbn Abbâs şeklindedir. Bu hadisin isnadında zayıf râviler bulunmaktadır. Mesela **Yusuf b. Mihrân**'dan Buhârî, Tirmizî bu râviden hadis tahric etmişlerse de onun **leyyinü'l-hadîs** olduğunu belirtmiş, bu râviden sadece İbn Ca'dan'ın rivayette bulunduğunu kaydetmiştir. Buhârî, *Tarihü'l-kebîr*, VIII, 375; İbn Hacer, *Tehzîbü't-tehzîb*, II, 424; İbn Ebî Hâtim, *el-Cerhu ve't-ta'dîl,* IX, 962; İbn Hacer, *Lisânü'l-mizân,* VII, 448; Zehebî, *Mizanü'l-itidal*, IV, 474; Diğer bir râvi **Ali b. Zeyd b. Abdullah b. Ebî Müleyke,** ***Ali b. Zeyd b. Ca'dan*** ismiyle tanınır. Dördüncü tabakadan zayıf bir râvidir. Bk. Buhârî, *Tarihü'l-kebîr*, VI, 275; İbn Hacer, *Tehzîbü't-tehzîb*, VII, 322; İbn Ebî Hâtim, *el-Cerhu ve't-ta'dîl,* VI, 1021; İbn Hacer, *Lisânü'l-mizân,* VII, 311; Zehebî, *Mizanü'l-itidal*, III, 127; Muhammed b. Fedâle b. Ebî Umeyye yedinci tabakadandır. Ebû Dâvud, Trimizî, İbn Mâce bu râviden hadis tahric etmişlerse de **zayıf** bir râvidir. Buhârî, *Tarihü'l-kebîr*, V, 405; İbn Hacer, *Tehzîbü't-tehzîb*, X, 273; İbn Ebî Hâtim, *el-Cerhu ve't-ta'dîl,* VIII, 1460; İbn Hacer, *Lisânü'l-mizân,* VIII, 396; Zehebî, *Mizanü'l-itidal*, IV, 169; **Ubeydullah b. Ali b. Ebû Râfî** altıncı tabakadandır. Ebû Dâvûd ve Tirmizî bu râviden hadis rivayet etmişlerdir. Ne var ki **Leyyinü'l-hadîs** denilerek cerh edilmiştir. İbn Hacer, *Tehzîbü't-tehzîb*, VII, 37; İbn Ebî Hâtim, *el-Cerhu ve't-ta'dîl,* V, 1549; İbn Hacer, *Lisânü'l-mizân,* VII, 297; Zehebî, *Mizanü'l-itidal*, III, 14.

98 Nasr b. Ali el-Cahdamî'nin Nûh b. Kays'tan rivayet ettiğine göre Avn b. Ebî Şeddâd şöyle demiştir: *"Allah Teâlâ Nûh'u, üç yüz elli yaşında iken kavmine peygamber olarak göndermiştir. Dokuz yüz elli sene aralarında kalmış ve ondan sonra da üç yüz elli sene daha yaşamıştır."* Taberî, *Târîh*, I, 179, 191. Ayrıca bk. İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, I, 55.

99 İbn Sa'd, *Tabakât*, I, 23-24; ayrıca bk. Taberî, *Târîh*, I, 179-180, 182, 185-185, 187, 189, 191; İbnü'l-Kelbî, *Kitâbü'l-Asnâm*, s. 53, 54; İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 245-247; İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam*, I, 239-244; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, I, 57-58; İbn Kesîr, *el-Bidâye,* I, 260.

100 Münâvî'nin de naklettiğine göre "*Hz. Nûh zamanında insanların ömrü bin sene, boyları ise altmış zira idi.*" (*Feyzü'l-kadîr,* IV, 644, h. no: 6052).

101 Buhârî, "Enbiyâ"1.

102 Hûd, 11/38.

kurtulabileceklerini sandıkları açıktır. Aşağıda tûfana giden süreç, tûfanın sebepleri ilgili rivayetler değerlendirilecektir.

1. Nûh Kavminin Küfürde İnatları ve Uyarıları Umursamadıkları

Taberî ve İbn Asâkîr *Târih*'lerinde Hz. Nûh'un tebliğine karşılık bulamadığına, hatta kavminin kendisiyle alay edip onu darp ettiklerine ve gemiyi nasıl yaptığına, Nûh kavminin ileri gelenlerinin tûfanı ummadıklarına, tûfan gerçekleşse bile bundan kaçıp kurtulacaklarını sandıklarına,[103] ancak tûfandan müminlerden başka kurtulan olmadığına ilişkin rivayetleri zikretmişlerdir.[104]

Muhammed b. Ka'b el-Kurezî (117/735), mü'min erkeklerin sulbündekileri ve mü'mine kadınların rahmindekilerini Allah Teâlâ kurtardıktan sonra Hz. Nûh'a *"Kavminden şimdiye kadar iman etmiş olanların dışında artık kimse iman etmeyecek. Onların yaptıklarından dolayı üzülme!"*[105] diye vahyettiğini belirtmiştir.[106] Hatta bazı rivayetlerde geçtiğine göre, Allah Teâlâ, tûfandan 40 yıl önce Nûh kavminin erkeklerini kısırlaştırmış, bu sebeple onların 40 sene çocukları olmamıştır. Hz. Nûh, davette bulunduğu günden itibaren doğan çocuklar ise bu süre zarfında günah işleyecek kadar büyümüşler ve artık Allah'a karşı bir mazeretleri kalmamış ve tûfana duçar olmuşlardır.[107] Ancak sünnetullaha pek uygun düşmeyen bu rivayete ihtiyatla yaklaşmak gerekir.

2. Tennûr'un Mahiyeti, Kaynaması ve Bulunduğu Yer

Âyette[108] geçen "tennûr" ile neyin kastedildiği müfessirler arasında tartışmalıdır: Râzî'nin belirttiğine göre[109] İbn Abbâs, Hasan el-Basrî, Mücâhid gibi ilk müfessirlerin de içinde bulunduğu müfessirlerin ekseriyeti bunu "ekmek fırını"[110] diye zâhirî anlamında alarak فار التنور tabirini ise "suyun yükselip ekmek fırınına kadar yükselmesi" diye yorumlamışlardır. Tennûr kelimesini bunlardan farklı anlamda anlayanlar da vardır. Râzî, Arabın yeryüzünü "tennûr" diye adlandırdığını belirtmiş, bazılarının ise "yeryüzünün en şerefli yeri"ne tennûr dendiği, bu kelimenin "sabah vakti" ya da "işin zorluğu" anlamında kinaye olduğu, "kavmin helak edileceğinin alâmeti" manâsına

103 Rivayetin isnadı: Ebü'l-Hasen Ali b. Berekât b. İbrahim > Ahmed b. Ali b. Sâbit > Ebü'l-Hasen b. Rızkeveyh > Osman b. Ahmed ed-Dakkâk ve Ahmed b. Sindî > Hasan b. Ali b. Sâbit > İsmâil b. İsa > İshâk b. Bişr > Abdullah el-Ömeri ve Nâfi > İbn Ömer şeklindedir. İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 252.

104 Taberî, *Târih,* I, 180; İbn Asâkir, *Târihu medineti Dımaşk*, LXII, 253-254.

105 Hûd, 11/36.

106 Müfessir Kurezî'ye atfedilen rivayetin isnadı: Ebü'l-'İzz Ahmed b. Ubeydullah > Ebü'l-Hüseyin b. Hasenûn > Ebü'l-Hasen ed-Darekutnî > Ebû Bekir en-Nisâbûrî > Yunus > İbn Vehb > Muhammed b. Müslim > Eyyûb b. Mûsâ > Muhammed b. Ka'b el-Kurezî şeklindedir. (İbn Asâkir, *Târihu medîneti Dımaşk*, LXII, 249-250).

107 Abdullah b. Ziyâd b. Sem'ân'ın bazı kimselerden naklettiği bu görüşü Ebû Ravk nakletmiştir. (İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 249). Ancak sünnetullaha pek uygun düşmeyen bu rivayete ihtiyatla yaklaşmak gerekir.

108 Hûd 11/40.

109 Râzî, *Tefsîr,* Hûd 11/40.

110 Beyzâvî, *Tefsîr,* I, 562.

geldiği görüşlerini de zikretmiştir. Râzî'nin naklettiğine göre Ezherî, bu kelimenin Arabın daha önce kullanmadığı yabancı kelimelerden olduğunu ifade etmiştir.[111] Râzî kelimenin zâhirî manâsına alınmasının daha uygun olduğunu belirtmiştir.[112] Bu ifadenin mecazen "Allah Teâlâ'nın gazabı iyice arttı" manâsına geldiği, hakiki anlamında ise "suyun fırından kaynaması" demek olduğu belirtilmiştir.[113]

Tâbiînin önde gelen müfessirlerinden Mücâhid, "Tandırdan su çıkınca Hz. Nûh'un karısının bunu ona hemen haber verdiğini ve bu hâdisenin Kûfe taraflarında olduğunu ifade etmiş,[114] Şa'bî de (104/722) Allah'a yemin ederek "tandırın Kûfe taraflarında taştığı"nı ileri sürmüştür.[115] Beyzâvî onun Kûfe'de, Hind taraflarında veya Cezîre bölgesinde olduğu şeklindeki farklı görüşleri nakletmiştir.[116]

Hasan-ı Basrî'den nakledildiğine göre "tandır taştan" yapılmıştır. Aslında o, Havva'ya ait olup sonradan Hz. Nûh'a geçmiştir. Tandırdan su fışkırmaya başlayınca Hz. Nûh'a, ashâbıyla birlikte gemiye binmesi emredilmiştir.[117] Elmalılı ise tennûrun gemiyi harekete geçiren bir kuvvet olabileceği, bu durumda tennûrun gemide su toplanan bir kazan olma ihtimali üzerinde durarak geminin buharla çalışan bir gemi olabileceği yorumunda bulunmuştur.[118] Şu hususu da belirtelim ki Kur'an'da **فار التنور** şeklinde bir kez zikredilen tennûrla ilgili İslam tarihi kaynaklarında yer alan bilgilerin çoğu İsrâiliyat kaynaklıdır.[119]

3. Tûfanın Süresi ve Tûfanı Gören Birinin Şahitliği

Âyette "*Bardaktan boşanırcasına dökülen bir suyla göğün kapılarını açtık. Yerden de pınarlar fışkırttık. Takdir edilmiş bir iş için sular bir araya gelmişti*"[120] şeklinde tûfanın nasıl meydana geldiği anlatılır. Bu âyetten anlaşılan suyun bir kısmı gökten, bir kısmı da yerdendi. Ancak bu noktada rivayetler devreye girmiştir. Bunlara bakılırsa sular, yeryüzündeki en yüksek dağın on beş arşın üstüne çıkmıştı. Gemi, altı ay boyunca herhangi bir şeyin üzerinde durmadan içindekilere yeryüzünün tamamını gezdirmiş… Gemi, altı ay sonra Cûdî'ye oturmuştur. Altıncı ayın sonunda "*Zalimler topluluğu yok olsun*!"[121] buyurulmuş, gemi Cûdî'ye oturduğunda da "*Ey yer, suyunu*

111 Râzî, *Tefsîr,* VI, 189; Âlûsî, *Tefsîr,* XI, 350.
112 Râzî, *Tefsîr,* VI, 189.
113 Reşid Rıza, *Menâr*, XII, 63.
114 Rivayetin isnadı: Hâris > Hasan > Halef b. Halife > Leys > Mücâhid şeklindedir. (Taberî, *Târîh*, I, 187). Ayrıca bk. İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, I, 56; Beyzâvî, *Tefsîr,* s. 233 (Hûd 11/40).
115 Hâris > Kâsım > Ali b. Sâbit > Sırrı b. İsmâil > Âmir b. Şurâhil eş-Şa'bî.
116 Beyzâvî, *Tefsîr,* s. 233 (Hûd 11/40); Âlûsî, *Tefsîr,* XI, 350.
117 Rivayetin isnadı: Ya'kûb b. İbrahim > Hüşeym > Ebû Muhammed > Hasan-ı Basrî şeklindedir. Bk. Taberî, *Târîh*, I, 186-7. Ayrıca bk. İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, I, 56; Râzî, *Tefsîr,* XV, 318.
118 Elmalılı, *Tefsir,* IV, 539-540.
119 Geniş bilgi için bk. Aydemir, *Tefsirde İsrailiyat,* s. 352; Reşid Rıza, *Tefsirü'l-menâr,* XII, 64.
120 el-Kamer 54/11-12.
121 Hûd 11/44.

çek ve ey gök sen de tut!"[122] diye emredilmiştir.[123]

Taberî ve İbn Asâkîr'in İbn Abbâs'tan naklettiğine göre, havârîler Hz. Îsâ'dan tûfanı görüp yaşamış birini diriltip konuşturmasını talep etmişler, bunun üzerine Îsâ, Hâm b. Nûh'un kabrinin başına gelerek -Allah'ın izniyle- onu diriltmiş ve o, orada bulunanlara tûfan hadisesinden bahsetmiş, tekrar mezarına dönmüştür.[124]Aydemir'in de belirttiği gibi bu rivayet İsrâiliyat menşelidir.[125] Hz. Îsâ'nın bir mucize eseri olarak Allah'ın izniyle ölüleri dirilttiği sabit ise de geçmişte yaşanmış bir olayı ispat etmek için onu yaşayan birini diriltmesine ihtiyaç olup olmadığı üzerinde düşünmek gerekir.

4. Müminlerden Başka Tûfandan Kurtulan Olmadığı

Müminlerden[126] başka tûfandan kurtulan olmadığı kesin olmakla beraber, tûfanın genel ya da bölgesel olduğu meselesi tartışmalıdır.[127] Biz bu tartışmalara girecek değiliz.[128] O gün iman etmeyenlerin helak olduklarını haber verme sadedinde Taberî'nin *Târih*'inde ve bazı tarih kitaplarında nakledilen ve zayıf olarak değerlendirilen[129] bir rivayette, tûfanın giderek yükselen sularından bebeğini korumak için çaba

122 Hûd 11/44.

123 Rivayetin devamında "Böylece yeryüzü, suyu içine çekmiş, gökten yağan yağmur suları ise yeryüzündeki denizlere dönüşmüştür" denilmektedir. (İbn Sa'd, *Tabakât*, I, 25). İbn Abbâs'ın farklı mekân ve zamanlarda anlattığı tûfan hikâyelerinden müteşekkil olduğu anlaşılan rivayet, Taberî tarafından farklı yerlerde parça parça nakledilmiştir. (Bk. Taberî, *Târîh*, I, 179-180, 182, 185-185, 187, 189, 191). Ayrıca bk. İbnü'l-Kelbî, *Kitâbü'l-asnâm*, s. 53, 54; İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 245-247; İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam*, I, 239-244; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, I, 57-58; İbn Kesîr, *el-Bidâye,* I, 260; Beyzâvî, *Tefsir*, I, 562.

124 Taberî, *Târih,* I, 181-182; İbn Asâkir, *Târihu medineti Dımaşk*, LXII, 265-266, 267; İbn Kesîr, *el-Bidâye,* I, 271-272.

125 Aydemir, *Tefsirde İsrailiyat,* s. 356.

126 Tevrat'taki bilginin aksine Kur'an'a göre, gemiye Hz. Nûh'un iman etmemiş olan eşi ve oğlu Kenan binmemiş ve boğulanlardan olmuşlardır. Bk. Beyzâvî, *Tefsir*, I, 563. Tûfandan sonra [çok geçmeden] oğulları ve gelinleri dışındaki diğer müminler (soyları devam etmeden) ölmüşlerdir. Bk. Beyzâvî, *Tefsir*, II, 327.

127 Tevrat'ta tûfanın bütün yeryüzünü kapladığı kaydedilse de (Tekvîn, 7/18-24) Kur'ân'da bu konuda bir netlik yoktur. Her hayvan çiftinden alınmasının emredilmesi vb. deliller sebebiyle tûfanın genel olduğunu savunanlar olduğu gibi Kur'an'daki âyetlerde verilen bilgilerden tûfanın sadece Nûh kavmini ilgilendirdiği, ayrıca bir kavme peygamber gönderilmedikçe azap edilmeyeceği ilkesinden, jeolojik ve coğrafî verilerden hareketle bunun bölgesel olduğu sonucunu çıkarmak mümkündür ki bu görüş daha ağır basmaktadır. Harman da bölgesel olduğu görüşünü savunur. bk. Harman, "Tûfan", DİA, 1/322. Ancak "*Yalnız Nûh'un soyunu kalıcı kıldık*" (es-Sâffât, 37/77) âyetini esas alarak bunun aksini savunanlar da yok değildir. Bk. Elmalılı, *Tefsîr*, IV, 2784.

128 Geniş bilgi için bk. Harman, "Tûfan", *DİA*, 1/322.

129 Sâlih b. Mismâr el-Mervezî ve Müsenna b. İbrahim > İbn Ebî Meryem > Mûsâ b. Ya'kûb > Ubeydullah b. Ali b. Ebî Râfi > Ubeydullah b. Ali b. Ebî Râfi'nin mevlası Fâid > İbrahim b. Abdurrahman b. Ebî Rebîa > Aişe > Resûlullah (a.s.) isnadıyla naklettine göre Resûl-i Ekrem şöyle buyurmuştur: *"...Nûh geminin inşasını bitirince tandır taşmaya ve sokaklarda sular çoğalmaya başladı. Bir çocuğun annesi, çok sevdiği çocuğu için korkuya kapılıp dağa doğru kaçtı. Anne, dağın üçte birine çıktı. Sular, ona ulaşınca dağın üçte ikisine çıktı. Sular, yine ona ulaşınca dağın zirvesine kadar çıktı. Sular yükselmeye devam etti, nihayet annenin boynuna ulaştığında çocuğu elleriyle kaldırdı ve sonunda sular çocuğu [ve annesini] alıp götürdü. İşte, Allah Hz. Nûh'a inanmayanlardan birisine rahmet etseydi, [bu çocuğa ve] bu çocuğun annesine rahmet ederdi…"* (Taberî, *Tarih,* I, 180; ayrıca bk. İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 253-254; İbn Kesîr, *el-Bidâye,* I, 266. Bu rivayetin isnadında Hâkim gibi bazılarının tevsîk ettiği, Alî b. Medînî'nin ise *zaifü'l-hadîs* ve *münkerü'l-hadîs* diye nitelendirdiği **Mûsa b. Ya'kub** bulunduğundan hadisin isnadı tenkit edilmiştir. Mûsa b. Ya'kub yedinci tabakadandır. Buhârî *Edebü'l-müfred*'de, Ebu Dâvûd, Tirmizî, Nesâî, İbn Mâce sünenlerinde bu râviden hadis tahric etmişlerdir. *Sadûk* ve *seyyiü'l-hıfz* denilerek zayıf bir râvi olduğuna dikkat çekilmiştir. Buhârî, *Tarihü'l-kebîr*, VII, 298; İbn Hacer, *Tehzîbü't-tehzîb*, X, 378, Zehebî, *Mizanü'l-itidal,* IV, 227 İbn Hacer; *Lisânü'l-mîzan*, VII, 405; **Sâlih b. Mismâr el-Basrî** hakkında "makbûl" denilmiştir. *Kütüb-i Tis'a*

harcayan bir annenin mücadelesi anlatılmakta[130] ise de bu rivayet tûfan öncesi bulûğ çağına ermemiş kişinin kalmadığı belirtilen rivayetle[131] çelişmektedir. Nitekim İbn Kesîr, isnadında problemler olan bu rivayeti "garîb hadis" olarak değerlendirmiştir. Rivayette geçen ifadeler, Ka'bü'l-Ahbâr gibi kişilerin kendi görüşleri olmalıdır.[132]

5. Kâbe'ye Beyt-i Atîk Denmesi ve Kâbe-Tûfan Münasebeti

Pek çok ismi olan Kâbe'ye Beyt-i atîk denmesi, onun düşman hâkimiyetinde kalmamış olmasına bağlandığı gibi,[133] tûfanda suya gark olmaması ile de ilişkilendirilmiştir. Nitekim "*Kâbe Beyt-i atîk'tir; zira o yeryüzünde ibadet için yapılan ilk evdir ya da o Nûh tûfanında suya garkolmaktan yahut da zorbaların tasallutundan âzat olduğu için ona atîk denmiştir*"[134] diye nakledilmiştir.

İbn Asakir'in Mücahid'e dayandırarak naklettiğine göre, gemidekiler dışında o gün yeryüzündekiler yok olmuş, Harem'e ise tûfandan bir şey girmemiştir.[135] İbn Cüreyc'e atfedilen rivayete bakılırsa Hz. Nûh'un gemisi, Allah Teâlâ'nın su altında kalmaya karşı yükselttiği Kâbe'den geçmiş ve bir hafta onun etrafında dolaşmıştır. Daha sonra Yemen'e gelmiş, ardından da dönmüştür."[136] Açıktır ki Hz. Nûh'un ve geminin tavaf ettiğini belirten bu rivayet, Kâbe'nin tûfanda harab olduğunu, sadece temellerinin kaldığını ifade eden rivayetlerle çelişmektedir. Ayrıca tûfanın Yemen'e kadar etkili olduğu tartışmalıdır.

C. Hz. Nûh'un Gemisi ve Geminin Oturduğu Dağ: Cûdî ile İlgili Rivayetler

Hz. Nûh, tûfan kıssası ve Nûh'un gemisine dair İslâm tarihi ve tabakât kaynaklarında Vehb b. Münebbih'e (114/732)[137] nispet edilen ve İbn Kuteybe ve İbn Asâkir gibi müellifler tarafından kaydedilen birtakım rivayetler bulunmaktadır.[138] Hemen

musannifleri bu râviden hadis tahric etmemişlerdir. Bk. Buhârî, *Tarihü'l-kebîr*, IV, 289; İbn Hacer, *Tehzîbü't-tehzîb*, IV, 403; İbn Ebî Hâtim, *el-Cerhu ve't-ta'dîl,* IV, 1823; **İbrahim b. Abdurrahman b. Ebî Rebîa el-Mahzûmî** üçüncü tabakadan bir râvi olup Buhârî, Müslim, Nesâî ve İbn Mâce kendisinden hadis rivayet etmişlerdir. "Makbûl" diye nitelendirilmiştir. Bk. Buhârî, *Tarihü'l-kebîr*, I, 296; İbn Hacer, *Tehzîbü't-tehzîb*, I, 138; İbn Ebî Hâtim, *el-Cerhu ve't-ta'dîl,* II, 330; Diğer bir râvi olan **İbn Ebû Meryem el-Basrî** için bk. İbn Hacer, *Tehzîbü't-tehzîb*, XII, 310.

130 Bk. Berzencî, Muhammed b. Tahir, *Sahîhu târihi't-Taberî*, I, 215-217.

131 İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 249.

132 İbn Kesîr, *el-Bidâye,* I, 266.

133 Geniş bilgi için bk. Kutluay, *Mukaddes Zaman ve Mekânlar,* s. 99.

134 Âlûsî, *Tefsîr*, IV, 5; Taberî, *Tefsîr, XVII*, 151.

135 İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 250.

136 Taberî, *Târîh*, I, 190; Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 514, h. no: 3764. *Sahîhayn*'da tahric edilmese de Hâkim'e göre bu hadisin isnadı sahihtir. Abdurrezzâk, süre vermeksizin Nûh'un gemisinin Kâbe'yi tavaf ettiğine yönelik rivayeti tahric eder. Abdurrezzâk, *el-Musannef*, V, 68, no: 9159.

137 İran asıllı bir aileye mensup olup ehl-i kitabın rivayetlerini bilen ve önceki milletlerin ilmine vâkıf biridir.

138 İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ,* I, 25. İbn Kuteybe tarafından nakledilen bir rivayette Hz. Nûh'un şemâili, tûfanın sebebi, süresi ve geminin Cûdî'ye inmesiyle tûfanın son bulması anlatılmaktadır. Gemidekilerin sayısı ise Nûh'un ailesi dışında kırkı erkek ve kırkı kadın olmak üzere seksen kişi şeklinde verilmektedir. Hz. Nûh'un toplam yaşı ise bin sene olarak gösterilmiştir. (İbn Kuteybe, *el-Meârif*, 23-24). İbn Asâkir'in kaydettiği rivayette ise daha önce zikredildiği gibi artık bir daha tûfan göndermeyeceğine dair Allah Teâlâ'nın vermiş olduğu *emân*a, tûfandan sonra Hz. Nûh'la şeytan arasında geçen bir konuşmaya, tûfan müddetince gemidekilerin nasıl beslendiklerine ve Nûh'un

belirtelim ki Nûh'un gemisinin ölçüsü, gemiye alınanlar ve geminin tûfan sonrası yerleştiği dağ gibi konular tartışmalıdır. Şimdi bu konulardaki rivayet ve görüşleri müstakil başlıklar hâlinde ele almak istiyoruz.

1.Geminin Ölçüleri, Yapıldığı Malzeme ve Yer

Genel özelliği olarak Kur'an, en can alıcı bilgileri zikredip gereksiz tafsilata yer vermez. Geminin yapısı ile ilgili aynı prensip geçerlidir. Kur'an'da gemiye dair zikredilen Allah Teâlâ'nın Nûh'a gemi yapmayı emrettiği,[139] *"Nûh'u tahtalardan yapılmış, çivilerle çakılmış gemiye bindirdik. İnkâr edilmiş olana (Nûh'a) bir mükâfat olmak üzere gemi, gözlerimizin önünde akıp gidiyordu"*[140] âyetinden ibarettir. Bu âyette geçen "düsür" (دسر) kelimesine çeşitli anlamlar verilmişse de[141] öne çıkan anlamı "demir çiviler"dir.[142]

Geminin ölçüleri, yapıldığı malzeme, yer vb. malumat Tevrat'a dayanmaktadır.[143] İslâm tarihi kaynaklarında bu konudaki rivayetler İbn Abbas, Selmân el-Fârisî gibi sahâbîlere ve Hasan el-Basrî, İbn Cüreyc, Katâde ve Mücâhid gibi tabiîn müfessirlerine atfedilmiştir. Mesela İbn Cüreyc'e ve Katâde b. Diâme el-Basrî'ye (117/735) göre geminin uzunluğu, Hz. Nûh'un arşınıyla 300 arşın, eni 50 arşın ve yüksekliği 30 arşındı.[144] Su yüzeyinde kalan kısmı ise altı arşındı. Gemi çok katlıydı; onun için biri diğerinin altında bulunan üç adet kapı yapılmıştı.[145] Hasan-ı Basrî (110/728) ise geminin uzunluğunu bin 200 arşın, enini ise 600 arşın olarak vermiştir.[146] Selmân el-Fârisî'den (36/656) nakledildiğine göre Hz. Nûh, gemiyi 400 senede yapmıştır. Geminin ana malzemesi sac ağacı olup[147] 40 senede büyümüştür. Uzunluğu ise 300 arşındır.[148]

Nûh'un gemiyi Nevz dağında[149] inşa ettiği nakledilmiştir. Hz. Nûh gemi yapma emrini alınca yanında çalışacak iki marangoz kiralamış, oğulları Sâm, Hâm ve

zühdüne işaret edilmiştir. (İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 268-272).

139 Hûd 11/40.

140 el-Kamer 54/13-14.

141 Râgıb el-Isfehânî "düsür" kelimesinin çiviler anlamına geldiğini, d-s-r kökünün "bir şeyi zorla, şiddetli bir şekilde itmek" manâsında olduğunu belirtmiştir. Bk. el-Isfehânî, *Müfredât*, d-s-r md. Beyzavî, *Tefsîr*, II, 479; Elmalılı ise bu kelimenin "tahta levhaları birbirine bağlayan bağ, halat ve çivi" anlamlarına işaret etmiştir. Bk. Elmalılı, *Tefsir*, VIII, 3484.

142 Taberî, *Târîh*, I, 184. Ayrıca bk. İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam*, I, 240, İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, I, 56.

143 Tekvîn, 6/14-16. Aydemir, *Tefsirde İsrâiliyat*, s. 352.

144 Taberî, *Târîh*, I, 180, 190.

145 İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 23-25; Taberî, *Târîh*, I, 179-180, 182, 185-185, 187, 189, 191; İbnü'l-Kelbî, *Kitâbü'l-asnâm*, s. 53, 54; İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 245-247; İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam*, I, 239-244; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, I, 57-58; İbn Kesîr, *el-Bidâye,* I, 260; Beyzâvî, *Tefsir*, I, 562.

146 Taberî, *Târîh*, I, 181. Ayrıca bk. İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, I, 56.

147 Taberî, *Tarih,* I, 180; Beyzâvî, *Tefsir*, I, 562.

148 Rivayetin isnadı İbn Ebî Mansûr > Ali b. Heysem > Müseyyeb b. Şerîk > Ebû Ravk > Dahhâk şeklindedir. Taberî, *Târîh*, I, 180-181. Ayrıca bk. İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam*, I, 240. Arşın parmak ucundan omuza kadar uzunluktur.

149 Nevz (نوذ), Hindistan'da Serendîb adasında bir dağ olup Hz. Âdem'in cennetten indirildiği yere yakındır. (Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân,* III, 215-216; V, 310).

Yâfes de onunla birlikte çalışmıştır. Sonunda, gemiyi uzunluğu 600 arşın, eni 330 arşın, yüksekliği (su yüzeyinden) yere doğru 60 arşın, yukarı doğru ise 33 arşın olacak şekilde tamamlamış, içine ve dışına da Allah'ın yerden fışkırttığı zifti sürmüştür.[150] Nûh, gemiyi bitirince yan taraflarına üç kapı yapmış ve üstünü kapatmıştır. Yabani hayvanları ve kuşları ikinci kata yerleştirip üzerlerini kapamış, kırk erkek ve kırk kadından oluşan müminleri ise üst kata yerleştirmiştir. Tûfanın alâmeti olan tennûrun taşmasını beklemiştir.[151]

Görüldüğü gibi geminin yüksekliğinin 30 arşın olduğu görüşü öne çıkmakta ise de geminin uzunluğu rivayetlerin çoğunda 300 arşın olarak verilmektedir; bununla birlikte farklı rakamlar zikredenler de vardır. İkinci olarak bütün bu rivayetler sahih hadislere yer veren güvenilir kaynaklarda yer almadığı gibi üçüncü ve dördüncü derece hadis mecmualarında da geçmemekte, ancak İslam tarihi ve tabakat kitaplarında kendilerine yer bulmaktadır. Dolayısıyla bu hususta kesin bir hüküm vermek mümkün gözükmemektedir.

2. Gemiye Alınan İnsan, Hayvan ve Bitkiler

Tevrat'a göre gemiye Hz. Nûh, eşi, üç oğlu ve gelinleri binmiştir.[152] Kur'ân-ı Kerîm'de *"Her cinsten birer çifti ve aleyhine hüküm verilmiş olanın dışında kalan çoluk çocuğunu ve inananları gemiye bindir"*[153] buyrulmuştur. Gemide kaç müminin olduğu konusu da ihtilaflıdır. Bu konuda birbiriyle çelişen farklı rivayetler bulunmaktadır. *"…Beraberinde iman eden pek az kişi vardı"* âyetinide[154] sayı zikredilmeyerek gemide az kişinin olduğu ile iktifa edilmişse de bu konuda birtakım tahminlerde bulunulmuştur. Meselâ İbn Cüreyc'e (150/767) göre Hz. Nûh, üç oğlunu, onların üç hanımını ve kendi karısını gemiye almıştır. Böylece onlar eşleriyle birlikte sekiz kişi idiler. Bazı rivayetlerde ise Hz. Nûh ve beraberindeki oğulları, gelinleri ve ona inanmış olan Şîtoğullarından yetmiş üç kişi gemiye binmiş olup gemide toplam seksen müminin bulunduğu nakledilmiştir.[155] İbn İshâk'ın (151/768) öncekilerden naklettiğine göre bu âyette[156] sözü edilen "aleyhinde hüküm verilen kişiler" Hz. Nûh'un eşi Valika ve

150 İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 248-249; Güneş, *Nuh Tûfanı ve Cûdî Dağı*, s. 59; Tevrat'ta da benzer ölçülerin verildiği ile ilgili olarak bk. Tekvîn, 6/14-16; Harman, "Tûfan", *DİA*, 41/320.

151 İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 248-249.

152 Tekvîn 6/14-21; 7/2. İlgili kısımdan öğrendiğimize göre, diğer canlılardan kuşlar, sığırlar, sürüngenler, her canlı türünden erkek ve diş olmak üzere birer, eti yenilen hayvanlardan ise yedişer çift gemiye alınmıştır.

153 Hûd 11/40.

154 Hûd 11/40.

155 Hemen bütün müfessirler, tâbiîn müfessirlerinin bu konudaki farklı görüşlerini eserlerinde zikretmişlerse de tam sayıyı tayin etmek ve bununla ilgili kesin bir hüküm vermek mümkün değildir. İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 23-25; Taberî, *Târîh*, I, 179-180, 182, 185-185, 187, 189, 191; İbnü'l-Kelbî, *Kitâbü'l-asnâm*, s. 53, 54; İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 245-247; İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam*, I, 239-244; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, I, 57-58; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, I, 260; Gemide sekiz, on, seksen veya yetmiş sekiz gibi farklı rakamlar verilmiştir. Zemahşerî, Keşşâf, II, 379; Beyzâvî, *Tefsir*, II, 229.

156 Hûd 11/40.

oğlu Kenân'dır.[157] Doğrusu eşini gemiye almadığıdır ki eşinin[158] ve oğlunun[159] gemiye binmedikleri Kur'ân'da açıkça ifade edilmektedir. İbn İshâk'ın ifade ettiğine göre Hz. Nûh; üç oğlu Sâm, Hâm ve Yâfes ile bunların eşlerini, ona inananlardan altı kişiyi gemiye almıştır: Bunlar, Nûh ve oğulları ile birlikte toplam on kişiydiler...[160] Taberî'nin kaydettiğine bakılırsa gemide Nûh, eşi, üç çocuğu ve bunların eşlerinden başka kimse yoktu; toplam sekiz kişiydiler. [161] Hz. Nûh'un Allah'ın ona emrettiği şekilde her cinsten birer çifti gemiye alırken Hz. Âdem'in naaşını da gemiye aldığı, onu kadınlarla erkeklerin arasına koyduğu ve gemiden indiğinde Beytülmakdis'te defnettiği nakledilmiştir.[162] Ancak Hz. Nûh'un Hz. Âdem'in naaşını Beytü'l-Makdis'e defnetmesi, problemlidir. Niçin sadece onun naaşını almıştır? Peygamberlerin vefat ettikleri yere defnedildikleri bilinmektedir, bu durumda başka yere taşınması bu usule aykırıdır.

İlgili âyette her cins canlıdan birer çiftin gemiye alınması emredilmiştir. Ancak bu konu, yoruma açıktır. Hz. Nûh'un yaşadığı bölgede mevcut hayvan ve bitkilerden belli oranda birer çiftin alınması mümkünse de her cinsten alınması ve bunların gemiye sığdırılması imkânsızdır.[163] Rivayetlere bakılırsa İbn Abbâs'a atfedildiğine göre Hz. Nûh'un gemiye aldığı ilk hayvan küçük kırmızı karınca olup son aldığı merkeptir.[164] Hz. Nûh, "Ya Rabbi, bunları gemiye bindirdim; peki vahşileri, yırtıcıları, kuşları ve şu hayvanları ne yapacağım?" diye sormuş Allah Teâlâ onları Hz. Nûh'un etrafına toplayacağını belirtmiş, o da Allah'ın emrettiği sayıda hayvanı gemiye almıştır...[165] Buna göre geminin üst katında kuşlar, ortasında insanlar, altında ise yırtıcılar vardı.[166] Bazı rivayetlerde Hz. Nûh'un cennetten gelen acve hurması da dâhil bütün ağaç çeşitlerinden birer numuneyi gemiye aldığı kaydedilmiştir.[167] Bu rivayet cem türü önceki kaynaklarda[168] geçmemektedir. Bu ayrıntılara dalmamak gerekir.[169]

157 İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 252-253; Nûh'un gemiye binmeyen oğlu Yâm diye de geçmektedir.

158 et-Tahrîm 66/10.

159 Hûd 11/43.

160 Taberî, *Târîh*, I, 191.

161 Taberî, *Târîh*, I, 188.

162 İbn Sa'd, et-*Tabakât*, I, 23-25; Taberî, *Târîh*, I, 179-180, 182, 185-185, 187, 189, 191. Ayrıca bk. İbnü'l-Kelbî, s. 53, 54; İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 245-247; İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam*, I, 239-244; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, I, 57-58; İbn Kesîr, *el-Bidâye,* I, 260.

163 Damızlık olması için Hz. Nûh'un çiftliğinde ve muhitindeki evcil hayvanlardan birer çiftin gemiye alınmış olması daha makuldür. Esed, *Kur'an Mesajı,* s. 432.

164 Taberî, *Târîh,* I, 184-185. Krş. İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk,* LXII, 257-258. Rivayetin isnadı İbn Humeyd > Seleme > İbn İshâk > Hasan b. Dînâr > Ali b. Zeyd > Yusuf b. Mihrân > İbn Abbâs şeklindedir. Krş. Muttakî, *Kenzü'l-ummâl,* XI, 264 h.no: 32392.

165 İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 252-253.

166 Taberî, *Târîh*, I, 190. Seyyid Kutub'un dediği gibi bu konuda da pek çok İsrâilî rivayet vardır, bunların peşine düşmemek gerekir. Seyyid Kutub, *Fî zilâl*, VIII, 163.

167 Bu rivayetin isnadı: Ebü'l-Hasen Ali b. Berekât > Ebû Bekir el-Hatîb > Ebü'l-Hasen b. Rızkeveyh > Osman b. Ahmed > Ahmed b. Sindî > Hasan b. Ali > İsmâil b. İsa > İshâk b. Bişr > babası > Ca'fer b. Muhammed > babası > Ali b. Ebî Tâlib > Resûlullah şeklindedir. bk. İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 261; Müttakî, *Kenzü'l-ummâl,* XI, 264 h. no: 32392.

168 Bk. Suyutî, *Cem'u'l-cevâmi'*, IV, 631.

169 Nitekim Râzî, gemiye şeytanın da bindiği rivayeti ile ilgili olarak " 'Cinlerden, havâî ve ateşten bir varlık olan şeytanın suda boğulması nasıl mümkün olur?' denirse buna dalmamak gerekir" diye cevap vererek bir yorum

3. Geminin Oturduğu Dağ

Tûfanla ilgili problemli konulardan biri de geminin oturduğu dağ meselesidir. Tevrat'ta her ne kadar Ararat ismi zikredilmişse de bu kesin değildir.[170] Kur'an'da ise geminin Cûdî'ye oturduğu açıkça zikredildiğinden Tevrat'taki bilgi tashih edilerek geminin oturduğu dağın Cûdî isminde bir dağ olduğu daha fazla ağırlık kazanmışsa da[171] bu konuda da tartışmalar vardır. Mesela söz konusu dağın Kur'an'ın inzal edildiği dönemde ashâb ve dönemin insanları tarafından bilinen bir dağ olarak gerçekten Cezire bölgesinde bir dağ diye bahsedilen Şırnak civarındaki Cûdî mi olduğu, yoksa bir dağ silsilesinin[172] veya aynı addaki başka bir dağ olup olmadığı,[173] Cûdî isminin muayyen bir dağın değil mutlak olarak herhangi bir dağ mı demek olduğu şeklinde farklı görüşler bulunmaktadır.[174] Hadis kaynaklarında, Medine'de yaşayan Yahudilerin tûfan sonrasında geminin yerleştiği dağ olarak Cûdî'yi bildikleri zikredilmektedir. Hz. Peygamber bir kısım yahudilerin yanlarına gitmiş, onların oruçlu olduklarını öğrenince bu ne orucu diye sormuştur. Onlar da "Bu gün Allah Teâlâ'nın Hz. Mûsâ'yı ve İsrail Oğullarını suda boğulmaktan koruduğu ve Firavun'un boğulduğu, Hz. Nûh'un gemisinin Cûdî dağına oturduğu, bunun üzerine Hz. Nûh ve Mûsâ'nın Allah'a şükür ifadesi olarak olarak oruç tuttukları gündür" diye cevap vermişlerdir. Bunun üzerine Hz. Peygamber 'Ben Hz. Mûsa'ya daha yakınım; öncelikle benim oruç tutmam gerekir' buyurmuş ve ashabına da oruç tutmalarını emretmiştir.[175] Bütün bunlardan Nûh'un gemisinin Şırnak yakınlarında yer alan Cûdî dağına oturduğu görüşü daha ağır basmaktadır.

Diğer yandan İbn Cüreyc'e göre gemi, Recep ayından on gece geçtiğinde Cuma günü, Aynülverd'den kalkmış ve Âşûrâ günü Cûdî'de durmuştur.[176] Hz. Nûh'un Recep ayında gemiye bindiğine, Muharem ayına kadar altı ay boyunca geminin yüzdüğüne ve Aşûrâ günü Cûdî üzerine oturduğuna ilişkin rivayetler bulunmaktadır.[177] Yine

yapmaktan kaçınmaktadır. (Râzî, *Tefsîr,* VI, 196).

170 Tanyu, "Cûdî Dağı", *DİA*, VIII, 79. Tanyu'nun kaydettiğine göre, "Rrt" kelimesi Kitab-ı Mukaddes yazarlarınca yanlış seslendirilmesi sonucu Ararat kelimesi ortaya çıkmıştır. Bu yanlış yorum sonucu Nûh'un gemisinin Ararat/Ağrı dağı olduğu yorumuna gidilmişse de bu gerçeğe uygun değildir. Tanyu, a.g.m, aynı yer.

171 Ermenistan'dan başlayıp Cûdî Dağı'nın bulunduğu Şırnak vilayetine kadarki dağ silsilesinin aynı olduğu göz önüne alınırsa Ararat denilen Ağrı Dağı da bu silsilenin bir parçasıdır denebilir. Müfessirlerin kâhir ekseriyeti Cûdî'nin nerede olduğu hakkında farklı görüşleri zikretmişlerse de "Cezire bölgesindeki Cûdî dağı" (*Râzi, Tefsir, VI, 196)* olduğu şeklindeki görüş ağırlık kazanmıştır.

172 Tabatabâî, *el-Mîzan*, X, 220.

173 Beyzavî, "Musul'da, Şam'da, Bâbil'de bir dağ olduğu" şeklinde farklı görüşleri zikreder. Bk. Beyzâvî, *Tefsir*, II, 229.

174 Râzî, *Tefsîr*, VIII, 86; Elmalılı, *Tefsîr,* IV, 2784; Ayrıca bk. Streck, M., "Cûdî", *İA*, III, 223-225; Özel bir dağ ismi değil Mü'minûn sûresinde bahsi geçen *Münzelen mübâreke* tabirinden hareketle bereketli bir yer anlamında olduğu tarzında yorumlar da vardır. *Münzelen mübâreke* ifadesinde münzel'ini gemi ya da gemi dışındaki mekân olarak yorumlayanlar bulunmaktadır. (Râzî, Tefsîr, VIII, 86), Bereketli, mümbit bir yer anlamında olduğu ile tartışmalar için bk. Sarıkçıoğlu, "Kur'anı Kerîm ve Arkeoloji Işığında Nûh Tûfanı", s. 32.

175 Müsned, II, 360. Hadisin isnadı Abdullah b. Ahmed b. Hanbel > Ahmed Ahmed b. Hanbel > Ebû Ca'fer > Abdüssamed > Babası > Şebîl > Ebû Hüreyre şeklinde olup Resûl-i Ekrem'in kendi ashâbına Âşûrâ orucunu emretmesini Ebû Hüreyre nakletmektedir.

176 Taberî, *Târîh*, I, 190.

177 Taberî, *Târih*, I, 180.

Taberî'nin kaydettiği başka rivayette Recep ayında hareket eden gemi, 150 gün suda kaldıktan sonra Muharrem ayında Cûdî'ye oturmuştur.[178] Tûfandan sonra Hz. Nûh'un indiği köye *Sûk Semânîn* adı verilmiş ve insanlar orada çoğalmışlardır. Semânîn köyü onlara dar gelmeye başlayınca göç edip Bâbil şehrini kurmuşlardır.[179]

Sonuç

Nûh kıssası ve tûfan hadisesi âyetlerle sabit olmakla beraber bu konuda hadis kaynaklarındaki sahih rivayetler sınırlıdır. Bu konuyu ele alan İslâm tarihi ve tefsir kaynakları, çoğunlukla İsrâiliyat'la ilgili rivayetlerin kendilerine nisbet edildiği İbn Abbâs'a, tâbiînden Mücâhid, Dahhâk, İbn Cüreyc gibi müfessir ve râvilere dayanmaktadır. Hz. Nûh kıssası ve tûfanla ilgili âyetlerin Tevrat'tan alınan bilgilerle ve ehl-i kitaba mensup âlimlerin aktardıklarıyla zenginleştirildiği, ayrıca rivayetlerin içine Recep, Muharrem, Kâbe ve Cûdî gibi İslâmî motifler de ilave edilerek bilgilerin detaylandırıldığı anlaşılmaktadır. Hz. Nûh'un gemisinin ölçüleri, tennûrun kime ait olduğu, gemiye binenler ve sayıları, Nûh'un tûfan öncesinde ve tûfandan sonra ne kadar yaşadığı gibi rivayetlerin çoğu İsrâiliyat menşelidir. Yahudi metinlerinden nakledilen rivayetlerin çoğunun aslı yoktur. Nûh tûfanı ve gemi ile ilgili âyet ve merfû hadislerde yer almayan ayrıntılar ya ehl-i kitaptan nakledilmiştir ya da tahmin ve yorumdan ibarettir.[180] Bunları bilmemiz bize çok fayda sağlamaz. Ayrıca Nûh ve tûfan kıssası, Nûh'un gemisi ile ilgili rivayetlerde birbiriyle tezat teşkil eden görüşler bulunmaktadır.

İbn Abbâs'a nispet edilen bütün bu rivayetlerin gerçekten ona ait olduğunu ve onun konuyla ilgili fikir ve düşüncelerini yansıttığını söylemek zordur; zira onun ismi bilhassa geçmişe dair olaylarla ilgili olarak istismar edilmiştir. İbn Abbâs'ın topladığı bilgileri, Kur'ân ve Sünnet süzgecinden geçirdikten sonra aktarmış olması muhtemel ise de bu konuda ihtiyatlı olmak gerekir. Abdullah b. Abbâs'ın (68/687), bu konularda ehl-i kitabın yanı sıra, özellikle Ka'bü'l-Ahbâr (32/652) gibi yahudi asıllı mühtedîlerden çokça istifade ettiği belirtilmiştir. İbn Abbâs ve Vehb b. Münebbih'e atfedilen rivayetlerde anlatılanlar, Tevrat'ta yer alan Nûh kıssası ve tûfanın başlama tarihi, süresi ve kapsamı, geminin ölçüsü gibi konularda büyük ölçüde benzerlik arz etmektedir. Ona atfen birtakım rivayetlerin uydurulmuş olması, ona nispet edilen bilgilerin değerini zedelemektedir.[181] Ayrıca İslâm tarihi kitaplarında kullanılan bazı

178 "*Recep ayının onuncu gününde gemi onları alıp götürmüş ve yüz elli gün suda kaldıktan sonra Cûdî Dağı'nın üzerinde durmuş ve orada bir ay kalmıştır. Hz. Nûh, Muharrem ayının onunda, Âşûrâ günü gemidekileri indirmiştir.*" Taberî, *Târîh*, I, 190.

179 İbn Sa'd, *Tabakât*, I, 23-25. Ayrıca bk. Taberî, *Târîh*, I, 179-180, 182, 185-185, 187, 189, 191. Ayrıca bk. İbnü'l-Kelbî, *Kitâbü'l-Asnâm*, s. 53, 54; İbn Asâkir, *Târîhu medîneti Dımaşk*, LXII, 245-247; İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam*, I, 239-244; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, I, 57-58; İbn Kesîr, *el-Bidâye,* I, 260.

180 Aydemir, *Peygamberler,* s. 47-55.

181 Bk. İbn Sa'd, *Tabakât*, II, 314-321; Akbıyık, Ali, *Abdullah b. Abbâs Hayatı ve Şahsiyeti*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2007, s. 52-57; Hıdır, Özcan, *Yahudi Kültürü ve Hadisler*, İnsan Yayınları, 2. bs., İstanbul 2010, s. 283-299.

isnadlarda yer alan Yusuf b. Mihrân, Ali b. Zeyd b. Cüd'ân, İbn Cüreyc, Dahhâk b. Müzâhim ve Mukâtil b. Süleymân tariklerinin de güvenilmez olduğu kaydedilmiştir.[182] Geminin ölçüleri, gemidekilerin sayısı, Hz. Nûh'un tûfan öncesinde ve tûfandan sonra ne kadar yaşadığı gibi konulardaki rivayetler arasında açık çelişkiler ve aynı râviye nisbet edildiği hâlde birbirini tutmayan görüşler vardır. Rivayetlerin çoğu hem isnad hem de mâna bakımından problemlidir. Bütün bunlarla beraber, söz konusu rivayetler, dönemin yaygın tûfan algısını anlamak açısından bize bir fikir vermektedir. Öte yandan hemen bütün din ve kültürlerde mevcut olan tûfan rivayetlerinin kaynağının bir olduğu düşünülebilirse de farklı kültürlerde mevcut olan tûfana dair rivayetler, Kur'ân'da ve Kitab-ı Mukaddes'te anlatılanlarla örtüşmemektedir.

Nûh ve tûfan kıssası Kur'ân'da geçmekle beraber o, kıssayı nakletmedeki amacı doğrultusunda tafsilata girmemiş, işin özüne, ibret alınması gereken esasa işaret etmiştir. Âyetlerde ve sahîh hadislerde kıssa ile ilgili verilen bilgiler, maksadın tahakkuku için yeterli olup daha fazlasına dalmak bizi asıl konudan uzaklaştırır. Seyyid Kutub'un dediği gibi[183] Nûh ve tûfan kıssasına çok sayıda İsrâiliyat karışmıştır; hâdise gaybî olduğundan bize bildirildiğinden başkasını bilmemiz mümkün değildir. Râvilerin hayallerini ve kendi görüşlerini kıssaya karıştırmış oldukları söylenebilir. Gazzâlî'nin ifadesiyle "İlimlerde âlimler sayfalarda, kitaplarda yazılanlara ve başkalarından işittiklerine değil basiretlerine, idraklerine ve kalplerinin sâfiyetlerine dayanmalıdırlar. Eğer kişi bir konuda denilenleri ezberlemekle yetinirse âlim değil ancak ilim kabı olur."[184] Bu sebeple kaynaklarımızda yer alan rivayetler basiretli ve dikkatli bir şekilde tahkik edilip yorumlanmalıdır.

Kaynakça

Abdurrezzâk, Ebû Bekir Abdürrezzâk b. Hemmâm es-Sanânî, *el-Musannef*, (I-XI) (thk. Eymn Nasrüddin el-Ezherî) Darü Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2010.

Açıkalın, Bünyamin, "Tefsir Literatüründe Nûh (a.s.) Kıssası", *Uluslararası Şırnak ve Çevresi Sempozyumu Bildirileri,* edit. M. Nesim Doru, Ankara 2010, s. 35-40.

Açmaz, Halil İbrahim, *Muhtelif Dinlerde Tûfan,* Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış doktora tezi, Kayseri 1991.

Ahmed b. Hanbel (241/661), *Müsned,* I-VI, nşr. Müessesetü Kurtuba, Kahire ty.

Aksoy, Bilal, *Çağdaş Bilimlerin Işığında Nûh'un Gemisi ve Tûfan,* İnsanlık Yolu Yayınları, Ankara 1987.

Âlûsî, Mahmud, Ebü'l-fazl, *Rûhu'l-meânî tefsiri Kur'âni'l-azîm ve sebü'l-mesânî* (1-XXX), Dârü İhyâî Türâsi'l-Arabî, Beyrut, ty.

182 Bk. İbn Hacer, Ebü'l-Fadl Ahmed b. Ali el-Askalâni (852/1448), *Telhîsu'l-Habîr fî Tahrîci Ahâdîsi'r-Râfiiyyi'l-Kebîr*, IV, 480-481; Çakan - Eroğlu, İsmail Lütfi – Muhammed, "***Abdullah b. Abbas"***, *DİA*, İstanbul 1988, I, 77.

183 Seyyid Kutub, *Tefsîr,* VIII, 162.

184 Münâvî, *Feyzü'l-kadîr*, I, 4:
"نبغي أن يكون اعتماد العلماء في العلوم على بصيرتهم وإدراكهم وبصفاء قلوبهم لا على الصحف والكتب ولا على ما سمعوه من غيرهم فإنه إن اكتفى بحفظ ما يقال كان وعاء للعلم لا عالما. "

Aydemir, Abdullah, *Tefsirde İsrâiliyat*, Beyan Yayınları, İstanbul 1992.
----------, *İslâmî Kaynaklara Göre Peygamberler,* Türkiye Daiyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1992, s. 47-55.
Belâzürî, Ahmed, b. Yahya (279/892), *Fütûhu'l-büldân*, thk. A. Enis et-Tabbâ' – Ö. Enis et-Tabbâ', Müessesetü'l-Meârif, Beyrut 1987.
Berzencî, Muhammed b. Tahir, *Sahîhu târîhi't-Taberî*, Dâru İbn Kesîr, Dımaşk-Beyrut 2007.
Best, Robert M., *Noah's Ark and the Ziusudra Epic,* Enlil Press, Florida 1999.
Burgess, Gelett, *The Maxims of Noah*, The Ballentyne Press, London 1913.
Cevherî, İsmail b. Hammâd (393/1003), *es-Sıhâh*, thk. Ahmed A. Attar, Dârü'l-İlm li'l-Melâyîn, 4. bs., Beyrut 1990.
Cohn, Norman, *Noah's Flood: The Genesis Story in Western Thought,* Yale University Press, London 1999.
Çimen, A. Emin, "Hz. Nûh'un Yaşam Süresi Üzerine", *II. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûh'un Gemisi Sempozyumu,* edit. Oktay Belli, İstanbul 2009, s. 223-231.
Dartma, Bahattin, "Nûh (a.s)'un Gemisini Demirlediği Yere Dair", *Kur'an Mesajı: İlmi Araştırmalar Dergisi*, 1999, cilt: II, sayı: 13,14,15, s. 140-146.
----------, "Nûh Tûfanının Zamanı ve Zemini", *II. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûh'un Gemisi Sempozyumu,* edit. Oktay Belli, İstanbul 2009, s. 151-162.
----------, "Tevrat'ın Nûh Tûfanına Dair Verilerinin Bilimsel Değeri Üzerine", *III. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûh'un Gemisi Sempozyumu,* edit. Oktay Belli, İstanbul 2011, s. 447-456.
----------, *Dini, Tarihi ve Arkeolojik Veriler Bağlamında Nûh Tûfanı,* Rağbet Yayınları, İstanbul 2005.
Ebû Şehbe, Muhammed b. Muhammed, *el-İsrâilyyât ve'l-mevduât fî kütübi't-tefsîr, Mektebetü's-sünne,* Kahire, 1426/2006.
Eroğlu, Ergin, *Kutsal Kitaplardaki Tûfan Olayı'nın Tarihi Temelleri,* Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2007.
Esed, Muhammed, *Kur'an Mesajı,* (çev. Cahit Koytak, Ahmet Ertürk) İstanbul 2001, s.432.
Gezer, Arif, "Hadis Edebiyatında Nûh ve Tûfan", *III. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûh'un Gemisi Sempozyumu,* edit. Oktay Belli, İstanbul 2011, s. 549-560.
Güneş, Hüseyin, *İslâm Tarihi Kaynaklarına Göre Nûh Tûfanı ve Cûdî Dağı,* İlâhiyât, Ankara, 2013, s.14-19.
Hâkim, Muhammed b. Abdullah en-Nisâburî, *el-Müstedrek ala's-Sahîhayn* (I-IV) (thk. Mustafa Abdülkadir Atâ), Dârü Kütübi'l-İlmiyye, 1411/1990.
Harman, Ö. Faruk, "Kitâb-ı Mukaddes ve Diğer Dinlere Göre Hz. Nûh ve Tûfan", *Hz. Nûh'tan Günümüze Cizre Sempozyumu,* edit. M. Sait Özervarlı, İstanbul 1999, s. 13-20.
----------, "Nûh", *DİA*, İstanbul 2007, c. XXXIII, s. 224-227.
----------, "Tûfan", *DİA,* İstanbul 2012, 41/319-322.
Hâzin, Alaüddin Ali b. Muhammed, *Lübâbü't-tevîl fî meâni't-tenzîl,* Dârü'l-fikr, Beyrut, 1399-1979.
Heidari, Rıza, "Historical and Cultural Visage of Ararat in İran", *II. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûh'un Gemisi Sempozyumu,* edit. Oktay Belli, İstanbul 2009, s. 58-61.
Heller, Bernhard, "Nûh", *İA*, MEB, İstanbul 1964, c. IX, s. 344-346.
İbn Asâkir, Ebü'l-Kâsım Ali b. Hasan (571/1175), *Târîhu Medîneti Dımaşk*, I-LXXV, thk.
İbn Hacer, Ebü'l-Fadl Ahmed b. Ali el-Askalâni (852/1448), *Telhîsu'l-habîr fî tahrîci ahâdîsi'r-râfiiyyi'l-kebîr*, I-IV, (thk. Adil A. Abdülmevcud ve Ali M. Muavviz), Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1998.
İbn Hibbân, Muhammed b. Hibbân (354/965), *Kitâbü's-sikât*, I-X, (thk. M. Abdülhamid Han),

Dairetü'l-Meârif el-Osmaniyye, Haydarabad 1983, VII, 281.
İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ İsmâil b. Ömer (774/1372), *el-Bidâye ve'n-nihâye,* I-XXI, (thk. Abdullah b. Abdülhamid et-Türkî), İmbabe 1997.
----------, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-azîm*, I-VIII, (thk. Samî b. Muhammed es-Selâme), Dâru Taybe, 2. bs., Riyad 1999.
İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim (276/889), *el-Meârif*, (thk. Servet Ukkâşe), Kahire 1981.
İbn Sa'd, Muhammed (230/845), *Kitâbü't-tabakâti'l-kebî* (I-XI), (thk. Ali Muhammed Ömer), Kahire 2001.
İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Abdurrahman b. Ali (597/1200), *el-Muntazam fî tarîhi'l-mülûk ve'l-ümem,* I-XVII, (thk. Muhammed Abdulkadir Ata – Mustafa Abdulkadir Ata), Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut ty.
İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed (630/1232), *el-Kâmil fi't-târîh,* I-XI, (thk. Ebü'l-Fidâ Abdullah el-Kâdî), Beyrut 1987.
İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ İsmâil, (774) *el-Bidâye ve'n-nihâye,* Riyad 1966.
Köksal, M. Asım, *Peygamberler Tarihi,* TDV Yayınları, 16. bs., Ankara 2012.
Kutluay, İbrahim, *Mukaddes Zaman ve Mekânlar,* Rağbet Yayınları, İstanbul 2009.
----------, *Sünnete Göre Kutsiyet*, Çıra Yayınları, İstanbul, 2010.
Lewis, Jack P., *A Study of the Interpretation of Noah and the Flood in Jewish and Christian Literature,* E.J. Brill, Leiden 1978.
----------, "Noah and the Flood: In Jewish, Christian, and Muslim Tradition" *The Biblical Archaeologist*, c. 47, no. 4 (Aralık 1984), s. 224-239.
Maksudoğlu, Mehmet, "Nûh (a.s.) Tûfanı", *Diyanet İlmi Dergi [Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi],* Ankara 1974, cilt: XIII, sayı: 2, s. 105-109.
Mallowan, M. E. L. "Noah's Flood Reconsidered", *Iraq,* c. 26, no. 2 (1964), s. 62-82.
Mes'ûdî, Ali b. Hüseyin (346/957), *Mürûcü'z-zeheb ve Meâdinü'l-cevher*, I-IV, (thk. M. Muhyiddin Abdülhamid), Dârü'l-Fikr, 5. bs., Beyrut 1973.
Muttakî, Alâeddin Ali b. Hüsâmeddin el-Hindî (975/1567), *Kenzü'l-ummâl fî süneni'l-ekvâl ve'l-ef'âl,* I-XVIII, (thk. Bekri Hayyanî ve Saffet Sakkâ), Müessesetü'r-Risâle, 5. bs., Beyrut 1985.
Münavî, Zeynüddin Muhammed Abdürrauf b. Tacilarifin b. Ali, *Feyzü'l-kadîr*, Mektebetü Mısr, 1424/2003.
Nesefî, Ebü'l-Berekât Abdullah b. Ahmed b. Mahmud, *Tefsîr,* (I-IV) (thk. Mervân Muhammed eş-Şiâr) Dârü'n-nefâis, Beyrut 2005.
Özkan, A. Rafet, "Vahiyde Nûh'un Ayak İzleri", *I. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûh'un Gemisi Sempozyumu (Doğubeyazıt, 2005)*, (edit. Oktay Belli), İstanbul 2007, s. 230-237.
Râzî, Fahreddin, Muhammed b. Ömer (604), *Mefâtihu'l-gayb*, I-XXXII, Dârü'l-Fikr, Beyrut 1981.
Reşid Rıza, Muhammed b. Reşid Ali Rızâ, *Tefsîrü'l-menâr* (I-XII) El-Heyetü'l-Mısriyyeti'l-Âmmeti li'l-kitâb, 1990, XII, 75-76.
Rouse, M. Luther, *Noah's Flood in Geology and History and the Brief Antiquity of Mankind*, The Maynes Press, Toronto 1909.
Sarıkçıoğlu, Ekrem, "Kur'ân ve Arkeoloji Işığında Hz. Nûh ve Tûfan Olayına Yeni Bir Yaklaşım", İslâmî Araştırmalar Dergisi, Ankara 1996, cilt: 9, sayı: 1-2-3-4.
----------, "Kur'an ve Arkeoloji Işığında Nûh Tûfanı", *Uluslararası Şırnak ve Çevresi Sempozyumu Bildirileri,* (edit. M. Nesim Doru), Ankara 2010, s. 25-33.
Sehâvî, Abdurrahman, *Makâsidu'l-hasene*, Dârü Kütübi'l-Arabî, Beyrut ty., I, 215.

Seyyid Kutub, *Fî zilâli'l-Kur'ân,* (çev. Heyet) Hikmet Yayınları, İstanbul ty.
Streck, M., "Cûdî", *İA*, MEB, İstanbul 1977, c. III, s. 223-225.
----------, "Ağrı Dağı", *İA*, MEB, İstanbul 1978, c. I, s. 152-153.
Suyutî, Ebü'l-Fazl Celaleddin Abdurrahman b. Ebî Bekr (911/1505), *Cem'u'l-Cevâmi'*, I-XXV, (nşr. el-Ezherü'ş-Şerîf), Dârü's-Seâde, Kahire 2005.
----------, *Câmiü'l-ehâdis*, *XVIII, 32,* h. no: 18785.
Şeker, Necmettin, "Hz. Nûh (as) İle İlgili Hadislerin Değeri ve Yorumu", *III. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûh'un Gemisi Sempozyumu,* (edit. Oktay Belli), İstanbul 2011, s. 503-511.
Şevkânî, *Fethu'l-kadîr*, Beyrut 1983, V, 113.
Tabatabâî, Muhammed Hüseyin, *el-Mîzan fî tefsîri'l-Kur'ân,* Beyrut 1417/1997.
Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr (310/922), *Târîhu'l-ümem ve'l-mülûk*, I-XI, (thk. M. Ebü'l-Fadl İbrahim), Dârü'l-Meârif, 2. bs., Kahire 1969.
----------, *Tefsîrü't-Taberî* (I-X), Dârü'l-fikr, Beyrut 1405.
Taberânî, *Tefsîrû'l-kebîr* (thk. Hişâm Bedrânî), Dârü Kütübi's-sekâfî, Ürdün 2008.
Tahâvî, Ebû Cafer Ahmed b. Muhammed, *Şerhü müşkîli'l-âsâr* (thk. Şuayb Arnavut), 1494-1415, Müessesetü'r-risâle, XIV, 385, no: 385.
Tanyu, Hikmet, "Ağrı Dağı", *DİA*, İstanbul 1988, I, 481-482.
----------, "Cûdî Dağı", *DİA*, İstanbul 1993, VIII, 79-80.
Thompson, *Bert, The Global Flood of Noah,* Apologetics Press, 2. bs., Montgomery 1999.
Tirmizî, Muhammed b. Îsâ, *Sünen,* Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.
Ya'kûbî, Ahmed b. Ebî Ya'kûb b. Ca'fer (284/897), *Târîhu'l-Ya'kûbî*, I-III, thk. M. T. Houtsma, Matbaatu Brill, Leiden 1883.
Yâkût, Ebû Abdillah Yâkût b. Abdillah el-Hamevî (626/1228), *Mu'cemü'l-büldân,* Dâru Sâdır, Beyrut 1977.
Yılmaz, M. Kazım, "Kur'ân-ı Kerîm ve Tefsirlerde Hz. Nûh ve Tûfan", *Hz. Nûh'tan Günümüze Cizre Sempozyumu,* (edit. M. Sait Özervarlı), İstanbul 1999, s. 21-29.
Zehebî, Şemsüddin Muhammed b. Ahmed (748/1374), *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ,* I-XXV, (thk. Ş. el-Arnavûd, vd.), Müessesetü'r-Risâle, 2. bs., Beyrut 1982.
--------, *Mîzanü'l-itidâl fî nakdi'r-ricâl*, Mısır, 1963/1382.
Zemahşerî, Ebü'l-Kasım Carullah Mahmud b. Ömer b. Muhammed, *Keşşâf an hakaikı gavamizi't-tenzil ve uyuni'l-ekavil fî vücuhi't-te'vil,* (thk. Muhammed Abdüsselam Şahin), Darü Kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 2009.

Tefsirlerde Cûdî Dağı

Şehabeddin KIRDAR*

Hz. Nûh'un Geçtiği Aşamalar

Hz. Nûh İslam'da beş önemli elçiden biridir. Hikâyesi de kendisine tabî olmayanlar için bir ibrettir. Hz. Nûh'un isimi Kur'an-ı Kerim'de 22 sürede 33 kez geçmiştir.

İbn Mesut Kur'an hakkında şöyle der; "تَدَبَّروا القرآن" "Kur'an'ın içindeki ayetlerin bilgileri ve hazinelerini bulmak için onu inceleyin ve irdeleyin. Ayetlerin zahirini yüzeysel anlamını almayın, Kur'an mucizeleri bitmez."[1]

Bu yüzden müfessirlerin Cûdî Dağı ve Seksenli köyüyle ilgili açıklamalarını anlayabilmek için, Hz Nûh'un hikâyesini irdelememiz gerek. İrdelememiz için de Kur'an'da geçtiği marhalelere göz atmalıyız.

Birinci aşama, Hz. Nûh'un 950 yıl kavmini uyarma ve tebliğ merhalesi, onların da Hz Nûh'a karşı inat etmeleri, onu tehdit etmeleri ve dövmeye kalkışmalarıdır.

İkinci aşama: Allah'tan, Hz. Nûh'a "Sana inanmış olanların dışında, artık kavminden hiç kimse iman etmeyecek." haberi geldikten sonra, kavmine beddua etme merhalesi başladı.

Üçüncü aşama: Gemiyi yapma ve kavminin onunla alay etme merhalesidir.

Dördüncü aşama: Kur'an, Hz. Nûh'un yaptığı gemiye bazen "السَّفِينَةُ" es-sefîne; "gemi", bazen "الفُلْكُ" "fulk; "büyük gemi", bazen de "الجَارِيَةُ" "cariye; "suda yürüyen" ve bir de "وَحَمَلْنَاهُ عَلى ذَاتِ أَلوَاحٍ وَدُسُرٍ" zeti elvâhin ve düsür; "Biz Nûh'u çivilerle perçinli levhalardan oluşan gemide taşıdık"

Beşinci aşama: Allah'ın emrini bekleme, tandırdan suyu fışkırması ve gemiye Hz. Nûh'a inananların ve hayvanların binme merhalesidir.

Altıncı aşama: Büyük tufanın başlaması ve Hz. Nûh'un inanlarla birlikte gemiye binmeleri, büyük felaketten kurtulmaları ve Hz. Nûh'un oğluna seslenme merhalesidir.

Yedinci aşama: Tufan bitmesi, Hz. Nûh'un yanındakilerle birlikte beklemesi ve geminin Cûdî Dağında demir atma merhalesidir.

Sekizinci aşama: Hz. Nûh'un oğlu için Allah'a yalvarma merhalesidir.

Dokuzuncu aşama: Hz. Nûh'un yanındakilerle birlikte gemiden Allah'ın inayeti ve bereketiyle inme merhalesidir.

Onuncu aşama: Geminin inkârcılara karşı bir ibret ve bir mucize olarak Cûdî Dağı'nda kalmasıdır.

* Yrd. Doç. Dr. Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir A.B.D.

1 Şaravi *Tefsîri*, I, 412.

On birinci aşama: Son aşama olarak ise Allah Celle Celalühü şöyle buyurur:

A- Cûdî'nin İsmi ve Yeri

Kur'an'da bir çok özel isim geçmiştir. Cûdî ismi de onlardan birisidir. Keçen özel isimler şunlardır; Bedir, Huneyin, Bekke, Medine, Mısır, Sina dağı, Yesrib, el-Mescidu'l-Haram, Ummu'l-Kurâ (Mekke), el-Mescidu'l- Aksa, Babil, el-Beytu'l-Haram, el-Beytu'l-Âtik, Kâbe, el-Meş'âru'l-Haram (Muzdelife), Arafat, Medyen (Filistin), Kubâ Mescidi (lemescidun Ussise âla et-Takkwa).

Allah (c.a) Hud süresinde: {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ} "Gemi de Cûdî'ye oturdu".[2] Cûdî ismi bazı Arap kabilelerine göre dağ anlamına geldiği ifade ediliyor, yani gemi her hangi bir dağın üstünde oturdu (demir attı). Ancak Kur'an'ı Kerim'de "جبل وجبال" dağ ve dağlar ismi olarak 33 kez geçmiştir, birde "رواسي وراسيات" dağlar olarak da 9 kez zikredilmiştir. Bunu yanında Cûdî isimi dağ anlamında asla geçmemiştir. Allah (c.a) Kur'an'da bir işkâl etmemek için Araplar arasında yaygın olan kelimeleri kullanmıştır.

Tefsir, Hadis ve tarih kitaplarında, Musul'dan maksat Cizre ve Şırnak şehri kastedilmektedir. Cûdî'nin yeri hakkında seçtiğimiz görüşler şunlardır:

1. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Cûdî, bizzat Musul'dadır."[3]
2. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Gemi Musul'a yakın cezire'de bir dağa oturdu, ona Cûdî derler."[4]
3. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Gemi Aşure günü, Musul'a yakın cezire'de bir dağa oturdu, ona Cûdî derler."[5]
4. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Gemi Musul'da Cûdî'ye oturdu, Cûdî de bir dağdır."[6]
5. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}İbn Ebi Necih, Mücahit'e şöyle dedi: "Cûdî Cezire'de bir dağdır, gemi onun üzerine oturdu."[7]
6. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Deniliyor ki Cûdî, Musul ile Cezire arasında bir dağdır."[8]
7. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Gemi, Cûdî'ye oturdu, o da Irak'ın kuzeyinde Musul'a yakın bir dağdır."[9]
8. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Sonra gemi onları götürdü, en son Cûdî de karar kıldı, o da Musul'da bir dağdır."[10]
9. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Cûdî'ye gelince o Musul'da bir dağdır."[11]

2 Hud: 11/44.
3 el-Halebî, *Tefsiru'd-Durri'l-Masun*, I, 2425.
4 el-Cezairî, *Eyseru't-Tefaîr*, II, 544.
5 el-Hanbelî, *el-Lubab*, X, 111.
6 İbn-i Cuzzi, *et-Teshilu*, I, 701.
7 Abdulbârî, *er-Rivayatu't-Tefsiriyye*, I, 560.
8 Ebu'l-Kasim el-Huseyn, *el-Müfredatu fi Garibi'l Kur'an'i*, I, 102.
9 et-Tantavi, *el-Vasit,* I, 2211.
10 es-Semerkandî, *Bahru'l Ûlum*, II, 335.
11 er-Razî, *Tefsiru ibni ebi Hatim*, VIII, 182.

10. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ} "Cûdî Musul'da özel bir isimdir. Kimisi de o Cezire'de veya Amid'de (Diyarbakır) dadır. İkisi de Musul'a yakındır."[12]
11. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Cûdî, Musul'a yakın bir dağdır."[13]
12. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"O Musul'a yakın bir dağdır."[14]
13. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Büyük gemiyi kastediyor, o da Musul'da veya Cezire'de bir dağdır."[15]
14. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Katade şöyle der: "Gemi Cûdî'de oturdu, Allah kâfirleri boğarak onu bizim için bir ibret ve bir mucize olarak bıraktı, Cûdî de Musul'dadır."[16]
15. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Gemi Cezire'de bir dağa oturdu o dağa Cûdî derler. O dağ da diğer dağlara göre düşüktü, bu yüzden gemi dağın üzerine (استواء) sağlam bir şekilde oturdu ve su orada kesilmeye başladı."[17]
16. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Cûdî Musul'a yakın bir dağdır."[18]
17. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Cûdî üç yerde olabilir: Dahhak, Musul'dadır der, Mücahid, Cezirede'dir der, Katade ise, Cezire'de Bakırda'dır der."[19]
18. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"O da Musul'da bir dağdır."[20]
19. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Gemi Cûdî diye bilinen dağa oturdu, o dağ da Musul'un yakınlarındadır."[21]
20. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"O da Musul'da bir dağdır."[22]
21. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Dahhak dedi ki: "O (Cûdî) Musul dağıdır."[23]
22. (قَرْدَى - سَكْرَى) "{وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}) gibidir, O Cizre'dedir, onun yanında da Seksenli köyü vardır."[24]
23. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Allah, geminin o yerde oturmasını uygun bir kelime ile ifade etti."[25]
24. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Allah kitabında bizzat Cûdî'yi zikretti, o da Cizre'de, Dicle'nin doğusunda."[26]

12 Ebu Hayyan, *et-Tefsiru'l-Muhit*, V, 224.
13 el-Beğavî, *Tefsiru'l-Beğavi*, II, 325.
14 es-Suyutî, el-Mehlî, *Tefsir'u'l-Celaleyn*, IV, 24.
15 et-Tabarî, *Tefsiru't-Tabari*, 15, 334.
16 el-îzz b. Abdusselam, *Tefsiru ibn-i Abdusselam*, I, 473.
17 er-Râzî, *Mefatihu'l-Ğayb*i, 17, 188.
18 el-Kurtubî, *Tefsiru'l-Kurtubî*, V, 29,
19 el-Maverdî, *Tefsiru'l-Maverdi*, II, 474.
20 en-Nesefî, *Tefsiru'n-Nesefi*, II, 24.
21 eş-Şevkânî, *fethu'l Kadir, el-camiû beyne Fenneyyi'r-Rivaye ve ed-Diraye*, 2, 723.
22 el-Ferra, *Meânî'l-Kur'an'i*, II, 165.
23 en-Nahhas, *Meânî'l-Kur'an'i*, III, 354.
24 el-Murtezî el-Huseynî, *Tacu'l-Ârus*, I, 2199.
25 Nayif eş-Şuhuz, *el-Hulasa fi Ûlumi'l-Belağa*, I, 79.
26 el-Buharî, *Hud suresi*, 11, 496.

25. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Cûdî Dağı Musul'a yakın, güneyden kuzeye üç günlük bir mesafede, yüksekliği de yarım günlüktür. O dağ yeşildir çünkü orada meşe ağaçları vardır ve onun yakınında gemide kurtulanların kalmaları için Seksenli köyü mevcuttur. Bu hadiseyi birçok tefsir kitapları zikretmektedir."[27]

26. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Sonra gemiden çıktı, Musul'da Seksenli köyü olan Karda ve Bazbıda'da indi, çünkü Hz. Nûh seksen kişi ile gemiden inmişti"[28].

27. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Bâkarda ve Bazbıda Cizre'de Cûdî Dağı'na yakın iki köydür, Seksenli köyü de onlara yakındır, işte oraya Hz. Nûh'un gemisi oturdu."[29]

28. {وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ}"Gemi Cizre'de Bâkarda'ya yakın Cûdî dağında oturdu ve o köyün altında Seksenli şehir yapıldı, tufandan sonra yapılan ilk yapıdır, o gemidekilerin sayısına göre kuruldu."[30]

Tefsir, hadis ve tarih kitaplarından bu kadar örnekle yetiniyoruz.

B- Gemi Halkının Sayısı ile Cûdî Dağı'nın Yanındaki Seksenli Köyle İlişkisi

Bütün tefsirlerde, gemide Hz. Nûh'a inanan insanların sayısının seksen olarak geçmesi, Cûdî Dağı'na yakın Seksenli köyünün bulunması ve Kur'an'da geçen Cûdî isminin bizzat Cizre'nin kuzeyindeki Cûdî olduğunun kesin delilidir. Bazı tefsirlerde gemi halkının sayısı ile Cûdî dağına yakın Seksenli köyün arasındaki ilişkiyi ispat edecek deliller geçmektedir. O deliller tefsirlerde, bazı hadis ve tarih kitaplarında şöyle geçmektedir.

Allah (c.a) Hud süresinde: {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "Ama, onunla beraber sadece pek az kimsde iman etmişti" [31].

1. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "Seksen kişi, ona seksen kişi inandı, üç oğlu Sam, Ham, Yafes ve üç gelini, gemiden çıktıktan sonra Musul civarında bir köy inşâ ettiler ona bugün Seksenli köyü derler."[32]
2. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "Kırk erkek kırk kadın oldukları söyleniyor, Bâkarda'ya yakın köyün de ismi Seksenli köyüdür. O da Musul'a yakın Cizre'dedir."[33]
3. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "Gemide seksen kişi vardı birisi Cürhüm kabilesindendi."[34]
4. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "Onlar erkek ve kadın toplam seksen kişilerdi. Deniliyor ki: Onlar seksen erkek seksen kadındı veya hepsi seksen üç kişi idiler."[35]

27 İbn Kesir, *el-Bidaye ve en-Nihaye*, I, 23.
28 Ebu'l-Kasim Ali, *Tarihu Medineti Dimeşk*, 62, 264,
29 el-Hamevî er-Rûmî, *Mûcemu'l-Buldân*, I, 322.
30 İbnu'l-Esir, Camiû'l-Usul, 12, 112.
31 Hud: 11/40.
32 İbn Abbas *Tefsîri*, I, 236.
33 Mukatil *Tefsîri*, II, 124.
34 Tabari *Tefsîri-*, 15, 326
35 el-Cezairî, *Eyseru't-Tefasîr*, II, 170.

5. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "Ona seksen kişi inandı; üç oğlu Sam, Ham, Yafes ve üç gelini de gemiden çıktıktan sonra Seksenli köyünü yaptılar, yetmiş sekiz kişi, yarısı erkek yarısı kadındır diye söyleyenler de vardır."[36]
6. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "Onlar yetmiş dokuz kişilerdi, müslüman olan eşi, üç oğlu ve eşleri, onların dışında başka yetmiş iki kişi de vardı."[37]
7. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "Onlar, gemidekiler seksen kişilerdi."[38]
8. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "İbn Abbas, onların âileleriyle birlikte seksen kişi olduklarını söyler. Allah gemiyi Mekke'ye yönlerdirdi ve onun etrafında döndürdü, sonra Allah onu Cûdî'ye yönlendirdi. Hz. Nûh suyun azaldığını görünce gemiden indi ve orada bir köy yaptı Seksenlilein köyü ismini verdi."[39].
9. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} A"z konusunda ihtilafa düştüler. Seksen erkek seksen kadın veya toplam seksen üç kişi oldukları söyleniyor. İçlerinde Cürhüm kabilesinden bir kişi vardı."[40]
10. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "İbn Abbas, seksen kişi olduklarını söyler, İbn Cureyc ise: "Seksen kişilerdi." der, Âmeş ve Matar da yedi kişi olduklarını iddiâ ederler. Âmeş de yedi kişi olduklarını iddiâ eder, Mukatil kırk erkek, kırk kadın olduklarını söyler."[41]
11. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "İbn Abbas, seksen kişi olduklarını söyler, Âmeş ise sadece Hz. Nûh'un, üç oğlu ve üç gelini ile birlikte; Mukatil kırk erkek ve kırk kadın olduklarını iddia eder."[42]
12. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "Dediler ki: "Onlar sekiz kişilerdi Hz.Nûh, eşi, üç oğlu ve üç gelini, yetmiş iki kişilerdi erkek ve kadın. Hz. Nûh'un üç oğlu ve üç gelini ile birlikte toplam yetmiş sekiz kişiydiler."[43]
13. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "İbn İshak, on erkek on kadın der, seksen erkek seksen kadın derler, doğru rivayet ise onlar yetmiş sekiz kişilerdi. Hz.Nûh'un eşi, üç oğlu ve üç geliniyle birlik yarısı erkek yarısı kadın."[44]
14. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "Kimisi altı erkek ve eşleriyle birlikte, kimisi de seksen kişilerdi yarısı erkek yarısı kadındı."[45] der.
15. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "Onlar sekiz kişilerdi: Hz.Nûh, eşi, üç oğlu ve üç gelini, yetmiş iki kişilerdi erkek ve kadın, diyenler de vardır. Hz Nûh'un üç oğlu ve üç gelini ile

36 Ebu Hayyan, *Bahru'l-Ûlum*, VI, 412,
37 İbnu Âcîbe, *Tefsîru b. Âcibe*, III, 48,
38 İbnu'c- Cuzzî, *et-Teshilu*, I, 699,
39 es-Suyutî, *ed-Durr'u'l-Mensur*, VIII, 65.
40 İbnu Âtiyye, *el-Muharriru'l-Vecîz*, III, 423.
41 el-Maverdî, *Tefsiru'l-Maverdi*, II, 210.
42 es-Semerkandî, *Bahru'l Ûlum*, II, 333
43 ebu's-Suûd *Tefsîri*, III, 349.
44 Âlûsî, *Tefsir*, VIII, 238.
45 s-Saâlebî *Tefsîri'*, IV, 20.

birlikte toplam yetmiş sekiz kişi, yarısı erkek yarısı da kadın idi.[46]

16. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "Sayıları tartışılır, ancak Katade, İbn Cureyc ve Muhammed Kâb el-Karazi şöyle derler:" Onlar Hz. Nûh, eşi, üç oğlu ve üç geliniyle birlikte seksen kişilerdi."[47]

17. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "İkrime, İbn Abbas'tan rivayet ederek: "Hz. Nûh, eşi, üç oğlu ve üç geliniyle birlikte seksen kişilerdi." der. Bu rivayeti Yusuf b. Mahran, İbn Abbas'tan almıştır."[48]

18. {وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ} "İbn Abbas seksen kişi olduklarını söyler.[49]

Sonuç

Kamer suresinde: {وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ} "Biz onu "gemiyi" bir mucize, bir delil olarak bıraktık, ondan ibret alan var mı?"[50] Allah (a.c) Hz.Nûh'un gemisini Cizre'ye yakın Dicle nehrinin doğusunda, Bâkarda köyünün hizasında bulunan Cûdî dağının tepesinde oturttu. Abbasî döneminin başlarına kadar ayan beyan görüyorlardı, ancak o gemi karların altında kalarak ondan bir iz kalmadı".[51]

Birçok müfessir "onu bıraktık" kelimesinin gemiye ait olduğu görüşündedirler. Nitekim Allah (a.c) Hz. Hud, Hz. Salih ve Hz. Lut'un kavimlerinin yerlerini de ibret için bırakmıştı, hatta Firavun'un cesedini de o amaçla korumuştu.

Hz. Nûh'un gemisini Cûdî Dağı'nın üzerinde bırakması diğerleri gibi bir ibret içindir.

Cûdî dağının yerini tespit etmenin en iyi yolu tam teşkilatlı bir ekip geminin yerini iyice inceleyip araştırılması gerekmektedir.

Kaynakça

Abdullah b. Abbas b. Abdulmuttalib, *Tefsiru İbni Abbas*, (thk: Abdulâzîz el-Hamîdî), Ummu'l-Kurâ üniversitesi, Mekketu'l-Mukarramat, tsz.
Abdulmecîd Abdulbârî, *er-Rivayatu't-Tefsiriyye fi Fethi'l Bari*, Vakfu's-Selam yayın evi, el-Medinetu'l-Munevvere–2006.
Halebî, Ahmed b. Yusuf b. Abdiddaim es-Semin *Tefsiru'd-Durri'l-Masun Fi Ilmi'l Kitabi'l Masun*, et-Tefasir.com. sitesinden alındı.
Ali b. Nayif eş-Şuhuz, *el-Hulasa fi Ûlumi'l-Belağa*, et-Tefasir sitesinden alındı.
Bağdadî, Âlauddin b. Ali. b. İbrahim, *et-Tevîl fi Me'anî'et-Tenzîl, Tefsiru'l-Hâzin*, Daru'l-Fikr, Beyrut- 1979.
Suyutî, Celaluddin b. Ebi-Bekr, *ed-Durrü'l-mensur*, (thk: Abdullah Abdulmuhsin et-Turkî), Merkez el-Buhus ve ed-Dirâsatu'l-İslamiyye, Kahire 2003.

46 Nesefî *Tefsîri*, II, 22.
47 el-Hâzin *Tefsîri*, III, 454.
48 el-Cevzî, *Tefsiru Zadi'l-Mesîr*, III, 344.
49 Kurtubî *Tefsîri*, 5, 25.
50 Kamer: 54/15.
51 el-Cezairî, *Eyseru't-Tefasir*, IV, 116.

İbn Kayyim el-Cevzî, Cemaluddin Abdurrahman b. Muhammed, *Tefsiru zadi'l-Mesîr*, el-Mektebu'l-İslamî, Beyrut 1404 h.
el-Ansârî Ebu Abdillah b. Ahmed, *Tefsiru'l-Kurtubi*, (thk: Salim M. el-Bedrî), Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut–2010.
el-Buharî Ebu Abdillah Muhammed b. İsmail el-Ceâfî, *Sahihi'l-Buhari*, (thk: Mustafa Dîb el-Buğa), Daru ibnu Kesir, Beyrut–1987, 3. Baskı.
el-Hamevî Ebu Abdillah Şihabuddin Yakut b. Abdillah er-Rûmî, *Mûcemu'l-Budlân*, (thk: Abdusselam A. eş-Şâfî), Daru'l-Kutubi'l-Îlmiyye, Beyrut, 1993.
el-Cezairî Ebu Bekir Cabir b. Musa b. Abdulkadir, *Eyseru't-Tefasir li Kelami'l-Aliyyi'l Kebiri*, Mektebetu'l-Ûlumi ve el-Hikem, el-Mdinetu'l-Munevvere, 2003.
et-Tabarî Ebu Cafer Muhammed b. Cerîr, *Tefsiru't-Tabari*, (thk: Ahmed M. Şakir), Muessesetu'r-Risale, Beyrut–2000, 1. Baskı.
Ebu Hafs Omer b. Ali b. Âdil ed-Dimeşkî el-Hanbelî, *el-Lubab fi Ulumi'l Kiteb*, Daru'l-Kutubi'l-Îlmiyye, Beyrut–1998.
Ebu Hayyan M. b. Yusuf b. Hayyan, *el-Bahru'l-Muhît*, (thk: Adil A. Abdulmevcud ve 3 kişide daha var), Daru'l-Kutubi'l-Îlmiyyecil, Beyrut–2001, 1. Baskı.
Ebu Hatim er-Razî Ebu Muhammed Abdurrahman b. El-Munzir, *Tefsiru ibni ebi Hatim*, (thk: Esad M. et-Tayyib), el-Mektebetu'l-Âsriyye, Sayda-Lubnan-tsz.
İbn Âtiyye Ebu Muhammed Abdulhak b. Ğalib el-Endelûsî el-Ğırnâtî, *el-Muharriru'l-Vecîz*, (thk: Abdusselam A. Muhammed), Daru'l-Kutubi'l-Îlmiyyecil, Beyrut–1993.
es-Saâlebî Ebu İshâk Ahmet, *Tefsiru's-Saâlebî*, (thk: Nezir es-Saîdî), Daru ihyai't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut–2002, 1. Baskı.
Ebu Zekeriyya Yahya b. Ziyad b. Şemsuddin el-Ferra, *Meânî'l-Kur'an'i*, Daru'l-Kutubi'l-Îlmiyyecil, Beyrut–2002.
en-Nesefî Ebu'l-Barakat b. Ahmet, *Tefsiru'n-Nesefi*, (thk: Mervan M. eş-Şşaâr), Darru'n-Nefais, Beyrut–2005.
Mukatil Ebu'l-Hasan el-Ezdî el-Belhî, *Tefsiru Mukatil*, (thk: Ahmed Ferîd), Daru'l-Kutubi'l-Îlmiyyecil, Beyrut–2003.
Ebu'l-Kasim b. Muhammed, *el-Müfredatu fi Garibi'l Kur'an'i*, (thk: Muhammed Seyyid Geylanî), Daru'l-Marife, Lubnan, tsz.
Ebu'l-Kasim Ali b. el-Hasan, *Tarihu Medineti Dimeşk*, (thk: Muhibbuddin b. Ğarama el-Ûmeri), Daru'l-Fikr, Beyrut–1995.
es-Semerkandî Ebu'l-Leys Nasr b. Muhammed. b. İbrahim, *Bahru'l Ûlum,* Daru'l-Fikr, (thk: Mahmud Mutarcî), Beyrut, tsz.
el-Maverdî Ebu'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Habib el-Basrî, *Tefsiru'l-Maverdi*, (thk: Seyyid A. Abdurrahîm), Daru'l-Kutubi'l-Îlmiyye, Beyrut, tsz.
Ebu's-Saâdat Mecduddin b. M. El-Cezeri İbnu'l-Esir, *Camiû'l-Usul fi Ehadisi'r-Resül*, (thk: Abdulkadir el-Ernauût), Daru'l-Beyan, Beyrut- 1969/1972.
el-Beğavî el-İmam ebu Muhammed el-Huseyn, *Tefsiru'l-Beğavi*, Daru'l-Kutubi'l-îlmiyye, Beyrut–2004.
İbn Abdisselam el-İmam İzzuddin es-Sulemî ed-Dimeşkî, *Tefsir'u ibn-i Abdusselam*, (thk: Abdullah el-Vehbî), Dar ibn Hazm, Beyrut–1996, 1. Baskı.
er-Râzî el-İmam ebu Abdillah Fahruddin b. Omer, *Mefatihu'l-Ğaybi*, Daru'l-Kutubi'l-Îlmiyyecil, Beyrut–2000, 1. Baskı.
İbn Kesir el-İmam ebu'l-Fida İsmaîl, *el-Bidaye ve en-Nihaye*, (thk: Muhyieddin Dîb, Ali mebu Zeyd), Daru İbnî Kesir, Dimeşk, tsz.
en-Nahhas el-İmam Ebu Câfar Ahmed n. M. b. İsmail, *Meânî'l-Kur'an'i*, Ummu'l-Kurâ üniver-

sitesi, (thk: M. Ali es-Sâbunî), el-Mekketu'l-Mukarramatu-1409h, 1. Baskı.
eş-Şevkânî Muhammed b. Ali b. Muhammed, *Fethu'l Kadir, el-camiû beyne Fenneyyi'r-Rivaye ve ed-Diraye*, (thk: Abdurrahman Âmîra), daru ibn-i Hazm, Beyrut–2005, 3. Baskı.
el-Murtaza Muhammed b. Abdurrazzak, *Tacu'l-Ârus min Cevahiri'l-Kâmûs*, (thk: Bir grup araştırmacı) Daru'l-Hidaye, Beyrut, tsz.
İbn Cuzzi Muhammed b. M. Ahmed b. Yusuf el-Kelbî, *et-Teshilu li Ulumi't-Tenzil*, (thk: Dr. Abdullah el-Halidî) Daru'l-Arkam b. Ebi'ı-Arkam, Beyrut 1416 h.
Muhammed b. M. el- Îmâdî, *Tefsiru ebi's-Suûd*, Daru ihyâi't-Turasi'l-Arabî, Buyrut-tsz.
eş-Şaravi Muhammed Mutvelli, *Tefsiru'ş-Şaravi*, Bu tefsir kitabı henüz basılmamış, eş-Şamile programından alındı.
Tantavi Muhammed Seyyid Âtiyye, *el-Vasit*, Daru'n-Nahda'l-Misriyye, Kahire 1997-1998.
İbn Âcîbe Ahmed b. Muhammed b. el-Mehdî, *Tefsiru ibn Âcibe*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2002.
el-Âlûsî Şihabuddin b. Abdillah el-Huseynî, *Tefsiru'l-Âlûsî*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1415 h, 1. Baskı.

Çağdaş Tefsirlerde Hz. Nuh ve Cudi Dağı
Tefsîru'l-menâr ve *Tefhîmu'l-Kur'an* Örneği

Mesut KAYA*

Giriş

Günümüz tefsirlerinde, klasik tefsirlere göre metodolojik bir farklılığın olduğu erbabınca müsellemdir. Bu metodolojik farklılık, tefsirlerin yapısal özelliklerinden muhtevasına kadar oldukça geniş bir açıdan değerlendirilebilir. Sözgelimi bu dönemde esbâb-ı nüzûlün ya da meâlin merkeze alınması gibi tefsirin yapısına yönelik; sureler ve ayetler arası bağlantılara, ayetlerin sosyo-psikolojik yorumlarına daha çok özen gösterilmesi gibi muhtevaya yönelik değişimleri görmek mümkündür.

Çağdaş dönem tefsirlerinde muhteva bakımından oldukça dikkat çeken diğer bir özellik ise Ehl-i Kitap kaynaklarının, modern dönemde elde edilmiş tarihsel verilerin ve arkeolojik bilgilerin tefsir amaçlı kullanılmasıdır. Tefsir yazımında muhatap alınan kitlenin değişmesi –ki klasik tefsirler daha çok âlimler için kaleme alınırdı; modern tefsirler ise entelektüel kesim ve halk kitleleri için yazılmaktadır- tefsirlerde pozitif bilimlerin sonuçlarından ansiklopedik bilgilere kadar okuyucuyu bilgilendirecek, onu ele alınan konuda doyuracak pek çok malumata yer verilmesini beraberinde getirmiştir.

Sözgelimi tefsirdeki değişimlerin ilk izlerinin görülebileceği Abduh ve Reşid Rıza'nın *el-Menâr* tefsiri bu bakımdan oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. Bundan başka bu dönemde kaleme alınan, İzzet Derveze'nin *et-Tefsîru'l-Hadîs*'i, Tâhir b. Âşûr'un *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*'i, Mevdûdî'nin *Tefhîmu'l-Kur'an*'ı, Süleyman Ateş'in *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsir*'i gibi eserlerde de bu tür bilgilere fazlasıyla rastlamak mümkündür.

Tefsirdeki bu tasavvur değişiminin kuşkusuz asıl muharriki Muhammed Abduh'tur (ö. 1905). Abduh öncelikle klasik tefsirde önemli bir yer tutan isrâilî bilgilere, tarihçi ve müfessirlerin naklettiği hikâye ve yorumlara güvenilemeyeceğini ifade etmiş, bu noktada bir başka prensip daha gündeme getirmiştir. Bu prensip de tarih araştırmacılarının "Karanlık Çağ" diye isimlendirdikleri tarih öncesi dönemler hakkında sadece araştırma, inceleme ve arkeolojik bulgularla elde edilen bilgilere güvenilebileceğidir.[1] Abduh bu prensiple Muhammed Reşid Rıza (ö. 1935) ve Ebu'l-A'la Mevdûdî'nin (ö. 1979) tefsir yöntemi arasında göreceğimiz, arkeolojik verilerin ve Kitab-ı Mukaddes'in tefsirde kullanılmasının yolunu açmıştır. 19. yüzyılda arkeolojinin, hem dinler tarihi araştırmaları, hem de kadim medeniyet kalıntılarının ortaya

* Yrd. Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tefsir ABD.

1 Reşid Rıza, *Tefsîru'l-Menâr*, I, 347.

çıkarılması noktasında oldukça popüler olduğu da zaten bilinen bir husustur. Söz konusu müfessirler bu yöntemlerine Kur'an'la Kitab-ı Mukaddes'i karşılaştırma yöntemini de ekleyerek daha farklı sonuçlara ulaşmışlardır.

Tefhimü'l-Kur'an'da özellikle kıssalarla ilgili çok çarpıcı bilgiler verilir. Bu bilgileri verirken Mevdûdî, gerek Batılı kaynakları, gerekse Kitab-ı Mukaddes ve Talmud gibi dinî metinleri sıklıkla kullanır. Mevdûdî yeri geldiğinde arkeolojik bilgiler ve kendi şahsî gezi ve gözlemleriyle konuyu daha çok netleştirir.[2] Onun peygamberler ve tarihsel olaylarla ilgili verdiği bilgiler, yer ve tarih belirlemeleri de son derece dikkat çekicidir. Her halükarda Mevdûdî, klasik tefsirlerden farklı olarak, arkeoloji ve antropolojinin, sosyolojik tahlillerin, yeni bir tarih okuma biçiminin kullanıldığı bir tefsir kaleme almıştır. Bu bakımdan eser, XX. yüzyıl çağdaş tefsir teşebbüslerinde bir kilometre taşı niteliğindedir.

Kendi dönemlerinin gözde âlim ve aydınlarından olan bu müfessirler, Hz. Nuh (a.s) kıssasıyla ilgili olarak da Kur'an ayetlerinin tefsiri mahiyetinde oldukça ilginç bilgiler vermişler; Hz. Nuh, tufan, tufanın vuku buluşu, geminin oturduğu yer gibi tartışmalı pek çok konuda kayda değer sonuçlara ulaşmışlardır. Bu bakımdan onların Hz. Nuh ve Cudi Dağı'yla ilgili tespit ve değerlendirmeleri bizi, bu tür tartışmalı konuların aydınlatılmasında önemli sonuçlara götürecektir.

A. Tefsîru'l-Menâr'da Hz. Nuh ve Cudi Dağı

1. Kur'an-Kitab-ı Mukaddes-İsrâiliyat Sarmalında Tufan

Reşid Rıza, *Tefsîru'l-Menâr*'ın muhtelif yerlerinde Hz. Nuh ve Tufan'la ilgili bilgileri değerlendirmeye tabi tutmuştur. Özellikle Hûd Suresi 25-49. ayetler bağlamında, "Kur'an, Tevrat ve Kadim Tarihlerde Tufan Olayı" adıyla açtığı başlıkta konuyu ayrıntılı bir şekilde ele almıştır.[3]

Abduh ve Reşid Rıza'ya göre Kur'an'ın kıssa anlatması ve tarihsel olaylardan söz etmesindeki amaç, kesinlikle bu olayların oluş biçimini, yer ve zamanını belirtmek değildir. Bu kıssaların asıl amacı, peygamberlerin kavimleriyle olan ilişkilerini anlatmaktır ki bu da kavimler üzerinde Allah'ın yasalarının nasıl cereyan ettiğini ortaya koymak; Kur'an'ın muhataplarına o kavimler aracılığıyla öğüt vermek, onları ikaz etmek ve ibret almalarını sağlamaktır.

Üzerinde durulan bir diğer nokta ise, genelde kıssaların özelde ise Hz. Nuh kıssasının Kur'an'daki tekrarlarıdır. Reşid Rıza'ya göre, Kur'an'da Nuh kıssasıyla ilgili bir surede verilen bilgiler diğerinde verilmemiş, salt bir tekrara düşülmemiştir. Bununla birlikte kıssa ile amaçlanan "ibret ve öğüt" unsuru değişmemiştir. Çeşitli surelerde bu amaç gözetilerek bazen bir, bazen iki, bazen de daha fazla ayetle kıssaya yer verilmiş;

2 Mevdûdî, *Tefhîmu'l-Kur'an*, I, 565, 567; II, 47; II, 54; III, 322, 323; IV, 521.
3 Reşid Rıza, *Tefsîru'l-Menâr*, XII, 101 vd.

söz konusu surede ise Kur'an'daki en uzun ve ayrıntılı anlatım yer almıştır.

Reşid Rıza, ayetleri daha önce ayrı ayrı ele aldığı için, bu başlık altında Kur'an'da olayın anlatılış biçimine girmeksizin, sadece bu suredeki amacını vurgulamakla yetinmiş, ardından da olayın Tevrat'ta anlatılış biçimine geçmiştir. Burada öncelikle şunu ifade etmenin yararlı olacağı kanaatindeyiz: Reşid Rıza, klasik dönemde kıssaların tefsiri için "doğal bir kaynak"[4] durumundaki Ehl-i Kitap bilgilerini, teknik ifadesiyle "isrâiliyat"ı keskin bir dille reddetmekte, klasik tefsirlerde nakledilen bu tür bilgilere kesinlikle güvenilemeyeceğini söylemektedir. Mahiyeti itibariyle ilk dönem tefsirlerinin vazgeçilmez bir unsuru olan ve kıssaları anlamada oldukça fazla katkıları olan bu bilgi türünü o, selef âlimlerinden farklı olarak İslam'ı içten içe yozlaştırmak, İslam'daki rasyonel düşünceyi ve sahih itikadı bozmak amacıyla kasıtlı olarak sokulmuş bilgiler olarak gösterir. Reşid Rıza'ya göre, kaynağı belli olmayan, yalan ve hile karışan bu tür bilgiler yerine, Ehl-i Kitab'ın bizzat elinde bulunan ve az çok güvenilirliği bulunan kaynaklardan istifade edilerek Kur'an kıssaları açıklanmalıdır. Çünkü Kur'an diğer kitapları hem tasdik edici (musaddık) hem de tashih edici (müheymin) olarak gelmiştir. Bu sebeple bu kitaplarda yanlış bilgiler olmakla birlikte doğru bilgiler de mevcuttur.[5]

Bu noktadan hareket eden Reşid Rıza, çağdaş dönemde Kitab-ı Mukaddes'in farklı dillere yapılan çevirilerinin yaygınlaşmış olmasından da istifade ederek Kitab-ı Mukaddes'i bir tefsir malzemesi olarak bolca kullanmıştır. Reşid Rıza Tevrat'tan naklettiği bilgileri yer yer Kur'an'la da karşılaştırmış, bununla bir yandan Kur'an'ın üstünlüğünü ve korunmuşluğunu, diğer yandan Tevrat'ın muharref olduğunu ve çeşitli zamanlarda beşerî müdahalelere maruz kaldığını ortaya koymaya çalışmıştır. Reşid Rıza'nın Tevrat'tan nakilde bulunurken bir amacı da, klasik tefsirlerdeki isrâilî bilgilerle, Tevrat'ta geçen bilgileri karşılaştırmak, böylelikle tefsirlerdeki bilgilerin gerçek dışı ve uydurma olduğunu ispat etmektir.

Reşid Rıza, Nuh kıssasının Tevrat'taki anlatımına giriş yaparken, söz konusu tarihî kıssanın Tekvin kitabında, ucu İsrâiloğulları'na kadar uzanan soy silsilesinin bir parçası olarak anlatıldığını, bu soy ağacındaki temel amacın insanlık tarihinin merkezine İsrâiloğulları'nı yerleştirmek olduğunu ifade eder. Ne var ki jeoloji, fosil kalıntıları gibi yeni araştırmalar bu soy ağacını kökünden sarsmış ve yanlışlığını ortaya koymuştur. Reşid Rıza, bu tespitleriyle XIX. yüzyılda başlayıp Kitab-ı Mukaddes'i ilahî bir kitap olmaktan çok, İsrâiloğulları tarihinin farklı dönemlerinde kaleme aldığını iddia eden Batılı bilim adamlarının modern Kitab-ı Mukaddes tenkitlerine dayanmaktadır.[6] Dolayısıyla burada hemen ifade edelim ki, Reşid Rıza Ehl-i Kitap'la temel polemik konusu olan Kitab-ı Mukaddes'in muharref olduğu meselesini hem

4 Koç, *Tefsirde Bir Kaynak İncelemesi,* s. 66; Tayyâr, *Füsûl*, s. 48.
5 Konunun ayrıntıları ve kaynakları için bkz. Kaya, *Çağdaş Tefsirlerde İsrâiliyata Yaklaşım,* s. 226-262.
6 Fatoohi-Al-Dargazelli, *Musa ve Firavun-Çıkış Kitabı,* s. 74, 75.

klasik yorumlardan hem de çağdaş verilerden hareketle sürdürmüştür.

Esasen Abduh'un ve Reşid Rıza'nın Kur'an kıssalarının özellikle ibret ve öğüt amaçlı bir anlatıma sahip olduğu yönündeki vurguları, Kitab-ı Mukaddes'e yönelik bu eleştirilerle de bağlantılıdır. Modern Batı'da Kitab-ı Mukaddes'e ait tarihsel bilgilerin çoğunun tarihî vakalara aykırı olduğu ve gerçeklikten uzak olduğu tezi, Kitab-ı Mukaddes'e yönelik inançların sarsılmasına; bu kitapların vahiy ürünü olmalarından çok, İsrailoğulları tarihçilerine ait kayıtlar olduğu inancının doğmasına sebep olmuştur. Oryantalistler benzer eleştirileri Kur'an'a da yöneltmeye, Kur'an'da da tarihsel gerçekliğe uymayan anlatımların olduğu iddialarını dile getirmeye başlamışlardır. Bu durum, Batı'yı yakından takip eden İslam bilginlerince, bir yandan Kur'an'ın Tevrat gibi insan sözü değil, korunmuş bir kitap olduğuna daha güçlü bir vurgu yapılmasına diğer yandan da Kur'an'ın üslup itibariyle Tevrat ve İnciller gibi tarihsel olayları belli bir sistem içinde anlatan bir kitap olmadığı, bu sebeple anlattığı olaylarda çoğu kez tarih ve mekân belirtmediği, dolayısıyla bunlarla tarihsel bilgi vermek değil, ibret ve öğüt amaçlandığı ifade edilmiştir.[7]

İlginçtir ki onların Kur'an kıssalarının ibret ve öğüt amacı taşıdığı vurguları ve bunların sembolik olduğu yönündeki kimi belirsiz ifadeleri, sonraki dönemlerde Taha Hüseyin ve Muhammed Halefullah gibi Mısırlı bilginlerce Kur'an kıssalarında tarihsel gerçekliğin aranmayacağı, tarihî gerçeklere uygun olmasa bile Kur'an'ın bu kıssaları, Arapların toplumsal hafızlarına uygun olarak ve onların inandığı şekliyle anlatmış olabileceği tezi ortaya atılmıştır. Böylelikle Abduh ve Reşid Rıza'nın bu yaklaşımlarından kıssaların sembolik olabileceği düşüncesi uç vermiş olmaktadır.[8]

Reşid Rıza, Nuh kıssasının Tekvin'in 6-9. Fasıllarında anlatıldığını ifade ederek, bazen doğrudan yaptığı nakillerle bazen kendi ifadeleriyle kıssanın Tevrat versiyonunu zikreder. Sonra da şu değerlendirmelere yer verir: "Tekvin sifrindeki Nuh kıssasının özeti bu. Bu kıssada, ne Nuh'un peygamber olduğu, ne halkını Allah'a davet ettiği, ne de beraberinde ona iman edenlerin herhangi bir kimse olduğu, ne kâfir bir oğlu olduğu ve onun suda boğulduğu, ne kâfir bir eşinin olduğu bilgisi vardır. Bilemiyoruz, karısının küfrü tufandan önceydi ve o da boğuldu mu, yoksa tufandan sonra mıydı? Bununla birlikte hem Tevrat'ta hem de Kur'an'da tufanın sebebi, fesatları ve zulümleri yüzünden Allah'ın insanlığa öfkesidir. Bu bakımdan iki kitap arasında bir uygunluk söz konusudur. Fakat Kur'an, Allah'ı insan biçimci (antropomorfik) bir tarzda resmeden Tevrat'tan, böyle bir tasvire girmeksizin ayrılmaktadır.[9]

Reşid Rıza, bu değerlendirmeleriyle Kitab-ı Mukaddes'le Kur'an'ın karşılaştırmasını yapmış olur. Onun bundan başka karşılaştırmaları da vardır. Ona göre, Nuh'un

7 Bkz. Aydın, *Din Felsefesi*, s. 276; Demir, *Mitoloji,* s. 54-55, 60, 77; Öztürk, "Demitolojizasyon ve Kur'an", s. 79-81.

8 Ebu Zeyd, "Kur'an Te'vili Sorunsalı", s. 34, 35; Demir, *Mitoloji,* s. 99-104; ayrıca bkz. Gündüz, "Kur'an Kıssalarının Kaynağı Eski Ahit mi?", s. 45. Daha farklı bir yaklaşım için bkz. Mustafa Sabri, *Mevkıfu'l-Akl,* I, 350, 351.

9 Reşid Rıza, *Tefsîru'l-Menâr*, XII, 102, 103.

ömrü konusunda Kur'an, Tekvin sifriyle uyum arz etmektedir. Ki bu 950 senedir. Fakat Kur'an'ın ifadesi Hz. Nuh'un bu süre zarfında kavminin içinde kaldığı şeklindedir. Reşid Rıza, tarih öncesi dönemde yılların daha kısa olduğu düşüncesini de değerlendirir ve bunun delilinin bulunmadığını, doğru olanın Allah'ın söylediği olduğunu, bizim her halükarda buna inanmamız gerektiğini söylemektedir.[10]

Reşid Rıza her ne kadar Kur'an ve Tevrat'ı karşılaştırıp aralarında ortak noktalar görse de Tekvin'in Tevrat'ın aslından olmadığını ve vahye istinat etmediğini ifade eder. Onun bu konudaki temel dayanağı, Hz. Nuh'la ilgili Tevrat'ta yukarıda soru yoluyla temas ettiği Kur'an'a aykırı olarak gelen bilgilerin varlığı olmalıdır. Bu kitaptan gerek Hz. Nuh kıssasıyla ilgili, gerek diğer kıssalarla ilgili naklettiği bilgilerin güvenilirliğini ise, "Fakat her halükarda bu kitap tarihî kıymeti haiz eski bir vesikadır" diyerek sağlamak ister. Reşid Rıza'nın bu karşılaştırmasında eksik bıraktığı bazı noktalar da vardır. Örnek olarak o, Nuh'un gemisinin oturduğu dağ olarak Tekvin'de Ararat Dağı'nın zikredilmesi ile ilgili herhangi bir yorum yapmaz. Bununla birlikte "*Gemi Cudi dağına oturdu*"[11] ayetini tefsir ederken şunları söyler: "Yani gemi Cudi diye maruf olan dağa demir atarak durdu."[12] Müfessirin bu yorumu, açıkça onun Kur'an'ın haber verdiği Cudi dağının insanlarca bilinen Cudi dağı olduğunu ortaya koymaktadır. Reşid Rıza Tevrat'taki Ararat dağı bilgisini ise yukarıdaki diğer konularda olduğu gibi, Kur'an'la uyum sağlamayan problemli bir bilgi olarak görmüş olmalıdır.

Reşid Rıza, tufanla ilgili Tevrat'taki bilgilerden sonra tefsirlerdeki rivayetler hakkında bir değerlendirme yapmıştır. Bu değerlendirme, onun tefsirinde sıkça yaptığı eleştirilerin bir özeti niteliğindedir. Ona göre müfessirlerin gerek sahabeden gerekse tabiînden Nuh kıssasıyla ilgili olarak tefsirlerini doldurdukları rivayetlerin hiçbir kıymeti yoktur. Bunların hiç biri ne sahih ne de hasen bir senetle Hz. Peygamber'e (s.a) ulaşmamaktadır. Reşid Rıza bu rivayetlere örnek olarak Hz. Âişe'den (r.a) geminin yapımıyla ilgili rivayeti ve çocuğunun kurtulması için onu kaldıran ve fakat onunla birlikte boğulan kâfir kadın hikâyesini verir. Ona göre bunlar zayıf rivayetlerdir. Bu rivayetler arasında en kabul edilemez olan ise, Taberî'nin (ö. 310/923) İbn Abbas'tan (r.a) naklettiği bir rivayettir ki buna göre Hz. İsa (a.s) Havarîlerin isteği üzerine Nuh'un oğlu Ham'ı diriltmiş, onu konuşturmuş, o da geminin uzunluğu, eni ve boyundan, katları ve içindekilerden söz etmiştir. Reşid Rıza'ya göre bütün bunlar, isrâilî uydurmalar olup insanları İslam'dan uzaklaştıran rivayetlerdir.[13]

Yukarıda kısaca değindiğimiz gibi, Abduh ve Reşid Rıza isrâiliyat konusunda çok hassas davranmışlar bu tür rivayetlere yönelik sert eleştirilerde bulunmuşlardır. Onların bu hassasiyetlerinin temelinde, klasik dönem isrâiliyat eleştiriciliğinin bazı

10 Reşid Rıza, *Tefsîru'l-Menâr*, XII, 104.
11 Hûd 11/44.
12 Reşid Rıza, *Tefsîru'l-Menâr*, XII, 80.
13 Reşid Rıza, *Tefsîru'l-Menâr*, XII, 104, 105.

etkileri olmakla birlikte, *dönemsel koşulları*n ciddi bir etkinliği vardır. Söz konusu dönemsel koşullar içinde de en çok etkili olan tez ise kuşkusuz, *Batı bilim ve teknolojide ilerlerken Müslümanların geri kaldığı, İslam'ın akıl ve mantığa aykırı unsurlar içerdiği oryantalist söylemleri*dir. Bu sebeple Abduh, Reşid Rıza gibi aydınlar, Müslümanların geri kalmalarını, onların içine düştükleri siyasî ve fikrî atalete bağlamışlar; özellikle İslam'ın hurafe, bid'at, taklit, isrâiliyat gibi onun özünde olmayan şeylerle bulandırıldığını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra rasyonalizm, pozitivizm gibi Batılı düşünce akımlarının Müslümanlar üzerindeki etkileri, bu kavramların sert bir biçimde ele alınmasını beraberinde getirmiştir. Onlara göre, esasen İslam özü itibariyle akıl ve mantık dinidir; ne var ki Müslüman kuşaklar bu akılcı özü kaybederek, İslam'ı irrasyonel bir bataklığa sürüklemişlerdir. Bu sebeple bu aydınlar tarafından Kur'an'da peygamberlerin kendi kavimlerini tekrar diriltmelerine işaret eden bazı ayetler,[14] akıl-bilim ve kozmik yasalar açısından bu tür olayların vuku bulması imkânsız görüldüğü için mecazla izah edilmiş, hissî mucizeler aklın yasalarına indirgenmeye çalışılmıştır.[15] Nitekim Hz. İsa'nın (a.s) Ham'ı diriltmesiyle ilgili rivayetin "en münker rivayet" olarak nakledilmesi sadece rivayetin senet açısından bazı zafiyetler içermesiyle izah edilemez kanaatindeyiz. Burada dönemsel koşullar, böyle bir yorum yapmayı tabir caizse dayatmıştır. Dolayısıyla bu tür rivayetler insanları, özellikle de çalışma disiplini ve iş ahlakı itibariyle İslam'a çok yakın gördükleri Batılıları, İslam'a girmekten alıkoyan en büyük etkendir.

2. Tufan Arz Çapında mı Olmuştur?

Bilindiği üzere tufanla ilgili klasik tartışmalardan biri de, tufanın arz çapında olup olmadığı meselesidir. Reşid Rıza, Tevrat metnine göre tufanın arz çapında meydana geldiğini; Hz. Nuh'un üç oğlu, Ham, Sam ve Yafes hariç bütün insanlığı kapsadığını, yeryüzünde onlardan başka kimsenin kalmadığını ifade etmektedir. Ona göre ise tufan arz çapında değil, Nuh kavminin yaşadığı bölgede meydana gelmiştir. Kur'an'ın işaretleri de tufanın belli bir bölgede meydana geldiğini göstermektedir. Reşid Rıza bu anlama gelebilecek, mesela *"Onun soyunu geride kalanlar kıldık"*[16] ayetindeki "geride kalanlar"ı, insanlıktan geri kalanlar değil, Nuh kavminden geri kalanlar olarak; *"Nuh dedi ki: 'Rabbim yeryüzünde (ale'l-ardı) yurt tutan bu kâfirlerden hiç birini bırakma!'"*[17] ayetindeki yeryüzü (*el-ard*) kelimesini ise tüm yerküre değil; Kur'an'ın diğer beyanlarına da uygun olarak Nuh kavminin ülkesi olarak anlar.

Reşid Rıza bu görüşleri üzerine şunları ilave eder: "Fakat ayetlerin zahiri –asırların ve İsrâiloğulları'dan tevarüs eden geleneklerin yardımıyla- Nuh döneminde, yeryüzünün bütününde onun kavminden başka bir topluluğun olmadığına; onların

14 Örnek olarak Bakara 2/33, 243; ayetlerinin tefsirlerine bkz. Reşid Rıza, *Tefsîru'l-Menâr*, I, 347, 348; II, 458-460.
15 Kutup, *Fî Zılâli'l-Kur'ân,* VI, 3978.
16 Sâffât 37/77.
17 Nuh 72/26.

da tufanla birlikte helak edildiğine, onun soyundan başka hiç kimsenin kalmadığına işaret eder. Bu da tufanın arz çapında değil, sadece onların yaşadığı dağlar ve ovaların bulunduğu bölgede gerçekleşmiş olmasını gerektirir. Ancak o dönemde yeryüzünün kuruluğu/kuru bölgesi, bu halkın yaratılış dönemine ve yeryüzünde insanlığın zuhur etmesine yakın bir dönemde bulundukları için daha az olabilir. Zira jeoloji bilginleri, yerkürenin güneşten alevli bir parça olarak koptuğunu, sonra bir su küresi olduğunu sonra yavaş yavaş kuruduğunu söylemektedirler."[18]

Reşid Rıza bundan sonra üstadı Abduh'un, kendisine sorulan tufanın arz çapında olup olmadığı yönündeki bir suale verdiği cevabı kaydeder. Esasen bu, bir sual olmaktan çok, Abduh'un tufanın arz çapında meydana gelmediği ve Hz. Nuh'un risaletinin evrensel olmadığı yönündeki görüşlerinin neşredilmesi sonrası, bu görüşlerin Kur'an ayetlerine ve sahih hadislere aykırı olduğu şeklindeki bir itirazı içerir. Abduh'un buradaki cevabı özet olarak şöyledir: Kur'an-ı Kerim'de tufanın arz çapında meydana geldiğine ve Hz. Nuh'un peygamberliğinin evrensel olduğuna işaret eden kesin bir nass yoktur. Bu konudaki hadisler ise –senetlerinin sahih olduğunu varsaysak bile- haber-i vahiddir. Haber-i vahid ise kesin bilgi vermez; dolayısıyla zan üzerine itikat bina edilemez. Tarihçi ve müfessirlerin tercih ve kanaatleri ise kesin imanı gerektirmez. Tufanın arz çapında olması meselesi haddizatında dinler, jeoloji bilginleri ve ulus tarihçileri arasında tartışma konusudur. Ehl-i Kitap ve İslam âlimlerine göre tufan arz çapında olmuştur. Buna, dağların tepelerinde sedeflerin ve taşlaşmış balıkların varlığını gerekçe göstererek katılan bazı bilim adamları da vardır. Bilim adamlarının çoğunluğu ise bu kanaatte değildir; onların bu konuda sözü uzatacak pek çok delilleri vardır. Abduh'a göre netice olarak esas olan ayetleri ve sahih hadisleri zahirine göre anlamaktır; ancak aklî bir karine varsa bu zahir anlam terk edilebilir. Bu gibi meselelerde aklî delile ulaşabilmek için ise jeoloji ilminde, aklî ve naklî bilimlerde uzun araştırmalara ve çok fazla enerji sarf etmeye ihtiyaç vardır.[19]

Reşid Rıza, Abduh'un ifadelerinden, ayetlerin ve sahih hadislerin zahirinin tufanın yeryüzünden kendilerinden başka kimsenin bulunmadığı Nuh kavminin tamamını kapsadığına işaret ettiğini, buna böyle inanmak gerektiği düşüncesinde olduğunu anlar. Ancak bunun tufanın arz çapında meydana gelmiş olmasını gerektirmediğini, çünkü onların bütün yeryüzünde yaşadıklarını gösteren bir delil olmadığını ifade eder. Ona göre dağların tepelerinde sedeflerin ve taşların varlığının tufanın arz çapında olduğunu işaret etmeyeceğini; bunların ilk yaratılış esnasında yeryüzünün bütünüyle sular altında bulunmuş olduğunun bir göstergesi olduğunu söyler.

Reşid Rıza netice olarak bu tür tarihî hadiseleri izahın, Kur'an'ın asıl maksadı olmadığını, bu sebeple bunları kesin naslarla ifade etmediğini, bizim için esas olanın

18 Reşid Rıza, *Tefsîru'l-Menâr*, XII, 106.
19 Reşid Rıza, *Tefsîru'l-Menâr*, XII, 107.

nasların zahiri olduğunu, dolayısıyla bunları kesin itikadi meseleler olarak görmediklerini, jeoloji ilminin bu bilgilere aykırı şeyler ortaya koymasının ise bize zarar vermeyeceğini, çünkü jeoloji ilminin kesin nasları çürütemeyeceğini söyler.

Bilindiği gibi XIX. ve XX. yüzyılın en muhataralı meselelerinden biri din-bilim ilişkisidir. Ernest Renan (ö. 1892) tarafından ortaya atılan; dinlerin, milletlerin terakkisine mani olduğu; İslam'ın da aynı şekilde kendi müntesiplerini geri bıraktığı tezi, oldukça ciddi tartışmalara sebep olmuştur.[20] Bu süreçte Müslüman aydınlar tarafından *İslam'ın terakkiye mani* olmak şöyle dursun, bizzat *terakkiyi garanti ettiği* söylemi geliştirilmiş, bunu çeşitli biçimlerde ispat etme yoluna gidilmiştir.[21] Dolayısıyla Abduh'un düşünceleri içinde din ve bilimin çatışmadığı tezi önemli bir yer tutar.[22]

Kanaatimizce klasik İslamî anlayıştan farklı olarak, bu dönemde tufanın bölgesel olduğu tezinin savunulması ve Kur'an ayetlerinin daha çok bu doğrultuda anlaşılmaya çalışılması söz konusu din-bilim çatışmasının önüne geçme düşüncesidir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, bu dönemde oryantalistler tarafından Kur'an'ın bilimsel gerçeklere ve akla aykırı pek çok unsur içerdiğine dair çok ciddi saldırılar gelmektedir. Ebu Zeyd'in de ifade ettiği gibi Abduh'un burada yapmaya çalıştığı, Kur'an'ı Tevrat gibi beşer mahsulü bir kitap seviyesine indirgeyen düşünce ve saldırılardan onu korumaya çalışmak; ona yönelik ithamlara cevap vermektir.[23] Bu sebeple Abduh, tarih öncesi vuku bulan bu tür hadiselerin izahında, ancak arkeoloji, jeololoji gibi bilimlerin kesin sonuçlarının bağlayıcı olabileceğini düşünmektedir. Nitekim onun söz konusu bilimlerde ve daha farklı bilimlerde daha ileri giderek tufanın arz çapında olup olmadığı meselesinin aydınlatılabileceği yönündeki görüşü de buna işaret etmektedir.

Reşid Rıza da aynı görüşü sürdürmekte, tufanın bölgesel olduğunu ispat ederken, Kur'an ayetlerini tevil yanında, pozitif bilimlerin neticelerinden de istifade etmektedir. Ancak onun zamanla üstadından kimi farklı görüşlere meyletmiş olması ve selefî bir çizgiye kaymış olmasının bir neticesi olmalı, konuyu değerlendirmesinin sonunda daha ihtiyatlı bir dil kullanma gereği duymuş görünmektedir.

B. Tefhîmu'l-Kur'an'da Hz. Nuh ve Cudi Dağı

1. Mevdûdî'nin Hz. Nuh Kıssasından Çıkardığı Sosyo-Psikolojik Yorumlar

Tebliğimizin girişinde çağdaş dönem tefsirlerinin, klasik tefsirlerden muhteva

20 Bkz. Meriç, *Umrandan Uygarlığa,* s. 68-77; Hourani, *Çağdaş Arap Düşüncesi*, s. 125; Renan'a yazılan reddiyeler hakkında bkz. Cündioğlu, "Ernest Renan Ve Reddiyeler Bağlamında İslam-Bilim Tartışmalarına Bibliyografik Bir Katkı", *Dîvân İlmî Araştırmalar*, 2 (1996/2), 1-94.

21 Ziya Paşa'nın (ö. 1880) "İslâm imiş devlete pâ-bend-i terakkî, Evvel yoğ idi işbu rivayet yeni çıktı" mısraı bu düşüncelerin temsil değeri yüksek bir ifadesidir. Ayrıca Şemsettin Günaltay tarafından kaleme alınan, "Terakkimize Mani Olan İslamiyet Değil Bize Öğretilen Müslümanlıktır" için bkz. *Zulmetten Nûra,* (nşr. A. Lütfi Kazancı- Osman Kazancı), Marifet, İstanbul, 1998, s. 96, 135.

22 Abduh'un *el-İslâm ve'n-Nasrâniyye Maa'l-Ilm ve'l-Medeniyye* kitabı bu düşüncelerin bir manifestosu niteliğindedir. Sözgelimi *İslam'ın mani-i terakki olmadığı*na dair bkz. Abduh, *el-İslâm ve'n-Nasrâniyye*, s. 160, 161.

23 Ebu Zeyd, "Kur'an Te'vili Sorunsalı", s. 34.

ve yöntem olarak bazı farklılıklar içerdiğini ifade etmiştik. Bu farklılıklardan biri de klasik dönem müfessirleri kıssaları rivayetler, özellikle de Ehl-i Kitap kaynaklı bilgilerle açıklarken, Mevdûdî gibi müfessirler, bunları modern Müslüman toplum için önemli dersler ve sonuçlar çıkarılacak anlatımlar olarak görürler. Biraz sonra ayrıntılarıyla sözünü edeceğimiz gibi bu dönemde müfessirler, Kur'an'ın mesajını insanların doğrudan kendilerinin almasını hedefledikleri için, Kur'an okurken onların ufkunu açacak, onu anlamalarını kolaylaştıracak bir yorum yöntemi ortaya koyarlar. Bir başka deyişle modern dönemde kıssalardaki yer, zaman, olayın vuku buluş şekli gibi konulardan ziyade, bu kıssaların sosyolojik ve psikolojik yorumları öne çıkar. Mevdûdî de tefsirini böyle bir bakış açısıyla kaleme almıştır ve bu tür yorumlarında açıkça görülmektedir ki, tefsir bir aydın gözüyle yazılmış ve günümüz toplumunun ihtiyaç duyacağı dersler ön plana çıkarılmıştır.

Mevdûdî'nin Nuh kıssasını da daha çok bu perspektiften değerlendirip yorumladığını görmekteyiz. Mesela o, *"Ben size: 'Allah'ın hazineleri yanımdadır!' yahut: 'Ben görünmeyenleri (gaybı) bilirim!' yahut: 'Ben bir meleğim!' demiyorum"*[24] ayetinin tefsirinde Hz. Nuh'un niçin böyle bir izah yapma gereği duyduğunu şu ifadelerle dile getirir: "Bu, peygamberin de kendileri gibi bir insan olduğu şeklindeki itirazlarına verilmiş cevaptır. Hz. Nuh (a.s) şunu söylüyordu: Aslında ben de sizin gibi bir insanım, bundan öte bir iddiaya asla sahip değilim. Benim tek iddiam, Allah'ın bana ilim ve amelin doğru yolunu gösterdiğidir ve sizler bu gerçeği istediğiniz gibi tahkik etmekte serbestsiniz. Fakat siz böyle yapacak yerde bana "gayb"a ait sorular soruyorsunuz. Oysa ben gaybı bildiğime dair bir iddiada bulunmadım. Siz benden öyle şeyler istiyorsunuz ki, ancak Allah'ın hazinelerine sahip olan kimse tarafından meydana getirilebilir. Oysa ben bu hazinelere sahip olduğumu hiç iddia etmedim. Yine siz benim fiziki hayatımın diğer insanlar gibi olmasına itiraz ediyorsunuz, oysa ben bir melek olduğumu yahut da insan olmadığımı iddia etmedim ki! İddialarımı gerçekten tahkik etmek istiyorsanız, benden kültür ve maneviyatın gerçek ilkelerini, itikadî dayanaklarını sormalısınız, gelecekteki olaylarla ilgili saçma şeyleri değil; zira ben bunları bildiğimi asla iddia etmiş değilim."[25]

Bunun diğer bir örneğini ise Hz. Nuh'un gemiyi inşa etmesini anlatan ayetlerin yorumunda görülebilir. Bilindiği gibi klasik tefsirlerde bu konuda pek çok rivayet nakledilir. Ancak Mevdûdî bu rivayetlerle ilgili herhangi bir değerlendirmede bulunmadan ayetin sosyolojik taraflarını ortaya koyar. Buna göre, Hz. Nuh'un bir gemi yapmakta olduğunu gören halk, onu alaya alıyorlar, bunu onun bunaklığına bir işaret olarak sayıyorlardı. Hz. Nuh ise onların bu tavırlarını, olayın hakikatini hala kavrayamamalarına bağlamaktadır. Mevdûdî bu diyalogda iki yol görmektedir: Biri akıl ve basiret sahiplerinin yolu, diğeri olayların içyüzünü göremeyen akılsızların yolu…

24 Hûd 11/31.

25 Mevdûdî, *Tefhîmu'l-Kur'an*, II, 388.

Biri derinliğine düşünürken, diğeri meseleye yalnızca yüzeyinden bakar ve bunun bir çılgınlık olduğunu düşünür. Aynı şekilde o bunun bir çılgınlık ve aptallık olduğunu düşünürken diğeri meselenin gerçek hüviyetine vakıf olduğundan, olayın hikmet ve basiret üzere temellendiğini bilir. Bunlar aynı şartlar altında oluşmuş iki ayrı tavır örneğidir.[26]

Mevdûdî'nin aynı tavrı, Hz. Nuh'un boğulan oğluyla ilgili olarak da sergilediğini görürüz. Burada oğlun ismi, kimliği vb. tartışma konularına hiç girilmeksizin meselenin eğitim ve toplumla ilgili kısmına ayrıntılı bir biçimde değinilmektedir.[27] Nitekim Mevdûdî, Kur'an'da Hz. Nuh'un boğulan oğlunun, *"amelun ğayru sâlih"* (salih olmayan iş/hedefini bulmayan eylem) olarak nitelendirilmesi hakkında ilginç tespitler yapmakta; çocukların, kendilerini büyütebilsin, birer "salih kişi" olarak eğitebilsin ve Allah'ın insanı yaratmadaki gayesine ulaştırabilsinler diye yaratıcı tarafından ailelerinin himayesine tevdi edildiğini, eğer bir baba bu yetiştirme sürecinde elinden geleni yapar, çocuğu salih bir kişi olmaya yöneltir, fakat bu çabaları boşa çıkarsa, babanın ellerinde bir hammadde mesabesinde olan çocuk o zaman "gayesine ulaşmamış bir iş"e (Kur'an'daki tabiriyle amel-i gayr-i salih) benzemiş olacaktır, demektedir. Mevdûdi'ye göre Hz. Nuh'un münkir oğlu bir "amel-i gayr-i salih"ti, çünkü babasının onda görmek istediği "salih amel"lerden hiçbiri kendisinde bulunmamaktaydı. Dolayısıyla bu anlamda o, Hz. Nuh'un (a.s) ailesinden değildi. O Nuh ki, önce kendi kanından ve canından olanları olmak üzere tüm kavmini "salih ameller"in potasına dökmek üzere yaratıcı tarafından gönderilmişti. Bu yüzden bu inatçı ve münkir oğul, Hz. Nuh'la (a.s) kan bağından gelen tüm haklarını kaybetmişti ve iş "tufan" azabına kalmıştı artık.[28]

2. Tufan'la İlgili Bazı Meseleler

Burada ifade etmek isteriz ki, Mevdûdî'nin sosyo-psikolojik merkezli yorumları, onun kıssanın kimi detayları üzerine bilgiler vermesine ve değerlendirmelerde bulunmasına engel olmamıştır. Zira Kur'an ibret ve öğüt üzerinde yoğunlaşmakla birlikte, özellikle Nuh kıssasıyla ilgili, geminin levhalardan ve çivilerden inşa edildiği, tufanın bir tandırdan kaynamaya başladığı, Cudi dağına oturduğu gibi ilginç diyebileceğimiz ayrıntılar vermektedir. Bu da klasik dönem müfessirlerinin Ehl-i Kitab'a başvurularında olduğu gibi, ister istemez çağdaş dönem müfessirlerinin de farklı kaynaklara başvurularını beraberinde getirmiştir. Daha önce ifade edildiği gibi, çağdaş tefsirlerdeki farklılık bu bilgilerin rivayetlere değil zamanın ruhuna uygun olarak daha somut bilgilere dayandırılmak istenmesidir.

a. Tennûr: Mevdûdî'ye göre Tennûr, Kur'an metni ne diyorsa o şekilde anlaşıl-

26 Mevdûdî, *Tefhîmu'l-Kur'an*, II, 391.
27 Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an,* II, 396-398.
28 Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an,* II, 396, 397.

malıdır. Tufan, suyu kaynatmaya başlayan özel fırının, ayetin metninde geçen adıyla Tennur'un feveranıyla başlamıştır. Aynı vakitlerde sağanak yağmurlar yağmaya ve su arzın her tarafını kaplamaya başlamıştır. Mevdûdî bu duruma Kamer Suresinin l1. ve 12. ayetlerini de örnek olarak zikretmektedir: *"Biz de müthiş ve sürekli bir sağanak halinde başlayan yağmurla göğün kapılarını açtık. Yeri de açtık; coşkun kaynaklar halinde sular fışkırdı ve bu iki su takdir edilen akıbeti gerçekleştirmek üzere birleşti."* Mevdûdî bu görüşünü şöyle sürdürür: "Bu bağlamda şu belirtilmelidir ki, 'Tennûr'dan önce gelen harfi tarif (elif-lam) takısı, fırının, tufanı başlatmak üzere modeli Allah tarafından belirlenmiş özel bir fırın olduğunu göstermektedir. Nitekim emir gelir gelmez, Tennûr suyu kaynatmaya başlamıştır."[29] Mevdûdî ayrıca Müminun Suresinin 27. ayetinde Tennur'un modelinin daha önceden belirlendiğinin açıkça zikredildiğini ifade etmektedir.[30]

Görüldüğü gibi Mevdûdî Kur'an'ın literal (zahirî) anlamını çok önemsemektedir. "Kur'an'ı bizzat kendinden anlamak" söylemi çağdaş İslam düşüncesinde önemli bir yer işgal eder. Bu dönemde Kur'an, haricî kaynaklara referanslardan ziyade kendi iç bütünlüğü içinde tefsir edilmeye çalışılmış, daha teknik bir terimle "Kur'an'ın Kur'an'la tefsiri"ne büyük bir önem atfedilmiştir. Bu noktada, rivayet tefsirlerindeki malzemelere olan ilgi azalırken, *Kur'an'ın iç insicamını ve surelerdeki konu bütünlüğünü* esas alan tefsir biçimi önem kazanmıştır.[31] Mevdûdî'nin Tennûr'un, tufanın başlamasından mecaz olabileceği yorumlarını hiç dikkate almaksızın, ayetin lafzında ısrar etmesi ve bunun planı Allah tarafından çizilmiş özel bir fırın olduğu düşüncesine gelince; bu da bütünüyle Mevdûdî'nin zikretmediği ve fakat onun genel görüşü dikkate alındığında anlaşılabilecek bir izahtır. Mevdûdî, bu izahı aslında kendi döneminde yaşayan ve Kur'an'ı aklî ve bilimsel yöntemlerle kelimenin tam anlamıyla te'vil eden ve Kur'an'ı olmayacak noktalara çeken modernistlere yönelik bir tepkiyi içerir.[32] Zira Mevdûdî'ye göre Kur'an kelimelerinin kabul edilen normal (zahirî) anlamının ötesinde yorumlanması ancak şu dört durumda haklı görülebilir:

1) Kur'an'ın kendi kelimelerinde, bu anlama bir işaret olmalıdır.

2) Kur'an'ın başka bir yerinde, bu anlama bir dayanak olmalıdır.

3) Bu anlamın açıklaması, sahih bir hadis tarafından desteklenmelidir.

4) Diğer bazı güvenilir kaynaklarda bulunmalıdır. Sözgelimi, bu tarihî bir olaysa onu destekleyecek tarihsel bir kanıt bulunmalıdır. Kâinatın göstergelerine ait bir olaysa onu sağlamlaştıracak güvenilir ilmî bir bilgi bulunmalıdır. Şayet şer'î hükümlere ait bir olaysa İslam hukuku kaynakları dikkate alınmalıdır.[33]

29 Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an,* II, 398.
30 Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an,* II, 398.
31 bk. Mir, "Bir Bütün Olarak Sûre", *İslamî Araştırmalar Dergisi*, XIV/1, s. 69-75.
32 Bkz. Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an,* IV, 99-100.
33 Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an,* V, 71.

b. Cûdi Dağı: *Tefhimu'l-Kur'an*'da kıssalarla ilgili çok çarpıcı bilgiler verilir. Bu bilgileri verirken Mevdûdî, gerek Batılı kaynakları, gerekse Kitab-ı Mukaddes ve Talmud gibi dinî metinleri sıklıkla kullanır. Mevdûdî yeri geldiğinde arkeolojik bilgiler ve kendi şahsî gezi ve gözlemleriyle konuyu okuyucu için daha ilgi çekici hale getirir.[34] Özellikle peygamberler ve tarihsel olaylarla ilgili verdiği tarihî bilgiler, yer ve tarih belirlemeleri son derece dikkat çekicidir. Mevdûdî'nin bu amaçla tefsirinde yer verdiği haritalar, tarihi boyunca hiçbir tefsirde rastlanmayan bir yeniliktir.[35] Bu haritalardan biri de Hz. Nuh'un yaşadığı bölgeyi ve Cudi dağını gösteren haritadır.[36] Haritada Cudi dağı Dicle Nehrinin ve Cezire-i İbn Ömer'in doğu kısmında gösterilmiştir. Mevdûdî A'raf Suresinin tefsirinde konu hakkında şunları kaydetmektedir: "Biz, Kur'an'daki kısa atıflardan ve Kitab-ı Mukaddes'teki detaylı bilgilerden Hz. Nuh'un (s.a) kavminin bugün Irak denilen ülkede yaşamış olduğunu öğreniyoruz. Aynı husus, Kitab-ı Mukaddes'ten daha eski Babil arkeolojik kazılarında bulunan levhalarla da teyit edilmiştir. Bunlar, Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an'da nakledilmiş olan benzer kıssayı anlatır ve olay yerini Musul'a yakın bir mevkide tespit ederler. Dahası, çok eski devirlerden beri gelen Kürt ve Ermeni rivayetleri de, Hz. Nuh'un gemisinin, aynı bölgenin "bir yeri"nde karaya oturduğunu söyler. Bu hikâyeler, aynı zamanda, Ağrı Dağı civarında geçen Hz. Nuh (a.s.) kıssası ile ilişkili bazı kalıntılara da işaret eder. Hatta Nahcivan şehri yerlileri bile, şehrin Nuh Peygamber (a.s.) tarafından kurulmuş olduğunu iddia ederler."[37]

Kanaatimizce Mevdûdî, bu paragraftaki belirsizlikleri ve geminin oturduğu yerle ilgili ifadelerini Hûd Suresinde daha kesin bilgiler ve daha açık ifadelerle dile getirecektir: "Kur'an'a göre geminin Doğu Anadolu'da (eskiden) Cezire-i İbn-i Ömer olarak anılan bölgenin kuzey-doğusunda bulunan Cudi Dağı'nın üzerine oturmuştur. Kitab-ı Mukaddes'e göre geminin oturduğu yer, Ararat (Ağrı) dağıdır. Kadim tarihler de geminin oturduğu yerin Cudi Dağı olduğunu teyit etmektedirler. Sözgelimi M.Ö. 250 yıllarında yaşamış olan Babil kentinin dini lideri Berasus Keldanilerle ilgili tarihinde Nuh'un gemisinin Cudi Dağı üzerine oturduğunu söylemektedir. Aristo'nun öğrencisi Abydenus ise aynı rivayeti teyit etmekle kalmaz, aynı zamanda kendi çağındaki birçok Iraklının geminin parçalarına sahip olduklarını, bu parçaları batırdıkları suları da hastalara şifalı su olarak içirdiklerini yazar."[38]

Mevdûdî, geminin oturduğu dağın Cudi olduğunu kabul etmekle birlikte, Tevrat'ta niçin Ararat denmiş olabileceği ile ilgili herhangi bir yorumda bulunmaz.

34 Arkeolojik bilgiler için bkz. Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an*, I, 565,567; II, 47; II, 54; III, 322, 323; IV, 521; şahsî gezileri için bkz. II, 55, II, 91 II, 104; III, 55; IV, 92; VI, 173.

35 Mevdûdî sadece kıssalarla ilgili 17 harita vermiştir. Bunlar için bkz. *Tefhimu'l-Kur'an,* I, 113, I, 470; II, 66; II, 89; II, 392; II, 437; III, 85; III, 86; III, 88; III, 89; III, 93; III, 94; III, 179; III, 193; IV, 62; IV, 63; V, 356.

36 Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an*, II, 392.

37 Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an*, II, 47, 48.

38 Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an*, II, 395, 396.

Kanaatimizce bu, onun söz konusu bilgiyi muharref olarak görmüş olmasıyla alakalıdır. Zira Mevdûdî bizzat Kitab-ı Mukaddes metinlerinden hareketle, Tevrat ve İncil'in tahrif edildiği sonucuna varmış, hem manevî tahrifi hem de lafzî tahrifi savunmuştur. Ona göre Yahudi âlimleri ilahî kitapları sadece değiştirmek, bozmak, yanlış yorumlamak ve kendi anlamak istedikleri anlamda okumakla kalmayıp, metindeki kelimeleri de bile bile değiştirmişlerdir.[39] Nitekim Mevdûdî, orijinal Tevrat'ın Nabukadnezar'ın Kudüs'ü işgali ve Süleyman mabedini yıktığı dönemde kaybolduğunu; İsrailoğulları, Babil'deki sürgünden ülkeleri Kudüs'e geri dönüp tapınağı tekrar yaptıklarında Ezra'nın, Eski Ahid'i derlediği kanaatini dile getirir. Ezra, halkının ileri gelen bazı adamlarını toplamış ve onların yardımıyla şimdi Kitab-ı Mukaddes'in ilk 17 kitabını oluşturan İsrailoğulları'nın tüm tarihini yazmıştır.[40] Dolayısıyla bu kitaplarda pek çok hata ve tahrif meydana gelmiştir.

c. Tufan'ın Evrenselliği: Mevdûdî tufanın arz çapında mı yoksa bölgesel olarak mı gerçekleştiği sorununun hala halledilememiş olduğunu; Kitab-ı Mukaddes'le isrâilî bilgilere göre arz çapında meydana gelmiş olduğunu ifade eder. Kur'an ise Mevdûdî'ye göre bu konuda sükût etmektedir. Her ne kadar Kur'an tufandan geri kalanları insanlığın selefleri olarak zikretse de, bunun illa ki tufanın dünya çapında olduğu sonucuna götürmez. Zira o dönemde yeryüzündeki yerleşim yeri sadece Hz. Nuh'un yaşadığı bölgeydi. Tufandan geride kalanlar –ki Mevdûdî bir başka ayetten hareketle, Kitab-ı Mukaddes'in bunları sadece Nuh'un üç oğluna indirgeyen ifadesini ve buna dayanan genologların teorilerini reddetmekte ve onun yanında başkaca inanların var olduğunu söylemektedir-[41] tedricen yeryüzünün farklı bölgelerine dağılmışlardır. Mevdûdî bu teoriyi iki hususun da desteklediğini söylemektedir: Birinci olarak, Dicle ve Fırat bölgesinde büyük bir tufanın meydana geldiği yolunda tarihsel gelenekler, arkeolojik buluntuların ve jeolojik kanıtların teyit ettiği kesin deliller söz konusudur. Buna karşılık yeryüzünün diğer bölgelerinde tufanın dünya çapında olduğunu kanıtlayacak herhangi bir delil söz konusu değildir. İkinci olarak, Amerika ve Avustralya gibi birbirinden çok uzak yerlerdekiler dâhil hemen tüm yeryüzü sakinlerinin geleneklerinde bir zamanlar yeryüzünde büyük bir tufanın koptuğu yolunda rivayetler vardır. Bunlardan çıkarılacak sonuç, insanlığın atalarının bir zamanlar yeryüzünün belli bir yöresinde yaşıyor olduklarıdır. Demek ki, bu olaydan sonra yeryüzünün çeşitli yerlerine dağılmışlar ve tufana dair rivayetlerini de beraberlerinde götürmüşlerdir.[42]

Mevdûdî bunu A'raf Suresinin tefsirinde de izah ederek; Eski Yunan, Mısır, Hint ve Çin edebiyatlarında da, Hz. Nuh'un kıssasına benzer rivayetlerin olduğuna işaret

39 Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an,* I, 88, 89.
40 Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an,* I, 235-237; krş. *Modern Çağda İslamî Meseleler*, s. 234, 235.
41 Mevdûdî bu görüşünü Hûd 11/40'a dayandırmaktadır. Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an,* II, 394.
42 Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an,* II, 396.

eder. Bunların dışında, çok eski zamanlardan beri Burma, Malaya, Doğu Hind Adaları, Avustralya, Yeni Gine, Avrupa ve Amerika'nın çeşitli bölgelerinde anlatıla gelen hikayelerin de Nuh kıssasıyla çok benzerlikleri bulunduğunu ifade eder. Ona göre bütün bunlar, söz konusu kıssanın Hz. Âdem'in tüm çocuklarının, dünyanın dört bir yanına henüz dağılmadan önce hep birlikte aynı bölgede geçirdikleri dönemle alâkalı olduğunu göstermektedir. Bundan dolayı, kendi tasavvurlarıyla karışmış ve olayın gerçek hikâyesini unutmuş olmalarına rağmen, her milletin eski tarihlerinde "Tufan"la ilgili atıflara rastlamaktadır.[43]

Mevdûdî'nin tufanın dünya çapında olmadığı görüşü, onun Abduh, Reşid Rıza ve pek çok çağdaş dönem aydınının kanaatine benzer bir şekilde, doğrudan Kur'an'a istinat etmekten çok haricî delillere, özellikle de Batı bilim dünyasının elde ettiği jeolojik, arkeolojik sonuçlara dayanmaktadır. Nitekim tefsirinde çok ciddi modernist Müslüman eleştirisi yapmış olsa da, Mevdûdî de zaman zaman akla aykırı hususları reddettiği ve çağdaş bilimin verilerinden son derece istifade ettiği görülmektedir.[44] Dolayısıyla onun Tennûr'u ve daha pek çok konuyu zahirine göre yorumladığı gibi,[45] tufanın dünya çapında olup olmadığı meselesinde de Kur'an'ın çizdiği sınırda durması beklenirdi. Ancak yukarıda kendi ifadelerine de yer verdiğimiz gibi, Mevdûdî tufan gibi yeryüzüyle ilgili hususları temellendirirken, bilimin sonuçlarından istifade etmek gerektiği kanaatindedir. Ancak bilimin de tarafsız olmadığı ve çoğu zaman bilimi ve bilgiyi üreten insan ve toplumların zihinsel kodlarına göre şekillendiği de bugün için su götürmez bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Benzer düşünceleri Mevdûdî'nin sıkça başvurduğu arkeolojik bilgiler için de söyleme imkânımız bulunmaktadır. Nitekim Mevdûdî'nin de tefsirinde yer verdiği gibi Wooley, Hz. İbrahim'in (a.s) Kaldelilerin Ur şehrinde doğduğunu, burada ateşe atıldığını sonra Harran'a oradan da Filistin'e hicret ettiğini, bir süre sonra Mısır'a gidip oradan Filistin'e tekrar geldiğini söylemektedir. Ancak daha sonra yapılan arkeolojik çalışmalar ve elde edilen bulgular, Wooley'in Hz. İbrahim'in doğum yeri olarak önerdiği Güney Mezopotamya'daki Ur şehrinden başka, Şanlıurfa-Mardin-Ebla üçgenine lokalize edilen bir başka Ur şehrinin varlığını ortaya koymaktadır. Onun kitapları incelendiğinde görülecektir ki Woolley; Hz. İbrahim kıssasını arkeolojik verilerle lokalize edip tarihlendirebilmiş değildir. O sadece Kitab-ı Mukaddes'in kıssaya ilişkin teklif ettiği yer ve zamanı esas alarak, dönemin arkeolojik verilerini kıssaya adapte etmeye çalışmıştır.[46]

43 Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an,* II, 48.

44 Bkz. Başkan, *Kur'an Yorumunun Politik Bağlamı,* s. 193, 203, 204.

45 Bkz. Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an,* I, 84, II, 108, 113.

46 Ay, "Hz. İbrahim Kıssasına Arkeolojik Bir Yaklaşım", 187, 188; 191, 194; yazar burada, Ur/Urha -Urfa'nın İslam tarihindeki adıyla- Ruha isimleri arasında etimolojik bir bağ olduğuna da dikkat çekmektedir. Dolayısıyla, Mevdûdî'nin de tefsirinde yer verdiği şifahî kültür de dikkate alındığında Urfa'nın Hz. İbrahim'in yaşadığı şehir olması imkân dâhilindedir.

Sonuç

Çağdaş dönemde kaleme alınan tefsirler, genelde kıssaların, özelde ise Hz. Nuh ve Tufan olayının yorumunda dönemsel koşulların etkisini yansıtırlar. Bu yorumlarda Kur'an'ın bilimin verileriyle çatışmamasına ciddi bir özen hâkimdir. Bu sebeple çoğu kez irrasyonel ve hayalî olarak görülen isrâilî rivayetler, bu dönem tefsir yazımında bir bilgi malzemesi olarak terk edilmiştir. Bunun yerine jeoloji, arkeoloji, tarihsel kanıtlar vb. bilgi türleri bu dönemde kayda değer bir biçimde rağbet görmüş; kıssalar bu alanlardan elde edilen bilgilerle anlaşılmaya çalışılmıştır. Öte yandan Kur'an metninin ne söylediğine daha çok önem verilmeye çalışılmış; metin içi yorumlar, metnin özellikle de kıssaların topluma verdiği mesajlar öne çıkarılmıştır. Bu sebeple psikolojik ve sosyolojik yorumlar çağdaş tefsirlerde daha çok yer tutmuştur.

Kaynakça

Abduh, Muhammed, *el-İslâm ve'n-Nasrâniyye Maa'l-Ilm ve'l-Medeniyye*, Dâru'l-Hadâse, 1988.
Ay, Eyyüp, "Hz. İbrahim Kıssasına Arkeolojik Bir Yaklaşım", *IV. Kur'an Haftası Kur'an Sempozyumu*, (Fecr, Ankara, 1998), 185-195.
Aydın, Mehmet, *Din Felsefesi*, (İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı, İzmir, 2001).
Başkan, Ömer, *Kur'an Yorumunun Politik Bağlamı Mevdudi Örneği*, (Berikan, Ankara, 2010).
Cündioğlu, Dücane, "Ernest Renan ve Reddiyeler Bağlamında İslam-Bilim Tartışmalarına Bibliyografik Bir Katkı", *Dîvân İlmî Araştırmalar*, 2 (1996/2), 1-94.
Demir, Şehmus, *Mitoloji, Kur'an Kıssaları ve Tarihi Gerçeklik,* (Beyan, İstanbul, 2003).
Ebu Zeyd, Nasr Hâmid, "Tarihte ve Günümüzde Kur'an Te'vili Sorunsalı", tr. Ömer Özsoy, *İslâmî Araştırmalar*, sayı: 9 (1996) 24-44.
Fatoohi, Louay-Al-Dargazelli, Shetha, *Musa ve Firavun-Çıkış Kitabı,* (Gelenek, İstanbul, 2003).
Günaltay, M. Şemsettin, *Zulmetten Nûra,* nşr. A. Lütfi Kazancı- Osman Kazancı, (Marifet, İstanbul, 1998).
Gündüz, Şinasi, "Kur'an Kıssalarının Kaynağı Eski Ahit mi?" *IV. Kur'an Haftası Kur'an Sempozyumu*, (Fecr, Ankara, 1998), 41-75.
Hourani, Albert, *Çağdaş Arap Düşüncesi,* tr. Lâtif Boyacı, Hüseyin Yılmaz, (İnsan, İstanbul, 1994).
Kaya, Mesut, *Çağdaş Tefsirlerde İsrâiliyata Yaklaşım ve Kitab-ı Mukaddes Bilgilerinin Kullanımı,* (yayımlanmamış doktora tezi), Konya, 2013.
Kutup, Seyyid, *Fî Zılâli'l-Kur'ân,* Dâru'ş-Şurûk, (Beyrut, 1985), I-VI.
Koç, Mehmet Akif, *Tefsirde Bir Kaynak İncelemesi,* (Kitâbiyât, Ankara, 2005).
Meriç, Cemil, *Umrandan Uygarlığa,* (İletişim, İstanbul, 2007).
Mevdûdî, Ebu'l-A'la, *Modern Çağda İslamî Meseleler,* tr. Yusuf Işıcık, (Tekin Kitabevi, 1993).
_____, *Tefhimu'l-Kur'an* (tr. Komisyon), (İnsan, İstanbul, 1995), I-VII.
Mir, Mustansir, "Bir Bütün Olarak Sûre", tr. Mustafa Özel, *İslamî Araştırmalar Dergisi*, XIV/1, s. 69-75.
Mustafa Sabri, *Mevkıfu'l-Akl ve'l-Ilm ve'l-Âlim min Rabbi'l-Âlemîn ve Ibâdihi'l-Murselîn,* I-IV, Mektebetü'l-İslâmiyye, 1369-1950.
Öztürk, Mustafa, "Demitolojizasyon ve Kur'an", *Kıssaların Dili*, (Ankara Okulu, Ankara, 2012).
Reşid Rıza, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Hakîm el-Müştehir bi'smi Tefsîri'l-Menâr*, (Dâru'l-Menâr, Kahire, 1366/1947), I-XII.
Tayyâr, Müsaid b. Süleyman, *Füsûl fî Usûli't-Tefsîr,* (Dâru İbni'l-Cevzî, Suud, 1433).

HZ. NUH VE NÜBÜVVET MÜCADELESİ

Hz. Nuh'un Nübüvvet Mücadelesi

Hamdi GÜNDOĞAR*

Rivayetlere göre Âdem (a.s.) dan dan yaklaşık bin yıl sonra kavmine peygamber olarak gönderilen Nuh (a.s.) kavmi arasında 950 yıl[1] kadar yaşamıştır. Kur'an-ı Kerim'in yirmi dokuz suresinde adı geçen Hz. Nuh'un kıssası ağırlıklı olarak Hud ve Nuh surelerinde geçmekte, Araf, Mü'minun, Şuara ve Kamer surelerinde de Nuh kıssasına önemli ölçüde yer verilmektedir.

Nuh (a.s.), Hz. Âdem ile başlayıp Hz. Muhammed (s.a.v.) ile son bulan peygamberler zincirinin önemli bir halkası olup, "ulû'l-azm" (azim sahibi) peygamberlerdendir. Hz. Nuh uzun yıllar boyunca insanlara Allah'ın dinini tebliğ etmiş, büyük bir sabır ve metanetle insanları tevhide davet etmiştir. İnsanların Allah'a ve O'nun emirlerine itaat etmeleri için bütün gücünü sarf etmiş, onları ikna etmek için her yolu denemiştir. Bu sebeple gece-gündüz, gizli-açık her zaman ve her zeminde insanları hakka çağırmıştır.[2]

Nuh suresinde Hz. Nuh'un kavmine yaptığı tebliğden şöyle haber verilir: *"Gerçekten biz Nuh'u kavmine gönderdik. "Kendilerine elem verici bir azab gelmeden önce kavmini uyar diye. Dedi ki: Ey kavmim, muhakkak ki ben, sizi apaçık uyaran bir peygamberim. Allah'a kulluk edin. O'ndan korkun, bana da itaat edin diye. Ta ki, (Allah), sizin günahlarınızdan bir kısmını bağışlasın, sizi, mukadder bir müddete kadar bekletsin. Şüphe yok ki Allah'ın tayin ettiği müddet gelince, o, geri bırakılmaz. Eğer bilseydiniz"* [3]

Ayette bildirildiği üzere Hz. Nuh'un ilahi dini tebliğinde üç temel esas vardır: Birincisi Allah'a ibadet, ikincisi takva ve üçüncüsü Peygamber'e itaat. Hz. Nuh İlahi mesajı tebliğe başladığında kavmini bu üç şeye davet etmişti. Allah'a ibadetin anlamı; başkalarına ibadet etmeyi bırakarak yalnızca O'na ibadette bulunmak ve O'nun emirlerini yerine getirmektir. Takvadan kasıt; Allah'ın hoşnut olmadığı bütün işlerden sakınmak ve Allah'tan korkarak yaşamaktır. Üçüncü olarak, *"Bana itaat edin"* den kasıt ise; Allah'ın kendisi vasıtasıyla emrettiği şeyleri yapmak, yasaklanan şeylerden de kaçınmaktır.[4]

Allah Teâlâ Nuh (a.s.)'ın kavmini bu üç şeyle mükellef tutunca, bu üç şeye mukabil onlara biri dünya, diğeri ahiretle ilgili iki şeyi şu ayette vaat etmiştir: *"Allah'a kulluk edin, O'ndan korkup sakının ve bana itaat edin ki, günahlarınızı bağışlasın ve belli bir süreye kadar ömürlerinizi uzatmak suretiyle sizi ertelesin; çünkü Allah'ın tak-*

* Doç. Dr., Şırnak Üniversite, İlahiyat Fakültesi, Kelam ABD.

1 el-Ankebût, 29/14.

2 Nuh, 71/5,8,9.

3 Nuh, 71/1-4.

4 Mevdudi, *Tefhimu'l-Kur'an*, Çev. Komisyon, İstanbul, 1991, VI/470.

dir ettiği süre geldiğinde o zaman o ecel ertelenmez. Bir bilmiş olsaydınız [5]

Ayette belirtildiği üzere vadedilenlerden birincisi; ahirette uğrayacakları zararları onlardan kaldırması ki bu, *"Ta ki (Allah) sizin günahlarınızdan bir kısmını bağışlasın…"* buyruğundan anlaşılmaktadır. İkincisi ise; onlardan dünyevi zararları gidermesidir. Bu da onların ömürlerini uzun kılmak suretiyle yapılan bir va'd dir.[6]

Nuh (a.s.) Kavmi'nin Özellikleri

1- Putperest Bir Toplum: Rivayete göre insanlar Hz. Nuh'a kadar tevhid inancıyla yaşamış, putperestlik ilk defa Nuh (a.s) ın kavmiyle ortaya çıkmıştır.[7]

Kur'an'a göre ilk din, Âdem (a.s.) 'in getirdiği ilahi din idi. Ancak Nuh (a.s.)'ın kavmi, tevhid inancını bir kenara bırakarak putlara tapmaya başlamıştı.[8] Kur'an bu putperest toplumun taptıkları en önemli putların adını vermektedir; *"Bir de şöyle dediler: Sakın ilahlarınızı bırakmayın. Hele Vedd'i, Suva'ı, Yağus'u, Yeûk'u, Nesr'i asla bırakmayın"*[9]

Bir rivayete göre Vedd, kavmi içinde sevilen Müslüman bir kişiydi. Önce Babil yurdunda kabrinin etrafında ordu kurdular, yas tuttular. İblis onların bu feryadını görünce bir insan biçiminde onlara: "Sizin ağlayıp sızladığınızı ve üzüldüğünüzü görüyorum. Size onun bir şeklini, resmini yapsam, toplandığınız yere koysanız da onu ansanız" dedi. "Peki" dediler. Bunun üzerine İblis, Vedd'in bir heykelini yaptı. Onu toplantı yerlerine koydular. Babilliler onu anarlardı. İblis bunu görünce: "Nasıl, evlerinize de yapsam, herkes evinde de ansa olur mu?" dedi. Onu da yaptı ve bu şekilde onu anar oldular. Sonra çocukları yetişti. Çocuklar büyüklerin ona yaptıklarını görüyordu. Nesil uzadıkça, onu niye andıkları unutuldu ve ona ilah diye tapmaya başladılar. Böylece yeryüzünde Allah'tan başka ilk tapınılan put Vedd oldu.[10]

2- Zalim ve Kötü Bir Toplum: Hz. Nuh'un kavmi hakkı yalanlamış, kötü ve zararlı faaliyetlerde bulunmuştu. Onlar Hz. Nuh'a darp etmeye varan eziyetler yapmış, onu yalanlamış, sapıklıkla itham etmişlerdi. Hakkı yalanlama ve zulüm bir toplumda bulunduğu zaman, o kavim helak edilmeyi hak etmiş demektir. Nitekim Kur'an şöyle buyurur: *"Gerçekten onlar, fena bir kavimdi, bu yüzden topunu birden (suya) gömdük."*[11] Bir diğer ayet onlardan şöyle haber verir. *"Onlar çok zalim, çok azgın kimselerin ta kendileriydi"* [12]

3- Fâsık Bir Toplum: Bu günahkâr ve asi toplum, Allah'a ibadet etmeyi bir kenara bırakmış, günahın her türlüsüne bulaşmış ve hak yoldan çıkmış bir hale gelmişti.

5 Nuh, 71/3-4.
6 Mevdudi, *Tefhimu'l-Kur'an*, VI/471.
7 *DİA*, XXXIII, 226.
8 Nuh, 71/23.
9 Nuh, 71/23.
10 Yazır, Muhammed, *Hak Dini Kur'an Dili*, İstanbul, 1979, XIII/5378.
11 el-Enbiya, 21/77.
12 en-Necm, 53/52.

Allah bu konuda şöyle buyurmuştur: *"Onlar, yoldan çıkmış (fasık) bir toplumdu.*[13]

4- Kibirli Bir Toplum: Hz. Nuh'un kavmi şöyle diyordu. "Eğer Nuh'un söylediği şeyler önemli olsaydı önce zenginler, bilginler, makam sahibi insanlar inanırlardı. Zira onlara göre sıradan kimselerin inandığı bir dini kabul etmek kendi şeref ve haysiyetlerine uygun değildi. Onlar asıl şerefin âlemlerin rabbi olan Allah'a inanmak olduğunu düşünemiyorlardı.

Kur'an'da Hz. Nuh'a karşı kavminin nasıl bir tepki ortaya koydukları şöyle anlatılır: *"Andolsun Nuh'u kavmine elçi olarak gönderdik. De ki; "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin, sizin O'ndan başka tanrınız yoktur. Doğrusu ben, üstünüze gelecek büyük bir günün azabından korkuyorum." Kavminden ileri gelenlerin ise O'nun davetine cevapları: "Biz seni şüphesiz apaçık bir sapıklık içinde görüyoruz" (Nuh) Dedi ki: "Ey kavmim! Bende hiçbir sapıklık yoktur; fakat ben, âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir elçiyim. Size, Rabbimin vahyettiklerini duyuruyorum, size öğüt veriyorum ve ben sizin bilmediklerinizi de Allah'tan (gelen vahiy ile) biliyorum. (Allah'ın azabından) sakınıp da rahmete nail olmanız ümidiyle, içinizden sizi uyaracak bir adam vasıtasıyla size bir zikir (kitap) getirmesine şaştınız mı? (Bütün bu delil ve nasihatlere rağmen) O'nu yalanladılar, biz de onu ve onunla beraber gemide bulunanları kurtardık, ayetlerimizi yalanlayanları da suda boğduk! Çünkü onlar kalp gözleri körleşmiş bir toplumdu"*[14]

Nuh'un (a.s.) Tebliğ Mücadelesi

Kavminin ileri gelenleri, kendilerine ilahi mesajı getiren Hz. Nuh'un bir peygamber olduğuna inanmıyor ve yalanla itham ederek şöyle diyorlardı:*"Biz seni sadece bizim gibi bir insan olarak görüyoruz. Bizden, basit görüşlere sahip olan alt tabakamızdan başkasının sana uyduğunu görmüyoruz. Ve sizin bize karşı bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz. Bilakis sizin yalancılar olduğunuzu düşünüyoruz."*[15]

Nuh kavminin kibirlileri fakirlere ayak takımı diyorlar ve onları tahkir ediyorlardı ki genellikle geçmiş peygamberlerin tabileri toplumun ezilen kesimi idi. Zira fakirler, tabiatları gereği, insanları eşraf tabakasına kulluk ettirmekten kurtaran ve her şeyin üstünde kahir ve güçlü yüce Allah'a itaat etmeye çağıran peygamberlere ilk uyanlar olmuştur.

Nuh'un kavmine göre iyi ve üstün kişi mal sahibi olan kimsedir. Güçlü ve hâkim olan, her şeyi daha iyi anlar ve daha çok bilir. Bir toplumda tevhid akidesi geçerli olmadığı zaman veya bir toplum tevhid akidesini kaybettiğinde bu tür ölçüler, değerler ve anlayışlar yaygınlaşır.[16]

Mü'minun suresinde de kavmin ileri gelenlerinin Hz. Nuh'a muhalefetleri şöy-

13 ez-Zariyat, 51/46.
14 el-A'raf, 7/59-64.
15 Hud, 11/27.
16 Kutub, Seyyid, *Fizilali'l-Kur'an,* Çev. Komisyon, İstanbul, 1977, VII/153.

le bildirilmiştir. *"Bu, tıpkı sizin gibi bir insandan başka bir şey değildir. Size üstün ve hâkim olmak istiyor. Eğer Yüce Allah, peygamber göndermek isteseydi, muhakkak ki melekler gönderirdi. Biz geçmişteki atalarımızdan böyle bir şey duymadık. Bu, yalnızca kendisinde delilik bulunan bir kimsedir. Öyle ise, bir süreye kadar ona katlanıp bakalım."*[17]

Hz. Nuh bunca ithamları, böbürlenmeleri ve döneklikleri bir peygamber toleransıyla karşılamış, Allah'a olan sonsuz güveniyle mukabele etmiştir. O, mükellef olduğu risaletin açıklığını ve doğruluğunu çok iyi biliyordu. Bu yüzden onlar gibi küfretmiyor, ithama yeltenmiyordu. Asılsız iddialara da kalkışmıyordu. Kendisinde olmayan bir şeyin varlığını ileri sürmüyor, Risaletin mahiyetiyle ilgili olmayan şeyleri söylemiyordu.

(Nuh) dedi ki: Ey kavmim! Eğer ben Rabbim tarafından (bildirilen) açık bir delil üzerinde isem ve O bana kendi katından bir rahmet vermiş de bu size gizli tutulmuşsa, buna ne dersiniz? Siz onu istemediğiniz halde biz sizi ona zorlayacak mıyız?Ey kavmim! Ben onları kovarsam, beni Allah'tan (onun azabından) kim korur? Düşünmüyor musunuz?

Bütün bu iftira ve karalamalara rağmen Nuh (a.s.)'ı susturamadığını gören kavminin ileri gelenleri Hz. Nuh'u ölümle tehdit etmeye başlamışlardı.[18] Fakat Hz. Nuh'un sabırlı tebliğ mücadelesi karşısında başvurdukları bu yol da fayda vermemişti. Zalim bir şekilde tebliğine engel olmaya çalışanlar karşısında Hz. Nuh, asla pes etmemiş, dokuz asır gibi uzun bir süre[19] akli ve nakli deliller ile nasihatlerden oluşan tebliğini sürdürmüştü.[20]

Bilgisiz insanların içinde yer eden şüphe hep şu olmuştur; bir insan peygamberlik gibi bir görevi taşıyacak güçte değildir. Peygamber olarak bir melek veya ona benzer başka bir yaratık gönderilmelidir. Bu şüphenin asıl kaynağı Allah'ın yeryüzüne halife yaptığı insana güvensizliktir. Oysaki Allah yeryüzüne halife kıldığı insanoğlunu gerekli takat ve istidad ile donatmış ve insanlar arasında risalet yükünü taşıyacak kapasitede kimselerin bulunmasını sağlamıştır.

Diğer şüphe de aynı şekilde cehaletin eseridir. Eğer Allah bir peygamber seçecekse neden bu kimse kavimleri içinde ileri gelen eşraf ve hâkim tabakadan biri olmasın. Bu, peygamberliğe seçilen insana, Allah tarafından verilen kabiliyetleri bilmemenin sonucu olarak ortaya çıkan bir ifadedir. Bu değerlerin mal ve makam ile ilgisi yoktur. Yeryüzünde hâkim olmakla peygamber olarak seçilme arasında hiçbir ilgi yoktur. Bu durum doğrudan doğruya ruhla ve ruhun mele-i ala ile ilgi kurabilme kabiliyeti ile alakalıdır. Ruhun temizliği, açıklığı ve ilahi emirleri alıp alamayacak güçte olmasıyla

17 el-Mü'minun, 23/24-25.
18 eş-Şu'ara, 26/116.
19 el-Ankebût, 29/14.
20 Hud, 11/40.

ilgilidir. Verilen emaneti taşıyıp taşıyamama, yerine getirip getirememe, tebliğine güç yetirip yetirmemeye bağlıdır.[21]

Günden güne küfür bataklığına daha çok saplanan azgın ve inkârcı bu toplumda, Hz. Nuh'a karşı gelmek, onu yalanlamak, bir gelenek haline gelmişti. Çünkü her babanın; çocuğu ergenliğe erdiğinde, ona telkin ettiği ilk şey, ölürken de vasiyet ettiği son şey; Sakın Nuh'a inanma ve atalarının yolundan ayrılma!" sözüydü.[22]

Çocuklarının terbiyesini, Allah'a isyan ve peygamberini inkâr esası üzerine bina eden bu kavmin düzelmesinden ümit kesildiği için, ilahi azapla cezalandırıldıkları şu ilahi mesajla sonraki insanlığa bildiriliyordu: "*Onlar günahları yüzünden suda boğuldular. Ardından da bir ateşe atıldılar. Kendileri için Allah'tan başka yardımcılar da bulamadılar. (Azap gelip çatmadan önce) Nuh (a.s.) şöyle demişti: "Ya Rabbi! Yeryüzünde hiçbir kâfir bırakma. Çünkü sen, onları bırakırsan, kullarını yoldan çıkarırlar ve ancak çok inatçı kâfir ve nankör çocuklar doğururlar (yetiştirirler)*"[23]

Hz. Nuh onların vicdanlarını harekete geçirmek, hislerini uyarmak için, görmedikleri gerçekleri idrak ettirmek ve peygamberlik hususunda bilmedikleri gerçekleri göstermek için yumuşak davranıyordu. Bunun yanı sıra onlara çok değerli bir prensip vazediyor. Dileyenin dilediği inancı seçmesi ve görerek, düşünerek ikna olması gerektiğini, kimsenin zorla ve baskıyla her hangi bir şeyi kabullenmeye zorlanmayacağını bir kaide olarak yerleştiriyordu.[24]

Nuh (a.s.) kavmine risaleti tebliğ ederken diğer peygamberlerde olduğu gibi temel bazı prensipler çerçevesinde hareket etmiştir. Bu prensipleri şöyle sıralamak mümkündür.

Peygamberlerin Mükâfatı Allah'a Aittir

Hz. Nuh, kavmine tebliğini Allah'ın emri ve rızası üzere yaptığını, mükâfatının ise Allah'a ait olduğunu bildirmişti. Kur'an bunu şöyle haber verir: "*Ey kavmim! Allah'ın emirlerini bildirmeye karşılık sizden herhangi bir mal istemiyorum. Benim mükâfatım ancak Allah'a aittir. Ben iman edenleri kovacak değilim; çünkü onlar Rablerine kavuşacaklardır. Fakat ben sizi, bilgisizce davranan bir topluluk olarak görüyorum.*"[25]

Peygamberler seçilmiş insanlar olduklarından, bütün yüksek değerleri sahiplerdir. Bu sebeple onların yaptıkları kutsal görevleri işçin insanlardan bir karşılık beklemeleri, böyle bir beklentiye girmeleri söz konusu değildir.

Bütün İnananlar Muhteremdir

Nuh (a.s.)'ın kavminin ileri gelenleri, ondan hor ve hakir gördükleri kimseleri,

21 Kutub, Seyyid, *Fizilali'l-Kur'an,* VIII/150-152.
22 İbn Kesir, *el-Bidaye*, Beyrut, 1981, I/109.
23 Nuh, 71/25-27.
24 İbn Kesir, *el-Bidaye*, s. 155.
25 Hud, 11 /29

yanından kovmasını istemişti. Bu zalim grup, fakir kimselerle aynı safta yer almak istemiyordu. Hz. Nuh bu teklife: *"Ey kavmim! Ben onları kovarsam, beni Allah'tan (Onun azabından) kim korur. Hiç düşünmez misiniz"?"*[26] *"Mü'minleri kovacak değilim. Ben sadece apaçık bir uyarıcıyım"* [27] diye karşılık vermişti.

İnsanları faklı sınıflara ayırmak, zengin-fakir, güçlü-güçsüz vb ayırımlara tabi tutmak insanlık tarihinin günümüze sarkan problemlerinden biridir. Çağımızda da bu sorun birçok toplumda fiilen devam etmektedir. İlahi dinlerin ve peygamberlerin öğretisi dışında hiçbir sistem bu soruna çare olmamıştır ve günümüzde de bu meselenin var olması ilahi mesaja kulak verilmemesinden dolayıdır.

Allah'ın İhsanı Dışında Peygamberlerin Özel Yetkileri Yoktur

Hz. Nuh her peygamber gibi kavmine kendi konumu açık bir dille ifade etmiş, onlara ilahi mesajı en güzel bir şekilde iletmişti. *"Ben size: «Allah'ın hazineleri benim yanımdadır» demiyorum, gaybı da bilmem."*[28]

Nuh (a.s.) hiçbir insanın gücü yetmeyecek şeylere gücünün yettiğini iddia edip, peygamberlikle bağdaşmayan bir şey söylememişti. Hiçbir peygamber da Allah'ın kendilerine ikram ettiği ve yetki verdiği kabiliyet ve yetki dışında herhangi bir iddiada bulunmamıştır. Onlar Allah'ın kendilerine peygamberlik göreviyle ilgili bahşettiği bilgi ve yetenekler dışında diğer insanlar gibi hayatlarını devam ettirmişlerdir.

Peygamberler İnsan Cinsindendir

Hz. Nuh onlara insan olduğunu, melek olmadığını, kendine ilk inanan kişileri de yanından uzaklaştırmayacağını kavmine deklare etmişti. *"Ben bir meleğim» de demiyorum. Sizin gözlerinizin hor gördüğü kimseler için, «Allah onlara asla bir hayır vermeyecektir» diyemem. Onların kalplerinde olanı, Allah daha iyi bilir. Onları kovduğum takdirde ben gerçekten zalimlerden olurum."*[29]

Hz. Nuh Allah'ın emri gereği gemiyi yaptığı esnada kavmi tarafından küçümsenmiş, alaya maruz kalmıştı. Hz. Nuh'un karada gemiyi inşa etmesi ona inanmayanlara aptalca bir şey gibi geliyordu. Hz. Nuh ise onlara ayette belirtilen şu cevabı veriyordu: *"Gemiyi yapmaktaydı. Kavminin ileri gelenleri kendisine her uğradığında onunla alay ediyordu. O: "Eğer bizimle alay ederseniz, alay ettiğiniz gibi bizde sizlerle alay edeceğiz" dedi"* [30]

Hz. Nuh tevhid ve nübüvvet mücadelesini en zor şartlarda sabır ve metanetle yapmıştı. O, risalet tebliğini kendisine yapılan bütün eziyet ve hakaretlere rağmen

26 Hud, 11/30-32.
27 eş-Şuara, 26/112-115.
28 Hud, 11, 28-31.
29 Hud, 11, 28-31.
30 Hud, 11/38.

tamamlamıştı. Hiçbir zaman bıkkınlık ve sabırsızlık göstermemiş, peygamberliğin gereği olarak Allah'ın emrini tastamam olarak yerine getirmişti. Ancak az sayıda kimse dışında kavmi kendilerine tebliğ edilen ilahi hakikatleri kabul etmemişti. Yapılan bütün ikaz ve uyarılar fayda etmemişti. Ve bunun üzerine Nuh'un kavmi ikaz edildikleri ilahi azaba duçar oldular. Her tarafı kaplayan Nuh tufanının sonunda inanalar kurtulurken, inanmayanlar sulara kapılıp yok oldular.

Sonuç

Hz. Nuh (a.s.) diğer peygamberler gibi gönderildiği kavme ilahi dinin prensiplerini, emir ve yasaklarını bildirmiş, onları doğru davranışlarda bulunmaya davet etmiştir. Hz. Nuh'un 950 yıl kadar süren uzun ömrü ve uzun tebliğ dönemi onu diğer peygamberlerden ayıran önemli bir husustur. Ayrıca Hz. Nuh'un kavminin ceza olarak tufana uğraması ve onunla insanlığın yeniden çoğalmaya başlaması da onu yine diğer peygamberlerden farklı kılmaktadır.

Hz. Nuh uzun risalet döneminde bıkmadan usanmadan büyük bir sabır ile insanları hak dine davet etmiş, ancak sınırlı sayıda insan kendisine tabi olmuştur. Peygamberlerin sorumlu olduğu alan, tebliğlerini her şartta yerine getirmeleridir. Onlara düşen görev ilahi hakikatleri açık ve seçik bir şekilde tebliğ etmek, insanları sorumlulukları hususunda bilgilendirmek ve uyarmaktır. İnsanların hidayete ermeleri ise kendi iradeleri ve tercihlerine bağlıdır ve nihai hidayet insan iradesi sonucu Allah'ın onu hidayete erdirmesidir.

Şırnak'la Özdeşleşen Peygamber Hz. Nuh'la İlgili Bir Eleştirinin Değerlendirilmesi

Mahmut ÇINAR*

Giriş

Şırnak denildiğinde ilk akla gelen hiç şüphesiz Hz. Nuh ve onun tevhid mücadelesidir. Kaynaklarda Hz. Nuh'un uzun bir süre kavmini tevhid inancına davet ettiği, ancak bunların onun davetine olumlu cevap vermediği ve Hz. Nuh'un da onların bu inat ve ısrarına karşılık beddua ettiği kaydedilmektedir. Kur'ân'da birçok defa Hz. Nuh, hem bir peygamber olarak hem de bir kul olarak örnek gösterilmesine karşılık, onun tevhid inancına davet etme yönteminin yanlış olduğuna dair bir eleştiri yapılmaktadır. Bu eleştiriyi yapan Muhyiddîn İbnü'l-Arabî'ye göre Hz. Nuh, aşırı tenzihçi bir söylem geliştirdiğinden, kavmi onu anlamadı ve onun davet ettiği ilahı (Allah) hakkında bilgi sahibi olamadığı için de onu reddetti. Şayet Allah, anlaşılmayacak derecede soyut bir varlık olarak değil de, o kavmin anlayabileceği bir dille somutlaştırılarak anlatılsaydı, onlar bu daveti reddetmez, Hz. Nuh'un neye davet ettiğini anlar ve bunu kabul ederlerdi. Diğer taraftan Hz. Nuh'un kavminin isimleri Kur'ân'da geçen putlara tapması ise aslında Yüce Allah'a tapmadır. Zira söz konusu putlar gerçekte Yüce Allah'ı ifade etmek için kullanılan isim ve vasıflardan ibarettir. Tenzihî yöntemin aksine teşbihî yöntemin gereği olarak bu ve benzeri isimler kullanılmıştır. Bu anlayışa göre Hz. Nuh'un kavmi, onun davetine icabet etmeme konusunda mazur görülmelidir. Buna karşılık Hz. Nuh peygamberlik görevini ifa etme noktasında başarısız olmuştur.

Tebliğimizde anılan eleştiri ve değerlendirmeler merkeze alınarak Hz. Nuh'un tebliği, bir peygamber olarak bu tebliğde izlediği yöntem ve buna yapılan eleştirinin ne kadar yerinde olduğuna dair hususlar ele alınarak bir sonuca varılmaya çalışılacaktır. Kur'ân'da başta Nuh suresi olmak üzere Hz. Nuh ve onun şahsiyet ve mücadelesinden bahseden ayetler ışığında yapılan bu eleştirinin tutarlılığı test edilecektir. Daha sonra bu eleştirinin zihinsel arka planı irdelenerek izlenen bu yöntemin temel İslam bilimlerinde uygulanan te'vîl ve tenkid metotlarıyla ne kadar uyumlu olduğu konusunda değerlendirmeler yapılacaktır. Bunu yaparken sırasıyla üç temel husus üzerinde durulmaya çalışılacaktır: 1. Kur'ân'da Hz. Nûh'un anlatılan özellikleri ile İbnü'l-Arabî'nin ona nispet ettiği özellikleri, 2. Kur'ân'da Hz. Nûh'un daveti ve Allah'ı tanıtma yöntemi ile İbnü'l-Arabî'nin bu yöntemi tasvîr etmesi, 3. Hz. Nûh'un kavmi hakkında kur'ân'da yapılan tasvir ve verilen hükümler ile ibnü'l-arabî'nin bu kavim hakkında vardığı sonuçlar.

* Yrd. Doç Dr., Gaziantep Ü. İlahiyat Fakültesi, Kelam ABD.

1. Hz. Nûh'un Kur'ân'da Anlatılan Özellikleri ile İbnü'l-Arabî'nin Ona Nisbet Ettiği Özellikleri

Kur'ân'da Hz. Nûh'tan peygamberlik görevini yaparak hem dünyada hem de ahirette Allah'ın mükâfatına nail olduğu anlatılmaktadır. Bir peygamber olarak örnek alınacak bir performans gösterdiğinden bahsedilmesinin yanı sıra bir kul olarak da vazifesini başarılı bir şekilde icra ettiği ve bunun neticesinde Allah'ın kendisinden razı olduğu belirtilmektedir. Ayrıca Hz. Nûh'un bir beşer olarak bir takım beşerî zaaflarından da bahsedilmektedir. Kur'ân'da Hz. Nûh'un şu özellikleri ön plana çıkmaktadır. Sözgelimi Hûd Sûresinde yer alan "Hazineleri yok, gaybı bilmez, melek de değil" meâlindeki 31. ayet ile Hz. Nûh'un gemiye binmeyen oğluna olan merhametini konu edinen 42. ayetini onun beşeri zaaflarına dikkat çeken hususlara örnek vermemiz mümkündür.

"Nezîrün mübîn". Nûh 71/2.

"Israrlı davet" Nûh 71/5.

"Gizli ve açık davet" Nûh 71/8-9.

"Âlemlere üstün kılınma (Âdem, İbrahim ailesi ve İmrân ailesi ile birlikte" Âl-i İmrân 3/33-34.

"Vahye muhatab olmuştur" en-Nisâ 4/163.

"Hidâyete erdirilme" el-Enâm 6/184.

"Kavmini uyarma" el-A'r âf 7/59.

"Meydan okuma" Yûnus 10/71.

"Hiçbir ücret istememe" Yûnus 10/72; 11/29.

"Boğulanlara halife olma" Yûnus 10/73.

"Diğer peygamberler de onun yolundan gittiler" Yûnus 10/74.

"Allah'tan bir rahmetin kendisine verildiği" Hûd 11/28.

"Şükreden bir kul" el-İsrâ 17/3.

"Allah'ın nimet verdiği" Meryem 19/58.

"Duası kabul edilerek kurtulan" el-Enbiyâ 21/76.

"Sabırla (950 yıl) kavmini davet eden" el-Ankebût 29/14.

"Güzel bir ad bırakma, iyilik yapan mümin" es-Saffât 37/78-82.

"Kendisine diğer peygamberlere gönderilenler gönderildi" eş-Şûrâ 42/13.

"Mükâfat olarak gemi verildi" el-Kamer 54/14.

"Salih bir kişi" et-Tahrîm 66/10.

İbnü'l-Arabî, *Füsûs*'un[1] "Nûh kelimesindeki tenzihin hikmeti" başlığını verdiği bölümünde, başta tenzih ve teşbih olmak üzere bir kısım tabirleri ön plana çıkararak, vahdet-i vücûdu temellendirmeye devam etmektedir. İlgili Fassın başlığından da anlaşıldığı gibi burada tenzih kavramını ön plana çıkarmakta ve bunun üzerinden Hz. Nûh'u tenkid etmektedir.

İbnü'l-Arabî, Hz. Nûh'un kavmini davet ederken tenzihî bir yöntemi kullandığını ve bu yöntemin Allah'ı tanıtma ve O'na iman etmeye davet etme açısından isabetsiz olduğunu belirttikten sonra tenzih edeni tenkid eder. Ona göre tenzih eden (münezzih) ya cahildir ya da sui edep sahibidir. Ancak bunu yapan bir kimse mümin olmakla beraber farkına varmadan şeriatı ve peygamberleri yalanlamaktadır. Zira şeriat ve peygamberler Yüce Allah'tan bahsederken sadece tenzih etmekle yetinmemekte, tenzihle beraber teşbihten de yararlanmaktadırlar.

İbnü'l-Arabî tenzih ve teşbihi ıtlak ve takyid manasına almaktadır. Ona göre zatı itibariyle münezzeh, sıfatları itibariyle müşebbehtir. Bu, O'nun işitilecek veya görülebilecek olan ve olmayan her şeye tecelli etmesi veya onun cevheri olması itibariyledir (Afifi, s. 32)

Buradan sözü Allah-âlem ilişkisine getiren İbnü'l-Arabî, Allah âlem ilişkisini insanın ruh-beden ilişkisine benzetmektedir. Dolayısıyla ruhsuz beden insan olmayacağı gibi, âlemde Allah olmaksızın bir gerçek varlığa sahip değildir. Âlemi bütün unsurlarının detaylarıyla beraber tanımak ve tanımlamak mümkün olmadığından Allah'ı tafsilî olarak tanımak da imkânsızdır. Ancak tenzih ve teşbihi bir araya getirmek suretiyle icmâli olarak tanımamız mümkündür. Bu durumda âlemde bulunan her türlü unsur, Allah'ın bir vasfından ibarettir.

Netice olarak şu problem ortaya çıkmaktadır: Nuh fassına subbuhiyye (tenzih) başlığını verdikten sonra bu başlık altında, tenzih edenleri (münezzih) cahil, edepsiz, hakkı ve peygamberleri yalanlayan, şeriatın bir kısmını kabul, bir kısmını reddedenler gibi değerlendirmesi, dolaylı olarak Hz. Nûh'a bir eleştiri midir? Gerçi doğrudan Hz. Nûh'u anılan bu vasıflarla nitelememektedir. Ancak Hz. Nûh'un münezzih olduğunu ifade edip tenkid ettikten sonra söz konusu ifadeleri kullanması, kaçınılmaz olarak bu soruyu akla getirmektedir. Bu vasıfların Kur'ân'da anlatılan ve yukarıda özetle vermeye çalıştığımız Hz. Nûh'un vasıflarıyla doğrudan çelişmektedir. Şüphesiz İbnü'l-Arabî bu değerlendirmelerini, Hz. Muhammed'in dışındaki diğer peygamberlerin davetlerinin tam olmadığını, bunun ancak Hz. Muhammed'le kemale erdiğini temellendirmek için yapmaktadır. Buradan da Nûr-i Muhammedî ve dolayısıyla vahdet-i vücûdu ispatlamaya çalışmaktadır. Ancak hangi amaçla olursa olsun, Allah'ın Kur'ân'da örnek gösterdiği bir peygamber hakkında anılan tasvirleri

1 Bu değerlendirmemize *Füsûs*'un Ebü'l-Alâ Afîfî tarafından eklenen ta'likâtıyla beraber yayınlanan Beyrut 1400/1980 baskısı esas alınmıştır. "Fassu hikmeti sübbûhiyyeti fî kelimeti Nûhiyyeti" bölümü söz konusu baskının 68-75 sayfaları arasında yer almaktadır.

hiçbir şekilde kabul edilemez.

2. Kur'ân'da Hz. Nûh'un Daveti ve Allah'ı Tanıtma Yöntemi ile İbnü'l-Arabî'nin Bu Yöntemi Tasvîr Edişi

Kur'ân'da Hz. Nûh'un ısrarlı bir şekilde kavmini tevhid inancına davet ettiği, bu davetini Yüce Allah'ın iradesine uygun bir şekilde yaptığı için bu dünyada Tûfandan kurtuluş başta olmak üzere çeşitli ödüllerle mükâfatlandırıldığı, ahirette de mükâfatlandırılacağı ifade edilmektedir. Başta kendi adıyla anılan Nûh sûresi olmak üzere Kur'ân'ın hiçbir yerinde Hz. Nûh'un davetinde isabetsiz bir yöntem izlediğine dair herhangi bir işaret bulunmamaktadır. Aksine hep övgüyle anılmakta, örnek bir şahsiyet ve davetçi olarak sunulmaktadır. Yukarıda ifade edildiği gibi Yüce Allah sadece onu, gemiye binmeyen oğluna karşı olan babalık zaafından dolayı uyarmakta, bu uyarıyı aldıktan sonra ise, onun hiçbir şekilde ısrarından bahsedilmemektedir.

Hz. Nûh kavmini tevhid inancına davet ederken, Yüce Allah'ı tanıtmak için O'nun insanlara verdiği nimetlere dikkat çekmekte, O'nun bağışlayıcı, merhamet edici ve aynı zamanda hesaba çekici olduğundan bahsetmek sûretiyle kavminin zihinlerinde doğru bir Allah tasavvuru inşa etmeye çalışmaktadır. Bu çabasında –iddia edildiği gibi- sadece tenzihî bir yöntemi değil, aynı zamanda Yüce Allah için "Yağmuru yağdıran" (Nûh 71/11), "mal ve mülk veren" (Nûh 71/12-13) ve "yeryüzünü yaşanılmaya müsait hale getiren" (Nûh 71/19-20) olarak tanıtıp O'nun için bu nitelemeleri yapmak suretiyle, kavminin anlayabileceği bir formla anlatmakta ve böylece zaman zaman teşbihî bir yöntemi de kullanmaktadır.

Bunların yanı sıra Kur'ân'da Hz. Nûh'un Allah'ı Tanıtma Yöntemi ve Tasvirleri ilgili şu meâldeki ayetleri de sıralamamız mümkündür.

"Mağfiret Edici" Nûh 71/10.

"Aşamalı olarak yaratan" Nûh 71/14.

"Gökleri yaratıp düzenleyen" Nûh 71/15-16.

"Yaratan, öldüren ve dirilten" Nûh 71/17-18.

"O'ndan başkasına ibadet edilmez" Hûd 11/26.

"Azabı ancak Allah getirir ve kimse O'nu durduramaz" Hûd 11/33.

"Saptıran Allah'tır" Hûd 11/34.

"Gafur ve rahîmdir" Hûd 11/41.

"Merhametli oluşu" Hûd 11/43.

Hz. Nûh'un davet yöntemiyle ilgili Kur'ân'da yapılan bu değerlendirmelere karşılık İbnü'l-Arabî, Hz. Nûh'un Kavminin çok azı hariç, iman etmemesinin nedenlerini açıklama sadedinde şunları kaydetmektedir: "Şayet Nûh (a.s.), kavmi için her iki daveti (tenzih ve teşbih) bir araya getirseydi, ona icabet ederlerdi. Ancak onları alenen

ve gizlice davet etti ve onlara "Rabbinize istiğfar edin o, mağfiret edendir" dedi. Bu ifadelerinde haklı bir gerekçeye dayalı da olsa kavminin iman etmemesi gibi negatif bir değerlendirilmeye tabi tutulması anlaşılmakta ise de daha sonra aslında söz konusu kavmin, Hz. Nûh'un davetinden kaçışını emre itaatin bir gereği gibi sunmaktadır. Şöyle ki ona göre kavminin Hz. Nûh'un daveti karşısında adeta sağır kesilmelerini "onları gece gündüz davet ettim, ancak davetim sadece onların kaçışlarını artırdı" şeklindeki ifadesinden de destek alarak, bu kaçışın söz konusu kavmin kendilerine vacip olan şeyi bilmelerinden kaynaklandığını ileri sürmektedir. Devamla Allah'ı bilen âlimlerin Nuh'un kavmi hakkında işaret ettiği şeylerin zemm diliyle aslında övgü (senâ) olduğunu bildiklerini iddia etmektedir. Zira kavminin onun davetini işttikleri takdirde icabet etmeleri gerektiğini biliyordu. Bu nedenle işitmemek için kaçıyorlardı. Buna göre Hz. Nûh'un kavminin iman etmemesi onun davetindeki teşbih ve tenzihi ayırarak tenzihi ön plana çıkarması (Furkan) sebebiyledir. Halbuki bunun her ikisini bir arada (Kur'ân) sunmak suretiyle olması beklenirdi. Kur'ân ise sadece Hz. Muhammed'e verildi.[2] (s. 70).

İbnü'l-Arabî burada ayırma (teşbih ile tenzihi) ve toplamayı Furkan ve Kur'an metaforu üzerinden temellendirmektedir. Ona göre Kavminin Söz konusu davete icabet etmemesinin sebebi, bu davetin tenzihi ön plana çıkarması itibariyle Kur'an değil Furkan olmasıdır. Oysa Kur'ân -teşbih ile tenzih bir arada sunma- sadece Hz. Muhammed'e tahsis edilmiştir. Hz. Muhammed'e gelinceye kadar diğer peygamberlerden hiçbirine bu yöntemle davet etme imkânı verilmemiştir. Hatta Hz. Peygamber'in "bana cevamiu'l-kelim" verildi derken kastettiği de budur. İbnü'l-Arabî bu değerlendirmesiyle, geçmiş peygamberlerin tamamının Nûr-i Muhammedî'nin birer temsilcisi olduklarını, ancak onların her birinin Allah'ın sadece birer ismi ya da sıfatının mazharı olduklarını, Hz. Muhammed'in ise Nûr-i Muhammedî'nin en kâmil temsilcisi olması hasebiyle Allah'ın bütün esmâ ve sıfatlarının mazharı olduğunu ileri sürmektedir.

Ancak bununla geçmiş peygamberlerin davet yöntemleri arasında bağlantılar kurması önemli problemleri beraberinde getirmektedir. Söz gelimi bu değerlendirmeye göre Hz. Peygamber'e gelinceye kadar diğer peygamberlerin davetleri eksik ve başarısız görülmektedir. Zira Hz. Nûh'un şahsinden bütün davetçilerin "kur'ân" yöntemini değil, "Furkan" yöntemiyle davet ettikleri ve dolayısıyla bu yöntemin davet edilenleri uzaklaştırmaktan başka bir işe yaramadığını ileri sürmüş olmaktadır. Ayrıca peygamberlerini kavimlerini tevhid inancına davet etmekle görevlendiren Yüce Allah, diğer yandan da onların başarısız olmaları için gerekli zemini hazırlamış olmaktadır. Bu durumda peygamber göndermek de tevhide davet etmek de anlamsız kalmaktadır.

2 İbnü'l-Arabî, *Füsûs,* s. 70.

Bu değerlendirmede yer alan çelişkilerden biri de, Kur'ân'da açıkça yer aldığı üzere Hz. Nûh'un kavminin tamamının ondan kaçmaması ve az da olsa başta fakir ve zayıf kesimler olmak üzere bir kesimin iman etmiş olmasıdır.[3] Ayrıca Hz. Muhammed'den önceki birçok peygamber'in de davetinde başarılı olduğu, kavimlerinin önemli bir kısmının kendilerine imân ettiği, hatta bazen Hz. Davud ve Hz. Süleyman örneklerinde olduğu gibi dünyevî iktidarların bile kurulduğu tarihî bir gerçektir.

3. Hz. Nûh'un Kavmi Hakkında Kur'ân'da Yapılan Tasvir ve Verilen Hükümler ile İbnü'l-Arabî'nin Bu Kavim Hakkında Vardığı Sonuçlar

Kur'ân'da Hz. Nûh'un kavmini uzun süre tevhid inancına davet ettiği, bu davetini ısrarlı bir şekilde ve muhataplarının akli melekelerini harekete geçirmeye çalışarak, her türlü gayreti sarfettiği, ancak kavminin –çok azı hariç- onun davetine kendilerini kapattıkları zikredilmektedir. Oldukça inatçı, zorba ve kibirli olan bu kavmin birçok olumsuz özelliği kaydedilmektedir. Bunlardan "Davetten kaçma" (Nûh 71/6), "Peygambere isyan etme, mal ve çocukları çokça olanlar ile Allah'a karşı tuzak kuranlara uyma" (Nûh 71/21-22), "Birbirilerine putlara tapmaya teşvik etme" (Nûh 71/24), "Çokça zalim ve azgın bir kavim" (en-Necm 53/52) gibi özellikleri ön plana çıkmaktadır. Kur'ân'da söz konusu kavmin şu özelliklerine de dikkat çekilmektedir:

Hz. Nûh'un Kavminin Kur'ân'da geçen özellikleri:

"İnat, Kendisini Hakikate kapatma ve Büyüklenme" Nûh 71/7.

"Nuh'u dalalette olmakla suçlama" el-A'râf 7/60.

"Kör bir kavim" el-A'râf 7/64.

"Atalar dinine bağlılık" el-A'râf 7/70.

"Nûh'u yalanlama ve bu nedenle tûfana mâruz kalma" Yûnus 10/73.

"Yalanlama ve ona tabi olanları aşağılama" Hûd 11/27.

"Azabın gelmesini taleb etme" Hûd 11/32.

"İman edenlerden başkasının iman etmeyeceği" Hûd 11/36.

"Gemi yapımını alaya alma" Hûd 11/38.

"Çok azı iman etti" Hûd 11/40.

"Peygamberlerini yalanlama" İbrâhîm 14/9; 22/42; Sâd 38/12; el-Mümin 40/5; Kâf 50/12.

"Kötü bir kavim" el-Enbiyâ 21/77.

"Allah'ın azabını hak etme" el-Mümin 40/30-31.

"Fasık bir kavim" ez-Zâriyât 51/46.

Buna karşılık İbnü'l-Arabî ilgili ayetleri de farklı bir yöntemle yorumlamak suretiyle söz konusu kavmin Hz. Nûh tarafından, aslında zem yöntemiyle övüldüklerini (senâ) ileri sürmektedir. Söz gelimi "Rabbinizden bağışlanma dileyiniz. Şüphesiz O,

3 Hûd 11/27.

bağışlayıcıdır (gaffar)" (Nûh 71/10) meâlindeki ayette geçen "mağfiret" (غفر) tabirini, harfî anlamı olan "örtmek" (ستر) şeklinde yorumlayarak, aslında kavminin Nûh'un davetine uygun davrandığını zikretmektedir[4]. Zira kavmi onun ne dediğini anlamaktaydı. Bu nedenle elbiselerini üstlerine örtmekte ve kulaklarını tıkamaktaydılar. Elbiselerini üstlerine örtmeleri ve parmaklarını kulaklarına tıkamalarının sebebi de buydu. Bu durum, her ne kadar dilleriyle Hz. Nûh'un davetine icabet etmemiş iseler de, kavminin fiilleriyle Nûh'un davetine icabet ettiğini göstermektedir.

Yine aynı surede yer alan "Ve büyük bir tuzak kurdular"[5] meâlindeki ayeti tevîl ederken, Allah'a davet etmenin tuzağın kendisi olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle Hz. Nûh Allah'a iman etmeye davet etmek suretiyle kavmine tuzak kurduğu gibi kavmi de ona tuzak kurmuştur. Hz. Nûh'un kavminin kurdukları tuzaklarını dile getirdikleri hususlardan biri de birbirilerini putları terk etmekten menetmeleridir. Birbirilerini Vedd, Yeğus, Yeûk, Suva' ve Nesr'i terk etmemeye yöneltmelerinin sebebi, bütün mâbudlarda Allah'ın bir yüzünün (vech) bulunmasıdır. Bunu bilen Allah'ı da bilir, bilmeyen ise Allah'ı da bilmez. Zaten onlar da söz konusu putları "Allah" olarak değil, ilah olarak isimlendirmekte idiler.

İbnü'l-Arabî'nin Hz. Nûh'un kavminin duruşuna meşruiyet kazandırmak için yaptığı ilginç tevillerden biri de babasına iman etmeyerek Tûfanda boğulan Hz. Nûh'un oğlu hakkındadır. Ona göre Hz. Nûh'un oğlu, onun teorik düşüncelerin meydana getirdiği üründür. Dolayısıyla burada kınanan aklî ve nazarî bir süreç neticesinde elde edilen sonuçlardır. Oysa hakikatin bilinmesi buna değil, aksine görmeye (müşahede) bağlıdır. Hakikat ve Yüce Allah düşüncenin sonuçlarıyla bilinmekten uzaktır.

İbnü'l-Arabî, Hz. Nûh'un kavmi hakkında Kur'ân'da zikredilen ve peygamberlerinin davetine icabet etmemelerinin karşılığı olarak, Tûfan'da boğulmalarına da konu etrafındaki genel kurgusuna uygun bir yorum getirmektedir. Buna göre Muhammedîler için ateş de suyun aynısı olduğundan, Kur'ân'da geçen söz konusu ifadeler aslında Nûh'un kavmi hakkında azaba gark olmak değil, Allah'ı bilme ilmine gark olmaktır. Bu, hayretin ta kendisidir. Bu nedenle ebediyen O'nda yok olmuşlardır (fenâ fillah mertebesine gönderme). Allah'tan başka yardımcılarının bulunmadığının ifade edilmesi de bizzat Allah'ın onlara yardım ettiğini açıkça ifade etmektedir.[6]

Kaynakça

Kur'an-ı Kerîm

İbnü'l-Arabî, Muhyiddîn, *Füsûsü'l-hikem (*Ebü'l-Alâ Afîfî tarafından eklenen ta'likâtıyla beraber), Beyrut 1400/1980.

4 İbnü'l-Arabî, *Füsûs,* s. 71.

5 Nûh 71/22.

6 Geniş bilgi için bk. İbnü'l-Arabî, *Füsûs*, s. 68-75.

Hz. Nuh'un Tevhide Çağrı Yöntemi

İsa YÜCEER*

Giriş

Hz. Nuh'un kıssası insanlık için büyük öneme sahip olduğu için ayetler konuya kapsam kazandırmıştır. Burada bir peygamberin insanın ıslah ve irşat olması için çektiği emekler söz konusudur. Tarihle ilişkiler kurma gereği, kıssalardan öğrendiğimiz önemli bir gerçektir. Yanlışların yapıldığı geçmiş zamanla ilgili tespitler ortaya konmaktadır. İnanmış insan peygamberin safında yer alırken inkârcının ona hasım olduğu görülmüştür. Onların tavırlarından ders alınması için ilahi kitap, geçmişten örnekler sunmuştur. Geçmiş zamanla gelecek arasında köprü kurulması ise zorunludur. Bunların doğru tespit edilmesi ve algılanması geleceğe ışık tutacaktır. Yaşanan olumsuzlukların ayrılması ve bilinmesi gerekmektedir. Hangi sebeplerin hangi sonuca götürdüğünün görülmesi büyük yarar sağlayacaktır. Dinsel değer olarak peygamberin getirdiğine tabi olanla, geleneğin yanlış din anlayışına bağlılığı sürdürenlerin farkı, Nuh peygamberin döneminde ortaya çıkmıştır.

Nuh kavminin inkârcılarının sonu kötü olmuştur. Pek çok bilgi kaynağı Nuh kavminin yaşadığını ve sonunda tufanın gerçekleştiği bilgisini vermektedir. Sonuçta kavimden bir kısım suda boğulmuş, kurtulanlar ise müminler olmuştur. Bu trajik vakanın arka planının varlığı bir realitedir. Dinin metinleri Hz. Nuh'un çağrısına geniş yer vermiştir. Din, peygambersiz olamaz ve puta tapıcılık gerçek olarak kabul edilemezdi. Peygamberli topluma geçiş yaşanacaktı. Peygamberin gelişinden itibaren onun daveti sayesinde köklü bir değişim yaşanması gerekiyordu. Onun ulaştırdığı hak din hususunda tereddüt edilmeyecekti. Peygamber kendi metoduyla faaliyetlerde bulunmuş ve çağrı yapmıştır. Görevini aksatmadan yürütmüş, elçi olma vasfıyla aldığı görevi yerine getirmiştir.

Peygamber gelince değişim yaşanmalıydı. İnsanların onun irşat ve öğütlerini kabul etmeleri zorunluydu. Hayata bakış vahyin ışığında olacak ve tek hâkim düşünce peygamberin tebliğ ettiklerinde odaklanacaktı. Bilgi kaynağı olarak gelenek ve atalardan intikal edenler değil vahiy yoluyla gelenler alınacaktı. Peygamberle birlikte o topluma hidayet ve istikamet gelmişti. Bunlar özel bilgiler olma yanında, yolun doğrusuydu. Böylece hayat yeniden gözden geçirilecekti. Din peygamberin getirdiği şekilde yaşanacaktı. Onun sunduğu inanç ve düşünceler alınacak ve korunacaktı.

O toplumda kavim eskiye bağlı kalmış, toplumu yönlendiren ileri gelenler irşattan istifade etmemiştir. Peygamberin etkili olması ve uyarılarının dikkate alınması gerekirdi. Onlar ise yönlendirici konumundakiler çağrıdan rahatsız olmuşlar ve sa-

* Prof. Dr., YYÜ. İlahiyat Fakültesi, myyuceer@yahoo.com

kındırıldıkları azabın getirilmesi talebinde bulunmuşlardır. Bu durum onların kendi sonlarını getirmiştir. Müminler kurtarılmış ve inkârcılar layık oldukları azabı görmüşlerdir. Tarihin erken döneminde yaşanan bu vakada peygamber, hem peygamberlik hem de gemi yapımı ile yükümlü tutulmuştur. O aldığı bilgilerin ışığında tebliğ yapmış ve vazifelerini ifa etmiştir. İnsanları irşat etmiş, yol göstermiş, bilgiye dayalı olarak hareket etmiş, fakat sonuçta kavminin helaki bir realite olarak gerçekleşmiştir. Bunun nedeni bu kesimin bu cezaya layık olmalarıdır. Bir kesim ise kurtarılmaya layık bulunmuştur. O toplumun inanç dünyasındaki sapma ve inkârda ısrarı dikkat çekicidir.

Çağrı sonunda az bir kesim peygambere iman etmiş ve büyük bir çoğunluk inkârı seçmiştir. Peygamberin ortamında putlara tapınmaya devam edilemezdi. Toplumun inanç boyutunun çoğunlukla inkâr olduğu görülmüştür. Helakin arka planında ise dine muhalefet vardır. Hz. Nuh'un peygamber oluşu ve hidayete çağırışı yeterli olmamış, kavim geneliyle aleyhte olmuştur. Nuh kendisine verilen emirlerle hareket etmiş, vahye bağlı kalmış ve bu bağlamda görev yapmıştır. Yalanlayanların cezası verilmiş, zulüm, fesat, fitne ve diğer pek çok günahın cezasını çekmişlerdir. O ortamda azgınlık ve fasıklık önlenememiştir. İnkâr ve şirk dinini sürdürmüşler, bunlar arasında Nuh'un yakınları da yer almıştır. Nuh da dualar ederek kurtuluş dilemiştir. İnkârcılar korkutuldukları azabın gelmesini istemiş ve bu azap gelmiştir. Nuh Allah'ın emrine uyarak gemi yapmış, iman edenlerle birlikte kurtarılmıştır. İnkârcılar helak edilmiş ve sonrakilere ibret olmuşlardır. Yeryüzünün yeniden imar ve inşası ise Nuh'un ümmetinin eliyle vahyin ışığında mümkün olmuştur.

I- Hz. Nuh'un Peygamberliği

Peygamber Olarak Görev Yapışı ve Ondan Misak Alınışı: Allah Teâlâ Nuh ve diğer peygamberden emri ifa edecekleri ile ilgili söz almıştır. "Hani biz peygamberlerden söz almıştık. Senden, Nuh'tan, İbrahim'den, Musa'dan ve Meryem oğlu İsa'dan da, biz onlardan pek sağlam bir söz aldık" (Ahzap 33/7). Allah'ın Nuh dâhil Peygamberlerden aldığı sözler çerçevesinde görev yapmışlar[1] ve onlar verilen görevi layıkıyla ifa etmişlerdir.

Peygambere Emirler Verilmesi: Onlar emir ve tavsiyelerle yönlendirilmiştir. "Dini ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin diye Nuh'a tavsiye ettiğini, sana vahy ettiğimizi, İbrahim'e Musa'ya ve İsa'ya tavsiye ettiğimizi Allah size de din kıldı" (Şura 42/13). Nuh'a verilen emirler daha sonra diğer peygamberler için de geçerli olmuştur. Bunlar umumi prensiplerdir. "And olsun ki biz, Nuh'u ve İbrahim'i gönderdik. Peygamberliği de kitabı da onların soyuna verdik" (Hadid 57/26). Ayette Nuh ve İbrahim peygamber olarak belirtilmiştir. Onlara peygamberlik verildiği ve kitap indirildiği

1 Muhammed b. Ahmed el-Kurtubi, *el-Cami li ahkami'l- Kur'an*, Daru ihyai'd-türasi'l-Arabi, Beyrut, 1966, XIV, 127.

hatırlatılmış, bunun yanında zürriyetlerine de yer verilmiştir.

Nuh'un Üstün Konumu ve Değerlere Çağrısı: "Allah birbirinden gelme bir nesil olarak Âdem'i, Nuh'u, İbrahim ailesi ile İmran Ailesini seçip âlemlere üstün kıldı" (Al-i İmran 3/33-4). Ayetler bu peygamberin insanlık tarihinde ata konumundaki şahsiyetlerden olduğunu bildirmiştir. Hz. Âdem birinci ve Hz. Nuh ikinci konumdadır. Onlardan sonra İbrahim ailesi ile İmran ailesi anılmıştır. Bunlar Kur'an'da ismi anılan peygamberlerdir. O, insanları üstün manevi konumda olmaya çağırmış ve bu çağrısını ömür boyu sürdürmüştür.

Hidayette Oluşu ve Hidayet Çağrısı: O bir peygamber olarak yolun doğrusuna çağırmış ve beraberindekilere bunu iletmiştir. "Biz ona İshak ve (İshak'ın oğlu) Yakub'u da armağan ettik. Hepsini de doğru yola ilettik. Daha önce de Nuh'u ve onun soyundan Davud'u, Süleyman'ı, Eyyub'u, Yusuf'u, Musa'yı ve Harun'u doğru yola iletmiştik" (Enam 6/84). Peygamberler hidayet edilmiş ve bunun önderi olmuş kimselerdir. Hz. Nuh insanlık tarihinde erken dönemde gönderilmiş bir kimse olarak insanların yollarını düzeltmesi için çaba vermiştir.

Güzel Davranışların İnsanı Olan Muhsinlerden Oluşu: Allah tarafından hidayet edilmiş kimse olarak bunu hayata yansıtmıştır. Toplumun iyi kimsesi olduğu gibi müminler de ihsan düzeyine ermiş değerlerdi. "Biz iyi davrananları işte böyle mükâfatlandırırız" (Enam 6/84). Çağrısının kabul görmesi için gerekli tedbirleri almış ve güzel davranışlar sergilemiştir. Tüm tespitler onun iyi kimse olduğu ve iyiliğe çağırdığı yönündedir.

İkaz Yapan Uyarıcı Kimse Oluşu: Peygamberler müjdeleyici ve uyarıcı kimselerdir. Bu onların temel görevi ve asıl yükümlülüklerindendir. Hz. Nuh bu bağlamda yönlendirici görev yapmış ve hayatı boyunca onun bu yönü öne çıkmıştır. Onu bu vasfıyla tanımak gerekmektedir. "Kendilerine yakıcı bir azap gelmeden önce kavmini uyar diye Nuh'u kendi kavmine gönderdik" (Nuh 71/1). Onun kavmi istikametini kaybetmiş kimselerden oluşuyordu. O uyarılması gerekenleri uyarmış ve kendisi bu yönüyle öne çıkmıştır. Şayet uyarıları dikkate almazlarsa, sonuçlarının ne olacağını bildirmiştir. Peygambere dost olmak gerekirken, ona muhalefet edenlere azap geleceği belirtilmiş ve helak emri gelmeden önce ikaz yapılmıştır. Tufan öncesinde gafletten kurtulmalarını ve uyanmalarını istemiştir.[2]

Aldığı Vahyin Işığında Çağrı Yapışı: Hz. Nuh Allah'ın verdiği özel bilgiye sahipti. Bu da vahiy bilgisidir. Kendisi çağrı faaliyetini aldığı vahyin doğrultusunda yaptığını bildirmiştir. "Biz Nuh'a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik" (Nisa 4/163). Peygamberlerin yolu olan vahyin gereğini yapma yolunu takip etmiştir. "Nuh'a vahyolundu ki" (Hud 11/36) şeklinde bilgi veren ayetler, onun aldığı vahiy yolunda olduğunu hatırlatmıştır. O etkinliklerinin tümünde açık delille-

2 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 299.

re dayanarak faaliyet yürütmüştür. "Bunun üzerine ona şöyle vahyettik" (Mü'minun 23/27). Vahiy gerçeğinin muhatabı olan kimseler haber verilen hususları almakla yükümlü tutulmuştur. Peygamber ve onunla birlikte olanlar övgüye layık kimselerdir. Övgü, buna layık olanlara yapılmıştır. Bu da vahyin sunduklarını kendine hayat tarzı haline getirenleredir.

Davetçi Olarak Şükür ve Sabır Vasfına Sahip Oluşu: O güzel ahlak sahibi bir değerdir. Güzel vasıflarıyla bilinmiş, tanınmış ve bunlar övgüler arasında temel vasıflar olmuştur. "Şunu bilin ki Nuh, çok şükreden bir kul idi" (İsra 17/3). Nimete şükretmiş ve güzelliklere ermiştir. Gerçekleri izahta karşılaştığı durumlardan dolayı mücadele vermek ve sabırlı olmak durumunda kalmıştır. Sunduğu deliller onun getirdiği mesajı ortaya koymuştur. Bu güzellikler karşısında onların ikna olmaları gerekirdi. O hem sabır hem de şükür yolunu izlemiş ve kendine yöntem geliştirmiştir. Temel mesele ise doğru inanca çağrı yapılınca, bunu kabul etmeleri ve gerçeği bulmaktan dolayı şükretmeleri ile ilgilidir. Halk sunulanları kabul etmiş olsaydı, durum çok farklı olacaktı. Beklenenler istenen düzeyde gerçekleşmeyince, peygamber azapla tehdit etmiştir. Onlar gururlu olma, kibirli davranma, tekebbürle hareket etme yolunu seçmiş ve nimete nankörlük etmişlerdir. Peygamberin getirdiklerini almak şöyle dursun, onu dinlemek dahi istememişler ve kendi yollarında devam etmişlerdir. Nuh mücadelesini aralıksız sürdürmüş ve kavmin iman etmesine olan ümidini yitirmemiştir. Ümitsizlik göstermemiş, çağrısını yapabilmek için birçok yöntem bulmuştur. İnsanlara istifade ettikleri nimetleri hatırlatmış ve bundan dolayı şükretmelerini istemiştir. "Ona iman eden, çağrısını kabul edip peygamberliğini tasdik eden az sayıda kimse vardı."[3] Öyle de olsa Hz. Nuh en güzel hasletlerle çağrısını sürdürmüştür.

Nuh'un Resul Olarak Çağrı Yapışı: "Nuh Kavmi de peygamberleri yalancılıkla suçladılar" (Şuara 26/105). O Allah'ın verdiği resul olma vasfına sahipti. Nuh'u kavmi onaylamamış ve peygamber olarak gönderilişini kabul etmemiştir. Buna rağmen o kavmine dini ulaştırma görevini yapmıştır. "Ben ancak apaçık bir uyarıcıyım" (Şuara 26/115) demiş, kendi durumunu netleştirmiş ve meselelere açıklık getirmiştir. Peygamber olarak vasıflarını ortaya koymuş ve bunu deliller ışığında sunmuştur.

Hz. Nuh'un Kendi Kavmini İrşat Etme Görevi: O kavmine elçilik göreviyle gönderilmiştir. "And olsun biz Nuh'u kavmine elçi gönderdik" (Araf 7/59). O kendi kavminin ıslahı için çaba vermiştir. "And olsun biz Nuh'u kavmine elçi gönderdik" (Hud 11/25). Kur'an'da onu elçilik görevi birçok vesile ile vurgulanmıştır. Ona verilen nimetler arasında peygamberliği ayrı bir yere sahiptir. Bunun dışında sayısız nimetlere ermiştir. Hayvanlar ve onların dışında diğer verilen ihsanlardan örnekler hatırlatılmış, buna karşı yapılan irşattan istifade etmeleri istenmiştir. "Onların üzerinde ve gemilerde taşınırsınız" (Mü'minun 23/22) ifadesiyle nimetten istifade edenin bunları

3 Muhammed Ahmed Cadu'l-mevla ve arkadaşları, *Kısasu'l-kur'an*, Mektebetu't-Ticariye, Kahire, 1969, s.16.

vereni tanıması istenmiştir. Nuh'un kıssasında yer alan hatırlatmalar çok yönlüdür. "And olsun ki Nuh'u kavmine gönderdik" (Mü'minun 23/23; Ankebut 29/14). Kavim kendilerine gelen bu değerden istifade edecek ve yüce yaratıcının rızasına ulaşacaktır.

İnsanlara Öğüt Verme Yöntemi: Onun öğütleri halkı ilgilendiren temel meselelerdir. Onların iyilik ve maslahatlarına uygun olanı sunmuştur. "Ey kavmim Allah'a kulluk edin, sizin için O'ndan başka bir ilah yoktur. Hala sakınmaz mısınız?" (Mü'minun 23/23). Verilen öğütlerin özünde kulluğun Allah'a yapılması vardır. Bu da toplumda özlü değişimi gerekli kılmaktadır. Allah'tan başka hiç bir varlığa ilahlığın isnat edilemeyeceğini, bildirmiştir. Bu çağrıyı kabul edenler gerçeği almış ve kulluk için Allah'a yönelmişlerdir. Kabul etmeyenler ise inkârda ısrarlı olmuşlardır. O kendilerinin Allah'a karşı gelmekten sakınan muttaki kimseler olmalarını istemiştir. Bu sakınma insanın ıslah olmasına yöneliktir. Kavmine sıklıkla nasihatte bulunmuş ve bunların alınmasını istemiştir. "Nuh şöyle dedi, ey kavmim şüpheniz olmasın ki ben sizi Allah'a kulluk edin, O'na karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin ki, Allah bir kısım günahlarınızı bağışlasın ve sizi belli bir vadeye kadar tehir etsin (muaheze etmeden yaşatsın) diyerek apaçık uyaran bir kimseyim. Bilin ki Allah'ın tayin ettiği vade gelince o ertelenmez, keşke bilseydiniz" (Nuh 71/2-4). Kulluğun her çeşidi Allah'a yapılırken, bunda samimiyet ve içtenlik esastır. O'nun emrine karşı gelince azaba maruz kalacağından korkmak esastır. O'na itaat etmek müminin temel görevidir. Mükellefiyetler yerine getirilecektir. Peygamberin yolunda olanların günahları affedilecek ve ceza görmekten korunacaklardır. Vakti gelince de cezayı hak edenlerin suçlarının karşılığı tehir edilmeyecektir. Onların bunu bilmeleri gerekiyordu. Bu bilinç ve şuura ereceklerdi.

Çağrıyı Vurgulayışı ve Makul Yolla Sunumu: O kendilerine ana meseleleri vurguyla iletmiştir. "Dedi ki ey kavmim, Allah'a kulluk edin, sizin O'ndan başka ilahınız yoktur" (Araf 7/59). "Onlara ben (dedi) sizin için apaçık bir uyarıcıyım" (Hud 11/25). "Allah'tan başkasına tapmayın. Ben size (gelecek) elem verici bir günün azabından korkutuyorum" (Hud 11/26). "Kardeşleri Nuh onlara şöyle demişti (Allah'a karşı gelmekten) sakınmaz mısınız?" (Şuara 26/106). Nuh kendi kavmine gönderilmiş ve o toplumun bir ferdi olarak kardeş olma vasfıyla ve özellikle bu yönüyle anılmıştır. "Bilin ki ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim" (Şuara 26/107). "Artık Allah'a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin" (Şuara 26/108). "Buna karşı sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ecrimi verecek olan ancak alemlerin Rabbidir" (Şuara 26/109). "Onun için Allah'tan korkun ve bana itaat edin" (Şuara 26/110) demiş ve kendilerinden bir kimse olarak öğütlerde bulunmuştur. Onların peygamberin öğütlerine itaat etmesi beklenirken ona itaat edenler az sayıda kimseler olarak kalmıştır.

Açık ifadelerle üç ana konuda çağrı yapmıştır. İbadet Allah'a yapılacak, O'na

karşı gelmekten korkacaklar ve itaati O'nun şanına uygun olarak yapacaklardır.[4] İstenen çizgiye gelirlerse affedileceklerdir. Geçmişte işledikleri günahları affedilecek ve suçları sebebiyle muaheze edilmeyeceklerdir. Suç işlemeyi sürdürürlerse cezaları verilecektir. Bağışlanmaya çağrıldıklarında bu çağrıyı dikkate almayanlar ve gönderilen peygambere ilgi duymayanlar hidayetten mahrum kalan kimselerdir. İman etme düzeyine ulaşmaları suçlarının affedilmesini sağlayacaktı. O, daveti açık olarak yürütmüş, fakat toplum onun çağrısını kabul etmemiştir.[5] Nuh onları Allah'a karşı gelmekten sakınmaya çağırmıştır. "Zira Allah korkusunu terk etmenin hiçbir mazereti bulunmamaktadır."[6] Allah'ın azabından sakınma ve vereceği sevabı ümit etmelerini istemiştir. İman etme ve ibadeti Allah'a yapma çağrısı tekrarlanmıştır.

Azapla Alakalı Bilgi Vermesi: İnkârın sonunun iyi olmayacağı belliydi. Bu nedenle o azapla ilgili haberleri iletmeyi uygun bulmuştur. Allah'a ve peygambere karşı gelmesinin sonu helak olacaktı. "Doğrusu ben üstünüze gelecek büyük bir günün azabından korkuyorum" (Araf 7/59). "Onlara ben (dedi) sizin için apaçık bir uyarıcıyım" (Hud 11/25). "Kendilerine yakıcı bir azap gelmeden önce kavmini uyar diye Nuh'u kendi kavmine gönderdik" (Nuh 71/1). Bu kavmin putperest olması sebebiyle onlara uyarı yapmıştır. Azapla tehdit onların uyanmasını sağlayamamış ve ceza şiddetli olmuştur. O kendilerine gerekli bilgileri vermiş ve inkârda inatlaşmanın sonu helak olmuştur. "Nuh şöyle dedi. Ey kavmim şüpheniz olmasın ben apaçık uyaran bir kimseyim" (Nuh 71/2). İnkârcılar Allah'ı inkâr yanında peygamberi yalanlamış ve batıl yollarını sürdürmüşlerdir. Ceza onların Allah'ı inkârları nedeniyle gelmiştir. Sonrakilere bu yolla uyarı yapılmıştır.[7] "Kur'an'ı kolaylaştırdık. Öğüt alanlar için beyan ve izah ettik. Bu da öğüt ve ibret almak isteyenler içindir."[8]

İnananlara Kurtuluş Müjdesinin İletilmesi: "Biz de onu ve onunla beraber gemide bulunanları kurtardık" (Araf 7/64; Yunus 10/73). Ayetlerde kurtuluşun gerçekleştiği bildirilmiştir. O görevini yapmış ve her türlü kötü durumda Allah'a sığınmıştır. Ona kavminden kimsenin inanmayacağı haber verilmiştir (Hud 11/36). O da inkârcılardan hiç kimsenin sağ kalmaması için dua etmiştir (Nuh 71/36-7). Onun duası kabul edilmiş ve yeni bir görev olarak gemi yapması emredilmiştir. Peygamberin marangozluk yapması onlara garip gelmiştir. O ise azabın geleceğini haber vermiştir (Hud 11/38). Gemi tamamlanmış, gemiye alınacakları almış ve gemi Allah'ın emriyle harekete başlamıştır.

İkna Edici Delil Sunumu: O tevhid inancını delilleriyle iletmiş, Allah'ın fiillerini dile getirmiş ve kendilerinin yaratılışlarını düşünmeleri gerektiğini bildirmiştir.[9]

4 Fahreddin Razi, *et-Tefsir el-Kebir*, Daru'l-Fikir, Beyrut, 1990, XXX, s. 134.
5 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 301.
6 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 303.
7 Ebu Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberi, *Camiu'l-beyan fi tevili'l-Kur'an*, Daru'l-Kütübü'l-İlmiye, Beyrut, 1992, XI, 555.
8 Taberi, *a.g.e*, XI, 555.
9 Razi, *a.g.e.*, XXX, 139.

Enfüsi ve afakî deliller tevhit inancına ulaştıracaktı.[10] O açık olarak şirk dininin batıllığını belirtmiştir. Onlar ise atalarının dininde kalmışlardır. Putların zararı uzaklaştıracağı ve fayda temin edeceğine inanmışlardır.[11]

Bağışlanma Müjdesi Vermesi: O kendilerinin müjdelerden yararlanmalarını istemiştir. Affedilecekleri ve berekete ulaşacaklarının müjdesini vermiştir.[12] İstiğfar ederlerse maişetleri bollaşacak ve güzel imkânlar bulacaklardı.[13] O sorunların çözümünü istiğfarla ilişkili bulmuş,[14] sonuçta kavmin çoğunluğu onun getirdiği dini almamıştır.

II- Kavmin Yöneticilerinin İstenmeyen Tutumları

Bu kesimin kötü tutumu, onların helak sebebi olmuştur. Gerçekleri kabul etmemiş ve insanları yanlış yola yönlendirmişlerdir. Halk ise bunları dinlemiş ve çok etkilenmiştir.

a) Nuh'la Alakalı İsnat ve İthamları

1- Dalaletle Suçlamaları: "Kavminin ileri gelenleri dediler ki; biz seni gerçekten apaçık bir sapıklık içinde görüyoruz" (Araf 7/60). Kendilerini hidayet üzere, peygamberi de yanlış yolda kabul etmişler ve atalarının yolunun doğruluğunu savunmuşlardır.

2- Nuh'u Peygamber Olarak Kabul Etmemeleri: Kavim puta tapıyordu.[15] Putların ilah olduğunu ileri sürüyorlardı. İleri gelenler halkı putlara bağlı kalmaya çağırıyorlardı (Nuh 71/23-4). Putlara iman etme anlayışı yerleşmişti.[16] Allah'ın peygamber göndermediği düşüncelerinde ısrarlı olmuşlardır. Peygamberi inkâr anlayışı ise peygamberlerin tamamını kapsıyordu. Onlar nübüvvet ve risaleti kabul etmemişlerdir.[17] Gerçekler karşısında kibirlenmişler, inkârı sürdürmüşler ve inkârcılara cezaları verilmiştir (Kamer 54/15). Onlar Allah'ın nimet, peygamber ve kitabını inkâr etmenin cezasını bulmuşlardır. Halka putlarını bırakmamayı öğütlemişlerdir (Nuh 71/23). "Allah'ı inkârlarının cezası olarak azap edilmişlerdir.[18]

3- Üstünlüğüne İtirazları: "Ve sizin bize karşı bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz" (Hud 11/27) deme cüretini göstermişlerdir. Nuh'un üstünlüğü hakkında "Kulumuz" sözcüğü geçmiş ve mabut olarak sadece Allah'ı kabul eden kişi olduğu belirtilmiştir.[19] İbadetin içtenlikle yapılması ve günahların terk edilmesi icabet için asıl unsur olarak

10 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 303; XII, 108.
11 Razi, *a.g.e.*, XXX, 146.
12 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 301.
13 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 302; IX, 51.
14 Kurtubi, *a.g.e.*, VIII, 227.
15 Abdulvahhab en-Neccar, *Kısasu'l-enbiya,* Müessesetu'l-Halebi, Kahire, trs., s. 32.
16 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 307-310.
17 Razi, *a.g.e.*, XXIX, 36.
18 Taberi, *a.g.e.*, XI, 554.
19 Razi, *a.g.e.*, XXIX, 36.

görülmüştür.[20]

4- Onu Yalancılıkla İthamları: "Kavminden ileri gelen inkârcılar dediler ki, biz seni sadece bizim gibi bir insan olarak görüyoruz. Bizden basit görüşle hareket eden alt tabakadan başkasının sana uyduğunu görmüyoruz ve sizin bize karşı bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz. Bilakis sizin yalancı olduğunuzu düşünüyoruz" (Hud 11/27) demiş ve Nuh'u yalancılıkla suçlamışlardır. "Onlardan önce Nuh'un kavmi de yalanladı" (Kamer 54/9) şeklinde bildirilmiştir. "Hem de kulumuzun yalancı olduğunda ısrar ederek" (Kamer 54/9). Onun peygamber olmadığını, peygamberlik iddiasında bulunduğunu ileri sürmüşlerdir.

5- Yalancılıkla Suçlamada Israr: "Bilakis yalancılar olduğunuzu düşünüyoruz" (Hud 11/27) demişler, Nuh ve beraberindekilerin yalancı olduğunu tahmin ve zanna dayandırmışlardır.

6- Delilik İftiraları: "Bu yalnızca kendinde delilik bulunan bir kimsedir" (Mü'minun 23/25) deme cüretini göstermişlerdir. Onda delilik belirtisi bulunmuyordu. Onlar atalarının dinine muhalefeti delilik olarak görmüşlerdir. "O delidir dediler" (Kamer 54/9). "Nuh'a peygamberlik verildiği halde kavmi onu inkâr etmiş, "delidir" diyerek ondan sakındırmışlardır."[21] Bu iddiaları ikna edici olmamış, onun deli olduğunu ileri sürmüşlerdir. "Onun söylediklerini aklın kabul etmediğini iddia etmişler, akıllının söylemediğini onun söylediğini ortaya atmışlar ve yalanlamada aşırı gitmişlerdir."[22]

7- Alay Etmeleri: O aldığı vahye göre hareket ediyordu. "İleri gelenler ise yanına her uğradıkça onunla alay ediyorlardı" (Hud 11/38). Onlar farklı üsluplarla onunla alay etmişlerdir.

8- Onu Çağrısından Alıkoymaları: "Ve (Nuh davetten vazgeçmeye) zorlandı" (Kamer 54/9). Onu çağrıdan alıkoyan faaliyetler yürütmüşler ve davetini engellemişlerdir. Sonunda beddua dönemi başlamıştır. Onları davet döneminden sonra Allah'a dua başlamıştır. Mağlup konumunda Allah'tan yardım dilemiştir. Duası kabul edilmiş ve hasımları su ile kahredilmiştir. Yerin suyu ile göğün suyu birleşerek onları helak etmiştir.[23]

9- Azap İstemeleri: Onların ifadelerini Kur'an, "Kavminden ileri gelen kâfirler dediler ki" (Hud 11/77) şeklinde bildirmiştir. "Dediler ki ey Nuh, bizimle mücadele ettin ve bize karşı mücadelede çok ileri gittin, eğer doğrulardan isen kendisiyle bizi tehdit ettiğini (cezayı) bize getir" (Hud 11/32). Peşin gelecek azabı istemişlerdir. O işi Allah'ın iradesine bırakmış ve O'ndan gelecek hidayet veya azabı beklemiştir.

20 Kurtubi, *a.g.e.*, IV, 39.
21 Taberi, *a.g.e.*, XI, 551.
22 Razi, *a.g.e.*, XXIX, 36.
23 Razi, *a.g.e.*, XXIX, 39.

b) Nuh'a Tabi Olan Müminlerle İlgili İnkârcı Tavırları

1- Delilsiz Suçlamaları: "Onlar şöyle cevap verdiler. Sana düşük seviyeli kimseler tabi olup dururken biz sana iman eder miyiz hiç" (Şuara 26/111) demişlerdir. İmana gelmeyişlerini Nuh'a tabi olan Müslümanlarla alakalı görmüşler ve kavmin elit tabakası iman etmemeyi sürdürmüştür.

2- İman Edenleri Basit Kişiler Olarak Görmeleri: "Bizden basit görüşle hareket eden alt tabakamızdan başkasının sana uyduğunu görmüyoruz" (Hud 11/27) demişlerdir.

3- Müminlerin Savunulması: "Nuh dedi ki, onların yaptıkları hakkında bilgim yoktur" (Şuara 26/112). "Onların hesabı ancak Rabbime aittir. Bir düşünseniz" (Şuara 26/113). "Ben iman eden kimseleri kovacak değilim" (Şuara 26/114) demiştir. "Ben ancak apaçık bir uyarıcıyım" (Şuara 26/115) sözleriyle tavrını dile getirmiştir.

c) Kavmin Olumsuz Tutumları: Onların Nuh'a karşı kötü tutum aldıkları belirtilmiştir.

1- Taşlamakla Tehdit Etmeleri: "Nuh Rabbine duasında kavmim bana galip geldi. Azgınlık ve sertlik gösterdi. Benim onlara gücüm yetmez, sen, seni inkârlarının (cezası olarak) kendi katından onlara ceza vererek bana yardım et"[24] talepleri olmuştur. Nuh'un önüne geçmek için şiddete başvurmuşlardır. "Dediler ki ey Nuh (Bu davadan) vazgeçmezsen, iyi bil ki taşlanmışlardan olacaksın" (Şuara 26/116). Kavmi onu taşlama tehdidini yapmıştır.

2- Görevini Yaptırmama: Verilen bilgiyi almamaları ve medeniyete kayıtsız kalışları.

3- Nuh'la İrtibatları Kesmeleri: Sosyal alakalarda sorunlarının varlığı görülmektedir.

4- Kendisini Toplumdan Koparma Girişimleri: Alaka kurmasını durdurmuşlardır.

5- Haksız Tutumları: Onların zalim tutumu Nuh ve beraberindekilere yönelikti. "Zalimlerin de ancak helakini artır" (Nuh 71/28) duasında bulunmuştur.

6- Azgınlıkları: "Daha önce de zalim ve pek azgın olan Nuh Kavmini helak etmişti" (Zariyat 51/52). Bunlar isyan azgınlıklarının cezasını dünyada helak olarak görmüşlerdir. "Zulmetmiş olanlar konusunda bana hiç yalvarma. Zira onlar kesinlikle boğulacaklardır" (Mü'minun 23/27). "Sen yanındakilerle birlikte gemiye yerleştiğinde, bizi zalimler topluluğundan kurtaran Allah'a hamdolsun de" (Mü'minun 23/28). "(Böylece) onlar gerçekten birçoklarını saptırdılar. (Rabbim) sende zalimlerin ancak şaşkınlıklarını arttır" (Nuh 71/24) demiştir. Nuh dokuz yüz elli (950) yıl aralarında kalmış ve çağrı yapmıştır. "Sonunda onlar zalimliklerini sürdürürken tufan kendilerini yakalayıverdi" (Ankebut 29/14) buyrulmuştur.

24 Taberi, *a.g.e.*, XI, 551.

7- Fasık Oluşları: "Bunlardan önce de Nuh kavmini helak etmiştik. Çünkü onlar yoldan çıkmış bir toplum idiler" (Zariyat 51/46).

8- Allah'ın Ayetlerini İnkârları: "Onu ayetlerimizi inkâr eden kavminden kurtardık" (Enbiya 21/76).

9- Kötü Oluşları: "Gerçekten onlar fena bir kavim idi. Bu yüzden topunu birden (suya gömdük) " (Enbiya 21/77). Helak oluş nedeni kötü faaliyetleri ve yalanlamalarıdır.

10- Olumsuzlukların Söz ve Fiili Kapsaması: "Bunun üzerine kavminin inkârcı ileri gelenleri şöyle dediler. Bu sizin gibi bir beşer olmaktan başka bir şey değildir. Size üstün ve hakim olmak istiyor. Eğer Allah (peygamber göndermek) isteseydi, muhakkak ki melekler gönderirdi. Biz geçmişteki atalarımızdan böyle bir şey duymadık" (Mü'minun 23/4) demişlerdir.

III- İnkârcıların Tavrı

Peygamberi Yalanlamaları: "Onu yalanladılar" (Araf 7/64). "Nuh'u kavmi yalanladı" (Hac 22/42). "Nuh kavmine gelince peygamberleri yalancılıkla itham ettiklerinde onları suda boğduk" (Furkan 25/37). "Nuh Rabbim dedi kavmim beni yalancılıkla suçladı" (Şuara 26/117). "(Nuh) Rabbim dedi beni yalanlamalarına karşı bana yardım et" (Mü'minun 23/26) demiştir. "Onlardan önce Nuh kavmi, Res halkı ve Semud da yalanlamıştı" (Kaf 50/12). "Yine de onu yalanladılar" (Yunus 10/73). Onlar diğer yalanlayanlarla birlikte tanıtılmışlardır. "Onlardan önce Nuh kavmi, Ad kavmi, kazıklar sahibi Firavun, Semud, Lut kavmi ve Eyke halkı da peygamberleri yalanladılar. İşte bunlar da (Peygamberlere karşı birleşen topluluklardır" (Sad 38/12-3). Münferit suç işleme değil, toplumsal bir sorun vardır. Peygamberi yalanlayanlara Allah'ın azabı gelmiştir (Sad 38/14). "Onlardan önce Nuh kavmi ve bunlardan sonraki topluluklar da (peygamberlerini) engellemeye her ümmet kendi peygamberini yakalamaya azmetmişti. Batılı hakkın yerine koymak için mücadele etmişlerdir. Bunun üzerine ben de onları kıskıvrak yakaladım" (Mümin 40/5). Peygamberi öldürme girişimimde bulunanlar anılmıştır. İnkârcıları cehennemlik oldukları belirtilmiştir (Mümin 40/6).

Vahyi Peygamberin Uydurduğunu İddia Etmeleri: "(Rasulüm) yoksa bunu uydurdu mu diyorlar? Deki, eğer onu uydursam günahım bana aittir. Fakat ben sizin işlediğiniz günahtan uzağım" (Hud 11/35).

Suçlu Oluşları: Günahkâr oldukları için Nuh onlara "Fakat ben sizin işlediğiniz günahtan uzağım" (Hud 11/35) demiştir.

Nuh'u Üzücü İşleri: "Öyle ise onların işlemekte olduklarından (günahlardan) dolayı üzülme" (Hud 11/36) buyrulmuştur.

Zalimlikleri: "Zulmedenler hakkında bana (bir şey) söyleme" (Hud 11/37). "Onlar mutlaka boğulacaklar" (Hud 11/37). "O zalimler topluluğunun canı cehenneme

denildi" (Hud 11/44). "Zalimler için acıklı bir azap hazırladık" (Furkan 25/37) tehdidi bulunmaktadır. O zalimlere azap verilmesini istemiştir.[25] Onlar zalim bir topluluktu (Necm 53/52). "Kendileri Nuh kavminden çok zalim ve azgın kimselerdi"[26] bilgisi verilmiştir.

Peygamberi Taşlama Düşünceleri: Onlar Nuh'u tehdit etmişlerdir. "Ey Nuh (bu davadan) vazgeçmezsen iyi bil ki taşlanmışlardan olacaksın" (Şuara 26/116) demişlerdir.

Tevhit İnancını Almamaları: "(Sonra Nuh) Rabbim dedi doğrusu ben kavmimi gece gündüz (imana) davet ettim" (Nuh 71/5). O tüm vaktini buna vermiştir.

Çağrıdan Kaçışları: "Fakat benim davetim, ancak kaçmalarını arttırdı" (Nuh 71/6) demiştir.

Duymamak İçin Kulak Tıkama Yanında Üstlerini Örtme Tavırları: "Gerçekten de (imana gelmeleri ve böylece) günahlarını bağışlaman için onları ne zaman davet ettiysem parmaklarını kulaklarına tıkadılar (beni görmemek için) elbiselerine büründüler, ayak dirediler, kibirlendikçe kibirlendiler" (Nuh 71/7). Onu duymak ve görmek istememişlerdir. Kendileriyle onun arasına engel koymuşlardı. Bu tavırlarında ve kendi dinlerini sürdürmede ısrar etmişlerdir. [27]

Haykırış ve Açık Çağrının Tesirinde Kalmama: "Sonra ben kendilerine haykırarak davette bulundum, sonra onlarla hem açıktan açığa, hem de gizli konuştum" (Nuh 71/8-9). Nerede ne yapmak icap ediyorsa onu yapmıştır.

Müjdeyi Kabul Etmeyişleri: "Dedim ki Rabbinizden mağfiret dileyin, çünkü o çok bağışlayıcıdır" (Nuh 71/10). Allah'ın affedeceği müjdesini almamışlardır.

Allah'a Yönelme Çağrısını Dikkate Almayışları

1- Fazla Yağış Olacağı Ve Berekete Kavuşacakları Müjdesi Vermesine Olumsuz Tutumları: "(Mağfiret dileyin ki) üzerinize gökten bol bol yağmur indirsin" (Nuh 71/11).

2- Mal Mülk Ve Evlada Kavuşma Müjdesini Almayışları: "Mallarınızı ve oğullarınızı çoğaltsın, size bahçeler ihsan etsin, sizin için ırmaklar akıtsın" (Nuh 71/12). Bol sulak yerde bolluk içinde yaşama ortamında imkânlar bulacakları müjdesini kabul etmemişlerdir.

Allah'ın Büyüklük Ve Kibriyasını Kabul Etmeyişleri: Allah'ın vasıfları hakkında bilgi verilmiştir. "Size ne oluyor ki, Allah'a büyüklüğü yakıştıramıyorsunuz" (Nuh 71/13).

Yaratıcıyı Tanımamaları: "Oysa sizi türlü merhalelerden geçirerek o yaratmıştır"

25 Kurtubi, *a.g.e.*, XVII, 147.
26 Taberi, *a.g.e.*, XI, 538.
27 Razi, *a.g.e.*, XXX, 136.

(Nuh 71/14). Büyüklüğü putlara isnat etmişlerdir.

Delilleri Doğru ve Sağlıklı Tefekkürden Uzak Oluşları

1- Gökyüzünden Hareketle Allah'ı Bulmaya Çağrı: "Görmediniz mi, Allah yedi göğü birbiriyle ahenktar olarak nasıl yaratmış?" (Nuh 71/15).

2- Ay ve Güneşi Tetkike Çağrı Karşısında Olumsuz Tutumları: "Onların içinde Ayı bir nur kılmış, güneşi de çırağ yapmıştır" (Nuh 71/16).

3- Bitkileri Düşünmekten Uzak Oluşları: "Allah sizi de yerden ot (bitirir) gibi bitirmiştir" (Nuh 71/17). Yeşillikler karşısında iman edeceklerdir.

4- Huzurlu Yaşama İmkânlarını Dikkate Almamaları: "Allah onda geniş yollar edinip dolaşabilesiniz diye yeryüzünü sizin için bir sergi yapmıştır" (Nuh 71/19-20). Varlıkları düşünerek Allah'a ulaşacaklardır. Yeryüzünde insanlar için nebatlar/bitkiler çıkarması da bir başka delildir.[28] Yerin yaşamaya müsait kılınışının delilleri sunulmuştur (Nuh 71/19-20). İnsanlara verilen kolaylıklar ve güzel yaşama imkânları tefekkür edilecektir.[29] Bunlar itici faktörlerdir.

Öte Dünyayı İnkâr Edişleri: "Sonra sizi yine oraya döndürecek ve sizi yeniden çıkaracaktır" (Nuh 71/18). Onlar inanç telkinlerini kabul etmemişlerdir (Nuh 71/18). "Bu da kıyamet günü diriliş ve toplanma inancının telkinidir."[30]

Peygambere Nuh'a Karşı Duruşları: "(Öğütlerinin fayda vermemesi üzerine) Nuh Rabbim dedi doğrusu bunlar bana karşı geldiler de malı ve çocuğu kendi ziyanını artırmaktan başka işe yaramayan kimseye uydular" (Nuh 71/21). Sadece kendi ileri gelenlerine tabi olmuşlardır.

İmkânları Kötüye Kullanışları: Yakınlarını evlat ve mallarını aleyhlerine olacak yolda kullanmışlardır (Nuh 71/21).

Kötülere Tabi Oluşları: Liderleri kötülerdendi (Nuh 71/21). Kötü işlere sevk ederlerdi. Varlıklarını yanlış yolda yaratılış gayesinden uzak işlerde kullanmışlar, kötü arzularını tatmin etmişlerdir.

Hileli Yolları İzleyişleri: "Bunlarda büyük hileler, büyük desiseler kurdular" (Nuh 71/22). Aşağılık kişilerini Nuh'un hayatına son vermeye çağırmışlardır.[31]

Puta Tapıcı Olarak Kalışları: "Dediler ki sakın ilahlarınızı bırakmayın. Hele Ved'den, Suva'dan, Yeğus'dan, Yeuk'tan ve Nesr'den asla vazgeçmeyin" (Nuh 71/23).

İnsanları Dalalete Yönlendirmeleri: "(Böylece) onlar gerçekten birçoklarını saptırdılar" (Nuh 71/24). Islah olmayacakları belliydi. Cezadan başka bir istek kalmıyordu. Putlar sebebiyle insanlar yolunu sapıtmıştır.[32] Zira putların çevresinde bir inkâr

28 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 305; VI, 388; I, 279; IV, 69.
29 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 306; XI, 285; XII, 40.
30 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 305.
31 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 307.
32 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 310.

oluşmakta ve puta inanıp tapınma yürütülmektedir.[33] Huy ve tabiatları belli olmuş, kendileri Nuh'tan uzak durdukları gibi çocuklarını da ondan sakındırmışlardır.[34]

Ayetleri İnkârları: "Ayetlerimizi yalanlayanları da suda boğduk" (Araf 7/64).

Çağrının Ağır Gelmesi: "Hani o kavmine demişti ki, ey kavmim! Eğer benim (aranızda) durmam ve Allah'ın ayetlerini hatırlatmam size ağır geldi ise, ben yalnız Allah'a dayanıp güvenirim. Siz de ortaklarınızla beraber toplanıp yapacağınızı kararlaştırın. Sonra işiniz başınıza dert olmasın. Bundan sonra (vereceğiniz) hükmü bana uygulayın ve bana mühlet vermeyin" (Yunus 10/71). "Ayetlerimizi yalanlayanları da (denizde) boğduk. Bak ki uyarılanların (inanmayanların) sonu nasıl oldu" (Yunus 10/73).

Basiretsiz Oluşları: "Çünkü onlar kör bir kavim idiler" (Araf 7/64). Burada belirtilen manevi körlüktür.

Değersiz Oluşları: "Nihayet ötekileri (inanmayanları) suda boğduk" (Saffat 37/82).

Dine Düşmanlıkları: Peygamber ve getirdiklerinin aleyhtarlığını sürdürmüşlerdir.

Ücret İstemediği Halde İman Etmeyişleri: "Eğer yüz çeviriyorsanız zaten ben sizden bir ücret istemedim. Benim ecrim Allah'tan başkasına ait değildir. Bana Müslümanlardan olmam emrolundu" (Yunus 10/72).

Günahları Sebebiyle Helak Edilişleri: Ahirette Allah'ın dışında yardım etme gücü kimsede bulunmamaktadır. Putları veya onları idare edenler yardımcı olamazlar (Nuh 71/25).

Dünyaya Bağlılıkta İleri Konumları ve Tevhitten Uzak Tutumları: İleri düzeyde dünya muhabbeti ve dünyevi lezzetleri arzulamaları yaygındı.[35] Nuh'tan uzak kalmayı ve dünyevi meşguliyeti yeğlemişlerdir.

Suçlu Olup Suçlulara Tabi Olmaları: Kavmin belirgin tutumu asi olmalarıdır (Nuh 71/21). Asi oluşları onların tüm işlerinde kendini göstermiştir.[36] İnanılacak meseleleri inkâr etmişlerdir. Nimetleri dalalet yolunda kullanmışlardır.[37] Günah işlerini ve başta şirki sürdürmüşlerdir.[38] İstiğfar etmemiş ve nimetlerden mahrum olmuşlardır.[39]

Dinlerini Bırakmak İstememişlerdir: Din esasları olarak Nuh'a verilenler daha sonra gelen peygamberlere de verilmiştir (Şura 42/13). "Sonrakilerin onunla amel

33 Kurtubi, *a.g.e.*, IX, 368.
34 Razi, *a.g.e.*, XXX,146.
35 Razi, *a.g.e.*, XXX, 135.
36 Razi, *a.g.e.*, XXX, 139.
37 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 306; II, 194.
38 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 310-1.
39 Razi, *a.g.e.*, XXX, 137.

etmeleri için indirilmiştir."[40] "Nuh kavminin başına gelen yolun sizin de başınıza gelebileceği tehdidi yapılmıştır".[41]

Fasık Olarak Kalmışlardır: Allah'ın dinine muhaliflerdi (Zariyat 51/46). "Ona taatten çıkmışlardır."[42] Nuh'tan uzak durmuşlar ve suda boğulma sonrası yerleri cehennem olmuştur (Nuh 71/25). Bu da kabir azabı veya cehenneme girmeyi hak etmeleri ile izah edilmiştir.[43]

Toplumu oluşturan insanlar inanan ve inanmayan kesimlerine ayrılmışlardır. "İnkâr edilmiş olana (Nuh'a) bir mükâfat olmak üzere gemi gözlerimizin önünde akıp gidiyordu" (Kamer 54/14). "Onların başına getireceğini getirdi" (Necm 53/54) şeklinde belirtilen farklı helak yolları vardır. "İşte bu ilk uyarıcılardan bir uyarıcıdır" (Necm 53/56) denen uyarıcı da fayda vermemiştir. "Onu (vaktini) Allah'tan başka açığa çıkaracak yoktur" (Necm 53/58). Nuh onları düşünmeye çağırdığında da gafletten vazgeçmemişlerdir. "Ve siz gaflet içinde oyalanmaktasınız" (Necm 53/61). İleri gelenlerin batıl işlerine halk itiraz etmiyor ve aynı inançları paylaşıyorlardı. Peygambere düşmanlık ve vahye karşı duruşta birleşiyorlardı.

IV- Helak Edilenler

İnkâr Edenler: Kavmin müminleri kurtarılmış, inkârcıları ise helak edilmiştir.

a) Nuh'un İnkâr Eden Hanımı: "Allah Teâlâ inkâr edenlere Nuh'un karısı ile Lut'un karısını misal verdi. Bu ikisi kullarımızdan iki salih kişinin nikâhları altında iken onlara hainlik ettiler. Kocaları Allah'tan gelen hiçbir şeyi onlardan savamadı" (Tahrim 66/10). "Onlara haydi ateşe girenlerle beraber siz de girin denildi" (Tahrim 66/10). Nuh ve Lut'un eşi inkârcı örneğidir. Yerleri cehennemdir.[44] "Nuh'un inkârcı hanımının örnek verilmesi, arada din farkı bulununca yakınlık ve nesep bağının ahirette fayda vermeyeceğine uyarı yapılması içindir."[45] Hıyaneti ise inkârından, müşrik veya münafıklardan oluşundandır. İnkâr yolunu izlemiştir. Peygamberin Allah katında değerine rağmen hanımı inkârcı olduğundan ona faydası olmamıştır.

b) Nuh'un İnkârcı Oğlu

1- Nuh'un İnkârcı Oğluna Hitabı: "Nuh gemiden uzakta bulunan oğluna yavrucuğum! (sen de) bizimle beraber bin, kâfirlerle beraber olma! Diye seslendi" (Hud 11/42). Müminler gemiye binerken, inkârcı oğlu binmemişti. "Oğlu beni sudan koruyacak bir dağa sığınacağım dedi. (Nuh) bu gün Allah'ın emrinden (azabından) merhamet sahibi Allah'tan başka koruyacak kimse yoktur dedi. Aralarına dalga girdi.

40 Taberi, *a.g.e.*, XI, 134.
41 Taberi, *a.g.e.*, XI, 556.
42 Taberi, *a.g.e.*, XI, 471.
43 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 311.
44 Razi, *a.g.e.*, XXX, 149.
45 Kurtubi, *a.g.e*, XVIII, 201-2.

Böylece o da boğulanlardan oldu" (Hud 11/43). Oğlu da helak olanlarla beraber helak olunca, "Nuh Rabbine dua edip dedi ki, Ey Rabbim şüphesiz oğlum da ailemdendir. Senin vadin ise elbette haktır. Sen hâkimler hâkimisin" (Hud 11/45). Ailesi kurtulurken bu oğlu inkârcı olduğundan farklı durumdaydı "Allah buyurdu ki, Ey Nuh o asla senin ailenden değildir. Çünkü onun yaptığı kötü iştir. O halde hakkında bilgin olmayan bir şeyi benden isteme. Ben sana cahillerden olmamanı tavsiye ederim" (Hud 11/46). Nuh'un oğlu inanmadığından aileden kabul edilmemiştir. "Nuh dedi ki ey Rabbim ben senden hakkında bilgim olmayan şeyi istemekten sana sığınırım. Eğer beni bağışlamaz ve esirgemezsen ben ziyana uğrayanlardan olurum" (Hud 11/47).

2- Helak Olan Oğlunun Durumu: Nuh gemiye binmeyen oğlunu imana çağırmıştı (Hud 11/42). Oğlu kurtulmak için başka planlar yapmıştı. Fakat kurtulamamıştır (Hud 11/43). Oğlu helak olurken, Nuh Allah'a dua etmişti (Hud 11/45). Fakat ceza gerçekleşmiştir. "İnkârcılar peygamberin şefaatinden uzaktırlar."[46] Nuh cahillerin işinden sakındırılmıştır (Hud 11/46). O müminlerle beraber olmuştur (Hud 11/47). Onun hanımının müminlerle birlikte kurtulduğu fikri onun iki eşinden birinin inkârcı olup helak olduğu (Tahrim 66/10), diğer eşinin mümin olup kurtulması mümkündür.[47] Nuh'un sözlerinin kabul edilmesi gerekirdi bu olmamış ve helak gerçekleşmiştir.[48]

V- Nuh Tufanının Dinin Metinlerinde Bildirilen Sebepleri

a) Hukuki Nedenler: Suçlular bu hallerini sürdürmüş, pişman olmamışlar ve bunda ısrarlı olmuşlardır. İnsan haklarına riayet etmemişler ve peygamberin sunduğu inançları dışlamışlardır. Halk içinden çıkan doğru inancı savunan peygamberin görev yapmasına fırsat vermemişlerdir. İnanç hürriyetine saygı göstermemişler farklı inanca hayat hakkı vermemişlerdir. İftira etmişler ve Nuh'un hâkimiyet kurma isteğinde bulunduğu iftirasını yapmışlardır. Haksız ithamlarda bulunmuş, delilik suçlamalarını sürdürmüşlerdir. Halkı kendi inançlarına göre gruplara ayırmış ve müminlere farklı ve kötü muamelede bulunmuşlardır. Halk arasında tabakalar oluşturup kendilerini üst, başkalarını alt katmanda görmüşlerdir. İdareciler halkı kötü yönde etkilemiş ve yanlış yönlendirmişlerdir. Nuh'a inananları hakir ve küçük görmüş, kendilerini üst kesim ve söz sahibi olarak tanıtmışlardır. İnsanlar ileri gelenlerin sözünü tutmak zorunda kalmış, görüş beyan edememiş, din ve inanç seçimine fırsat vermemişlerdir.

b) Dini Nedenler: Müşrik oluşları ve bundan ayrılmamaları onları kötü sona götürmüştür. Bu durum günahların en büyüğüdür. Affedilmeyecek suç şirktir. Bu halk müşrikti. Dinde en büyük günahı işlemişlerdi. Bunda devam etmiş ve bunu ıs-

46 Cadu'l-Mevla, *a.g.e.*, 22.
47 Neccar, *a.g.e.*, 42.
48 Razi, *a.g.e.*, XXX, 142.

rarla devam ettirmişlerdir. Puta tapma kulluğun putlara yapılmasıdır. "Nuh kavmi uzun asırlar puta tapmayı sürdürmüş, putları ilah kabul etmiş, ondan hayır ummuş, onlar aracılığı ile şerri uzaklaştırmayı ümit etmiş ve hayatta her şeyi putlara isnat etmişlerdir."[49] Doğru inancı kabul etmeme temel sorundu. Kendilerine tevhit inancı iletilmesine ve bunun beyanına rağmen bunu kabule yanaşmamışlardır. Allah'a ve O'nun resulüne itaat etmemeyi sürdürmüşlerdir. Putperest öncülerini bırakmaları gerekirken bunu yapmamışlar ve peygambere asiliklerini devam ettirmişlerdir. Allah'ın ayetlerini almamış ve Nuh'un vahiy yoluyla aldıklarını kabul etmemişlerdir. Ayetleri, zikri ve ilahi kitabı kendilerine sunan peygamberi inkâr etmişlerdir. Vahiyle gelen bilgileri almamış ve batılla yetinmişlerdir. Peygamberin nasihat ve İrşatlarını dinlemek dahi istememişlerdir. Ona engel olmuş ve kendisine fırsat vermemişlerdir. Peygamberlerin usulü tebliğ ve nasihattir. Onlar yapılan öğütleri kabul etmemişler, peygamberin görevini yapmasına mani olmuşlardır.

c) Ahlaki Nedenler: Kibirlilik, tekebbür, kendini beğenmişlik ve müminleri hakir görmeleridir. Facirlik ve fasıklıktan ayrılmamışlar, fısk ve fücur içinde yer almışlardır. Zalimlik temel sorunlarıydı. Haksızlıkları çok boyutluydu. Bunu kendi yakınlarına reva görmüşlerdir. Asilik etmiş, verilen ilahi emre ve peygamberin getirdiklerine isyan etmişlerdir. Günahkârlıktan vazgeçmemişler ve dinin günah kabul ettiği işler onlarda yaygın konum almıştır. Saygısızlık göstermiş, peygambere ve onun getirdiği tüm değerlere ve mukaddesata saygısızlık göstermişlerdir. Peygamberle istihza/alay etmeyi bırakmamışlardır. O, yaptıkları ve söyledikleriyle alay konusu edilmiştir.

d) Ruhi Sebepler; Müminleri küçümseme, basit görme, kendini büyük görme ve hiçbir öğüdü dinlememeleridir.

e) Toplumsal Sebepler: Kendi düşünceleri doğrultusunda katman oluşturmaları, ileri gelenler ve sıradan kimseler, alt ve üst tabaka, yöneten ve yönetilen, söz sahibi ve söyleyecek sözü olmayan ayrımı yapmışlardı. Sadece üst kesime itaat edenler ve ötekiler şeklinde ayrımı yapmışlardır. Büyük çoğunluk ise eşrafa uymuştur.

f) Kültürel Sebepler: Kavim ortak kültüre sahipti. Kültürü de kapsamına alan dini ağırlığı olan bir değişime ihtiyaç vardı. Kültür değişimini kabul etmeyen toplum, atalarına bağlılık gösterme ve onlardan gelenle yetinme anlayışları vardı. Bilgiye ilave olarak yeni bilgi, yenilik ve farklı anlayışı kabul etmemişlerdir.

g) Cahil Kalışları ve Cahil Davranışı Göstermeleri: Bilgi akışına mani olma ve bilgi elde etmek isteyenlere engel olmaları belirgindi.

h) Politik Sebepler: Tek düşünceyi devam ettirmek istiyorlardı. Muhalefetin varlığına izin vermiyor ve tahammül edemiyorlardı. Puta tapanların hakim olduğu ortamda başka hiçbir düşünceye izin ve fırsat vermeyen bir toplum yapısı vardı. Mevcut siyasi anlayışı devam ettirmek istemişlerdir.

49 Cadu'l-mevla, *a.g.e.*, 15.

Sonunda Allah'ın topluma müdahalesi gerçekleşmiştir. Allah'ın azabı inkârcılara verilmiş ve kurtuluş müminlerin olmuştur. Onların çileli hayatı son bulmuştur. İnsanların peygamberin getirdiğini dinleyip ilahi emirlere uymaları gerekiyordu. Geçen zaman içinde bir değişme olmamış ve sonunda azap gelmiştir. Öğüt ve uyarılar fayda vermemiş, sonunda müminler kurtarılmış ve inkârcılar helak edilmiştir. Bu azap sonrakilere ibret olmuştur.

V- Hz. Nuh'un Allah'la İlişkisi

Nuh "Ben yalnız Allah'a dayanıp sığınırım" (Yunus 10/71) demiştir. O Allah'a yalvarmıştır. "Nuh Rabbim dedi kavmim beni yalancılıkla suçladı" (Şuara 26/117). "Artık benimle onların arasında sen hükmünü ver. Beni ve beraberimdeki müminleri kurtar" (Şuara 26/117-8) dileğinde bulunmuştur. "Bunun üzerine biz onu ve beraberindekileri o dolu geminin içinde (taşıyarak) kurtardık" (Şuara 26/119). Onun kurtuluş duası kabul edilmiştir. "Sonra da geri kalanları suda boğduk" (Şuara 26/120) şeklinde belirtilen hasımları cezalandırılmıştır. Duası gibi bedduası da kabul edilmiştir. "And olsun Nuh bize yalvarıp yakardı. Biz de duayı ne güzel kabul ederiz" (Saffat 37/75). "Kendisini ve ailesini büyük felaketten kurtardık" (Saffat 37/76) buyrulmuştur.

O Allah'tan yardım dilemiş ve duasında "Bunun üzerine Rabbine ben yenik düştüm bana yardım et diyerek yalvardı" (Kamer 54/10). Kendisini mağlup hissetmiş ve yakarışta bulunmuştur. "Nuh Rabbim dedi beni yalanlamalarına karşı bana yardım et" (Mü'minun 23/26). Sonunda kurtarılmıştır. "Daha önce Nuh da dua etmiş, biz onun duasını kabul etmiştir. Böylece kendisi ve (iman eden) yakınlarını büyük sıkıntıdan kurtarmıştık" (Enbiya 21/76). "Onu ayetlerimizi inkâr eden kavimden koruduk. Gerçekten onlar fena bir kavimdi. Bu yüzden topunu birden (suya) gömdük" (Enbiya 21/77).

Ona duasının kabul edilmesi hasleti verilmiştir. Helak emrinin gelişiyle birlikte "Zulmetmiş olanlar konusunda bana hiç yalvarma! Zira onlar kesinlikle boğulacaklardır" (Mü'minun 23/27) sınırlaması konmuştur. "Bizi zalimler topluluğundan kurtaran Allah'a hamdolsun de" (Mü'minun 23/28) emrine uymuştur. "Deki Rabbim beni bereketli bir yere indir. Sen iskân edenlerin en hayırlısısın" (Mü'minun 23/29). Artık yeni yer bereketi, verimi ve yaşamaya uygunluğu ile bilinmiştir. Kur'an onu hasletleriyle anmıştır. "Zira o bizim inanmış kullarımızdan idi" (Saffat 37/81). Bu vasfıyla anılmıştır. "Biz seni sadece bizim gibi bir insan olarak görüyoruz" (Hud 11/27) demişlerdir. Onu peygamber olarak tanımamışlardır. Ona kavminin gelecekte inanmayacağı bildirilmiştir. "Nuh'a vahyolundu ki kavminden iman etmiş olanlardan başkası artık (sana) asla inanmayacak, öyleyse onların işlemekte olduklarından (günahından) dolayı üzülme" (Hud 11/36). "Bunlar günahları yüzünden suda boğuldular, ardından da ateşe sokuldular ve o zaman Allah'a karşı yardımcılar da bulamadılar" (Nuh 71/25). Bu yöntemle kavmin kötü sonu bildirilmiştir.

VI- Nuh'un Dini Savunma Metodu

O, her durum karşısında dini savunmuş ve suçlamalara cevap vermiştir. "Ey kavmim bende her hangi bir sapıklık yoktur. Fakat ben âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir elçiyim"(Araf 7/61). "Size Rabbimin vaat ettiklerini duyuruyorum ve size öğüt veriyorum ve ben sizin bilmediklerinizi Allah'tan (gelen vahiyle) biliyorum" (Araf 7/62). "(Allah'ın azabından sakınıp da rahmete nail olmanız ümidiyle içinizden sizi uyaracak bir adam vasıtasıyla size bir zikir (kitap) gelmesine şaştınız mı?" (Araf 7/63).

O onlara kendisinin Allah'ın gönderdiği elçi olduğunu bildirmiştir. Onlara nasihat ediyordu. Vahiy bilgisine sahipti başkalarının bilmediklerini biliyordu. Azap ile uyardığını bildirmiştir. Allah'ın gazabından sakınmaları gerektiğini bildirmiştir. O'nun rahmetine ermenin yolunu göstermiştir. Kendisinin çağrı yaptığı hususlarda bir gariplik yoktu. "(Nuh) dedi ki ey kavmim eğer ben Rabbim tarafından (bildirilen) açık bir delil üzerinde isem ve O bana kendi katından bir rahmet vermiş de bu size gizli tutulmuşsa, buna ne dersiniz? Siz onu istemediğiniz halde biz sizi ona zorlayacak mıyız?"(Hud 11/28). "Ey kavmim Allah'ın emirlerini bildirmeye karşılık sizden her hangi bir mal istemiyorum. Benim mükâfatım ancak Allah'a aittir. Ben iman edenleri kovacak değilim çünkü onlar Rablerine kavuşacaklardır. Fakat ben sizi bilgisizce davranan bir topluluk olarak görüyorum" (Hud 11/29). "Ey kavmin ben onları kovarsam beni Allah'ın (onun azabından) kim korur? Düşünmüyor musunuz" (Hud 11/30). "Ben size Allah'ın hazineleri benim yanımdadır demiyorum, gaybı da bilmem. Ben bir meleğim de demiyorum. Sizin gözlerinizin hor gördüğü kimseler için Allah onlara asla bir hayır vermeyecektir diyemem. Onların kalplerinde olanı Allah daha iyi bilir. Onları kovduğum takdirde ben gerçekten zalimlerden olurum" (Hud 11/31) beyanında bulunmuştur.

Onlar ise öğütleri duymazdan gelmişler ve kavmin azabının süratle gelmesini istemişlerdir. "(Nuh) dedi ki onu size ancak dilerse Allah getirir. Ve siz (Allah'ı) aciz bırakacak değilsiniz" (Hud 11/33). Artık hükmü Allah'ın verecektir. "Eğer Allah sizi azdırmak istiyorsa, ben size öğüt vermek istesem de öğüdüm size fayda veremez. (Çünkü) o sizin Rabbinizdir. Ve (nihayet) O'na döndürüleceksiniz" (Hud 11/34). Öğütler fayda vermemiştir. O onlara Rablerinin Allah olduğunu bildirmiştir. Onun huzuruna varacaklardır. O kavmine meydan okumuş ve onlardan korkmamıştır. "Siz de ortaklarınız da beraber toplanıp yapacağınızı kararlaştırın, sonra işiniz başınıza dert olmasın, bundan sonra (vereceğiniz) hükmü bana uygulayın ve bana mühlet vermeyin" (Yunus 10/71) demiş ve Allah'a güvenmiştir.

VII- Gemi Yapımı Sonrası Kurtulan ve Helak Olanlar

1- Gemi İnşası ve Müminlerin Kurtuluşunda Gemi Unsuru: "Gözlerimizin önünde ve vahyimiz (emrimiz) uyarınca gemiyi yap ve zulmedenler hakkında bana (bir

şey) söyleme! Onlar mutlaka boğulacaklardır" (Hud 11/37). Gemi Allah'ın emriyle vahyin ışığında yapılmış ve hareketi ilahi himayede gerçekleşmiştir. Hz. Nuh daha önce peygamberlik görevini almış ve bunun yanında ona bu yeni görev verilmiştir. Bu yolla müminler kurtarılmış ve inkârcıların zalim olduğu belirlenmiştir. Akıbetleri hakkında "Mutlaka boğulacaklardır" (Hud 11/37) bilgisi verilmiştir. "Nuh gemiyi yapıyor kavminden ileri gelenler ise yanına her uğradıkça onunla alay ediyorlardı. "Dedi ki eğer bizimle alay ediyorsanız, biz de sizinle alay edeceğiz" (Hud 11/38). "Kendisini rezil edecek azabın kime geleceğini ve sürekli bir azabın kimin başına ineceğini yakında bileceksiniz" (Hud 11/39) demiştir.

"Bunun üzerine ona şöyle vahyettik gözlerimizin önünde (muhafazamız altında) ve bildirdiğimiz şekilde gemiyi yap. Bizim emrimiz gelip de sular coşup yükselemeye başlayınca, her cinsten eşler halinde iki tane ve birde içlerinden daha önce kendisi aleyhinde hüküm verilmiş olanların dışındaki aileni gemiye al. Zulmetmiş olanlar konusunda bana hiç yalvarma, zira onlar kesinlikle boğulacaklardır" (Mü'minun 23/27). Allah'ın emri üzere gemi hareket etmiş ve ona çiftler alınmıştır. Bunlar müminler ve diğer alınması emredilenlerdir. Helak olacaklarla ilgili emir gelmiş ve zalimlere cezaları verilmiştir (Mü'minun 23/28).

"Nuh'u da tahtalardan yapılmış, çivilerle çakılmış gemiye bindirdik" (Kamer 54/13). "Nihayet emrimiz gelip de sular coşup yükselmeye başlayınca, Nuh'a dedik ki (canlı çeşitlerinin) her birinden iki eş ile (boğulacağına dair) aleyhinde söz geçmiş olanların dışında aileni ve iman edenleri gemiye yükle. Zaten onunla beraber pek azı iman etti" (Hud 11/40). Bundan vapurun ocağı yanarak hareket eden önemli ve kapsamlı bir gemi olduğu anlaşılmaktadır. Yolcular vahiyle belirlenmiştir. "(Nuh dedi ki gemiye binin, onun yüzüp gitmesi de, durması da Allah'ın adıyladır. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayan pek esirgeyendir" (Hud 11/41). "Gemi dağlar gibi dalgalar arasında onları götürüyordu" (Hud 11/42). Gemi ibret alınması için kalmıştır (Kamer 54/15). "Nuh ve beraberindekilerin taşındığı gemi Nuh kavminden sonrakilere ders ve öğüt kılınmıştır. İbret ve öğüt alıp Allah'ı inkârda, peygamberini yalanlamada takip ettikleri yolu bırakmaları, onlara gelen musibetin kendilerine isabetinden sakınmaları için gemi alamet olarak bırakılmıştır."[50] Geminin Allah'ın korumasında hareketi ve içindekilerin himayesi gerçekleşmiştir.[51] Kavim gafletini ve davet karşısında alaylı konumunu sürdürmüş, bunun yanında azap tehdidi gerçek olmuştur. Gemiye alınan mümin sayısı azdı.[52] Gemiden çıkanlara bereket verilmiş ve peygamberin neslinden çoğalma olmuştur.

2- Fazla Suyun Helak Nedeni Oluşu: Yer altı kaynaklarının fışkırarak ortaya çıkması ve şiddetli yağışların olması kötü sonu getirmiştir. "Biz derhal nehir gibi de-

50 Taberi, *a.g.e.*, XI, 554.
51 Razi, *a.g.e.*, XXIX, 41.
52 Neccar, *a.g.e.*, 35.

vamlı akan bir su ile göğün kapılarını açtık" (Kamer 54/11). "Yeryüzünde kaynaklar fışkırttık (her iki) su takdir edilmiş bir işin olması için birleşti" (Kamer 54/12). Allah'ın emriyle O'nun takdir ve hükmettiği bir iş gerçekleşmiştir.[53] "(Nihayet) ey yer suyunu yut ve ey gök (suyunu) tut! Denildi. Su çekildi iş bitirildi" (Hud 11/44). Meydana gelen işler Allah'ın takdir ve hükmüyledir. Tufanın umumi ve sadece kavmin bulunduğu coğrafyada olduğu ile ilgili görüşler bulunmaktadır.[54] Belirli yerde olma ihtimali fazladır. Azap umumi gelince ceza gören yerdekileri kapsamıştır. Bu cezada inkârcılara layık olduğu azabı verme vardır.[55]

3- Davette 950 Yıl Devam Eden Süreç: "And olsun ki biz Nuh'u kendi kavmine gönderdik de o bin yıldan elli yıl eksik bir süre onların arasında kaldı. Sonunda onlar zulümlerini sürdürürken, tufan kendilerini yakalayıverdi" (Ankebut 29/14). Nuh peygamber olarak dokuz yüz elli (950) yıl çağrı yapmıştır. Bu zaman biriminde yürütülen çağrı faaliyeti beklenen faydayı ortaya çıkaramamıştır. Zalim ve inkârcılar tufanla cezalandırılmıştır. Tufan Tevrat'ta tafsilata kavuşturulmuş,[56] Hint Yarımadasında da Nuh'a benzetilen Manu'nun tufandan kurtuluşu dile getirilmiştir.[57]

VIII- Tevhit Ehlinin Karada Yeni Yaşantısı

1- Gemiden Çıkış: "(Gemide) Cudi (dağının) üzerine yerleşti ve o zalimler topluluğunun canı cehennem denildi" (Hud 11/44). Bu dağla ilgili farklı görüşler vardır.[58]

2- Yeni Nesiller ve Müminler: "Allah'ın gemide Nuh'la birlikte taşıdığı kimselerin zürriyeti" olarak bu vasıflarıyla anılmışlardır. "(Ey) Nuh ile birlikte (gemide) taşıdığımız kimselerin nesli! Şunu bilin ki, Nuh çok şükreden bir kuldu" (İsra 17/3). "Şüphesiz İbrahim de onun (Nuh'un) milletinden idi" (Saffat 37/83) bilgisi verilmiştir. "Nübüvvet Nuh ve İbrahim'in zürriyetine verilmiş, ilahi kitaplar, Tevrat, İncil, Zebur, Furkan ve diğer kitaplar onlara indirilmiştir."[59] Kıssalarla inkârcılar tehdit edilmiş ve aynı akıbete uğramaktan sakındırılmıştır.

3- İlahi Kelamda Müminlere Selam: "Denildi ki, ey Nuh sana ve seninle beraber olan ümmetlere bizden selam ve bereketle (gemiden) in. Kendilerini (dünyada) faydalandıracağımız, sonra da bizden kendilerine elem verici bir azabın dokunacağı ümmetler de olacaktır" (Hud 11/48). "Bütün âlemlerden Nuh'a selam olsun" (Saffat 37/79).

4- Nuh'tan Sonrası İnanmış İnsanların Hayatı: "Düşünün ki O sizi Nuh Kavminden sonra onların yerine getirdi ve yaratılışta sizi onlardan üstün kıldı" (Araf 7/69).

53 Taberi, *a.g.e.*, XI, 552.
54 Neccar, *a.g.e.*, 36.
55 Tevrat, Tekvin, 14.
56 Tevrat, Tekvin, 7/11, 12- 24, 13. Ararat Dağı, 8/5-17.
57 Neccar, *a.g.e.*, 46-7.
58 Razi, *a.g.e.*, XXIX, 41.
59 Taberi, *a.g.e.*, XI, 688.

"Onlara kendilerinden evvelkilerin Nuh, Ad ve Semud kavimlerinin İbrahim kavminin, Medyan halkının ve altüst olan şehirlerin haberi ulaşmadı mı" (Tevbe 9/70). "Onlara Nuh'un haberini oku" (Yunus 10/71). "Sonra onun arkasından birçok peygamberi kendi toplumlarına gönderdik. Onlara mucizeler getirdiler fakat onlar daha önce yalanladıkları şeye inanacak değillerdi" (Yunus 10/74). "Onları (yeryüzünde) halifeler kıldık" (Yunus 10/73) bilgisi verilmiştir.

5- Âleme İbret Vaka Sunumu: Benzer durum hakkında. Hz. Şuayb kavmine "Ey kavmim sakın bana karşı düşmanlığınız Nuh kavminin veya Hud kavminin yahut Salih kavminin başlarına gelenler gibi size de bir musibet gelmesin" (Hud 11/89) demiştir.

Hz. Musa'nın uyarıları: "Sizden öncekilerin Nuh, Ad ve Semud kavimlerinin ve onlardan sonrakilerin haberleri size gelmedi mi? Onları Allah'tan başkası bilmez. Peygamberleri kendilerine mucizeler getirdi de onlar ellerini peygamberlerinin ağızlarına bastılar ve dediler ki: Biz size gönderileni inkâr ettik ve bizi kendisine çağırdığınız şeye karşı derin bir kuşku içindeyiz" (İbrahim 14/9). "Sonradan gelenler için de ona iyi bir nam bıraktık" (Saffat 37/78). "Nuh'tan sonraki nesillerden nicelerini helak ettik. Kullarının günahlarını bilen ve gören olarak Rabbin yeterlidir" (İsra 17/17). "İşte bunlar Allah'ın kendilerine nimetler verdiği peygamberlerden Âdem'in soyundan Nuh'la birlikte (gemide) taşıdıklarımızdan, İbrahim ve İsrail (Yakub)'in soyundan doğruya ulaştırdığımız ve seçkin kıldığımız kimselerdendir" (Meryem 19/58). "(Resulüm) eğer onlar (inkârcılar) seni yalanlıyorlarsa (şunu bil ki) onlardan önce Nuh'un kavmi, Ad, Semud, İbrahim'in kavmi, Lut'un kavmi ve Meyden halkı da (peygamberini) yalanladılar" (Hac 22/42). Nuh'u yalanlayan kavmi hakkında "Onları suda boğduk ve kendilerini insanlar için bir ibret yaptık" (Furkan 25/37). "Sonra da geri kalanları suda boğduk, doğrusu bunda büyük bir ders vardır. Ama çokları iman etmezler. Şüphesiz Rabbin işte o mutlak galip ve engin merhamet sahibidir "(Şuara 26/120-2).

"Biz Nuh'u ve soyunu kalıcı kıldık" (Saffat 37/77). "Sonradan gelenler içinde ona iyi bir nam bıraktık" (Saffat 37/78). Firavun ailesinden olan ve imanını gizleyen bir mümin toplumu ve ileri gelenleri uyarırken "İman etmiş olan dedi ki; ey kavmim doğrusu ben sizin için Nuh kavminin, Ad, Semud ve onlardan sonra gelenlerin durumu gibi (peygamberi yalanlayan) toplulukların başına gelen bir akıbetten korkuyorum" (Mümin 23/30-3). Bunlardan önce de Nuh kavmini helak etmiştik. Çünkü onlar yoldan çıkmış bir toplum idi" (Zariyat 51/46). "Daha önce de çok zalim ve pek azgın olan Nuh kavmini (helak etmişti)" (Necm 53/52). "And olsun ki onu bir ibret olarak bıraktık. İbret alan yok mudur?" (Kamer 54/15). "Benim azabım ve uyarım nasılmış" (Kamer 54/16). "And olsun ki biz Kur'an'ı öğüt alınsın diye kolaylaştırdık (ondan) öğüt alan yok mu?" (Kamer 54/17).

Bunlar insanlığın yararlanması içindir. "Şüphesiz bunda (Nuh kavminin başına gelenlerde) birtakım ibretler vardır. Hakikaten (kullarımızı böyle) deneriz" (Mü'minun 23/30). Sonra onların ardından da bir başka nesil meydana getirdik" (Mü'minun 23/31). "Onlar arasında kendilerine Allah'a kulluk edip, sizin ondan başka bir tanrınız yoktur. Hala Allah'tan korkmaz mısınız (mesajı ileten) bir peygamber gönderdik" (Mü'minun 23/32). Nuh'tan sonra da peygamber gönderme yolu ile irşat devam etmiştir. Onlardan önce Nuh'un kavmi de yalanladı. Hem de kulumuzun yalancı olduğunda ısrar ederek" (Kamer 54/9). "Fakat biz onu ve gemidekileri kurtardık ve bunu âlemlere bir ibret yaptık" (Ankebut 29/13). Nuh'u kurtaran Allah'tır. Âlemlere alamet kılınan bu vaka ve alametten yararlanmak sonrakilerin görevidir.

6- İyilerin Karşılığı ve Allah'ın Kuluna Zulmetmediği: "İşte biz iyileri böyle mükâfatlandırırız" (Saffat 37/79). Nuh iyilerden olmakla övülmüş, ona düşmanlık edenler ise helak edilmek suretiyle azap görmüşlerdir. "İnkâr edilmiş olana (Nuh'a) bir mükâfat olmak üzere gemi gözlerimizin önünde akıp gidiyordu" (Kamer 54/4). Geminin Allah'ın himaye, nezaret ve koruması "bizim gözümüzde süratle yürüyordu" ifadesine yer verilmiştir. "Allah kullarına bir zulüm dileyecek değildir" (Mümin 40/31) demek suretiyle başa gelenlerin kişilerin o cezayı hak etmeleri sonunda verildiğini belirtmiştir. Peygambere bağlanmayanların varlığı insanlık tarihinde temel sorundur. "Onlardan (insanlardan) kimi doğru yoldadır. İçlerinden birçoğu da yoldan çıkmışlardır (Hadid 57/26). Fasıkların varlığı onların cezalandırılması gerçeğini de beraberinde getirmiştir.

7- Nuh'un Helak Duası: "Nuh Rabbim dedi yeryüzünde kâfirlerden hiç kimseyi bırakma" (Nuh 71/26). "Çünkü sen onları bırakırsan kullarını saptırırlar. Yalnız ahlaksız, nankör (insanlar) doğururlar (yetiştirirler) "(Nuh 71/27). Nuh bu tespiti ile helaklerinin uygun olacağı sonucuna varmış, bedduası kabul edilmiş ve kavmi helak olmuştur. Bu da kâfir ve müşrikleri kapsamaktadır. Ahirette onlara şefaat etme talebinde de bulunmamıştır. Çünkü beddua ile şefaat talebi uyumlu olmazdı. Şayet şefaat etmek isteseydi itab alırdı.[60] "Rabbim beni, ana-babamı, iman etmiş olarak evime girenleri, iman eden erkekleri ve iman eden kadınları bağışla, zalimlerin de ancak helakini arttır" (Nuh 71/28) duasıyla kendini, ebeveyni ve müminleri tahsis ederek onların affedilmelerini istemiştir. Mümin kesim için bu güzel dileklerde bulunmuş, zalimlerin cezalandırılmalarını istemiş ve onun dilekleri geri çevrilmemiştir. Allah onun duasını kabul etmiş ve aleyhinde dua ettiklerini helak etmiştir.[61] Kendisine kimsenin tabi olacağından ümit kesmiş ve konuyla ilgili vahiy bilgisi almıştı.[62] Allah onun kavmini suda boğmuştur.[63] Duada helakin sadece inkârcılara gerçekleşmesi-

60 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 313.
61 Razi, *a.g.e.*, XXX, 147.
62 Kurtubi, *a.g.e.*, IX, 29.
63 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 317; XIII, 31.

ni dilemiştir.[64] Anne babası ve müminler için yalvarmıştır. Mümin olarak evine girenleri de duaya dahil etmiştir.[65] Tüm müminler için affedilme dilemiş, umumi dua yapmış, müminleri duaya katmış, inkârcıları için ise helak dilemiştir (Nuh 71/28). Böylece onların hüsranı gerçekleşmiştir.

Sonuç

Nuh Tufanı sunumunda bir hayat felsefesi aktarılmıştır. Bir toplumun dini hayatı ve serüveni dinin metinlerinde tanıtılmıştır. Din, Allah'a ve peygambere inanmayı getirmiştir. İlahi mesajı alıp verilen bilgileri önemsemek gerektiği halde o toplumda bunlar gerçekleşmemiştir. Toplumun fertlerinin iflah olmadığı bir ortamda Hz. Nuh görev yapmıştır. Suçlu toplum cezayı gerektiren işleri yapmıştır. Kavmin isteği üzerine cezaları helak şeklinde verilmiştir. İnkârcı insanlar yanında, çevrelerindeki varlıklar da zarar görmüştür. Kötülerin yanlış işlerinin nelere sebep olabileceği gösterilmiştir. Bu kavme tevhit inancı iletilmiş, kendilerine zaman tanınmış ve uzun vadeli düşünme imkânı verilmiştir. Onlar araştırma ve doğru karar verme fırsatı bulunmasına rağmen yanlışı sürdürmüşlerdir. Peygamberin çağrısına kulak vermemişler, artık cezalarının verilmesinin vakti geldiğinde cezaya müstahak olmuşlardır. Kötü akıbetleri vahiyle sonra gelen peygamberlere bildirilmiş ve nesillere ibret olmuşlardır.

Tufanın zaman, mekân, insan, materyal, gemi, su, kara ve deniz gibi birçok unsuru vardır. Bu kavmin niçin helak olduğu, hangi suçları nedeniyle ağır bir cezaya çarptırıldıklarının arkasında sunulan daveti almadıkları görülmektedir. Ayetler onlardan alınacak dersler üzerinde durmuştur. Geçmişin vakalarını insanlar düşünmeye ve değerlendirmeye çağrılmıştır. İnsan kendi konumunu onlarla kıyaslayacak ve benzer yanlışları yapmayacaktır. Sunulan din alınacak, hatalar tekrarlamayacak, bu hususta hassasiyet gösterilecek ve yanlışlar yeniden yaşanmayacaktır. Hayatta olanlar kurtarılanların nesli olduğunu bilecektir. İnsanlığın geçmişi, şimdiki hali ve gelecek zamanı irtibatlandırılacaktır. İnsanlar ikinci ata konumundaki Nuh peygamberin nesli olarak onun çağrısını doğru algılayacak ve iyi nesil olma çabası verecektir.

Nuh Kavminin kahredilişinin daveti reddetme açısından ayrı bir yeri ve önemi vardır. Onların çok zalim ve azgın olmaları yanında suçlarının toplumda yaygınlık kazandığı görülmektedir. Hz. Nuh kavim içinde tanınmış bir kimse olarak biliniyordu. Allah Teâlâ onu seçip peygamber olarak göndermiş, o da ayete göre asırlar süren tevhit çağrısını yapmış ve bunu tüm davet yöntemlerini ortaya koyarak gerçekleştirmiştir. Onun çağrısına inanmayanlar ve eziyet etmeyi sürdürenler, taşlayarak onun davetini durdurma ve hayatına son vermeyi planlamışlardır. Davetin özünde onların hallerinin düzelmesi ve ıslah olmaları faaliyeti vardı. Bu ümit kalmayınca helak edilmişlerdir. Hz. Nuh ve onun çağrısını dikkate alan ve sonuçta inananlar kurtarıl-

64 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 312.
65 Kurtubi, *a.g.e.*, XVIII, 314.

mıştır. Olumsuz tavır alanların hali ibret olarak anılmıştır. İnsanlar, peygamberin çağrısına karşı gelmekten, gerçekleri yalanlamaktan ve suç işlemekten uzak olmaya çağrılmışlardır. O ve müminler daveti sunarken inkâra karşı sabır ve tahammülle karşı koymuşlardır. Müminler kurtulmayı başarmış ve imanın hazzına ermişlerdir. Peygamber davet görevini layıkıyla yerine getirmiştir. O insanların hepsinin iman etmesini, iyiliğini, hidayet bulmasını ve yolunu düzeltmesini istemiştir. Davetin hasımları kendi arzu ettikleri cezalarını görmüşlerdir. Nuh davetin kabul görmemesine çok üzülmüş ve vahiyle teselli edilmiştir. O davet esnasında delil ve hüccetler sunmuştur.

Ona ve çağrısına muhalefet edenlerin atalarının yolunda olmanın dışında bir delilleri yoktu. Nuh ise vahiy ve ilham bilgisine dayanıyor, makul bir yol izleyerek çağrıyı sürdürüyordu. O kavmini cahillik yapmamaya ve deliller üzerinde sağlıklı tefekkürde bulunmaya çağırmıştır. Muhakeme etme ve mukayesede bulunma, akıl gücünü kullanma, tefekkür kabiliyetlerini geliştirme ve gerçeği kabul etmelerini istemiştir. Onlar ise şirkte devam etmiş ve peygambere karşı inat göstermişlerdir. O da onlara karşı mücadele vermiş, onlarda olumlu bir gelişme olmamış ve azabın gelmesini istemişlerdir. Hidayeti değil de çağrıya karşı azabı istemeleri onların inat düzeyinin göstergesidir.

Nuh karşılaştığı inkâr ve hakaret edilme gibi pek çok musibete katlanmıştır. Beraberindeki müminler imanın mükâfatı olarak özel kurtarma yöntemiyle kurtarılmışlar, inanca karşı duran inkâr yanlıları ise cezalarını görmüşlerdir. Kurtulanlar yerkürenin bolluk ve bereketli arazisine indirilmiş ve bunların bölgesinde tevhidin ışığında yeni bir canlılık başlamıştır. İnkârcıların başına gelen felaket ceza örneği olarak gösterilmiştir. O gizli ve açık davet etmiş, ikisini birlikte yürütmüş ve dinin sunumunu yapmıştır. İnsanların inkâr döneminde kıtlık ve yokluk vardı. Nuh onlara istiğfarı önermiştir. Bunu yaparlarsa onlara nimetler ihsan edilecektir. Bu nedenle onları günahlardan dönmeye çağırmıştır. Affetmek Allah'a mahsustur. Hafife almaları karşısında onlar şayet Nuh'a tazim ederlerse Allah için etmiş olacaklardı. Allah emrettiği için O'na itaatin göstergesi olarak peygambere itaat sağlanacaktı. Hafife alınan ise hem peygamber hem de Allah'ın emriydi.

O insanları kulluğun Allah'a yapılmasına çağırmıştır. Çağrıda sesli sessiz tüm yöntemleri uygulamıştı. İman ederlerse güzelliklerin geleceği müjdesini vermiştir. Yaratılışlarını ve çevrelerindeki mahlûkları düşünmelerini istemiştir. Ölüleri diriltileceğini ispat için varlıklar üzerinde derin düşünmeye çağırmıştır. Tufan, zulüm ve haksızlık olmamıştır. Daveti reddetme suçunun cezası verilmiş ve inkârcıya uyarı yapılmıştır.

Hz. Nuh: Zaferle Yenilgi Arasında

Fatma Asiye ŞENAT*

Kur'an "sizi çokluk derdi oyaladı" der.[1] İçinde yaşanılan dönem insanda hep var olan bu "çoğaltma" derdinin uç örneklerine birebir tanıklık edilen bir dönemdir. Sadece dış dünyada değil, farkında olsun ya da olmasın bireyin zihin ve gönül âleminde de varlığını sürdüren "çokluk" iptilası insan üzerindeki hükmünü artırarak devam ettirmektedir. *Daha* fazla para, *daha* fazla puan, *daha* güçlü motor, *daha* ileri teknoloji, sosyal medyada *daha* fazla takipçiden tutun *daha* fazla makale, daha *fazla* gönüllü, *daha* fazla zikir, *daha* fazla hatime giden bir boyutta "daha" modasının takipçileriyiz hepimiz. Günün başarı kıstası, "ne kadar çok, o kadar iyi" diye formüle edilebilir. Modern yaşam koşulları bir yandan çoğaltılacak değerleri artırdığı, öte yandan da hızlı iletişim imkânlarıyla bu yarışın skorlarını çok çabuk yaydığı için konunun bugün, dün olmadığı kadar gündem teşkil ettiği zannına rahatça kapılmak mümkün olmaktadır. Bu süreç aynı zamanda insanın varlık alanının sınırlarını nereye kadar zorlayabileceğini sınadığı bir dönemle paralel olarak yaşanmaktadır. Başta tabiat ve fizik âlemin koşulları olmak üzere kayd-u şarta tabi olduğunu fark ettiği uzun yüzyılların tersine sınırları ve sınırlamaları olabildiğince yok saydığı bu süreçte insan, teknolojik gelişmelerin de yardımıyla içinde yaşadığı şartlara mahkûm değil, hâkim olmanın imkânını denemektedir. Bununla birlikte insanın kendi öz varlığı üzerindeki hâkimiyetini yitirme riski ise eskisinden daha yakın görünmektedir. Bugün ötelenen geleneksel söylem insanın kendine hâkimiyetini kutsarken, onun sınırlılıklarından kaynaklanan acziyetleri olan, zayıf bir varlık olduğu temasını dillendirmekteydi. Oysa bugün "sınırları aşma" hedefi, yıkılması gereken sınırlarla birlikte korunması gereken sınırları da kapsayacak şekilde genişletilmiş durumdadır. Tarihte görülen bireysel örnekler bir yana, insan şimdi giderek daha küreselleşen bir boyutta insanlığıyla vedalaşıp tanrılık sınırlarını zorlamaya başladığı bir sürecin içinde evriliyor ve bunun bedellerini ödemeye devam edecek gibi görünüyor.

Bütün bu ifade edilenler klasik bir modern çağ sızlanmasından çok, vakıanın olumlu ve olumsuz yönlerine aynı anda dikkat çekme çabası olarak kabul edilirse amacına ulaşacaktır. Elbette bütün bu "çokluk" metaı hayatı daha rahat yaşanılır hale getirmekte, göreceli de olsa bu imkânlara erişebilenlere bütün dünya elinin altındaymış hissini verecek gücü de üretmektedir. Sorun bu gücü insanlığın yararına olacak şekilde kanalize edebilmek noktasında düğümlenmektedir. İçi boşaltılan bir "çokluk" derdi insanın da içini boşaltmadan önce gerçek değerleri insan hayatına yerleştirebilmek bu nedenle önem taşımaktadır. Kavramlara zahiren işaret ettiklerinden başka

* Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tefsir A.B.D

1 102 Tekasür 1.

anlamlar yükleme becerisi sunan Kur'an'ın bu konudaki yaklaşımını öğrenmek, bu konuda kıymetli bir katkı sağlayabilir. Bu çalışmada, başarı ve çokluk konusunda uzun ömrü ve üstün gayretine rağmen bir gemi dolusu bile inananı olmayan Hz. Nuh'un hayat tanıklığı üzerinden çapraz bir olgu-algı değerlendirmesi yapılacaktır. Bu değerlendirmenin çapraz olarak vasıflandırılmasının sebebi, insanlığın zahiren başarı olarak gördüğü değerlerin Kur'an'a göre başarısızlık, Kur'an'a göre başarı kabul edilen bazı değerlerin yansımalarının da reel kriterlere göre ciddi kayıp olarak görülebilmesidir. Bu doğrudan doğruya olgunun nasıl algılandığı ile alakalı bir durumdur. Konuya hazırlık olması açısından Kur'an'ın başarıyı ve kaybı niteleme kıstaslarına kısaca göz atmak yararlı olacaktır.

Kur'an'da Başarı ve Yenilgi Kriterleri

Dünya hayatını geçici ve aldatıcı, ahireti ise gerçek hayat olarak tanımlayan, dünyadaki bütün var oluş boyutlarının da bu kabule göre tanzim edilmesini isteyen Kur'an'ın başarı ve kayıp ölçütleri de tabii olarak bu çerçevede yer alır. Her şeyi, sırrı, sırdan da daha gizlisini bilen Allah'a muhatap olan kul, hayır ve şerrin nihai bilgisine sahip değildir. İyi sandığı bir şey, şerrin ta kendisi olabilir. Ya da tam tersi, çok kötü görünen bir husus aslında helva olmayı bekleyen koruk hükmünde olabilir. Kulla daimi irtibat halinde olan Allah, sabırlı kulların yanındadır, onlara yardımcıdır. Allah'ın bilgisi yanında bu kadar sınırlı bilgi ile yola çıkarılmış insan üzerine düşen sorumluluğu bulmaya, bulduğunu ise bilip uygulamak zorundadır, sonuçtan değil ama süreçten sorumludur.

Yukarıda zikredilen hususlar sebebiyle Kur'an'ın başarı ve kayıp ölçütleri ise sürece değil sonuca taalluk eder. Dolayısıyla gerçek başarı ve yenilgiye karar verecek olan O'dur. Bu nedenle başarı kıstasları belli ama kimlerin bunlara sahip olduğu konusu gizlidir. Mesela Kur'an '"Allah'a ve Resule itaat eden büyük bir başarı"[2] elde etmiştir der ama Allah'a göre kimler bu evsaftadır, bunu, niyetleri, iç hesapları da hesaba katan Allah bilebilir. Zahiren mükemmel bir itaat, içten içe bir isyan da olabilir. Bunun gibi diğer başarı kıstasları da nihaidir, insan için bugünden bir müjde sunmazlar. İman edip kul olma sorumluluğunu en üst seviyede yaşayanlar[3], günahları bağışlananlar,[4] ateşten uzaklaştırılıp[5] cennete dahil edilenler[6], Kıyamet sıkıntılarından korunmuş olanlar[7] başaranlar kulübündendir. Allah'la karşılıklı hoşnutluk ilişkisi kuranlar da[8] büyük bir başarının sahibidirler.

2 33 Ahzab 71.
3 10Yunus 64.
4 48 Feth 5.
5 3 Al-i İmran 185; 6 En'am 16.
6 3 Al-i İmran 185; 4 Nisa 13; 9 Tevbe 89; 100; 37 Saffat 60; 61 Saff 12; 64 Tegabun 9; 85 Buruc 11.
7 40 Gafir 9.
8 5 Maide 119; 9 Tevbe 72.

Allah'a kavuşmayı yok sayanlar,[9] Şeytanla dost olanlar[10], kıyamet günü tartısı hafif gelenler[11] ise Kur'an'a göre ciddi kayıp içindedirler. Hayatlarında zahiren büyük başarılar elde etseler, planları amacına ulaşsa da durum böyledir.

Kur'an'a göre başarı ve kayıp kıstaslarına ana hatlarıyla böylece değindikten sonra Hz. Nuh'un hayatını ve mücadelesinin sonucunu bunlar üzerinden değerlendirmek daha kolay olacaktır.

Hz. Nuh ve Peygamberlik Misyonu

Hz. Nuh, hem ailevi, hem de sosyal ilişkiler yönünden çarpıcı detaylar taşıyan hayat tecrübesi ile insanlık tarihinde derin iz bırakmış şahsiyetlerden biridir. Onun ulu'l-azm peygamberlerden biri olarak tanımlanması da hayatındaki bu detaylarla yakından alakalıdır. Ancak upuzun ömrü ve büyük tufana tanık olması dışında, onun hayat tecrübesi, diğer peygamberlerin temel kişilik özellikleri, emekleri, çileleri ve bütün bunların sonucunda ulaştıkları sonuçla birlikte değerlendirildiğinde en iyi surette anlaşılabilir.

Hz. Nuh da diğer bütün peygamberler gibi, içinde yaşadığı toplumun yerleşik inançlarına ve törelerine karşı çıkmak suretiyle onları karşısına almak ve istenmeyen kişi olmak, bir başka deyişle arı kovanına çomak sokmak bedeline rağmen davasına sıkı sıkı bağlılık göstermiştir.[12] Zira bu dava onun kendi kendisine düşünerek ürettiği bir yol değildir. Allah tarafından kendisine yüklenen bu sorumluluk, zahiren başını belaya sokmaya gönüllü olmak anlamına da gelmektedir. Zira peygamber olmak, toplum içinde itibar görürken bir anda istenmeyen, horlanan kişi olmak, üstüne üstlük eziyete hatta işkenceye maruz kalmak, üstüne üstlük bunca emek karşılığında yine reel bakışla bakıldığında herhangi bir şey istememek, elde edememek anlamına da gelmektedir. Peygamberliği dünyanın en ağır mesleği haline getiren bu hususiyetler, güçle birlikte anılan Hz. Davud ve Süleyman hariç, neredeyse bütün peygamberlerin hayatlarının değişmez gerçekleri olmuştur. Bu iki husus aynı zamanda peygamberlerin hayatını değerlendirmede en temel ve genel geçer ilkelere de işaret etmektedir. Emeğine karşı ücret talep etmemek, aynı zamanda gönüllülüğün en üst boyutudur. Diğer peygamberler gibi Hz. Nuh'un da ücret istememesi, sadece görünür ve sayılır bir karşılık talep etmediğini değil aynı zamanda üstün görülmek, fazladan hürmet görmek şeklinde herhangi bir nemalanmayı da reddettiği anlamına gelir. Zaten yapılan iş öylesine kıymetlidir ki bedelini ödemeye ancak Allah güç yetirebilir, dünyaya ait değerler üzerinden göğüs gerilen sıkıntıya, bir insanın iman etmesinden duyulan memnuniyete baha biçmek imkân dâhilinde değildir. Bu nedenle "Ben yaptığım bu

9 6 Enam 31.
10 4 Nisa 119.
11 7 Araf 9; 23 Müminun 103.
12 14 İbrahim 9-14.

tebliğ karşılığında sizden herhangi bir karşılık beklemiyorum" cümlesi uzun ömrü boyunca Hz.Nuh tarafından defalarca söylenmiş olmalıdır.[13]

"İman edenler" grubu içinde esintilerini ve yansımalarını görmekte bugün bazen çok zorlansak bile, insanın toplum içindeki değerini sahip olduklarına ve bağlı olduğu katmana bakarak değil, zihnindeki gönlündeki insanlık kıymetleri üzerinden değerlendirmek, bütün insanları yaratan bir Allah'a imana davet eden peygamberlerin yoludur. İnançsızlık ise bunun tam tersi istikamette yürümeye davet eder. Böyle bir hayat tarzında kişinin ne kadar çok malı ve imtiyazı var ise, o kadar çok önem kazanır. Fakir olan ya da dezavantajlı kesimden gelenler varlık değeri açısından herhangi bir öneme, kıymete sahip olamazlar, insan olarak yaratılmış olmanın inanmayan nezdinde özel bir anlamı bulunmaz. Bunun için neredeyse bütün peygamberler kendilerine inanan fakir kimseleri yanlarından uzaklaştırmaları, onların varlığının imajlarını zedelediği, ancak onlar kovulduktan sonra anlattıklarının dinlenmeye değer hale gelebileceği yolunda teklifler almışlardır. Hz. Nuh da kendisine inanan kişilerin toplumun en değersizleri olduğu yolunda hakaretler dinlemiş,[14] onları yanından uzaklaştırırsa belki kendisine kulak verilebileceğini, inanmayanların müminlerle eşit muamele görmeye, onlarla aynı safta yer almaya asla razı olmayacaklarını fark etmiştir.[15] İnsanları sınıflarına göre tasnif ederek değer biçmek ise Allah'ın asla razı olmayacağı bir yöntem olduğundan bu teklif reddedilmiştir:[16]

"Ben size" Allah'ın hazineleri benim yanımdadır demiyorum gaybı da bilmem." Ben bir meleğim"de demiyorum, sizin gözlerinizin hor gördüğü kimseler için "Allah onlara asla bir hayır vermeyecektir" diyemem. Onların kalplerinde olanı ancak Allah bilir. Onları kovduğum takdirde ben gerçekten zalimlerden olurum."[17]

Hz. Nuh'un bu teklifle gelen inkârcıları "cahillik"le tavsif etmesi manidardır. Allah'ın kullarını varlık değeri açısından bir tutma ve ancak gönül ile zihin duruluğunu üstünlük kıstası olarak uygulamadaki ısrarını bilmiş olsalar böyle bir şeyi teklif edemeyeceklerini bu yolla ifade etmiş olmaktadır.[18]

Yine diğer bütün peygamberler gibi insanların ancak kendi özgür iradeleriyle Allah'a inanıp O'na kul olmayı seçmeleri durumunda[19] dünya imtihanına uygun bir yol takip edilmiş olacağının bilincinde olan Hz. Nuh, dini kabul noktasında herhangi bir baskı uygulamayı reddeden bir çizgiye sahip olmuştur. "Siz istemediğiniz halde biz sizi iman etmeye zorlar mıyız sanki?" diyen Nuh Peygamber[20], ancak ve ancak

13 11 Yunus 72; 12 Hud 29.
14 11 Hud 27.
15 Taberi, *Câmiu'l-Beyân* XII,19.
16 11 Hud 29.
17 11 Hud 32.
18 Taberi,XII,19.
19 Müminun 32.
20 11 Hud 28.

ikna yollarını çeşitlendirerek, farklı üsluplarda konuşarak görevini sürdürmüştür:

"(Sonra Nuh) Rabbim dedi, doğrusu ben kavmimi gece gündüz imana davet ettim. Fakat benim davetim ancak kaçmalarını arttırdı. Gerçekten günahlarını bağışlaman için ne zaman davet ettiysem parmaklarını kulaklarına tıkadılar, elbiselerine büründüler, ayak diredilerkibirlendikçe kibirlendiler. Sonra ben kendilerine haykırarak davette bulundum. Sonra onlarla hem açıktan açığa hem de gizli gizli konuştum .Dedim ki Rabbinizden mağfiret dileyin, çünkü o çok bağışlayıcıdır."[21]

Kavmiyle arasında yaşanan olayların bu şekilde cereyan etmeye devam etmesi durumunda sonucun ne olacağını gayet iyi bilen Hz. Nuh,[22] milletini mukadder bir azaptan kurtarmak amacıyla çabasını artırarak sürdürmüştür. Sonuca dair bilgisi kayıtsızlığa değil, tam tersi canla başla çalışmanın artışına vesile olmuştur. Bu da onun davasındaki samimiyetinin delillerinden biri sayılabilir. Bu uğurda yalancılıkla,[23] yolunu kaybetmiş olmakla[24] ataların yolundan ayrı, hiç bilinmeyen bir yol açmak suretiyle üstünlük kurmaya çalışmakla[25] suçlandı. Kavmi nezdinde o, ölünce kurtulacakları bir deliydi.[26]

Buraya kadar zikredilenler, Hz. Nuh'un tevhid mücadelesinin diğer peygamberlerle kesişen yönleridir. Bir de Nuh Peygamber'e özgü hususiyetler vardır ki onları ayrı bir başlık altında ele almak daha yararlı olacaktır.

Hz. Nuh'un Hayatında Çoklar: Ömür ve Mücadele

Gerçeğe karşı kör bu kavimle[27] bu ağır şartlar altında mücadele edişinin süresi, Hz. Nuh'u şimdiye kadar zikredilen ve diğer peygamberlerle ortak olan görev koşullarında farklılık yaratan temel hususlardan biridir. Elmalı'nın "Elli yılı yok bin sene"[28] olarak tanımladığı bu süre 950 yıldır[29] ve bu süre, Kur'an tarafından "onların içinde kaldığı süre" olarak tanımlandığı için Hz. Nuh'un toplam ömrü konusunda tefsirlerde farklı farklı rakamlar söz konusudur. Onun 40 yaşında peygamber olduğu, 950 yıl boyunca görev yaptığı, tufandan sonra da 60 yıl yaşadığını bildiren Zemahşeri'nin bu kaydı esas alınırsa toplam süre 1050 yıl olmaktadır.[30] Tufan olduğunda 600 yaşında olduğunu söyleyen Taberi 'nin ise açıkça söylememekle beraber, toplam ömrü 950 yıl olarak kabul ettiği anlaşılmaktadır.[31]

21 71 Nuh 5-10.
22 7 Araf 62.
23 12 Hud 27.
24 7 Araf 59.
25 23 Müminun 24.
26 23 Müminun 25; 54 Kamer 9.
27 11 Hud 28; 7 Araf 64.
28 Elmalı, Hak Dini Kur'an Dili, VI, 213.
29 29 Ankebut 14.
30 Zemahşeri, Keşşaf, III, 431.
31 Taberi, 12,23.

İçinde yaşadığı toplumda ortalama insan ömrünün alışılagelen sınırların dışında olmadığını düşündürten rivayetler, Hz. Nuh'un peygamberlik sorumluluğunun meşakkatlerine nesiller boyu göğüs gerdiğini de bildirmiş olmaktadır. Bu rivayetler babaların çocuklarını dedelerin torunlarını toplayarak onlara Hz. Nuh'u işaret ederek bu gördükleri adamın sözlerine kanmamaları konusunda uyardıklarını, aynı uyarıyı onların da babalarından aldıklarını bildirmektedir.[32] Bu rivayetin açtığı pencereden bakılınca inkârın bu toplum için bir nevi aile geleneği haline geldiğini iddia etmek mümkündür. Bu husus aynı zamanda Allah'ın kuluna karşı ne kadar şefkatli ve sabırlı olduğunu anlatması açısından manidardır.

950 yıllık görev süresinin Kur'an'da söyleniş tarzı da müfessirlerin üzerinde en çok durduğu konulardan biri olmuştur. Neden doğrudan 950 denmeyip, "bin yıl ama elli yıl eksik" denmesinin sürenin uzunluğuna dikkat çekmek açısından daha uygun olacağı ifade edilmiştir. [33] Ayrıca bu kıssanın Hz. Peygamber'e teselli verme amacını da güttüğü, 950 yılın zikredilmesiyle ona dolaylı olarak "daha sabırlı olması gerektiği" mesajının verildiği de kaydedilmiştir. [34] Kur'an tefsirinde akılcı ekolün temsilcisi olarak kabul edilen Razi ise bu ayetin tefsirinde doktorların normal insan hayatının süresi ile ilgili olarak söylediklerine yer vermiş, konuyu döneminin vacibu'l-vucud tartışmaları müvacehesinde değerlendirdikten sonra Hz. Nuh'un yaşının ona özel bir ikram olduğunu ifade etmiştir.[35]

Hz. Nuh'un uzun ömrüne yayılan peygamberlik sorumluluğu, içinde yaşadığı topluma ulaşabilmek için farklı yaklaşım tarzları geliştirmesi zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir. O kendi deyişiyle açıkça ve gizlice, tek teke ve toplu olarak insanları imana davet etmiş, onları imana götürecek damarı bıkıp usanmadan aramaya devam etmiştir. Taberi bu dönemde onun canına da kast edildiğini zikreder. Bu durumda bile bu insanların cahil olduklarını söyleyerek affedilmelerini talep ettiği de bize aktarılan bilgiler arasındadır.[36]

Çok şükreden bir kul olarak tanımlanan[37] Hz. Nuh, anlattıklarının yalan sayılmasına karşı Allah'tan yardım istemekteydi.[38] Ancak büyük emeklerle, sabırla asırlar boyu sürdürülen bu süreç Hz. Nuh'un "ben yenildim, bana yardım et"[39] niyazında da ifade edildiği üzere, arzu edilen neticeyi bir türlü veremedi. Hz. Nuh her seferinde bir öncekinden daha kötü nice nesille[40] mücadele etti. Sonunda gerçeğe karşı körleşen gözlerin bir daha açılmayacağı tebeyyün etti, süreç artık bu toplumdan şu ana kadar

32 Taberi, XXIX, 58.
33 Taberi, 20, 88; Razi, *Mefâtihu'l-Gayb,* IX, 36-37.
34 Razi, IX, 36.
35 Razi, IX, 37.
36 Taberi, XII,22.
37 17 İsra 3.
38 23 Müminun 26.
39 54 Kamer 10.
40 Taberi, XII,22.

iman edenler dışında kimsenin iman etmeyeceğinin beyanı[41] ya da Hz. Nuh'un bu gerçeği görüp yeryüzünde hiç inkârcı bırakmaması için Allah'a dua etmesiyle başka bir evreye geçer:[42]

"Nuh dedi ki"Rabbim yeryüzünde kâfirlerden hiç kimseyi bırakma. Çünkü sen onları bırakırsan kullarını saptırırlar, yalnız ahlaksız nankör (insanlar) doğururlar. Rabbim beni ana-babamı, iman etmiş olarak evime girenleri, iman eden erkekleri ve iman eden kadınları bağışla, zalimlerinde ancak helakini arttır."[43]

Bu ikisinden, yani iman edenlerin durumu ve Hz. Nuh'un bedduasından hangisinin önce hangisinin sonra olduğuna dair tefsirlerde farklı izahlar vardır. [44] Ancak kesin olan, artık toplumun da sabrının taştığı ve peygamberlerine şöyle dedikleridir:

''Dediler ki:" Ey Nuh bizimle mücadele ettin ve bizimle mücadelede çok ileri gittin. Eğer doğrulardan isen kendisiyle bizi tehdit ettiğini (azabı) bize getir!"[45]

Artık inanacak kimse kalmadığına göre Nuh peygamberin kavmi helak edilecektir, dünyadaki yerleşim yerlerinin çoğunu kaplayacak sel, insanlığın kapısını çalmıştır. Ceza ağırdır ancak asırlar boyunca inkârda direnç de hafif değildir.

Bu tufandan Hz. Nuh ve inananların kurtulması ise bir gemi ile olacaktır. Böylece Hz. Nuh Allah'ın emriyle sudan, denizden çok uzak bir coğrafyada ahşap malzemeden çivilerle tutturduğu bir geminin inşasına başlar. Rivayetler ağacın yapımında kullandığı ağaçların zamanında Nuh Peygamber tarafından dikilmiş olduğunu söylemektedir.[46] Uzun ömrü eliyle diktiği fidanların koca ağaçlara dönüştüğünü görmesine izin vermiştir. Ovanın ortasında bir gemi inşası inanmayanlar için yeni bir alay konusu olur. Gelip geçtikçe "demek peygamberlikten sonra bir de marangozluğa heves ettin" diye alay ederler.[47] Beklenen gün geldiğinde Hz. Nuh, ailesinden iman etmiş olanları, diğer müminleri, dişisi ve erkeği olan bitki[48], hayvan ve her canlıdan birer çifti gemiye bindirmekle emrolunur. Gemiye bindirilen birer çift hayvan ve bitkinin ne kadar yer kaplayabileceğini hayal ederek kestirmek mümkündür ama müminlerin sayısı üzerinde ihtilaf vardır. Kesin olan şudur: İnananların sayısı çok azdır.[49] Bu az oluş hali, Hz. Nuh'un uzun hayatı ve azimle mücadelesi hatıra getirildiğinde daha da belirginleşir. Söz konusu sayının 8, 10, 72 ya da 78 olduğu ifade edilmiştir. Bunların

41 11 Hud 26

42 Kur'an zaman zaman peygamberlerin görev yerlerindeki insanların tutumlarından şikâyetlerini ya da onlarla ilgili tespitlerine yer verir. Çeşitli ithamlara, hakaret ve alaylara maruz kalmalarına rağmen peygamberler, yumuşak yaklaşımı bırakmamışlardır. Ancak Hz. Musa gibi Hz. Nuh da kavminin inanmaya ancak zor altında meyledecekleri tespitinde bulunmuşlar ve "daha sert" bir yaklaşım talep etmişlerdir.

43 71 Nuh 26-28.

44 Taberi, XII,20.

45 11 Hud 32.

46 Taberi, XII, 21.

47 Taberi, XII,23.

48 Taberi, XII,23.

49 11 Hud 40; 23 Müminun 27.

da yarısının kadın, yarısının erkek olduğunu düşünülmektedir.[50] Hz. Nuh'un eşi bu grubun içinde yer almaz çünkü o davasında eşine ihanet etmiştir, içine düştüğü inkâr onu helak olanlar grubuna dâhil etmiştir. [51]

Kur'an genelde azap anında yaşananlardan bahsetmez, peygamberlerin ve onlarla birlikte inananların ne yaptığını bize havale eder. Oysa Nuh peygamberin kavminin helak ediliş sahnelerine Kur'an'da yer verilmektedir. Sular yükselip gemi Allah'ın kontrolünde hareket ederken[52] Hz. Nuh oğlunun gemiye binmeme inadına tanık olur. Onu uyarır ancak evladın babasının sözüne itibar etmediği anlaşılır, aralarına giren dalga oğlanın da sonu olur.[53] Oğlu gözleri önünde boğulan Hz. Nuh esenlikler içinde karaya çıktıktan sonra "Zalimler hakkında bana bir şey deme"[54] şeklindeki emre rağmen oğlunun neden boğulduğunu öğrenmek ister. Verilen cevap oğlunun onun ailesinden olmadığı, ona verilen emeklerin amaca ulaşmadığı yolundadır. Böylece Hz. Nuh'un peygamberlik görevi, ağır bir imtihana daha vesile olur. Hz. Nuh'un mesajını ulaştıramadıkları arasında karısından sonra oğlu da vardır.

Hz. Nuh'un hayatının bundan sonraki evresi hakkında Kur'an-ı Kerim'de herhangi bir bilgi yer almamaktadır. "Gayba ait olduğuna" dair uyarılarda bulunulan[55] Hz. Nuh'un kıssasında tufandan sonra olup bitenler, "Hz. İsa tarafından diriltilen Ham b. Nuh'dan öğrenilemeyeceğine"[56] göre tarihin karanlık sayfalarında kalacak ve insanlığın zihninde derin anı ve ders güncel olmaya devam edecek gibi gözükmektedir.

Sonuç Yerine

Binlerce yıl önce olup biten ve insanlığın ortak hafızasında hala önemini koruyan, Kur'an ifadesiyle "ayet" olan tufan[57] olayından bugün için çıkarılacak derslerden birisi, değer yargılarını belirleyen kriterleri bir daha Tanrı nazarıyla, O'nun açtığı pencereden bakarak gözden geçirmenin önemidir. Buna göre "çok" ancak ebedi değerlere irtibat sağlandığı takdirde anlam kazanır. Bunun dışında "çok" görünen pek çok şey, "yok" olabilir. Az olan ya da görülen ise, eğer ebedi değerlerle bağını sağlam kurduysa bereketli olur, "az çoğa sayılır." Tıpkı birer çift hayvan ve bitkiden oluşan yol arkadaşlarıyla dev dalgalar arasında tahta bir gemide taşınıp insanlığın ikinci atası addedilen Nuh Peygamber'in yanında yer alan, esenlik ve bereketlerle yeryüzüne

50 Taberi, XII, 23; Zemahşeri, II, 379, III, 432.
51 66 Tahrim 10.
52 11 Hud, 41; 54 Kamer 14.
53 11 Hud 43.
54 23 Müminun 27.
55 11 Hud 49.
56 Taberi tefsirinde tufan hakkında bilgi edinmek isteyen havarilerin talebi üzerine Hz. İsa'nın Nuh Peygamber'in oğlu Ham'ı toprağından dirilttiğine, onun da gemide olup biteni ince detaylarıyla anlattığına dair bir rivayete yer verir.Bkz.:Taberi, XII,22.
57 25 Furkan 37; 23 Müminun 30; 29 Ankebut 15.

yeniden inip[58] bütün insanlığın yeniden devamını sağlayan bir avuç inanan gibi. Öte yandan niyet ve emek bir olup Hak rızasını kazanmak amacıyla bezledildikten sonra sonuç skorunun fazlaca önemi yoktur. Milyonların imanı ile bir kişinin imanı arasında, bu imanın oluşması için emek veren kişi açısından fark yoktur. İnsanlık böyle bir konuda "bir insanın dirimi, bütün insanlığın dirimi, birinin ölümü hepsinin ölümü" ilkesine bağlanır. Aslolan temiz niyetle elinden gelenin en iyisini yaparak emek vermektir, bu şart sağlandıktan sonra ister bir kişi, ister insanlık iman etsin, bir birimlik ya da bin birimlik sonuç elde edilsin, çaba sahibi için müsavidir, zira o üzerine düşeni yapmıştır. Allah'ın kullarına ikramları farklı farklıdır ancak bu durum her birine ayrı ayrı özen gösterdiği gerçeğini değiştirmez. Tıpkı 950 yıl çabalayıp azıcık insanın gönlüne ulaşan Hz. Nuh ile 23 yıllık emeğiyle milyonlara, milyarlara varan sayıdaki mümine rehberlik eden Hz. Muhammed'in emeğinin kutsallığı arasında fark olmayışı gibi.

Kaynakça

Esed, Muhammed, *Kur'an Mesajı, meal – tefsir*, I-III, çev.: Cahid Koytak-Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul, 1999.

et-Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerîr, *Câmiu'l-Beyân an Te'vîl-i Âyi'l-Kur'ân,* I – XXX, Dâru' l-Ma'rife, Beyrut, 1987

er-Râzî, Fahruddin Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer, *Mefâtîhu'l-Gayb*, I-IX, Yay. Haz: Mektebu Tahkîk Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî Beyrut, 1995.

Yazır, Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, I-X, Azim Dağıtım, İstanbul,1992.

ez-Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım Mahmud b. Ömer, *el-Keşşâf an Hakâik Gavâmidi't-Tenzîl ve Uyûni'l-Ekâvîl fî Vucûhi't-Te'vîl,* I-IV, Thk: Muhammed Abdusselâm Şahin, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1995.

58 11 Hud 48.

ARKEOLOJİK VE COĞRAFİ BİLGİLER EKSENİNDE Hz. NUH, NUH TUFANI VE CUDİ DAĞI

Five Reasons Noah's Ark Did not Land on Mt. Ararat; Five Reasons Why It Did Land on Cudi Dagh

Bill CROUSE*

Five Reasons Why Noah's Ark Did Not Land on Mt. Ararat

I was once was a strong advocate of Mt. Ararat/Agri Dagh as the landing place of Noah=s Ark. It was the highest mountain in the area and there seemed to be a plethora of astonishing eyewitness accounts from natives and World War II soldiers. I was so convinced that I made two trips to the spectacular mountain in the 80's and climbed to its summit. However, in the process of evaluating the evidence, I was puzzled by the contradictory nature of the alleged eyewitnesses. This set me on a quest to evaluate the evidence from ancient history. These facts and other matters brought me to a complete change of mind where I had to reject the Mt. Ararat the sis for the five following reasons:

The First Reason

The Claim that Noah=s Ark landed on Mt. Ararat/Agri Dagh was fairly unknown in antiquity. The earliest known reference to that geographical site is from Philostorgius who wrote a history of the church in the first part of the fifth century.[1] His twelve volume history has not survived, but Photius, a patriarch of Constantinople, summarized it in the ninth century. There can be little doubt, however, that Philostorgius was referring to the 17,000 ft. Mt. Ararat. He says:

The Euphrates, however, to all appearance, takes its rise among the Armenians; in this region stands the Mount of Ararat, so called even to the present day by ArmeniansBthe same mount on which the Holy Scripture says the ark rested. Many fragments of wood and nails of which the ark was composed are said to be still preserved in those localities..... .[2]

There are several things that are cause for puzzlement and wonder about this quote: (1) He does not give us a source, and if he did, Photius does not relate it; (2) the Holy Scripture, which he invokes, does not say the ark landed on a specific mountain as he claims; (3) Armenians, at least from literature we know, have never referred

* Dr., Near East Archaeological Society, Presindent of Christian Information Ministries, Founder and past editor of The Ararat Report http://www.christianinformation.org/crouse.html

1 Philostorgius, *Epitome of the Ecclesiastical History of Philostorgius, Compiled by Photius, Patriarch of Constantinople.* Trans. Edward Walford (London: Henry G. Bohn, York Street, Covent Garden, MDCCCLV).Very little is known about Philostorgius (368-439 A.D.). He was born in Cappadocia and moved to Constantinople at twenty years of age. He was a known heretic and follower of Arius. Photius, who summarized his work, was not his admirer.

2 *Philostorgius*, Book III, Chapter 8.

to that mountain by that name in antiquity; [3] (4) Faustus, the earliest Armenian historian, writing in the fourth century, in his account of Jacob of Nisibis= quest for a piece of the ark, was clearly not referring to the Mt. Ararat of today; [4] (5)The reference to Afragments of wood,@ and Anails@ is curious. We do not know of any reference with these details from the fifth or before the fifth century. It is also interesting that he does not refer to the ark as being intact.

Since there are no prior references, and none for several hundred years after Philostorgius, and given his penchant for strange ideas about geographical references, it is hard to give this fifth century reference much credence. [5] After Philostorgius we have no indisputable references to Ararat/Agri Dagh as the landing place until the twelfth century. According to Lloyd Bailey,ABy the twelfth century, however, it is clear that many Armenians had come to assume that Faustus= story was about an area near Agri Dagi." [6]He refers to a reference from the medieval encyclopedist, Vincent of Beauvais (ca.1184-1264). In this passage, Vincent is quoting an earlier encyclopedist, Isidore of Seville (ca. 560-636), who says: Ararat is a mountain in Armenia,where historians testify that the ark came to rest after the flood. So even to this day wood remains of it are to be seen there.@[7]Vincent goes on then to identify the AArarat@ of Isidore with Mt. Ararat/Agri Dagh and the traditions noted earlier by Faustus. This, I think, is an unwarranted projection as Cudi Dagh has also been referred to asAMt. Ararat.@[8] However, it is safe to say that by this time, the twelfth to the thirteenth centuries, the traditions surrounding the landing of Noah=s Ark have traveled north to Mt. Ararat/Agri Dagh. When Marco Polo traveled past Mt. Ararat on his way to China in the thirteenth century he wrote in his account of his travels:

In the heart of Greater Armenia is a very high mountain, shaped like a cube, on which Noah=s ark is said to have rested, whence it is called the Mountain of Noah=s Ark. It is so broad and long that it takes more than two days to go around it. On the

3 Faustus, from the fourth century, refers to Ararat as *Masis*. See: Nina G. Garsolian, *The Epic Histories* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1989) , 96.Lazar P=arpec=i, writing in the late fifth century refers to Ararat as *Masis.* Robert W. Thompson, trans.*The History of Lazar P=arpec=i*(Atlanta, GA: Scholars Press, 1991), 178. Also, Moses Khorenats=i, the Armenian historian, refers to Masis many times; never as AArarat.@ Robert W. Thompson, trans. *Moses Khorenats=i. History of the Armenians* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978). See especially n12, p. 91.

4 Garsoian, *The Epic Histories*, 252-253. See n.3.

5 In the biographical notice of Philostorgius his translator says: A (H)e has inserted in his narrative many curious geographical and other details about remote and unknown countries.... He was rather inclined to credulity...@ Edward Walford.

6 Lloyd R. Bailey,*Noah* (Columbia, SC: University of South Carolina Press, 1989), 77-78. We do not agree with Bailey=s conclusion that Vincent was referring to Mt. Aragats. While it is a mountain in Armenia, it is to the north of Ararat and not on the Araxis River.

7 John Warwick Montgomery, *The Quest of Noah=s Ark* 2nded, revised and enlarged (Minneapolis, MN: Dimension Books, 1974), 79-80.

8 Faustus clearly identifies Mt. Ararat as a mountain in the canton of Korduk. Garsoian,*Epic Histories,* 77.

summit the snow lies so deep all the year round that no one can ever climb it; this snow never entirely melts, but new snow is forever falling on the old.[9]

While there were rumors of sightings in subsequent centuries, the actual search for Noah=s Ark on Mt. Ararat began in the twentieth century in 1948 when an American responded to accounts of a Aship-like@object being spotted high on the slopes of Ararat.[10] The search for Noah=s Ark on Ararat has been chronicled in several books. [11]

In summary, the **first reason** why I reject Mt. Ararat/Agri Dagh is that it has inadequate testimony from antiquity. The name Mt. Ararat is a rather late appellation. This area south of the Araxis River in antiquity was known as the Acanton of Airarat/ Ararat.@ It seems obvious that the name of the district was at some point transferred to the spectacular mountain.[12] In recent times, many read Genesis 8:4 and incorrectly assume it refers to this singular mountain. Given that it is the highest mountain in the region adds to that conclusion.

The Second Reason

A **second reason** I reject Ararat/Agri Dagh as the landing place of the ark is for geological reasons. Ararat is a complex volcano without any definitive evidence of ever having been submerged under water. Fossiliferous rocks are nowhere to be found, though they are abundant in the hills surrounding the mountain. All this would lead one to believe that the mountain was formed after the deluge. It is often claimed that there is sedimentation found on the mountain, but it can easily be shown that this layering is the result of volcanic and not from alluvial action? Another claim is the presence of pillow lava; however, if it can be shown that it is indeed pillow lava, it need not be formed exclusively from extrusion under water, but can be formed from ice and snow. Those advocating this mountain as the landing place often cite the fact that the ark=s preservation is due to its being encased in ice for millennia. This is certainly within the realm of possibility as we know from other renowned discoveries. Whole forests have been preserved and a man=s body has been preserved in a glacier on the border of Austria and Italy. Being made of durable wood covered with some kind of preservative and frozen in ice would certainly do the job. However, almost

9 Robert Latham, ed. and trans. *Marco Polo, The Travels* (London: The Folio Society, 1968) , 34. Not sure how Marco Polo got a cube out of a cone!

10 Violet Cummings, *Has anybody Really seen Noah=s Ark?*(San Diego, CA: Creation-Science Research Center, 1982), 6. See also this account: A.J. Smith, *On the Mountains of Ararat: The Quest of Noah=s Ark* (Apollo, PA: West Publishing Company, 1950).Smith=s account of the mysterious local named AReshit@has all the earmarks of a tabloid story.

11 Violet M. Cummings, *Noah=s Ark Fact or Fable?*(San Diego, CA: Creation-Science Research Center, 1972); Tim LaHaye and John Morris, *The Ark On Ararat* (Nashville, TN: Thomas Nelson, Inc. Publishers, 1976); John Warwick Montgomery, *The Quest for Noah=s ark,* 2nd ed. (Minneapolis, MN: Dimension Books, 1974); Violet Cummings,*Has Anybody Really Seen Noah=s Ark* (San Diego, CA: Creation-Life Publishers, 1982).

12 Bailey, *Noah*, 78.

all of the ice fields on Ararat are in the form of moving glaciers which would have the action of crushing and pulverizing any wooden object the size of the ark. Pockets of alleged stationary ice have been searched with sub-surface radar with no current, definitive results.

There is also the issue of the amount of water on the earth and the height of Mt. Ararat. The volume of water in today's oceans is about 1.4x10^18 cubic meters and the earth's surface area is 5.1x10^14 square meters. Hence, if the earth were not rotating (rotation causes a slight distortion of the surface) and a perfect sphere, the water depth would be 2750 m or 9000 feet. Just from this number alone, there is an obvious problem in having the ark ground on top of a mountain just shy of 17,000 feet above sea level. But the earth is not perfectly smooth. There are continents and deep ocean basins. The average difference in height between the two is about 4000 m. Because of the buoyancy of the 35-40 km thick layer of granitic crust that defines the continents but is missing from areas of deep ocean basin, it is highly unlikely that the water level above the continents during the Flood was anywhere near 9000 feet. Much if not most of the water on the earth even during the Flood still must have resided in the ocean basins. If the average depth of the ocean basins relative to the average continent surface during the Flood was only 2000 m instead of today's 4000 m, the average height of the water above the continents would have been 2000 m x (area of deep ocean basin/surface area of the earth) ~ 1200 m = 3900 feet.[13]

The lack of evidence that Ararat was once submerged is a stubborn fact that still awaits explanation from ark hunters.

A Third Reason

A **third reason,** and perhaps the main reason,why I reject Ararat/Agri Dagh as the landing place of the ark are for geographical reasons. Ararat and Little Ararat are volcanos that are isolated and off by themselves in a plain. They are not part of the great mountainous range known in antiquity as Athe mountains of Urartu.@ Great care must be given to the wording of Genesis 8:4 if we have a high view of Scripture. The text does not say Athe kingdom of Urartu,@ or, Athe country of Urartu.@ From all the evidence, geographical and historical, it would appear conclusively that the passage is referring to a geographical area. The biblical mention of AUrartu@is the earliest known mention of this geographical term (late fifteenth century BC).[14]About two hundred years later,a region of AUruatri@ is mentionedin Assyrian cuneiform literature, during the reign of Shalmaneser I (1263-1234 BC), where italmost

13 I am grateful to Dr. John Baumgardner, a geophysicist, formerly with Los Alamo National Laboratories for the information in this paragraph. While the figures he gives are somewhat speculative they still serve to show the enormity of the problem.

14 For a discussion about the date Genesis was written see: Ronald F. Youngblood, *The Book of Genesis.* 2nded. (Grand Rapids, MI: Baker Book House, 1991), 14.

certainly refers to a geographical region.[15] It is not until the ninth century BC that Urartu becomes a united kingdom and a regional power. It is Zimansky >s opinion that AUrartu@is an Assyrian word as the Urartians never refer to themselves by that designation. He writes:

Even for the Assyrians, who coined the term AUrartu@ had more than one meaning. It was originally a geographical designation of a land that contained several independent political entities. Later it became the name of a unified state which covered a much larger expanse.[16]

Piotrovsky also believes it is an Assyrian word. He says: Ait had no ethnic significance but was most probably a descriptive term (perhaps meaning >the mountainous country.=).[17]

In their own literature the Urartians refer to themselves as the ABiainili,@and ANairi@as their designation for their kingdom. Zimansky again argues:

The mountainous areas north of Assyria were of little consequence to the urban societies in the greater Mesopotamian sphere before the ninth century, except as a source of raw materials such as obsidian, and as the place from which various peoples migrated. Whatever polities existed there in the late second millennium were so inconsequential as to leave few archaeological traces. [18]

The great linguist, A. H. Sayce, postulates that

Urardhu, therefore, contracted into Urdhu, would have been the designation of the highlands of Armenia among the Babylonians as early as the 16th or 17th century B.C. Possibly it was then applied only to the mountainous country immediately to the north of Assyria, and was not extended to the districts further north until the Assyrians had become better acquainted with this region, and the native names of its several states.[19]

Therefore, it is highly unlikely that Genesis 8:4 could be referring to the area of present-day Agri Dagh, a volcanic mountainthat is far to the north of the mountains of Ararat/Urartu.

A Fourth Reason

A **fourth reason** I reject this site as the landing place has to do with the so-called eyewitnesses. Since the start of the ark search (mostly Americans) in the mid

15 Paul E. Zimansky, *Ecology And Empire: The Structure of the Urartian State* (Chicago: The Oriental Institute, 1982), 4.
16 Zimansky,*Ecology and Empire, 9.*
17 Boris B. Piotrovsky, *The Ancient Civilization of Urartu* (New York: Cowles Book Company, 1969), 43.
18 Paul E. Zimansky,A*The Kingdom of Urartu in Eastern Anatolia,@*in *Civilizations of the Ancient Near East* Vol. II., ed. Jack M. Sasson. (New York: Charles Scribner=s Son, 1995), 1136.
19 A. H. Sayce, A*The Cuneiform Inscriptions of Van, deciphered and translated.@The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland* xiv, (1882), 392ff.

twentieth century, several dozen claims have been made about seeing the ark on Ararat/Agri Dagh. [20] In almost every case, where possible, these claims have been shown to be troublesome, contradictory, stretching credulity. With good research and detective work most have been proven to be untrue. Two or three outright hoaxes have misled many. Perhaps the greatest hoax of all was an alleged discovery by the Russian military during the First World War. According to the story, a Russian plane spotted a large black submarine-like object embedded in a frozen lake high on Mt. Ararat. Later, a large contingent of the Russian soldiers with much difficulty, managed to get to the site in the middle of winter and found it was indeed Noah=s Ark. Pieces of wood and a detailed report were supposedly sent to the Czar, but alas, the country was besieged by the Bolsheviks and both the wood and the report turned up missing. Much detective work was done and the story was traced to a man in California who wrote the story in a very small newsletter/magazine. [21] The story, however, was reprinted in tract form and literally went around the world several times, and still surfaces occasionally today. I know this story to be false because I had correspondence with the author who confessed that the story had no historical reality.

During WWII several more stories surfaced about pilots seeing large black rectangular objects on the mountain during flyovers. Personally, I believe some of the pilots may have been telling the truth when they described large barge-like objects on the mountain. Being a volcanic mountain, and given the right shadows and lighting, large blocks of basalt can easily be mistaken for a ship-like object. The author has several photos of these phantom arks; some are absolutely breath-taking in appearance.

There is also another matter: on the southwest side of the mountain, as viewed from the village of Dogbayazit, one can see a large black spot near the peak of the mountain. When I first saw it, I stared at it for hours. What this anomaly is, or what caused it, is not certain. Acquaintances of mine have climbed to this spot and testify that it is definitely not any kind of wooden structure! The locals call it the Aeye of the bird,@ and it certainly could have contributed to the rumors and stories that the ark of Noah lay at the summit.

The story from WWII that has received the most attention, however, came not from a pilot but from a soldier who claimed he was taken to see the ark by locals who wanted to repay a favor. This American soldier was a road builder stationed in, Hamadan, Iran. This sensational story was the feature of one book and retold in

20 A list can be found at this website: http://www.noahsarksearch.com/Eyewitnesses.htm.(Accessed: 8/1/2013).

21 The original story was published by Floyd M. Gurley in: *New Eden* magazine in the March, 1939 issue. In a letter dated June 21, 1989, in possession of the author, Mr. Floyd M. Gurley confesses that the article was fiction.

several others. [22] The problems with the story are many. First, the man in question has changed his story several times in the telling after being questioned by incompetent interrogators. Secondly, many of his details are in contradiction to reality. Again, this author has had personal interaction with this man and did not find him credible.

A more recent hoax about a discovery on Mt. Ararat has a local claiming that the inside of a cave is actually chambers of a buried Ark. He managed to convince a Chinese group from Hong Kong and several others who continue to perpetuate this story. [23]

A Fifth Reason

There is a **fifth reason** why I have to reject Mt. Ararat, and that is the fact that this large object has not been found despite great efforts. The mountain, though large and forbidding, is not infinite. A Turkish officer, a commando, told me he has taken his men all over the mountain in maneuvers and has never seen anything resembling the ark. I also know of one native from a village at the foot of the mountain who walked all the way into the Ahora Gorge (the most inaccessible part) then climbed out.[24] He has the photographic proof. Thousands, no, hundreds of thousands of dollars have been spent on fixed wing aircraft and helicopters flights. One enterprising searcher hired a plane with an ultra-high resolution mapping camera and then hired a professional volcanologist from NASA to study the 900 overlapping (stereo pairs), 10 inch by10 inch transparencies magnified 300 times in three dimensions. Nothing unnatural was identified. [25] Currently, satellite data are being employed with no positive results as well, though there are at times tantalizing objects visible which succeed in setting off Aark fever.@ Most of the contemporary searchers still continue the search on Ararat because of a refusal to give up the hope that the biblical artifact will be found intact. Enthusiasm dims with some if the obverse would be reality since no one would then believe the claims. And, since the many eyewitnesses always claim to have seen it intact, or in several pieces, the quest continues. A tangible ship-like object is always described. The possibility that Noah=s Ark could be found intact and witnessed by the world, dies hard.

Five Reasons Why the Ark Landed on Cudi Dagh

The First Reason

Turning now to the more positive: I believe there is an abundance of evidence

22 Don Shockey, *Agri-Dagh: The Painful Mountain* (Fresno, CA: Pioneer Publishing Company, 1986); Robert Cornuke, *Ark Fever* (Wheaton, IL: Tyndale House Publishers, Inc., 2005).11ff.

23 The group is from Hong Kong and their organization is known as: *Noah=s Ark Ministries, International* (NAMI)

24 Ahmet Ali Arslan,Ph.D

25 This project was carried out by the Mount Ararat Research Foundation headed by Scott Van Dyke, a businessman in Houston, TX.

supporting the final berth of Noah=s Ark right on the very southern edge of the Urartian mountain chain overlooking the Cizre Plain. There is a consensus of very diverse ancient witnesses that point to Cudi Dagh. There are pagan, Jewish, Christian, and Islamic sources, which corroborate this conclusion.

A Pagan Source

Avery important pagan reference to this southern site in the mountains of Urartu comes from Berossus, a Babylonian high priest of Bel, a historian from the early third century BC. His work: *Babyloniaca*has only survived as it has been quoted from several sources. The most important of these was by the late first century writer, Polyhistor.[26] Berossus wrote his history in Greek but there is evidence that he was also competent in both Akkadian and Sumerian. [27] His account of the flood draws heavily on the Babylonian flood account as one would expect. He notes that: AA portion of the ship which came to rest in Armenia still remains in the mountains of the Korduaians of Armenia, and some of the people, scraping off pieces of bitumen from the ship, bring them back and use them as talismans.@[28]When Josephus, a first century Jewish historian, quotes from Berossus about the ark=s final resting place, he makes one subtle change. He has AA portion of the vessel still survives in Armenia on the Amountain@(singular) of the Cordyaeans...@ It is not known if the singular Amountain@ (ορει) is his own interpolation, or if it is in the original of what he=s quoting from. Hence, the Josephus version makes it a very specific mountain.

It is a known fact that the Babylonian Flood story puts the landing place of the Ark on Mt. Nisir/Nimus which most scholars claim is Pir Omar Gudrun in modern day Iraq. [29] What I find fascinating is that Berossus, apparently having the cuneiform tablets in front of him, knows that it gives him a different mountain, but instead gives the one that is more in agreement with the Hebrew Bible! Why he does this is an interesting question for which we have no answer. The mountain of the Babylonian flood account, Pir Omar Gudrun, is in the Zagros *Mountains*. They conceivably could be called the AKurdish mountains, but Armenia never extended that far south east, so it cannot be said that the ark landed on a AKurdish mountain in Armenia.@ And consequently, we can also add: while Kurdish tribesmen currently live in villages surrounding contemporary Mt. Ararat/Agri Dagh, and have for hundreds of years, it was not so at the time of this reference (third century BC). It was not until the tenth and eleventh centuries AD

26 Many of the people who quote Berossus did not have an original copy either, but quote sources who themselves are no longer extant. For example, Eusebius quotes from Polyhistor whose writings are lost.

27 G. Komoroczy. ABerosos And The Mesopotarmian Literature,@*ActaAntiqua* 22, (1973): 127-128.

28 Stanley Mayer Burstein, *The Babyloniaca of Berossus* (Malibu, CA: Udena Publications, 1978).21. This Burstein work represents the most complete effort to restore *The Babyloniaca*.

29 Ephraim A. Speiser, ASouthern Kurdistan In the Annals of Ashurnasirpal and Today,@*The Annual of the American Schools of Oriental Research* .VIII: 18.

that the Kurdish people migrated there from the northern parts of Mesopotamia! [30]

Three Jewish Sources

The first source is the Jewish targums which were paraphrases of the Old Testament Hebrew in the Aramaic language. These were made for the Jews after they returned from the captivity in Babylon. After their long captivity many of the Jews forgot their native tongue (Hebrew) only understanding the language of their former captors. These paraphrases were originally oral and may have begun as early as the fifth century BC (Nehemiah 8:8). They were rather loose paraphrases, and in some instances, were like running commentaries. There is a definite tendency to update place names. These targums later attained a fixed form as early as the first century AD and were written down and preserved.[31] They give Bible scholars a valuable tool for textual criticism and interpretation. One of these targums, Onkelos, puts the landing place of the Ark in the Qardu (Kurdish) mountains. Two others, Neofiti, and Pseudo-Jonathan, put the ark in "Qardon," probably a variant in spelling. It should be remembered that some of the Jews were taken by their captors to these very mountains as well as in the vicinity of northern Mesopotamia. They probably did not know of a kingdom of Urartu/Ararat since by that time the kingdom ceased to exist around the seventh century BC. In addition, at Isa. 37:38, these targums also update the place where the sons of Sennacherib escaped after assassinating their father: from "Ararat" to the Amountains of Kardu.@

A second source is the *Pseudepigrapha,* a body of Jewish literature from about 300 BC to 300 AD. [32] Portions and fragments of this material were found in Qumran, and several of these books are quoted in the New Testament. This body of literature is notorious for the details it adds to the Flood story. The book of *Jubilees*, known as *Little Genesis,* has been dated as early as the second century BC and was undoubtedly written originally in Hebrew.[33] It has the Ark landing on ALubar,@ one of the mountains of Ararat.@[34] It also notes that Noah planted a vine on this mountain and each of his sons built cities there, naming them after their wives.[35] The mystery is the location of a mountain named ALubar.@It seems to have originated with *Jubilees*.Christian writer, Epiphanius, and others, along with Midrashic literature, seemingly copy this tradition. Cassuto thinks the possibility ought to be considered that ALubar@ is identical to ABaris@ in the Nicholas of Damascus account (quoted

30 SargisHaroutyunian,AArmenian Epic Tradition and Kurdish Folklore,@*Iran & the Caucasus* 1 (1997): 88.
31 F.F. Bruce, *The Books and The Parchments,* revised ed. (Westwood, NJ: Fleming Revell, 1963), 134.
32 There is some definite Christian influence in the texts with later dates.
33 James H. Charlesworth, editor. *The Old Testament Pseudepigrapha,* vol.2 (Garden City, NY: Doubleday, 1985), 43-44.
34 Charlesworth, *Jubilees*, 5:29; 7:1
35 Charlesworth, *Jubilees*, 7:17

by Josephus: see below).[36] Sayce is more certain that they are one and the same.[37] *The Genesis Apocryphon*, another book from this same body of literature, shows a great deal of similarity to *Jubilees* but is fragmentary at a crucial spot. It mentions that Noah planted a vine and was buried on Mt. Lubar. The assumption is that it also would have the Ark landing on the same Mt. Lubar.

The *Sibylline Oracles*, another text from the Pseudepigraphahas the Ark landing on a

....certain tall lofty mountain on the dark mainland of Phrygia. It is called Ararat. When all were about to be saved on it, thereupon there was a great heartfelt longing. There the springs of the great river Marsyos had sprung up. In this place the Ark remained on lofty summits when the waters had subsided.[38]

The reference to Phrygia is certainly problematic for the view being presented. There are so many unknowns. Interestingly enough, Julius Africanus, a Christian writer of the second and third centuries, may have been influenced by the *Sibylline Oracles*. He notes that Athe Ark settled on the mountains of Ararat, which we know to be in Parthia (emphasis mine); but some say that they are at Celanenae of Phrygia. He gives the view he knows to be true, but wants his readers to know that there is another opinion out there. Indeed, in the second and third centuries the mountains of Ararat, that range of mountains just north of the old kingdom of Assyria, were under Parthian rule; it would have been proper to say that the Ark landed in Parthia at that time.The author has personally visited this area and has seen the archaeological evidence of the previous Parthian dominance. [39] It lasted until the third century AD.

A third important Jewish source is the first century historian, Josephus. He is one of the sources of the quote of the pagan priest, Berossus, mentioned above. In the course of his writings he mentions the landing site of Noah=s Ark on four other occasions.[40] What is notable is that he updates AUrartu@ with AArmenia,@ but later makes it more specific as being Ain Armenia on a Kurdish mountain.@ Josephus quotes a number of what he calls Abarbarian@ or Apagan@ sources.[41] Some want to point out the seeming contradictions in Josephus= account of the flood.[42] For example, he quotes Nicholas of Damascus who has a large number of people surviving the flood on a high mountain, presumably the same mountain where the

36 U. Cassuto, *A Commentary On The Book of Genesis*, Part One (Jerusalem: The Magnes Press, 1964), 105.
37 Sayce, 389, n.1.
38 Charlesworth, *Sibylline Oracles*, 1:261-266.
39 I am referring to a rock carving in Kasrik Canyon.Algaze identifies it as Parthian. See Guillermo Algaze, AA new Frontier: First Results of the Tigris-Euphrates Archaeological Reconnaissance Project, 1988.@*Journal of Near Eastern Studies*, vol. 48, no. 4 (Oct. 1989): 250.
40 Here are all five references: *Antiquities*: I:90-92;I:93-94; I:95;20:24-25; *Against Apion*, 1:130.
41 Josephus says others who corroborate Berossus= testimony are: Hieronymus the Egyptian, Mnaseas, Nicholas of Damascus, and many more (his words).*Antiquities,* 1:94.
42 Bailey, 66.

ark landed. He is also accused of giving several different sites for the landing place. While this is certainly a possibility, we think Josephus is just giving us the results from his extensive research, and it also may be that he is just trying to be precise. When we carefully examine his various locations we believe it is entirely possible to harmonize the various accounts. The Kurdish mountain was indeed located within the Kingdom of Armenia during the first century. The quote from Nicholas is a little more difficult. He says AThere is above the country of Minyas in Armenia a great mountain called Baris, whereas the story goes, many refugees found safety at the time of the flood, and one man, transported upon an ark, grounded upon the summit, and relics of the timber were for long preserved . .@[43]Minni, one of the three kingdoms mentioned in Jer. 51, is usually located south of Lake Urmia in what is now Iran. Nicholas not only has a story that contradicts the Old Testament, but we have no conclusive evidence of a mountain by this name. Some have suggested it refers to A Lubar@as noted above; he may also be wrong on the location of the Ark=s final berth. He is not far off; he has the general vicinity, and wherever he is referring to, it is doubtful he is referring to Agri Dagh which lies to the northwest. I also note that he speaks in the past tense about the ark=s existence!

On his Fourth mention of the ark=s landing place, Josephus puts it in a country called ACarron which was in the kingdom of Adiabene. Scholars of the original text of Josephus believe the ACarron@ (Καρρων) here is a corruption and should read AKardu@ (Καρδυ). If we assume he was reading somehand-written Hebrew text about the kingdom of Adiabene it would have been very easy to confuse the Hebrew letter Adaleth@ (ד) and the Aresh@ (ר). Note how easy it would have been to be confused: English: Kardu-Carron; Greek: Καρδυ-Καρρων, Hebrew: קרדו=קררו. [44] The Jewish kingdom of Adiabene was concentrated to the southeast of the mountains of Urartu with a center in Arbela (present-day Irbil). As is well-known, borders in antiquity were not precise. Since it is a known fact that Jews populated the Cizre plain in the first century, it is highly likely that the kingdom of Adiabene did indeed extend that far northwest. We know it included Nisibis which is even further west of Cizre and Cudi Dagh.[45] Josephus here adds a little caveat that the ark landed in a country where much amomum grows. This is apparently a plant from which a spice is derived known elsewhere in classical literature as Acardomum,@ and in Latin as Acardamomum.@[46] It was native to Media and grows in mountainous areas in that part of the world.

43 I:94-98. The big question mark here is how to translate the (υπερ). It can certainly be translated Aabove@ but it can also be translated Abeyond@Aabout@Aover.@

44 LCL 10:15. See discussion n.b.

45 Pliny *Natural History*, 6:16

46 Andrew Dalby, *Dangerous tastes* (Berkeley, CA: University of California Press, 2000), 102ff. See also: Pliny, *Natural History Books XII-XVI*, trans. H. Rackham (Cambridge, MA: Harvard University Press, 2002), 49ff.

In the fifth reference, Josephus has the ark landing on Athe highest mountain in Armenia according toWhiston=s translation. As it stands, this very well could be a reference to the 17,000 ft. Mt Ararat. The Kingdom of Armenia by this time did include that northern area. However, it is far from certain that he had that mountain in mind. Thackeray translates the passage: A…it landed on the heights of the mountains of Armenia@ (ταιςακρωρειαιςτωνΑρμενιωνορων).[47]This would make it a non-designated mountain.

Nine Christian Sources

The first is Theophilus, a Bishop of Antioch (later second century), a city not too far removed from the Cudi site. He does not mention it by name, but notes that Athe remains are to seen this day to be seen in the Arabian mountains.@[48] It is not likely that the great Bishop is referring to the mountains of Saudi Arabia. The Greek word Aaraba@, in the strict sense of the term, means Adesert@ or Awilderness,@ and during the early second century it often referred to the desert areas east of Syria. Cudi Dagh is not directly east of Syria, but if you go east from the northernmost tip of Syria you would be right at Cudi Dagh. It is not a positive directive, but most certainly does not refer to Saudi Arabia or Mt. Ararat.

A second source is Eusebius, a Bishop of Caesaraea in the third century AD, who was also the first great historian of the church. In his two-volume work, *Chronicle*, he notes that a small part of the Ark still remains in the Gordian Mountains. [49] This seems to be a clear reference to this southern mountain range.

The third Christian witness is St. Ephrem, a Syrian exegete and biblical scholar who wrote in the fourth century that the ark landed in the Amountains of Qardu. [50] Ephrem may have also been following early Jewish Aramaic documents such as the Targums noted above. What is interesting, and must carry some weight: he lived in Nisibis, was a student of, and was ordained by the St. Jacob of Nisibis noted in the account of Faustus. It is unlikely he would go against his teacher.

A fourth witness from the fourth and fifth centuries was the great biblical scholar, Jerome. He says:

A>Ararat= is region in Armenia, through which the Araxes flows, of extra-ordinary fertility, lying at the roots of Mount Taurus, which reaches to that point. Therefore the ark, in which Noah and his children were preserved, was borne, on subsidence of the deluge, not to the mountains generally of Armenia which is called

47 Josephus in Nine volumes, H. St. J. Thackery, Harvard University Press, MCMLXXVI, 214-215.

48 W. F. Arndt and F.W. Gingrich, A Greek English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature (Chicago: University of Chicago,1957), 103

49 Eusebius, 1818:1:36-37.

50 Ephraem, The Armenian Commentary on Genesis Attributed to Ephrem the Syrian. Trans. Edward G. Mathews, Jr. Corpus ScriptorumChristianorumOrientalium. Vol. 573. xxx.

Ararat, but to the most elevated summits of Taurus, which overlook the plains of Ararat.@[51]

Jerome seems to be a little confused here, and may have mixed up his sources. Present-day Ararat is indeed located near the Araxes River, but the Taurus Mountains are in southern Turkey and include what we are calling the Urartian Mountains of antiquity.

Fifthly, the Peshitto is a version of the entire Bible made for the Syrian Christians. Scholars are not sure exactly when it was translated, but it shows up for the first time around the beginning of the fifth century AD. However, Syriac versions of the Pentateuch may have been circulating as early as the middle of the first century. [52] In Genesis 8:4 it reads @mountains of Quardu@ for the resting place of Noah=s Ark. This version also shows a definite influence from the targums (which were in Aramaic) mentioned above.

A sixth source is Epiphanius, a Bishop of Salamis who was born in Palestine. He was a fierce opponent of heresy in the fourth century AD, and on two occasions he mentioned that the Ark landed Ain the mountains of Ararat in the midst of Armenia and Gordyene on a mountain called @Lubar.@[53] In fact, he says, A(T)he remains are still shown, and that if one looks diligently he can still find the altar of Noah.@ He seems to be acquainted with the Jewish writings, notably the tradition of *Jubilees* (noted earlier), in that he puts the Ark specifically on a mountain called ALubar.@ What he adds here, is a slight measure of exactness when he comments that it is in the Amidst,@Amiddle@ or Abetween@ Armenia and Gordyene.

The seventh source is the famous preacher, Chrysostom, who was known for his oratory. He was also a patriarch of Constantinople in the fourth century. While he does not get very specific about location, it is notable that he says you can still go there and view the remains. He writes in one of his sermons:ALet us therefore ask them (the unbelieving): Have you heard of the FloodBof that universal destruction? That was not a threat, was it? Did it not really come to passBwas not this mighty work carried out? Do not the mountains of Armenia testify to it, where the Ark rested? And are not the remains of the Ark preserved there to this very day for our admonition?@[54]

Isidore, an eighth source, was the Archbishop of Seville, Spain. He wrote in the sixth and seventh centuries, and was known as a very careful scholar of the Middle Ages. In his compilation of all knowledge (*summa*) he writes: Ararat is a mountain in Armenia, where historians testify that the Ark came to rest after the Flood. So even to this day wood remains of it are to be seen there.@ He

51 Jerome, *Opera Sancti Hieronym*. II, 12 Comment in Isaiam.
52 R.K Harrison, *Introducing the Old Testament* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1969), 241.
53 Epiphanius, *Panarion, I.i.4.*
54 Montgomery, *Quest for Noah=s Ark*, 73. Translation is by Montgomery.

specifically calls the mountain AArarat,@ but because of the early date it is doubtful that he is referring to present-day Mt. Ararat.

For a final Christian witness, I cite Eutychius, a Patriarch of Alexandria in the ninth and tenth centuries. He was of Arabic origin and had a background in medicine before he became a leader in the church. His most important work is *Nazm al-Gewahir*(*Chaplet of Pearls*), a history of the world from Adam to 938. He says,AThe Ark rested on the mountains of Ararat, that is,Jabal Judi near Mosul.@[55] Mosul is a city near ancient Nineveh about 130 km (about 81 miles) south of Cudi Dagh. This is a very precise geographical reference. While it is likely that he was influenced by the Quran, he specifically adds the referent, AMosul.@

As noted earlier, sometime around the twelfth and thirteenth centuries, Christian sources begin to point more specifically to Mt. Ararat of the north as the landing place. But what I am arguing in this paper, that prior to that, based on an abundance of historical evidence, the mountain known today as ACudi Dagh@ was in an area that was known in ancient history as in the mountains of Urartu/Ararat; it was also in the Kurdish mountains (spelled in a variety of ways), and in the Armenian mountains. The Kurdish mountainous area was always an enclave in the Urartian Mountains, later called the Armenian mountains.

Five Islamic Sources

The Quran, the most important Islamic source, and dating from the seventh century, says: AThe Ark came to rest upon Jebel al Judi...@[56] The modern *Muslim Encyclopedia* is familiar with the early traditions that the Ark came to rest on Cudi Dagh. However, the writer of the article under *Jebel Judi* believes Mohammed was referring to the Judi Mountains in Saudi Arabia. This is not certain. Mohammed was very familiar with Christian and Jewish traditions, not to mention the fact that he may have traveled to this area during his days as a merchant. In the English translation of the Quran made by George Sale in 1734, a footnote concerning the landing place of the Ark states that the Quran is following an ancient tradition. [57] At least the following Muslim sources seem to agree:

A second Muslim source is the tenth century scholar and native of Baghdad, Al-Mas=udi, who was known for his extensive travels. A He writes that A...the ark stood on the mount el-Judi. El-Judi is a mountain in the country Masur, and extends to JezirahIbn>Omar which belongs to the territory of el-Mausil. The mountain is eight farasangs (about 48 km) from the Tigris.[58] The place where the ship stopped, which is

55 Eutycius,41.
56 Houd 11:44
57 Sale 1734: 195, 496; Weil 1846: 54.
58 A Farasang or parasang is Persian measurement equal to about 6 klms. This seems to be longer than actuality.

on the top of this mountain, is still seen.@[59] This puts one right on Cudi Dagh. Note that remains were still seen in the tenth century, and notice his precision about the location.

A third reference is from IbnHaukel, also 10th century native of Baghdad, and an early Muslim geographer. [60] He places Cudi Dagh near the town of Nesbin (modern Nusaybin) and mentions that Noah built a village at the foot of the mountain. Nusaybin is about 120 km west of the site.

A fourth Muslim source, isIbn al-Amid, or al Macin, who wrote a history of the Saracens in the thirteenth century. [61] He reported that the Byzantine emperor, Heraclius, climbed Mount Judi to see the ark in the seventh century after he conquered the Persians.

For a fifth Muslim source we refer to ZakariyaibnMuhammed al Qazvini**,** a geographer of the thirteenth century from modern Qazvin, Iran. [62] He was not a traveler, but compiled his two major works from the writings of others. He reports that wood from the Ark was still seen on Cudi Dagh as late as the Abbasid period (eighth and ninth centuries AD). He reports that wood was removed and used to construct a monastery sometime after that (others say it was a Amosque.@[63]

Hence the **first reason**, and the primary reason,why I accept Cudi Dagh as the Landing Place of Noah=s ark is the abundance and diversity of credible ancient witnesses who seem to point to the southern site.

The Second Reason

The **second reason** I accept Cudi Dagh is that over the millenniums it has been seen by thousands. Consider the scenario: If an object the size of the ark were parked on the very edge of Cudi Dagh overlooking the Cizre plain such an object would be readily visible for many kilometers. Given that it was made of durable wood and coated with a preservative to retard decay, it could have been visible for several thousands of years. Ancient historians tell us that people of all faiths climbed to the ark for religious reasons every September 14. Religious rites were carried out and stone shrines were built near the site. Wigram says:

Christians of all nations and confessions, Musselmans of both *Shiah* and *Sunni* type, Sabeans, Jews, and even the furtive timid Yezidis are there, each group bringing

59 Davis A. Young, *The Biblical Flood* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1995), 32.

60 IbnHaukal, *The Oriental Geography of EbnHaukal, and Arabian Traveler of the Tenth Century*, Trans. William Ousley from Arabic. (London; T. Cadell, 1800).

61 Erpenius, 1625.

62 Hamd-Allah Mustawfi, Trans. G. Le Strange, (1919) 184.

63 Benjamin of Tudela reports that wood was taken from the Ark by Omar ben al Khataab to built a Mosque. Marcus Nathan Adler, *The Itinerary of Benjamin of Tudela*(London: Oxford University Press, 1907), 33. Guyer thinks the mosque was built in Cizre. Could the mosque in Cizre with the leaning minaret contain wood from the ark? See S. Guyer, *My Journey Down The Tigris* trans. Joseph McCabe. (New York: The Adelphi Company, 1925), 164.

sheep or kid for sacrifice; and for one day there is a Atruce of God= even in turbulent Kurdistan, and the smoke of a hundred offerings goes up once more on the ancient altar.[64]

We know that at least two Assyrian kings visited the area as they left proof. The first was Ashurnasirpal II (883-859 BC), who visited the Cudi Dagh area in the ninth century.[65] He attacked several villages in the Cizre area in the second of his two campaigns probably to bring them into submission. Of course in his reports, he says the villages were at the foot of Mt. Nippur, the name the Assyrians gave to the mountain. It is an argument from silence since he does not mention the ark. The only point I am making is that he was definitely there and had a chance.

The second Assyrian king to visit the area was Sennacherib in his fifth campaign (cir. 697BC). He left the proof when he carved eight rock steles at different sites describing his exploits in the area. He also makes it clear that he climbed all over the mountains.[66] The rock carvings are to be found in two canyons near the Cudi Dagh site. He clearly names the mountain as Mt. Nippur. While he never mentions seeing the ark that should not be surprising since it pertained to what a Jewish god did in judgment. There might be circumstantial evidence that he had a change of mind after his army was defeated by this god in Jerusalem.[67]

A third king, or emperor, to visit the site was Heraclius, the emperor of the Byzantine empire in the early seventh century, reportedly climbed Cudi Dagh to make a pilgrimage to the ark. [68] Being born in Cappadocia of an Armenian family certainly should include his knowledge of the biblical tradition of the flood. While it is speculation, this visit may have taken place after the battle of Nineveh where he defeated the Sassanids in 610. It is likely that he would have passed by the Cizre Plain on his return to Constantinople. No details are known about his visit.

A Third Reason

A third reason I offer to support Cudi Dagh as the landing site may not carry the same weight as the first, but nevertheless, I believe it should be given some consideration. The Biblical Ark story notes that Noah discerned that the flood waters had sufficiently receded when a dove returned with an olive leaf in its beak (Gen. 8:10). Present-day Mt Ararat is situated in such northern latitude that it is impossible to grow the olive trees which thrive in a much more temperate climate. However,

64 W.A. Wigram and Edgar T.A. Wigram, *The Cradle of Mankind: Life in Eastern Kurdistan* (London: Adam and Charles Black: 1914) 335.

65 Bradley J. Parker, *The Mechanics of Empire* (Helsinki: The Neo-Assyrian Corpus Project: 2001) 47.

66 See L.W King, *Studies of Some Rock Sculptures and Inscriptions of Western Asia*, in *Proceedings of the Society of Biblical Archaeology*, 35: 66-94.

67 See the paper of Gordon Franz: *Did Sennacherib Worship Wood From Noah=s Ark?*

68 This was reported by Ibn al Amid noted earlier.

Olive trees are still grown in the Cizre Plain as they were in antiquity.[69]

A Fourth Reason

A fourth reason to be positive about the Cudi Site is that some possible remains may have been found there. Several sources from antiquity have noted that bronze spikes have been found.[70] In the mid-twentieth Century a German scientist, Friedrich Bender, found particles of highly decayed wood at the site which also tested positive for asphalt. His carbon dating tests resulted in an ancient date of 4500 BC. [71] Turkish archaeologist, MuvaffakUyanik, also reports finding wood as well as paleolithic rock carving in the area.[72] These discoveries are of course inconclusive, but further studies have the potential to be explosive in an increasingly secular world.

A Fifth Reason

Finally, a fifth, and one that is often overlooked, Cudi Dagh is a much more accessible mountain for disembarking from the ark. Proponents of the Mt. Ararat thesis have yet to give reasonable explanations as to how animals and people could have exited the ark from such an altitude.

Conclusion

I believe in the future some of the greatest archaeological discoveries will be made in this region corroborating Cudi Dagh as the site where life on earth began anew after the flood. Traditions about Noah, the Flood, and the Ark, are strong in the area. The first city built after the flood, Themanun, is reputed to be located in the area. Two sites, Sah (Caglayan) and Heshton have been noted as possible sites. The first is strongly supported by ancient evidence according to T.A. Sinclair.[73] The second site is supported by the tradition of the locals. Extensive surveys of potential archaeological sites in the Cizre plain have been carried out by two men: Guillermo Algaze, of University of Chicago, and later by Bradley Parker of the University of Utah.[74] Dozens of sites have been identified that await excavation and study. Most of these have been proven to Iron Age, but Algaze and Sinclair believe greater antiquity lies beneath them.

69 F.R. Maunsell, Kurdistan, *The Geographical Journal* Vol. 3, No. 2. Feb. 1894, 87.

70 Claudius James Rich, *Narrative of a Residence in Koordistan vol. II (London:* James Duncan, Paternoster Row: 1836), 124.

71 Friedrich Bender, *Wanderungen,* (Geowissenschaften: Sven von Loga, 1995).

72 MuvaffakUyanik, trans. Haluk V. Saltikgil*Petroglyphs of South-Eastern Anatolia* (Graz, Austria: AkademischeDruck-u Verlagsanstalt), 88.

73 T.A. Sinclair, Eastern *Turkey: An Architectural And Archaeological Survey,* vol. III (London: The Pindar Press, 1989), 387,433.

74 Bradley Parker, *The Northern Frontier of Assyria: An Archaeological Perspective,* in *Assyria 1995*, edited by S. Parpola and R.M. Whiting. (Helsinki: The Neo-Assyrian Text Corpus Project, 1997), and Guillermo Algaze, *A New Frontier: First Results of the Tigris-Euphrates Archaeological Reconnaissance Project, 1988* Journal of Near Eastern Studies, Vol. 48, no 4 (Oct, 1989

مياه الطوفان مصادرها و مصيرها

Joseph-Gabriel BAUDOUIN*

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله و الصلاة و السلام على رسول الله، محمد و على آله و من اقتدى بهداه، و سلام على نوح في العالمين؛ أما بعد.

ملخص:

إن الكون و كل ما فيه تابع لقوانين، من فهمها فهم قدرة الله عزّ و جلّ، و استخدم هذه القوانين في تسخير الأشياء لمنفعة البشرية و رفاهيتها. إن الطوفان، بالرغم ما فيه من عقوبة، خاضع لقوانين و سنن كونية، من وجود الماء في الكون، ثم وصوله إلى الأرض، ثم تسخيره كعقاب للكافرين، مع ما فيه من الخير و البركات للمؤمنين. إن فهم هذه النقاط و غيرها من قصة الطوفان يعطينا نظرة أكثر شمولية عن نوح عليه السلام و عن قومه و ربما عن مكان تواجده، ثم عن الطوفان و كيفية حدوثه مع كل ما يلزم لفهم هذه الظاهرة الطبيعية و معطياتها. لننظر كيف يمكن أن نفهم هذه الظاهرة بمعطياتها القرآنية و بالسنن المودعة في هذا الكون.

يتساءل أهل العلم حول عدة من النقاط بخصوص الطوفان، و خاصة بالنسبة لماء او مياه الطوفان، منها:

١ـ من أين أتت هذه المياه؟

٢ـ أين ذهبت المياه بعد الطوفان؟

سنحاول في هذا البحث الإجابة على هاذين السؤالين، و ذلك من خلال التركيز على بداية الخلق، لأن الماء كان، و ما يزال، من مكونات الحياة؛ فوجوده قبل الخلق و خلاله و بعده مرافق للنشأة.

خلق الكون:

إن الله تعالى قدر المقادير قبل خلق السماوات و الأرض، فكان كل شيء في علمه تعالى، ثم سير الأمور بقدرته حسب قوانين استطاع الإنسان أن يفهمها و أن يستخدمها للسيطرة على ما حوله من الأشياء.

خلق السماوات و الأرض أكبر من خلق الناس، و هذا ما يؤكده الحق تعالى في كتابه، فيقول: **(لَخَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ) (غافر/٥٧)** إذن ففهم هذا الخلق من العلم المطلوب حتى يتميز أهل العلم عن غيرهم؛ فقول

* Yard. Doç, Dr., Muş Alparslan Ünivesitesi, İslami İlimler Fakültesi

الحق، سبحانه و تعالى، (**وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ**) فالناس هم الذين لا يعلمون، و هذا تمييز بينهم و بين اهل العلم. الآيتان التاليتان، تبينان ذكر الماء مع ذكر خلق السماوات و الأرض، فهذا و إن دل، يدل على وجوده و أهمية هذا الوجود لبدء الخلق :

- (أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ) (الأنبياء/٣٠)

- (وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا....) (هود/٧)

هذه الآيات تبين بداية خلق الكون، و بيان أنه بأكمله كان كتلة واحدة ثم فتقهما الله تعالى. الفتق لغة يكون من شدة الضغط الداخلي للشيء المضغوط، و هذا يؤدي إلى الانفجار. إن ضمير فعل "فتق" عائد على ضمير نحن، وهذا قد يدل على أن أمر الله تعالى قد تم لأكثر من وسيط في العملية؛ بمعنى أن الله تعالى، سنن هذه السنن و ترك الخلق تابع لها، فوجودها، أي السنن، لا ينفي وجود قدرة الله تعالى و تحكمها في خلقه، وفق قوانينه، مع أنه تعالى قد يغير هذه السنن كما يشاء و حينما يشاء .

آيتا سورتي هود و الأنبياء تبينان الربط بين وجود الماء للحياة تحت اسم الفتق، و هو بداية الخلق، وبين الخلق كعملية محدودة، و قد يدل على وجود الماء في هذه الكتلة المتبدئية. و لعل هذا الماء وجد، و هذا ما تقترحه و تثبته بعض الدراسات، محبوسا في داخل الصخور حين التشكل البدئي.

١- أصل المياه أو أصل مياه الطوفان:

نعلم كيميائيا، أن الماء مكون من غازي الهدروجين و الأكسجين، و ذلك بنسبة ذرتان من الهدروجين و ذرة من الأكسجين (H_2O). لتسييل هذين الغازين يجب خفض درجة الحرارة حتى الدرجة المئوية - ٣٨١ و لكن بقدرة الباري جعلهما سائلين على درجة الحرارة العادية[٢].

حسب التقديرات العلمية، المحيطات تغطي ٧١ ٪ من سطح الكرة الأرضية و تحتوي على ٩٧,٢ ٪ من مجموع المياه الأرضية.

كمية المياه الموجودة على سطح الكرة مكونة من ٢,٧٩ ٪ ماء مالح و ٨,٢٪ ماء عذب. كمية المياه تقدر بـ ١,٣٤ ٩٠١ كم^3 منها ١,٣ ٩٠١ كم^3 في المحيطات.

كمية المياه العذبة متوزعة بين المناطق الجليدية، إن كانت في القطبين أم في أعالي بعض الجبال، ٢,٢ ٪ و بين المياه الجوفية و التي تمثل ٠,٦ ٪؛ فقط ٥٠ ٪ من المياه الجوفية مستخدم من قبل الإنسان؛ أما نسبة المياه الجارية و مياه البحيرات فتقدر بـ ٠,٠١ ٪.

٢ هي الدرجة التي تكون دون زيادة أو خفض و التي تقدر بشكل عام بين ٨١ و ٠٢ درجة مئوية.

أما مصادر مياه الطوفان، فتبينه هاتان الآيتان:

(فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ (١١) وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ) (القمر/١٢-١١)

إذا هناك مصدران لهذه المياه؛ من ماء السماء و من ماء الأرض، هذا مع الماء المتواجد على سطح الأرض قبل الطوفان؛ و لبيانها نقول أنها كما يلي:

ماء الطوفان = ماء الأرض البدائي الجوفي + ماء السماء

لنسأل أنفسنا الآن، ما هو الماء البدائي الجوفي؟

أ- الماء البدائي الجوفي هو ماء الأرض:

هذا الماء هو الماء الذي أودعه الله تعالى الأرض عند تكوينها، و لعل الكتلة الأساسية المكونة للأرض، و التي حولها تراكمت كتل أخرى بفعل جاذبيتها، لتشكل الكتلة الكاملة للأرض و هذا ما نراه في تركيبة الأرض الحالية، و لعل الطبقات القشرية المتواجدة حاليا، لتشكل قشرة كرتنا، هي في الأساس كتل منفصلة، و لكنها توحدت لتشكل كتلة واحدة تجمعها الجاذبية .

إن ذكر الماء أو وجوده حين الفتق أو الخلق و هذا في آيتين، أولهما آية سورة الأنبياء **(أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ (الأنبياء/٣٠)** و ثانيهما آية سورة هود **(وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ ...) (هود/٧)** يدل على وجوده في مكونات الخلق الكوني. و هذا ما نجده حاليا في المذنبات و بعض النيازك التي تدور في الكون ومنها ما يمر في مجموعتنا الشمسية، و التي أثبتت الدراسات احتوائها على الماء و خاصة بشكله الجليدي و ربما الغازي؛ فمثل هذه المذنبات قد تكون سقطت أو اصطدمت بأرضنا، و تركت ما تحويه من ماء أو من بخار الماء في طبقة الغلاف الجوي.

هذا ما نجده كذلك في قوله تعالى، دالا على وجود الماء في الصخر، أو في الحجارة كما في التعبير القرآني، و الأصل أن الكرة الأرضية كانت كتلة صخرية لا حياة عليها، وهذا بعد الفتق و لمدة يومين من فترة خلق الكون، و هذا يعادل ألفين سنة من سنواتنا الأرضية :

(... وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَّقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ ...) (البقرة/٧٤)

هذه الآية تبين أن الماء موجود في الحجر أو الصخر و قد يكون هذا منذ البدء، فمجسم الأرض قد كان يحتوي على الماء منذ تكوينه؛ و هذا في مرحلة من مراحل تكون كوكبنا؛ وهذا في مرحلة اليومين، و هذه هي المرحلة الأولى، المذكورة في قوله تعالى، و التي قد

نسميها المرحلة الأولى لتكوين الأجرام السماوية:

(قُلْ أَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَنْدَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ) (فصلت/٩)

ثم تأتي مرحلة التشكل الكروي (التكوير) للأرض و هذا في المرحلة الثانية للتكوين:

(وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِلسَّائِلِينَ) (فصلت/١٠)

فالماء داخل في هذه التسمية "الأقوات" التي هي الأرزاق.

إن سقوط النيازك على سطح الأرض في فترة من فترات تكوينها قد أوصل كذلك لها الماء عن طريق هذه النيازك، الحاوية في داخلها على الماء، و التي نشأت من عملية الفتق. فكل هذه الكتل حملت من الماء أو من مكوناته معها بعد الفتق و باصطدامها مع الأرض تكون قد فرغت تلك المياه بشكل غازي أو انها احتفظت بها في داخلها.

هذه المرحلة نراها أكثر بيانا في الآيات التالية:

و يقول الحق تعالى:

- (وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا (٣٠) أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا(١٣) وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا (٢٣)) (النازعات) **(وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا[٣]) (الشمس/٦)**

قيل الدحو و الطحو نفس المعنى، فهذا الدحي (الدحو) بعد خلق السموات و الأرض؛ و كأن الأرض كانت مثل ما نراه من النيازك الضخمة، المتنقلة في الفضاء، حيث أن شكلها غير منتظم، فجعل لها شكلا كرويا (مع أن شكلها غير تام الكروية[٤])، و هذا هو تسطيحها أو مدها. فإخراج الماء هنا لبدء الحياة على سطح الأرض؛ و هو ماؤها أي منها، و هذا يدل كذلك على وجود الماء فيها مسبقا.

هذه المرحلة من مراحل الحياة على سطح الأرض احتاجت لإخراج كمية من المياه الجوفية المخزنة داخل الأجرام السماوية، و هذا ما شكل المياه السطحية في تلك الحقبة. يمكن لنا أن نشير لهذه المياه بالمياه البدئية السطحية.

- (وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا ....) (الرعد/٣)

- (وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ) (الحجر/٩١)

و هو ما تبينه الآيتان و يتفق عليه المفسرون في معنى الدحو أو الطحو و هو ما يوافق كذلك المد. و بعد هذا أخرج الحق منها ماءها و بالتالي مرعاها. فماؤها هنا هو ما أُودع

٣ في منطقة الشرق الأوسط يقال للإنسان المستدير البطن "أبو طح"و لهذا له معنى الإستدارة.

٤ عدم تمام الدائرية ناتج عن وجود القمر و أثر جاذبيته على أرضنا المرنة و حركة الألواح القشرية فيما بينها.

فيها حين قدر فيها أرزاقها. و هذا الماء كان أنهارا و عيونا، و لهذا فقد ذكر الله على لسان نوح عليه السلام أنه قال لقومه[٥]: **(يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا (١١) وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا) (نوح/١١-١٢)**

ففي هذا القول، ربما، دليل على عدم وجود أنهار في منطقتهم و لرغبتهم فيها، وهذا كان لترغيبهم في إجابة دعوته و كما يبينه الله تعالى في بداية سورة نوح؛ و هذا حال ترغيب كل الأنبياء لأقوامهم من أمور الدنيا قبل أمور الآخرة، و هذا ما نراه كذلك في طلب أقوام الأنبياء لأنبيائهم، إما عن طريق التعجيز و أما عن طريق التأكد و هذا ما يبنه الحق تعالى على لسان قريش :

(وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا (٩٠) أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْأَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا (٩١) أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا أَوْ تَأْتِيَ بِاللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ قَبِيلًا (٩٢) أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ أَوْ تَرْقَى فِي السَّمَاءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتَّى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرَؤُهُ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّي هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا (٩٣)) (الإسراء)

إن الكلام عن قوم نوح عليه السلام، و بهذه الطريقة قد يبين لنا بعض النقاط المهمة جدا، و التي تجدر الإشارة إليها:

١- كون البشر، في ذلك الزمان كانوا يعيشون في منطقة واحدة من اليابسة، و إلا فالعذاب لا يصيب من لم يرسل إليه.

٢- كون الناجين من الغرق هم فقط الذين كانوا مع نوح عليه السلام على السفينة.

٣- وجود قصة الطوفان، بروايات مختلفة مع ما بينها من التشابه، بين كل البشرية المتواجدة على سطح الأرض حتى بالرغم من التباعد الجغرافي الحالي فيما بينهم.

٤- و هذه النقاط تدل كذلك على عموم الطوفان و أنه غمر اليابسة الموجودة في ذلك الزمان كلها، و أنه لم ينج أحد من الطوفان إلا أهل السفينة.

مما سبق نستطيع القول، أن المياه الموجودة على سطح الأرض ناتجة عن الماء البدئي الذي تراكم مع الكتل الناتجة عن الفتق و الذي حُبس في هذه الكتل نتيجة الالتحام الحاصل بينها؛ هذا في الكتلة الأساسية المنشئة فيما بعد، نتيجة التراكم بين الكتل بفعل الجاذبية أو بفعل الاصطدام، لكتلة الكرة الأرضية؛ ثم بعد ذلك و على فترة، بسبب تناثر هذه الكتل في الكون و بجوار كتلة الأرض، نتيجة تساقطها على سطح الأرض.

أن ماء الأرض البدائي الجوفي = ماء سطح الأرض (مرحلة اليومين الثانية) + الماء الجوفي (مرحلة اليومين الأولى)

فماء سطح الأرض هو الذي ينشط عملية التبخر و تشكل السحاب و بالتالي نزول المطر،

٥ وربما هذا السياق يشير على أن مكان سكنهم لم يكن فيه أنهار. و ربما لهذا كان مكان نزولهم ذا أنهار.

فهذه الظاهرة لها أثرها في التوازن الحراري لكوكبنا الأرض، و كذلك انتقال كميات ضخمة من المياه، عن طريق السحاب، بين أراض خضراء و أخرى غبراء.

ب- ماء السماء:

ذكر الماء، في القرآن، مقترنا بالسماء ٢١ مرة، و أكثره من السحاب، إلا الآيات المتعلقة بخبر نوح عليه السلام.

قد يكون هذا الماء من أصل الغلاف الجوي و من السحب المتشكلة من البخار المتصاعد من الماء المتواجد على الأرض أو في الأرض، مع أن هذه المياه لا تشكل إلا نسبة بسيطة من مياه الطوفان، وهذا بالنسبة لكمية المياه الموجودة على سطح الأرض في ذلك الزمان، و حتى لمساحة القشرة الأرضية لتلك الفترة.

أما مياه الغلاف الجوي فهي ذات الأصل البدئي (بداية خلق الكون) و هذا من قوله تعالى: **(ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ) (فصلت/١١)**

فقد ورد في بعض التفاسير أن الدخان المذكور في هذه الآية هو بخار الماء. و هذا ما اكتشف في الغلاف الجوي لبعض الكواكب التي هي أهلا للحياة، لأن الماء أصل الحياة.

ورد أن الغلاف الجوي البدئي للأرض كان مكونا من ٩٠٪ من بخار الماء و لا يحتوي حاليا إلا على ١-٤٪ فقط[٦]. 416

إن سقوط النيازك و ربما بعض المذنبات، خلال المرحلة الأولى و الثانية، قد أوصل كميات جديدة من المياه إلى سطح كرتنا. فالنيازك التي لم تتفتت بالكامل حين دخولها الغلاف الجوي احتفظت بمياهها، و قد تكون قد نثرت مياهها في الجو، و كذلك حال تلك التي تفتت بالكامل، و هذا ما شكل تلك الطبقة المشبعة بالبخار و التي احتفظت بهذه المياه حتى زمن الطوفان.

إن الأمر المعطى من رب الخليقة لابتداء الطوفان، هو قوله تعالى: **(حَتَّى إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَ فَارَ التَّنُّورُ)**، قول المفسرين في كلمة التنور أنه التنور الذي يخبز فيه و العين و الصبح، فلو نظرنا إلى هذا نظرة أكثر علمية و هي أن هذه العلامة هي البداية و التي بها يجتمع ماء السماء و ماء الآرض و ذلك من قوله تعالى :

(فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ (١١) وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ) (القمر/١٢).

و السؤال هنا ما الذي أو ما الظاهرة العلمية التي جعلت ماء السماء ينزل بهذا الكم؟

نقول مع يقيننا أن الله قادر على عمل ما يريد بـ "كن فيكون"بسبب أو بدون سبب. هناك

٦ Bernard Marty; « Une pluie de météorites à l'origine des océans » (en page 10)

من أهل العلم من يقدر أن الأرض منذ تشكلها أحاطها الله بطبقة أو قبة من الغيوم المشبعة بالماء و حتى يتساقط الماء الموجود بهذه الطبقة لا بد من عامل خارجي يحول بخار الماء المتواجد إلى ماء؛ و هنا أجيب على السؤال السابق: فار التنور قد يعني ثورة بركان مخصوص و بعده براكين و هذا في نظري جديد في تفسير (فَارَ التَّنُّورُ).

الآن السؤال التالي لماذا هذه النظرة و الاعتبار؟

يمكن أن نقول ما يلي بخصوص أثر الطوفان و عوامله على طبيعة الأرض:

١- أن البراكين و بقوة ثورتها غيرت التيارات الهوائية إن كان من جهة حرارتها أو حركتها أو سرعتها و هذا أثر في هذه الطبقة من الغيوم المشبعة بالماء فعندها تسقط المياه و بكميات كبيرة. و هذا قد يكون تفسيرا لهذه الآية (فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ) القمر.

ثورة البراكين هذه تنتج عن تغير الضغط في طبقات الأرض، و هناك من المختصين من يدعي أن المطر قد يكون عاملا أساسيا في ثورة البراكين؛ فثورة البراكين تسخن طبقات الأرض التي تمر بها الحمم و هكذا تسخن الغازات المحبوسة بين هذه الطبقات و عند وجود المياه بين بعضها تندفع هذه المياه بقوة إلى سطح الأرض و تتفجر كما يفعل ما يسمى بالجيزر "النوافير»، و التي توجد في مناطق من الأرض، حيث يوجد الماء و النار (البراكين)، و هذا تفسير لقوله تعالى: (**وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا**) (القمر). هذه الآية تبين كثرة العيون، حتى كأن الأرض كلها عيون؛ إن وجود هذه العيون و تفجيرها يبين كذلك كثرة البراكين التي ساعدت في هذا التفجير؛ و كما بيناه بخصوص النوافير "جيزر». من هذه النوافير المتواجدة حاليا على سطح الأرض من يصل ماؤها لارتفاع ٢٠٠ متر، فكيف بارتفاع هذه العيون المتفجرة!

هناك من الإختصاصيين من يقترح أن مياه هذه العيون قد وصل حتى طبقات الغلاف الجوي الباردة (٣٠كم<) وتحولت إلى ثلج و جليد و هو ما أدى إلى تجميد مفاجئ لحيوانات تاريخية و هي تأكل طعامها، وهذا ما بينته البحوث و الحفريات.

٢- إن هذه البراكين غيرت طبيعة الأرض و تضاريسها و قد تكون أنشأت يابسة جديدة و فصلت بين طبقاتها و باعدت بينها و هذا ما نراه في ما يمكن أن نسميه "بالألواح القشرية"و لهذا نرى كل هذه الألواح محاطة بالبراكين؛ و ما يمكن أن نصل إلى استنتاجه أن هذه الطبقات كانت طبقة واحدة؛ و هذا ما نحصل عليه لو قاربنا بين هذه الطبقات لنجمعها.

فقط لإعطاء فكرة عن كمية المياه اللازمة لغمر الأرض، ذكر العالم المستحاثي (الإحاثي) ميشيل آرشر تقديرا لكمية المياه اللازمة، فقال:

"فيضان و غيض ٤,٤٠٠,٠٠٠,٠٠٠ كم٣ من المياه لتغطية الجبال الحالية، تقدر بـ ثلاث مرات حجم المياه المتوفرة حاليا على سطح الأرض، و المتواجدة في المحيطات و البحار.»

إن تقدير هذا العالم لهذه الكمية متعلق بارتفاع الجبال الحالية، و هذا قد يكون صحيحا لو اعتبرنا أن هذه الجبال كانت موجودة بارتفاعها الحالي، و هذه نقطة علمية أخرى لعلماء

طبقات الأرض؛ و هذا ما لا يمكن التأكد منه حاليا، هذا مع إمكانه.

٢ـ أين ذهبت المياه؟

أذكر فقط قوله تعالى: **(وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَيَا سَمَاءُ أَقْلِعِي وَغِيضَ الْمَاءُ وَقُضِيَ الْأَمْرُ...)** (هود/٤٤)

إن عودة مياه الأرض، التي خرجت منها، إلى داخلها، كما تبينه الآية، لظهور اليابسة، تبين أن الماء الذي خرج من الأرض عاد فيها؛ و السؤال هل هو نفس الماء أم كميته؟

على كل حال إن لهذا الماء دور في تنظيم حرارة الأرض، فكان لابد من عودته إلى داخل الأرض، وربما هذه العودة قد خفضت درجات الحرارة، و خاصة كما بينته بعض الدراسات فقد استمرت البراكين بالثوران حتى تحت الماء و هذا ما ظهر من شكل الصخور الحممية بعد تصلبها، و المتواجدة على ارتفاعات يستحيل تشكلها إلا تحت الماء.

إذن فالماء المتواجد الآن على سطح الأرض هو ماء السماء المؤسس للطوفان و الماء الذي أخرج من الأرض في مرحلة التكوين الثانية.

و في الختام، نسأله تعالى أن يعلمنا ما ينفعنا، و ينفعنا بما علمنا، و يزيدنا علما، و يرزقنا العمل بهذا العلم، و يجعلنا من الشاكرين في كل آن و حين، و صل اللهم و سلم و بارك على كل الأنبياء و المرسلين و بالتخصيص منهم، لما لهما من السياق، سيدينا محمد و نوح؛ و آخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين.

مراجع :

- القرآن و التفاسير.

- http://www.maplanetebleue.com/2011/01/31/lorigine-de-leau-sur-la-terre /

- http://www.astrosurf.com/luxorion/eau-origine.htm

- http://www.consoglobe.com/combien-eau-et-eau-douce-sur-terre-cg

- http://www.youtube.com/watch?v=irJUIyHG6jo

- http://www.youtube.com/watch?v=LAdW9wneruc

Did Sennacherib, King of Assyria, Worship Wood from Noah's Ark as a Deity?

Gordon FRANZ*

Introduction

Rabbi Papa (ca. AD 300-375) recounts a story in *Tractate Sanhedrin* about Sennacherib, king of Assyria, finding a piece of wood from Noah's Ark. It states: "He [Sennacherib] then went away and found a plank of Noah's ark. 'This', said he, 'must be the great God who saved Noah from the flood. If I go [to battle] and am successful, I will sacrifice my two sons to thee', he vowed. But his sons heard this, so they killed him, as it is written, *And it came to pass, as he was worshipping in the house of Nisroch his god, that Adram-melech and Sharezer his sons smote him with the sword*" (96a; Epstein 1935: 647, citing 2 Kings 19:37). This story is recounted in Louis Ginzberg's classic work, *Legends of the Jews*, and implies that this is a legendary account. One reason it might have been considered a legend is because Sennacherib was never on, or near, the modern-day Mount Ararat (Agri Dagh). Yet there are plausible historical reasons to believe this story is true and not legendary.

There are three lines of arguments that support the historical plausibility of this event. First, at one point in his life, Sennacherib was on the mountains in the Land of Ararat where tradition and ancient history say Noah's Ark landed (Crouse and Franz 2006). Second, he learned of the story of Noah's Ark from some Israelites or Judeans with whom he had contact. Third, the temple of Nisroch was dedicated to a plank of wood from Noah's Ark.

Sennacherib Saw Noah's Ark

Sennacherib could have seen Noah's Ark during his fifth campaign carried out about 697 BC (Russell 1991:164, 308, footnote 24). This campaign was precipitated by the rebellion of seven cities located on Mt. Nipur, the Assyrian name for Cudi Dagh, which were not subject to the Assyrian yoke (ARAB 2: 139, 140; para. 294, 296; 144, para. 316; Parker 2001: 98).

The flat area to the south of Mt. Nipur, today called the Cizre Plain, was a "buffer zone between the Mesopotamian lowlands and the Anatolian highlands" (Parker 2001: 40). During the Assyrian period, the Cizra Plain was called the province of Ulluba (Parker 2001: 43). The province probably gave its name to the mountain at a later period when it was called Mount Lubar.

* Associates for Biblical Research, Akron, PA, USA

In the year 739 BC, after annexing Ulluba, Tiglath-Pileser III built and fortified a city named Ashur-ipisha (Tadmor 1994: 127, 129). The surveyors of the Cizre Plain project have tentatively identified the site located in the center of the plain, Takyan Hoyuk, as the site of Ashur-ipisha (Parker 2001: 78, 82, 277, 281, Site #49). Tiglath-Pileser III also built a royal residence in the territory of Ulluba. Unfortunately the text describing this construction is partially damaged so the name of the city where the residence was located is not known. Most likely it was at Ashur-ipisha (Tadmor 1994: 167; Parker 2001: 54, footnote 229). Tiglath-Pileser III also repopulated the area with 1,223 people deported from elsewhere (Tadmor 1994: 63). Again, unfortunately, it is not clear where these people were deported from because the text is broken. Some have suggested Phoenicia and north Syria, others have suggested Tushan (Parker 2001: 54, footnote 233).

The Assyrians used this agriculturally rich province to supply food for Nineveh and other cities in central Assyria. They would float grain and other foodstuff down the Tigris River on crafts called *kalakku*. These crafts consisted "of a raft supported by inflated animal skins" (Parker 2001: 81; Newman 1876: 233; for a picture a *kalakku* on an Assyrian relief, see Barnett, Bleibtreu and Turner 1998: Plate 104, #144a, top left). There is one text that describes a grain shipment that most likely originated from the Cizre Plains (Parker 2001: 82, 86-88; Lanfranchi and Parpola 1990: 202-203, text 289; CT 53 323).

The Assyriologist Julian Reade, suggested that the "original cause of the Mount Nipur expedition [Sennacherib's fifth campaign] … judged by the poorly preserved stela texts, was to punish the inhabitants for sinking loads in transit" (1978: 60; King 1913: 88, line 31; ARAB 1989: 2: 139, para. 295, "… they sank in the river…"). The inhabitants of Mt. Nipur were apparently attacking and sinking these *kalakku's* with either grain or the stone sphinx colossi on them. Others have suggested that the mountain villagers were attacking the Assyrian farms on the Cizre plain (Parker 2001: 98).

Sennacherib successfully campaigned against the seven cities on Mt. Nipur (Tumurra, Sharim, Khalbuda, Kipsha, Esama, Kua and Kana). To commemorate his victory he placed eight sculptured panels near the top of the mountain. Six of them were found near the village of Shakh – five contained the figure of Sennacherib with an inscription, and one was prepared, but left unfinished. Two others were found near the village of Hasanah – one with the figure of the king and an inscription, and the other one prepared, but left unfinished (King 1913).

Recently another inscription was discovered near Sah [Shakh] (Nogaret 1984; 1985). Olmstead has suggested that Tummurra, the chief city of the region, lay under the village of Shakh because of its close proximity to the bulk of the inscriptions

(1975: 314). Nogaret points out that this identification is insufficiently established (1985: 64, footnote 3). Nogaret goes on to conjecture that the city of Esama should be identified with Hasanah, located at the foot of Cudi Dagh, because the toponym is preserved in the name of the village, and there too, the village is in close proximity to the inscriptions (1985: 64, footnote 3). The exact location of these Iron Age cities can only be determined by a thorough survey of Cudi Dagh and eventual excavations of the sites.

The inscriptions were placed in elevated places and in such a way as not to be seen from a distance. King observed that Sennacherib "did not anticipate any lively feeling of gratitude among the survivors on his withdrawal after sacking and destroying the mountain villages" (1913: 67). King also gives detailed directions to each of the panels (1913: 70-71).

The inscriptions on the sculptured panels reveal the ego of Sennacherib. After attributing his victory to the Assyrian gods, he describes himself as "the great king, the mighty king, king of the universe, king of Assyria, and the exalted prince!" (*ARAB* 1989: 2: 139; para. 294). He goes on to describes himself as an ibex, leading the charge up the mountain, through gullies and mountain torrents to the highest summits (para. 296). The impression one gets from his inscriptions is that he climbed all over the mountain in his conquest of the seven cities. If the Ark was still intact, or at least partially intact, it would have been difficult for Sennacherib to miss such a large object on top of the mountain.

After the Assyrians "devastated, destroyed and burned with fire" the seven cities on Mt. Nipur, they pressed their campaign against King Maniye from Ukku in the land of Daie (Grayson and Novotny 2012: 117-118, Inscription 16, lines 5:11-40; 163, Inscription 19, lines 2:7-13; 210, Inscription 26, lines 1:14-17). They were successful against this royal city as well as the thirty-three cities that belonged to this kingdom (lines 29-37). Ukku has been identified with the city of Hakkari on the Greater Zab river (Radner 2011: 255-258; Jeffers 2011: 100).

On at least one of his inscriptions he states: "I destroyed, devastated, (and) bur[ned] with fire his cities, (and) made (them) like ruin hill(s) (created by) the Deluge (Inscription 19, lines 2:12-13)! Sennacherib used the same Akkadian word in this text for Deluge that is used elsewhere in the Assyrian accounts of the Great Flood.

Recently, Davide Nadali has suggested slabs 1-7 in Sennacherib's throne room depict the fifth campaign to Mt. Nipur and Ukku (2008: 473-493; Russell 1998: 223; Plates 41, 42, 238). Joshua Jeffers has argued that slabs in Rooms XXXVIII and XLVIII also depict images of the Fifth Campaign (2011: 87-116).

When Friedrich Bender visited Cudi Dagh in the spring of 1954 he obtained

wood samples from an object that might be Noah's Ark at a level of about 2,000 meters, just below the summit of Cudi Dagh (1956: 154). When he published the results of the carbon-14 dating, he included a map in the report (1972: 20; 2006: 112-113). He located the remains of Noah's Ark near one of the summits of Cudi Dagh. This is consistent with the ancient sources that place the landing site of Noah's Ark on Cudi Dagh (Crouse and Franz 2006: 99-111).

There were visible sightings of an intact or nearly intact Noah's Ark on Mt. Nipur / Cudi Dagh up until at least the 10th century AD. Sennacherib was much earlier than these sightings and would most likely have seen an intact Noah's Ark. He apparently, according to Jewish tradition, had "relic fever" and brought some wood back from Cudi Dagh to his palace in Nineveh.

Sennacherib Heard about Noah's Ark from Israelites or Judeans

How did Sennacherib know that the object he saw was Noah's Ark? More than likely he heard about the Ark from Israelites or Judeans with whom he had come in contact. There are several possibilities as to their identity.

The first possibility is that his mother told him. In the spring of 1989, Iraqi archaeologists excavated a vaulted tomb (Tomb II) underneath Room 49 in the North-West Palace at Nimrud, ancient Kalkhu (Oates and Oates 2001: 81-84; Plates 2b, 4b, 6-8). Inside was a sarcophagus that contained two skeletal remains as well as 157 objects, including a "gold crown, a gold mesh diadem with a tasseled gold fringe and 'tiger-eye' agate rosette, 79 gold earrings, 6 gold necklaces, 30 finger rings, 14 amulets, 4 gold anklets, 15 gold vessels , gold chains, etc." (Oates and Oates 2001: 82).

There was also a stone funerary tablet that identified one of the occupants of the tomb (2001: 82). The two occupants have been identified as Yaba, the wife and queen of Tiglath-Pileser III (744-727 BC), and Atalia, the wife and queen of Sargon II (721-705 BC) (Kamil 1999: 13). In a detailed study of these names as they relate to the foreign policy of Assyria, Stephanie Dalley suggests that they were Judean princesses married to the kings of Assyria. She concluded that "Atalya was almost certainly the mother of Sennacherib" (1998: 97). I would suggest that more likely they would be Israelites, from the Northern Kingdom, rather than Judeans.

This is a tantalizing possibility, but is it the case? K. Lawson Younger, in an article discussing the Yahwistic theophoric element in names written in the Neo-Assyrian language, Akkadian, says: "It is very far from certain that the name of Sargon's queen, Atalia, contains the Yahwistic theophoric element. Until more evidence can be supplied, it is probably best to refrain from too much speculation on the queen's ethnicity and from drawing any significant implications in that regard" (2002: 218).

Ran Zadok concurs with Younger and suggests that Atalia's name was most

likely an Arabian derivation of *A-ta-li-a/A-tal-ia-a* and that a Hebrew derivation was unlikely because "there was no rationale for political marriages between the Assyrian suzerains and their vassals (2008: 329). With these cautions in mind, we probably should look elsewhere for Sennacherib's contact with Israelites or Judeans.

The second possibility would be an Israelite or Judean soldier in the Assyrian army during Sennacherib's Fifth Campaign. It is known that the Assyrians incorporated the soldiers of their defeated foes into their own army. The Rabshakeh, a high ranking military officer, who was taunting the Judeans outside the gates of Jerusalem in 701 BC, was most likely an Israelite from the Northern Kingdom. When the Judean leaders asked him to speak to them in Aramaic so the people could not understand what he was saying, he spoke to them in "Judean", probably a Judean dialect of Hebrew (2 Kings 18:28; Isa. 36:13).

Sennacherib may have had other high ranking Israelite or Judean officers on his general staff who would know the account of Noah, the Ark, and the Great Flood. Perhaps this is why Sennacherib's annals described the destruction of Ukku and its surrounding cities as a Deluge! Sennacherib had recently seen the Ark on Mount Nipur and was aware of the story of the Biblical Deluge.

The Israelites or Judeans who were working on Sennacherib's "Palace without Rival" in Nineveh would be a third possibility. David Ussishkin, the excavator of Lachish, did a detailed study of the Lachish relief in the British Museum. He concluded from the dress that some of the laborers working on Sennacherib's palace were Judeans, and "quit possibly the men of Lachish" (1982: 130; Fig. 99). Cudi Dagh was only 120 Kilometers (75 miles) from Nineveh.

John Russell, in his monumental study on Sennacherib's Palace, points out that Rooms XXIX, XXX, and XXXIII of the palace were embellished with a special stone panel from Mount Nipur (Cudi Dagh) of polished stones (1991: 90, 258). On the back of one winged lion from Room XXXIII, door p, was an inscription that stated: "Palace of Sennacherib, great king, powerful king, king of the world, king of Assyria: NA4dSE.TIR stone [grain stone], whose appearance is like mottled barley (?), which in the time of the kings, my fathers, was valued only as a necklace stone, revealed itself to me at the foot of Mt. Nipur. I had female sphinxes made of it and had them dragged into Nineveh" (1991: 276, brackets GWF).

In a study conducted at the British Museum on the slabs that originated at Mt. Nipur, it was determined that the stone was fossiliferous limestone, also known as biopelsparite, and contained microfossils and shell fragments. "It is these fossils that suggest that the stone used for these reliefs from Room XXXIII may perhaps be identified with the stone 'like cucumber seeds' or having a structure as 'finely grained as barley'" (Mitchell and Middleton 2002: 97; see also Galter, Levine, and Reade 1986: 31).

The Israelites or Judeans that Sennacherib came in contact would have told him some of the great stories from the Torah. One of the most dramatic being the account of Noah's Flood and God providing salvation for Noah and his family by placing them in an Ark built by the great patriarch. Yet Sennacherib misunderstood the story.

We should not be too surprised that Sennacherib would take a "holy relic" and worship it. The Judeans had taken a sacred object, the bronze serpent that Moses had lifted up in the Wilderness (Num. 21:5-9; John 3:14-16), and worshiped that as well. At the beginning of King Hezekiah's reign, it is stated: "He removed the high places and broke the sacred pillars, cut down the wooden image and broke in pieces the bronze serpent that Moses had made; for until those days the children of Israel burned incense to it, and called it Nehushtan" (2 Kings 18:4). They worshiped a relic rather than the God of reality Who had acted in history.

The Deity of the Temple of Nisroch Was a Plank from Noah's Ark

The Bible recounts the death of Sennacherib, king of Assyria, in this way: "Now it came to pass, as he [Sennacherib] was worshiping in the house [temple] of Nisroch his god, that his sons Adrammelech and Sharezer struck him down with the sword; and they escaped into the Land of Ararat" (2 Kings 19: 37 // Isa. 37: 38). Archaeologists, Assyriologist, and Bible commentators have been puzzled over the identification of Sennacherib's god, or personal divine patron, Nisroch.

The Assyriologist A. Kirk Grayson summarizes the problem this way: "The identity of Nisroch is problematic, since Assyrian sources do not attest to any god with such a name. One possible candidate is the god Enlil, whose name was sometimes used as an epithet of the god Ashur, the chief god of Assyria. Another is Ninurta, the Assyrian god of war. But in both cases there are serious difficulties in reconciling the biblical form of the name with the forms preserved in Assyrian sources" (1992: 4: 1122). Cogan and Tadmor suggested that: "The name of the god Nisroch (Heb. *nsrk*) is obviously a corruption, as no divinity with that name is known. That it may be an intentional alteration of the name of some Mesopotamian god (e.g. Marduk or Nusku) is a reasonable suggestion" (1988: 239).

Is the suggestion that the name Nisroch was a scribal corruption of the name of the Babylonian god Marduk a reasonable one? Lettinga points out: "There is no evidence that Sennacherib especially worshipped the divinity whose city, Babylon, he thoroughly destroyed in 689 BC. Sennacherib does not call Marduk his god but Assur" (1957: 105). But Lettinga goes on to suggest, based on Sennacherib being buried in the city of Assur, that the name Nisroch is a "blend of the divinity names Assur and Marduk" (1957: 106) since Sennacherib had taken the statue of Marduk to a temple in Assur after he destroyed Babylon (*ARAB* 2: 275; para 712).

Another commentator, giving sage advice, offered this suggestion: "To date, no Assyrian god by the name of Nisroch is known. However, given the Biblical record for accuracy in the reporting of obscure details of ancient life, it is reasonable to assume that archaeology has simply failed to uncover the data as yet. The implication is that this was the private tutelary [guardian or protector] god of the king" (Oswalt 1986: 671, footnote 11).

Rabbi Adin Steinsaltz, in a footnote on the rabbinic story based on this passage, says: "Because Sennacherib worshiped in the house of Nisroch (the house of the *neser* – the plank from Noah's ark that Sennacherib turned into a god), his sons, Adrammelech and Sharezer, came and smote him" (1999: 156). In Aramaic, the word *nsr* could mean "plank." In Syriac, it could mean board.[1] Jastrow gives the definition of "board" for "neser" and "nisra" (1903: 919). Instead of looking for an unknown Assyrian or Babylonian god, or saying the name Nisroch is a corruption of some god, we should consider the possibility that the god he worshiped was a plank of wood … wood from Noah's Ark! Sennacherib had heard the story about the Flood from an Israelite or Judean, but because of pagan influence in his life, he thought that the plank was the god who saved Noah and not the Lord God Almighty, Maker of Heaven and Earth. Sennacherib would not want to acknowledge the God of Israel because He (the Angel of the LORD) defeated Sennacherib's army at Jerusalem in 701 BC during Sennacherib's third campaign (2 Kings 19:35-36; 2 Chron. 32:20-23; Isa. 37:36-37). During his fifth campaign to Mount Nipur, however, Sennacherib could have come across the remains of Noah's Ark and brought back a plank and worshiped it as his personal god.

Where was the Temple of Nisroch located? Cogan and Tadmor also state: "Likewise, the location of the Nisroch Temple remains, for the present, enigmatic" (1988: 239). There are several possibilities for the location of this temple. The first would be in Sennacherib's "Palace without Rival" in Nineveh. However, the excavations have revealed no temple dedicated to Nisroch. Nineveh can not be ruled out completely because there are still parts of Sennacherib's palace that have not been fully excavated. A second possibility would be Assur, one of the provincial capitals of Assyria and the city where Sennacherib was buried. Assur is located about 90 kilometers south on the Tigris River. Yet the excavations at Assur have not revealed any temple to Nisroch. But the question should be asked, was Sennacherib murdered there? Lipinski suggests that Sennacherib was murdered in Dur-Sarruken, a provincial capital about 20 kilometers to the north of Nineveh (1987: 208-209; also cited in Zawadzki 1990: 69). Perhaps this is where we should look for the House of Nisroch.

1 http://cal1.cn.huc.edu/cgi-bin/getlex.cgi)

The Challenge

Cudi Dagh and its surrounding area need to be systematically surveyed and selective excavations conducted. Other inscriptions, similar to the ones found at Sah and Hassanah, probably exist. It also has been reported that one of the reliefs is not Sennacherib, but another Assyrian king. Each of the reliefs needs to be re-evaluated.

It would also be of interest to locate the stone quarry where the sphinxes and slabs of biopelsparite stone that lined the walls of some of the rooms in Sennacherib's "palace without rival" were quarried. The ultimate challenge is to excavate the remains of Noah's Ark near the summit of Cudi Dagh. I wish the Sirnak University team well in this endeavor.

Conclusion

It can not be said with 100% certainty that Sennacherib worshiped wood from Noah's Ark until the Temple of Nisroch is found and excavated, but it can be said that the "rabbinic legend" of Rabbi Papa in *Tractate Sanhedrin* is historically plausible, if not probable. This "legend" has its basis in historical reality. If that is the case, Sennacherib saw Noah's Ark on Cudi Dagh, the Assyrian Mount Nipur, in the mountains of Ararat / Urartu; because he was never on, or in the area of, Agri Dagh, the (late) traditional Mount Ararat!

Bibliography

Barnett, Richard D.; Bleibtreu, Erika; and Turner, Geoffrey
1998 *Sculptures from the Southwest Palace of Sennacherib at Nineveh*. 2 Vols. London: Trustees of the British Museum.
Bender, Friedrich, 1956 Eine Flobfahrt Tigris abwarts. *Kosmos* 52: 149-155.
1972 Holzreste vom "Landeplatz der Arche Noah" rund 6500 Jahre alt. *UMSCHAU – Kurzberichte aus Wissenschaft und Technik* 72/1: 20-21.
2006 Wood Remains from the "Landing Site of Noah's Ark" Nearly 6500 Years Old. *Bible and Spade* 19/4: 112-113.
Cogan, Mordechai; and Tadmor, Hayim, 1988 *The Anchor Bible. Second Kings*. New York: Doubleday.
Crouse, Bill; and Franz, Gordon,2006, Mount Cudi – True Mountain of Noah's Ark. *Bible and Spade* 19/4: 99-111.
Dalley, Stepanie, 1998, Yaba, Atalya and the Foreign Policy of Late Assyrian Kings. *State Archives of Assyria Bulletin* 12/2: 83-98.
Epstein, I. 1935, Seder Nezikin. *The Babylonia Talmud*. London: Soncino.
Galter, Hannes; Levine, Louis; and Reade, Julian. 1986, The Colossi of Sennacherib's Palace and Their Inscriptions. *Annual Review of the Royal Inscriptions of Mesopotamia Project* 4: 27-32.
Ginzberg, Louis, 1913, *The Legends of the Jews*. Vol. 4. Philadelphia: Jewish Publication Society of America.
2003, Legends of the Jews. Vol. 2. Trans. by H. Szold and P. Radin. Philadelphia: Jewish Publication Society.

Grayson, A. Kirk, 1992, Nisroch. P. 1122 in *Anchor Bible Dictionary*. Vol. 4. Edited by D. N. Freedman. New York: Doubleday.
Grayson, A. Kirk; and Novotny, Jamie, 2012, *The Royal Inscriptions of Sennacherib, King of Assyria (704-681 BC)*, Vol. 3, Part 1. Winona Lake, IN: Eisenbrauns.
Jastrow, Marcus, 1903, *A Dictionary of the Targumim, the Talmud Babli and Yerushalmi, and the Misrashic Literature*. Israel.
Jeffers, Joshua, 2011, Fifth-Campaign Reliefs in Sennacherib's "Palace Without Rival" at Nineveh. *Iraq* 73: 87-116.
Kamil. Ahmed, 1999, Inscriptions on Objects from Yaba's Tomb in Nimrud. Pp. 13-18 in *Graber Assyrischer Koniginnen Aus Nimrud*. Edited by M. Damerji. Baghdad: Department of Antiquities and Heritage, and Mainz: Romisch-Germanischen Zentralmuseum.
King, Leonard W., 1913, Studies of Some Rock-Sculptures and Rock-Inscriptions of Western Asia. *Proceedings of the Society of Biblical Archaeology* 35: 66-94.
Lanfranchi, Giovanni, and Parpola, Simo, 1990, *The Corresponence of Sargon II, Part II*. Vol. 5 in State Archives of Assyria. Helsinki: Helsinki University.
Lettinga, J. P., 1957, A Note on 2 Kings 19:37. *Vetus Testamentum* 7/1: 105-106.
Lipinski, Edouard, 1987, Bet-Sarruk(in). Pp. 208-209 in *Dictionnaire Encyclopedique de la Bible*. Brepols.
Luckenbill, Daniel David, 1989, *Ancient Records of Assyria and Babylon*. London: Histories and Mysteries of Man. Abbreviated *ARAB*.
Mitchell, T. C.; and Middleton, A. P., 2002 The Stones used in the Assyrian Sculptures. *Journal of Cuneiform Studies* 54: 93-98.
Nadali, Davide, 2008, The Role of the Image of the King in the Organizational and Compositional Principles of Sennacherib's Throne Room: A Guide to the Historical Narrative and Meaning of a Specified Message. Pp. 473-493 in *Proceedings of the 4th International Congress of the Archaeology of the Ancient Near East*. Vol. 1. Edited by H. Kuhne; R. Czichon; and F. Kreppner. Wiesbaden: Harrassowitz.
Newman, John P., 1876, *The Thrones and Palaces of Babylon and Nineveh*. New York: Nelson and Phillips.
Nogaret, Marc, 1984, Les Reliefs de Sennacherib au Cudi Dag a la Lumiere de Nouveaux Documents. *Annales d' Histoire de l' Art and d' Archeologie* 6: 15-22. 1984, Propection au Cudi Dag. Preliminaires. *Revue d' Assyriologie et d' Archeologie Orientale* 79/1: 64-66.
Oates, Joan, and Oates, David, 2001, *Nimrud. An Assyrian Imperial City Revealed*. London: British School of Archaeology in Iraq.
Olmstead, Albert T.,1975, *History of Assyria*. Chicago: University of Chicago. Midway reprint of the 1923 edition.
Oswalt, John, 1986, *The Book of Isaiah, Chapters 1-39* (NICOT). Grand Rapids: William B. Eerdmans.
Parker, Bradley J., 1997, The Northern Frontier of Assyria: An Archaeological Perspective. Pp. 217-244 in *Assyria 1995*. Edited by S. Parpola and R. M. Whiting. Helsinki: Neo-Assyrian Text Corpus Project. 2001, *The Mechanics of Empire. The Northern Frontier of Assyria as a Case Study in Imperial Dynamics*. Helsinki: The Neo-Assyrian Text Corpus Project.
Radner, Karen, 2011, Between a Rock and a Hard Place: Musasir, Kumme, Ukku, and Subria – the Buffer States between Assyria and Urartu. Pp. 243-264 in *Biainili-Urartu: The Proceedings of the Symposium Held in Munich, 12-14 October 2007*. Acta Iranica 51. Edited by S. Kroll, et. al. Leuven: Peeters.
Reade, Julian, 1978, Studies in Assyrian Geography, I. *Revue d'Assyriologie* 72: 47-72.

Russell, John M., 1991, *Sennacherib's Palace without Rival at Nineveh*. Chicago: University of Chicago. 1997, *The Final Sack of Nineveh. The Discovery, Documentation, and Destruction of King Sennacherib's Throne Room at Nineveh, Iraq.* New Haven, CT: Yale University.
Steinsaltz, Adin, 1999, *The Talmud*. Vol. 20. Tractate Sanhedrin. Part 6. New York: Random House.
Tadmor, Hayim, 1994, *The Inscriptions of Tiglath-Pileser III King of Assyria*. Jerusalem: The Israel Academy of Science and Humanities.
Ussishkin, David, 1982, *The Conquest of Lachish by Sennacherib*. Ramat Aviv: Institute of Archaeology, Tel Aviv University.
Younger, K. Lawson, Jr., 2002, Yahweh at Ashkelon and Calah? Yahwistic Names in Neo-Assyrian. *Vetus Testamentum* 52/2: 207-218.
Zadok, Ran, 2007, Neo-Assyrian Notes. Pp. 312-330 in *Treasures on Camels' Humps. Historical and Literary Studies from the Ancient Near East Presented to Israel Eph'al.* Edited by M. Cogan and D. Kahn. Jerusalem: Magnes.
Zawadzki, Stefan, 1989, Oriental and Greek Tradition about the Death of Sennacherib. *State Archives of Assyria Bulletin* 4/1: 69-72.

Cudi Dağı'nda Kadim Bir Mesken: Şah Köyü

İbrahim BAZ*

A. Cudi Dağı

Cudi Dağı ve çevresini incelediğimizde, tufan sonrası Nuh (as)'ın gemisinin durduğu yer olarak kabul edilen dağın zirvesindeki "Sefine" denilen bir mekân ve bu mekânı merkeze alan değişik din, inanç, millet ve medeniyete ait çok sayıda yerleşim merkezinin var olduğunu görmekteyiz. Bu bölgede yaşayanların başında Asur, Guti, Bizans, Sasani ve Osmanlı Devletleri ve çok sayıda beylik ile Süryani, İslam, Nusayri, Keldani ve Yezidi inancına mensup çok kültürlü bir sosyal yapının var olageldiğini görmekteyiz. Bugün halen ismi geçen medeniyet ve inanç gruplarına ait yapılar ve ibadet mekânları değişik düzeyde yıpranmalara rağmen varlığını sürdürmektedir. Bu yerleşim alanlarının en önemlilerinden ve tanınanlarından biri Şah Köyü'dür.

Biz bu çalışmamızda Şah köyü hakkında kısa bilgiler verdikten sonra esas itibariyle 5 Mayıs 2013 tarihinden 25 Eylül 2013 tarihine kadar dört değişik noktadan dört ayrı zirveye yaptığımız tırmanışlarda elde etmiş olduğumuz görsel materyalleri paylaşmayı uygun gördük. Çalışma, Cudi Dağı ve çektiğimiz resimler hakkında detaylı bilgiler içermemektedir. Paylaşımın gayesi, Cudi Dağı ve çevresine uzmanların dikkatini çekmeyi amaçlamaktadır. Zira Cudi Dağı Hz. Nuh'un gemisinin üzerine durmasını müteakip yıllarda yerleşim noktasında birçok medeniyetin ilgisini çekmiştir. İsminin kutsal kitaplarda geçmesi itibariyle taşımış olduğu kutsallık, dağ hakkında bölgede yaşayan birçok etnik ve dini guruplar tarafından birçok efsanenin oluşmasına neden olmuş, uzun yüzyıllar devam eden şenlik ve festivallerin merkezi haline gelmiştir.

Burada paylaştığımız görseller daha ziyade Hz. Nuh'un gemisinin durduğu mekân olarak kabul edilen Sefine ve çevresi ile özellikle Şah köyüne ait olanlardır. Bunların haricinde Cudi dağı üzerinde ve eteklerinde bulunan Kasrik, Hesana, Besbin gibi tarihi yerleşim alanına ait elimizde birçok görsel materyal bulunmaktadır. Aşağıda bulunan fotoğraflar tarafımızca çekilmiştir. Şimdi bunları kısaca tanıyalım.

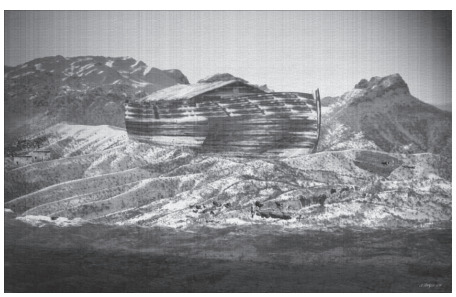

Cudi Dağı'nda Nuh Peygamberin Gemisini Sembolize eden bir çizim

* Yrd. Doç. Dr., Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tasavvuf A.B.D.

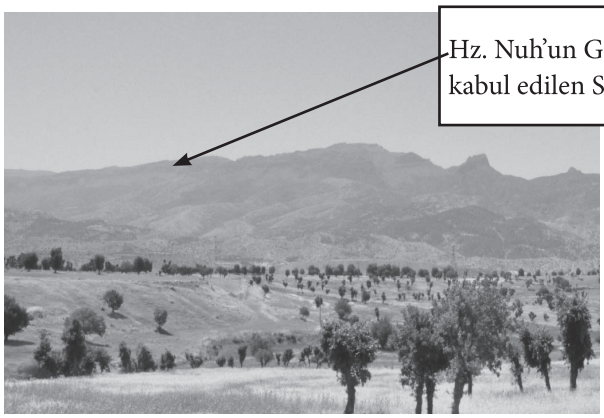

Şırnak'tan Cudi Dağı'nın görünümü ve Sefine Mevkii

12.05.2013 Cudi Dağı Sefine Bölgesi

Lave Garip (Garip Genç)'in Cudi Dağındaki Mezarı

Atatürk Burnu olarak bilinen görüntü

Cudi Dağı'nın zirvesine yakın noktada Işgın bitkisi

Cudi Dağı'na çıkarken yabani laleler

B. Şah Köyü

Şah Köyü, Kuzey-Doğu istikametinde Cizre'ye 16 km. uzaklıkta Cudi Dağı'nın iç bölgesinde bulunan yaklaşık üç bin yıllık kadim bir yerleşim alanıdır.

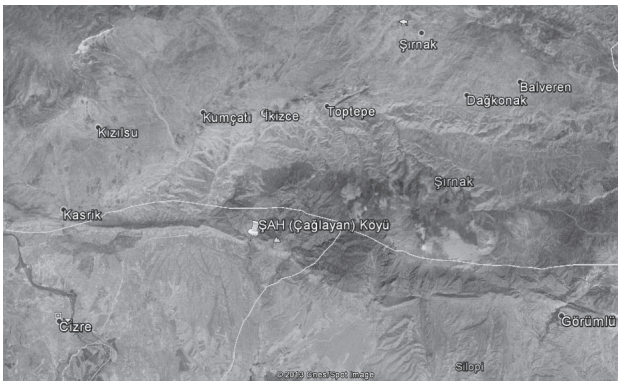

Cudi Dağı içerisinde bulunan Şah Köyü'nün konumu

Kuzey, Doğu ve Batı istikametinde doğal kayalıklarla korunan köy, bu yönlerde dağların zirvelerinde bulunan ancak bugün büyük oranda yıpranmış olan Çeko Kalesi, Kız Kalesi ve Düşe kalesi ve bunlar arasında uzanan surlarla küçük bir site devleti konumundadır. Güney istikametinde ise üç veya dört sıra sur ve bunlara bağlı giriş ve kontrol kuleleri bulunmaktadır. Köyün kaleleri ve surları yanında Müslümanlar tarafından kuzeyde Pîr-i Zibârî, Batıda Pîr-i Barânî ve Güneyde ise Molla Osman isimleriyle maruf üç âlim ve sûfîye ait mezar ve türbe ile korunduğuna inanılmaktadır.

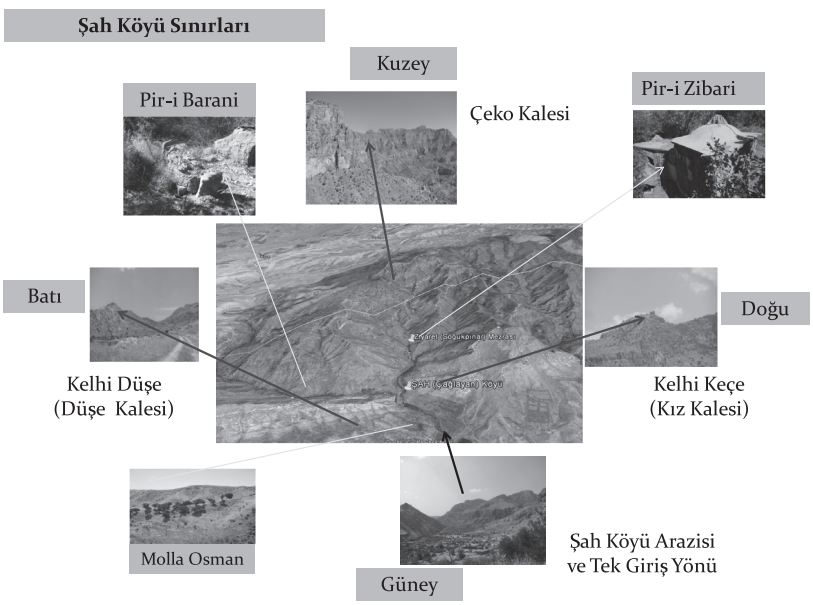

Şah Köyü ve etrafını kuşatan kaleler ve türbeler

Köyde başta Asurlular olmak üzere birçok medeniyete ait kalıntılar bulunmaktadır. Bunlar arasında en dikkat çekici olanlar, kilometrelerce uzanan ve bir kısmı halen varlığını sürdüren surlardır. Surlar köyün giriş istikameti olan ve düz araziye bakan kısmında en az dört sıra şeklindedir. Diğer istikametlerde ise tek sıra olup bazı noktalarda 5 m. yüksekliği kadar ulaşmaktadır. Bunların bir kısmının yıkılmış olduğu düşünüldüğünde surların ilk halinin daha yüksek olacağı aşikârdır. Köyün hemen girişinde kontrol noktası olarak kullanılmış burçlar bulunmaktadır. Burçlar kısmen, hala sağlam olarak durmaktadır.

Şah Köyü Surları

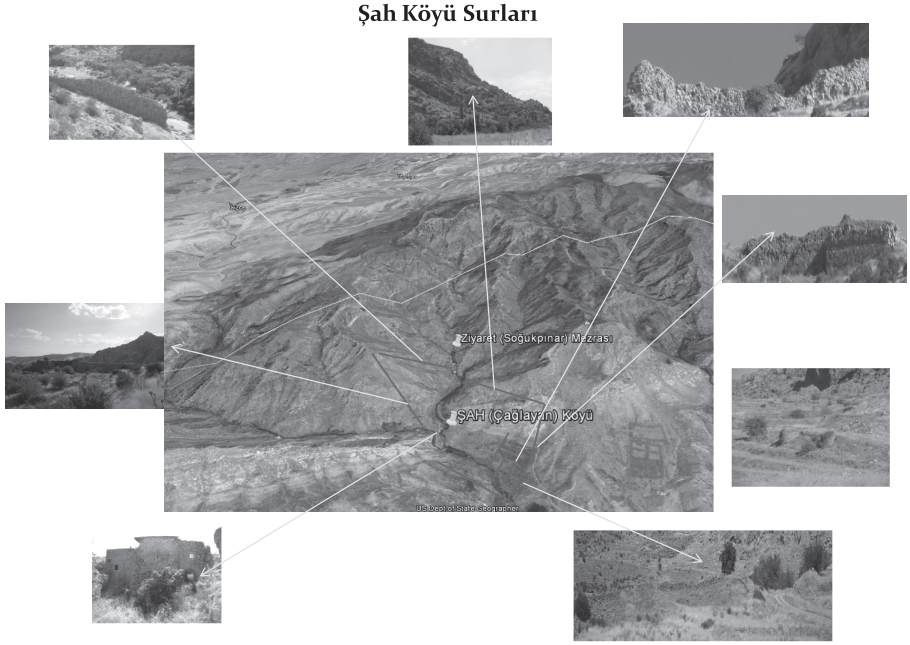

Şah Köyünün etrafını çevreleyen surlar

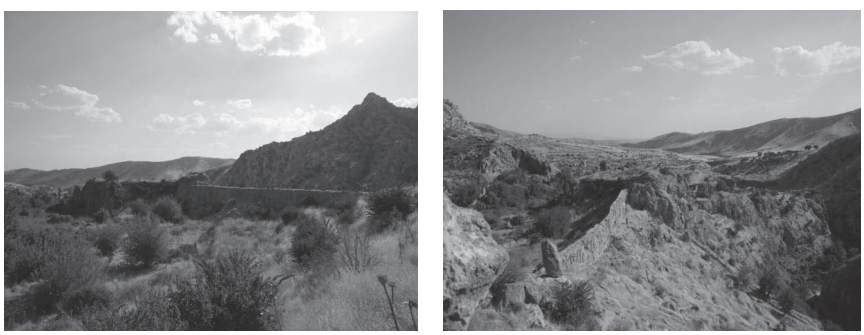

Şah Köyü Surları

Şah Köyü'ndeki tarihî değeri en yüksek eserler, takriben milattan yedi yüz yıl önce yaşamış olan Asur kralı Senharip'e (M.Ö. 681-705) ait, köyü çevreleyen sert kayalıklarda bulunan kabartma heykellerdir[1]. Bu rölyefler'den ancak 5 tanesini bulabildik ve fotoğraflarını çektik. Bazı araştırmacılar bunların sayısının 6 veya 7 olduğunu ifade etmektedir. Rölyeflerin fotoğrafları çekildikten sonra GPRS ile konumları tespit edilerek Divahane denilen mevkiye çıkış yolu güzergahında yerleri işaretlenmiştir. Rölyeflerin genel konumları ve her birine ait detaylı bilgiler şu şekildedir:

Rölyeflerin Konumu

1. Heykel-i Sur (Sur Heykeli)
2. Heykel-i Derinç-i Hoşab (Güzel Basamak Heykeli)
3. Heykel-i Nakab -i Çehliti (Orta Tepe Heykeli)
4. Heykel-i Derinç (Basamak Heykeli)
5. Heykel-i Divan (Divan Heykeli)
6. Divanhane Dağı
7. Kayser Dağı

Şah Köyü'nde bulunan Asur Kralı Senharip'e ait rölyeflerin GPRS ile tespit edilmiş olan konumu

1 25 Eylül 2013 tarihinde Şah köyünden batı istikametinde bulunan Divan Dağı ve Kayser Dağı olarak bilinen dağların zirvesine doğru dört saat süren bir tırmanış yaptık. Bu tırmanışta Asur kralı Sanharip'a ait beş adet kabartma heykelin yerlerini tespit ederek GPRS ile dağdaki noktalarını belirledik ve resimlerini aldık. Bunlardan ilki diğer dördünden farklı, diğerleri ise ölçülerine kadar tamamen aynıdır. Dağın zirvesinde kayalık bir mekânda Divan-ı Kasyser olarak bilinen yaklaşık 40 m^2'lik düz bir alan bulunmaktadır. Bu alan halk arasındaki rivayete göre Kayserlerin toplantı mekânı olarak kullanılmıştır. Burası tek çıkış noktası bulunan korunaklı bir mekân konumundadır. Tespit etmiş olduğumuz beşinci kabartma bu alana on metre mesafededir. Kabartmalardan hepsinin başparmağı doğu istikametini gösterirken dördüncü kabartma güney istikametine doğru bakmaktadır. Dağın değişik noktalarında kabartma heykel yapmak için kayalar oyulmuş ancak değişik nedenlerle heykel yapılmadığı anlaşılmaktadır.

I. Rölyef'in görüntüsü ve ölçüleri

Kabartma 1: Heykel-i Sur (Sur Heykeli)
Boy: 150*40
Yerden yaklaşık 50 m Yükseklikte
Sağ Başparmak Doğu İstikametine bakıyor
Ulaşma zamanı yaklaşık 10 - 15 dk.

II. Rölyef'in görünümü ve ölçüleri

Kabartma 2: Heykel-i Derinç-i Hoşab (Güzel Basamak Heykeli)
Boy: 175*52
Çerçeve ölçüleri: 175*125
Sakal boyu: 10*20
Yerden yaklaşık 750 m Yükseklikte
Sağ Başparmak Doğu İstikametine bakıyor, sol elinde kılıç var.
Ulaşma zamanı: 1. Heykelden sonra 30 dakika

III. Rölyef'in görünümü ve ölçüleri

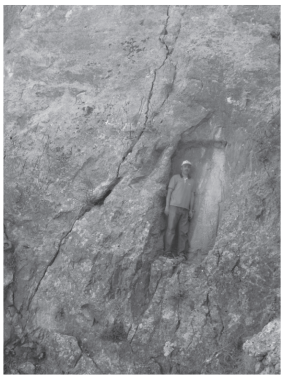
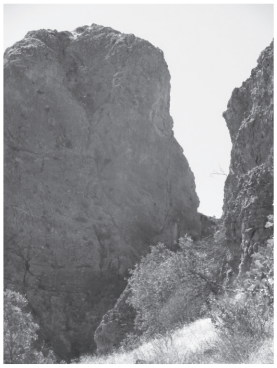

Kabartma 3: Heykel-i Nakab-i Çehliti (Orta Tepe Heykeli)
Boy: 175*52
Çerçeve ölçüleri: 200*100 cm.
Sakal boyu: 10*20
Yerden yaklaşık 1500 m Yükseklikte
Sağ Başparmak Doğu İstikametine bakıyor, sol elinde kılıç var.
Ulaşma zamanı: 2. Heykelden sonra 45 dakika

IV. Rölyef'in görünümü ve ölçüleri

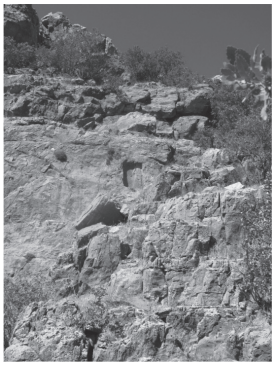

Kabartma 4: Heykel-i Derinç (Basamak Heykeli)
Boy: 175*52
Çerçeve ölçüleri1 280*120 cm
Sakal boyu: 10*20
Yerden yaklaşık 1600 m Yükseklikte
Sağ Başparmak Güney İstikametine bakıyor, sol elinde kılıç var.
Ulaşma zamanı: 3. Heykelden sonra 20 dakika Kuzey-Doğu İstikametinde

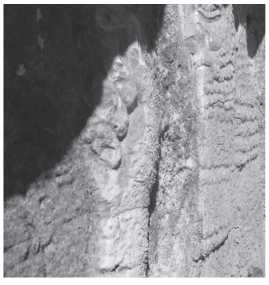

V. Rölyef'in görünümü ve ölçüleri

Kabartma 5: Heykel -i Divan (Divan Heykeli)
Boy: 175*52
Çerçeve ölçüleri: 180*120 cm
Sakal boyu: 10*20
Yerden yaklaşık 1650 m Yükseklikte
Sağ Başparmak Doğu İstikametine bakıyor, sol elinde kılıç var.
Ulaşma zamanı: 4. Heykelden sonra 15 dakika Kuzey -Doğu İstikametinde

Köye giriş yolunda ve köyün içerisinde kemerli taş köprüler, altı adet su değirmeni, kuzey güney istikametinde dağ eteklerinde uzanan iki sıra su kemeri, üç kilise ve üç camiye ait binalar halen kısmen sağlam olarak durmaktadır.

Şah köyü, tarihi özellikleri yanında yüzyıllar boyunca yeşilliği, içerisinden doğup kısa süre sonra yine köy içinden geçen Nerdüş nehrine dökülen şelalesi ve meyveleri ile tanınmış, Botan bölgesinin en güzel yeri anlamında "Şah-ı Botan" olarak da isimlendirilmiştir[2].

2 Şah Köyü, Botan bölgesinin güzellikleri ve tarihi özellikleri ile tanınan en güzel köyü olarak bütün bölgede tanınmıştır. Halk arasında tevatür olarak nakledilen bir rivayete göre bugün Van iline bağlı Çatak ilçesinin beylerinden biri bu köyün güzelliklerini duyarak köyü ziyaret etmiş ve kendi yerleşim yeri olan bugünkü Çatak ilçesinin köy halini benzer şekilde düzenlemiştir. Bu açıdan bölgede halen "Şah-ı Hakkari" olarak bilinmektedir. Zirai ilçe, köy olarak uzun yüzyıllar Hakkari iline bağlı kalmıştır.

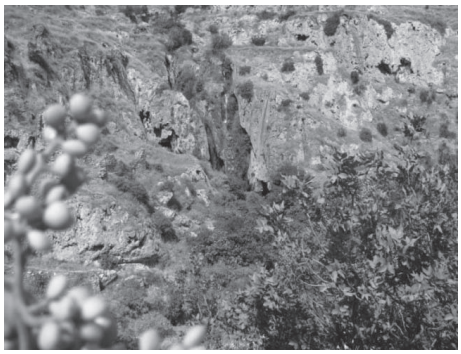

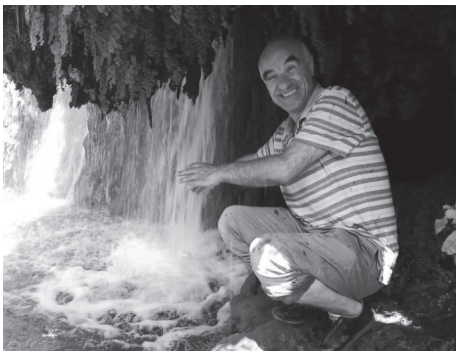

Şah Köyündeki Şelale, Zeytin ve Bıttım Ağacı

Cizreliler özellikle yaz aylarında üç aylık sıcak günlerini, Şah köyünün serin ve bütün bölgede nar, incir ve üzümü ile meşhur bahçelerin gölgeliklerinde kurdukları çadırlar yahut yazlık evlerde geçirirlerdi.[3]

Cizre'de yaşamış olan XVII. Yüzyılın büyük sûfî şairi Molla Ahmed-i Cezeri (ö.1640)[4] bir şiirinde maşukun güzellikleri karşısında başka hiçbir şeyin bahsi bile olmayacağını anlattığı "meke behs-bahsetme"kafiyeli şiirinin altıncı beytinde, kendi canı ile Şah köyünün meyvelerini mukayese ederek, Şah köyünün meyveleri nasıl ki Kayser'e sunulmakta ise benim de canım sana fedadır, Kayserden söz etme ona ilişme anlamına gelen şu beyitleri yazar:

Şah meyveleri gibi ömrüm feda

Hiç ilişme, söz etme Kayserden[5]

3 Yaşın, Abdullah, Tarih, Kültür ve Cizre, Kent Işıkları, İstanbul 2011, s.232.

4 Doru, Nesim, *Melaye Cıziri Felsefi ve Tasavvufi Görüşleri*, Nubihar Yayınları, İstanbul 2012, s. 22; Turan, Abdulbaki, *Melaye Cıziri Divanı ve Şerhi*, Nubihar Yayınları, İstanbul 2012, s. 17.

5 Molla Ahmed-i Ceziri, Divan, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2012, s. 62. Metnin orijinali Kürtçe olup şu şekildedir:

Şaxe umri bixwe ber je

U ji qayser meke behs

Şah köyü, uzun yıllar Cizre'de hükümranlık sürmüş olan Bedirhanoğullarının özellikle sayfiye olarak kullandıkları bir mekân olmuştur. Daha sonraları aileden bazıları köyde sürekli olarak yaşamaya başlamış, köy içerisinde bulunan kale ve ona ait mekânlar aile tarafından kullanılmıştır. Bölgede yaşanan olaylar nedeniyle 1984 yılında boşaltılmış olan Şah Köyünün bugünkü ismi içende bulunan Şelaleden yola çıkarak Çağlayan olarak değiştirilmiştir.

Şah Köyünde bulunan ve halk arasında Şah Medresesi, aynı zamanda Şazeh yahut onu yaptıran kişi olan Cizre Beylerinden Mir Mecduddin b. Abdulaziz b. Süleyman Beyin adından hareketle Mecidiyye Medresesi de denilmiştir.[6] Burası aynı zamanda dergâh olarak da kullanılmıştır.

1. Şah (Şazeh) Medresesi veya Mecidiye ve Camii

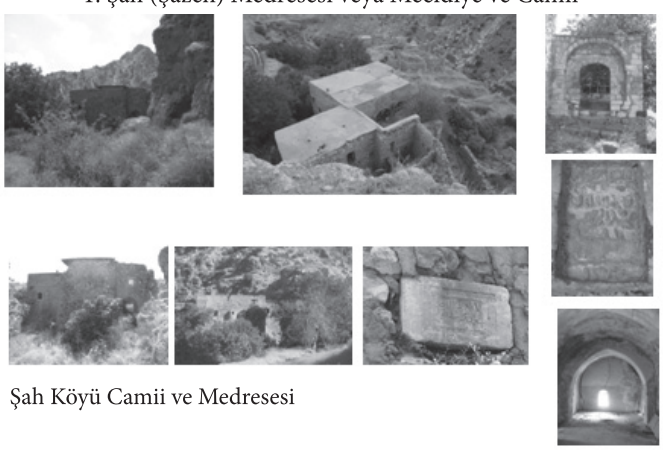

Şah Köyü Camii ve Medresesi

Ziyaret Mezrasındaki Cami, Medrese ve Dergah

Güney ve Kuzey istikametinde iki adet mihrab yeri bulunmaktadır. Muhtemelen biri müderris mekanı olarak dizayn edilmiştir.
İç mekan 5*8 m. Ölçülerindedir.
Doğu istikametinden toprak kaymış durumda olup kapıdan ancak sürünerek girilebilmektedir.

Pîr-i Zibârî'nin Mezarının bulunduğu Ziyaret Mezrasında bulunan Cami ve Medrese

6 Yaşın, Abdullah, Tarih, Kültür ve Cizre, Kent Işıkları, İstanbul 2011, s.235.

Deyr-i Bağoz

Bahçe Duvarı yaklaşık 30*40 m. Olup yedi salon ve bir geniş bahçesi bulunmaktadır.

Şah Köyü'ne giriş güzergahında Hebler (Hisar) Köyü'nün alt kısmındaki Deyr-i Bağoz

Şah Köyü içerisindeki Kilise

Pır-ı Bağuz: Bağoz Köprüsü

Pır-ı Bağuz
"Düşenin Nehri"
anlamına gelen Nehr-i Düşe"
kelimesinden üretildiği
düşünülen "Nerdüş Çayı"
üzerinde bulunmaktadır.

Şah Köyü içerisindeki köprüler

Köprü Nerdüş çayı üzerinde olup Şelale'nin Nerdüş Çayına döküldüğü noktadadır.

Şah Köyü'nde ve çevresinde çok sayıda mağara bulunmaktadır. Bu mağaralardan birkaç tanesi

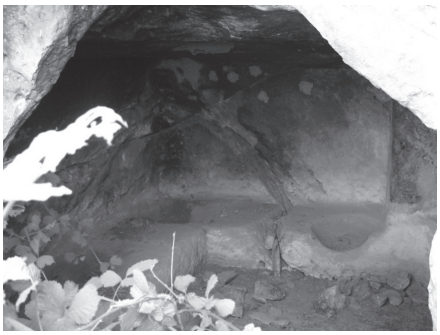

Şikeft-ı Cüz

Şah köyü sınırları içerisinde onlarca mağara bulunmaktadır.

Bunlardan büyük oğunluğu oyularak yaşam alanı olarak kullanılmıştır. İçerinde oturacak ve yatacak mekanlar bulunmaktadır.

Bir kısım mağaralar ise yasaklı dönemde kştap saklamak ve ders okutmak amacıyla kullanılmıştır. Şikeft-i Cüz (Cüz mağarası) bunlardan biridir.

İbrahim Paşa Kalesi

Kelha Hırabe (Eski Kale)

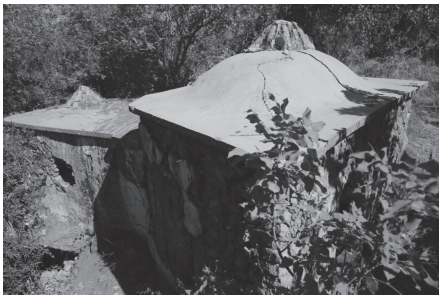

Pir-i Zibari'nin
Türbesi

Ziyaret (Soğukpınar) Mezrasının yüzyılları aşkın süredir bu isimle anılmaktadır. İsmini hayatı hakkında hiçbir bilgi bulunmayan "Pir-i Zibari" den almıştır.

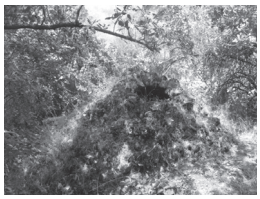

Pir-i Zibarinin oğullarına ait olduğu kabul edilen türbe ve iç mekanı

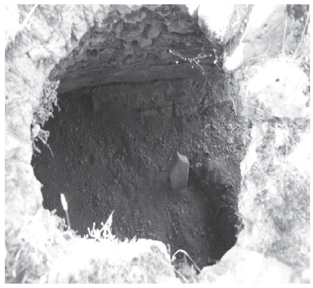

Kaynakça

Doru, Nesim, *Melaye Cıziri Felsefi ve Tasavvufi Görüşleri*, Nubihar Yayınları, İstanbul 2012.
Molla Ahmed-i Ceziri, *Divan*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2012.
Turan, Abdulbaki, *Melaye Cıziri Divanı ve Şerhi*, Nubihar Yayınları, İstanbul 2012.
Yaşın, Abdullah, *Tarih, Kültür ve Cizre*, Kent Işıkları, İstanbul 2011.

The Role of Science in Determining the Resting Place of the Ark

Anne HABERMEHL*

Introduction

It is about 700 years since the traditions of the location of Noah's Ark moved from Mount Cudi to Mount Ararat (Crouse and Franz 2006). During that time, most of the world has been unaware that previously Mount Cudi had been considered the place where the Ark landed. How belief changed with regard to the Ark's location is a story that involves the history of the Armenians and the changing boundaries of their country over time (Bailey 1989, 58–61). Eventually, Mount Cudi was no longer within the borders of Armenia. But there was a certain logic to the idea that the Ark would have landed on a high and majestic mountain, such as their sacred Masis, the name by which Armenians call Mount Ararat (Dwight 1855; Bailey 1989, 54).

This fervent belief that the Ark is on Mount Ararat has fueled many search expeditions, especially in more recent times. The amount of effort and money poured into these repeated unsuccessful expeditions has been enormous. But we need to ask ourselves: with all the effort that has been poured into the search on Mount Ararat, why has nobody yet found the Ark? If an enormous object like the Ark really is anywhere on Mount Ararat, surely it should have been located by now. Sheer belief can only carry this quest so far. This leads to the dark possibility that the Ararat believers do not want to face: their belief may be misplaced and the Ark may not be on Mount Ararat at all.

It is now time to apply clear scientific thinking to the Ark search. In the scientific method, we must be careful always to distinguish between actual facts and mere assumptions. An assumption is something that we assume to be true without proof. If the assumptions on which our reasoning is built are not correct, it is unlikely that our conclusion will be correct. Therefore, if we first assume that the Ark is on Mount Ararat, and then proceed to search for it on the basis of that assumption, our entire search will be in vain if that prior assumption is wrong.

Furthermore, true science does not permit us to presuppose the conclusion that we want. If we decide what we want to believe (such as where the Ark is), and then cast our net for any possible information that we can find to support that conclusion (while excluding information that does not support it), we are engaging in circular reasoning. In short, we are practicing bad science.

In this paper, "science" will be generally defined in its strict sense, as in "hard" or "natural" science. The various sciences will be mentioned by name as they come up

* B.Sc., 25 Madison Street Cortland NY 13045 USA

in the material. Archaeology, the category where searching for the Ark is placed, is traditionally not considered a hard science (Bayard 1969).

It will be argued here that the mountain or area where the Ark landed must be supported by hard science. We will therefore follow the scientific facts where they lead, and our conclusions must be based on those scientific facts.

Do Ararat Archaeologists Recognize the Authority of Science?

Ararat believers have persisted in searching for the Ark on Mount Ararat, while rejecting scientific evidences that disprove the possibility of finding the Ark there (we will look at these evidences further on). To a scientist, this rejection of science is somewhat of a mystery. If hard science shows that Mount Ararat did not exist for the Ark to land on, it would seem obvious that nobody would believe that the Ark is there any longer, and search expeditions for the Ark on that mountain would cease. But this has not been the case, as Ark searching on Mount Ararat has continued unabated.

This leads to some questions. Why has anybody ever believed that the Ark rested on Mount Ararat? Do these Ararat Ark explorers simply prefer to adhere to their blind, overpowering belief? Do they not understand the science? Are they choosing to formulate their own private version of science to convince themselves of what they want to believe? Do they give more weight to traditions than to scientific fact?

This last may well be true, because there has been a lot of discussion about the place of oral traditions versus science among archaeologists. The two extremes of possible belief are to reject science altogether, or, alternatively, to reject oral traditions as containing reliable fact. It is perhaps surprising to a scientist that this argument is even taking place. After all, scientists, not surprisingly, rely on science.

The difference of opinion on this matter has been going on for a long time. As Lowie (1915) wrote,

…I cannot attach to oral traditions any historical value whatsoever under any conditions what soever. We cannot know them to be true except on the basis of extraneous evidence…

This drew a strong response in the same issue from Dixon (1915),

Such a statement is quite amazing, and it hardly seems possible that it was intended to be so extreme…Absolutely unqualified statements like that of Dr. Lowie's are usually dangerous.

More recently Whitely (2002), who favors oral traditions as a source of information, says,

Scientific archaeology and indigenous oral traditions have long been

> estranged…Over-emphasis on hard science risks neglecting vital evidence that might greatly enhance explanation of the past.

However, Thomas and Kelly (2006) would not totally agree. According to them:

> "Virtually all modern archaeologists, whether "humanist" or "scientific," subscribe to the basics of science. All of us believe in careful scholarship, in generalizations backed by firm data, in honesty, and in giving full consideration to "negative" evidence (data that run contrary to a hypothesis' predictions).

This latter assessment of modern archaeologists is encouraging from a scientific point of view. In this paper we will take the strict view that oral or other traditions are not a reliable source of information, because we do not know what parts of those traditions may convey actual facts, and what parts are not true.

It is well established that there are a number of opposing traditions with respect to the location of the Ark. For a discussion of eight of these Ark traditions, see Habermehl (2008). Differing views of this sort can stand as acceptable optional beliefs on a given matter if it does not make a difference one way or the other which viewpoint is true. But in the quest for the Ark, we do not have the broad-minded option available to us of saying that it does not matter which Ark site is correct, and that everyone can choose his own belief on the matter. We know that there was only one Noah and he only built one Ark. That Ark cannot have landed in more than one place. What we want to know is where that one place is. Only one of the various traditions for the Ark's location can be true—or perhaps none of them.

In the same way that history is the domain of the historian, and archaeology is the domain of the archaeologist, science is the domain of the scientist. If these various scholars disagree, whose opinion is dominant? If we wish to determine whether the Ark could have landed on Mount Ararat, and not merely argue about it interminably, there can be no doubt that we will need to apply reliable scientific information to the question. Hard science will necessarily trump the other disciplines, as we shall see.

Science and Belief

It is easy to accept a popular idea wholeheartedly. We often assume that because a great many people have believed a certain idea for a very long time, and because many published sources have supported this idea, therefore it must be true. If science then tells us that our long-held belief cannot be true, we resist letting go of that cherished belief. We want to keep believing as we did before, and we are not inclined to let mere facts get in the way of that belief.

It is therefore somewhat discouraging to the scientist, who believes that the facts are clear and obvious, to find that others are unimpressed by those facts and have no intention whatever of changing their minds. For these people, facts are not

the powerful arguments that the scientist thinks they should be. The scientist has to accept, however unhappily, that science has limitations as a means of persuasion. As Rosovsky famously said (1990, 259), " Never underestimate the difficulty of changing false beliefs by facts." There can be no question that the history of the Ark search so far has supported Rosovsky.

Here are some examples of common beliefs that are often put forward with respect to the Ark: *The Ark rested upon Mount Ararat*; *the Bible says that the Ark landed on Mount Ararat*; *the Ark landed nearly at the top of a mountain*; *the tops of the mountains became visible because of the lowering of the floodwater level*; *because many people claim to have seen the Ark on Mount Ararat, therefore it must be there.* It is possible that none of these beliefs is true, as Habermehl shows (2008). For example, the tops of the mountains may have become visible to the occupants of the Ark on exactly the first day of the 10th month because a heavy fog suddenly lifted that day (Genesis 8: 5).

When we apply science to a question, we must stay with information that is certain. Otherwise we are guilty of speculating; this is unscientific and may not lead to correct conclusions. The facts that we can be certain of are that the Ark settled in the mountains of Ararat/Urartu near the end of the Flood, and other mountains became visible after the Ark had been sitting there for more than two months (Gen. 8:4, 5). Not only is no specific mountain named, the biblical account does not even say that the Ark landed on a mountain, but only in a mountainous area (Bailey 1989, 55–58).

Geology and the Possible Ark Sites

We will assign a primary role to the science of geology in examining places where the Ark is claimed to rest. If geology does not support a given location, we will eliminate it from our list.

Geologists have claimed for many years that Mount Cudi is a more likely landing place for the Ark than Mount Ararat. Tasman (1947) says:

> The sacred mount Cudi (Joody), the rival of Mt. Ararat in lore as the landing place of Noah's Ark, has geologically a better claim for that distinction. Fringing its steep-dipping southern slopes is a thick section of sand and siltstones, and conglomerates extending part way to Habur Su on the boundary with Iraq. The undoubted fluviatile origin of the greater part of these sediments, together with the proximity of the Tigris and its substantial tributary, lends a scientific background to the Flood and the grounding of the historic vessel that the bold igneous mass emerging from the plains of Igdir, in case of Mt. Ararat, totally lacks.

The limestone of the Cudi Dagh area is well known to geologists (Schmidt 1964; Ziegler 2001). According to Altinli (1966), "Cudi Mountain's limestone is typically gray-black, but buff by weathering, coarsely grained, thickly bedded, highly bituminous." The mountains of Urartu/Ararat, where Mount Cudi is situated, rose because of collision of the Arabian and Anatolian plates (Yilmaz 1993; Kahraman 2010). Because of the forces that would have been exerted on the earth's crust during the global Flood, it is quite reasonable to conclude that this mountainous area would have been already formed by the time the Ark landed, as the Bible says.

However, Mount Ararat was formed in a totally different manner than Mount Cudi. The most striking thing geologically about Mount Ararat is that it falls into a category of volcano known as a stratovolcano, also called a composite volcano (Lambert, Holland, and Owen 1974; Yilmaz, Guner, and Saroglu 1998). It rose, layer by layer, through multiple volcanic eruptions from its beginning right into historical times (Davidson and De Silva 1999, 663–81; Hyndman and Hyndman 2011, 151). Indeed, there are bronze-age human remains under some of the pyroclastic flows, indicating eruption over the Koura-Arax settlement. This would have been a volcanic catastrophe dating to about 2500–2400 BC (Karakhanian et al. 2002, 334–37). Figure 1 below shows the multilayered interior of a typical stratovolcano.

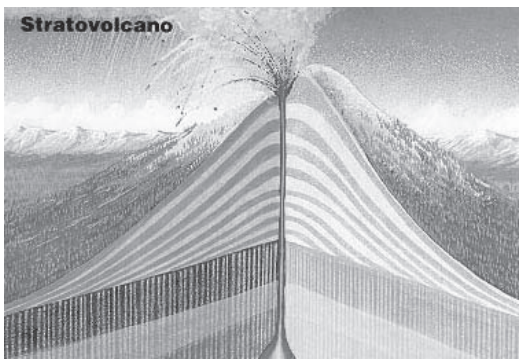

Fig. 1. Cutaway diagram showing the structure of a stratovolcano like Mount Ararat.

(Public domain, US Geological Survey)

Geologists also show that Mount Ararat sits in a fault area (Karakhanian et al. 2002). Mount Ararat is therefore younger than the rock that it sits on (Keskin 2005); that rock consists of sedimentary marine limestone that would have been laid down by the Flood waters (Hill 2002). This means that Mount Ararat did not start to rise above its plane until some time after the Flood, and may even have started to rise only in the early part of the post-Flood Ice Age. There will be more about this Ice Age later on in this paper.

The very shape of Mount Ararat (see. fig. 2) indicates that it rose *subaerially*, that is, in air, and cannot have risen under water. The 700 or so stratovolcanoes around the world formed the same way, and have the same distinctive shape (Davidson and De Silva 1999, 667–68).

Fig. 2. This photo of Greater Mount Ararat (right) and Lesser Mount Ararat (left) shows the distinctive shape of stratovolcanoes that rose in air. The two Ararats cannot have risen under water during the Flood. (Photo public domain 2009)

Those who claim that Mount Ararat could have risen during the Flood should note that volcanoes that erupt under water (often called seamounts) have a very different shape and consistency of material than volcanoes that erupt on land (Wessel 2007, 3–25). This is because the hot molten rock that erupts takes what are called pillow shapes when it is cooled by water. (See fig. 3 for a photo of deep-sea lava pillows.) Because of this, pillow lava formations on the surface of Mount Ararat are sometimes offered as "proofs" that this mountain rose under water. However, pillow lava is not formed solely under water, as many sources mistakenly claim. The pillow lavas on Mount Ararat most likely are the result of eruption under ice (Bullard 1984, 303).

Fig. 3. Pillow lava basalts on the south Pacific sea floor. If Mount Ararat had risen under water, it would be largely composed of pillow lava similar to this. However, its pillow lavas are only on the surface of the mountain. (Public domain, courtesy of National Oceanic and Atmospheric Administration, USA.)

Marine fossils located high on Mount Ararat have been claimed as evidence that the entire mountain was under water at one time (LaHaye and Morris 1977, 9). But these fossils, if actually proven to be there, would have been most likely ejected in phreatic (steam) eruptions such as the huge one of 1840 when the Ahora Gorge was opened high up in the side of the mountain (Karakhanian et al. 2002). In this kind of volcanic event, pieces of the fossil-containing limestone base on which the mountain sits can be broken off and blown out of the mountain by the force of the steam (Smithsonian 2011). Figure 4 depicts a phreatic eruption.

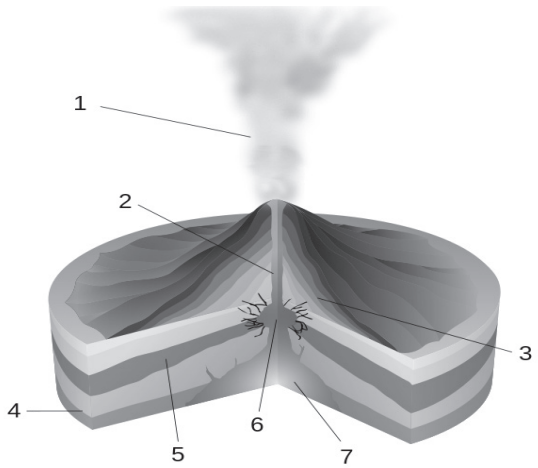

Fig. 4. Schematic drawing of a phreatic (steam) eruption in a stratovolcano like Mount Ararat. 1. Water vapor cloud. 2. Magma conduit. 3. Layers of ash and lava. 4. Stratum. 5. Water table. 6. Explosion. 7. Magma chamber. (Drawing: Semhur 2012, Wikipedia.)

The science of geology includes the study of ice movement. Scientists cast doubt on any kind of wooden structure surviving, if encased in ice on a mountain. This is because ice on a mountain cap like that on Mount Ararat moves downhill from the forces of gravity, carrying everything with it (Gerrard 1990, 166, 172). The ice moves faster on the surface of the glacier than below the surface; this differential in speed would cause the ice to break up the Ark with time (for a technical discussion of glacier ice movement, see Cuffey and Paterson 2010, 285–398). However, the Ark would already have been as much as 3000 years old or more by the time of Berossus and others who write of pilgrims visiting it and scraping off pitch for amulets (Crouse and Franz 2006). These writers describe remains that are recognizable, indicating that the Ark had not been destroyed by ice**.** It is also doubtful that those pilgrims could have accessed the Ark if it was very high up on a dangerous mountain, and under

ice. However, because most of Mount Ararat has been searched, Ararat believers have fastened their last hopes on locating the Ark under the ice cap, in spite of the unlikelihood of this (e.g., Geissler 2013).

In short, all claimed evidences for supporting Mount Ararat as a possible landing place for the Ark are refuted by science. Because we have shown solid geologic reasons why Mount Ararat cannot have been in existence at the end of the Flood, we might wonder why anyone has ever searched for the Ark there at all. We are forced to conclude that belief that the Ark is there has taken precedence over all other considerations, including science. Because the geology presented here was not included in the equation, that belief took root and has flourished during all these years of Ark search expeditions on Mount Ararat. It is true that Ark searchers have made reference to the Burdick (1967) paper on the geology of Ararat. This paper was deeply flawed, but nobody noticed this because it supported their belief that the Ark was on Mount Ararat.

Our primary focus is on Mount Cudi and Mount Ararat in this paper, although other mountains deserve mention. For instance, geology has shown that the boat-shaped structure at the much-publicized Durupinar site is a natural formation, one of a number of similar ones in the same area (Snelling 1992). It appears that this particular geologic formation was chosen as the Ark from among the others nearby because it was approximately the right size (Wroe 1994). In spite of being refuted as the Ark on the basis of science (Snelling 1992), it is still considered to be the real Ark by its devotees, notably followers of the late Ron Wyatt (see, e.g., Fisher 2013).

In addition, geology is implicated in examination of Mount Suleiman, a proposed Ark site in Iran (Cornuke 2008). The claimed ancient petrified wood from this "Ark" has been shown by geologists to be most likely metamorphosed rocks (Walker 2006). Further arguments for an Ark landing in Iran have been refuted, and we will not go into those here (Franz 2007).

Other Sciences That Apply to the Ark Search

Petrification (or petrifaction) is a scientific process that gets mentioned periodically with respect to claimed sightings of the Ark. Some of the eyewitnesses claim that the object

they saw was made of petrified wood; one well-known example is Hagopian (Geissler and Crouse 1999, 374). It is unlikely that the Ark was ever petrified in view of the conditions needed for this, as pointed out by Scurfield and Segnit (1984) and Walker (2006). The Ark would have had to be completely surrounded by a mineral-rich solution that got absorbed into the pore structure of the wood. It is difficult to see how that process could take place in a structure sitting on the surface of a mountain.

It is more likely that the Ark's timber would have been exposed to rain and snow, which would not contain the necessary minerals to petrify it. Also, in the case of an intact "Ark" (which some witnesses, like Hagopian, claim), the pitch coating would have prevented the water solution from infiltrating the wood. It seems more likely that the structures in these alleged sightings actually consisted of basaltic rock, which can look surprisingly like wood grain (Walker 2006).

The science of chemistry applies to the question of wood deterioration over thousands of years. It is unlikely that the Ark was high on a mountain protected under ice, based on historical reports of pilgrims climbing to see it without much trouble (Crouse and Franz 2006, 100). The pitch that coated the Ark inside and outside, whatever it was, would not have prevented the wood from decaying over the years if pilgrims scraped it off for amulets, and carried pieces of the wood away, as the literature references suggest (Crouse and Franz 2006, 100, 105). Perhaps the Ark's remains are now buried, silted over by the sedimentation of the ages, and covered by vegetation and trees. We cannot say. If we think scientifically, we must be realistic and consider that by now there may be almost nothing of the Ark left. Indeed, we may need to know where it is in order to find it, a sort of catch-22 situation. ("Catch-22" is a figure of speech used to show an impossible loop of circular logic. It originated with the book, *Catch-22*, by Heller (1961)).

Satellite imaging has developed into a useful tool for archaeology. It has been used in recent times to look for the Ark, especially on Mount Ararat (Lovett 2005), although to date there have been no results from it. Of special interest is development of remote sensing that can peer below the surface of the ground to "see" buried structures. For an excellent history and overview of the subject of satellite remote sensing, and discussion of at least a dozen different satellite image types, see Parcak (2009). Also recommended is the recently published book by Lasaponara and Masini (2012), an extensive volume on all aspects of the subject. As Kvamme predicted earlier (2005, 468), "remote sensing is sure to occupy a more central stage in the future of archaeological research and practice."

The science of carbon dating has been widely used in determining the age of organic matter (Snelling 2010). But can it be used in determining whether wood could be old enough to come from the Ark? At first glance, it would appear that we should be looking for ^{14}C dates of 3,300–2,300 BC (biblical timeline–more about this further on) for pre-Flood wood. However, scientists believe that there would have been less ^{14}C in the pre-Flood vegetation than there is now. Based on this assumption, they calculate that ^{14}C dating of pre-Flood wood should yield much higher dates in the range of 50,000–20,000 BP. A detailed discussion of this subject is offered by Snelling (2011) with respect to laboratory ^{14}C dates on wood samples from the Chinese "Ark" on Mount Ararat. Snelling concludes that the date of 2800 BC claimed

for their oldest sample is far too young for the wood to have come from the Ark. It is important to note that this same science applies to the ^{14}C date of 4500 BC for the decayed wood samples that Bender dug up on Mount Cudi in 1953 (Bender 1956), making this wood also far too young to have come from the Ark.

Biblical Versus Secular Chronologies

We now turn to the role of science in examining the chronology of the Flood and post-Flood events, including the Ice Age. This subject is relevant to the Ark search because archaeological remains or wood artifacts that are dated, whether by ^{14}C or other means, must be placed correctly on the timeline of history.

First we begin by distinguishing between two differing timelines: the secular timeline and the biblical timeline. The former is the timeline that we find in the standard history books. Some points on this timeline are: 3000 BC, beginning of the First Dynasty of Egypt; 10,000 BC, melting of ice at the end of the Last Ice Age; 700,000 BP, beginning of Palaeolithic Period (Shaw 2000, 481; Mithen 2003, 4).

Biblical dates are quite different than these because the biblical and secular timelines diverge greatly, especially in the early times before Abraham. According to calculations based on the biblical genealogies of Genesis 5 and 11, the worldwide Flood would have occurred around 3200 BC in the Greek Septuagint (LXX) version of the Bible, or about 2350 BC in the Hebrew Masoretic (MT) version of the Bible (Habermehl 2013) (these two biblical versions differ in the figures given for ages to fatherhood in Genesis 5 and 11). Habermehl (2013) shows that, based on formation of the Nile Delta at the end of the Ice Age, the post-Flood Ice Age would have ended around 2500–2200 BC on the biblical timeline, in comparison with 10,000 BC on the secular timeline (Mithen 2003, 4). For further discussion of placing this Ice Age after the Flood and before the Predynastic era of Egypt, on a biblical timeline, see Habermehl (2013). More detailed information on this Ice Age is offered by Oard (1990, passim) and Snelling (2009, 769–78). The Ice Age is believed by creation scientists to have been essentially one event, although there may have been fluctuations in its severity and extent.

Some scholars would extend the biblical timeline beyond the Genesis genealogies on the basis that the biblical genealogies are not necessarily complete (e.g., Whitcomb and Morris 1961, 474–83), but this is a minority view. Habermehl (2013) discusses the problems inherent in making this claim.

We have placed the biblical global Flood before the Ice Age in an approximate place on the biblical timeline, but what about the secular timeline? This presents clear difficulties. The earliest secular ice age is called the Huronian, and is believed to have started about 2400 million years BP (Melezhik et al. 2013, 1059–1110). This would

place the Flood and Ark an unbelievable 2400+ million BP. Recognizing that this is hardly possible, biblical believers in an old earth (defined as billions of years old), who accept the secular chronology, solve this problem by defining the Flood as only local in extent (the preferred place for their local flood is Mesopotamia). A major proponent of this view is Hugh Ross, who chooses to date the Flood around 50,000 BP (Bontrager 2011). There are difficulties that arise because Ross has to claim that Noah spent a lot of time building the Ark (at God's command, Genesis 6:14–16) to merely float around in this small geographical area. Scientific logic dictates that the Ark would not have been necessary at all if the Flood covered only a small part of the earth; Noah, his family, and the animals could have simply walked out of the area that was to be flooded.

Clearly it does not make scientific sense to accept the secular chronology and at the same time maintain belief in a worldwide flood and a literal Ark. Essentially, if we believe that there really was an Ark, we have to believe that the earth is young (less than 10,000 years old) and that the great Flood covered the entire earth.

Archaeology and Post-Flood Timeline

The dates that archaeologists put on ancient remains are largely secular ones; as already shown, these will differ markedly from biblical dates. When the two timelines are not distinguished, confusion will inevitably result. An example of the chronological problem that can arise appears in this statement with respect to archaeological sites in the Ararat area (Basaran, Keles, and Geissler 2008):

> Estimates of the time periods of these Chalcolithic sites include the Amuq E/ Early Amuq F of the early to middle fourth millennium BC …which is obviously close to the timeframe of the Flood.

In fact, the middle 4th millennium BC in this context is not anywhere close to the Flood; it is about 6500 years *after* the standard secular date of the end of the post-Flood Ice Age (10,000 BC). The mistake that the authors have made here is that they do not realize that the secular date of these 4th-millennium BC archaeological sites is not on the same timeline as the biblical date of the Flood. The middle of the 4th millennium BC would actually lie somewhere in the vicinity of 2000 BC on the biblical timeline (Habermehl 2013).

To put this era into perspective, on the standard secular timeline the 4th millennium BC lies within the known history of mankind. In Egypt, this falls within the Predynastic Period (Shaw 2000, 481). At the same time in India a pre-Harappan culture was forming (Sen 1999, 24–25). The city of Catal Huyuk in Turkey was even older, going back to the 6th millennium BC (McNeese 1999, 6). These are all human cultures that developed after the dispersion of mankind from Babel, and well after

the end of the Ice Age. The end of the post-Flood Ice Age is a useful marker in determining where in human history most archaeological remains fit.

This argument also applies to the wood samples from the Chinese "ark" and the Bender excavation, mentioned earlier. The dates of 4800 and 6500 BP respectively are secular ages for these pieces of wood; on the secular timeline they are therefore from trees that grew long after the end of the Ice Age, in known historical times.

Based on the earlier discussion of the secular timeline, and the placing of the Flood 2400+ million years ago on it, we would conclude here that it is essentially impossible to use secular dating to determine whether any archaeological artifacts or ruins could date anywhere close to the Flood. This conclusion is especially significant because of efforts by some Ark searchers to use the age of archaeological remains to claim that earliest human habitation after the Flood was near Mount Ararat.

Implications of Scientists' Claims that Mount Ararat Rose After the Flood

There can be major consequences of making scientific claims, and this is certainly true of the geology of Mount Ararat. Below are some implications of recognizing that Mount Ararat is a young volcano that began to rise only after the Flood.

1. *The Ark is not on Mount Ararat*. No matter who claims otherwise, and no matter what reasons are given, the Ark is not there. We must understand that the widely held belief that the Ark landed on Mount Ararat is ultimately based on absolutely nothing but belief itself. Science supersedes that belief.

2. *All claimed sightings of the Ark on Mount Ararat are false*. Whatever anyone claims to have seen that looks like the Ark, they didn't see the Ark because it isn't there. There is no need to wonder whether "witnesses" like Davis (Geissler and Crouse 1999, 393–406) or Hagopian (LaHaye and Morris 1977, 71–76) saw the Ark or not, and there is no need to give anyone lie detector tests. The so-called Porcher Taylor anomaly visible high on Mount Ararat isn't the Ark (Taylor 1996), and if ever this anomaly is examined at close range it will most likely turn out to be a rock, as some experts claim (Green 2010). Others who believe that this must be a manmade formation will be disappointed (see Simmons 2001); although theoretically it could be a manmade structure, it is not the Ark.

3. *Hoaxes will no longer be possible when it is understood that the Ark is not on Mount Ararat.* One hoax was perpetrated in the 1950s by Navarra, who was suspected of buying old wood and planting it to be "found" on the mountain. The wood was later tested in the 1980s and determined to be about 1500 years old, impermeated with a modern coating material (LaHaye and Morris 1977, 168–172; Irwin 2012, 18–21). Another example is George Jammal, who claimed convincingly to have climbed on Mount Ararat and brought a piece of wood from Noah's Ark back to California

(Lippard 1994). In fact, he had taken a piece of wood, soaked it in teriyaki sauce, and baked it. In another example, the "ark" that is the subject of the Chinese film, *The Days of Noah—Apocalypse*, appears to have been nothing but small room segments constructed under the ice in recent times from wood carried up the mountain. See Price and Patton (2010) and Beam (2012) for detailed information on this "ark" that is being promoted by the film makers as the real thing, but appears to qualify as a major hoax. None of these hoaxes would have been so successful if the truth about Mount Ararat had been known.

4. *Simple logic would dictate that Ark search expeditions on Mount Ararat should cease.* Obviously, these searches will not ever yield the Ark and it makes no sense to keep looking for the Ark where they will not find it.

5. *All Ark search expeditions on Mount Ararat have been entirely without value and an unnecessary waste of effort.* This is an especially difficult reality to face. Those who have spent years of their lives on this quest are not going to be willing to admit that it was all in vain.

6. *A great deal of money could have been saved over all these years of Ark search expeditions on Mount Ararat*. How much money have all these fruitless expeditions up Mount Ararat cost since that first Smith exploration of 1949 (LaHaye and Morris 1977, 128–34)? There is no real way to know. But there are hints here and there, and the cost keeps rising. Price (2011) claimed that preparation for his team's 2011 expedition would cost in the high hundreds of thousands of dollars, besides laboratory costs and future expedition expenses.

7. *Ancient historical references to the location of the Ark are clarified.* As an example, 12th-century Rabbi Benjamin of Tudela, Spain, refers to "Mount Ararat" near Jezireh ben Omar (modern Cizre, Turkey) (Horne 1917, 402). This city lies at the foot of Mount Cudi, and clearly this latter mountain is meant. Mount Ararat believers cannot claim that the writer made a geographical error.

8. *Looking for earliest post-Flood human archaeological remains around Mount Ararat is in vain*. Earliest people did not fan out from Mount Ararat but from another mountain (most likely Mount Cudi), and then moved en masse to the plain in Shinar. From there mankind dispersed in all directions (Genesis 11:1–9). Habermehl (2011) shows that Babel, the city in Shinar from where they dispersed, is most likely in the Khabur river triangle in the Al-Hasakah governorate of Syria.

9. *Ceasing expeditions on Mount Ararat would open the way to allocating resources for looking for the Ark on Mount Cudi.* Because essentially all efforts to locate the Ark have been concentrated on Mount Ararat up to now, Mount Cudi has been rather left out of the process. An important shift in focus can now be made.

Conclusions

Science has an important role to play in the search for the Ark. According to science, the Ark cannot be on Mount Ararat, where so much search effort has been expended over so many years. It is reliance on traditions and belief that has led Ark searchers to keep looking for the Ark on Mount Ararat, while application of science would have avoided a great deal of wasted effort. The entire argument about Mount Ararat can be framed as two opposing sides, the scientists versus the believers. When science clashes with belief, as in whether or not the Ark could be on Mount Ararat, science must take priority and prevail. But merely showing that the Ark did not land on Mount Ararat does not automatically prove that the Ark landed on Mount Cudi. The case for Mount Cudi will have to be made on its own merits. This is where the future of Ark search lies.

List of Abbreviations

BP = Before present

BC = Before Christ

MT = Masoretic Bible version

LXX = Septuagint Bible version

References

Altinli, I.E. 1966. Geology of eastern and southeastern Anatolia. *M.T.A.* (*Mineral Research and Exploration Institute of Turkey*) Bulletin 66:35–76.

Bailey, L. R.1989. *Noah: The person and the story in history and tradition*. Columbia, South Carolina: University of South Carolina Press.

Basaran, C., V. Keles, and R. Geissler. 2008. Mount Ararat archaeological survey. *Bible and Spade* 21 (3): 70–96.

Bayard, D.T. 1969. Science, theory, and reality in the "new archaeology." *American Antiquity* 34 (4): 376–84.

Beam, A.L. 2012. The Kurdish guides and the Noah's Ark discovery fraud. Retrieved July 6, 2013, from http://www.michaelsheiser.com/PaleoBabble/Kurdish%20Guides%20Noahs%20Ark%20by%20Amy%20Beam%2020120224.pdf.

Bender, F. 1956. Wood remains from the 'landing site of Noah's ark' nearly 6500 years old. *The Bible and Spade* 19 (4): 112–13 (2006). Originally published in *Umschau-Kurzberichte aus Wissenschaft und Technik* 72 (1) (1956). Translated from the original German by W. Pasedag.

Bontrager, K. 2011. Biblical foundation for RTB's Flood model. *Reasons to Believe*. Retrieved June 26,2013, from www.reasons.org/articles/biblical-foundation-for-rtb's-flood-model.

Bullard, F. M. 1984. *Volcanoes of the earth.* Second revised edition. Austin, Texas: University of Texas Press.
Burdick, C. L. 1967. Ararat, the mother of mountains. *Creation Research Society Quarterly* 4 (1): 5–12.
Cornuke, B. 2008. The Ark of Noah in Iran? *BASE Institute*. Retrieved June 16, 2013, from http://www.baseinstitute.org/index.php?option=com_content&view=article&id=51&Itemid=65.
Crouse, B., and G. Franz. 2006. Mount Cudi—true mountain of Noah's Ark. *Bible and Spade* 19 (4): 99–111.
Cuffey, K.M., and W.S.B. Paterson. 2010. *The physics of glaciers*. 4th edition. Waltham Massachusetts: Academic Press.
Davidson, J., and S. De Silva. 1999. Composite volcanoes. In *Encyclopedia of Volcanoes,* ed. H. Sigurdsson, B. Houghton, H. Rymer, J. Stix, and S. McNutt, 663–81. Waltham, Massachusetts: Academic Press.
Dixon, R.B. 1915. Oral tradition and history. *American Anthropologist* 17 (3): 599–600.
Dwight, H.G.O. 1855. Armenian traditions about Mt. Ararat. *Journal of the American Oriental Society* 5 (1855–1856): 189–91.
Fisher, K. 2013. Frequently asked questions. *Ark Discovery International*. Retrieved from http://www.arkdiscovery.com/faq.htm.
Franz, G. 2007. Did the BASE Institute discover Noah's Ark in Iran? *Associates for Biblical Research*, Feb. 16, 2007. Retrieved June 16, 2013 from http://www.biblearchaeology.org/post/2007/02/Did-the-BASE-Institute-Discover-Noahs-Ark-in-Iran.aspx.
Geissler, R. 2013. NoahsArkSearch.Com. Retrieved August 14, 2013, from http://www.noahsarksearch.com/ararat.htm.
Geissler, R., and B. Crouse. 1999. Noah's Ark sources and alleged sightings. In *The explorers of Ararat*, ed. B.J. Corbin, 333–468. Long Beach, CA: Great Commission Illustrated Books.
Gerrard, A.J. 1990. *Mountain environments: An examination of the physical geography of mountains*.
London, England: Belhaven Press.
Green, L. 2010. Noah's Ark hoax doesn't deter believers. *FoxNews.com*, April 30, 2010. Retrieved July 12, 2013, from http://www.foxnews.com/world/2010/04/30/noahs-ark-hoax-claim-doesnt-deter-believers/.
Habermehl, A. 2008. A review of the search for Noah's Ark. In *Proceedings of the sixth international conference on creationism*, ed. A.A. Snelling, 485–501. Pittsburgh, Pennsylvania: Creation Science
Fellowship.

———. 2011. Where in the world is the Tower of Babel? *Answers Research Journal* 4:25–53.

———. 2013. Ancient Egypt, the Ice Age, and biblical chronology. In *Proceedings of the seventh international conference on creationism*, ed. M. Horstemeyer, Social sciences and the humanities (CD-ROM only). Pittsburgh, Pennsylvania: Creation Science Fellowship.

Heller, J. 1961. *Catch-22*. New York, New York: Simon & Schuster.

Hill, C. A. 2002. The Noachian flood: Universal or local? Originally printed in *Perspectives on Science and Christian Faith* 54 (3): 170–83. Retrieved June 30, 2007 from http://www.asa3.org.PSCF/2002/PSCF9-02Hill.pdf.

Horne, C.F. 1917. The travels of Benjamin of Tudela. In *The sacred books and early literature of the East, Vol. 4*, ed. C.F. Horne, 381–428. New York and London: Parke, Austin, and Lipscom, Inc.

Hyndman, Donald W., and David W. Hyndman. 2011. *Natural Hazards and Disasters*. Belmont, California: Brooks-Cole.

Irwin, M. 2012. *The unsolved mystery of Noah's Ark*. Bloomington, Indiana: WestBow Press.

Kahraman, A.O. 2010. Diagenesis of Cudi Group formations from Dincer-1 and South Dincer-1 wells, SE Anatolia Turkey. Thesis submitted to the Graduate School of Natural and Applied Sciences of Middle East Technical University. Retrieved March 14, 2013, from http://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12612779/index.pdf.

Karakhanian, A., R. Djrbashian, V. Trifonov, H. Philip, S. Arakelian, and A. Avagian. 2002. Holocene-historical volcanism and active faults as natural risk factors for Armenia and adjacent countries. *Journal of Volcanology and Geothermal Research* 113:319–44.

Keskin, M. 2005. Domal uplift and volcanism in a collision zone without a mantle plume: Evidence from Eastern Anatolia**.** Retrieved Mar. 15, 2013, from http://www.mantlplumes.org/Anatolia.html.

Kvamme, K. L. 2005. Terrestrial remote sensing in archaeology. In *Handbook of archaeological methods*, V*ol. 1*, eds. D. G. Maschner and C. Chippindale, 423–77. Lanham, Maryland: Altamira Press.

LaHaye, T.F., and J.D. Morris. 1977. *The Ark on Ararat*. New York, New York: Pocket Books, Gulf & Western Corporation.

Lambert, R.S.J., J.G. Holland and P.F. Owen. 1974. Chemical petrology of a suite of calc-alkaline lavas from Mount Ararat, Turkey. The Journal of Geology 82 (4): 419–38.

Lasaponara, R. and N. Masini, eds. 2012. *Satellite remote sensing: A new tool for archaeology,* Vol. 16 in series, Remote sensing and digital image processing. New

York, New York: Springer.
Lippard, J. 1994. Sun goes down in flames: The Jammal Ark hoax. *Skeptic* 2 (3): 22–23.
Lovett, T. 2005. Is the Ark on Ararat? *WorldWideFlood.com.* Retrieved Jul 1, 2013, from http://www.worldwideflood.com/flood/ararat/ararat.htm.
Lowie, R.H. 1915. Oral tradition and history. *American Anthropologist* 17 (3): 597–99.
McNeese, T. 1999. *History of civilization—the ancient world*. Dayton, Ohio: Milliken Publishing Company.
Melezhik, V.A., G.M. Young, P.G. Eriksson, W. Altermann, L.R. Kump, and A Lepland. 2013. Huronian-age glaciation. In *Reading the archive of earth's oxygenation*, V*ol. 3, global events and the Fennoscandian Arctic Russia—drilling early earth project*, ed.-in-chief V.A. Melezhik, 1059–1110. New York: Springer.
Mithen, S. 2003. *After the ice: A global human history 20,000–5,000 years ago*.
Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
Oard, M.J. 1990. *An ice age caused by the Genesis Flood.*
El Cajon, California: Institute for Creation Research.
Parcak, S. H. 2009. *Satellite remote sensing for archaeology*. Abingdon, United Kingdom and New York,
New York: Routledge.
Price, R. 2011. 2011 Ark search update by Dr. Randall Price. *World of the Bible News & Views* 13 (1). Retrieved July 18, 2013, from http://www.worldofthebible.com/Documents/Summer2011.pdf.
Price, R., and D. Patton. 2010. A critique of the claim by Noah's Ark Ministries International of a discovery of Noah's Ark on Mount Ararat. *World of the Bible Ministries*. Retrieved July 6, 2013, from http://www.worldofthebible.com/Documents/Fall2010.pdf.
Rosovsky, H. 1990. *The university: An owner's manual.* New York, New York: W.W. Norton.
Schmidt, G. 1964. A review of Permian and Mesozoic formations exposed near the Turkey/Iraq border at Harbol. *M.T.A.* (*Mineral Research and Exploration Institute of Turkey*) Bulletin 62:103–18.
Scurfield, G., and E.R. Segnit. 1984. Petrifaction of wood by silica minerals. *Sedimentary Geology* 39 (3–4): 149–67.
Sen, S.N. 1999. *Ancient Indian history and civilization*. New Delhi, India: New Age International (P) Limited, Publishers.
Shaw, I. 2000. Chronology. In *The Oxford history of ancient Egypt*, ed. I. Shaw, 480–89. New York, New York: Oxford University Press.
Simmons, R. 2001. The Ark on Ararat? The treasure of Agri Dagh. In *Far out adventures: The best of World Explorer Magazine*, ed. D.H. Childress, 279–91. Kempton, Illinois: Adventures Unlimited Press.
Smithsonian. 2011. *Violent earth*. New York, New York: DK Publishing.

Snelling, A. A. 1992. Special report: Amazing "ark" expose. *Creation Magazine*, 14 (4): 26–38. Online at http:// www.answersingenesis.org/creation/v14/i4/report.asp.
———. 2009. *Earth's catastrophic past, geology, creation and the Flood, Vol. 2.* Dallas, Texas: Institute for Creation Research.
———. 2010. Carbon-14 dating—understanding the basics. *Answers* 5 (4): 72–75.
———. 2011. Is the wood recently found on Mt. Ararat from the Ark? *Answers in Genesis* Nov. 9, 2011. Retrieved June 14, 2013 from http://www.answersingenesis.org/articles/aid/v6/n1/mt-ararat-wood.
Tasman, C.E. 1947. Paleozoic-Mesozoic section in southeastern Turkey. Geological notes. *Bulletin of the American Association of Petroleum Geologists* 31 (8): 1500–11.
Taylor, P. 1996. The origin of and planned search for the Mount Ararat "anomaly" in Turkey. *NoahsArkSearch.Com*. Retrieved July 8, 2013, from http://www.noahsarksearch.com/porcher.htm.
Thomas, D.H., and R.L. Kelly. 2006. *Archaeology*. Belmont, California: Thomson Wadsworth.
Walker, T. 2006. Caution about "Ark" discovery. Retrieved April 22, 2007, from http://www.creationontheweb.com/content/view/4471/.
Wessel, P. 2007. Seamount Characteristics. In *Seamounts: Ecology, Fisheries & Conservation*, eds. T.J. Pitcher, T. Morato, P.J.B. Hart, M.R. Clark, N. Haggan, R.S. Santos, 3–25. Oxford, England: Blackwell Publishing Ltd.

Whitcomb, J.C., and H.M. Morris. 1961. *The Genesis Flood: The biblical record and its scientific implications*. Phillipsburg, New Jersey: Presbyterian and Reformed Publishing Company.
Whiteley, P.M. 2002. Archaeology and oral tradition: The scientific importance of dialogue. American Antiquity 67 (3): 405–15.
Wroe, M. 1994. 'Arkologists' claim to have found Noah's Ark. *The Observer (London)* 16 Jan.1994. Retrieved June 16, 1994, from http://www.arksearch.com/najudi.htm.
Yilmaz, Y. 1993. New evidence and model of the evolution of the southeast Anatolian orogen. *The Geological Society of America Bulletin* 105 (2) doi: 10.1130/00167606(1993)105<0251:NEAMOT>2.3.CO;2.
Yilmaz, Y., Y. Guner, and Y. Saroglu. 1998. Geology of the Quaternary volcanic centres of the east
Anatolia. *Journal of Volcanology and Geothermal Research* 85:173–210.
Ziegler, M.A. 2001.Late Permian to Holocene paleofacies evolution of the Arabian Plate and its hydrocarbon occurrences. *GeoArabia* 6 (3): 445–504.

The German Explorers of Cudi Dağı

114 years of examining the real landing place

Timo ROLLER*

Figure 1: Looking down from Cudi Dağı (© Hans Thoma)

German explorers have visited the summit of Mount Cudi since 1899. Unique photographs were taken and much fascinating information has been assembled. Although I did not visit the site so far myself, I was able to explore the summit by using Google Earth images, through which I indeed managed to put together many important pieces of the jigsaw puzzle on the possible location of what may actually remain of Noah's ark.

Johannes Lepsius

Figure 2: Johannes Lepsius (Lepsius House, Potsdam)

The first photo ever taken on the summit of Mount Cudi stems from Johannes Lepsius and dates to the summer of 1899. It is printed in his book »Ex Oriente Lux«, in which he reports his »Besteigung des Ararat« (»Ascent of Ararat«). He explains: »Not the ›Masis‹ at the border of Russia, but the Cudi on the northern edge of Mesopotamia is the Ararat of Scripture as (found) in oriental tradition«. [1]

Lepsius was born in Berlin on December 15, 1858, while his father Karl Richard Lepsius (1810–1884) is considered to be the founding father of German Egyptology, who in turn was a friend of the famous naturalist Alexander von Humboldt (1769–1859). Lepsius' mother, Elizabeth (1828–1899) was the daughter of the famous composer Bernhard Klein (1793–1832) and the great-granddaughter of the writer Friedrich Nicolai (1733–1811). Consequently at Lepsius' home several influential personalities within the fields of politics, culture and ecclesiastical life regularly gathered.

Johannes Lepsius himself had studied math and philosophy, while he received a doctorate in Theology in 1880. While he was an assistant reverend at the German Lutheran state church in Jerusalem he made his first trip to the Orient in 1884. Through his work at an orphanage he became closely acquainted with the major problems at stake in the region, which were mainly caused by clashes between different cultures within the Middle East. He also founded his own relief organization. Lepsius died on February 3, 1926.

* Dipl.-Ing. (FH), MORIJA medien, Wildberg, Germany, Author of the book »Bible Earth«
Author of www.cudi.info, www.noahs-berg.de and www.noah2014.com
Contact: timo.roller@morija.de

Figure 3: First photograph ever taken of »Cudi, the mountain of the ark: place of worship for the muslims« (Johannes Lepsius)

In 1899 Lepsius and his comrades climbed to the top of Cudi starting the ascent at Şırnak. Finally they reached the summit and as he comments:

»It was noon when we arrived at the top and rode up the final flat vaulted elevation. Before us we found a square structure of hewn, roughly piled stones, one might have considered it to be a primitive watch tower. Some remains of vaults could infer that there once might have been a monastery here. Currently the open rooms appeared to serve as storage facilities for the pilgrims that came for the autumn festival. A crude staircase led to a walled patio, to which a ruined tower was attached.

Westward, a second crude construction nodged on to an elongated ridge, of the same nature and purpose as the first. [...]

›Over there‹ – he pointed to a circular terrace, perhaps some 30 meters below us, which was shaded by a lonely tree – ›he built an altar and sacrificed and prayed there.‹ ›During Fall, many people get together here, many of them coming from afar. Here the Christians are gathering and over there (at the other walled space) the Yezidis and the Muslims. There they slaughter eat and sing.‹« [2]

Concerning the question, where the mountain of Noah's ark is to be located, Lepsius wrote:

»There can be no doubt that the ›Masis‹ –called ›Ararat‹ by the Europeans – on the border of Russia, Persia and Turkey cannot be related to the tradition, while all the main features which are significant for the biblical history and Babylonian tradition concerning the flood, most clearly fit in with the Syrian Arab tradition on Cudi as the veritable ›Ararat‹.« [3]

Gertrude Bell

Figure 4: Gertrude Bell

The merits of Gertrude Bell regarding the exploration of Cudi Dağı can not be fully appreciated, for the British explorer (who has been called »the female Lawrence of Arabia« and the »Queen of the Desert«) has left the world with the most spectacular images and vivid descriptions, which are the most precious to be found on Mount Cudi, also still after more than one hundred years when she herself was on the summit on May 13 of 1909. But as she was not German, I will not comment any further on her work. The most important sources to consult are: her book »Amurath to Amurath« (1911, repr. 1924) as well as the website www.gerty.ncl.ac.uk

Friedrich Bender

Figure 5: Friedrich Bender (© by himself)

The next German explorer happens to be a geologist (he was also very well known: in 1984 he was awarded the German Federal Cross of Merit) and he was the next person, who reached the summit of Mount Cudi during Easter of 1954 (according to some information it was in 1953 – but his own records appear to be contradictory here). The person in question is Friedrich Bender, a professor and president of the Federal Institute of Agricultural Research (today known as the »Federal Institute for Geosciences and Natural Resources«) [4]. In June 2009 I myself had the opportunity to meet his widow, Mrs. Sigrid Bender, who showed me several personal documents and numerous pictures that had belonged to her deceased husband.

Friedrich Karl Heinrich Bender was born on September 17 of 1924 in Ziegenhain in the German State of Hesse. He respectively attended elementary and high school in Bad Hersfeld, Kleve and Wetzlar. In 1941 he was drafted into the Wehrmacht during World War II and was sent to the front-line in Russia. After the war and subsequently to his return to Germany, Bender studied geology in Stuttgart and began his professional career in northern Germany in 1951. As this geologist states in the preface to his book »Wanderungen« (»Wanderings«), he investigated »in vieler Herren Länder« (i. e. »all over the world«) and adds: »I had the rare privilige and the good health to get to know virtually every country of the world.« [5]

In the early 1950s, Bender worked as a geologist in Anatolia and had close contact with the locals. It was through a discussion with a Hodja – an Islamic scholar – about the Bible and the Quran that Friedrich Bender went on his journey to Cudi Dağı. Because they had been discussing the story of Noah the latter made a lasting impression on Bender's mind and this gave rise to his plans to make the trip. His wife told me: »Fritz was very mixed up after the visit and went introvert«. In an issue of the journal »Kosmos« from the year 1956 Friedrich Bender describes how a muslim Hodja (priest) had told him about Mount Cudi and writes:

»The remains of the old vessel covered in sand are apparently still up on Mount Cudi today. He (the Hodja) himself had been there some twenty years before and had seen the place with his own eyes. The place was a sacred place of pilgrimage for all true believers in Kurdistan and northern Arabia. He said that no Christian had ever been there before, but he felt that I might be able to find a guide, who could accompany me through this rough terrain.« [6]

Figure 6: Bender floated down the river Tigris with a raft made of animal skins (© Friedrich Bender)

On several images Bender has documented his adventurous journey to Mount Cudi. He describes his arrival on the summit as follows:

»After a further climb of some ten minutes my guides showed me the place, which they considered to be the landing place of Noah's Ark at a height of some

2000 meters above sea level. There was an approximately 300 meter long open trough oriented in southern direction towards the plain, located immediately below the summit of Cudi Dag. Above the trough I found ruins of a small mosque or shelter of thick, roughly hewn boulders. A walled stone with strange, unfamiliar characters also struck me.« [7]

The uniqueness of Bender's expedition was that he has actually excavated there!

»We immediately began to clear away the 1 to 2 meter thick snow blanket in several places on the edge of the trough, because I had been told that remains of wood were found in the sand underneath the snow. In reality we hit on finely grained calcareous sandstone, which also contained grains of quartz. Despite my scepticism, my excitement reached its zenith when after one meter we hit on brown sand discolorations, in which we uncovered the remains of totally decayed black wood. At first I believed that these were the remains of an old camp fire. But soon I discovered that the wood was bonded by asphalt! (I carried some chemicals with me, which usually help to extract bitumen, oil and asphalt from rocks). We continued our dig with renewed fervor, but below the level of one meter the sand proved to be the frozen. Excavations in the deeper parts of the trough were prevented by the snow which rose to several meters. We were granted no more success.« [8]

Figure 7: Bender and his guides while digging for pieces of wood (© Friedrich Bender)

The following results of the detailed investigation were also achieved by this geologist:

»After the thorough extraction of the asphalt with the use of tetrachloride, the wood fragments were subsequently dated according to the ^{14}C-method in Hannover at the Lower Saxony State Office for Soil Research, which produced the model age of 6635±280 years before present/BP (i.e. before 1950). A second test, which used up the remaining available material, confirmed this result. The only possible source of error to be considered could have been an incompletely separated piece of asphalt, whose age certainly amounted to more than 50,000 years. If so, this would raise the apparent age by a maximum of some 400 years, but only if the carboniferous heterogeneity within the extrinsic portion contained in the cleaned sample still amounted up to 5%, which may be regarded as unlikely.« [9]

His wife told me of a »four and a half centimeters piece of decayed wood«. Unfortunately, no photo of this is available.

As for his explorations on Cudi, Bender concludes: »I personally think that is worthwhile to pursue the matter. Again and again one finds a grain of truth shrowded in ancient traditions, and often one has started to explore things based on less indicative evidence than what is presented here.« [10]

He himself indeed pursued the matter further, but without reaching a satisfactory interpretation and without getting to the summit again. In 1991 he visited the foot of the Cudi mountains for a last time, but the political circumstances and his health did not allow him to climb the mountain again. Bender had sought to bring the archaeological finds of Leonard Woolley at Ur in Lower Mesopotamia in line with the Cudi Dağı Ark tradition. Although it is known today that the clay levels which Woolley associated with the biblical deluge only represent a small flood on limited scale, Bender wished to find out if the Mesopotamian inundation (located by Woolley) could be reconciled with the tradition of the boat that would have landed at the findspot, which according to his understanding was located at an altitude of some 1700 meters. His basic theory, which he had already published in 1972 was as follows: »The height of the findspot at some 750 meters above the gravel terraces in the plain is difficult to explain, if one seeks to explain the find as the remains of a shipwreck. Several geological observations, however, do suggest that there have been very recent techtonic elevations on the southern edge of Taurus in Southeastern Turkey. « [11]

His geological studies at the foot of the Cudi chain in autumn of 1988 showed some discrepancies between the geological attribution of the terrace gravel to the Quartery (according to him some 300,000 to 350,000 years old) and the ^{14}C dating which resulted in a date range between 675 and 13,950 years. Finally the mystery remained unsolved for Friedrich Bender and in a letter to a friend dated to July 1992, he wrote that »the story still excites me even after 40 years«.

Friedrich Bender died on May 27, 2008 and was buried in the cemetery of Spangenberg.

The Hans Thoma Team

Figure 8: Hans Thoma, Otmar Reiter and Christoph Thoma (© Timo Roller)

»We struggled ourselves forward on the winding pilgrimage path up to the summit of Cudi Da(gh) in the scorching heat of the afternoon hours. It is us, five climbers from Bavaria, a bearded guide with two mules, an Islamic mullah with guiding skills and a ten year old interpreter called ›Kiek mal‹, who has been to school in Berlin for two years and who starts every sentence with this standard phrase. In addition two soldiers accompanied us.« [12]

This is a report of Christoph Thoma, who attended the summit of Cudi together with his dad and other companions back in 1983. Even though the ultimate goal of these ambitious climbers was to head for the 5000 meter high Mount Ararat, the trip to Mount Cudi appears to have left a strong impression on the group. Christoph Thoma writes:

»All of a sudden the light goes out, just at the moment when we finally reach the

putative anchor site of the ark. Our Hodja is praying. The six of us share two cans of beer. Iron reserve of the backpack. We unroll our sleeping bags on the muddy floors of the leaf huts which stood next to two stone houses. Our priest calles one of the buildings a ›church‹, the other one a ›mosque‹. Believers of different religions come here for pilgrimage. [...]

Agonizing thirst wakes us early. [...] We view Noah's first housing and numerous cisterns which date back to the archaic past. But in summer these are all empty. A stone igloo by the way side fascinates us: on the inside of the semi-circular kraal dozens of delightful small prams made of brightly colored rags and woolen threads are dangling. The Hodja explains: ›They were brought by women who can't have children. For from this spot spread life throughout the world.‹« [13]

Figure 9: Small prams in the ruins on top of Mount Cudi (© Hans Thoma)

Hans Thoma told in his 1991 book »Türkei – Trekking unterm Halbmond« (»Turkey – trekking underneath the crescent«):

»The little exciting and especially for alpine proportions tiny challenge of Mount Cudi is soaked with mythology like a sponge. Near the landing place are simple structures made of quarried boulders like booths with roofs made of brushwood and dried leaves. They are given names such as "Noah's house" and "Noah's shrine". The unsuspecting unbelievers are awaited by heartwarming devotional places on the Cudi plateau. Walls have been erected in the midst of a treeless field. They resemble primitive altars, barely chest high, semicircular in form. The inside of the walls are hung with doll-like small replicas of cradles. Colorful scraps of clothing, floral, polka dots, red, white, blue with yellow, like tiny hammocks affectionately suspended by woolen threads and attached to dry twigs and plant stalks, which are caught in the rubble. Devout and hoping proffered votive offerings deposited by women who implore the blessing of children in this place, which brought new life to the earth after the flood.« [14]

The members of the Thoma crew climbed the mountain with armed escorts and under adverse conditions: the water supplies were running out because of a miscalculation of the guides. Probably heat and thirst prevented more detailed investigation of the terrain on the mountain top. Nevertheless, the view from Cudi and the ruins have been captured quite impressively on high quality photographs.

Figure 10: Sunrise at the landing place of the ark (© Hans Thoma)

During my research I travelled to Landshut in September 2009. I met the then 84-year-old Hans Thoma, his son Christopher and his companion Otmar Reiter. They showed me two small pieces of rock from Mount Cudi, kept by Hans Thoma in an old film box. I was able to take pictures of them in detail – and even examine them later with the help of geologists and archaeologists. But at first glance they seemed

fairly unspectacular and probably they are just charred pieces of limestone.

Figure 11: Remains of the ark? (© Timo Roller)

Unfortunately, the location of the discovery site can not be clearly proven. Christoph Thoma writes:

»As a farewell the Hodja gave us a few chunks of hazelnut-sized, crumbly, blackish substance. He related that he had dug them out of the ground of the landing site. None of us had watched him do this. But – and this is a curious fact – also the people here at the village of Besiri wear such clumps as amulets around their necks. The Hodja declared unequivocally: these are remnants of Noah's ark.

Are these truly our final relics? Hans immediately remembered an article he had read back in 1972. There he found the enigmatic sentences: remains of wood from a pilgrim's place on mount Cudi, found in 1953 by Dr. Friedrich Bender and dated with the help of ^{14}C. After the removal of bitumen bonding an age of 6500 years had been established for the wood. ›And exactly at that time‹ so argued Otmar ›significant parts of Mesopotamia had perportedly been flooded.‹

So have we really found remains of Noah's Ark, or more properly said have received them as a gift from our Hodja? ›Let's go with Goethe,‹ says Andy, 'he advised the people to worship the inscrutable.‹ ›And Peter fell into the car seat saying: ›The rest of it is just faith, isn't it?‹« [15]

»We are proud of this gift. The Lower Saxony State Office for Soil Research [Friedrich Bender himself did the examination] investigated our relics by the ^{14}C method. Result: 19,850 years old humus substance.« [16]

Another great merit of the Thoma crew are the imprints of some bas-reliefs which they have made with silicone. These millennia-old monuments are severely threatened by decay, but fortunately the inscriptions were already translated 100 years ago.

I am glad to have a real Sennacherib relief up in my office, it is an almost unique piece of ancient art.

Figure 12: A copy of the Sennacherib bas-relief found at Mount Cudi (© Timo Roller)

My own Research

In 2007 I published my first book »Bible Earth«. It leads you to many important Holy Places with the famous application of Google Earth. Later I found newly uploaded high-resolution satellite images of Cudi Dağı with Google Earth and connected them geographically with pictures and descriptions of different sources. I published an article about my exploration on my website, and so Bill Crouse contacted me. His

earlier work had helped me a lot in my research and since that first contact we use to share our results on the subject. My German base has been a great help because of the important explorers whom I introduced to you who mainly published in German.

I was able to collect the first photograph of the summit and the most important geological documentation, which had been collected by German explorers and which may now serve as a basis for further - international - research. By comparing many photos with the satellite images of Google Earth, I was able to locate the exact peak of the mountain range and identify the remains of the ruins. I am convinced that some structures are still awaiting discovery and that an archaeological expedition could prove to be very rewarding.

I don't think one is able to find an intact ark trapped in the ice of a glacier like explorers hope to find on Mount Ararat. They are searching at the wrong place but also on Cudi only very little remains will have been preserved to the present day. There is no glacier to preserve it, while the ark must have been destroyed through erosion and catastrophes that occured during the many millenia of its history and surely many pieces of the wood must have been removed by generations of pilgrims.

The researchers who only focus on Mount Ararat expect to find the ark trapped in glacial ice. But as it seems, they are looking in the wrong place. As there is no glacial ice on Cudi very little must be left of the Ark itself - if anything at all. But it may be possible to uncover the foundations and other remains of structures built during the changing architectural history on the summit of which we only still see small ruins today. The monastery burnt back in the 8th century or the fortress which was conquered by Sennacherib evidently some 1500 years earlier, could be promising targets for archaeological excavations. And in the case that researchers will find some rotten remains of a wooden structure, this could perhaps bring to light a plausible explanation: Could the sinking waters of the deluge in the days of Noah have allowed the huge ship to settle gently on top of this mountain which the muslims know as Al Cudi and which also Christians should finally realize is indeed one of the »mountains of Ararat« as described in the Bible?

The following tables and the enclosed pictures show an overview of my geographical research with Google Earth and many of the other sources. I hope these results will serve as a basis for further research with me as a further German explorer – embedded into an international working group finding out more and more about the true landing place of Noah's ark.

Identifying the exact summit with Google Earth

Because the summit of Mount Cudi is a plateau rather than a peak it was not clear were the exact »landing place« was at the start of my research. Therefore I had to find some striking landmarks on the photographs available and compare them with

the images of Google Earth. As you can see on the following pictures I found some of such and succeeded in identifying the place visited by Lepsius, Bell, Bender and the Thoma team and so I was able to determine the coordinates of the place where the ark had probably stranded.

Figure 13: Landmarks on the Bell panorama photograph as compared with Google Earth

ID	Description	Distance to Summit	Position	Coordinates (E/N)	Above Sea Level
1	Mountain near Aydin	44 km	14°	42.6200, 37.7500	2825 m
2		0,8 km	16°	42.4982, 37.3732	1864 m
3		1,25 km	40°	42.5039, 37.3745	1821 m
4	Mountain near Senoba/Uludere	30 km	54°	42.7700, 37.5200	2679 m
5		3,9 km	59°	42.5333, 37.3838	1735 m
6		3,7 km	80°	42.5358, 37.3717	1861 m
7	»Ice Tongue« on Bell photo	1,6 km	88°	42.5133, 37.3666	1897 m
8	»Gabriel's Gate«	0,85 km	116°	42.5035, 37.3629	1844 m
9	Derebasi summit	0,9 km	256°	42.4854, 37.3642	1886 m
10	Derebasi valley	2,0 km	242°	42.4757, 37.3579	1396 m
11	Derebasi slope	2,75 km	218°	42.4759, 37.3468	1132 m
12		0,22 km	225°	42.4937, 37.3648	1947 m
13		7,6 km	191°	42.4786, 37.2995	703 m

ID	Description	Distance to Summit	Position	Coordinates (E/N)	Above Sea Level
14		9,2 km	196°	42.4672, 37.2877	681 m
15	Hill near Silopi	11 km	185°	42.4834, 37.2688	678 m
16	Southern mountain chain near Dayrabun (Iraq)	31 km	184°	42.4713, 37.0913	1040 m

Table 1: Landmarks around Cudi summit

Figure 14: Landmarks on Bell's photos compared to HPG image found in the internet in 2008

Figure 15: Landmarks L1 to L8 shown on Bell panorama picture

Figure 16: Cudi mountain chain as seen from Silopi

Figure 17: Looking down from the summit towards Silopi

Figure 18: Remarkable rock formation near the »landing place« identified on a photo found in »panoramio.com«

Points of interest on the summit of Cudi Dağı

I was able to identify some of the ruins that are shown on the photos of the Cudi explorers in Google Earth. In addition, there are several places visible on the satellite images of Google Earth which may to be identify with remains of the sacred buildings that once have been there and were destroyed or decayed a long time ago. I have drawn them into the screenshot here.

Figure 19: The points of interesting on the top of Mount Cudi

ID	Description	Coordinates (E/N)	Above Sea Level	Remarks
1	Main building (»Sefina«)	42.495493, 37.366209	1999 m	
2	Cistern	42.494299, 37.366241	1991 m	
3	Small igloo-shaped building (now destroyed)	42.496880, 37.367847	1980 m	Position uncertain
4	Eastern corner of the suspected monastery wall	42.497862, 37.365324	1954 m	

ID	Description	Coordinates (E/N)	Above Sea Level	Remarks
5	Southwestern Corner of the suspected church	42.493101, 37.365157	1965 m	
6	Possible place where Bender found remains of decayed wood	42.496222, 37.365053	1968 m	

Table 2: Points of interest with there exact location

Figure 20: Photographs of the places on the top of Mount Cudi as shown on images found in the internet. As you can see, the igloo-shaped ruin »C3« has been destroyed within approximately the last five years.

The Surroundings of Cudi Dağı

The towns of Şırnak, Cizre and Silopi surrounds the Cudi massif in three direction: North, west and south. Immediately at the foot of the mountains, there are some small abandoned villages which are listed in the next tables. They are known under different names and are mentioned partly in the records of the explorers. The map notes the locations of the listed places.

ID	Name	Alternate Names	Direction to Summit	Coordinates (E/N)	Above Sea Level	Remarks
1	Sirnak		N	42.45, 37.52	1350 m	Capital of Şırnak Province and venue of the Noah Symposium.
2	Cizre		W	42.18, 37.33	380 m	Noah's tomb is worshipped here.
3	Silopi		S	42.47, 37.25	500 m	
4	Kemerli		N	42.49, 37.41	1150 m	
5	Anilmis	Gündükremo, Zemo	N	42.51, 37.40	1200 m	
6	Boyunyaka	Ipsindarük	N	42.50, 37.40	1250 m	

ID	Name	Alternate Names	Direction to Summit	Coordinates (E/N)	Above Sea Level	Remarks
7	Görümlü		SE	42.57, 37.34	900 m	
8	Koyunören	Besiri	SE	42.54, 37.34	950 m	The inhabitants own wooden remains according to C. Thoma.
9	Derebasi/	Giricülyan, Kericulya	SW	42.46, 37.35	1000 m	According the Bender, the summit lies 3000 to the northeast from here.
10	Kösreli	Hassana	SW	42.42, 37.34	850 m	Gertrude Bell had her camp here.
11	Hebler	Hisar	W	42.36, 37.37	620 m	
12	Sah	Caglayan	W	42.33, 37.38	560 m	

Table 3: Towns and villages arround Cudi Dağı.

Figure 21: A map of the surroundings of Mount Cudi

Acknowledgements

I would like to thank Dr. Sigrid Bender, Hans Thoma and Otmar Reiter for providing me their extensive evidence and sharing their knowledge about Mount Cudi with me. I also appreciate their permission to publish their unique photographs and Friedrich Bender's text.

In addition, a thank you to Dr. Peter van der Veen, whose indication was the starting point of my research about Mount Cudi and who supported me to translate this paper. Finally, I want to express my appreciation to Bill Crouse: His research is invaluable and I am blessed to cooperate with him since 2008. I have learned a lot!

Notes

[1] Lepsius 1903, p 101
[2] Lepsius 1903, p 109–110
[3] Lepsius 1903, p 111
[4] http://www.bgr.bund.de/DE/50JahreBGR/DE/Praesidenten/praesidenten_inhalt.html
[5] Bender 1996, p 7
[6] Bender 1956, p 152
[7] Bender 1956, p 154
[8] Bender 1956, p 154–155
[9] Umschau 72 (1972), issue 1, see appendix below
[10] Bender, 1956, p 155
[11] Umschau 72 (1972), issue 1, see appendix below
[12] C. Thoma, 1990, S. 168–169
[13] C. Thoma, 1990, S. 170, 172
[14] H. Thoma, 1991, S. 130–131
[15] C. Thoma, 1990, S. 175
[16] C. Thoma, 1984

Bibliography

Johannes Lepsius: »Ex Oriente Lux – Jahrbuch der deutschen Orient-Mission«, Berlin 1903
Getrude Bell: »Amurath to Amurath« (1911, repr. 1924)
Gertrude Bell Archive, http://www.gerty.ncl.ac.uk
Friedrich Bender: »Wanderungen«, Köln, Verlag Sven von Loga, 1996
Friedrich Bender: »Kosmos«, Franckh'sche Verlagshandlung, Stuttgart, Heft 4/1956
Christoph Thoma: »Gute Tage unter dem Halbmond: Durch die Türkei bis zum Bibel-Berg Ararat«,
2. Auflage, München, Frederking u. Thaler, 1990
Christoph Thoma: Aufstieg zum Ankerplatz der Arche, Die Zeit, 6. April 1984, Nr. 15
http://www.zeit.de/1984/15/aufstieg-zum-ankerplatz-der-arche
Hans Thoma: Türkei: Trekking unterm Halbmond, Verlag J. Berg, München 1991

Appendix

Wooden remains from the »Landing spot of Noah's Ark«, aged about 6500 years by Prof. Dr. Friedrich Bender, President of the Institute for Geosciences and Natural Resources in Germany from 1975 to 1985

Extended unpublished version, translated by F. Bender (German version published in the magazine »Umschau 72 (1972), Issue 1, pages 20–21)

14C-dating done by State Geological Survey of Lower Saxony, Hannover

Wooden remains from Cudidag, a mountain range on the Northern edge of Mesopotamia, have been dated by the 14C-method; they are approximately 6500

years old, hence pre-Sumarian. According to archaeological findings, southern parts of Mesopotamia were flooded at that time. On account of compelling geological and geomorphological reasons the flood possibly can have reached this area but never the 300 km to the north situated Mount Ararat in the high alpine region where, according to biblical tradition, Noah's Ark should have landed. The place of discovery of the wooden remains is in the area which, in the Gilgamesh-Epos an in the Koran, is defined as »the landing place of a ship«. The altitude level of the discovery spot at 750 m above the terraced of the Tigris alluvial gravels plain is hardly explainable if the findings are to be recognized as remains of the ship. Some observations, however, point to very recent, structural uplifts in the area of the southern Taurus edge in south-east Turkey.

Whilst according to the Gilgamesh-Epos the »landing spot of the ship« and consequently the northern end of the flooding of Mesopotamia is to be sought between the Tigris and the Great Zab rivers (at Mount Nisir), the Old Testament (Genesis 8,4) relocates this place to »the Mount Ararat«. In the Koran (XI. Sure 44) the mountain Cudi (Cudidag, Al-Judi) is described as the landing spot of Noah's Ark. The Cudidag is a part of the southern most Taurus mountain range in east Turkey between the Tigris and the Great Zab rivers and, therefore, coincides with the area mentioned in the Gilgamesh.

For geological and geomorphological reasons the northern borderline of a traceable pre-Sumarian flooding of Mesopotamia is naturally more likely to be found at the first mountain ranges which tower over the plain in the north than at Mount Ararat (5165 m) at a distance of 300 km farther to the north.

During spring time 1953 [1954?] I was able to climb the Cudidag in East Turkey and salvaged wooden remains with traces of asphalt. This undertaking was based mainly on news from Kurdish Muslims, according to which the Cudidag was reputed to be a place of pilgrimage where digging was done for »wooden pieces of Noah's Ark« which where considered to be of great value as relics. The attendant circumstances during the climb prevented detailed geological research. The Cudidag is a south vergent anticline (geological saddle with a steep south flank) consisting of Jura and Cretaceous limestone with a WNW-ESE running axis. The mountain ridge comes up to approximately 1800 m above sea level. The precipitous south flank is accompanied by to parallel running main fold zones amongst which very disturbed middle Eocene limestome is observed. South of this lies Neogene (Late Tertiary), presumably Pliocene river sediments cover wide areas. Terraced river gravels and terraced talus fans at the foot of the mountain range overlie the late Tertiary rocks. They overlie the Neogene sequences with a steep, angular disconformity. The old (high) terraces are tectonially uplifted as well. It is possible to differentiate between at least three terrace levels (five at the Tigris river) with dip from the edge of the

mountain range (about 1000 m above sea level) towards the south (to about 500 m). Their ages in detail are unknown. West of the town of Cizre, similar terrace gravels are intercalated by Quaternary basalt layers. The discovery spot of the examined wooden remains lays in a basin on the upper south slope of the Cudidag, about 3000 m north-east of the Kurdish village Kericulya, approximately 1700 m (elevation not certain) above sea level and, therefore, approximately 750 m above the highest terrace. The flat basin open to the south is surrounded by extensive limestone and dolomitic of the »Cudi Group«.

On 6th of April 1953 [more likely 19th April 1954!] most of the basin was snow-covered. Underneath was a not loamy fine sandy sediment which at depth of 0.80 to 1.0 m was coloured dark brown and blackish and contained pea-sized, brittle decayed wooden remains. Most of these wooden pieces were cemented by an asphalt or tar-like substance. More intense digging and closer investigation was not allowed by the Kurdish guides who honoured the discovery spot as a specially sacredly relic.

After thorough dissolution of the asphalt with tetrachloride, the wooden fragments were dated according to the 14C-method, and the model age of 6635±280 years (before 1950) established. The second test, when all available material was used up, confirmed this result. As an only possible source of error, a contamination with incompletely separated asphalt, which age certainly was higher than 50,000 years, could be considered. Then the apparent age increase could be maximal 400 years if the carboniferous heterogeneity was even 5% in the cleaned sample, which can be regarded as unlikely.

Should the examined wood have been transported by the flood of Mesopotamia to the present point of discovery, the altitude of 750 m above the highest terraces would be hard to explain. Some observations might allow the conclusion that a very recent geological upwards movements in the area of the Taurus edge occured: The Neogene sequences are uplifted to a nearly vertical position in approaching the mountain range, Quaternary terraces where included in the continuing uplift movements. In the epeirogenetic rise (uplift of an extensive region) younger sediments where also included, as for example in the foreland of the Cudidag where Pleistocene sediments under more recent alluvial deposits appear to a considerable ascent of the Taurus in this area are also to be taken from the observations by Bobek who states values for lift since the older Pliocene in the Bitlis Cay area up to 1500 metres. Recent geological ascent could have taken place at the main fault zones of the southern edge of the Cudidag.

Cûdî'nin Coğrafî Konumuna Dair

Bahattin DARTMA*

Giriş

Yapılan ilmî araştırmalar sonucu ortaya çıkan târihî ve arkeolojik belge ve bulgular, üzerinde yaşadığımız yer kürenin insanlık tarihi boyunca birçok büyük tûfâna sahne olduğunu göstermektedir. İşte Nûh tûfânı da bu tûfânlardan biri ve belki de bunların en büyüğüdür. Sözü edilen bu büyük olay, meydana gelişinden bu güne kadar çeşitli disiplin, din ve kültürlere mensup kişi ve gruplar tarafından değişik amaçlarla incelenmiş ve hala incelenmeye devam edilmektedir. Başka bir ifadeyle Nûh tûfânı, çeşitli vesîlelerle sürekli olarak gündem konusu olmuş ve bundan sonra da olmaya devam edecek gibi görünmektedir.

Bu esnada tûfân sonrası Nûh'un gemisinin oturduğu yer hakkında da değişik kişi ve kesimler tarafından farklı görüşler öne sürülmüştür. Ancak bunlardan ikisi öne çıkmaktadır: Cûdî ve Ağrı Dağı.

Geminin Ağrı Dağı üzerine oturduğunu öne sürenler genellikle Ermeni ve Batılı araştırmacılardır. Siyasî, târihî, dînî vb. sebeplerle Nûh'un gemisinin oturduğu yere ilişkin çalışmalarını bütünüyle Ağrı Dağı üzerinde yoğunlaştıran bu araştırmacılar, şu ana kadar geminin bu dağın üzerinde olduğuna dair herhangi bir sağlam kanıt bulamamışlardır.

İslâm âlimleri ise Kur'ân'da geçtiği üzere[1] Nûh'un gemisinin Cûdî Dağı üzerine oturduğu konusunda ittifak etmiş bulunmaktadırlar. Ancak bu bilginler, "Cûdî"nin anlamı ve coğrafî konumu meselesinde farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Bu cümleden olarak Cûdî'nin bulunduğu yere dair Musul, Cizre (Cezîre-i İbn Ömer), Âmid (Diyarbakır), Nusaybin, Şâm, Âmül (Taberistan) ve Hindistan gibi isimler zikredilmektedir. Ayrıca Ecâ' (Arabistan), Urfa, Ermenistan ve Doğubeyazıt'ta bulunan Maşar (Üzengili) köyü civarında da Cûdî adını taşıyan yerlerin olduğu belirtilmektedir.

İşte biz bu mütevazi bildirimizde, Nûh'un gemisinin üzerine oturduğuna inandığımız Cûdî'nin anlamı ve bulunduğu coğrafî yeri –harita ve fotoğraflarla- tespit etmeye çalışacağız.

* Prof. Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü Tefsir Ana Bilim Dalı bahagani@gmail.com

1 İlgili âyetin meali şöyledir: "**(Nihayet) 'Ey yer suyunu yut! Ve ey gök (suyunu) tut!' denildi. Su çekildi; iş bitirildi; (gemi de) Cûdî (Dağı'nın) üzerine oturdu. Ve: 'O zalimler topluluğunun canı cehenneme!' denildi**" Hûd (11), 44.

I. "Cûdî" Kelimesinin Anlam Alanı

1. "**Cûdî**" kelimesi, "bol bol vermek, cömert olmak..."[2] gibi anlamlara gelen "c-v-d" kökünden türemiştir. Dolayısıyla 'c-v-d'nin ifade ettiği bu manalar aynı kökten gelme bir nisbet sıfatı olan '**cûdî**' kelimesine de aynen dahil edilmelidir. Konuya ilişkin bir âyette geçen "**mübârek** (bereketli) **yer**"[3] ifadesi de bunu desteklemektedir.[4] Çünkü bu tür özelliklere sâhip olmayan bir yerin "mübârek" olarak nitelendirilmesinin kayda değer bir tarafı olmasa gerektir.

O halde bizzat "**cûdî**" kelimesinin ifade ettiği bu manalar, geminin oturduğu dağın -aşağıda da ele alınacağı gibi- Şırnak yakınlarındaki Cûdî Dağı olduğunu gösterdiği söylenebilir.

2. '**Cûdî**', mutlak olarak dağ demektir yani, her dağa "Cûdî" demek mümkündür.[5]

Mezkûr görüşe göre Cûdî Dağı'nın yerini tespit etmek mümkün değildir; çünkü yer küre üzerinde çok sayıda dağ bulunmakta ve bu dağların her biri Cûdî adını alabilmektedir; bu durumda Nûh'un gemisinin üzerine oturduğu Cûdî Dağı'nın bunlardan hangisi olduğu meselesine netlik kazandırma imkânı yoktur.

3. Tûr: Bazıları Cûdî'nin Tûr (dağı) olduğunu söylemektedirler.[6]

Her ne kadar Cûdî'nin Tûr Dağı olduğu şeklinde bir görüş var ise de, gerçekten Tûr Dağı'na Cûdî dendiğine dair herhangi bir kanıt olmadığı gibi, şu anki bilgilerimize göre Nûh'un gemisinin buraya oturduğunu öne süren hiçbir kişi de yoktur.

4. '**Cûdî**', cennet dağlarından[bir dağ]dır.[7]

Bu görüşe göre muhtemelen Cûdî, Hz. Nûh'un gemisinin üzerine oturması nedeniyle -sarâhaten olmasa bile zımnen- kutsal kabul edilmiş ve bu durumu anlatmak için onun cennet dağlarından biri olduğu öne sürülmüş olabilir. Dolayısı ile onun Hz. Nûh'un gemisinin üzerine oturduğu Cûdî Dağı ile bir ilgisi olmasa gerektir.

---

2 **er-Râğıb el-İsfehânî,** Huseyn b. Muhammed b. el-Mufazzal, **Müfredâtü Elfâzi'l-Kur'ân**, (tah., Safvân Adnân Dâvûdî), 1. baskı, Beyrut, 1992/1412, s. 211 (C-V-D mad.); **İbn Manzûr**, Ebu'l-Fazl Cemâluddin Muhammed, **Lisânu'l-Arab**, Dâru Sâdır, Beyrut, 1. baskı, 1990/1410, III, 135 (C-V-D mad.).

3 İlgili âyetin meali şöyledir: "**Ve dedi ki: Rabbim! Beni mübârek/bereketli bir yere indir. Sen iskan edenlerin en hayırlısısın"** (Mü'minûn (23), 29).

4 **Sarıkçıoğlu**, Ekrem, "**Kur'ân ve Arkeoloji Işığında Hz. Nûh ve Tûfân Olayına Yeni Bir Yaklaşım**", İslâmî Araştırmalar, 9. cilt, 1-2-3-4. sayı, Ankara, 1996, s. 203.

5 **İbn Abdisselâm**, Ebû Muhammed İzzeddin Abdülazîz, **Tefsîru'l-İzz b. Abdisselâm**, talîk, Ahmed Fethî Abdurrahmân, 1. baskı, Dâru'l-Kütüb'il-İlmîyye, Beyrut, 1429/2008, I, 285; **es-Semîn el-Halebî**, Ahmed b. Yûsuf, **ed-Dürrü'l-Mesûn fî Ulûmi'l-Meknûn**, tahkik, Ahmed Muhammed el-Harrâd, 1. baskı, Dâru'l-Kalem, Dimeşk, 1987/1408, VI, 334.

6 **İbn Kesîr**, Ebû'l-Fidâ' İsmâîl, **Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm**, tahkik, es-Seyyid Muhammed es-Seyyid ve diğerleri, Dâru'l-Hadîs, Kahire, 2002, IV, 336.

7 es-**Süyûtî**, Ebu'l-Fazl Celâluddîn Abdurrahmân, **ed-Dürrü'l-Mensûr fi't-Tefsîr'i bi'l-Me'sûr**, tahkik, Abdullah b. Abdilmuhsin, et-Türkî, 1. Baskı, el-Kâhire, 2003/1424, VIII, 55; es-**Şevkânî**, Muhammed b. Ali b. Muhammed, Fethu'l-Kadîr el-Câmi'u Beyne Fenneyi'r-Rivâyeti ve'd-Dirâyeti min İlmi't-Tefsîr, 1. baskı, Dâru'l-Hayr, Beyrut, 1992/1413, II, 568.

Cûdî'nin anlamı üzerinde kısaca durduktan sonra şimdi onun coğrafî yerini tesbite geçebiliriz.

II. 'Cûdî Dağı'nın Coğrafî Konumu

Nûh'un gemisinin üzerine oturduğu "Cûdî" ilgili kaynaklara göre, Güney Doğu Anadolu bölgesinde, Türkiye-Irak sınırına 15 km. uzaklıkta, 400 m. rakımı olan Cizre'nin 32 km. kuzeydoğusunda, Dicle ile Hezil ırmağı arasında, denizden 1350 m. yükseklikteki Şırnak il merkezine 17 km. mesafede, 37°, 24 enlem, 42°, 32 boylam üzerinde bulunan bir dağdır. Elips biçimindeki dağ üzerinde, 2000 metreyi aşan ve en yükseği 2114 m. olan 4 adet doruk bulunmaktadır.[8]

Cûdî Dağı'nın coğrâfî konumuna ilişkin bu kısa bilgilerden sonra şimdi onun bulunduğu yere dair İslâm âlimlerinin görüşlerini serdedelim:

1. Musul:

Ebû Sâlih'in İbn Abbas'tan naklettiğine göre Cûdî Dağı Musul'dadir. Dahhâk da bu görüşü benimsemiştir.[9]

2. Cizre (Cezîre-i İbn Ömer):

Mücâhid,[10] Katâde ve Mukâtil'e göre Cûdî Dağı Cezîre'dedir.[11]

3. Nusaybin:

Ferrâ' (v. 207/822) Nûh'un gemisinin üzerine oturduğu Cûdî Dağı'nın Nusaybin tarafında olduğunu[12] öne sürmektedir.

4. Âmid (Diyarbakır):

Zeccâc (v. 311/923), Cûdî'nin Âmid tarafında olduğunu söylemektedir.[13]

5. Şâm:

Bazılarına göre Cûdî Dağı Şâm'dadır.[14] Dimaşk olarak da bilinen Şâm'ın kuruluşu

8 **Şemseddîn Sâmî**, **Kâmûsu'l-A'lâm**, İstanbul, 1308, III, 1848 (Cûdî mad.); **Streck**, M., "**Cûdî**", İslâm Ansiklopedisi (İ.A.), İstanbul, 1986, III, 223; **İzbırak**, Reşat, "**Şırnak**", **Türk Ansiklopedisi**, Ankara, 1981, XXX, 283; **Tuncel**, Metin - **Özaydın**, Abdulkerim, "**Cizre**", Diyanet İslâm Ansiklopedisi (DİA), İstanbul, 1993, VIII, 37; **Tanyu**, Hikmet, "**Cûdî Dağı**", Diyânet İslâm Ansiklopedisi (DİA), İstanbul, 1993 (DİA), VIII, 79.

9 **İbnu'l-Cevzî**, Ebû'l-Ferec Abdurrahmân b. Alî, **Zâdu'l-Mesîr fî İlmi't-Tefsîr**, el-Mektebetü'l-İslâmî, 1. Baskı, IV, 112.

10 **Mücâhid**, Ebû'l-Haccâc b. Cebr el-Kuraşî, **Tefsîru Mücâhid**, Tahric, Ebû Muhammed el-Esyûtî, 1. baskı, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2005/1426, s. 112.

11 **İbnu'l-Cevzî**, **Zâdu'l-Mesîr**, IV, 112.

12 **Sem'ânî**, **Tefsiru'l-Kur'ân** (Kitâbu't-Tefsîr), Ebu'l-Muzaffer Mansûr b. Muhammed b. Abdilcebbâr Temîmî Mervezî, tahkik, Ebu Temîm Yâsir b. İbrâhim, 2. baskı, Medârisü'l-Vatan, Riyad, 2011/1432, I, 432.

13 **İbnu'l-Cevzî**, **Zâdu'l-Mesîr**, IV, 112.

14 **Ebû's-Su'ûd**, Muhammed b. Muhammed el-'Imâdî, **'İrşâdu'l-'Akli's-Selîm ilâ Mezâyâ'l-Kur'âni'l-Kerîm**, 2. baskı, Beyrut, 1990/1411, IV, 211; **Âlûsî**, Ebû'l-Fazl Şihâbuddîn es-Seyyid Mahmûd, **Rûhu'l-Meânî fî Tefsîri'l-Kur'âni'l-'zîm ve's-Sebi'l-Mesânî**, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut, XII, 61.

çok eskilere dayanmaktadır. Buranın çevresinde M. Ö. 4000 yıllarına kadar uzanan yerleşim birimlerinin olduğuna dair arkeolojik veriler bulunmuştur.[15] Coğrafi olarak ise Şâm/Dimaşk, bütün Sûriye bölgesini ifade etmek için kullanılmıştır.[16]

6. Âmül: (Taberistan):

Cûdî Dağı'nın Âmül'de olduğu[17] belirtilmektedir. Âmül, Hazar denizinin 19 km. güneyinde Herhâz nehrinin her iki kıyısında yer almaktadır.[18]

Kanaatimize göre –bugün Şırnak'taki- Cûdî Dağı'nın, Musul, Cizre, Nusaybin, Âmid, Şâm ve Âmül'de olduğunu öne sürenlerin bu görüşlerini, kendi yaşadıkları dönemlerde veya daha önceleri söz konusu dağın bu bölgelerin sınırları içinde veya yakınında bulunmasına binâen serdetmiş oldukları söylenebilir. Akla gelen bir husus da şudur: Cûdî'nin nerede konumlandığı konusundaki ihtilaf, onun yerini belirleyenlerin farklı coğrâfî yönlerde ikâmet etmelerinden kaynaklanmış olabilir. Meselâ Medîne, Hayber'de yaşayan birine göre güneyde, Cidde'de yaşayan birine göre ise kuzeydedir. İşte tıpkı bunun gibi söz konusu görüşleri öne sürenlerin, bulundukları yöne göre Cûdî'yi farlı yerlerde göstermiş olmaları mümkündür. Dolayısı ile mezkûr görüşlerin hepsinin tek bir noktada -yani geminin üzerine oturduğu dağın Şırnak'taki Cûdî olduğu konusunda- birleştiklerini söylemek mümkündür. Burada, ilgili görüşleri beyan edenlerin, kendilerine ulaşan rivâyetleri, doğru olup olmadıklarını araştırmadan aynen naklettikleri veya yaşadıkları dönemlerde bilim ve tekniğin günümüzdeki kadar ilerlememiş olması nedeniyle Cûdî'nin yerini nokta olarak tesbit edememiş oldukları da söylenebilir.

7. Hindistan:

Cûdî'nin Hint topraklarında olduğu[19] da söylenmektedir. Her ne kadar Cûdî'nin Hindistan'da bulunduğu belirtiliyorsa da bu iddia, herhangi bir delili ve gerekçesi olmadığı için çok zayıf bir ihtimal olarak görünmektedir.

Dikkat edilirse zikredilen bu yerler arasında Cûdî'nin çok yakınında bulunan "**Şırnak**" ismi geçmemektedir. Bunun sebebi olarak, Şırnak'ın o dönemlerde bilinen/meşhur bir yer olmaması akla geldiği gibi, konuya ilişkin görüş serdedenlerin Şırnak adında bir yerin varlığından haberdar olmamaları da düşünülebilir.

Bunlardan başka şuralarda da Cûdî adını taşıyan yerlerin bulunduğu bildirilmektedir:

15 **Tomar**, Cengiz, "**Şâm**", DİA (Diyanet İslâm Ansiklopedisi), İstanbul, 2010, XXXVIII, 311.

16 **R. Hartmann**, "**Şâm**", İslâm Ansiklopedisi (İ.A.), Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fak., Eskişehir, 1997, XI, 298.

17 **Ebû's-Suʿûd**, IV, 211; **Âlûsî**, XII, 61.

18 **Bilge**, Mustafa L., "**Âmül**", DİA (Diyanet İslâm Ansiklopedisi), İstanbul, 1991, III, 99.

19 **Fahruddîn er-Râzî**, Ebû Abdillah Muhammed b. Ömer b. el-Huseyn b. el-Hasen b. Alî, **Mefâtîhu'l-Ğayb**, 3. baskı, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut, XXIX, 40; **İbn** ʿ**Âdil**, Ebû Hafs Omer b. Alî, **el-Lübâb fî Ulûmi'l-Kitâb**, (tah., ʿÂdil Ahmed Abdulmevcûd - Alî Muhammed Muʿavvaz), Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1419/1998, XVIII, 251.

1. Urfa[20]:

Buranın halkı tarafından Nûh'un gemisinin Şanlıurfa'da bulunan Cûdî'ye indiğine inanılmaktadır.[21] Ancak mevcut bilgilerimize göre şu ana kadar orada herhangi bir arkeolojik çalışma yapılarak bu kanaati destekleyen ciddi bir delil bulunamamıştır. Dolayısı ile halkın bu kabulü, ilmî bir değer taşımaktan uzak görünmektedir diyebiliriz.

2. Ecâ':

Arabistan'da Ecâ' denilen yerde Tayyi'i kabilesinin yaşadığı çevrede bulunan iki dağdan biri Cûdî adını taşımaktadır.[22]

Şunu hemen belirtelim ki, şu anki bilgilerimize göre "Nûh tûfânı", "Nûh'un gemisi" gibi konularda araştırma yapanlar arasında, söz konusu geminin buradaki Cûdî Dağı üzerine indiğine dair herhangi bir ciddî görüş öne süren olmamıştır. Ayrıca, oradaki Cûdî Dağı veya bu dağın çevresinde, geminin oranın üzerine oturduğuna dair şu ana kadar târihî ya da arkeolojik bir kalıntı ve belge de bulunamamıştır.

3. Maşar/Üzengili köyü civarı (Doğubeyazıt):

David Fasold'a göre Nûh'un gemisi, Doğubeyazıt'ın 11.3 km. güneydoğusunda, 39 derece kuzey paraleli ile 44 derece doğu meridyeni arasında yer alan Üzengili (Maşar) köyü yakınlarındadır.[23]

Cûdî adı taşıyan yerler arasında en dikkat çekici olanı geminin, Maşar/Üzengili köyü civarında olan Cûdî'ye oturduğu iddiasıdır. Çünkü burası Ermenilerin ve Batılıların, Nûh'un gemisini ısrarla aradıkları Ağrı Dağı'na yakın bir yerdir. Bu bakımdan Ağrı Dağı'na yakın bir mekânın böyle bir adı (yani Cûdî adını) taşıması, ilk etapta geminin buradaki Cûdî'nin üzerine oturmuş olma ihtimalini akla getirmektedir.

Ancak Ekrem Akurgal, geminin 1500 metrede aranmasının fizikteki birleşik kaplar kanununa[24] göre imkânsız olduğunu, aksi takdirde bütün dünyanın 1500 metre derinlikte su ile kaplanması gerekeceğini söylemiştir.[25] Üzengili köyünün rakımı ise 2040 ile 2050 metreleri arasında değişmektedir. Görüldüğü gibi bu rakamlar 1500

20 **Köksoy**, Mümin, **Nûh Tûfânı ve Sümerlerin Kökeni**, Ankara, 2003, s. 122.

21 **Yıldız**, A. Selamî, **Şanlıurfa'da Enbiyâ Kıssaları**, 1. Baskı, Şurkav yayınları, 2000, s. 22.

22 **Yâkût el-Hamavî**, Şihâbuddîn Ebû Abdillah er-Rûmî el-Bağdâdî, **Mu'cemu'l-Buldân**, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut, II, 180 (Cûdî mad.).

23 **Aksoy**, Bilal, **Çağdaş Bilimlerin Işığında Nûh'un Gemisi ve Tûfân**, 1. baskı, Ankara, Haziran 1987, s. 112; **Tarık Dursun K.**, "**Nûh'un Gemisinin Çözülemeyen Esrarı (10)**", Antrak Gazetesi, 30. sayı, Ağustos 2000.

24 **Birleşik kaplar kanunu**: *Birleşik kaplar teorisinin esası, aralarında irtibat bulunan kaplardaki sıvıları dengede tutma prensibine dayanır. Buna göre iki veya daha fazla birleşik kapta denge halinde aynı sıvı bulunursa, sıvının serbest yani, üst yüzleri bütün kaplarda aynı yatay düzlemde (seviyede) olur. Çünkü bu kaplardaki sıvı sütunlarının ağırlıkları arasında bir denge meydana gelir. Kapların şekli ve sıvıların niceliği düzey birliğini etkilemez.* Bkz., **A'dan Z'ye Doğa Bilimleri Ansiklopedisi**, hazırlayan, Serhat Dağıtım A. Ş. Ansiklopedi Komisyonu, İstanbul, 1985, s. 124 (Birleşik Kaplar mad.); **Meydan Larousse**, İstanbul, 1988, II, 396 (Birleşik mad.).

25 **Aksoy**, s. 217.

metreden çok daha büyüktür. Buna göre geminin buraya inmesi mümkün görünmemektedir.

Ayrıca, aynı yerde inceleme yapan John Morris farklı görüştedir. O da Üzengili köyüne giderek Nûh'un gemisine ait olduğu iddia edilen bir parçayı incelemiş ve araştırması neticesinde şunları söylemiştir:

"**Fosilleşmiş tahta parçaları olarak belirtilen şey aslında yumuşamış kayadır. Terkîbinde bakır madeni olduğu için araştırmalar sırasında sinyal vermiştir. Jeolojik olarak da parçanın bulunduğu bu yerde Nûh'un gemisinin olması mümkün değildir.**"[26]

James Irwin ise Üzengili köyünde David Fasold tarafından tespit edildiği belirtilen gemi kaburgasına benzeyen kalıntı hakkında şöyle demiştir:

"**Bunun Nûh'un gemisi olduğuna hiç kimseyi inandırmak mümkün değildir**…."[27]

Burada akla gelen bir başka mesele de şudur: Eğer David Fasold'un öne sürdüğü iddialar araştırmacılar tarafından ciddî bulunsaydı, konu üzerinde ısrarla duranlar, şu ana kadar bir şekilde burada gerekli çalışmaları yaparak geminin bulabildikleri kalıntılarını mutlaka ortaya çıkarırlardı. Ancak, şu anki bilgilerimize göre bu güne kadar Üzengili köyü çevresinde geniş çaplı arkeolojik bir kazı çalışması yapılmış değildir.

O halde bütün bu anlatılanlardan anlaşıldığına göre, Nûh'un gemisinin üzerine oturduğu Cûdî, Üzengili/Maşar köyü çevresinde olan Cûdî değildir.

4. Ermenistan[28]:

Her ne kadar Ermenistan'da Cûdî adını taşıyan bir yerin bulunduğu belirtiliyorsa da Ermeniler, geminin kendi topraklarındaki bu Cûdî'ye değil, Ağrı Dağı'na inmiş olduğu konusunda ısrar etmektedirler. Hatta onlar, bu günkü başkentleri Erivan'ın, Nûh'un karaya ayak bastıktan sonra yerleşmeye karar verdiği kent olduğu,[29] kendilerinin, Nûh'un torununun torunu olan Hayk'tan çoğaldıkları[30] ve hala Nûh'un dilini konuştukları iddiasında bile bulunmaktadırlar.[31]

26 **Aksoy**, s. 220-221.
27 **Aksoy**, s. 221.
28 **Köksoy**, s. 122.
29 **Tarık Dursun K.**, "**Nûh'un Gemisinin Çözülemeyen Esrarı (5)**", Antrak Gazetesi, 25. sayı, Mart 2000.
30 **Uras**, Esat, **Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi**, Ankara, 1950, s. 22, 89; **Köksoy**, s. 68, 120.
31 **Ural**, Gültekin, **Ermeni Dosyası**, 2. baskı, İstanbul, 1988, s. 24.
Ermenilerin bu tür iddialarının hiçbir ilmî dayanağı yoktur. Dolayısı ile bu tür iddialar bilim adamları tarafından ciddiye alınmamaktadırlar. Hatta bizzat kendilerinden bile bunları kabul etmeyenler vardır. Meselâ bir Ermeni subayı olan Ohanes Apresyan şöyle demektedir: ***"Her ne kadar Ermeni mitolojisi, Nûh'un gemisi yolcularının soyundan gelmiş insanlar olma şerefini bize verirlerse de hangi soydan geldiğimiz pek katî bir şekilde belli değildir."*** Bkz., **Kantarcı**, Şenol, "**Ermeni Sorunu**: "**Ezilmiş Millet**" **Kimliğiyle Meselenin Psikolojik Boyutu**", Yeni Türkiye (Ermeni sorunu özel sayısı I), 37. sayı, 7. yıl, Ocak-Şubat 2001, s. 511.

Dolayısı ile bizzat Ermenilerin kendi iddialarına göre bile Nûh'un gemisinin üzerine oturduğu Cûdî'nin Ermenistan'daki Cûdî Dağı olmadığı açıktır.

Geminin üzerine oturduğu Cûdî'nin yukarıda coğrâfî konumunu tespit ettiğimiz Şırnak'taki Cûdî olduğunun gerekçelerine şunları da ilave etmek mümkündür:

1. Cûdî ve çevresinde, geminin oraya indiğine delîl teşkil edebilecek mahiyette, o devirden kalma ibâdet, ziyâret ve yerleşim yerleri bulunmaktadır. Meselâ Cizre'nin 3 km. kadar doğusunda, Dicle nehrinin sol yakasında Nûh(as)'ın üçüncü oğlunun adını taşıyan Yâfes (Kasardela) köyü yer almaktadır. Cûdî'de 2017 m. yükseklikte olan doruk, 'Nûh Peygamber ziyâreti tepesi' adını taşımaktadır.[32] Nûh(as)'ın, Cûdî'nin üstünde bir mescid yapt[ırd]ığı,[33] eteğinde semânîn adında bir de köy kur[dur]duğu[34] ve bu köyde vefat ettiği[35] rivâyet edilmektedir. Halen Cizre'de, Hz. Nûh'a ait olduğu belirtilen sandukalı bir kabrin üzerine -yeni- yapılmış bir türbe de bulunmaktadır.

Bütün bu vb. târihî mekânların, geminin üzerine oturduğu Cûdî'nin burası olduğunu gösterdiği söylenebilir.

2. Cûdî Dağı, geminin inişine uygun bir yüzeye sâhiptir. Bazı yerleri sert ve engebeli olmasına rağmen inilmesi ve çıkılması oldukça kolay olan bu dağda barınma ve beslenme imkânları sağlayacak pek çok yer mevcuttur. Ağaçların epeyce tahrip olmasına rağmen dağın kuzey yamacında ormanlık yerler vardır. Güney yamacının üzerinde ise seyrek de olsa meşe bulunmaktadır.[36]

Bütün bu imkânlar, gemiden inen insanlar ve diğer canlılar için hayâtî önem taşımakta ve dolayısı ile geminin indiği Cûdî'nin burası olduğunu göstermektedir diyebiliriz.

Şu âyetin de Nûh'un gemisinin bu tür özelliklere sahip olan Şırnak'taki Cûdî Dağı'na indiğine işaret ettiğini söyleyebiliriz:

*"**Denildi ki: Ey Nûh! Sana ve seninle beraber olan ümmetlere bizden selâm ve bereketlerle** (gemiden ve geminin üzerine oturduğu dağdan) **in!**"*[37]

32 **Türkünal**, Süleyman, "**Nûh'un Gemisi Ağrı'da mı, Cûdî sıradağlarında mı**?", Milliyet, 10 Eylül 1984, s. 2; **Tanyu**, Hikmet, "**Cûdî Dağı**", DİA, VIII, 79.

33 **İbnu'l-Esîr**, 'Izzuddîn Ebû'l-Hasen Alî b. Ebî'l-Kerem Muhammed b. Muhammed b. Abdilkerîm b. Abdilvâhid eş-Şeybânî, **el-Kâmil fî't-Târîh**, Dâru Sâdır, Beyrut, (EDIDIT CAROLUS JOHANNES TORNBERG LUGDUNI BATAVORUM, E. J. BRİLL, 1868), I, 73; **Yâkût el-Hamavî**, II, 179 (Cûdî mad.); **Şemseddîn Sâmî**, III, 1848 (Cûdî mad.); **Bilge**, Mahmut, **Nûh** (as) **ve Tûfân**, Ankara, 1965, s. 20; **Tanyu**, Hikmet, **Dinler Târihi Araştırmaları**, Ankara, 1973, s. 26.

34 **İbn Havkal**, Ebû'l-Kâsım Muhammed, **Kitâbu Sûreti'l-Arz**, 2. baskı, Leiden, 1967, I, 229; **Yâkût el-Hamavî**, II, 84 (Semânîn mad.); **Günel**, Aziz, (Horepiskopos-Başpapaz), **Türk Süryaniler Târihî**, Diyarbakır, 1970, s. 29 (1. dipnot). Cûdî ve çevresinde bu tür yerlerin bulunduğuna dair ayrıca bkz., **Aksoy**, s. 180, 181, 182, 183, 188, 189; **Gandûr**, Muhammed Yûsuf, **Târîhu Cezîrati İbn Ömer**, 1. baskı, Beyrut, 1990, s. 306.

35 '**Aynî**, Bedruddîn Ebû Muhammed Mahmûd b. Ahmed, **Umdetu'l-Kârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî**, 1. baskı, Mısır, 1392/1972, XII, 373.

36 **Tanyu**, "**Cûdî Dağı**", DİA, VIII, 79, 80. Ayrıca bkz., **AnaBritannica**, İstanbul, 1986, VI, 241 (Cûdî Dağı mad.).

37 Hûd (11), 48.

Selâm (= سلام), "bütün tehlikelerden emîn ve güvende olmaktır."[38] Buna göre "selâm ve bereketlerle inmeyi" konumuz açısından, *'can ve mal güvenliği, iʿâşe ve ibâte/barınma ve beslenme endişe ve korkusu olmadan, sağ-sâlim inmek'* şeklinde anlamlandırmamız mümkündür. Bu da Şırnak'taki Cûdî Dağı'nın coğrâfî/fizikî şartlarına uygun görünmektedir.

Sonuç

Nûh tûfânı, meydana gelişinden bu güne kadar çeşitli vesilelerle hep inceleme konusu olmuş ve bundan sonra da araştırılmaya devam edecek gibi görünmektedir.

Bu esnada Nûh'un gemisinin üzerine oturduğu yerin neresi olduğuna dair de çeşitli görüşler öne sürülmüştür. Bu yerlerden biri ve de en doğrusu, Kur'ân'ın açıkça haber verdiği Cûdî Dağı'dır. Ancak Kur'ân'da Cûdî'nin neresi olduğu belirtilmemiştir.

Bu nedenle Cûdî'nin ne anlama geldiği ve nerede olduğu konusunda farklı görüşler serdedilmiştir.

İslâm âlimleri -her ne kadar farklı yer isimleri zikretseler de- Kur'ân'da Nûh'un gemisinin üzerine oturduğu ifade edilen Cûdî'nin bu günkü Şırnak yakınlarındaki Cûdî Dağı olduğu üzerinde birleşmektedirler. Dînî, târihî ve arkeolojik bilgi ve bulgular da Nûh'un gemisinin üzerine oturduğu Cûdî'nin, buradaki (yani Şırnak'taki) Cûdî Dağı olduğunu işaretlemektedirler. Hatta söz konusu gemiyi Ağrı Dağı üzerinde arayan Batılılardan bazı kişiler (ki bunların sayısı çok azdır) orada (yani Ağrı Dağı'nda) umduğu sonuçları elde edemeyince, geminin Cûdî Dağı üzerine oturduğunu itiraf etmek durumunda kalmışlardır.

Netice itibariyle dînî, târihî, coğrafî, fizikî ve arkeolojik verilere göre Nûh'un gemisinin üzerine oturduğu Cûdî'nin, Şırnak yakınlarındaki Cûdî Dağı olduğu rahatlıkla söylenebilir… vesselâm.

38 **er-Râğıb el-İsfehânî**, s. 421 (S-L-M mad.); **İbn Manzûr**, XII, 289 (S-L-M mad.).

Ekler:

KARADENİZ
HAZAR DENİZİ
Van Gölü
CUDİ DAĞI
Fırat
DİYARBAKIR
HARRAN
MARDİN
Cezire
Nimova
Büyük Zap
DİCLE
Küçük Zap
DİCLE
Üst Deniz
HALEP
(İki Nehir Arası)
RÂFİDEYN
Fırat
MARİ
DİCLE
KUZEY
Sippar
BABİL
SÜMER
Edom
UR
NUH KAVMİNİN YAŞADIĞI
TOPRAKLAR VE CÜDİ DAĞI
Basra Körfezi

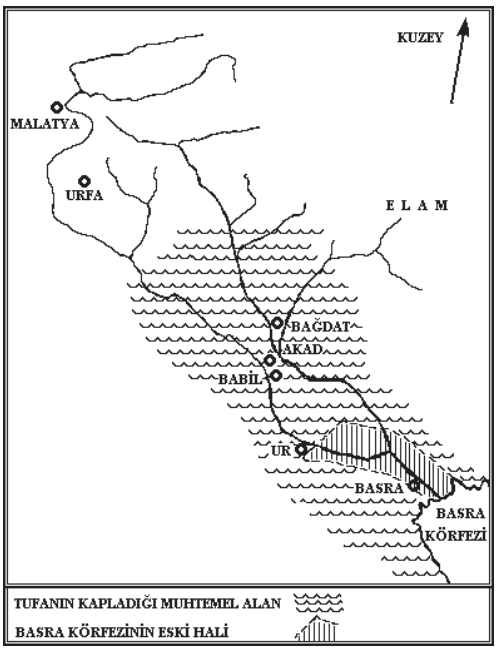
KUZEY
MALATYA
URFA
ELAM
BAĞDAT
AKAD
BABİL
UR
BASRA
BASRA
KÖRFEZİ
TUFANIN KAPLADIĞI MUHTEMEL ALAN
BASRA KÖRFEZİNİN ESKİ HALİ

Cûdî Dağı (http://www.turkiye-resimleri.com/data/media/74/cudi_da.jpg) (erişim: 07.06.2013)

Cûdî Dağı'ından bir kesit (http://www.istanbulhaber.com.tr/images/news/93058.jpg) (erişim: 07.06.2013)

Cûdî Dağı'nın etekleri (http://img.haberler.com/galeri/53/cudi-dagi-eteklerine-dev-turk-bayragi_63944_b.jpg) (erişim: 07.06.2013)

Cûdî Dağı (kış mevsimi) (http://www.turkiye-resimleri.com/data/media/74/cudi_da_k.jpg) (erişim: 07.06.2013)

Nuh Tufanı, Cudi Dağı ve Şehr-i Nuh

Ahmet GÜLENÇ*

Nuh Tufanı

Hazreti Nuh, (a.s.) hicretten dört bin beş yüz sene evvel doğmuş ve yine hicretin üç bin altı yüz yirmi dört sene-i evvelinde irtihal-ı dâr-ı bekâ eylemiştir[1]. Kendisi daha küçük yaşlarda iken gece gündüz ağlayıp sızladığından dolayı "Nuh" ismiyle tesmiye olunmuştur[2]. Nuh ismi İbranicede "Nôah", Yunancada "Noê" şeklinde telaffuz edilmektedir[3]. Hz. Nuh'un pederi Lameki'bni Müteveşlah'bni Hunuhu'bni Yaridi'bni Mehla'bni, Kaynani'bni Enüşi'bni Adem soyundandır[4]. Validesi ise Kıynus binti Berakil bin Muhubil bin Kayn bin Adem aleyhisselamdır[5]. Elli yaşında iken kendisine peygamberlik ihsan buyurulmuş ve dokuz yüz sene kavmini hak dine davet etmeye çalışmıştır[6]. Nuh (a.s.), insanların ikinci atası (Adem-i salis) olarak kabul edilmektedir. Çünkü Nuh tufanından sonra yeryüzünde bulunan bütün insanlar, onunla birlikte gemide olanların neslinden türemiştir[7]. Böyle olunca herkes soyca ona nisbet etmektedir.[8]

Hazreti İdris'in (a.s.) göğe çekilmesinden sonra Âdemoğulları hak yolundan ayrılarak putlara tapmaya başlamışlardı[9]. İnsanlar, Allah'a ibadet etmekten vazgeçip cansız, şuursuz ve aciz taş parçalarına tapınmak gibi bir küfür ve zulüm çukuruna düşmüşlerdi[10]. Allah'a şirk koşan bu putperestler önceleri hatıra olsun ve unutulmasın diye iyi insanlar ve tanınmış kişiler için yapılan heykelleri zamanla putlaştırmışlardı[11]. Bu putların en meşhurları ''Ved, Suva, Yeğüs, Yeuk ve Nesr" idi[12].

* Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, (ahmetgulenc@windowslive.com).

1 Hz. Nuh'un doğum ve vefat tarihleri ihtilaflıdır. Bknz, Mekatib-i Sultani Akaid-i Diniye Muallimi Rıfat. (1327). *Tarih-i Âli-i Enbiyâ*, Matbaa-i Bahriye, İstanbul, s.5.

2 Mehmed Ali Raşid. (1282). *Tevârih-i Enbiyâ fi İrşad'il-Ezkiyâ*, Matbaa-i Amire, s.18; Tevrat'a göre babası Lamek "İşimizden, Rabbin lanet ettiği topraktan olan ellerimizin zahmetinden, bu bizi teselli edecek, diyerek onun ismini "Nuh" koydu. Bknz. Tekvin 5/29, *Kitab-ı Mukaddes Eski ve Yeni Ahit (Tevrat ve İncil)*. (1985). Kitab-ı Mukaddes Şirketi, İstanbul, s.5.

3 Ömer Faruk Harman. (2007). Nuh, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c.33, İstanbul, s.224.

4 İbn-i Kesîr. (1998). *Târih-i İbn-i Kesir Tercümesi*, (Çev), Şirvanlı Mahmud, Türk Dil Kurumu Yayınları:692, Ankara, s. 194.

5 Hüseyin Hıfzı. (1323) *Hulasa-i Tarih-i Enbiyâ*, Tefeyyüz Kitabhanesi ,Şirket-i Mürettibiye Matbaası, s.10.

6 Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de (وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهٖ فَلَبِثَ فِيهِمْ اَلْفَ سَنَةٍ اِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَاَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ) ayeti kerimesinde meâlen "Andolsun, biz, Nuh'u toplumuna gönderdik de o onların arasında bin yıldan elli yıl eksik kaldı. Sonunda onları tufan yakalayıverdi. Onlar , hep zulmediyorlardı. Elmalılı Hamdi Yazır. El-Ankebût 29/14, *Kur'ân- Kerim ve Yüce Meâli,* Ayyıldız Matbaası, İstanbul, s.398.

7 Ahmed Cevdet Paşa. (1994). *Kıssas-ı Enbiyâ (a.s.) ve Tevârih-i Hulefâ*, c.I, Bedir Yayınevi, İstanbul, s.19.

8 Kur'an-ı Kerim es-Saffat süresi 77. Ayet-i kerime'de (وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ) meâlen "Onun zürriyetini, evet onları kalıcılar yaptık." Buyurulmuştur.

9 Ali Nazima. (1328). *Küçük Tarih-i Enbiyâ*, Tefeyyüz Kitabhanesi (Vezir Hanında 48 numrulu matbaada tab olunmuştur), Dersaadet (İstanbul), s.6.

10 Bünyamin Ateş. (1993). *Peygamberler Tarihi*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, s.153.

11 Ömer Tellioğlu. (1992). Nûh, *Şamil İslâm Ansiklopedisi*, c.5, Şamil Yayınevi, İstanbul, s.117.

12 Kur'an-ı Kerim Nuh süresi 71/23. Ayet-i kerime'de (وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ اٰلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا) meâlen "Dediler ki: İlahlarınızı sakın bırakmayın! Ved'di, Süva'ı asla bırakmayın! Yeğus'u, Yeuk'u, Nesr'i de bırakmayın!" denilmektedir.

Hz Nuh'un peygamber olarak gönderildiği kavmin din ve inanışları hakkında çeşitli rivayetler vardır. Bunlardan bir kısmı Nuh kavminin Tanrı tarafından men edildiğini fuhşiyata daldıklarını ve içki içip eğlence düşkünü olduklarını böylece Allah'tan yüz çevirdiklerini diğerleri ise onların Biyurasp'a tabi olduklarını nakleder-ler[13]. İşte Hz. Nuh (a.s.) böyle bir dönemde peygamberlik görevini ifa etmeye çalış-mıştır.

1. Nuh (a.s.)'ın Kavmini Tevhide Daveti:

Kur'an-ı Kerim'de açıkça belirtildiği üzere Yüce Allah "And olsun ki biz Nuh'u kendi milletine gönderdik[14]" denilmektedir. Bu nedenle Hz. Nuh (a.s) kendisine peygamberlik vahyedildikten sonra, on asra yakın bir zaman dilimi kadar kavmini tevhide davet etmeye çalıştı. Fakat kavmi kendi elleriyle yaptıkları putlara tapmakta, zalim, fâsık, kötü, vicdansız gibi bir sürü sıfatı barınmakla beraber hakkaniyetten uzaklaşmış idiler[15]. Buna rağmen Hz. Nuh sabırla kavmini tevhide davet etmek için elinden geleni yaptı.

Hz. Nuh (a.s.) kavmini akıl ve ruhanileri yönünden ilk önce gece davet etti. Çün-kü bunlar gizli ve mahiyetleri karanlık idi. Sonra kavmini zâhir suretleri ve maddi benlikleri yönünden gündüzleri de çağırmaya başladı[16]. Fakat kavmi Nuh'un davetine karşı "kulaklarını tıkadılar, elbiselerine büründüler, inat ve ısrar ettiler ve kibirlen-dikçe kibirlendiler"[17]. Bunun üzerine Nuh: "Ey toplumum! Allah'a kulluk ve ibadet edin. Sizin ondan başka tanrınız yok. Üstünüze çok büyük bir azabın inmesinden korkuyorum[18]" diyerek kavminin tevhîd davetine icabet etmesinde ısrar etmiştir.

13 Biyurasb, Sabi'i'liği ilk önce yayan bir kimse olup, Nuh'un peygamber olarak gönderildiği kavim ona tâbiiyet etmişlerdi. Bknz, Ebû Ca'fer Muhammed B. Cerir et-Taberî. (1991). *Milletler ve Hükümdarlar Tarihi I*, (Çev), Zâkir Kadirî Ugan ve Ahmet Temir, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, s.236: Sâbiîlik hakkında ayrıca bknz, Şinasi Gündüz. (2008). Sâbiîlik, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c.35, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, s.341-344: B. Carra De Vaux. (1971).Sâbiîler, *İslam Ansiklopedisi*, Cüz: 100, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, s.9-10.

14 Kur'an-ı Kerim Hûd Süresi 11/25. Ayet-i Kerime'de (وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهٖٓ اِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ) mealen, Andolsun biz, Nuh'u da toplumuna resul olarak göndermiştik. "Ben sizin için açık bir uyarıcıyım" denilmektedir.

15 İsmail L. Çakan ve N. Mehmed Solmaz. (2006). *Kur'ân-ı Kerim'e Göre Peygamberler ve Tevhîd Mücâdelesi*, Ensar Neşriyat, İstanbul, s.45-46.

16 Muhyiddin-i Arabî. (1990). *Fusûs ül-Hikem*, (çev). Nuri Gençosman, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 1150, İstanbul, s.58.

17 Kur'an-ı Kerim Nûh Süresi 71/5,6,7,8,9 ve 10. Ayet-i Kerime'lerinde
قَالَ رَبِّ اِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًاۙ(5) فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَاۤءِيٓ اِلَّا فِرَارًا (6)
وَاِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوٓا اَصَابِعَهُمْ فِيٓ اٰذَانِهِمْ وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَاَصَرُّوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًاۚ(7)
ثُمَّ اِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًاۙ (8) ثُمَّ اِنِّيٓ اَعْلَنْتُ لَهُمْ وَاَسْرَرْتُ لَهُمْ اِسْرَارًاۙ (9) فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ اِنَّهٗ كَانَ غَفَّارًاۙ(10)ثُمَّ اِنِّي اَعْلَنْتُ لَهُمْ وَاَسْرَرْتُ لَهُمْ اِسْرَارًاۙ (9) ثُمَّ اِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًاۙ (8)) mealen Hz. Nuh şöyle yakardı: (5) "Ey Rabbim! Ben toplumumu gece gündüz davet ettim." (6) "Fakat çağrım, onların kaçışlarını artır-maktan başka bir işe yaramadı." (7)"Ben onları, sen kendilerini affedesin diye çağırdıkça, parmaklarını kulaklarına tıkadılar, elbiselerine büründüler, inat ve ısrar ettiler ve kibirlendikçe kibirlendiler." (8)"Sonra onları daha açık bir biçmde çağırdım." (9) "Daha sonra bir başka duyuru yönelttim. Ve onları gizli gizli de çağırdım." (10) Ve şöyle dedim: "Rabbinizden af dileyin. O, bağışlamayı çok sevendir" denilmektedir.

18 Kur'an-ı Kerim A'raf Süresi 7/59 Ayet-i Kerimesinde
(لَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهٖ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗٓ اِنِّي اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ) mealen, Andolsun ki biz, Nuh'u toplumuna gönderdik de o şöyle dedi: "Ey toplumum! Allah'a kulluk ve ibadet edin. Sizin ondan başka tanrınız yok. Üstünüze çok büyük bir azabın inmesinden korkuyorum."

Yine bir defasında Hz. Nuh (a.s.) Kûfe civarında kavmini imana tevhide çalışırken orada bulunanlardan bazıları "Ondan kuru ağaçtan meyve vermesini" istediler. Bunun üzerinde Hz. Nuh (a.s.) rabbine niyazda bulunmuş ve duası kabul olunmuştur. Hatta Hz. Nuh birkaç mucize daha göstermiş ise de kavmi her defasında ona biat etmekte direnmiştir[19].

Nuh (a.s) her ne kadar kavmini sabırla Rabbinin davetine ikna etmeye çalışmışsa da ona inanlar küçük bir grup olmuştur. Bu grup içerisinde genellikle yoksullar ve köleler olduğu için zenginler onlar gibi olmaya tenezzül etmemişlerdir. Hatta bu zenginler Hz. Nuh'u (a.s.) sapıklıkla nitelendirip, bu işten vazgeçmediği takdirde onu taşlayacaklarını dahi söylemişlerdir[20]. Bunun üzerine Hz. Nuh (a.s.) bende bir sapıklık yoktur ben âlemlerin rabbinin resûlüyüm[21] diyerek onlara cevap vermiştir.

Hz. Nuh, Kavminin arasında dokuz yüz elli sene kalmasına rağmen onların kör gözleri hakikati görmedi, kilitli gönülleri açılmadı, donmuş akılları gerçeği idrak etmedi ve hiçbir nasihatı fayda vermedi. İyiliğe kötülükle, şefkate şiddetle karşılık verdiler[22]. Bunun üzerine Nuh (a.s.) rabbine şöyle niyaz da bulunmuştur: Rabbim! "Ben yenildim, bana yardım et[23]", "Rabbim! Beni, anne-babamı, inanmış olarak evime gireni, tüm inanmış erkekleri ve inanmış kadınları affet![24]".

Nuh (a.s.) kavminin düzelip kötülüklerden kurtulmasından ümit kestikten sonra, onların hayırsız olduklarını, gerek sözle gerek fiille her yoldan kendisine muhalefet etmeye ve kendisine eziyet vermeye devam ettiklerini görünce, Allah'ın kendilerine gazap etmesi için bedduada bulundu[25]. Nuh (a.s.) şöyle yakardı: "Rabbim! Yeryüzünde, kâfirlerden yurt tutacak, gezip dolaşacak hiç kimse bırakma[26]". Neticede Nuh (a.s.)'ın duası kabul oldu. Allah, Nuh'a bir ağaç dikmesini emretti. Nuh emredilen ağacı dikti ve ağaç büyüyerek her tarafa dağıldı. Allah kırk yıl sonra gemisini yapmak üzere, ağacı kesmesini Nuh'a emretti[27].

19 Hz. Nuh (a.s.)'ın mucizeleri beş tanedir. Birincisi: "Kuru ağacın meyve vermesi", ikincisi: "Kil ve kum gibi şeyleri yiyecek yapmak", üçüncüsü: "Evladlarının çoğalması", dördüncüsü: "Eliyle diktiği bir ağacın o anda çeşitli meyveler vermesi", Beşincisi: Kendisi ile beraber dağların yürümesi ve hareket etmesidir. Bknz. Ebu İshak İbrahim b. M. b. Halef b. Hamdan. (1320). *Kitab'ül Mu'cizat li-Cemii'l Enbiya*, (Çev). Ömer Diyaüddin, Şehzade Başı Evkaf Matbaası, İstanbul, s.26-35.

20 Süleyman Ateş. (2004) *Kur'ân'da Peygamberler Tarihi*, Yeni Ufuklar Neşriyat, Adana, s.57.

21 Kur'an-ı Kerim A'raf süresi 7/63. Ayet-i kerimesinde (قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَٰكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ) mealen, "Ey toplumum! Sapıklık falan yok bende. Tam aksine ben, alemlerin Rabbi'nden bir resulüm" denilmektedir.

22 Ömer Öngüt. (1994). *Kalblerin Anahtarı Kıssas-ı Enbiyâ Aleyhimusellâm*, Hakikat Neşriyat, İstanbul, s.68.

23 Kur'an-ı Kerim Kamer süresi 54/10. Ayet-i kerimede (فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ) mealen, Hz. Nuh'un "Ben yenildim, bana yardım et" diye rabbine yakardığı belirtilmiştir.

24 Kur'an-ı Kerim Nuh süresi 71/28. Ayet-i kerimede (رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا) mealen, "Rabbim! Beni, anne-babamı, inanmış olarak evime gireni, tüm inanmış erkekleri ve inanmış kadınları affet! Zalimlerin de sadece helak ve perişanlığını artır!" denilmektedir.

25 Hatta bazı kimseler o kadar aşırıya gitmişti ki erkek çocuklarına dünyada kalıp yaşadığı sürece Nuh'a (a.s.) iman etmemesini vasiyet ederlerdi. Bknz. İbn Kesir. (1994). *El Bidaye ve'n- Nihaye Büyük İslam Tarihi*, (çev). Mehmet Keskin, Çağrı Yayınları, İstanbul, s.149-150.

26 Kur'an-ı Kerim Nuh süresi 71/26. Ayet-i kerimesinde (وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا) mealen, "Rabbim! Yeryüzünde, kafirlerden yurt tutacak, gezip dolaşacak hiç kimse bırakma". diye bedduada bulunmuştur.

27 Abdullah Aydemir. (1992). *İslâmî Kaynaklara Göre Peygamberler*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: 90, Ankara, s. 47: İbn Kesir, a.g.e., s.150: Taberî, a.g.e., s.238: Ahmed Cevdet Paşa, a.g.e., s.18.

Nuh gemiyi yapmakla meşgul iken yanından geçenler "Sahra yerde gemi yapıyorsun, gemi karada nasıl hareket eder?" diye alay etmişlerdir. Bunun üzerine Nuh onlara yakında neler olup biteceğini göreceksiniz diye cevap verdi[28].

Nihayet gemi tamamlandı. Nuh (a.s.) kendisine vahyedildiği gibi her canlıdan birer çift ile kendisine iman edenleri ve erzaklarını yükledi[29]. Hz. Nuh'la beraber gemiye binenlerin sayısı ihtilaflıdır. Bu konu da Kur'an-ı Kerim'de net sayı verilmemekle beraber "Nuh'la birlikte çok az bir kısmı iman etmişti[30]". Denilmektedir. Taberî, İbn Abbas'a dayandırdığı bir rivayetin de Hz. Nuh'un (a.s.) gemiye oğulları Sam, Ham, Yasef'le onların eşlerini aldığını ve onlardan başka Şis oğullarından kendisine iman etmiş yetmiş üç kişi daha aldığını bunun toplamının seksen olduğunu belirtmiştir. Yine Taberî, İbn Cüreyc'e dayandırdığı bir rivayetinde Hz. Nuh'un (a.s.) gemiye üç oğlu ile bunların eşleri ve kendi eşinin bindiğini, bunların da sekiz kişiye tekabül ettiğinden bahseder. İbn Seleme'den alınan rivayete göre ise gemiye alınanların sayısı on kişidir.[31]

2. Tufan Hadisesi:

Tufan, sözlükte "sel getiren şiddetli yağmur, su baskını, her yeri kaplayan su" anlamına gelmektedir. Tufanın karşılığı İbranicede "mabul", Akkadcada "abubu", Latincede "dilivium" olup yağmur fırtınası, sel, her şeyi kuşatan su baskını manasında kullanılmaktadır[32]. Kur'an-ı Kerim, Tevrat ve İncil'e göre ise tûfan: Hz. Nuh (a.s.)'ın yıllarca ve her türlüğü zorluğa rağmen gece gündüz demeden kavmini tevhide davet ettiği halde[33], kavminin daha da zalim, küffar, kötü ve zorba davranmaları ve artık mezkur kavmin imana gelmelerinin katiyen mümkün olamayacağı bir raddeye gelmesi, hatta yeni doğacak çocuklarının dahi katiyen iman etmeyeceklerin anlaşılması üzerine Allah tarafından Hz. Nuh (a.s)'a verilen emir doğrultusunda bir gemi yapılması[34] ve kendisine inanlar ile birlikte her türden birer çift hayvan ile yaptığı gemiye

28 Taberî, a.g.e., s.238.

29 Mustafa Asım Köksal. (2005) *Peygamberler Tarih*i, c.1, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: 46, İstanbul, s.97.

30 Kur'an-ı Kerim Hûd süresi 11/40. Ayet-i kerimesinde (حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَ وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ!) mealen, Nihayet emrimiz gelip de tandır kaynayınca şöyle seslendik: "Yükle içine her birinden ikişer çift ve aleyhinde hüküm verilen hariç olmak üzere aileni, bir de iman etmiş olanları." Ama Nuh'la birlikte çok az bir kısmı iman etmişti" denilmektedir.

31 Burada üzerinde durulması gereken diğer önemli husus ise geminin hangi ağaçtan yapıldığı, ölçülerinin ne olduğu, ve kaç yılda tamamlandığıdır. Bu hususta da yapılan rivayetler çelişkilidir. Taberî, Selman-ı Farisî'ye dayandırdığı bir rivayetinde: geminin Hind ardıcından yapıldığını, ağacın uzunluğunun 30 arşını bulduğunu ve gemiyi 400 yılda yaptığından bahsetmektedir. Yine Katade'den naklettiğine göre: geminin uzunluğu 300 eni 50 ve derinliği 30 arşındı. İbn Abbas'tan naklettiğine göre: geminin boyu 1200, eni 600 arşındır. Geminin 3 katlı yapıldığını ve bir katı adi hayvanlarla yabani hayvanlara, diğer katı insanlara, üçüncü katı ise kuşlara aitti. Bknz. Taberî, a.g.e., s.248-250: İbn Kesir, a.g.e., s. 152.

32 Ömer Faruk Harman. (2012). Tûfan, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, c. 41. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, s.319; Tellioğlu, a.g.m., s.119.

33 Muhammed bin Süleyman er-Rûdâni. (2008). *Cem'ul-Fevaid Min Câmi'il-Usûl ve Mecma'iz-Zevaid*, C.3, Ocak Yayıncılık, İstanbul, s.286.

34 Ahmed Rüştü. (1303). *Hal-i Mesele-i Tûfan*, Matbaa-i Ebu'l-Ziya, Kostantiniyye. s.34-35; *Encyclopedia Britannica.* (1957). Noah, Volume 16. Chicago, London, Toronto, s. 476; J.A. Sanders. (1962). Noah, *The Encyclopedia Americana*, Volume 20. Newyork, Chicago, Washington D.C., s.391.

binmeleri, geriye kalan bütün canlıların ise yeryüzünden silinmesi hadisesidir[35].

Tufan hadisesi hakkında Çinliler, Hintliler, Farslılar ve İbranilerin birbirinden farklı görüşleri mevcuttur. Tufanın genel veya yerel olup olmadığı dahi muhtelif olup mezkûr milletler tufanın kendi memleketlerinde meydana geldiğini iddia ederler. Fakat Kur'an-ı Kerim, Tevrat ve İncil'de Hz. Nuh'un adem-i sani olduğu ve bütün insanların ondan teksir (çoğalma) ve intişar (üreme) ettiği bahsinde müttefiktirler[36].

Tufan hadisesi hakkında kutsal kitaplarda benzerlikler olduğu gibi farklılıklar da mevcuttur. Bu nedenle sırasıyla Tevrat, İncil ve Kuran'ı Kerim ışığında bu konuya kısaca değineceğiz.

Tevrat'ta yaratılış bölümünün altıncı, yedinci ve sekizinci baplarında Nuh Tufanı'ndan bahsedilmektedir[37]. Buna göre önce tufanın sebebine işaret edilmiş ve tufanla ilgili gelişmeler zikredilmiştir. Daha sonra tufanın dinmesi ve suların çekilmesiyle geminin Ararat Dağı'na oturması ve Nuh (a.s.)'ın inananlarla birlikte gemiden çıkmasına yer verilmiştir[38].

İncil'de Tufan hadisesi ile ilgili olarak fazla bir bilgi bulunmamaktadır. İncil'deki tufan anlatımında; ev halkını tufandan korumak için bir geminin yapıldığından, tufanın bütün dünyayı etkilediğinden ve tufandan sekiz kişinin kurtulduğundan bahsedilmektedir. Ayrıca tufanın, Tanrı tarafından Hz. Nuh'a önceden bildirildiği de belirtilmiştir. Bunun dışında herhangi bir bilgi verilmemektedir[39].

Kur'an-ı Kerim'de ise Hz. Nuh ve Tufan olayı üzerinde en çok durulan konulardan biridir. Nuh kavminin, peygamberlerinin uyarılarına ve öğütlerine kulak asmaması, ona gösterdikleri tepkiler ve olayın meydana gelişi birçok ayette detaylarıyla birlikte anlatılmaktadır. Bu ayetlerde, daha çok tufanı hazırlayan sebepler üzerinde durulmuştur. Kuran'daki tufan ile ilgili ayetler tarih ve mantık yönünden tam bir tutarlılık göstermektedir. Bu ayetlerde olayın yeri ve zamanı konusunda ayrıntıya gidilmemiş, daha çok nedenleri üzerinde durulmuştur. Kuran'da tufanla ilgili ayetler, son derece akıcı ve anlaşılır ifadelerle karşımıza çıkmaktadır[40].

35 Nasırü'd-din bin Burhânü'd-din Rabguzi. (1997). *Kısasü'l Enbiya*, (çev), Aysu Ata, Türk Dil Kurumu Yayınları: 681-1, Ankara, s. 35; Munir Ahmed Khan, *Noah's Flood (In Bible, Quran and Mesopotamian Stories),* Volume 1, Pakistan, s.12.

36 Süleyman Hüsni. (1293). *Tarih-i Âlem*, Kısm-ı Evvel, Tab-ı Evvel, Mektebi Harbiye Matbaası, İstanbul, s.36.

37 Tekvin, 6,7,8 bap: Ahmed Rüştü , a.g.e., s.10.

38 Süleyman Mollaibrahimoğlu. (1998). Nûh (a.s.) Kıssası, *Kur'an Mesajı İlmî Araştırmalar Dergisi*, S:7, s.62.

39 Engin Eroğlu. (2007). *Kutsal Kitaplardaki Tufan Olayı'nın Tarihi Temelleri*, Master Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s.23: Matta, 24 /37-39: Luka 17/26-27: İbraniler 11/7: 1.Petrus 3/20: 2.Petrus 2/5.

40 Eroğlu, a.g.e., s. 24. Maurice Bucaille. (1981). *Tevrat, İnciller, Kur'ân-ı Kerim ve Bilim*, (çev.), Suat Yıldırım, T.Ö.V. Yayınları, İzmir, s. 319: Kur'an-ı Kerim'de Nûh kıssası ile ilgili süre ve ayetler için bkz: A'râf Süresi 59-64 ve 69-70. ayetleri, Hûd Süresi 25-29. ayetleri, Nûh Süresi 1-28. Ayetleri, Âl-i İmrân Süresi 33-34. ayetleri, Nisâ Süresi 163. ayeti, En'am Süresi 84. ayeti, Yûnus Süresi 71-74. ayetleri, İbrahim Süresi 9. ayeti, Enbiyâ Süresi 76-77. ayetleri, Hac Süresi 42. ayeti, Ahzâb Süresi 7. ayeti, Sâffât Süresi 75-83 ayetleri, Sâd Süresi 12-14. ayetleri, Mü'min Süresi 30-31. ayetleri, Şûrâ Süresi 13. ayeti, Şu'arâ Süresi 105-121 ayetleri, Kâf Süresi 12. ayeti, Zâriyât Süresi 46. ayeti, Necm Süresi 52. ayeti, Mü'minûn Süresi 23-42. ayetleri, Yâsîn Süresi 41-44. ayetleri, İsrâ Süresi 2-3 ve 17. ayetleri, Hadîd Süresi 26. ayeti, Tahrîm Süresi 10. ayeti, Meryem Süresi 58. ayeti, Kamer Süresi 11-17. ayetleri, Ankebût Süresi 14-15. ayetleri ve Hâkka Suresi 11-12. ayetleri.

Cudi Dağı

Cudi Dağı, Güneydoğu Anadolu bölgesinde Türkiye-lrak sınırına 15 km. uzaklıkta, Dicle ırmağının kıyısında bulunan Cizre'nin 32 km. kuzeydoğusunda, Şır-nak il merkezine 17 km. mesafede yer almaktadır[41]. Arapça kökenli bir kelime olan "Cudi" kelimesi "cömertlik", "elaçıklığı" anlamlarına gelen "Cud" kökünden türetilmiştir[42]. Cudi Dağı şöhretini, Nuh'un gemisinin bu dağ üzerine oturduğunu ifade eden kutsal metinlere ve meşhur Mezopotamya efsanelerinden almaktadır[43]. Geminin bu dağ üzerinde durduğuna dair çok önemli tarihi, dini, arkeolojik veriler bulunmakta ve ayrıca coğrafi ve fiziki şartlar da bunu te'yid etmektedir[44].

Tufan olayı ile ilgili en eski veriye günümüzden altı bin yıl önce yaşayan Sümerlilere ait Gılgamış destanından ulaşmaktayız[45]. British Museum'dan George Smith'in Sümerlere ait Gılgamış Destanının yer aldığı on birinci tableti bulup, çözümlemesi[46] sonucu destanda "Gemi Nisir Dağının üzerine oturdu. Nisir Dağı gemiyi tuttu ve kımıldatmadı[47]. Denilmektedir. Nisir dağı antik çağda Cudi Dağına verilen isimdir[48].

Xenophon (M.Ö.430–354), Milattan Önce 401-400'de kaleme aldığı "Onbinlerin Dönüşü" adlı eserinde Cudi dağını içine alan bölgeye Karduchoi (Kardaka) ülkesi olarak bahsetmektedir[49]. Milattan önce üçüncü asrın ilk yarısında Atinalılar zamanında yaşamış ve Kalderanlıların (Chaldaean) tarihini de yazan Babilli tarihçi Berossus[50] Nuh Tufanına da değinmiştir[51]. Ona göre "Gemi Cordyean (Gordyene, Corduene) dağlarındadır." Bu dağ 1911 de yazılmış Encyclopaedia Britannica'ya göre Botan bölgesine antik zamanda verilen isimdir[52].

41 Hikmet Tanyu. (1993). Cûdi Dağı, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C. VIII, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Yayınları, İstanbul, s.79: Şemsettin Sami. (1996). *Kâmûsu'l-A'lâm*, C. III, Kaşgar Neşriyat, Ankara, s.1848.

42 Ferit Devellioğlu. (2007). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, s.210.

43 M. Streck.(1963). Cûdi, İslam Ansiklopedisi, C. III, cüz:21,Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, s.223.

44 Bahattin Dartma. (1999). Nûh (a.s.)'un Gemisini Demirlediği Yere Dâir, *Kur'ân Mesajı İlmî Araştırmaları Dergisi*, s.143.

45 Mezopotamyanın en eski destanı olan Gılgamış destanı ilk defa assiryolog Jean Bottêro tarafından Ninova'da bulunmuş tabletlerden çevrilerek 1922 yılında şiir halinde Fransa'da yayınlanmıştır. Bkz. Süleyman Özkan. (2005). Yeni Yayınlar, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XX, S.2, s.171-172.

46 Samuel Noah Kramer. (2002). *Tarih Sümer'de Başlar:Yazılı Tarihteki Otuzdokuz İlk,*, (çev.), Hamide Koyukan, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, s.187: Muazzez İlmiye Çığ. (2009*). Uygarlığın Kökeni Sümerliler-1*, Kaynak Yayınları, İstanbul, s.162: Samuel, Noah Kramer. (2001). *Sümer Mitolojisi*, (çev.). Hamide Koyukan, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, s.173.

47 A. Hilmi Öner. (1932). Tufan Hikâyeleri, İbranî ve İslâm Dinlerinde II, *Darül-Fünun İlâhiyat Fakültesi Mecmuası*, Bürhaneddin Matbaası, İstanbul, s.38: Muazzez İlmiye Çığ. (2000). *Gılgameş, Tarihte İlk Kral Kahraman,* Kaynak Yayınları, İstanbul. s.34: Munir Ahmed Khan, op. cit, p.132.

48 Andullah Yaşın. (1999). Nûh'un Gemisi, Cûdi ve Cizre, *Hz. Nûh'tan Günümüze Cizre Sempozyumu*, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul, s.38.

49 V. Minorsky, Th. Bois, D.N. Mac Kenzie. (2004). Kürtler ve Kürdistan, Doz Yayınları, İstanbul, s.42.

50 William Pickering. (1828). *The Ancient Fragments; Containing What Remains Of The Writings Of Sanchoniatho, Berossus, Abydenus, Megasthenes and Manetho*, London, p.viii-ix.

51 Öner, a.g.m., s.62.

52 Bkz. http://en.wikipedia.org/wiki/Corduene, (Erişim Tarihi 21.07.2013.): Alan K. Bowman, Peter Garnsey and Averil Cameron. (2008). *The Cambridge Ancient History*, Second Edition, Volume XII, Cambridge Universty Press, p.482: *Büyük Lügat ve Ansiklopedi*. (1971). Gordyene, C. 5, Meydan Yayınevi, İstanbul, s.231: V. Minorsky, a.g.e., s.42.

Süryani Tevrat-Tekvin VIII/IV'ün Aramice ve Süryanice tercümeleri, geminin indiği dağı Ture Kardu olarak belirtirler ki burası Van Gölü'nün güneydoğusunda bulunan dağlardır. Süryani yorumculara göre Ture Kardu, Kur'an-ı Kerim' de geminin indiği dağ olarak zikredilen Cudi Dağı' dır[53].

Kutsal kitabımız Kur'an- Kerim'de Hud süresinin 44. ayetinde "Ey toprak, yut suyunu! Ey gökyüzü, açıl!" su çekildi, iş bitirildi, gemi Cûdi üzerinde durdu[54]. Denilerek, açık bir şekilde geminin Cudi dağı üzerinde durduğuna işaret etmektedir.

Klasik İslam coğrafyacı ve tarihçilerinden, İbn Hurdâzbih (v. 300/912), el-Mesâlik ve'l-Memâlik'inde, Ebû Ca'fer Muhammed B. Cerir et-Taberî (303/915'te yazdı) Tarih el-Ümem ve-l-Mülûk'ünde, Kudâme b. Ca'fer (320/932'de yazdı) Kitâbu'l- Harac'ında, Mes'ûdî (v. 345/956) Murûcu'z- Zeheb'inde, el-Makdisî (357/967'de yazdı) Kitâbu'l- Bed' ve't-Târîh'inde, Makdisî (378/988'de yazdı) Ahsenu't- Tekâsîm'inde, İbn'ül-Esîr (1230'da yazdı) El-Kâmil Fit-Tarih'inde, Yâkût el-Hamevî (v.626/1229) Mu'cemu'l- Buldân'ında, Hamdullâh Müstevfî-i Kazvînî (v.751/1350) Nuzhetu'l-Kulûb'ünde, İbn Batuta (v.779/1377) Seyahatname'sinde geminin Cudi dağı üzerinde durduğuna işaret etmektedirler[55].

Geminin karaya oturduğu yer Tevrat'ta Ararat Dağları olarak bilinmektedir. "Rrt" kelimesi (Tekvin, 8/4), Kitab-ı Mukaddes yazarlarınca hatalı yorumlanmış ve Nuh'un gemisinin indiği yer olarak Ağrı dağı gösterilmişse de bunun gerçeğe uygun olmadığı anlaşılmaktadır. Zira X. yüzyıla kadar birçok Ermeni müellifin ve daha başkalarının eserlerine dayanarak Ağrı Dağının tufan ile münasebeti bulunmadığını oldukça büyük bir katiyetle tespit etmek mümkündür. Eski Ermeni rivayetlerinde, Nuh'un gemisinin bir dağ üzerine oturması hakkında hiç bir malumat yoktur[56].

1950'den beri Nuh gemisinin durduğu yer hakkında çeşitli araştırmalar yapılmıştır. 1980'lerde astronot James Irwin ve arkadaşları, yürüyerek Ağrı Dağının büyük bir kısmını tırmandılar. Bununla yetinmeyen Irwin ve ekibi, dağı uçakla da fotoğrafladılar. Bu çabalarıyla medyanın da bir hayli ilgisini çeken Irwin ve ekibi, Gemi hakkında söz etmeye değer bir kanıt bulamayınca Geminin elementlerine ayrılarak kaybolduğunu ya da Tanrının, onun bu zamanda açığa çıkmasını istemediğini ifade ettiler[57].

Ağrı dağının coğrafi, fiziki ve jeolojik yapısı, iklim şartları, görgü tanıklarının

53 Dartma, a.g.m., s.143: Bilge Umar. (1993). *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*, İnkılâb Yayınları, İstanbul, s.387.

54 Bkz. Kur'an-ı Kerim Hûd süresi 11/44.
(وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءكِ وَيَا سَمَاء أَقْلِعِي وَغِيضَ الْمَاء وَقُضِيَ الأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْداً لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ)

55 Hanefi Palabıyık.(2005). Klasik İslam Coğrafyacılarına Göre 'Ağrı' ve 'Cûdi' Dağları, *I. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu,* Doğubayazıt, s.169-172: Taberi, *a.g.e.*, s.250: Mes'ûdî. (2004). *Murûcu'z- Zeheb*, (çev.), Ahsen Batur, Selenge Yayınları, İstanbul, s.23: İbn'ül-Esîr. (1986*). El-Kâmil Fit-Tarih*, (çev.), Abdullah Köse, Bahar Yayınları, İstanbul, s.66.

56 Palabıyık, a.g.m., s.167: M. Streck, a.g.m.,s.223. Tanyu, a.g.m., s.80.

57 Bill Crouse. (1992). The Landing Place, *Archaeology and Biblical Research*, Volume: 5, No.3, p.10.

kuşku verici rivayetleri ve tarihsel nedenler, Nuh'un Gemisi'nin kesinlikle Ararat'ta bulunamayacağını ifade etmektedir[58].

Gerek Cudi dağının yapısı, gerekse konuyla ilgili tarihî[59] bilgi ve rivayetler, geminin Cudi dağı üzerinde durduğuna işaret etmektedir[60]. Cudi dağının tepesi, yamaçları, deresi ve çevresi tamamen çökeltiler ile kaplıdır. En yüksek tepeler bile hep kum, çakıl taşı vb. maddelerle kaplıdır. Bu da bölgenin bir tufana maruz kaldığının delilidir[61].

Cudi ve çevresinde, geminin oraya indiğine delil teşkil edebilecek mahiyette, ibadet, ziyaret ve yerleşim yerleri de bulunmaktadır. Elips biçiminde olan Cudi Dağı üzerinde 2000 metreyi aşan dört doruk vardır. Bunların en yükseği 2114 metredir. Bu tepelerden 2017 m. yüksekliğinde olanı "Nuh peygamber (a.s)'in ziyareti tepesi" adını taşır[62]. Bu tepede, Hz. Nuh (a.s)'in yaptığı bir mescid ile Sefine-i Nuh yer almakta ve burası Hz. Nuh a.s'ın ziyaretgahı olarak bilinmektedir[63]. Ayrıca Cudi Dağı zirvesinde eskiden Nesturilere ait çok ünlü bir manastırın da yer aldığı bilinmektedir[64]. Manastırın bir yıldırım tarafından tahrip edilmesiyle Müslümanlar bunun yerine bir türbe inşa etmişlerdir.

Tufandan sonra Cudi Dağı eteklerinde günümüzde yoğurtçular (Semanin/Seksenler/Şehr-i Cûde[65]/Heştan) köyü olarak bilinen yerde, Hz. Nuh kendisine ve efradına ev/evler bina etmiştir. Burası tufandan sonra kurulan ilk köy yerleşmesi olarak bilinmektedir[66].

Botan bölgesinde kökeni Gutilere dayanan ve bin yıllardan beri her yıl Ağustos ayının ilk haftasına denk gelen pazar günü, Nuh Tufan'ı günü olarak kutlanmaktadır[67]. Bu günde Müslümanlar, Hıristiyanlar, Yahudiler ve Yezidiler aralarındaki savaşlara son verip, Cudi dağı üzerinde geminin durduğuna inanılan yerde Allah'a kurban keserlerdi. Ayrıca bu gün Tanrıların barış günü olarak kabul edilirdi[68].

1952 ile 1954 yılları arasında Kürdistan'da araştırma yapan Alman Devletler Araştırma Enstitüsü ilim adamlarından Prof. Dr. Frederich Bender, tanıştığı bir ho-

58 Bill Crouse. (t.y.) *Geological and Historical Reasons Why Noah's Ark Did Not Land On Mt. Ararat in Turkey,* P.4.
59 Tony Benson. (2001). Where Did Noah's Ark Land?, *The Testimony*, p.369-370.
60 Palabıyık, a.g.m., s.168.
61 Bahattin Dartma. (2005). *Dini, Tarihi ve Arkeolojik Veriler Bağlamında Nuh Tûfanı*, Rağbet Yayınları, İstanbul, s.119.
62 Ali Saib. (1304). Coğrafya-ı Mufassıl, Memalik-i Devlet-i Osmaniye, Def'a-i Evvel, Matba-i Ebu'l Ziya, Kostantiniye, s.304.
63 Ali Rıza. (1318*). Atlaslı Memalik-i Osmaniye Coğrafyası*, Kısm-ı Evvel, Tab-ı Evvel, Mühendishane-i Berr-i Hümayun Matbaası, İstabul, s.80.
64 Anne Habermehl. (2008). A Review of the Search for Noah's Ark, *Proceedings of the Sixth International Conference on Creationism*, Pittsburg, s.491.
65 Evliya Çelebi B. Derviş Mehemed Zıllî. (2005). *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi*, 9. Kitap, (Haz), Yücel Dağlı ve Seyit Ali Kahraman, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s.56.
66 Gertrude Lowthian Bell, (1901). *Amurath To Amurath,* London, s.293: İbn Kesîr, a.g.e. s.161: Taberî, a.g.e., s.250:
67 Botan Amedi. (1991). *Kürtler ve Kürdistan Tarihi*, C.I, Fırat-Dicle Yayınları, İstanbul, s.85.
68 W.A. Wigram and T.A. Wigram. (1922). *The Cradle Of Mankind Life in Eastern Kurdistan*, A. And C. Black Ltd., London, s.335.

canın kendisine Nuh gemisinin Cudi Dağı üzerinde durduğunu söylemesi üzerine Cudi Dağına çıkmaya karar verdi. İki başarısız tırmanıştan sonra 1954 yılında Cudi Dağına çıkan Frederich Bender geminin durduğuna inanılan yerde yaptığı kazıda bir tahta parçasına rastlar. İlk başta tahtanın antik zamanda yapılan bir kamp ateşinden kaldığını düşündü. Fakat tahtanın ziftlenmiş olduğunun farkına varınca kendisiyle getirdiği ve kayalardan zift, asfalt ve yağ çıkarmakta kullanılan bazı kimyasallar yardımıyla bu tahtadan numuneler aldı. Frederich bu tahta parçasını ve zifti[69] Hannover Aşağı Saksonya Yer Bilimleri Bürosunda incelettirdi. Dr. M.A. Geyh and Dr. L. Benda yaptıkları araştırmalar neticesinde tahtanın teorik yaşını 6635 +/- 280 olarak, ziftin yaşını ise 50.000 yıldan daha fazla olduğunu söylediler[70].

Şehr-i Nuh, Şırnak İlişkisi

Şırnak, 37°31' kuzey enlemleri ve 42°28' doğu boylamları arasındadır[71]. Topraklarının büyük bir bölümü Doğu Anadolu bölgesinin, daha küçük bir bölümü Güneydoğu Anadolu bölgesinin sınırları içerisinde yer alan Şırnak'ın[72] yüz ölçümü 7.172 km²dir[73]. Bu mevki Siirt'i Hakkâri'ye bağlayan yolla Mardin'i Hakkâri'ye bağlayan yolların kesişme noktasında yer almaktadır. Söz konusu yer aynı zamanda el-Cezire düzlüklerini Doğu Anadolu yaylalarına ve buradan Azerbaycan'a ulaştıran önemli bir yol kavşağında bulunmaktadır[74].

XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı idari taksimatına nahiye statüsünde dâhil olan Şırnak[75], Hicri 1292/Miladi 1875 tarihli Salname-i Vilayet-i Diyarbekir'de, Diyarbekir beylerbeyine bağlı bir kaza olarak idare edilmiştir.[76]. 1886 yılında Eruh kazasına bağlı bir nahiyeye tahvil edilen Şırnak[77], yer aldığı coğrafi konumundan dolayı (Bitlis, Hakkâri ve Van vilayetleri sınırında yer alması) 23 Temmuz 1914'te Meclis-i Ayan'da yayınlanan bir kanun layihası ile yeniden resmen kaza statüsüne kavuşmuştur[78]. 1927 yılında Siirt iline bağlı bir ilçe olan Şırnak, 16 Mayıs

69 Frederich Bender. (1956). Down the Tigris on a Raft, *Kosmos 52*, 4th Edition, Germany, pp. 149-155.

70 Frederich Bender.(2006). Wood Remains from the "Landing Site of Noah's Ark" Nearly 6500 Years Old, *Bible and Spade*, Volume 19. No: 4 S.112.

71 Şırnak Valiliği. (2004). *Şehr-i Nuh Şırnak*, s.25.

72 Şırnak. (1986). *Büyük Lorousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, Gelişim Yayınları, C.18, İstanbul, s.11091.

73 Rüstem Erkan ve Deniz Aydın. (2010). Şırnak'ın Sosyo-Ekonomik ve Kültürel özellikleri, *Uluslararası Şırnak ve Çevresi Sempozyumu*, Ankara, s.183.

74 Metin Tuncal. (2010). Şırnak, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.39, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, s.110.

75 BOA, İ. MVL. (İrade Meclis-i Vâlâ), Dosya No: 321, Gömlek No: 13643, 21.Ra. 1271. (M. 12.12.1854).

76 Vilayet-i Diyarbakır Salnamesi, (H.1292/M.1875). 7. Defâ, s.76-77: Şırnak kazasını idari yapılanması hakkında daha fazlası için bkz. Ahmet Gülenç. (2013). *Osmanlı İdari Taksimatında Şırnak Kazası ve Aşiretlerarası Mücadeler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, s.24-48.

77 BOA, DH.MKT, (Dahiliye Mektubî Kalemi) Dosya No: 1367, Gömlek No: 25, Tarih: Hicri 23.Z.1303 (Miladi 22.09.1886).

78 BOA, İ.MLU. (İradeler Meclis-i Umumi), Dosya No: 7, Gömlek No: 56, Tarih: 30.Ş.1332. (M.23.07.1914). Tarih yanlış verilmiştir. Hicri 30 Şaban 1332 tarihinde Şaban ayı otuz gün çekmemektedir. Rumi 10 Temmuz 1330 tarihi 29 Şaban 1332 tarihine denk gelmektedir. Dolayısı ile tarih 29 Şaban 1332 şeklinde olmalıdır. Bu da miladi takvimde 23 Temmuz 1920'yi göstermektedir.

1990'da çıkarılan 3647 sayılı kanunla Beytüşşebap, Cizre, İdil, Silopi ve Uludere ilçeleriyle birleştirilerek il haline getirildi[79].

Şırnak adının kökeni ile ilgili olarak tarih kaynaklarında kesin bir bilgiye rastlanmamakla birlikte il adının kaynağı hakkında çeşitli rivayetler bulunmaktadır. Bu rivayetler arasında en önemlisi il adının Şehr-i Nuh[80] olduğu görüşüdür. Bu görüşle ilgili olarak Başbakanlık Osmanlı Arşivinde 1854-1913 yılları arasında Şırnak ile ilgili yazılmış yaklaşık 500 belgeyi inceledik. Fakat hiçbir belgede bu görüşü destekleyecek bir kullanım bulamadık. Osmanlı Devletinin son zamanlarında yazılmış bazı kitaplarda bu kullanıma yakın isimler bulunmaktadır. Örneğin; H.1333/M.1914 yılında çizilmiş, Başbakanlık Osmanlı Arşivinde yer alan ve Botan Cezire'sini gösteren bir haritada Şırnak ismi "Şernah" şeklinde yazılmıştır[81]. 1917 yılında Erkan-ı Harbiye Mektebi Sevk-ül-ceyş (Strateji), İstatistiki, ve Topoğrafya muallimi Muhammed Cemal tarafından kaleme alınmış Anadolu (İstatistiki, İktisadi, Askeri, Coğrafya) adlı eserde Şırnak ismi "Şırnah" veya "Şirnah" şeklinde kullanılmıştır[82].

Şırnak adının Asurca ve Kürtçede Şerneh (Şernex), Şerneheş (Şernexeş), ve Şernehaz (Şernexaz) olduğu görüşü de mevcuttur[83]. Yine Şırnak adının "gemi" anlamına geldiği de mahalli rivayetler arasındadır[84].

Sonuç

İnsanlık tarihinin yeniden başladığı Nuh tufanı, geçmişte olduğu gibi günümüzde de bilim dünyasını meşgul etmektedir. Özellikle tufandan sonra geminin üzerinde durduğuna inanılan Cudi Dağının Şırnak ilimizin güneyinde yer alan Cudi Dağı olup olmadığı konusunda çeşitli görüşler mevcuttur. Gerek kutsal kitaplar (Kur'an-ı Kerim, Tevrat, İncil) gerekse Cudi Dağı ve çevresinde yapılan araştırma ve incelemeler geminin bu dağ üzerinde durduğunu işaret etmektedir. Bu konuda araştırma alanımıza giren Osmanlı döneminde yazılmış vesika ve kitaplarda tufandan sonra geminin Cezire-i İbni Ömer'de bulunan Cudi Dağı üzerinde durduğu belirtilmiştir.

Şırnak isminin Şehr-i Nuh'tan geldiği görüşüne delil teşkil edebilecek herhangi bir belgeye ulaşmamakla birlikte, yörede yaşayan halkın Hz. Nuh'a olan sevgi, saygı ve muhabbetlerinden dolayı bu ismi kullandıkları büyük ihtimaldir.

79 *Tarih Ansiklopedisi.* (2002). Şırnak, C.8, Berikan Yayınları, Ankara, s.326.

80 Şırgev. (1996), *1996 Yılında Şırnak*, Şırnak İli ve İlçelerini Geliştirme Vakfı Yayınları, Ankara, s.47.

81 Başbakanlık Osmanlı Arşivi. HRT.0445 H.1333/M.1914. Botan Cezиresi. Erkanı Harbiye Matbaası.

82 Muhammed Cemal. (1336) *Anadolu (İstatistiki, İktisadi, Askeri, Coğrafya),* C.1, Anadolu'nun Ahval-i Tabiiyyesi, Dersaadet Matbaası, İstanbul, s.56: Tahir Sezen. (2006). *Osmanlı Yer Adları (Alfabetik Sırayla)*, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Yayın Nu:21, Ankara, s.472-634.

83 Şırnak (Şerneh) sondaki "-zeh" takısının Asurca, Şernexeş alınması zor, savaşı zor yer Şernexaz ise savaş istemeyen, barışçıl insanlar diyarı anlamında olduğu hakkında bkz, Abdullah Yaşın. (2011). *Tarih Kültür ve Cizre*, Pak Ajans yayıncılık, İstanbul, s.16-17.

84 Sadi Bayram. (1989). Kaynaklara Göre Güney-Doğu Anadolu'da Proto-Türk İzleri, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayını, no: 64, s.20.

Kaynakça

Ahmed Cevdet Paşa, (1994). *Kıssas-ı Enbiyâ (a.s.) ve Tevârih-i Hulefâ*, C.I, Bedir Yayınevi, İstanbul.
Ahmed Rüştü. (1303). *Hal-i Mesele-i Tûfan*, Matbaa-i Ebu'l-Ziya, Kostantiniyye.
Ali Nazima, (1328). *Küçük Tarih-i Enbiyâ*, Tefeyyüz Kitabhanesi (Vezir Hanında 48 numrulu matbaada tab olunmuştur), Dersaadet (İstanbul).
Ali Saib. (1304). *Coğrafya-ı Mufassıl, Memalik-i Devlet-i Osmaniye*, Def'a-i Evvel, Matba-i Ebu'l Ziya, Kostantiniye.
Ali Rıza. (1318*). Atlaslı Memalik-i Osmaniye Coğrafyası*, Kısm-ı Evvel, Tab-ı Evvel, Mühendishane-i Berr-i Hümayun Matbaası, İstabul.
Amedi, B. (1991). *Kürtler ve Kürdistan Tarihi*, C.I, Fırat-Dicle Yayınları, İstanbul.
Ateş, B. (1993). *Peygamberler Tarihi*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul.
Ateş, S. (2004) *Kur'ân'da Peygamberler Tarihi*, Yeni Ufuklar Neşriyat, Adana.
Aydemir, A. (1992). *İslâmî Kaynaklara Göre Peygamberler*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: 90, Ankara.
Başbakanlık Osmanlı Arşivi. DH.MKT (Dahiliye Mektubî Kalemi), Dosya No: 1367. Gömlek No: 25, Tarih: Hicri 23.Z.1303 (M. 22.09.1886).
Başbakanlık Osmanlı Arşivi. HRT.0445 H.1333/M.1914. Botan Ceziresi. Erkanı Harbiye Matbaası.
Başbakanlık Osmanlı Arşivi. İ.MLU. (İradeler Meclis-i Umumi), Dosya No: 7. Gömlek No: 56, Tarih: 30.Ş.1332. (M.23.07.1914).
Başbakanlık Osmanlı Arşivi. MV. (Meclis-i Vükelâ Mazbataları), 235/7.
Başbakanlık Osmanlı Arşivi, İ. MVL. (İrade Meclis-i Vâlâ), Dosya No: 321, Gömlek No: 13643, 21. Ra. 1271. (M. 12.12.1854).
Bayram, S. (1989). Kaynaklara Göre Güney-Doğu Anadolu'da Proto-Türk İzleri, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayını, no: 64.
Bell, G. L. (1901). *Amurath To Amurath,* London, s.293.
Bender, F. (1956). Down the Tigris on a Raft, *Kosmos 52*, 4th Edition, Germany.
Bender, F.(2006). Wood Remains from the "Landing Site of Noah's Ark" Nearly 6500 Years Old, *Bible and Spade*, Volume 19. No: 4.
Benson, T. (2001). Where Did Noah's Ark Land?, *The Testimony*.
Bowman, A. K., Garnsey, P. and Cameron, A. (2008). *The Cambridge Ancient History*, Second Edition, Volume XII, Cambridge Universty Press.
Bucaille, M. (1981). *Tevrat, İnciller, Kur'ân-ı Kerim ve Bilim*, (çev.), Suat Yıldırım, T.Ö.V. Yayınları, İzmir.
Büyük Lügat ve Ansiklopedi. (1971). Gordyene, C. 5, Meydan Yayınevi, İstanbul.
B. Carra De Vaux. (1971). Sâbiîler, *İslam Ansiklopedisi*, Cüz: 100, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, s.9-10.
Crouse, B. (1992). The Landing Place*, Archaeology and Biblical Research*, Volume: 5, No.3.
Crouse, B. (t.y.) *Geological and Historical Reasons Why Noah's Ark Did Not Land On Mt. Ararat in Turkey.*
Çakan, İ.L. ve Solmaz, N.M. (2006). *Kur'ân-ı Kerim'e Göre Peygamberler ve Tevhîd Mücâdelesi*, Ensar Neşriyat, İstanbul.
Çığ, M. İ. (2000). Gılgameş, Tarihte İlk Kral Kahraman, Kaynak Yayınları, İstanbul.
Çığ, M. İ. (2002). Tarih Sümer'de Başlar:Yazılı Tarihteki Otuzdokuz İlk,, (çev.), Hamide Koyukan, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.

Çığ, M. İ. (2009*). Uygarlığın Kökeni Sümerliler-1*, Kaynak Yayınları, İstanbul.
Dartma, B. (1999). Nûh (a.s.)'un Gemisini Demirlediği Yere Dâir, *Kur'ân Mesajı İlmî Araştırmaları Dergisi*.
Dartma, B. (2005). *Dini, Tarihi ve Arkeolojik Veriler Bağlamında Nuh Tûfanı*, Rağbet Yayınları, İstanbul.
Ferit Devellioğlu. (2007). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.
Ebû Ca'fer Muhammed B. Cerir et-Taberî. (1991). *Milletler ve Hükümdarlar Tarihi I*, (Çev), Zâkir Kadirî Ugan ve Ahmet Temir, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
Ebu İshak İbrahim b. M. b. Halef b. Hamdan. (1320). *Kitab'ül Mu'cizat li-Cemiî'l Enbiya*, (Çev). Ömer Diyaüddin, Şehzade Başı Evkaf Matbaası, İstanbul.
Elmalılı Hamdi Yazır. (t.y)*Kur'ân- Kerim ve Yüce Meâli,* Ayyıldız Matbaası, İstanbul.
Encyclopedia Britannica. (1957). Noah, Volume 16. Chicago, London, Toronto.
Erkan, R. ve Aydın, D. (2010). Şırnak'ın Sosyo-Ekonomik ve Kültürel özellikleri, *Uluslararası Şırnak ve Çevresi Sempozyumu*, Ankara.
Eroğlu, E. (2007). *Kutsal Kitaplardaki Tufan Olayı'nın Tarihi Temelleri*, Master Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
Evliya Çelebi B. Derviş Mehemed Zıllî. (2005). *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi*, 9. Kitap, (Haz), Yücel Dağlı ve Seyit Ali Kahraman, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
Gülenç, A. (2013). *Osmanlı İdari Taksimatında Şırnak Kazası ve Aşiretlerarası Mücadeler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
Gündüz, Ş. (2008). Sâbiîlik, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c.35, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
Habermehl, A. (2008). A Review of the Search for Noah's Ark, *Proceedings of the Sixth International Conference on Creationism*, Pittsburg.
Harman, Ö. F. (2007). Nuh, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c.33, İstanbul.
Harman, Ö. F. (2012). Tûfan, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, c. 41. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, s.319; Tellioğlu, a.g.m.
Hüseyin Hıfzı, (1323) *Hulasa-i Tarih-i Enbiyâ*, Tefeyyüz Kitabhanesi, Şirket-i Mürettibiye Matbaası.
http://en.wikipedia.org/wiki/Corduene, (Erişim Tarihi 21.07.2013.).
İbn Kesir. (1994). *El Bidaye ve'n-Nihaye Büyük İslam Tarihi*, (çev). Mehmet Keskin, Çağrı Yayınları, İstanbul.
İbn-i Kesîr, (1998). *Târih-i İbn-i Kesir Tercümesi*, (Çev), Şirvanlı Mahmud, Türk Dil Kurumu Yayınları:692, Ankara.
İbn'ül-Esîr. (1986*). El-Kâmil Fit-Tarih*, (çev.), Abdullah Köse, Bahar Yayınları, İstanbul.
Khan, M. A. (t.y.) *Noah's Flood (In Bible, Quran and Mesopotamian Stories),* Volume 1, Pakistan.
Kitab-ı Mukaddes Eski ve Yeni Ahit (Tevrat ve İncil). (1985). Kitab-ı Mukaddes Şirketi, İstanbul.
Köksal, M. A. (2005) *Peygamberler Tarih*i, C.1, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: 46, İstanbul.
Kramer, S. N. (2001). *Sümer Mitolojisi*, (çev.). Hamide Koyukan, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
Mehmed Ali Raşid. (1282). *Tevârih-i Enbiyâ fi İrşad'il-Ezkiyâ*, Matbaa-i Amire.
Mekatib-i Sultani Akaid-i Diniye Muallimi Rıfat. (1327). *Tarih-i Âli-i Enbiyâ*, Matbaa-i Bahriye, İstanbul.
Mes'ûdî. (2004). *Murûcu'z- Zeheb*, (çev.), Ahsen Batur, Selenge Yayınları, İstanbul.
Minorsky, V. Bois Th. ve Mac Kenzie D.N. (2004). Kürtler ve Kürdistan, Doz Yayınları, İstanbul.
Mollaibrahimoğlu, S. (1998). Nûh (a.s.) Kıssası, *Kur'an Mesajı İlmî Araştırmalar Dergisi*, S:7.

Muhammed bin Süleyman er-Rûdâni. (2008). *Cem'ul-Fevaid Min Câmi'il-Usûl ve Mecma'iz-Zevaid*, C.3, Ocak Yayıncılık, İstanbul.
Muhammed Cemal. (1336) *Anadolu (İstatistiki, İktisadi, Askeri, Coğrafya),* C.1, Anadolu'nun Ahval-i Tabiiyyesi, Dersaadet Matbaası, İstanbul.
Muhyiddin-i Arabî. (1990). *Fusûs ül-Hikem*, (çev). Nuri Gençosman, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 1150, İstanbul.
Nasırü'd-din bin Burhânü'd-din Rabguzi. (1997). *Kısasü'l Enbiya*, (çev), Aysu Ata, Türk Dil Kurumu Yayınları: 681-1, Ankara.
Öner, H. (1932). Tufan Hikâyeleri, İbranî ve İslâm Dinlerinde II, *Darül-Fünun İlâhiyat Fakültesi Mecmuası*, Bürhaneddin Matbaası, İstanbul.
Öngüt, Ö. (1994). *Kalblerin Anahtarı Kıssas-ı Enbiyâ Aleyhimusellâm*, Hakikat Neşriyat, İstanbul.
Özkan, S. (2005). Yeni Yayınlar, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XX, S.2, s.171-172.
Palabıyık, H. (2005). Klasik İslam Coğrafyacılarına Göre 'Ağrı' ve 'Cûdi' Dağları, *I.Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu,* Doğubayazıt.
Pickering, W. (1828). *The Ancient Fragments; Containing What Remains Of The Writings Of Sanchoniatho, Berossus, Abydenus, Megasthenes and Manetho*, London, p.viii-ix.
Sanders, J.A. (1962). Noah, *The Encyclopedia Americana*, Volume 20. Newyork, Chicago, Washington D.C
Sezen, T. (2006). *Osmanlı Yer Adları (Alfabetik Sırayla)*, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Yayın Nu:21, Ankara.
Süleyman Hüsni. (1293). *Tarih-i Âlem*, Kısm-ı Evvel, Tab-ı Evvel, Mektebi Harbiye Matbaası, İstanbul.
Şemsettin Sami. (1996). *Kâmûsu'l-A'lâm*, C. III, Kaşgar Neşriyat, Ankara, s.1848.
Streck, M. (1963). Cûdi, *İslam Ansiklopedisi*, C. III, cüz:21,Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
Şırgev. (1996). *1996 Yılında Şırnak*, Şırnak İli ve İlçelerini Geliştirme Vakfı Yayınları, Ankara.
Şırnak. (1986). *Büyük Lorousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, Gelişim Yayınları, C.18, İstanbul.
Şırnak Valiliği. (2004). *Şehr-i Nuh Şırnak*.
Tanyu, H. (1993). Cûdi Dağı, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C. VIII, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Yayınları, İstanbul.
Tarih Ansiklopedisi. (2002). Şırnak, C.8, Berikan Yayınları, Ankara.
Tellioğlu, Ö. (1992). Nûh, *Şamil İslâm Ansiklopedisi*, c.5, Şamil Yayınevi, İstanbul.
Tuncal, M. (2010). Şırnak, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.39, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
Umar, B. (1993). *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*, İnkılâb Yayınları, İstanbul, s. 387.
Wigram, W.A. and Wigram,T.A. (1922). *The Cradle Of Mankind Life in Eastern Kurdistan*, A. And C. Black Ltd., London.
Vilayet-i Diyarbakır Salnamesi, (H.1292/M.1875). 7. Defâ,
Yaşın, A. (1999). Nûh'un Gemisi, Cûdi ve Cizre, *Hz. Nûh'tan Günümüze Cizre Sempozyumu*, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul.
Yaşın, A. (2011). *Tarih Kültür ve Cizre*, Pak Ajans yayıncılık, İstanbul.

Tarih Kaynakları Işığında Kur'ân'da Geçen Cûdî Dağının Şırnak Bölgesinde Olduğuna Dair Coğrafi Bazı Deliller

Guhdar ZEYREK*

Giriş

Kur'ân-ı Kerim ve hadislerde bahsedilen ve araştırmacılar tarafından da ortaya konulan Tufan, Hz. Nuh'un (a.s) peygamberliği döneminde meydana gelmiş ve yeryüzünü kaplamıştır. Tufan öncesi yapılan geminin, son zamanda nerede durduğu ile ilgili bir takım tartışmalar ileri sürülmüştür. Oysa Kur'an-ı Kerim ve Hadisler Hz. Nuh kıssası ve tufan hadisesinin anlatıldığı temel kaynaklardır.

Eserlerini incelediğimiz müfessirler, tarihçiler ve coğrafyacıların tamamı tufandan sonra Hz. Nuh'un gemisinin üzerine oturduğu dağın Cûdî dağı olduğu konusunda hemfikirdirler.

Tefsirlerde Cûdî'nin Musul'a veya Cizre'ye yakın bir yerde olduğundan bahsedilir. Bahsedilen dağ, Şırnak İli sınırları içerisine düşmektedir.

Bu dağın tipik özellikleri arasında da şunlar zikredilebilir: "Kurak bir bölgede bulunan Cûdî Dağının yüksek kesimleri çok yağış alır. Bundan dolayı 1500-2000 metreler arasında çam ve meşe ormanları vardır. Türkiye-Irak sınırına 15. km mesafede ve elips biçiminde olan Cûdî Dağı üzerinde 2000 metreyi aşan dört doruk bulunur. Bunlardan 2017 metre yükseklikte olanı, "Nuh Peygamber Ziyaret Tepesi" (Sefine) olarak anılır. Bazı yerleri sarp ve engebeli olmakla beraber çıkılması ve inilmesi çok kolay bir dağdır. Güney kesiminden Dicle'ye sel ve çaylar dökülmektedir. Yüksekliği fazla olmamakla beraber güney ve batı yönünden oldukça görkemli bir görünüşe sahiptir. Kurak bir bölgede yer almasına rağmen, çok yağmur düşmektedir."[1]

Konuyla ilgili ayetlere kısaca bakacak olursak;

"(Nihayet) 'Ey yer suyunu yut ve ey gök suyunu tut denildi! Su çekildi, iş bitirildi (Gemi de) Cûdî'nin üzerine yerleşti ve zalimler topluluğunun canı cehenneme denildi."[2]

İbn Abbas, Mücahid, Mukatil, Abdurrezzak, Ebu Zemin, Taberî, Râzî vb. birçok müfessir *"Sular çekildi, dağlar göründü, iş bitirildi, kafirler helak oldu ve gemi bir ay Cûdî dağı üzerinde oturdu. Ondan (gemiden) çıktılar."* ayetini "Cûdî, Musul'a yakın Cezire'ye bağlı bir dağ olup, diğer dağlar boylarını yükselttiği halde Cûdî tevazu

* Şırnak Merkez Geylani Camii İmam-Hatibi.

1 http://tr.wikipedia.org/wiki/Cûdî_Da%C4%9F%C4%B1.

2 Hud, 44.

gösterip kendini alçalttı. Allah, geminin Cûdîye oturmasını emretti."[3] Şeklinde tefsir etmişlerdir.

İslam Tarihi kaynaklarında zikredilen, gemi Cûdî dağına oturduktan sonra kurulmuş yerleşim yerlerinin Şırnak İli sınırlarında bulunuyor olması dikkat çekmektedir.

Bunlardan bir tanesi ilk kurulan yerleşim yeri olduğuna inanılan Heştiyan köyüdür.

Heştiyan (Semânîn/Seksenler)

Cûdî Dağının eteklerindeki bir köyün ismidir. Nuh'un (as) gemiden indikten sonra inşa ettiği ilk köydür. Onunla beraber seksen kişi bu köye yerleşmiş bu yüzden köyün adı Heştiyan (Semanin/Seksenler) olmuştur. Bu köyde Hz Nuh'a ait olan evin olduğundan bahsedilmektedir.[4]

Hz. Nuh'la beraber 80 kişi gemide çıktıktan sonra, burada her birisi kendilerine bir ev inşa ettiler ve orada ikamet ettiler. Bundan dolayı oraya Heştiyan (Semanin/Seksenler) köyü ismi verilmiştir. Bir hastalık nedeniyle Hz. Nuh ve çocukları dışında (Ham, Sam ve Yafes) hepsi öldüler. Bundan dolayı Hz. Nuh'a insanlığın ikinci atası denilir. Aynı köyden olduğu bilinen Ömer b. Sabit Dariri Semanînî tasnif sahibi bir alim vardır. Künyesi Ebû'l-Kâsım olup 482'de vefat etmiştir. Ömer bin Hızır bin Muhammet Semanînî olarak da tanınır.[5]

Cûdî Dağına çıkan Hz. Nuh'un gemisi birbirinden biraz yüksek üç tepecik üzerinde ard arda durmuş ve en zirvede Sefine ismi verilen yerde durduğu denilmektedir. Sefine mevkiinde gemi şeklinde bir çukurun oluştuğu geminin burada durduğunun göstergesidir. Orada Hıristiyanlara ait iki kilise Müslümanlar içinde bir mescit vardır.[6]

3 Ebul Hasan Mukatil bin Süleyman bin Beşir Al Ezdi El belhi, *tefsirul mukatil bin Süleyman* ,1-5, thk Abullah Mahmut şehate, nşr. ihyau turas, Beyrut, c.2 s.283 vefat150.Ayrıca Muhammed Seyid Tantavi ettefsirul vasit lil kuranil kerim nşr daru nahda kahire 1.Baskı 1/15 c.14 s.105.Ayrıca Ebul haccac mücahit bin cubeyr ettabii,el meki,el kureyşi el mehzumi. Tefsiru mucahit thk D.r Muhammed Abdusselam nşr darul fikir mısır. C.1 s.388 vefat 104.Ayrıca Ebu Cahfer Muhammed bin Cüreyr Ettaberi Tefsiru Taberi 1/24 thk Ahmet Muhammed Şakir nşr Er Risale c.15 s.334-336-338 hadis numarası 18203 vefat 310.Ayrıca Ebu Muhammed abdurrahman bin Muhammed bin idris temimi elhanzali er razi tefsirul kuranil azim li ibni ebi hatem 1-9 tahkik esad Muhammed ettip nşr mektebe nezar Suudi Arabistan c.6 s.2038 vefat.327 hadis numarası 10915.Ayrıca Ebu Muhammed Abdulhak bin Atiyye El endülüsü El muherrer el Veciz fii tefsiri kitabil aziz.1/6 tahkik Abdusselam Abduşşafii Muhammed nşr ilim kitap yaynları Beyrut c.3 s.176 vefat. 542.Ayrıca Abdullah bin Abbas *tenvirul mikiyas min tefsiri ibni Abbas* derleyen Mecduddin Ebu Tahir Muhammed bin YakupEl Firuzabadi vefat.817 c.1 s.185 vefat.68 Hicri.

4 Ali Bin Ebibekr Bin Ali El herevi *El işarat ila maritefi ziyarat* Kahire. C.1 .S 63 vefat 611 .Ayrıca Ebul Hasan Ali bin Ahmet bin Muhammed bin Ali El vahidi El Nisaburi Eş Şafii.*El vasit fii tefsiril kuranil mecid* 1-.4 tahkik Şeyh adil Ahmet, şeyh ali Muhammed muavid,D.r Ahmet Muhammed sire,D.r Ahmet abdulgani,D.r abdurrahman uveys,takris D.r abdulhay fermavi nşr ilim yayınları Beyrut lübnan.c.2 s.575 vefat 468 hicri.

5 Yakut El-Hamevi Ebu Abdullah Yakut b.Abdullah El Hamevi *Mu'cemü'l-Büldan*,1-7Daru Sadır Beyrut 1995. Cit2 S.84 vefat 626 hicri.

6 Ebu Abullah Muhammed bin Abdullah Bin Abdulmunin El Hemiri *Errevdul mitar fi haberil aktar*. Tahkik İhsan Abbas Neşr Muesesetul Nasr. Li Ssikafe / Beyrut Daru Sirac Matbaası üzerinde tab edilmiştir. c.1 s.150 vefat 900 hicri.

Sahih-i Buhari'de Katade'den aktarılan bir haberde, Cûdî'nin üzerinde geminin kalıntılarının korunduğu hatta bu ümmetin (İslam ümmeti) ilklerinin (Sahabiler) dahi onu gördükleri belirtilmiştir. Daha sonraları büyük karların yağışı ile beraber buradaki eserlerin birçoğu yok olmuşlardır.[7]

İbni Abbas dedi ki: Allah'u Teala 40 gün yağmur yağdırdı. Bütün vahşi hayvanlardan birer çift gemiye bindirildi. Muharrem ayında gemiden çıktılar ve o gün oruç tuttular. Gemi bütün yeryüzünü dolaştı, Hareme geldi. Bir hafta boyunca Kabe'yi tavaf etti ve oradan ayrılarak Cûdî dağına geldi orda durdu. Cûdî dağı Musul topraklarında Karda'da bir dağdır. Nuh (as) ve beraberindekiler gemiden çıktıktan sonra Cezirenin Karda nahiyesinde bir köy inşa ettiler, ismini Semanin (80/Heştiyan) koydular. Bu ismin verilişinin bir diğer sebebi, 80 kişinin her biri için bir evin inşa edilmesidir. Bu gün dahi oranın ismi seksenler (Heştiyan) köyü olarak geçmektedir,[8]diyen İbnu'l-Esir'in kendisinin de Cizreli olduğu bilinmektedir.

İbn Kesir'e göre de Allah'u Teala Kur'ân-ı kerimde **el-Cûdî**'yi belirli Cûdî olarak nitelemiştir. Cûdî'nin, İbni Ömer Cezиresinin Dicle nehrinin doğusuna düşen Musul'a yakın bir dağ olduğunu, dağın uzunluğunun güneyden kuzeye 3 günlük yol, yüksekliğinin ise yarım günlük olduğunu, meşe ağaçlarının bulunduğu yemyeşil bitki örtülü bir dağ olduğunu söylemiştir. Yanında Semanin (Heştiyan) adında bir köy vardır. Hz Nuh (as) ile beraber bulunan 80 kişiden dolayı bu ismin verildiği açıklamasında bulunmuştur.[9]

Déyr Ebbun (Ebbun Kilisesi)

İbni Ömer Cezиresi ile Semanîn köyü arasında Basûrîn köyüne yakın Bakarda'dadır. Büyük bir kilisedir, orada çok rahip ve papazlar vardır. Yerin altında büyük bir çukurluk bulunmakta olup Hz. Nuh'un (a.s) kabrinin orada olduğunu söyleyenler olmuştur. Kürt kızına âşık olan bir şairin şiirlerinde zikredilen mekân bu görüşü desteklemektedir.[10]

29 Haziran 2013 tarihinde Kuzey Irak'ta bulunan Déyr Ebbun Köyünü ziyaret

7 Ebu Bekir Abdurrezak bin Himam bin Nafi el humeyri el yemani el sen*ani tefsiru Abdurrezak* 1/3 tahkik Dr. Mahmut Muhammed Abduhu Beyrut C. 3 S .260 hadis rakamı.3062 Vefat 211. Ayrıca ebu Abdullah Muhammed bin Abdullah bin ebi zemenin el maliki *tefsiru kuranil azizi* tahkik ebu Abdullah Hüseyin bin ukaşe ve Muhammed bin Mustafa al kenz nşr el kahire mısır 1/5 c.2 s.291 vefat 399.Ayrıca Ebu Muhammed Meki bin Ebi Talip el Kısisi el Endülüsü el Kurtubi el Maliki.*El Hidaye ila buluği nihaye fi-ilmi meanil kuran ve tefsirihi* tahkik şarike üniversitesi yüksek lisans camiası doktorluk tezleri 1/13 c.5 s.3402 vefat 437.Ayrıca Ebu Abdullah Muhammed bin Ömer Ettemimi Er razi, *Mefatihul ğayb* yada ettefsirul kebir.1/32 nşr İhya turas El Arabi Beyrut c.11 s.354 vefat 606.Ayrıca Ebu Muhammed Hüseyin bin Mesut *tefsirul Bağavi* 1/8 tahkik Mmuhammed Abdullah Nemir.Osman Cuma Damiri Süleyman Müslüm harşr nşr Daru Tayebe c.4 s.179 vefat 510.Ayrıca Muhammed Cemaluddin bin Muhammed bin Sait bin Kasım *tefsirul kasımi* 1/9 tahkik Muhammed Basıl nşr ilim kitap evi Beyrut c.6 s.97 vefat.1332 hicri

8 İbnul Esir el cezeri *el kamil fit-tarih* 1/10 tahkik Ömer Abdulselam Tedmiri Nşr. Darul Kutubul Arabi Beyrut / Lübnan c.1 s.66 vefat 630.

9 Ebul fida İsmail bin ömer ibnul kesir. *El bidaye ven-nihaye 1/15 Darul fikir c1 s21 vefat 774 hicri*

10 Yakut el-Hamevî, *Mucemu'l-Buldan*, II/496.

etme fırsatı bulmuştum. Oradaki halk Irak'ın devrik lideri Saddam Hüseyin döneminde bu köyün dozerler ile yerle bir edildiğini anlattılar. Bu olaydan sonra köy halkı buranın 1–2 kilometre aşağısında yeniden köylerini inşa ettiklerini söylediler. Déyr Ebbun Köyünün yakın çevresinde bulunan, Mergesor ve Şinava denilen yerlerdeki mezarlıklarda günümüzde Hz. Nuh'a (as) nispet edilen mezarlar mevcuttur. Yerle müsavi olan bu mezarlar ve çevreleri kaba taş yığınları ile çevrelenmiş, düzensiz ve bakımsız bir şekildedir. Şinava'daki mezarın bitiminde ise, Hz. Nuh'un (as) kızının medfun olduğu anlatılmaktadır.

Kitaplarda zikredildiği gibi Déyr Ebbun, Basûrîn köyünün yakınında bulunmakta ve iki yer arasında su geçmektedir. Basurin, bölge halkı tarafından halen aynı isimle anılıp Şırnak İli Silopi İlçesi sınırları içinde bulunan Bostancı (Rıhanî) köyüne bağlı Yankale (Basurin) mezrasıdır.

Bazebda

İbni Ömer cezîresinin Karda Nahiyesine yakın bir kurdur. (Kur, çok sayıda köyü barındıran kara parçasıdır) Bazebda Dicle'nin batı, Bakarda ise Dicle'nin doğu tarafına düşmektedir, karşılıklı iki kurdur.

Bazebda Cizre'nin karşısında ve ona bağlı Cûdî'ye ve Semanin köyüne yakın bir köydür. Bazebda'lı bir çok alimler vardır. Örneğin Ebu Ali el-Musenna b. Yahya b. İsa b. Hilal et-Temimî, Bazebdaî nisbesi ile bilinen bir alimdir. Ebu Ya'la Ahmed b. Ali el-Mesanî'nin dedesidir. Bağdat'ta oturmuş ve ondan hadis rivayet edilmiştir. 223'te vefat etmiştir. Bunlardan bazıları Bazebda'nın Bağdat'tan daha iyi ve faziletli olduğuna dair şiir bile yazmışlardır.[11]

Bakarda

Cizre'ye yakın Dicle Nehrinin doğu tarafına düşen bir yerleşim yeridir. Cûdî ve Semanin ile beraber birçok köy oraya bağlıdır. Karda Nahiyesi olan Firuzabur, büyük bir köy geniş ve eski eserleri olan bir köydür. [12]

Ebu Cabir Taberi'nin aktardığına göre; Allah'u Teala, 6. ayın 17'sinde tufanı gerçekleştirdi. Su çekilinceye kadar Hz. Nuh (as) gemide kaldı. 6. ayın 17'sinde Hz. Nuh (as) gemisi Karda'nın Cûdî dağına oturdu. Nuh (as) ve beraberindekiler gemiden çıktıktan sonra Cezirenin Karda nahiyesinde bir köy inşa ettiler seksen kişi olduklarından dolayı bu ismi Semanin (80) olarak adlandırıldı. Bu güne kadar dahi Suku Semanin (80'ler çarşısı) olarak bilinir.[13] Taberi'nin bahsettiği Karda bölgesi, sonradan Cizre'nin kurulduğu bugün Cizre ile Kasrik boğazı arasında yerin adıdır. Hala Karda olarak biliniyor.

11 Yakut el Hamevî, *Mucemu'l-Buldan*, I/326.
12 Yakut El Hemevi *Mucamul Buldan IV/322.*
13 Ebu Cafer et-taberi *ettarihu taberi 1-11 cilt Beyrut 2.taba cilt 1 S 189 vefat 310.*

Tinnin

Tinin dağı Cûdî dağına yakın Musula bağlı meşhur bir dağdır. [14]

Geminin Ararat Dağına Oturduğu İddiası

Tevrat'ın tekvin kısmının 8. bölümünde geminin Ararat Dağı'na oturduğu belirtilmiştir. Ancak Ararat Dağı'nın tayini (belirleme) üzerinde ihtilaf etmişlerdir. Bazıları, Ararat Cûdî Dağı'nın ismidir ve Ermeniye güneyinde Kürt bölgesinin dağlarındandır demişlerdir. Yer tayincileri (belirleyicileri) bu dağın üzerinde gemiye ait yerin (Sefine) olduğunu teyit etmişlerdir. Günümüzde de mevcut olan bu yer (Sefine) hala bu isimle bilinmektedir. Bazıları Ararat'ın Ermenistan'da olduğunu zannediyorlar, bu da birinci görüşe yakındır. Çünkü Ermeniye ile Kürt bölgesi birbirlerine komşudur. Fetihler nedeniyle birçok devletin sınırları değişmiştir. [15]Sınırların değişmesiyle beraber, yörede bu isimler hala mevcuttur.

el-Cezire (Mezopotamya)

el-Kazvinî el-Cezire (Mezopotamya) bölgesini tarif ederken; Diyarbakır, Mudar ve Rabia bölgelerini kapsadığını belirtir ve şöyle devam eder: "el-Cezire denmesinin sebebi ise, Dicle ve Fırat nehirleri arasında olduğu içindir. Dicle ve Fırat nehirleri ise Ermeniye den karşılıklı olarak gelip Fars denizine akmaktadır. Fırat'ın Harran kasabası, Dicle'nin ise Musul kasabası vardır. Cizre ise Dicle'nin üç tarafını su ile çevrelediği ay şeklinde Musul'un üst tarafına düşen küçük bir şehirdir. Kara ile bir taraftan yol gidilir. Cizreli çok fazıl ve ilim sahibi insanlar vardır. İbnu'l-Esir İzzuddin el-Cezeri ile kardeşleri; Mecduddin ve Ziyauddin.[16]

4. asırda İran'da yaşamış coğrafyacı İstahrî (ö.340), İbni Ömer Ceziresi ile ilgili Dicle'nin Batı tarafına düşen ağaç, su ve meyvesi bol olan küçük bir şehir olduğunu belirtmiştir.[17]

İran asıllı hicri 3.yy'da yaşamış tarihçi ve coğrafyacı Hırdanî de, Musul ve Musul'a bağlı olan yerleri tarif ederken Diyar-ı Rebia olarak tanımlamış, Musul'a bağlı kuzey tarafındaki yerleri tarif ederken Nuh'un gemisinin üzerinde durduğu Cûdî Dağının

14 Yakut El Hemevi *Mucamul Buldan II/54.*

15 ibni Aşur ettunusi. *Ettenvir vettahrir* 1-30 eddaru tunusiye cilt 20 s 222 vefat 1393.Ayrıca a.e c.27 s.186 Ayrıca Mahmut bin amr bin Ahmet ezZa mahşeri *El Keşşaf an Hakaiki Ğavamıdı Tenzil* 1-4 nşr Darul Kitab Arabi Beyrut Hadis tahrici İmam Zaylai c.4 s.435 vefat 538. Ayrıca Ebu Muhammed Abdulhak bin Atiyye El endülüsü *El muherrer el Veciz fii tefsiri kitabil aziz.*1/6 tahkik Abdusselam Abduşşafii Muhammed nşr ilim kitap yayınları Beyrut c.3 s.176 vefat. 542.Cûdî Cizre nahiyesinin Musuldaki dağdır.Geminin kalıntıları dağın üzerinde kalmıştır. Hadiste Efendimiz (s.a.v),Allahu teala geminin kalıntılarını Cûdîde bırakacak ta ki bu ümmetin ilkleri görünceye kadar.Buyurdular.Bazıları Cûdî karda'nın yanındaki dağdır demişlerdir.

16 El kazvini Zekeriya bin Muhammed bin mahmud *Asarul bilad ve Ahbarul ibad* c.1 s.352. Ayrıca Hırdani Abdullah bin Ubeydullah *El mesalik vel memalik* Daru ofset Beyrut 1889 s.245 vefat 280 hicri.

17 Ebu İshak İbrahim b. Muhammet El istahri *El mesalik vel memalik Beyrut 2004 s.75 vefat 346.hicri* AyrıcaHasan bin Ahmed El Mehlebi El Azizi *El Mesalik vel Memalik* =el Azizi Derleyen ve ilave Teysir Halef c.1 s.111 vefat 380.

olduğu Karda ve Bazebda'dan bahsetmiş ve kasabası olarak Ceziretu İbnu Ömer ve Basurin ile ilgili açıklama yapmıştır.[18]

Doğu ve Batı İslam alemini gezen el-Herevi, muhtemelen 611 yılında vefat etmiştir. İbni Halkan diyor ki: Herevi, denizi, karayı, ova ve dağları mümkün olan yeri bırakmadan gezmiş ve kaleme almıştır. Tevrat'ı okumuş, Cudi 'ye gelmiş ve gemi kalıntılarını (tahtalarını) kendisi görmüştür. Hz. Nuh'un mescidi şu ana kadar Cudi de varlığını korumaktadır bilgisini paylaşmaktadır.[19]

Coğrafyacı olan İbni Havkel de Suretu'l-Arz kitabında, Mezopotamya'yı Dicle ile Fırat nehri arasındaki Diyar-ı Rebia, Diyar-ı Mudar ve Diyar-ı Bekir'i kapsayan bölge olarak tarif eder. Diyarı Mudar kısmı; Urfa, Harran, Rakka, Samsak, Ra'sulayn'dır. Diyar-ı Rabia: Musul, Nusaybin, Cizre, Sincan ve Dara. Diyarı Bekir ise Amed, Mardin, Meyafarkin ve Hasankeyf olduğunu beyan etmiştir.[20]

el-Makdisî, *Ahsenu Tekasim* adlı kitabında Musul ve Cezireyi, çevreleriyle beraber tarif ederken, Musul'un daha önceki isminin Xulan olduğu, Araplar burayı fethedince şehir yapıp ismini Musul yaptıklarını söyler. Semanin şehri Dicle'nin yakınında Cûdî Dağı'nın eteklerinde bulunan bir köydür. Vehb b. Münebbih'in anlattığına göre: Nuh'un (as) tufan sonrası ilk inşa ettiği yer Semanin köyüdür. Cezirede ilk inşa edilen şehir Ibnu Ömer ceziresidir. Cezire büyük bir şehir, etrafı üç taraftan su ile çevrilidir. Dicle Nehri Cizre ile Cûdî Dağı arasından akıyor. Temiz, mümbit ve güzel bir şehir evleri taşlardan inşa edilmiştir. Şehir Kışın Ilıktır buradan ticaret malı olarak ceviz, badem yağı, şam fıstığı ve soylu atlar Dicle Nehri üzerinden Irak'a gider. Cizre, bir liman görevi yapmaktadır. Dicle'nin Doğusunda yer almaktadır. 25 mahalleli güzel bir şehirdir.[21]

Şimdiki vasıtalar olmadan önce, Keleklerle Dicle üzerinde işleyen kayıklarla Musul ve Diyarbakır arası bir liman görevi üstlenmekteydi.şimdi dahi ticaret için en kalabalık ipekyolu dur.Cizre de 19 yy sonlarında,[22] ayakta duran beş han buranın ticari öneminin göstergesi olmaktadır.

Cûdî Dağının Hangi Dağ Olduğu İle İlgili Farklı Görüşler

Cûdî Dağı'nın hangi dağ olduğu konusunda alimler, 3 görüş beyan etmişlerdir:

1. Musul'dadır. Ebu Salih Hz. Abbas tan rivayet etmiştir. Dahhak da bu görüşü savunuyor.

18 Ubeydullah bin Abdullah ibni Hırdani,*El Mesalik vel Memalik* nşr Dar sadır ofset Beyrut c.1 s.245 vefat 280.

19 Ali Bin Ebibekr Bin Ali El herevi *El işarat ila maritefi ziyarat* Kahire mektebetul el sikaye eddiniyye.Cilt 1, S 62 vefat 611.

20 İbni Havkal Ebul kasum Muhammed b.Havkal El Musuli en-Nasibi *Suretul arz* 1-2 nşr darussadr ofset Liden/ Beyrut tab 1938h vefat.367hicri c.1 s.208.

21 Ebu Abdullah Muammed bin ahmed el makdisi el beşari *Ehsenu tekasim fi marifetil iklim* nşr daru sadır Beyrut c 1 s 139 ayrıca bkz. 78.

22 Hz.Nuhtan günümüze Cizre sempozyumu s.78.

2. Cezire'deki dağdır. Mücahit ve Katade bu görüştedirler, Mukatil ise Cizre'de Musul'a yakın bir dağ'dır demektedir.

3. Amed'e bağlıdır (nahiyesidir). Züccac bu görüştedir.[23]

Bazı kaynaklardan ve Tevrat'tan alıntı yapan alimler ise[24] Cezire bölgesi toprakların da bulunan Karda yöresinde olduğunu, Semanin köyününde bu yörede olduğunu söylemişlerdir.

Zamahşeri Tarih kitabında; Hz. Nuh (a.s) gemisinin üzerine durduğu Musul tarafına düşen bir dağdır[25] görüşünü savunmaktadır.

Sonuç itibariyle İslam Alimlerinin, tarif ettikleri yerler farklı dahi olsa bu bahsedilen yerlerin (Cizre, Musul, Amed, Karda) üçgenindeki bilinen dağ olduğu ve bunun da Şırnak ili sınırları içindeki Cûdî dağı olduğu ortaya çıkmaktadır.

Hz. Nuh'un tufan sonrasında gemisinden uçurduğu güvercinin ağzında bir zeytin dalı ile geri dönmesinden bahsedilmektedir. Cûdî dağının etrafına baktığımızda yöre halkınca ekilmediği halde zeytin ağaçlarının çok olduğu buna bir işarettir. Cûdî dağının güneyi, doğusu ve batısı zeytinliklerle bezenmiştir.

Neden Cudi Dağı?

Geminin Cûdî dağına inmesinde en büyük etkenlerden birisi de, diğer dağların kendilerini yükseltmesi ve Cûdî'nin ise tevazu gösterip kendini alçaltmasıdır.

Taberi'nin Mücahit'ten rivayet ettiğine göre: Gemi Cûdî dağına oturdu. Diğer dağların boylarını uzattıklarını Cûdî'nin ise tevazu gösterdiğini, Allah'a boyun eğdiğini, bundan dolayı Cûdî'ye oturduğunu aktarmıştır.[26]

Mukatil Bin Süleyman İbnu Abbas'tan rivayet ettiğine göre: Su çekildi, dağlar görüldü, emir gerçekleşti. Kafirler helak oldu. Gemi bir ay Cûdî dağı üzerine oturdu. Cûdî Musul'a yakın bir dağdır, dağlar boylarını uzattılar. Cûdî ise tevazuda bulunup alçakta kaldı. Bunun için Allah'u Teala bana karşı mütevazı olanı yükseltir, büyüklük taslayanı ise yüceltirim[27] şeklinde nakletmiştir.

Hz. Nuh'un (ve deki: Rabbim beni bereketli bir yere indir. Sen iskan edenlerin en hayırlısısın.[28]) şeklinde yapmış olduğu dua neticesinde Kur'ân Cûdî'yi mübarek

23 Cemaluddin Ebul Ferac El cevzi *el mumtazam fi tarihi muluki vel umem* tahkik Muhammed Abdul kadir Ata ve Mustafa Abdulkadir Ata 1/19durl kutubil ilmiye / Beyrut c.1 s.243 vefat 597 hicri ve *Zadul mesir fi ilmi tefsir* 1-4 thk Abdurrezak El Mehdi nşr.Darul kitabul Arabi Beyrut c.2 s.37. hicri6. Ayrıca Abdullah bin Abbas *tenvirul mikiyas min tefsiri ibni Abbas* vefat.68 hicri, derleyen Mecduddin Ebu Tahir Muhammed bin Yakup El Firuzabadi vefat.817 hicri c.1 s.185.Ayrıca yakut el hemevi *mucamul buldan* c.2 s.8

24 Taberi, Tarih 1-189.

25 Zamahşeri:Ebul Kasım Mahmut bin Amr bin Ahmet, *El Cibal Vel Emkine Vel-Miyah* tahkik,dr.ahmet abdu.tturab darul fadile Kahire 1999 Cilt1 S.90 Vefat 538 hicri.Ayrıca *El Keşşaf an hakaiki ğavamıdi tenzil tefsiri.* c.2 s.398.

26 Taberi,tarih c.15 s.330.

27 Ebul Hasan Mukatil bin Süleyman *Tefsirul Mukatil* 1-5 thk Abdullah Mahmut şahate Nşr:Dar ihya turas c.2 s.283 vefat 150 .

28 Muminun, 29.

olarak vasıflandırmıştır. Cûdî'de yabani üzümler, armutlar, palamut, ışkın ve daha birçok beslenme imkânları mevcuttur. Bol miktarda pınarları ve barınacak birçok mağaraların bulunması, Hz.Nuh tufanından sonraki yaşam alanı olarak yeterli ipuçları vermektedir. Ayrıca Cûdî her şeyi ile cömerttir. Yazlığı, kışlığı, kömürü, petrolü ile nimetlerini bize sunmaktadır.

Cûdî'nin tepesinde Sefine (gemi) denilen mevkiinin olması İslamiyet ve Hıristiyanlık dinlerine ait mabetlerin bulunması ve yakın tarihe kadar her yıl Temmuz ayında halkın oraları ziyaret etmesi ayrıca bir kanıtıdır.

Deyrul Cudi (Cudi Kilisesi)

el-Makdisî Deyrul Cûdî'yi (Cûdî kilisesi) tarif ederken: Cûdî'nin aşağı kısmında kurulan bir kilise olduğunu belirtir. Söylentilere göre bu kilise, Nuh zamanında inşa edilmiş ve bu güne kadar hiç restore edilmemiştir. Eski yapısını koruduğu ve kilise damının sürekli değiştiği, bazen 20 bazen 18 bezende 22 karış olduğu söyleniyor.[29]

Elli yaş ve üzeri olan görüştüğümüz ve tanıdığımız insanlar, her sene Rumi temmuzun 1,2 ve 3. Cumalarında Cûdî'de panayır düzenlendiği, tefler çalındığı, gece ateşler yakıldığı, zikir edildiği ve kurban kesildiği konusunda bilgi vermişlerdir. Geminin durduğu yer 2114 m. en zirvede 500 m^2 lik bir alanın olduğu duvarlarla çevrili geminin durduğu yere Sefine denilir. Sefine Arapçada gemi demektir. Sefinenin batısında Nuh'un mescidi bulunur. Binlerce yıldan beri ilk tevhid dininde, daha sonra Havra ve Manastıra çevrilen bu ibadet yerin İslamiyet'in gelmesiyle Cami olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. el-Makdisî'nin ve diğer kaynaklarda Deyrul Cûdî geçmesinin sebebi bu olsa gerek. Ayrıca burada kalacak insanların ihtiyaçları için yapılan üstü kapalı, üç adet sarnıç olduğunu söylüyorlar. Cebrail kapısı olarak adlandırılan kısımların, herkes tarafından bilindiği ve nesilden nesile de aktarıldığı bir vakıadır.

Ağrı Dağı (Cebelul Haris Vel Huveyris)

Büyük ve Küçük Ağrı Dağı zirvesinde Ermeni Krallarının ziynetleri ile birlikte defin edildiği, Hekim Belinas adında birinin söz konusu dağlara insanların tırmanıp kral mezarlarına ulaşmasını engelleyen bir tılsım yaptığı söylenmektedir. Anlatılanlara göre Hz. Musa ile aynı ismi taşıyan bir peygamber bölge halkına gönderilmiş, ancak halk kendilerini Allah'a davet eden bu peygamberi yalanlamıştır. Bunun üzerine bu peygamber onlara beddua etmiş, Cenab-ı Allah da Hicaz bölgesindeki Taif şehrinde bulunan büyük ve küçük Ağrı dağlarını yerlerinden kaldırıp bu halkın başına geçirmiştir. Onun için er-res halkının bu iki dağ altında kaldığı söylenmektedir.[30]

Klasik İslam tarihi kaynaklarına bakıldığında, Ermeniye Bölgesinde bulunan

29 El kazvini Zekeriya bin Muhammed bin mahmud *asarul bilad ve ehbarul ibad* c.1 s.369 darussaadr vefat 682hicri
30 Yakut el hemevi *Mucamul Buldan* c.2 s.205.

Ağrı dağlarına Cûdî gibi ilginin gösterilmediği ve çoğu kaynaklarda onlardan hiç söz edilmediği görülmektedir. Bununla birlikte bizzat gidip bölgeyi dolaşan Müslüman gezginler ve İslam Coğrafyacılarının bazılarının, Ağrı ve çevresi hakkında bilgi verdikleri ancak Nuh tufanı ile herhangi bir bağlantısından söz etmedikleri anlaşılmaktadır.

Bölgenin enteresan mekanları arasında Ağrı dağını gösteren Kazvinî ve İbni Fakih ise Ağrı Dağın hakkındaki görüşlerini söylerken Yakut'un anlattıklarını tekrarlamış, Küçük ve Büyük Ağrı dağlarının Res nehri üzerinde bin şehirli bir bölge olduğunu söylemiştir[31].

Ağrı dağı hakkında birbirinden ayrılmış iki dağ olduğu, büyük olanın Cebel'ul Haris ve engebeli olmasından dolayı yolun olmayışından dolayı, dağın tepesine çıkmak imkansızdır. Dağ, sürekli karla kaplı ve soğuktur. Hüveyris denilen dağ ise, Cebelu'l-Harise benzemekte fakat ondan daha küçüktür[32].

Ağrı-Ararat isimlendirmesi hususunda, Ağrının Ermenice Masis dağı olduğu, Arapça ise Cebelül Haris dendiği belirtilmiştir. Selçuklular oraya geldiklerinde çıkılması zor ve engebeli bir dağ olduğundan eğri dağ daha sonra sancılı anlamında ağrı dağ olarak nitelendirmişlerdir. Ayrıca Ararat (Urartu): Ağrı Dağının değil, bir ülkenin adıdır, denmiştir. "Ararat" "Urartu Krallığı"nın adıdır. Sümer ve Asur kaynaklarında yer alan bu ülke; "Van gölünün güneyi ile Musul'un kuzeyinde yer alan dağlık bölgedir." Bu dağlardan birisi de Nisir (Nesir-yardım) dağıdır ki; sonradan Guti (Cûdî) imparatorluğu zamanında "Cûdî" ismiyle meşhur olmuştur. Bu dağın "etekleri-çevresi ve Cizre", Gutilerin merkezidir. Missir'in bu gün ki ismi (kurtuluş köyü Musuri) olarak bilinmektedir.

Sonuç

Nuh'un Gemisi'nin Ağrı Dağıyla uzak-yakın hiçbir ilişkisi yoktur. Ağrı dağında Nuh'un Gemisi'ni aramak, kelimenin tam anlamıyla akla-ilme-ziyan, Tevrat dahil tüm yazılı belgelere ve fiziki-coğrafi gerçeklere aykırı bir hayaldir. Batılılar ve evangelikler tarafından uydurulmuş bir efsanedir. Bütün bu Ağrı'da gemi aramalar, Kur'ân düşmanlığına, Ermeni yağcılığına dayalı, ümitsiz ve anlamsız şovlardan başkası değildir.[33]

Aynı zamanda Gılgamış destanına konu olan Cûdî dağı, 1899 yılında Birithish Museum'da yapılan arkeolojik çalışmalar neticesinde Sümer çivi yazısı çözülünce Gemi, Missir dağına oturdu. Missir dağı gemiyi yuttu gemi devrilmedi.[34]

Missir dağı: Arkeolojik kaynaklarda Dicle ve Zap suyu arsında Dicle'nin Do-

31 Zekeriyya bin Muhammed bin Mahmut, Kazvini *Asarul bilad ve Ahbarul İbad* nşr Dar sadır Beyrut c.1 s.495 vefat 682.
32 Yazar ismi yok, (tercüme eden) Yusuf Hadi, *Hududul alem* s.230.
33 http://www.yaklasansaat.com/eski_kavimler/nuh/kuresel_yok_olus_nuh_tufani.asp.
34 *Zafer dergisi* Kasım 1985 sayı 107.

ğusuna düşen dağlar olarak tarif edilir. Buna göre Missir dağı Cûdî dağıdır. Missir dağının Cûdî dağı olduğunu bugünkü halk tarafından aynı isimle anıldığı ancak resmiyatta Kurtuluş Köyü olduğu açıkça bilinmektedir.

Nuh'un gemisinin Ağrı'da durduğuna dair iddialar, Amerikan ve Ermeni kaynaklı olup soğuk savaş yıllarında Edwin ALDRİN gibilerinin buradan Sovyetleri gözetmelerine ve ermeni kültürünü hassaslaştırmaya dayalıdır.[35]

Müslümanlara geminin Ağrı dağında olduğunu kabul ettirdikten sonra Tevratın tahrif edilmediğini onaylatmaktan başka bir şey değildir.

Bir çoklarınında bizzat gelip, yerinde kalıntılarını gördükleri Cûdînin çevresindeki yer isimlerinin, asırlar boyunca var olduğu ,farklı devletlerin himayesi altına girdiği halde,isimlerinin değişmediği yöredeki halk tarafından nesilden nesile intikal ettiği bilinmektedir.Ve bilimsel olarak da Freideric BENDER ve onun gibi araştırmacılar Cûdî Dağına çıkmış orada bulunan tahta parçalarının 6630 yıllık (yanılma payı en fazla 350 yıldır)olduğunu duyurmuştur.Buna rağmen birilerinin Ağrı'ya yönelmesi tamamıyla yukarıda belirtilen bilgi dışı söylemlerden başka bir şey olmadığı kanaatini güçlendirmektedir.

Kaynakça

Abdullah bin Abbas : Tenvirul mikiyas min tefsiri ibni Abbas derleyen Mecduddin Ebu Tahir Muhammed bin YakupEl Firuzabadi vefat. 817 vefat.68 Hicri

Abdurrezak : Ebu Bekir Abdurrezak bin Himam bin Nafi el humeyri el yemani el sen ani tefsiru Abdurrezak 1/3 tahkik Dr. Mahmut Muhammed Abduhu Beyrut hadis rakamı.3062 Vefat 211.

Bağavi: Ebu Muhammed Hüseyin bin Mesut el bağavi 1/8 tahkik Muhammed Abdullah Nemir. Osman Cuma Damiri Süleyman Müslüm harşr nşr Daru Tayebe vefat 510.

Cizre Sempozyomu: Hz.Nuhtan günümüze Cizre sempozyumu 1999, s.78.

Dinveri Ebu Hanife Ahmed b.davud ed Dinevri El Ahbaruttuval tahkik Abdulmunim Amr Neşr Darul İhyau Kutubul Arabi Kahire 1960 Vefat 282 hicri.

Ebi zemenin: Ebu Abdullah Muhammed bin Abdullah bin ebi zemenin el maliki tefsiru kuranil azizi tahkik ebu Abdullah Hüseyin bin ukaşe ve Muhammed bin Mustafa al kenz nşr el kahire mısır 1/5 vefat 399.

El-Bekri: Ebu Ubeyd Abdullah Bin Muhammed El BekriEl Endulüsü Elmesalik vel memalik 1/2 nşr.Darul Arabil İslamiye vefat 487hicri.

El-Hemiri Ebu Abullah Muhammed bin Abdullah Bin Abdulmunin El Hemiri Errevdul mitar fi haberil aktar. Tahkik İhsan Abbas Neşr Muesesetul Nasr. Li Ssikafe / Beyrut Daru Sirac Matbaası üzerinde tab edilmiştir. vefat 900 hicri 2.taba 1980.

El-Makdisi: Ebu Abdullah Muhammed bin Ahmed el makdisi el beşari Ehsenu tekasim fi marifetil ekalim nşr daru sadır Beyrut , liden,Mektebetu Medbuli Kahire 1991.

El-Mehlebi: Hasan bin Ahmed El Mehlebi El Azizi El Mesalik vel Memalik =el Azizi Derleyen ve ilave Teysir Halef vefat 380.

El-Vahıdi Ebul Hasan Ali bin Ahmet bin Muhammed bin Ali El vahidi El Nisaburi Eş Şafii. El

35 http://forum.donanimhaber.com/m_2869291/tm.htm.

vasit fii tefsiril kuranil mecid 1-.4 tahkik Şeyh adil Ahmet, şeyh ali Muhammed muavid,D.r Ahmet Muhammed sire,D.r Ahmet abdulgani,D.r abdurrahman uveys,takris D.r abdulhay fermavi nşr ilim yayınları Beyrut lünban. Vefat 468.
Er-Razi (Hanzali): Ebu Muhammed abdurrahman bin Muhammed bin idris bin munzir ettemimi el hanzali er razi tefsirul kuranil azim li ibni ebihatem 1-9 tahkik es'ad Muhammed ettip nşr mektebe nezar Suudi Arabistan vefat.327.
Er-Razi: Ebu Abdullah Muhammed bin Ömer Ettemimi Er razi,(fahrudin Errazi) Mefatihul ğayb yada ettefsirul kebir.1/32 nşr İhya turas El Arabi Beyrut vefat 606.
Herevi: Ali Bin Ebibekr Bin Ali El herevi El işarat ila marifet ziyarat Kahire mektebetul el sikafe eddiniyye vefat 611 tab 1423h.
Hırdani Abdullah bin Ubeydullah El mesalik vel memalik Daru ofset Beyrut 1889 vefat 280 hicri.
İbn-i Aşur: Muhammed Tahir bin Muhammed bin Aşur ettunusi. Ettenvir vettahrir 1-30 eddaru tunusiye vefat 1393.Ayrıca a.e .
İbn-i Atiye: Ebu Muhammed Abdulhak bin Atiyye El endülüsü El muherrer el Veciz fii tefsiri kitabil aziz.1/6 tahkik Abdusselam Abduşşafii Muhammed nşr ilim kitap yayınları Beyrut.
İbn-u Batuta: Ebu Abdullah Muhammed b.Abdullah el Levati rihletu ibni batuta tuhfetu nazar fi ğeraibi emsar ve acaibil esfar Daru şşerk el erebi.
İbn'ül Cevzi: Cemaluddin Ebul Ferac El cevzi el mumtazam fi tarihi muluki vel umem tahkik Muhammed Abdulkadir Ata ve Mustafa Abdulkadir Ata 1/19 darl kutubil ilmiye / Beyrut vefat 597 hicri v.
İbn'ul-Cevzi: Cemaluddin Ebulfarac el-cevzi Zadul mesir fi ilmi tefsir 1-4 thk Abdurrezak El Mehdi nşr.Darul kitabul Arabi Beyrut hicri 68.
İbn'ul Esir: El-Cezeri el kamil fittarih 1/10 tahkik Ömer Abdulselam Tedmiri Nşr. Darul Kutubul Arabi Beyrut / Lübnan vefat 630.
İbn-i Kesir: Ebul fida İsmail Bin Ömer Bin Kesir. El Kareşi el basri el-bidaye ven- nihaye 1/21 tahkik Abdullah b.Abdul Muhsin Etturki Neşr Hicri Yayınları 1998 Tab Nşr 2003 . vefat 774.
İbn-i Kesir: Ebul fida İsmail bin ömer ibnul kesir. El bidaye vennihaye 1/15 Darul fikir vefat 774 hicri.
İbn-u Havkal: Ebul kasum Muhammed b.Havkal El Musuli en-Nasibi Suretul ard c. 1-2 nşr darussadr ofset Liden/Beyrut tab 1938h vefat.367hicri.
İbn-u Kuteybe: Dineveri Ebu Muhammed Abdullah Bin Müslim Bin Kuteybe et-dinevri El mearif tahkik Servet Ukaşe Neşr El heyetul Mısriyetul Amme vefat 276 hicr.
İdrisi: Muhammed bin Muhammed Bin Abdullah bin idris el hasaniEl İdrisi. Nuzhetul Muştak Min İxtiraki lafak 1/2 vefat 560 hicri Alemul Kutub Beyrut1409.
İstahri: Ebu İshak İbrahim b. Muhammed El Farisi El İstahr i Mesalikul- Memalik nşr heyetü amme li Kusuri Sikafe Beyrut vefat 346.
Kasımi: Muhammed Cemaluddin bin Muhammed bin Sait bin Kasım tefsirul kasımi 1/9 tahkik Muhammed Basıl nşr ilim kitap evi Beyrut vefat.1332 hicri tab14d18h.
Kazvini: Zekeriya bin Muhammed bin mahmud El Kazvini Asarul bilad ve Ahbarul ibad Nşr. Daru sadır Beyrut.
Kurtubi: Ebu Muhammed Meki bin Ebi Talip el Kısisi el Endülüsü el Kurtubi el Maliki.El Hidaye ila buluği nihaye filmi meanil kuran ve tefsirihi tahkik; şarike üniversitesi yüksek lisans camiası doktorluk tezleri 1/13 vefat 437.
Meçhul: Hududul Alem Mine meşriki İlel Mağrib Meçhul Mutercim ve tahkik eden Seyyid Yusuf El Hadi (Farsçadan Çevirme) vefat 372 hicri.
Mucahit: Ebul haccac mücahit bin cubeyr ettabii,el meki,el kureyşi el mehzumi. Tefsiru mucahit thk D.r Muhammed Abdusselam nşr darul fikir mısır. vefat 104.

Mukatil: Ebul Hasan Mukatil bin Süleyman bin Beşir Al Ezdi El belhi tefsirul mukatil bin Süleyman 1-5 thk Abullah Mahmut şehate nşr ihyau turas Beyrut vefat 150.
Taberi: Ebu Cafer Muhammed bin Cüreyr Ettaberi Tefsiru Taberi 1/24 thk Ahmet Muhammed Şakir nşr Er Risale.
Taberi: Ebu Cafer Muhammed bin Cüreyr et-taberi eTtarihu taberi 1-11 cilt Beyrut 2.taba cilt 1 vefat 310.
Tantavi: Muhammed Seyid Tantavi et-tefsirul vasit lil kuran'il kerim nşr daru nahda kahire 1.Baskı 1/15.
Yakut :Ebu Abdullah Yakut b.Abdullah El Hamevi Er Rumi (626/1228)Mu'cemü'l-Büldan,1-7Daru Sadır Beyrut 1995.
Zamehşeri : Ebulkasım Mahmut bin amr bin Ahmet ezamahşeri El Keşşaf an Hakaiki Ğavamıdı Tenzil 1-4, nşr Darul Kitab Arabi Beyrut Hadis tahrici İmam Zaylai vefat 538.
Zafer dergisi Kasım 1985 sayı 107.
http://tr.wikipedia.org/wiki/Cûdî_Da%C4%9F%C4%B1.
http://www.yaklasansaat.com/eski_kavimler/nuh/kuresel_yok_olus_nuh_tufani.asp.
http://forum.donanimhaber.com/m_2869291/tm.htm.

Arkeolojik Buluntular ve Cudi Dağı'nda Yapılan Araştırmalar

Abdullah YAŞIN*

Nuh Peygamber (a.s.) gemisinin Cudi Dağı'nda durduğuna dair arkeolojik belgeler sayılamayacak kadar çoktur. Kur'an'ın bir ayeti araştırmacılara şöyle yol gösterir: *"And olsun ki Biz, o gemiyi bir ibret olarak bıraktık; öğüt alan yok mudur?"*[1]

Kamer suresi 15. Ayetini tefsir eden Taberi (310/922) Hz. Nuh'un gemisinin enkazının Cudi Dağı'nda kaldığını, hatta "bu ümmetin ilkleri onu gördü", diye Katade'den rivayet olduğunu söyler.[2]

Cudi ve çevresinde bulunan arkeolojik buluntular şöyle sıralanabilir:

1- Gudi İmparatorluğu Kürtçe Tufan Plaketi

2- Asur Kralı Sanherib (Sennacherib) Heykelleri ve Talmud

3- Nuh Peygamber Türbesi

4- Sefine ve Ziyaret Tepesi

5- Nuh Peygamberin Kıbleteyn Taşı

6- Frederik Bender'in bulduğu tahta

7- Abdullah Yaşın'ın bulduğu gemiye ait zift parçaları

8- Cizre Surlarının Nuh'un Gemisi şeklinde olması

9- Nissir/Missir Dağı

10- Babil Haritası

11- Dilmun

12- Cudi ve Gabar Dağı zirvesinde bulunan bitkilere ait tohum fosilleri, deniz midyesi fosili, deniz salyangozu fosili ve balık larvaları fosili.

13- Geminin tahtaları.[3]

1- Gudi İmparatorluğu Kürtçe Tufan Plaketi:

Kuzey Irak Kürdistan'ında, Arkeolog-Araştırmacı Dr. Abdullah Zehavi tarafından Guti İmparatorluğu'na ait tufanı anlatan plaketler bulunmuştur. Zehavi, İngiltere'de koruma altına alınan bu kitabelerin 4300 yıllık olduğunu ve Kürtçe çivi yazısı ile yazılmış olduğunu söylemektedir.

* Eğitimci Araştırmacı Yazar

1 Kamer suresi, 54/15.

2 Taberi, *Câmiü'l-beyân fî tefsiri'l-Kur'ân,* I/186.

3 Akyüz Gabriel. Mardin Kırklar Kilisesi (Mor Behnam) Horiepiskoposu.

(Gudi İmparatorluğu Kürtçe Tufan Plaketi)

Tablette Tufanın 6 gün sürdüğü Nuh'un Gemisi Novakhin (Novaxin) denilen dağa oturduğu belirtilmektedir. Yine Yaratanın bu dağa kendi adını vermesini emrettiği belirtilmiştir.[4] Büyük Melek Nuh'u kutladığında, Nuh tufandan ve kâfirlerden kurtulduğu için gülmüş ve sevinmiştir. Zehavi Novakin-Novekhin (Nuve keni) "yeniden güldü, sevindi" veya "Nuh güldü ve sevindi " anlamına geldiğini belirtir. Zehavi bu dağın adının halk arasında Hılgirt olduğunu ve Nuh'un Gemisi'nin Hılgirt Dağı üzerinde durduğunu yazmaktadır. [5]

Bu plaketteki diğer önemli bir ayrıntı da gemiye binenlerin adlarının sıralanmış olmasıdır. Plakette şu şekilde yazar: "Nova (Hz. Nuh Peygamber) ile birlikte tufandan 4 erkek ve 6 kadın kurtulmuştur. Bunlar **Nuh, Ham, Sam, Eşer, Îryan, Emne, Aişe, Tara, Raina, Şernem ve Rebab**'dır".

2- Asur Kralı Sanherib (Sennacherib) Heykelleri ve Talmud

Cudi Dağı'nın en yüksek noktası olan Çeko Tepesinde (2124 m.) Asur Kralı Sanherib'in 6 adet kabartma heykelleri bulunmaktadır. Asur Kralı seferden dönerken Nuh'un Gemisi'nin kalıntılarını bulduğu ve o geminin gövdesinden bir put yaparak tapındığı ile ilgili kaynakları bilmekteyiz.

(Kral Sanherib)

4 Zehavi, Abdullah. Gudi İmparatorluğu Tufan Palaketi, (el-Ahram Gazetesi,17.01.1984).
5 Zehavi Abdullah. Gudi İmparatorluğu Tufan Palaketi, (el-Ahram Gazetesi,17.01.1984)

Tevrat'ın tefsiri Talmud'ta konu şöyle aktarılmaktadır:

"On his return to Assyria, Sennacherib found a plank, which he worshipped as an idol, because it was part of the ark which had saved Noah from the deluge. He vowed that hewould sacrifice his sons to this idol if he prospered in his next ventures. But his sons heard his vows, and they killed their father, and fled to Kardu where they released the Jewish captives confined there in great numbers"[6] "Sennacherib (Sanherib) Asur'a döndükten sonra bir tahta bulmuş ve ona bir put olarak tapmıştı, çünkü söz konusu tahta, Nuh'u tufandan kurtaran geminin bir parçasıydı. Sennacherib bir sonraki seferinde başarılı olma**sı** durumunda oğullarını bu puta kurban edeceğine yemin etti. Ancak bunu duyan oğulları, babalarını öldürüp "Kardu"ya kaçtılar**."**[7]

Nuh'un Gemisi'nin durduğu yerin Kardunya olduğu konusu Talmud'ta: *"... Haman'ın Nuh'un Gemisi'nin karaya oturduğu KARDUNYA'nın Valisi olan oğlu Parshandatha…* "[8] şeklinde geçmektedir.

Karda, Kardu, Kardunya adları, Botan Bölgesi, Kardu Gazartası veya Gazarta Karday Cizre'nin eskiçağ adlarıdır. Aramiler de bu bölgeye Beş-Kardu ve o zamanın Cazirat ibn Omar kasabasına da Kardu Gazartası derdi. Ermeniler Korduh, Araplar da Bakarda (Karday) ismini kullandıkları bilinir. İbnul Esir'e göre, Bakarda Nahiyesi, Cazirat İbn Omar (Cizre) a bağlı 200 köy ihtiva ediyordu ve Dicle'nin sol tarafında, Bazibda karşısında bulunuyordu."[9]

Türkiye'de yaşayan bütün Süryaniler Nuh'un Gemisinin Cudi'de durduğuna inanırlar. Süryani Kadim Horepiskopos'u Aziz Günel "Türk Süryanileri" adlı kitabında Ture Kardu'nun Cudi Dağı olduğu[10] yazmaktadır. Kaldeli Rahip Berassos'un Tarihi'nde geminin Musul'un kuzeydoğusundaki Kürt Dağı üzerinde oturduğu yazılıdır. Tekvin 8/4'ün Aramice ve Süryanice tercümeleri geminin indiği dağı Ture Kardu olarak zikreder[11]

(Kardu'yu gösteren Harita)

6 Izady, M. R. A.g.e. (IX. The Later Kıngs of Judah Hezekıah)
7 Izady, M. R. "Bir El Kitabı Kürtler", çev, Cemal Atila, 2. Baskı, (İst-2007) Doz yay. S.74-75.
8 Bir El Kitabı Kürtler, Mehrdad R. Izady,çev,Cemal Atila, İstanbul, Doz yay. S. 74-75.
9 İslam Ansiklopedisi MEB İslam Alemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Bibliyografya Lugatı c. 6, s.1089-1090
10 Türk Süryanileri, Horepiskopos Azia Günel, Diyarbakır, 1970 s. 29.
11 İslam Ansiklepedisi, Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya Lugatı İstanbul Üniversitesi Kurulu, İstanbul,1951 s, 481.

3- Nuh Peygamber (a.s) Mezarı Cizre'dedir

Hz. Nuh Peygamber'in Cizre'de yattığı ve gemisinin Cudi Dağında durduğunu ispat eden en önemli delillerden bir tanesi şüphesiz 7000-8000 yıllık mezarıdır.

Hilgirt Dağı (Cudi Dağı) tepesinde, önce bir ev ve bir mabet yaptığını, kışın fazla kar yağması ve aşırı soğuğun kendilerini olumsuz etkilemesiyle sıcak olan Rayat Bölgesi'ne (Cudi-Cizre) indiği ve orada gemi tahtalarından bir ev inşa ettiğini, Gudi'lerin Kürtçe Tufan Destanı'nda yazılıdır.[12]

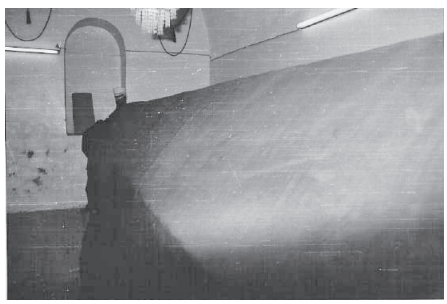

(1960 ta Nuh (as)'ın mezarı)

Binlerce yıldan beri Nuh Peygamber (a.s.) türbesi, bir bodrum katında olup, üstünde Enigah ibadethanesi bulunuyordu. Cizre'ye Yahudiliğin gelmesi ile Ebuna Havra'sı, Hristiyanlığın gelmesi Derebuna kilisesi, 639 yılında İslamiyet'in Cizre'ye gelmesi ile Nuh (a.s.) Camii adını almıştır. Arap dil uzmanlarından Mecdeddin Yakup Firuzabadi (1329-1415) Kamus-ul Muhit adlı eserinin Ebuna maddesinde, Nuh Peygamber mezarının Cizre (Cezire-i İbni Ömer) de olduğunu yazar. "Derebuna yanında, ince akan bir dere kenarında inşa edilen bir mescidin derin bir hücresinde uzun bir mezar vardır. Bu mezarın Nuh mezarı (a.s.) olduğu öteden beri söylenmektedir." diyor.

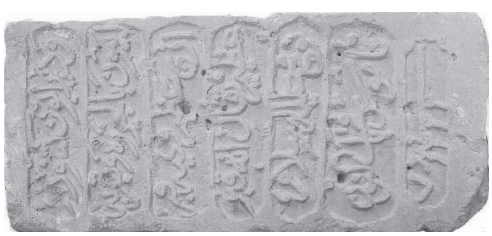

(Firuzabadi'nin Nuh mezarı bilgisi)

4- Hz. Nuh (As) Kıbleteyn Mihrap Taşı

Hz. Nuh Peygamber'in mezarı 1996 yılından önce mescidin tam altındaki bod-

12 el-Ahram Gazetesi, 17.01.1984 tarihli nüshası s.3 Dr. Abdullah Zehavi, Gudi Tufan Plaketi'ni anlatıyor.

rum katında bulunuyordu. Avludan merdivenle bir hole iniliyordu. Bu holde bir mihrap bulunmakta idi. Bu mihrabın alt kısmında Mekke ve Kudüs kıblelerini gösteren özel mihrap taşı bulunuyordu. Bilindiği gibi insanlık Hz. Muhammed (as)'e kadar Kudüs'e dönük ibadet ediyor ve ölülerini Kudüs'e dönük defnediyorlardı. Bu durum Hz Nuh'un mezarının yönünün neden Kudüs'e doğru değil de Mekke'ye doğru olduğunu akla getirir. Bunun cevabını da Gudi kayıtlarındaki "Ben öldüğümde yönümü Mekke'ye (dönük gömünüz) çeviriniz" den alabilmekteyiz. Dolayısıyla kendi kıble taşına her iki yeri işaretletmiştir.

(Kıbleteyn Mihrap Taşı)

5- Bender'in Bulduğu Tahta Parçaları

Alman Devletler Araştırma Enstitüsü üyelerinden Friedrich Bender bir grup ile birlikte Cudi'de keşifler yapmış, karların altında kazı yapılarak katrana benzer bir madde ile yapıştırılmış tahta parçası bulmuştur.[13] C-14 metoduyla yapılan analiz sonucu katranın 50.000 yıllık, tahta parçalarının 6635 yıllık oldukları anlaşılmıştır. Hata payı 280 yıldır.[14]

6- Abdullah Yaşın Tarafından Bulunan Zift Parçaları

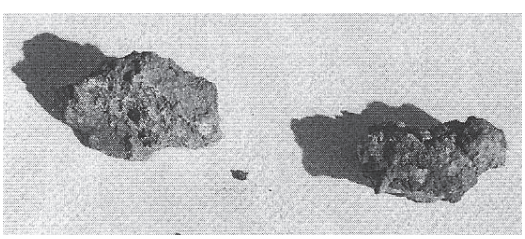

(zift parçaları)

1973 yılının yazında birkaç arkadaşımla binlerce yıldan beri rumi takvimle Temmuzun birinci, ikinci, ve üçüncü Cumalarında yapılmakta olan Cudi Dağı Tu-

13 Hacı Mükerrem Ünal.

14 Roller, Timo, Noahs Berg,Wo die Arche wirklich landete. S.17.

fan Festivali'ne katıldığımda üç gün üç gece içerisinde Cudi Dağı'nın tamamını gezdim inceledim. Cudi Dağı'nın tufan ve gemi ile ilgili bütün tarihi yerleri, geminin durduğu yeri, kilise ve cami temeli, Nuh Peygamber (a.s.)ın kendisine yaptırdığı iki oda bir salonluk ev temeli, Cebrail Kapısı'nı (Tor Gabriel) Şeytan Kovuğu'nu, şehadet parmağı ile gemi durak yerini gösteren Asur Kralı Sanherib'in altı kabartma heykelini görüp incelemiştim. Bu araştırmam neticesinde Nuh Gemisi'nin ziftini buldum. Alman araştırma ekibiyle Cudi Dağı'na çıktığımda onlara bu saklı zifttten iki parça verdim. Ekip yöneticisi Hans Thoma 1984'te Tourist Information Gazete Almanya ve Die Zeit gazetesinde "Aufstieg zum Ankerplatz der Arche"(bkz: resim no:7) başlığıyla aşağıdaki yazıyı yazmıştı:

"Der Hodscha überreicht allen zum Abschied klenine schwarzliche Brocken, Sind Sie aus Pech und Holz? Die Reste der Arche Noah? Wir wissen, daB die Einheimischen in den Dörfern am Fub des helligen Berges solche Brocken als Amulette um den Hals tragen. Wir sind stolz auf dieses Souvenir. Das Niedersachsische Landesamt für Bodenforschung untersucht unsere "Reliquien" nach der C14- Methode. Ergebnis: 19 850 Jahre al-ter Humusstoff. Der Rest ist Glauben."[15]

"Hocamız, ayrılmadan önce hepimize Katran ile ağaç karışımı birer siyah ağaç parçası uzatıyor. Acaba Nuh'un gemisinin parçaları mı? Yerli halkın, bu gibi kutsal ağaçlardan nazar veya şans boncuğu taktıklarını biliyoruz. Böyle bir hediye aldığımzdan dolayı çok memnun oluyoruz. Bu hediyeleri, Nidersahsen eyaleti, Yer araştırma Enstitüsüne veriyoruz. Onlar C14 araştırma metoduyla bu ağaçların 19850 senelik humus maddesi olduğunu tespit ediyorlar. Gerisi ise inanç meselesidir."[16]

7- Cizre Surları Nuhun Gemisi Şeklindedir

(1870'de bir Fransız Pilot tarafından çekilen fotoğraf)

Gudi İmparatorluğu döneminde, hem Hz.Nuh'un Cizre'de bulunduğunu göstermek hem de Nuh'un gemisinin Cizre yanındaki Cudi'de durduğunu ispat için, Cizre şehir surları Cudi bazaltından "Nuh'un Gemisi" şeklinde yapılmıştır. Geminin sivri ucu kuzeye, yuvarlak tekne kısmı güneye bakar şekilde inşa edilmiştir. Geminin sağ küreklerine Tor Kapısı, sol küreklerine Deşt Kapısı yerleştirilerek gemi gösterilmiştir.

15 Thoma Hans. Die Zeit Nr.15 6 April 1984.

16 Tourist Information Gazete Almanya 1884 ; DIE ZEİT- Nr. 15-6.April 1984 (Mütercimler: M. Rojislam Yaşın Bremen. Süleyman Baha Targün, 1986, Buraydah Saudi Arabia ve H.C. 1992 Köln Almanya)

Cizre'nin Abbasi Valilerinden Hasan ibn Ömer Et-Teğlibi H. 250 de (879) yıkılan bu Cizre Surlarını, burçları ve Cizre Kalesi'nin tamamını tekrar restorasyona almıştır.

1870 yılında bir Fransız pilot tarafından çekilen Cizre'nin Gemi şeklindeki Surları görülmektedir. Bu önemli eser binlerce yıldan beri çok büyük bir kanıt olarak duruyor.

8- Missir/Nissir Dağı

Akad, Asur ve Babil tabletlrinde geminin durduğu dağ Nissir (Missir) olarak şöyle geçer:Akadlar : **"...***Fırtına, suyun fışkırması ve tufan yedi gün yedi gece sürer. Gemi Missir (Nissir) dağına yanaşır..."*[17] *Asurlular:"Gemi Missir Dağı'na oturdu. Missir Dağı gemiyi tuttu, gemi devrilmedi."*[18] *"Nisir Dağı'nın üzerinde gemi takılıp hareketsiz kaldı"*[19]

Babilliler: "....Gemi NİSSİR DAĞI'na vardı...."[20] demekle her üç milletin tableti aynı dağı göstermektedir.

Asurca'da Kurtuluş anlamına gelen Missir/Nissir isimleri halen bölgede kullanılmaktadır. Cizre'4 km de Cudi Dağı'nın başlangıcının hemen başında yeni ismi Kurtuluş olan ve Kürtçede hala Missirî (Nissirî)olarak kullanılan bir köy bulunmaktadır. Irak Kürdistan'ında Sêmêl ilçesi ile Suriye arasında Missirik beldesi bulunmaktadır. Mardin merkezine bağlı yeni adı Yalımköy olan Mıssiri köyü bulunmaktadır.

Cizre İlçe Nüfus Müdürlüğü yaptığım araştırmada:

1318 doğumlu Musur Bey'e

1946 doğumlu Musur Kulan gibi isimlere rastlanılmaktadır.

9- Babil Tufan Haritası

Babilliler bu haritada[21] tufanın kapladığı alanı dünyanın tamamını değil, Harran, Der, Asur, Ninova, Badtiriba, Larsa, Lagaş, Cudi (Gudi) dağ silsilesini göstermişlerdir. Bu haritada Ararat'a yer verilmemektedir. Bu harita ayni zamanda Nuh Tufanı'nın genel değil, yalnız Mezopotamya bölgesini kapsadığını göstermektedir. Yani Nuh Tufanının bölgesel nitelikte olduğunu göstermektedir..

17 Samuel Noah Kramer, TheDeluge 205-06 Princeton Universty Pres C.2 (C,1 s,30) ve J.Oates, Babylon 1986 s. 200, Thames end Hudson Inc. New York.

18 Nuh'un Gemisi Ağrı Dağında Mı? Ali Gürbüz. Zafer dergisi Sayı.107. 1985.

19 Tezel, Yahya Sezai Mezopotamya'da Tufan Efsanesi. A.g.e. (Sandras (1985)" Introduction", Roux,112, Gadd (197'la),111-2)

20 C.W.Ceram, "Tanrılar, Mezarlar ve Bilginler" (Arkeolojinin Romanı), İstanbul, 1999, s. 228-229.

21 Jonior Larousse Temel Bilgi Ansiklopedisi, Milliyet Gazetecilik, c.1, s.170 (1993-1994)

(Babil Tufan Haritası)

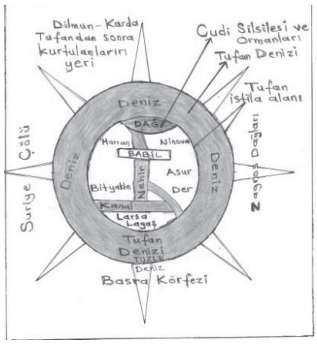

(Tufan haritası açıklaması)

10- Dilmun

Akad, Asur ve Babil kaynakları, tufandan sonra Nuh Peygamber ve eşinin Dilmun'a gönderdiklerini şöyle yazarlar:

AKAD : "Tanrı Enlil, insan, hayvan ve yaşamın silindiğini görünce yaptıklarına pişman olur. Yeryüzünü insanlarla doldurmak için şartları hazırlar. Atrahasis ve eşini kutsar, her ikisine ölümsüzlük bağışlar ve yaşamaları için uzak bir ülkeye gönderir."[22]

Campbell'e göre, "Irmakların Atrahasis ve eşini kutsar, her ikisine ölümsüzlük bağışlar ve yaşamaları için uzak bir ülkeye gönderir."[23] *Campbell'e göre, "Irmakların ağzındaki ülke"ye gönderir."*[24] *Nitekim Campbell Dilmun'u ada-cennet olarak tanımlamaktadır.*[25]

Sümer

"O zaman işte Enlil, gemiye yöneldi. Karımı da, beni de elimizden tutarak gemiye soktu. İkimizi de iki yanına diz çöktürdü. Alnımıza dokunup şu sözleri söyleyerek kutsadı bizi:' - Geçmiş günlerde, Ziusudra bir ölümlü kişiydi. Bundan böyle kendisi ve karısı uzaklarda ırmakların ağzında yaşayacaklar...' İşte böylece tanrılar, beni alıp burada; ırmakların ağzında ve uzaklarda yaşamak üzere yerleştirdiler."[26] Diğer bir Sümer tufan belgesinde de şöyle geçiyor: "Ziusudra bir ölümlü kişiydi. Bundan böyle kendisi ve karısı uzaklarda ırmakların ağzında yaşayacaklar...'İşte böylece tanrılar, beni alıp burada; ırmakların ağzında ve uzaklarda yaşamak üzere yerleştirdiler."[27] "Ziusudra'nın şükranlarını kabul eden An ve Enlil, ona tanrısal ya-

22 SamuelNoahKramer, The Deluge 205-06, Princeton Universty Pres, c.1 s. 30; J. Oates, Babylon 1986, s. 200.
23 Samuel Noah Kramer, The Deluge 205-06, Princeton Universty Pres c.1 s. 30; J. Oates, Babylon, 1986, s. 200
24 Joseph Campbell, İlkel Mitoloji, Ankara,1993.
25 Tayfun Caymaz. Bilin ve Ütopya Aylık Bilim Kültür ve Politika Dergisi sayı 25, Temmuz 1996 s.18.
26 Kramer Samuel Noah, The Deluge 205-06 Princeton Universty Pres, c.1, s. 30; J. Oates, Babylon 1986 s. 200,Thames end Hudson Inc. New York.
27 Kramer Samuel Noah, The Deluge 205-06 Princeton Universty Pres c.1, s. 30; J. Oates, Babylon 1986, s. 200.

şam bahş ederler ve onu güneşin doğduğu ülke olan Dilmun'a yerleştirirler."[28]

Babil

Tanrı Enlil, insan, hayvan ve yaşamın silindiğini görünce yaptıklarına pişman olur. Yeryüzünü insanlarla doldurmak için şartları hazırlar. Atrahasis ve eşini kutsar, her ikisine ölümsüzlük bağışlar ve yaşamaları için uzak sonra da bizi 'Mutlular adası' dedikleri Dilmun'a gönderir.."[29]

Bilindiği gibi Cizre'nin etrafını Dicle Nehri kuşattığı için ada anlamında kendisine Cezire denilmiştir. İslam dönemindeki adı Cezire-i İbni Ömer'dir. Yani Ömer oğlu Adası anlamına gelir. Burada da yukarıda dediğimiz gibi "Irmakların ağzındaki ülke" yine Cizre'dir. Diğer bir belgede de Nuh Peygamberin gönderildiği yer Dilmun'dur. Dilmun için, üç suyun döküldüğü yer olarak tarif edilir. Cizre, bunların hepsine de uyumludur. Cizre, ırmakların ağzında bir yerdir. Cizre, Kuzeybatıdan gelan Dicle Nehri ve kuzeyden gelen Risor çayı, güneyden gelen Saklan Deresi'nin kendisine aktığı üç suyun bişrleştiği yerdedir. Hem de eski ormanlık durumuna göre de Cizre, ada-cennettir.

Diğer bir plaket katında da, Nuh (As) "Mutlular Adası" na gönderilmiştir. Üç ırmağın ağzında bulunan ormanlık Cizre "mutluluklar adası"dır.

11- Cudi Dağı'nda Tufanla İlgili Hayvan ve Bitki Fosilleri:

Gabar ve Cudi Dağlarının zirvelerinde bulunup "Özel Cizre İsmail Ebul-İz El-Cezerî Müzesi'nde sergilenen Deniz Salyangozu, Deniz Midyesi ve deniz hayvanları larvaları fosilleri ile Şırnak Valilik Konağı Bahçesinde sergilenen bitki tohumları tufanın arkeolojik kanıtlarıdır.

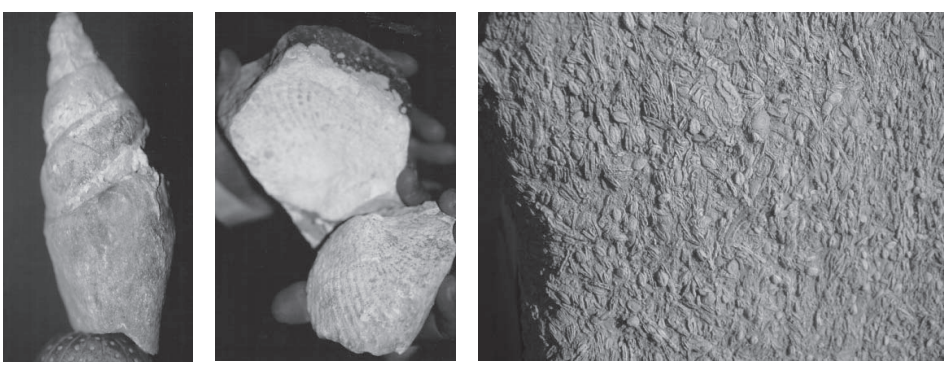

(Deniz Salyangozu, Deniz Midyesai ve Geminin Bitki Tohumları Fosilleri)

28 Kramer,129-132 ve Hooke, 31-33; Bilim ve Ütupya Tufan Efsanesi. Tayfun Caymaz. Temmuz 1996, s. 9.
29 Samuel Noah Kramer, The Deluge 205-06 Princeton Universty Pres c.1 s.30; J. Oates, Babylon 1986, s. 200.

12- Cudi Dağında Bulunan Geminin Tahtaları

Mardin Kırklar Kilisesi (Mor Evgin) Horiepiskoposu ve Araştırmacı-Yazar Gabriel Akyüz, bir süryanice kitapta şöyle bir önemli yazı okuduğunu bana söyledi: "M. S.III. veya IV. yy. da Nusaybin'in Bagog Dağı'nda bulunan Mor Evgin Manastırı'ndaki Aziz Mor Evgin Eugnios Cudi Dağı'ndan getirdiği Nuh Peygamber Gemisi'nin tahta parçalarını manastıra koymuştu. Bu tahta parçaları yüzyıllarca burada sergilendi."[30]

el-Mevdudi de şöyle söyler: "Kadim tarihlerde geminin oturduğu yerin Cudi Dağı olduğunu teyid etmektedirler. Söz gelimi M.Ö. 250 yıllarında yaşamış olan Babil kentinin dini lideri Berassus, Kaldelilerle ilgili tarihinde Hz. Nuh'un Gemisi'nin Cudi Dağı üzerine oturduğunu söylemektedir. Aristo'nun öğrencisi Abydenus ise, aynı rivayeti teyit etmekle kalmaz, aynı zamanda kendi çağındaki birçok Iraklının geminin parçalarına sahip olduklarını, bu parçaları batırdıkları suları hastalara şifalı su olarak içirdiklerini yazar." [31]

Tarihte Cudi'de Araştırma Yapan Bilim Adamları

1- Austen Henri Layard King

İngiliz gezgin, diplomat ve arkeologdur. 1845 yılında Cizre'ye gelmiş, Mir Bedirhan Bey'in ona sağladığı imkânlarla Cudi Dağı'nın tamamını gezmiş, Asur Kralı Sennacherib (Sanherib) kabartma heykellerinden beş tanesini Cudi Dağı'ndaki gemi durak yerleri ile ilgili bütün tarihi eserleri tespit etmiş, bunların bir kısmını "Nineveh and Babylon" adlı eserini yayınlamıştı. İslam Ansiklopedisi "L. King dahi Cudi Dağı havalisinde kayalara yontulmuş kabartmalar ve Sanherib kitabeleri keşfetmiştir"[32] yazmaktadır.

2- Johannes Lepisus:

Alman Din Adamıdır.1899 yılında Cudi Dağı'na çıkmış, Cudi Dağı kalıntıları için şöyle demektedir: " Kare şeklindeki eski bir yapı, çok ilkel bir görüş kulesi. Eski kalıntılar sanki burada eski bir ibadethane varmış gibi, yukarıda da Hacılar için odalar, sonbahar bayram yeri. Birkaç merdiven etrafı duvarımsı bir terasa çıkılıyordu. Orada yıkılmış bir kule ile bağlantılıydı. Burada sonbaharda Müslümanlar, Hristiyanlar, Yezidiler toplanıyor, şarkılar söyleniyor, kurbanlar kesiliyor."[33] Lepsius şöyle demektedir: "Geminin durduğu Ararat, Rus sınırındaki Masis (Ararat) değildir. Ama Cudi, Mezopotamya'nın kuzeylerindeki doğu Ararat'ıdır. "Ex Oriente Lux"

3- Gertrude Margaret Lowthian Bell

İngiliz Arkeolog, gezgin, yazar ve hükümet görevlisi Gertrude Margaret Lowthi-

30 Akyüz Gabriel. Mardin Kırklar Kilisesi (Mor Behnam) Horiepiskoposu.
31 Mevdudi, Tefhimul Kur'an, Kuranın Anlamı ve Tefsiri, İstanbul, 1996, İnsan Yayınları II.
32 İslam Ansiklopedisi, MEB İslam Âlemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Bibliyografya Lugatı c. 6, s. 224
33 Roller Timo, NoahsBerg, WodieArchewirklichlandete. s.13.

an Bell, Mayıs 1909 yılında Cizre'ye gelerek, Cizre surları, burçları ve Cizre Kalesi'ni fotoğrafladı. Daha sonra Cudi Dağı yamacında kurulu olan Hesana (Körseli) Köyü'ne gitti. Hesana'nın Keşişi Metta, keşişin kardeşi Şem'un ve köyden Selim adlı birisiyle beraber Cudi Dağı Nuh Peygamber kalıntılarını ve Nuh'un Gemisi'nin durduğu gemi durak yeri olan Sefine'yi ve Nasturi/Süryani Manastırının da fotoğrafını çekti. Fotoğrafın yanında "Noah Ark, Judi Dagh, (Sefinet Nebi Nuh)" ibareleri yazılıdır.

4- Friedrich Bender

Alman Devletler Araştırma Enstitüsü üyelerinden Friedrich Bender, Mayıs 1954 yılında Cizre'ye geldi. Cizre Kaymakamlığı, onun Cudi Dağı'na çıkabilmesi için ona araba tashih ederek, yanına Ziraat Müdürlüğü'nün şoförü Mükerrem Ünal'ı da verip Hesana Köyü'ne gönderdi. Bender, Gılgamış Destanı ile Kuran-ı Kerim'den yola çıkarak, Hesana Köyü'nden bir grup ile birlikte Cudi'de kazılar yaparak önemli keşiflerde bulunarak, Nuh'un Gemisi ile ilgili kalıntılar elde etmişti. "Orada karların altında kazı yapılarak katrana benzer bir madde ile yapıştırılmış tahta parçaları bulundu."[34] "Bu tahta parçasının C-14 metoduyla yapılan analiz sonucunda, katranın 50.000 yıllık, tahta parçalarının 6635 yıllık oldukları anlaşıldı. Hata payı 280 yıldı."[35]

5- Abdullah Yaşın

1973 yılının yazında birkaç arkadaşımla birlikte araştırma ve gözlemler yapmak üzere 3 gün Cudi Dağında incelemeler yaptım. Binlerce yıldan beri Rumi Temmuz'un birinci, ikinci ve üçüncü Cuma'larında kutlanmakta olan "Zêwa Cudi" denilen Cudi Dağı Tufan Festivali'ne katıldım. Hz. Nuh'un kendisine yaptırdığına inanılan iki oda bir salonluk ev temelleri, kilise ve cami temellerini, sarnıçları, Deryê Cebrail denilen Cebrail (As.) Kapısını (Tor Gabriel) ve Şeytan Kovuğunu inceledim.

Çeko Tepesinin zirvesindeki Asur Kralı Sennacherib (Sanherib) kabartma heykellerinden bilinmeyen altıncısının yerini tespit ettim. Sefine bölgesinde Nuh Nebi (As.) Gemi yerini kazarak, gemi zift parçaları buldum. Bu çalışmamı Bütün Yönleriyle Cizre kitabımda yayınladım.

1983 yılı Ağustos ayında Hans Thoma'nın araştırma ekibine katılmamı teklif etmesiyle bilimsel amaçla Cudi Dağı'na çıkan uluslararası son araştırma ekibinde bulundum. Hans Thoma, Christoph Thoma, Andreas Thoma, Peter Schötte, Otmar Reider ve Halmut Rıoderar ile beraber iki günlük araştırmalarda bulunduk. Orada adı Sefine diye adlandırılan Nuh'un Gemisi'nin durduğu yerin hala ayakta kalan 50-60 cm. yüksekliğindeki etraf duvarını, Nuh Camii, Nuh Manastırı, Nuh'un ev temeli, kurban yeri, Nuh Sarnıçları, Şeytan kovuğu, Cebrail Kapısı'nı (Tor Gabriel), tufanla ilgili Asur Kralı Sanherib'in altı adet kabartma heykellerini beraber inceledik.

34 Hacı Mükerrem Ünal.

35 Hans Thoma 24.08.1983; Roller, Timo, Noahs Berg, Wo die Arche wirklich landete. s. 20.

1973 te yerini öğrendiğim alanı kazarak 60-70cm derinliğinde bulduğum zift parçalarını C-14 testine verilmek üzere ekip başı olan Hans Thoma'ya teslim ettim. 1884 yılında Hans Thoma tarafından Almanya'nın Tourist Information ve DIE ZEİT-Nr. (15-6.April 1984) Sud Doç Zeitung gazetelerinde sonuçlar yayınlamıştı.

6- Hans Thoma:

Alman DieZeit Gazetesi'nin başyazarı olan Hans Thoma, 1893 yılında Otmar Reider, Christoph Thoma, Andreas Thoma, Peter Schötte, Halmut Rıoderar ve Abdullah Yaşın ile beraber Cudi Dağında incelemelerde bulunmuştur. Hz. Nuh'un kendisine yaptırdığına inanılan iki oda bir salonluk ev temelleri, kilise ve cami temellerini, sarnıçları, Deryê Cebrail denilen Cebrail (As.) Kapısını (Tor Gabriel) ve Şeytan Kovuğu'nu incelemiştir. Daha önce L. King tarafından bulunamayan Asur Kralı Sennacherib (Sanherib)'in kabartma heykelinin bilinmeyen altıncısının plastik kalıbını almıştır.

Teslim aldığı zift parçalarını Karbon testi metodu ile sonuçlarını elde edip 19850 yıllık bir sonuç elde etmiştir. 'İncil "Ve Nuh'un Gemisi Ararat dağlarına indi." diyor. Bu yanlış değil, ama Kur'an daha detaylı, belirleyici. Bu koca dağ silsilesinde belli bir tepeyi tespit etmiş, Cudi Tepesi'ni. Tepe, Mezopotamya'nın üstünde 2124 m. yüksekliğinde bir duvar gibi duruyor.'

Sonuç

Sonuç olarak, Cudi Dağı başında Nuh'un Gemisi'nin durduğu yer olan Sefine, Hz. Nuh'un kendisine yaptırdığı yazlık iki oda bir salonluk ev temeli, kilise ve cami temelleri, Cudi Sarnıçları, Cebrail (As.) Kapısı (Tor Gabriel), Şeytan Kovuğu, Kurban kesme yeriyle beraber sunumumda belirttiğim 13 kanıt ve Cudi Dağı'nda gerçekleştirilen bazı laboratuvar araştırmaları göstermektedir ki; Nuh Tufanı Cudi Dağı'nda gerçekleşmiştir.

EDEBİYAT VE TASAVVUFTA HZ. NUH, NUH TUFANI VE CUDİ DAĞI

حكاية الطوفان في أدب بلاد الرافدين

The Flood Story in Mesopotamian Literature

Farouk ISMAİL*

Abstract

The cuneiform Texts written on clay Tablets found in Mesopotamia are the oldest sources of history and culture. It's abundant diverse topics and provide a rich scientific material help to find out what the old pattern of human thinking and the nature of their public life.

They are politely reflects the beginnings of human thought and the first perceptions about the world of the gods, human life, dating events for devotion and spontaneous in many of literary patterns, such as myths, legends, proverbs, laments, contests dictation, songs, singing, poems and adoring love.

The flood occurred very old, and they concerned over the human imagination since ancient times and since it was not a regular occurrence, but an exceptional ,it changed the nature of human life. Therefore, the ancient Sumerians made it as historic turning point, when they scored the first names of city centers, the authority of the kings in their countries, regions and neighboring areas with known as the "Sumerian kings list".

It was natural that the story of the flood have spraded, and it becomes tales of folklore in Mesopotamia, which attracts the attention of the writters in many places and at different times to write many copies in cuneiform writing in both basic languages Sumerian and Akkadian (Babylonian) since the third millennium BC.

Archaeological excavations revealed several Sumerian and Akkadian texts in many sites in Mesopotamia, that talk about the flood and describe it agrees in general, differ in detail.

This Research Aims at

- Provide a brief overview of these texts (Sumerian , Akkadian).

- Study the flood happened in fact, its importance in history and the place and time the reason for the receipt and quality in the light of the provisions regarding the contemporary scientific data.

- A comparative study with a statement about the flood in the following historical sources

Key Words : Flood Story, Mesopotamian Literature, Cuneiform Studies.

* Prof. Dr., Mardin Artuklu University

مدخل :

تعد النصوص المدونة على رقم طينية اكتشفت في أرجاء شتى من بلاد الرافدين Mesopotamia أقدم المصادر التي تفيدنا في معرفة نمط تفكير الإنسان، ومجالات تأملاته، وطبيعة حياته الاقتصادية والاجتماعية.

لقد دون الكتاب في بلاد الرافدين نصوصا أدبية منذ القرن ٦٢ ق.م ،وقد تميزت بعمقها الفكري التأملي ،وارتباطها بالواقع الحياتي ،واعتمادها على الموروث الشعبي. إنها تشكل أدبا يعكس بدايات الفكر الإنساني والتصورات الأولى عن عالم الآلهة والحياة البشرية ،ويؤرخ أحداث عهده بصدق وعفوية ،وذلك في أنماط عديدة متنوعة ،كالأساطير والملاحم ،والحكم والأمثال الشعبية والمناظرات الهجائية والرثاء والتراتيل والابتهالات وقصائد العشق والغرام .

والطوفان حدث موغل في القدم ،شغل بال الإنسان وخياله منذ أقدم العصور، لأنه لم يكن حدثا عاديا مألوفا ،بل استثنائيا غير طبيعة الحياة البشرية. ولذلك نجد أن السومريين القدماء اعتمدوه حدا تاريخيا فاصلا ،عندما سجل الأخباريون أسماء المدن مراكز الحكم الأولى وملوكها في بلادهم والمناطق المتاخمة ،وذلك فيما يعرف بقائمة الملوك السومرية.

وكان من الطبيعي أن يشيع خبر الطوفان ،ويغدو من حكايات التراث الشعبي في بلاد الرافدين،وأن يجتذب اهتمام الكتاب في أمكنة وأزمنة مختلفة لتدوين روايات عدة بالكتابة المسمارية وباللغتين السومرية والأكدية (البابلية)الأساسيتين في البلاد منذ الألف الثالث ق.م .

تتميز هذه الآداب "السامية" القديمة بتقدمها الزماني، إذ تسبق الآداب اليونانية والإيرانية والهندية القديمة ،وبانتشارها الجغرافي الواسع في مناطق الشرق القديم وما يجاورها. وقد حافظت على أصالتها على مر العصور ،وأثرت في الآداب الأخرى من حيث موضوعاتها وأساليبها.

إنها تعبير عفوي صادق عن نمط الحياة العامة في عصورها ،ومحاولات لتفسير الأحداث والظواهر. وقد بدت أحيانا في طابع أسطوري نتيجة الإغراق في التفسيرات الخيالية، لذا يجب التفريق بين الحكايات والقصص Legend,Story والأساطير Myth، "فالحكايات والقصص تتحدث عن حقائق أو وقائع وقعت فعلا ،ولكن رويت بأسلوب الخيال، كملحمة جلجامش والطوفان. أما الأساطير فهي نتاج خيال محض وضع لتفسير بعض حقائق الكون وأصل الوجود والأشياء، كأسطورة الخليقة البابلية " **(باقر : مقدمة ٣٤٤)**.

لقد وردت حكاية الطوفان في المدونات الكتابية المسمارية، وفي كتابات المؤرخين الكلاسيكيين، وفي الكتب المقدسة (التوراة ،القرآن الكريم).وتروي جميعها حكاية طوفان اعتقد أنه أنهى الوجود الإنساني على الأرض، عدا رجل واحد وأفراد أسرته وعدد من الحيوانات .وقد تم اختيارها لتكون منقذة للبشرية من الهلاك ،ومن ثم ضامنة للاستمرار

البشري .ولكن تلك المصادر تختلف فيما بينها في التفصيلات المتعلقة بأسباب الطوفان ومجرياته.

ونجد روايات أخرى عن الطوفان ظهرت في عصور تالية لدى شعوب مختلفة وفي بقاع جغرافية متفرقة ،منها روايات هندية قديمة وحديثة، وروايات الكارينيين سكان بورما، وفي أغاني اللوليين الشعبية في جنوب غربي الصين، وعند الباتاركيين سكان سومطرة ،وسكان جزر أندامان في خليج البنغال ،وفي استراليا ونيوغينيا وميلانيزيا ،وفي أرجاء شتى من القارة الأمريكية ...وغيرها. ويرى فريزر أن تعليل كثرة هذه القصص وتشابهها كان يفسر بتأثرها العام بالرواية التوراتية ،ولكن البحث في العصر الحديث بين أنها ليست هي الحكاية الأصلية على الإطلاق، وإنما هي نسخة قديمة نسبيا لرواية بابلية أكثر قدما منها ، أو بالأحرى سومرية (فريزر : الفولكلور ٦٠٢) .

سيقدم البحث عرضا موجزا لنصوص من أدب بلاد الرافدين (السومرية والأكدية) تتحدث عن الطوفان ، تليه دراسة تاريخية – في ضوء النصوص – لبيان حقيقة الطوفان وأهميته التاريخية ومكانه وزمانه وأسبابه ومجرياته. كما سيتم دراسة الحكاية دراسة مقارنة شاملة ،واستخلاص بعض الرموز الشعبية الدينية .

وقبيل ذلك نتوقف لدى تسمية "الطوفان" وتطورها الدلالي ،فقد ذكرت في اللغة السومرية بصيغة A.MA.URU أما في اللغات "السامية" فنجدها في الأكدية بصيغة a-bu-bu (CAD A/ I, ٧٧).

وقد اتسعت دلالتها لدى الأكديين نتيجة هول الحدث والصورة المرعبة التي خلفتها في الذاكرة الشعبية، فصارت الكلمة دالة على الدمار والبأس والضراوة ،كما أضحت تدل على عفريت أسطوري أسبغ عليه الأقدمون صفات وخصائص جسدية مخيفة (علي :الطوفان ٣).

كما نجد في الأكدية تسميتين أخريين استخدمتا للتعبير عن الفيضان المألوف الناشىء من الأنهار، هما milu ,idu ،تمييزا عن الطوفان الكبير(باقر- فرنسيس:استنتاجات ٩٤) (CAD,M/ II ٦٩) .وهو ما نجده في لغات سامية أخرى، كالأوجاريتية : م د ب (مداب ،مدوب) (UT ٤٣٠)،والعبرية : مبول (بتشديد الباء) (كمال : المعجم ٤٤٢).

أما في العربية فالطوفان هو" الماء الذي يغشى كل مكان ، وقيل: المطر الغالب الذي يغرق من كثرته .وقيل :الطوفان الموت العظيم "(لسان العرب ٠١ : ٧٣). فهو يعبر عن دلالة موازية للدلالة الأكدية القديمة. وتجدر هنا الإشارة إلى التشابه اللفظي - المعنوي بين abubu الأكدية و "عباب " العربية ،مع مراعاة عدم وجود صوت العين في الكتابة الأكدية ،وتبدله إلى حركة(صائت).

النصوص السومرية والأكدية :

ثمة نص سومري وحيد عن الطوفان ، عثر عليه في موقع نيبور(حاليا نفر، شمال شرقي

الديوانية).إنه مدون على رقيم مقسم إلى ستة حقول ،ثلثاه العلويان مهشمان، وهو محفوظ في متحف جامعة فيلادلفيا الأمريكية. نشره للمرة الأولى سنة ١٩٤١ آرنو بوبل Arno Poebel ثم صدرت دراسات وتعليقات كثيرة عليه. وهو يؤرخ - اعتمادا على المعطيات الباليوغرافية – بالقرن ٨١/٧١ ق.م.(كريمر:ألواح ١٥٢، Kramer, ANET ٤٢–Lambert et.al, Atrahasis

جاء فيه أن الآلهة وعدت البشر بحياة جديدة مدنية دينية مزدهرة، تزهو فيها دور العبادة في أمكنة سامية طاهرة، ووفت بوعدها فامتلأت ربوع البلاد بالمزروعات، وكثرت المواشي، ونشأت خمس مدن أساسية في بلاد سومر(القسم الجنوبي من العراق).

ولكن الطوفان فاجأ الآلهة والبشر، فعمد ملك يدعى زيوسدرا Ziusudra إلى صنع سفينة. وانبرى الإله الحكيم إنكي Enki لإرشاده ،وأوحى له بالسر: إن حدوث الطوفان قرار إلهي، وهو سيدمر دور العبادة ،ويهلك ذرية البشر ،فتزول سلطة الحكام. ثم نقرأ:

وبعد أن دام الطوفان سبعة أيام وسبع ليال / واكتسح الطوفان أرجاء البلاد / وكانت السفينة الضخمة تتقاذفها الأعاصير في المياه الجارفة / ظهر الإله أوتو Utu الذي نشر ضوءه على السماء والأرض. / لقد فتح "زيوسدرا " شباكا في السفينة الضخمة / وأنفذ البطل الإله أوتو أشعته إلى السفينة الضخمة ./ "زيوسدرا" الملك / سجد أمام الإله أوتو / ذبح الملك ثورا،ذبح كبشا.

وهكذا عادت الحياة البشرية إلى الوجود ،فكافأت الآلهة زيوسدرا المنقذ بأن وهبته الخلود ،لأنه "الملك الذي حافظ على الزرع ،وصان ذرية البشر " ،وأسكنته في أرض "ديلمون Dilmun " التي هي جزيرة البحرين الآن .

أما النصوص الأكدية (البابلية) فعديدة ومتفاوتة في أحجامها ،وفيها نواقص كثيرة. وهي واضحة التأثر بالنص السومري ،ويعد ذلك سمة عامة للأعمال الأدبية الأكدية التي تماثلت في موضوعاتها مع الأعمال السومرية ،ويعود ذلك إلى الاحتكاك والتثاقف بين الشعبين اللذين استوطنا منطقة جغرافية متصلة ومتداخلة .ولكن يجب ألا يفهم من ذلك أن البابليين كانوا مجرد نقلة ومقلدين ،بل " بدلوا وغيروا في المضامين وكيفية التركيب والهيئة إلى درجة جسيمة، وذلك لتلائم مزاجهم وتراثهم ،بحيث لم يبق ما يميز منها إلا النواة السومرية الأصلية ".**(كريمر :ألواح ٣٢٣)**.

ثمة نصوص ثلاثة مدونة باللغة الأكدية (باللهجتين البابلية القديمة والآشورية الحديثة) نعرضها بحسب تاريخها ،هي :

النص الأول مدون على جزء صغير من رقيم اكتشفته بعثة جامعة بنسلفانيا الأمريكية في موقع نيبور، وهو بالبابلية القديمة ،ويؤرخ بمطلع الألف الثاني ق.م ،ولذلك يعد أقدم رواية لحدث الطوفان بلغة "سامية" .

أمكن قراءة عشرة سطور ناقصة منه فقط ،وهي تشير إلى ما سيحصل من خراب ودمار

وفناء بتأثير الطوفان ،وإلى ما يجب أن يقوم منقذ البشرية به: بناء سفينة ضخمة سيكون اسمها "حافظة الحياة "،وتغطيتها بغطاء متين ،وجلب وحوش البر وطيور السماء إليها. (سواح: مغامرة ٤٢٢).

النص الثاني رواية هامة عن الطوفان تعرف ب "ملحمة أترخسيس Atar-ḫasis " ،اكتشفت في أمكنة عدة ،وتعود إلى فترات تاريخية مختلفة .وهي غير متكاملة ،بل وجدت في أربعة أجزاء .عثر على الجزأين الأول والثاني (المدونين بالبابلية القديمة) في مدينة بابل(قرب الحلة)، وهما يعودان إلى عهد الملك أمي صادوقا Ammi saduqa (١٥٦١ -١٣٦١ ق.م)،ويشكلان جزءا صغيرا من الأصل الذي أشار كاتب الجزء الثاني في نهايته إلى أنه تضمن ٥٤٢١ بيتا. أما الجزءان الثالث والرابع فقد وجدا ضمن مكتبة الملك الآشوري آشور بانيبال Aššur banibal (٨٦٦ -٧٢٦ ق.م) في نينوى (جوار الموصل)،وهما إعادة استنساخ بالآشورية الحديثة في القرن السابع ق.م.(Sollberger:Flood وترجمته: سولبرجر:الطوفان ٢٠٠٠،Lamert et al. Atrahasis ، الوائلي، من أدب العراق ٣٠) .

إنها تشكل ملحمة مستقلة متميزة بأسلوبها التعبيري وشخصياتها، وبتناولها الخاص لحدث الطوفان، من حيث حديثها المفصل عن العقوبات المتدرجة التي فرضتها الآلهة على البشر قبل الطوفان .فهو لم يقرر وينفذ مباشرة ،بل سبقته إجراءات التهديد والمجاعة والأوبئة .وعندما لم يرتدع البشر الذين كثرت خطاياهم كان الطوفان .كما أنها تؤكد وحدة عضوية بين حكايتي الخلق والطوفان، وتركز على إظهار نتائج الأوبئة وتأثيراتها على بني البشر.

وقد أبدى طه باقر وبشير فرنسيس ملاحظة قيمة حول فكرة هذه الملحمة ،وقالا :لعل هذه الملحمة استمدت فكرتها في الأصل من الرأي الذي عبر "إيا Ea "في الرقيم التاسع(السطور ٧٧١-٥٨١) من ملحمة جلجامش، إذ أنه عذل " إنليل Enlil " ،وود لو أنه - بدلا من إرسال الطوفان على الأرض – سلط على البشر الأوبئة وما شابهها من الآفات، ليعاقبهم عما ارتكبوا من آثام، وليعيدهم إلى جادة الصواب. ولذلك فيحتمل أن بعض واضعي الأساطير من بعد ذلك اقتبسوا فكرة إيا هذه ،وبدلوا فيها، وخلقوا هذه الملحمة (باقر- فرنسيس: ملحمة جلجامش ١٧١).

تروي الحكاية أن البشر ازدادوا على وجه الأرض ،وباتوا يزعجون الآلهة بضجيجهم ،فتقرر عقابهم بتقليل الثمار والخضار ،وتخريب المزروعات.

لم يجد ذلك ،ففي السنة الثالثة ازداد البغضاء بينهم ،وفي الرابعة اكتظت بهم الأمكنة وضاقت، وتسرب اليأس إلى نفوسهم .وفي الخامسة انتشر بينهم التخوف من الآخر، وغابت الثقة. وفي السادسة أجدبت الأرض ،وكانت المجاعة ،وصاروا يأكلون بعضهم بعضا، فأوشكوا على الفناء.

اجتمعت الآلهة بقيادة الإله إنليل إله الطقس والعواصف ،وراح يخاطب الآلهة أبناءه قائلا:

مضايقا غدا صخب البشر / إنني منزعج بسبب صخبهم / بسبب صخبهم لا يأخذني نوم / ليكن هناك قرار/ الوباء سينهي صخبهم حالا.

بدأ تنفيذ القرار ،فاستنجد أترخسيس بالإله إيا إله الحكمة وصديق البشر ،ورجاه أن يصغي إلى صراخ البشر ،ويبصر هلاك الأرض ،ويستشعر أوجاع الناس ويتعاطف معهم.

استجاب الإله إيا ،وراح يوحي لأترخسيس من كوخ قصب خلف الجدار، ويطلعه على ما يجب فعله .ينصحه بأن يصنع سفينة ،ويدخل معه إليها قمحه وأمتعته وبضائعه وزوجته وأسرته وأقاربه والحرفيين لديه وحيواناته.

يستغرب أترخسيس ،ويرجوه أن يوضح له كيفية صنع السفينة .وينتهي النص ،وتبقى الحكاية ناقصة .

أما **النص الثالث** فهو الأطول بين النصوص ،وهو جزء من ملحمة جلجامش الشهيرة ،ويشكل الرقيم الحادي عشر منها. إنه يكاد يكون موضوعا مستقلا ضمن الملحمة ،مما دفع بعض الباحثين إلى الاعتقاد بأنه مقحم مضاف إليها.

عثر على الرقيم في نينوى ،ضمن مكتبة الملك آشور بانيبال ،ويعتقد أنه منسوخ عن أصل يعود إلى مطلع الألف الثاني ق.م ،وهو محفوظ في المتحف البريطاني بلندن. كان جورج سميث Smith أول من اهتم به، ونشره سنة ٢٧٨١ م، وفي القرن التالي ازداد الاهتمام وكثرت الترجمات له كجزء من ملحمة جلجامش، فكانت ترجمة تومبسون Thompson الانكليزية سنة ٨٢٩١ ،وترجمة ألبرت شوت Schott الألمانية سنة٤٣٩١ ،وترجمة كونتينو Contineau الفرنسية سنة ٩٣٩١ وغيرها من الترجمات (عن الأصل الأكدي) التي تتالت عبر الزمن حتى أيامنا هذه، ولا مجال لذكرها كلها فهي كثيرة جدا. كما ترجمت بمرور الزمن إلى معظم لغات العالم الحية. ولعل ترجمة طه باقر لها إلى العربية ماتزال الأكثر علمية بين الترجمات العربية الأخرى ،رغم قدمها (باقر: ملحمة جلجامش).

يروي النص حكاية سفر جلجامش ملك مدينة أوروك Uruk (حاليا الوركاء ،قرب السماوة) بسفينة مع الملاح أورشنابي إلى أوتو نبشتم الإنسان الوحيد الذي حظي بالخلود. يصلان إليه، يبين له جلجامش أن سبب المجيء هو حزنه على صديقه الحميم الذي طاله الموت بغتة، يقول :

لقد أفزعني الموت حتى همت على وجهي في البراري/ فالنازلة التي حلت بصديقي قد جثمت بثقلها على صدري/ وأقضت مضجعي حتى همت مطوفا في البراري / إذ كيف أهدأ ويقر لي قرار ،وصديقي الذي أحببت قد صار ترابا / وأنا ألا سأكون مثله فأهجع هجعة لا أنهض من بعدها / أبد الدهر !

يواسيه أوتو نبشتم ،ويحاول إقناعه بأن لا خلود للبشر، ولا راد للآجال والمصائر المقدرة. أما جلجامش فيصارحه بأنه فوجيء بهيئته العادية المشابهة لهيئته، بل يراه خاملا، فكيف نال الحياة الخالة ؟! فيفصح له أوتو نبشتم عن السر الإلهي ،ويروي حكاية الطوفان،

كالآتي :

كان أوتو نبشتم يحكم في مدينة شوروباك Shuruppak (تل فارا ، جنوب شرقي الديوانية) الراقدة على شط نهر الفرات. وفيها اجتمعت الآلهة ،وزينت لها قلوبها أن تحدث الطوفان. الإله الحكيم إيا كان حاضرا ،فنقل الخبر إليه ،ووجهه أن يبني سفينة لينقذ حياته ،ويحمل فيها بذرة كل ذي حياة ،ويصف له شكل السفينة.

يستجيب أوتو نبشتم ،ويقنع سكان بلاده بمشاركته بناء السفينة كما وصفها له إيا ،حيث جاءت في سبعة طوابق ،وغرزت فيها الأوتاد ،ونقعت بالدهن ،ووضعت المرادي والمتون ،وسدت الفتحات بالقار والقطران. وكرمهم بأن ذبح لهم البقر والأغنام ،وأسقاهم وافر الخمر والزيت.

لقد تم بناء السفينة في اليوم السابع عند غروب الشمس، وأنزلت إلى المياه بصعوبة.

ثم حملت فيها كل ما أملك / كل ما كان عندي من فضة حملته فيها / وحملت فيها كل ما أملك من ذهب / وحملت فيها كل ما كان عندي من المخلوقات الحية / أركبت في السفينة جميع أهلي وذوي قرباي / أركبت فيها حيوانات الحقل وحيوانات البر وجميع الصناع.

وعندما حان موعد الطوفان دخل السفينة ،وسد بابها ،وسلم الأمر إلى الملاح بوزر آموري Puzur Amurri .

مع بزوغ أنوار السحر بدأت الغمامات السوداء تتحرك في الأفق البعيد، وقصفت الرعود، وهبت العواصف ،واقتلعت دعائم الأرض وفتقت السدود، وتحولت أنوار الأرض إلى ظلام دامس.

تحطمت الأرض الفسيحة كجرة من فخار/ ظلت زوابع الريح الجنوبية تهب يوما كاملا / وازدادت شدة في هبوبها حتى غمرت الجبال / لقد فتكت بالناس ،كأنها الحرب الضروس / صار الأخ لا يبصر أخاه / لم يعد البشر يميزون من السماء / أصاب الذعر الآلهة أيضا،وخافت من عباب الطوفان / فانهزمت ،وعرجت إلى سماء الإله آن Anu .

صرخت الإلهة عشتار إلهة الحب والخصب، وناحت نادبة قائلة : **"وا حسرتاه! لقد عادت الأيام القديمة إلى طين !"** .وأقرت بذنبها ومسؤوليتها عما حدث ،وأثارت بكاء الآلهة الأخرى .

مرت ستة أيام وسبع ليال، والعواصف والزوابع لم تتوقف ،ومياه الطوفان غطت سطح الأرض .

في اليوم السابع سكنت العواصف، وخفت وطأة الطوفان ،وحل السكون. فتح أوتو نبشتم كوة في السفينة فأبصر النور ،ورأى البشر وقد عادوا جميعا إلى طين. ركع وبكى ،وران النظر إلى أرجاء الأرض العالية البعيدة ،واستقرت سفينته على جبل نيسير Nisir .

مرت ستة أيام وهو يتأمل حوله صامتا، ولما أتى اليوم السابع أطلق حمامة ،طارت ثم

عادت لأنها لم تجد برا تحط عليه. أطلق سنونوة ،طارت ثم عادت أيضا .أطلق غرابا ،طار **"ولما رأى المياه قد انحسرت أكل وحام وحط ،ولم يعد".**

وعندئذ أطلقت كل شيء إلى الجهات الأربع، وقربت قربانا / سكبت الماء المقدس على قمة الجبل / ونصبت سبعة قدور للقرابين ،فسبعة .

طبخ الطعام ،فاشتمت الآلهة رائحتها واجتمعت. انبرت الإلهة عشتار بالحديث ، وخاطبت الآلهة:

أيتها الآلهة ! كما إنني لن أنسى عقد اللازورد ،هذا الذي على جيدي / سأتذكر هذه الأيام ولن أنساها / لتتقدم الآلهة إلى القرابين / أما الإله إنليل فحذار أن يقترب من القرابين / لأنه لم يترو، وأحدث الطوفان وأسلم خلقي إلى الهلاك.

جاء إنليل ،غضب وهاج لدوى رؤية السفينة التي أنقذت البشر ،وتعجب :" **كيف نجت نفس واحدة ،وقد كان من المقدر ألا ينجو بشر من الهلاك !!".**

توجهت أنظار الشك إلى إيا صديق البشر ،فانبرى مدافعا ،واعترف قائلا :

أيها البطل! أنت أغزر الآلهة حكمة / فكيف ..كيف أحدثت عباب الطوفان من دون أن تتروى؟/ لقد حمل صاحب الخطيئة وزر خطيئته / وحمل المعتدي إثم اعتدائه / إن كان لابد من العقاب فبرحمة، لا حاجة للهلاك ،ولكن لا تهمله فيمعن في الشر./ لو أنك بدلا من إحداث الطوفان نشرت القحط في البلاد / بدلا من الطوفان لو أن الإله إرا Erra فتك بالناس. / أما أنا فلم أفش سر الآلهة العظام / ولكنني جعلت أتر خسيس يرى رؤيا ،فادرك سر الآلهة / والأن لك أن تقرر مصيره.

ثم صعد إنليل إلى السفينة / ومسكني من يدي ،وأركبني معه في السفينة /وأركب معي أيضا زوجتي ،وجعلها تسجد بجانبي / ثم وقف ما بيننا ،ولمس ناصيتينا ،وباركنا قائلا: / لم يكن أوتو نبشتم قبل الآن سوى بشر/ ولكن منذ الآن سيكون أوتو نبشتم وزوجته مثلنا نحن الآلهة/ وسيعيش أوتو نبشتم بعيدا عند منابع الأنهار.

ثم يستمر النص في سرد الحوار بين أوتو نبشتم وجلجامش حول مدى إمكانية حصول جلجامش ايضا على الخلود. ويقتنع جلجامش في الختام بأن الإنسان يمكن بأفعاله الخيرة أن ينال خلود الاسم والذكر فقط.

وتجدر الإشارة إلى نص رابع لا نعرف تفاصيله بعد ،وقد عثر عليه مصادفة في مجدو (تل المتسلم، شمال غربي جنين بفلسطين)،ويتألف من ٧٣ سطرا ،ويؤرخ اعتمادا على الدراسة الباليوغرافية بالقرن ٤١ ق.م.(Finkelstein-Ussishkin, New Expedition) .

الطوفان والتأريخ :

شغل حدث الطوفان مكانا مهما في ذهن المؤرخ القديم، فعده حقيقة تاريخية وحدا فاصلا بين عصرين ،هما: ما قبل الطوفان ، ما بعد الطوفان. وقد وصلت إلينا نصوص سجلت

فيها أسماء الملوك في بلاد الرافدين منذ ما قبل الطوفان حتى نهاية حكم سلالة إيسن (نحو ٠٦٧١ ق.م). ويعود تدوينها إلى بداية الألف الثاني ق.م ،ويعتقد أنها "نسخ عن أثبات قديمة ،وأن الأصلية قد دونت في آخر العهد الأكدي أو بداية سلالة أور الثالثة "(Jacobsen,SKL).

إنها مدونة بنسخ عدة ، تختلف فيما بينها في عدد الملوك وترتيبهم وسنوات حكمهم ،وسبب ذلك اختلاف المدونين وأخطاء النساخ .وهي تذكر بشكل عام أنه كانت هناك خمس مدن قبل الطوفان ،هي : إريدو ، بادتبييرا ، لاراك ، سيبار ، شوروباك .وحكمها ثمانية أو عشرة ملوك، وبلغ عدد سنوات حكمهم آلاف السنين (٠٠٢,١٤٢ ـ٠٠٠,٦٥٤ ـ٠٠٠,٦٨١ ـ٠٠٠,٢٣٤) ثم نقرأ : **ثم اكتسح الطوفان البلاد . وبعد أن اكتسح الطوفان البلاد نزلت الملكية ثانية في مدينة كيش** . ولا شك في أن أعداد السنوات المدونة ذات طابع خيالي ،ولعل ذلك يعكس الرغبة في إظهار طبيعة أولئك الملوك شبه الأسطورية. أما الجمل الأخيرة فتدلل على مدى أهمية الدور التاريخي الذي لعبه حدث الطوفان كفاصل بين عصرين ، شهد الثاني بداية دورة حياتية جديدة.

مكان الطوفان وزمانه :

لقد تميزت طبيعة بلاد الرافدين منذ أقدم العصور بأنها غير مستقرة , حيث تكثر فيها الفيضانات , ويغير نهراها الرئيسان دجلة والفرات مجريهما كثيراً , ويفيضان بشكل متكرر ومفاجيء , إضافة إلى تأثير موجات الخليج ودفعها طبقات الغرين إلى الشمال ، مما يجعل البيئة قلقة , وإنسان المنطقة مهدداً .

والتاريخ يحدثنا عن حوادث فيضانات كثيرة حصلت في تلك المنطقة منذ أقدم العصور(فيضانات كيش الثلاثة , فيضان شوروباك , فيضان أور , فيضان ٨٢٦ م , ٩٢٦م ...) . لذا يرجح أن "أحد هذه الفيضانات قد بلغ من الشدة والعنف بحيث أنه جلب الهلاك والدمار، ولاسيما في القسمين الأوسط والأسفل من العراق , فأثر في القوم , وتناقلت روايته الأجيال من بعد حدوثه "(**باقر- فرنسيس: استنتاجات ٩٤**). ونتيجة لضخامة الفيضان وآثاره المدمرة اعتقدوا أنه قد غمر العالم كله، وخربه، ومنها تصوروا أن حياة جديدة بدأت بعد الطوفان .

وبتحديد أكثر، يقول أحمد سوسه "أما الطوفان فلا يمكن أن يكون قد حدث في غير المنطقة الممتدة بين سيبار في الشمال وأور في الجنوب ،حيث مواطن الأكديين الساميين والسومريين على السواء , وهي المنطقة المنبسطة التي تتأثر بمياه الفيضان" (**سوسه: العرب واليهود ٤٦٣**). كما أننا يمكن أن نستشف ذلك من كون أقدم روايات الطوفان هي السومرية والبابلية , أي روايات من المنطقة المحددة تلك .

أما زمن الطوفان فقد كان خلال الفترة الواقعة بين أواخر عصر جمدة نصر وبداية عصور فجر السلالات . هذا التحديد يعتمد على قائمة الملوك السومرية التي جعلت الطوفان قبل سلالات الحكام في عصور فجر السلالات مباشرة ،أي أنه حدث في مطلع الألف الثالث

ق.م **(باقر: مقدمة ٨٨)**. وقد عد بعضهم نتائج تنقيبات وولي Wolley في أور ٨٢٩١م دليلاً على صحة ذلك التحديد ،وذهب آخرون إلى أنها وجهة نظر ذاتية.

لماذا حدث الطوفان ،وكيف ؟

لمعالجة هذا التساؤل تواجهنا ثلاثة محاور عامة ،تختلف بدرجات متفاوتة في تفسير الحدث وكيفية حصوله . وهي :النصوص السومرية – البابلية ، روايات الكتب المقدسة ، التفسيرات العلمية الجيولوجية .

إن النصوص السومرية والبابلية تؤكد أن الآلهة قررت إحداث الطوفان ومحق بني البشر للقضاء على مفاسدهم وصخبهم وإزعاجهم للآلهة ،،أي أنه كان لغرض تأديبي لأن البشر خالفوا دورهم وواجباتهم في خدمة الآلهة.

أما كيف حدث ؟ فقد بدأ بغيوم في الأفق , تبعته زوابع وأمطار ؛ كسرت السدود , وامتلأت الأرض بلهيب بروق الرعد وهي تشق عنان السماء , وتحول النور إلى ظلام حالك , واشتدت العواصف , واضطربت الجبال ... وهكذا يستمر أوتو نبشتم في وصف الطوفان المروع الذي حل بالأرض.

وفي النص السومري أيضاً نقرأ أن العواصف والزوابع هجمت بعنف وضراوة , وطغى المطر على كل شيء, والسفينة تقاذفتها أعاصير الرياح .

بينما نجد في ملحمة أترخسيس أن الطوفان المائي سبقه طوفان من الجدب والحمى والعقم والمجاعة والبغضاء والتشرد واليأس وانعدام الثقة ..... وفيها لم تكثر الأمطار ؛ وإنما أصبحت نادرة , والينابيع لم تفض وإنما احتجز الإله أدد مياه الينابيع , ومنع الخصب عن الأرض , وتوقف النمو والإنجاب , وهام الناس في الطرقات يائسين ، والتهمت البيوت بعضها بعضاً ....

ولما لم تجد هذه العقوبات كلها تقرر الطوفان نهائياً , بينما كان أترخسيس داخل سفينته الموصدة ،ومعه قمحه وبضائعه وزوجته وعائلته وأقاربه وصناعه وبعض الحيوانات ... بعيداً عن هذا الهلاك .

وفي الكتب المقدسة أيضا نجد اتفاقا على أن الله أحدث الطوفان عقاباً لمفاسد الناس وشرورهم. وبينما يقصد التوراة إهلاك البشرية كلها " **فقال الرب أمحو عن وجه الأرض الإنسان الذي خلقته , الإنسان مع بهائم ودبابات وطيور السماء لأني حزنت أني عملتهم** " (التكوين ٦: ٧)؛ نجد أن القرآن الكريم قد خص قوم سيدنا نوح الذين سخروا منه , ولم يهتدوا إلى ما هداهم إليه " **وقوم نوح لما كذبوا الرسل أغرقناهم وجعلناهم للناس آية وأعتدنا للظالمين عذاباً أليماً** " (الفرقان ٧٣).

لقد صور التوراة حالة الطوفان بانفجار الينابيع , وكثرة أمطار السماء , وتعاظم المياه , وارتفاع الفلك , واختفاء الجبال الشامخة , وانمحاء " **كل ذي جسد كان يدب على الأرض** " ثم بعد فترة من الزمن توقف المطر , وانسدت الينابيع , وهدأت المياه ونقصت , حتى

ظهرت رؤوس الجبال , وخرج نوح من فلكه . بينما لا يفصل القرآن الكريم في وصف كيفية حدوث الطوفان سوى أن المياه كانت تنهمر من أبواب السماء وعيون الأرض تفجرت .. وكانت السفينة تجري بركابها في موج كالجبال .

أخيراً نعرض بعض وجهات النظر العلمية الجيولوجية في تفسير حادثة الطوفان . فقد عرض ادوارد سوس في كتابه " وجه الأرض " تفسيراً معقولاً ،إذ يرى أن فيضانات الأنهار وحدها غير كافية لإحداث الطوفان , ويرى أن السبب الحقيقي هو حدوث اضطرابات بركانية في منطقة الخليج ولاسيما جنوبه , ولدت أمواجاً بحرية ضخمة , ترافقت مع أعاصير جاءت من جزائر " اندمان " في خليج البنغال عبر الهند والخليج إلى الجنوب الرافدي , وصادف أن النهرين كانا في فترة ارتفاعها . فاجتمعت هذه العوامل وتفجرت الينابيع بفعل الاضطرابات البركانية , وكسرت الأعاصير السدود , وتدفقت مياه البحر نحو الشمال فأهلكت وخربت ...

وهكذا ابتعدت سفينة أوتو نبشتم من مدينة شوروباك إلى جبل نيسير، أي لمسافة تبلغ نحو ٥٣٤ كم، بحسب الرقيم الحادي عشر من جلجامش .

ترك ذلك أثره في تفكير الإنسان القديم, وراحت الأجيال المتعاقبة تروي قصة ذلك الفيضان المدمر , وتضخمه, وتزيد عليه من الخيال شيئاً فشيئاً , كلما بعدت المسافة زمانياً ومكانياً عن منطقة الطوفان الأصلية .

أما وليم بوكلاند فقد أكد حقيقة الطوفان – الكارثة استناداً إلى المعطيات الجيولوجية , قال : إن الحقيقة الكبرى للطوفان الذي انتاب العالم منذ زمن ليس بعيداً للغاية , قد دعمت بأسس حاسمة لا نزال فيها , بحيث أننا لو لم نكن قد قرأنا عن هذا الطوفان في الكتاب المقدس أو في أي مصدر آخر , فإن علم الجيولوجيا نفسه كان سيفترض حدوث مثل هذه الكارثة ليفسر ظاهرة الحدث الفيضاني **(فريزر: الفولكلور ١١٢)**.

ومن آراء جيولوجيين مرموقين رأي السير جون ويليم داوسون في كتابه " قصة الأرض والإنسان " ، إذ يرى أن المعطيات الجيولوجية وتفاصيل تصوير حالة الطوفان والايقاع الكلي للحكاية تجعلنا نحس " أن الحكاية لا يمكن أن تفهم إلا إذا افترضنا أنها سجل لشاهد عيان ، دونه فيما بعد مؤلف سفر التكوين" **(فريزر :الفولكلور ٢١٢)** وغيره .

ومن الآراء الطريفة التي يحاول أصحابها صوغها بطريقة علمية , مع أنها أبعد ما تكون عن ذلك , رأي شاع في ألمانيا فترة , يفسر الطوفان بنظرة فلكية . فالسفينة تمثل القمر , والقار الذي طليت به تعبير تجسيدي لخسوف القمر , وطوابقها الثلاثة تمثل مراحل مدار القمر ....

ومنها ما طرحه فراس سواح ، إذ يرى أنه ربما تكون الحادثة قد وقعت في كوكب آخر , ثم وصلتنا منه كائنات عاقلة " حاملة معها أصولاً حضارية من عوالمها " !. وسفينة نوح برأيه هي " سفينة فضاء أبحرت بعد دمار ذلك الكوكب حاملة معها مجموعة مختارة

، فحطت رحالها على الأرض حيث تابع ركابها حياتهم فيها "! **(سواح: مغامرة ٦٥١)** .

نستنتج مما سبق أن المحاور الثلاثة – التي أشرنا إليها – لا تختلف كثيراً في وصف كيفية حدوث الطوفان , ولكنها تختلف في بيان سببه ,ولكل منها منطلقها الذي يوجه ويحدد تفسيرها . وأمر طبيعي أن تختلف التفاسير بين مرحلة بداية التنظيم الحياتي وتعدد الآلهة الممثلة لظواهر الطبيعة و مرحلة العلم والمنطق , وأن تختلف عنهما التفسيرات الدينية الوحدانية .

البحث عن آثار الطوفان :

يعد ليونارد وولي Leonard woolley رئيس البعثة المشتركة بين المتحف البريطاني وجامعة بنسلفانيا الأميركية , التي عملت في أور ٢٢٩١ – ٤٣٩١ ؛ أول من أثار ضجة في الأوساط الأثرية حول آثار الطوفان , وذلك حين أعلن عن اكتشافه – خلال تنقيبات في المقبرة الملكية – عن طبقة ثخينة من ترسبات طينية حمراء تبلغ نحو٤٤٢ -٤٧٢ سم تقع مباشرة فوق الطبقة التي تمثل عصر جمدة نصر , وقال بأن هذه الطبقة المترسبة هي من آثار الطوفان . ولكي يتابع وولي تأكيد اكتشافه بحث عن استمرارية تلك الطبقة في مواقع أخرى , وقد تحقق له ذلك في بعضها " شمال غربي أور" وأخفق في بعضها .

وبدأت البعثات التنقيبية التي تعمل في الجنوب الرافدي تهتم بالموضوع , وتبحث عن تلك الطبقة التي يجب أن تظهر في شتى مواقع الجنوب حتى تكون حقيقية . فبعثة أكسفورد البريطانية المنقبة في كيش برئاسة لانجدون Langdon (٣٢٩١ – ٣٣٩١) صرحت بعثورها على طبقات من التراب الأحمر على عمق ١١م وثخن ٠٢ سم تحت سطح مدينة كيش, وتحتها مباشرة بقايا عظمية للأسماك . مما يوحي باحتمالية موتها بعد انتهاء الطوفان وانسحاب المياه . أما البعثات التي نقبت في إريدو والوركاء فأعلنت عدم عثورها على أية آثار لطبقة من تلك النوعية .

واختلف الباحثون بين مؤيد لآراء وولي و مخالف لها , ورأى بعضهم أنها ليست إلا آثار ترسبات لفيضانات محلية ، مستندين إلى عدم شموليتها وبروزها في سائر المناطق في الجنوب الرافدي . هذه هي النقطة التي كانت العلامة الوحيدة التي تعترض صحة آرائه . ونتائج التنقيبات الجارية والمستقبلية قد تظهر لنا أشياء جديدة, فعلماء الآثار لا يشكون في حدوث الطوفان ، ولكنه لم يتحقق آثارياً بعد ،كما يقول جورج رو.**(جميل: الطوفان ٥٠١)** .

الدراسة المقارنة :

سنقوم بعقد مقارنة شاملة بين نصوص الأدب الرافدي ،مع الإشارة إلى المرويات الأخرى, وذلك لمعرفة أوجه التشابه والاختلاف بينها , ونقاط التفرد في بعضها, وذلك تحت العنوانات التالية .

١- من أحدث الطوفان ؟

في النص السومري نقرأ قول " إنكي " إله الحكمة :

في مجمعنا ... إن طوفاناً سيدمر مراكز العبادة / وتهلك ذرية البشر/ إن هذا هو القرار الذي أصدرته الآلهة .

وفي النص البابلي (الرقيم الحادي عشر من جلجامش) نقرأ على لسان " أوتو نبشتم" :

رأى الآلهة العظام , وقد حثتهم قلوبهم , أن يحدثوا طوفاناً .

وفي ملحمة أترخسيس نجد أن الإله إنليل عرض على الآلهة العظيمة وجوب اتخاذ قرار إحداث الطوفان ،ثم أمر به .

فالآلهة هي التي قررت إحداث الطوفان , ولكننا نجد أن الاتفاق على ذلك فيما بينهم لم يكن تاماً. فالإله إنكي (إيا) كان دوماً ضد القرار , والإلهة ننتو (إينانا)في النص السومري حزنت وبكت بانفعال ، والإلهة عشتار (في الرقيم الحادي عشر من جلجامش) صرخت مثل امرأة في المخاض وانتحبت , وأثار نحيبها بكاء الآلهة الصغيرة معها . وفي ملحمة أترخسيس أثارت الآلهة ضجة ضد قرار إنليل دون تخوف .

وتتفق الكتب المقدسة مع هذه النصوص في أن الإله هو الذي قرر إحداث الطوفان, مع وجود فارق تعددية الآلهة عند السومريين والبابليين ، ووحدانية الله الخالق في الأديان المقدسة .

وفي رواية برعوشا(بيروسوس) أحد كهان بابل (القرن ٤ -٣ ق.م) نستنتج أن الآلهة هي مسببة الطوفان من توصية " كرونوس" ل " خيوثروس " بأن يجيب إذا ما سئل عن وجهته : **إلى الآلهة ، كي أتوسل إليها أن ترأف بالبشر**، وكذلك من إشارات أخرى غيرها وردت في الرواية .

وفي الرواية الاغريقية " دويكاليون " يكون الإله زيوس هو محدث الطوفان .

٢- بطل الطوفان :

يختلف اسم بطل الطوفان من مصدر إلى آخر , ولكن دوره ثابت وهو اختياره منقذاً للبشرية من الهلاك التام , وكذلك صفته فهو دوماً تقي ورع متميز عن أبناء جنسه , وغالباً ما يكون ملكاً .

فاسمه في النص السومري هو زيوسدرا Ziusudra ، ويتكون من (zi الحياة , u٤ يوم , sud أطال) ويعني " الذي جعل الحياة طويلة " "الذي حصل على الحياة الطويلة " " حياة الأيام الطويلة " **(علي: الطوفان ٤١ ،باقر- فرنسيس: استنتاجات ٢٤** ،Sollberger, Flood ١٧**)**. وجميع هذه المعاني تشير إلى حصوله على الأبدية والخلود من الآلهة ، مكافأة له.

ويلقبه النص بالملك " باشيشو " , وقد وصف في إحدى نسخ قائمة الملوك السومرية WB ٦٢ بابن شوروباك . وخصصت له مدة حكم قدرها (٠٠٠٦٣ سنة) .

في ملحمة جلجامش يكون اسم بطل الطوفان هو أوتو نبشتم Utu - napishtim, ويرجح أن هذا الاسم هو ترجمة للاسم السومري زيوسدرا، لأن النصوص المسمارية أوردت الاسمين مترادفين , كما أن ذكره كابن لاوبار – توتو من سلالة شوروباك ينطبق على زيوسدرا . وكذلك يتطابق معنى الاسمين ؛ فأوتو نبشتم يعني "وجدت الحياة " كناية عن الخلود أيضاً .

أما ملحمة أترخسيس فتحمل اسم البطل نفسه Aatrhasis (وأحياناً Atramhasis) ،وهو يتكون من (atra كثير , زائد hasis الحس , الحكمة , الفهم) فيكون معناه " كثير الحكمة , زائد الفهم " ، وهو اسم يدل على صفة , وقد أطلق على أوتو نبشتم نفسه من قبيل الوصف .

وفي الكتب المقدسة اسمه " نوح " ومعناه " الراحة " ، ولعله يشير إلى حصوله على راحة أبدية بفضل الله .

ويسميه بيروسوس " خيسوثروس Xisouthros " ، وهو مجرد ترجمة إغريقية للقب أترخسيس (Flood, Sollberger ١٧).

كيفية معرفة خبر الطوفان :

لقد كان أحد الآلهة هو الذي يعلم البطل المنقذ قرار الطوفان , حرصاً منه على عدم فناء البشرية , وتعبيراً عن محبته لها , وعدم موافقته على هذا القرار .

فإنكي في النص السومري تدبر الأمر بنفسه , وأعلم زيوسدرا الخبر عن طريق حلم غير مفهوم, ثم ما لبث أن طلب منه الوقوف عند حائط , وأفشى له بالسر ؛ سر عزم الآلهة على إحداث الطوفان .كذلك فعل إيا مع أوتو نبشتم" , وكرونوس مع خيسوثروس في رواية بيروسوس .

بينما نجد أن الإخبار في روايات الكتب المقدسة كان من قبل الله الخالق نفسه , مقرر الطوفان وفاشي خبره – في آن واحد – لأحد الأتقياء والأنبياء لطاعته تعاليم الله وتنفيذه لها من دون سائر قومه .

منقذة الحياة :

ثمة رقيم مهشم من ملحمة أترخسيس لا تفهم منه سوى بعض السطور, يرد فيه ذكر تسمية متميزة للسفينة التي أنقذت البشرية من الفناء ،هي : منقذة الحياة nasirat napistim .

ونجد لها تسميات أخرى .ففي النص السومري ma.gur.gur أي "الكبيرة جداً ", وفي كسرة نيبور نجد تسمية مماثلة ؛ بينما تسمى في ملحمة جلجامش elippu أي السفينة ، و ekallu هذه الكلمة التي تطلق عادة على القصر أو الهيكل أوالمعبد. "ويعد هذا استعمالاً مجازياً

شعرياً يقصد منه التعبير عن سعة السفينة وكبرها العظيم (باقر- فرنسيس: استنتاجات ٤٤). بينما يسميها التوارة هتبا ،أي "الفلك" .

أما المادة التي صنعت منها السفينة ؛ فالتوراة يشير صراحة إلى أنها صنعت من الخشب (اصنع لنفسك فلكاً من خشب جفر)(التكوين ٦: ٤١) . وذلك ما نستشفه أيضاً من ملحمة جلجامش ، حيث يرد ذكر الألواح ومسامير الخشب التي وضعت لمنع نفاذ الماء . بينما نجد أنها صنعت من القصب في ملحمة أترخسيس , هذه المادة المتوافرة بكثرة في منطقة الجنوب الرافدي , والتي ماتزال تستعمل في صناعة القوارب هناك . أما القرآن الكريم فلا يتطرق لمثل هذه التفصيلات .

أما هيئة السفينة فإن ملحمة جلجامش تعرضها لنا مكونة من سبع طبقات مقسمة إلى تسعة أقسام من الغرف, ولها باب وكوة ," وكان سطح أرضها "ايكو" واحدة (٠٠٦٣م٢), وعلو كل جدار من جدرانها مئة وعشرين ذراعاً(٠٦م) , وطول كل جانب من سطحها مئة وعشرين ذراعاً", وبذلك يكون شكلها مكعباً منتظماً طوله ٠٦ مترا ، وارتفاعه ٠٦ مترا ،و سطحه ٠٠٦٣ م٢.

ويرى فاضل عبد الواحد علي أنه من المحتمل أنها كانت طوابق مدرجة ؛ أعرضها في الأسفل وأصغرها الطابق السابع , وبذلك تكون على شكل برج مدرج أي زقورة ذات سبعة طوابق , ويقول : ولا يخفى أن مثل هذا التصميم يعطيها قابلية على العوم والتوازن بسبب سعة قاعدتها , وتدرج ارتفاع طوابقها ،أكثر مما لو كانت سفينة ذات شكل تقليدي.(علي: الطوفان ٢٣) .

بينما نجد أن سفينة سيدنا نوح – حسب رواية التوراة – كانت مؤلفة من ثلاثة طوابق , مقسمة إلى حجرات كثيرة , وكان لها باب وكوة للنور في السقف , مستطيلة الشكل, طولها حوالي ٥٣١ م وعرضها ٥,٢٢ م وارتفاعها ٥,٣١ م .

وشكل السفينة وأبعادها غالباً ما كانت تحدد من قبل الإله المنقذ والمحب للبشرية، لأن أبطال الطوفان غالباً ما كانوا يجهلون مثل هذا العمل . لقد قال أترخسيس لإلهه إيا :إنني لم أصنع سفينة قط / ارسم مخططاً لها على الأرض / كي أصنع سفينة بعد رؤية المخطط .

وكذلك أوضح أوتو نبشتم للإله إيا كل شيء ،إذ قال له : السفينة التي ستبني / يلزم أن تعين أبعادها ....

وسيدنا نوح أيضاً لم يفعل إلا بحسب ما أمره الله به.

أما ركاب السفينة فالنص السومري لا نفهم منه – بسبب النقص الموجود فيه – سوى أن زيوسدرا كان يحمل معه حيوانات ، بدليل أنه ذبح ثوراً وكبشاً حين انتهى الطوفان . بينما حمل أوتو نبشتم معه كل ما يملك , وبذرة كل مخلوق حي , وجميع أهله وأقاربه , وحيوانات البرية , والصناع المهرة وملاحه . وفي كسرة نيبور حمل بطل الطوفان معه وحوش البر وطيور السماء . وحمل أترخسيس معه أمتعته وبضائعه وزوجته وأسرته

وأقاربه وصناعه ووحوش الحقل وكل مخلوقات الحقل الآكلة للعشب .

أما سيدنا نوح – بحسب التوراة – فقد أدخل فيها أسرته المؤلفة من زوجته وأبنائه الثلاثة وزوجاتهم وعدد من البشر والحيوانات والطيور، وهي تختلف بين المصدرين اليهوي والكهنوتي . وفي القرآن الكريم نقرأ أنه حمل معه أهله، ومن كل زوجين اثنين من الكائنات الحية .

وحمل معه بيروسوس امرأته وأولاده وصحبه وملاحه .وكان "دويكاليون" وزوجته في الرواية الإغريقية وحيدين في السفينة.

إنها تفصيلات نلاحظ أنها تتفق بشكل عام , ويمكن إجمالها بأن السفينة حملت المقربين من بطل الطوفان المختار , ومجموعة من الكائنات الحية كي يتم حفظ الجنس البشري والحيواني , وتستأنف الحياة بعد انتهاء الطوفان .

ومما يلفت النظر حرص النصين البابليين (جلجامش وأترخسيس) على حمل الصناع المهرة , ربما كمحاولة " لحفظ حضارة الإنسان وثقافته من الضياع , ونقلها للأجيال التالية التي تعقب الطوفان ،حتى لا تجد نفسها مضطرة للبدء من جديد " **(سواح: مغامرة ١٥٢)**.

مدة الطوفان :

في النص السومري نقرأ أن الطوفان استمر سبعة أيام وسبع ليال .وفي النص البابلي (ملحمة جلجامش) ستة أيام و ست ليال، ثم خف في اليوم السابع.

وفي رواية التوراة نجد تفصيلا متشابكا مختلفا بحسب المصدرين اليهوي والكهنوتي. ففي المصدر الكهنوتي بدأ في السنة الست مئة من عمرسيدنا نوح، في اليوم السابع عشر من الشهر الثاني,وتعاظم مئة وخمسين يوما ،ثم عاد ونقص بعد مئة وخمسين يوماً, وجفت الأراضي في بداية الشهر الأول من السنة الجديدة...حتى أن خاطب الله سيدنا نوحا بالخروج ,وذلك في اليوم السابع والعشرين من الشهر الثاني .أي أن الطوفان دام مدة عام وأحد عشر يوما .

بينما نقرأ في المصدر اليهوي أن المطر دام أربعين يوماً وأربعين ليلة ,بعدها راح سيدنا نوح يطلق الطيور للتأكد من انتهاء الطوفان وانحساره ,وذلك كل سبعة أيام, وكررها ثلاث مرات حتى تأكد له ذلك بفضل الحمامة التي عادت وفي فمها ورقة زيتون خضراء ،ورجلاها ملطخان بالطين. أي أن الطوفان دام واحدا وستين يوما .

وفي الرواية الإغريقية دام الطوفان تسعة أيام وتسعة ليال . بينما لا نجد في النصوص والروايات الأخرى (نص أترخسيس ,نص نيبور, رواية بيروسوس, رواية القرآن الكريم) أي ذكر عن مدة الطوفان .

استقرار السفينة :

.. ثم انتهت الأعاصير والأمطار .. واستقرت السفينة في موضع ما , وراح بطل الطوفان

يطلق الطيور لمعرفة انحسار المياه وظهور الأرض ،ومن ثم إمكانية مغادرته السفينة . ولكن أين استقرت ؟

في ملحمة جلجامش نقرأ أن السفينة استقرت على جبل نيسير nisir أو نيصير, ويترجم معنى الاسم بالخلاص (جبل الخلاص) ,والرأي السائد بين معظم الباحثين في الدراسات المسمارية أن جبل نيسير يقع في منطقة كردستان العراق, وأنه من المحتمل أن يكون جبل "بيره مه كروون" الذي يعد من أعلى جبال المنطقة ،حيث يبلغ ارتفاعه ٤٨٦٢ م، وهو يقع بالقرب من السليمانية . وقد جاء هذا التعيين لجبل نيسير بالدرجة الأولى على ضوء ما تذكره كتابات الملك آشور ناصربال الثاني (٩٥٨ -٢٢٨ ق.م) التي تقرنه ببلاد الكوتيين ،وتحدد موقعه إلى جنوبي الزاب الصغير(علي: الطوفان ٦٣).

وفي التوراة نقرأ أن السفينة استقرت على جبال اراراط , وارارا‌ط ليس اسم جبل محدد بذاته ؛ وإنما هو مشتق من تسمية اوراتو Urartu التي كانت تطلق في الكتابات الآشورية على البلاد المحيطة ببحيرة وان، ولاسيما من جهة الشرق والشمال. ومما يلفت الانتباه في جبال تلك البلاد – كأعلى قمة جبلية في تركيا – جبل ماسيس "آغري" شمال شرق بحيرة "وان" في زاوية الحدود التركية مع إيران وأرمينيا ،و يبلغ ارتفاعه ٧٣١٥ م. ولكن الدراسات العلمية الحديثة تؤكد أن جبل آغري ليس قديما جدا ،كما أشارت بحوث عدة ألقيت في هذا المؤتمر الدولي .

وفي القرآن الكريم نقرأ " وقيل يا أرض ابلعي ماءك و يا سماء أقلعي ،وغيض الماء وقضي الأمر واستوت على الجودي ،وقيل بعداً للقوم الظالمين" (هود ٤٤). والجودي هو الجبل المعروف، وفي قمته يلحظ شكل سفينة , استدل بها الأخباريون على أنه الجبل الذي رست عليه السفينة ،وقد سمي في الكردية خلال العصور التالية بجبل به قردى ،أي المحظوظ ،لأنه حظي بتشريف الخالق له واختياره موضعا لبداية النسل البشري.

وتجدر الإشارة إلى رواية بيروسوس الكاهن البابلي (القرن ٤-٣ ق.م) وتذكر أن السفينة استقرت في أرمينيا على جبال " كورديين Gordyaean" أي جبال الكورد. وهو نفسه جبل الجودي الذي جاء ذكره في القرآن الكريم , وهو المذكور أيضاً في الروايات السريانية (باقر – فرنسيس: استنتاجات ٧٤).

أما سائر النصوص السومرية والبابلية فلا تذكر شيئاً عن موضع استقرار السفينة .

نهاية الطوفان وشعائر التخليد :

لقد انتهى الطوفان. عرف أوتو نبشتم ذلك حين أطلق حمامة ،لكنها عادت لأنها لم تجد أرضا تنزل عليها .ثم أطلق السنونو فعاد أيضا ، ثم أرسل الغراب فلم يعد. ومن ذلك استنتج أن الأرض الخراب قد بانت ،وانحسرت المياه . إذ ذاك أخرج من معه في السفينة ،وذبح قربان النجاة .

شمت الآلهة رائحة شواء القربان، فتجمعت إلا إنليل الذي غضب .واجهه إيا بقراره الخاطىء المدمر الذي خلط الصالح بالطالح ، وجعل المذنب يتخلص من العقاب ،والخير لا يكافأ على عمله ،وطلب منه التبصر في مصير البطل المنقذ .ويبدو أن إنليل تأثر بكلمات إيا، وشعر بالندم، فصعد إلى السفينة، وأخرج أوتو نبشتم وزوجته، ووقف بينهما وباركهما قائلا :لم يكن أوتو نبشتم قبل الآن سوى بشر / ولكن منذ الآن سيكون أوتو نبشتم وزوجته مثلنا نحن الآلهة / وسيعيش أوتو نبشتم بعيدا عند فم الأنهار. وهكذا نالا الخلود مكافأة على إنقاذهما البشرية من الفناء.

وفي النص السومري علم زيوسدرا بنهاية الطوفان عندما أشرق أوتو إله الشمس بأشعته على وجه الأرض .فسجد له زيوسدرا وقدم القرابين ، ثم سجد للإلهين آن وإنليل اللذين وهباه الحياة الأبدية، لأنه "حافظ على الزرع ،وصان ذرية البشر ".

أما سيدنا نوح في التوراة (المصدر اليهوي) فقد أرسل الطيور للاستكشاف أيضا ،وعلم من غصن الزيتون الأخضر المعلق بفم الحمامة العائدة أن الطوفان قد انتهى. فرفع غطاء سفينته وخرج. بينما يذكر المصدر الكهنوتي أن الرب خاطب سيدنا نوحا وأمره بالخروج. قدم سيدنا نوح القرابين في مذبح بناه للرب ،" وقال الرب في قلبه لا أعود ألعن الأرض أيضا من أجل الإنسان " (التكوين ٨: ١٢) "وبارك الله نوحا وبنيه ، وقال لهم أثمروا واكثروا واملؤوا الأرض " (التكوين ٩: ١).

وفي القرآن الكريم نقرأ قوله تعالى :قيل يا نوح اهبط بسلام منا وبركات عليك وعلى أمم ممن معك وأمم سنمنعهم ثم يمسهم منا عذاب أليم (هود ٨٤).

وفي رواية بيروسوس نجد أن خيسوثروس علم أيضا من الطين العالق أن الطوفان قد توقف ، فخرج وتمرغ في الأرض حبا وتعظيما ،وبنى مذبحا وقدم القرابين ،ثم أخذته الآلهة إلى السماء للسكن معها تقديرا له .

أما في الرواية الإغريقية فقد قدم دويكاليون ضحية للإله زيوس ،فأرسل له الرسول هرمس، وسمح له باختيار الجنس البشري الذي سيعمر الأرض معه .

نشير أخيرا إلى العهد الإلهي بعدم إحداث الطوفان ثانية. لقد ورد في ملحمة جلجامش وفي التوراة ،وعلامته في كليهما "قوس قزح " يظهر في السماء عند انتهاء المطر الشديد. ففي ملحمة جلجامش نقرأ أن عشتار - حين وصلت إلى موضع القربان مع الآلهة الأخرى- رفعت عقد جواهرها الكبير المقدس ، الذي صنعه لها آن أبو الآلهة، وقالت : أيتها الآلهة الحاضرة! كما أنني لن أنسى عقد اللازورد ،هذا الذي على جيدي / سأتذكر هذه الأيام ولن أنساها.

وفي التوراة كلم الله سيدنا نوحا ،وقال: وضعت قوسي في السحاب فتكون علامة ميثاق بيني وبين الأرض ،فيكون متى أنشر سحابا على الأرض وتظهر القوس في السحاب. إني أذكر ميثاقي الذي بيني وبينكم وبين كل نفس حية في كل جسد، فلا تكون أيضا المياه

طوفانا لتهلك كل ذي جسد.(التكوين ٣١-٥١)

رموز من حكاية الطوفان :

ثمة رموز يمكن استخلاصها من الحكايات مقارنة بالموروث الشعبي الحالي ، وهي رموز استقرت في أذهان سكان المنطقة عبر الزمن وخياله .وقد أخذ بعضها صفة ومدلولا ثابتا ، وبقي بعضها مجرد اعتقادات عفوية عند الشعوب أو طبقات معينة منها. ومن هذه الرموز نذكر الآتي:

١- **غصن الزيتون** : إنه ما يزال يعد رمز السلام ،لأنه كان الدليل المادي الذي حملته الحمامة إلى سيدنا نوح دليلا على انتهاء الطوفان المدمر، مما أوحى له بالسلام والتفاؤل، والأمل باستئناف الحياة ومتابعتها، وذلك ما تحقق له.

٢- **الحمامة** : إنها رمز السلام وصديقة الإنسان. لقد حملت غصن الزيتون الأخضر، وبشرت بالسلام. ولذلك منحها الله تلك الزينة المتمثلة بالطوق الجميل في عنقها - الذي يذكر بطوق عشتار – وبالخضاب الملون على قدميها ترميزا إلى الطين الذي علق بهما، عندما حطت على الأرض.

كما أنها حظيت بمحبة الإنسان وإعجابه ،وباتت رمزا للثقة ،فاستخدمها الإنسان في نقل الرسائل في عصور لاحقة ،وذلك على خلاف الغراب الذي استحق النفور، لأنه أحب آثار الأرض الخربة عندما رآها ،ونسي صاحبه ولم يعد إليه.

٣- **قوس قزح** : ما يزال هناك اعتقاد بأن ظهور قوس قزح الملون في السماء بعد المطر الشديد هو علامة إلهية لتهدئة مخاوف البشر، وتنبيههم إلى أنه لن يتحول إلى طوفان مدمر كالطوفان العتيق. ولعله يرمز في صورته إلى عقد عشتار اللازوردي ذي الألوان المتعددة .

٤- **القربان** : ما يزال تقليد تقديم القرابين للخالق شعيرة شائعة ،ونوعا من الواجب ،بعد النجاة من كارثة كان يمكن أن تقضي على الإنسان ،لولا رحمة الله.

٥- **القير** : لقد استخدم القير في السفينة لمنع نفاذ الماء إليها ،ومن ثم غرقها. وربما يتصل بذلك لجوء العامة من الناس إلى استخدام القير، أو أية مادة سوداء ،في رسم خطوط ونقاط على جباه الأطفال وأيديهم إيمانا بأن ذلك يمنع انتقال المرض أو الشر إلى دواخلهم ، ويقيهم من العين الحاسدة الضارة .

٦- **العقد** :لعل وضع العقود التي تتضمن حبات لامعة متعددة الألوان في أعناق الأطفال يكون ذا صلة بعقد عشتار الذي صنعه لها الإله أبو الآلهة وإله السماء آن بنفسه .ويعتقد الناس أن مثل هذا العقد يحمي الأطفال من المكروه وحسد الحساد.

٧- **الحلم** : كانت الوسيلة التي عرف بها أبطال الحكاية خبر الطوفان – في معظم الروايات– هو الحلم .وفي أيامنا نجد أن للخبر الذي يأتي عن طريق الحلم أهمية خاصة، لدى كثيرين

.وهو يتمتع بشيء من القداسة التي تستوجب التنفيذ ،والامتناع عنه يثير غضب الله ،ويبعد رضاه.

قد نكون مخطئين أو مبالغين في تفسير بعض من هذه الرموز، ولكن الفكرة العامة التي نود طرحها هي وجود رموز معاصرة في حياتنا تعود إلى حكاية الطوفان وغيرها من الملاحم والأساطير التي شاعت ودونت في الشرق القديم .وتجدر الإشارة هنا إلى الشعار الذي نلمحه على واجهات الصيدليات (الأفعى الملتفة حول كأس ،تريد الشرب منها) ،وصلته بما جاء في ملحمة جلجامش الشهيرة.

خاتمة :

لاشك أن النص السومري للحكاية هو الأقدم .وقد اقتبسه البابليون والآشوريون ،ودونوا بلغتهم الأكدية نصوصا جديدة عنها .ولعل ذلك يعود إلى أن "القوم شعروا بأن الحضارة السومرية آخذة في الزوال، فبدأ المتضلعون بمعرفة العصر وعلومه بتدوين مآثر السومريين، ونقل النصوص الأدبية واللغوية والدينية " (باقر: مقدمة ،١٥٠)،ولكن ذلك لا يعني أنهم كانوا مجرد نقلة ومستنسخين ،بل بدلوا في بنيتها ،وصاغوها بأساليبهم الأدبية الخاصة ،وأضافوا إليها إضافات حقيقية في المضمون والشكل أحيانا . ونشاط حركة النقل وإحياء التراث الأقدم هو الذي يفسر تعدد الروايات والنسخ، واختلافاتها الجزئية .

تميز أدب بلاد الرافدين بارتباطه بالواقع ،وعكس الأفكار والتصورات الشائعة .ولم يترك الكتاب والأدباء حدثا بارزا في عصرهم ومجتمعهم يمر من دون التعبير عنه ،مؤكدين بذلك – منذ أقدم العصور التاريخية – دور الأدب في أن يكون انعكاسا للواقع الحياتي .ويمكن القول إن نصوصهم التي خلفوها تعبر وتؤرخ في آن واحد.

وثمة أمر أساسي نختم بحثنا بالإشارة إليه ،هو عظمة القرآن الكريم الذي ذكر بإيجاز واف كاف حكاية الطوفان ليتعظ الإنسان بها ويعتبر، ويرسخ إيمانه بخالقه ودينه الحنيف .وهذا ما يتيح له أن يعيش مطمئن البال والقلب .قال تعالى :وكلا نقص عليك من أنباء الرسل ما نثبت به فؤادك ،وجاءك في هذه الحق وموعظة وذكرى للمؤمنين(هود:١٢٠).

المصادر والمراجع :

آ- العربية والمعربة:

١- القرآن الكريم .
٢- الكتاب المقدس .جمعية الكتاب المقدس في الشرق الأدنى ،بيروت ١٦٩١.
٣- باقر، طه: مقدمة في تأريخ الحضارات القديمة (القسم الأول). مطبوعات دار المعلمين العالية ،بغداد ٥٥٩١.
٤- باقر، طه: ملحمة جلجامش .سلسلة الثقافة الشعبية ،وزارة الإرشاد العراقية ٢٦٩١.
٥- باقر، طه – بشير فرنسيس: نصوص من أدب العراق القديم: الخليقة وأصل الوجود. مجلة سومر،

مج ٥ ج ٢، ٩٤٩١.
٦- باقر، طه – بشير فرنسيس: نصوص من أدب العراق القديم: ملحمة جلجامش والطوفان. مجلة سومر ،مج ٦ ج٢، ٠٥٩١.
٧- باقر، طه – بشير فرنسيس: نصوص من أدب العراق القديم: استنتاجات وتعليقات. مجلة سومر ،مج ٧ ،ج ١، ١٥٩١.
٨- جميل، فؤاد :الطوفان في المصادر السومرية والبابلية والعبرانية. مجلة سومر مج ٨٢،٢٧٩١
٩- سواح، فراس :مغامرة العقل الأولى .اتحاد الكتاب العرب ،دمشق ٦٧٩١.
١٠- سوسه،أحمد:العرب واليهود في التاريخ. منشورات العربي ، ط٤، دمشق ١٩٧٥.
١١- سولبرجر،ادموند:أسطورة الطوفان البابلية. تر: سمير عبد الرحيم الجلبي، الدار العربية للموسوعات ٢٠٠٠.
١٢- علي،فاضل عبد الواحد :ثم جاء الطوفان. مجلة سومر ،مج ٣١،١٩٧٥
١٣- فريزر، جيمس: الفولكلور في العهد القديم. تر: نبيلة ابراهيم،ج١،الهيئة المصرية العامة للكتاب ١٩٧٢.
١٤-كريمر،صمويل نوح: من ألواح سومر . تر: طه باقر، مكتبة المثنى ببغداد ومؤسسة الخانجي بالقاهرة ١٩٥٧.
١٥-كمال، ربحي: المعجم الحديث (عبري –عربي).
١٦-ابن منظور: لسان العرب .دار صادر ،بيروت ،بلا .
١٧- الوائلي، فيصل :من أدب العراق القديم. مجلة سومر ،مج ١٩، ١٩٦٣.

ب- الأجنبية :

18- CAD = Chicago Assyrian Dictionary.

19- Finkelstein,I. – D. Ussishkin:A New Expedition Will Explore the Jewel in the Crown of Canaan/ Israel. BAR 20:1,1994.

20- Jacobsen,The Sumerian King List.1939.

21- Kramer,S.N.:The Sumerians.Chicago 1963.

22- Lambert,W. et al. :Atra- ḫasīs :The Babylonian Story of Flood.

23- Sollberger E. :The Babylonian Legend of the Flood.London 1971.

24- UT =Gordon,C. :Ugaritic Textbook. Roma 1952.

Şah Köyü Dergâhı ve Şeyh Yahya Derşevî

İbrahim Baz*

A. Giriş

Bağdat'tan sonra Mezopotamya bölgesinin en önemli şehirlerinden biri olan Cizre ve çevresinde, özellikle 1258 tarihinde Hülagu'nun Bağdat'ı istilası sonrası kuzeye göç eden birçok âlim ve sûfî yaşamıştır. Uzun yıllar Kâdirî geleneği üzerine irşad hizmetlerini yürüten bu sûfîler, Mevlânâ Halid-i Bağdâdî (ö.1826)'den sonra ağırlıklı olarak Nakşibendiyye olmak üzere Kâdiriyye, Kübreverdiyye, Sühreverdiyye ve Çiştiyye tarikatlarının beşinden icazetli olarak irşad hizmetlerini yürütmüşlerdir. Bu irşad hizmetleri, Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgesinin genelinde görüldüğü gibi daha ziyade Nizamiye Medreselerinin devamı olan ve halen varlığını sürdüren medreselerle birlikte aynı mekânlarda yürütülmüştür. Bu binalar, çoğu zaman bir cami yahut caminin külliyesinde bulunan bir bölüm şeklindedir[1].

Biz bu çalışmamızda Cizre yakınlarında bulunan tarihi Şah Köyü ve köydeki Dergâh ve Medrese ile burada görev yapan son dönemlerin en çok tanınan şeyhlerinden biri olan Şeyh Yahya Derşevî'nin (ö.1942) ailesi ve hayatı, şeyh olarak hizmetleri, talebeleri ve vefatı hakkında bilgi vermek istiyoruz. Köy ve buralara ait bilgilerin büyük çoğunluğu defalarca gidilerek alınan notlar ve görseller ile aile fertleriyle yapılan görüşmeler şeklinde bir saha çalışmasıyla elde edilmiştir.

B. Şah Köyü ve Şah Dergâhı

Cudi Dağı ve çevresini incelediğimizde, tufan sonrası Nuh'un (as) gemisinin durduğu yer olarak kabul edilen dağın zirvesindeki "Sefine" denilen bir mekan ve bu mekanı merkeze alan değişik din, inanç, millet ve medeniyete ait çok sayıda yerleşim merkezinin var olduğunu görmekteyiz. Bu bölgede yaşayanların başında Asur, Guti, Bizans, Sasani ve Osmanlı Devletleri ve çok sayıda beylik ile Süryani, İslam, Nusayri, Keldani ve Yezidi inancına mensup çok kültürlü bir sosyal yapının varolageldiğini görmekteyiz. Bugün halen ismi geçen medeniyet ve inanç gruplarına ait yapılar ve ibadet mekânları değişik düzeyde yıpranmalara rağmen varlığını sürdürmektedir. Bu

* Yrd. Doç. Dr., Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tasavvuf A.B.D.

1 Doğu ve Güneydoğu'tasavvufî hayatın temel özellikleri hakkında bkz. Baz, İbrahim, "Midyat ve çevresinde tasavvuf kültürü ve Midyatlı Sufiler", *Uluslar arası Midyat Sempozyumu 7-9 Ekim 2011*, Mardin 2012, s. 279-293.

yerleşim alanlarının en önemlilerinden ve tanınanlarından biri Şah Köyü'dür.

Şah Köyü, Kuzey-Doğu istikametinde Cizre'ye 16 km. uzaklıkta Cudi Dağı'nın iç bölgesinde bulunan yaklaşık üç bin yıllık kadim bir yerleşim alanıdır. Köyde başta Asurlular olmak üzere birçok medeniyete ait kalıntılar bulunmaktadır. Bunlar arasında en dikkat çekici olanlar, kilometrelerce uzanan ve bir kısmı halen varlığını sürdüren surlar ile takriben milattan yedi yüz yıl önce yaşamış olan Asur kralı Senharip'e (681-705) ait, köyü çevreleyen sert kayalıklarda bulunan kabartma heykellerdir[2]. Kuzey, Doğu ve Batı istikametinde doğal kayalıklarla korunan köy, bu yönlerde dağların zirvelerinde bulunan ancak bugün büyük oranda yıpranmış olan Çeko Kalesi, Kız Kalesi ve Düşe kalesi ve bunlar arasında uzanan surlarla küçük bir site devleti konumundadır. Güney istikametinde ise üç veya dört sıra sur ve bunlara bağlı giriş ve kontrol kuleleri bulunmaktadır. Köyün kaleleri ve surları yanında Müslümanlar tarafından kuzeyde Pîr-i Zibârî, Batıda Pîr-i Barânî ve Güneyde ise Molla Osman isimleriyle maruf üç âlim ve sûfîye ait mezar ve türbe ile korunduğuna inanılmaktadır.

Köye giriş yolunda ve köyün içerisinde kemerli taş köprüler, altı adet su değirmeni, kuzey güney istikametinde dağ eteklerinde uzanan iki sıra su kemeri, üç kilise ve üç camiye ait binalar kısmen sağlam olarak durmaktadır.

Şah köyü, tarihi özellikleri yanında yüzyıllar boyunca yeşilliği, içerisinden doğup kısa süre sonra yine köy içinden geçen Nerdüş nehrine dökülen şelalesi ve meyveleri ile tanınmış, Botan bölgesinin en güzel yeri anlamında "Şah-ı Botan" olarak da isimlendirilmiştir.[3] Cizreliler özellikle yaz aylarında üç aylık sıcak günlerini Şah köyünün serin ve bütün bölgede nar, incir ve üzümü ile meşhur bahçelerin gölgeliklerinde kurdukları çadırlar yahut yazlık evlerde geçirirlerdi.[4]

Cizre'de yaşamış olan XVII. Yüzyılın büyük sûfî şairi Molla Ahmed-i Cezeri (ö.1640)[5] bir şiirinde maşukun güzellikleri karşısında başka hiçbir şeyin bahsi bile olmayacağını anlattığı "meke behs-bahsetme" kafiyeli şiirinin altıncı beyitinde, kendi

2 25 Eylül 2013 tarihinde Şah köyünden batı istikametinde bulunan Divan Dağı ve Kayser Dağı olarak bilinen dağların zirvesine doğru dört saat süren bir tırmanış yaptık. Bu tırmanışta Asur kralı Senharip'e ait beş adet kabartma heykelin yerlerini tespit ederek GPRS ile dağdaki noktalarını belirledik ve resimlerini aldık. Bunlardan ilki diğer dördünden farklı, diğerleri ise ölçülerine kadar tamamen aynıdır. Dağın zirvesinde kayalık bir mekanda Divan-ı Kasyser olarak bilinen yaklaşık 40 m²'liK düz bir alan bulunmaktadır. Bu alan halk arasındaki rivayete göre Kayserlerin toplantı mekânı olarak kullanılmıştır. Burası tek çıkış noktası bulunan korunaklı bir mekan konumundadır. Tespit etmiş olduğumuz beşinci kabartma bu alana on metre mesafededir. Kabartmalardan hepsinin başparmağı doğu istikametini gösterirken dördüncü kabartma güney istikametine doğru bakmaktadır. Dağın değişik noktalarında kabartma heykel yapmak için kayalar oyulmuş ancak değişik nedenlerle heykel yapılmadığı anlaşılmaktadır.

3 Şah Köyü, Botan bölgesinin güzellikleri ve tarihi özellikleri ile tanınan en güzel köyü olarak bütün bölgede tanınmıştır. Halk arasında tevatür olarak nakledilen bir rivayete göre bugün Van iline bağlı Çatak ilçesinin beylerinden biri bu köyün güzelliklerini duyarak köyü ziyaret etmiş ve kendi yerleşim yeri olan bugünkü Çatak ilçesinin köy halini benzer şekilde düzenlemiştir. Bu açıdan bölgede halen "Şah-ı Hakkari" olarak bilinmektedir. Zira bu ilçe, köy olarak uzun yüzyıllar Hakkari iline bağlı kalmıştır.

4 Yaşın, Abdullah, Tarih, Kültür ve Cizre, Kent Işıkları, İstanbul 2011, s.232.

5 Doru, Nesim, *Melaye Cıziri Felsefi ve Tasavvufi Görüşleri*, Nubihar Yayınları, İstanbul 2012, s. 22; Turan, Abdulbaki, *Melaye Cıziri Divanı ve Şerhi*, Nubihar Yayınları, İstanbul 2012, s. 17.

canı ile Şah köyünün meyvelerini mukayese ederek, Şah köyünün meyveleri nasıl ki Kayser'e sunulmakta ise benim de canım sana fedadır, Kayserden söz etme ona ilişme anlamına gelen şu beyitleri yazar:

Şah meyveleri gibi ömrüm feda

Hiç ilişme, söz etme Kayserden[6]

Şah köyü, uzun yıllar Cizre'de hükümranlık sürmüş olan Bedirhanoğullarının özellikle sayfiye olarak kullandıkları bir mekân olmuştur. Daha sonraları aileden bazıları köyde sürekli olarak yaşamaya başlamış, köy içerisinde bulunan kale ve ona ait mekânlar aile tarafından kullanılmıştır. Bölgede yaşanan olaylar nedeniyle 1984 yılında boşaltılmış olan Şah Köyünün bugünkü ismi içinde bulunan Şelaleden yola çıkarak Çağlayan olarak değiştirilmiştir.

Şah Köyünde bulunan ve halk arasında Şah Medresesi, aynı zamanda Şazeh yahut onu yaptıran kişi olan Cizre Beylerinden Mir Mecduddin b. Abdulaziz b. Süleyman Beyin adından hareketle Mecidiyye Medresesi de denilmiştir.[7] Burası aynı zamanda dergâh olarak da kullanılmıştır.

C. Şeyh Yahya Derşevî

1. Ailesi ve Hayatı

Şeyh Yahya'nın mensup olduğu Derşev, Gabar Dağı'nın üzerinde bir köy olup aynı zamanda kendisine bağlı 10 köy ile hem bir ailenin hem de bir aşiretin adıdır[8]. Köyün bugünkü ismi Alkemer'dir ve bölgede yaşanan olaylar nedeniyle 1992 yılında boşaltılmış olup halen iskana açık değildir. Şırnak'ın merkez köylerinden biridir. Köy eski bir Süryani yerleşim alanı iken tarihi tam olarak bilinmeyen bir süreden beri Müslümanlar tarafından kullanılmaktadır.

Derşevî ailesinin büyüğü olarak âlim ve sûfî Şeyh Reşid ed-Derşevî (ö.1868) kabul edilmektedir. Bu aileden çok sayıda âlim ve sûfî yetişmiştir[9]. Şeyh Reşid Derşevî,

6 Molla Ahmed-i Ceziri, Divan, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2012, s. 62. Metnin orijinali Kürtçe olup şu şekildedir:
Şaxe umri bixwe ber je
U ji qayser meke behs

7 Yaşın, Abdullah, Tarih, Kültür ve Cizre, Kent Işıkları, İstanbul 2011, s.235.

8 Derşev Köyüne ve aşiretine bağlı diğer köylerden bazıları şunlardır: Görmeç, Gündoğmuş, Kapanlı, İnceler, Karageçit, Seslice, Güneşli, Kırkkuyu, Karaboyun. Bu köylerden biri olan İnceler'in eski ismi Basret olup, bölgenin en büyük Nakşi dergahlarından birine sahiptir. Mevlana Halid-i Bağdâdî'nin halifelerinden Hâlid-i Cezerî'nin mezarı ve türbesi burada bulunmaktadır. Derşev Köyü (Alkemer), 1992 yılında boşaltılmıştır. Köyden ve aşiretten üç defa değişik illere ve ülkelere göç yaşanmıştır. Bunların ilki 1926 yılında, ikincisi Bedirhanoğullarıyla birlikte, üçüncüsü ise 1992 yılında köy boşaltıldığında gerçekleşmiştir. 1992 yılında daha ziyade Siirt, Diyarbakır, Ankara ve Konya'ya göç gerçekleşmiştir. Bunun yanında İstanbul, İzmit-Gölcük, Manisa, İzmir, Aydın, Gaziantep, Adana, Urfa ve Şırnak ile Cizre'ye çok sayıda göç gerçekleşti. 1992 yılında köyde yaklaşık 450 hane ve 5000 nüfus bulunmaktadır.

9 Derşevi ailesinden Muhammed Nuri Reşit Derşevi, Türkiye, Irak ve Suriye'ye yayılan aile hakkında yaşadıklarının ve öğrendiklerini bir aile şeceresi şeklinde *el-Kutûfu'l-ceniyye fî terâcimi'l- âileti't-Derşeviyye* ismiyle kitaplaştırmıştır.

bölgenin değişik medreselerinden ders okuduktan sonra Cizre'deki Kırmızı Medresede müderrislik yapmıştır. Oğulları Şeyh Muhammed Nuri (ö.1924) ve Şeyh Abdulhakîm (ö.1905) kendisi gibi âlim ve sûfî olarak yetişmiş, Şeyh Abdulhakîm'in yazmış olduğu istiâre ilmine dair *Sutûr* isimli eser, halen bölgede bulunan medreselerinin birçoğunda ders kitabı olarak okutulmaktadır. Şeyh Yahya ed-Derşevî, Şeyh Abdulhakîm'in oğludur. Diğer bir oğlunun adı da Muhammed Emin'dir. Muhammed Emin, 1972 yılında Cizre'de vefat etmiş ve aile kabristanlığına defnedilmiştir. Çalışmamızın konusu Şeyh Yahya ise daha ziyade Şah köyünde yaşamış ve 1942 yılında orada vefat etmiştir.

Şeyh Yahya Derşevî, 1891 yılında Cizre'de doğu. İlim tahsiline Şeyh Ömer Zengani'nin oğlu Şeyh Siraceddin'in yanında başladı. Şeyh Siraceddin Şeyh Abdülhakim'in vefatından sonra Cizre'deki medresenin baş müderrisi olmuştu. Daha sonra da amcası Muhammed Nuri Derşevî'nin yanında tedris ve manevi eğitimine devam etti. Tedrisini tamamladığında büyük bir âlim, kâmil bir sûfî oldu. Ancak onun hayatında en çok dikkat çeken husus takva ve zühdü olmuştur[10].

Medrese tahsilini tamamladıktan sonra bölgenin genel uygulamasında görüldüğü gibi Şeyh Yahya da müderrislik yapmaya başladı. Bunun için daha önce babasının da bir süre müderrislik yapmış olduğu Şah köyündeki medreseyi tercih etti. Müderrisliğinin ilerleyen yıllarında onun medresesi, genellikle başka medreselerde belirli dersleri okuyan öğrencilerin devam ettiği seçkin bir medrese haline gelmişti.

Şeyh Yahya ed-Derşevî'nin bütün hayatı boyunca en fazla dikkat çeken yönü sade ve gösterişten uzak, mütezavi bir hayat yaşaması olmuştur. Helal ve haram konusundaki onun titizliği bir çok ağanın ve hatta müderris ve şeyhin evinde yemek yememesine neden olmuştur. Zira onlara gelen hediyelerin ve sürekli gelirlerin kaynağı konusunda şüphe duyduğu sürece kendi azığını daima yanında taşımış ve gittiği yerlerde kimseyi incitmeyecek şekilde yemiştir.

Şeyh Yahya Efendi, evinde de mütevazı bir hayat yaşamayı tercih etmiş, yatağı tahtaların üzerine serilmiş ince sergilerden oluşmaktaydı. Hatta çoğu zaman tahtaların üzerine yatardı. Uykusundan uyandığında vücudunun değişik yerlerinde izler görülürdü. Seccadesi, Cudi Dağı'nda yaşayan dağ keçilerinin postundandı.

Medreselerin yoğun şekilde bulunduğu ve gündelik hayatı büyük oranda etkilediği Güneydoğu bölgesinde, medreselerin ve tekkelerin kapatılması ve hilafetin kaldırılması bu bölgenin başta müderris ve şeyhler olmak üzere dindar halkın zihinlerinin karışmasına ve devlete karşı güvenlerinin sarsılmasına neden olmuştur. Bu sırada yapılan devrimler ve buna bağlı olarak ortaya konulan uygulamalar algının daha çok kötüleşmesine, güvenin azalmasına neden olmuş ve bunun neticesinde kendi kabul ettikkeri hayat tarzını yaşayabileceklerini düşündükleri Irak ve Suriye'nin değişik şe-

10 Muhammed Nuri eş-Şeyh Reşid, *el-Kutûfu'l-ceniyye fî terâcimi'l- âileti't-Derşeviyye*, trs, s. 38.

hirlerine göç etmişlerdi[11]. Bu dönemde Şeyh Yahya Efendi'nin ailesinden birçok kişi de 1926 yılında Irak'ın Musul şehrine göç etmiş ve orada yaklaşık üç yıl kaldıktan sonra 1928 yılında çıkarılan bir af ile geri dönmüşlerdi. Şeyh Yahya Efendi, 1926 yılına kadar Şah köyünde yaşarken ailesinden ve akrabalarından büyük bir çoğunluk Hoser[12] ve Serdahl[13] köylerinde yaşamaktaydı ve bu aileden neredeyse hicret etmeyen kimse kalmamıştı. Şeyh Yahya Efendi, hicret etmeyi tercih etmemişti. Bunun yerine Şah Köyü civarında bulunan Cudi dağındaki mağaralarda saklanmakta ve sürekli yer değiştirmekteydi. Bu dönemde, mevsimin kış olması ve yaşadığı mağaraların soğuk ve rutubetli olması nedeniyle böbreklerinden vefatına kadar kendisini rahat ettirmeyecek bir rahatsızlığa yakalanmıştı.

Mağaralarda yaşamasına aile fertlerinden bazıları dayanamayarak, akrabalarından kimsenin kalmadığı Serdahl köyüne geçmesini istediler. Şeyh Yahya Efendi, bu tavsiyeye uyarak Serdahl köyüne geçti ve ailesi ve akrabalarının geri döndüğü tarih olan 1928 yılına kadar orada kaldı. Daha sonra da tekrar Şah köyüne dönerek ilim ve irşad hizmetlerine devam etti.

1932 yılında ezanın Türkçe okunmaya başlaması ve öncesinde yapılan harf inkılabı gibi devrimler bölgede yaşayan birçok müderris ve şeyhin 1926 yılında olduğu gibi ikinci kez Irak ve Suriye'ye göç etmelerine neden olmuştu. Bu dönemde Muhammed Said Ramazan el-Buti'nin babası Molla Ramazan gibi birçok âlim de Suriye'ye göç etmişti. Şeyh Yahya Efendi de 1933 yılında ailesinden birçok kişi ile birlikte Suriye'ye göç etti. Ancak bu sırada Irak'tan Suriye'ye geçen özellikle İngilizler, göç eden bu ailelere özel bir özen göstermişler ve bunların siyasi ve dini reflekslerinin Türkiye aleyhine yoğunlaşmasına çalışmışlardı. Bu konuda özellikle bir Kürt devleti kurdurma fikri, siyasi ve sol düşünceye sahip kişilerce kabul görürken müderris ve şeyhler bu konuya fazla itibar etmemiş ve birçoğu İngilizlerin baskısı nedeniyle sürekli ikamet tetikleri şehirleri ve köyleri değiştirmek zorunda kalmış hatta bazıları tekrar Türkiye'ye dönmüştür. Bunlardan biri de Şeyh Yahya Efendi'dir.

Şeyh Yahya Efendi, geri dönüşünden sonra yine Şah köyüne yerleşti ancak bir süre sonra köyün yaklaşık 1km. kuzeyindeki Pir-i Zibari'nin türbesinin bulunduğu Ziyaret mezrasına taşındı. Medrese ve dergâh hizmetlerini burada yürüttü.

Şeyh Yahya Efendi, çocukluk yaşından itibaren ilim ve irfanın gündelik hayatın her anını ve alanını kuşattığı bir aile ortamında büyümüştü. Babası Şeyh Abdulhakîm ve halasının oğlu Şeyh Siraceddin ve amcası Şeyh Muhammed Nuri, bölgenin en çok tanınan ve saygı gören âlim ve ariflerindendi. Mevlana Halid-i Bağdadi'din halifele-

11 Bu tarihte yapılan göçler için bkz. Baz, İbrahim, "Cumhuriyetin ilk yıllarında Irak ve Suriye'ye göç eden alim ve sufiler", *Bilim Düşünce ve Sanatta Cizre*, İstanbul 2012, s. 239-255

12 Hoser Köyünün bugünkü ismi Düzova'dır ve Cizre İdil yolu üzerinde olup 10. Kilometrededir.

13 Serdahl Köyü'nin bugünkü ismi Bağlarbaşıdır. Cizre İdil karayolununda Düzova köyüne varmadan sol tarfata ve yaklaşık bir km. içeridedir.

rinden Şeyh Halid-i Cezeri'nin Basret köyünde kurmuş olduğu medrese ve dergahın kendi zamanlarındaki şeyh ve halifelerinden birçoğu kendi ailesi ve akrabalarındandı. Bu açıdan Şeyh Yahya, zamanının ünlü sûfîlerini, onların ziyaretçilerini ve irşad hizmetlerini bilerek ve tanıyarak tasavvufi bir ortamda büyümüştü. Tasavvufi icazetini de Gabar Dağı'nın üzerinde ve batı yakasında bulunan Basret köyünden Şeyh İbrahim Hakkı Basretî'den (1881-1967)[14] almıştı.

Şeyh Yahya Efendi üç evlilik yapmıştır. İlk eşi Hediyye'den Rukiyye ve Muhammed Tevfik, ikinci eşi Aişe'den Büşra oldu. Üçüncü eşi Zehra'dan çocuğu olmadı. Kızı Rukiye Şeyh Ömer Zengânî'nin oğlu Muhyiddin'in oğlu Selahaddin ile evlendi. Ancak onun kısa süre sonra vefat etmesi üzerine Şeyh İbrahim Hakkı ile evlendi[15].

2. Şeyh ve Müderris Olarak Tesirleri

Şeyh Yahya Efendi, müderrislik ve irşad hizmetlerini Cudi Dağı'nın iç bölgesinde bulunan Şah köyünde devam ettirdiğinden medreselerin ve tekkelerin kapatılması sürecinde dahi vazifelerini sürdürmüştür. Zaman zaman kontrol yahut baskın yapılacağına dair haberler ulaştığında kitaplar köy halkından herkesin bildiği kitap veya cüz mağarası diye bilinen köyün batı istikametinde dağın belli yüksekliğinde bulunan ağzı dar bir mağaraya saklamış[16], yahut talabelerini de yanına alarak zaman zaman daha yukarılarda bulunan daha büyük mağaralarda tedris hizmetini devam ettirmiştir.

Şeyh Yahya Efendi, tasavvufi icazet ve hilafetini Şeyh İbrahim Hakkı Basretî'den almıştır. Mevlanâ Halid-i Bağdâdî'den itibaren silsile şu şekildedir:

Mevlânâ Halid-i Bağdâdî (ö.1826)

Şeyh Hüseyin Basretî(ö.1914)

Şeyh İbrahim Hakkı Basretî (ö.1967)

Şeyh Yahya ed-Derşevî(ö.1942)

Şeyh Yahya Derşevî, sevenlerinin çokluğuna rağmen, az sayıda insana tasavvufi ders vermiş ve az sayıda müridi olmuştur. Kendisinden sonra yerine kimseyi bırakmamıştır. Halid-i Bağdâdî'ye ait olduğunu ifade ederek, "Biliniz ki sizden en çok değer verdiklerim, müridlerinden dünya ile bağlantısı ve dünyalık yükü en az olan-

14 Şeyh İbrahim Hakkı Basretî, Gabar Dağı üzerinde bulunan Basret köyünde 1881 yılında doğdu. Babası, Şeyh Halid-i Cezerinin halifesi Şeyh Hüseyin Basretî'dir. 1926 yılından ailesi ile birlikte Irak'ın Musul şehrine göç etti. 1928 yılında çıkan af üzerine ailenin büyük çoğunluğu geri dönerken Şeyh İbrahim Hakkı, Suriye'ye geçmiş ve oraya yerleşmiştir. Orada medrese kurarak tedris ve irşad hizmetleri yürüttü. 1967 yılında vefat etti. Mezarı Suriye'de Hılva Köyü'ndedir. İbrahim Hakkı Basreti ve ailesi hakkında geniş bilgi için bkz. Muhammed Şefik, el-*Ahvalü'd-dürriyye ve'l-ahbaru'l miskiyye fi's-silsileti'z-Zibariyye*, Musul 1935.

15 Muhammed Nuri eş-Şeyh Reşid, *el-Kutûfu'l-ceniyye fi terâcimi'l- âileti't-Derşeviyye*, trs, s. 38-45.

16 Bu mağaraya köy halkı Şikeft-i Kütüp veya Şikeft-i Cüz demektedir. 25 Eylül 2013 tarihinde bu mağarayı Bedirhanoğullarından bir şahısla ziyaret ettik. Kendisi daha önce bu mağaranın yarıya kadar kitapla doğu olarak gördüğünü ifade etti.

lardır." sözünü naklederek herkese tasavvufi ders vermeyi tercih etmemiştir. Aynı zamanda dünyalık sultanlara, Hak'tan uzak ağalara yakın olanların Allah'tan uzak olduklarını kabul ederek şüpheli zenginlerden, adil ve hakkaniyetten uzak ağalara yakın olmamış ve olunmamasını tavsiye etmiştir.

Şeyh Muhammed Nuri'nin Cizre'nin İngilizler tarafından işgal edilme teşebbüslerinin yoğunlaştığı zamanlara talebeleri, müridleri, muhibleri ve akarabaları ile bu işgale karşı koymak için harekete geçmiş ve Şeyh Yahya'ya kendisiyle beraber hareket edecek kişi ve ailelerin listesini yapmasını istemiştir. Bunun üzerine Şeyh Yahya bölgede dolaşarak birçok aile ve binlerce kişinin isimlerini kayıt altına alarak Şeyh Muhammed Nuri'ye teslim etmiştir. Ardından Şeyh Muhammed Nuri, İngilizlerin Cizre'yi ele geçirme girişimlerini taraftarlarıyla birlikte püskürtmüş ve Cizre Türkiye sınırları içinde kalırken Cizre'nin hemen güneyindeki tepede bulunan ve Cizre'yi gören Ayndver köyü Suriye sınırlarında kalacak şekilde sınır çizilmiştir.

Kürt edebiyatının önemli simalarından biri olan Ciğerxwin(1903-1984)[17], hayat hikayesini anlatırken "Şah'a ve Heblere gidişim" başlığı altında Şeyh Yahya'yı ziyaretini anlatır. Buna göre Ciğerxwin, önce Şeyh Muhammed Said Seyda'yı (ö.1968) ziyaret etmek ister ve bu maksatla onun medrese ve dergahının bulunduğu Serdahl (Bağlarbaşı) köyüne gider. Ancak oraya vardığında Şeyh Seyda'nın Hebler (Hisar) köyüne gittiğini öğrenir. Bu sırada birbirine yakın olan Hebler ve Şah köylerinine giden yola düştüğünde, Şah Köyünde yaşayan Şeyh Yahya'nın de büyük bir âlim ve sûfî olduğundan bahsedilir. Bunun üzerine Şah köyüne gider ve orada Şeyh Yahya ile tanışır. Ona göre "Şeyh Yahya sevgi dolu bir insandır ancak isim yapmamış bir molladır. O sûfîliğin ruh ve beden temizliğinin felsefesini yapmaktadır"[18]. Ciğerxwin'un Şah köyüne varmasından birkaç gün sonra Şeyh Seyda da o köye gelir. Köy halkı Şeyh Yahya ve Ciğerxwin, köyün girişinde topluca onu karşılarlar. Bu sırada dereden geçerken ayağı burkulan Ciğerxwin aylarca iyileşmez ve köyde kalır[19]. Bu esnada bakımını Şeyh Yahya üstlenir ve ona bazen kendi elleriyle taze meyveler toplayarak ikramda bulunur. İkram sırasında da yukarda zikrettiğimiz Molla Ahmed Cezerî'nin şiirini okur[20].

Şeyh Yahya'nın hayatı Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi ve iktisadi açıdan en zor ve sıkıntılı dönmelerinde geçmiştir. Özellikle Birinci Dünya Savaşı

17 Medrese mezunu olan ve bir süre de imamlık yapmış olan Cegerxwin daha sonra Suriye'de Kürt aydınların 1927 yılında kurtuğu Hoybun hareketine katılır, Celadet ve Kamuran Bedirhan tarafından çıkarılan Havar (Çağrı) ismli dergide çalışır. Daha sonra bütünüyle sosyalizme yönelen ve kurtuluşu orada gören birçok Kürt ayaklanmasına katılır. 1979 yılında İsveç'e gider ve orada 1984 yılında vefat eder. Suriye'nin Türkiye sınırındaki Kamışlı şehrinde kendine ait evin bahçesine defnedilir.

18 Ciğerxwin, *Hayat Hikayem*, Evrensel Yayınları, İstanbul 2003, s. 141.

19 Ciğerxwin yalnız ayağının burkulması ile kalmaz köyde iyice hastalanır bu sürede Şeyh Muhammed Said Seyda ona zaman zaman masaj yapar. İyileşmeyince tedavi için Serdahl köyüne kendi dergahına gönderir. Orada Şeyh Yahya'nın kardeşi Muhammed Emin'in hazırlamış olduğu doğal ilaçlar neticesinde kısa sürede iyileşerek Serdahl köyünden ayrılır. Bkz. Ciğerxwin, Hayat Hikayem, s. 143.

20 Ciğerxwin, Hayat Hikayem, Evrensel Yayınları, İstanbul 2003, s. 141.

ve Kurtuluş Savaşlarının yaşandığı, ardından gerçekleştirilen devrimlerin bölge sosyal hayatını çok derinden etkilediği bir süreçte Şeyh Yahya, ilmi, ahlakı ve özellikle zühdü ile dikkat çekmiştir. Kendisinden sonra kimseye halifelik verip vermediği konusunda bir bilgimiz bulunmamaktadır. Ancak değişik sürelerde çok sayıda talebe yetiştirmiş ve onların bazılarına icazet vermiştir.

3. Talebeleri

Şeyh Yahya Efendi'nin medresede okutarak icazet verdiği yahut kısa süreli ders verdiği bir çok kimse vardır. Soyadı kanunundan (1934) önce olduğu gibi sonrasında da Güneydoğuda özellikle ilim ehli memleketlerine yahut daha fazla tanındığı ve tâlim ve tedris yaptığı, irşad hizmetlerini yürüttüğü şehir veya köylere nisbetle anılmışlardır. Şeyh Yahya Efendi'nin talebelerinden bazıları şunlardır:[21]

1. Molla Abdullah-i Şahi (Müdderis)
2. Şeyh Feyzullah-i Şeyh Mustafa-i Cıfaneyi
3. Molla Ahmed i Kumsor- Bafeyi
4. Molla Şehmuz (Şair ve Yazar Cigerhun)
5. Molla İsmail-i Deriki
6. Molla Ahmed (Suriye- Kamışlo Müftüsü)
7. Molla Said-i Hetmi
8. Şeyh Ahmet Zoroni
9. Şeyh Ubeydullah-i Şeyh Tahir
10. Şeyh Ali Behmuri- El Omeri
11. Şeyh Muhammed Behmuri- El Omeri
12. Şeyh Seyid Ahmed-i Hevleri
13. Molla Abdullah-i Mısılmini
14. Molla Abdulhamid-i Şahi
15. Molla Salih-i Tayi
16. Molla Abbas
17. Molla Muhyeddin
18. Molla Hamza
19. Şeyh Emin- (Hz. Şeyh Yahya'nın Kardeşi)
20. Şeyh Muhammed (Hz. Şeyh Yahya'nın Kardeşi)
21. Molla Yusuf-u Behmuri

21 Şeyh Yahya Efendi'nin torunlarından Yahya ve Mürşit Munis beyler bu listeyi, resimleri ve diğer bazı vermişlerdir. Bilgileri verme lütfunda bulunmuşlardır. Kendilerine teşekkürlerimi sunarım.

22. Şeyh Ahmed-i Şahi
23. Seyyid Musa
24. Molla Hasan-i Giriki
25. Molla Salih-i Feka Yusuf-i Şahi
26. Molla Ali-i Evreği- Pervari
27. Molla Seyyid Beşir-i Takyani (Meşhur, Kasidehan ve Mevlüthan)
28. Şeyh Hamdi (Molla Yahya'yé Mızuri'nin Torunu)
29. Molla Salihé Guldıvini-i Şahi
30. Molla Kadé-i Şahi

4. Vefatı ve Kabri

Şeyh Yahya Efendi 1942 yılında yaşamış olduğu Şah Köyünün Ziyaret mezrasında 51 yaşında vefat etti. Kabri, Ziyaret (Soğuk Pınar) mezrasındadır. Mezar, Mezraya varıldığında sol tarafta bulunan Kayser Dağı istikametinde köy halkı tarafınca kürsü adı verilen küçük bir tepeciğin üzerinde bulunan mezraya ait mezarlığın içindedir. Mezar, 4*6 metre ölçülerinde ve yaklaşık bir metre boyunda ve kalınlığında taş duvarla örülmüş bir alanın içerisindedir. Kendi vasiyeti üzerine mezarının üzerine bir kubbe yapılmamıştır.

Şeyh Yahya Efendi'nin mezarı, vefatından önce ve sonra kendisine duyulan büyük saygı ve hürmet nedeniyle sürekli ziyaret edilmiştir[22]. Cizre ve yakın çevrelerden gelerek Cudi dağına yahut daha kuzeyde bulunan yaylalara gidenler, taşımakta zorluk çektikleri bir kısım mallarını güvenli bir mekan olarak kabul ettikleri mezarı ihata eden duvarların içerisine ve çevresine koymuşlardır. O mallara ne köy halkınca dokunulmuş ne de bir kimse başkasının malını almıştır. Bu Şeyh'in hürmetine karşı saygı olduğu kadar, türbenin kendilerini çarpacağı şeklinde bir inançtan da kaynaklanmıştır.

D. Sonuç

Şeyh Yahya Derşevî Efendi Cizre bölgesinde Osmanlı Devletinin sonu ile Türkiye Cumhuriyetinin ilk yıllarında yaşamış büyük bir âlim ve zahid bir sûfîdir. Şeyh Yahya Efendi, Cudi Dağı'nın iç bölgelerinde bulunan ve tarihi 3000 yıldan daha fazlasına dayana kadim bir yerleşim alanı olan Şah Köyünde uzun yıllar tedris ve irşad hizmetleri yürütmüş ve 1942 yılında orada vefat etmiştir. Nakşibendi tarikatına bağlı olan Şeyh Yahya, müderrisliğini daha fazla ön planda tutmuş, tasavvufi hayatı öncelikle kendi hayatında yaşamayı tercih etmiştir. Bir kısım şeyhlerin çeşitli yanlış ve

22 Kardaş, Canser, "Cizre'de bulunan türbeler ve bu türbelerin etrafında oluşan kültürel değerler", Uluslar arası Şırnak ve Çevresi Sempozyumu, Edit: Nesim Doru, Ankara 2010, s.392.

suistimallerinin görüldüğü o dönemde, Şeyh Yahya'nın bu tercihi ve örnek yaşantısı bölgede yaşayan herkesçe kendisine saygı duyulmasına neden olmuş ve örnek bir sûfî olarak görülmüştür. Kabri Köyün Ziyaret mezrasındadır.

Şeyh Yahya ed-Derşevî'nin Şah Köyü'ne Bağlı Ziyaret mezrasında bulunan mezarı

1928 yılında çekilmiş olan bir fotoğrafta Şeyh Yahya Derşevî
(Sol tarafta arabaya yaslanan siyah sakallı)

Kaynakça

Baz, İbrahim, "Cumhuriyetin ilk yıllarında Irak ve Suriye'ye göç eden âlim ve sûfîler", *Bilim Düşünce ve Sanatta Cizre*, İstanbul 2012, s. 239-255
Baz, İbrahim, "Midyat ve çevresinde tasavvuf kültürü ve Midyatlı Sufiler", *Uluslar arası Midyat Sempozyumu 7-9 Ekim 2011*, Mardin 2012, s. 279-293.
Canser, Kardaş, , "Cizre'de bulunan türbeler ve bu türbelerin etrafında oluşan kültürel değerler", *Uluslar arası Şırnak ve Çevresi Sempozyumu*, Edit: Nesim Doru, Ankara 2010, s.392.
Ciğerxwin, *Hayat Hikayem*, Evrensel Yayınları, İstanbul 2003, s. 141.
Doru, Nesim, *Melaye Cıziri Felsefi ve Tasavvufi Görüşleri*, Nubihar Yayınları, İstanbul 2012, s. 22
Muhammed Nuri Reşit Derşevi, *el-Kutûfu'l-ceniyye fî terâcimi'l- âileti't-Derşeviyye, trs.*
Muhammed Şefik, el-*Ahvalü'd-dürriyye ve'l-ahbaru'l miskiyye fi's-silsileti'z-Zibariyye*, Musul 1935.
Molla Ahmed-i Ceziri, *Divan*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2012, s. 62.
Turan, Abdulbaki, *Melaye Cıziri Divanı ve Şerhi*, Nubihar Yayınları, İstanbul 2012, s. 17.
Yaşın, Abdullah, Tarih, Kültür ve Cizre, Kent Işıkları, İstanbul 2011, s.232.

Seyyid Feyzullah Erzen'in *Levâmi'u'l-cevâhir*'inde Tufan Kıssası

Şaban KARASAKAL*

1. Giriş

İnsanlara iki dünya saadeti için gönderilen Kur'ân-ı Kerîm, bu hedefine uygun olarak içerisinde bir takım kıssalara yer vermiştir.[1] Kıssalar, tarih boyu insanların maruz kaldıkları toplumsal kanunları gözler önüne sermektedir. Toplumların/kavimlerin helak edilme, gerileme ve ilerleme sebepleri, onlara gönderilen Peygamberlerin mesajlarını toplumlarına iletme biçimleri, bu yolda karşılaştıkları zorluklar ve mücadele usulleri, Kur'ân'da anlatılan kıssalarda teferruatlı bir şekilde beyan edilmektedir.

Kur'ân'da anlatılan peygamber kıssalarından birisi de Hz. Nûh (as) ve tufan kıssasıdır. Nûh (as), Allah Teâlâ'ya ibadeti terk edip, tapınmak için kendilerine putlar edinen ve böylece yeryüzünde ilk defa fesâda uğrayan bir kavmi tevhid akîdesine döndürmek için gönderilen peygamberdir. Allah Teâlâ, Nûh (as)'un, kavmine gönderilişi hakkında şöyle buyurmaktadır: *"Kavmine can yakıcı bir azap gelmeden önce onları uyar" diye Nûh'u milletine gönderdik."*[2]

Nûh (as)'un kavminin tapındığı putların her birinin, *"...'Ved, Suva', Yağûs, Yeûk ve Nesr putlarından asla vazgeçmeyin' dediler"* [3] meâlindeki âyette bildirildiği gibi bir ismi vardı. Kur'ân-ı Kerim'de, Hz. Nûh (as), kavminin şirki bırakıp tevhid akidesine dönmesi için tebliğle görevlendirildiğinde, yaptığı ilk tebliğ: *"...Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. O'ndan başka ilâhınız yoktur; doğrusu sizin için büyük günün azâbından korkuyorum' dedi."*[4] şeklinde zikredilmektedir.

Nûh (as) ve hemen her kültürde yer aldığını gördüğümüz tufan kıssası, insanlık tarihinin önemli dönüm noktalarından birisini teşkil etmektedir. Dünya tarihinin bu dönüm noktasında meydana gelen tufan kıssası Kur'ân-ı Kerîm'de ve semâvî kitaplardan bilhassa Tevrat'ın ilgili bölümlerinde zikredilmiştir. Nûh (as) ve tufan kıssası ile ilgili, içerisine israiliyyât karışan ve siyer ve tefsir kitaplarımıza da giren esâtîr cinsinden bilgiler, asırlar içerisinde çokça rivayet edilmiştir. Bu bilgiler genellikle, *'Nûh (as) zamanında meydana gelen tufan, umumi/genel midir? Yahut belirli bir mıntıkada/yerel mi meydana gelmiştir? Bu mıntıka neresidir? Gemi nasıldır ve kimler binmiştir? Nûh (as) ve kavmi nerede yaşamıştır?'* gibi sorular ve bunlara verilen cevaplar etrafında şekillenmektedir.

* Yrd. Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Hadis A.B.D.

1 İsmail, Cerrahoğlu, *Tefsir Usûlü,* Ankara 1983, s. 172.

2 Nûh, 71/1.

3 Nûh, 71/23.

4 İlk tebliği ile ilgili diğer âyetler için bkz. Hûd, 11/25-26; Mü'minûn, 23/23; Nûh, 71/2-4.

Tarihi boyunca medreselere ve ilim adamlarına ev sahipliği yapmış olan Şırnak ve çevresi, tufan öncesinde yerleşim yeri olduğu gibi, tufan sonrasından bugüne kadar da yerleşim yeri olmuştur. Bölgede irfan, kemâlât, fazilet gibi kalbî ilimlerle; tefsir, hadis, kelam, hukuk gibi temel İslam bilimlerinde eğitim yapıldığı gibi, hekimlik, hendese, hesap, cebir, fizik, kimya, astronomi ve felsefe gibi aklî ilimlerde de yüksek seviyede eğitim yapılmıştır. Bölgedeki medreselerden icâzet alan her âlim, ilahiyatçı, mutasavvıf, mühendis, kimyager, hekim, uzay bilimci olarak hayata atılmıştır.[5] İşte bu değerli ilim adamlarından birisi de Cudi eteklerinde yaşamış Seyyid Feyzullah Fındîkî'dir.

Biz bu çalışmamızda Nûh (as) ve tufan kıssası ile alakalı olarak zikrettiğimiz soruların cevaplarını, Seyyid Feyzullah Fındîkî'nin *Levâmi'u'l-cevâhir bi-isnâ 'âşere fennen yücâhir* isimli eseri[6] çerçevesinde incelemeye gayret edeceğiz.

Öncelikle Seyyid Feyzullah Erzen hakkında kısaca bilgi verecek, sonra da *Levâmi'u'l-cevâhir'de* anlatıldığı şekliyle tufandan bahsedeceğiz.

Şırnak ve çevresinin Hz. Ömer (ra) döneminde fethedilmesinden sonra,[7] bölgede artarak devam eden ilmî hareketlilik sebebiyle pek çok âlim yetişmiştir. Bu âlimlerin, birçoğu talebe yetiştirmekle beraber, çeşitli sahalarda kitap ve risâleler de yazmışlardır. Bunlardan birisi de Fındık'ta doğan Seyyid Feyzullah Erzen (Fındîkî)'dir. Seyyid Feyzullah değişik konulardaki birçok risâlesinin yanında, *Levâmi'u'l-cevâhir bi isnâ 'âşere fennen yücâhir* isimli üç ciltlik bir el yazma eser telif etmiştir. Eserin ilk iki cildinde isim, *Levâmi'u'l-cevâhir bi isnâ 'âşere fennen yücâhir* şeklinde iken, tamamı İslam Hukukuna dair bilgilerden oluşan üçüncü ciltte isim, *Levâmi'u'l-cevâhir bi isnâ 'âşere 'ilmen yücâhir* diye 'fen' kelimesi 'ilim' kelimesi ile değiştirilmiştir. [8]

Geçmişte Doğu ve Güneydoğu illerimizdeki medreselerde yetişen ilim ehli genellikle, eser ve risâlelerinin baş tarafında "tercemetü'l-müellif" başlığı altında kendilerinin kısa biyografilerini vermektedirler. Müellifimiz de eserlerinde terceme-i hâlini yazdığı bölümlerde ismini, Seyyid Feyzullah Erzen b. Şeyh Muhammed b. Şeyh Hasan el-Buhtî el-Fındîkî b. Şeyh Ömer b. Şeyh Hasan el-Hatîb Siirdî Kâdirî şeklinde zikretmektedir.

Yaşadığı ve etkisinin hala devam ettiği bölgede, Seyyidliği öne çıkmıştır. Seyyid Feyzullah Erzen, Şeyh Muhammed Efendinin üçüncü oğludur. 1932 yılında, Siirt'e

5 Bkz. Abdullah, Yaşın, *Tarih Kültür ve Cizre,* İstanbul 2011, s. 15-66.

6 Müellifin *Levâmi'u'l-cevâhir bi isnâ 'aşere fennen yücâhir* isimli eseri, bundan sonra metinde *Levâmi'u'l-cevâhir* şeklinde kısaltılarak kullanılacaktır. (Ş.K.)

7 Bkz. İzzuddîn Ebu'l-Hasen, İbn Esîr, *el-Kâmil fi't-Târîh,* Beyrut 1965, II/522-525.

8 Eserin ismi hakkında müellifimizin Van'lı talebesi Molla Ahmet: "hocam Şeyh Tantavî Cevherî'nin, *el-Cevâhir fî Tefsîri'l-Kur'ân'il-Kerîm*, eserini çok tetkik ederdi. Eserin ismini de oradan ilhamla vermiştir" demektedir. Ancak müellifimizin oğlu ve talebesi Abdulkadir Erzen, Şırnak'ın Silopi ilçesinde kendisiyle yaptığımız bir mülakatta, eserin ismi hakkında: "Her ilim dalı mücevher ve mücevher pırıltısına benzetilerek, cevherlerin ışıltısı, on iki ilimle cevherleşir anlamında isim verilmiştir." diyerek Şeyh Tantavî Cevherî'nin eseriyle, babasının eserinin ismi arasında, sadece isim benzerliği olduğunu söylemiştir. (Ş.K.)

seksen, Cizre'ye altmış km mesafede bulunan ve bugün Güçlükonak ilçesine bağlı olan Fındık'ta dünyaya gelmiştir. Birçok ilim adamının olduğu gibi Seyyid Feyzullah Erzen'in de hayatı, çocukluğundan beri ilim tedrisi ile geçmiştir. Birçok hocadan ders okumuş, aynı zamanda birçok talebesi de olmuştur.[9] Eserleriyle ve talebeleriyle dönemin önemli simalarından birisi haline gelen müellifin, *Levâmi'ul-Cevâhir* eserine baktığımızda, tefsir, hadis, kelam gibi disiplinlerin yanında, tıp, coğrafya, nahiv, kıraat, sarf ve edebiyatın yanı sıra, jeoloji, zooloji, filoloji ve antropoloji gibi farklı alanlarla da ilgili bir kısım bilgiler nakledilmiştir. Te'lif ettiği bir çok eserini yayınlamak istediği bir dönemde, ani bir kalp krizi sebebiyle 2002 senesinde vefat etmiştir.[10]

2. Hz. Nûh (as) ve Tufan

İsmi, Kur'ân-ı Kerîm'de kırk üç ayrı yerde[11] zikredilen Hz. Nûh (as)'un nesebi hakkında Kur'ân-ı Kerîm ve hadis-i şeriflerde herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır. Nesebine ait bilgiler[12] önceki kitaplardan derlenmiş ve kaynaklarda zikredilmiştir. Bütün peygamberler arasında en fazla yaşayan ve peygamberlik görevi esnasında en fazla eza ve cefa çeken peygamberdir. Peygamberlikten önce ve tufandan sonra ne kadar yaşadığı hakkında Kur'ân-ı Kerîm'de bilgi verilmemektedir. Ancak görevlendirildiği esnada kaç yaşında olduğu, tufandan sonra ne kadar yaşadığı konusunda tarihçiler farklı rivayetlerde bulunmaktadır.[13]

Nûh kıssası, A'râf, Hûd, Mü'minûn, Şuarâ, Kamer sûreleri ve kendi adıyla isimlendirilen Nûh sûresinde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Tamamıyla Nûh (as)'un kıssasından bahsettiği işin bu isimle anılan, Kur'ân-ı Kerim'in yetmiş birinci sûresi olan Nûh Sûresi, Mekkîdir ve yirmi sekiz âyetten oluşmaktadır. Sûre, Hz. Nûh (a.s.)'un, mal ve mevki sahibi, sapıtmış, liderlerinin peşinde koşan ve inanışlarını onun arzularına göre ayarlayan inatçı kavmiyle yaptığı mücadeleleri anlatmaktadır. Nûh (a.s.), uzun seneler kavminin arasında kalmış ve bu süre zarfında onları Allah'ın gösterdiği yola uymaya çağırmıştı. Onun uzun süreli bu gayreti, toplumuna kendisini dinletememiş, onları, sürekli uyarısını yaptığı korkunç azaptan kurtaramamıştı. Hz. Nûh (as)'un bu tebliği karşısında kavminin mele' (ileri gelenleri), büyüklenerek ve şımararak Nûh (as)'a türlü şekillerde saldırılarda bulunmuşlar ve çeşitli kötülüklerle onu

9 Hoca ve talebelerinin isimleri hakkında bkz: M. Said, Erzen, *Dünden Bugüne Erzen Ailesi,* İstanbul 2007, s. 166, 170, 179, 186, 199, 232.

10 Seyyid Feyzullah Erzen'in hayatı hakkında geniş bilgi için bkz. Şaban, Karasakal, "Seyyid Feyzullah Fındîkî Ve Levâmi'ul-Cevâhir Adlı Eseri", *Akademik Araştırmalar Dergisi,* Ağustos 2013-Ekim 2013, Yıl: 15 Sayı 58, İstanbul 2013, s. 201-209.

11 Âl-i İmrân, 3/33; Nisâ, 4/163; En'âm, 6/84; A'râf, 7/59-69; Tevbe, 9/70; Yûnus, 10/71; Hûd, 11/25-32-36-42-45-46-48-89; İbrâhîm, 14/9; İsrâ, 17/3-17; Meryem, 19/58; Enbiyâ, 21/76; Hac, 22/42; Mü'minûn, 23/23; Furkân, 25/37; Şu'arâ, 26/105-106-116; Ankebût, 29/14; Ahzâb, 33/7; Sâffât, 37/75-79; Sâd, 38/12; Ğâfir, 40/5-31; Şûrâ, 42/13; Kâf, 50/12; Zâriyât, 51/46; Necm, 53/52; Kamer, 54/9; Hadîd, 57/26; Tahrîm, 66/10; Nûh, 71/1-26.

12 Hz. Nuh'un nesebi hakkında geniş bilgi için bkz. İsmail b. Ömer, İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-Nihâye,* Mısır 1932, I/101; Ebû İshak, Sâ'lebi, *Kısasu'l-Enbiya el-Müsemmâ 'Arâisü'l-Mecâlis,* Beyrut ts. s. 46; İbn Esîr, age, I/36.

13 İbn Kesîr, age, I/102;

itham etmişlerdir.[14]

Meşhur tarihçi ve müfessir Taberî, Hz. Nûh (as)'un, kavmini İslâm'a dâvet edişi, gemiyi yapmaya başlaması ve kavminin onunla *"Nebîliği bırakıp marangozluğa mı başladın?"*[15] diyerek eğlenip, alay edişi hakkında, Hz. Âişe (ra)'dan rivâyetle, Rasûlullah (sav)'ın: *"Nûh, kavminin arasında dokuz yüz elli sene kalmıştı. Bu zaman zarfında onları hakka dâvet etti. Son zamanlarına doğru bir ağaç dikti. Ağaç her taraftan çok büyüdü. Sonra onu kesip gemi yapmaya başladı. Onun yanından geçerlerken, ona ne yaptığını soruyorlar ve onunla dalga geçerek şöyle diyorlardı: 'Onu yap; karada gemi yapıyorsun; bakalım nasıl yüzdüreceksin?' Nûh (as) da onlara; 'yakında bileceksiniz!' diyordu"*[16] dediğini nakletmektedir.

2.1. Tufan

Hemen her kültürde yer aldığını gördüğümüz Nûh Tufanı, Kur'ân'da anlatılan kıssalar arasında, üzerinde en çok durulanlardan biridir. Tarihçi Bratton'a göre bütün mitolojiler, Tufan anlatısını Tevrat'tan almışlardır.[17] Hz. Nûh (as)'un gönderildiği kavmin uyarılara ve öğütlere kulak asmaması, gösterdikleri tepkiler ve olayın meydana gelişi birçok âyette detaylarıyla anlatılır. Hz. Nûh ve tufan kıssası birçok kültür ve dini kaynaklarda anlatılmasına rağmen, kaynakların tahrif edilmesi, yanlış aktarma veya belirli maksatlarla birçok değişikliğe uğramış, aslından uzaklaştırılmıştır. Yapılan araştırmalardan, temelde aynı olayı anlatan ancak aralarında birtakım farklılıklar da bulunan tufan anlatımları içinde, eldeki bilimsel bulgulara uygun yegâne anlatımın, ayrıntılara fazla girilmeden Kur'ân'daki gibi olduğunu görüyoruz.[18]

Yapılan arkeolojik, jeolojik ve tarihî çalışmalar olayın Kur'ân'da anlatıldığı şekilde meydana geldiğini göstermektedir. Semavi dinlerin yanı sıra birçok milletin tarihinde, eski çağlarda yaşamış birçok uygarlığa ait tabletlerde ve elde edilen birçok tarihi belgede, yeryüzünün sularla kaplandığı, insanların sel sularında can verdiği büyük tufan felaketi, kişi ve yer isimleri farklılık gösterse de, çok büyük benzerliklerle anlatılmış ve bir ibret kaynağı olarak sunulmuştur.[19]

Tûfan'ın Fiziksel Özellikleri: Tûfan olayı, oldukça ibret vericidir.[20] Allah, bardaktan boşanırcasına akan bir su ile göğün kapılarını açtı, şiddetli yağmurlar yağ-

14 "Kavminin ileri gelenleri: 'Biz senin apaçık sapıklıkta olduğunu görüyoruz' dediler. Nûh onlara; 'Ey kavmim! Bende bir sapıklık yoktur; ancak ben âlemlerin Rabbinin peygamberiyim, Rabbimin sözlerini size bildiriyor, öğüt veriyorum. Sizin bilmediğinizi Allah katından ben biliyorum. Sakınmanızı ve böylece merhamete uğramanızı sağlamak için aranızdan bir vâsıtayla Rabbinizden size haber gelmesine mi şaşıyorsunuz?' dedi" A'râf, 7/61-63; Ayrıca bkz. Hûd, 11/38; Şu'arâ, 26/32, 116, 136.

15 Muhammed b. Cerîr, Taberî, *Târîhu'r-Rasûl vel-Mulûk,* Beyrut 1967, I/183.

16 Taberî, age, I/180.

17 Fred Gladstone, Bratton, *Yakın Doğu Mitolojisi,* (Çev: Nejat Muallimoğlu), M.Ü.İ.F. Yay. İstanbul 1995, s. 21.

18 Ahmet, Bedir, *Tevhidin Yurdu Kur'ân-ı Kerim Atlası,* İstanbul 2009, s. 133.

19 Ebu'l-Ala, Mevdûdî, *Tefhîmu'l-Kur'ân* Kur'ân'ın Anlamı ve Tefsiri, İstanbul 1986, II/371.

20 Hâkka, 69/11-12.

dırdı. Yeri de coşkun kaynaklar halinde fışkırttı. Yağmur, kaynak sularla bir işe karşı birleşti. Çivilerle tutturularak tahtadan yapılmış gemiyi bu sularda Allah taşıdı[21]. Allah'ın gözetimi altında ve vahiyle Hz. Nûh (as) gemiyi yaptı. Allah'ın emri gelip de tandır kızışınca, hayvanlardan ikişer çift ile iman etmiş kimseleri gemiye alması emredildi.[22] Gemi Cûdî'ye/yüksekçe bir yere oturdu.[23]

Seyyid Feyzullah Erzen eserinde ilgili kısma, tufanla Allah'ın nebisi Nuh (as) zamanında meydana gelen, yeryüzündeki bütün kâfirlerin boğulup, Nuh (as), ailesi ve O'na inananlardan başka kimsenin kalmadığı sel kastedilmektedir diyerek başlar.[24]

Acaba tûfan umûmî/evrensel mi, yoksa hususî/yerel bir âfet miydi? Bu sorunun cevabı farklı şekillerde verilmektedir. İsrâiloğullarının rivâyetlerine bakılırsa bu umûmî/evrensel bir tûfandı ve bütün yeryüzünü kaplamıştı.[25] Ancak bu konuya dair bir takım iddialar Kur'ân'daki bilgilerle çelişmektedir. Çünkü Kur'ân'da, tufan olayına, Tevrat ve çeşitli kültürlerde bahsedilen tufan efsanelerinden çok daha farklı bir bakış açısı getirilir. Eski Ahit'in ilk beş kitabını oluşturan tahrif edilmiş Tevrat, bu tufanın *evrensel* olduğunu ve tüm dünyayı kapsadığını söylemektedir. Oysa Kur'ân'da böyle bir bilgi verilmez, aksine, ilgili ayetlerden tufan'ın *yöresel* olduğu ve tüm dünyanın değil, Hz. Nûh tarafından uyarılıp-korkutulan Nûh Kavmi'nin cezalandırıldığı, olayın o kavmin yaşadığı bölgede gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Seyyid Feyzullah Erzen de eserinin ilgili kısmının hemen başında tufan konusuna "Hz Nuh (as) zamanındaki tufan, bütün dünyayı kapsamış mıdır? Yoksa belirli bir bölgeyi mi etkilemiştir? Bu mıntıka neresidir? Nuh (as) kavmi nerede yaşamıştır?" suallerini sorarak başlar. Sonra da uzun uzun tufan umumî oldu diyenlerin görüşleriyle, mahallî oldu diyenlerin görüşlerini şöyle açıklar:

Tufanın umumi olması görüşü, Allah Teâlâ'nın: " وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا" / *Nûh dedi ki: "Rabbim, yeryüzünde kâfirlerden tek kişi bırakma*"[26]

Hz. Nûh'un diliyle "...لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ..." / *(Nûh): "Bugün, Allâh'ın emrinden koruyacak hiçbir şey yoktur, ancak O'nun acıdığı (kurtulur)." dedi.*"[27] âyeti ve "وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ / *Yalnız onun zürriyetini kalıcılar yaptık (onlardan başka hepsini helâk ettik).* "[28] âyetlerine göre tercih edilmiştir.

Tufan, Irak bölgesinde olan ve Kürdistan sınırlarında son bulan Keldânîlerin beldesinde meydana gelmiştir denildiğini söyledikten sonra Cudi dağı silsilesi Ermenistan dağlarına kadar uzanır diyerek bazıları, bu görüşe göre tufanın *hususi* olduğu

21 Kamer, 54/11-13.
22 Mü'minûn, 23/27.
23 Hûd, 11/44.
24 Seyyid Feyzullah, Erzen, *Levâmi'u'l-cevâhir bi isnâ 'aşere fennen yücâhir,* 1992/1417, ys., II/426.
25 Bkz. Kitabı Mukaddes, *Eski Ahit Yeni Ahit,* Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul 1997, Tekvin, 7/18-24.
26 Nûh, 71/26.
27 Hûd, 11/43. *Levâmi'u'l-Cevâhir*'de sehven, bu âyetin sonunda رَبِّي ilavesi yapılmıştır.
28 Sâffât, 37/77.

kanaatindedir" demektedir. Daha sonra Arap âleminde meşhur bir ansiklopedik eser olan *Mevsûatü'l-Arabiyyeti'l-Müyessera* isimli eserden cilt ve sayfa numarası vermeden nakilde bulunarak, tufanın bütün yeryüzünü kaplayan, insan neslini ve ekini helak eden, fesadın yayıldığı dünyaya bir ceza olarak gelen bir sel olduğu söylenmektedir demektedir.

Konu ile ilgili görüşleri vermeye[29] devam eder: İlim ehlinin cumhûruna göre doğru olan, tufanın Allah Teâlâ'nın Hz. Nuh (as) ve ona inananları koruduğu, inkârcıların tamamını helak etmek için gelen azaptır. Müfessirlerin bazısına göre: "Âyetlerin zahiri, karînelerin işaretiyle, tufanın yeryüzünün tamamında olmadığını, tufanın sadece Nuh(as)'un kavmi üzerinde gerçekleştiği, kafirlerin tamamını helak edip, sadece Nuh(as)'dan ve O'nun neslinden başka kimseyi bırakmadığı azaba" delalet etmektedir.

Bu durum, tufanın yeryüzünün tamamında değil, Nuh(as)'un ve arazileriyle dağlarıyla O'nun kavminin yaşadığı mevkide olmasını gerektirir. Ancak bu arazi, insanlığın oluştuğu tekvin dönemine yakın olduğu için, kuru arazi o zamanda az idi ve ufaktı, insanlar sadece oradaydı denilebilir. Zira jeoloji âlimleri, yeryüzü güneşten ayrıldığı zaman ateşten bir küre idi. Sonra içi su dolu bir küre oldu. Daha sonra da tedrici bir şekilde sular çekildi ve kuru arazi oluştu demektedir.

Daha sonra da Muhammed Abduh'tan ve Seyyid Reşid Rıza'dan konu ile ilgili görüşleri şöyle nakleder: İmam Muhammed Abduh'tan, tufanın umumiliği hakkında görüş istendi. O da şöyle cevap verdi: "Yeryüzünün tabakaları (oluşumu) hakkında bilginler ve din âlimleri arasında tartışma bulunmaktadır. Din âlimlerinin söylediği ve teorisyenlerin birçoğunun da katıldığı görüş tufanın umumi olmasıdır. Dağların yükseklerinde taşlaşmış balıkların ve sedeflerin bulunması buna şahitlik etmektedir.[30] Çünkü bunlar ancak denizlerde bulunur. Bunların dağların yükseklerinde bulunması, suyun defalarca zirvelere ulaştığına delâlet eder. Bunların buralarda görülmesi ancak tufanın umumiliği ile mümkündür.

29 Erzen, age, II/427.

30 Bolu'da 2013 Ramazan ayında bir müze gezimizde dağların yükseklerinde taşlaşmış(fosil) balıklara ait çektiğimiz fotoğrafları bu hususu desteklemesi için dipnota eklemek istiyorum. Fotoğraflar, Bolu-Seben ilçesinden 3000 m. yüksekliğindeki dağlardan getirilen kaya parçaları arasında fosilleşmiş olarak bulunan balıkların resmidir. Bu fotoğraflarla ilgili olarak bize yardımcı olan Bolu Milli Parklar Md. Sezgin Akay beye ve fotoğrafları çeken Mustafa Karasakal'a teşekkürü borç bilirim.(Ş.K.)

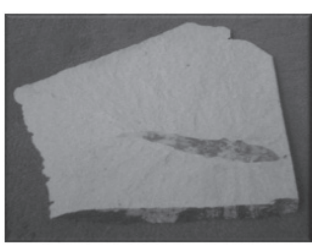

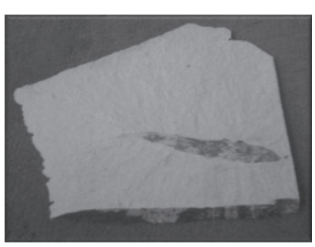

Sonraki bilginlerin çoğunluğu, tufanın umumi olmadığı kanaatine sahiptirler. (Abduh bu görüşe şöyle itiraz etmektedir:) Bir Müslümanın sırf senedi sahih hadis-i şerifleri ve âyet-i kerimeleri te'vîl ihtimali ile tufanın umumiliğini inkâr etmesi caiz olmaz. Ancak zahirin kastedilmediğini gösteren kesin bir dille ifade eden aklî delillerle caiz olur. Bu meselede sonuca ulaşabilmek için uzun tartışmalara, büyük çabalara, yeryüzü tabakaları ve bunların muhtevası ile ilgili aklî-naklî bilgiyi temel alan bir çok ilme ihtiyaç vardır. Her kim bu hususta kesin bir bilgi olmaksızın, sırf kendi görüşü ile konuşursa o, sözü dinlenilmeyecek bir çılgındır."

Seyyid Muhammed Reşid Rıza, Muhammed Abduh'un görüşüne şöyle bir açıklama getirmiştir: "Bu görüşün özü şudur: Âyet ve hadislerin zahirine göre tufan, Hz Nuh (as)'un kavminin yaşadığı yerlerin tamamını kapsamıştı. Bunu böyle kabul etmek gerekmektedir. Tufanın yeryüzünün tamamında olması gerekmez. Çünkü Hz Nuh (as)'un kavminin yeryüzünün tamamında yaşadığına dair elimizde bir delil bulunmamaktadır.

Dağların tepelerinde birtakım taşlaşmış hayvan fosillerinin ve incilerin bulunması, tufanın bütün yeryüzünü kapsamış olmasına delalet etmez. Bilakis akla yakın olan görüş, dağların ve başka çorak arazilerin sudan oluştuğunun işaretidir. Çünkü suların değişik günlerde dağların yükseklerine ulaşması, zikredilen taşlaşmış hayvan fosillerinin ve incinin oluşması için yeterli değildir."

Daha sonra Seyyid Reşid Rıza bu görüşüne: "Bu meselenin benzeri konular, Kur'ân-ı Kerîm'in maksatlarından değildir. Kur'ân onlarla ilgili kesin bir nas ile açıklama yapmaz. Bu sebeple bizler âyetlerin zahirinin delaletiyle yetineceğiz. Bu konuları kesin bir dini inanç olarak kabul edemeyiz" şeklinde bir ilavede de bulunmuştur.[31]

Gemiye alınan hayvanlar hakkında da farklı bilgiler verilmektedir. Tevrat'ta bütün hayvan türlerinin gemiye alındığına dair farklı bir bilgi verilse de, Kur'ân'da, yeryüzündeki tüm hayvan türlerinin gemiye alındığına dair bir açıklama bulunmamaktadır.[32] Müellifimiz Seyyid Feyzullah da eserinde bu hususta teferruata girmeden, selden Nuh (as), ailesi ve onlarla birlikte gemiye binen hayvanlar ve özel yiyeceklerden başka kurtulan olmamıştır[33] demektedir.

Geminin durduğu yer hakkında Kur'ân-ı Kerîm'de Hûd Sûresi 44. âyette *"(Gemi) Cudi'ye oturdu…"* ifadesine karşılık, tahrif edilmiş Tevrat'ta *"Ve gemi yedinci ayda, ayın on yedinci gününde, Ararat Dağları üzerine oturdu"*[34] ifadesi yer almaktadır. İslam dışı yaygın düşünce Nûh'un gemisinin Ararat'a durduğu yönündedir. Nûh'un gemisinin Masid (Ağrı) Dağı'na oturmasına dair rivayet ancak XI. ve XII. Asırlardan

31 Erzen, age, II/428.

32 Abdullah, Yaşın, "Cudi Dağı ve Nuh Tufanı", *Uluslararası Şırnak ve Çevresi Sempozyumu Bildirileri,* M. Nesim Doru (Ed.), Şırnak Üniversitesi Yay., Ankara 2010, s. 50-51.

33 Erzen, age, II/427.

34 Tekvin, 8/4.

itibaren Ermeni edebiyatıyla birlikte başladı.[35] Tahrif edilmiş Tevrat'ta böyle yazılmasının sebeplerinden birisi hakkında: "İbrani dili Arapça gibi sesli harfi olmayan bir dildir. İbrani gramerini iyi bilmeyenler kelimeleri doğru ve düzgün okuyamazlar. Tevrat İbrani dilinden Arami diline çevrilirken aynı harflerden oluşan Urartu kelimesi Ararat olarak tercüme edilme ihtimali vardır" Ayrıca geminin Ağrı dağına değil de Cudi dağına oturduğuna dair onlarca delil vardır. Geminin durduğu yer olan Sefine, Asur Kralı Sanherib kabartma heykelleri ve kitabeleri; Cizre Hz. Nûh Mescidi; Cudi Dağı'nın üzerindeki Nûh evi temelleri, camii, manastırı, kurban yeri, sarnıçları, şeytan kovuğu, Cebrail kapısı; Cizre'deki Hz. Nûh'un 7000-8000 yıllık mezarı, Nûh özel Mihrap Taşı'nın Cizre`de mevcudiyeti; geminin ziftleri; Karyat Semanin (Sekizler-Seksenler–Heştan Köyü); Semanin (Heştan) köyü, Cuma Köyü ve tufan ile ilgili birçok hatıranın ve Cudi panayırının hala yaşaması ve Karda, Bakarda'nın Cizre-Bazibda`nın civarında yer alması; dağda bir geçide Deryi Cebrail (Cebrail Kapısı-Tor Gabriel) denilmesi ve Cizre şehir surlarının "Nûh'un Gemisi" şeklinde yapılmış olması gibi yüzlerce gerçek, söz konusu geminin Cudi Dağı üzerinde durduğunu ve Nûh Peygamber`in de Cizre`de yattığını ispat eder[36] denilmektedir.

Tufan hakkındaki bir başka tartışma, suların dağları kaplayacak kadar yükselip yükselmediği hususudur. İlkçağlardan bugüne kadar Cudi Dağı; *Novakin, Hılgırt, Gudi, Missir (Nissir) ve Cudi* adlarıyla[37] anılmıştır. Kur'ân'da, geminin tufan sonrası "Cudi"ye oturduğu bildirilmektedir. "Cudi" kelimesi kimi zaman özel bir dağ ismi olarak alınır, oysa kelime Arapça'da "yüksekçe yer-tepe"[38] anlamına gelmektedir. Dolayısıyla Kur'ân'da "Cudi"nin, özel bir dağ ismi olarak değil, sadece geminin yüksekçe bir mekâna oturduğunu anlatmak için kullanılmış olabileceği göz ardı edilmemelidir.[39] Ayrıca Cudi kelimesinin bu anlamından, suların belirli bir yüksekliğe eriştiği, ama yine de büyük dağların seviyesine kadar yükselmemiş olduğu da çıkarılabilir. Seyyid Feyzullah da bu hususta yukarıda da bir nebze temas ettiğimiz gibi "tufan, Irak bölgesinde olan ve Kürdistan sınırlarında son bulan Keldânîlerin beldesinde meydana gelmiştir denildi. Kur'ân-ı Kerîm'de " ...وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ .../ *(Gemi) Cudi'ye oturdu...*"[40] âyetinde zikredilen Cudi dağı, Cezire şehirlerinden Diyarbakır'daki Kürdistan bölgesindedir. Cudi dağı ile Ceziretü İbn Ömer arasında, kuzeydoğu tarafında, yaklaşık 30 km. mesafede bulunmaktadır. Cudi dağı silsilesi Ermenistan dağlarına kadar uzanır. Bazıları, bu görüşe göre tufanın hususi olduğu kanaatindedir" [41]

35 M. Streck, "Cûdî", İslam Ansiklopedisi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1988, III/223-225.
36 Yaşın, agm, s. 47, 52.
37 Yaşın, agm, s. 49.
38 Cemaluddin Muhammed b. Mükerrem, İbn Manzur, *Lisânü'l-Arab,* Thk. Ali Şîrî, Beyrut, 1408/1988, VI/720-722
39 Cudi dağı hakkında geniş bilgi için bkz. Hikmet, Tanyu, "Cûdi Dağı", *DİA*., İstanbul 1993, VIII/79; Abdurrahman, Acar, "İslam Coğrafyacılarına Göre Şırnak ve Çevresi", *Uluslararası Şırnak ve Çevresi Sempozyumu Bildirileri,* M. Nesim Doru (Ed.), Şırnak Üniversitesi Yay., Ankara, 2010, s. 79-80.
40 Hûd, 11/44.
41 Erzen, age, II/427.

demektedir.

Daha sonra Seyyid Feyzullah Erzen umumi ve hususi olmak üzere tufanın kısımlarından bahseder. *Umumi tufan* başlığı altında yeryüzünün oluşmasında geçirdiği evrelerin isimlerini, hararetin yükselip azalması ve bunun neticeleri hakkındaki bilgileri nakleder.[42] Bunu yaparken Cevherî Tantavî'nin tefsirinden cilt ve sayfa numarası vermeden yeryüzünün oluşumundaki tabakalardan bahseder. Yeryüzünün oluşumunda yaşanan evreler hakkındaki bilgileri, umumi tufan başlığı altında verirken, kısaca jeoloji bilginlerinin görüşleriyle ulemanın görüşlerinden bir kaçını vererek şöylece mukayeseler yapar: "Çağdaş âlimler, "yeryüzünün merkezinde ve kutuplarında ani, büyük bir değişiklik olduğunu ve bunun etkisiyle suların yeryüzünü aniden kapladığını söylemektedirler. Bu tufanda birçok hayvan ölmüş, bir kısmı da boğulmaktan kurtulmak için dağların yükseklerindeki çatlaklara ve mağaralara sığınmıştır. Buralarda da açlıktan birbirlerini parçalayarak ya da yükselen suların ortasında boğularak helak oldular. Bilim adamları, bu felaketin oluşmasından önce yaşayan birçok vahşi hayvanı barındıran büyük mağaralar keşfetmişlerdir.

Önemsediğimiz bu görüş bize, hararetin kutup bölgelerinde nasıl aniden azaldığını ve tufanın genel korkunç bir felaket olup, yeryüzünü değiştirdiğini, hararetin azalmasıyla birçok hayvan türünün istisnasız hep birlikte yok olduğunu, suların mecrası/yataklarının aniden değiştiğini, nasıl kurak yerlere kuvvetlice geçip, kayaların tepelerinin parçalanıp, ormanlardaki ağaçlar kökünden söküldüğünü ifade etmektedir.

Bu durum yeryüzünün hararetindeki büyük zıtlıklara delalet eder. Zikredilen zıtlık, yavaş yavaş değil, birdenbire meydana gelmiştir. Jeoloji bilginleri bazı kalıntılardan bu durumu ortaya çıkarmıştır; Kuzey kutbunun ortalarında keşfettikleri büyük mamutlarla, çok şiddetli soğuğun ansızın şaşırtıcı bir şekilde ortaya çıktığına, şiddetli soğuğun mamutları, göçe imkân vermeden önce telef ettiğine hükmetmişlerdir.

Yeryüzü durulduğu zaman, altıncı asır olan asru'l-hâlî (günümüz dönemi) başlamıştır. Bu dönemde kuraklık oluşmuş ve havada oksijen artmıştır. Güneş canlandırıcı ışınlarını göndermiş ve bitkiler güzelleşmiştir. Hayvanlar zuhur etmiş, bundan sonra da insan ortaya çıkmıştır. Günümüz devrinden önce insanın olup olmadığını kimse bilmemektedir. İnsan olduğuna işaret eden birçok kalıntılar bulunmuştur. İşte bu umumi tufandır." [43]

Daha sonra da *hususi tufan* şeklinde alt başlık açarak, Kur'ân-ı Kerîm ve diğer

42 Erzen, age, I/164-165; II/429-430. Ancak müellifimizin, yeryüzü tabakaların sayısına dair kaynaklardan naklettiği bilgiler, Jeoloji ve coğrafya biliminin bugünkü verilerine uymamaktadır. Yeryüzü, kendi aralarında bir takım alt sınıflara da ayrılmakla birlikte, en temel sınıflama ile; çekirdek manto ve kabuk şeklinde üç kısma ayrılmaktadır. Geniş bilgi için bkz. İhsan, Ketin, *Genel Jeoloji* Yer Bilimlerine Giriş, İstanbul Teknik Üniversitesi Matbaası, İstanbul 1977, I/107-113; Ergün, Dayan, "Yer ve Yer'e Ait Temel Bilgiler", *Genel Fizikî Coğrafya* (Ed. Cemalettin Şahin), Gündüz Yay. Ankara 2010, s.1-2.

43 Erzen, age, II/429.

semavi kitaplarda zikredilen hususi tufan hakkında kısaca bilgiler verir. Ancak burada Kur'ân-ı Kerîm'den hiç bahsetmeden jeolojik bilgileri kaynak göstermeden: "Bil ki semavi kitaplarda zikredilen tufan hakkında, jeoloji bilginlerinin bildiği tek şey şudur: Onlar Karadeniz'den kuzey okyanusa kadar uzanan büyük bir deniz olduğunu keşfettiler. Hazar denizi, Azak denizi ve Rusya'da bulunan irili ufaklı birçok deniz, bu denizin işaretidir. Kafkas dağları yükselince, suların bir kısmı kuzey okyanuslarda ortaya çıktı. Bir kısmı da Hint okyanusuna dönüştü. İki nehir arasında bulunan beldeler ve bu beldelerde yaşayan İbrânî topluluğunun ataları suda boğuldu. Bu hadiseye dair bilgiler, bu topraklarda yaşayan toplulukların geleneklerinde korundu"[44] şeklinde özetler.

Eserinde tufan konusunu sona erdirirken, aile yakınlarından ve talebelerinden aldığımız bilgilere göre, kendisine sorulduğunu tahmin ettiğimiz bir soruya cevap mıdır bilinmez, yine kaynak vermeden, *Hint inancında geminin yapımı* hakkında bilgileri şu verir. "Bu konuda Brahma'nın balık suretine dönüşmesi hususunda Hind kaynaklarında: "(Brahma) Fayfasuvata isimli padişaha gelerek 'dünyanın yok olma zamanı yaklaştı. Kısa bir müddet sonra yeryüzünde bütün canlılar yok olacak. Kendine, bütün bitkilerin çekirdeklerinden/tohumlarından yanına alarak gireceğin bir gemi yap. Bekle geleceğim (sözümde duracağım). Beni başımdaki boynuzumdan tanırsın' dedi.

Sadık padişah Brahmanın emrine uydu ve bir gemi yaptı. Gemiyi yapıp sağlam bir iple bağladıktan sonra içine girdi. Gemi kasırgaların ortasında senelerce karanlıkta kaldı. Sonunda Himalaya dağlarının tepesine oturdu." şeklinde bir görüş bildirilmektedir."[45]

Hind inancında geminin yapımına dair bu kısa görüşlerden sonra konuyu özetleme sadedinde ve kendisinin verdiği bilgilerin suali soranlara veya okuyuculara faydasını ifade etmek adına: "İşte bu anlattıklarımız bugün jeoloji bilginlerinin ve din âlimlerinin bildikleri hususlardır. İşte sen de bu anlattıklarımızdan, tarihten önce olan umumi tufanı, İsrail oğullarının iki nehir arasında oluşan tufandan, geçmişlerinden duydukları bilgileri, Avrupa kıtasında arkasında göller bırakan büyük denizi ve Berahimenin tufan hakkındaki görüşlerini öğrenmiş oldun. Fakat şunu bil ki; ben bu görüşleri Kur'ân-ı Kerîm'i tefsir etmek için yazmadım. Ancak bu meseleyi bütün boyutlarıyla kuşatıp, ilme âşık olasın. Allah'ın yarattığı âlemin harikuladeliklerini araştırasın. Yeryüzünün nasıl oluştuğuna, bir zamanlar içinde şu an benzeri olmayan belki de eskiden sırtında yüzlerce insanı taşıyan fillere çok benzeyen büyük fillerin yaşayıp aniden soğuğun bastırmasıyla oracıkta öldüğü, iki kutbun (güney ve kuzey) şimdiki ekvator bölgesine nasıl benzediğine şaşırasın. Orada nasıl bir deniz vardı, sonra nasıl yok oldu? Sonra bir dine mensup milletlerin bu kıssayı anlatadurdukları-

44 Erzen, age, II/430.
45 Erzen, age, II/431.

nı bilesin (diye anlattım)" [46] diyerek bitirir.

Kur'ân-ı Kerîm'de tufan kıssası şeklinde küçük bir alt başlık açarak sözlerini ve görüşlerini tamamlarken, tufan kıssandan alınacak mesajları da bu arada özetlemektedir: "Kur'ân'a gelince: Kur'ân'ın bize bu kıssayı: Nefislerimiz bu kıssa ile terbiye olup yükselelim, sabredenlerin kurtulacağını bilelim diye anlatmıştır. Bunu en güzel biçimde anlattık. Allah'ın sana verdiği nimetlere sevin. Şu da bilinmeli ki: Allah (cc) bu kıssayı bizim yukardan beri anlattığımız meseleleri açıklamak için indirmedi. Allah'ın bu kıssayı anlatması, içinde ıslah edicilerin ve kalpleri ıslah üzere yaratılmış olanların, sonunda kurtulacakları hususunda kesin, güzel bir örnek olduğu içindir.

Gerçekten, Kur'ân'daki bu kıssa, her dönemde insanların iyiliği için çalışan ıslahçılara yakînî bir iman veriyor ve sabırdan sonra kesinlikle kurtulacaklarının bilgisini (müjdesini) veriyor. Bunu tastamam açıklamış olduk." [47]

3. Sonuç

İnsanlık tarihinde Allah tarafından bir kavmi/milleti cezalandırmak amacıyla gönderildiğine inanılan tufanlardan en çok bilineni Nûh tufanıdır. Tufan yalnızca kutsal metinlerde değil; birçok kültüre ait mitoloji ve efsanede de yer almaktadır. Eski çağlarda yaşamış birçok uygarlığa ait tabletler ve elde edilen birçok tarihi belgede, tufan olayından, kişi ve yer isimleri farklılık gösterse de bahsedilmektedir. Dokuz yüz elli yıl gibi çok uzun süre devam eden tebliğ mücadelesinde, "Ulul-Azm" peygamberlerin ilki olan Nûh (a.s.), bıkmadan yılmadan kavmini, tevhid akîdesine döndürmek için gayret gösteren peygamberdir.

Tufan olayına her kutsal kitabın ve kültürün farklı açılardan yaklaştığı gibi, Şırnak-Güçlükonak ilçesine bağlı Fındık'lı Seyyid Feyzullah Erzen de, iyi bir medrese eğitimi almış olmasının verdiği yeterlilikle, *Levâmi'u'l-cevâhir bi-isnâ 'âşere fennen yücâhir* isimli eserinde "tufan" başlığı altında farklı görüşleri değerlendirmiştir.

Fındık'lı Seyyid Feyzullah Erzen tufan kıssasını, "tufan" kelimesinin anlamını vererek anlatmaya başlamıştır. Tufan hakkında bilim adamlarının ve ulemanın görüşlerini vermiş, onlar hakkında değerlendirmelerde bulunmuştur. Eserinin tamamında gözlendiği gibi, bu konuda da ilgili kaynaklardan ve ilim adamlarından rivayetlerde bulunmuştur. Bunu yaparken bazen kaynak ismi, cilt-sayfa numarası vermiş, bazen de vermemiştir. Bu üslup, haşiye geleneğinin bir gereği olarak, o devirde meşhur eserlerin veya âlimlerin görüşlerinin, bazen eserin ve müellifin ismi verilmeden, bir başka âlim tarafından nakledilmesi sebebiyledir. Seyyid Feyzullah Erzen de eseri *Levâmi'u'l-cevâhir* de bu metotla oldukça fazla nakilde bulunmuştur. Tufan konusundaki görüşlerinde de bu üslup fazlasıyla gözlemlenmektedir.

46 Erzen, age, II/431.
47 Erzen, age, II/430-431.

Kaynakça

Acar, Abdurrahman, "İslam Coğrafyacılarına Göre Şırnak ve Çevresi", *Uluslararası Şırnak ve Çevresi Sempozyumu Bildirileri,* M. Nesim Doru (Ed.), Şırnak Üniversitesi Yay., Ankara, 2010, s. 79-80.
Bedir, Ahmet, *Tevhidin Yurdu Kur'ân-ı Kerim Atlası,* İstanbul 2009.
Bratton, Fred Gladstone, *Yakın Doğu Mitolojisi,* (Çev: Nejat Muallimoğlu), M.Ü.İ.F. Yay. İstanbul 1995.
Cerrahoğlu, İsmail, *Tefsir Usûlü,* Ankara 1983.
DAYAN Ergün, "Yer ve Yer'e Ait Temel Bilgiler", *Genel Fizikî Coğrafya* (Ed. Cemalettin Şahin), Gündüz Yay. Ankara 2010, s.1-2.
Doru, Nesim (Ed.), Şırnak Üniversitesi Yay., Ankara 2010, s. 50-51.
Erzen M. Said, *Dünden Bugüne Erzen Ailesi,* İstanbul 2007.
Erzen, Seyyid Feyzullah, *Levâmi'u'l-cevâhir bi isnâ 'aşere fennen yücâhir,* 1992/1417, ys.
İBN ESÎR İzzuddîn Ebu'l-Hasen, *el-Kâmil fi't-Târîh,* Beyrut 1965.
İbn Kesîr, İsmail b. Ömer, *el-Bidâye ve'n-Nihâye,* Mısır 1932.
İbn Manzur, Cemaluddin Muhammed b. Mükerrem, *Lisânü'l-Arab,* Thk. Ali Şîrî, Beyrut, 1408/1988.
Karasakal, Şaban, "Seyyid Feyzullah Fındîkî Ve Levâmi'ul-Cevâhir Adlı Eseri", *Akademik Araştırmalar Dergisi,* Ağustos 2013-Ekim 2013, Yıl: 15 Sayı 58, İstanbul 2013, s. 201-209.
Ketin, İhsan, *Genel Jeoloji* Yer Bilimlerine Giriş, İstanbul Teknik Üniversitesi Matbaası, İstanbul 1977.
Kitabı Mukaddes, *Eski Ahit Yeni Ahit,* Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul 1997.
Mevdûdî, Ebu'l-Ala, *Tefhîmu'l-Kur'ân* Kur'ân'ın Anlamı ve Tefsiri, İstanbul 1986.
Sâ'lebi, Ebû İshak, *Kısasu'l-Enbiya el-Müsemmâ 'Arâisü'l-Mecâlis,* Beyrut ts.
Streck M. "Cûdî", İslam Ansiklopedisi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1988, III/223-225.
Taberî, Muhammed b. Cerîr, *Târîhu'r-Rasûl vel-Mulûk,* Beyrut 1967.
Tanyu, Hikmet, "Cûdi Dağı", *DİA*., İstanbul 1993, VIII/79.
Yaşın, Abdullah, "Cudi Dağı ve Nuh Tufanı", *Uluslararası Şırnak ve Çevresi Sempozyumu Bildirileri,* M.
Yaşın, Abdullah, *Tarih Kültür ve Cizre,* İstanbul 2011.

Mevlânâ'nın (672/1273) Mesnevî'sinde Gemi Metaforu

Bekir KÖLE*

Giriş

Metafor, edebiyatta istiare ve eğretileme anlamlarına gelir. İstiare ise bir şeyi anlatmak için ona benzetilen başka bir şeyin adını eğreti olarak kullanmaktır.[1] Metafor, anlatımı daha anlaşılır ve güçlü kılmak için yapılan edebî bir sanattır. Tasavvuf kültür ve edebiyatında bazı sûfiler, ilahî hakikatlerin önemine dikkat çekmek için *'gemi'* metaforuna başvurmuşlardır. Bu sûfîlerden birisi de, aynı zamanda XIII. Asrın en büyük âlim ve şairlerinden olan Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (672/1273)'dir. Mevlânâ, meşhur eseri *'Mesnevî'*de *'gemi'* ve buna bağlı olarak *'deniz'* ve *'Nuh'* metaforlarını kullanarak, birey ve toplumu manevi açıdan sahil-i selamete çıkaracak öğütler vermiştir. Ayrıca bu metotla doğrudan izah edilmesi güç olan, ilahî hakikatler ve ledünnî ilme dair bir kısım hikmetleri daha anlaşır ve etkili bir şekilde insanlığa aktarmaya çalışmıştır.

*'Gemi'*nin, manevî kurtuluş ve hakikatlere ulaşmanın bir sembolü olarak kullanılması, Mevlânâ'ya has bir tarz değildir. Birçok mutasavvıf, eserlerinde benzer metaforları kullanmıştır. Örneğin; onun çağdaşı bazı sûfîlerde de, '*Mesnevî*'de olduğu gibi çok yoğun bir şekilde olmasa da, benzeri söylemler mevcuttur. Bunlardan Necmeddin-i Kübrâ (618/1221), şeriatı gemiye, tarikatı denize, hakikati de denizdeki inciye benzetir. Ona göre; inci toplamak isteyen önce gemiye biner, sonra denize açılır, daha sonra da gayesi olan inciyi bulur ve toplar. Bu tertip üzere aramaya çıkmayan kimse aradığı inciyi bulamaz. Kul için ilk önce arayıp bulması vacip olan şey şeriattır. Buradaki şeriattan maksat, gusül, abdest, oruç, namaz ve sair ibadetlerden Allah ve Resûlü'nün emir ve yasaklarıdır. Tarikat, bu emir ve yasaklarda takva üzere bulunma ve bir takım makam ve menzile ulaşarak Allah'a yaklaşma halidir. Hakikat ise maksatlara kavuşma ve O'nun nurunu seyretme halidir.[2] Mevlânâ'na ile aynı yüzyılda yaşamış olan Yunus Emre de, gemiyi şeriata; hakikati denize benzetmiş ve güçlü dalgalar karşısında şeriat gemisinin sağlam olması gerektiğini vurgulamıştır.[3]

Mevlânâ, *'Mesnevî'*de *'gemi'*yi, bazen gerçek ve zahirî anlamlarında kullansa da, çoğunlukla bir metafor olarak ele almıştır. Onun, genel anlamda selameti ve kurtuluşu sembolize eden *'gemi'*ye yüklediği metaforik anlamlar şu başlıklar altında verilebilir.[4]

* Yrd. Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi.

1 *Türkçe Sözlük,* Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 2005, s. 988, 1380.

2 Gümüşhanevî, Ahmed en-Nakşibendî el-Hâlidî, *Câmiu'l-Usûl* (Veliler ve Tarikatlarda Usûl), ter. Rahmi Serin, Pamuk Yayıncılık, İstanbul 2005, s. 255. Necmeddîn-i Kübrâ'ya dair benzeri bir 'gemi' metaforunun kullanımı için bkz. Gümüşhanevi, *Rûhu'l-Ârifîn,* ter. Rahmi Serin, Pamuk Yayınları, İstanbul 2002, s. 267-268.

3 Yunus Emre, *Divan,* haz. Burhan Toprak, Odunpazarı Belediyesi Yayınları, İstanbul 2006, s. 91.

4 Mesnevî'den gösterilen referanslarda genellikle, Tâhirü'l-Mevlevî'nin tercümesi esas alınmıştır. Ancak ihtiyaç duyuldukça diğer tercümelere de başvurulmuştur. Mesnevî şerhlerinden yapılan alıntılarda ise tasavvufî yorumlarıy-

1. Hz. Peygamber (s.a.s.) ve Mürşid-i Kâmil

Mevlânâ, Hz. Peygamber (s.a.s.) ve ashabını, ümmetin kurtuluş vesilesi olan gemiye teşbih eder. O, bu hususla ilgili *"Biz ve ashabımız, Nuh'un gemisi gibiyiz ki her kim bizim gemimize sarılırsa kurtulur."*[5] şeklindeki hadisi naklederek, Hz. Peygamber (s.a.s.) ve ashabının, zamanın zulüm ve cehalet tufanında gemi gibi olduğunu vurgular.[6] *Mesnevî*'nin bir başka yerinde ise mana denizinin kaptanı gördüğü Hz. Muhammed (s.a.s.)'i, ikinci bir Nuh gibi, insanlığın manevî kurtuluşunun vesilesi kabul eder. Mesnevî şârihlerinden Ahmed Avni Konuk'a göre; Allah, Hz. Nuh'a, tufan dolu maddi sularda nasıl gemicilik yaptırdıysa, Hz. Peygamber (s.a.s.)'e de, ilm-i ledün denizinde ikinci Nuh gibi, insanları zulüm tufanlarında helak olmaktan kurtarmak suretiyle mecazî anlamda gemicilik yaptırmaktadır. Zira akıllı kimseler için, özellikle de tehlikelerle dolu olan deniz yolunda böyle bir kılavuz oldukça lüzumludur.[7] Üstelik şeytan ve avenesinin, hakikati gösteriyorum diye kaptanlık iddiasında bulunarak birçok insanı doğru yolundan şaşırttığı böyle bir ortamda kılavuzluğun gerekliliği daha çok ortaya çıkmaktadır.[8] Bundan dolayı Allah, Peygamber (s.a.s.)'ine *"Sen vaktin Hızır'ı ve her geminin imdadına koşan kaptanısın. Artık İsa (a.s.) gibi yalnız yürümeyi bırak!"*[9] demektedir. Bu beyitte, Hızır (a.s.) gibi ledünnî ilimlerin feyiz kaynağı olan Hz. Peygamber (s.a.s.)'in, varlık deryasında, tabiat ve nefsaniyet fırtınaları arasında yüzen her bir beşer gemisinin yardımcısı olduğu vurgulanmaktadır. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.s.), *"Biz, seni ancak bütün insanlara müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik…"*[10] âyetinin gereği olarak bütün beşerin selameti için gönderilmiştir. Bunun için de, Hz. İsa (a.s.) gibi uzleti ve tenhaya çekilmeyi tercih etmemelidir.[11]

Mevlânâ, bahsi geçen *"Biz ve ashabımız, Nuh'un gemisi gibiyiz…"* hadisini yorumlarken, bir şeyhe tutunanların da Hz. Peygamber (s.a.s.)'e tutunup kurtulanlar gibi olduğuna işaret eder. Zira tam bir sadakat ile kâmil bir şeyhe sarılan Hak yolcusu/sâlik, gece ve gündüz yürüyen gemi içindeki bir kimse gibi, Hak yolunda seyr ü seferdedir, fakat kendisinin mesafe kat ettiğinden haberi yoktur. Mevlânâ, Hak yolcusunu koruyan bu şeyhi, can bağışlayıcı olarak nitelendirir. Konuk'a göre; böyle denmesinin sebebi şeyhin, Hak yolcusunun hayvanî ruhunun altında zebun ve mağlup

la metaforik manaları oldukça detaylı değerlendiren Ahmed Avni Konuk'un şerhi esas alınmıştır.

5 Hz. Peygamber (s.a.s.)'in ehl-i beytini gemiye teşbih ettiği hadis bazı kaynaklarda şu şekilde de geçer: "*Ehl-i Beytim Nuh'un gemisi gibidir; ona binen kurtulur; geri kalan boğulur.*" Bkz. Taberânî, Ebu'l-Kâsım Süleyman b. Ahmed, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, thk. Hamdi Abdulmecîd es-Selefî, Mektebetü İbn-i Teymiyye, Kahire tsz., hadis no: 2636-2638, c. III, s. 37- 38; Hâkim, Ebu Abdillah en-Nîsâbûrî, *el-Müstedrek ale's-sahihayn,* Ma'rifetü's-sahabe, 31, Dâru'l-harameyn, Kahire 1997, hadis no: 4783, c. III, s.177.

6 Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî, *Mesnevî*, çev. Tâhirü'l-Mevlevî, Kırkambar Yayınları, İstanbul 2011, c. IV, s. 362, byt. 12993- 12994.

7 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. IV, s. 421, byt. 13893-13894; Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. VII, s. 420- 421.

8 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. IV, s. 421, byt. 13895; Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. VII, s. 421.

9 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. IV, s. 421, byt. 13896.

10 Sebe, 34/28.

11 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. VII, s. 421- 422.

olan insanî ruhunu faaliyet geçirmesidir.[12] Bundan dolayı Mevlânâ, Hak yolunda güvenle yürümek için kâmil bir yol göstericinin varlığını gerekli görür. Ayrıca *"Ey sâlik; gemiye bin ve orada ayağını toplayıp otur ki, can sevgilisine giden can gibi oturduğun yerde yürüye dur."*[13] diyerek, Hak yolcusunun hakikat şehrine olan seferinde, gemi mesabesinde gördüğü kâmil şeyhin himayesinde iken ayağını toparlamasını, yani terakki için oraya buraya başvurmaktan vazgeçmesini tavsiye eder.[14] Böylece denebilir ki; gemi, üzerindeki hareketsiz bir yolcuyu nasıl uzak mesafelere götürüyorsa, şeyhi de müridini, sadakati ölçüsünde, yüksek manevî makamlara taşır.

Mevlânâ, *Mesnevî*'deki diğer bir metaforik söyleminde, insan-ı kâmil de dahil olmak üzere bütün insanları gemiye benzetir. Buna göre; kişinin doğru yolu bulabilmesi için, kendi gemisini bırakıp mürşid-i kâmilin gemisine binmesini veya gemisini onun gemisine bağlamasını gerekli görür.[15] Söz konusu eserinin başka bir yerinde ise velilerin de, yol gösterici olma hususiyetlerinden dolayı *'Nuh'* ve *'gemici'* olarak tanınmasını; bunun yanında, halkın sohbetinin de tufan kabul edilmesini öğütler.[16] Ancak bir kısım insanların belalarla karşılaşmadığı sürece bu kurtuluş vesilelerini aklına bile getirmediklerinden yakınır. O, bu konudaki düşüncelerini şöyle dile getirir:

"Can verme zamanı ve ölüm gelip çatınca ah edersin, o vakit hırkanı ve çarığını ararsın.

Fakat çirkinlik denizinde boğulacak hale gelmedikçe, sığınacak yer bulunmadıkça,

Hakikat gemisine binmek aklının ucuna bile gelmez. Çarığı ve pöstekiyi görmezsin bile

Fakat yokluk denizine daldın da aciz kaldın mı, sevgi davasına düşer 'Rabbimiz, nefsimize zulmettik'[17] *demeye koyulursun."*[18]

Yine Mesnevî'nin bir başka yerinde de insanlar gemiye; insan-ı kâmil ise denizdeki suya benzetilir:

"Yahut denizdeki elsiz ayaksız bir gemiyi, hamal gibi başında taşır.

Suda yüzbinlerce ilaç mevcuttur. Çünkü bütün ilaçlar, onun feyziyle yetişir."[19]

Buna göre; su, tutmak için eli ve yürümek için ayağı olmayan gemileri, nasıl bir hamal gibi başının üstünde tutup taşıyorsa, insan-ı kâmil de, hakikati tutmak ve Hak yolunda yürümekten aciz olan ruh ve akılları, deniz mesabesinde olan kendi kudsî ruhunun üzerinde öylece taşımaktadır. Ayrıca insan-ı kâmilin âb-ı hayat gibi olan

12 Ahmed Avni Konuk, *Mesnevî-i Şerîf Şerhi*, haz. Selçuk Eraydın ve diğerleri, Kitabevi Yay., İstanbul 2004, c. VII, s. 169- 170.
13 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. IV, s. 363, byt. 13012.
14 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. VII, s. 175.
15 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. VI, s.585, byt. 24515.
16 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. XII, s. 105.
17 A'râf, 7/23.
18 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. V, s. 141, byt. 18128-18131.
19 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. V, s. 16416-16417.

canında, suda olduğu gibi, insanlığın manevi hastalıklarına çare olacak birçok ilaç gizlidir.[20]

Mevlânâ, Nuh (a.s.)'ın oğlu Kenan'ı tufandan kurtarmak için gemiye davet edişini[21] *Mesnevî*'sinde ibretlik bir kıssa olarak ele alır. Özellikle de bu davete Kenan'ın *"Ben düşman olan Nuh'un gemisini istemem"* demesi ve kendi gücüne güvenip yüzmeyi tercih etmesi üzerinden metaforik anlamlar çıkartır. Örneğin; Hz. Nuh'u tasavvuf geleneğindeki mürşid-i kâmile teşbih ederken; Kenan'ı ise kendi akıl ve zekâsına itimat ederek mürşid-i kâmile muhalefet eden kimseye benzetir.[22] Mevlânâ, bu durumu şöyle ifade eder:

"Dağlara benzeyen akıllar, vehim denizlerinde, hayal girdaplarında gark olur,

Bu kötülük tufanı, dağları bile aşarken, Nuh'un gemisine binenlerden başka kim eman bulur?...

Yüz binlerce koskocaman gemi, vehim denizinde paramparça olmuştur.

Bunların en aşağısı, akıllı filozof Firavun'dur. Onun ayı da vehim burcunda husufa uğramış, tutulmuştur." [23]

Bu beyitlerde, dağlar gibi olan yüksek akılların vehim ve hayal tufanından dolayı nasıl rezil oldukları anlatılmaktadır. Ayrıca Nuh'un gemisi mesabesinde olan enbiya ve evliyanın yolunun dışında bir kurtuluşun olmadığı vurgulanmaktadır.[24] Zira bu âlemde birçok heybetli ve kendilerinden korkulan kudretli kişi, vehim deryasındaki hayal tufanına tutulup parça parça olmuştur. O heybetli ve korkunç gemilerin en aşağısı idare-i saltanatında çevik ve filozof olan Firavun'dur. Onun ay gibi olan aklı, vehme mensup olan burçta tutulmuş ve vehim karanlığında aklının nuruna galip gelmiştir.[25]

Mevlânâ'ya göre yüzmek zorunda olduğumuz, sıradan bir ırmak değil; büyük bir deryadır. Dolayısıyla kurtulmak isteyen kişi, kibir ve kinini bırakıp, kendi akıl ve idrakiyle yüzmek yerine, kurtuluş gemisi yerinde olan kâmil bir mürşidin terbiyesine nefsini teslim etmelidir. Nuh (a.s.)'ın iman etmeyen oğlu Kenan gibi gemiye girmekten kaçınmamalıdır. Çünkü zeki olan nefsi, *'dağa çıkar, kurtulursun, su oraya çıkamaz'*, diye onu aldatmıştı.[26] Mevlânâ, Kenan'ın aklına güvenerek ve babası Hz. Nuh'a

20 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. IX, s. 82-83.

21 Bu husus, Kur'an-ı Kerim'de şöyle anlatılır: *"Gemi, dağlar gibi dalgalar arasında onları götürüyordu. Nûh, ayrı bir yere çekilmiş olan oğluna, "Yavrucuğum, bizimle beraber sen de bin, inkârcılarla birlikte olma" diye seslendi. O, "Ben, kendimi sudan koruyacak bir dağa sığınacağım" dedi. Nûh, "Bugün Allah'ın rahmet ettikleri hariç, O'nun azabından korunacak hiç kimse yoktur" dedi. Derken aralarına dalga giriverdi de oğlu boğulanlardan oldu."* Hud, 11/ 42-43. Mevlânâ, Kenan'ın babası Hz. Nuh'un nasihatlerini dinlemeyişini ön plana alarak bu kıssaya Mesnevî'sinde uzunca yer verir. Bkz. Mevlânâ, *Mesnevî*, c. III, s. 91-94, byt. 9010- 9063.

22 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. V, s. 350.

23 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. V, s.188, byt. 18815-18816, 18820-18821.

24 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. X, s. 181.

25 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. X, s. 182- 183.

26 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. IV, s. 418, byt. 13847; Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. VII, s. 404.

minnet etmekten kaçınarak düştüğü vahim duruma üzüntüsünü şöyle dile getirir:

"Keşke o Kenan yüzme öğrenmemiş olsaydı da, Nuh'a ve gemisine minnet etse ve gözünü dikseydi.

Keşke o küçük çocuklar gibi cahil olaydı da, onların analarının eteklerini yakaladıkları gibi, Kenan da babasının lütuf ve keremine sığınsa idi.

Yahut da nakli ilimlerle az dolmuş –yani öğrenmemiş ve ona mağrur olmamış- bulunsaydı da bir veliden 'vahy-i Hak' ilmini kapsaydı

Böyle bir nura karşı önüne kitap alıp onunla meşgul olursan, ilhama mazhar olmuş ruhun seni azarlar.

Zamanın kutbu olan insan-ı kâmilin kelamına karşı naklî ilmi, su varken teyemmüm etmek gibi bil.

Ey sâlik; kendini ebleh kıl ve bir insan-ı kâmile tabi olup, onun izinde yürü. Kurtulmayı ancak bu eblehliğin sayesinde bulursun."[27]

Buna göre; bazen çok bilgi, insanın hakikate ulaşmasında bir engel oluşturabilmektedir. Bundan dolayı insanın, gerçek bir yol gösterici karşısında, bildiklerini bir kenara bırakıp, büyüklenmeden cahil bir çocuk gibi acizliğini ortaya koyması ve ona teslim olması, kurtuluşu için önemli bir adımdır.

Kişinin kendi yetenek ve gayretlerine güvenerek, ruha mahsus olan denizde yüzmeye çalışmasının anlamsız olduğunu söyleyen Mevlânâ, çare olarak, o denizdeki Nuh'un gemisine binmeyi, yani Hz. Peygamber (s.a.s.) ve onun yolundan giden mürşidlere sarılmayı gösterir. O, bu hususu şöyle ifade eder:

"O Sultanu'l-Enbiya (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: 'Küllde gemi benim,

Yahut o selamet gemisi, benim can gözüme varis ve makamıma halife olan zattır.

Biz Muhammedîler, o denizde Nuh'un gemisi gibiyiz. Ey yiğit, sakın o gemiden yüz çevirip ayrılma!

Hazret-i Nuh'un müşrik olarak boğulan oğlu Kenan gibi, dağa çıkar da kurtulurum deme. Kur'ân'dan 'lâ âsıme'l-yevme'[28] *âyetini işit.*

Gözündeki gaflet bağından dolayı, bu gemi sana alçak, fikir dağı ise çok yüksek görünüyor."[29]

Konuk'a göre bu beyitlerde Mevlânâ, ruha mahsus bir deniz olan gayb âleminde nazar-ı fikrî ile yapılan yüzücülüğün hiç olduğunu ifade etmektedir. Zira orada Hz. Nuh (a.s.)'ın gemisi mesabesinde olan ilahî şeriata ve nebevî sünnete sarılmaktan başka bir çare yoktur. Zaten Hz. Peygamber (s.a.s.) de hadislerinde *"Bu derya-yı küll*

27 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. IV, s. 418, byt. 13851- 13855.

28 Bu ifadede Hz. Nuh'un oğlu Kenan'a *"Bugün Allah'ın helâk emrinden koruyacak hiçbir kuvvet yoktur. Ancak O'nun merhamet ettiği kurtulur!"* şeklindeki hitabının yer aldığı âyete işaret vardır. Bkz. Hûd, 11/43.

29 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. IV, s.548, byt. 15734-15739.

içinde gemi benim" buyurmuştur. Burada *'derya-yı küll'*den kasıt, varlığın şeriat, tarikat, hakikat ve marifet gibi bütün kemal mertebeleridir. Hz. Peygamber (s.a.s.), kendisini ve varisi olan ulemayı bu deryaları selamet içerisinde kat edecek olan Nuh'un gemisine benzetmiştir.[30] Buna binaen Mevlânâ da: *"Biz deryada Nuh'un gemisiyiz, ta ki ey delikanlı, gemiden yüz çevirmeyesin!"* diyerek kendisini de salahiyet sahibi görür ve Hak yolcularını ve hakikat taliplilerini basiret üzere Hakk'a davet eder. Ayrıca kendisinden de yüz çevrilmemesini isteyerek, Nuh'un oğlu Kenan gibi dağa sığınmak, yani kendi akıl ve fikirlerine uymaktan, onları men eder. Zira bu akıl ve fikirler kişiyi, şeytan, nefis ve tabiat tufanından kurtaramaz.[31] Mevlânâ, bu hususstaki uyarılarına şöyle devam eder:

"Sakın ha, bu alçak gördüğün gemiye hor bakma da ona bitişik olan fazl-ı ilahiye nazar et!

Fikir dağının yüksekliğine bakma ki bir dalga onu alt üst eder.

Ey gafil, eğer Kenan gibi isen, sana bunun gibi yüzlerce nasihat versem yine de sözüme inanmazsın.

Kenan'ın kulağı bu sözleri nasıl duyacak? Onları Allah mühürlemiştir."[32]

Buna göre; kişi, aklını ve fikrini çok yüksek görmeye başlayınca basireti bağlanır ve *'derya-yı küll'*de gemi mesabesinde olan insan-ı kâmili gözünde alçak ve hakir görmeye başlar. Ancak o kişi, mütevazı olan insan-ı kâmilde bulunan Hakk'ın inayetini fark edemeyip, onu küçük görmekle ciddi hata yapmaktadır. Ayrıca kendi fikir dağının yüksekliğine aldanmakta ve onun bir dalga ile altüst olabileceğini düşünememektedir. Nitekim birinin kendi görüşüne göre hakikat zannettiği bir hayal, bir tecelli-i kahrî neticesinde hiç hükmüne gelebilir. Bütün bu uyarılardan sonra Mevlânâ, Kenan gibi, kulağında Hakk'ın mührü bulunan kimseler için bu tür nasihatlerin fayda vermeyeceğini ifade eder.[33] Mevlânâ, kendi fikrine fazlasıyla güvenerek, hakikat ve kurtuluş yolundan uzaklaşan filozofları da Kenan'a benzeterek şu uyarılarda bulunur:

"Filozof aklına güvendi, kendisini düşünce ile öldürdü. Bırak koşsun gitsin zaten define onun arkasında kaldı.

Ona koş git de. O ne kadar hızlı koşarsa gönlünden muradından o kadar ayrılır uzaklaşır.

Cenâb-ı Hakk, 'Bizim için savaşın'[34] *diye buyurdu. Ey kararsız kişi, 'bizden uzaklaşmaya çalışın' demedi.*

Kenan gibi evde Nuh'tan utandı da o yüksek dağın tepesine çıktı.

30 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. VIII, s. 472-473.
31 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. VIII, s. 473-474.
32 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. IV, s.548, byt. 15740-15743.
33 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. VIII, s. 474-475.
34 Burada, Kur'ân'ın, *"Bizim uğrumuzda gayret gösterip mücahede edenlere elbette muvaffakiyet yollarımızı göstereriz"* âyetine işaret edilmektedir. Ankebût, 29/69.

Kenan kurtulmak için ne kadar fazla gayret sarf etti ise, dağın üstüne ne kadar çok tırmandı ise, kurtuluştan o kadar çok ayrıldı, o kadar çok uzaklaştı."[35]

Buna göre; aslında filozoflar hakikati buluyorum düşüncesiyle koştukça, hakikatten uzaklaşmış oluyor. Çünkü onlar, istekleri Hak ve hakikati bulmak olmasına rağmen, çokluk ve tabiat âlemine teveccüh ederek koşmaktadırlar. Böylece isteklerine arkalarını çevirip koşmuş ve uzaklaşmış oluyorlar.

Mevlânâ, ehlullahın ve onların yollarını, marifetlerini inkâr eden zahir ulemasını da Kenan'a benzetir. Çünkü bunlar da Kenan gibi, Hz. Nuh (a.s.) meşrebinde olan insan-ı kâmile ve onun yoluna tabi olmaktan ar edip kendi enaniyet dağlarının tepesine çıkarlar ve *'bizde de ilim vardır, niçin tabi olalım?'* derler. Sonrasında da, nefsanî sıfatlarının tufanından kurtulamayıp boğulurlar. Kenan, ne kadar kurtulmayı isteyip dağ tarafına gittiyse de kurtuluş yerinden uzaklaşmıştı. Bunun gibi kendilerini beğenen mütekebbir âlim ve filozoflar da, kendi bilgilerine aldandıklarından dolayı, enbiyaya ve insan-ı kâmile tabi olmayıp enaniyet dağına iltica etmiş olurlar. Ayrıca çok güvendikleri Kelam, Kıyas ilmi ve Mantık delillerine tabi ilimlerle Hakk'ı ve hakikati bulmak da işlerine yaramaz, mahrumiyet ve hasret içinde kalırlar.[36]

2. İnsan, Beden, Ruh ve Kalb

Mevlânâ, gemi metaforunu, bizzat insan için kullandığı gibi, bazen de insanını ruhu, bedeni veya kalbi için de kullanır. Özellikle Hz. Nuh ve Hz. Musa kıssalarını anlatırken, bu tür ifadelere sıklıkla başvurmuştur.

Mesnevî'de, Hızır (a.s.)'ın gemiyi delme kıssasında gizli olan hikmetler, metaforik bir tarzda şöyle ifade edilir:

"Hızır denizde gemiyi deldi ama bu delişinde yüzlerce sağlamlık var.

O kadar ışıkla, o kadar parlaklıkla Musa'nın vehmi bile perde ardında kaldı; artık tutup da kanatsız uçmaya kalkışma sen."[37]

Bu beyitleri yorumlayan Konuk'a göre; Hz. Musa (a.s.)'nın Hızır'a müdahalesi, şeriat sahibi bir peygamber olmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim şeriat, izafî varlık âlemine mahsus olduğundan, onun nazarı da bu çokluk âleminde cari olan şeriata olmuştur. Dolayısıyla Hz. Musa (a.s.), her ne kadar nübüvvet nur ve hünerine sahip olsa da, Hızır'ın zahirî davranışlarına itiraz etmiştir. Çünkü davranışın batınından ve sırlarından bu nur ve hüner perdelidir. Ayrıca nübüvvet, zahire taalluk eder. Durum böyle olunca, kendisinde bu nur ve hünerin de olmadığı Hak yolcusunun, insan-ı kâmilin davranışlarına itiraz etmesi hiç caiz değildir.[38]

35 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. VI, s. 465, byt. 22761- 22765.
36 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. XII, s. 150-151.
37 Gölpınarlı, *Mesnevî ve Şerhi,* byt. 237, c. I, s. 67.
38 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. I, byt. 237- 238, s. 158- 159.

Hz. Mevlânâ, Hızır'ın gemiyi fâcirlerden kurtarmak için kırdığını nazara vererek, metaforik bir anlatımla geminin kırık olmasının onun kurtuluşuna sebep olduğunu şöyle ifade eder:

"Mademki kırık olan kurtuluyor, sen de kırıl da aczini bil. Emniyet yokluktadır; sen de kibir ve gurura değil, yokluğa meylet,

İçindeki madende bir parça altın yahut gümüş bulunan bir dağ, kazma ve külünk darbesiyle parça parça olur."[39]

Bu beyitlerde insanı gemiye benzeten Mevlânâ, geminin kırık olmasının onu kurtarması gibi; insanın da kalbi kırık olmasının ve kendini büyük görmeyerek fakrı tercih etmesinin onu kurtuluşa sevk edeceğini belirtir. Nitekim insan fakir olunca, başkalarının eziyetlerinden kurtulur. Şöyle ki; içinde altın ve gümüş madeni olan bir dağ, nasıl ki kazma darbeleriyle parça parça edilirse, aynı şekilde içerisinde enaniyet, kibir ve varlık duygusu olan da, insanların eziyetlerine maruz kalır. Diğer taraftan bu olumsuz vasıflara sahip olmayan kişi de, madensiz dağ gibi, eziyetlerden uzak durmuş olur.[40] Mevlânâ, insanın kendisini kusurlu ve eksik göstermesinin faydalarını, yine gemi metaforuna başvurarak şöyle ele alır:

"Ey muhatap, kendine gel, dudu kuşlarının önündeki şekere benzeme. Zehire benze de ziyandan kurtul.

Yahut Allah ve evliyaullah tarafından takdire mazhar olmak için, kendini dünya köpeklerine murdar gibi göster.

Hızır Aleyhisselam, gemiyi, gâsıbın elinden kurtarmak için sakatlamıştı."[41]

Mevlânâ burada Hak yolcusuna, iç dünyasının zarara uğramaması için, ehl-i dünyanın karşısında hünerlerini gösterip şeker gibi olmak yerine somurtarak sessizce durmayı tavsiye etmektedir. Zira ona göre; insanların önünde böyle durmak, onlara karşı zehir gibi olmaktır. Hızır'ın da gemiyi benzer bir sebeple deldiğini söyleyen Mevlânâ, bu şekilde geminin gaspçılardan kurtulduğunu hatırlatır. Bundan dolayı, ruhun bindiği cisim gemisi de ehl-i dünyaya karşı kusurlu yapılmalı ki, kişinin benliği gasp edilmekten kurtulabilsin.[42]

Mevlânâ, insan bedenini canın otağına ve Nuh'un gemisine benzetir.[43] Yine ona göre, insanın gemi gibi olan vücudunun yelkeni inançtır. Yelken olunca, rüzgâr gemiyi uzak yerlere götürür; yelken olmadığı vakit, söz rüzgâr olur.[44] Ancak yelkensiz geminin rüzgârdan istifade edememesi gibi, inançsız bir insan da, sadece sözle ma-

39 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. IV, s. 507, byt. 15146- 15147.
40 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. VIII, s. 278-279.
41 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. V, s. 54, byt. 16887-16889.
42 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. IX, s. 248-250.
43 Gölpınarlı, Abdülbaki, *Mesnevî ve Şerhi,* Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yay., İstanbul 1985, c. II, byt. 456, s. 99.
44 Mevlânâ, *Fîhi Mâ Fîh*, ter. Ahmed Avni Konuk, İz Yayıncılık, İstanbul 1984, s. 84.

neviyat âlemlerine yol alamaz.

Mevlânâ, insanın bedenini/vücudunu gemiye; ruhunu ise Hz. Nuh'a benzetirken, yine metafor metoduyla, ruhun bineği olarak gördüğü bedenin önemine şöyle dikkat çeker:

"Tene, ruh bağışlamak lütfunda bulunan, onu ruh sahibi eden, gemiyi Nuh'a Burak yapan, Allah'tır,

Ey hakikat nurunu arayan kişi, şunu iyi bil ki Allah dilerse, her şeyi ters çevirir. Geminin huyunu değiştirir de, onu tufan haline sokar.

Ey zavallı, düşünebilsen hissedersin ki her anın, seni felakete sürükleyen bir tufan olur, sonra seni kurtarmak için bir gemi kesilir. Seni böylece andan ana, gama, neşeye ulaştırır durur.

Önündeki gemiyi, denizi görmüyorsan, bütün vücudundaki şu ürpermeyi, titreyişi gör."[45]

Bu beyitlerde, beden ile ruh arasındaki münasebet, gemiyle gemici (Hz. Nuh) arasındaki münasebete teşbih edilmektedir. Tasavvufta, Hak yolunda mesafe alırken, gemicinin gemiyi doğru kontrol etmesi gibi ruhun da bedene hâkimiyeti oldukça önemlidir. Ayrıca gemiyi Nuh için Burak (kurtuluş bineği) yapan Allah, isterse insanın da gemisi konumunda olan bir kısım şeyleri, tufanı haline getirir. Diğer bir söyleyişle lütfunu kahra; kahrını da lütfa çevirebilir. Bu hususta hakikat nurunu arayanların dikkatli olması gerekir. Bundan dolayı, insanın her bir anı tufan veya gemi olabilmektedir. Allah'ın tufan mesabesinde olan kahır tecellileri, insanı gama sevk ederken; gemi mesabesinde olan lütuf tecellileri ise sevince ulaştırmaktadır. İnsan, önündeki lütuf gemisini ve kahır deryasını görmüyorsa bile vücudunun uzuvlarındaki gam ve sevinç belirtilerini görebilir.[46]

Mevlânâ, tasavvufî anlayışa göre ricâlü'l-gayb hiyerarşisinin başı olan *'Kutb'* un bedenini gemiye; ruhunu ise Hz. Nuh'a teşbih eder: "*Kutbun zayıflığı, ten zayıflığından olur. Ruh zayıflığından olmaz. Dayanıksızlık, çürüklük, gemide olur. Nuh'da olmaz.*"[47] Ahmed Avni Konuk, bu beyitin yorumunda kutubların bedenlerinin çoğunlukla zayıf ve bazı hastalıklarının olması hasebiyle diğer insanlardan farklı olmadığını söyler. Ancak onların ruh-ı şeriflerinin bir aslan gibi olup zayıf cisimlerine galip geldiğini, dolayısıyla zayıf cisimlerinin bundan etkilenmediğini iddia eder. Ayrıca görünüşte, her ne kadar ızdırap içinde oldukları zannedilse de, aslında böyle bir durumda olmadıklarını ifade eder.[48]

Mevlânâ, insanın kalbini de gemiye teşbih ederek, onun mal ve mülk sevdasın-

45 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. VI, s. 455, byt. 22613-22616.
46 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. XII, s. 101-102.
47 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. V, s.167, byt. 18505-18506.
48 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. X, s. 89-90.

dan arınması gerektiğini vurgular:

"Geminin içine su dolması, onun batmasına sebep olur. Fakat suyun gemi altında bulunması, ona dayanak teşkil eder.

Malı, mülkü kalbinden çıkarmış olduğu için, Süleyman Aleyhisseselam kendisine 'fakir' dedi."[49]

Buna göre; geminin içine su girdiğinde, onu nasıl batırırsa; mal sevgisi de insanın kalbini doldurduğu zaman, onu aynı şekilde batırır. Ancak mal sevgisi, kalbi istila etmez ve o mal ile güzel davranışlar sergilenirse, geminin altındaki suyun gemiyi taşıması ve istenen yere ulaştırması gibi, o kalb de insanı maksudu olan Hakk'a ulaştırır. Örneğin; Hz. Süleyman (a.s.), sahip olduğu büyük saltanat ve mülke rağmen, bu tür şeylerin muhabbetini kalbinden çıkartmış ve kendini fakir görmüştür. Bu nedenle çok mal ve mülkü, geminin altındaki su misali, ona zarar vermemiştir.[50]

Mevlânâ, bir başka yerde de insanların bedenlerini gemiye, ruhlarını ise suya/denize benzetirken, bu beden gemilerini hareket ettiren denizi ve o denizin sahibini görmenin önemine değinir:

"Denizi görecek göz başkadır, köpüğü gören göz başkadır. Sen köpük gözünü bırak da deniz gözüyle bak.

Gece gündüz dalgaların hareketi denizdendir. Sen köpüğü görürsün de denizi göremezsin. İşte bu şaşılacak şeydir.

Biz insanlar, o denizin tahrikiyle gemiler gibi birbirimize yaklaşır ve uzaklaşırız. Parlak bir suda olduğumuz halde, gözümüz bulanık olduğundan, bizi hareket ettiren denizi görmeyiz.

Ey ceset gemisinde uyumuş olan! Beden gemisini hareket ettiren suyun (yani ruhun) muharrik olduğunu anladın; bir de suyun suyuna (ruhun da muharriki irade-i ilahiyeye) bak!

Suyun bir suyu vardır ki onu sevk eder; ruhun da bir ruhu vardır ki onu çeker çevirir."[51]

Bu beyitlere göre; insanların kesif olan cisimleri, Hakk'ın latif vücudunda yüzen gemiler gibidir. O'nun hakiki vücudu hafif harekete geçince insanlar birbirine çarpar. Ancak oldukça berrak ve latif bir su içinde bulunulmasına rağmen, bulanık gözler bu deryayı değil, kesif olan gemileri görür. Bu beyitler, cismaniyette boğulan ve ruhtan gafil olanlara hitap etmektedir. Burada suyu görenler, ruhu görmektedirler. Ancak, suyun suyundan yani ruhun ruhundan gafildirler. Ayrıca cisim gemisi içinde yalnız sıfat-ı ruhaniyyeye vakıf olmakla (cisim gemisini harekete geçiren suyu görmekle)

49 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. I, s. 79, byt. 978-979.
50 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. I, s. 319.
51 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. III, s. 88-89, byt. 8973- 8977.

birlikte asıl muharrik olanın su olmadığını anlamazlar. Asıl muharrik olan bu su değildir; o, ruhun ruhudur ki bu da Hakk'ın gerçek varlığıdır. Buna göre; gemi durumundaki cisimler, ruh suları üzerinde, ruhlar da Hakk'ın varlığında yüzer.[52]

Mevlânâ'ya göre; can, mensup olduğu ruhaniyet âlemine kavuşma arzusuyla yanıp tutuştuğunda, bir su kuşu misali, gemi olmadan da yüzüp Hakk'a vasıl olabilir. O, bu durumu şöyle ifade eder:

"Can kendisinin su kuşu olduğunu söylüyor, bu iddiada bulunuyor. Artık o, bela tufanından korkar, feryat eder mi?

Gemi kayalara çarpar parçalanırsa, bundan kaz üzülür mü? Onun gemisi suya ayak basmaktır. Kaz suya girince kendisi bir gemi olur yüzer durur.[53]

Bu beyitlerde cisim/beden, gemiye; can, su kuşuna; ruhaniyet âlemi de denize benzetilmiştir. Buna göre can; ruhaniyet âlemine mensupluk davası ettiğinden, artık cismanî olan bela tufanından korkup feryat etmez. Su kuşu olan kaz için geminin kırılıp batması, tasalanacak bir durum değildir. Zira onun gemisi, su üzerinde kendi ayağı olur ve bu şekilde gemisiz olarak denizde yüzer. Bunun gibi, cisim gemisinin kırılmasından ve harap olmasından, su kuşu mesabesinde olan ruh için de üzülmek gerekmez. Onun gemisi, deniz mesabesinde olan ruhaniyet âleminde kendi varlığının ayağı olur.[54]

Mevlânâ, nefsanî varlığı, Hak yolcusunun ihtiyarî olarak batırması gereken bir gemi olarak görür. Ona göre, yüz arşınlık kovaya, doksan dokuz arşınlık ip sarkıtıldığında kuyunun suyu kovaya dolmadığı gibi; kişinin nefsanî varlık gemisi de en son yükü konmadan batmaz. Bu nefsanî varlık gemisi, şeriat ve tarikatın tekliflerini istiap haddine kadar yüklenebilir. Fakat yine de hakikî varlık deryasında batmaz. Onun bu varlık deryasında batması ancak, son yükü olan *'mevt-i ihtiyarî (nefsin istek ve arzulardan fani olmak)*'yi yüklenmekle olur. İşte o zaman Hakk'a vuslat gerçekleşir.[55] Bu durum, Mesnevî'de şöyle dile getirilir:

"Ey emir, son ağırlığı da koymadıkça bu gemi batmaz,

Son ağırlığı asıl bil, ne yaparsa o yapar, vesveseler, günahlar, azgınlıklar gemisini o batırır"[56]

Mevlânâ'ya göre; nefsin varlık gemisine konulacak son yüklerden birisi de, büyüklere bal; küçüklere süt olarak tanımladığı aşktır.[57] Konuk'a göre burada büyüklerden kastedilen, fena-fillah mertebesinde olan zatlardır ki aşk onlar için bal gibi lezizdir. Bu lezzet onları beka-billah mertebesine getirir. Çocuklardan maksat da, henüz

52 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. V, s. 338-339.
53 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. VI, s. 582, byt. 24472-24473.
54 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. XIII, s. 60.
55 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. XI, s. 254- 255.
56 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. VI, s. 353, byt. 21131-21132.
57 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. VI, s. 578, byt. 24407.

suret kaydından kurtulamamış olan Hak yolcularıdır. Aşk onlar için de süt mesabesinde olup ruhlarını gıdalandırır ve onları suretten geçirerek fena-fillah mertebesine getirir. Dolayısıyla aşk, her nefsanî varlık gemisi için son yük olup onları hakikî varlık deryasına gark eder.[58]

3. Selamet ve Kurtuluş

Mevlânâ, kurtuluş ve selameti gemiye; felaketi ise gemiyi batırmaya çalışan girdap ve tufana teşbih etmektedir.[59] Ona göre, Allah'ın Hz. Nuh ve inanları gemiye bindirip kurtarması, o gemiye binenler için olduğu gibi, bütün insanlık için de yapılmış büyük bir lütuftur. O, Allah'ın bu lütfunu şöyle hatırlatır:

"Sizi, Nuh'un gemisinde ve dedelerinizin sulbünde muhafaza eylemek suretiyle bir sabah ettiğim lütfu hatırlayın.

Sizin aslınıza ve atalarınıza o zaman tufan dalgalarından eman verdim.

Ateş tabiatlı tufan suyu o zemini kaplamıştı. Onun dalgası dağın tepesini kapıyordu.

Ben sizi o vakit ceddinizin ceddinin ceddi, yani en uzak dedelerinizin vücudunda muhafaza eyledim ve reddetmedim."[60]

Mevlânâ, Allah'ın Nuh tufanında insanlığın geçmiş ecdadını gemide korumakla, bugünkü nesilleri de koruduğunu, dolayısıyla bunun bütün insanlık için bir lütuf olduğunu ifade etmektedir. Bundan dolayı insan, ilahî emirlere karşı gelen vefasızların sohbetinde nefsini ve nefesini israf edip kendini onlara kurban etmemelidir. Zira insanın böyle davranması, yani Allah'ın değil de onların lütuf ve servetlerine itimat etmesi, Allah'a karşı bir sû-i zandır.[61]

Mesnevî'de, geminin metaforik olarak ele alındığı kıssalardan birisi de, Dekûkî adlı bir dervişle ilgilidir. Buna göre; Dekûkî, sahilde namaz kıldırırken batacak olan bir gemiden feryatlar işitir ve ansızın deniz tarafına baktığında, dalgalar arasında kaza ve belaya maruz kalmış bir gemi görür. Bu gemidekiler, gece karanlığı, kara bulutlar ve büyük dalgalar gibi üç ciddi tehlikeyle mücadele etmekte ve batmak korkusu içinde çırpınmaktadırlar. Bundan dolayı, helak olmamak için kâfir-dinsiz hep beraber muttaki kesilerek ihlaslı bir şekilde Allah'a dua ve yakarışta bulunurlar. Bu durumu gören Dekûkî, merhamete gelir ve onlar için *"Hoş selametle tekrar onları sahile götür, ey eli denize ve karaya erişmiş"* şeklinde gözyaşı dökerek dua eder. Onun dua ve şefaati üzerine gemi batmaktan kurtulur. Ancak gemidekiler sahile çıktıktan sonra kendi gayretleriyle kurtuldukları zannına kapılırlar.[62]

58 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. XIII, s. 38.
59 Örneğin bkz. Mevlânâ, *Mesnevî*, c. II, s. 472, byt. 6736-6737.
60 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. III, s. 28, byt. 8064-8067.
61 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. V, s. 101- 102.
62 Bu husus Kur'ân'da şöyle geçer: *"Gemiye bindikleri zaman dini Allah'a has kılarak O'na dua ederler. Onları kurtarıp karaya çıkardığı zaman ise bir de bakarsın ki, Allah'a ortak koşuyorlar."* Ankebût, 29/65.

Mevlânâ, bir kısım insanların, gemi mesabesinde olan Hz. Peygamber (s.a.s.) ve onun sünnetine tabi olan Allah dostlarının davetlerine icabet etmemesini ve ancak ölüm gibi çirkin bir dalga geldiğinde onların kıymetini anlamalarını eleştirir. Ayrıca bunların, ancak ciddi bir sıkıntıyla baş başa kaldıklarında hatalarını fark ettiklerini ve *"Ey Rabbimiz biz nefsimize zulmettik!"* zikrini kendilerine vird-i zeban ettiklerini belirtir.[63]

4. İlahî Aşk

Mevlânâ, ilahî aşkı da, ümmetin seçkinleri için kurtarıcı bir gemi olarak görür. Ona göre ilahî aşk, öyle bir gemidir ki, içinde bulunanların afetzede olması nadir; kurtulması ise çok yüksek bir ihtimaldir.[64] Aşk, maşukunun muradı önünde, kendi muradından geçmesini gerektirir. Meydanda iki irade kalmadığı zaman da çekişme olmaz. Dolayısıyla hakikat deryasında ilahî aşk, Hakk'ın has kulları için bir gemi olur ve bu aşk gemisi içinde afet az olur. Yani ilahî aşkın yoğun bulunduğu fena-fillah makamında takılan az olur; çoğu bu makamdan sonra beka-billah mertebesine vasıl olup, insan-ı kâmil olur.[65]

Mevlânâ, bir başka yerde de, halkın cisimlerini gemilere, aşkı da gözle görünmeyen bir ejderhaya benzetir ve aşkın boğazının bir ejderha haline gelerek insanların akıllarını kapıp gönüllerini yuttuğunu ifade eder.[66]

5. Şerli İnsanlar

Mevlânâ, *Mesnevî*'sinde *'gemi'* metaforuna, genel kullanımın dışında, münkirlerin vücudu için de başvurur. Peygamberlerin ve velilerin kıymetini belirtmek için ise denizdeki *'inci'* benzetmesine başvurarak, *"İnci denizdeki gemiden ne şeref bulur? Hususiyle gübre doldurulmuş bir gemiden!"*[67] ifadesini kullanır. Mesnevî'yi şerheden Konuk'a göre; *'inci denizi'*nden kastedilen, enbiya ve evliyanın vücududur. *'Necaset yüklü gemi'*den kastedilen ise münkirlerin vücududur. Buna göre, inci sahibi olan deniz, gemiyi de hareket ettiren dalgalar ve suların tasarrufuna sahip olduğu için, o gemiden ve onun hareketlerinden dolayı bir şeref bulmaz. Benzer şekilde, marifet ve hakikat incilerinin deryası olan enbiya ve evliya da, insanların üzerindeki riyasetleri ve tasarrufları sebebiyle, onlardan hiçbir şeref kazanmış olmaz. Özellikle münkirler gibi yükleri gübreden ve necasetten olan bir gemi olursa, böyle bir şereften hiç bahsedilemez.[68]

Mevlânâ, şu ifadelerinde ise aklı başında olmayan şerli insanları demirsiz/çapasız bir gemiye benzetir:

63 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. IX, s. 624-625.
64 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. IV, s. 418, byt. 13844.
65 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. VII, s. 404.
66 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. XI, s. 214- 215.
67 Mevlânâ, *Mesnevî*, c. III, s.185, byt. 10434.
68 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. VI, s. 100.

"Şer adamı, demirsiz gemi geldi, zira eğri havadan hazer bulmaz.
Akıl demiri, akıl için emandır; âkıllerden bir demir dilen."[69]

Bu beyitleri göre; şerre meyilli bir kimse, demir atmayan bir gemiye benzer. Demir atmayan bir gemi ise her türlü muhalif rüzgârdan harekete geçer ve muhalif havadan korkusu olmaz. İnsan vücudu da, bu âlem-i şehadet deryasında bir gemiye benzetildiğinde, akıl da o geminin demirine benzer. Akıl demiri, vücud gemisini muhalif rüzgârlara tabi olmaktan korur. Dolayısıyla şerre meyletmemek için akillerden, geminin demiri mesabesinde olan akıl almak gerekir.[70]

Sonuç

Tasavvufta *'gemi'*, bir metafor olarak kullanıldığında, genel anlamda manevî kurtuluş ve selameti sembolize etmektedir. Bazı sûfiler, bir kısım ilahî hakikatlerin ve ledünnî ilme dair hikmetlerin önemine dikkat çekmek için bu metafora başvurmuşlardır.

Önemli İslâm âlim ve sûfîlerinden olan Mevlânâ, meşhur eseri *'Mesnevî'*de gemi metaforunu oldukça etkin ve yaygın bir şekilde kullanmıştır. Bu hususta, *"Biz ve ashabımız, Nuh'un gemisi gibiyiz ki her kim bizim gemimize sarılırsa kurtulur."* hadisinden ilham alan Mevlânâ, öncelikle Hz. Peygamber (s.a.s.)'i, kendisine sığınan bütün ümmeti için, zulüm ve cehalet tufanından kurtaran bir gemi ve bu geminin kaptanı olarak ifade etmiştir.

Mevlânâ, Hz. Peygamber (s.a.s.) gibi, O'na tabi olan kâmil mürşîdleri ve velileri de selamete çıkaran bir gemi olarak yorumlamış ve Hak yolda yürümek için bu tür yol göstericilerinin gerekli olduğunu savunmuştur. Mevlânâ, tasavvufî eğitim sürecinde önemli bir yeri olan mürşid-i kâmili Hz. Nuh'un gemisine teşbih ederken; mürşid-i kâmile muhalefet eden ve onu küçümseyen kimseyi de kendi akıl ve zekâsına itimat ederek babası Hz. Nuh (a.s.)'a karşı gelen Kenan'a benzetir. Bundan dolayı kişinin kendi yetenek ve gayretlerine güvenerek, ruha mahsus olan denizde yüzmeye çalışmasının anlamsız olduğunu söyler. Böyle bir yanlışa düşmemek için de, o denizdeki Nuh'un gemisine binmek; diğer bir ifadeyle, Hz. Peygamber (s.a.s.) ve onun yolundan giden mürşidlere sarılmak gerektiğini söyler. Özellikle aklına ve bilgisine çok güvenen bir kısım filozof ve zahir ulemasının yaptığı gibi, kâmil mürşidi küçük görmenin ve onun yanındaki ilahî inayeti fark etmemenin, gafletten ve basiretsizlikten kaynaklanan ciddi bir hata olduğunu belirtir.

Mevlânâ, *Mesnevî*de *'gemi'* metaforunu kullanırken, çok çeşitli benzetmelerde bulunmuştur. Bu bağlamda *'gemi'* ile bazen bir insanı kastettiği gibi, bazen de onun beden, ruh veya kalbini söz konusu etmiştir. Örneğin; Hızır (a.s.)'ın gemiyi delişin-

69 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. VI, s. 508, byt. 4297-4298.
70 Konuk, *Mesnevî Şerhi*, c. VI, s. 508.

deki hikmetleri anlatırken, gemiyi insanın kalbine benzetmiştir. Buna göre; geminin kırık olmasının onu kurtarması gibi; insanın da kalbi kırık olmasının ve kendini büyük görmeyerek fakrı tercih etmesinin onu kurtuluşa sevk edeceğini belirtmiştir. Yine kalbi, gemiye benzettiği başka bir yerde de, geminin içine giren suyun onu batırması gibi; mal sevgisinin de insanın kalbini doldurduğunda, onu manevî açıdan batıracağını ifade etmiştir. Ancak mal sevgisinin istila etmediği bir kalbin, geminin altındaki suyun gemiyi taşıması gibi, insanı maksudu olan Hakk'a ulaştıracağı görüşünü savunmuştur.

Mesnevî'de, ilahî aşkın da, hakikat deryasında ümmetin seçkinleri için kurtarıcı bir gemi olarak kullanıldığı göze çarpmaktadır. Bu durumda ilahî aşk, içinde bulunanların afetzede olması nadir; kurtulması ise çok yüksek bir ihtimal olan bir gemi olarak tarif edilmektedir.

Mevlânâ, *'gemi'* metaforunu zikredilen kullanımların dışında, şerli insanlar ve nefsanî varlık için olumsuz bir manada kullanmıştır. Bunlardan şerli insanları, necaset yüklü bir gemiye benzetirken, peygamber ve velileri de denizdeki incilere benzetmiştir. Böylece inci gibi olan insanların, gübre gemisi gibi olan şerli insanlardan bir şeref bulamayacağı mesajını vermiştir. Bunun yanında nefsanî varlığı, Hak yolcusunun ihtiyarî olarak batırması gereken bir gemi olarak görmüştür. Bu gemiyi batıracak son yükün ise nefsin arzularından fani olması anlamına gelen *'mevt-i ihtiyarî'* olduğunu belirtmiştir.

Kısaca; Mevlânâ, insanlığın manevî kurtuluşuna dair oldukça önemli mesajlar verirken, *'gemi'* ve buna bağlı olarak *'Hz. Nuh'*, *'deniz'* ve *'tufan'* gibi metaforları çeşitli şekillerde ve oldukça etkin bir şekilde kullanmıştır.

Kaynakça

Gölpınarlı, Abdülbaki, *Mesnevî ve Şerhi,* I-VI, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yay., İstanbul 1985.
Gümüşhanevî, Ahmed en-Nakşibendî el-Hâlidî, *Câmiu'l-Usûl* (Veliler ve Tarikatlarda Usûl), ter. Rahmi Serin, Pamuk Yayıncılık, İstanbul 2005.
- *Rûhu'l-Ârifîn,* ter. Rahmi Serin, Pamuk Yayınları, İstanbul 2002.
Hâkim, Ebu Abdillah en-Nîsâbûrî, *el-Müstedrek ale's-sahihayn,* Ma'rifetü's-sahabe, 31, Dâru'l-harameyn, Kahire 1997.
Konuk, Ahmed Avni, *Mesnevî-i Şerîf Şerhi*, haz. Selçuk Eraydın, Mustafa Tahralı, Safi Arpaguş, Osman Türer, Mehmet Demirci, Necdet Tosun, Dilaver Gürer, Süleyman Gökbulut, Kitabevi Yay., İstanbul 2004- 2009, c. I- XIII.
Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî, *Mesnevî*, çev. Tâhirü'l-Mevlevî, Kırkambar Yayınları, İstanbul 2011, c. I-VI.
- *Fîhi Mâ Fîh*, ter. Ahmed Avni Konuk, İz Yayıncılık, İstanbul 1984.
Taberânî, Ebu'l-Kâsım Süleyman b. Ahmed, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, thk. Hamdi Abdulmecîd es-Selefî, Mektebetü İbn-i Teymiyye, Kahire tsz., c. III.
Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 2005.
Yunus Emre, *Divan,* haz. Burhan Toprak, Odunpazarı Belediyesi Yayınları, İstanbul 2006.

"Be Sîne Mescida Cûdim" Diyen Cizreli Seyyid Muhammed Kadrî'nin Hz. Nuh, Tufan ve Cudi Dağı Hakkındaki Tartışmalı Konulara Dair Keşfî Bilgilerinin Tasavvuf Açısından Değerlendirilmesi

Hayri KAPLAN*

Dilê min rewdeya husnê Ji binefş û sosin û lalan
Şefeq dabû li ber bejnê Me xemland in ji bo yaran

Me xemlek kir ji gulasore Me dil bû meqdes û tûre
Belê dil beyta me'mûre Ji rengê şah û dildaran

Ji rengê şah çi yaqût im Bi can û dil çi zemrûd im
Bi sîne mescida cûd im Ez im mesken ji bo yaran

Gönlüm güzelliğin bahçesi, menekşe, sümbül ve lâleden
Boyu önünde şafak verdi, biz onu yarlar için süsledik

Kırmızı gül (Hz. Rasûl) için süsledik. Gönlüm Beyt-i Makdes ve Tûr oldu.
Evet, gönül şah ve sevgililerin renginden Beyt-i Ma'mur'dur.

Şahın renginden nasıl bir yakutum! Can ye gönülden nasıl bir zümrüdüm!
Sinem Cudi dağının mescidi, yarlar için meskendir.

Seyyid Muhammed Kadrî

Öncelikle sözlerinden nakledeceğimiz ve bu beytlerin[1] sahibi olan Seyyid Kadrî hakkında kısaca bilgi verelim. 1898 senesinde Cizre'de doğan Seyyid Kadrî'nin babası Seyyid Hâşim, dedesi Seyyid Muhammed olup İmam Hüseyin (ra) neslindendir. Küçük yaşta önce annesini ve sonra da babasını kaybeder. Zahiri ilmi meşhur Molla Abdurrahman Hoserî'den tahsil eder. Bu zat Cizre'nin ve muhitin en büyük âlimlerinden olup kadiri halifesidir. Seyyid Kadrî, Molla Abdurrahman'ın oğlu ve ileride Cizre müftüsü olacak Molla Mahmut Bilge (ö. 1974) ile ders arkadaşıdır.[2]

İlk manevi eğitimini Şeyh-i Meczûb veya Şeyh Sa'îd diye bilinen Cizreli Şeyh Muhammed Seyfüddîn'den (ö. 1916) alır.[3] Bu zat Kuzey Irak'ta Şeyh Muhammed Ali Hüsâmüddîn et-Tavîlî'nin (ö. 1938) halifesidir. Şeyh-i Meczûb'un vefatı sırasında Seyyid Kadrî 19 yaşındadır. Daha sonra Irak'a giderek, Şeyh Muhammed Ali

* Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tasavvuf A.B.D.
hkaplan@cu.edu.tr

1 Hazîn, Seyyid Muhammed Kadrî, *Dîvân*, *Gönül Sultanları ve Hak Sohbetleri* içerisinde, tercüme ve açıklamalar: Çelebi Süleyman Kaya, Kültür Ofset, Ankara 1996, s. 254.

2 Yaşın, Abdullah, *Bütün Yönleriyle Cizre*, Dicle Kitabevi, Cizre 1983, s. 156; Hazîn, *Dîvân,* s. 382.

3 Yaşın, *Bütün Yönleriyle Cizre*, s. 156.

Hüsâmüddîn'e intisap eder ve tasavvuf eğitimini alır. Onun baş halifesi olarak Cizre'de, Seyyidler camiinde, Ulu camide, Medrese-i Sor'da, Nuh Nebi camiinde ve hemen yakınındaki evinin derizanında sohbet ve irşadlarına devam eder, insanların manevi eğitimiyle ilgilenir. Cizre'de Şeyh Kadrî diye de tanınan Seyyid Muhammed Kadrî Hazîn Hâşimî, 1961 yılında -hicri takvim hesabıyla- 63 yaşındayken Cizre'de vefat eder. Kabri Nuh Peygamber Türbesi'nin ayak tarafındadır. Türkçe, Arapça, Farsça ve Kürtçe'yi mükemmel konuşan ve yazan Seyyid Kadrî'nin Kürtçe şiirlerinin toplandığı *Dîvân-ı 'Irfân* adlı bir divanı vardır. Meşhur Melâyê Cezerî'nin (ö. 1050/1640) bazı şiirlerine tahmis ve tesdisleri mevcuttur.[4]

Onu yakından tanıyanların belirttiğine göre, büyük âlimler, şeyhler, her sınıf insan her çeşit ilimden hatta tarih, coğrafyaya kadar hiç bir konuda kimse onun kadar derin bilgi sahibi değildi. Ziyaretine gelenlerin sordukları eski tarihi olayları, sanki görüyormuş gibi teferruatıyla anlatırdı.[5] Bu durum kitaplardan, insanlardan bilgi öğrenerek değil Allah'tan gelen bilgiyle, Allah'ın göstermesiyle Peygamberimizin geçmişteki olayları görürcesine, daha doğrusu –birçok hadisinde vurgulandığı üzere- görüyor şekilde teferruatıyla anlatmasını anımsatmaktadır. Tanıyanlarının belirttiğine göre Seyyid Kadrî'nin yeri geldiğinde kalplerde geçen düşüncelerden, geleceğe dair bilgilerden, zahiren hiç gitmediği yerlerden, zaman ve mekân açısından zahiren görüşmesi imkânsız şahıs ve olaylardan, duyularla algılanmayan fakat var olduklarına inanılan meleklerden, cinlerden, şeytanlardan, kabir yaşamından, kıyamet ahvalinden, cennet ve cehennemden görerek haberler vermesi Hz. Peygamber'in hayatındaki örneklerle benzeşmektedir. Tasavvuf açısından fenâ fi'r-Rasûl, yani her yönüyle, ilmiyle, haliyle, davranışları ve duygularıyla Hz. Peygamber'in boyasıyla boyanmak, onun meşrebiyle tabolmak/aynîleşmek hem mümkün hem de irşad makamına geçecek bir veli için gereklidir. Hz. Peygamber'e bu şekilde varis olan bir şahsın bilgi kaynağı kitabî ve naklî olabildiği gibi daha ziyade keşfidir.

Fakat Tasavvuf dışında İslami disiplinler içerisinde keşfî bilgiyi bağlayıcılığı olan bilgi kaynakları arasında kabul eden bir disiplin yoktur. Zira bu bilginin her insan için söz konusu olmaması yani genelliği bulunmaması, ayrıca gerçekliğini doğrulama veya yanlışlama bağlamında kesinlik içeren kriterlerin çoğu kez mevcut olmaması, üstelik peygamberler dışındakilerin keşflerinde hata ve yanılgı ihtimalinin olması söz konusudur. Velilerin fena ve sekr halindeyken söyledikleri şathiyelerin anlaşılması ve yorumlanması da ayrı bir problemdir. Bir de bunlara zulmânî, şeytânî, nefsânî keşif sahiplerinin, kendi hayalini gerçek sanan şizofrenik vakaların veya tamamen dini ve insanları istismara yönelen sahte şeyh, mehdi ve hatta peygamberlerin varlığı eklenince, keşfi bilginin hem bir bilgi kaynağı olarak kabul edilmesinde hem de kabul edilse dahi güvenilirliği konusunda problemler arz etmektedir. Tasavvuf bu bilginin

4 Hazîn, *Dîvân,* s. 389
5 Hazîn, *Dîvân,* s. 389.

Kur'an ve Sünnetle çelişmediği sürece kabul edilebileceğini savunarak kısmen de olsa bir kriter belirlemek istemiştir. Dolayısıyla manevi/içsel/deruni, şahsi bir tecrübe olması; duyulara, akla ve aklî çıkarımlara dayanmaksızın ruhi/manevi bir idrak, bir görüş, bir algı şeklinde gerçekleşmesi nedeniyle genellik arz etmese de ilham, feraset, keşif, sezgi, basiret gibi adlarla anılan bu bilgi Gazâlî (ö. 505/1111) başta olmak üzere birçok sûfi tarafından bir bilgi kaynağı kabul edilmiştir.

Bununla beraber, çoğu keşfî bilginin dinin iki temel kaynağında doğrudan veya işaret kabilinden bir karşılığının, dolayısıyla onu doğrulayacak veya yanlışlayacak verilerin bulunmaması, Kur'an ve Sünnetle çelişmeme kriterine başvurmaya imkân tanımamaktadır. Seyyid Kadrî'den bir örnek verecek olursak, mesela şöyle der:

"Bütün peygamberleri gördüm ve görüştüm. Hiç birisi Hz. Rasûl ile kıyas edilmez. Meselâ bir gün 950 sene salâhât ve ibâdetle dolu ömrü olan Hz. Nûh Peygamber'in (as) tam ruhâniyeti ile müşerref olmakta iken, ömrü 63 yıl olan Hz. Rasûl'ün ruhâniyetinin hazır olmasıyla, o güneş karşısında Hz. Nuh'un ruhâniyeti bir mum gibi kaldı."[6]

Bir diğer ifadesi:

Min nehişt yek qetre dünya Ger xirab û ger bibünya

Dünyada ister mamur ister harap gezmediğim bir adım yer bırakmadım[7]

Yine bir sohbetinde şöyle der:

"Bir gece Nuh Peygamber Camisinin damında idim. İki melek gökten geldiler. Sordum: "Siz hangi semanın meleklerisiniz?" "Yedinci semanın melekleriyiz." "Bu kadar uzun mesafeyi nasıl kat ediyorsunuz? Ne zaman gelir gidersiniz? Gidiş ve dönüşünüzde bu ilâhî yaradılıştan ne görürsünüz? Ne bilgi alırsınız?" Dediler ki: "Lâ havle ve la kuvvete illâ billâh demekle çok kısa zamanda inip çıkabiliyoruz. Bazen günde bir kaç kere hâl icabı iner ve çıkarız. Fakat yaratılışımızdan beri ancak kendi yolumuzu biliriz, sanki bu ilâhî azamet ve yaratılıştan hiç bir şey bilmiyor gibiyiz, bilgimize bir ilave de yoktur."[8] Bu örneklerin sayısını çoğaltmak mümkündür.

Özellikle çok uzak geçmişteki veya yakın yahut uzak gelecekteki olaylara ilişkin velilerin keşfe dayalı olarak verdiği bilgiler hakkında gerek dini gerek modern bilim bağlamında her zaman kesin yargılara varmak mümkün olmamaktadır. Bu, ayetlerin ve daha detaylı şekilde hadislerin geçmiş tarihlere ve gelecekteki olaylara ilişkin sunduğu bazı bilgiler için de söz konusudur. Bilimin laboratuvarında veya testlerinde tahlili yapılamadığındandır ki, bu tür bilgiler öncelikle inancın/imanın konusu olmuşlardır. Sonuçta, kendisine inanılan/güvenilen Peygamber'in ilettiği Kitâb'ın

6 Şeyh-i Meczûb Muhammed Sa'îd Seyfüddîn, *İhsan Yolu* (*Muhtasaru's-Sülûk ve'l-İhsân*), *Gönül Sultanları ve Hak Sohbetleri* içerisinde, tercüme ve açıklamalar: Çelebi Süleyman Kaya, Kültür Ofset, Ankara 1996, s. 108.

7 Hazîn, *Dîvân,* s. 238.

8 Hazîn, *Dîvân,* s. 390.

haber verdiği kıssa ve şahıslara; ömrü 950 veya daha fazla olan bir peygamberin varlığından, kıyamet ve sonrasındaki olay ve konuşmalara varıncaya kadar inananlara "âlim" adı değil "mü'min" adı verilmiştir ve kutsal metnin bunlara seslenişi de çoğunlukla "ey inananlar" şeklindedir. Bilim bağlamında değil, inanç bağlamında ele alındığında ayet ve -mütevatir başta olmak üzere- sahih hadislerin bağlayıcılığı yine inanan için söz konusudur. Nitekim bu sempozyumda sunulan birçok bildiride bu iki kaynağın verileri temel alınıp yorumlanmakta, jeolojik, arkeolojik veriler sunan ve sırf bilimsel diye nitelenebilecek bildirilerde bile kutsal metinlerde belirtilen bazı bilgiler üzerinden hareket edilmektedir. Kısacası, bir peygamberle bir velinin keşfî bilgisini kıyaslamaya girmeksizin, hakkında bilgi kırıntılarına dahi muhtaç olunan bazı konularda velilerden sağlam bir şekilde edinilen bazı keşfî bilgilerin de imkân ölçüsünde değerlendirilmesi, şayet alanına giriyor, test edebiliyor ve hakkında bir şeyler söyleyebiliyorsa modern bilimlerin ilgisine sunulması, en azından din bilimleri veya dini bilimler çerçevesinde irdelenmeye layık görülmesi gerekir.

Şu halde sufilerin ifadesiyle, Seyyid Kadrî'nin ilmi, satırlarda yazılanlardan ziyade sadırlarda gönülden gönüle aktarılan yani ilm-i ledün kaynaklı, keşfi bir ilimdir, kalp ilmidir. Beş duyunun dışında kalpte tecelli eden ilahi kaynaklı, vehbî bir ilimdir ki, sufîlerin yüzyıllardır varlığına ve imkânına hem inandıkları hem de bizzat tadarak nasiplendikleri bir ilimdir. Şeyyid Kadri şöyle der:

Ey dilber û ustadê min Ey rehber û Luqmanê min
Mehbûb û hem kerrarê min ʿilmê ledün teʿlîmê kir

ʿİlmê ledünê ʿulyevî Keşfa ğuyûbên süflevî
Perde û hicabên zor qewî Şeq kir we tefhîma me kir

Ey benim dilber üstadım, ey rehber Lokmanım
Bana çok izzet ve ikram eden sevgilim (Hüsamüddîn), ledün ilmini de öğretti

Ledün ilminin en yükseğini, gayblerin, en küçük zerrelerin keşfini
Çok çetin ve zor perdeleri yırtarak hepsini idrakimize aldırdı.[9]

Yine:

ʿİlmunâ ʿilmu'd-damâir Min ʿulûmi'l-kümmelâ
İlmimiz kalp ilmidir. Kâmiller ilmidir.[10]

Yine:

Ji Vâdî Eymena Tûrê Ji vê min ʿilm û ʿirfane
İlim ve irfanım Eymen Vadisi'nin Tûr'u olan nurdandır.[11]

9 Hazîn, *Dîvân,* s. 209.
10 Hazîn, *Dîvân,* s. 318.
11 Hazîn, *Dîvân,* s. 278.

Yine kendisini "gönül gözüyle, aynasıyla, süveydâsıyla, kristaliyle cihanı baştan-başa gören" diye niteler.[12] Böyle bir kalbe sahip olduğunu tahdîs-i nimet olarak belirten Seyyid Kadrî'nin önce tarihi açıdan Cudi, Nuh, Tufan ve Gemi ile ilgili sözlerine değinelim.

Cudi Dağının ve Nuh Peygamber Merkadinin Bulunduğu Yer

Seyyid Kadrî'nin, bu bölgede ve özellikle Cizre'de yaşayanların kabul ettiği üzere, geminin konduğu dağın buradaki Cudi Dağı olduğundan hiç şüphesi yoktur.

Aynı durum Hz. Nuh'un mezarı hakkında da geçerlidir yani onun merkadi Cizre'deki bugün malum yerdedir; cesedi sandukasından çok daha uzun boydadır.

Seyyid Kadri'nin kimi zaman manevi, kimi zaman dünyevi bazı olaylar vesilesiyle Nuh Peygamber ile birden fazla manevi görüşmesinin gerçekleştiği kendisinden nakledilir. Yine kendi ifadesine göre bir görüşmesinde Nuh Nebi ona "Mezarın benim ayakucumda olur" diyerek, önceden haber verir.

Sadece Seyyid Kadri değil, onun aile efradından ve müridlerinden bazıları da Nuh Peygamber'i görmüşler; -şifahen kendilerinden aldığımız bilgiye göre- kimisi manevi bir hal içerisindeyken, kimisi uyanıkken ve açıkgözle Hz. Nuh'u müşahede etmişlerdir.

Halen hayatta bulunan ve gençliğinde Seyyid Kadrî'ye yıllarca hizmet eden Sofi Ahmed (seksenli yaşlarında, Cizre'de) özellikle ısrar ederek Nuh Peygamber'in gerçekten bugün bilinen türbesinde olup olmadığını sorar. Bunu sormaktaki amacı şuna matuftur: Hz. Muhammed hariç olmak üzere diğer peygamberlere ait olduğu iddia edilen birden fazla mezar yeri vardır, kimileri sadece makamdır, kimileri ise ne mezar ne de makamdır; sadece sahiplenme amaçlı bir iddiayla söylene gelmiştir. Bir-iki gün sonra Seyyid Kadri'den Nuh Nebi'nin "kesinlikle orada olduğu" bilgisini teyitli bir ifadeyle alır.

Gemi Hakkında Bazı Bilgiler

Nakledildiğine göre, Cizre'ye bir derviş gelir. "Nuh'un gemisi üzerinde ne yazıyordu?" sorusuna cevap verecek birisini aradığını söyler. Müftü başta olmak üzere Cizreli âlimler tefsirlerden, tarih kitaplarından bulabildikleri bilgileri ona sunarlar. Sunulan her bilgiye "Malum, malum" diye karşılık verir ve bu bilgilerin tatmin edici olmadığını beyan ederek bir süre sonra Cizre'den ayrılır.

Dervişin durumu bilvesile Seyyid Kadrî'nin sohbetinde dile getirildiğinde şöyle der:

"Biliyor musunuz o derviş aslında o soruyla ne istiyordu? Kendisine bir şeyh

12 Hazîn, *Dîvân,* s. 264, 294.

arıyordu, velayeti ve bilgisi ta kadim zamanlara kadar uzanan bir kâmil şeyh. Ben size gemiyi anlatayım."

Seyyid Kadrî, oradakilere geminin özelliklerini detaylı bir şekilde anlatır. Şeklini, kaç katlı olduğunu vs. belirtir. Sonra dört tane direği olduğunu, üzerlerinde dört halifenin isimlerinin yazılı bulunduğunu, baş tarafının bir yanında "lâ ilâhe illallah", diğer yanında "el-Melikü'l-Hakku'l-Mubîn", arka tarafının bir yanında "Muhammedun Rasûlullah", diğer yanında "Sâdiku'l-Va'di'l-Emîn" yazdığını söyler. Sohbettekilerden birisi "Seyyid efendi, bu gemi Hz. Nuh'un değil Hz. Muhammed'in gemisi oldu!" deyince "Tabi ki öyledir!" cevabını verir. Her peygamberin Peygamberimizi tanıdığını ve onu ümmetlerine tanıtmakla mükellef olduklarını beyan ederek bu durumun yadırganacak bir şey olmadığını anlatır.

Melâyê Cezîrî'nin şiirleri güzel sesler eşliğinde bu yörede çok okunur. Onun şiir divanı üzerinde çok durulmuş, şerhleri yapılmıştır. Cizre'de zaman zaman onun bazı beytlerinin açıklanması konusunda uzun süren münakaşalar olur, sonunda Seyyid Kadrî'ye gelerek beytin gerçek manasını bir diğer ifadeyle Cezerî'nin kastettiği tasavvufi yorumunu sorarlar ve tatmin olacakları bir cevap alarak memnun olurlardı. Yine bir gün, şu beytte geçen "gurâb" kelimesinin anlamı üzerinde tartışılır.

Feleka etlesi sergeşte di câmâ me hubâb e

Mevc didit qulzemê 'işqê me li serdeste xurâbe[13]

Bu kelime Arapça "karga" anlamına gelmekte fakat beytin anlamıyla örtüşmemektedir. "Gırâb" diye de seslendirildiği belirtilen "gurâb" kelimesinin "Kadîm bir gemi türü" veya "sandal, kayık" yahut "Hint sahillerinde tacirlerin gemisi" anlamına geldiği de kaydedilmiştir.[14] Bu kelime Cezîrî'nin bir başka beytinde de yer almaktadır:

Qulzemê 'işqê ji bayê xwo muxalif demekê

Di hemamatê 'ecacê me li ser deste xurab[15]

Her iki beytte bu anlamıyla değerlendirildiğinde "gurâb" kelimesi, "aşk denizinde şiddetli ses ve büyük dalgalar eşliğindeki fırtınada" "bir kayığın üzerinde olmak" gibi müthiş bir zorluğa, tehlikeli ve olumsuz bir duruma işaret etmektedir. Hâlbuki peşinden gelen beyitler dikkate alındığında Cezîrî'nin sürekli kendisine verilen manevi desteklerden, sevgiliden gelen lütuflardan, övünülecek nimetlerden bahsettiği dikkat çekmektedir. Dolayısıyla bu iki beyitte de bu yönde yani kendi durumundan yana olumlu ve şükür gerektiren bir duruma işaret etmesi kuvvetle muhtemeldir. Bu ihtimal, ne sandal ne kayık ne de ticaret veya savaş gemisinin beytlere ait vurgula-

13 Melayê Cizîrî, *Dîwan*, transkripsiyon: Arif Zêrevan, Nefel Yay., Stockholm 2004, s. 176.

14 ez-Zivingî, Ahmed b. Muhammed, *el-'Ikdü'l-Cevherî fî Şerhi Dîvâni'ş-Şeyhi'l-Cezerî*, Matbaatü'r-Râfidîn, Kamışlı 1379/1959, s. 62, 508; Melâyê Cizîrî, *Dîvânê Ârifi Rabbânî Şeyh Ahmedê Cizîrî*, şerh eden: Hejâr, Abdurrahman Şerefkendî, Surûş Yay., Tahran 1361 hş./1983, s. 64, 430.

15 Melayê Cizîrî, *Dîwan*, hazırlayan: Selman Dilovan, Nûbihar Yay., İstanbul 2010, s. 32.

ra uygun düşmediğini, gurâb'ın bir nimet, bir ayrıcalık, bir ilâhî lütuf yönüne sahip önemli bir nesne olması gerektiğini düşündürür.

Nitekim nakledildiğine göre –ve hafızamız bizi yanıltmıyorsa– Seyyid Kadrî "gurâb" kelimesini "Nuh Peygamberin gemisinin adı" olarak nitelemektedir ki, bu durumda Cezîrî zorlu aşk denizinde Nuh'un –ilahi kudret ve yardımıyla korunan– gemisi üzerinde, selamet içerisinde olduğuna işaret ediyor, denilebilir.

Tufanın Evrenselliği

Seyyid Kadrî'nin oğlu Muhammed Bâhir Hâşimî'den nakledildiğine göre bir rehber eşliğinde üç Amerikalı bilim adamı Cizre'ye gelir. Bunlar Nuh'un gemisini aramaktadırlar ve bu konuda bilgi edinebilecekleri kişi olarak Seyyid Kadrî'ye yönlendirilmişlerdir. Hazret onları kabul eder. Geminin Cudi'de olduğu konusu dışında cevabını almak istedikleri üç soru sorarlar. Sorularından birisi de Nuh Tufanının umumi yani dünya genelinde olup olmadığına dairdir. Seyyid Kadrî "Siz, filan tarihte ülkenizin filan filan bölgelerinde şu amaçla defalarca kazı ve sondaj çalışmaları yaptınız. Bu kazılarda şu kadar metreye geldiğinizde yosunlaşmış midye ve taş parçalarının bulunduğu katmanlara ulaştınız. Farklı yerlerdeki kazılarda aynı tabakayla karşılaştığınıza göre sizce bu durum nasıl açıklanabilir?" deyince "Genel bir su baskınıyla, uzun süreli büyük sellerle açıklanabilir" derler. Seyyid Kadrî de "İşte o, umumi bir tufanın neticesidir" diyerek tufanın bölgesel değil dünya çapında gerçekleştiğini belirtir. Her bir sorunun cevabını hiç ummadıkları şekilde ve ummadıkları birisinden aldıkları için hayrete düşmüşlerdir. Cizre gibi bir yerde bulunan böyle bir insanın bütün dünyaya tanıtılması gerekir düşüncesiyle resmini çekmek için izin isterler. Müslüman olmaları şartıyla izin vereceğini söylemesine karşın bunu kabul edemeyeceklerini belirtirler ve ikna etmek için kendisine yanlarındaki yabancı para demetlerini göstererek para teklif ederler. Seyyid Kadrî'nin kabul etmemesi üzerine teşekkür ederek yanından ayrılırlar.

Tasavvuf Bağlamında Açıklamalar

Seyyid Kadrî'ye göre Nuh Peygamber Ülü'l-'azm peygamberlerdendir; velilikteki manevi haller ve makamlar bağlamında belirli bir meşrebi ve karakteri, nur ve bereketi ifade eder.

Sorgulê ez kirme mecrûh Purxunavê bir ji min rûh

Nûvejen kir bû li min rûh Muhyî yê cismi'l-'izam

Nûvejen kir bû we dîsa Pênc çira li canê me Îsa
Yek ji İsmullah ditîsa Ya dî bû ji Xeyri'l-Enam

Yek ji Musa yek ji İsa Her wekî durra nefîsa
Yek ji İbrahim û Nuh bû Ev heqîqet bû temam

Kırmızı gül beni yaralamış, içimi ve ruhumu götürmüştür
Cisim ve uzuvları dirilten sevgili, ruhumu da yeniledi

Yenileşen ruhum beş çıra ile tutuştu
Biri İsmullah, diğeri Habîbullah'dan

Biri Musa'dan, biri İsa'dan, nefis inciler gibi
Birisi de İbrahim ve Nuh'dan. Bu söylediklerim bir hakikattir.[16]

Manevi nazarla yenilenen ruhun beş çıra ile tutuşması, özellikle Nakşî okulunda kabul edildiği şekliyle ruhun beş latifesini hatırlatmaktadır. Bu latifelerden biri de Ruh latifesidir. Diğer latifelerden farklı olarak ruh latifesi iki peygamberin, Nuh ve İbrahim'in meşrep ve kademi üzeredir, onların velayetinden, onlara olan tecellilerden nasipler içerir.[17]

Seyyid Kadrî'nin bir sufi olarak şiir dilinde, açık ve detaylı anlatım yerine işaret ve rumuz kabilinden olan bu dizelerinden hiç olmazsa şu sonuca ulaşılabilir: Çok sayıda peygamber arasında bir elin parmaklarını geçmeyecek sayıdaki Ülü'l-'azm peygamberlerden biri olan Nuh Peygamber, hala seyr u sülükte ilerleyenlere kendi velayet makamından feyiz ve nur vermeye devam etmektedir.

Cudi Dağının sadece maddi değil manevi anlamda da mübarek bir yer olması Seyyid Kadrî'nin dikkat çektiği hususlardan birisidir. Özellikle de Cudi Dağında bulunan mescidin manevi anlamda müstesna bir yeri vardır. Bir beytinde şöyle der:

Kırmızı gül (Hz. Rasûl) için gönlü süsledik. Gönlüm Beyt-i Makdes ve Tûr oldu.
Evet, gönül şah ve sevgililerin renginden Beyt-i Ma'mur'dur.
Şahın renginden nasıl bir yakutum! Can ye gönülden nasıl bir zümrüdüm!
Sinem Cudi dağının mescidi, yarlar için meskendir.[18]

Tasavvuf düşüncesinde, dünya üzerinde mübarek, mukaddes diye nitelenen yerler, bir şekilde ilahi lütuf ve tecellilere mazhar olmuş veya mazhar olmaya devam eden yerlerdir. Hak âşıkları için buralar bedenen veya ruhen ziyaret edilmesi arzulanan yerlerdir.

16 Hazîn, *Dîvân,* s. 272.
17 Zühdî, Süleyman, *Mesîretü'l-Hikem li's-Sâlikîn*, İstanbul trs., s. 46.
18 Hazîn, *Dîvân,* s. 254.

Farklı rivayetlerde farklı yorumlar yer almakla birlikte İbn Abbas'ın bir yorumuna göre Tîn suresinde ilahi yemin eşliğinde zikredilen dört yer şunlardır: Tîn, Cudi Dağı üzerine bina edilen mescid; Zeytûn, Beytü'l-Makdis; Tûru Sînîn, Tur Dağı mescidi; el-Beledü'l-Emîn ise Mekke'dir.[19]

Gönlünü Beyt-i Makdes ve Tur Dağı gibi, gökteki Beyt-i Ma'mur gibi olduğunu söylemekle buralara inen ilahi nur ve tecellilere mazhar olduğunu, şeyhi Hüsâmüddîn sayesinde Hz. Peygamber'in nur ve nisbetini temsilen zümrüt, diğer peygamberlerin nurunu temsilen yakut bir gönüle sahip olduğunu dile getirir. Sînesinin "Cudi Dağı Mescidi" ve "yarlar için mesken" olduğunu söylerken burasının manen neden mübarek bir yer olduğunu şu sözleriyle açıklar:

"Hz. Nuh, tufanda gemide iken, kâfirler boğulduktan sonra 'Yâ Rabbi! Beni mübarek bir yere kondur. Sen konaklatanların en hayırlısısın' diye dua etti. Cenâb-ı Hak duasını kabul ederek gemiyi Cudi üzerine indirdi. Cudi'nin mübarek oluşu insanlık tarihinden öncesine dayanıyordu. Dünya yaratılmış, fakat henüz bedenler yaratılmadan önce Hz. Rasûl, Peygamberler ve diğer büyük evliyaların ruhları Cudi Dağı üzerinde bir toplantı yapmışlardır. Dolayısıyla sinem o kudsî ruhların toplandığı Cudi Dağı Mescidi olmuştur."[20]

19 es-Süyûtî, Celâlüddîn Abdurrahman, *ed-Dürru'l-Mensûr*, Merkezu Hicr, Riyad 1424/2003, c. 15, s. 508.
20 Hazîn, *Dîvân,* s. 257.

Modern Türk Edebiyatında Hz. Nuh ve Tufan

Kudret SAVAŞ*

Giriş

Tanzimat'ın ilanından sonra çıkarılmaya başlanan özel gazetelerin öncülüğünde başlayan modern Türk edebiyatı, toplumsal olaylara gösterdiği ilgiyle önceki dönem edebiyatlarından ayrılır. Bu dönem sanatçıları –özellikle ilk dönem sanatçıları- toplumun, devletin karşı karşıya geldiği sorunları dile getirmede ve eserlerinin mihverini oluştururken bu hususa gösterdikleri dikkatle edebiyat dünyamızda ayrı bir yere sahiptirler.Günümüz edebiyat anlayışının temelini atan dönem sanatçıları, sözünü ettiğimiz çerçevede toplumu ve toplumun değerlerini önceleyen bir edebiyat anlayışıyla edebiyatımıza yeni bir yön vermeyi başarabilmişlerdir. Bu edebiyat anlayışı zaman zaman farklı vadilere yönelse ve bireyselleşme özellikleri gösterse bile modern edebiyatın ana mihverini oluşturmayı başarmıştır.

Bu bağlamda tebliğimizde ele alacağımız konu ise tufan ve Hz. Nuh çerçevesinde dini mahiyetli kıssaların modern edebiyatta nasıl yankı bulduğu sorusuna bir cevap aramak olacaktır. Buna bağlı olarak çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde üç farklı ismin eserlerinden örnekler vererek sanatçıların tufan olayını ve Hz. Nuh'u eserlerinde hangi durum ve olguyu ifade etmek amacıyla kullandıklarını tespit etmek olacaktır.

Batı tesiriyle başlayan bu anlayışla toplum merkezli ürünler vermeye başlayan modern edebiyatımızın, toplumu ve toplumun geleneksel mirasını da ürünler oluşturmada bir kaynak olarak kullandığı söylenebilir. Modern edebiyatın kurucuları olan ve onları takip eden pek çok sanatçı, dini mahiyete sahip kıssaları ya eserlerinin ana temalarını vermede vurucu bir unsur olarak veya eserlerinin kurgusunu oluşturmadakullanmışlar ya da duygu, düşüncelerini en etkili ve doğru bir şekilde vermek amacıyla toplumun hafızasında yer alan bu kavramlara ve olaylara atıfta bulunmuşlardır.

Bu farklı kullanımlardan ilki başka konuları dile getirmek amacıyla dini kıssaların toplumsal izdüşümünden faydalanmak şeklindedir. Bu kullanımların en ünlülerinden biri-belki de ilki- Yakup Kadri'nin *Sodom ve Gomore*'sidir. Yazar, mütareke yıllarının İstanbul'unu ve insanlarını yansıtmak için dini bir kıssadan faydalanarak yok olmanın eşiğine gelen bir toplumu yansıtmanın yanı sıra toplumun hissizliğine, vurdumduymazlığına ve gayrı meşruluğun yaygınlığına dikkat çekmek istemiştir.

Nuh ve Tufan kavramlarının daha özel kullanımlarına ise Namık Kemal'den itibaren değişik sanatçıların eserlerinde rastlamak mümkündür. Bunların ilki Namık Kemal'in kullanımlarıdır.

* Öğr. Gör., Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türk İslam Edebiyatı A.B.D.

Şinasi'nin izinden giden gençlerin içinde en dikkat çeken ve sonraki yıllarda da en önemli etkiye sahip olan kişidir Namık Kemal'dir. Sosyal olayların en geniş şekilde eserlerinde yer aldığı sanatçı, Nuh ve tufan olgusunu daha çok mektuplarında kullanır. Mektuplarında rastladığımız kullanımlardan örnekler vermek gerekirse2 Ekim 1880 tarihinde Cezayir Bahr-i Sefid Valiliği'ne gönderdiği mektup buna örnektir. Namık Kemal, bu mektubunda Midilli mutasarrıflığı yaparken gördüğü eksiklikleri dile getirir. Ona göre en büyük sıkıntılardan biri de arada çok büyük bir mesafe olmamasına rağmen Ege adalarıyla Anadolu arasında sağlıklı bir taşıma zincirinin kurulamamış olmasıdır. Ecnebi vapur kumpanyalarının Midilli'den tüm Avrupa'ya her türlü yolcu ve eşya naklini sağlarken Osmanlı devletinin sağlıklı bir deniz ulaşımı kuramamasını eleştirir ve bunu:

" *… burayaon beş- yirmi milden ziyade bu'du olmayan ve halkın buğday ve koyun gibi a'zam-ı ihtiyacına bile mahreç olan Anadolu sahilleriyle müvâride, Hazret-i Nuh zamanından kalma teknelerin himâyetine ve rüzgarın inâyetine tevdî-i can ve mâl eylemedikçe mümkün olmuyor.*"[1] sözleriyle dile getirir. Görüldüğü gibi Nuh kavramını, Namık Kemal; eskilik, noksanlık anlamını kuvvetlendirmek amacıyla kullanmaktadır.

Nuh ve tufan sözcüklerini eserlerinde sık kullanan sanatkârlardan biri de Mehmet Akif Ersoy'dur. Ersoy'un şiirlerinde kullandığı kavram ise "tufan" kavramıdır. Özelde Osmanlı'nın, genelde ise İslam dünyasının sıkıntılarını dile getirdiği şiirlerinde İslam âleminin karşı koyamadığı durumları ve olguları ifade etmek amacıyla şiirlerinde sık sık "tufan" sözcüğünü kullanır.

Bu sözcüğün kullanıldığı şiirlerden biri,ikinci şiir kitabı olan "*Süleymaniye Kürsüsü*"nde yer alan şiirlerinden biri olan ve "*Kardeşim Fatin Hoca'ya*" ithafıyla yazdığı şiiridir. Bu şiirinde:

"*Onu i´lâ eden etmiş ebediyyen i´lâ.*

Etse dünyâları ***tûfan*** *gibi levs istîlâ,*

Bu, semâlarda yüzen, şâhikanın pâk eteği,

Karşıdan seyredecektir o taşan mezbeleyi."[2]

dizelerinde yer alan tufan kelimesinin kullanımıyla şair, karşı konulması güç ve tüm âlemi kaplayan bir durumdan söz eder. Ersoy yine üçüncü şiir kitabı olan "*Hakk'ın Sesleri*"nde Neml suresinin 52. ayetinin ilk bölümünün tercümesiyle (*İşte sana onların kendi yolsuzlukları yüzünden ıpıssız kalan yurtları…)*başladığı şiirinde "tufan" sözcüğüne yer verir:

"*Bu ıssız aşiyanlar bir zaman candan muazzezdi*

1 Fevziye Abdullah Tansel, *Namık Kemal'in Hususi Mektupları III*, (Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1973), 45.
2 M. Akif Ersoy, *Safahat*, yayına hazırlayan M. Ertuğrul Düzdağ,(İstanbul 2007),. 144.

Bu damlar böyle baykuş seslerinde çın çın ötmezdi

Şu kurbağalar seken vadide ceylanlar koşup gezdi

Şu coşmuş ağlayan ırmak ne handan gölgeler sezdi.

*Bütün maziyi bir **tufan**,fakat hep boğdu, ezdi.*"[3]

Mehmet Akif'in şiirlerinin ana temasını oluşturan konulardan belki de en önemlilerinden biri olan Müslümanların ilim ve irfanın izinden ayrılmaları sonucu geri kalmaları meselesidir. Şair, dizelerinin birçoğunda Batı karşısında çaresiz kalmamızın nedeni olarak İslam âleminin geri kalmışlığını, geçmişteki durumunu sürdüremesini ortaya koyar. İçinde bulunduğumuz geri kalmışlığın nedeni olarak da suçun kendine Müslüman diyen toplumlarda olduğunu söyler. Ayetin bir bölümünün tercümesiyle desteklenen düşünce söz konusu satırlarda da kendini göstermektedir.

Akif'in yine aynı kitapta yer alan başka bir şiirinde de "tufan" sözcüğü kendini göstermektedir. Balkan Savaşı'ndan bahseden ve Arnavutluk'un Osmanlı devletinden ayrılmasından çok etkilenen şair, babasına seslendiği şiirinde bu durumu bir tufana benzetir ve bu toprakların bir daha geri dönmemek üzere elimizden çıkıp gittiğini anlatır:

"*Tek kıvılcım kabarıp öyle cehennem kustu:*

Ki hemen kol kol olup sardı bütün bir yurdu.

O ne yangın ki: Ocak kalmadı söndürmediği!

*O ne **tufan** ki: Yakıp yıktı bütün vadiyi!*"[4]

Şairin aynı eser içindeki bir başka şiirinde de "tufan" sözcüğü geçer. Birçoğumuzun defalarca duyduğu bu şiirde şair çaresizliği haykırır ve elinden bir şey gelmemenin acısıyla Hakk'a sığınır:

"*Yâ Râb, bu uğursuz gecenin yok mu sabâhı?*

Mahşerde mi bîçârelerin, yoksa felâhı!

Nûr istiyoruz... Sen bize yangın veriyorsun!

'Yandık! 'diyoruz... Boğmaya kan gönderiyorsun!

Esmezse eğer bir ezelî nefha, yakında

Yâ Rab, o cehennemle bu tûfan arasında

Toprak kesilip, kum kesilip Âlem-i İslâm;

Hep fışkıracak yerlerin altındaki esnâm!"[5]

Şair, "*Berlin Hatıraları*" adlı şiir kitabındaki şiirinde ise İslam âleminde meyda-

3 Ersoy, *Safahat*, 186.
4 Ersoy, *Safahat*, 190.
5 Ersoy, *Safahat*, 190.

na gelen olayları anlatarak bütün bunların temelinde yer alan olgunun milliyetçilik kavramı olduğunu belirtir, İngiliz siyasî aklının İslam âleminde kullandığı bu olguyu tüm İslam âlemini alt üst eden bir tufana benzetir:

"*Taş olsa, çünkü erir; gölge olsa parçalanır;*

Taşar gelir de bu tûfan, önünde sed mi tanır!"[6]

Bu tufanın karşısına çıkabilen tek engel ise Osmanlı ordusunun askerleridir. Dizelerinin devamında askerlere seslenen şairin yalvarışları oldukça elemlidir. Yenilmeleri durumunda bu tufanın her şeyi mahvedeceğini belirten şair son olarak bu askerlerin çabalarına bağlar umudunu.

Ersoy'un şiirlerinde yer alan "tufan" kullanımlarından belki de en meşhuru birçoğumuzun bildiği "*Çanakkale Şehitlerine*" adlı şiirinde yer alan kullanımdır. Düşmanın çokluğunu ve karşı koymanın güçlüğünü dile getirdiği dizelerde şair, İslam âleminin karşısında bir araya gelmiş/getirilmiş adeta dünya ordusu diyebileceğimiz durum karşısında şaşkınlığını da dile getirir:

Dedirir - yırtıcı, his yoksulu, sırtlan kümesi,

Varsa gelmiş, açılıp mahbesi, yâhut kafesi

Eski dünyâ, yeni dünyâ, bütün akvâm-ı beşer,

Kaynıyor kum gibi, ***tûfan*** *gibi, mahşer mahşer.*

Yedi iklîmi cihânın duruyor karşına da

Ostralya´yla berâber bakıyorsun: Kanada!"[7]

Aynı şiirin devamında bu sefer "tufan" sözcüğü Türk ordusunun karşısında yer alan ordunun dayanılmaz ateş gücünü dile getirmek amacıyla kullanılır:

"Saçıyor zırha bürünmüş de o namert eller,

Yıldırım yaylımı tûfanlar, alevden seller."

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi Mehmet Akif'in şiirlerinde kullanılan tufan sözcüğü, şairin yaşadığı dönemde toplumun, devletin karşılaştığı karşı konulması zor durumları ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. Bunun dışında "fazlalık, çokluk, çok bulunma" anlamlarıyla bazı varlıkları ifade eder şekilde kullanımları da vardır.

Düşünceleri ifade etmede "tufan" ve "Nuh Nebi" kavramlarından faydalanmanın örnekleri olarak verebileceğimiz yukarıdaki kullanımlardan sonra edebiyatımızda Nuh Tufanını düşüncesinin temel taşlarından biri haline getiren başka bir isimden bahsedebiliriz: Sezai Karakoç.

Sezai Karakoç, toplum hayatına yeni bir yön vermek amacıyla ortaya koyduğu,

6 Ersoy, *Safahat*, 323.
7 Ersoy, *Safahat*, 410.

sistemleştirmeye çalıştırdığı düşüncesine "Diriliş" adını verir. Uzun yıllardır süren değişimlerin aslından uzaklaştırdığı Türk toplumunu İslamî esaslara dönmeye çağıran sanatçı için Nuh tufanı tarihin önemli noktalarından birini oluşturur. Karakoç'a göre tufan, İslamî ve tevhidî esaslardan uzaklaşan bir dünyanın yok olması ve yerine tevhit esasını göre yaşayan bir toplumun kurulması anlamına gelir. İnanç tarihinde oldukça önemli saydığı bu nokta, günümüz toplumlarının da ihtiyaç duydukları yenilenmeyi anlatmaktadır. Toplumun içinde bulunduğu durumu da tufan öncesi toplumunun durumuna benzetir:

"*Hiç kimse, bu mutlu yaşantının değişebileceğini, ufukların kararacağını, güneşlerin görünmezcesine batacağını, şehirlerin toza ve dumana karışacağını aklına getirmiyor. Tufanda değil, Tufan öncesindeyiz de ondan.*"[8]

Etrafımızda yer alan varlıkların ve Cudi Dağı'nın anlamlarının tufanla değiştiğini belirtir Karakoç. Ona göre bu hadiseden sonra her bir varlık farklı bir anlam taşımaya başlar:

"*Vakti tartmak. Gönlün en duyarlıklı terazisinde tartmak. Onu mekâna mahkûmluktan kurtarmak. Ruhu «hal»lerden kurtarıp «makam»lara ulaştırmak. Cûdi Dağı'na oturtmak. Toprak, gafletti. Sular «hâl»di. Gemi «intisab»dı.Cûdi Dağı, «Makam» oldu.Evet! İnsanlık, Hazreti Nuh'a kadar adeta sadece«hâl» bağışlarına ermişti.Tufan, Büyük Cezbe olarak en büyük «hâl» oldu. Veondan sonra makam yıldızı doğdu. «Makam» çağı açıldı.Evet, vakti Cûdî Dağı'nda yeniden «zamana kavuşturmak.Toprak, «fark»tı. Tufan «cem» oldu. Cûdî Dağı'nainiş, «fark»a dönüş oldu. Yani «ikinci fark».Evet, inançsızların arasından sıyrılan Nuh kafilesi,tufan çilesini çekerek yeniden arza tam olgunluğun dolunayı gibi döndü.*"[9]

Karakoç, benzer bir yaklaşımla tufanın sadece insanlık için değil su için de bir imtihan olduğunu dile getirir. O döneme kadar rayından çıkan insanlığı tekrar eksenine oturtma görevini toprağın üstlendiğine dikkat çeken sanatçıya göre tufanla birlikte bu görevi su devralır ve suyun imtihanı başlar:

"*Allah'ın razı olduğu kişiye Tufan bile bir sığınaktır... Hazreti Âdem toprağın imtihanını vermişti. Toprağa karşı savaşın. Vücudumuzu oluşturan unsurların bizi en çok uğraştıranı olan toprağın, işte o toprak ki O'nu cennetlerden yere çekmiş, düşüşüne sebep olmuştu. Fakat otoprakta toprağı yendi. Allah sevgisi ve korkusuyla dolarak toprakla toprağı etkisiz bıraktı. Ve kaybolmuş cennetini gördü. Onu göklerde yitirmişti. Ama kalbinde buldu onu yeniden. Tekrar ona dönme gücünü de böylece kazanmıştı. Daha sonra zaman zaman toprak, Allah'ın buyruğundan çıkan insanlıktan intikamını almıştır tarih boyunca.Lût kavmine yaptığı gibi. Fakat en büyük savaşı, ilk insan ve ilk peygamberle yaptı. Olumsuz bir tutum içindegöründü, ama aslında bu bir roldü. Top-*

8 Sezai Karakoç, *Yitik Cennet*, (İstanbul, Diriliş Yayınları, 1998), 28.
9 Karakoç, *Yitik Cennet*, 40.

rağın rolüydü bu.Ona verilmiş bir rol, bir görevdi bu. Bu yüzdendir kiTufan için suyun intikamı demekten çok, suyun imtihanı veya daha doğrusu bir anlatımlasu imtihanı demek daha doğru olur."[10]

Benzer bir düşünceye farklı bir eserinde daha rastlarız sanatçının. Burada suyla gelen hayatın gereği gibi yaşanmadığında cezanın da aynı cinsten geleceğini belirtir Karakoç:

"*Tufan ki bu hayatın bizden toptan çekilmesinin bir önişaretidir, öyleyse, bu dört unsurun ayaklanması ve başkaldırmasıyla belirir: Su tufanı, toprak tufanı, ateş tufanı, havatufanıyla.Birinci tufan, su tufanı oldu. Hem öyle oldu ki, «tufan»sözünü bile suya bağladık. Su tufanı, su gibi gelen hayat nimetinin değerini bilemeyen insanlığa ayni cinsten bir ceza cevabıoldu. Bir kısas oldu. «Kısasta sizin için hayat vardır.» âyetininbir uygulaması.*"[11]

Sanatçı,"*Yitik Cennet*" adlı eserinde peygamberlerin getirdiği ancak insanoğlunun aslını tahrif ettiği dinlerin bozulmamış şekillerinin her birini, insanlık için birer "yitik cennet" olarak adlandırır ve değişik başlıklar altında bu yitik cennetleri teker teker anlatır okuyucularına. Aynı eserde kalp ve gemi arasında da ilginç bir ilişki kurulur:

"Bir riyazet dönemi içinde de, ruh, putları devirecek, nefsi, şeytanı Nuh Tufanına uğratacaktır. «Hakikate çağıran», insanı, Nuh'un gemisine çağıracaktır. Kalp biçiminde olan gemiye. Ya da gemi biçiminde olan, daha doğrusu gemi gibi yol alan kalbe çağıracaktır insanı. Tantanalı vücudun kalpsiz yaşayamayacağını bilmeye çağıracaktır."[12]

Sanatçı başka bir eserinde de insanlığın hafızasında yer alan "Nuh" figürüne itiraz eder. İnsanlığın Hz. Nuh'u insanlığı kurtaran akıllı bir ata gibi görmelerinin ardında yatan profanlığa itiraz eder. Ona göre Hz. Nuh denince akla gelmesi gereken husus insanlığı selden kurtarması değil, peygamberliğidir. İnsan hafızasının hatırlayışta ortaya koyduğu bu unutkanlığa karşı çıkar:

"*Gerçekten Nuh peygamberin iki özelliği vardı. Birinci ve en önemli özelliği şüphesiz peygamberliği idi. İkinci özelliği de yine o birinci özelliğinin bir sonucu olan, su baskınından insanlığı kurtarmasıydı. Fakat insanlar bu sonucu esas yaptılar, peygamberliği ikinci plâna attılar. Hazreti Nuh'u bir yol gösteren, Allah'tan aldığı vahiyle insanlığı kurtaran bir önder gibi değil de adetâ büyük bir su baskınından çevresini selâmete çıkarmış akıllı bir ata gibi görmeğe başladılar. Olayın mucize yanını inkâr ettiler. Böylece hakikat bir kere daha askıda kalıyordu.*"[13]

Hz. Nuh ve geminin üstlendiği farklı anlamları, Karakoç'un değişik şiirlerinde

10 Karakoç, *Yitik Cennet*, 33.
11 Sezai Karakoç, *Dirilişin Çerçevesinde*, (İstanbul,Diriliş Yayınları,1988), 22.
12 Karakoç, *Yitik Cennet*, 43.
13 Sezai Karakoç,*Kıyamet Aşısı*, (İstanbul, Diriliş Yayınları, 1997),29.

de görmek mümkündür. Sanatçının "*Gün Doğmadan*" adlı şiir kitabı bu bakımdan bize zengin malzemeler sunar. Karakoç, geçen zamana rağmen geminin hala bulunamamış olmasını geminin sağ olmasına, dolayısıyla da ortada bulunacak bir enkaz olmamasına bağlar. Çünkü ona göre gemi, devam eden insanlık için hala canlı ve zaman içinde tekrar eden asla dönüş eylemlerinin mecazî ifadesidir:

"*Nuh şehri boğulmuştur*
O kurtaran geminin enkazı yoktur
Çünkü o gemi ölmemiştir
Bir şelâle üstündedir sağdır dipdiridir
Bir yay gibi yeni bir çağa gerilmiş
Bir tufan öncesinin telâşı içindedir
Üflenecek Sûr için kulağı kiriştedir."[14]

Bir başka şiir dizisini oluşturan "*Hızır'la Kırk Saat*"te sanatçı, tufan ve gemiyi tüm varlığın sonu olacak kıyametin kopmasından evvel yaşanacak belirtilerden bir olarak ele alır:

"Gök yarılmadan
Su çekilmeden
Anne unutmadan yavrusunu
Dağlar atılmadan
Bunlar mıdır kıyametin işareti
Doğan gün diyor yakın
Batan gün diyor yakın
Akşam tanığım diyo
Gelecek olana
Katlanacak tomara
Kaya içindeki kadın izine
Suların tepelerden şimşekle ineceğine
Sağır bir çağlayanın
Göksüz bir depreme, tufana
Çocuğun doğuya
Yatağındaki sıcaklığın batıya atılacağına
Ey su durul durul ki
Ben de senin gibi
Tanık olayım
Gelecek olana."[15]

14 Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, (İstanbul, Diriliş Yayınları, tarihsiz),161.
15 Karakoç, *Gün Doğmadan*, 284.

Yine sanatçının tufan sözcüğüne yüklediği farklı anlamlardan biriyle çalışmamıza son verelim. Karakoç, insanlığın en iyi bildiği sözcüklerden biri olan "tufan" sözcüğünün günümüzdeki karşılığına değinerek artık insanları etkileyen ve onları yeryüzünden kaldıran şeyin tufan değil buhran olduğunu dile getirir:

"*Eskinin «tufan»ı yerine şimdi «buhran» var.. Eskiden veba salgını olur, insanlar sokaklarda bitler gibi kırılırdı; şimdi,«buhran», ruhları kıran bir modern vebadır. Eskiden, cüzzamlılar vadisinde, insanların etleri lime lime dökülür, kabar kabar kabarırdı. Şimdi, buhran bölgesinde, ruhlar, toz haline geliyor, kum ufak oluyor, bir akdarı ekmeği gibi dağılıyor.Buhran ki insanın kendisinin kendine problem olması demektir, git git, yaşamanın en kaçınılmaz ve zorunlu iç şartlarından oluyor.*"[16]

Hz. Nuh ve Tufan hadisesine eserlerinde en çok yer veren ve ona kendi düşünce, duygu dünyasında en orijinal anlamlar yükleyen sanatçı Sezai Karakoç'tur. Modern Türk edebiyatındaki üç farklı sanatçının kullanımlarından verdiğimiz örneklerden de anlaşılacağı gibi Hz. Nuh ve Tufan olgusu kendini Sezai Karakoç'un dize ve satırlarında tüm zenginliğiyle hissettirir.

Toplumsal hafızanın önemli olaylarından biri olan kutsal kitapların dile getirdiği Hz. Nuh ve Tufan hadisesi edebiyatımızda değişik durumları ifade eden metaforlarından biri olmuş ve değişik yönleriyle edebi eserlerde kendine yer bulmuştur.

Kaynakça:

Namık Kemal'in Hususi Mektupları III, Fevziye Abdullah Tansel,Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1973.
M. Akif Ersoy, *Safahat*, yayına hazırlayan M. Ertuğrul Düzdağ, İstanbul 2007.
Sezai Karakoç, *Dirilişin Çerçevesinde*, Diriliş Yayınları, İstanbul 1988.
Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, Diriliş Yayınları, İstanbul tarihsiz
Sezai Karakoç, *Kıyamet Aşısı*, Diriliş Yayınları, İstanbul 1997.
Sezai Karakoç, *Yitik Cennet*, , Diriliş Yayınları, İstanbul 1998.

16 Sezai Karakoç, *Diriliş Çerçevesinde*, Diriliş Yayınları, İstanbul 1988, s. 29.

Cudi ve Tufan Kelimelerinin Semantik ve Morfolojik Analizi Işığında Tufan Gerçeği

İhsan AKDAŞ*

1. Giriş

Nuh tufanı, kutsal kitaplar aracılığı ile haberdar olduğumuz bir olgu olması hasebiyle, yoğun bir şekilde dini bir atmosferde tartışıla gelmiştir. Özellikle son asırda, bilim dünyasının arkeolojik ve jeolojik bulgularla bu tartışmaya katılmış olması, nispeten olaya farklı bir veçhe kazandırmış olsa da henüz kapsamlı ve tutarlı sonuçlar elde ettiğimiz söylenemez.

Dini kaynaklardan elde edilen bilgilerin çok genel ve efsane boyutunda olması, bilimsel verilerle bir kıyaslama yapma ve eksik kalan noktaları tamamlama imkânını vermemiştir. Biz, bilim dünyasından elde edilen veriler ışığında, tufanla alakalı kutsal metinlerin tekrar gözden geçirilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Uzun süren çalışmalarımız neticesinde "O7" adını verdiğimiz bir teori geliştirdik. Kuran-ı Kerim'de Nuh Tufanı'ı ile ilgili ayetleri ve ayette geçen kelimeleri semantik analizlere tabi tutup bir neticeye ulaştık. Bu neticeleri açıklamadan önce O7 hakkında genel bir açıklama yapalım.

2. O7 Dil Teorisi

Genel kanı, dil insanların icat ettiği bir mekanizmadır ve kelimelere dayanır. Bu tarif ,"elbise kumaştan meydana gelmiştir"; " insan et ve kemikten meydana gelmiştir"; "su bulutlardan meydana gelmiştir" yargıları gibi yüzeysel ve derinlikten yoksundur. Biraz derinlere indiğimizde elbise , "pamuk-yün vs." den, insan "hücrelerden" ve su "hidrojen-oksijen" birleşiminden meydana gelmiştir deriz. Biraz daha derine indiğimizde hepsi atomlardan meydana gelmiştir deriz. Daha ötesi olarak "kuantum", daha da ötesi kim bilir ne!

Görüleceği üzere gerçek bilgiye kavuşmak için daha derinlere, ta ilk kaynağa ulaşmak gerekiyor. Kuran tefsir ve mealleri daha ilk analizle yetinip elde ettiklerini "hakikat budur" diye bize sunmuşlardır. Dil bilimciler de aynı konumdadır: kelimeden öteye gidip harflere ulaşamamışlardır.

2.1 Harf-Atom

Dil kelimelere değil ses veya onun simgesi harflere dayanır. Nasıl ki maddenin temeli atom ise tüm dillerin de temeli harftir. Nasıl ki bir atom maddenin tüm özelliklerini ihata ediyorsa, bir harfte kelimenin tüm anlamına vakıftır.

* Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Belagatı A.B.D.

2.2 Harf-Kuantum

Nasıl ki atom kuantum denilen küçük parçacıklardan meydana gelmişse, aynen harfler de birkaç temel harflerden meydana gelmiştir. Diğer bir ifade ile her bir harf, bir kelime gibi farklı bir birleşiktir. Yunus Emre diliyle "bir ben vardır benden içeru". Evrende her şey iç içe birleşiklerden oluşur. Kuran buna "zevç" der.

2.3 Dillerin Kökü İlahi, Dalı-Budağı İnsanidir

Dillerin menşei konusunda, dil bilim dünyasından farklı düşünüyoruz. Her ne kadar bazı evrimciler tabiattaki seslerden dil türemiş dese de, verdikleri örneklerin yetersizliği nedeniyle, dil gibi çok karmaşık bir yapının "bow-mow, ta-ta, ding-dong, yo-he-ho" ile açıklanması mümkün görünmüyor[1].

Bize göre tüm diller tek bir kökten geliyor; tıpkı bir tohumdan meydana gelen bitkiler veya ağaçlar gibi; tıpkı farklı ırklara ayrılmış ama aynı kökten gelen insanlar gibi; tıpkı her biri farklı bir organ olarak temeyyüz eden hücreler gibi; tıpkı tek bir atoma dayanan koca kâinat gibi.

Nasıl tek bir atomla tüm evreni açıklayabiliyorsak, tek bir harfle eşyanın mahiyetini anlatmak mümkündür. Çünkü her bir harf-ses kâinattaki işleyişi sembolize etmektedir. Bu yönü ile harfler, insan akıl ve idrakinin ötesinde bir sisteme dayanmaktadır.

Biz, çalışmalarımızda kelime ve onu oluşturan harflerin temsil ettiği manaların günümüz biliminin bile ötesinde olduğunu gördük. Kâinattaki değişim ve dönüşümü öylesine veciz ve usta bir şekilde ifade ediyor ki, bunun binlerce sene önce yaşamış insanların ürünü olduğunu kabul etmek oldukça zor. Buna dair delillerimizi www.kuranla.com adlı sitemizde yayınlıyoruz.

İnsanlar tabiattaki sistemi çözüp taklit ederek bilimsel gelişmeleri sağlamıştır. Aynı şekilde, kutsal kitaplarla kendilerine öğretilen harf veya kelimeleri çözümleyip daha sonra kendi terkiplerini oluşturarak dili geliştirmişlerdir. İnsanlar ne icat ederse etsin, neticede tabiatta bir emsali ve dayanağı olduğu gibi, "yeni kelime" diye öne sürülenler, ilk kök harflerin farklı bir karışımı ve birleşimidir, yani yeni eskinin kılıf değiştirmiş halidir.

2.4 Kök Mana

Her bir harf veya kelimenin kök manası vardır, bir de o kök etrafında yer alan detay manaları vardır: Ağacın kökünden türeyen dal, diken, yaprak ve çiçek gibi. Sadece yaprağa bakarak ağacı tarif edemezsiniz. Eğer daha önce bir ağaç görmediyseniz, elinize tohum alıp bunun içinde "gövde-dal-yaprak-çiçek-koku-renk-diken vs." var diyemezsiniz. Kök manayı anlayabilmek için detayları, detayı anlayabilmek için

1 Müller, F. M. 1996.

kök manayı bilmeniz gerekir. Gerek dini çevreler, gerekse dil bilimi çevreleri "kök ve detay mana" olgusundan habersiz oldukları için ortaya çıkardıkları mana bir tahmindir ve gerçeğin oldukça uzağındadır.

2.5 Kök Mana, Kâinattaki Evrensel Kanunlardır

Dil bilimciler ve din bilginleri, dilin bir insan ürünü olduğunu düşündükleri için, her biri farklı yollardan giderek problemi çözmeye çalışmıştır. Ortaya çıkan sonuç ise, birbiri ile çelişen kutsal metin yorumları, din-bilim çatışması, ihtilaflar ve sebep olduğu asırlarca süren savaşlar.

Oysa kâinat sistemi, kutsal kitaplar, dil ve bilimin aynı mesajı verdiğini ve tek bir sisteme dayandığını anlamış olsaydık, daha doğru bilgilere ulaşabilirdik.

O7 derki, eğer bir kelimenin tam manasını çözmek istiyorsanız kâinattaki sistemi analiz edin, manayı orda göreceksiniz. Fiziki veya kimyasal bir problemi çözmek mi istiyorsunuz, tahrif edilmemiş semavi kitaplardan yardım alın sizi mahcup etmeyecektir. Bir Kuran ayetini mi anlamak istiyorsunuz, kâinata ve onu araştıran bilim adamlarına müracaat edin, eliniz boş dönmeyecektir. Çünkü hepsi aynı dili konuşur.

2.6 O7 ve Açılımı

O7, bizim harf veya kelime dediğimiz sembolleri, kâinattaki muhteşem düzenden ilham alarak yorumlayan yeni bir teoridir, yöntemdir. Uzun süren bilgisayar destekli harf analizleri neticesinde çerçevesi oluşturulan bu teori, yukarda bahsettiğimiz "kâinat-Kuran-dil ve bilim" dörtlüsünü temel almıştır. Bu teoriyi, ilk defa buradan bilim dünyasına takdim ediyoruz.

"O" harfi, bir objeyi dolayısıyla objeler bütünü olan evreni temsil ederken, yedi rakamı (7) objenin geçirdiği evreleri sembolize etmektedir:

- Göklerin yedi kata ayrılması,
- Yerin yedi kat olması,
- Işığın yedi renge dönüşmesi,
- Sesin yedi farklı frekansı (nota) ,
- Maddenin yedi hali (gaz-sıvı-katı bilgisi eskidir)
- Haftanın yedi gün olması
- Atomun genelde yedi enerji halkası
- Maddenin yedi mahiyeti (ses-koku-renk-ağırlık-hacim-şekil-pozisyon)
- Hafıza ve yedi rakamı: hafıza en çok yedi parçalı bir bütünü akılda tutabilir. Telefonların yedi rakamlı olması bununla alakalıdır.
- Evrensel Pi sayısı ve altın oran arasındaki ilişkide yedi rakamının rolü.
- Yedi tabakalı göz (henüz 4 tabakası tespit edildi)

Harfler ve kelimeler, maddenin geçirdiği bu farklı evreleri bize anlatır. Madde denince atomik yapısı olan, görünen ve görünmeyen her şeyi kastettiğimizi burada not edelim. İçinde yaşadığımız bu koca evren ve dünya ile ilgili bilgiler, ilk olarak semavi kitaplar yolu ile bize ulaştığı için, O7, semavi kitapların ortak dili olan Semitik dil ailesini esas almıştır.

2.7 Kutsal Kitapların Dili

Bilinenin aksine tüm semavi kitaplar tek bir dile sahiptir: Semitik dil ailesi. Arapça bu dil ailesinin nihai, dolayısıyla en gelişmiş halidir. Arapçayı, Arapların ürettiği bir dil olarak kabul etmek tarihen mümkün değildir. Bir dili konuşuyor olmak, onun sahibi olmak anlamına gelmez. Kuran dili Arapça, İncil dili Aramice, Tevrat dili İbranice ve batı dillerinin menşei İbrece (Iberian) kök itibariyle aynı olduğu gibi kelimenin yazılışı bakımından da aynıdır: a-b-r /a-r-b kök harflerinin farklı diziliminden ibarettir. "Ara**b**" ve "Ara**m**" kelimelerindeki B ve M harflerinin ses yumuşaması ile alakalı olduğunu burada belirtmiş olalım. O7'ye göre, Hz. Âdem'e sesler ve bunların temsil ettiği manalar öğretilmiş olup[2], daha sonra gelen ilahi kitaplar ve onu şerh eden peygamberler aracılığı ile bu seslere dayalı dil dediğimiz olgu ortaya çıkmıştır.

Nuh'un gemisi Cudi'de mi yoksa Ağrı'da mı, tufan mahalli mi yoksa umumi mi diye hala tartışıyorsak bunun altında evrensel bir dil anlayışına sahip olmamamız yatmaktadır. O7 kâinattaki nizamı, bu nizamı bize açık seçik anlatan Kuran'ı ve onun tercümanı olan başta Arapça olmak üzere Semitik dilleri esas alarak, geleneksel anlayışın dışında olayları yorumlamaktadır.

Harflerin birbiriyle veya akraba harflerle yer değiştirmesiyle elde edilen yeni kelimeler ve onların sağladığı geniş bilgi dağarcığını kullanan O7, daha kapsayıcı ve detaylı bilgiler elde etmektedir.

Mesela O7, sözlüklerde sadece "umumi yağmur-sel" anlamına gelen "tufan" kelimesinden tüm tufan olayını bize anlatabilecek bilgiler çıkarabilmektedir.

2.8 O7 Sistemi ve Çalışma Yöntemi

2.8: 1 Harfler ve Manası

Hiç bir nesnenin özel manası yoktur, genel tarifi vardır. Bu tarife benzeyen her şeye aynı mana verilir. Örnekler verelim:

S(س): serbest kalan şeyin dışarı çıkması.

Ş(ش): dışarı fırlama, uzama, büyüme, üstünü örtme, kaplama, yüksek-üstün

S ve Ş arasındaki fark "nokta" olup, kattığı anlam ise "fazlalık-şiddet-çokluk-yoğunluk". Yorumlamak gerekirse, eğer bir şey S harfiyle " üste çıkma" manasına geli-

2 Bakara:31

yorsa, Ş ile bu eylemin daha "çok-yoğun-şiddetli-kaplayıcı" olduğunu anlıyoruz.

Örnek olarak ve O7 sistemini anlamak için, Arapçada **Ş** harfi ile başlayan bir kelime alıp hangi semantik alanı kapsadığını birlikte görelim:

Şın(Ş) harfinin شعر kelimesine kattığı anlamlar	
Saç	Derinin içinden dışarı çıkan ve onu örten şey
Ağaç-bitki	Toprağın içinden dışarı çıkan ve üstünü örten tabaka
Deri	Etten türeyip üstünü kaplayan tabaka
Tırnak	Etin üzerini kaplayan tabaka (etin kabuk hali)
Et (tırnak altındaki)	Kemiğin üzerini kaplayan şey
Dağ	Yerin içinden dışarı atılan ve onu örten kütle
Elbise	Derinin üstünü örten ve kıldan(kıl-yün-pamuk vs.) yapılmış madde
Kürk	Hayvanların derisinden çıkan ve üstünü örten elbise
Koyun	Yünlü olduğu için bu mana verilmiş
Atın çulu	Atın derisinin üstünü örten ve yine kıldan yapılmış kumaş
Şıra	Bitki ve meyvelerin içinden dışarı çıkan su
İşaret	Üstte olan ve görünen şey
Eşek	Üstüne binilen kıllı hayvan
Şiir	İnsanın içindeki duyguların dışa vurumu
Hissetmek-şuur	Hafızanın sahip olduğu bilgilerden öne çıkan ve hatırlanılan kısmı
Yapıştı **Üstüne bindi-oturdu**	İçerden dışarı çıkan şey çıktığı yerin üstünü örter ve orayı mekân edinir.

İlk bakışta ne kadar alakasız manalar bir kelime altında buluşmuş denilebilecek bir durum. Detay kısmı okununca durumun hiçte öyle olmadığı görülecektir. Ş harfinin manası ne elbise, ne saç, ne de ağaçtır, aksine hepsidir. Ş harfi ortaya bir tarif koyar ve bu tarife uyan her nesne onunla adlandırılabilir. İşte tercümelerdeki çelişkilerin veya yetersiz manaların sebebi budur. Etimolojik çalışmalara büyük önem veren batı dünyası dâhil olmak üzere dilin bu yapısından dünya habersiz görünüyor.

"Elbise" ile "saç-kıl" arasındaki ilişkiye bir bakalım: elbise, ya hayvan kıllarından ya da bitkilerden elde edilmiştir. Her ikisi de bünyeden dışarı atılan fazlalıktır. Saç, insanın kafa derisini örterken, elbise vücut derisini örter. Ağaç veya bitki aynen deri ve elbise toprağın üzerini örter. Deriden çıkan kıl deriyi korurken, topraktan çıkan

bitkilerde toprağı korur (erozyon-sel gibi); anne ve babanın bir parçası olan evlatların, onları yaşlılıkta koruması gibi. Aşağıdaki resimde görülen deri ve toprak tabaka kesitinin birbirine benzerliği, dil olgusunun öylesine tesadüfen meydana geldiğini söyleyenlere bir uyarı olsa gerek (Resim-1)[3]:

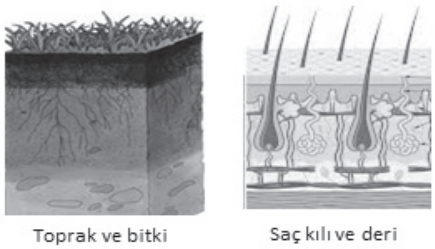

Resim 1. Toprak-deri ile bitki-saç ilişkisi

2.8:2 Yaratılış Gerçeği ve Dil

Yukardaki شعر örneğinde, tabiattaki oluşuma paralel bir sıralama söz konusudur:

- Kemiği saran ve üstünü örten **et**
- Etin üstünü örten **deri**; etin üstünü örten **tırnak**
- Derinin üstünü örten **saç**

Orta seviye biyoloji bilgisine sahip biri bile "kemik-et-deri-saç" sıralamasının bir anlam ifade ettiğini ve tesadüfi olmadığını bilir.

Kuran bu düzene zevç sistemi der. "Biz her şeyin zevcini-eşini kendisinden yarattık" ayetiyle kâinatın bir köke dayalı olarak silsile halinde yaratıldığını anlıyoruz:

- Bir tohum yarılır, iki yarım halini alır, sonra yarılanlar tekrar yarılır. Bu yarılmalar silsilesi trilyonlara ulaşır ve sonunda kökü-gövdesi-dalı ve yapraklarıyla koskoca bir ağaç buluruz karşımızda.
- Döllenmiş yumurta ikiye, sonra dörde yarılır, daha sonra yarıla yarıla yüz trilyonluk büyük bir organizma oluşur. Biz buna eli-ayağı-gözü ve başı ile insan deriz.
- Maddi âlemde benzer şekilde parçalanma-patlama yoluyla çoğalır.

Bu yarılarak çoğalma esnasında dar anlamda "baba-oğul", geniş anlamda "dede-baba-oğul-torun" şeklinde ilişkiler oluşur. Bir kişi hem ata, hem baba, hem oğul hem de torun olabilir. Bu zaman ve mekâna bağlı bir olaydır.

Mesela, Ben kimim? Beni bir kelime ile tarif edebilir misiniz? Edemezsiniz, çün-

3 http://www.google.com.tr/search?q=hair+cross+section

kü "ben dedemin torunuyum"; "babamın oğluyum"; "oğlumun babasıyım" ve "oğlumun oğlunun dedesiyim". Bu derin ilişkilerden dolayı, bir kelimenin birçok manası olabilir. Birini mi yoksa tüm manaları mı seçeceksiniz? Tamamen ortama bağlıdır.

شعر örneğine tekrar dönelim. Bu kelime hem et, hem deri, hem tırnak, hem de saç manasına gelebilir. Nedeni ise yukarda anlatmaya çalıştığımız ilişkiler yumağıdır. Tüm bu saydıklarımız etten meydan gelmiştir, et ise üzerini sardığı kemiğin ürettiği kandan oluşmuştur. Araştırınca bir de bakarsınız ki Ş harfi "şekerli su; dolaşan su ve kan" anlamına geliyor. Kanın şekerli sıvı olduğunu ve dolaştığını söylemeye gerek var mı bilmiyoruz. Kan eti oluşturur, et ise deriyi, saçı ve tırnağı üretir. Saçın kökü deri, derinin kökü et, etin kökü ise kandır.

İşte bu dizilişe biz yaratılış diyoruz. Dizi elemanları arasındaki ilişkiye ise "zevç-eş-benzer-denk-yardımcı-destek vs." ilişkisi diyoruz.

Dil işte bu düzeni bize anlatır. Bu sistemden habersiz olanlar birbirine yakın ve zıt manalar karşısında şaşkına döner, hangi mana doğru sorusuna cevap bulamadan tesadüfen bir manayı seçer ve hem kendini hem de bilgi ulaştırdığı kimseleri yanlış yönlendirir.

O7, bu sistemin farkındadır ve doğru manayı bu ilişkiler yumağını çözerek bulmaya çalışır.

2.8:3 Zıtlar-Zevçler Dünyası ve Dil

Dil bilimcileri en çok zorlayan konulardan biri de zıtlar-zevçler konusudur. Bir kelime bakarsınız aynı anda iki zıt manaya sahiptir. Hangisi doğru? Sanırım bu karmaşık yapıya bakanlar, dili tutarsız ve çelişkili bulmuş olacaklar ki dili, farklı bölge insanlarının aynı nesneye değişik anlamlar vermesi olarak tarif etmişlerdir.

Durum hiçte bu kadar basit değil. Olayların gelişimi iyi takip edilirse sorun kolayca çözülebilir. Mesela Arapçada الْقُرّ kelimesi "sıcak-soğuk" ve "ak-kara" anlamına gelir. Bir kelime bu kadar zıt anlamlara nasıl gelebilir, bir örnek üzerinden açıklayalım:

Dünyamızın başlangıçta çok kızgın trilyonlarca meteor parçası topluluğu olduğu düşünülmektedir. Zamanla soğuyarak katılaşmıştır. Kara halini alan bu kütlenin yüzeyi güneşin ışığına maruz kaldığı için parlak ve aydınlık iken, içi karanlıktır. Dışı soğuk olmasına rağmen içi hala magmadan dolayı sıcaktır. Dünyamız "ak-kara-sıcak-soğuk" hangisidir? Hepsi de değil mi? Dışı soğuk(katılaşmış) içi sıcak, dışı ak içi kara değil mi? الْقُرّ kelimesi küre-dönme anlamına da gelir, ışığı kıran-yansıtan anlamına da gelir ve daha birçok manaya gelir. İşin ilginç tarafı hepsi de doğrudur. Dünya için yaptığımız bu açıklama başka nesneler içinde geçerlidir: iç her zaman sıcak, dış ona göre soğuktur; iç karanlık ve dışarısı aydınlıktır. Türkçemizdeki "kara-kuru" kelimesi الْقُرّ kelime kökünden gelmektedir.

Yaratılıştaki sistem şöyledir: bir bütün (ana kütle) iki eş parçaya ayrılır (doğurur). Bu yeni parça ne öncekinin aynıdır ne de gayrıdır, yani hem benzer hem benzemez. Kesinlikle farklı olmak zorundadır, aksi halde kâinattaki farklılık mümkün olmazdı. Gece-gündüz dediğimiz vakıa ışık fotonlarının farklı iki boyutudur. Kara-gece, ana unsur iken, gündüz ikincildir. İkisi birbirini tamamlar. İkisinin yer değişimi zamanı oluşturur. Eğer gece-gündüz gibi farklı iki ışık boyutu olmasaydı herhalde zamandan bahsedemezdik. Madde-anti-madde, erkek-kadın, proton-elektron gibi sayısız çiftlerin dünyasında yaşıyoruz. Dil, zıt gibi görünen, aynı kökün iki farklı yüzü olan zevç âlemini bize doğru bir şekilde anlatır. Maalesef halen dil dünyası bu gerçeğin farkında değildir.

2.8:4 Harflerin Yeri Değişse de Kök Mana Değişmez.

Yine شعر üzerinden örneklendirmeye devam edelim ve harflerin yerini değiştirelim.

شعر kelimesi ve harflerinin yer değiştirmesi1	
شعر	En üstte-uçta-dışta olan şey: ağaç-saç-tüy-elbise-tırnak vs.
عشر	Kuşkanadının ucundaki **tüy (saç);** 10 rakamı: sonuncu-uçtaki sayı-**en üst**
رعش	**Tüylerin(saçların)** diken diken olması, ürperme-titreme
عرش	At yelesinin **ucu**(**tüyü**) Arş: **en üstte** olan; gölgelik-çardak -tavan
شرع	Tavan, yükseltmek (yine tepe uç söz konusu)

Bu örnek, bir dilin kelimelere değil, harflere dayandığını ispat etmeye yeterli bir delil olarak kabul edilebilir. Ş-A-R kökü, a-ş-r, a-r-ş, r-a-ş, ş-a-r olarak değiştirilse de kök mana da bir farklılık olmuyor: yine "tüy-saç-en üst-tepe-yüzey" manası varlığını muhafaza ediyor.

2.8:5 Aynı Harf, Farklı Dizilimde Bile Aynı Manayı Verir

İçinde ŞIN harfi geçen kelimelerde "saç-tüy" manası bulabilirsiniz.

Şın harfi ve "saç-tüy" manasına örnek[2]	
حشأ	Saçın ucunu tıraş etti
حشب	Başı traşlı-saçsız
شهب	Başı (saçı) ağardı
شيب	Başı(saçı) beyaz
شعث	Saçı kırlaştı

شفر	Kulak tüyü; kirpik
جمش	Saçı tıraş etti
حرش	Saçsız-kel-traşlı
شفتر	Seyrek saçlı
شرب	Şarib: bıyık
شيز	Siyah tahtadan yapılmış saç tarağı
برش	Alaca renkli saç
برقش	Saç tarağı
رأش	Kulağı çok kıllı
ريش	Kuş tüyü; kulağı kıllı
عكش	Saç-tüy
كَشْكَشَةُ	Kâkül-saç püskülü
المِنْقاش	Kıl çekici: cımbız
نفش	Yün-kıl
شمط	Siyah ve beyaz karışık saç

İçinde "Şın" harfi geçen yirmi kelimeyi burada örnek olarak verdik, sayıyı daha da artırabilirdik. Aynı şekilde "Şın" harfinin "elbise-tırnak-ağaç-et" gibi manalarının her birine yine onlarca örnek sunabiliriz, sonuç değişmez.

2.8:6 İlk Harften Sonraki Harfler Değişse de Mana Aynıdır

شعر kelimesinin ikinci ve üçüncü harfleri olmasa veya başka harfler gelse de sonuç yine değişmez.

شعر	**Saç-tüy-ağaç-dağ-deri** vs. gibi içerden en üste-dışa atılan şey
شعب	Dal (**ağacın** ucu-kolu ve ondan ayrılmış) Deriyi **tüyünden** ayırmak
شعث	**Saç** keçeleşmesi-sık-kalın-ağır olması
شعا	**Ağacın** dalları yayıldı; **saç** kabardı-gürleşti
الشُّعاعُ	Güneş ışığı (saç-bitki gibi dışarı atılan şey)-ışık kirpikler gibi- ağaç dalları gibidir
شعف	**Üste çıkma**- en üst, **dağın** zirvesi –en üst
شعل	**Saçı** ağardı
شعن	**Saçı** dağınık olmak; alın saçından çekmek

Yukarıdaki örneklerde شعر kelimesinin son harfini değiştirdik, yine sonuç değişmedi.

İkinci ve üçüncü harflerin yerini başka harfler alırsa ne olur bakalım:

	Sadece ilk harfi Şın olan kelimeler[3]
شثث	Sık-gür-çok **ağaç**; **dağ** ağacı
شجج	Baş-yüz **derisini** yardı (kıl da çıkarken yarar)
شحح	**En üstüne** koymak-biriktirmek-cimrilik
شخخ	İşemek, **dışarı atmak**, kaldırmak-yükseltmek
شنن	**Deri** büzüşüp buruştu
شمم	**Dağ**-burun vs. yüksek, oldu
شلل	Küçük zırh (**elbise** gibi örter)
شقق	Yarmak; **dağ**-kıl-deri-et ne varsa yarılarak çoğalmış ve yararak dışarı çıkmıştır
شفف	Sağlam dokunmuş **elbise**
شغغ	Zar-**perde**-kılıf (elbise-ağaç-saç gibi örter)

Dışarı atılan şeyin yine "deri-ağaç-dağ-zar-zırh-dal" olarak isimlendirildiğini görüyoruz. Farklı bir netice çıkması zaten imkânsızdır. Çünkü diller tabiatta olanı anlatır. Tabiat ise muhteşem bir sisteme sahiptir.

Buraya kadar anlattıklarımızı kısaca özetleyelim: Tabiat dediğimiz yapı, derin ve karmaşık ilişkiler yumağıdır. Dil, bu derin sırları ve ilişkileri deşifre edip bize haber verir. Dil kâinatın bir aynasıdır da denilebilir. Ancak günümüz bilgisiyle yarım yamalak keşfetmeye çalıştığımız bu gizli âlemi, binlerce yıl önce yaşamış insanların biliyor olduğunu farz etmek pek gerçekçi görünmüyor. Mesela, varlığı çok eski zamanlara dayanan Arapça "madde" ve İngilizce "matter" kelimesi, "dönmek-halka halka döngüler-genişlemek-dalga hareketi(git-gel)" gibi manalara gelir. Tam da maddenin mahiyetini bize haber verir: atomlar kürevidir ve sürekli döner; yarılarak çoğalır, genişler; kasılma (dalga) hareketine sahiptir. "Madde" kelimesinin, maddenin mahiyetini bu kadar özlü ve kapsayıcı olarak açıklamasına bakarak, dillerin menşei itibariyle ilahi olduğunu, semavi kitaplar ve binlerce peygamber vasıtasıyla bize öğretildiğini farz ediyoruz. Ancak maddeyi yaratan bu kadar derinlikli tarif yapabilir.

Bu gizli yapının şifrelerini çözen O7 teorimiz, kutsal kitaplar, arkeolojik ve tarihi belgeler gibi önem arz eden metinleri deşifre etmeye adaydır. Bu minvalde, Nuh Tufan'ı meselesini ele alıp çözümlemeye çalışacağız.

Aşağıda yapacağımız yorumlar, Kuran'daki tufan anlatımı esas alınarak yapıl-

mış ve bilimsel verilerle desteklenmiştir. Geleneksel tufan yorumunun akla, bilime ve dolayısıyla Kuran'a ters olduğunu iddia etmektedir. Kuran'da geçen kelimeler, O7 yorumlama biçimi ile ele alınıp bir neticeye kavuşturulmuştur.

3. Kuran'da Nuh Tufanı

3.1 Tufan ile İlgili Geleneksel Anlayış

1. İnsanlar günahta ileri gider ve Hz. Nuh onların helaki için dua eder.
2. Kendisine bir gemi yapması ve gemiye ne kadar canlı varsa onlardan birer çift alması emredilir.
3. Yer ve gök suyunu boşaltır; geminin dışında kalan her şey suda boğulur.
4. Su (tufan) dünyanın her yanını kaplar ve uzun bir süre (6 ay kadar) devam eder.
5. Sonra yer suyunu yutar, gök suyunu tutar ve gemi bir dağın üzerinde durur.

Yukardaki anlatım bir masal olarak ilgi çekebilir ve sorgusuz kabul görebilir. Ancak Kuran'ın temel yaklaşımı, yaratılış kanunları ve bilimsel veriler açısından olaya bakılırsa, mantıki çelişkiler, boşluklar ve yanlış tefsirler içerdiği görülecektir. Bunları teker teker ele alalım.

3.2 Tufan Felaket midir yoksa Rahmet midir?

Tufan Allah'ın günahkârlara karşı bir gazabı olarak görülmüştür. Peki, bir kavmi helak etmek için koca dünyayı tamamen su altında bırakmanın mantığı nedir? Milyarlarca böcek ve hayvanın helakına ne diyeceğiz? Bir ormana kaçan katili yok etmek için ormanın tamamını ateşe verene ne denir?

Dini kaynakları yorumlayanlar nedense hep kızgın, intikamcı, şiddetli azap verici bir ilah portresi çizer. Azap ve gazap olarak anlatılan tüm olaylar aslında bir rahmet tezahürüdür. Doktoru kasap zannedenler, doktorun kangren bacağı kesmesini anlayamaz ve işkence olarak adlandırır.

3.3 Tufan, Bozulan Sosyal ve Doğal Yapının Islah Edilmesidir

Bir insan hayatını ele alalım: insan, doğum, çocukluk ve gençlik dönemi derken yavaş yavaş yaşlanmaya başlar, vücut organları artık yıpranmış ve eskisi kadar işlevsel değildir. Sonunda ölüm denen olay gerçekleşir ve yerini kanından, canından olan çocuğuna bırakır. Aslında bir yenilenme olmuştur: iflas eden eski yapı, doğumla yeni bir başlangıç yapmıştır. Tufan hadisesine böyle bakmak mümkündür. Bozulan sosyal hayat beraberinde çevre kirliliğini de getirir. Gerek "tufan" kelimesi gerekse diğer tufan tasvirinde yer alan kelimeler, bize tabi dengede bir bozulmayı, çölleşmeyi ima etmektedir.

Aslında kâinatın her yerinde bu değişim vardır. Bir örnek vermek gerekirse, güneş mevcut döngüsünü tamamladıktan sonra yeni bir döngüye geçer ve bu döngü öncekinden farklı olur. "Stanford Üniversitesi fizikçilerinin NASA destekli gözlem evlerinden elde ettikleri verilere göre, güneşin manyetik alanın 4 ay içerisinde tersine döneceği ve bunun tüm güneş sistemini etkileyeceği, sonucunda da hava durumunun iyileşeceği savunuldu"[4].

Hz. Nuh zamanında sosyal denge bozulmuştur: günahkârların sayısı çok artmış, inananlar ise bir avuç kadar. Tabiatta var olan eksi-artı enerji dengesi, ilginç bir şekilde insan toplumları içinde geçerlidir. İyi ile kötü dengesi vardır; bunun bir taraf lehine artması, sosyal dengenin bozulması anlamına gelir. Mikropsuz bir hayat olabilir mi? Mikropların her tarafı kapladığı hayat olabilir mi? Belli bir denge var; miktarı ve hâkimiyeti bu sınırın üstünde ve altında olmamalıdır. Mikroplar bozulmayı ve buna bağlı olarak yenilenmeyi sağlar. Günahkâr insanların da böyle bir rolü olduğunu düşünüyoruz. Arapça günah anlamına gelen "cunah" kelimesi aynı zamanda "kanat-denge" anlamına gelirken, benzer şekilde "zenb: günah" kelimesi "kuyruk-denge" manasına gelir. Bozulma hayatın bir parçasıdır ama ölçüsü kaçınca mutlaka müdahale edilmesi gerekir. Tufan da zaten bozulan dengeye müdahaledir.

O7 harf analizine göre, bitki yapısının karakterine bağlı olarak toprak zehirlenerek çöle dönüşmüş, sular kirlenmiş (muhtemelen aşırı tuzlanma ile) ve tabiattaki su dolaşım ve dönüşüm dengesi sekteye uğramıştır.

3.4 Tufan Kelimesi ve Arınma-Yenilenme

Tufan hadisesi ile hem sosyal hayatta hem de tabi hayatta oluşan bozukluklar giderilmiştir. Bunu "طُوفَان" kelimesinin taşıdığı manalarda bulmak mümkündür:

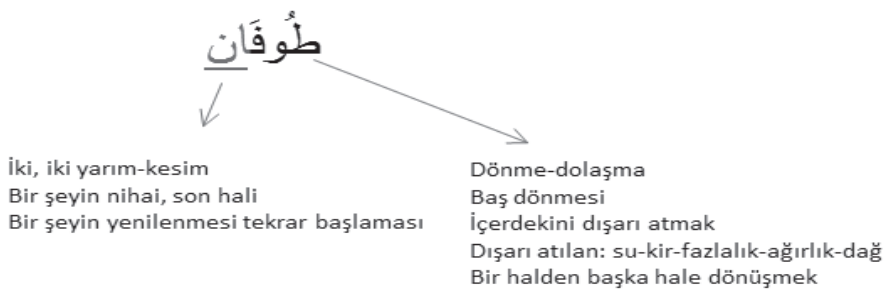

Tufan kelimesinin manasına bakılırsa hem gök hem yer temizlenmeye, arınmaya tabi tutulmuştur. Kuran tabiri ile bu iki eş-zevç (yer ve gök) birlikte bozulmuş ve ikisi arasında su döngüsü ile tekrar temizlenmiştir. Tufan kelimesi bize dönme sonucu

4 http://www.haber7.com/uzay/haber/1061173-dunyada-yeni-bir-doneme-geciliyor

içerdeki ağırlıkların dışarı atıldığını haber verir ki bu ağırlıklar yerküre cenahında su-magma artığı(demir ve bileşenleri) olabilir. Zaten Kuran "tandır kaynadı" lafzıyla volkanik hareketlerin olduğunu bildirmektedir. Göklerin artığı-fazlalığı-ağırlığı ne olabilir? Yoğun su buharları mı, yoksa bozulan oksijen dengesi mi veya daha başka şeyler mi? Bu konunun uzmanlarınca tartışılması gerekir.

Tufan kelimesi, yer-gök ve insan toplumunda dengeyi bozan unsurların dışarı atılmasını ve doğal dengenin yeniden tesisini bize anlatır. "Tufan" kelime sonundaki "an" eki olayın iki taraf arasında gerçekleştiğini ve iki sonuç doğurduğunu ortaya koyar: bir devir sona eriyor ve yeni bir devir başlıyor; kirli olan gidiyor ve temiz bir sayfa açılıyor.

Yukardaki çıkarım, O7 yorumlama tarzına ait olup, geleneksel Arapça gramer ve sözlükleri bu hususta bir görüş beyan etmez.

3.4:1 Kirler Suyla Temizlenir

Teşbihte hata olmazsa, hem Hz. Nuh ve inananlar, hem de inanmayanlar suya daldırılmıştır. Dev dalgalara, oluşan girdaplara ve çalkantılara maruz kalmışlardır. Sonunda kirin çamaşırdan ayrılması gibi inanmayanlar boğularak suya karışmış, Hz. Nuh ve çevresi ise kirinden ayrılmış çamaşır gibi suyun üstüne çıkmış ve kurtulmuştur.

3.4:2 Temizlenme, Suyun "Döngüsel Hareketi-Alt-Üst Oluşu" ve "Çarpılması-Dalgalanması" ile Olur

- El ve çamaşır makinesi ile yıkama işlemini takip ediniz. Çamaşır alt-üst edilirken(dönerken) suya çarpar ve temizlenme işlemi gerçekleşir.
- Deniz ve dalga hareketlerine bakınınız: yine aynı işlemi göreceksiniz. Akarsu temizdir, deniz temizdir; çünkü sürekli dalga ve çalkalanma işi vardır. Dalga esnasında oluşan darbeler, kiri sudan ayıklar ve kenara atar.
- Kalp ve kanın temizlenmesine bakınız; kalp dolaşımla kirli kanı alır, şiddetli basınç ve çarpma ile temizler
- Su, güneşin sıcak darbeleri ile bileşiklerinden ayrılır ve tertemiz olarak, süzülerek semaya yükselir bulut olur, sonra başka bir darbe ile yere temiz, süzülmüş su olarak iner.
- Su yerin altına yine süzülerek iner ve oradan yine süzülerek dışarı çıkar. Süzülme ayıklanma demektir.

Yeryüzündeki sular buharlaşma yoluyla semada bulut olur ve geriye temiz su olarak döner. Yağmur suyu nötr bir sudur, yani iyonize olmuş, artı-eksi dengesi eşittir. Daha açıkçası bir yan etkisi, zararı yoktur. Elektrik iletmez, yani ulaştığı yere fazladan bir yük götürmez. Yeryüzünde değişik madenlere karışan su ise nötr değildir ve elektriği iletir. Özellikle tuz yoğunluğu fazla ise ona zehirli, kirli su denir. Hz. Nuh

döneminde bu kirlenme had safhaya ulaşmış olacak ki, tufan döngüsüyle temizlenmiştir.

Kirlenmenin diğer sebebi Kuran'da işaret edilen sedir ağacı olabilir. Tuzlu sedir (salt cedar) olarak bilinen türü toprağı zehirler. 30 metre kadar toprağın derinliklerine inebilen kökleri, toprağın nemini azaltıp başka bitkilerin yaşamasına izin vermez. Toprak ve sudan aldığı tuzları dışarı atarak toprağı çölleştirir. Kendisi dışında başka hiçbir şeye hayat hakkı tanımaz. Yüksek ve çorak yerlerde yaşayabilir ve 800 sene ömür sürebilir[5].

Klasik kaynaklara göre, Hz. Nuh gemisini ceviz ağacından inşa etmiştir[6]. Ceviz ağacı da sedir ağacı gibi toprağı zehirler. Ceviz, "juglone" adında bir kimyasal maddeyi kökleri ile toprağa bırakır ve etrafındaki bitkiler zehirler öldürür[7].

Tufan döngüsü, sedir veya ceviz ağaçlarının zehirleyip çölleştirdiği toprağı, su tedavisi ile eski doğal haline döndürmüş görünüyor.

Tufanın bitimini anlatan ayetler adeta yukarıda anlattıklarımızı teyit ediyor: "Bizi zalim bir kavimden kurtaran Allah'a hamd olsun de"[8]; "de ki rabbim bizi bereketli yere yerleştir"[9] . Arka arkaya gelen bu iki ayet, daha önce "zalim bir kavim" ve "bereketsiz topraklar" olduğunu bize ima etmiyor mu? Daha önce bereketsiz toprak var ki zıddı kullanılmış.

"Tufan" kelime manasının yukardaki anlatımların tamamına denk geldiğini tekrar vurgulayalım.

3.5 Tufan Tüm Dünya Ölçeğinde mi Olmuştur?

Tufanın dünya ölçeğinde olup olmadığı yoğun tartışılan konulardan biridir. Geleneksel fikre sahip olanlar, bunun dünya çapında olduğunu iddia ederken, olaya bilimsel açıdan bakanlar bunun imkânsız olduğunu ispat etmeye çalışmışlardır.

Tufanın umumi olduğunu Kuran ayetleriyle ispat etmeye çalışanların delillerinin zayıf olduğunu, "tufan" kelimesi üzerinde yaptığımız O7 harf analizi bize söylüyor.

Tufan kelimesi "belli bir bölge" ve "belli bir cemaat, tayfa" anlamına gelmektedir. Ayrıca belli bir kavme peygamber olarak gönderilen Hz. Nuh[10], neden tüm dünyadaki insanların helakını istesin ki? "Başka kavim yok sadece Hz. Nuh kavmi var" iddiası kendi içinde çelişkilidir. Zira başka kavim yoksa o zaman "Nuh kavmi" demenin bir anlamı olabilir mi? Kavim, belli bölgede yaşayan ve belli bir ırk damarından gelen insan topluluğuna denir. Türkçe 'de "tayfa-taife" olarak kullandığımız bu kökten gelir.

5 http://www.buzzle.com/articles/cedar-tree-facts.html
6 Lisan-ul Arap, "زوج" maddesi
7 http://en.wikipedia.org/wiki/Juglone
8 Muminun:28
9 Muminun:29
10 Nuh suresi:1, "Biz Nuh'u kavmine elçi olarak gönderdik.

Tufan umumidir diyenler, “her hayvandan bir çift al” şeklinde yorumlanan Kuran ayetine[11] dayanmaktadır. Lakin bu ayete verilen mana doğru değildir. Arapça kurallar dikkate alınmadan, Kitap-ı Mukaddes[12] bilgilerine dayanılarak yapılmış bir tercümedir. Eğer tüm dünyada tufan olduysa, bunun mantıksal çıkarımı, sonraki hayatı sürdürebilmek için her canlıdan birer çift alma zorunluluğudur. Hayvan ve kuşlar dâhil edilirken böceklerin dâhil edilmemesi ve çamur yığını altında kalan bitkilerin tekrar nasıl çok kısa zamanda hayata dönebildiği gibi soruların cevapsız bırakılması, bu iddianın zayıflığının bir göstergesidir. Örnekleri alınan hayvanlar, bitki olmadan nasıl yaşayacak ve doğuracak gibi daha onlarca soru sorulabilir.

3.6 Gemiye Dünyadaki Tüm Hayvanlar mı Alındı?

Tufan umumidir diyenlerin iddiasına mesnet olan ayeti ele alalım:

“قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ”

"Erkeği ve dişisi olan her canlıdan ikişer tane (yükle) “[13]

“اثْنَيْنِ مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ” ibaresine “her canlıdan iki adet(bir çift)” manası verilmiştir. Ayette “her canlı” manasına denk gelecek bir kelime yok, bu mana nerden çıkarıldı?

“İki adet” zaten bir çift demektir, “zevceyn” kelimesi 4 adet, yani 2 çift anlamına gelmez mi? Ayet, “iki çift var sen bunun bir çiftini al” diyor olabilir mi? Peki diğer çift nedir? Bu husus dini çevrelerin farkında olmadığı, bilim çevrelerinin de yeni öğrenmeye başladığı ant-madde ile alakalı olsa gerek. Kuran tüm varlıkların görünen ve görünmeyen (latif-katı) olmak üzere iki çift[14] olarak yaratıldığını bize bildirmektedir. Allah-u Teâlâ, bu dörtlü veya iki çiftli yapıya işaret edip ancak temas edilebilen tek çiftin gemiye yüklenmesini emretmiştir. Bu çiftler, o anda Hz. Nuh’un sahip olabildiği çiftlerdir. Ra’d suresi 3. ayet bu görüşümüzü destekler mahiyettedir: “O, her bir üründen 2 çiftin ikisini (bir çift) çıkardı”[15] . “Tüm canlılardan bir çift alındı” görüşünü benimseyen ehli-i kitap bile bugün enine boyuna hesap yaptıktan sonra galiba Hz. Nuh’un gemisine çok sınırlı sayıda hayvan alınmış[16] demeye başlamışken, hala içimizden birilerinin Kuran ayetlerini Tevrat mantığıyla açıklaması manidardır.

Ayetteki sıralamaya göre önce depremler ve volkanlar oluşuyor (tennur kaynadı)[17] ve akabinde gemiye binme emri geliyor. Anlaşılacağı üzere vakit oldukça az. O kadar hayvanın yakalanması ve gemiye bindirilmesi bu kısa zaman aralığında nasıl mümkün oldu? Kuran anlatımına göre, yerin altında hareketlenmeler başlar başlamaz haydi gemiye emri geliyor.

11 Hud:40
12 http://www.christianbiblereference.org/story_NoahsArk.htm.
13 Hud: 40, *Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır Meali*, http://www.kuranla.com/?page_id=1110.
14 Zariyat:49
15 Ra’d:3, “وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ”
16 http://rationalwiki.org/wiki/Number_of_each_%22kind%22_on_Noah%27s_Ark
17 Hud: 40

Hadi, Tevrat'a atfedilen yoruma uyup her hayvandan bir çift alalım;

- Dünyanın her yerine yayılmış milyonlarca hayvan ve kuşlardan birer çift çok kısa zamanda nasıl yakalanacak?
- Yakaladık diyelim; bunları alacak büyüklükte gemi nerede?
- Gemiyi de çok büyük yaptık diyelim; altı veya on bir ay boyunca yiyecek ve su lazım bunu nerden bulacağız?
- Yeterli besin maddesini bulduk diyelim; yediklerinin artığını hayvanlar dışarı çıkarmayacak mı?
- Bindirilen geminin üstü açıksa batar, su almasın diye her taraf kapalı ise o zaman yeterli oksijen nerden sağlanacak?
- Depremler ve volkan patlaması neticesinde oluşan dev dalgalarda sallanan ve sürekli dönen gemide o kadar hayvanın sağ kalacağını nasıl farz edebiliriz?

Kuran zevç ifadesi ile her hangi bir türü kastetmemiştir. İnsan, hayvan, böcek, bitki ne varsa zevç kapsamı içindedir. Hz. Nuh ve eşi (Tevrat'a göre), oğulları ve eşleri bir çifttir. Kuran Hz. Nuh'un tek olduğunu ima eder. Ayetin, Hz. Nuh'un ailesini ve etrafında bulunan ehli hayvanlar kastetmiş olması muhtemeldir. Arapça mana, buna daha müsaittir. Sadece hayvanları veya tüm canlıları anlamak, Arapça metne uygun bir tercüme şekli değildir.

Ayetten "her bir çifti ikişerli olarak gemiye yükle" manası da çıkarılabilir ki buna ilerde değineceğiz.

3.7 Tufan Nasıl Başladı?

Sebepler âleminde yaşıyoruz. Sebepsiz hiçbir şey meydana gelmez, bunu determinizm kapsamında söylemediğimizi belirtelim. "Allah tufan olsun dedi ve birden her taraf suyla doldu", böyle bir şey kâinatta ve fıtrat kanunlarında söz konusu değildir. Mucize dediğimiz olaylarda dâhil her şey, mevcut işleyişin dışında değildir. Öylesine değişmez fıtrat kuralları vardır ki yaratıcı bile kendi koyduğu bu kanunlara uymuştur. "Eğer belli bir zamana kadar verdiğimiz mühlet olmasaydı" diye başlayan pek çok ayet Kuran'da mevcuttur[18].

Tufan nasıl başladı sorusunun cevabı Kuran'da veciz bir şekilde anlatılmıştır: "tennur (tandır) feveran etti"[19], yani tandır kaynayıp taştı. Bugünkü bilgilerimizle, bunun magmanın harekete geçip volkan ve depremlere yol açtığını ve içerdeki fazlalıkların dışarı atıldığını söyleyebiliriz.

Tufan uzun sürdüğüne göre, magmanın uzun süreli bir harekete sahne olduğunu

18 Fussilat:45; Şura:24
19 Hud:40; Zariyat:49

anlıyoruz. Magmanın sürekli dışarı ateş çıkarması sonucunda ne tür olayları tetikleyebileceğini bir düşünelim:

- Yer altındaki ateş dışarı çıkıyor. Magmanın %80 kadarı demir olduğu düşünülürse, bu ateşin demir olduğunu ve yeryüzüne bol miktarda atıldığını anlayabiliriz. Hem "tufan" kelimesi hem de "fevr" kelimesi bir şeyin galeyana gelip dışarı taşması demektir. "Tennur" kelimesinin tandır-ocak anlamına geldiği düşünülürse, olay daha da anlaşılabilir hale gelecektir.
- Magmadaki kaynama ve oluşan şiddetli basınç sonrası yarılma ve depremler oluşuyor ve yerin içindeki sular, madenler dışarı fışkırıyor.
- Ateş ve su bir araya gelince kaçınılmaz olarak yoğun bir buharlaşma safhası başlayacaktır.
- Dünya semasında yoğunlaşan su buharı, kaçınılmaz olarak ağır bulutlara, oradan da yağmura dönüşecektir.
- Ancak su buharının yağmur olabilmesi için bir çekirdeğe ihtiyaç vardır. Volkanla semaya fırlayan lavların (demir) bu görevi yüklenmiş olabileceğini düşünüyoruz. Çöllerdeki demir içerikli kum tanelerinin rüzgârla savrulma neticesinde yağmura çekirdeklik etmesine benzer şekilde, demir içerikli volkanik küller de yağmur oluşumunu hızlandırmıştır. Mıknatıs özelliği olan demirin kan-yağmur gibi sıvı oluşumlarının merkezinde olması tesadüfi olmasa gerek. Kanımızda demir bulunmasının en önemli nedeni oksijeni çekmesi ve en ücra hücrelere kadar taşımasıdır. O7 analizine göre hem kan hem de yağmur "demirli su" anlamına gelir. Kanda bulunan demir öncelikle oksijeni çeker ve tüm hücrelere ulaştırır, son işlem olarak hücrelerdeki karbondioksiti çeker ve temizlenmesi için kalbe ulaştırır. İşte insan organizmasında olduğu gibi, tabiattaki temizlenmede de demir faktörü önemlidir. Tufan sebebiyle yerin içindeki demirlerin dışarı atılması ve Kuranın bunu tufanın başlangıcı olarak göstermesine burada dikkat çekiyoruz.
- Artık döngü kurulmuştur: ateş yerin altından fışkıran suyu buharlaştırır; buharlaşan su, lav küllerindeki demir zerreleriyle yağmura dönüşür yere iner; yerde tekrar buharlaşan su semaya yükselir. Bu döngü aylarca devam eder.
- Ortalık zifiri karanlıktır, göz gözü görmez; volkan kül ve dumanları semayı örter ve güneş ışıkları yere ulaşmaz; hayat felç olmuş ve karbon her tarafı kaplamış oksijen azalmıştır. Demirin bileşiğinde karbon bulunduğunu da burada ilave edelim.

Yukarda anlattıklarımızı teyit eden bir ayetle devam edelim:

فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ , "Biz bulutların kapısını **munhemir** bir suyla açtık"[20]

Bulutlardan yağmurun yağması öyle kolay bir hadise değildir. Bulutlardaki su buharını bir çekirdek etrafında toplayıp yağmur damlasına dönüştürmek için bir tetikleyiciye ihtiyaç vardır. Kuran "munhemir" suyun bu işlevi gördüğünü bize haber vermektedir. Munhemir kelimesine mealler "boşalan su" manasını vermiştir[21]. Bize göre oldukça yetersiz ve yüzeysel bir mana..

O7 analizine göre, munhemir "tuzlu veya asitli(acı) veya demirli su" anlamına gelir. Daha açıkçası zehirli su demektir. Demirin terkibinde karbon[22] olduğunu söylemiştik, muhtemelen yanınca karbondioksit olarak açığa çıkacaktır. Aynen gözlerimizden dışarı atılan ve O7'ye göre demirli su dediğimiz gözyaşı gibi. Bilindiği üzere gözyaşı bir bardak zehiri yok edecek güçte asitli-demirli bir sudur. Nasıl ki gözyaşı vücudun dışarı attığı su ise "munhemir" de yerin dışarı attığı sudur. İşte bu "zehirli(tuzlu)-asitli-demirli" su bulutlardaki buharın yoğunlaşmasına ve yağmur olmasına sebep vermiş olabilir. Kuran diliyle bulutların kapısını açmıştır.

Arapçada "sema" kelimesi bulut anlamına da gelir. O7 harf çözümlemesiyle, "S: yüksek+su", "Ma: yüksek+su" olup "yüksekteki su" anlamına gelir.

Demir ve yağmur arasındaki ilişkiye başka bir örnek verelim. Burada 07 öncüllerinin nasıl problem çözdüğünü göreceksiniz.

İngilizce "rain: yağmur" ve" iron: demir" kelimeleri aynı kök harflerden meydana gelir. Günümüz İngilizcesinde "iron" şeklinde yazılan kelime, daha eski dönemlerde "iarn-isarn" şeklindedir[23]. "Iarn" ve "rain" harflerini yer değiştirirseniz mana değişmez. Bu durumda yağmura "demirli su" denebilir.

Arapça 'da "yağmur" anlamına gelen "مطر: matar" kelimesi, son harf "r" yerine "lam" olunca "مطل: havuzun dibindeki bozuk su kalıntısı" manasına bürünür. Bunun demirden kaynaklanan pas olduğu aşikârdır. Arapçada "lam" harfi, "r" harfinin uzun halidir. Matar olunca akışkan demir, matal olunca vakti geçmiş, oksitlenmiş demirli sıvı olur. Yine Arapçada demir anlamına gelen "رَمِيضٌ : ramid" kelimesi harfleri yer değiştirilince, Türkçe "demir" kelimesi ile ses ve mana benzerliğine kavuşur. Demir kelimesi, eski dilde "tamur" olup harflerinin farklı dizilimi ile "m-t-r" kökünden Arapça "matar: yağmur" manasına denk gelir.

Kuran, demir ile yağmur arasında bir ilişki kurarak, demirin bir sıvı olarak gökten ve yerin içinden dışarıya çıkarılıp emrimize verildiğini 1400 sene önce haber vermiştir[24]

20 Kamer:11
21 Kamer:11,*Elmalılı Hamdi Yazır Meali*, http://www.kuranla.com/?page_id=1110
22 http://en.wikipedia.org/wiki/Iron
23 http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=iron
24 *Kuran'da ki DEMİR mucizesine O7 bakışı: 1*, http://www.kuranla.com/?p=1176

Günlerce, belki aylarca yağmur yağabilmesi için mutlaka bir döngü olması lazım, zira semada o kadar su yok. Ayrıca dünyamızdaki su miktarı hep sabittir, ancak mekânı farklıdır. Sürekli gökten tek taraflı yağmur yağdığını farz edelim, dünyanın iç kapasitesi bu kadar suyu nereye sığdıracak?

3.8 Nuh'un Gemisi

Kamer suresi 13. ayette geminin yapısına dair bilgiler mevcut: "وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ أَلْوَاحٍ وَدُسُرٍ : Biz Nuh'u, levha halindeki tahtalar ve çivilerle yapılmış gemiye bindirdik" [25]

Yukardaki meal, genel kabulü yansıtmaktadır. O7'ye göre ise "sedir (ağacı) levhaları-katmanları" manası daha uygundur.

Ayette geçen "dusur" kelimesinin kök harfleri ile "sedir" kelimesinin kök harfleri aynıdır: D-S-R⇔S-D-R. Kuran "dal" harfini öne alarak sedir ağacının halka şeklinde dilimlenmiş olduğunu bize haber vermiştir. O7, "dal" harfinin "daire-döngü-dilim-bölüm-katman" anlamına geldiğini tespit etmiştir. Manayı kelimelerde arayanlar, bu yorum tarzımızı yadırgayabilir.

3.8:1 Gemi Sedir veya Ceviz Ağacından Yapılmıştır

Kuran'da geminin şekline işaretle "desr" olarak zikredilen kelime, İngilizcede "cedar" (c harfi s okunur) ve Türkçede sedir olarak yazılır. Sadece gemi için tercih edilen bu ağaç tipi bile tufan hakkında bize zengin bilgiler vermektedir.

Sedir ağacı ateşe dayanıklıdır: Volkan lavlarına ve kızgın suya karşı iyi bir seçim olsa gerek.

Sedir ağacı tuzu içeri almaz. Tufan öncesi çorak hale gelen toprak tan çıkacak tuzlar, kaçınılmaz olarak gemidekilere zarar verebilirdi.

Sedir ağacı sesi içine çekmez. Kulak vücudun dengesini sağlar. Korkunç dalga seslerine ve patlamalara karşı gemidekilerin korunması için sedir ağacı iyi bir seçim.

Sedir ağacı çürümeye karşı çok dayanıklıdır. Yüzlerce yıl çürümeden kalabilir. Kuran geminin geride kalanlara ibret olsun diye sağlam bırakıldığını haber vermiştir[26]. Uzun ömürlü sedir ağacının seçimi bu açıdan da isabetli görünüyor.

3.8:2 Geminin Yapısı

Gerek günümüzdeki, gerekse geçmişteki gemilerden farklı bir yapıya sahip olması gerekir, çünkü görmesi gereken işlevi farklı olduğu gibi bulunduğu atmosferde çok farklıdır. Bu dikkate alınmadan yapılacak gemi tasvirleri gerçeği yansıtmaktan çok uzak olacaktır. Yapacağınız gemi şu şartlara uyum sağlamalıdır:

- Gökten sürekli yağan yağmur

25 Kamer:13, *Suat Yıldırım Meali*, http://www.kuranla.com/?p=1110
26 Kamer:15

- Yerin farklı bölgelerinden olanca tazyikle fışkıran sular
- Arka arkaya devam eden korkunç depremler
- Dev gibi dalgalar ve azgın girdaplar
- Etrafı kuşatan volkanik lav ve küller
- Magmadan gelen ateşle ısınan kaynar sular
- Kirlenmiş toprak ve suyun dışarı attığı zehir (tuzlar)

Öyle bir gemi yapacaksınız ki tüm bu şartlara uyum sağlayacak ve zarar görmeyecek. Son asır teknolojisi ile yapılan ve asla batmaz denilen "titanic" adlı geminin tufan gibi olağan üstü olmayan şartlarda bile nasıl battığı hala hafızamızda iken; denizlerde meydana gelen, dev gemileri ve yerleşim yerlerini yutan tsunami felaketleri hala gözümüzün önünde iken, Nuh'un gemisi diye üstü açık ve taka türü gemileri sunmak, hangi akla hizmet anlamak mümkün değildir.

3.8:3 Gemi Yuvarlaktır

Şimdilik harf ve kelime analizlerimizden elde ettiğimiz sonuçları burada özet olarak veriyoruz. Tufan olayını anlatan kelimelerin harf ve kelime analizlerinde karşımıza evrensel format çıkıyor: bir eksen etrafında dönen cisim. Volkan ve su baskınları neticesinde oluşan yuvarlak krater gölleri, içi oyuk dairemsi alanlar ve körfezler buna bir delildir. Atomlar bir döngü halinde hareket ettiği için, ondan meydana gelen tüm varlıkların bu şekilde hareket etmesi ve yuvarlak olması hiç şaşırtıcı değil. Gemi anlamına gelen "FULK" kelimesi, semada bir yörünge etrafında dönen "FELEK-gezegen" manasını da içerir.

3.8:4 Gemi, Birbirine Ulanmış Göz Göz Odacıklar Şeklinde Olabilir

Bizim O7 analizinden çıkardığımız sonuca göre; gemi bir tesbih, bir yılan veya bir tren katarı gibi birbirine ulanmış müstakil odacıklardan müteşekkil olabilir.

Resim 2. Geminin muhtemel modelleri

Kamer suresi 13. ayette işaret edildiği gibi gemi dairemsi katmanlardan meydana gelmiştir. Arapça 'da "havle: etrafında-dönmek" manasına gelen "H-V-L" kökü, aynen "desr-sedr" ilişkisinde olduğu gibi "lam" harfi öne geçerek "أَلْوَاح" şeklinde gelmiştir. Lam harfinin O7'de "yol-bağlantı-bölüm-sıra halinde dizilim" manası hesaba katılırsa gemi hakkında bir öngörüde bulunabiliriz.

Meallerin "Bizim gözetimimiz altında ve vahyimize göre gemiyi yap" manasını verdikleri ayet"وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا"[27] , daha başka manaları içermektedir. Bize göre ayette geçen بِأَعْيُنِنَا kelimesi "bizim (yarattığımız) gözlere benzer şekilde (yap)" manasını da kapsar. İç içe tabakalardan oluşan göz modeli, yan yana dizilen tren veya tesbih gibi kürevi odacıkları olan bir gemi modelini pekâlâ mümkün kılabilir. Ayrıca "gözler" ifadesiyle, tren kompartımanlarında olduğu gibi, katmanlı tek bir odacığın yapısını da anlayabiliriz. Kuran anlatımı ve O7 analizine göre aşağıdaki gibi (Resim 3) bir iskelet fotoğrafı çekebiliriz.

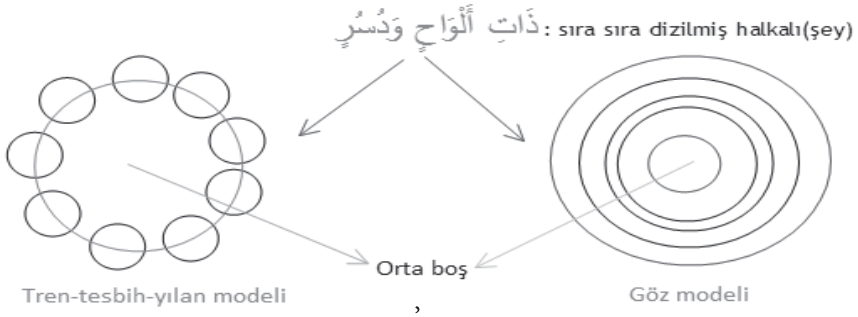

,

Resim 3. O7 muhtemel gemi modelleri

Yukarıdaki model aslında kâinattaki esas yapıyı temsil etmektedir. Evren, her biri kendi içinde eksen-döngü sistemine göre çalışan ve benzer başka sistemlerle bağlantılı ve uyumlu olan sayısız birimlerden oluşmaktadır. İşte bu yapının gemi için model olarak gösterildiğini düşünüyoruz. Evrendeki bu yapının en yakın ve görülebilen örneği olan göze işaret edilmesi boşuna olmasa gerek. 2013 yılında 4. tabakası keşfedilen gözün, ilerde 7 tabakaya tamamlanması kuvvetle muhtemel, çünkü evrensel sistemin gereği bu.

Gözün yapısı ve siyah bölge

İnsanların tabiri ile göz ister mavi, ister yeşil, isterse kahverengi olsun, hepsinin ortası karadır. Kara, kâinat ve bunun yorumu olan O7'ye göre boşluk demektir. Diğer bir ifadeyle "merkez-çekirdek-cevher- ana unsur-kök" demektir. Siyah en güçlü ve buna bağlı çekimi en yoğun olan enerjidir. Kendine çektiği varlıkları etrafında döndürür. Aynen atomun yapısında olduğu gibi çevresindekiler katman katmandır.

Siyah örtüsü ile kâinattaki bu sisteme işaret eden Kâbe'nin insanları kendine çekmesi ve insanların etrafında dönmesi hep aynı mekanizmanın sonucudur. Dünyamızın tam merkezinde olan Kâbe, siyah örtüsü ve etrafında saf saf dizilmiş hacıları ile tam bir gözü andırdığını söyleyebiliriz. Neden Kâbe örneğinde ısrar ediyoruz so-

27 Hud:37

rusunun cevabı, "tufan" kelimesi ile aynı kökten gelen "tavaf" kelimesidir. Hacıların Kâbe etrafında dönmesi gibi, kurtuluş gemisi de bir eksen etrafında dönüp durmuştur. Buna ilaveten, gemiyi meydana getiren cüzlerden her birinin yapısı, aynen gözün yapısı gibidir diyebiliriz. Aşağıdaki resimlerde Kâbe ve göz ilişkisini göreceksiniz (Resim 4 ve 5).

Resim 4. Kâbe ve tavaf görüntüsü

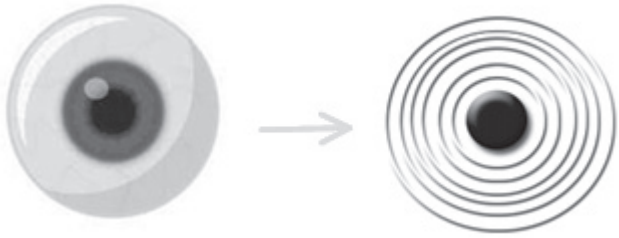

Resim 5. Göz ve tabakaları

Kâbe'nin yeryüzünün merkezi olduğunu söylemiştik. Onun yeryüzündeki pozisyonu ve tavaf menasiki cihetiyle göze benzerliği dikkate şayandır (Resim 5).

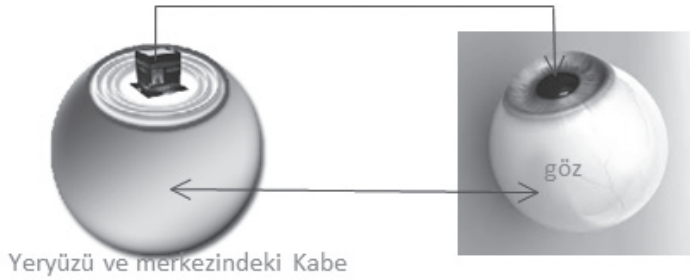

Resim 6. Göz ve yedi katlı yer küre benzerliği

Yedi katlı yer küre üzerinde tavaf edenlerin Kâbe etrafında yedi defa dönmesi manidardır.

Gözün kaç tabakası var acaba diye merak edenlere, kuşkunuz olmasın o da yedi katlıdır. Gözün üç ana tabakası vardır diyenler, 2013 yılında bilim adamlarının yeni

bir göz tabakası daha tespit ettik [28]demeleri üzerine bilgilerini güncellemek zorunda kaldı. Maddenin katı-sıvı ve gaz olarak üç hali vardır bilgisi de benzer şekilde tarih oldu. Bildiğimiz kadarıyla maddenin daha şimdiden 5. hali, kimine göre 6. hali keşfedildi. Biz onlara madde ile ilgili nihai safhanın 7 olduğunu, bazı özel durumlarda ise 9 olduğunu kâinatı meydana getiren fıtrat kanunlarına dayanarak şimdiden haber verebiliriz.

3.8:5 İki Bölmeli Yuvarlak Odacıklar

Geleneksel manayı esas alarak yorum yapacak olursak, geminin ilahi rehberlikte inşa edilmesi evrensel modele uygun olması demektir. Evrensel model nedir denirse, ikiyüzlü-taraflı ve yedi tabakalı gökler, yerküre ve atom gibi yapılarda görülen modeldir deriz. Buna dair bir yazımız var, tavsiye ederiz[29].

Bu iki katlı ve çok hücreli tezimizi sadece yukarıdaki gibi bir mantık çıkarımına dayandırmıyoruz. Tulumları şişirip birbirine bağlayarak oluşturulan deniz vasıtasına eskiler "tavf" demiştir ki tufan kelimesinin geldiği kök budur.

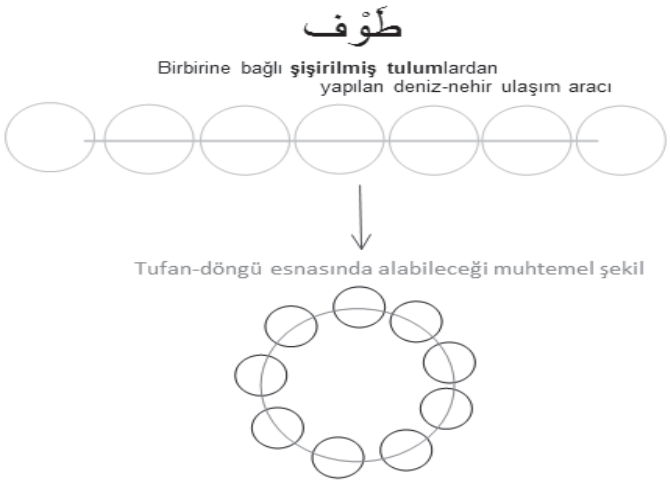

Resim 7. Tufan kelimesinin, geminin şekli hakkında taşıdığı mana

Yine "halka halini alan yılan" manası bu semantik alan içerisindedir. En ilginç olanı, geminin ilahi rehberlikte yapıldığını[30] anlatan ayette geçen V-H-Y köküdür. Bu kökün O7 analizi neticesinde elde ettiğimiz sonuç oldukça yol göstericidir. Deniz üzerine yapılan ve halka şeklinde dizilen evlere "HİVA", bağırsak anlamına gelen keli-

28 http://earthsky.org/science-wire/new-layer-of-human-eye-discovered
29 *Ateistlere ve müslümanlara cevap: 6 günde yaratılış ve Kuran'da hesap hatası*, http://www.kuranla.com/?p=1309
30 Hud:37

meye "HAVİYYE" denmiştir[31]. Neden, bizim "vahiy" manası verdiğimiz V-H-Y kök-lü bu kelimede böyle bir mana yok da harflerinin yer değişmiş hali olan "H-V-Y" de zikredilen mana var diye bir soru sorulabilir. Harflerin yer değiştirmesi kök manaya halel getirmez demiştik daha önce, ama bu tıpa tıp aynıdır manasına da gelmez tabi ki. "V" ile başlaması yapılan geminin çok odalı ama birbirine bağlı tek bir bünyeden oluştuğunu ve batmadığını hep üstte kaldığını gösterir.

İsterseniz aşağıdaki bağırsak resimlerine bakarak, yukarda anlattıklarımızı bir daha gözden geçirme fırsatını yakalayalım.

Resim 8. Gemi yapım ve yerleşim planına model olarak gösterilen kalın bağırsak ve kesiti

Hem kalın bağırsağın dış görünüşü hem de iki odacıklı içyapısı, Hz. Nuh'a gemi model olarak gösterilmiş olabilir. Dikkat edilirse ayette önce çoğul "göz" kelimesi geliyor. Bu muhtemelen her biri gözün yapısına benzeyen yuvarlak bölümlere denk gelmektedir. Hemen akabinde tekil olarak "vahy" kelimesi geliyor ki bu da tek bir yapıya, yani göz şeklindeki kürelerin birbirine bağlandığı yapıya işaret etmektedir. Yukarda, "TAVF" kelimesinin birbirine bağlı şişirilmiş tulumlardan oluşan su vasıta-sı; "HİVA" kelimesinin de su üzerine yapılmış sıra sıra evler olduğunu öğrenmiştik. HİVA ile ayni kökten gelen ve bağırsak anlamına gelen HAVİYYE kelimesinin aynı kökten geldiğini düşünürsek bağırsakla su taşıtı (gemi) arasındaki benzerliği kolayca kurabiliriz.

İki Bölümlü Sıra- Sıra Odacıklar Ve Hikmeti

Tufan, yer ve göğün adeta birbirine girdiği dehşetli bir atmosfer demektir. Bu şiddetli alt-üst oluş esnasında gemidekilerin hayatta kalması gerekiyor. Hz. Nuh ve beraberindekilerin tek bir odaya veya birkaç kişinin kaldığı odalara yerleştiğini düşü-nelim. Gemi şiddetli dalgalarla boğuşurken, geminin içindekilerin çarpma etkisiyle sağ kalması bile düşünülemez doğrusu. Buna şöyle bir temsil getirelim:

Yumurtaları tek bir sepete koyarsanız bir düşme veya sarsıntı anında çoğunu

31 Lisan-ul Arap," ادح" , http://www.kuranla.com

kaybedebilirsiniz. Şayet her birini çok bölmeli ve her biri bir mekâna gelecek şekilde yerleştirirseniz sağlam kalma ihtimalleri çok daha yüksek olur (Resim 6).

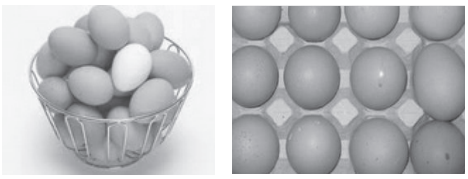

Resim 9. Tek tek yerleştirme hikmeti

Kanaatimizce, bu tehlikeyi bertaraf etmek için, Hz. Nuh, yukarda anlattığımız evrensel modele uygun her bir çifte bir odacık inşa etmiştir. Kuran ifadesiyle mevcut her bir çift (varsa hayvanlar) iki bölmeli küçük bir odaya girmiştir. Mekânın dar ve bağımsız olması çarpma anındaki zararı def etmiş gözüküyor.

Kâbe, göz ve yerküre yapısı ile gemi arasında bir benzerlik kurmuştuk. Bu benzerliğin bize anlattığı bir husus daha var: Kâbe ve gözün dış görüntüsüne bakarsanız, siyah merkez etrafını saran halkalar görürsünüz. Bu halkanın bireyleri, tavafta insan iken, gözde birbirinden ayrılmış bölümler-localar-odalardır. Her bir loca, tek bir bireyin mekânını oluşturuyor. Gözün üstünde, siyah alanın etrafında dizilen bölümler gibi, Hz. Nuh'un gemisinin dizayn edildiği kanaatindeyiz (Resim 10).

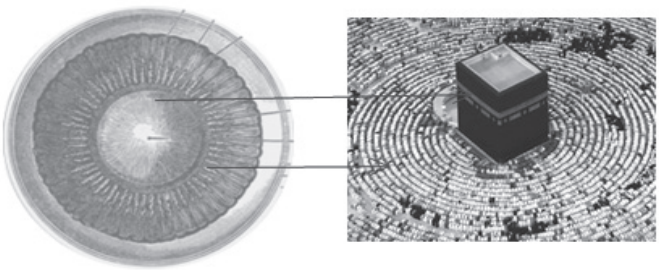

Resim 10. Göz ve Kâbe'nin yapısı, geminin yapısı hakkında bilgi verebilir

3.8:5 Gemi Hücreleri Ana Rahmi Gibidir

Kuran-ı Kerim'de geçen iki ayet, geminin ana rahmi gibi olduğunu bize biz haber verir. "Zürriyetlerini fulku-meşhunda taşımamız onlar için bir ayettir"[32]. Fulk-u meşhun, tefsirler tarafından "dolu gemi" olarak tercüme edilmiştir. Nesillerin gemi ile taşınması, bizim bildiğimiz ana rahmi ve gördüğü göreve ait bir işarettir. Diğer ayet, tufan olayını anlatırken geçmektedir: "Biz onu ve beraberinde fulk-u meşhunda olanları kurtardık"[33]

32 Yasin:41
33 Şuara:119

Gemi ve ana rahmi analojisi bizim ufkumuzu ve yaptığımız yorumları kuvvetlendirmektedir. Ana rahmi ve içindeki çocukla ilgili bir analiz yapalım.

- Ana rahmi tek kişilik (sadece biyolojik eşi var)
- Son derece dayanıklı
- İçinde oksijen yerine sıvı var
- Çocuk burundan nefes almıyor
- Beslenme ağızla değil, göbekle (bağırsakla) sağlanıyor
- Çocuk olan bitenden habersiz, adeta uyku halinde

Kuran bir şeyi bir şeye benzetiyorsa, mutlaka aralarında bire bir ilişki vardır. Mecazidir, sadece bir benzetmedir diyenler Kuran-ı bir insan sözü gibi algılayanlardır. Şimdi, yukarda anlattıklarımızı, Nuh'un gemisine uygulayalım.

A- Gemi ve Odaları Kürevidir

Hem gemi hem de odaları, dolgun ana rahmi gibi yuvarlaktır.

B- Her Hücreye Tek Bir Kişi Yerleştirilmiştir.

Eğer geleneksel kabule uygun olarak, birçok kişi aynı odayı paylaşsaydı, azgın dalgalar ve yüksek sarsıntılar karşısında sağ kalması mümkün olmazdı.

C- Oksijen ve Teneffüs

Gökten sürekli yağan yağmur ve yerden fışkıran sulara karşı yapacağınız gemi, denizaltı gibi olmalıdır, yani asla su geçirmemelidir. Böyle bir şeyi yaptığınızda bu sefer karşınıza oksijen sorunu çıkar. Rivayetlere göre 6-11 ay süren bir yolculuk söz konusu ve dışarı çıkmanız ve hava almanız mümkün değil. İçerde olan oksijen çok kısa sürede tükeneceğine göre, gemi yolcuları nasıl hayatta kaldı?

Yerin içindeki demir gibi madenlerin yeryüzüne lav ve kül olarak çıkması demek etrafı karbondioksitin kaplaması demektir. Geminin dışı ve içi zehir: böyle bir ortamda nasıl sağ kalınabilir?

O7 harf analizlerinin ortaya koyduğu netice gerçekten tartışılmaya değer. Gemidekiler, tıpkı ana rahmindeki çocuk gibi burnuyla nefes almıyordu. Uyku uyanıklık arası bir koma durumu söz konusu olmuştur. Şiddetli açlık ve oksijen yetersizliği komaya sebebiyet vermiştir. Tufan kelimesinin "kabus-hayal-uyku" [34]anlamına gelmesinin bir karşılığı olsa gerek.

D- Beslenme

Gemiye yüklü miktarda erzak depolanmış ve gemidekiler bunları tüketmiştir

34 Lisan-ul Arap, "فوط", http://www.kuranla.com

diyenler bu sözün nereye varacağı konusunu hiç düşündüler mi bilmiyorum. Sürekli alt üst olan, fırfır dönen, en hafif haliyle sürekli sallanan insanlar, yediklerini kusarak dışarı atacak olmalarında dolayı o erzakı kullanmaları asla mümkün olmayacaktır. Yediklerini farz edelim, su alma tehlikesini bertaraf etmek için her tarafı kapalı tutulan bir gemide, dışkılar nereye atılacak.

Aynen ana rahminde olduğu gibi Hz. Nuh ve ailesi ağızdan beslenmemiştir, zaten koma benzeri bir haldedirler. O zaman nasıl beslendiler?

Uzun koma halinde canlılığın devam ettiğini biliyoruz. Yıllarca komada kalan insanların varlığından haberdar olan bizlerin, gemidekilerin bir yıl kadar komada kaldılar iddiasına inanması zor olmasa gerek.

Tufan ayetlerinde bize ipucu olarak sunulan bir bilgi var: bağırsaklar. Kuran, geminin nasıl olacağını anlatırken "bağırsaklar gibi"[35] ibaresini kullanır. Geminin ana rahmine, bağırsak şekline ve fonksiyonuna benzetilmesi gerçekten çok ilginç. Aynen göbekten beslenen çocuk gibi, sedir ağacının dışardan içeriği sızdırdığı tatlı ve demirli suyla, gemideki canlılar beslenmiş olabilir. Göbek kısmının kendine çekme özelliği vardır. Bu, kâinattaki her şeyin ortası-merkezi büyük bir çekim gücüne sahiptir prensibiyle uyumludur. Diğer bir ilginç nokta, geminin şekline ilham olan bağırsaklar, vücudun ihtiyacı olan su ve besini emer. Su emme işini yapanın kalın bağırsak olması[36] ve geminin şekline benzemesi teşbihin nasıl isabetli olduğunu göstermektedir.

E- Koma veya Uyku Hali

Biz ana rahmindeki hayatımızı hatırlayamayız. Muhtemelen, Hz. Nuh ve ehli de tufan sırasında olanlardan habersizdi. Tufan kelimesi ve tufan ayetlerinde geçen diğer kelimeler, 07 analizine tabi tutulduğunda ana rahminde olanlardan farklı bir netice ortaya çıkmıyor. Oksijen kıtlığından olsa gerek, şuur kaybı meydana gelmiş ve böylece uykudaki bir insanın huzuru içinde yolculuk tamamlanmıştır. Sürekli koma benzeri hali olduğu içinde yeme-içme gibi bir tekellüften kurtulmuş oluyorlar.

F- Seslere Karşı Korunma

Geminin yapıldığı sedir ağacının sesi engellediğini daha önce ifade etmiştik. Ana rahminin de, çocuğu şiddetli seslerden koruyacak bir mekanizmaya sahip olması muhtemeldir. Tufan atmosferi belli: şiddetli dalga, deprem ve volkanik patlama sesleri. Böylesine korkutucu ve rahatsız edici bir ortamdan gemidekilerin korunması gerekirdi.

3. 9 Geminin Rotası ve Tufan Bölgesi

Geminin rotası, evrende hareketler sağdan soladır prensibini esas aldığımızda,

35 Hud:37, tefsir ve mealler "göz ve vahiy" manası verir. O7 analizine göre "bağırsak" manası vardır.
36 http://tr.wikipedia.org/wiki/Kal%C4%B1n_ba%C4%9F%C4%B1rsak

başlangıç noktasından sola doğru dairesel bir çizgi şeklinde olması gerekiyor. Geminin, hem kendi hem de güneşin etrafında dönen gezegenler gibi yol kat etmiş olması muhtemeldir. Gemi rotasını düz bir çizgi gibi düşünmek, tabiat dinamikleri açısından zaten mümkün değildir. "تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا" ayeti[37], bize göre "O, dönerek (gözler-gezegenler gibi) yol almıştır" şeklinde yorumlanmalıdır. Kâbe ekseni etrafında dönme dediğimiz "tavaf" kelimesinin bir başka sarf formu olan" tufan" kelimesi, "iki döngü" demektir. Bunu, mikro ve makro planda iki eksen olarak da yorumlamak mümkündür: kendi ekseni ve bağlı olduğu büyük eksen etrafında dönme.

Başka bir Kuran ayetini tahkik ettiğimizde karşımıza mevcut inanışa ters bir netice ortaya çıkıyor: geminin durduğu yer ile döngüye başladığı yer aynı. Buna işaret eden ayet: "وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرَاهَا وَمُرْسَاهَا" şöyle yorumlanmıştır: "Haydi, binin artık, dedi, yürümesi de, demir atması da Allah adıyla olan bu gemiye!"[38]. Bu ayeti, O7 analizine tabi tutalım:

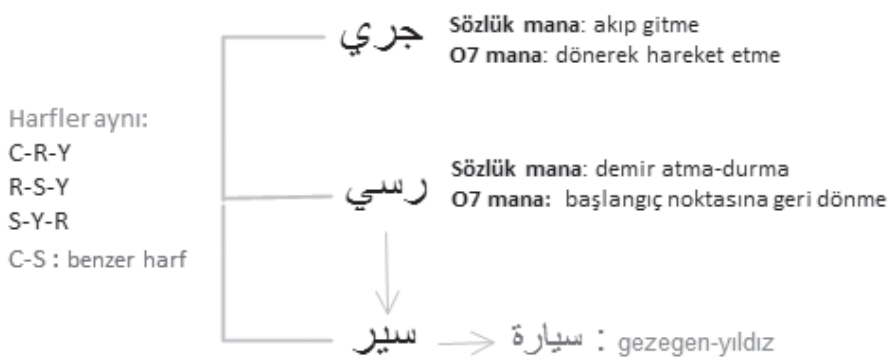

Yukardaki Arapça yazılışını verdiğimiz her üç kelimenin kök harfleri aynı olup sadece harflerin dizilişi farklıdır. رسي kelimesindeki R harfi genel olarak döngüyü, döngünün tekrar tekrar yapıldığını bildirirken, ilk harf olarak başta yazılması hareketin başlangıç veya bitiş noktasına işaret eder. Mezkûr ayetteki sıralama esas alındığında R harfinin bir bitişi, görevin tamamlanması ifade ettiğini söyleyebiliriz. Kuran'da, mevcut âlemin sonu ve yeni bir hayatın başlangıcı demek olan kıyametin kopması da رسي kelimesi ile anlatılır[39]. Arapça "ردّ: geri verdi" ve "رجع: geri döndü" gibi kelimelerin R harfi ile başlaması bir tesadüf değildir.

Tufan ile aynı kökten olan الطائفُ kelimesi[40], sözlük olarak "kendi ekseni etrafın-

37 Kamer:14, *Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır Meali*, http://www.kuranla.com/?page_id=1110
38 *Hud:41, Muhammed Esed Meali*, http://www.kuranla.com/?page_id=1110
39 Naziat:42
40 Lisanul-Arap, "طوف", http://www.kuranla.com

da dönen öküz" demektir. Buna "su vasıtası" anlamına gelen "tavf" ve Kâbe etrafında dönme dediğimiz "tavaf" kelimesini de eklersek resim tamamlanır: gemi bir yandan kendi ekseni etrafında dönerek, diğer yandan geniş bir daire çizerek ilerlemiştir.

3.9:1 Cudi Başlangıç ve Bitiş Noktası

Hud suresi 44. ayet, O7 anlam çıkarma tekniğine göre "Döngü tamamlandı ve Cudi merkezine(ortasına) oturdu" anlamına gelmektedir. Cudi bölgesi bitiş noktası olarak gösterildiğine göre, aynı zamanda evrensel sistem gereği, tufan başlangıç merkezi olması gerekiyor. Mekke'de Hz. Âdem'le başlayan peygamberlik vazifesinin, yine Mekke'de Hz. Muhammed ile sona ermesi gibi.

3.9:2 Cudi Kelime Analizi

Cudi kelimesinin sülasi kök harfleri olan C-V-D şu anlamlara gelmektedir[41]:

1. Yenilenme, güzelleşme veya iyileşme
2. Üste çıkma, kurtulma, geriye sağ kalma
3. İki şeyin ortası
4. Arınmış, hafif, hızlı
5. Zehir, ter, kir, fazlalık vs. dışarı atmak
6. Öldürmek, ruhunu çekip almak
7. Sürekli ve umumi yağmur
8. Göz yaşla doldu
9. Dolaşıp geri döndü
10. Susuzluk
11. Boşluk, açlık
12. Uyku ile uyanıklık arası, üstüne uyku çökme, yere çöktü

Dikkat edilirse, yukarda sıraladığımız manalar ile "tufan" kelimesi için verdiğimiz manalar birbirine oldukça benzer. Diğer bir ifadeyle, "tufan" kelimesi ekseninde ileri sürdüğümüz tezlerin tamamını "Cudi" kelimesi tasdik etmektedir.

Cudi (جوديٌ) kelimesinin sonundaki YY harfleri ile tufan (طُوفان) kelimesinin sonundaki "AN" harfleri birbirine denktir ve iki şey arasındaki döngüyü-dengeyi anlatır.

Yukarda verdiğimiz sözlük manalarını bir bütün olarak şöyle yorumlayabiliriz:

1. Yerin içindeki fazlalıklar tufan esnasında dışarı atılıyor (deprem ve volkanlarla) ve yer temizleniyor.

41 Lisan-ul Arap, Mekayis-l lügat ve Kitab-ul Ayn,"د و ج" maddesi, http://www.kuranla.com

2. Hz. Nuh ve ailesi günahkâr toplumdan ayrılıyor; tufanda günahkârlar(kirliler) suyun içinde kalırken, temizler suyun üstünde kalıp kurtuluyor.
3. Tufan esnasında, Hz. Nuh ve ailesi uyku ile uyanıklık arasında yolculuğuna devam ediyor, yani yarı baygın olarak. Şiddetli susuzluk, oksijen eksikliği ve açlık buna sebep oluyor.
4. Gemi bir tur veya turlar atıp başladığı bölgeye geri dönüyor.
5. Tufan sonunda hem sosyal hayat hem de tabi hayat eski dengesine kavuşuyor.

3.9:3 Cudi Dağı ve Havalisinin Tufan Merkezi Olduğuna Dair Emareler

Biz kelime ve harf analizlerimizden elde ettiğimiz sonuçları burada kısaca sıralayacağız, ancak bunların teyidi için bilimsel verilere ihtiyaç olduğu bir gerçektir.

Zaferan. Cudi kelimesi "الجادي" sıygasında zaferan anlamına gelir. Safran diye de bilinen bu bitki zengin kalkerli topraklarda yaşamaktadır. Tufan sebebiyle, demir gibi verimli madenler yeryüzüne çıkarak bulunduğu yerin toprak yapısını zenginleştirmiştir. Ayrıca bol suya kavuşan kireçli toprakların kalkerli toprağa dönüştüğünü de biliyoruz. Yaptığımız araştırmalar neticesinde, Cudi yöresinde eskiden zaferan yetiştiğini öğrendik.

Kalkerli topraklar. Tufan öncesi toprağın zehirlenip çölleştiğini iddia etmiştik. Bunu sonucu verimsiz kireçli topraklar oluşmuş olabilir diye düşünüyoruz. Bu kireçli topraklar, su ve yerin altından dışarı atılan demir cevherleriyle birleşerek zengin kalkerli toprak haline dönüşmüştür. Kuran, "cudi" kelimesinin farklı bir kalıbı olan "cuded" kelimesiyle, bu toprak yapısını bize üst tabaka da "kırmızı-beyaz(sarı, kahve ve gri gibi farklı tonlarıyla)", altta siyah toprak olarak tarif eder. Kuran bu oluşumu dağlar bağlamında anlatır[42]. Cudi dağına ait fotoğraflarda bu açıkça görülmektedir (Resim 11):

Resim 11. Cudi uydu resmi

42 Fatır:27

Resimde, farklı beyaz ve kırmızı renk tonlarının iç içe geçtiği daireler şeklinde toprak katmanları görülmektedir: tam da tufan ve cudi kelimelerinin tarifi gibi.

"C-V-D" harf dizilişine sahip olan cudi kelimesinin O7 manası şudur: ortadaki vav harfi boşalmayı ve rahatlamayı dolayısıyla dengeye kavuşmayı ifade eder. C harfi, "çevre-etraf-akıp gitme-dolaşma-dönme" gibi bir manaya sahipken, D harfi de "sıcak su-dönme-devir-dolaşma-demir değişimi-dışarı atma" gibi manalara sahiptir.

"C-V-D" harf diziliminin farklı işleve sahip diğer formu "C-D-D" dir. Bu kökten gelen "الأَجْدادُ" kelimesi "beyaz acı toprak"[43] anlamına gelir ki bu bizim kireçli toprak dediğimiz şeydir. İki kelime arasındaki mana değişimine dikkat edelim: "Acı beyaz toprak" manasına gelen C-D-D harf dizilimi, C-V-D olunca ıslah edilmiş, düzeltilmiş ve kuvvetlendirilmiş manasına dönüşüyor. Bunun bilimsel açıklaması, kireçli toprakların tabiattaki altüst oluşla kalkerli toprağa dönüşmesidir. Dal ve vav harflerinin ne gibi alakası olabilir diye soru sorulabilir. Her iki harf döngüyü ve değişimi ifade eder. Arapçada dal ve vav harfleri birbirinin yerine kullanılır. Latince "v" ile Arapça "d" harflerinin yazılışı aynıdır sadece yönleri faklıdır. Latincenin Arapça gibi Semitik dillerin bir kolu olduğunu burada hatırlatalım.

Kömür. Tufan esnasında oluşan dev deprem ve volkanlar bir takım değişimlere yol açmıştır. Yerin üstünde bereketli topraklar oluşurken, yerin altına atılan yer üstü atıkları kömür havzaları oluşmasına yol açmıştır. Magmanın %80 kadarını oluşturan demir bileşiğinde karbon mevcuttur. Yerin içinden fışkıran demir kütleleri ile birlikte bol miktarda etrafa karbon salınımı olmuştur. Bu karbon bolluğunun kömür oluşumunu sağladığını düşünüyoruz. Kuran, muhtemelen, dağların üzerinde farklı kırmızı-beyaz renkte topraklar derken kalkerli toprakları ve batmış siyahlar derken kömürü işaret etmektedir[44].

Şırnak ve Cizre'de kömür olması tesadüf olmasa gerek.

Ceviz veya Sedir Ağacı

Her ikisi de toprağı zehirleyerek çölleşmesine yol açan ağaç türüdür. Klasik kaynaklar Hz. Nuh'un gemisi ceviz ağacından yapılmıştır demektedir. Daha önce anlattığımız gibi sedir ağacının olması da ihtimal dâhilindedir. Cudi kelimesi "ceviz" manasına daha yakın iken, "sedir" manası Kurani işaret yönünden daha ağır basmaktadır.

Şırnak ve yörelerinde cevizin bol olduğunu biliyoruz. Sedir ağacı ile ilgili bir araştırmaya ihtiyaç var.

Dağlık Arazi

Kuran'da tufan hadisesi anlatılırken, Hz. Nuh'un inanmayan oğlu "beni sudan

43 Lisan ul-Arap, "جدد" maddesi, http://www.kuranla.com
44 Fatır:27

koruyacak bir dağa sığınırım" der[45]. Ayette "dağ" kelimesi nekra olarak kullanılmıştır ki bunun manası "dağlardan bir dağ" demektir, yani birçok dağ var onlardan birine sığınırım. Bu ifade bize tufan bölgesinin dağlık olduğunu düşündürmektedir. Kuran, tufanın magmanın harekete geçmesiyle başladığını haber verir. Magmanın harekete geçmesi demek volkanların, diğer ifadeyle yanardağların patlaması demektir. Güneydoğu Anadolu bölgesinin dağlarla kaplı olduğu bir sır değil. Yine birçok yanardağ bu bölgededir. Tufan merkezi olarak gösterilen Basra havzası alçak ve düzlüktür. Suların çekilmesi esnasında, yüksek rakımlı ve dağlık arazi olan Güneydoğu Anadolu bölgesinden aşağı Fırat Dicle havzasına doğru toprak kayması olduğu düşünülebilir.

4. Sonuç

Kuran-ı Kerim'de anlatılan tufan hadisesini semantik ve morfolojik kelime analizleri ile incelemeye aldık. Ortaya çıkan bulgular, geleneksel tufan anlayışını temelinden sarsacak mahiyettedir. Tamamen mücerret, efsanevi ve beşeri algılar çerçevesinde ele alınan tufan olayını, bizatihi Kuran ifadelerine dayanarak müşahhas, bilimle barışık, akla uygun, bir temeli ve çerçevesi olan bakış açısıyla yorumlamaya çalıştık. Buna göre:

- Nuh tufanı felaket değil, içtimaı ve doğal dengenin yeniden kurulmasıdır. Bozulan toplum ve tabiat yapısı sona erdirilip yenisi ikame edilmiştir.
- Magma, yanardağ ve depremlerle harekete geçerek tufanı başlatmıştır. Dışarı atılan kaynar sular ve madenler (özellikle demir) bir döngü meydana getirmiştir: buharlaşan su ve içinde demir zerreleri olan volkanik küller semaya yükselip oradan bulutlarda yağmur olup tekrar geri gelmiş ve geri gelen su tekrar buharlaşıp semaya yükselerek bir su döngüsü oluşturmuştur. Bulutlardan gelen iyonlu temiz su adeta bir temizlik operasyonu başlatmıştır.
- Tufan dev dalgalar ve azgın yanardağlara yol açtığı için, bu ortama uygun bir geminin yapılması gerekmektedir. İnsanların yaptığı ve amacı sadece bir yerden başka yere nakil olan gemilerin formatını alıp işte Nuh'un gemisi diye takdim etmek gerçekten trajik-komik bir durumdur. Bizim çıkardığımız sonuç: gemi birbirine bağlı küçük kürevi odacıklardan meydana gelmiştir, bir tesbih veya tren katarı gibi. Her bir oda iki bölümlü olup çiftler-eşler yerleştirilmiştir. Eğer aynı yerde birçok kişi olsaydı, dev dalgaların olduğu bir ortamda birbirine çarpmadan sağ kalabilirler miydi? Gemiyi cankurtaran simit şeklinde de düşünebiliriz. Ortası mutlaka boş olmalı ki üstte kalsın, batmasın; birbirine bağlı ama farklı birimler halinde esnek olmalı ki dalga çarpmalarında zarar görmesin, sarsıntı şiddetini emsin.
- Gemidekiler aç, susuz, oksijensiz ve yarı baygın olarak seyahat etmiştir. Güçlü dalga darbelerinde ve şiddetli dönmelerde yemek yeme imkânı ola-

45 Hud:43

bilir mi? Etraf karbondioksitle dolu ve gemi sımsıkı dışarı kapalı, böyle bir ortamda oksijenden, ayık insanlardan, oksijen olmadan yemek yiyebilmeden bahsedebilir miyiz?

- Gemi kendi ekseni etrafında döne döne geniş bir daire çizmiştir: tıpkı tavaf gibi, dünyanın döngüsü gibi.
- Tufanın bitiş yeri başlangıç yeridir. Eğer Cudi dağı, Kuran'ın bahsettiği yer ise ki öyle görünüyor, tufanın başlama yeri de Cudi ve havalisidir. Cudi bölgesi, kalkerli toprağı, dağlık yapısı, kömür yatakları, zaferanı ve cevizi ile tufan alametlerini üzerinde taşıyor.

Kaynaklar

Avery, Robert et. al.1982. *Redhouse: İngilizce-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Redhouse Yayınevi.
Çantay, H. Basri. 1984. *Kuran'ı Hakim ve Meal-i Kerim*. İstanbul: Milsan.
Kitap-ı Mukaddes. 1976. İstanbul: Ser Ofset.
Müller, F. M. 1996. *The theoretical stage, and the origin of language*. Bristol: Thoemmes Press, pp. 7-41.
Sarı, Mevlüt.1980. *el-Mevarid:Arapça-Türkçe Lügat*. İstanbul: Engin Ofset.

Dijital kaynaklar

Akdaş, İhsan. 2013. *19 Türkçe Kuran Meali*. http://www.kuranla.com.
Akdaş, İhsan. 2013. *Lisan-ul Arap: gelişmiş arama motoru*. http://www.kuranla.com.
Akdaş, İhsan. 2013. *Mekayis-ul Lugat: gelişmiş arama motoru.* http://www.kuranla.com.
Akdaş, İhsan. 2013. *Sıhah: gelişmiş arama motoru.* http://www.kuranla.com.
Akdaş, İhsan. 2013. *Mucem-ul Vasit: gelişmiş arama motoru.* http://www.kuranla.com.
Akdaş, İhsan. 2013. *Kitab-ul Ayn: gelişmiş arama motoru.* http://www.kuranla.com.
Akdaş, İhsan. 2013. *Cemheret-ul Lugat: gelişmiş arama motoru.* http://www.kuranla.com.
Akdaş, İhsan. 2013. *Kuran tefsirleri: Keşşaf, Beydavi, Şevkani, Muğni ve Celaleyn: gelişmiş arama motoru.* http://www.kuranla.com.

Web kaynaklar

"Ateistlere ve müslümanlara cevap: 6 günde yaratılış ve Kuran'da hesap hatası," Son düzenleme Temmuz 2013, http://www.kuranla.com/?p=1309.
"Cedar Tree Facts," Last Access 2013, http://www.buzzle.com/articles/cedar-tree-facts.html.
"Dünyada yeni bir döneme geçiliyor", Son güncelleme Ağustos 13, 2013, http://www.haber7.com/uzay/haber/1061173-dunyada-yeni-bir-doneme-geciliyor.
"Iron," Last modified August 30, 2013 , http://en.wikipedia.org/wiki/Iron.
"Iron," http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=iron
"Juglone," Last modified July 11,2013, http://en.wikipedia.org/wiki/Juglone
"Kuran'da ki DEMİR mucizesine O7 bakışı: 1, " son düzenleme Ağustos 2013, Http://www.kuranla.com/?p=1176.
"Noah's Ark: genesis 6-8," http://www.christianbiblereference.org/story_NoahsArk.htm.
"Number of each kind on Noah's Ark," Last modified March 12, 2013, Http://rationalwiki.org/wiki/Number_of_each_%22kind%22_on_Noah%27s_Ark (Footnotes)
1 Lisan-ul Arap,"شعر " maddesi, http://www.kuranla.com
2 Lisan-ul Arap,"ش " harfi ara, http://www.kuranla.com
3 Lisan-ul Arap,"ش .." ara, http://www.kuranla.com

İNANÇ TURİZMİ AÇISINDAN Hz. NUH, NUH TUFANI VE CUDİ DAĞI

Hz. Nuh, Cudi ve Kalkınma İlişkisi

Faik BUĞDAY*

Kalkınma Nedir?

Kalkınma, genel olarak, bir ülkenin milli gelir düzeyindeki sürekli artışa paralel olarak ekonomik, sosyal ve siyasal yapısındaki değişimleri içeren bir süreç olarak nitelendirilmektedir. Üç temel bileşenden oluşur.

- GSMH
- Sosyal Kalkınma
- Çevre

Kalkınmış Bir ülkedeki Otobüs Durakları

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü(OECD) Kalkınma Göstergeleri:

Tablo 2.1. OECD Sürdürülebilir Kalkınma Gösterge Seti

Tema	Göstergeler
Kaynak göstergeleri: Varlıkları sürdürmek	
Ekonomik Değerler	
Üretilmiş Değerler	Net sermaye stoku hacmi
Ar-Ge Değerleri	Çok faktörlü üretkenlik artış hızı
Mali Değerler	Net yabancı varlıklar
	Cari işlemler dengesi
Beşeri Sermaye	
Beşeri Sermaye Stoku	Üst orta ve yüksek eğitim görmüş nüfusun oranı
Beşeri Sermaye Yatırımı	Eğitim harcamaları
Beşeri Sermayedeki Azalma	İşsizlik oranı
Çevresel Değerler	
Hava Kalitesi	Sera gazı emisyonu indeksi
	CO_2 emisyonları
	NO_x emisyonları
Su Kaynakları	SO_x emisyonları
	Su kullanım yoğunluğu (çekimler/yenilenebilir kaynaklar)
Enerji Kaynakları	Enerji tüketimi
Biyolojik Çeşitlilik	Korunan alanların toplam ülke yüzölçümüne oranı
Sonuç Göstergeleri: Şimdiki ihtiyaçları sağlamak	
Tüketim	Hane halkı nihai tüketim harcaması
	Belediye atığı oluşturma yoğunluğu
Gelir Dağılımı	Gini katsayısı
Sağlık	Doğumdaki yaşama ümidi
	Kentsel hava kalitesi
İş Durumu/İstihdam	İstihdamın nüfusa oranı
Eğitim	Eğitime katılma oranı

Kaynak: OECD, 2001d

1 Dicle Kalkınma Ajansı Şırnak Koordinatörü

Turizm

Turizm, insanların farklı mekanları, kültürleri tanımak, görmek, dinlenmek, ve eğlenmek, gibi amaçlarla ile yapılan seyahatler, onaklamalar ve bu gezme ve konaklama faaliyetini yapan insanları çekmek için yürütülen ekonomik, kültürel, teknik çalışmaların tümüdür.

Bacasız sanayi olarakta tanımlanan Turizm bir ülkenin kalkınması ve dünya ile entegrasyonu için gerekli olan temel unsurlardan bir tanesidir.

İnsanlığın yeniden doğduğu şehir olan Şırnak Özellikle inanç, kültür ve doğa turizmi açısından büyük potansiyeli olan bir şehiridr. Hz Nuh'un Kabri, Kırmızı Medrese, Mem û Zin Türbesi, El Cezeri'nin Kabri, Ulu Cami, Cudi Dağı ve İdil'de bulunan Süryani Kiliseleri inanç turizmi kapsamında gelecek turistler için görülmesi gerek cazip noktalardır. Dağlar ve Yaylalar kayak, kış sporları ve trekking için oldukça uygundur. Dicle Nehri su sporları için fırsatlar sunmaktadır.

2011'de En Fazla Turizm Geliri Sağlayan Ülkeler

Ülkeler	Turizm Geliri (Milyar $)
ABD	116,3
İspanya	59,9
Fransa	53,8
Çin	48,5
İtalya	43,0
Almanya	38,8
İngiltere	35,9
Avustralya	31,4
Hong Kong	27,2
Tayland	26,3
Türkiye	23,0

Kalkınma İçin Öneriler

Kalkınmanın gerçekleşmesi için kolektif bir çalışmanın yapılması, Şırnak'ın sahip olduğu değerlerin, Özellikle Hz Nuh ve Cudi dağının Dünyaya tanıtılması çok önemlidir. Bu kapsmada aşağıdaki önerilerin ilgili kurumlar marifeti ile hayata geçirilmesi gerekmektedir.

1 - Cudi Dağında "Hz Nuh Gemisi" yapılması

Cudi dağında geminin konduğuna inanılan "**Sefine**" bölgesine Turizm amaçlı turlarda ve GAP turlarında bir destinasyon noktası olabilecek, içinde hayvan çiftlerinin mizansenleri olan, aşure ikram edilen, ışıklandırması ile uzaydan görünecek gerçek ölçülerinde ahşap görünümlü gemi şeklinde bir "**Hz. Nuh Gemisi**"nin yapılması

2 – Sefine Bölgesine teleferik yapılması

Cudi dağında geminin konduğuna inanılan "**Sefine**" bölgesine, Hz Nuh' un sahabilerinin kurduğuna inanılan heştan köyünden veya tespit edilecek uygun bir noktadan teleferik yapılması.

3 – Aşure'nin dünyaya tanıtılması

Hz. Nuh'un gemide kalan malzemeler ile yaptığına inanılan "**Aşure**" tatlısının"dünyaya duyurulması sağlanmalı, patenti Şırnak adına tescil ettirilmeli ve Ulusal Aşure Festivali düzenlenmelidir.

4 - Doğa - Yayla Turizmi ve Kayak Tesisleri Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Doğa - Yayla Turizmi ve Kayak Tesisleri için uygun olan yerlerin tespit edilerek gerekli yatırımların yapılması gereklidir.

5 – Ters Lale'nin tanıtılması

Özellikle Beytuşşebap ve Uludere ilçelerimizde yetişen Ters Lale'nin ulusal ve uluslarası ölçekte tanıtımının yapılarak düzenlenecek trekking turlarında görülmesinin sağlanması gerekmektedir.

6 – Kaplıcaların Değerlendirilmesi

Şırnakta bulunan Kaplıcaların rehabilitasyonu ve modernizasyonunun yapılarak sağlık turizmine kazandırılması gerekmektedir.

7 - Şehr-i Nuh Diriliyor Projesinin tamamlanması

Hz Nuh'un kabrinin bulunduğu Cizre de devam eden Şehr-i Nuh Diriliyor Projesinin tamamlanarak hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Turizm Yatırımı İçin Avantajlarımız

1 – Yakın Pazar

Şırnak, Irak, Suriye, İran ve yakın iç pazardaki 150 milyonluk nüfusa hitap etmekte, Suudi Arabistan, Dubai, Rusya, Çin ve Afrika göz önüne alındığında büyük bir pazara en yakın nokta konumundadır.

2 – Yeni Teşvik Sistemi

Şırnak Yeni Teşvik Sisteminde en avantajlı olan 6. bölge'de yer almaktadır. Bu teşvik sistemi yatırımcılara cazip yatırım imkânları sunmaktadır.

3 – Havaalanı

Açılan Havaalanı ile Şırnak'ın Dünya ile olan ticari bağları güçlenecek ve bütün kalkınma eksenlerine olumlu yansımaları olacaktır.

4 – Demiryolu ulaşımı

Yakın gelecekte Demir yolu hattının Nusaybin'den Habur'a ve oradan Basra'ya uzatılması projeksiyonu çerçevesinde avantajlar sağlanacaktır.

5 – Uluslararası Kavşak Noktası

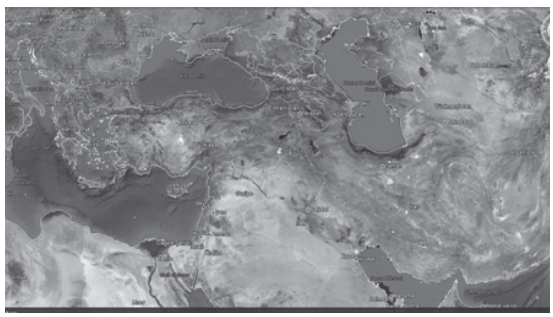

Şırnak, Avrupa - Ortadoğu Hattı ve Rusya, İran, Hazar Havzası, Azerbaycan-Irak, Suriye, kavşağında bulunmaktadır.

6 – Turizm Değerleri

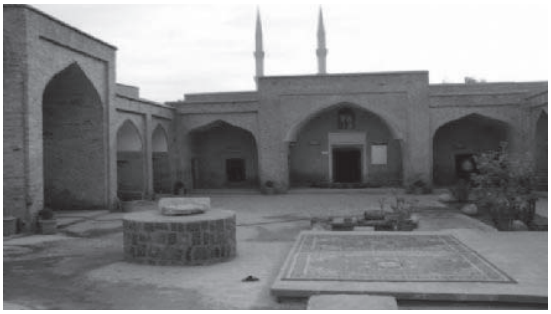

İnsanlığın yeniden doğduğu Şırnak'ta tarihi, kültürel ve turistik bir çok alan bulunmaktadır. Bunlardan bazıları: Hz Nuh'un Kabri, Kırmızı Medrese, Mem û Zin Türbesi, El Cezeri'nin çizimleri ve Kabri, Ulu Cami, Cudi Dağı, İdil'de bulunan Süryani Kiliseleri, Beytüşşebap ilçesinde bulunan yaylalar ve Dicle Nehri'nde gerçekleştirilebilecek su sporlarıdır.

GALERİ
- AÇILIŞ -

Açılış Konuşması, Şırnak Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Ali Akmaz

Açılış Konuşması, Şırnak Valisi Hasan İpek

Açılış Konuşması, Doç. Dr. Hamdi Gündoğar

Açılış Töreni

Açılış Töreni

Açılış Töreni

Açılış Oturumu

OTURUMLAR

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Oturumlar

Akşam Programları; Müzik Dinletisi

KAPANIŞ

Prof. Dr. Ali Akmaz (Şırnak Üniversitesi Rektörü)
Dr. Tabip Gülbay (DİKA Genel Sekreteri)

Prof. Dr. Ali Akmaz (Şırnak Üniversitesi Rektörü)
Osman Geliş, (Şırnak TSO Başkanı)

Prof. Dr. Ali Akmaz (Şırnak Üniversitesi Rektörü)
Faik Buğday (DİKA Şırnak Koordinatörü)

Kapanış Oturumundan Kareler

Kapanış

Kapanış

Sempozyumdan Kareler (Sağdan Sola, Prof. Dr. Yahya Michot, Prof. Dr. Ali Akmaz, Prof. Dr. Sad Muhammed Emin)

Kapanış

Kapanış

Kapanış

GEZİ

Gezi, Hz. Nuh Camii ve Türbesi,
Cizre, Şırnak

Gezi, Ulu Camii, Cizre, Şırnak

Gezi, Ulu Camii

Gezi

Gezi

Gezi, Mor Gabriel Manastırı

Gezi, Mor Gabriel Manastırı

Gezi, Mor Gabriel Manastırı

Gezi, Mor Gabriel Manastırı

Gezi, Mor Gabriel Manastırı

Gezi, Mor Gabriel Manastırı

Gezi

Gezi

Gezi

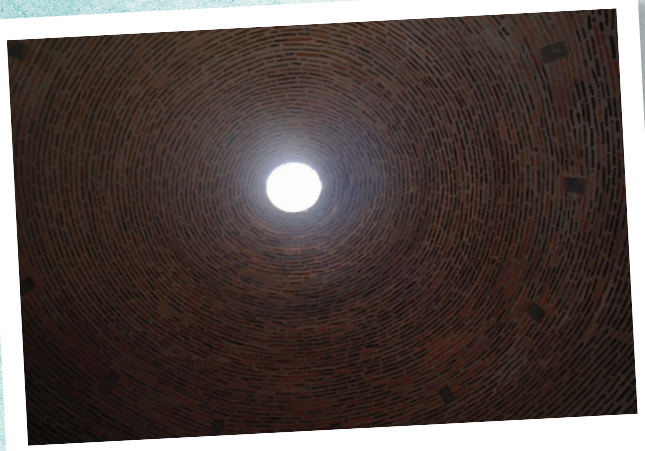

Gezi, Mor Gabriel Manastırı

Gezi, Mor Gabriel Manastırı

Gezi

Gezi

Gezi

Gezi

Gezi, Hasan Keyf

Gezi, Hasan Keyf

Gezi, Hasan Keyf

Gezi, Hasan Keyf

Gezi, Hasan Keyf

Gezi, Midyat Konuk Evi

CUDİ DAĞI

Fotograf, Ömer Ali Yıldırım

Cudi Dağı
Fotograf, Ömer Ali Yıldırım

Cudi Dağı
Fotograf, Ömer Ali Yıldırım

Cudi Dağı
Fotograf, Ömer Ali Yıldırım

Cudi Dağı
Fotograf, Ömer Ali Yıldırım

Cudi Dağı
Fotograf: Rex Geissler

Cudi Dağı
Fotograf: Rex Geissler

Cudi Dağı
Fotograf: Rex Geissler

Cudi Dağı
Fotograf: Rex Geissler